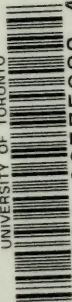

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00575982 4

hev

6

LCI
C626D

CLEMENTIS ALEXANDRINI

OPERA

EX RECENSIONE

GULIELMI DINDORFII

VOL. III.

STROMATUM V—VIII.

SCRIPTA MINORA. FRAGMENTA.

Oxonii

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

M. DCCC. LXIX

5324
— 29/9/100

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ Ε΄.

ARGUMENTUM.

CAP. I. De fide. (§. 1-13.) C. II. De spe. (§. 14, 15.) C. III. Tam fidei quam spei objecta mente tantum percipi posse. (§. 16-18.) C. IV. Res divinas per involucra tradere tum apud ethnicos tum apud sacros scriptores usu esse receptum. (§. 19-26.) C. V. De symbolis Pythagorae. (§. 27-31.) C. VI. Mysticam tabernaculi Judaici ejusque apparatus significationem exponit. (§. 32-41.) C. VII. Aegyptios itidem res sacras per symbola et aenigmata repraesentasse. (§. 42-44.) C. VIII. Idem apud alios, praesertim apud poëtas et philosophos, non minus quam apud sacros scriptores usu receptum fuisse. (§. 45-56.) C. IX. Rationes afferuntur cur veritatem his involucris obtegere visum fuerit. (§. 57-60.) C. X. Eandem fuisse apostolorum sententiam de mysteriis fidei occultandis. (§. 61-67.) C. XI. Ad veram dei cognitionem optime perveniri, si mentem a rebus carnalibus et mundanis quam maxime abstrahamus : idque auctoritate philosophorum probari. (§. 68-78.) C. XII. Deum nec mente nec verbis comprehendi posse. (§. 79-83.) C. XIII. Ex philosophorum opinione dei cognitionem donum esse divinitus datum et ab iis praecipue peti oportere, qui divino afflatu dignati sint. (§. 84-89.) C. XIV. Graecos ex Hebraeorum libris decreta sua mutuatos esse. (§. 90-142.)

ΚΕΦ. Α.

ΠΕΡΙ μὲν τοῦ γνωστικοῦ τῶσαῦτα ὡς ἐν ἐπιδρομῇ,
χωρῶμεν δὲ ἤδη ἐπὶ τὰ ἐξῆς, καὶ δὴ τὴν πίστιν αὐθις 5
διαβρητέον· εἰσὶ γὰρ οἱ τὴν μὲν πίστιν ἡμῶν περὶ τοῦ

4. μὲν addidit Sylb.

υἱοῦ, τὴν δὲ γνῶσιν περὶ τοῦ πνεύματος εἶναι διαστέλ-
 λουτες. λέληθεν δὲ αὐτοὺς ὅτι πιστεῦσαι μὲν ἀληθῶς τῷ
 υἱῷ δεῖ, ὅτι τε υἱὸς καὶ ὅτι ἦλθεν καὶ πῶς καὶ διὰ τί καὶ
 περὶ τοῦ πάθους· γινῶναι δὲ ἀνάγκη τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ
 5 θεοῦ. ἤδη δὲ οὔτε ἡ γνῶσις ἄνευ πίστεως οὔθ' ἡ πίστις
 ἄνευ γνώσεως, οὐ μὴν οὐδὲ ὁ πατὴρ ἄνευ υἱοῦ· ἅμα γὰρ 10
 τῷ πατὴρ υἱοῦ πατήρ, υἱὸς δὲ περὶ πατρὸς ἀληθῆς διδά-
 σκαλος. καὶ ἵνα τις πιστεύσῃ τῷ υἱῷ, γινῶναι δεῖ τὸν
 πατέρα πρὸς ὃν καὶ ὁ υἱός. αὐθὶς τε ἵνα τὸν πατέρα προ-
 10 γινῶμεν, πιστεῦσαι δεῖ τῷ υἱῷ, ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς
 644 P. διδάσκει· ἐκ πίστεως γὰρ εἰς γνῶσιν διὰ υἱοῦ πατήρ,
 γνῶσις δὲ υἱοῦ καὶ πατρὸς ἢ κατὰ τὸν κανόνα τὸν
 γνωστικὸν τὸν τῷ ὄντι γνωστικὸν ἐπιβολὴ καὶ διάληψις
 ἐστὶν ἀληθείας διὰ τῆς ἀληθείας. ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν οἱ ἐν
 15 τῷ ἀπιστουμένῳ πιστοὶ καὶ οἱ ἐν τῷ ἀγνώστῳ γνωστικοί, 15
 τουτέστιν ἐν τῷ πᾶσιν ἀγνοουμένῳ καὶ ἀπιστουμένῳ,
 ὀλίγοις δὲ πιστευσόμενῳ τε καὶ γνωσκομένῳ γνωστικοί·
 γνωστικοὶ δὲ οὐ λόγῳ ἔργα ἀπογραφόμενοι, ἀλλ' αὐτῇ
 τῇ θεωρίᾳ.
 20 2. Μακάριος ὁ λέγων εἰς ὧτα ἀκουόντων, πίστις δὲ
 ὧτα ψυχῆς, καὶ ταύτην αἰνίσσεται τὴν πίστιν ὁ κύριος
 λέγων “ὁ ἔχων ὧτα ἀκούει ἀκούετω,” ἵνα δὴ πιστεύσας
 συνῆ ἃ λέγει. ἀλλὰ τι καὶ Ὁμηρος ὁ ποιητῶν πρεσβύτα-
 τος ἐπὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι τῷ ἀκούειν εἰδικῶ ἀντὶ γενικοῦ 20
 25 χρησάμενος,

μάλιστα δὲ τ' ἔκλυον αὐτοί

γράφει· τὸ γὰρ ὄλον ἢ συναφία καὶ ἢ συμφωνία τῆς
 ἀμφῶν πίστεως εἰς ἓν πέρας καταγίνεται τὴν σωτηρίαν.
 μάρτυς ἡμῖν νημερτῆς ὁ ἀπόστολος λέγων “ἐπιποθῶ γὰρ

9. προγινῶμεν] ἐπιγινῶμεν apogr. Paris.

22. Matth. xi. 15.

24. τοῦ—τῷ Sylb. τῶν — τοῦ L.

ib. εἰδικῶ Sylb. ἰδικῶς L.

26. μάλιστα—] Hom. Od. 6, 185.

ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς· τοῦτο δέ ἐστι συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.” καὶ πάλιν ὑποβάς ἐπάγει “δικαιοσύνη δὲ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀπο-
 25 καλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν.” φαίνεται οὖν ὁ ἀπό-
 στολος διττὴν καταγγέλλων πίστιν, μᾶλλον δὲ μίαν αὔξησιν καὶ τελειώσιν ἐπιδεχομένην· ἡ μὲν γὰρ κοινὴ πίστις καθάπερ θεμέλιος ὑπόκειται. τοῖς γοῦν θεραπευθῆναι ποθοῦσιν ὁ κύριος πιστῶς κινουμένοις ἐπέλεγεν “ἡ πίστις σου σέσωκέν σε” ἡ δὲ ἐξαιρέτως ἐποικοδομουμένη ¹⁰ συντελειοῦται τῷ πιστῷ καὶ συναπαρτίζεται αὐτῇ ἐκ μαθήσεως περιγυνομένη καὶ τοῦ λόγου τὰς ἐντολὰς ἐπιτελεῖν, ὅποιοι ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, ἐφ’ ὧν τὴν πίστιν ὄρη
 30 μετατιθέναι καὶ δένδρα μεταφυτεύειν δύνασθαι εἴρηται.

3. Ὅθεν αἰσθόμενοι τοῦ μεγαλείου τῆς δυνάμεως ¹⁵ ἠξίουσαν προστιθέναι αὐτοῖς πίστιν τὴν ὡς “κόκκον σινάπεως” ἐπιδάκνουσαν ὠφελίμως τὴν ψυχὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὔξουσαν μεγαλωστί, ὡς ἐπαναπαύεσθαι αὐτῇ τοὺς περὶ τῶν μεταρσίων λόγους. εἰ γὰρ φύσει τις τὸν θεὸν ἐπίσταται, ὡς Βασιλείδης οἶεται, τὴν νόησιν τὴν ἐξαιρετον ^{645 P.}
 πίστιν ἅμα καὶ βασιλείαν καὶ καλῶν κτίσιν οὐσίας ἀξίαν ²⁰ τοῦ ποιήσαντος πλησίον ὑπάρχειν αὐτὴν ἐρμηνεύων οὐ-
 35 σίαν, ἀλλ’ οὐκ ἐξουσίαν καὶ φύσιν καὶ ὑπόστασιν κτίσεως ἀνυπερθέτου κάλλος ἀδιόριστον, οὐχὶ δὲ ψυχῆς αὐτεξουσίου λογικὴν συγκατάθεσιν λέγει τὴν πίστιν. παρέλκουσι ²⁵ τοίνυν αἱ ἐντολαὶ αἶ τε κατὰ τὴν παλαιὰν αἶ τε κατὰ τὴν νέαν διαθήκην φύσει σωζομένου, ὡς Οὐαλεντίνος βούλεται, τινὸς καὶ φύσει πιστοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ ὄντος, ὡς Βασιλείδης νομίζει. ἦν δ’ ἂν καὶ δίχα τῆς τοῦ σωτῆρος παρουσίας

1. Rom. i. 11, 12, 17.

3. ὑμῖν ex ἡμῖν factum in L.

9. Matth. ix. 22.

12. ἐπιτελεῖν] ποιεῖν MS. Ottob.

14. Matth. xvii. 20. Luc. xvii. 6.

Cor. I xiii. 2.

16. Luc. xiii. 18.

χρόνῳ ποτὲ ἀναλάμψαι δύνασθαι τὴν φύσιν. εἰ δὲ ἀναγκαίαν τὴν ἐπιδημίαν τοῦ κυρίου φήσαιεν, οἴχεται 40 αὐτοῖς τὰ τῆς φύσεως ιδιώματα μαθήσει καὶ καθάρσει καὶ τῇ τῶν ἔργων εὐποία, ἀλλ' οὐ φύσει σωζομένης τῆς 5 ἐκλογῆς.

4. Ὁ γοῦν Ἀβραὰμ δι' ἀκοῆς πιστεύσας τῇ φωνῇ τῇ ὑπὸ τὴν δρυὶν τὴν ἐν Μαμβρῇ ἐπαγγεिलाμένη “σοὶ δίδωμι τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου” ἦτοι ἐκλεκτὸς ἦν ἢ οὐ. ἀλλ' εἰ μὲν οὐκ ἦν, πῶς εὐθέως ἐπίστευσεν οἶον 10 φυσικῶς; εἰ δὲ ἦν ἐκλεκτὸς, λέλυται αὐτοῖς ἡ ὑπόθεσις, εὐρισκομένης καὶ πρὸ τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας ἐκλογῆς καὶ δὴ καὶ σωζομένης. “ἐλογίσθη γὰρ αὐτῷ εἰς δικαιοσύ- 45 νην.” ἐὰν γάρ τις τολμήσας λέγῃ Μαρκίῳνι ἐπόμενος τὸν δημιουργὸν σώζειν τὸν εἰς αὐτὸν πιστεύσαντα καὶ πρὸ 15 τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας ἐκλογῆς καὶ δὴ καὶ σωζομένης τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σωτηρίαν, παρευδοκιμηθήσεται αὐτῷ ἢ τοῦ ἀγαθοῦ δύναμις ὁψὲ καὶ μετὰ τὸν ὑπ' αὐτῶν εὐφη- μούμενον δημιουργὸν ἐπιβαλλομένη σώζειν καὶ αὐτὴ ἦτοι μαθήσει ἢ καὶ μιμήσει τούτου. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων 20 σώζῃ κατ' αὐτοὺς ὁ ἀγαθὸς οὔτε τοὺς ἰδίους οὔτε μετὰ τῆς γνώμης τοῦ πεποικότος τὴν κτίσιν, ἐπιχειρεῖ τὴν 50 σωτηρίαν, βία δὲ ἢ δόλω. καὶ πῶς ἔτι ἀγαθὸς ὁ οὕτως καὶ ὕστερος; εἰ δὲ ὁ τόπος διαφέρει καὶ ἡ μονὴ τοῦ παντοκράτορος λείπεται ἀπὸ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ μονῆς, ἀλλ' 25 ἢ τοῦ σώζοντος βούλησις οὐκ ἀπολείπεται τοῦ ἀγαθοῦ ἢ γε προκατάρξασα.

5. Ἀνόητοι ἄρα οἱ ἄπιστοι ἐκ τῶν προδιηνησμένων 234 S. ἡμῖν δείκνυνται. “αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεστραμμέναι 846 P. καὶ οὐκ ἴσασιν εἰρήνην” φησὶν ὁ προφήτης· τὰς δὲ 30 μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτεῖσθαι ὁ θεοπέ-

1. ποτὲ post ἀναλάμψαι repetitum, sed punctis notatum in L.

7. Genes. xvii. 8.

12. Ibid. xv. 6. Rom. iv. 3.

28. Iesai. lix. 8.

σιος παρήνευσε Παῦλος, ὅτι γεννώσι μάχας· ὃ τε Αἰσχύ-
λος κέκραγε

τὰ μηδὲν ὠφελούντα μὴ πόνει μάτην.

5 τὴν μὲν γὰρ μετὰ πίστεως συνιοῦσαν ζήτησιν ἐποικοδο-
μοῦσαν τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς 5
ἀληθείας γνώσιν ἀρίστην ἴσμεν. ἴσμεν δὲ ὡς ἄρα οὔτε
τὰ φανερά ζητεῖται, οἷον εἰ ἡμέρα ἐστὶν ἡμέρας οὔσης,
οὔτε τὰ ἀδηλα καὶ οὐδέποτε γενησόμενα φανερά, ὡς τὸ
εἰ ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες ἢ περιπτοὶ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀντι-
στρέφοντα· ἀντιστρέφει δὲ ἅ καὶ τοῖς τὸν ἐναντίον 10
χειρίζουσι λόγον ἐπ' ἴσης ἔστιν εἰπεῖν, ὡς τὸ εἰ ζῶν
τὸ κατὰ γαστρὸς ἢ οὐ ζῶν. τέταρτός ἐστι τρόπος, ὅταν
10 ἐκ θατέρου τούτων μέρους ἀναντίρρητον καὶ ἄλυτον ἐνθύ-
μημα προτείνεται. εἰ τοίνυν ἢ τοῦ ζητεῖν αἰτία κατὰ
πάντας τοὺς τρόπους ἀναιρεῖται, πίστις ἐμπεδοῦται· προ- 15
τείνομεν γὰρ αὐτοῖς τὸ ἀναντίρρητον ἐκεῖνο, ὃ ὁ θεὸς ἐστὶν
ὁ λέγων καὶ περὶ ἐνὸς ἐκάστου ὧν ἐπιζητῶ παριστὰς
ἐγγράφως.

6. Τίς οὖν ἔτι ἄθεος ἀπιστεῖν θεῷ καὶ τὰς ἀποδείξεις
ὡς παρὰ ἀνθρώπων ἀπαιτεῖν τοῦ θεοῦ; πάλιν τῶν ζητη- 20
μάτων ἅ μὲν αἰσθήσεως δεῖται, οἷον ἐὰν ζητῆ τις εἰ τὸ
πῦρ θερμὸν ἢ ἡ χιών λευκή· τινὰ δὲ νουθεσίας καὶ
15 ἐπιπλήξεως, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης, ὡς τὸ ἐρώτημα
ἐκεῖνο, εἰ χρῆ γονεῖς τιμᾶν. ἔστιν δὲ ἅ καὶ κολάσεως
ἄξια, ὁποῖόν ἐστι τὸ αἰτεῖν ἀποδείξεις εἰ πρόνοιά ἐστι. 25
προνοίας τοίνυν οὔσης μὴ κατὰ πρόνοιαν γεγονέναι πᾶσαν

1. Tim. II ii. 23.

ib. Αἰσχύλος] Prom. 44.

3. πόνει] ζῆτει ap. Theodoret.
Aff. Gr. 4. p. 60, 9.

23. Ἀριστοτέλης] Aristoteles Top.
ric. II. οὐ δεῖ δὲ πᾶν πρόβλημα, οὐδὲ
πᾶσαν θέσιν ἐπισκοπεῖν· ἀλλ' ἀπορή-
σειεν ἂν τις τῶν λόγων δεομένων, καὶ

μὴ κολάσεως, ἢ αἰσθήσεως. οἱ μὲν
γὰρ ἀποροῦντες πότερον δεῖ τοὺς θεοὺς
τιμᾶν, καὶ τοὺς γονεῖς ἀγαπᾶν, ἢ οὐ,
κολάσεως δέονται, οἱ δὲ πότερον ἢ
χιῶν λευκή, ἢ οὐ, αἰσθήσεως. οὐδὲ δὴ
ὧν σύγγενος ἢ ἀπόδειξις, οὐδὲ ὧν λαν-
πόρρω· τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἔχει ἀπορίαν,
τὰ δὲ πλείω ἢ κατὰ γυμναστικὴν.

τὴν τε προφητείαν καὶ τὴν περὶ τὸν σωτῆρα οἰκονομίαν
 ἠγείσθαι ἀνόσιον, καὶ ἴσως οὐδὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα πειράσθαι
 ἀποδεικνύναι, φανερᾶς οὔσης τῆς θείας προνοίας ἕκ τε τῆς
 ὄψεως τῶν ὀρωμένων πάντων τεχνικῶν καὶ σοφῶν ποιη-
 5 μάτων, καὶ τῶν μὲν τάξει γινομένων, τῶν δὲ τάξει φανε-
 ρομένων· ὁ δὲ μεταδοὺς ἡμῖν τοῦ εἶναί τε καὶ ζῆν μετα- 20
 δέδωκεν καὶ τοῦ λόγου λογικῶς τε ἅμα καὶ εἰ ζῆν ἐθέλων
 ἡμᾶς. ὁ γὰρ τοῦ πατρὸς τῶν ὄλων λόγος οὐχ οὗτός ἐστιν
 ὁ προφορικὸς, σοφία δὲ καὶ χρηστότης φανερωτάτη τοῦ
 647 P. θεοῦ, δυνάμεις τε αὐτῆς παγκρατῆς καὶ τῷ ὄντι θείας, οὐδὲ
 10 τοῖς μὴ ὁμολογοῦσιν ἀκατανόητος, θέλημα παντοκρατο-
 ρικόν.

7. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν ἄπιστοι, οἱ δὲ ἐριστικοὶ, οὐ πάντες
 τυγχάνουσι τῆς τελειότητος τοῦ ἀγαθοῦ. οὔτε γὰρ ἄνευ
 15 προαιρέσεως τυχεῖν οἶόν τε, οὐ μὴν οὐδὲ τὸ πᾶν ἐπὶ τῇ
 γνώμῃ τῇ ἡμετέρᾳ κείται, οἷον τὸ ἀποβησόμενον. “χάριτι 25
 γὰρ σωζόμεθα,” οὐκ ἄνευ μέντοι τῶν καλῶν ἔργων, ἀλλὰ
 δεῖ μὲν πεφυκότας πρὸς τὸ ἀγαθὸν σπουδὴν τινα περι-
 ποιήσασθαι πρὸς αὐτὸ, δεῖ δὲ καὶ τὴν γνώμην ὑγιῆ κεκτῆ-
 20 σθαι τὴν ἀμετανόητον πρὸς τὴν θήραν τοῦ καλοῦ, πρὸς
 ὅπερ μάλιστα τῆς θείας χρήζομεν χάριτος, διδασκαλίας
 τε ὀρθῆς καὶ εὐπαθείας ἀγνῆς καὶ τῆς τοῦ πατρὸς πρὸς
 αὐτὸν ὀλκῆς· ἐνδεδεμένοι γὰρ τῷ γεώδει σώματι τῶν
 μὲν αἰσθητῶν διὰ σώματος ἀντιλαμβανόμεθα, τῶν δὲ 30
 25 νοητῶν δι’ αὐτῆς τῆς λογικῆς ἐφαπτόμεθα δυνάμεως.
 εἰάν τις αἰσθητῶς τὰ πάντα καταλήψασθαι προσδο-
 κῆση, πόρρωθεν τῆς ἀληθείας πέπτωκεν. πνευματικῶς
 γοῦν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ γράφει
 “βλέπομεν γὰρ νῦν ὡς δι’ ἐσόπτρου, τότε δὲ πρόσωπον
 30 πρὸς πρόσωπον.” ὀλίγοις γὰρ ἢ τῆς ἀληθείας θεὰ δέδο-
 ται. λέγει γοῦν καὶ Πλάτων ἐν τῇ Ἐπινομίδι “οὐ φημι

δυνατὸν εἶναι πᾶσιν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι
 35 γίνεσθαι πλὴν ὀλίγων· μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο διορί-
 ζομαι, καλὴ δὲ ἐλπίς τελευτήσαντι τυχεῖν ἀπάντων.” τὰ
 ἴσα τούτοις βούλεται τὰ παρὰ Μωυσεῖ “οὐδεὶς ὄψεται
 μου τὸ πρόσωπον καὶ ζήσεται” ἄλλον γὰρ μηδένα ποτὲ 5
 δύνασθαι παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τὸν θεὸν ἐναργῶς
 καταλαβέσθαι· “οἱ καθαροὶ δὲ τῇ καρδίᾳ τὸν θεὸν ὄψον-
 ται,” ἔπᾶν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀφίκωνται τελείωσιν. ἐπεὶ
 γὰρ ἡσθένει πρὸς κατάληψιν τῶν ὄντων ἢ ψυχῇ, θείου
 διδασκάλου ἐδείθημεν· καταπέμπεται ὁ σωτὴρ τῆς ἀγα- 10
 40 θοῦ κτήσεως διδάσκαλός τε καὶ χορηγός, τὸ ἀπόρητον
 τῆς μεγάλης προνοίας ἅγιον γνώρισμα.

8. “Ποῦ τοίνυν γραμματεὺς, ποῦ συζητητὴς τοῦ
 αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ
 κόσμου τούτου;” φησί. καὶ πάλιν “ἀπολωὲν τὴν σοφίαν 15
 τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω,” τῶν
 δοκησισόφων καὶ ἐριστικῶν τούτων δηλονότι. παγκάλως
 γοῦν Ἰερεμίας φησὶ “τάδε λέγει κύριος, στήτε ἐπὶ ταῖς
 ὁδοῖς καὶ ἐρωτήσατε τρίβους αἰωνίας, ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ 648 P.
 45 ἀγαθὴ, καὶ βαδίσατε ἐν αὐτῇ, καὶ εὐρήσετε ἀγνισμὸν ταῖς 20
 ψυχαῖς ὑμῶν.” “ἐρωτήσατε” φησὶ καὶ πύθεσθε παρὰ
 τῶν εἰδόντων ἀφιλονείκως καὶ ἀδηρίτως. μαθόντες δὲ ἄρα
 τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν εὐθείαν βαδίζομεν ἀμεταστρεπτί,
 ἄχρισ ἂν περιτύχωμεν τῷ ποθουμένῳ. εἰκότως ἄρα ὁ μὲν
 βασιλεὺς Ῥωμαίων—Νουμᾶς ὄνομα αὐτῷ—Πυθαγόρειος 25
 ὢν πρῶτος ἀνθρώπων ἀπάντων πίστεως καὶ εἰρήνης ἱερὸν
 ἰδρύσατο. “τῷ δὲ Ἀβραὰμ πιστεύσαντι δικαιοσύνη
 ἐλογίσθη.” οὗτος τὴν μετάρσιον τῶν κατὰ τὸν ἄερα

1. εὐδαίμοσι V. εὐδαίμοσιν L., sed
 v deleto.

2. ζῶμεν ex Platone in Epinom. 14.
 p. 973. ζῶμαι L.

4. Exod. xxxiii. 20.

7. Matth. v. 8.

13. Cor. I i. 20.

15. Cor. I i. 19. Iesai. xxix.

18. Jerem. vi. 16.

25. Πυθαγόρειος] πυθαγόριος L.

27. Rom. iv. 3, 5, 9, 22.

συμβαίνοντων καὶ τὴν μετέωρον τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν 5^ο
 κινουμένων φιλοσοφίαν μετιῶν Ἀβραὰμ ἐκαλείτο, ὃ μεθερ-
 μηνεύεται “πατὴρ μετέωρος,” ὕστερον δὲ ἀναβλέψας εἰς
 τὸν οὐρανὸν εἶτε τὸν υἱὸν ἐν τῷ πνεύματι ἰδὼν, ὡς ἐξη-
 5 γοῦνται τινες, εἶτε ἄγγελον ἔνδοξον εἶτε καὶ ἄλλως
 ἐπιγνοὺς θεὸν κρείττονα τῆς ποιήσεως καὶ πάσης τῆς 235 S.
 ἐν αὐτῇ τάξεως, προσλαμβάνει τὸ ἄλφα, τὴν γνῶσιν τοῦ
 ἐνὸς καὶ μόνου θεοῦ, καὶ λέγεται Ἀβραὰμ, ἀντὶ φυσιο-
 λόγου σοφὸς καὶ φιλόθεος γενόμενος. ἐρμηνεύεται μὲν
 10 γὰρ πατὴρ ἐκλεκτὸς ἡχοῦς· ἡχεῖ μὲν γὰρ ὁ γεγωνὸς
 λόγος, πατὴρ δὲ τούτου ὁ νοῦς, ἐξιλεγεμένος δὲ ὁ τοῦ
 σπουδαίου νοῦς.

9. Καὶ μοι σφόδρα ἐπαινεῖν ἔπεισι τὸν Ἀκραγαντῖνον
 ποιητὴν ἐξυμνοῦντα τὴν πίστιν ὧδέ πως 5

15 ὦ φίλοι, οἶδα μὲν οὖν, ἔτ' ἀληθείη παρὰ μύθοις,
 649 P. οὗς ἐγὼ ἐξερέω· μάλα δ' ἀργαλέη γε τέτυκται
 ἀνδράσι καὶ δύσζηλος ἐπὶ φρένα πίστιος ὄρμη.

διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος παρακαλεῖ “ἵνα ἡ πίστις
 ἡμῶν μὴ ἦ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων” τῶν πείθειν ἐπαγγελλο-
 20 μένων, “ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ,” τῇ μόνῃ καὶ ἄνευ τῶν
 ἀποδείξεων διὰ ψιλῆς τῆς πίστεως σώζειν δυναμένη.
 “δοκεόντων γὰρ ὁ δοκιμώτατος γινώσκει φυλάσσειν· καὶ
 μέντοι καὶ δίκη καταλήψεται ψευδῶν τέκτονας καὶ μάρ- 10
 τυρας,” ὃ Ἐφέσιός φησιν. οἶδεν γὰρ καὶ οὗτος ἐκ τῆς
 25 βαρβάρου φιλοσοφίας μαθὼν τὴν διὰ πυρὸς κάθαρσιν

9. φιλόθεος] φιλόσοφος MS. Ot-
 tob.

10. ἡχοῦς Potterus. ἡχους L.

13. Ἀκραγαντῖνον ποιητὴν] Empe-
 doctem.

15. ἔτ' ἀληθείη] Arcerius et Hoe-
 schelius στ' ἀληθείη, et seq. vers.
 οὗς γ' ἐγὼ ἐξερέω. Rursum H.
 MS. περὶ μύθοις pro παρὰ μύθοις
 et seq. versu idem MS. ἀργαλέους,

contra structuræ normam; forte
 pro ἀργαλέος. SY. ἀργαλέοις MS.
 Ottob., omissio γε. Vide de his
 versibus Mullach. Fragm. Philos.
 p. 74.

ib. ἔτ' Syll. ἐκ τ' L.

16. ἐγὼ Syll. ἐγὼ γ' L.

18. Cor. I ii. 5.

22. δοκεόντων] δοκέοντα Mullach.
 Fragm. Philos. p. 316.

τῶν κακῶς βεβιωκότων, ἣν ὕστερον ἐκπύρωσιν ἐκάλεσαν οἱ Στωικοὶ, καθ' ὃν καὶ τὸν ἰδίως ποιὸν ἀναστήσεσθαι δογματίζουσι, τοῦτ' ἐκεῖνο τὴν ἀνάστασιν περιέποντες. ὁ δὲ Πλάτων τὴν γῆν χρόνοις τισὶ διὰ πυρὸς καθαίρεσθαι καὶ ὕδατος ὧδέ πῶς φησι “πολλαὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ 5 γεγόνασιν ἀνθρώπων καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι 650 P. 15 μέγιστα, μυρίοις δὲ καὶ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι.” καὶ μετ' ὀλίγα ἐπιφέρει “τὸ δ' ἀληθές, ἔστι τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γινομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῶ φθορά.” ἔπειτα περὶ 10 τοῦ κατακλισμοῦ ἐποίσει “ὅταν δ' αὖ οἱ θεοὶ γῆν ὕδασι καθαίροντες κατακλύζωσιν, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι διασώζονται, βουκόλοι νομεῖς, οἱ δ' ἐν ταῖς παρ' ὑμῖν πόλεσιν εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν ποταμῶν φέρονται.”

20 10. Παρεστήσαμεν δ' ἐν τῷ πρώτῳ στρωματεῖ κλέπτας 15 λέγεσθαι τοὺς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφους παρὰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν τὰ κυριώτατα τῶν δογμάτων οὐκ εὐχαρίστως εἰληφότας. οἷς δὴ κάκεῖνα προσθήσομεν, ὡς οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι οἱ τὸν ἄνω κλῆρον εἰληχότες κατολισθήσαντες εἰς ἡδονὰς ἐξεῖπον τὰ ἀπόρρητα ταῖς γυναιξίν, ὅσα 20 τε εἰς γνῶσιν αὐτῶν ἀφίκτο κρυπτόντων τῶν ἄλλων ἀγγέλων, μᾶλλον δὲ τηρούντων εἰς τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν. ἐκεῖθεν ἢ τῆς προνοίας διδασκαλία ἐρρῦη καὶ ἢ τῶν 25 μετεώρων ἀποκάλυψις. τῆς προφητείας δὲ ἥδη εἰς τοὺς τῶν Ἑλλήνων διαδοθείσης ἢ δογματικῆ πραγματεία τοῖς 25 φιλοσόφοις, πῆ μὲν ἀληθῆς κατὰ στοχὸν ἐπιβαλλομένοις, πῆ δὲ πεπλανημένη τὸ ἐπικεκρυμμένον τῆς προφητικῆς

4. Πλάτων] Tim. p. 22.

11. ἐποίσει] ἐπιλέγει substituit Potterus, sentiens mire dictum esse ἐποίσει pro ἐπιφέρει, quo alibi constanter usus est Clemens. Neque comparari potest ἐρεῖ, quo futuro recentiores scriptores saepe

pro praesenti utuntur.

ib. οἱ θεοὶ Plato. οἱ om. L.

12. κατακλύζωσιν Plato. κατακλύζουσιν L.

13. νομεῖς] νομεῖς τε Plato.

ib. ὑμῖν Plato. ἡμῖν L.

ἀλληγορίας μὴ συνιέντων γέγονεν, ὃ καὶ παρασημήνασθαι
πρόκειται διὰ βραχέων ἐπίδραμοῦσι τὰ κατεπέιγοντα.

11. Τὴν πίστιν τοίνυν οὐκ ἀργὴν καὶ μόνην, ἀλλὰ
σὺν ζητήσει δεῖν προφαίνειν φαμέν. οὐ γὰρ τοῦτο λέγω
5 μηδ' ὅλως ζητεῖν· ζῆται γὰρ, καὶ εὐρήσεις λέγει.

τὸ δὲ ζητούμενον

30

ἀλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τὰ μελούμενον,

κατὰ τὸν Σοφοκλέα. τὰ δ' ὅμοια καὶ Μένανδρος ὁ κωμικὸς
λέγει

10

πάντα τὰ ζητούμενα

δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτατοι.

ἀλλὰ τὸ μὲν διορατικὸν τῆς ψυχῆς ἀποτείνειν πρὸς τὴν
εὕρεσιν χρὴ καὶ τὰ ἐμποδῶν διακαθαίρειν, φιλονεκίαν τε
αὖ καὶ φθόνον καὶ τὴν ἔριν αὐτὴν τὴν κάκιστα ἐξ ἀνθρώ-
15 πων ὀλουμένην ἀπορριῖψαι τέλειον. παγκάλως γὰρ ὁ Φλιά-
σιος Τίμων γράφει

651 P.

φοιτᾶ δὲ βροτολογὸς ἔρις κενεὸν λελακυῖα,

35

νείκης ἀνδροφόνοιο κασιγνήτη καὶ ἔριθος,

ἦτ' ἀλαῆ περὶ πάντα κυλίνδεται, αὐτὰρ ἔπειτα

20

ἔς τε βροτοὺς στήριξε κάρη καὶ ἔς ἐλπίδα βάλλει.

ἔπειτα ὀλίγον ὑποβὰς ἐπιφέρει

τίς γὰρ τούσδ' ὀλοῆ ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

Ἐχοῦς σύνδρομος ὄχλος· ὃ γὰρ σιγῶσι χολωθεῖς

νοῦσον ἐπ' ἀνέρας ὤρσε λάλην, ὀλέκοντο δὲ πολλοί·

25 περὶ ψευδαποφάσκοντος λόγου καὶ κερατίνου, διαλελη-

5. Matth. vii. 7. Luc. xi. 9.

8. Σοφοκλέα] Oed. T. 111.

11. σοφώτατοι] σοφώτεροι apud
Stob. Flor. 29, 47.

13. ἐμποδῶν V. ἐμποδῶν L.

18. νείκης] νίκης Eusebii Pr. Ev.
15. p. 855. codices duo.

19. ἦτ' ἀλαῆ (ἀλλὰ ἡ codices) ex
Eusebio. ἦτ' ἄλλα L.

20. ἔς τε βροτοὺς στήριξε Syllb.

ἔς βροτοὺς ἐστήριξε L. et Eusebius.

Est autem parodia Hom. Il. 4,
443.

22. τίς γὰρ—] Parodia versuum
Homeri Il. 1, 8—10.

23. σιγῶσι] σιωπῶσι Eusebius.

24. λάλην ex Eusebio. κακὴν L.
quod ex Homero illatum.

40 θότος τε αὐ καὶ κροκιδειλίνου, σωρίτου τε ἔτι καὶ ἐγκεκα-
λυμμένον, περί τε ἀμφιβολιῶν καὶ σοφισμάτων.

12. Τὸ δὲ ἄρα ζητεῖν περὶ θεοῦ, ἂν μὴ εἰς ἔριν, ἀλλὰ
εἰς εὖρεσιν τείνῃ, σωτήριόν ἐστι. γέγραπται γὰρ ἐν τῷ
Δαβίδ “ φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσονται καὶ αἰνέ- 5
σουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν· ζήσεται ἡ καρδιά αὐτῶν
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.” οἱ γὰρ ζητοῦντες κατὰ τὴν
ζήτησιν τὴν ἀληθῆ αἰνοῦντες κύριον ἐμπλησθήσονται τῆς
δόσεως τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ, τούτέστι τῆς γνώσεως, καὶ
45 ζήσεται ἡ ψυχὴ αὐτῶν· καρδιά γὰρ ἡ ψυχὴ ἀλληγορεῖται 10
ἢ τὴν ζῶν χορηγήσασα, ὅτι δι’ υἱοῦ ὁ πατὴρ γνωρίζεται. 652 P.
οὐδὲ μὴν πᾶσιν ἀνέδην τοῖς λέγουσί τε καὶ γράφουσιν
ἔκδοτα τὰ ὄρα παρέχειν χρῆ, ἐπεὶ καὶ αἱ κύλικες πρὸς
πολλῶν λαμβανόμεναι τῶν ὄτων καταρρυπανθεῖσαι ἀπο-
βάλλουσι μὲν τὰ ὄρα, πρὸς δὲ τούτοις ἀποπίπτουσαι 15
κατάγνυνται καὶ αὐταί. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον καὶ οἱ
ταῖς πολλαῖς φλυαρίαις καταρρυπάναντες τὴν ἀγνήν
50 τῆς πίστεως ἀκοὴν τέλος ἤδη ἐκκωφούμενοι πρὸς τὴν
ἀλήθειαν ἀχρεῖοί τε γίνονται καὶ εἰς γῆν ἀποπίπ-
τουσιν. 20

13. Οὐκ οὖν εἰκῆ τοῖς παιδίοις παρακελευόμεθα τῶν
ὄτων λαμβανομένοις φιλεῖν τοὺς προσήκοντας, τοῦτο
δήπου αἰνιττόμενοι δι’ ἀκοῆς ἐγγίγνεσθαι τῆς ἀγάπης τὴν
236 S. συναίσθησιν, “ ἀγάπη δὲ ὁ θεὸς” ὁ τοῖς ἀγαπῶσι γνω-
στὸς, ὡς “ πιστὸς ὁ θεὸς” ὁ τοῖς πιστοῖς παραδιδόμενος 25
διὰ τῆς μαθήσεως. καὶ χρῆ ἐξοικειοῦσθαι ἡμᾶς αὐτῷ δι’
ἀγάπης τῆς θείας, ἵνα δὴ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ θεωρῶμεν
κατακούοντες τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ἀδόλως καὶ καθα-
ρῶς δίκην τῶν πειθομένων ἡμῖν παιδῶν. καὶ τοῦτο ἦν ὁ

5. Psalm. xxii. 26.

12. ἀνέδην Sylb. ἀναίδην L.

14. καταρρυπανθεῖσαι] καταρρυπαν-
θείσα L.17. καταρρυπάναντες] καταρρυπάναν-
τες L.

24. Joann. I iv. 16.

25. Cor. I. i. 9. x. 13.

ἠνίξαστο ὅστις ἄρα ἦν ἐκείνος ὁ ἐπιγράψας τῇ εισόδῳ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ νεῷ

ἀγνὸν χρῆ νηοῖο θυώδεος ἐντὸς ἴοντα
ἔμμεναι, ἀγνείῃ δ' ἐστὶ φρονεῖν ὅσια.

5

5 “κὰν μὴ γένησθε ὡς τὰ παιδία ταῦτα, οὐκ εἰσελεύσεσθε”
φησὶν “εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν” ἐνταῦθα γὰρ ὁ
νεὸς τοῦ θεοῦ, τρισὶν ἠδρασμένος θεμελίσις, πίστει, ἐλπίδι,
ἀγάπῃ, φαίνεται.

ΚΕΦ. Β.

10 14. Περὶ μὲν οὖν πίστεως ἱκανὰ μαρτύρια τῶν παρ'
Ἑλλησι γραφῶν παρατεθίμεθα, ὡς δὲ μὴ ἐπὶ μήκιστον
παρεξίωμεν καὶ περὶ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης πλείστα
φιλοτιμούμενοι συναγαγεῖν, ἀπόχρη μόνα ταῦτα εἰπεῖν, 10
ὡς ἐν τῷ Κρίτωνι ὁ Σωκράτης πρὸ τοῦ ζῆν τὸ εὖ ζῆν
15 καὶ τεθνᾶναι τιθέμενος ἐλπίδα τινὰ ἐτέρου βίου μετὰ
τὴν τελευτὴν ἔχειν οἶεται. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ
αὐτὴν καθ' αὐτὴν γενομένην τὴν ψυχὴν λέγων μόνην
653 P. δύνασθαι τῆς ἀληθινῆς σοφίας καὶ κρείττονος τῆς ἀνθρω-
πίνης δυνάμεως μεταλαβεῖν, ὅταν αὐτὴν ὁ ἐνθένδε ἔρωσ
20 εἰς οὐρανὸν πτερώσῃ διὰ τῆς φιλοσόφου ἀγάπης εἰς τὸ
τῆς ἐλπίδος τέλος ἀφικομένην, φησὶν ἄλλου βίου αἰδίου 15
ἀρχὴν λαμβάνειν.

15. Ἐν δὲ τῷ Συμποσίῳ πᾶσι μὲν ἔρωτα φυσικὸν
ἐγκεκρᾶσθαι λέγει τῆς τοῦ ὁμοίου γενέσεως, καὶ τοῖς μὲν
25 ἀνθρώποις ἀνθρώπων μόνον, τῷ δὲ σπουδαίῳ τοῦ παρα-
πλησιῖου. ἀδύνατον δ' ἐστὶ τοῦτο ποιῆσαι τὸν σπουδαῖον
μὴ ἔχοντα τελείους τὰς ἀρετὰς, καθ' ἃς παιδεύσει τοὺς
προσιόντας νέους καὶ, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ φησὶ, γεννήσει καὶ
ἀνθρώπους ἀποτελέσει· κύειν γὰρ τοὺς μὲν κατὰ σῶμα,

5. Matth. xviii. 3.

14. Κρίτωνι] p. 48.

16. Φαίδρῳ] p. 248.

23. Συμποσίῳ] p. 208.

τοὺς δὲ κατὰ ψυχὴν, ἐπεὶ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις φιλο-
 20 σόφοις τὸ κατηχήσαι τε καὶ φωτίσαι ἀναγεννηῆσαι λέγεται,
 καὶ “ ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ” ὁ καλὸς που
 λέγει ἀπόστολος. ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ
 φιλότῃτα συγκαταριθμεῖται συγκριτικὴν τινα ἀγάπην 5
 νοῶν

ἦν σὺ νόφ δέρκευ, μηδ' ὄμμασιν ἦσο τεθηπῶς.

ἀλλὰ καὶ Παρμενίδης ἐν τῷ αὐτοῦ ποιήματι περὶ τῆς
 ἐλπίδος αἰνισσόμενος τὰ τοιαῦτα λέγει

λεῦσσε δ' ὄμως ἀπεόντα νόφ παρεόντα βεβαίως·
 οὐ γὰρ ἀποτμήξει τὸ ἐὸν τοῦ εἶντος ἔχεσθαι,
 οὔτε σκιδνάμενον πάντη πάντως κατὰ κόσμον
 οὔτε συνιστάμενον·

10

25

ΚΕΦ. Γ.

16. ἐπεὶ καὶ ὁ ἐλπίζων, καθάπερ ὁ πιστεύων, τῷ νῶ 15
 ὀρᾷ τὰ νοητὰ καὶ τὰ μέλλοντα. εἰ τοίνυν φημέν τι εἶναι
 δίκαιον, φημέν δὲ καὶ καλὸν, ἀλλὰ καὶ ἀλήθειάν τι λέγο-
 μεν, οὐδὲν δὲ πώποτε τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδομεν
 ἀλλ' ἢ μόνον τῷ νῶ. ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ “ ἐγὼ ” φησὶν
 “ εἰμὶ ἢ ἀλήθεια.” νῶ ἄρα θεωρητὸς ὁ λόγος. τοὺς δὲ ^{654 P.} 20
 ἀληθινούς, ἔφη, φιλοσόφους τίνας λέγεις; τοὺς τῆς ἀλη-
 30 θείας, ἦν δ' ἐγὼ, φιλοθεάμονας. ἐν δὲ τῷ Φαίδρῳ περὶ
 ἀληθείας ὡς ιδέας λέγων ὁ Πλάτων δηλώσει. ἢ δὲ ιδέα
 ἐννόημα τοῦ θεοῦ, ὅπερ οἱ βάρβαροι λόγον εἰρήκασιν τοῦ
 θεοῦ· ἔχει δὲ τὰ τῆς λέξεως ὧδε “ τολμητέον γὰρ οὐν τό γε 25
 ἀληθὲς εἰπεῖν ἄλλως τε καὶ περὶ ἀληθείας λέγοντα· ἢ γὰρ
 ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφῆς οὐσία ὄντως

3. Cor. I iv. 15.

7. ἦν σὺ νόφ δέρκευ] τὴν σὺ νῶ
 δέρκου ap. Plut. Mor. p. 756.10. λεῦσσε ap. Theodoretum
 Aff. Gr. I. p. 14, 11. λεῦσσε L.

ib. ὄμως] ὄμως Theodoret.

11. ἔχεσθαι Syll. ἔχεσθαι L.

20. Joann. xiv. 6.

22. Φαίδρῳ] p. 247.

οὔσα ψυχῆς κυβερνήτη μόνω θεῷ θεατή.” προελθὼν δὲ ὁ λόγος δημιουργίας αἴτιος, ἔπειτα καὶ ἑαυτὸν γεννᾷ, ὅταν ὁ λόγος σὰρξ γένηται, ἵνα καὶ θεαθῆ. ὁ τοίνυν δίκαιος 35 ζητήσῃ εὖρεσιν ἀγαπητικὴν, εἰς ἣν σπεύδων εὐτυχεῖ. “ τῷ κρούοντι γὰρ” φησὶν “ ἀνοιγήσεται· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν” οἱ γὰρ ἀρπάζοντες τὴν βασιλείαν βιασταί,” οὐ τοῖς ἐριστικοῖς λόγοις, ἐνδεδεχεῖα δὲ ὀρθοῦ βίου ἀδιαλείπτους τε εὐχαῖς ἐκβιάζεσθαι εἴρηται, τὰς ἐπὶ τοῖς προτέροις ἀμαρτήμασιν ἀπηλειφότες κηλίδας.

10 τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι.

τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

οὐ γὰρ ἐν μέσοισι κεῖται

δῶρα δυσμάχητα Μοισᾶν

τῶπιτυχόντι φέρειν.

40

15 17. Ἡ γοῦν τῆς ἀγνοίας ἐπίστασις τὸ πρῶτόν ἐστι μάθημα τῷ κατὰ λόγον βαδίζοντι. ἀγνοήσας τις ἐζήτησεν, καὶ ζητήσας εὐρίσκει τὸν διδάσκαλον, εὐρών τε ἐπίστευσεν, καὶ πιστεύσας ἤλπισεν, ἀγαπήσας τε ἐντεῦθεν ἐξομοιοῦται τῷ ἠγαπημένῳ, τοῦτ' εἶναι σπεύδων ὁ φθάσας 20 ἠγάπησεν. τοιαύτην τινὰ μέθοδον Σωκράτης ὑποδείκνυσιν

1. θεῷ θεατή] θεατῆ νῶ χρῆται ap. Platonem.

3. Joann. i. 14.

4. Matth. vii. 7.

5. Ibid. xi. 12.

9. ἀπηλειφότες Syb. ἀπειληφό-
τες L.

ib. κηλίδας] κηλίδας L.

10. τὴν—] Hesiod. Op. 285.

11. τῷ δ'—] “ Hunc versum cum lemme Εὐριπίδου Ἰππολύτου affert Stobaeus Flor. 29, 34. contra Clemens Alex. Strom. 6. p. 741. Εὐριπίδου μὲν ἐν Τημένῳ “ τῷ γὰρ—συλλαμβάνει.” Eundem versum omisso fabulae nomine Euripidi tribuunt Cramerī Anecd. Oxon. vol. 4. p. 255, 11. et Theodoretus vol. 4. p. 716. cf. Zenob.

5, 93. Euripides imitatus videtur Aeschylī Pers. 742. ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, χῶ θεὸς ξυνάπτεται, Euripidem Menander Com. 4. p. 249. γινώσκων ὅτι τὸλημ δικαία καὶ θεὸς συλλαμβάνει. Cf. Ar. Eq. 229. χῶ θεὸς ξυλλήψεται. τῷ δ' αὖ Clemens Alex. p. 654. Theodoret. Anecd. Oxon. Ceteri τῷ γὰρ. καὶ θεὸς] χῶ θεὸς schol. Hom. Il. 4, 249. συλλαμβάνει] ξυλλαμβάνει Theodoretus et Anecd. Oxon.” NAUCK. ad Fragm. Eurip. p. 392.

12. οὐ γὰρ—] Lyrici poetae versus.

13. δυσμάχητα] Notandum hoc adjectivum, cuius duo tantum incerta exempla allata sunt in Theophrasto vol. 2. p. 1766.

Ἀλκιβιάδῃ ὧδε πυνθανομένῳ “ οὐκ ἂν οἶει ἄλλως εἰδέναι 655 P.
 45 με περὶ τῶν δικαίων ; —ναὶ, εἴ γε εὔροις. —ἀλλ’ οὐκ ἂν
 εὐρεῖν με ἠγήσῃ ; —καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσῃς. —εἶτα
 ζητῆσαι οὐκ ἂν οἶει με ; —ἔγωγε, εἰ οἰθηθείς γε μὴ εἰδέ-
 ναι.” ταύτῃ τοι καὶ “ αἱ τῶν φρονίμων παρθένων λαμ- 5
 πάδες” αἱ νύκτωρ ἀνημμένοι ἐν πολλῷ τῷ τῆς ἀγνοίας
 σκότει, ἣν νύκτα ἠνίξατο ἢ γραφή· φρόνιμοι ψυχαί,
 καθαραὶ ὡς παρθένοι, συνεῖσαι σφᾶς αὐτὰς ἐν ἀγνοίᾳ
 καθεστῶσας κοσμικῇ, τὸ φῶς ἀνάπτουσι, καὶ τὸν νοῦν
 ἐγείρουσι, καὶ φωτίζουσι τὸ σκότος, καὶ τὴν ἄγνοιαν 10
 50 ἐξελαύνουσι καὶ ζητοῦσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τοῦ διδασκά-
 λου τὴν ἐπιφάνειαν ἀναμένουσι. “ φιλόσοφον μὲν οὖν, ἦν
 δ’ ἐγὼ, πλήθος ἀδύνατον γενέσθαι”

πολλοὶ μὲν νερθηκοφόροι, βάκχοι δὲ τε παῖροι

κατὰ τὸν Πλάτωνα. “ πολλοὶ γὰρ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ 15
 ἐκλεκτοί” καὶ “ οὐκ ἐν πᾶσι” φησὶν ὁ ἀπόστολος “ ἡ
 237 S. γυνῶσις,” “ προσεύχεσθε δὲ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτό-
 πων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις”
 καὶ ἡ Κλεάνθους δὲ τοῦ Στωϊκοῦ φιλοσόφου ποιητικὴ ὧδέ
 πως τὰ ὅμοια γράφει 20

μη πρὸς δόξαν ὄρα, ἐθέλων σοφὸς αἴψα γενέσθαι,

μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἄκριτον καὶ ἀναιδέα δόξαν.

οὐ γὰρ πλήθος ἔχει συνετὴν κρίσιν οὔτε δικαίαν

5 οὔτε καλὴν, ὀλίγοις δὲ παρ’ ἀνδράσι τοῦτό κεν εὔροις.

18. Γνωμικώτερον δὲ ὁ κωμικὸς ἐν βραχεῖ 25

αἰσχρὸν δὲ κρίνειν τὰ κατὰ τῷ πολλῷ ψόφῳ.

ἀκηκόασι γὰρ, οἶμαι, τῆς καλῆς ἐκείνης λεγούσης ἡμῖν

1. οὐκ ἂν —] Plat. Alcib. 1. Platone. νερθηκοφόροι μὲν πολλοὶ
 p. 109. L.

5. Matth. xxv. 1 sq.

15. Πλάτωνα] Phaedon. p. 69.

6. ἀγνοίας Syll. ἀγνείας L.

ib. Matth. xx. 16.

12. φιλόσοφον —] Plat. Rep. 6.

16. Cor. I viii. 7.

p. 494.

ib. Thess. II iii. 1, 2.

14. πολλοὶ μὲν νερθηκοφόροι ex

σοφίας “ εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρὸν, εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε.” καὶ πάλιν “ σοφοὶ κρύψουσιν αἴσθησιν.” ἐνέχυρον γὰρ τῆς ἀληθείας τὴν ἀπόδειξιν ἀπαιτοῦσιν οἱ πολλοὶ οὐκ ἀρκοῦμενοι ψιλῇ τῇ
5 ἐκ πίστεως σωτηρίᾳ.

656 P.

ἀλλὰ κακοῖς μὲν κάρτα πέλει κρατεύουσιν ἀπιστεῖν·
ὧδε γὰρ ἡμετέρης κέλεται πιστώματα μούσης,
γνώθι διατηθέντος ἐνὶ σπλάγχθοισι λόγοιο.

10

“ τοῖς μὲν γὰρ κακοῖς τοῦτο σύνηθες” φησὶν ὁ Ἐμπεδο-
10 κλῆς “ τὸ ἐθέλειν κρατεῖν τῶν ἀληθῶν διὰ τοῦ ἀπιστεῖν.”
ὅτι δέ ἐστι τὰ ἡμέτερα ἐνδοξα καὶ πιστεύεσθαι ἄξια
γνώσονται Ἕλληνες τοῦ λόγου μᾶλλον ἐξεταζομένου διὰ
τῶν ἐπομένων· τῷ γὰρ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἐκδιδασκόμεθα.
ὅτι “ ἀποκρίνου” φησὶν ὁ Σολομῶν “ τῷ μωρῷ ἐκ τῆς
15 μωρίας αὐτοῦ.” διὸ καὶ τοῖς τὴν σοφίαν αἰτοῦσι τὴν παρ’
αὐτοῖς ὀρεκτέον τὰ οἰκεῖα ὡς ἂν ῥᾶστα διὰ τῶν ἰδίων εἰς
πίστιν ἀληθείας εἰκότως ἀφίκοντο· “ τοῖς γὰρ πᾶσι πάντα
ἐγενόμην,” λέγει, “ ἵνα τοὺς πάντας κερδήσω,” ἐπεὶ καὶ
τῆς θείας χάριτος ὁ ὑετὸς ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους κατα-
20 πέμπεται, “ ἢ Ἰουδαίων μόνων ἐστὶν ὁ θεὸς, οὐχὶ καὶ
ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν· εἶπερ εἰς ὁ θεὸς,” ὁ γενναῖος
κέκραγεν ἀπόστολος.

ΚΕΦ. Δ.

19. Ἄλλ’ ἐπεὶ μήτε τῷ ἀγαθῷ δικαίως μήτε τῇ γνώσει
25 εἰς σωτηρίαν πιστεύειν ἐθέλουσιν, ἡμεῖς αὐτοὶ τὰ ἐκείνων
ἴδια ἠγούμενοι ὅτι πάντα τοῦ θεοῦ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ τὰ 20

1. Eccles. xxvii. 12.

2. Proverb. x. 14.

7. ὧδε γὰρ ex Theodoreto Aff.
Gr. I. p. 14, 2. ὡς δὲ παρ’ L. Dixit
de his versibus Empedoclis Mul-
lachius in Fragm. Philos. p. 33.

14. ἀποκρίνου addidi ex Proverb.

ib. Σολομῶν scripsi pro σαλομῶν.

ib. Proverb. xxvi. 5.

18. Cor. I ix. 21.

19. Matth. v. 45.

20. Rom. iii. 29, 30.

καλὰ παρ' ἡμῶν ὄρμηται τοῖς Ἑλλησιν, ἐγχειρῶμεν αὐ-
 τοῖς, ὡς ἀκούειν πεφύκασιν· τὸ γὰρ συνετὸν, ἦτοι τὸ δίκαιον,
 ὁ πολὺς οὗτος ὄχλος οὐκ ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν
 ἡσθῆ, δοκιμάζει. ἦδοιτο δ' ἂν οὐχ ἑτέροις μᾶλλον ἢ τοῖς
 ὁμοίοις αὐτοῦ, ὅσον γε τυφλὸν ἔτι καὶ κωφὸν, οὐ ξύνεσιν 5
 ἔχον οὐδὲ φιλοθεάμονος ψυχῆς ὄψιν ἀθαμβῆ τε καὶ ὄξυ-
 δερκῆ, ἣν ὁ σωτὴρ ἐντίθησι μόνος, ὥσπερ ἐν τελεταῖς
 ἀμύητον ἢ ἐν χορείαις ἄμουσον, οὐπω καθαρὸν οὐδὲ ἄξιον
 25 ἀγνῆς ἀληθείας ἐκμελές τε καὶ ἄτακτον καὶ ὑλικὸν ἔτι ἔξω
 θεῖου χοροῦ ἴστασθαι δεῖ πνευματικοῖς τε γὰρ πνευματικὰ 10
 συγκρίνομεν, διὰ τοῦτό τοι τῆς ἐπικρύψεως τὸν τρόπον,
 θεῖον ὄντα ὡς ἀληθῶς καὶ ἀναγκαϊότατον ἡμῖν ἐν τῷ
 ἀδύτῳ τῆς ἀληθείας ἀποκείμενον ἱερὸν ἀτεχνῶς λόγον,
 Αἰγύπτιοι μὲν διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀδύτων καλουμένων,
 Ἑβραῖοι δὲ διὰ τοῦ παραπετάσματος ἠνίξαντο, καὶ μόνους 15
 ἐξῆν ἐπιβαίνειν αὐτῶν τοῖς ἱερωμένοις, τουτέστι τοῖς ἀνα-
 30 κειμένοις τῷ θεῷ τοῖς περιτετμημένοις τὰς τῶν παθῶν 657 P.
 ἐπιθυμίας διὰ τὴν πρὸς μόνον τὸ θεῖον ἀγάπην· οὐ
 καθαρῶ γὰρ καθαρῷ ἐφάπτεσθαι οὐ θεμιτὸν εἶναι συνε-
 δόκει καὶ Πλάτωνι. 20

20. Ἐντεῦθεν αἱ προφητεῖαι οἷ τε χρησμοὶ λέγονται
 δι' αἰνιγμάτων, καὶ αἱ τελεταὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀνέδην
 οὐ δείκνυνται, ἀλλὰ μετὰ τινων καθαρμῶν καὶ προρρη-
 σεων,

ἡ Μοῖσα γὰρ οὐ φιλοκερδῆς πω τότ' ἦν οὐδ' ἐργάτις· 25
 οὐδ' ἐπέρναντο γλυκεῖαι μελίθρογοι ποτὶ Τερψιχόρας
 ἀργυρωθεῖσαι πρόσωπα μαλθακόφωνοι αἰοδαί.

35 αὐτίκα οἱ παρ' Αἰγυπτίοις παιδευόμενοι πρῶτον μὲν πάν-

4. δοκιμάζει L. δοκιμάζει V.

5. γε Hoeschelius. γὰρ L.

10. πνευματικοῖς—] Cor. I ii. 13.

15. καὶ μόνους] καὶ addidi.

20. Πλάτωνι] Phaedon. p. 67.

22. ἀνέδην Syllb. ἀναίδην L.

25. Μοῖσα ex Pindaro Isthm. 2,

10. μοῦσα L.

ib. φιλοκερδῆς πω τότ' L. φιλο-
 κερδῆσω τότ' V.

26. οὐδ' ἐπέρναντο ex Pindaro.
 οὐδὲ πέρναντο L.

των τὴν Αἰγυπτίων γραμμάτων μέθοδον ἐκμανθάνουσι τὴν ἐπιστολογραφικὴν καλουμένην, δευτέραν δὲ τὴν ἱερατικὴν, ἣ χρῶνται οἱ ἱερογραμματεῖς, ὑστάτην δὲ καὶ τελευταίαν τὴν ἱερογλυφικὴν, ἧς ἡ μὲν ἐστὶ διὰ τῶν πρώτων στοι-
 5 χείων κυριολογικὴ, ἡ δὲ συμβολικὴ. τῆς δὲ συμβολικῆς ἡ μὲν κυριολογεῖται κατὰ μίμησιν, ἡ δ' ὡσπερ τροπικῶς γράφεται, ἡ δὲ ἄντικρυς ἀλληγορεῖται κατὰ τινες αἰνιγ-
 μούς. ἥλιον γοῦν γράψαι βουλόμενοι κύκλον ποιούσι, 40
 σελήνην δὲ σχῆμα μηνοειδὲς κατὰ τὸ κυριολογούμενον
 10 εἶδος, τροπικῶς δὲ κατ' οἰκειότητα μετάγοντες καὶ μετατι-
 θέντες, τὰ δ' ἐξαιλλάττοντες, τὰ δὲ πολλαχῶς μετασχημα-
 τίζοντες χαράττουσιν.

21. Τοὺς γοῦν τῶν βασιλέων ἐπαίνους θεολογουμένοις μύθοις παραδιδόντες ἀναγράφουσι διὰ τῶν ἀναγλύφων,
 15 τοῦ δὲ κατὰ τοὺς αἰνιγμοὺς τρίτου εἶδους δεῖγμα ἔστω τόδε. τὰ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἄστρον διὰ τὴν πορείαν τὴν
 λοξὴν ὄφρων σώμασιν ἀπέικαζον, τὸν δὲ ἥλιον τῷ 45
 858 P. τοῦ καυθάρου, ἐπειδὴ κυκλοτερές ἐκ τῆς βοείας ὄνθου
 σχῆμα πλασάμενος ἀντιπρόσωπος κυλίνδει. φασὶ δὲ καὶ
 20 ἐξάμημον μὲν ὑπὸ γῆς, θάτερον δὲ τοῦ ἔτους τμήμα τὸ
 ζῶον τοῦτο ὑπὲρ γῆς διατᾶσθαι, σπερμαίνειν τε εἰς τὴν
 σφαῖραν καὶ γεννᾶν, καὶ θῆλυν κάθαρρον μὴ γίνεσθαι.
 πάντες οὖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἱ θεολογήσαντες βάρβαροί
 τε καὶ Ἕλληνες τὰς μὲν ἀρχὰς τῶν πραγμάτων ἀπεκρύ-
 25 ψαντο, τὴν δὲ ἀλήθειαν αἰνίγμασι καὶ συμβόλοις, ἀλλη-
 γορίαις τε αἰ καὶ μεταφοραῖς καὶ τοιούτοις τισὶ τρόποις 50
 παραδεδώκασιν, ὅποια καὶ παρ' Ἑλλησι τὰ μαντεῖα, καὶ
 ὁ γε Ἀπόλλων ὁ Πύθιος λοξίας λέγεται.

22. Ναὶ μὴν καὶ τῶν παρ' Ἑλλησι σοφῶν καλουμέ-
 30 νων τὰ ἀποφθέγματα ὀλίγαις λέξεσι μείζονος πράγματος
 δήλωσιν ἐμφαίνει, οἷον ἀμέλει τὸ “ χρόνου φείδου,” ἥτοι

238 S. ἐπεὶ ὁ βίος βραχὺς καὶ οὐ δεῖ τὸν χρόνον τοῦτον εἰς μάτην καταναλωῶσαι, ἢ κατ' ἐναντιότητα φείσασθαι τῶν ἀναλωμάτων τῶν ἰδιωτικῶν, ἵνα καὶ πολλὰ ἔτη ζήσης, φησὶ, μὴ ἐπιλείπη σοι τὰ ἐπιτήδεια.

23. Ὡσαύτως καὶ τὸ “γνώθι σαυτὸν” πολλὰ ἐνδείκνυται, καὶ ὅτι “θνητὸς εἶ” καὶ ὅτι “ἄνθρωπος ἐγένου,” καὶ ἤδη πρὸς τὰς ἄλλας τοῦ βίου ὑπεροχὰς κατὰ σύγκρισιν, ὅτι οὐδεὺς λόγου ὑπάρχεις, ἔνδοξον λέγων ἢ πλούσιον, ἢ τούναντίον, ὅτι πλούσιος ὢν καὶ ἔνδοξος οὐ παρὰ μόνῳ σεμνύνη πλεονεκτήματι, καὶ εἰς τί γέγονας γνώθι, φησὶ, καὶ τίνος εἰκὼν ὑπάρχεις· τίς τέ σου ἢ οὐσία καὶ τίς ἡ δημιουργία καὶ ἡ πρὸς τὸ θεῖον οἰκείωσις τίς, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. λέγει δὲ καὶ διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου τὸ πνεῦμα “δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους.” θησαυροὶ δὲ τοῦ θεοῦ καὶ πλοῦτος ἀνεκλιπῆς ἢ δυσθήρατός ἐστι σοφία. 15

10 24. Ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνου, τὸν Μουσαῖον, τὸν Ὀμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ταύτη σοφούς. παραπέ- 20
τασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἢ ποιητικὴ ψυχαγωγία, ὄνειροί τε καὶ σύμβολα ἀφανέστερα πάντα τοῖς ἀνθρώποις, οὐ φθόνῳ, οὐ γὰρ θέμις ἐμπαθῆ νοεῖν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅπως εἰς τὴν τῶν αἰνιγμάτων ἔννοιαν ἢ ζήτησις παρεισδύουσα ἐπὶ τὴν εὔρεσιν τῆς ἀληθείας 25
15 ἀναδράμη. ταύτη τοι Σοφοκλῆς, ὁ τῆς τραγωδίας ποιη-
τῆς, φησὶ που

καὶ τὸν θεὸν τοιοῦτον ἐξεπίσταμαι
σοφοῖς μὲν αἰνικτῆρα θεσφάτων ἀεὶ,
σκαιοῖς δὲ φαῦλον καὶ βραχεὶ διδάσκαλον,

30

τὸ φαῦλον ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ τάσσω.

14. Iesai. xlv. 3.

σαυρὸς ἀνέκλειπτος.

15. ἀνεκλιπῆς Klotzius. ἀνεκλει-
πῆς L. Apud Lucam xii. 33. θη-

29. σοφοῖς—διδάσκαλον] Attulit
Plutarchus Mor. p. 506 F.

25. Ἀντικρυσ γοῦν περὶ πάσης γραφῆς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ψαλμοῖς γέγραπται ὡς ἐν παραβολῇ εἰρημένης “ἀκούσατε λαός μου τὸν νόμον μου, κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου, ἀνοιξῶ ἐν παραβολαῖς 5 τὸ στόμα μου, φθέγγξομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς.” καὶ ὁ 20 γενναῖος ἀπόστολος τὰ ὅμοια ὧδέ πως λέγει “σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμ- 10 μένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν.” οἱ φιλόσοφοι δὲ οὐκ ἐνηργήθησαν ἐνυβρίσαι τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου. ἀπόκειται τοίνυν τὴν οἴησιν τῶν 25 ἐν Ἰουδαίοις σοφῶν ἐπιρραπίζειν τὸν ἀπόστολον· διὸ καὶ ἐπιφέρει “ἀλλὰ κηρύσσομεν καθὼς γέγραπται” φησὶν “ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν γὰρ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ 20 πνεύματος· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. πνευματικὸν γὰρ καὶ γνωστικὸν οἶδεν τὸν τοῦ ἀγίου πνεύματος μαθητὴν τὸν ἐκ θεοῦ χορηγούμενον, ὃ ἐστὶ νοῦς Χριστοῦ. “ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται 30 τὰ τοῦ πνεύματος· μαρῖα γὰρ αὐτῷ ἐστίν.”

25 26. Αὐτίκα ὁ ἀπόστολος πρὸς ἀντιδιαστολὴν γνωστικῆς τελειότητος τὴν κοινὴν πίστιν πῆ μὲν θεμέλιον λέγει, 660P. πῆ δὲ γάλα, γράφων τὸν τρόπον τούτον “ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκι-

3. Psalm. lxxviii. 1, 2.

6. Cor. I ii. 6-8.

13. ἐνηργήθησαν V. ἐνεργήθησαν L.

15. ἐπιρραπίζειν] ἐπιραπίζειν L.

16. Cor. I ii. 9, 10.

ib. κηρύσσομεν V. κηρύσσωμεν L,

sed altera literae ω parte deleta, ut κηρύσσομεν sit.

22. τὸν—χορηγούμενον] τοῦ—χορηγούμενου Lowthius.

23. Cor. I ii. 14.

27. Ibid. iii. 1-3.

κοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ, γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ
 βρώμα· οὐπω γὰρ ἐδύνασθε, ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε·
 ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις,
 35 οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; τὰ
 αἰρετὰ τοῖς ἁμαρτωλοῖς τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ τούτων ἄπε- 5
 σχημένοι τὰ θεῖα φρουνοῦσι καὶ βρώματος γνωστικῷ με-
 талаμβάνουσιν. “κατὰ τὴν χάριν” φησὶ “τὴν δοθεῖσάν
 μοι, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων, θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ
 ἐποικοδομεί χρυσίον καὶ ἀργύριον, λίθους τιμίους.” ταῦτα
 γνωστικά ἐποικοδομήματα τῇ κρηπίδι τῆς πίστεως τῆς εἰς 10
 Ἰησοῦν Χριστὸν, καλάμη δὲ τὰ τῶν αἰρέσεων ἐπανα-
 θήματα καὶ ξύλα καὶ χόρτος. ὅποιον δὲ ἐκάστου τὸ
 40 ἔργον τὸ πῦρ δοκιμάσει. τὴν γνωστικὴν οἰκοδομὴν καὶ
 τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ αἰνισσόμενός φησιν “ἐπι-
 ποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευ- 15
 ματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς.” ἀποκεκαλυμμένως δὲ
 οὐχ οἷόν τε ἦν τὰ τοιαῦτα τῶν χαρισμάτων ἐπιστέλλειν.

ΚΕΦ. Ε.

27. Αὐτίκα τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας πάνυ σφόδρα
 ἐπικεκρυμμένως ἠρτηται τὰ Πυθαγόρεια σύμβολα. πα- 20
 ραινεῖ γοῦν ὁ Σάμιος χελιδόνα ἐν οἰκίᾳ μὴ ἔχειν, του-
 45 τέστι λάλον καὶ ψίθυρον καὶ πρόγλωσσον ἄνθρωπον μὴ
 δυνάμενον στέγειν ὧν ἂν μετὰσχη μὴ δέχεσθαι. “χελι-
 δὼν γὰρ καὶ τρυγῶν, ἀγροῦ στρουθία, ἔγνωσαν καιροῦς
 εἰσόδων αὐτῶν” φησὶν ἢ γραφῇ, καὶ οὐ χρή ποτε φλυαρία 25
 συνοικεῖν. ναὶ μὴν γογγύζουσα ἢ τρυγῶν μέμφεως κατα-
 λαλιὰν ἀχάριστον ἐμφαίνουσα εἰκότως ἐξοικίζεται·

ὡς μή μοι τρύζητε παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος.

7. Cor. I iii. 10, 12, 13.

14. Rom. i. 11.

20. Πυθαγόρεια Heinsius. πυθα-

γόρια L.

23. Jerem. viii. 7.

28. ὡς—] Hom. II. 9, 311.

ἢ χελιδῶν δὲ, ἢ τὸν μῦθον αἰνίττεται τὸν Πανδίωνος, ἀφο-
 σιοῦσθαι ἄξιον τὰ ἐπ' ἐκείνη θρυλούμενα πάθη, ἐξ ὧν
 661 P. τὸν Τηρέα τὰ μὲν παθεῖν, τὰ δὲ καὶ δρᾶσαι παρειλή- 50
 φαμεν. διώκει δὲ ἄρα καὶ τέττιγας τοὺς μουσικοὺς, ὅθεν
 5 ἀπωθεῖσθαι δίκαιος ὁ διώκτης τοῦ λόγου.

ναὶ τὰν ὄλυμπον καταδεκρομέναν σκαπτοῦχον Ἡραν
 ἔστι μοι πιστὸν ταμείου ἐπὶ γλώσσης,

ἢ ποιητικὴ φησιν. ὁ τε Αἰσχύλος

ἀλλ' ἔστι κάμοι κλῆς ἐπὶ γλώσση φύλαξ.

- 10 πάλιν ὁ Πυθαγόρας τῆς χύτρας ἀρθείσης ἀπὸ τοῦ πυρὸς 239 S.
 τὸν ἐν τῇ σποδῶ τύπον μὴ ἀπολιπεῖν, ἀλλὰ συγχεῖν
 προσέταπτεν, καὶ ταραττειν ἀναστάντας ἐξ εὐνῆς τὰ
 στρώματα· οὐ γὰρ τὸν τύπον ἀφανίζειν μόνον δεῖν
 ἠνίττετο, ἀλλὰ μηδὲ ὀργῆς ἵχνος ἀπολιπεῖν. ἐπὶ δὲ
 15 ἀναξέσασα παύσεται, καθίστασθαι αὐτὴν καὶ πᾶσαν ἀπα-
 λείφειν μνησικακίαν. “ἥλιος δὲ ὑμῖν τῇ ὀργῇ” φησὶν ἢ
 γραφῇ “μὴ ἐπιδυέτω” καὶ ὁ εἰπὼν “οὐκ ἐπιθυμήσεις” 5
 πᾶσαν ἀφείλεν μνησικακίαν· θυμὸς γὰρ εὐρίσκεται ὀρμῇ
 ἐπιθυμίας ἡμέρου ψυχῆς κατ' ἐξοχὴν ἀμύνης ἐφετικὸς
 20 ἀλόγως.

28. Τῶ ὁμοίῳ τρόπῳ καὶ ἡ κοίτη ταρασσεσθαι παραι-
 νεῖται, ὡς μήτε ὄνειρωγμοῦ τινος μηδὲ μὴν ὕπνου μεθ'
 ἡμέραν, ἀλλὰ μηδὲ τῆς ἐν νυκτὶ ἡδονῆς ἐπιμεμνήσθαι ἔτι.
 τάχα δὲ καὶ φαντασίαν τὴν ζοφερὰν συγχεῖν τῶ τῆς ἀλη-
 25 θείας φωτὶ δεῖν ἠνίσσετο· “ὀργίξεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε,”
 ὁ Δαβίδ λέγει, μὴ συγκατατίθεσθαι τῇ φαντασίᾳ μηδὲ τὸ 10
 ἔργον ἐπάγειν κυροῦντα τὴν ὀργὴν χρῆναι διδάσκων. πά-

1. Πανδίωνος V. πανδίωνος L.
 2. θρυλούμενα L. θρυλλούμενα V.
 6. ναί—] Poetae lyrici fragmen-
 tum.
 ib. σκαπτοῦχον Syll. σκηπτοῦχον
 L.

8. Αἰσχύλος] Fragm. 293.

9. κλῆς] κλείς L.

11. τύπον Syll. τῦπον L.

16. Ephes. iv. 26.

17. Exod. xx. 17.

25. Psalm. iv. 4.

26. συγκατατίθεσθαι V. συγκατα-

τίθεσθε^{at} L.

λιν “ ἐπὶ γῆς μὴ πλεῖν” Πυθαγόρειόν ἐστι σύμβολον, δηλοῖ
 δὲ τὰ τέλη καὶ τὰ ὅμοια τῶν μισθωμάτων ταραχώδη καὶ 362 P.
 ἄστατα ὄντα παραιτεῖσθαι δεῖν. διὰ τοῦτό τοι ὁ λόγος
 τοὺς τελώνας λέγει δυσκόλως σωθήσεσθαι. πάλιν δ’ αὖ
 δακτύλιον μὴ φορεῖν μηδὲ εἰκόνας αὐτοῖς ἐγχαράσσειν 5
 θεῶν παρεγγυᾶ ὁ Πυθαγόρας, ὥσπερ Μιουσης πρόπαλαι
 διαρρήδην ἐνομοθέτησεν μηδὲν δεῖν γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν
 15 ἢ πλαστὸν ἢ γραπτὸν ἄγαλμά τε καὶ ἀπεικόνισμα ποιεῖ-
 σθαι, ὡς μὴ τοῖς αἰσθητοῖς προσανέχωμεν, ἐπὶ δὲ τὰ νοητὰ
 μετώμεν· ἐξευτελιζει γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα ἢ ἐν 10
 ἐτοίμῳ τῆς ὄψεως συνήθεια, καὶ τὴν νοητὴν οὐσίαν δι’
 ὕλης σεβάζεσθαι ἀτιμάζειν ἐστὶν αὐτὴν δι’ αἰσθήσεως.
 διὸ καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων οἱ σοφώτατοι τὸ τῆς
 Ἀθηνᾶς ἔδος ὑπαιθρον ἀφώρισαν, ὡς Ἑβραῖοι τὸν νεὼν
 ἄνευ ἀγάλματος εἰσάμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ τὸν θεὸν σέβοντες 15
 οὐρανοῦ μίμημα ποιησάμενοι περιέχον τὰ ἄστρα προσκυ-
 νοῦσιν.

20 29. Ναὶ μὴν λεγούσης τῆς γραφῆς “ ποιήσωμεν ἄν-
 θρωπον κατ’ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμετέραν,” ἄξιον ἡγοῦμαι
 καὶ τὴν Εὐρύτου τοῦ Πυθαγορείου παραθέσθαι φωνὴν 20
 οὕτως ἔχουσαν ὅς ἐν τῷ “ περὶ τύχας” τὸν δημιουργὸν
 φήσας αὐτῷ χρώμενον παραδείγματι ποιῆσαι τὸν ἄνθρω-
 πον ἐπήγαγεν “ τὸ δὲ σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιον, οἷα
 γεγονὸς ἐκ τᾶς αὐτᾶς ὕλης, ὑπὸ τεχνίτα δὲ εἰργασμένον
 λάστω, ὅς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ.” 25
 25 καὶ ὅλως ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπ’ αὐτοῦ σὺν καὶ Πλάτῳ

1. Πυθαγόρειον Heinsius. πυθα-
γόριον L.

4. Matth. xix. 23.

6. Exod. xx. 4. Levit. xxvi. 1.
Deut. iv. 15-17.

9. προσανέχωμεν] προσανέχομεν
L.

15. εἰσάμενοι] εἰσάμενοι LV.

16. περιέχον τὰ V. περιέχοντα L.

18. Gen. i. 26.

20. Εὐρύτου Potterus. εὐρύσου L.

ib. Πυθαγορείου Heinsius. πυθα-
γορίου L.

23. σκᾶνος Sylb. σκᾶνος L.

24. τᾶς αὐτᾶς V. τῆς αὐτᾶς L.

μάλιστα τῶν ἄλλων φιλοσόφων σφόδρα τῷ νομοθέτῃ
 ὠμίλησαν, ὡς ἔστιν ἐξ αὐτῶν συμβαλέσθαι τῶν δογμα-
 των. καὶ κατὰ τινα μαντείας εὐστοχον φήμην οὐκ ἀθεεῖ
 συνδραμόντες ἔν τισι προφητικαῖς φωναῖς τὴν ἀλήθειαν
 5 κατὰ μέρη καὶ εἶδη διαλαβόντες, προσηγορίαις οὐκ ἀφεγ-
 663 P. γέσιν οὐδὲ ἔξωθεν τῆς τῶν πραγμάτων δηλώσεως πορευο-
 μέναις ἐτίμησαν, τῆς περὶ τὴν ἀλήθειαν οἰκειότητος ἔμφα-
 σιν εἰληφότες. ὅθεν ἡ μὲν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία τῇ ἐκ
 τῆς θρυαλλίδος ἔοικεν λαμπηδόνι, ἣν ἀνάπτουσιν ἄνθρωποι 30
 10 παρὰ ἡλίου κλέπτουτες ἐντέχνως τὸ φῶς. κηρυχθέντος δὲ
 τοῦ λόγου πᾶν ἐκείνο τὸ ἅγιον ἐξέλαμψεν φῶς. εἶτα κατὰ
 μὲν τὰς οἰκίας νύκτωρ χρησιμεύει τὸ κλέμμα, ἡμέρας δὲ
 καταυγάζεται τὸ πῦρ καὶ πᾶσα ἡ νύξ ἐκφωτίζεται τῷ
 τοσοῦτῳ τοῦ νοητοῦ φωτὸς ἡλίῳ.

15 30. Αὐτίκα ἐπιτομὴν τῶν περὶ δικαιοσύνης εἰρημένον
 Μωυσεῖ ὁ Πυθαγόρας πεποίηται λέγων ζυγὸν μὴ ὑπερ-
 βαίνειν, τουτέστι μὴ παρέρχεσθαι τὸ πρὸς τὰς διανομὰς
 ἴσον τιμῶντας τὴν δικαιοσύνην·

ἡ φίλους ἀεὶ φίλοις

35

20 πόλεις τε πόλεσι, συμμάχους τε συμμάχοις
 συνδεῖ· τὸ γὰρ ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφω,
 τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
 τοῦλασσον, ἐχθρῶς θ' ἡμέρας κατάρχεται

κατὰ τὴν ποιητικὴν χάριν. διὰ τοῦτο ὁ κύριος “ἄρατε τὸν
 25 ζυγὸν μου” φησὶν “ὅτι χρηστός ἐστι καὶ ἀβαρής.” καὶ τοῖς
 περὶ πρωτείων φιλονεικοῦσι γνωρίμοις μετὰ ἀπλότητος τὴν
 ἰσότητα παρεγγυᾷ λέγων “ὡς τὰ παιδιά αὐτοὺς γενέσθαι 40
 δεῖν.” ὡσαύτως καὶ ὁ ἀπόστολος μηδένα εἶναι ἐν Χριστῷ

3. κατὰ τινα μαντείας εὐστοχον φή-
 μην] *Locutio Platonica Leg. 7. p.*
792.

12. 23. οἰκίας et ἐχθρῶς *Sylb. pro*
οικείας—ἐχθρῶς.

19. ἡ φίλους]— *Eurip. Phoen.* 15.
 536.

21. συνδεῖ] *δεῖ MS. Ottob.*

22. ἀεὶ] *αιεὶ L.*

25. *Matth. xi. 29, 30.*

27. *Ibid. xviii. 3.*

28. *Galat. iii. 28. v. 19–21. vi.*

δοῦλον ἢ ἐλεύθερον γράφει ἢ Ἑλληνα ἢ Ἰουδαῖον·
 καινὴ γὰρ ἢ κτίσις ἢ ἐν Χριστῷ ἀφιλόνομος καὶ ἀπλεο-
 νέκτετος καὶ ἰσότης δικαία· φθόνος γὰρ ἕξω θεῖου χοροῦ
 ἵσταται καὶ ζῆλος καὶ λύπη, ἢ καὶ οἱ μύσται καρδίαν
 ἐσθίειν ἀπαγορεύουσι, μὴ χρῆναί ποτε διδάσκοντες ῥαθυ- 5
 μίαις καὶ ὀδύναις ἐπὶ τοῖς ἀβουλήτως συμβαίνουσι δάκνειν
 καὶ κατεσθίειν τὴν ψυχὴν. ἄθλιος γοῦν ἐκεῖνος, ὃν φησι
 45 καὶ Ὅμηρος πλανώμενον μόνον ὃν θυμὸν κατέδειν. 664 P.

31. Πάλιν αὖ δύο ὁδοὺς ὑποτιθεμένου τοῦ εὐαγγελίου
 καὶ τῶν ἀποστόλων ὁμοίως τοῖς προφήταις ἅπασιν καὶ τὴν 10
 μὲν καλούντων “στενὴν καὶ τεθλιμμένην” τὴν κατὰ τὰς
 ἐντολὰς καὶ ἀπαγορεύσεις περιεσταλμένην, τὴν δὲ ἐναντίαν
 τὴν εἰς ἀπώλειαν φέρουσαν “πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον,”
 ἀκόλυτον ἡδοναῖς τε καὶ θυμῷ, καὶ φασκόντων “μακά-
 ριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλή ἄσεβων καὶ ἐν ὁδῷ 15
 ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔσθη” ὃ τε τοῦ Κείου Προδίκου ἐπὶ τε
 50 τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας μῦθος πρόεισιν, καὶ Πυθαγόρας
 οὐκ ὀκνεῖ ἀπαγορεύειν τὰς λεωφόρους ὁδοὺς βαδίζειν, προσ-
 τάπτων μὴ δεῖν ταῖς τῶν πολλῶν ἔπεισθαι γνώμαις ἀκρί-
 τοις καὶ ἀνομολογουμέναις οὔσαις. Ἀριστόκριτος δ' ἐν τῇ 20
 πρώτῃ τῶν πρὸς Ἡρακλεόδωρον ἀντιδοξουμένων μέμνηταί
 240 S. τινος ἐπιστολῆς οὕτως ἐχούσης “Βασιλεὺς Σκυθῶν Ἀτοίας
 Βυζαντίων δῆμω. μὴ βλάπτετε προσόδους ἐμὰς, ἵνα μὴ
 ἐμαὶ ἵπποι ὑμέτερον ὕδωρ πίωσι.” συμβολικῶς γὰρ ὁ
 βάρβαρος τὸν μέλλοντα πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγεσθαι παρε- 25
 δήλωσεν. ὁμοίως καὶ Εὐφορίων ὁ ποιητὴς τὸν Νέστορα
 παράγει λέγοντα

οἱ δ' οὐπω Σιμόντος Ἀχαιΐδας ἄρσαμεν ἵππους.

5 διὰ τοῦτό τοι καὶ Αἰγύπτιοι πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας

9. Matth. vii. 13, 14. Luc. xiii. 24.

13. Psalm. i. 1.

16. Κείου Potterus. κίου L.

21. τῶν om. MS. Ottob.

22. Ἀτοίας] ἀντέας H. MS. Alibi

Ateas. SYLB. αὐτέας MS. Ottob.

Ἀτέας ap. Plut. Mor. p. 792. 1095.

Lucian. Macrob. c. 10. Vid. Muel-

ler. Fragm. Hist. vol. 4. p. 336.

29. πρὸ Sylb. πρὸς L.

ιδρύνονται, ὡς αἰνιγματώδους τοῦ περὶ θεοῦ λόγου καὶ ἀσαφούς ὄντος. τάχα δὲ καὶ ὅτι φιλεῖν τε δεῖ καὶ φοβεῖσθαι τὸ θεῖον, ἀγαπᾶν μὲν ὡς προσήνès καὶ εὐμενὲς τοῖς ὁσίοις, δεδιέναι δὲ ὡς ἀπαραιτήτως δίκαιον τοῖς ἀνο-
5 σίοις. θηρίου γὰρ ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπου ἢ σφίγξ αἰνίσσεται τὴν εἰκόνα.

ΚΕΦ. 5.

32. Μακρὸν δ' ἂν εἴη πάντα ἐπεξιέναι τὰ προφητικὰ καὶ τὰ νομικὰ τὰ δι' αἰνιγμάτων εἰρημένα ἐπιλεγόμενους.

10 σχεδὸν γὰρ ἡ πᾶσα ᾧδέ πως θεσπίζεται γραφή. ἀπόχρη δ', οἶμαι, τῷ γε νοῦν κεκτημένῳ εἰς ἔνδειξιν τοῦ προκει- 10 μένου ὀλίγα τινὰ ἐκτεθέντα παραδείγματα. αὐτίκα ὁμολογῆ τὴν ἐπίκρυψιν ἢ περὶ τὸν νεὸν τὸν παλαιὸν τῶν ἑπτὰ περιβόλων πρὸς τι ἀναφορὰ παρ' Ἑβραίοις ἱστορου-
15 μένη· ἢ τε κατὰ τὸν ποδῆρη διασκευὴ διὰ ποικίλων τῶν
665 P. πρὸς τὰ φαινόμενα συμβόλων τὴν ἀπ' οὐρανοῦ μέχρι γῆς αἰνισσομένη συνθήκην, τό τε κάλυμμα καὶ παραπέτασμα ὑάκινθῳ καὶ πορφύρῃ, κόκκῳ τε καὶ βύσσῳ πεποίκιλτο, ἠνίττετο δ' ἄρα ὡς ἡ τῶν στοιχείων φύσις ἐπέχει τὴν 15
20 ἀποκάλυψιν τοῦ θεοῦ· ἐξ ὕδατος μὲν γὰρ ἡ πορφύρα, βύσσος δὲ ἐκ γῆς, ὑάκινθος τε ὁμοίωται ἀέρι ζοφώδης ὡν ὥσπερ ὁ κόκκος τῷ πυρί.

33. Ἐνὰ μέσον δὲ τοῦ καλύμματος καὶ τοῦ παραπε-
τάσματος, ἔνθα τοῖς ἱερεῦσιν ἐξῆν εἰσιέναι θυμιατήριον τε
25 ἔκειτο σύμβολον τῆς ἐν μέσῳ τῷ κόσμῳ τῷδε κειμένης γῆς, ἐξ ἧς αἱ ἀναθυμιάσεις. μέσος δὲ καὶ ὁ τόπος ἐκεῖνος τοῦ τε ἐντὸς τοῦ καταπετάσματος, ἔνθα μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπετέτραπτο ῥηταῖς εἰσιέναι ἡμέραις, καὶ τῆς ἕξωθεν περι- 20
κειμένης αὐλαίας τῆς πᾶσιν ἀνειμένης Ἑβραίοις, τὸ μεσαί-
30 τατον οὐρανοῦ φασι καὶ γῆς· ἄλλοι δὲ κόσμου τοῦ νοητοῦ

14. ἑπτὰ] δέκα Mang. ad Philon.
vol. 1. p. 536.

21. δὲ Syll. τε L.

24. θυμιατήριον V. θυμιαστήριον L.

καὶ τοῦ αἰσθητοῦ λέγουσιν εἶναι σύμβολον. τὸ μὲν οὖν κάλυμμα κώλυμα λαϊκῆς ἀπιστίας ἐπίπροσθε τῶν πέντε τετάυυστο κίωνων, εἶργον τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ. ταύτη τοι μυστικώτατα πέντε ἄρτοι πρὸς τοῦ σωτήρος κατακλῶνται καὶ πληθύνουσι τῷ ὄχλῳ τῶν ἀκροωμένων. 5 πολὺς γὰρ ὁ τοῖς αἰσθητοῖς ὡς μόνοις οὖσι προσανέχων.

25 “ἄθρει δὴ περισκοπῶν” φησὶν ὁ Πλάτων “μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι ἢ οὐ ἂν ἀπρίξ τοῖν χειροῖν λαβέσθαι δύναιντο, πράξεις δὲ καὶ γενέσεις καὶ πᾶν τὸ ἀόρατον οὐκ ἀποδε- 10 χόμενοι, ὡς ἐν οὐσίας μέρει.” τοιοῦτοι γὰρ οἱ τῇ πεντάδι τῶν αἰσθήσεων προσανέχοντες μόνη. ἄβατον δὲ ἀκοαῖς καὶ τοῖς ὁμογενέσιν ἢ νόησις τοῦ θεοῦ.

34. Ἐντεῦθεν πρόσωπον εἶρηται τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς αἰσθήσεων πεντάδι σαρκοφόρος γενόμενος ὁ λόγος ὁ τοῦ 15 πατρῷου μηνυτῆς ιδιώματος. “εἰ δὲ ζῶμεν πνεύματι, 30 πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.” “διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἶδους” ὁ καλὸς ἀπόστολος λέγει. ἔνδον μὲν οὖν τοῦ καλύμματος ἱερατικὴ κέκρυπται διακονία καὶ τοὺς ἐν 686 P. αὐτῇ πονουμένους πολὺ τῶν ἔξω εἶργει. πάλιν τὸ παρα- 20 πέτασμα τῆς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων παρόδου, κίονες τέταρες αὐτόθι, ἀγίας μήνυμα τετράδος διαθηκῶν παλαιῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ τετράγραμμον ὄνομα τὸ μυστικόν, ὃ περιέκειντο οἷς μόνοις τὸ ἄδυτον βάσιμον ἦν· λέγεται δὲ 25 Ἰαοῦ, ὃ μεθερμηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. καὶ μὴν 35 καὶ καθ’ Ἑλληνας θεὸς τὸ ὄνομα τετράδα περιέχει γραμ-

4. Joan. vi. 9.

7. Πλάτων] Theæt. p. 155.

8. ἐπακούῃ ex Platone pro ἐπακούει.

ib. οὐδὲν ἄλλο] ἄλλο οὐδὲν V, neglectis quae in L. superscriptae sunt lineolis.

16. Galat. v. 25.

17. Cor. II v. 7.

23. τετράγραμμον] Η. τετραγράμματος ex Philone p. 456. et seq. v. Ἰαώ. SYLB.

ib. περιέκειτο] περιέχειτο MS. Paris. 1888.

25. Ἰαοῦ] ἰαοῦε MS. Seguer. 308. Paris. 1825. ἰὰ οὐέ MS. Paris. 1888. POTT.

μάτων. εἰς δὲ τὸν νοητὸν κόσμον μόνος ὁ κύριος γενόμενος εἴσεισι διὰ τῶν παθῶν εἰς τὴν τοῦ ἀρρήτου γνῶσιν παρεισδυόμενος, ὑπὲρ “πᾶν ὄνομα” ἐξαναχωρῶν, ὃ φωνῇ γνωρίζεται. ναὶ μὴν ἢ τε λυχνία ἐν τοῖς νοτίοις ἔκειτο
 5 τοῦ θυμιατηρίου, δι’ ἧς αἱ τῶν ἑπτὰ φωσφόρων κινήσεις δεδήλωνται νοτίους τὰς περιπολήσεις ποιουμένων. τρεῖς γὰρ ἐκατέρωθεν τῆς λυχνίας ἐμπεφύκασι κλάδοι καὶ ἐπ’ αὐτοῖς οἱ λύχνοι, ἐπεὶ καὶ ὁ ἥλιος ὡσπερ ἡ λυχνία μέσος
 40 τῶν ἄλλων πλανητῶν τεταγμένος τοῖς τε ὑπὲρ αὐτὸν
 10 τοῖς τε ὑπ’ αὐτὸν κατὰ τινα θείαν μουσικὴν ἐνδίδωσι τοῦ φωτός.

35. Ἐχει δέ τι καὶ ἄλλο αἰνίγμα ἢ λυχνία ἢ χρυσῆ
 687 P. τοῦ σημείου τοῦ Χριστοῦ, οὐ τῷ σχήματι μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ φωτεμβολεῖν “πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς” τοὺς εἰς
 15 αὐτὸν πιστεύοντας, ἐλπίζοντάς τε καὶ βλέποντας διὰ τῆς τῶν πρωτοκτίστων διακονίας. φασὶ δ’ εἶναι “ἑπτὰ ὀφθαλμοὺς” κυρίου τὰ “ἑπτὰ πνεύματα,” ἐπαναπαυόμενα “τῇ ράβδῳ τῇ ἀνθούσῃ ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί.” πρὸς
 45 δὲ τοῖς βορείοις τοῦ θυμιατηρίου τράπεζα εἶχε τὴν θέσιν,
 20 ἐφ’ ἧς ἢ παράθεσις τῶν ἄρτων, ὅτι τροφिमώτατα τῶν πνευμάτων τὰ βόρεια. εἶεν δ’ ἂν μοναὶ τινες εἰς ἐν σῶμα καὶ σύνοδον μίαν συμπνεουσῶν ἐκκλησιῶν, τὰ τε ἐπὶ τῆς ἁγίας κιβωτοῦ ἱστορούμενα μηνύει τὰ τοῦ νοητοῦ κόσμου τοῦ ἀποκεκρυμμένου καὶ ἀποκεκλεισμένου τοῖς πολλοῖς.
 25 ναὶ μὴν καὶ τὰ χρυσᾶ ἐκεῖνα ἀγάλματα, ἐξαπτέρυγον

2. διὰ addidit Potterus.

3. Philip. ii. 9.

5. θυμιατηρίου V. θυμιαστηρίου L. “θυσιαστηρίου MS. Seguer. 308 et Paris. 1825. 1888.” POTT.

ib. φωσφόρων] φωστήρων MS. Paris. 1888.

6. δεδήλωνται] πεποιήται MS. Seguer.

14. Heb. i. 1.

17. Apoc. v. 6.

18. Iesai. xi. 1 sq.

19. βορείοις] βορίοις LV.

ib. θυμιατηρίου V. θυμιαστηρίου L. θυσιαστηρίου MS. Seg.

ib. τράπεζα] ἢ τράπεζα idem.

20. παράθεσις] πρόθεσις idem.

21. βόρεια] βόρια L.

25. ναὶ MS. Seguer. 308. καὶ L.

ib. χρυσᾶ] χρυσᾶ MS. Seguer. χρύσεια L.

ἐκάτερον αὐτῶν, εἴτε τὰς δύο ἄρκτους, ὡς βούλονται τινες,
 50 ἐμφαίνει, εἴτε, ὅπερ μᾶλλον, τὰ δύο ἡμισφαίρια, ἐθέλει δὲ
 τὸ ὄνομα τῶν Χερουβίμ δηλοῦν ἐπίγνωσιν πολλήν.
 ἀλλὰ δώδεκα πτέρυγας ἄμφω ἔχει καὶ διὰ τοῦ ζωδιακοῦ
 κύκλου καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν φερομένου χρόνου τὸν αἰσθητὸν 5
 κόσμον δηλοῖ.

36. Περὶ τούτων οἶμαι καὶ ἡ τραγωδία φυσιολογοῦσα
 φησιν

241 S.

ἀκάμας τε χρόνος περὶ γ' ἀενάφ
 ρεύματι πλήρης φοιτᾷ τίκτων
 αὐτὸς ἑαυτὸν, δίδυμοί τ' ἄρκτοι
 ταῖς ὠκυπλάνοισι πτερύγων ῥιπαῖς
 τὸν Ἀτλάντειον τηροῦσι πόλον.

10

Ἄτλας δὲ ὁ μὴ πάσχων πόλος δύναται μὲν εἶναι καὶ ἡ
 ἀπλανῆς σφαῖρα, βέλτιον δὲ ἴσως αἰῶνα ἀκίνητον νοεῖ- 15
 σθαι. ἄμεινον δ' ἡγοῦμαι τὴν κιβωτὸν ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ
 5 ὀνόματος θηβωθὰ καλουμένην ἄλλο τι σημαίνειν. ἐρμη-
 νεύεται μὲν ἐν ἀνθ' ἐνὸς πάντων τόπων. εἴτ' οὖν ὀγδοὰς
 καὶ ὁ νοητὸς κόσμος εἴτε καὶ ὁ περίξ πάντων περιεκτικὸς,
 ἀσχημάτιστός τε καὶ ἀόρατος δηλοῦται θεὸς, τὰ νῦν ὑπερ- 20
 κείσθω λέγειν· πλὴν ἀνάπανσιν μηνύει τὴν μετὰ τῶν
 δοξολόγων πνευμάτων, ἃ αἰνίσσεται Χερουβίμ· οὐ γὰρ
 ἂν ποτε ὁ μηδὲ γλυπτὸν εἶδωλον δημιουργεῖν παραινέσας
 αὐτὸς ἀπεικόνιζεν τῶν ἀγίων ἄγαλμα, οὐδ' ἔστι τὴν ἀρχὴν
 ἐπισύνθετόν τι καὶ αἰσθητὸν ζῶον ἐν οὐρανῷ ὠδέ πως ἔχον, 25
 10 σύμβολον δ' ἐστὶ λογικῆς μὲν τὸ πρόσωπον ψυχῆς, πτέ- 668 P.
 ρυγες δὲ λειτουργαίαι τε καὶ ἐνέργειαί αἱ μετάρσιοι δεξιῶν

4. ἄμφω] ἀμφοτέρα MS. Seguer.
 9. ἀκάμας—] Euripidis ex Pi-
 rithoo versus, ut novimus ex schol.
 Aristoph. Av. 179.
 13. Ἀτλάντειον Heinsius. ἀτλάν-
 τιον L.
 ib. τηροῦσι] φρουρεῖν schol. Ari-
 stoph.

18. ἐν ἀνθ' ἐνὸς] *Alterum pro
 altero.* Sic saepe loquuntur gram-
 matici, velut Athen. 15. p. 677 c.
 Τιμαχίδας καὶ Σιμίας ἀποδιδόασιν ἐν
 ἀνθ' ἐνὸς Ἴσθμιον στέφανον. Vide
 exempla ab Lobeckio collecta in
 Actis Societ. Gr. vol. 2. p. 294.
 19. περίξ Syllb. περι L.

τε ἄμα καὶ λαιῶν δυνάμεων, ἡ φωνὴ δὲ δόξα εὐχάριστος ἐν ἀκαταπαύστῳ θεωρίᾳ.

37. Ἀπόχρη μέχρι τοῦδε προχωρήσαι τὴν μυστικὴν ἐρμηνείαν, τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὁ ποδήρης κόσμος ἐστὶν 5 αἰσθητοῦ σύμβολον, τῶν μὲν ἑπτὰ πλανητῶν οἱ πέντε λίθοι καὶ οἱ δύο ἄνθρακες διὰ τε τὸν Κρόνον καὶ τὴν Σελήνην· ὁ μὲν γὰρ μεσημβρινὸς καὶ ὑγρὸς καὶ γεώδης καὶ βαρὺς, ἡ δὲ ἀερώδης· διὸ Ἄρτεμις πρὸς τιῶν εἴρηται 15 ἀεροτόμος τις οὔσα, ζοφερὸς δὲ ὁ ἀήρ. συνεργούντας δὲ 10 εἰς γένεσιν τῶν τῆδε τοὺς ἐφειστώτας τοῖς πλανήταις κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν ἐπὶ τε τοῦ στήθους καὶ τῶν ὤμων εἰκότως ἰδρῦσθαι διαγράφει, δι' ὧν ἡ πρᾶξις ἡ ἐπιγενεσιουργὸς ἡ ἐβδόμας ἡ πρώτη, στήθους δ' οἰκητήριον καρδίας τε καὶ ψυχῆς. εἶεν δ' ἂν καὶ ἄλλως λίθοι ποικίλοι 15 σωτηρίας τρόποι, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὑπεραναβεβηκόσιν, οἱ δ' ἐν τοῖς ὑποβεβηκόσιν ἰδρυμένοι παντὸς τοῦ σωζομένου σώματος. οἱ τε τριακόσιοι ἐξήκοντα κώδωνες οἱ ἀπηρητη- 20 μένοι τοῦ ποδήρους χρόνος ἐστὶν ἐνιαύσιος, “ἐνιαυτὸς κυρίου δεκτὸς, κηρύσσων” καὶ κατηγῶν τὴν μεγίστην τοῦ 20 σωτήρος ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ καὶ ὁ πῖλος ὁ χρυσοῦς ὁ ἀνατεταμένος τὴν ἐξουσίαν μηνύει τὴν βασιλικὴν τοῦ κυρίου, εἴ γε “ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας” ὁ σωτήρ.

38. Σημεῖον γοῦν ἡγεμονικωτάτης ἀρχῆς ὁ πῖλος ὁ ὑπὲρ αὐτὴν, ἄλλως τε ἀκηκόαμεν, ὡς εἴρηται, “καὶ τοῦ 25 Χριστοῦ κεφαλὴ ὁ θεὸς” καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ναὶ μὴν τὸ μὲν περιστήθιον ἔκ τε ἐπωμίδος, ἢ ἐστὶν ἔργου σύμβολον, ἔκ τε τοῦ λογίου, τὸν 25

9. ἀεροτόμος] Hoc ab librario positum esse videtur pro ἀερότεμης, quod confirmat Eusebius Pr. Ev. 3. p. 113 B. τὴν σελήνην — Ἄρτεμιν προσηγόρευσαν, οἷον ἀερότεμιν. Nam sic ex libris optimis et Theodoretō Aff. Gr. p. 45, 14. ed. Syll. cor-

rectum est vulgatum ἀερότομιν, qua forma utitur Theognostus in Canonibus: Ἄρτεμις ἡ σελήνη ἀερότομῆς τις οὔσα, ἡ τέμνουσα τὸν ἀέρα.

18. Iesai. lxi. 2. Luc. iv. 19.

22. Ephes. v. 23.

24. Cor. I xi. 3. Cor. II xi. 30.

λόγον δὲ τοῦτο αἰνίσσεται, ᾧ συνέστηκεν καὶ ἔστιν οὐρα-
 νοῦ εἰκὼν τοῦ λόγῳ γενομένου τοῦ ὑποκειμένου “τῇ
 κεφαλῇ τῶν πάντων τῷ Χριστῷ” κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ
 ὡσαύτως κινούμενα. οἱ οὖν ἐπὶ τῆς ἐπωμίδος σμαράγδου
 φωτεινοὶ λίθοι ἥλιον καὶ σελήνην μηνύουσι τοὺς συνερ- 5
 γοὺς τῆς φύσεως. χεῖρὸς δὲ, οἶμαι, ὦμος ἀρχή. οἱ δὲ ἐπὶ
 τῷ στήθει τέτραχα τεταγμένοι δώδεκα τὸν ζωδιακὸν δια-
 γράφουσιν ἡμῖν κύκλον κατὰ τὰς τέσσαρας τοῦ ἔτους
 30 τροπᾶς. ἄλλως τε ἐχρῆν τῇ κεφαλῇ τῇ κυριακῇ νόμον 669P.
 μὲν καὶ προφήτας ὑποκεῖσθαι, δι’ ὧν οἱ δίκαιοι μηνύονται 10
 καθ’ ἑκατέρας τὰς διαθήκας· προφήτας γὰρ ἅμα καὶ δικαί-
 οὺς εἶναι τοὺς ἀποστόλους λέγοντες εὐ’ αὐ’ εἴπομεν, “ἐνὸς
 καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούντος” διὰ πάντων ἁγίου πνεύματος.
 ὡσπερ δὲ ὁ κύριος ὑπεράνω τοῦ κόσμου παντός, μᾶλλον δὲ
 ἐπέκεινα τοῦ νοητοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἐν τῷ πετάλῳ ἐγγραπτον 15
 ὄνομα ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας εἶναι ἠξίεται,
 ἐγγραπτον δὲ διὰ τε τὰς ἐντολὰς τὰς ἐγγράφους διὰ τε
 35 τὴν αἰσθητὴν παρουσίαν. ὄνομα δὲ εἴρηται θεοῦ, ἐπεὶ ὡς
 βλέπει τοῦ πατρὸς τὴν ἀγαθότητα ὁ υἱός, ἐνεργεῖ ὁ θεὸς
 σωτὴρ κεκλημένος ἢ τῶν ὕλων ἀρχή, ἣτις ἀπεικόνισται 20
 μὲν ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου πρώτη καὶ πρὸ αἰώνων,
 τετύπωκεν δὲ τὰ μεθ’ αὐτὴν ἅπαντα γενόμενα.

39. Ναὶ μὴν τὸ λόγιον τὴν προφητείαν τὴν ἐκβοῶσαν
 τῷ λόγῳ καὶ κηρύσσουσαν καὶ τὴν κρίσιν τὴν ἐσομένην
 δηλοῖ, ἐπεὶ ὁ αὐτός ἐστι λόγος ὁ προφητεύων κρίνων τε 25
 40 ἅμα καὶ διακρίνων ἕκαστα. φασὶ δὲ καὶ τὸ ἔνδυμα τὸν
 ποδῆρην τὴν κατὰ σάρκα προφητεύειν οἰκονομίαν, δι’ ἣν
 προσεχέστερον εἰς κόσμον ὤφθη. ταύτη τοι ἀποδὺς τὸν
 ἡγιασμένον χιτῶνα ὁ ἀρχιερεὺς, κόσμος δὲ καὶ ἡ ἐν κόσμῳ
 κτίσις ἡγιάσται πρὸς τοῦ καλὰ συγκαταθεμένου τὰ γινό- 30
 μενα λούεται καὶ τὸν ἄλλον ἐνδύεται ἅγιον ἁγίου ὡς εἰπεῖν

χιτώνα, τὸν συνεισιόντα εἰς τὰ ἄδυτα αὐτῷ, ἐμοὶ δοκεῖν
 ἐμφαίνων τὸν Λευϊτὴν καὶ γνωστικὸν ὡς ἂν τῶν ἄλλων
 ἱερέων ἄρχοντα, ὕδατι ἀπολελουμένων ἐκείνων καὶ πίστιν
 ἐνδεδυμένων μόνην καὶ τὴν ἰδίαν ἐκδεχομένων μονήν, 45
 5 αὐτὸν διακρίναντα τὰ νοητὰ τῶν αἰσθητῶν, κατ' ἐπανά-
 βασιω τῶν ἄλλων ἱερέων σπεύδοντα ἐπὶ τὴν τοῦ νοητοῦ
 δίοδον τῶν τῆδε ἀπολούεσθαι· οὐκέτι ὕδατι ὡς πρότερον
 ἐκαθαίρετο, εἰς Λευϊτικὴν ἐντασσόμενος φυλὴν.

40. Ἄλλ' ἤδη τῷ γνωστικῷ λόγῳ καθαρὸς μὲν τὴν
 10 καρδίαν πᾶσαν, κατορθώσας δ' εὖ μάλα καὶ τὴν πολιτείαν
 ἐπ' ἄκρων παρὰ τοῦ ἱερέως ἐπὶ μείζον αὐξήσας ἀτεχνῶς
 ἠγγισμένους καὶ λόγῳ καὶ βίῳ, ἐπενδυσάμενος τὸ γάνωμα
 τῆς δόξης, τοῦ πνευματικοῦ ἐκείνου καὶ τελείου ἀνδρὸς 50
 τὴν ἀπόρρητον κληρονομίαν ἀπολαβὼν, “ ἦν ὀφθαλμὸς
 15 οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου
 670 P. οὐκ ἀνέβη” υἱὸς καὶ φίλος γενόμενος, “ πρόσωπον ἤδη
 πρὸς πρόσωπον” ἐμπύμπλαται τῆς ἀκορέστου θεωρίας.
 οὐδὲν δὲ οἶον αὐτοῦ ἐπακοῦσαι τοῦ λόγου, πλείονα τὸν 242 S.
 νοῦν διὰ τῆς γραφῆς ἐνδιδόντος. λέγει γὰρ ὧδε “ καὶ
 20 ἐκδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν ἐνδεδύκει εἰσπο-
 ρεούμενος εἰς τὰ ἅγια καὶ ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ καὶ λού-
 σεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ἐν τόπῳ ἁγίῳ καὶ ἐνδύσεται
 τὴν στολὴν αὐτοῦ.” ἄλλως δ', οἶμαι, ὁ κύριος ἀποδύεταιί
 τε καὶ ἐνδύεται κατιῶν εἰς αἰσθησιν, ἄλλως ὁ δὲ αὐτοῦ
 25 πιστεύσας ἀποδύεταιί τε καὶ ἐπενδύεται, ὡς καὶ ὁ ἀπό- 5
 στολος ἐμήνυσεν, τὴν ἡγιασμένην στολὴν. ἐντεῦθεν κατ'
 εἰκόνα τοῦ κυρίου ἀρχιερεῖς ἀπὸ τῆς ἁγιασθείσης ἡρῶντο
 φυλῆς οἱ δοκιμώτατοι, καὶ οἱ εἰς βασιλείαν καὶ οἱ εἰς
 προφητείαν ἐκλεκτοὶ ἐχρίοντο.

14. Cor. I ii. 9.

15. εἶδεν Syll. pro οἶδεν.

16. Ibid. xiii. 12.

19. Levit. xvi. 23 sq.

ΚΕΦ. Ζ.

41. Ὅθεν καὶ Αἰγύπτιοι οὐ τοῖς ἐπιτυχούσι τὰ παρὰ
 σφίσις ἀνετίθεντο μυστήρια οὐδὲ μὴν βεβήλοισ τὴν τῶν
 θεῶν εἶδησις ἐξέφερον, ἀλλ' ἢ μόνοις γε τοῖς μέλλουσιν
 ἐπὶ βασιλείαν προῖέναι καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κριθείσις 5
 10 εἶναι δοκιμωτάτοις ἀπὸ τε τῆς τροφῆς καὶ τῆς παιδείας
 καὶ τοῦ γένους. ὅμοια γοῦν τοῖς Ἑβραϊκοῖς κατὰ γε τὴν
 ἐπίκρυψιν καὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων αἰνίγματα. Αἰγυπτίων
 οἱ μὲν ἐπὶ πλοίου, οἱ δὲ ἐπὶ κροκοδείλου τὸν ἥλιον δεικνύ-
 ουσι. σημαίνουσι δὲ ὅτι ὁ ἥλιος δι' ἀέρος γλυκεροῦ καὶ 10
 ὑγροῦ τὴν πορείαν ποιούμενος γεννᾷ τὸν χρόνον, ὃν αἰνίσ-
 σεται ὁ κροκόδειλος διὰ τινα ἄλλην ἱερατικὴν ἱστορίαν.
 ναὶ μὴν καὶ ἐν Διοσπόλει τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ
 καλουμένου πυλῶνος διατετύπεται παιδίον μὲν γενέσεως
 15 σύμβολον, φθορᾶς δὲ ὁ γέρων, θεοῦ τε αὖ ὁ ἱέραξ, ὡς ὁ 15
 ἰχθὺς μίσους, καὶ κατ' ἄλλο πάλιν σημαίνόμενον ὁ κροκό-
 δειλος ἀναιδείας.

42. Φαίνεται τοίνυν συντιθέμενον τὸ πᾶν σύμβολον
 δηλωτικὸν εἶναι τοῦδε· ὃ γινόμενοι καὶ ἀπογινόμενοι, θεὸς
 μισεῖ ἀναίδειαν. τὰ τε ὄτα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ δημι- 671 P.
 ουργοῦντες ἐξ ὕλης τιμίας καθιεροῦσιν τοῖς θεοῖς ἀνατιθέντες 20
 εἰς τοὺς νεῶς, τοῦτο δῆπου αἰνισσόμενοι ὡς πάντα θεὸς ὄρᾳ
 καὶ ἀκούει. πρὸς τοῖσδε ἀλκῆς μὲν καὶ ῥώμης σύμβολον
 20 αὐτοῖς ὁ λέων· ὡσπερ ἀμέλει γῆς τε αὐτῆς καὶ γεωργίας
 καὶ τροφῆς ὁ βοῦς, ἀνδρείας τε καὶ παρρησίας ὁ ἵππος, 25
 ἀλκῆς τε αὖ μετὰ συνέσεως ἡ Σφίγξ, τὸ μὲν σῶμα πᾶν
 λέοντος, τὸ πρόσωπον δὲ ἀνθρώπου ἔχουσα. ὁμοίως τε
 τούτοις σύνεσις καὶ μνήμη καὶ κράτος καὶ τέχνην ὁ ἄν-
 θρωπος αἰνισσόμενος τοῖς ἱεροῖς πρὸς αὐτῶν ἐγγλύφεται.

16. ἰχθὺς Potterus. ἰχθὺς L.

19. ὃ Syll. pro φ̄.

23. τοῖσδε L. τοῖς δὲ V.

43. Ἦδη δὲ καὶ ταῖς καλουμέναις παρ' αὐτοῖς κωμα-
 σίαις τῶν θεῶν χρυσᾶ ἀγάλματα, δύο μὲν κύνας, ἓνα δὲ
 ἰέρακα καὶ ἴβιν μίαν περιφέρουσι καὶ καλοῦσι τὰ τέσσαρα 25
 τῶν ἀγαλμάτων εἶδωλα τέσσαρα γράμματα. εἰσὶ γοῦν οἱ
 5 μὲν κύνες σύμβολα τῶν δυεῖν ἡμισφαιρίων, οἷον περιπο-
 λούντων καὶ φυλασσόντων, ὁ δὲ ἰέραξ ἡλίου, πυρώδης
 γὰρ καὶ ἀναιρετικὸς, αὐτίκα τὰς λοιμικὰς νόσους ἠλίφ
 ἀνατιθέασιν· ἡ δὲ ἴβις σελήνης, τὰ μὲν σκιερὰ τῷ μέ-
 λανι, τὰ δὲ φωτεινὰ τῷ λευκῷ τῶν πτίλων εἰκαζόντων.
 10 εἰσὶν δ' οἱ τοὺς μὲν τροπικοὺς πρὸς τῶν κυνῶν μηνύεσθαι
 βούλονται, οἱ δὲ διαφυλάσσουσι καὶ πυλωροῦσι τὴν ἐπὶ
 νότον καὶ ἄρκτον πάροδον τοῦ ἡλίου, τὸν δ' ἰσημερινὸν 30
 ὑψηλὸν ὄντα καὶ διακεκαυμένον ὁ ἰέραξ δηλοῖ, καθάπερ ἡ
 ἴβις τὸν λοξόν· ἀριθμοῦ γὰρ ἐπινοίας καὶ μέτρου μάλιστα
 15 τῶν ζώων ἡ ἴβις ἀρχὴν παρεσχῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις
 δοκεῖ, ὡς τῶν κύκλων ὁ λοξός.

ΚΕΦ. Η.

44. Ἀλλὰ γὰρ οὐ μόνον Αἰγυπτίων οἱ λογικώτατοι,
 πρὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅσοι φιλοσοφίας
 20 ὠρέθησαν, τὸ συμβολικὸν εἶδος ἐζήλωσαν. φασὶ γοῦν
 καὶ Ἰδανθούραν τὸν Σκυθῶν βασιλέα, ὡς ἱστορεῖ Φερε-
 κύδης ὁ Σύριος, Δαρείφ διαβάντι τὸν Ἰστρον πόλεμον
 ἀπειλοῦντα πέμψαι σύμβολον ἀντὶ τῶν γραμμάτων μῦν, 35
 βᾶτραχον, ὄρνιθα, οἰστον, ἄροτρον. ἀπορίας δὲ οὔσης, οἷα
 672 P. 25 εἰκὸς, ἐπὶ τούτοις Ὀρουτοπάγας μὲν ὁ χιλιάρχος ἔλεγεν
 παραδώσειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν, τεκμαιρόμενος ἀπὸ μὲν

3. ἴβιν] ἴβιν L hic et infra
 constanter.

21. Ἰδανθούραν] ἰδανθούραν L.
 ἠδανθούραν MS. Ottob.

ib. τὸν Syllb. τῶν L.

22. Σύριος] Λέριος Vossius et
 Wesselingius : v. Mueller. Fragn.
 Hist. vol. 1. p. 98.

24. οἷα H. MS. et Ottob. οἷας
 L.

τοῦ μύτος τὰς οἰκήσεις, ἀπὸ δὲ τοῦ βατράχου τὰ ὕδατα, τὸν ἀέρα τε ἀπὸ τῆς ὄρνιθος, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ τὰ ὄπλα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρότρου τὴν χώραν. Ξιφόδρης δὲ ἔμπαλι ἠρμήνευσεν· ἔφασκεν γὰρ εἶναι μὴ ὡς ὄρνιθες ἀναπτῶμεν, ἢ
 40 ὡς μύτες κατὰ τῆς γῆς ἢ ὡς οἱ βιάτραχοι καθ' ὕδατος δύω- 5
 μεν, οὐκ ἂν φύγοιμεν τὰ ἐκείνων βέλη, τῆς γὰρ χώρας οὐκ ἐσμὲν κύριοι. Ἀνάχαρσίην τε τὸν Σκύθην φησὶ καὶ αὐτὸν κοιμώμενον κατέχειν τῇ μὲν λαιᾷ τὰ αἰδοῖα, τῇ δεξιᾷ δὲ τὸ στόμα, αἰνιττόμενον δεῖν μὲν ἀμφοῖν, μείζον δὲ εἶναι γλώτ-
 τῆς κρατεῖν ἢ ἠδονῆς. 10

45 45. Καὶ τί μοι περὶ τοὺς βαρβάρους ἐνδιατρίβειν, ἐξὸν αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας σφόδρα τῇ ἐπικρύψει κεκρημένους παραστήσαι; Ἀνδροκύδης γοῦν ὁ Πυθαγορικὸς τὰ Ἐφέ-
 50 σια καλούμενα γράμματα ἐν πολλοῖς δὴ πολυθρύλητα ὄντα συμβόλων ἔχειν φησὶ τάξιν, σημαίνειν δὲ Ἄσκιον 15
 μὲν τὸ σκότος, μὴ γὰρ ἔχειν τοῦτο σκιάν· φῶς δὲ Κατά-
 σκιον, ἐπεὶ καταυγάζει τὴν σκιάν· Λίξ τέ ἐστίν ἡ γῆ κατὰ ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν, καὶ Τετράς ὁ ἐνιαυτὸς διὰ τὰς ὥρας, Δαμναμενεὺς δὲ ὁ ἥλιος ὁ δαμάζων, τὰ Αἰσιτία τε ἡ ἀληθῆς φωνή. σημαίνει δ' ἄρα τὸ σύμβολον ὡς κεκόσμηται τὰ 20
 θεῖα· οἶον σκότος πρὸς φῶς, καὶ ἥλιος πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ γῆ πρὸς παντοίαν φύσεως γενέσειν. ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ
 50 Θραξ ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ τῆς ἐμφάσεως τοῦ περὶ τῶν τροχίσκων συμβόλου φησὶ κατὰ λέξιν “ἐσήμαινον γοῦν οὐ διὰ λέξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ συμβόλων ἐνιοὶ 25
 τὰς πράξεις, διὰ λέξεως μὲν ὡς ἔχει τὰ λεγόμενα Δελφικὰ παραγγέλματα τὸ μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ γνῶθι σαυτὸν
 243 S. καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, διὰ δὲ συμβόλων ὡς ὁ τε τροχὸς ὁ στρεφόμενος ἐν τοῖς τῶν θεῶν τεμένεσιν εἰλκυσμένος παρὰ

4. ἠρμήνευσεν V. εἰρμήνευσεν L. λητα V.

5. δύωμεν Syllb. δύομεν L.

26. Δελφικὰ V. ἀδελφικὰ L.

14. πολυθρύλητα L. πολυθρύλ-

Αἰγυπτίων, καὶ τὸ τῶν θαλλῶν τῶν διδομένων τοῖς προσ-
κυνούσι. φησὶ γὰρ Ὁρφεὺς ὁ Θράκιος

673 P.

θαλλῶν δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
οὐδὲν ἔχει μίαν αἴσαν ἐπὶ φρεσίν, ἀλλὰ κυκλεῖται
5 πάντα πέριξ, στήναι δὲ καθ' ἕν μέρος οὐ θέμις ἐστίν,
ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, δρόμον μέρος ἴσον ἕκαστος.

5

οἱ θαλλοὶ ἦτοι τῆς πρώτης τροφῆς σύμβολον ὑπάρχουσιν
ἢ ὅπως ἐπιστῶνται οἱ πολλοὶ τοὺς μὲν καρποὺς δι' ὅλον
θάλλειν καὶ αὐξέσθαι διαμένοντας ἐπὶ πλεῖστον, σφᾶς δὲ
10 αὐτοὺς ὀλίγον εἰληχέναι τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, τούτου χάριν
δίδοσθαι τοὺς θαλλοὺς βούλονται, ἴσως δὲ καὶ ἵνα ἐπι-
στῶνται ὅτι ὡς οὗτοι αὖ καίονται, οὕτως καὶ τοὺς εἰς
τοῦτον τὸν βίον ταχέως ἐκλιπεῖν καὶ πυρὸς ἔργον γενή-
σεσθαι.”

15 46. Χρησιμώτατον ἄρα τὸ τῆς συμβολικῆς ἐρμηνείας 10
εἶδος εἰς πολλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν θεολογίαν συνεργοῦν
καὶ πρὸς εὐσέβειαν καὶ πρὸς ἐπίδειξιν συνέσεως καὶ πρὸς
βραχυλογίας ἄσκησιν καὶ σοφίας ἔνδειξιν· “σοφοῦ γὰρ
τὸ χρῆσθαι τῇ συμβολικῇ φράσει δεξιῶς” φησὶν ὁ γραμ-
20 ματικὸς Δίδυμος “καὶ τὸ γνωρίσαι τὸ διὰ ταύτης δηλού-
μενον.” ναὶ μὴν ἡ στοιχειωτικὴ τῶν παιδῶν διδασκαλία
τὴν τῶν τεττάρων στοιχείων περιεῖληφεν ἐρμηνείαν· βέδν
μὲν γὰρ τοὺς Φρύγας τὸ ὕδωρ φησὶ καλεῖν, καθὰ καὶ
Ὁρφεὺς

25

καὶ βέδν νυμφάων καταλείβεται ἀγλαὸν ὕδωρ.

15

ἀλλὰ καὶ ὁ θύτης Δίων ὁμοίως φαίνεται γράφων “καὶ

1. θαλλῶν Syll. hic et infra.
θάλλων L. utrobique.

3. θαλλῶν δ' ὅσα] θαλλῶν δ' ἴσα
Lobeck. Aglaoph. p. 836. θαλλοῖς
δ' ἴσα Mullach. Fragm. Philos. p.
177.

ib. ἐπὶ χθονός] ἐπὶ φρεσίν Lo-
beck.

4. ἐπὶ φρεσίν] ἐπὶ χθονός Lo-
beck.

13. βίον] εἰσιόντας vel simile
quid addit Syll. Id etiam ante
eis excidisse potest. ἤκοντας addit
Mullach. Fragm. Philos. p. 177.
praeunte Lobeckio Aglaoph. p.
835.

βέδν λαβὼν κατὰ χειρῶν καταχέου καὶ ἐπὶ τὴν ἱεροσκοπὴν
τρέπου.” ἔμπαλι δὲ ὁ κωμικὸς Φιλύλλιος βέδν τὸν ἀέρα
βιόδωρον ὄντα διὰ τούτων γινώσκει·

ἔλκειν τὸ βέδν σωτήριον προσεύχομαι,
ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὑγείας μέρος,
τὸ τὸν ἀέρ' ἔλκειν καθαρὸν, οὐ τεθλωμένον.

5

20 47. Συνομολόγος τῆς τοιαύσδε δόξης καὶ ὁ Κυζικηνὸς
Νεάνθης γράφων τοὺς Μακεδόνων ἱερεῖς ἐν ταῖς κατευχαῖς
βέδν κατακαλεῖν ἴλεω αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις, ὅπερ
ἐρμηνεύουσιν ἀέρα. ζᾶψ δὲ τὸ πῦρ οἱ μὲν παρὰ τὴν 10
ζέσιν ἀμαθῶς ἐδέξαντο, καλεῖται δ' οὕτως ἢ θάλασσα, ὡς
Εὐφορίων ἐν ταῖς πρὸς Θεοδωρίδαν ἀντιγραφαῖς

ζᾶψ δὲ ποτὶ σπιλάδεσσι νεῶν δλέτειρα κακύνει.

Διονύσιός τε ὁ ἱαμβος ὁμοίως

674 P.

πόντου μαινομένοιο περιστείνει ἀλυκὴ ζᾶψ.

15

25 ὁμοίως δὲ Κρατῖνος ὁ νεώτερος κωμικὸς

καρίδας ἢ ζᾶψ ἐκφέρει κίχθῦδια.

καὶ Σιμμίας ὁ Ῥόδιος

ἄμμᾶς

Ἰγνήτων καὶ Τελχίνων ἔφν ἢ ἀλυκὴ ζᾶψ.

20

χθὼν δὲ ἢ γῆ εἰς μέγεθος κεχυμένη. καὶ πληκτρον οἱ μὲν
τὸν πόλον, οἱ δὲ τὸν ἀέρα τὸν πάντα πλήσσουντα καὶ
κινῶντα εἰς φύσιν τε καὶ αὐξήσιν ἢ τὸν πάντων πλη-
ρωτικόν.

48. Οὐκ ἀγέγνωσαν δ' οὗτοι Κλεάνθην τὸν φιλόσοφον, 25
ὃς ἀντικρυς πληκτρον τὸν ἥλιον καλεῖ· ἐν γὰρ ταῖς ἀνατο-
30 λαῖς ἐρείδων τὰς αὐγὰς, οἷον πλήσσων τὸν κόσμον, εἰς τὴν

2. Φιλύλλιος Casaubonus ad A-
then. 3, 9, p. 169. φιλύδεος L.

5. ὑγείας Sylb. ὑγείας L.

12. Θεοδωρίδαν Meursius ad Hel-
ladium p. 697. θεωρίδαν L. De
Theodorida v. Meinek. Anal. Alex.
p. 18.

17. καρίδας Sylb. καρίδας L.

19. ἄμμᾶς (debebat ἄμμᾶς) Ἰγνή-
των Bochartus. ἄμα σιγνήτων L. ἄμα-
σιγνήτων (sic) V. ἄμμᾶς autem est
τροφὸς καὶ μήτηρ, de quo dictum in
Thesaurο.

ἐναρμόνιον πορείαν τὸ φῶς ἄγει, ἐκ δὲ τοῦ ἡλίου σημαίνει
καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα. σφίγξ δὲ οὐχ ἢ τῶν ὄλων σύνδεσις
καὶ ἢ τοῦ κόσμου κατὰ τὸν ποιητὴν Ἄρατον περιφορὰ,
ἀλλὰ τάχα μὲν ὁ διήκων πνευματικὸς τόνος καὶ συνέχων
5 τὸν κόσμον εἶη ἂν, ἄμεινον δὲ ἐκδέχεσθαι τὸν αἰθέρα
πάντα συνέχοντα καὶ σφίγγοντα, καθὰ καὶ ὁ Ἐμπεδο-
κλῆς φησιν

εἰ δ' ἄγε τοι λέξω πρῶθ' ἡλίον ἀρχὴν,
ἐξ ὧν δὴ ἐγένοντο τὰ νῦν ἐσορώμενα πάντα,
10 γαῖά τε καὶ πόντος πολυκύμων, ἦδ' ὑγρὸς ἀήρ
Τιτὰν ἦδ' αἰθὴρ σφίγγων περὶ κύκλον ἅπαντα.

35

Ἄπολλόδωρος δ' ὁ Κερκυραῖος τοὺς στίχους τούσδε ὑπὸ
Βράγχου ἀναφωνηθῆναι τοῦ μάντεως λέγει Μιλησίους
καθαίροντος ἀπὸ λοιμοῦ. ὁ μὲν γὰρ ἐπιρραίνων τὸ πλήθος
15 δάφνης κλάδοις προκατήρχετο τοῦ ὕμνου ὧδέ πως

μέλπετε, ὦ παῖδες, ἐκάεργον καὶ ἐκάεργαν·

ἐπέφαλλεν δὲ ὡς εἰπεῖν ὁ λαός “ βέδν, ζᾶμψ, χθῶ, πλῆκ-
τρον, σφίγξ, κναξζβι, χθύπτῆς, φλεγμῶ, δρόψ.” μέμνη- 40
675 P. ται τῆς ἱστορίας καὶ Καλλίμαχος ἐν ἰάμβοις. κναξζβι δὲ
20 κατὰ παραγωγὴν ἢ νόσος παρὰ τὸ κναίειν καὶ διαφέρειν
θῦψαι τε τὸ κεραυνῶ φλέξαι. Θεσπῖς μέντοι ὁ τραγικὸς
διὰ τούτων ἄλλο τι σημαίνεσθαι φησιν ὧδέ πως γράφων

ἴδε σοι σπένδω κναξζβι τὸ λευκὸν
ἀπὸ θηλαμόνων θλίψας κνακῶν

2. σύνδεσις Syll. σύνεσις L.

8. τοι] μὲν ἐγὼ addit Potterus.
πάντων post λέξω addit Syll.

10. ἦδ'—ἦδ' Potterus. ἦ (ἦ V).
δ'—ἦ δ' L.

14. ἐπιρραίνων Syll. ἐπιρρένων L.

17. βέδν—δρόψ] De ludicro hoc
alphabeto v. Bentley Epist. ad
Millium p. 47. et Lobeck. Aglaoph.
p. 1331.

ib. ζᾶμψ, χθῶ Bentley pro ζᾶψ
χθῶ.

18. φλεγμῶ δρόψ ex Porphyrio
MS. ap. Bentley. φλεγμῶ δρόψ
L.

19. κναξζβι Syll. κναζβι L.

20. διαφέρειν] διαφθείρειν Syll.

21. θῦψαι Syll. θρύψαι L.

ib. τῶ] τῶ, sed in τὸ mutatum, L.
τῶ V.

23. τὸ delet Tourpius Emend. in
Suidam vol. 2. p. 565.

24. ἀπὸ] γάλα Nauekius Fragm.
Trag. p. 648.

ἴδε σοι χθύπτην τυρὸν μίξας
 ἔρυθρῷ μέλιτι, κατὰ τῶν σῶν, Πὰν
 δίκερως, τίθεται βωμῶν ἀγίων.
 ἴδε σοι βρομίον αἶθοπα φλεγμὸν
 λείβω.

5

45 αἰνίσσεται, οἶμαι, τὴν ἐκ τῶν τεσσάρων καὶ εἴκοσι στοιχείων
 ψυχῆς γαλακτώδη πρώτην τροφήν, μεθ' ἣν ἤδη πεπηγὸς
 γάλα τὸ βρῶμα, τελευταῖον δὲ αἷμα ἀμπέλου τοῦ λόγου
 τὸν αἶθοπα οἴνου τὴν τελειοῦσαν τῆς ἀγωγῆς εὐφροσύνην
 διδάσκει. δρῶν δὲ ὁ λόγος ὁ δραστήριος ὁ ἐκ κατηχήσεως 10
 τῆς πρώτης εἰς αὔξησιν ἀνδρὸς, εἰς μέτρον ἡλικίας, ἐκφλέ-
 γων καὶ ἐκφωτίζων τὸν ἄνθρωπον.

49. Ἄλλὰ καὶ τρίτος ὑπογραμμὸς φέρεται παιδικὸς,
 μάρπτε σφιγξ κλῶψ ζβυχθηδὸν, σημαίνει δ', οἶμαι, διὰ
 50 τῆς τῶν στοιχείων καὶ τοῦ κόσμου διοικήσεως τὴν ὁδὸν 15
 ἡμῖν δεῖν ἐπὶ τὴν τῶν τελειότερων γίνεσθαι γνῶσιν βία
 καὶ πόνῳ περιγυομένης τῆς αἰωνίου σωτηρίας· μάρψαι μὲν
 γὰρ τὸ καταλαβεῖν, τὴν δὲ τοῦ κόσμου ἀρμονίαν ἢ σφιγξ,
 ζβυχθηδὸν δὲ τὴν χαλεπότητα μνηύει, καὶ κλῶπα τὴν
 244 S. λανθάνουσαν κυρίου γνῶσιν ἅμα καὶ ἡμέραν δηλοῖ. τί 20
 δ' ; οὐχὶ καὶ Ἐπιγένης ἐν τῷ περὶ τῆς Ὀρφείως ποιήσεως
 τὰ ἰδιάζοντα παρ' Ὀρφεῖ ἐκτιθέμενός φησι κερκίσι καμ- 676 P.
 πύλόχρωσι τοῖς ἀρότροις μνηύεσθαι· στήμοσι δὲ τοῖς
 αὔλαξι, μίτον δὲ τὸ σπέρμα ἀλληγορεῖσθαι, καὶ δάκρυα
 Διὸς τὸν ὄμβρον δηλοῦν, μοίρας τε αὐτὰ τὰ μέρη τῆς 25
 σελήνης, τριακάδα καὶ πεντεκαιδεκάτην καὶ νουμηνίαν· διὸ
 5 καὶ λευκοστόλους αὐτὰς καλεῖν τὸν Ὀρφέα φωτὸς οὔσας
 μέρη. πάλιν ἄνθιον μὲν τὸ ἔαρ διὰ τὴν φύσιν, ἀργίδα δὲ

2. Πὰν δίκερως Syll. πανδικαίρως in o mutato.
 L. 11. εἰς μέτρον ἡλικίας] Eph. iv. 13.
 4. βρομίον Syll. pro βρωμίον. 14. μάρπτε—ζβυχθηδὸν Bentleius.
 ib. αἶθοπα Syll. pro αἶθωπα. μάρπτες—ζυχθηδὸν (o ex ω facto)
 ib. φλεγμὸν Potterus. φλογμὸν L. L.
 7. πρώτην Heinsius pro πρώκτην. 19. ζβυχθηδὸν Bentleius. ζυχθη-
 9. αἶθοπα Syll. αἶθωπα L. sed ω δὸν L.

τὴν νύκτα διὰ τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ γοργόνιον τὴν σελήνην διὰ τὸ ἐν αὐτῇ πρόσωπον· Ἀφροδίτην τε τὸν καιρὸν καθ' ὃν δεῖ σπείρειν λέγεσθαι παρὰ τῷ θεολόγῳ.

50. Τοιαῦτα καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἠγίσσοντο, Φερσε-
5 φόνης μὲν κύνας τοὺς πλανήτας, Κρόνου δὲ δάκρου τὴν
θάλασσαν ἀλληγοροῦντες. καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις εὔροισιν
ἀν' ὑπὸ τε φιλοσόφων ὑπὸ τε ποιητῶν αἰνιγματωδῶς εἰρη-
μένα, ὅπου γε καὶ ὅλα βιβλία ἐπικεκρυμμένην τὴν τοῦ 10
συγγραφέως βούλησιν ἐπιδείκνυται, ὡς καὶ τὸ Ἡρακλεί-
10 του περὶ φύσεως, ὃς καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο σκοτεινὸς προσ-
ηγόρευται. ὁμοία τούτῳ τῷ βιβλίῳ καὶ ἡ Φερεκύδους
θεολογία τοῦ Συρίου. Εὐφορίων γὰρ ὁ ποιητῆς καὶ τὰ
Καλλιμάχου Αἴτια καὶ ἡ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα καὶ τὰ
τούτοις παραπλήσια γυμνάσιον εἰς ἐξήγησιν γραμματικὴν
15 ἔκκεται ἅπασιν.

51. Οὐκὸν ἀπεικὸς καὶ τὴν βάρβαρον φιλοσοφίαν,
περὶ ἧς ἡμῖν πρόκειται λέγειν, ἐπικεκρυμμένως καὶ διὰ 15
συμβόλων προφητεύειν ἔνεστιν, ὡς ἀποδέδεικται. τοιαῦτα
677 P. γοῦν καὶ ὁ Μωυσῆς παραινεῖ, τὰ κοινὰ δὲ ταῦτα “οὐ
20 φάγεσθε χοῖρον οὔτε ἀετὸν οὔτε ὄξύπτερον οὔτε κόρακα.”
ὁ μὲν γὰρ χοῖρος φιλήδονον καὶ ἀκάθαρτον ἐπιθυμίαν τρο-
φῶν καὶ ἀφροδισίων λίχνον καὶ μεμολυσμένην ἀκολασίαν
μηνύει, ἀεὶ κνηστιῶσαν, ὑλικήν τε καὶ ἐν βορβόρῳ κειμέ-
νην, εἰς σφαγὴν καὶ ἀπώλειαν πιαυνομένην. ἔμπαλιν δὲ
25 ἐπιτρέπει διχηλοῦν καὶ μαρυκώμενον ἐσθίειν, “μηνύων”
φησὶν ὁ Βαρνάβας “κολλᾶσθαι δεῖν μετὰ τῶν φοβου- 20

4. Πυθαγόρειοι Heinsius. πυθα-
γόριοι L.

9. ἐπιδείκνυται] ἐπιδείκνυται L. li-
cet paullo post τὰ παραπλήσια ἔκκει-
ται legatur, non ἔκκεται.

14. γραμματικὴν] γραμματικῶν L.
Correxit Dilthey de Callimachi
Cydippa p. 22. 163. collato Dio-
nysio de Thueyd. c. 51. εὐαρίθμητοι

γάρ τινες εἰσὶν οἱ πάντα τὰ Θεουκιδίδου
συμβαλεῖν δυνάμενοι καὶ οὐδ' οὗτοι
χωρὶς ἐξηγήσεως γραμματικῆς ἔνια.

19. Levit. xi. Deut. xiv.

20. φάγεσθε apogr. Paris. φάγε-
σθαι L.

26. Βαρνάβας] Ep. c. 10. Conf.
Paed. 3. p. 298.

ib. δεῖν V. δεῖ L.

μένων τὸν κύριον καὶ μετὰ τῶν μελετώντων ὃ ἔλαβον
 διάσταλα μαρτύρια ἐν τῇ καρδίᾳ μετὰ τῶν λαλούντων
 δικαιώματα κυρίου καὶ τηρούντων, μετὰ τῶν εἰδόντων ὅτι
 ἡ μελέτη ἐστὶν ἔργον εὐφροσύνης καὶ ἀναμαρτυκωμένων
 τὸν λόγον κυρίου. τί δὲ τὸ διχλοῦν; ὅτι ὁ δίκαιος 5
 καὶ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ περιπατεῖ καὶ τὸν ἅγιον αἰῶνα
 ἐκδέχεται.” εἶτα ἐπιφέρει “βλέπετε πῶς ἐνομοθέτησεν ὁ
 Μωσῆς καλῶς. ἀλλὰ πόθεν ἐκείνοις ταῦτα νοῆσαι ἢ
 25 συνιέναι; ἡμεῖς δικαίως νοήσαντες τὰς ἐντολὰς λαλοῦμεν,
 ὡς ἠθέλησεν κύριος. διὰ τοῦτο περιέτεμε τὰς ἀκοὰς ἡμῶν 10
 καὶ τὰς καρδίας, ἵνα συνιῶμεν ταῦτα.”

52. Ναὶ μὴν ὅταν λέγῃ “οὐ φάγη τὸν ἀετὸν, τὸν
 ὀξύπτερον καὶ τὸν ἰκτῖνον καὶ τὸν κόρακα,” οὐ κολλη-
 θήσῃ, φησὶν, οὐδὲ ὁμοιωθήσῃ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, οἱ
 οὐκ ἴσασι διὰ πόνου καὶ ἰδρώτος πορίζειν ἑαυτοῖς τὴν τρο- 15
 φὴν, ἀλλ’ ἐν ἀρπαγῇ καὶ ἀνομίᾳ βιοῦσιν· αἶτος μὲν γὰρ
 ἀρπαγῆν, ὀξύπτερος δὲ ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν ὁ κόραξ
 30 μνηύει. γέγραπται δὲ “μετὰ ἀνδρὸς ἀθῶου ἀθῶος ἔσῃ
 καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ καὶ μετὰ στρεβλοῦ
 διαστρέψεις.” κολλᾶσθαι οὖν τοῖς ἁγίοις προσήκει, ὅτι 20
 οἱ κολλώμενοι αὐτοῖς ἁγιασθήσονται. ἐντεῦθεν ὁ Θεόγνις
 γράφει

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ’ ἐσθλὰ μαθήσεται· ἦν δὲ κακοῖσι
 συμμιγῆς, ἀπολείς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

3. δικαιώματα] τὰ δικαιώματα apud
 Barnabam.

4. ἀναμαρτυκωμένων] μαρτυκωμένων
 Barnabas.

5. ὁ δίκαιος καὶ] καὶ ὁ δίκαιος Bar-
 nabas.

8. Μωσῆς] Μωσῆς Barnabas.

ib. καλῶς V. cum Barnabas.
 λῶς L, literis κα in fine versus
 praecedentis omissis.

9. ἡμεῖς] οὖν addit Barnabas.

11. συνιῶμεν] συνίωμεν LV.

13. ἰκτῖνον] ἰκτινον L.

18. Psalm. xviii. 25 sq.

21. Θεόγνις] θεόγνις L. Est v.

35.

24. συμμιγῆς] Libri scriptorum
 aliorum qui hunc locum afferunt
 partim sic partim συμμιχθῆς, par-
 tim συμμίσης, quod συμμισηθῆς
 scriptum in Theognidis codice
 antiquissimo. Verum igitur vi-
 detur συμμίσης.

ὅταν τε αὖ ἐν τῇ ῥῶδῃ λέγῃ “ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται, ἵππου καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν,” τὸ πολυσκελὲς καὶ κτηνωδες καὶ ὀρμητικὸν πάθος τὴν ἐπιθυμίαν σὺν καὶ τῷ ἐπιβεβηκότι ἠνίοχῳ τὰς ἡνίας ταῖς ἡδοναῖς ³⁵
 678 P. ἐπιδεδωκότι “ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν,” εἰς τὰς κοσμικὰς
 5 ἀταξίας ἀποβαλόν.

53. Οὕτως καὶ Πλάτων ἐν τῷ περὶ ψυχῆς τόν τε ἠνίοχον καὶ τὸν ἀποστατήσαντα ἵππου, τὸ ἄλογον μέρος, ὃ δὴ δίχα τέμνεται, εἰς θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν καταπίπτει
 10 φησίν. ἢ καὶ τὸν Φαέθοντα δι’ ἀκρασίαν τῶν πῶλων ἐκπεσεῖν ὁ μῦθος αἰνίττεται. ναὶ μὴν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἴωσήφ· νέον τοῦτον ζηλώσαντες οἱ ἀδελφοὶ πλέον τι προορώμενον κατὰ τὴν γνῶσιν ἐξέδυσαν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον, καὶ ⁴⁰
 λαβόντες ἔρριψαν εἰς λάκκον, ὃ δὲ λάκκος κενὸς ὕδωρ οὐκ
 15 εἶχε, τὴν ἐκ φιλομαθίας τοῦ σπουδαίου ποικίλην γνῶσιν ἀποσκορακίσαντες. ἢ ψιλῇ τῇ κατὰ νόμον πίστει κεχηρμένοι ἔρριψαν εἰς λάκκον τὸν ὕδατος κενόν, εἰς Αἴγυπτον ἀπεμπολήσαντες τὴν τοῦ θείου λόγου ἔρημον, κενὸς δὲ ἐπιστήμης ὁ λάκκος, ἐν ᾧ ρίφεις καὶ τὴν γνῶσιν ἀποδου-
 20 σάμενος ὅμοιος τοῖς ἀδελφοῖς ἐδόκει γυμνὸς γνώσεως ὁ διαλεληθὼς σοφὸς, κατ’ ἄλλο σημαινόμενον. εἴη δ’ ἂν ἐπιθυμία ποικίλον ἔνδυμα εἰς ἀχανὲς ἀπέχουσα βάραθρον. ⁴⁵
 “ ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ” φησὶ “ καὶ μὴ καλύψῃ αὐτὸν, ἐμπέσῃ δ’ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος, ὁ κύριος τοῦ
 25 λάκκου ἀποτίσει ἀργύριον, καὶ δώσει τῷ πλησίον, τὸ δὲ τεθνηκὸς αὐτῷ ἔσται.”

54. Ἐνταῦθά μοι τὴν προφητείαν ἐκείνην ἔπαγε “ ἔγνω βουῆς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτην τοῦ κυρίου

1. Exod. xv. 1.

7. Πλάτων] Phaedro p. 247.

10. ἢ Syll. ἢ L.

11. Gen. xxxvii. 23, 24.

12. πλέον scripsi pro πλείον.

18. ἀπεμπολήσαντες Potterus. ἀ-

πεμπολήσαντες L.

22. βάραθρον L. βάρατρον (errore hypothetae) V.

23. Exod. xxi. 33 sq.

27. Iesai. i. 3.

αὐτοῦ, Ἰσραὴλ δέ με οὐ συνήκεν.” ἵνα οὖν μή τις τούτων
 ἐμπροσθεν εἰς τὴν ὑπὸ σοῦ διδασκομένην γνῶσιν ἀκρατῆς
 50 γενόμενος τῆς ἀληθείας παρακούσῃ τε καὶ παραπέσῃ,
 ἀσφαλῆς, φησὶ, περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου γίνου, καὶ
 πρὸς μὲν τοὺς ἀλόγως προσιόντας ἀπόκλειε τὴν ζῶσαν 5
 ἐν βάθει πηγῆν, ποτὸν δὲ ὄρεγε τοῖς τῆς ἀληθείας δεδι-
 ψηκόσιν. ἐπικρυπτόμενος δ' οὖν πρὸς τοὺς οὐχ οἴους τε
 245 S. ὄντας παραδέξασθαι τὸ βάθος τῆς γνώσεως κατακάλυπτε
 τὸν λάκκον. ὁ κύριος οὖν τοῦ λάκκου ὁ γνωστικὸς αὐτὸς
 ζημιωθήσεται, φησὶ, τὴν αἰτίαν ὑπέχων τοῦ σκανδαλισθέν- 10
 τος ἦτοι καταποθέντος τῷ μεγέθει τοῦ λόγου μικρολόγου
 ἔτι ὄντος, ἢ μετακινήσας τὸν ἐργάτην ἐπὶ τὴν θεωρίαν καὶ 879 P.
 ἀποστήσας διὰ προφάσεως τῆς αὐτοσχεδίου πίστεως.
 “ἀργύριον δὲ δώσει” τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι ὑπέ-
 χων λόγον καὶ εὐθύνας. 15

5 55. Οὗτος μὲν οὖν ὁ τύπος “νόμου καὶ προφητῶν ὁ
 μέχρι Ἰωάννου” ὁ δὲ καίτοι φανερώτερον λαλήσας ὡς
 ἂν μηκέτι προφητεύων, ἀλλὰ δεικνύων ἤδη παρόντα τὸν
 ἐξ ἀρχῆς καταγγελλόμενον συμβολικῶς, ὅμως “οὐκ εἰμὶ”
 φησὶν “ἄξιός τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος λῦσαι κυρίου” 20
 μὴ γὰρ ἄξιός εἶναι ὁμολογεῖ τὴν τοσαύτην βαπτίσαι
 δύναμιν, χρῆναι γὰρ τοὺς καθαρτοποιούντας ἀπολύειν τοῦ
 σώματος καὶ τῶν τούτου ἀμαρτημάτων τὴν ψυχὴν, ὥσπερ
 τοῦ δεσμοῦ τὸν πόδα. τάχα δὲ καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ
 10 σωτήρος εἰς ἡμᾶς ἐνέργειαν, τὴν προσεχῆ λέγω, τὴν διὰ 25
 τῆς παρουσίας, ἐπικρυπτομένην τῷ τῆς προφητείας αἰνίγ-
 ματι ὁ διὰ τῆς αὐτοψίας τὸν θεσπιζόμενον δείξας τὴν εἰς
 φανερὸν πόρρωθεν ὀδεύουσαν μηνύσας ἤκουσαν παρου-
 σίαν ὄντως ἔλυσε τὸ πέρασ τῶν λογίων τῆς οἰκονομίας
 ἐκκαλύψας τὴν ἔννοιαν τῶν συμβόλων. καὶ τὰ παρὰ 30
 Ῥωμαίοις ἐπὶ τῶν διαθηκῶν γινόμενα τάξιν εἴληχε τὰ

16. Matth. xi. 13. Luc. xvi. 19. Marc. i. 7. Luc. iii. 16.

16.

Joan. i. 27.

διὰ δικαιοσύνην ἐκεῖνα ζυγὰ καὶ ἄσσάρια, καρπισμοί τε καὶ αἱ τῶν ὧτων ἐπιψεύσεις, τὰ μὲν γὰρ ἵνα δικαίως γίνηται, τὰ δὲ εἰς τὸν τῆς τιμῆς μερισμὸν, τὸ δ' ὅπως ὁ 15 παρατυχῶν, ὡς βάρους τινὸς αὐτῷ ἐπιτιθεμένου, ἐστὼς 5 ἀκούση καὶ τάξιν μεσίτου λάβη.

ΚΕΦ. Θ.

56. Ἄλλ', ὡς ἔοικεν, ἔλαθον ὑπὸ φιλοτιμίας ἀποδεικ-
 τικῆς περαιτέρω τοῦ δέοντος παρεκβάς. ἐπιλείπει γὰρ με
 ὁ βίος τὸ πλῆθος τῶν συμβολικῶς φιλοσοφούντων παρα-
 10 τιθέμενον. μνήμης τε οὖν ἔνεκεν καὶ συντομίας καὶ τοῦ
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀνατετάσθαι τοιαυταί τινες αἱ τῆς
 βαρβάρου φιλοσοφίας γραφαί. τῶν γὰρ πολλάκις αὐταῖς
 πλησιαζόντων καὶ δοκιμασίαν δεδωκότων κατὰ τε τὴν 20
 πίστιν κατὰ τε τὸν βίον ἅπαντα μόνων ἐθέλουσιν ὑπάρχειν
 15 τὴν ὄντως οὖσαν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἀληθῆ θεολογίαν.
 ναὶ μὴν ἐξηγητοῦ τινος καὶ καθηγητοῦ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς
 βούλονται· οὕτως γὰρ καὶ σπουδασθήσεσθαι μᾶλλον καὶ
 ἀνεξαπατήτους ἔσεσθαι, παρὰ τῶν εἰς εἰδότην παραλαμ-
 βάνοντας καὶ ὠφελήσειν τοὺς ἀξίους αὐτῶν διελάμβα-
 20 νον. ἄλλως τε καὶ πάνθ' ὅσα διὰ τινος παρακαλύμ-
 ματος ὑποφαίνεται μείζονά τε καὶ σεμνοτέραν δείκνυσι 25
 680P. τὴν ἀλήθειαν, καθάπερ τὰ μὲν ὄρια διαφαίνοντα τοῦ
 ὕδατος, αἱ μορφαὶ δὲ διὰ τῶν παρακαλυμμάτων συνεμ-
 φάσεις τινὰς αὐταῖς προσχαριζομένον. ἐλεγκτικαὶ γὰρ
 25 αἱ περιαύγειαὶ πρὸς τῷ καὶ τὰ φανερά μονοτρόπως
 κατανοεῖσθαι.

57. Συνεκδοχὰς τοίνυν πλείονας ἐξὸν εἶναι λαμβάνειν,
 ὥσπερ οὖν λαμβάνομεν, ἐκ τῶν μετ' ἐπικρύψεως εἰρημέ-
 νων. ὧν οὕτως ἐχόντων σφάλλεται μὲν ὁ ἄπειρος καὶ

ἀμαθῆς, καταλαμβάνει δὲ ὁ γνωστικός. ἤδη γοῦν οὐδὲ
 30 τοῖς τυχοῦσιν ἤθελον ἀνέδην ἐκκείσθαι πάντα, οὐδὲ κοινο-
 ποιῆσθαι τὰ σοφίας ἀγαθὰ τοῖς μηδ' ὄναρ τὴν ψυχὴν
 κεκαθαρμένοις· οὐ γὰρ θέμις ὀρέγειν τοῖς ἀπαντῶσι τὰ
 μετὰ τοσούτων ἀγῶνων πορισθέντα, οὐδὲ μὴν βεβήλοις 5
 τὰ τοῦ λόγου μυστήρια διηγείσθαι. φασὶ γοῦν Ἴππαρχον
 τὸν Πυθαγόρειον αἰτίαν ἔχοντα γράφασθαι τὰ τοῦ Πυθα-
 γόρου σαφῶς ἐξελαθῆναι τῆς διατριβῆς καὶ στήλην ἐπ'
 αὐτῷ γενέσθαι οἷα νεκρῷ. διὸ καὶ ἐν τῇ βαρβάρῳ φιλο-
 35 σοφία νεκροὺς καλοῦσι τοὺς ἐκπεσόντας τῶν δογμάτων 10
 καὶ καθυποτάξαντας τὸν νοῦν τοῖς πάθεσι τοῖς ψυχικοῖς.
 “ τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνομία ;” κατὰ τὸν θεῖον
 ἀπόστολον “ ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος ; τίς δὲ
 συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαν ; ἢ τίς μερίς πιστῷ
 μετὰ ἀπίστου ;” δίχα γὰρ Ὀλυμπίων καὶ φθιμένων τιμαί. 15
 διὸ καὶ “ ἐξέρχεσθε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει
 κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς
 καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς
 καὶ θυγατέρας.”

40 58. Οὐ μόνον ἄρα οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων τὰ 20
 πολλὰ ἐπεκρύπτοντο, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἐπικούρειοί φασὶ τινα
 καὶ παρ' αὐτοῖς ἀπόρρητα εἶναι καὶ μὴ πᾶσιν ἐπιτρέπειν
 ἐντυγχάνειν τούτοις τοῖς γράμμασιν. ἀλλὰ καὶ οἱ Στωϊκοὶ
 λέγουσι Ζήνωνι τῷ πρώτῳ γεγράφθαι τινὰ, ἃ μὴ ῥαδίως 681 P.
 ἐπιτρέπουσι τοῖς μαθηταῖς ἀναγινώσκειν, μὴ οὐχὶ πείραν 25
 δεδωκόσι πρότερον, εἰ γνησίως φιλοσοφοῖεν. λέγουσι δὲ

1. ἤδη γοῦν — μυστήρια διηγεί-
 σθαι] Haec paucis mutatis e Ly-
 sidis ad Hipparchum epistola (apud
 Iamblich. V. Pyth. 17. p. 160.) in
 communem dialectum translata
 esse monet Lobeck. Aglaoph. p.
 143.

ib. ἀνέδην Syllb. ἀναίδην L.

7. Πυθαγόρειον Heinsius. πυθα-

γόριον L.

10. ἐκπεσόντας Syllb. ἐκπεσοῦν-
 τας L.

12. Cor. II vi. 14 sq.

16. Ibid. 17, 18.

20. Πυθαγόρειοι Heinsius. πυθα-
 γόριοι L.

21. Ἐπικούρειοι V. ἐπικούριοι L.

καὶ οἱ Ἀριστοτέλους τὰ μὲν ἐσωτερικὰ εἶναι τῶν συγ-
 γραμμάτων αὐτῶ, τὰ δὲ κοινὰ τε καὶ ἐξωτερικά. ἀλλὰ καὶ 45
 οἱ τὰ μυστήρια θέμενοι φιλόσοφοι ὄντες τὰ αὐτῶν δόγ-
 ματα τοῖς μύθοις κατέχωσαν, ὥστε μὴ εἶναι ἅπασι δῆλα·
 5 εἶθ' οἱ μὲν ἀνθρωπίνας κατακρύψαντες δόξας τοὺς ἀμαθεῖς
 ἐκώλυσαν ἐντυγχάνειν, τὴν δὲ τῶν ὄντων ὄντως ἀγίαν καὶ
 μακαρίαν θεωρίαν οὐ παντὸς μᾶλλον ἐπικεκρύφθαι συνέ-
 φερει; πλὴν οὔτε τὰ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας οὔθ' οἱ
 μῦθοι οἱ Πυθαγόρειοι, ἀλλ' οὐδ' οἱ παρὰ Πλάτωνι ἐν
 10 Πολιτείᾳ Ἡρὸς τοῦ Ἀρμενίου καὶ ἐν Γοργίᾳ Αἰακοῦ καὶ 50
 Ῥαδαμάνθυος καὶ ἐν Φαίδωνι ὁ τοῦ ταρτάρου καὶ ἐν Πρω-
 ταγόρᾳ ὁ Προμηθέως καὶ Ἐπιμηθέως· πρὸς τε τούτοις ὁ
 τοῦ πολέμου τῶν Ἀτλαντικῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ
 Ἀτλαντικῷ, οὐχ ἀπλῶς κατὰ πάντα τὰ ὀνόματα ἀλληγο-
 15 ρητέοι, ἀλλ' ὅσα τῆς διανοίας τῆς καθόλου σημαντικὰ, καὶ 246 S.
 δὴ ταῦτα ἐξεύρομεν ἂν διὰ συμβόλων ὑπὸ παρακαλύμματι
 τῇ ἀλληγορίᾳ μνησόμενα.

59. Ναὶ μὴν καὶ ἡ Πυθαγόρου συνουσία καὶ ἡ πρὸς
 τοὺς ὁμιλητὰς διττὴ κοινωνία ἀκουσματικούς τοὺς πολλοὺς
 20 καὶ τινὰς μαθηματικούς ἐτέρους καλοῦσα τοὺς γνησίως
 ἀνθαπτομένους τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ
 δὲ κεκρυμμένον εἶναι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡνίσσεται. ἴσως
 δὲ καὶ τὸ διττὸν ἐκεῖνο εἶδος τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου, τὸ ἐν 5
 τοῖς λόγοις ἔνδοξόν τε καὶ ἐπιστημονικὸν καλούμενον, οὐκ
 682 P.
 25 ἀπήλλακται διαιρεῖν δόξαν ἀπὸ τε εὐκλείας καὶ ἀληθείας.

μηδέ σέ γ' εὐδόξιο βιῆσεται ἄνθεα τιμῆς,

πρὸς θνητῶν ἀνελέσθαι ἐφ' ᾧθ' ὀσίης πλέον εἰπεῖν.

2. αὐτῶ Sylb. αὐτῶν L.

8. οὔτε τὰ] οὐδὲ τὰ L. in quo τὰ
 supra versum. Correxī οὔτε τὰ.

9. Πυθαγόρειοι Heinsius. πυθα-
 γόριοι L.

10. Ἡρὸς infra p. 710. et ap.
 Platonem Rep. 10. p. 614 B. πρὸς
 L.

ib. Γοργίᾳ] p. 526.

ib. Αἰακοῦ ex Platone. αἰάκου L.

11. Φαίδωνι] p. 112.

ib. Πρωταγόρᾳ] p. 320.

13. Ἀτλαντικῶν scripsi pro Ἀτ-
 λαντιῶν.

20. γνησίως Sylb. γησιῶς L.

21. φάσθαι Potterus. φᾶσθαι L.

αἱ γοῦν Ἰάδες μουσαι διαρρήδην λέγουσι τοὺς μὲν πολλοὺς καὶ δοκησισόφους δῆμων αἰδοῖσιν ἔπεσθαι καὶ νόμοισι χρέεσθαι, εἰδότας ὅτι πολλοὶ κακοὶ, ὀλίγοι δὲ
 10 ἀγαθοί· τοὺς ἀρίστους δὲ τὸ κλέος μεταδιώκειν. αἰρεῦνται γὰρ, φησὶν, ἐν ἀντὶ πάντων οἱ ἄριστοι κλέος ἀέναον, 5
 θνητῶν δὲ πολλοὶ κεκόρηνται ὅπως κτήνεα, γαστρὶ καὶ αἰδοῖσι καὶ τοῖς αἰσχίστοις τῶν ἐν ἡμῖν μετρήσαντες τὴν εὐδαιμονίαν· ὁ τ' Ἐλεάτης Παρμενίδης ὁ μέγας διττῶν εἰσηγεῖται διδασκαλίαν ὁδῶν ὧδέ πως γράφω

ἡ μὲν ἀληθείης εἰπειθέος ἀτρεμὲς ἦτορ,

10

ἡ δὲ βροτῶν δόξαις, ταῖς οὐκ ἐνὶ πίστις ἀληθῆς.

Κ Ε Φ. Ι.

15 60. Εἰκότως ἄρα ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος “κατὰ ἀποκάλυψιν” φησὶν “ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες 15
 νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις.” ἔστιν γάρ τις καὶ τελείων μάθησις, περὶ
 ἧς πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς γράφων φησὶν “οὐ πανόμεθα 20
 20 τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ

4. δὲ τὸ κλέος Sylb. τὸ κλέος δὲ L. ib. αἰρεῦνται γὰρ—] Heracliti sententia, memorata jam supra 4. p. 586. κἀντεῦθεν Ἡράκλειτος ἐν ἀντὶ πάντων κλέος ἠρεῖτο.

5. ἐν ἀντὶ] ἐναντία L. Correxit ex p. 586. Cobetus Mnemos. vol. 9. p. 437.

ib. ἀέναον Klotzius pro ἀένναον. 6. θνητῶν δὲ Cobetus. θνητῶν, οἱ δὲ L.

ib. γαστρὶ—μετρήσαντες τὴν εὐδαιμονίαν] Haec Clemens verbis Heracliteis addidit sumta ex Demosthene p. 324, 24. τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, de quo dicto v. Hemst. ad Lucian. p. 75. Monuit Cobetus.

14. Ephes. iii. 3-5.

20. Coloss. i. 9-11.

συνέσει πνευματικῇ περιπατήσαι, ἀξίως τοῦ κυρίου, εἰς
 πᾶσαν ἀρέσκειαν, παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ
 αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει
 ἐνδυναμούμενοι, κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ.” καὶ
 5 πάλιν “κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθείσάν μοι”
 φησὶν “εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ
 μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ
 τῶν γενεῶν, ὃ νῦν ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ· οἷς
 ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ
 10 μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν.” 25

61. “Ὡστε ἄλλα μὲν τὰ μυστήρια τὰ ἀποκεκρυμμένα
 ἄχρι τῶν ἀποστόλων καὶ ὑπ’ αὐτῶν παραδοθέντα ὡς ἀπὸ
 τοῦ κυρίου παρελήφασιν, ἀποκεκρυμμένα δὲ ἐν τῇ παλαιᾷ
 683 P. διαθήκῃ, ἃ νῦν ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις. ἄλλο δὲ “τὸ
 15 πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσιν,”
 ὃ ἐστὶν ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς ἢ εἰς Χριστὸν, ὃν ἀλλαχῇ
 “θεμέλιον” εἶρηκεν. καὶ πάλιν οἶον φιλοτιμούμενος ἐμ-
 φῆναι τὴν γνώσιν ὧδέ πως γράφει “νουθετοῦντες πάντα
 ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα 30
 20 ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ” οὐ “πάντα” ἀπλῶς
 “ἄνθρωπον,” ἐπεὶ οὐδεὶς ἂν ἦν ἄπιστος, οὐδὲ μὴν
 “πάντα” τὸν πιστεύοντα “τέλειον ἐν Χριστῷ,” ἀλλὰ
 “πάντα ἄνθρωπον” λέγει, ὡς εἰπεῖν ὅλον τὸν ἄνθρωπον,
 οἶον σώματι καὶ ψυχῇ ἡγνισμένον, ἐπεὶ “ὅτι οὐ πάντων
 25 ἡ γνώσις,” διαρρήδην ἐπιφέρει “συμβιβασθέντες ἐν
 ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέ-
 σεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ,
 ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώ-
 σεως ἀπόκρυφοι.” “τῇ προσευχῇ προσκατερεῖτε γρη- 35

5. Coloss. i. 25-27.

14. Ibid. i. 27.

17. Cor. I. iii. 10.

18. Coloss. i. 28.

19. πάση ex Ep. ad Coloss. πᾶσι L.

22. Cor. I. viii. 7.

25. Coloss. ii. 2 sq.

29. Ibid. iv. 2.

γοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ,” ἡ εὐχαριστία δὲ οὐκ ἐπὶ ψυχῆς μόνον καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος γίνεται καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀγαθῶν.

62. Καὶ ἔτι σαφέστερον ἐκκαλύπτει “ τὸ μὴ πάντων 5 εἶναι τὴν γνώσιν” ἐπιλέγων “ προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ· δι’ ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλήσαι.” ἦν γάρ τινα ἀγράφως παραδιδόμενα αὐτίκα τοῖς Ἑβραίοις. “ καὶ γὰρ ὀφείλου- 10 40 τες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον” φησὶν “ ὡς ἂν ἐγγηράσαντες τῇ διαθήκῃ τῇ παλαιᾷ, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος 15 λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστι” τὰ πρῶτα μαθήματα πεπιστευμένους· “ τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς 45 διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα.” 20

63. Ἀλλὰ καὶ Βαρνάβας ὁ καὶ αὐτὸς συγκηρύξας τῷ ἀποστόλῳ κατὰ τὴν διακονίαν τῶν ἐθνῶν τὸν λόγον “ ἀπλούστερον” φησὶν “ ὑμῖν γράφω, ἵνα συνιῆτε.” εἶθ’ ὑποβὰς ἤδη σαφέστερον γνωστικῆς παραδόσεως ἵχνος παρατιθέμενος λέγει “ τί λέγει ὁ ἄλλος προφήτης Μω- 25 σῆς αὐτοῖς; ἰδοὺ τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς, εἰσέλθετε εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὤμοσεν κύριος ὁ θεὸς Ἀβραὰμ 50 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ κατακληρονομήσατε αὐτήν, γῆν

5. Cor. I viii. 7.

6. Coloss. iv. 3, 4.

10. Hebr. v. 12—14. vi. 1.

21. Βαρνάβας] Ep. c. 6.

23. συνιῆτε ex Barnaba. συνί-

ητε L.

25. Μωσῆς] Μωσῆς apud Barnabam.

27. κύριος ὁ θεὸς] κύριος τῷ Bar-

nabas.

ῥέουσιν γάλα καὶ μέλι· τί λέγει ἡ γυνῶσις; ‘μάθετε,
 ἐλπύσατε’ φησὶν ‘ἐπὶ τὸν ἐν σαρκὶ μέλλοντα φανεροῦσθαι
 684P. ὑμῖν Ἰησοῦν· ἄνθρωπος γὰρ γῆ ἐστὶ πάσχουσα· ἀπὸ
 προσώπου γὰρ γῆς ἡ πλάσις τοῦ Ἀδάμ ἐγένετο· τί οὖν
 5 λέγει, εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν τὴν ῥέουσιν γάλα καὶ
 μέλι; εὐλογητὸς ὁ κύριος ἡμῶν, ἀδελφοί, ὁ σοφίαν καὶ 247 S.
 νοῦν θέμενος ἐν ἡμῖν τῶν κρυφίων αὐτοῦ. λέγει γὰρ ὁ
 προφήτης ‘παραβολὴν κυρίου τίς νοήσει, εἰ μὴ σοφὸς καὶ
 ἐπιστήμων καὶ ἀγαπῶν τὸν κύριον αὐτοῦ;’ ἐπεὶ ὀλίγων
 10 ἐστὶ ταῦτα χωρῆσαι. οὐ γὰρ φθονῶν, φησὶ, παρήγγειλεν
 ὁ κύριος ἐν τινὶ εὐαγγελίῳ “μυστήριον ἐμὸν ἐμοὶ καὶ τοῖς
 υἱοῖς τοῦ οἴκου μου” ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ἀμερίμῳ τὴν
 ἐκλογὴν ποιούμενος, ἵνα τὰ οἰκεῖα ὧν εἴλετο λαβοῦσα 5
 ἀνωτέρα ζῆλου γένηται· ὁ μὲν γὰρ μὴ ἔχων γνῶσιν
 15 ἀγαθοῦ πονηρὸς ἐστίν, ὅτι “εἰς ἀγαθὸς” ὁ πατήρ· τὸ δὲ
 ἀγνοεῖν τὸν πατέρα θάνατός ἐστίν, ὡς τὸ γνῶναι ζωὴν
 αἰώνιον κατὰ μετουσίαν τῆς τοῦ ἀφθάρτου δυνάμεως. καὶ
 τὸ μὲν μὴ φθείρεσθαι θειότητος μετέχειν ἐστὶ, φθορὰν δὲ
 ἡ ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ γνώσεως ἀπόστασις παρέχει.
 20 64. Πάλιν ὁ προφήτης “καὶ δώσω σοι θησαυροὺς
 ἀποκρύφους, σκοτεινοὺς, ἀοράτους, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ
 κύριος ὁ θεός.” τὰ εἰκότα τούτοις· καὶ ὁ Δαβὶδ ψάλλει 10
 “ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια
 τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.” “ἡμέρα γὰρ τῇ ἡμέρα
 25 ἐρεύγεται ῥῆμα,” τὸ γεγραμμένον ἀντικρυσ “καὶ νύξ
 νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν,” τὴν ἐπικεκρυμμένην μυστικῶς,
 “καὶ οὐκ εἰσὶ λόγοι οὐδὲ λαλιαί, ὧν οὐκ ἀκούονται αἱ
 φωναὶ αὐτῶν,” τῷ θεῷ τῷ φήσαντι, “ποιήσει τις κρύφα,

6. ὁ κύριος ex Barnaba. ὁ om.

L.

8. Exod. xxxiii. 1, 3. Levit. xx.

24.

9. ἐπεὶ Syllb. ἐπὶ L.

15. Matth. xix. 17.

20. Iesai. xlv. 3.

23. Psalm. li. 6.

24. Ibid. xix. 2, 3.

καὶ οὐχὶ ἐπόψομαι αὐτόν ;” διὰ τοῦτο φωτισμὸς ἢ μαθη-
 τεία κέκληται ἢ τὰ κεκρυμμένα φανερώσασα, ἀποκαλύ-
 15 ψαντος μόνον τοῦ διδασκάλου τὸ πῶμα τῆς κιβωτοῦ,
 ἔμπαλιν ἢ οἱ ποιηταὶ τὸν Δία φασὶ τὸν μὲν τῶν ἀγαθῶν
 πίθον ἐπιλαβεῖν, ἀνοῖξαι δὲ τὸν τῶν φαύλων. “οἶδα ὅτι ^{685 P.}
 ἐρχόμενος” φησὶ “πρὸς ὑμᾶς” ὁ ἀπόστολος “ἐν πληρώ-⁵
 ματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι” τὸ πνευματικὸν χά-
 ρισμα καὶ τὴν γνωστικὴν παράδοσιν, ἣν μεταδοῦναι αὐτοῖς
 παρὼν παροῦσι ποθεῖ· οὐ γὰρ δι’ ἐπιστολῆς οἶά τε ἦν
 ταῦτα μνηύεσθαι. “πλήρωμα Χριστοῦ” καλέσας “κατὰ ¹⁰
 20 ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, φα-
 νερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ’ ἐπιτα-
 γῆν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ
 ἔθνη γνωρισθέντος,” τουτέστι τοὺς ἐξ ἔθνων πιστεύοντας
 ὅτι ἐστίν, ὀλίγοις δὲ ἐκ τούτων. καὶ τὸ, τίνα ταῦτά ἐστι ¹⁵
 τὰ ἐν μυστηρίῳ, δείκνυται.

65. Εἰκότως τοίνυν καὶ Πλάτων ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς
 περὶ θεοῦ διαλαμβάνων “φραστέον δὴ σοι” φησὶ “δι’
 αἰνιγματῶν, ἵν’ ἦν τι δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς
 πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῶ” ὁ γὰρ τῶν ὅλων θεὸς ὁ ὑπὲρ ²⁰
 25 πᾶσαν φωνὴν καὶ πᾶν νόημα καὶ πᾶσαν ἔννοιαν οὐκ ἄν
 ποτε γραφῇ παραδοθείη, ἄρρητος ὢν δυνάμει τῇ αὐτοῦ,
 ὅπερ καὶ αὐτὸ δεδήλωκεν Πλάτων λέγων “πρὸς ταῦτ’ οὖν
 σκοπῶν εὐλαβοῦ μή ποτέ σοι μεταμελήσῃ τῶν νῦν ἀνα-
 ξίως ἐκπεσόντων,” μεγίστη δὲ φυλακὴ “τὸ μὴ γράφειν, ²⁵
 ἀλλ’ ἐκμανθάνειν· οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν τὰ γραφέντα
 μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν.” ἀδελφὰ τούτοις ὁ ἅγιος ἀπόστολος
 Παῦλος λέγει, τὴν προφητικὴν καὶ τῶ ὄντι ἀρχαίαν
 σώζων ἐπὶ κρυψίν, ἀφ’ ἧς τὰ καλὰ τοῖς Ἑλλησιν ἐρρῆν

4. οἱ ποιηταὶ] Hom. II. 24, 527.

ib. φασὶ] φησὶ L.

5. Rom. xv. 29.

10. Ibid. xvi. 25, 26.

17. Ἐπιστολαῖς] 2. p. 312.

19. πτυχαῖς ap. Platonem. πτύ-
 χαις L.

δόγματα· “σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν 30
δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος
τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν
ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην.”

- 5 66. Ἐπειτα ὑποβὰς τὸ εὐλαβὲς τῆς εἰς τοὺς πολλοὺς
τῶν λόγων ἐκφοιτήσεως ὡδὲ πως διδάσκει “κἀγὼ ἀδελφοὶ
οὐκ ἠδυνήθην ὑμῖν λαλήσαι ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ’ ὡς
σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ, γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ
βρῶμα· οὐπω γὰρ ἐδύνασθε, ἀλλ’ οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε·
10 ἔτι γὰρ ἐστε σαρκικοί.” εἰ τοίνυν τὸ μὲν γάλα τῶν 35
νηπίων, τὸ βρῶμα δὲ τῶν τελείων τροφή πρὸς τοῦ ἀπο-
στόλου εἴρηται, γάλα μὲν ἢ κατήχησις οἰοῦναι πρώτη
ψυχῆς τροφή νοηθήσεται, βρῶμα δὲ ἢ ἐποπτικὴ θεωρία·
15 τῆς θείας δυνάμεως καὶ οὐσίας, “γέυσασθε καὶ ἴδετε ὅτι
Χριστὸς ὁ κύριος,” φησὶν, οὕτως γὰρ ἑαυτοῦ μεταδίδωσι
636P. τοῖς πνευματικώτερον τῆς τοιαύτης μεταλαμβάνουσι βρώ-
σεως, ὅτε δὴ ἢ ψυχὴ αὐτὴ ἑαυτὴν ἤδη τρέφει κατὰ τὸν
φιλαλήθη Πλάτωνα· βρώσις γὰρ καὶ πόσις τοῦ θείου 40
20 λόγου ἢ γνῶσις ἐστὶ τῆς θείας οὐσίας. διὸ καὶ φησὶν ἐν
δευτέρῳ Πολιτείας ὁ Πλάτων “θυσαμένους οὐ χοῖρον,
ἀλλὰ τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα,” οὕτω χρῆναι ζητεῖν περὶ
θεοῦ. ὁ δὲ ἀπόστολος “καὶ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη,”
γράφει, “Χριστὸς,” ἄπορον ὡς ἀληθῶς θῦμα, υἱὸς θεοῦ
25 ὑπὲρ ἡμῶν ἀγιαζόμενος.

ΚΕΦ. ΙΑ.

67. Θυσία δὲ ἢ τῷ θεῷ δεκτὴ σώματός τε καὶ τῶν

1. Cor. I ii. 6 sq.

6. Cor. I iii. 1-3.

15. Psalm. xxxiv. 8.

16. Χριστὸς] Χρηστὸς in Psalm. :

de quo v. Potteri annotatio ad h. I.
et ad p. 72.

21. Πολιτείας] p. 378.

23. Cor. I. v. 7.

τούτου παθῶν ἀμετανόητος χωρισμός. ἡ ἀληθὴς τῷ ὄντι
 45 θεοσέβεια αὕτη καὶ μὴ τι εἰκότως μελέτη θανάτου. διὰ
 τοῦτο εἶρηται τῷ Σωκράτει ἡ φιλοσοφία· ὁ γὰρ μῆτε τὴν
 ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μῆτε τινὰ τῶν
 ἄλλων αἰσθήσεων ἐφελκόμενος, ἀλλ' αὐτῷ καθαρῷ τῷ νῷ 5
 τοῖς πράγμασιν ἐντυγχάνων τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν μέ-
 τεισιν. τοῦτο ἄρα βούλεται καὶ τῷ Πυθαγόρᾳ ἡ τῆς
 πενταετίας σιωπῆ, ἣν τοῖς γνωρίμοις παρεγγυᾷ, ὡς δὴ
 ἀποστραφέντες τῶν αἰσθητῶν ψιλῷ τῷ νῷ τὸ θεῖον
 ἐποπτεύοιεν, παρὰ Μωυσέως τοιαῦτα φιλοσοφήσαντες οἱ 10
 50 τῶν Ἑλλήνων ἄκροι. προστάσσει γὰρ “τὰ ὀλοκαυτώ-
 ματα δείραντας εἰς μέλη διανεῖμαι,” ἐπειδὴ γυμνὴν τῆς
 ὑλικῆς δορᾶς γενομένην τὴν γνωστικὴν ψυχὴν ἄνευ τῆς
 σωματικῆς φλυαρίας καὶ τῶν παθῶν πάντων, ὅσα περι-
 ποιοῦσιν αἱ κεναὶ καὶ ψευδεῖς ὑπολήψεις, ἀποδυσάμενην 15
 τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας τῷ φωτὶ καθιερωθῆναι ἀνάγκη.

248 S. 68. Οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων τὸ θνητὸν ἐνδύο-
 μνοι, καθάπερ οἱ κοχλῖαι καὶ περὶ τὰς αὐτῶν ἀκρασίας 637 P.
 ὥσπερ οἱ ἐχῖνοι σφαιρηδὸν εἰλούμενοι περὶ τοῦ μακαρίου
 καὶ ἀφθάρτου θεοῦ τοιαῦτα οἶα καὶ περὶ αὐτῶν δοξάζουσιν. 20
 λέληθεν δ' αὐτοὺς, καὶ πλησίον ἡμῶν τύχουσιν ὡς μυρία
 ὅσα δεδῶρηται ἡμῖν ὁ θεὸς, ὧν αὐτὸς ἀμέτοχος, γένεσιν
 5 μὲν ἀγέννητος ὢν, τροφήν δὲ ἀνευδειῆς ὢν, καὶ αὐξήσιν ἐν
 ἰσότητι ὢν, εὐγηνρίαν τε καὶ εὐθανασίαν ἀθάνατός τε καὶ
 ἀγήρωσ ὑπάρχων. διὸ καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ στόμα καὶ 25
 ὀφθαλμοὺς καὶ εἰσόδους καὶ ἐξόδους καὶ ὄργας καὶ ἀπειλὰς
 μὴ πάθη θεοῦ τις ὑπολάβη παρὰ Ἑβραίοις λέγεσθαι, μη-

2. μὴ τι] μέντοι H. MS.

3. Σωκράτει scripsi pro Σωκράτη.

9. αἰσθητῶν] τοιούτων αἰσθητῶν H.
 MS. et Ottob.

11. προστάσσει —] Phil. vol. I.

p. 179, 37. προστέτακται μέντοι καὶ
 τὸ ὀλοκαύτωμα δείραντας εἰς μέλη δια-

νέμειν ὑπὲρ τῶν πρῶτον μὲν γυμνὴν
 ἄνευ σκεπασμάτων, ὅσα—ὑπολήψεις.

ib. Levit. i. 6.

23. ἀγέννητος Arcerius. ἀγένη-

τος L.

24. εὐθανασίαν Arcerius. ἀθανα-
 σίαν L.

δαμῶς, ἀλληγορεῖσθαι δέ τινα ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων
ὀσιώτερον, ἃ δὴ καὶ προϊόντος τοῦ λόγου κατὰ τὸν οἰκείον
καιρὸν διασαφήσομεν

ἡ πανακὲς πάντων φάρμακον ἂ σοφία,

5 Καλλίμαχος ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι γράφει·

ἔτερος δ' ἐξ ἐτέρου σοφὸς, τό τε πάλαι τό τε νῦν,

10

φησὶ Βακχυλίδης ἐν τοῖς Παιῶσιν·

οὐδὲ γὰρ ῥᾶστον ἀρρήτων ἐπέων πύλας ἐξευρεῖν.

69. Καλῶς ἄρα Ἴσοκράτης ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ “ τίνας
10 οὖν καλῶ πεπαιδευμένους,” προθεῖς ἐπιφέρει “ πρῶτον
μὲν τοὺς καλῶς χρωμένους τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν
ἡμέραν ἐκάστην προσπίπτουσι καὶ τὴν δόξαν ἐπιτυχῆ τῶν
καιρῶν ἔχοντας καὶ δυναμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζε-
σθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπειτα τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως
15 ὀμιλοῦντας αἰεὶ τοῖς πλησιάζουσιν καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων 15
ἀηδείας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥαδίως φέροντας, σφᾶς
δ' αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς
ξυνοῦσι παρέχοντας· ἔτι δὲ τοὺς τῶν μὲν ἡδονῶν κρατοῦν-
τας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἠττωμένους, ἀλλ' ἀνδρωδῶς
20 ἐν αὐταῖς ἀναστρεφομένους καὶ τῆς φύσεως ἀξίως ἢς μετέ-
688 P. χοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστόν ἐστι, τοὺς μὴ
διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν μηδ' ἐξισταμένους
αὐτῶν μηδὲ ὑπερηφάνους γινομένους, ἀλλ' ἐπιμένοντας τῇ 20
τάξει τῶν εὐφρονουντων,” εἶτα ἐπιφέρει τὸν κολωφῶνα
25 τοῦ λόγου “ τοὺς δὲ μὴ μόνον πρὸς ἐν τούτων, ἀλλὰ πρὸς
ἅπαντα ταῦτα τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχοντας,
τούτους φημὶ καὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἄνδρας καὶ
πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς.” ὁρᾶς πῶς τὸν γνωστικὸν βίον

4. ἡ πανακὲς πάντων φάρμακον ἂ σοφία] ἡ πανακὴς πάντων φαρμάκων σοφία L. Correctum ex Anth. Pal.

12, 150.

9. Ἴσοκράτης] p. 239. Steph.

10. προθεῖς Syllb. προσθεῖς L.

16. ἀηδείας] ἀηδίας ap. Isoer.

καὶ Ἕλληνες, καίτοι μὴ εἰδότες ὡς ἐπίστασθαι χρὴ, ἐκθειάζουσι; τίς δ' ἔστιν ἡ γνῶσις οὐδὲ ὄναρ ἴσασιν.

70. Εἰ τοίνυν λογικὸν ἡμῖν βρῶμα ἢ γνῶσις εἶναι
25 συμπεφώνηται, “μακάριοι” τῷ ὄντι κατὰ τὴν γραφὴν
“οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες” τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πλησθή- 5
σονται τροφῆς αἰδίου. πάντῃ θαυμαστῶς ὁ ἐπὶ τῆς σκηνῆς
φιλόσοφος Εὐριπίδης τοῖς προειρημένοις ἡμῖν συνωδὸς διὰ
τούτων εὐρίσκειται πατέρα καὶ υἱὸν ἅμα οὐκ οἶδ' ὅπως
αἰνισσόμενος

σοὶ τῷ πάντων μεδέοντι χοῖν

10

πέλανόν τε φέρω, Ζεὺς εἴτ' Ἀΐδης

ὀνομαζόμενος στέργεις· σὺ δέ μοι

θυσίαν ἄπυρον παγκαρπείας

δέξαι πλήρη προχυθείσαν.

ὀλοκάρπωμα γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἄπυρον θύμα ὁ Χριστός. 15
30 καὶ ὅτι τὸν σωτήρα αὐτὸν οὐκ εἰδὼς λέγει σαφὲς ποιήσει
ἐπάγων

σὺ γὰρ ἔν τε θεοῖς τοῖς οὐρανίδαῖς

σκήκτρον τὸ Διὸς μεταχειρίζων

χθονίων θ' Ἀΐδῃ μετέχεις ἀρχῆς.

20

ἔπειτα ἀντικρὺς λέγει

πέμψον μὲν φῶς ψυχαῖς ἐνέρων

ταῖς βουλομέναις ἄθλους προμαθεῖν

πόθεν ἐβλαστον, τίς ῥίζα κακῶν,

4. Matth. v. 6.

7. Εὐριπίδης] In Cretensibus, ut
conjectit Valckenarius in margine
exemplaris Barnesiani. Pirithoo
adseripsit Musgravius propter ver-
sus similes infra allatos p. 717.

10. χοῖν] χλόην Bergkii.

11. φέρω Grotius. φέρων L.

ib. εἴτ' Ἀΐδης] Quum infra lega-
tur χθονίων θ' Ἀΐδῃ, aut hic εἴθ'
Ἀΐδης aut illic χθονίων τ' Ἀΐδῃ scri-
bendum erit.

13. ἄπυρον Abreschius Anim. ad
Aeschylum p. 256. ἄπορον L.

ib. παγκαρπείας Grotius in Ex-
cerptis p. 431. παγκαρπίας L.

14. προχυθείσαν Valckenarius.
προχυτῖαν L.

15. ἄπυρον Valckenarius. ἄπο-
ρον L.

20. χθονίων] χθονίῳ Sylb.

ib. θ' Sylb. δ' L.

22. ψυχᾶς—ταῖς βουλομέναις Gro-
tius. ψυχᾶς—τοῖς βουλομένοις L.

ib. ἐνέρων scripsi pro ἀνέρων,
quod ἀνδρῶν dicendum fuisset.

23. προμαθεῖν Grotius pro προσ-
μαθεῖν.

τίνα δεῖ μακάρων ἐκθυσαμένους
εὐρεῖν μοχθῶν ἀνάπαυλαν.

οὐκ ἀπεικότεως ἄρα καὶ τῶν μυστηρίων τῶν παρ' Ἑλλη-
689 P. σιν ἄρχει μὲν τὰ καθάρσια, καθάπερ καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ
5 λουτρόν.

71. Μετὰ ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ μικρὰ μυστήρια διδασκα- 35
λίας τινὰ ὑπόθεσιν ἔχοντα καὶ προπαρασκευὴν τῶν μελ-
λόντων, τὰ δὲ μεγάλα περὶ τῶν συμπάντων οὐ μανθάνειν
ἔτι ὑπολείπεται, ἐποπτεύειν δὲ καὶ περινοεῖν τὴν τε φύσιν
10 καὶ τὰ πράγματα. λάβοιμεν δ' ἂν τὸν μὲν καθαρτικὸν
τρόπον ὁμολογίᾳ, τὸν δὲ ἐποπτικὸν ἀναλύσει ἐπὶ τὴν
πρώτην νόησιν προχωροῦντες δι' ἀναλύσεως, ἐκ τῶν ὑπο-
κειμένων αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ποιούμενοι, ἀφελόντες μὲν τοῦ
σώματος τὰς φυσικὰς ποιότητας, περιελόντες δὲ τὴν εἰς 40
15 τὸ βάθος διάστασιν· εἶτα τὴν εἰς τὸ πλάτος, καὶ ἐπὶ
τούτοις τὴν εἰς τὸ μῆκος· τὸ γὰρ ὑπολειφθέν ἐστὶ
σημεῖον μονὰς ὡς εἰπεῖν θέσιν ἔχουσα, ἧς εἰάν περιέλω-
μεν τὴν θέσιν, νοεῖται μονάς. εἰ τοίνυν ἀφελόντες πάντα
ὅσα πρόσεστι τοῖς σώμασιν καὶ τοῖς λεγομένοις ἀσω-
20 μάτοις ἐπιρρίψωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸ μέγεθος τοῦ Χριστοῦ,
κάκειθεν εἰς τὸ ἀχανὲς ἀγιότητι προϊόμεν, τῇ νοήσει τοῦ
παντοκράτορος ἀμηγέπη προσάγοιμεν, οὐχ ὅ ἐστιν, ὁ δὲ
μή ἐστι γνωρίσαντες, σχῆμα δὲ καὶ κίνησιν ἢ στάσιν ἢ 45
θρόνον ἢ τόπον ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, τοῦ τῶν ὄλων πατρὸς
25 οὐδ' ὅλως ἐννοητέον, καίτοι καὶ ταῦτα γέγραπται· ἀλλ' ὁ
βούλεται δηλοῦν αὐτῶν ἕκαστον κατὰ τὸν οἰκείον ἐπίδειχθή-

1. δεῖ Grotius. δὴ L.

ib. ἐκθυσαμένους] Suidas, ἐκθύσα-
σθαι : ἐξιλώσασθαι καὶ ἐκμειλίξασθαι.
ἐκθυσαμένους Valekenarius ad He-
rodot. 6, 91. ἐκθυσαμένοις apogr.
Par. et fortasse L. ἐκθησαμένοις V.

7. προπαρασκευὴν Syllb. προπαρα-
σκευῆς L.

8. τὰ δὲ μεγάλα—] Hunc locum

explicit Lobeck. Aglaoph. p. 141.
collato Plut. V. Alexandri c. 7. ἢ
μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματεία πρὸς διδα-
σκαλίαν καὶ μάθησιν οὐδὲν ἔχουσα χρή-
σιμον ὑπόδειγμα τοῖς πεπαιδευμένοις
ἀπ' ἀρχῆς γέγραπται.

24. θρόνον] χρόνον Mang. ad
Philon. vol. 1. p. 228. frustra.

26. δηλοῦν Syllb. δῆλον L.

σεται τόπον. οὐκουν ἐν τόπῳ τὸ πρῶτον αἴτιον, ἀλλ' ὑπεράνω καὶ τόπου καὶ χρόνου καὶ ὀνόματος καὶ νοήσεως. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μωυσῆς φησιν “ἐμφάνισόν μοι σαυτόν,” ἐναργέστατα αἰνισσόμενος μὴ εἶναι διδακτὸν πρὸς ἀνθρώπων μηδὲ ῥήτον τὸν θεόν, ἀλλ' ἡ μόνη τῇ παρ' αὐτοῦ δυνάμει 5
50 γνωστόν. ἡ μὲν γὰρ ζήτησις ἀειδῆς καὶ ἀόρατος, ἡ χάρις δὲ τῆς γνώσεως παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ.

72. Σαφέστατα δὲ ὁ Σολομῶν μαρτυρήσει ἡμῖν ὡδέ πως λέγων “φρόνησις ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοὶ, θεὸς δὲ δίδωσί μοι σοφίαν· ἅγια δὲ ἐπίσταμαι.” ἀντίκα τὴν 10
249 S. φρόνησιν θείαν ἀλληγορῶν ὁ Μωυσῆς ξύλον ζωῆς ὠνόμασεν ἐν τῷ παραδείσῳ πεφυτευμένου, ὃς δὴ παράδεισος καὶ κόσμος εἶναι δύναται, ἐν ᾧ πέφυκεν τὰ ἐκ δημιουργίας ἅπαντα. ἐν τούτῳ καὶ ὁ λόγος ἠνθησέν τε καὶ ἐκαρποφόρησεν σὰρξ γενόμενος καὶ τοὺς γευσταμένους τῆς χρηστό- 15
τητος αὐτοῦ ἐζωοποίησεν, ἐπεὶ μηδὲ ἄνευ τοῦ ξύλου εἰς γνῶσιν ἡμῖν ἀφίκται· ἐκρεμάσθη γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν εἰς 5
5 πίστιν ἡμῶν. καὶ ὁ γε Σολομῶν πάλιν φησὶν “δένδρον ἀθανασίας ἐστὶ τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς.” διὰ τοῦτο λέγει “ἰδοὺ δίδωμι πρὸ προσώπου σου τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνα- 20
τον τὸ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούειν καὶ πιστεύειν τῇ ζωῇ, ἐὰν δὲ παραβῆτε τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ἃ δέδωκα ὑμῖν, ἀπωλεία ἀπολείσθε· τοῦτο γὰρ ἡ ζωὴ καὶ

1. ἐν τόπῳ] Philo vol. 1. p. 228, 36. ἤδη γοῦν καὶ εἰς τὸν γνώφον ὅπου ἦν ὁ θεὸς εἰσελεύσεται, (conf. Clem. Strom. 2. p. 431.) τοῦτ' ἔστιν εἰς τὰς ἀδύτους καὶ ἀηδεῖς (ἀειδεῖς recte Mang. ex Clem. Strom. 1. c.) περὶ τοῦ ὄντος εὐνοίας. οὐ γὰρ ἐν γνώφῳ (χρόνῳ apud Joannem Monachum) τὸ αἴτιον οὐδὲ συνόλως ἐν τόπῳ, ἀλλ' ὑπεράνω καὶ τόπου ἀχρείου. Recte Mang. corrigit καὶ τόπου καὶ

χρόνου et apud Clementem post ἐν τόπῳ excidisse χρόνῳ conjicit.

3. Exod. xxxiii. 18. conf. Proverb. c. xxx.

8. Σολομῶν] σαλομῶν L. σαλομῶν V.

11. Genes. ii. 9.

18. Σολομῶν] σαλομῶν LV.

ib. Proverb. iii. 18.

20. Deuter. xxx. 15 sqq.

23. παραβῆτε] παράβητε L.

ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου τὸ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου.”

73. Πάλιν “ὁ Ἀβραὰμ ἐλθὼν εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναβλέψας ὄρα τὸν τόπον 10
5 μακρόθεν” πρώτη μὲν γὰρ ἡ δι’ ὄψεως τῶν καλῶν ἡμέρα, δευτέρα δὲ ἡ ψυχῆς ἀρίστης ἐπιθυμία, τῇ τρίτῃ δὲ ὁ νοῦς τὰ πνευματικὰ διοραῖ διοιχθέντων τῶν τῆς διανοίας ὀμμάτων πρὸς τοῦ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ διαναστάντος διδασκάλου. εἶεν δ’ ἂν καὶ αἱ τρεῖς ἡμέραι τῆς σφραγίδος μυστήριον, 10 δι’ ἧς ὁ τῷ ὄντι πιστεύεται θεός. μακρόθεν οὖν ἀκολούθως ὄρα τὸν τόπον· δυσάλωτος γὰρ ἡ χώρα τοῦ θεοῦ, ὃν χώραν ἰδεῶν ὁ Πλάτων κέκληκεν, παρὰ Μωυσέως λαβῶν 15 τόπον εἶναι αὐτὸν, ὡς τῶν ἀπάντων καὶ τῶν ὄλων περιεκτικόν. ἀτὰρ εἰκότως πόρρωθεν ὄραται τῷ Ἀβραὰμ διὰ 15 τὸ ἐν γενέσει εἶναι, καὶ δι’ ἀγγέλου προσεχῶς μυσταγωγεῖται.

74. Ἐντεῦθεν ὁ ἀπόστολος “βλέπομεν νῦν ὡς δι’ ἐσόπτρου” φησὶ, “τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον,” κατὰ μόνας ἐκείνας τὰς ἀκραιφνεῖς καὶ ἀσωμάτους τῆς 20 διανοίας ἐπιβολάς. δυνατόν δὲ κἂν τῷ διαλέγεσθαι τὸ καταμαντέεσθαι τοῦ θεοῦ, εἰ ἐπιχειρῇ τις ἄνευ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διὰ τοῦ λόγου ἐπ’ αὐτὸ ὃ ἐστὶν 20 ἕκαστον ὁρμᾶν καὶ μὴ ἀποστατεῖν τῶν ὄντων, πρὶν ἐπαβαίνων ἐπὶ τὰ ὑπερκείμενα αὐτῷ ὃ ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτῇ 25 νοήσει λάβῃ, ἐπ’ αὐτῷ γινόμενος τῷ τοῦ νοητοῦ τέλει κατὰ Πλάτωνα. πάλιν ὁ Μωυσῆς οὐκ ἐπιτρέπων βωμοὺς καὶ τεμένη πολλαχοῦ κατασκευάζεσθαι, ἕνα δ’ οὖν νεῶν ἰδρυσάμενος τοῦ θεοῦ μονογενῆ τε κόσμον, ὡς φησιν ὁ Βασιλείδης, καὶ τὸν ἕνα, ὡς οὐκέτι τῷ Βασιλείδῃ δοκεῖ,

3. Genes. xxii. 3 sq.

6. ψυχῆς ἀρίστης] τῆς ψυχῆς ἀρίστη

στη H. MS.

17. Cor. I xiii. 12.

29. τὸν ἕνα] τὸν ὄντα Harveius in Praef. ad Irenaeum vol. I. p. xciii.

κατήγγειλε θεόν. καὶ ὅτι οὐ περιλαμβάνει τόπω τὸ
 25 ἀπερίληπτον ὁ γνωστικὸς Μωυσῆς ἀφίδρυμα οὐδὲν ἀνέ- 691 P.
 θηκεν εἰς τὸν νεὼν σεβάσμιον ἀόρατον καὶ ἀπερίγραφον
 δηλῶν εἶναι τὸν θεόν, προσάγων δὲ ἀμυγέπη εἰς ἔννοιαν
 τοῦ θεοῦ τοὺς Ἑβραίους διὰ τῆς τιμῆς τοῦ κατὰ τὸν νεὼν 5
 ὀνόματος. ἀλλὰ γοῦν κωλύων ὁ λόγος τὰς τε τῶν ἱερῶν
 κατασκευὰς καὶ τὰς θυσίας ἀπάσας τὸ μὴ ἔν τιμι εἶναι
 τὸν παντοκράτορα αἰνίσσεται δι' ὧν φησι “ποῖον οἶκον
 οἰκοδομήσετε μοι; λέγει κύριος. ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος”
 καὶ τὰ ἐξῆς. περί τε τῶν θυσιῶν ὁμοίως “αἷμα ταύρων 10
 30 καὶ στέαρ ἀρνῶν οὐ βούλομαι,” καὶ ὅσα ἐπὶ τούτοις διὰ
 τοῦ προφήτου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπαγορεύει.

75. Παγκάλως τοίνυν καὶ ὁ Εὐριπίδης συνάδει τούτοις
 γράφων

ποῖος δ' ἂν οἶκος τεκτόνων πλασθεῖς ὑπο
 δέμας τὸ θεῖον περιβάλοι τοίχων πτυχαῖς;

15

καὶ ἐπὶ τῶν θυσιῶν ὡσαύτως λέγει

δεῖται γὰρ ὁ θεὸς, εἴπερ ἔστ' ὀρθῶς θεὸς,
 οὐδενὸς, αἰοιδῶν οἶδε δύστηνοι λόγοι.

“οὐ γὰρ χρείας ἔνεκεν ὁ θεὸς πεποίηκεν τὸν κόσμον, ἵνα 20
 35 τιμὰς πρὸς τε ἀνθρώπων καὶ πρὸς θεῶν τῶν ἄλλων καὶ
 δαιμόνων” φησὶν ὁ Πλάτων “καρποῖτο, οἶον πρόσσοδόν
 τινα ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρνύμενος παρὰ μὲν ἡμῶν καπ-
 νοὺς, παρὰ δὲ θεῶν καὶ δαιμόνων τὰς οἰκείας λειτουργίας.”
 διδασκαλικώτατα ἄρα ὁ Παῦλος ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν 25
 ἀποστόλων “ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον” φησὶ “καὶ
 πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων
 οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν

1. κατήγγειλε Sylb. κατήγγειλε L.

8. Iesai. lxvi. 1.

10. Psalm. l. 13.

13. Εὐριπίδης] Christiani poetae
 haec esse suspicor, non Euripidis.

NAUCK. Fragm. Trag. p. 552.

18. δεῖται] Eurip. Herc. F. 1356.

19. οὐδενὸς additum ex Euripide

om. L.

26. Aetor. xvii. 24 sq.

ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος αὐτὸς διδοὺς
πᾶσι πνοὴν καὶ ζῶην καὶ τὰ πάντα.”

40

76. Λέγει δὲ καὶ Ζήνων ὁ τῆς Στωϊκῆς κτίστης αἰρέ-
σεως ἐν τῷ τῆς πολιτείας βιβλίῳ μήτε ναοὺς δεῖν ποιεῖν
5 μήτε ἀγάλματα· μηδὲν γὰρ εἶναι τῶν θεῶν ἄξιον κατα-
σκεύασμα, καὶ γράφειν οὐ δέδιεν αὐταῖς λέξεσι τάδε “ἱερά
τε οἰκοδομεῖν οὐδὲν δεήσει· ἱερὸν γὰρ μὴ πολλοῦ ἄξιον
καὶ ἅγιον οὐδὲν χρῆ νομίζειν, οὐδὲν δὲ πολλοῦ ἄξιον καὶ
ἅγιον οἰκοδόμων ἔργον καὶ βαναύσων.” εἰκότως οὖν καὶ
10 Πλάτων νεῶν τοῦ θεοῦ τὸν κόσμον εἰδὼς τοῖς πολίταις
692 P. ἐναπέδειξεν χωρίον τῆς πόλεως, ἵνα ἔμελλεν ἀνακεῖσθαι 45
αὐτοῖς τὰ εἶδωλα, ἰδίᾳ δὲ ἀπέιπεν μηδενὶ κεκτῆσθαι θεῶν
ἀγάλματα. “μηδεὶς οὖν ἕτερος” φησὶν “ἱερά καθιερούτω
θεοῖς· χρυσὸς μὲν γὰρ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις τε πόλεσιν
15 ἰδίᾳ καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπο-
λελοιπότης ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, σίδη-
ρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα, ξύλου δὲ μονόξυλον,
ὅ τι ἂν θέλη τις ἀνατιθέτω· ὡσαύτως καὶ λίθου πρὸς τὰ
κοινὰ ἱερά.”
- 20 77. Εἰκότως οὖν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιστολῇ “ρήτὸν γὰρ” 50
φησὶν “οὐδαμῶς ἐστὶν ὡς τὰ ἄλλα μαθήματα, ἀλλὰ πολ-
λῆς ξυνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοῦ
συζῆν ἐξαίφνης οἶον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς
ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ τρέφει.” ἄρ’ οὐχ ὅμοια
25 ταῦτα τοῖς ὑπὸ Σοφονία λεχθεῖσι τοῦ προφήτου; “καὶ 250 S.
ἀνέλαβέν με πνεῦμα καὶ ἀνήνεγκέν με εἰς οὐρανὸν πέμπτον
καὶ ἐθεώρουν ἀγγέλους καλουμένους κυρίου, καὶ τὸ διά-
δημα αὐτῶν ἐπικείμενον ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἦν ἐκάστου
αὐτῶν ὁ θρόνος ἐπταπλασίων φωτὸς ἡλίου ἀνατέλλοντος,
30 οἰκοῦντας ἐν ναοῖς σωτηρίας καὶ ὑμνοῦντας θεὸν ἄρρητον
ὑψιστον.”

ΚΕΦ. ΙΒ.

5 78. “Τὸν γὰρ πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς
 εὐρεῖν τε ἔργον καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἐπειπεῖν ἀδύνατον.
 ῥήτων γὰρ οὐδαμῶς ἐστὶν ὡς τᾶλλα μαθήματα,” ὁ φιλα-
 λήθης λέγει Πλάτων. ἀκήκοεν γὰρ εὖ μάλα ὡς ὁ πάν- 5
 σοφος Μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος ἀνίων διὰ τὴν ἀγίαν θεωρίαν
 ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῶν νοητῶν ἀναγκαίως διαστέλλεται μὴ
 τὸν πάντα λαὸν συναναβαίνειν ἑαυτῷ, καὶ ὅταν λέγη ἢ
 10 γραφῇ “εἰσηλθεν δὲ Μωυσῆς εἰς τὸν γνόφον οὗ ἦν ὁ
 θεός,” τοῦτο δηλοῖ τοῖς συνιέναι δυναμένοις, ὡς ὁ θεός 10
 ἀόρατός ἐστι καὶ ἄρρητος, γνόφος δὲ ὡς ἀληθῶς ἢ τῶν
 πολλῶν ἀπιστία τε καὶ ἄγνοια τῇ αὐγῇ τῆς ἀληθείας
 ἐπίπροσθε φέρεται. Ὁρφεύς τε αὖ ὁ θεολόγος ἐντεῦθεν
 ὠφελημένος εἰπὼν

εἰς ἔστ' αὐτοτελῆς, ἐνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται·

15
693 P.

(ἢ ‘πέφυκεν,’ γράφεται γὰρ καὶ οὕτως) ἐπιφέρει

οὐδὲ τις αὐτὸν

εἰσοράα θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὀράται.

σαφέστερον δὲ ἐπιλέγει

15 αὐτὸν δ' οὐχ ὀρώω· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται.
 πᾶσιν γὰρ θνητοῖς θνηταὶ κόραι εἰσὶν ἐν ὄσσοις
 μικραὶ, ἐπεὶ σάρκες τε καὶ ὀστέα ἐμπεφύασιν.

20

79. Μαρτυρήσει τοῖς εἰρημένοις ὁ ἀπόστολος “οἶδα”
 λέγων “ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ ἀρπαγέντα ἕως τρίτου
 οὐρανοῦ, κάκειῖθεν εἰς τὸν παράδεισον, ὃς ἤκουσεν ἄρρητα 25
 ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι,” τὸ ἄρρητον τοῦ

14. εἰπὼν] Alterum hoc parti- betur.

cipium cohaeret cum verbo ἐπι-
 φέρει, quod sequitur, interposita
 varia lectione ἢ ‘πέφυκεν’ γράφεται
 γὰρ καὶ οὕτως, quae fortasse non
 Clementi, sed veteri librario de-

21. πᾶσιν—ὄσσοις Sylb. πᾶσι—
 ὄσσοις L.

22. ἐμπεφύασιν Sylb. ἐμπεφύασι
 et novo versu ἐμπεφύασι L.

24. Cor. II xii. 2, 4.

θεοῦ οὕτως αἰνιστόμενος, οὐ νόμῳ καὶ φόβῳ παραγγελίας
 τινὸς τὸ οὐκ ἔξῃν προστιθεῖς, δυνάμει δὲ ἁγία ἀφθεγκτου
 εἶναι τὸ θεῖον μηνύων, εἰ γε ὑπὲρ οὐρανὸν τὸν τρίτου 20
 ἄρχεται λαλεῖσθαι, ὡς θέμις τοῖς ἐκεῖ μυσταγωγεῖν τὰς
 5 ἔξιλεγεμένας ψυχάς. οἶδα γὰρ ἐγὼ τὰ παρὰ Πλάτωνι
 τὰ γὰρ ἐκ τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας παραδείγματα πολλὰ
 ὄντα ὑποτίθεταιί μοι νῦν ἢ γραφῇ κατὰ τὰς πρώτας ὑπο-
 σχέςεις τὸν καιρὸν ἀναμένουσα πολλοὺς οὐρανοὺς νοου-
 μένους. ἀπορήσας γοῦν ἐν τῷ Τιμαίῳ εἰ χρῆ πλείονας
 10 κόσμους ἢ τοῦτον ἓνα νομίζειν ἀδιαφορεῖ περὶ τὰ ὀνόματα
 συνωνύμως κόσμον τε καὶ οὐρανὸν ἀποκαλῶν, τὰ δὲ τῆς 25
 λέξεως ὧδε ἔχει “πότερον οὖν ὀρθῶς ἓνα οὐρανὸν εἰρή-
 καμεν ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους; ἢν λέγειν ὀρθότερον ἓνα,
 εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα ἔσται δεδημιουργημένος.”

15 80. Ἄλλὰ καὶ τῇ πρὸς Κορινθίους Ῥωμαίων ἐπι-
 στολῇ ὠκεανὸς ἀπέραντος ἀνθρώποις γέγραπται καὶ οἱ
 694 P. μετ’ αὐτὸν κόσμοι. ἀκολούθως τοίνυν πάλιν ἐπιφθέγγεται
 “ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ” ὁ
 γενναῖος ἀπόστολος. καὶ μή τι τοῦτ’ ἦν ὃ ἠνίσσετο ὁ
 20 προφήτης, ἐγκρυφίας κελεύων ποιεῖν ἄζῳμοις, μηνύων ὅτι
 τὸν ἱερὸν ὡς ἀληθῶς περὶ τοῦ ἀγεννήτου καὶ τῶν δυνά- 30
 μεων αὐτοῦ μύστην λόγον ἐπικεκρύφθαι δεῖ. βεβαιῶν
 ταῦτα ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ ἀπόστολος
 ἀναφανδὸν εἶρηκεν “σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τε-
 25 λείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόν-
 των τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦ-
 μεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην.” καὶ
 πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει “εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ
 θεοῦ ἐν Χριστῷ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας
 30 καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.” ἐπισφραγίζεται ταῦτα ὁ 35

9. Τιμαίῳ] p. 31.

11. συνωνύμως Syllb. ἀνωνύμως L.

18. Rom. xi. 33.

24. Cor. I ii. 6; 7.

28. Coloss. ii. 2 sq.

σωτήρ ἡμῶν αὐτὸς ὧδέ πως λέγων “ ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.” καὶ πάλιν φησὶ τὸ εὐαγγέλιον ὡς ὁ σωτήρ ἡμῶν ἔλεγεν τοῖς ἀποστόλοις τὸν λόγον ἐν μυστηρίῳ· καὶ γὰρ ἡ προφητεία περὶ αὐτοῦ φησιν “ ἀνοίξει ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα αὐτοῦ 5 καὶ ἐξερευξεται τὰ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου κεκρυμμένα.” ἤδη δὲ καὶ διὰ τῆς περὶ τὴν ζύμην παραβολῆς τὴν ἐπί-
 40 κρυψιν ὁ κύριος δηλοῖ. φησὶ γὰρ “ ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.” ἤτοι γὰρ ἡ 10 τριμερὴς καθ’ ὑπακοὴν σώζεται ψυχὴ κατὰ τὴν ἐγκρυβεῖσαν αὐτῇ κατὰ τὴν πίστιν πνευματικὴν δύναμις, ἡ ὅτι ἡ ἰσχὺς τοῦ λόγου ἡ δοθεῖσα ἡμῖν σύντομος οὐσα καὶ δυνατὴ πάντα τὸν καταδεξάμενον καὶ ἐντὸς ἑαυτοῦ κτησάμενον αὐτὴν ἐπικεκρυμμένως τε καὶ ἀφανῶς πρὸς ἑαυτὴν 15 ἔλκει καὶ τὸ πᾶν αὐτοῦ σύστημα εἰς ἐνότητα συνάγει.

45 81. Σοφώτατα τοίνυν γέγραπται τῷ Σόλωνι ταῦτα περὶ θεοῦ

γνωμοσύνης δ’ ἀφανὲς χαλεπώτατόν ἐστι νοῆσαι
 μέτρον, ὃ δὴ πάντων πείρατα μῶνον ἔχει.

20

τὸ γάρ τοι θεῖον, ὃ Ἀκραγαντίνος φησι ποιητῆς,

οὐκ ἔστιν πελάσασθαι ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἐφικτὸν
 ἡμετέροις ἢ χερσὶ λαβεῖν, ἥπερ τε μεγίστη
 πειθοῦς ἀνθρώποισιν ἀμαξιτὸς εἰς φρένα πίπτει.

καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος “ θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε, 695 P.
 50 ὁ μονογενὴς θεός, ὃ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκείνος 25

1. Matth. xiii. 11. Marc. iv. 11.

Luc. viii. 10.

8. Marc. xiii. 33.

13. σύντομος] σύντονος Sylb.

16. σύστημα V. σύστημα L.

22. πελάσασθαι] πλάσασθαι MS.

Ottob. Apud Theodoret. Aff. Gr.

1. p. 14, 2. (37. Gaisf.) est πελάσασθ’, οὐδ’ ὀφθαλμοῖσιν. Sed codex Bodl. πελάσασθαι sine οὐδ’.

23. τε] γε Sturzium.

25. Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος] ὁ θεολόγος Ἰωάννης H. MS.

ib. Joann. i. 18.

ἐξηγήσατο” τὸ δ’ ἀόρατον καὶ ἄρρητον κόλπον ὀνομάσας
 θεοῦ, βυθὸν αὐτὸν κεκλήκασιν ἐντεῦθεν τινὲς ὡς ἂν περιει-
 ληφῶτα καὶ ἐγκολπισάμενον τὰ πάντα, ἀνέφικτόν τε καὶ
 ἀπέραντον. ναὶ μὴν ὁ δυσμεταχειριστότατος περὶ θεοῦ
 5 λόγος οὗτός ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἀρχὴ παντὸς πράγματος 251S.
 δυσεύρετος πάντως που ἢ πρώτη καὶ πρεσβυτάτη ἀρχὴ
 δύσδεικτος, ἥτις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἰτία τοῦ γενέ-
 σθαι καὶ γενομένους εἶναι. πῶς γὰρ ἂν εἶη ῥήτῳ ὃ μῆτε
 γένος ἐστὶ μῆτε διαφορὰ μῆτε εἶδος μῆτε ἄτομον μῆτε
 10 ἀριθμὸς, ἀλλὰ μῆτε συμβεβηκός τι μῆτε ᾧ συμβέβηκέν τι.
 οὐκ ἂν δὲ ὅλον εἶποι τις αὐτὸν ὀρθῶς· ἐπὶ μεγέθει γὰρ τάτ-
 τεται τὸ ὅλον καὶ ἐστὶ τῶν ὄλων πατήρ. οὐδὲ μὴν μέρη 5
 τινὰ αὐτοῦ λεκτέον· ἀδιαίρετον γὰρ τὸ ἐν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 ἄπειρον, οὐ κατὰ τὸ ἀδιεξίτητον νοούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ
 15 ἀδιάστατον καὶ μὴ ἔχον πέρασ.

82. Καὶ τοίνυν ἀσχημάτιστον καὶ ἀνωνόμαστον, κἂν
 ὀνομάζωμεν αὐτό ποτε οὐ κυρίως, καλοῦντες ἥτοι ἐν ἡ
 τάγαθόν ἢ νοῦν ἢ αὐτὸ τὸ ὄν ἢ πατέρα ἢ θεὸν ἢ δημι-
 ουργὸν ἢ κύριον, οὐχ ὡς ὄνομα αὐτοῦ προφερόμενοι λέ-
 20 γομεν, ὑπὸ δὲ ἀπορίας ὀνόμασι καλοῖς προσχρώμεθα, ἵν’
 ἔχη ἢ διάνοια μὴ περὶ ἄλλα πλανωμένη ἐπερείδασθαι τού- 10
 τοις. οὐ γὰρ τὸ καθ’ ἕκαστον μηνυτικὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
 ἀθρόως ἅπαντα ἐνδεικτικὰ τῆς τοῦ παντοκράτορος δυνά-
 μεως· τὰ γὰρ λεγόμενα ἢ ἐκ τῶν προσόντων αὐτοῖς ῥητά
 25 ἐστὶν ἢ ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως, οὐδὲν δὲ τούτων
 λαβεῖν οἶόν τε περὶ τοῦ θεοῦ. ἀλλ’ οὐδὲ ἐπιστήμη λαμ-

1. ὀνομάσας—ἐγκολπισάμενον] ὀνο-
 μάζει—ἐγκολπισάμενον MS. Ottob.

2. βυθὸν Segarius ad librum
 τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος p. 328.
 βαθὺν L. βυθὸν et βυθὸν ἄρρητον
 dixerunt Valentiniani: v. Pear-
 soni Vind. Ignat. p. 377.

4. ἀπέραντον] ἀπέραντον ὄντα H.

MS.

10. μῆτε ᾧ scripsi pro μηδὲ ᾧ.

14. ἀδιεξίτητον, vel ἀδιεξήγητον
 Syll. ἀδιεξήγητον L. Alia hujus
 corruptelae exempla v. in The-
 sauro vol. 1. p. 671.

22. καθ’ ἕκαστον] τῶν ὀνομάτων
 addit H. MS.

βάνεται τῇ ἀποδεικτικῇ· αὕτη γὰρ ἐκ προτέρων καὶ γνω- 696F.
 ριμωτέρων συνίσταται, τοῦ δὲ ἀγεννήτου οὐδὲν προϋπάρ-
 χει. λείπεται δὴ θεία χάριτι καὶ μόνῳ τῷ παρ' αὐτοῦ
 15 λόγῳ τὸ ἄγνωστον νοεῖν, καθὸ καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς
 Πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἀπομνημονεύει τὸν Παῦλον 5
 λέγοντα “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμο-
 νεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. περιερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεω-
 ρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὔρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέ-
 γραπτο ‘ἀγνώστῳ θεῷ.’ ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε,
 τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.” 10

ΚΕΦ. ΙΓ.

83. Πᾶν τοίνυν ὁ ὑπὸ ὄνομα πίπτει γεννητόν ἐστιν,
 εἴαν τε βούλωνται εἴαν τε μή. εἴτ' οὖν ὁ πατὴρ αὐτὸς
 ἔλκει πρὸς αὐτὸν πάντα τὸν καθαρῶς βεβιωκότα καὶ εἰς
 20 εἰνοιαν τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως κευρωκότα, 15
 εἴτε τὸ ἐν ἡμῖν αὐτεξούσιον εἰς γνῶσιν ἀφικόμενον τάγα-
 θοῦ σκιρτᾷ τε καὶ πηδᾷ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, ἧ φασιν οἱ
 γυμνασταὶ, πλὴν οὐ χάριτος ἄνευ τῆς ἐξαιρέτου πτεροῦταί
 τε καὶ ἀνίσταται καὶ ἄνω τῶν ὑπερκειμένων αἵρεται ἢ
 ψυχῇ, πᾶν τὸ βρῖθον ἀποτιθεμένη καὶ ἀποδιδούσα τῷ 20
 συγγενεῖ. λέγει δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Μένωνι θεός-
 δοτον τὴν ἀρετὴν, ὡς δηλοῦσιν αἱ λέξεις αἶδε “ἐκ μὲν
 25 τοίνυν τούτου τοῦ λογισμοῦ, ὃ Μένων, θεία ἡμῖν φαί-
 νεται μοῖρα παραγινομένη ἢ ἀρετὴ οἷς παραγίνεται.” ἄρ'
 οὐ δοκεῖ σοι τὴν εἰς πάντας ἤκουσαν γνωστικὴν ἔξιν θείαν 25
 μοῖραν ἡνίχθαι; σαφέστερον δὲ ἐπιφέρει “εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς
 ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμεν, ἀρετὴ ἂν εἴη
 οὔτε φύσει οὔτε διδακτὸν, ἀλλὰ θεία μοῖρα παραγιγνόμε-

6. Actor. xvii. 22, 23.

14. αὐτὸν] αὐτὸν L.

20. βρῖθον L. βρῖθον V.

21. Μένωνι] p. 100.

26. ἡνίχθαι V. ἡνίχθαι L.

νον, οὐκ ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται.” θεόδωτος τοίνυν ἡ σοφία δύναμις οὐσα τοῦ πατρὸς προτρέπει μὲν ἡμῶν τὸ αὐτεξούσιον, ἀποδέχεται δὲ τὴν πίστιν καὶ ἀμείβεται
697 P. τὴν ἐπίστασιν τῆς ἐκλογῆς ἄκρα κοινωμία. 30

5 84. Καὶ δὴ αὐτόν σοι Πλάτωνα παραστήσω ἀντικρυς ἤδη θεοῦ παισὶ πιστεύειν ἀξιούντα· περὶ γὰρ θεῶν ὀρατῶν τε καὶ γεννητῶν ποιησάμενος τὸν λόγον ἐν τῷ Τιμαίῳ “περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν” φησὶ “μείζον ἢ καθ’ ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς
10 εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν ὡς ἔφασαν, σαφῶς δὲ πως τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόντων. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγ- 35
καίων ἀποδείξεων λέγουσιν.” οὐκ οἶμαι δύνασθαι σαφέστερον ὑπὸ Ἑλλήνων προσμαρτυρήσεσθαι τὸν σωτῆρα
15 ἡμῶν, καὶ τοὺς εἰς προφητείαν κεχρισμένους, τοὺς μὲν παῖδας θεοῦ ἀνηγορευμένους, τὸν δὲ κύριον υἱὸν ὄντα γνήσιον ἀληθεῖς εἶναι περὶ τῶν θείων μάρτυρας· διὸ καὶ δεῖν πιστεύειν αὐτοῖς ἐνθέοις οὖσι προσέθηκε. καὶ τραγικώτερον εἶπη τις μὴ πιστεύειν

20 οὐ γὰρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,

ἀλλ’ ἴστω αὐτὸν τὸν θεὸν διὰ τοῦ υἱοῦ τὰς γραφὰς κηρύξαντα. πιστὸς δὲ ὁ τὰ οἰκεῖα καταγγέλλων, ἐπεὶ “μηδεῖς” 40
φησὶν ὁ κύριος “τὸν πατέρα ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ.”

25 85. Πιστευτέον ἄρα τοῦτο καὶ κατὰ Πλάτωνα καὶ ἄνευ γε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων διὰ τε τῆς παλαιᾶς διὰ τε τῆς νέας διαθήκης κηρύσσεται καὶ λέγεται “ἐὰν

6. ὀρατῶν τε καὶ γεννητῶν ex Platone. ὀρατῶν τε καὶ γεννητῶν L.

9. πειστέον ex Platone. πιστέον L.

11. πως] που ap. Platon. et Athenagoram.

ib. εἰδόντων] εἰδόσιν apud Platonem et Athenagoram, cujus tamen codices tres εἰδόντων.

20. οὐ γάρ—] Soph. Antig. 450.

22. Matth. xi. 27. Luc. x.

γὰρ μὴ πιστεύσητε,” φησὶν ὁ κύριος, “ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν” ἔμπαλι δὲ “ὁ πιστεύων ἔχει ζῶν ἀιώνιον.” “μακάριοι ἄρα πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ’ αὐτῷ.”
 45 πλέον ἐστὶ τῆς πίστεως τὸ πεποιθέναι· ὅταν γὰρ ἐπίστηται τις ὅτι ὁ υἱὸς ἐστὶ τοῦ θεοῦ ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, πέποιθεν 5 ἀληθῆ εἶναι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. ὡς δὲ ἡ μάθησις κατ’ Ἐμπεδοκλέα “τὰς φρένας αὔξει,” οὕτως ἡ εἰς τὸν κύριον πεποιθήσις αὔξει τὴν πίστιν. τῶν αὐτῶν γοῦν φαιμέν εἶναι φιλοσοφίαν μὲν ψέγειν, πίστεως δὲ κατατρέχειν, ἀδικίαν τε ἐπαινεῖν καὶ τὸν κατ’ ἐπιθυμίαν βίον 10 εὐδαιμονίζειν.

86. Ἦδη δὲ ἡ πίστις εἰ καὶ ἐκούσιος τῆς ψυχῆς συγκατάθεσις, ἀλλὰ ἐργάτις ἀγαθῶν καὶ δικαιοπραγίας θεμέ-
 50 λιος. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τεχνολογῇ τὸ μὲν ποιεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζῴων τάσσεσθαι καὶ ἐπὶ ἀψύχων διδά- 15 σκων, τὸ δὲ πράττειν ἀνθρώπων εἶναι μόνων, εὐθυμένω 698 P. τοὺς λέγοντας ποιητὴν τὸν τῶν ὄλων θεόν, τὸ δὲ πρακτὸν ἢ ὡς ἀγαθὸν ἢ ὡς ἀναγκαῖον φησι. τὸ τοίνυν ἀδικεῖν
 252 S. ἀγαθὸν οὐκ ἐστίν. οὐδεὶς γὰρ εἰ μὴ διὰ τι ἕτερον ἀδικεῖ, τῶν δὲ ἀναγκαίων οὐδὲν ἐκούσιον. τὸ τοίνυν ἀδικεῖν ἐκού- 20 σιον, ὥστε οὐδὲ ἀναγκαῖον. τῶν δὲ φανύλων οἱ σπουδαῖοι μάλιστα ταῖς τε αἰρέσεσι καὶ ταῖς ἀστείαις ἐπιθυμίαις διαφέρουσιν. πᾶσα γὰρ μοχθηρία ψυχῆς μετὰ ἀκρασίας ἐστίν, καὶ ὁ διὰ πάθος πράττων δι’ ἀκρασίαν πράττει καὶ μοχθηρίαν. ἔπεισιν οὖν μοι παρ’ ἕκαστα θαυμάζειν τὴν 25

1. Joann. viii. 24.

2. Ibid. iii. 15, 16, 36. v. 24.

3. Psalm. ii. 12.

4. πλέον scripsi pro πλείον.

6. ὡς ἡ —] In marg. L. ση. ὅτι ἡ μάθησις τὰς φρένας αὔξει. Empedoclis versum attulit Joann. Damasc. in Gaisford. Append. ad Stobaeum p. 34. ἀλλ’ ἄγε μύθων κλιθε

μάθησις γὰρ φρένας αὔξει. Pro quo μέθη (μάθη Bergkiius) γὰρ τοι φρένας αὔξει apud Simplicium in Aristot. Phys. I. fol. 34 a.

12. ἡ πίστις] Marg. L. ὅρος τῆς πίστεως. Hujusmodi lemmata, litteris capitalibus exarata, etiam in sequentibus foliis non pauca sunt, quae memorabo ubi opus erit.

θείαν ἐκείνην φωνὴν “ ἀμὴν ἀμὴν, λέγω ὑμῖν· ὁ μὴ εἰσερ- 5
 χόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ
 ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστὶ καὶ ληστῆς, ὁ
 δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων·
 5 τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει.” εἶτα ἐπεξηγούμενος ὁ κύριος
 λέγει “ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.”

87. Δεῖ τοίνυν διὰ Χριστοῦ τὴν ἀλήθειαν μεμαθηκότας
 σῶζεσθαι, καὶ φιλοσοφῆσαντες τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσο-
 φίαν τύχωσιν· νῦν γὰρ ἐδείχθη ἐναργῶς “ ὁ ἐτέραις γενεαῖς
 10 οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, νῦν ἀπεκαλύφθη” 10
 θεοῦ μὲν γὰρ ἔμφασις ἐνὸς ἦν τοῦ παντοκράτορος παρὰ
 πᾶσι τοῖς εὐφρονουσι πάντοτε φυσικῆ, καὶ τῆς αἰδίου
 κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν εὐεργεσίας ἀντελαμβάνοντο οἱ
 πλείστοι, οἱ καὶ μὴ τέλεον ἀπηρυθριακότες πρὸς τὴν
 15 ἀλήθειαν. καθόλου γοῦν τὴν περὶ τοῦ θεοῦ ἔννοιαν
 Ξενοκράτης ὁ Καλχηδόνιος οὐκ ἀπελπίζει καὶ ἐν τοῖς
 ἀλόγοις ζῴοις, Δημόκριτος δὲ, καὶ μὴ θέλη, ὁμολογήσει
 διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν δογμάτων· τὰ γὰρ αὐτὰ πε-
 ποίηκεν εἰδῶλα τοῖς ἀνθρώποις προσπίπτοντα καὶ τοῖς 15
 20 ἀλόγοις ζῴοις ἀπὸ τῆς θείας οὐσίας, πολλοῦ γε δεῖ
 ἄμοιρον εἶναι θείας ἐννοίας τὸν ἄνθρωπον, ὅς γε καὶ
 τοῦ ἐμφυσηματος ἐν τῇ γενέσει μεταλαβεῖν ἀναγέ-
 γραπτὰ καθαρωτέρας οὐσίας παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα μετα-
 σχών.

25 88. Ἐντεῦθεν οἱ ἀμφὶ τὸν Πυθαγόραν θεία μοῖρα
 τὸν νοῦν εἰς ἀνθρώπους ἦκειν φασι, καθάπερ Πλάτων
 καὶ Ἀριστοτέλης ὁμολογοῦσιν. ἀλλ’ ἡμεῖς μὲν τῷ πεπι-

1. Joann. x. 1-3, 7.

9. Ephes. iii. 5.

16. Καλχηδόνιος apogr. Paris.
 καρχηδόνιος V. Conf. ad Protrept.
 p. 58.

17. ὁμολογήσει Sylb. ὁμολογήση
 L.

22. Genes. ii. 7.

ib. τοῦ] τοῦ θεοῦ Sylb.

23. καθαρωτέρας —] ὅτι καθαρω-
 τέρας οὐσίας παρὰ τὰ ἄλογα ζῶα ὁ
 ἄνθρωπος, ὁ δὲ καὶ κατὰ πυθαγόραν
 θεία μοῖρα ὁ νοῦς εἰς αὐτὸν ἦκει lem-
 mā in marg. L.

στευκότι προσεπιπνεῖσθαι τὸ ἅγιον πνεῦμα φαμέν, οἱ δὲ
 20 ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόρ-
 ροιαν ὑπάρχοντα, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι κατοικίζουσιν
 ἀναφανδὸν γὰρ διὰ Ἰωὴλ ἐνὸς τῶν δώδεκα προφητῶν
 εἶρηται “καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ- 5
 ματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ
 699P. θυγατέρες ὑμῶν προφητεύσουσιν.” ἀλλ’ οὐχ ὡς μέρος
 θεοῦ ἐν ἐκάστῳ ἡμῶν τὸ πνεῦμα. ὅπως δὲ ἡ διανομὴ
 αὕτη καὶ ὃ τί ποτέ ἐστι τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐν τοῖς περὶ
 προφητείας κὰν τοῖς περὶ ψυχῆς ἐπιδειχθήσεται ἡμῖν. 10
 25 ἀλλὰ “τὰ μὲν τῆς γνώσιος βάθρα κρύπτει ἀπιστὴ
 ἀγαθὴ” καθ’ Ἡράκλειτον, “ἀπιστὴ γὰρ διαφυγγάνει
 μὴ γινώσκεισθαι.”

ΚΕΦ. ΙΔ.

89. Τὸ δ’ ἐξῆς ἀποδοτέον καὶ τὴν ἐκ τῆς βαρβάρου 15
 φιλοσοφίας Ἑλληνικὴν κλοπὴν σαφέστερον ἤδη παρα-
 στατέον φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸν θεὸν οἱ Στωϊκοὶ καὶ
 πνεῦμα κατ’ οὐσίαν, ὡσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχὴν.
 πάντα ταῦτα ἀντικρυσ εὐρήσεις ἐν ταῖς γραφαῖς. μὴ
 γὰρ μοι τὰς ἀλληγορίας αὐτῶν ἐννοήσης ταυτῶν ὡς ἡ 20
 γνωστικὴ παραδίδωσιν ἀλήθεια, εἰ ἄλλο τι δεικνύουσαι,
 30 καθάπερ οἱ σοφοὶ παλαισταὶ, ἄλλο μὴνύουσιν. ἀλλ’ οἱ
 μὲν διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασιν, ἡμεῖς
 δὲ ποιητὴν μόνον αὐτὸν καλοῦμεν καὶ λόγῳ ποιητὴν.
 παρήγαγεν δὲ αὐτοὺς τὸ ἐν τῇ Σοφίᾳ εἰρημένον “διήκει 25

5. Joel. ii. 28.

11. γνώσιος βάθρα Mullach. Fragm. Philos. p. 316. γνώσεως βάθρα L.

ib. κρύπτειν] κρύπτει H. MS.

ib. ἀπιστὴ ἀγαθὴ] ἀπιστὴ ἀγαθὴ L. Correctum ex lemmate in marg. ὅτι γνώσεως βάθρα κρύπτειν ἀπιστὴ ἀγαθὴ καθ’ Ἡράκλειτον.

15. Τὸ δ’ ἐξῆς—ἔπειτα χρόνον] Eusebius Pr. Ev. 13. p. 668—672. ib. Τὸ —ἀποδοτέον] τὰ—προσταποδοτέον Eusebius.

20. ταυτῶν Eusebius. τὰ νῦν L.

25. παρήγαγεν δὲ] παρήγαγε δ’ Eusebius p. 669.

ib. Sapient. vii. 24.

- δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαριότητα,” ἐπεὶ μὴ
 συνῆκαν λέγεσθαι ταῦτα ἐπὶ τῆς σοφίας τῆς πρωτοκτί-
 στου τῷ θεῷ. ναὶ, φασὶν, ἀλλὰ ὕλην ὑποτίθενται οἱ
 φιλόσοφοι ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οἳ τε Στωϊκοὶ καὶ Πλάτων καὶ
 5 Πυθαγόρας, ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ περιπατητικὸς, οὐχὶ
 δὲ μίαν ἀρχὴν. ἴστωσαν οὖν τὴν καλουμένην ὕλην ἄποιον 35
 καὶ ἀσχημάτιστον λεγομένην πρὸς αὐτῶν, καὶ τολμηρό-
 τερον ἤδη μὴ ὄν πρὸς τοῦ Πλάτωνος εἰρησθαι. καὶ μὴ τι
 700P. μυστικώτατα μίαν τὴν ὄντως οὖσαν ἀρχὴν εἰδὼς ἐν τῷ
 10 Τιμαίῳ αὐταῖς φησι ταῖς λέξεσιν “νῦν δ’ οὖν τὸ παρ’
 ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ πάντων εἴτε ἀρχὴν εἴτε
 ἀρχὰς εἴτε ὅπη δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐ ρητέον, δι’
 ἄλλο μὲν οὐδὲν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα
 τρόπον τῆς διεξόδου δηλώσαι τὰ δοκοῦντα.”
 15 90. Ἄλλως τε ἡ λέξις ἡ προφητικὴ ἐκείνη “ἡ δὲ γῆ 40
 ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος” ἀφορμὰς αὐτοῖς ὑλικῆς
 οὐσίας παρέσχεται. ναὶ μὴν Ἐπικούρω μὲν ἡ τοῦ αὐτο-
 μάτου παρείσδυσις οὐ παρακολουθήσαντι τῷ ῥητῷ γέγονεν
 ἐντεῦθεν “ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης.”
 20 Ἀριστοτέλει δὲ μέχρι σελήνης ἐπῆλθε καταγαγεῖν τὴν
 πρόνοιαν ἐκ τοῦδε τοῦ ψαλμοῦ “κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ
 τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν.” οὐ-
 δέπω γὰρ ἀπεκεκάλυπτο ἡ τῶν προφητικῶν δήλωσις

1. καθαριότητα] καθαρότητα Euse-
 bius.

7. καὶ τολμηρότερον ἤδη μὴ ὄν] Eusebii librorum corruptelae sunt
 τολμηρὸν δὲ μὴ ὄν vel τολμηρὸν δὲ εἰ
 μὴ ὄν.

10. Τιμαίῳ] p. 48.

ib. ταῖς λέξεσι] ταῖς, quod ad-
 didi, om. L. et Eusebius. Sed
 recte paullo post (p. 71, 5.) αὐταῖς
 φησι ταῖς λέξεσι.

ib. δ’ οὖν τὸ] δὴ οὖν τό γε Euse-
 bius recte.

11. πάντων] ἀπάντων Eusebius.

12. ὅπη ex Eusebio et Platone
 pro πη.

15. Genes. i. 2.

16. ἀφορμὰς—] Lemmata in L.
 ὅτι ἀπὸ τούτων τοιαῦτα ἔλληνες περὶ
 τῆς ὕλης ἐφρόνησαν. et, καταλέγει
 ἐφεξῆς ὅπως ἐκ τῶν γραφικῶν ἔλληνες
 τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες οὐκ ἀσφαλῶς
 κατεχρήσαντο.

19. Eceles. i. 2.

20. καταγαγεῖν ex Eusebio pro
 κατάγειν.

21. Psalm. xxxvi. 5.

23. ἀπεκεκάλυπτο] ἀποκεκάλυπτο

45 μυστηρίων πρὸ τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας. τὰς τε αὐτὰς
 μετὰ θάνατον κολάσεις καὶ τὴν διὰ πυρὸς τιμωρίαν ἀπὸ
 τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας ἧ τε ποιητικῆ πᾶσα μούσα,
 ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑφείλετο. Πλάτων
 γοῦν ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς Πολιτείας αὐταῖς φησι ταῖς 5
 λέξεσιν “ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες ἄγριοι διάπυροι ἰδεῖν παρε-
 στῶτες, καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα, τοὺς μὲν ἰδίᾳ παρα-
 λαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἄριδαῖον καὶ τοὺς ἄλλους συμπο-
 50 δίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καταβαλόντες
 καὶ ἐκδείραντες εἰλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ’ ἀσπαλά- 10
 θων κνάπτουτες.” οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες οἱ διάπυροι ἀγγέ-
 λους αὐτῷ βούλονται δηλοῦν, οἱ παραλαβόντες τοὺς ἀδί-
 κους κολάζουσιν· “ὁ ποιῶν” φησὶ “τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ
 πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον.”

253 S. 91. Ἐπεται δὲ τούτοις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον. τὸ ¹⁵
 γὰρ κολαζόμενον ἢ παιδευόμενον ἐν αἰσθήσει ὄν ζῆ, καὶ ^{701 P.}
 πάσχειν λέγεται. τί δέ; οὐκ οἶδεν ὁ Πλάτων καὶ πυρὸς
 ποταμοὺς καὶ τῆς γῆς τὸ βάθος τὴν πρὸς τῶν βαρβάρων
 Γέενναν καλουμένην Τάρταρον προφητικῶς ὀνομάζων, Κω-

L. ἀπεκαλύπτετο Eusebius, in quo
 recta quam restitui forma latet
 ἀπεκαλύπτετο. Nam Clementem
 augmentum plusquamperfecti non
 omisisse plurima docent additi
 exempla, contra quae nihil valent
 pauca in libris omissa.

5. τῆς Πολιτείας] p. 615. Post
 Πολιτείας in H. MS. additum esse
 περὶ τῶν μετὰ θάνατον κολάσεων an-
 notavit Syllb. Est lemma ex mar-
 gine illatum, quemadmodum in
 marg. L. legitur πλάτων περὶ τῶν
 ἐν ᾗδῃ κολάσεων.

8. Ἄριδαῖον Eusebius. Ἄριδαῖον
 L. Apud Platonem Ἄρδιαῖον, no-
 mine aliunde non cognito, libris
 aliis ἄρδιαῖον vel ἀριδαῖον praeben-
 titibus, quod nomen rectius scribi

Ἄριδαῖον ostensum est in The-
 sauro vol. 1. pt. 2. p. 2048.

ib. συμποδίσαντες] παρασυμποδί-
 σαντες Eusebii cod. Joann. et duo
 alii.

11. κνάπτουτες ex codicibus non-
 nullis Platonis, κνάμπτοντες L. et
 Eusebii codex unus: plerique κάμ-
 πτοντες. γνάμπτοντες apud Justi-
 num.

13. Psalm. civ. 4.

17. δέ Eusebius. δ' L.

ib. οὐκ] οὐχὶ Eusebius.

ib. πυρὸς Eusebius et V. πυροῦς

L.

19. προφητικῶς] ποιητικῶς Euse-
 bius, recte, ut videtur.

ib. Κωκυτόν] καὶ Κωκυτόν Eusebii
 codices quattuor.

κυτόν τε καὶ Ἀχέροντα καὶ Πυριφλεγέθοντα καὶ τοιαῦτα
 τινα εἰς τὴν παιδευσιν σωφρονίζοντα παρεισάγων κολα- 5
 στήρια ; “ τῶν μικρῶν ” δὲ κατὰ τὴν γραφὴν “ καὶ ἐλα-
 χίστων τοὺς ἀγγέλους τοὺς ὀρώντας τὸν θεόν, ” πρὸς δὲ
 5 καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς δι’ ἀγγέλων τῶν ἐφεστῶτων ἤκουσαν
 ἐπισκοπὴν ἐμφαίνων οὐκ ὀκνεῖ γράφειν “ ἐπειδὴ πάσας
 τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ἠρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει
 προϊέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν, κείνην δὲ ἐκάστῳ ὃν εἴλετο
 10 δαίμονα, τοῦτον φύλακα συμπέμπει τοῦ βίου καὶ ἀπο-
 πληρωτὴν τῶν αἰρεθέντων. ” τάχα δὲ καὶ τῷ Σωκράτει τὸ
 δαιμόνιον τοιοῦτό τι ἠνίσσετο.

92. Ναὶ μὴν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐκ Μωυσέως 10
 παραλαβόντες ἐδογματίσαν οἱ φιλόσοφοι. καὶ ὁ γε Πλά-
 των ἀντικρυς εἶρηκεν “ πότερον ἦν ἀρχὴν ἔχων γενέσεως
 15 οὐδεμίαν ἢ γέγονεν ἀπ’ ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος ; ὁρατὸς
 τε γὰρ ὢν ἀπτὸς ἐστίν, ἀπτὸς τε ὢν καὶ σῶμα ἔχει. ”
 αἰθίς τε ὁπόταν εἶπη “ τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα
 τοῦδε τοῦ πάντος εὐρεῖν τε ἔργον, ” οὐ μόνον γενητὸν τε
 ἔδειξε τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι σημαίνει,
 20 καθάπερ υἱὸν, πατέρα δὲ αὐτοῦ κεκληθῆσθαι, ὡς ἂν ἐκ μόνου
 γενομένου καὶ ἐκ μὴ ὄντος ὑποστάντος. γενητὸν δὲ καὶ οἱ 15
 Στωϊκοὶ τίθενται τὸν κόσμον. τὸν τε ὑπὸ τῆς βαρβάρου

3. Matth. xviii. 10.

ib. μικρῶν] μικρῶν Eusebii co-
 dices meliores.

6. οὐκ ὀκνεῖ] Rep. 10. p. 620.

7. ὥσπερ] οὗσπερ H. MS.

8. προϊέναι] προίειναι L. quod
 προίειναι potius est, ut in Eusebii
 codicibus, quam προσιέναι, quod
 est in aliis et apud Platonem.

ib. κείνην] In κείνῃ corruptum in
 libris melioribus Eusebii. Recte
 ἐκείνην apud Platonem.

9. συμπέμπει τοῦ βίου] τοῦ βίου
 συμπέμπει Eusebius.

ib. καὶ ἄ.] κοινὸν ἄ. Eusebii co-

dices tres.

12. γενητὸν] γενητὸν Eusebius.
 ὅτι γενητὸν τὸν κόσμον ἔφασαν lemma
 in L. thetὸν H. MS.

ib. Μωυσέως] Μωσέως Eusebius.

14. ἦν ἀρχὴν ἔχων] ἢ ἀρχὴν ἔσχε
 H. MS.

16. ὢν ἀπτὸς ἐστίν proximum-
 que ὢν om. Eusebius.

ib. ἔχει] ἔχων Eusebii codices
 duo.

20. καθάπερ—κεκληθῆσθαι om. Eu-
 sebius.

21. γενητὸν] Sic etiam Euse-
 bius.

φιλοσοφίας θρυλούμενον διάβολον τὸν τῶν δαιμόνων ἄρχοντα κακοεργὸν εἶναι ψυχὴν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων ὁ Πλάτων λέγει ταῖσδε ταῖς λέξεσιν “ ψυχὴν διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν τοῖς πάντα κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάνα; τί μῆν; μίαν ἢ πλείους; ⁵ πλείους, ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μὲν που ^{702 P.}
 20 ἔλαττον μὴδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τάναν-
 τία δυναμένης ἐξεργάσασθαι.”

93. Ὁμοίως δὲ καὶ τῷ Φαίδρῳ ταῦτα γράφει “ ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλὰ τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλεί- 10
 στοις ἐν τῷ παραντίκα ἡδονῆν.” ἀλλὰ καὶ τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων ἄντικρυς τὸ ἀποστολικὸν δείκνυσιν ἐκεῖνο
 “ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἶμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ πνευμα-
 τικὰ τῶν ἐν οὐρανοῖς,” ὧδέ πως γράφων “ ἐπειδὴ γὰρ ¹⁵
 συνεχωρήσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολ-
 25 λῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειό-
 νων δὲ τῶν μὴ, μάχη, φημὲν, ἀθάνατός ἐσθ' ἡ τοι-
 αῦτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη.” κόσμον τε
 ἀῖθις τὸν μὲν νοητὸν οἶδεν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία, τὸν ²⁰
 δὲ αἰσθητὸν, τὸν μὲν ἀρχέτυπον, τὸν δὲ εἰκόνα τοῦ κα-
 λουμένου παραδείγματος· καὶ τὸν μὲν ἀνατίθησι μονάδι,
 ὡς ἂν νοητὸν, τὸν δὲ αἰσθητὸν ἐξάδι· γάμος γὰρ παρὰ

1. θρυλούμενον Eusebius. θρυλ-
 λούμενον V.

2. Νόμων] p. 896.

4. καὶ ἐνοικοῦσαν addidi ex Eu-
 sebio et Platone.

ib. οὐ (οὐ L) καὶ] καὶ om. Euse-
 bii codices tres.

6. πλείους alterum habet V,
 om. L. et Eusebii libri pleri-
 que.

6. μὲν που Eusebius. μὲν om. L.

8. ἐξεργάσασθαι] ἐξεργάζεσθαι Eu-
 sebius.

9. Φαίδρῳ] p. 240.

ib. ταῦτα] τάδε Eusebius.

12. Νόμων] p. 906.

13. Ephes. vi. 12.

14. τὰς ἀρχάς—ἐξουσίας, πρὸς om.
 Eusebius.

16. ἡμῖν αὐτοῖς] αὐτοῖς (αὐ τοῖς V)
 ἡμῖν LV. sed L. cum lineolis al-
 terum ordinem indicantibus, ad
 quas non attendit V.

21. καλουμένου] καλοῦ Euse-
 bius.

τοῖς Πυθαγορείοις, ὡς ἂν γόνιμος ἀριθμὸς, ἢ ἐξὰς κα-
 λεῖται. καὶ ἐν μὲν τῇ μονάδι συνίστησιν οὐρανὸν ἀόρα-
 τον καὶ γῆν ἀγίαν καὶ φῶς νοητόν· “ἐν ἀρχῇ” γὰρ φησιν 30
 “ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἢ δὲ γῆ ἦν
 5 ἀόρατος.”

94. Εἰτ' ἐπιφέρει “καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτω φῶς,
 καὶ ἐγένετο φῶς” ἐν δὲ τῇ κοσμογονίᾳ τῇ αἰσθητῇ
 στερεὸν οὐρανὸν δημιουργεῖ, τὸ δὲ στερεὸν αἰσθητόν, γῆν
 703 P. τε ὄρατὴν καὶ φῶς βλεπόμενον. ἄρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐντεῦθεν
 10 ὁ Πλάτων ζώων ιδέας ἐν τῷ νοητῷ ἀπολείπειν κόσμῳ
 καὶ τὰ εἶδη τὰ αἰσθητὰ κατὰ γένη δημιουργεῖν τὰ νοητά;
 εἰκότως ἄρα ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα διαπλάττεσθαι λέγει ὁ 35
 Μωυσῆς, ὁ γήινόν φησιν ὁ Πλάτων σκῆνος, ψυχὴν δὲ
 τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνευσθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πρόσ-
 15 ὡπον. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἰδρῦσθαι λέγουσι τὴν
 διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐπεισόδιον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ πρω-
 τοπλάστου εἰσοδὸν ἐρμηνεύοντες, διὸ καὶ “κατ' εἰκόνα καὶ
 ὁμοίωσιν τὸν ἄνθρωπον” γεγονέναι. εἰκὼν μὲν γὰρ θεοῦ
 λόγος θεῖος καὶ βασιλικὸς, ἄνθρωπος ἀπαθῆς, εἰκὼν δ'
 20 εἰκόνας ἀνθρώπινος νοῦς. ἐτέρῳ δ' εἰ βούλει παραλαβεῖν
 ὀνόματι τὴν ἐξομοίωσιν, εὔροις ἂν παρὰ τῷ Μωυσεῖ ἀκο- 40
 λουθίαν ὀνομαζομένην θείαν· φησὶ γὰρ “ὀπίσω κυρίου τοῦ
 θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάξατε.”
 ἀκόλουθοι δ', οἶμαι, καὶ θεραπευταὶ θεοῦ πάντες οἱ ἐνάρετοι.

1. Πυθαγορείοις Eusebius. πυθα-
 γορείος L.

6. Genes. i. 1-3.

ib. γενηθήτω] γενέσθω Eusebius.

7. κοσμογονία Eusebius. κοσμο-
 γενεά L. κοσμογονεῖα V.

10. Πλάτων] Timaeo p. 30.

11. κατὰ Eusebius. καὶ τὰ L.

13. Μωυσῆς] Μωσῆς Eusebius
 hic ut ubique.

ib. Gen. ii. 7.

ib. ψυχὴν Syllb. pro ψυχικὴν. In

L. lemma ψυχὴ λογίους ἐμπνεῖ.

14. τοῦ θεοῦ] τοῦ om. Eusebius.

15. ἰδρῦσθαι] ἰδρῦσθαι L.

17. Genes. i. 26.

18. ὁμοίωσιν] καθ' ὁμοίωσιν Eu-
 sebius.

19. θεῖος] ὁ θεῖος Eusebius.

21. Μωυσεῖ] Μωσῆ Eusebius.

ib. ἀκολουθίαν Eusebius. τὴν ἀκο-
 λουθίαν L.

22. Deuteron. xiii. 4.

95. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀκολουθῶς τῇ φύσει ζῆν εἰρήκασι, Πλάτων δὲ ὁμοίω-
 σιν θεῶ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ παρεστήσαμεν στρωματεῖ,
 Ζήνων τε ὁ Στωϊκὸς παρὰ Πλάτωνος λαβὼν, ὁ δὲ ἀπὸ
 τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας, τοὺς ἀγαθοὺς πάντας ἀλλήλων 5
 45 εἶναι φίλους λέγει. φησὶ γὰρ ἐν τῷ Φαίδρῳ Σωκράτης
 ὡς “οὐχ εἴμαρται κακὸν κακῷ φίλον εἶναι οὐδ’ ἀγαθὸν
 ἀγαθῷ μὴ φίλον,” ὅπερ καὶ τῷ Λύσιδι ἀπέδειξεν ἰκανῶς, 704 P.
 ὡς ἐν ἀδικίᾳ καὶ πονηρίᾳ οὐκ ἂν ποτε σωθείη φιλία. καὶ
 ὁ Ἀθηναῖος ξένος ὁμοίως φησὶ “πρᾶξις εἶναι φίλην καὶ 10
 ἀκόλουθον θεῷ καὶ ἓνα λόγον ἔχουσιν ἀρχαῖον, ὅταν τὸ
 μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ἦ, τὰ δὲ ἄμετρα
 οὔτε τοῖς ἀμέτροις οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὲ θεὸς ἡμῖν
 50 πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη.”

96. Εἶτα ὑποβὰς ἐπάγει πάλιν “πᾶς γὰρ δὴ ἀγαθὸς 15
 ἀγαθῷ ὅμοιος, κατὰ τοῦτο δὲ καὶ θεῷ εἰκὼς ἀγαθῷ τε
 παντὶ φίλος ὑπάρχει καὶ θεῷ.” ἐνταῦθα γενόμενος κακέι-
 νου ἀνεμνήσθη· ἐπὶ τέλει γὰρ τοῦ Τιμαίου λέγει “τῷ
 κατανοομένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιωῦσαι δεῖν κατὰ τὴν
 254 S. ἀρχαίαν φύσιν, ὁμοιώσαντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτε- 20
 θέντος ἀνθρώπῳ ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου πρὸς τε τὸν
 παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.” ἴσον γὰρ τούτοις
 ἐκεῖνα δύναται· οὐ παύσεται ὁ ζητῶν, ἕως ἂν εὖρη,
 εὐρῶν δὲ θαμβηθήσεται, θαμβηθεὶς δὲ βασιλεύσει, βα-
 σιλεύσας δὲ ἐπαναπαύσεται. τί δ’; οὐχὶ κακείνα τοῦ 25

1. Ἐντεῦθεν] δ’ addit Eusebius.
 2. Πλάτων] ὁ Πλάτων Eusebius.
 3. δευτέρῳ] Supra p. 482.
 4. τε Eusebius. δὲ L.
 6. Φαίδρῳ] p. 255
 7. εἴμαρται Eusebius. ἡμαρτεν L.
 ἰβ. κακὸν κακῷ] κακῷ κακὸν Eusebii
 codices tres.
 8. Λύσιδι Eusebius. λυσία L.
 Est p. 214.
 10. ὁ Ἀθηναῖος ξένος] Apud Pla-

ton. Leg. 4. p. 716.
 ἰβ. καὶ ἀκόλουθον] καὶ om. Eusebii
 codices tres.
 13. ὁ δὲ] Recte ὁ δὴ apud Pla-
 tonem.
 15. πάλιν] Πλάτων libri aliquot
 Eusebii.
 18. Τιμαίου] p. 90.
 21. ἀνθρώπῳ] ἀνθρώποις Euse-
 bius cum Platone.

Θάλητος ἐκ τῶνδε ἦρται, τὸ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
 δοξάζεσθαι τὸν θεόν; καὶ τὸ καρδιογνώστην λέγεσθαι 5
 πρὸς ἡμῶν ἀντικρυς ἐρμηνεύει. ἐρωτηθεὶς γέ τοι ὁ Θάλης,
 τί ἐστι τὸ θεῖον; τὸ μήτε ἀρχὴν, ἔφη, μήτε τέλος ἔχον.
 5 πυθομένου δὲ ἐτέρου εἰ λανθάνει τὸ θεῖον πράσσων τι
 ἄνθρωπος; καὶ πῶς, εἶπεν, ὅς γε οὐδὲ διανοοῦμενος; καὶ
 μὴν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν οἶδεν ἢ βάρβαρος φιλοσοφία
 καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτάρκη πρὸς εὐδαιμονίαν, ὀπηνίκα ἂν
 εἶπη “ ἰδοῦ, δέδωκα πρὸ ὀφθαλμῶν σου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
 10 κακὸν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, ἔκλεξαι τὴν ζωὴν.” τὸ 10
 705 P. μὲν γὰρ ἀγαθὸν ζωὴν καλεῖ, καὶ καλὸν τὴν τούτου ἐκλο-
 γὴν, κακὸν δὲ τὴν τοῦ ἐναντίου αἵρεσιν. ἀγαθοῦ δὲ καὶ
 ζωῆς ἐν τέλος τὸ φιλόθεον γενέσθαι· αὕτη γὰρ ἡ ζωὴ σου
 καὶ τὸ πολυήμερον, ἀγαπᾶν τὸ πρὸς ἀλήθειαν.

15 97. Σαφέστερον δὲ ἐκεῖνα ἔχει. ὁ γὰρ σωτὴρ ἀγαπᾶν
 παραγγείλας τὸν θεὸν “ καὶ τὸν πλησίον ἐν ταύταις” φησὶ
 “ ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλον τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας”
 κρέμασθαι. ταῦτα θρυλοῦσιν οἱ Στωϊκοὶ τὰ δόγματα, καὶ
 πρὸ τούτων ὁ Σωκράτης ἐν Φαίδρῳ εὐχόμενος “ ὦ Πάν τε 15
 20 καὶ ἄλλοι θεοὶ, δοιήτέ μοι τᾶνδον εἶναι καλῶ.” ἐν δὲ τῷ
 Θεαιτήτῳ διαρρήδην φησὶν “ ὁ γὰρ καλῶς λέγων καλὸς
 τε κάγαθός.” κὰν τῷ Πρωταγόρᾳ καλλίονι Ἀλκιβιάδου
 ἐντυχεῖν ὁμολογῆ τοῖς ἐταίροις Πρωταγόρου, εἴ γε τὸ
 σοφώτατον κάλλιστόν ἐστιν· τὴν γὰρ ἀρετὴν τὸ κάλλος
 25 τῆς ψυχῆς ἔφη εἶναι, κατὰ δὲ τὸ ἐναντίον τὴν κακίαν
 αἰσχος ψυχῆς. Ἀντίπατρος μὲν οὖν ὁ Στωϊκὸς τρία συγ-
 γραψάμενος βιβλία περὶ τοῦ “ ὅτι κατὰ Πλάτωνα μόνον
 τὸ καλὸν ἀγαθὸν” ἀποδείκνυσιν ὅτι καὶ κατ’ αὐτὸν αὐτάρ- 20
 κης ἢ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ ἄλλα πλείω παρατί-
 30 θεται δόγματα σύμφωνα τοῖς Στωϊκοῖς· Ἀριστοβούλῳ δὲ

2. τὸ καρδιογνώστην Syll. τὸν
 καρδιογνώστην L.

9. Deuteron. xxx. 15. 19 sq.

17. Matth. xxii. 37. 39 sq.

18. θρυλοῦσιν] θρυλλοῦσιν V.

τῷ κατὰ Πτολεμαῖον γεγονότι τὸν Φιλομήτορα, οὐ μέμνηται ὁ συνταξάμενος τὴν τῶν Μακκαβαϊκῶν ἐπιτομὴν, βιβλία πεπόνηται ἱκανὰ, δι' ὧν ἀποδείκνυσι τὴν περιπατητικὴν φιλοσοφίαν ἔκ τε τοῦ κατὰ Μωυσέα νόμου καὶ τῶν ἄλλων ἠρτηῆσθαι προφητῶν.

5

98. Καὶ τὰ μὲν τῆδε ἐχέτω, ἀδελφοὺς δὲ εἶναι ἡμῶς, 706 P.
 25 ὡς ἂν τοῦ ἐνὸς θεοῦ ὄντας καὶ ἐνὸς διδασκάλου, φαίνεται
 πού καὶ Πλάτων καλῶν ὧδέ πως “ ἐστὲ μὲν γὰρ πάντως
 οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοὶ, ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθο-
 λογοῦντες, ἀλλ’ ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ 10
 ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώ-
 τατοί εἰσιν· ὅσοι δὲ ἐπίκουροι, ἄργυρον· σιδηρον δὲ καὶ
 χαλκὸν τοῖς γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς.” ὅθεν
 ἀνάγκη φησὶ γεγονέναι ἀσπάζεσθαι τε καὶ φιλεῖν τού-
 τους μὲν ταῦτα ἐφ’ οἷς γνῶσις, ἐκείνους δὲ ἐφ’ οἷς δόξα· 15
 30 ἴσως γὰρ τὴν ἐκλεκτὴν ταύτην φύσιν γνώσεως ἐφιεμένην
 μαντεύεται, εἰ μὴ τι τρεῖς τινες ὑποτιθέμενος φύσεις,
 τρεῖς πολιτείας, ὡς ὑπέλαβόν τινες, διαγράφει, καὶ Ἰου-
 δαίων μὲν ἀργυρᾶν, Ἑλλήνων δὲ τὴν τρίτην, Χριστιανῶν
 δὲ τὴν χρυσοῦν, οἷς ὁ χρυσοῦς ὁ βασιλικὸς ἐγκαταμέμικται, 20

1. Φιλομήτορα] Φιλάδελφον L. Correctum ex p. 410. Merito autem Valeken. Diatr. de Aristobulo p. 30. verba τῷ κατὰ Πτολεμαῖον — ἐπιτομὴν suspecta habet, quae non Clementis, sed scholiastae esse videntur.

2. Maccab. i. 10.

3. πεπόνηται Valcken. l. c. pro γεγονέναι, quod parum probabiliter in γέγονεν mutabat Sylb.

6. ἀδελφοὺς δ’ εἶναι—περίφρασιν ἀληθῆ (p. 736.)] Eusebius Pr. Ev. 13. p. 672—691.

7. θεοῦ ὄντας Eusebius. ὄντας om. L.

8. Πλάτων] Rep. 3. p. 415.

ib. καλῶν] καλῶς Eusebius.

ib. γὰρ om. Eusebii codices duo.

9. ὡς] ἢ MS. Ottob.

13. χαλκὸν Sylb. pro χαλκοῦν.

14. ἀνάγκη scripsi pro ἀνάγκη.

16. γὰρ ex Eusebio addidi.

17. ὑποτιθέμενος] ὑποθέμενος Eusebii cod. Joann. et Paris. unus.

19. Χριστιανῶν] Χριστιανῆν Eusebii codices plerique.

20. τὴν χρυσοῦν addidi cum Vigerio in annotatione ad Eusebium. In marg. L. lemma est ἰουδαίων ἀργυρᾶν, ἐλλήνων σιδηρᾶν ἢ χαλκῆν, χριστιανῶν χρυσοῦν.

ib. ὁ χρυσοῦς Eusebius. ὁ om. L.

τὸ ἅγιον πνεῦμα. τὸν τε Χριστιανὸν βίον ἐμφαίνων κατὰ
 λέξιν γράφει ἐν τῷ Θεαιτήτῳ “ λέγωμεν δὴ περὶ τῶν
 κορυφαίων. τί γὰρ ἂν τις τοὺς γε φαύλως διατρίβον-
 τας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; οὗτοι δέ που οὔτε εἰς ἀγορὰν
 5 ἴσασι τὴν ὁδὸν οὔτε ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον 35
 ἢ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον, νόμους δὲ
 καὶ ψηφίσματα γεγραμμένα οὔτε ὀρώσιν οὔτε ἀκού-
 ουσιν. σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν καὶ σύνοδοι καὶ οἱ σὺν
 αὐλητρίσι κῶμοι οὐδὲ ὄναρ πράττειν προσίσταται αὐτοῖς.
 10 εὐδὲ ἢ κακῶς τις γέγονεν ἐν πόλει, ἢ τί τῷ κακόν ἐστι
 707 P. γεγονὸς ἐκ προγόνων, μᾶλλον αὐτοὺς λέληθεν ἢ οἱ τῆς
 θαλάσσης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτ’ οὐδ’ ὅτι οὐκ οἶδεν
 οἶδεν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα κείται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεί,
 αὐτὸς δὲ πέταται, κατὰ Πίνδαρον, τὰ τε γὰς ὑπένευθεν 40
 15 οὐρανοῦ τε ὑπερ ἀστρονομῶν καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν
 ἐρευνώμενος.”

1. Χριστιανὸν] Χριστιανῶν Euse-
 bius et H. MS.

2. Θεαιτήτῳ] p. 173. Locum
 Platonicum ex Platone ipso ap-
 proposuit Eusebius 12. p. 602. scrip-
 tura minus quam hic ab libris
 Platonicis discrepante.

4. που om. Eusebii codices
 tres.

ib. οὔτε εἰς Eusebius. οὐδὲ εἰς
 L.

7. ψηφίσματα] λεγόμενα ἢ addunt
 aliquot codices Eusebii p. 672.
 omnes p. 602. cum Platone.

8. ἑταιρειῶν Eusebius. ἑταιριῶν L.
 ἐπ’ ἀρχᾶς addit Eusebius p. 602,
 sed post σύνοδοι p. 673.

9. προσίσταται] προϊστάται Euse-
 bius p. 673. προσίσταται vulgo p.
 602. ubi quattuor codices προϊστα-
 ται, ut margo codicis Bodleiani
 apud Platonem pro vulgato προσ-
 ιστάται.

ib. αὐτοῖς om. Eusebii codex
 Joann.

12. ταῦτ’ οὐδ’ (οὔθ’ L)] ταῦτα
 οὔθ’ Eusebius p. 673, recte vero
 p. 602.

ib. οἶδεν οἶδεν] οἶδεν οὐδὲν Eusebii
 codices tres p. 673, recte vero p.
 602.

13. σῶμα] μόνον ἐν τῇ πόλει cum
 Platone Eusebius utrobique: sed
 p. 673. verba μόνον ἐν τῇ πόλει om.
 codices quattuor.

14. πέταται] Sic etiam apud Eu-
 sebius utrobique. φέρεται apud
 Platonem.

ib. Πίνδαρον] In Pindari frag-
 mento magnopere discrepant scrip-
 tores quorum locos collegit Boeck-
 hius ad fragm. 226.

ib. τὰ τε γὰς Plato et Eusebius
 loco priore (τὰ vel τὰ γὰς loco
 altero). τὰς (sic) τε γὰς V.

ib. ὑπένευθεν οὐρανοῦ] ὑπένευθε καὶ
 τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα οὐρανοῦ Eu-
 sebius p. 602. cum Platone.

16. ἐρευνώμενος H. MS. et Eu-
 sebius. ἐρευνόμενος V.

99. Πάλιν αὖ τῷ τοῦ κυρίου ῥητῷ τῷ “ἔστω ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ,” ἐκείνο ἀπεικαστέον “ἀλλά μοι ψευδός τε συγχωρήσαι καὶ ἀληθές ἀφανίσαι οὐδαμῶς θέμις” τῇ τε περὶ τοῦ ὁμοῦσαι ἀπαγορεύσει συνάδει ἥδε ἢ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων λέξις “ἔπαινος δὲ ὄρκος τε περὶ 5 παντὸς ἀπέστω.” καὶ τὸ σύνολον Πυθαγόρας καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων λέγοντες ἀκούειν φωνῆς θεοῦ τὴν
 45 κατασκευὴν τῶν ὄλων θεωροῦντες ἀκριβῶς ὑπὸ θεοῦ γεγонуῖαν καὶ συνεχομένην ἀδιαλείπτως ἀκηκόασι τοῦ Μωυσέως λέγοντος “εἶπεν, καὶ ἐγένετο,” τὸν λόγον τοῦ 10 θεοῦ ἔργον εἶναι διαγράφοντος. ἐπὶ τε τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ χοδὸς διαπλάσεως ἰστάμενοι γήινον μὲν οἱ φιλόσοφοι παρ’ ἕκαστα τὸ σῶμα ἀναγορευούσιν, Ὁμηρος δὲ οὐκ ὀκνεῖ ἐν κατάρας μέρει θέσθαι τὸ,

ἀλλ’ ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε·

15

50 καθάπερ Ἡσαίας “καὶ καταπατήσατε αὐτοὺς” λέγων “ὡς πηλόν.”

100. Καλλίμαχος δὲ διαρρήδην γράφει

ἦν κείνος οὐνιαυτὸς, ᾧ τό τε πτηνὸν

1. αὖ τῷ Sylb. pro αὐτῷ.

ib. ῥητῷ τῷ Eusebius. τῷ om. L.

ib. Matth. v. 37.

ib. ὑμῶν] ὑμῖν Eusebii codd. tres, ἡμῖν cod. Joann. Matthaeus ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ, οὐ οὐ. Jacobus ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ.

2. ἐκείνο] ἐκείνα Euseb.

ib. Jacob. v. 12.

3. ἀληθές] ἀλήθειαν Eusebius. ἀληθές apud Platonem Theaet. p. 151.

5. Νόμων] p. 617.

ib. δέ] τε Eusebius.

9. ἀκηκόασι] ἀκηκόασι γὰρ L. γὰρ recte om. Eusebius et hoc loco (p. 673.) et ubi eadem ex Aristo-

bulo affert p. 664.

10. Μωυσέως] Μωσέως Eusebius.

ib. Genes. i. 1.

13. Ὁμηρος] Π. 7, 99.

14. θέσθαι] τίθεισθαι Eusebius.

15. ὑμεῖς Eusebius cum Homero. ἡμεῖς L.

ib. γαῖα V. γαῖα L. (ai a m. sec.)

16. καταπατήσατε] Apud Iesaiam xli. 25. est ὡς κεραμεὺς καταπατῶν τὸν πηλόν οὕτω καταπατηθήσεσθε.

19. κείνος] ἐκείνος codices tres Eusebii.

ib. τό τε Bentleius pro ποτέ.

708 P.

καὶ τὸν θαλάσση καὶ τὸ τετράπουον οὕτως
ἐφθέγγεθ' ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

πάλιw τε αὖ ὁ αὐτὸς

εἶ σε (ἔφη) Προμηθεὺς

5 ἔπλασε καὶ πηλοῦ μὴ ᾿ξ ἐτέρου γέγονας.

Ἑσίοδος τε ἐπὶ τῆς Πανδώρας λέγει

255 S.

Ἐφαιστον δὲ κέλευσε περικλυτὸν ὅτι τάχιστα
γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
καὶ νόον.

10 πῦρ μὲν οὖν τεχνικὸν ὁδῶ βαδίζον εἰς γένεσιν τὴν φύσιν
ὀρίζονται οἱ Στωϊκοί· πῦρ δὲ καὶ φῶς ἀλληγορεῖται ὁ
θεὸς καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ πρὸς τῆς γραφῆς. τί δέ; οὐχὶ
καὶ Ὅμηρος παραφράζων τὸν χωρισμὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ
τῆς γῆς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τὴν ἐμφανῆ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τε
15 τῆς Τηθύος καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγει

ἦδη γὰρ δηρὸν χρόνον ἀλλήλων ἀπέχονται
εὐνῆς καὶ φιλότητος.

πάλιw τὸ δυνατὸν ἐν πᾶσι προσάπτουσι καὶ οἱ παρ'
Ἑλλησι λογιώτατοι τῶ θεῶ, ὁ μὲν Ἐπίχαρμος (Πυθα-
20 γόρειος δὲ ἦν) λέγων

οὐδὲν ἐκφεύγει τὸ θεῖον· τοῦτο γινώσκειw σε δεῖ,
αὐτὸς ἐσθ' ἀμῶν ἐπόπτας, ἀδυνατεῖ δ' οὐδὲν θεός.

1. τὸ om. tres codices Eusebii.

ib. οὕτως Eusebius. αὐτῶ L.

2. ἐφθέγγεθ' Eusebius. ἐφθέγγετο L.

ib. Προμηθῆος Sylb. pro Προμηθεώς.

3. αὖ om. Eusebius.

4. σε, ἔφη, Προμηθεὺς Eusebius. εἶ σε ἔφη ὁ προμηθεὺς L.

5. μὴ ᾿ξ Sylb. pro μὴ ἐξ.

6. Ἑσίοδος] Op. 60.

7. δὲ κέλευσε] δ' ἐκέλευσε Eusebii codices duo.

ib. ὅτι Eusebius. ὅτι L.

9. νόον] σθένος apud Hesiodum.

12. δέ Eusebius. δ' L.

14. τε om. Eusebius.

16. ἦδη] Il. 14, 206.

19. Πυθαγόρειος Eusebius. πυθαγόρειος L. Πυθαγόρειος etiam apud Theodoret. Aff. Gr. p. 88, 45. (240. (Gaisf.))

21. ἐκφεύγει] διαφεύγει Theodoretus.

ib. γινώσκειw] γινώσκειw Eusebius et Theodoretus.

22. ἐσθ' ἀμῶν] ἐσθ' ἀμῶν Eusebius, libris tamen nonnullis ἐσθ' ἀμῶν vel ἔσθ' ἡμῶν praebentibus.

ib. ἐπόπτας Grotius pro ἐπόπτης.

ib. θεός] θεῶ Theodoretus.

101. ὁ μελοποιὸς δέ

10

θεῶ δὲ δυνατὸν ἐκ μελαίνας
 νυκτὸς ἀμίαντον ὄρσαι φάος,
 κελαινεφεῖ δὲ σκότει καλύψαι καθαρὸν
 ἀμέρας σέλας.

5

ὁ μόνος ἡμέρας ἐνεστῶσης νύκτα ποιῆσαι δυνάμενος,
 φησὶ, θεὸς οὗτός ἐστιν. ἔν τε τοῖς Φαινομένοις ἐπιγρα-
 φομένοις Ἄρατος

ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα

709 P.

εἰπῶν,

10

τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἔωμεν
 ἄρρητον, μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγνιαί,
 πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστή δὲ θάλασσα,
 καὶ λιμένες, πάντη δὲ Διὸς κεχρήμεθα πάντες·

ἐπιφέρει

15

15 τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν,

οἶον δημιουργία,

ὁ δ' ἥπιος ἀνθρώποισιν,
 δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργα ἐγείρει·
 αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
 ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
 ἀστέρας, οἳ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνουεν

20

1. ὁ μελοποιὸς] Pindarus fragm.
 106.

2. δὲ om. Eusebius. Apud Theodoretum p. 89, 17. θεῶ γὰρ, φησὶ, δυνατὸν etc.

3. ὄρσαι Eusebius et Theodoretus. ὄρσαι (sic) L.

4. κελαινεφεῖ Eusebius. κελαινεφεῖς L. κελαινεφεῖ Theodoretus. κελαινεφεῖ Boeckhius.

6. ποιῆσαι δυνάμενος Eusebius. ποιῆσαι δυνάμενος ποιῆσαι L.

7. θεὸς οὗτος] οὗτος θεὸς V. neglectis quae in L. super οὗτος θεὸς leguntur lineolis alterum ordinem indicantibus, qui est etiam apud Eusebium.

ib. ἐπιγραφομένοις] ἀπογραφομένοις

Eusebii codices tres.

8. Ἄρατος (v. 1.)] ὁ ἀράτος vel ὁ ἄρατος Eusebii codices.

9. ἀρχώμεσθα Eusebius cum Arato. ἀρξώμεσθα L.

19. λαοὺς—ἐγείρει om. Eusebius. Apud Aratum ἔργον ἐγείρει.

20. αὐτὸς] Apud Aratum tres alii versus praecedunt.

ib. τάδε] τάγε Eusebius.

21. ἐσκέψατο Eusebius ut apud Aratum. ἐστέψατο (κ a m. sec. superscr.) L. ἐστέψατο V.

22. οἳ κε Eusebius ut apud Aratum. οἳ καὶ L.

ib. τετυγμένα] τεταγμένα Eusebii codices tres.

ἀνδράσιω ὥρων, ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύηται
καὶ μιν αἰεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἰλάσκονται
χαίρει, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειρα.

καὶ πρὸ τούτου δὲ Ὁμηρος ἐπὶ τῆς ἠφαιστοτεύκτου ἀσπί- 20
δος κοσμοποιῶν κατὰ Μωυσέα

ἐν μὲν γαίαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν,
φησὶν

ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τὰτ' οὐρανὸς ἔστεφάνωται.

ὁ γὰρ διὰ τῶν ποιημάτων καὶ καταλογάδην συγγραμμά-
10 των ἀδόμενος Ζεὺς τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τὸν θεὸν ἀναφέρει.

102. Ἦδη δὲ ὡς εἰπεῖν ὑπ' αὐγὰς ὁ Δημόκριτος εἶναι
τινας ὀλίγους γράφει τῶν ἀνθρώπων, “οἱ δὲ ἀνατείναντες
τὰς χεῖρας ἐνταῦθα ὃν νῦν ἡέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες,
πάντα Ζεὺς μυθέεται καὶ πάντα οὗτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ 25
15 ἀφαιρέεται, καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων.” μυστικώ-
τερον δὲ ὁ μὲν Βοιωτίος Πίνδαρος, ἅτε Πυθαγόρειος ὢν,
710 P. “ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος, ἐκ μιᾶς δὲ ματρὸς πνέομεν
ἀμφω,” τῆς ὕλης, παραδίδωσι, καὶ ἓνα τὸν τούτων δημι-
ουργὸν, ὃν “ἀριστοτέχνην πατέρα” λέγει, τὸν καὶ τὰς
20 προκοπὰς κατ' ἀξίαν εἰς θεϊότητα παρεσχημένον. σιωπῶ

1. ἔμπεδα Eusebius. ἔμπαυδα L.

ib. φύηται] φύωνται Aratus.

2. καί] τῷ Aratus.

4. Ὁμηρος] Il. 18, 483.

5. Μωυσέα] Μωσέα Eusebius.

11. Δημόκριτος] Democriti lo-
cum attulit etiam Protrept. p. 59.

12. ἀνατείναντες Clemens p. 59.
et Eusebius. ἀνατείνοντες L.

13. ὃν νῦν] οὗ νῦν Eusebius.
Apud eundem ἡέρα in ἡ ἑτέρα cor-
ruptum legebatur, quod ex tribus
codicibus correxit Gaisfordus.

14. μυθέεται] μυθεῖται Eusebius,
ut μυθεῖσθαι est p. 59. in oratione
obliqua.

ib. πάντα ex p. 59. et Eusebio
pro πάνθ'.

15. ἀφαιρέεται] ἀφαιρέται L. De-
mocritus ἀπαιρέεται scripserat.

17. ἐν ἀνδρῶν—] Pindarus Nem.
6, 1. ubi recto verborum ordine
ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν ματρὸς ἀμφό-
τεροι.

ib. ἐν θεῶν Eusebius cum Pin-
daro. ἐνθέων L.

18. τὸν τούτου] τῶν τούτου L.

19. ὃν] τὸν Eusebius.

ib. ἀριστοτέχνην πατέρα] Ex Pin-
daro locis pluribus memoravit Plu-
tarchus, cuius locos apposuit Boeck-
hius ad Fragm. 29. p. 571. Pindari
verba fuisse Δωδωναίε μεγασθενές, ἀρι-
στοτέχνην πάτερ novimus ex Dione
Chrysos. 12. p. 217.

γὰρ Πλάτωνα. ἀντικρυς οὗτος ἐν τῇ πρὸς Ἐραστον καὶ
 Κορίσκον ἐπιστολῇ φαίνεται πατέρα καὶ υἷον οὐκ οἶδ'
 30 ὅπως ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν ἐμφαίνων, παρακε-
 λευόμενος κατὰ λέξιν “ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ
 ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ τὸν πάντων 5
 θεὸν αἴτιον καὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον
 ἐπομνύντας, ὃν εἰάν ὀρθῶς φιλοσοφήσητε, εἴσεσθε.” ἢ
 τε ἐν Τιμαίῳ δημηγορία πατέρα καλεῖ τὸν δημιουργὸν
 λέγουσα ὡδὲ πως “θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ πατὴρ δημιουργός
 τε ἔργων.”

10

103. Ὡστε καὶ ἐπὶ εἶπη “περὶ τὸν πάντων βασιλέα
 35 πάντα ἐστὶ κάκεινον ἕνεκεν τὰ πάντα κάκεινο αἴτιον
 ἀπάντων καλῶν, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα καὶ τρίτον
 περὶ τὰ τρίτα,” οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἐξακούω ἢ τὴν ἁγίαν
 τριάδα μνηύεσθαι· τρίτον μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἅγιον πνεῦμα, 15
 τὸν υἷον δὲ δεύτερον, δι’ οὗ πάντα ἐγένετο κατὰ βού-
 λησιν τοῦ πατρός. ὁ δ’ αὐτὸς ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πολι-
 τείας Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, μέμνηται, 711 P.
 ὅς ἐστι Ζωροάστρης· αὐτὸς γοῦν ὁ Ζωροάστρης γράφει
 “τάδε συνέγραψεν Ζωροάστρης ὁ Ἀρμενίου, τὸ γένος 20
 40 Πάμφυλος, ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ὅσα ἐν Αἰδῇ γενό-
 μενος ἐδάην παρὰ θεῶν.” τὸν δὲ Ζωροάστρην τοῦτου

1. ἀντικρυς] ἢ ἀντικρυς Eusebius.

ib. Ἐραστον] Ἐραστὸν apud Eusebium.

2. ἐπιστολῇ] p. 323. Locum Platonicum attulit etiam Origenes c. Celsum 6. p. 280.

5. τῇ τῆς Eusebius cum Platone. τῇ om. L.

7. φιλοσοφήσητε] φιλοσοφῆτε Eusebius.

8. Τιμαίῳ] p. 31.

ib. καλεῖ] λέγει Eusebius.

11. εἶπη] Epist. 2. p. 312.

ib. τὸν] τῶν L.

12. ἕνεκεν] εἶνα Eusebius. ἕνεκεν tres codices.

13. ἀπάντων] τῶν Eusebius.

17. Πολιτείας] p. 614.

18. Ἠρὸς] In ἱερὸς vel ἱρὸς corruptum apud Eusebium.

19, 20, 22. Ζωροάστρης—Ζωροάστρης—Ζωροάστρη] Ζωροάστρης—Ζωροάστρης—Ζωροάστρη L. sed in

marginē ὡς φησὶ Πλάτων Ζωροάστρης δωδεκατέος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω. Ζωροάστρης supra p. 399. Apud Eusebium Ζωροάστρης—Ζωροάστρη.

21. Πάμφυλος] Μῆδος - Clemens supra p. 399.

ib. ὅσα addidi ex Eusebio.

ὁ Πλάτων δωδεκαταῖον ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενον ἀναβιῶναι λέγει· τάχα μὲν οὖν τὴν ἀνάστασιν, τάχα δὲ ἐκεῖνα αἰνίσσεται, ὡς διὰ τῶν δώδεκα ζῳδίων ἢ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς γίνεται εἰς τὴν ἀνάληψιν, αὐτὸς δὲ καὶ εἰς τὴν
 5 γένεσίν φησι τὴν αὐτὴν γίνεσθαι κάθοδον. ταύτη ὑποληπτέον καὶ τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἄθλα γενέσθαι δώδεκα, μεθ' ἃ τῆς ἀπαλλαγῆς παντὸς τοῦ κόσμου τοῦδε τυγχάνει ἢ ψυχῇ. οὐ παραπέμπομαι καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα,
 45 ὃς φυσικῶς οὕτως τῆς τῶν πάντων ἀναλήψεως μέμνηται, ὡς ἐσομένης ποτὲ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς οὐσίαν μεταβολῆς.

104. Σαφέστατα δ' Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης, τὸν μὲν τινα κόσμον αἰδίων εἶναι δοκιμάσας, τὸν δὲ τινα φθειρόμενον, τὸν κατὰ τὴν διακόσμησιν,
 15 εἰδὼς οὐχ ἕτερον ὄντα ἐκείνου πως ἔχοντος, ἀλλ' ὅτι μὲν αἰδίων τὸν ἐξ ἀπάσης τῆς οὐσίας αἰδίως ποιὸν κόσμον ἦδει φανερόν ποιεῖ λέγων οὕτως “κόσμον τὸν αὐτὸν ἀπάντων οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν αἰὲν
 50 καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ αἰείζων ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα” ὅτι δὲ καὶ γενητὸν καὶ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι ἐδογματίζεν μηνύει τὰ ἐπιφερόμενα “πυρὸς τροπαὶ πρῶτον θάλασσα, θαλάσσης δὲ τὸ μὲν ἦμισυ γῆ, τὸ δὲ ἦμισυ πρηστήρ.” δυνάμει γὰρ λέγει, ὅτι τὸ πῦρ
 25 ἀέρος τρέπεται εἰς ὑγρὸν, τὸ ὡς σπέρμα τῆς διακοσμῆ-

1. Πλάτων] Alcib. i. p. 122.

2. οὖν—τάχα δὲ] οὐ—ἀλλ' Eusebius.

5. γίνεσθαι Eusebius. γίνεσθαι L.

ib. γ. κάθοδον] κάθοδον γ. Eusebii codices tres.

ib. ταύτη—Ἡρακλέους—γενέσθαι] ταῦτα—Ἡρακλέος—λέγεσθαι Eusebius.

9. ὃς φυσικῶς οὕτως] ὁ φυσικός

οὗτος Euseb.

12. δ' addidi ex Eusebio.

15. πως Euseb. πῶς L.

17. ἦδει] ἦδη Euseb.

ib. ἀπάντων] πάντων Euseb.

20. γενητὸν] γεννητὸν Eusebius.

21. πυρὸς τροπαί—] In marg. L.

lemma φυσιολόγος.

23. τὸ πῦρ Eusebius. τὸ om. L.

24. λόγου καὶ] καὶ om. Eusebii

cod. Joann.

σεως, ὃ καλεῖ θάλασσαν, ἐκ δὲ τούτου αὔθις γίνεται γῆ καὶ οὐρανὸς καὶ τὰ ἐμπεριεχόμενα. ὅπως δὲ πάλιν ἀναλαμβάνεται καὶ ἐκπυροῦται, σαφῶς διὰ τούτων δηλοῖ “θάλασσα διαχέεται καὶ μετρέεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον 5 ὁκοῖος πρόσθεν ἢν ἢ γενέσθαι γῆ.” ὁμοίως καὶ περὶ τῶν 5 ἄλλων στοιχείων τὰ αὐτά.

105. Παραπλήσια τούτῳ καὶ οἱ ἔλλογιμώτατοι τῶν Στωϊκῶν δογματίζουσι περὶ τε ἐκπυρώσεως διαλαμβάνου-
τες καὶ κόσμου διοικήσεως καὶ τοῦ ἰδίως ποιοῦ κόσμου τε καὶ ἀνθρώπου καὶ τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπιδιαμονῆς. 10 πάλιν τε αὖ ὁ Πλάτων ἐν μὲν τῷ ἐβδόμῳ τῆς Πολιτείας τὴν ἐνταῦθα ἡμέραν νυκτερινὴν κέκληκεν διὰ τοὺς κοσμοκράτορας, οἶμαι, τοῦ σκότους τούτου, ὕπνον δὲ καὶ θάνατον τὴν εἰς σῶμα κάθοδον τῆς ψυχῆς κατὰ ταῦτα τῷ
10 Ἡρακλείτῳ. καὶ μὴ τι τοῦτο ἐπὶ τοῦ σωτήρος προεθέ- 15 σπισεν τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ Δαβίδ λέγον “ἐγὼ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα, ἐξηγγέρθην, ὅτι κύριος ἀντιλήψεται μου.” οἷ γὰρ τὴν ἀνάστασιν μόνην τοῦ Χριστοῦ ἐξ ὕπνου ἔγερσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς σάρκα κάθοδον τοῦ κυρίου ὕπνον ἀλληγορεῖ. 20

106. Αὐτίκα ὁ αὐτὸς σωτὴρ παρεγγυᾷ, “γρηγορεῖτε,” οἷον μελετᾶτε ζῆν καὶ χωρίζειν τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος πειρᾶσθε. τὴν τε κυριακὴν ἡμέραν ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς
15 Πολιτείας ὁ Πλάτων διὰ τούτων καταμαντεύεται “ἐπειδὴ

1. γῆ καὶ οὐρανὸς] οὐρανὸς καὶ γῆ Eusebius, uno codice excepto.

4. διαχέεται] διαχεῖται Eusebius.

5. πρόσθεν ex Eusebio pro πρό-
τεν.

ib. γῆ om. Eusebius.

8. Στωϊκῶν] Conf. supra p. 649.

11. Πολιτείας] p. 521.

12. ἡμέραν ν.] ἡμέραν ν. ἡμέραν Eusebius.

ib. κοσμοκράτορας] Ephes. vi. 12.

14. κάθοδον] ὁδὸν Eusebius.

ib. κατὰ ταῦτα] κατὰ ταῦτα L. ὁμοίως Eusebii codices duo.

ib. τῷ Ἡρακλείτῳ Eusebius. τῷ om. L.

15. προεθέσπισεν] προεθέσπιξε Eusebius.

16. Psalm. iii. 5.

18. Χριστοῦ] σωτήρος Χριστοῦ apud Eusebium : sed σωτήρος om. codices quattuor.

21. Matth. xxiv. 42. et alibi.

24. Πολιτείας] p. 616.

713 P. δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἐκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιτο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν δεῖ τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους." λειμῶνα μὲν οὖν ἀκουστέον τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν, ὡς ἡμερον χωρίον καὶ προσηγὲς καὶ 5 τῶν ὁσίων χῶρον, ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἐκάστην κίνησιν τῶν ἑπτὰ καὶ πᾶσαν τὴν ἐργαστικὴν τέχνην εἰς τέλος ἀναπαύσεως σπεύδουσαν. ἢ δὲ μετὰ τοὺς πλανωμένους πορεία ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἄγει, τουτέστι τὴν ὀγδόην κίνησιν τε καὶ ἡμέραν. τεταρταίους δὲ τὰς ψυχὰς ἀπιέναι λέγει, δηλῶν 20 10 τὴν διὰ τῶν τεσσάρων στοιχείων πορείαν.

107. Ἄλλὰ καὶ τὴν ἐβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσασι, καθ' ἣν ὁ πᾶς κόσμος κυκλεῖται τῶν ζωογονουμένων καὶ φνομένων ἀπάντων. Ἡσίοδος μὲν οὖν οὕτως περὶ αὐτῆς λέγει

15 πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμαρ.

καὶ πάλιν

ἐβδομάτῃ δ' αἴθις λαμπρὸν φάος ἡλείοιο.

ἽΟμηρος δὲ

2. δεῖ Eusebius. δὴ L. Apud Platonem δέιν in oratione obliqua. δεῖ ap. Euseb. omittunt codices quinque, quorum tres ἀναστάντες pro ἀναστάντας.

3. τεταρταίους Eusebius. τεταρτέους L. hic et infra.

11. Ἄλλὰ καὶ—τὴν ἐβδομάδα ἐκθειάζουσιν] Haec ante Eusebii, qui ea legit, tempora ab interpolatore illata esse rationibus probabilibus usus demonstravit Valcken. De Aristob. p. 107.

12. ὁ πᾶς—ἀπάντων] Ex Aristobulo: v. ad 6. p. 813, 20.

14. Ἡσίοδος] Op. 768.

ib. οὖν addidi ex Eusebio.

ib. οὕτως] οὕτω Eusebius.

15. πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἐβδόμη Eusebius cum Hesiodo. πρῶ-

τον μὲν οὖν τετράς τε καὶ ἐβδομον L.

17. ἐβδομάτῃ—] Inter fragmenta ap. Goettl. 224.

ib. αἴθις] Sic etiam Euseb. p. 677: sed recte αἴτις p. 667. Sunt autem et hic Hesiodi versus et qui sequuntur Homeri Callimachique versus ficti ab falsariis Judaeis, quod non animadvertit Clemens, quum haec omnia ex Aristobulo, eujus verba supra apposuit p. 667. bona fide et ne auctore quidem hic nominato transcriberet. De quo errore videntur quae Valekenarius disseruit in Dissertatione de Aristobulo p. 9 seqq. et p. 120-124.

18. ἽΟμηρος δὲ] ἽΟμηρος δὲ οὕτως λέγει ex Aristobulo Eusebius p. 667.

25

ἔβδομάτη διήπειτα κατήλυθεν ἱερὸν ἡμαρ·

καὶ

ἔβδόμη ἦν ἱερή.

καὶ πάλιν

ἔβδομον ἡμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα.

5

καὶ αὖθις

ἔβδομάτη δ' ἦοι λίπομεν ῥόον ἐξ' Ἀχέροντος.

ναὶ μὴν καὶ Καλλίμαχος ὁ ποιητῆς γράφει

ἔβδομάτη δ' ἦοι καὶ οἱ τετύκοντο ἅπαντα.

καὶ πάλιν

10

ἔβδόμη εἰν ἀγαθοῖσι, καὶ ἔβδόμη ἐστὶ γενέθλη,

2, 3. καὶ, ἔβδόμη ἦν ἱερή] Haec non leguntur apud Aristobulum p. 668. ubi haud dubie librarii culpa exciderunt. Neque enim verisimile est loco altero (p. 677.) ab Clemente addita esse.

5. ἔβδομον—] Versus ad similitudinem fictus Homericus Od. 5, 262. τέτρατον ἡμαρ ἔην καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα.

7. λίπομεν] λείπομεν L. Eusebii codices partim λείπομεν, partim λίπομεν.

9. δ' ἦοι—τετύκοντο] δ' ἦν—έτέτυκτο Euseb. p. 677. Sed p. 668. Aristobulus post verba ἐξ' Ἀχέροντος pergit, τοῦτο δὴ σημαίνων ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ ψυχὴν λήθης καὶ κακίας ἐν τῷ κατὰ ἀλήθειαν ἔβδόμῳ λόγῳ καταλιμπάνεται τὰ προειρημένα καὶ γνώσιν ἀληθείας λαμβάνομεν, καθὼς προείρηται. Λίνος δέ φησιν οὕτως, ἔβδομάτη δ' ἦοι τετελεσμένα πάντα τέτυκται. καὶ πάλιν, ἔβδόμη εἰν ἀγαθοῖσι καὶ ἔβδόμη ἐστὶ γενέθλη, et reliqua usque ad ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς, nisi quod in versu penultimo τέτυκται scriptum est pro τέτυκτο. Ad nomen poetae quod attinet, non dubitandum quin Καλλίμαχος loco altero non ab Clemente, sed

ab librario pro Λίνος illatum sit. De quo recte iudicavit Valckenarius p. 125. "Philadelphii aetate claruerat Callimachus, cujus erant Aristobuli aeco atque in aula Philometoris Alexandriae notissima poemata. Non hujus itaque, sed cujus scripta nusquam inveniebantur Lini nomen fraudibus erat Judaei commodum." Vetus tamen est scripturae vitium, quum in Καλλίμαχος consentiat Eusebius p. 677. ut ab Clemente ipso calami lapsu positum esse videri possit, cui Callimachi nomen offensionem esse non poterat, quum fraudis ab Aristobulo factae suspicionem nullam haberet.

ib. καὶ οἱ τετύκοντο ἅπαντα] Inutile est καί, quod indicio est hic quoque vel Clementem vel librarium errasse. Nam vera haud dubie scriptura est Aristobuli p. 668. ἔβδομάτη δ' ἦοι τετελεσμένα πάντα τέτυκται, nisi quod τέτυκτο scribendum est cum Valckenario p. 117. Cum τετύκοντο Bentleyus comparabat Hesychii glossam, τετύκοντο : ἡτοιμάζοντο.

11. ἀγαθοῖσι] ἀγαθοῖσι apud Eusebium utrobique.

καὶ

ἐβδόμη ἐν πρώτοισι, καὶ ἐβδόμη ἐστὶ τελείη.

30

καὶ

ἐπτά δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἄστεροῦντι
 ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

5

108. Ἀλλὰ καὶ αἱ Σόλωνος ἐλεγείαι σφόδρα τὴν
 714 P. ἐβδομάδα ἐκθειάζουσιν. τί δέ; οὐχὶ παραπλήσια τῇ
 λεγούσῃ γραφῇ “ ἄρωμεν ἀφ’ ἡμῶν τὸν δίκαιον, ὅτι
 δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν” ὁ Πλάτων μονονουχὶ προφη-
 10 τεύων τὴν σωτήριον οἰκονομίαν ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Πολι-
 τείας ᾧδὲ φησιν “ οὕτω δὲ διακείμενος ὁ δίκαιος μαστι- 35
 γώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται, ἐκκοπήσεται τῷ
 ὀφθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθῶν ἀνασκινδυλευ-
 θήσεται.” ὁ τε Σωκρατικὸς Ἀντισθένης παραφράζων
 15 τὴν προφητικὴν ἐκείνην φωνὴν “ τίμι με ὁμοίωσατε;
 λέγει κύριος,” θεὸν οὐδενὶ εἰκέναι φησί· διόπερ αὐτὸν
 οὐδεὶς ἐκμαθεῖν ἐξ εἰκόνας δύναται. τὰ δ’ ὅμοια καὶ

2. τελείη] τελεία apud Eusebium
 p. 678: sed τελείη p. 668.

4. ἐπτά δὲ πάντα—] Eratosthenis
 versus apud Theonem Smyrn. p.
 165. comparavit Bernhardyus p.
 165. ὁκτῶ δὲ τάδε πάντα σὺν ἁρμο-
 νίησιν ἀρήρει, ubi ὁκτῶ cum ἁρμο-
 νίησι construendum.

5. Nescio quid sit ἐπιτελλομένοις
 ἐνιαυτοῖς. Nemo, quod sciam, sic
 locutus est, sed περιτελλομένοις.
 Equidem non invitus sic legerim,
 ἐν κύκλοισι φανέντα περιπλομένων ἐνι-
 αυτῶν. BENTL. ad Callim. fr.
 145. p. 499, ed. Ern. Relinquen-
 dum huic poetae ἐπιτελλομένοις ἐνι-
 αυτοῖς.

6. Σόλωνος] Conf. Strom. 6. p.
 685, 686.

7. τί δὲ (δ' L.); οὐχὶ] τὰ δὲ οὐχὶ
 Eusebium.

8. Sapient. ii. 12.

10. Πολιτείας] p. 362.

11. ᾧδε] οὕτω Eusebium. Locum

Platonicum attigit Clemens etiam
 supra 4. p. 587.

ib. οὕτω δὲ] ὅσῳ apud Platonem.

ib. μαστιγώσεται Eusebium cum
 Platone. μαστιγωθήσεται L. αἰκι-
 σθήσεται Theodoretus Aff. Gr. 8.
 p. 119, 24 (325. Gaisf.).

12. στρεβλώσεται om. Eusebium
 et Plato. στρεβλωθήσεται Theo-
 doretus.

ib. δεδήσεται Eusebium cum Pla-
 tone. δεθήσεται L. et Theodore-
 tus.

ib. τῷ ὀφθαλμῷ L. τῷ ὀφθαλμῷ
 V.

13. ἀνασκινδυλ-] ἀνασκινδυλ-Theo-
 doretus.

15. φωνὴν] γραφὴν Eusebium.

ib. τίμι] His similia exstant Iesai.
 xl. 18, 25. 46, 5. et alibi forsans.
 Ipsa verba, quae attulit Clemens,
 reperire nondum potui. POTT.

16. θεὸν addidi ex Eusebio.

Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος κατὰ λέξιν λέγει “ὁ γοῦν πάντα
σείων καὶ ἀτρεμίζων ὡς μὲν μέγας τις καὶ δυνατὸς
40 φανερός· ὁποῖος δ' ἐστὶν μορφὴν ἀφανής. οὐδὲ μὴν ὁ
παμφαῆς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐδ' οὗτος ἔοικεν ὄραν αὐτὸν
ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἦν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσσηται, τὴν 5
ᾧψιν ἀφαιρεῖται.”

τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθῆ
ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ;
ἀλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατ' ἐναντίον ἡελίου
ἄνθρωποι στήναι δυνατοὶ, θνητοὶ γεγαῶτες,

10

προεῖπεν ἡ Σίβυλλα.

109. Εὐ γοῦν καὶ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος διδά-
σκων ὅτι εἷς καὶ ἀσώματος ὁ θεὸς ἐπιφέρει

45 εἷς θεὸς ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
οὗ τι δέμας θνητοῖσιν ὁμοῖος οὐδὲ νόημα.

15

καὶ πάλιν

ἀλλ' οἱ βροτοὶ δοκοῦσι γεννᾶσθαι θεοὺς,

1. Ξενοφῶν] Memor. 4, 3, 14. Quo loco Clemens usus est etiam Protrept. p. 61. ubi legitur ὁ γοῦν τὰ πάντα—ὁποῖος δέ τις μορφὴν (recte apud Stobaeum Ecl. Eth. 2, 1, 20. ὁποῖος δὲ τὴν μορφὴν)—οὐδ' αὐτὸς (οὐδ' οὗτος Stobaeus) ἔοικεν ὄραν αὐτὸν ἐπιτρέπειν (ὡς ἔοικεν—ἐπιτρέπει Stobaeus), ἀλλ' ἦν (ἄν Stobaeus)—ἀφαιρεῖται. Apud Xenophontem vero haec tantum leguntur, ἐννόει δ' ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερός δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἐαντὸν ἀκριβῶς ὄραν, ἀλλ' ἕαν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῆ θεᾶσθαι, τὴν ᾧψιν ἀφαιρεῖται. Pro quibus quae posuit Clemens undecunquae sumta vel interpolata nemo facile sibi persuadebit ex integrore petita esse libri Xenophontei exemplari.

3. ἐστὶν] ἐστὶ Eusebius.

4. παμφαῆς] παμφανῆς apud Stobaeum, haud dubie librarii errore. ib. αὐτὸν Eusebius, αὐτὸν L.

5. ἀναιδῶς αὐτὸν] αὐτὸν ἀναιδῶς Xenophon et vulgo apud Eusebium: sed codices quattuor ἀναιδῶς αὐτὸν ut Clemens p. 61.

7. τίς γὰρ—] Haec quoque p. 61. apposuit Clemens, praemisissis verbis πόθεν ἄρα ὁ τοῦ Γρύλλου σοφίζεται ἢ δηλαδὴ παρὰ τῆς προφήτιδος τῆς Ἑβραίων θεσπισούσης ὡδέ πως, pro quibus hic brevius dixit προεῖπεν ἡ Σίβυλλα.

17. ἀλλ' οἱ (ἀλλὰ vulg. ap. Euseb., sed tres codices ἀλλ' οἱ) βροτοὶ δοκοῦσι (δοκέουσι vulgo ap. Euseb.: sed δοκοῦσι codices) γεννᾶσθαι θεοὺς] Hunc versum Cleanthis esse coniecit Sylburgius: cujus poetae paulo post et Protr. p. 61. Mullaeh. Fragm. Phil. p. 101. vulgata olim apud Eusebium scriptura usus hexametrum fecit ἀλλὰ βροτοὶ δοκοῦσι θεοὺς γεννᾶσθαι ὁμοῖως.

715 P. τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν φωνὴν τε δέμας τε.

καὶ πάλιν

5 ἄλλ' εἴ τοι χεῖρας εἶχον βόες, ἢ ἐ λέοντες,
ἢ γράφαι χεῖρεσσι καὶ ἔργα τελεῖν ἄπερ ἄνδρες,
ἵπποι μὲν θ' ἵπποισι, βόες δέ τε βουστὶν ὅμοιοι,
καὶ κε θεῶν ἰδέας ἔγραφον καὶ σώματ' ἐποιοῦν
τοιαῦθ' οἴοντες καὶ τοὶ δέμας εἶχον ὅμοιον.

50

110. Ἀκούσωμεν οὖν πάλιν Βακχυλίδου τοῦ μελο-
ποιοῦ περὶ τοῦ θείου λέγοντος “οἱ μὲν ἀδμήτες ἀεικελίων
10 νούσων εἰσὶ καὶ ἀνάτιοι, οὐδὲν ἀνθρώποις ἴκελοι.” Κλε-
άνθους τε τοῦ Στωϊκοῦ ἓν τι ποιήματι περὶ τοῦ θεοῦ
ταῦτα γεγραφότος

15 τὰ γὰθὸν ἐρωτᾶς μ' οἴον ἐστ' ; ἄκουε δὴ
τεταγμένον, δίκαιον, ὄσιον, εὖσεβές,
κρατοῦν ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλὸν, δέον,
αὐστηρὸν, ἀθέκαστον, αἰεὶ συμφέρον,
ἄφοβον, ἄλπρον, λυσιτελές, ἀνώδυνον,
ὠφέλιμον, εὐάρεστον, ὁμολογούμενον,

257 S.

1. τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν] Sic etiam apud Eusebium. Apud Theodoretum Aff. Gr. 3. p. 49, 30. καὶ ἴσθη τ' αἰσθησιν ἔχειν. unde Mullahius τὴν σφετέρην τ' αἰσθησιν ἔχειν.
3. ἄλλ' εἴ τοι χεῖρας εἶχον] ἄλλ' εἰ χεῖρας ἔχον Eusebius. Vulgatum est apud Theodoretum. Eusebii scriptura apta est hexametri initio : unde βᾶδινάς vel simile ali- quod epitheton post ἔχον excidisse coniecit Sylburgius.

ib. ἢ ἐ λέοντες] ἢ ἐλέφαντες Theodoretus : sed codex optimus Bodleianus apud Gaisford. p. 136. ἢ λέοντες.

5. ὅμοιοι] ὅμοιοι apud Eusebium. ὁμοίας Theodoretus.

6. κε addidit Sylb., om. L., Eusebius et Theodoretus.

7. καὶ τοὶ Eusebius et Theodoretus. καὶ αὐτοὶ L.

ib. ὅμοιον] ὅμοιον Eusebius.

8. τοῦ] μὲν τοῦ Eusebius.

9. οἱ] Deos dicit, nisi ipsum θεοὶ restituendum cum Bergkio Poet. Iyr. p. 973.

ib. ἀδμήτες] Dialectus postulat ἀδμᾶτες, quod posuit Neuius.

ib. ἀεικελίων Eusebius. αἰεὶ καὶ λίαν L. ἀεικελιᾶν Boeckhiius.

10. ἀνάτιοι] ἀνατοι Schaeferus. κακῶν ἀνατοι Bergkiius.

ib. ἴκελοι] εἴκελοι Eusebius.

11. τε] δὲ vulgo apud Eusebium, sed τε codices. Cleanthis versus attulit Clemens Protr. p. 61.

12. γεγραφότος Eusebius. γε γράφοντος L.

16. αἰεὶ] αἰεὶ p. 61. Apud Eusebium quod legebatur αἰεὶ σύμφωρον ex tribus codicibus correctum est.

18. εὐάρεστον] ἀσφαλές, φίλον, ἐντιμον additum apud Eusebium,

εὐκλέες, ἄτυφον, ἐπιμελές, πρᾶον, σφοδρὸν,
χρονιζόμενον, ἄμεμπτον, ἀεὶ διαμένον.

5 111. Ὁ δὲ αὐτὸς κατὰ τὸ σιωπώμενον τὴν τῶν πολ-
λῶν διαβάλλων εἰδωλολατρίαν ἐπιφέρει

ἀνελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει, 5
ὡς δὴ παρ' ἐκείνης τευζόμενος καλοῦ τινός.

οὔκουν ἔτι κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν περὶ τοῦ θείου
ὑποληπτέον.

οὐδὲ γὰρ λάθρα δοκῶ 716 P.
φωτὸς κακούργου σχήματ' ἐκμμούμενον 10
σοὶ τήνδ' ἐς εὐνὴν ὥσπερ ἄνθρωπον μολεῖν,

Ἀμφίων λέγει τῇ Ἀντιόπῃ. ὁ Σοφοκλῆς δὲ εὐθυρρη-
μόνως γράφει

10 τὴν τοῦδε γάρ τοι Ζεὺς ἔγημε μητέρα,
οὐ χρυσόμορφος οὐδ' ἐπημφισμένας 15
πτίλον κύκνειον, ὡς κόρην Πλευρωνίαν
ὑπημβρύωσεν, ἀλλ' ὄλοσχερῆς ἀνήρ.

εἶτα ὑπελθὼν καὶ δὴ ἐπήγαγεν

ταχὺς δὲ βαθμοῖς νυμφικοῖς ἐπεστάθη 20
ὁ μοιχός.

quod apud Clementem quoque legitur p. 62. quo recepto una ad integritatem versus post ἔντιμον, ὁμολογούμενον desideratur dipodia iambica.

2. ἄμεμπτον p. 61. et Eusebius. ἀμίμητον L.

4. εἰδωλολατρίαν scripsi pro εἰδωλολατρείαν.

6. καλοῦ τινός] τινός καλοῦ Eusebius.

7. θείου Eusebius. θεοῦ L. περὶ τοῦ θείου est in initio sectionis praecedentis.

11. τήνδ' Eusebius. τήνδε L. Ζῆν' Valcken. Diatr. Eurip. p. 63. recte.

12. τῇ Ἀντιόπῃ] Eusebii codices partim sic partim ἐν τῇ Ἀντιόπῃ. Intelligitur autem Antiope Eurip.

ridis.

ib. Σοφοκλῆς] Versus novem qui sequuntur ab falsario Judaeo fictos esse animadvertit L. Dindorfius in Thesouro s. v. Βαθμός: de quo vel duo illa vocabula ὑπημβρύωσεν et ὄλοσχερῆς omnem dubitationem eximunt. In marg. L. est ὑπημβρύωσεν, ἔγκουν ἐποίησεν.

ib. εὐθυρρημόνως] εὐθυρημόνως L. et Eusebii codices tres.

16. πτίλον Eusebius. πτίλον L.

18. εἶτα ὑπελθὼν Eusebius. εἶτ' αὐτὸ ὑπελθὼν L.

19. νυμφικοῖς] μυθικοῖς Eusebii cod. Joann. et tres alii.

ib. ἐπεστάθη vulgo apud Eusebium. ἐπεσχάλη L. ἐπεστάτει Eusebii codices tres. ἐπιστάτει cod. Joann.

ἐφ' οἷς ἔτι φανερότερον τὴν ἀκρασίαν τοῦ μυθοποιουμένου
Διὸς ὠδέ πως ἐκδιηγείται

ὁ δ' οὔτε δαιτὸς οὔτε χέρνιβος θιγῶν
πρὸς λέκτρον ἦει καρδίαν ὠδαγμένος,
5 ὄλην δ' ἐκείνην εὐφρόνην ἐθρύπτετο.

15

ταυτὶ μὲν οὖν παρείσθω ταῖς τῶν θεάτρων ἀνοίαις· ἀντι-
κρυσ δὲ ὁ μὲν Ἡράκλειτος “ τοῦ λόγου τοῦδε ἔόντος αἰεὶ ”

3. οὔτε—οὔτε Eusebius. οὔτε—
οὐδὲ L.

ib. θιγῶν Eusebius. θιγῶν V.
θίβων L.

5. ἐθρύπτετο] Quod apud Euse-
bium legitur ἐθόρνωτο ex hoc ipso
loco Hesychio, qui per ὠχεύετο ex-
plicat, sumtum esse, quemadmodum
ὄλοσχερῆς ex superioribus
Pseudo-Sophoclis versibus eidem
illatum esse possit, non improba-
bilis Schmidtii conjectura est in
Prolegomenis p. CXXXVII.

6. ταυτὶ Eusebius. ταύτη L.

ib. παρείσθω Eusebius. παρίσθω
(ε a m. rec. superscripto) L. παρ-
έσθω V.

7. τοῦ λόγου τοῦ δέοντος αἰεὶ, φη-
σὶν] Hervetus in libro suo cor-
rexerat δὲ ὄντος καί. Sextus phi-
losophus sic habet p. 398. ὁ Ἡρά-
κλειτος ἐναρχόμενος τῶν περὶ φύσεως
καὶ τρόπων τινὰ δεικνύς τὸ περιέχον
φησὶ, Λόγου τοῦδε ὄντος [apud Sex-
tum τοῦδε ἔόντος, duobus libris
τοῦδε ὄντος praebentibus] ἀξύνετοι
γίνονται [γίγνονται apud Sextum]
ἄνθρωποι, καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ
ἀκούσαντες τὸ πρῶτον. Quem in-
terpres Sexti Hervetus ipse sic
expressit, Cum est autem haec
ratio, non intelligentes fiunt ho-
mines etiam priusquam audierint,
et cum primum audierunt. Lo-
quitur de communi ratione, ut ex
antecedentibus constat. Ait enim,
τοῦτον δὴ κοινὸν λόγον καὶ θεῖον καὶ

οὐ κατὰ μετοχὴν γινόμεθα λογικοί,
κριτήριον ἀληθείας φησὶν ὁ Ἡράκλει-
τος. Eusebius legit etiam τοῦ
λόγου τοῦ δεόντος [apud Eusebium
τοῦ δέοντος] αἰεὶ, vertitque Trapezun-
tius, Verbi, quod est semper, sen-
sum homines non capiunt, neque
antequam audiant, neque cum pri-
mo audierint. COL. Simile est
quod Philostratus Heraclito tri-
buit epist. 18. p. 391. Ἡράκλειτος
ὁ φυσικὸς ἄλογον εἶναι κατὰ φύσιν
ἔφησε τὸν ἄνθρωπον. POTT. Hera-
cliti fragmentum est 47. p. 482.
ed. Schleiermach. coll. p. 476. et
496. [Apud Mullachium Fragm.
Philos. p. 315.] De λόγῳ Ritter.
Ion. Philos. p. 151. minus recte
quam Krischius p. 370. BEK-
KER. ad Sextum p. 219. Ari-
stoteles Rhetor. 3, 5. τὰ Ἡρακλεί-
του διαστίξαι ἔργον διὰ τὸ ἄδηλον
εἶναι ποτέρῳ πρόσκειται, τῷ ὕστερον
ἢ τῷ πρότερον, οἷον ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ
τοῦ συγγράμματος· φησὶ γὰρ “ τοῦ
λόγου τοῦ δέοντος (ὄντος ex codd.
tribus annotatis Bekkerus, in qui-
bus δὲ ὄντος esse videtur) αἰεὶ ἀξύ-
νετοι ἄνθρωποι γίγνονται ” ἄδηλον γὰρ
τὸ αἰεὶ πρὸς ὀποτέρῳ δεῖ στίξαι (sic
Bekkerus pro διαστίξαι).

ib. Recta scriptura τοῦδε ἔόντος
est, ut ex superiore annotatione
intelligitur. τοῦ δέοντος L. Et sic
apud Hippolytum quoque Refut.
Haeres. p. 280. ed. Miller.

ib. αἰεὶ] αἰεὶ Eusebius et Aristo-
teles Rhetor. 3, 5.

φησιν “ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ προσθεν ἢ ἀκούσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον.”

112. Ὁ μελοποιὸς δὲ Μελανιππίδης ἄδων φησιν

κλυθί μοι, ὦ πάτερ, θαῦμα βροτῶν,
τὰς ἀειζῶου ψυχᾶς μεδέων.

5

Παρμενίδης τε ὁ μέγας, ὡς φησιν ἐν Σοφιστῇ Πλάτων, ὠδέ πως περὶ τοῦ θείου γράφει

πολλὰ μάλ', ὡς ἀγένητον ἐὼν καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν,
οὔλον μουνογενές τε καὶ ἀτρεμές ἢδ' ἀγένητον.

20

ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσίοδος

αὐτὸς γὰρ πάντων

10

φησὶ

βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
ἀθανάτων· σέο δ' οὐ τις ἐρήρισταί κρατος ἄλλος.

ναὶ μὴν καὶ ἡ τραγωδία ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἀποσπῶσα εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν διδάσκει. 15
717 P.

113. Ὁ μὲν Σοφοκλῆς, ὡς φησιν Ἐκαταῖος ὁ τὰς ἱστορίας συνταξάμενος ἐν τῷ κατ' Ἀβραμὸν καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἄντικρυς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐκβοᾷ

1. γίνονται] γίγονται L.

5. ψυχᾶς V. ψυχῆς L.

6. τε Eusebius. δὲ L.

ib. Σοφιστῇ] p. 237.

7. θείου Eusebius θεοῦ L. Eadem scripturae diversitas p. 91, 7.

9. τε] δὲ Eusebius.

10. ὁ Ἡσίοδος] ὁ om. Euseb. cod. Joan. et duo alii.

13. ἐστιν] Quod apud Eusebium legebatur ἐσσί, positum propter σέο quod sequitur, nunc ex codicibus in ἐστιν mutatum.

14. ἀθανάτων· σέο δ' οὔτις L. et Eusebius. ἀθανάτων δὲ οἱ (τε ὁ δ' V.) οὕτως est p. 63. ἀθανάτων· τῷ δ' οὔτις Goettlingius ad fragm. 219.

ib. ἐρήρισταί L. et Eusebius. ἐρίρισταί V.

17. ὁ μὲν] ὁ μὲν γὰρ Eusebius.

18. ἐν τῷ κατ' Ἀβραμὸν] Hujus libri meminit Josephus A. J. 1, 7. Ἐκαταῖος βιβλίον περὶ αὐτοῦ (Ἀβραμὸν) συνταξάμενος κατέλιπε. Vossius se dicit non dubitare quin pars fuerit Historiae Judaicae Hecataei, quam citant Origines lib. 1. contra Celsum et Eusebius Pr. Ev. lib. 3. Conf. Vossius De histor. Graecis, 1, 10. POTT. Ex libro hoc personati Hecataei venisse quidquid spuriorum versuum nomine tragicorum a Patribus circumferatur probabilis Boeckhii conjectura est in libro de Tragicis p. 148. Novem qui sequuntur versus Sophocli ab falsario Judaeo suppositos, quod intellexit Bentleius in Epistola ad

εἰς ταῖς ἀληθείαισιν, εἰς ἐστὶν θεὸς,
ὃς οὐρανὸν τ' ἔτευξε καὶ γαίαν μακρὰν,
πόντον τε χαροπὸν οἶδμα κἀνέμων βίας.
θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδίαν πλανώμενοι,
ἰδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν,
θεῶν ἀγάματ' ἐκ λίθων ἢ χαλκέων
ἢ χρυσοτεύκτων ἢ λεφαντίνων τύπους·
θυσίας τε τούτοις καὶ καλὰς πανηγύρεις
στέφοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.

25

10 114. Εὐριπίδης δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς τραγωδῶν
ὄρᾱς

φησὶ

τὸν ἰψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα
καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἠγοῦ θεόν.

30

15

ἐν τε τῷ Πειρίθῳ δράματι ὁ αὐτὸς καὶ τάδε τραγωδεῖ

σὲ τὸν αὐτοφυῆ, τὸν ἐν αἰθερίῳ
ῥύμβῳ πάντων φύσιν ἐμπλέξανθ',

Millium p. 462. ed. Lips., Clementis etiam in Protreptico apposit, ubi scripturae diversitatem attulimus quae est apud Eusebium Pr. Ev. 13. p. 680. Theodoretum vol. 4. p. 896. Justinum Mart. Cohort. c. 18. p. 17. (64. Ott.) et De monarch. c. 2. p. 104. (128. Ott.) Cyrillum Alex. c. Julian. 1. p. 32. Joann. Malel. p. 40. ed. Bonn. Georgium Cedrenum vol. 1. p. 82. Versibus duobus primis etiam Athenagoras usus est Legat. c. 6. p. 24.

2. ὃς τ' Euseb. cod. Joan.

ib. μακρὰν] μακρὴν L. Sic etiam p. 63. et apud Eusebium, quod scriptoris imperitiae fortasse potius tribuendum quam librariis, nisi μακρὰν scribendum ex scriptoribus ad p. 63. indicatis, quod restitui.

3. χαροπὸν — βίας Eusebius et p. 63. χαροπιῶν — βίαν L.

4. θνητοὶ L. θνητοῖς V.

6. ἢ χαλκέων] τε καὶ ξύλων Justinus p. 18. (sed ἢ χαλκέων p. 104.) et Cedrenus. καὶ ξύλων Malelas.

8. κακὰς (λ a m. rec. superscripto) L. καλὰς apud Eusebium vulgo: sed codices quattuor κακὰς. κενὰς est p. 63. consentientibus Cyrillo et Malela.

9. στέφοντες, οὕτως] νέμοντες οὕτως Clemens p. 63. τεύχοντες οὕτως apud Justinum et Cyrillum. τεύχοντες ἡμεῖς apud Cedrenum.

11. ὄρᾱς —] Versus Euripidis ab scriptoribus multis citati, quorum locos collegit Nauckius ad fragm. 935. p. 521.

14. ἔχονθ' V. ἔχοντα L.

16. ἐν τε Eusebius. ἐν δὲ L.

18. ῥύμβῳ scriptores ab Nauckio indicati p. 432. ῥόμβῳ schol. Euripidis Or. vol. 2. p. 245, 19. et Eusebius. ὄμβῳ L.

ὄν περί μὲν φῶς, περί δ' ὀρφναία
 νύξ, αἰολόχρως ἄκριτος τ' ἀστρων
 ὄχλος ἐνδελεχῶς ἀμφιχορεύει.

ἐνταῦθα γὰρ τὸν μὲν αὐτοφυῆ τὸν δημιουργὸν νοῦν εἴρη-
 κεν, τὰ δ' ἐξῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου τάσσεται, ἐν ᾧ καὶ αἱ ἐναν- 5
 35 τιοτήτες φωτός τε καὶ σκότους. ὅ τε Εὐφορίωνος Αἰσχύ- 718 P.
 λος ἐπὶ τοῦ θεοῦ σεμνῶς σφόδρα φησὶν

Ζεὺς ἐστὶν αἰθῆρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
 Ζεὺς τοι τὰ πάντα χῶτι τῶνδ' ὑπέρτερον.

115. Οἶδα ἐγὼ καὶ Πλάτωνα προσμαρτυροῦντα Ἡρα- 10
 κλείτῳ γράφοντι “ἐν τὸ σοφὸν μῦνον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει
 καὶ ἐθέλει Ζηνὸς οὖνομα.” καὶ πάλιν “νόμος καὶ βουλή
 πείθεσθαι ἐνός.” καὶ τὸ ῥητὸν ἐκείνω ἀναγαγεῖν ἐθέλης
 “ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκούέτω,” εὖροις ἂν ᾧδέ πως
 40 ἐμφαινόμενον πρὸς τοῦ Ἐφεσίου “ἀξύνετοι ἀκούσαντες 15
 κωφοῖσι εἰόκασι, φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ παρεόντας ἀπεῖ-
 ναι.” ἀλλ' ἀντικρυσ μίαν ἀρχὴν καὶ παρ' Ἑλλήνων

ib. ἐμπλέξανθ' Eusebius aliiqve.
 ἐμπλέξαντα L.

1. περί—περί Eusebius. περι—
 περι L.

5. αἱ addidi ex Eusebio.

6. Εὐφορίωνος Eusebius. εὐφο-
 ρίων ὁ τε L.

ib. Αἰσχύλος] Fragm. 443. Phi-
 lodemus περι ἐμβείας ab Nauckio
 (*Mélanges Gréco-Romains* vol. 2.
 p. 609.) redintegratus [Αἰσχύλος]
 δ' ἐν Ἠλιά[σι λέγει] Δία καὶ αἰθέ[ρα
 εἶναι κ]αὶ γῆν καὶ [οὐρανὸν καὶ τὰ
 πάν[τα καὶ ὑπ]έρ τὰ πάν[τα].

9. χῶτι] χ' ᾧτι L.

ib. χῶτι τῶνδ' ὑπέρτερον] χῶτι τῶν
 μεταίχμιον dixit Aeschylus Sept.
 197. ut hic quoque χῶτι τῶν ὑπέρ-
 τερον scribendum videri possit.

ib. τῶνδ' ex Eusebio (eius cod.
 Joan. et tres alii τῶδ'). τῶν δέ τοι L.

11. οὐκ ἐθέλει καὶ] ἐθέλει καὶ οὐκ
 Bernays. in Museo Rhén. (a. 1854.)

vol. 9. p. 256.

12. οὖνομα Eusebii codex unus.
 ὄνομα L. οὐνόματι Mullach. Fragm.
 Philos. p. 316.

ib. βουλή Eusebius. βουλή L.
 quo retento πείθεσθαι cum geni-
 tivo constructum foret ut ap. He-
 rodot. 1, 126. quem comparavit
 Mullachius Fragm. Philos. p. 322.

14. Luc. xiv. 35.

ib. πως excidit apud Eusebium.
 Heracliti sententiam recitat Theo-
 doretus Aff. Gr. I. p. 13, 50. (36.
 Gaisf.).

16. κωφοῖσιν] (scripsi κωφοῖσι)
 Eusebius. κωφοῖς L.

ib. φάτις αὐτοῖσι Eusebius. φάτις
 αὐτοῖσιν L.

ib. μαρτυρεῖ Mullachius Fragm.
 Hist. p. 315. μαρτυρεῖ L.

ib. ἀπεῖναι Eusebii et Theodo-
 retus. ἀπέιναι L.

17. μίαν Eusebius. καὶ μίαν L.

ἀκούσαι ποθεῖς; Τίμαιος ὁ Λοκρὸς ἐν τῷ φυσικῷ συγ-
 γράμματι κατὰ λέξιν ᾧδὲ μοι μαρτυρήσει “μία ἀρχὰ
 πάντων ἐστὶν ἀγένητος· εἰ γὰρ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἦν ἔτι
 ἀρχὰ, ἀλλ’ ἐκείνα, ἐξ ἧς ἡ ἀρχὰ ἐγένετο.” ἐρρῦη γὰρ
 5 ἐκείθεν δόξα ἢ ἀληθής· “ἄκουε, φησὶν, Ἰσραὴλ, κύριος ὁ
 θεός σου εἷς ἐστίν, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.”

οὗτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφῆς ἀπλάνητος ὑπάρχει,

45

ὡς φησιν ἡ Σίβυλλα.

116. Ἦδη δὲ καὶ Ὅμηρος φαίνεται πατέρα καὶ υἱὸν
 10 διὰ τούτων ὡς ἔτυχεν μαντείας εὐστόχου λέγων

εἰ μὲν δὴ Οὖτις σε βιάζεται οἶον ἐόντα,
 νοῦσον δ’ οὐπὼς ἔστι Διὸς μεγάλου ἀλέασθαι·
 οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν.

καὶ πρὸ τούτου Ὅρφεὺς κατὰ τοῦ προκειμένου φερόμενος
 15 εἶρηκεν

υἱὲ Διὸς μεγάλοιο, πάτερ Διὸς αἰγιόχοιο.

Ξενοκράτης τε ὁ Καλχηδόνιος τὸν μὲν ὑπάτου Δία, τὸν 50
 δὲ νέατον καλῶν ἔμφασιν πατρὸς ἀπολείπει καὶ υἱοῦ.
 719 P. καὶ τὸ παραδοξότατον Ὅμηρος γινώσκειν φαίνεται τὸ
 20 θεῖον ὁ ἀνθρωποπαθεῖς εἰσάγων τοὺς θεοὺς, ὃν οὐδ’ οὕτως
 αἰδεῖται Ἐπίκουρος.

117. Φησὶ γοῦν

τίπτε με, Πηλέος υἱὲ, ποσὶν ταχέεσσι διώκεις,

258 S.

ib. καὶ παρ’ Ἑλλήνων ante μίαν
 ἀρχὴν collocavit Eusebii cod. Joan.
 et tres alii.

3. ἀγένητος Eusebii codex unus,
 ut Sylb. ἀγέννητος L.

4. ἐκείνα] ἐκείνα L.

5. ἀληθής] ἀληθινή Eusebius.

ib. Deuteron. vi. 4.

8. Σίβυλλα] Prooem. 28, apud
 Clem. supra p. 66.

9. Ἦδη—αἰγιόχου om. Eusebius.

10. εὐστόχου Sylb. pro εὐστόλου.

11. εἰ μὲν—] Od. 9, 410. ubi
 Μῆτις et νοῦσόν γ’.

13. οὐ γὰρ] Od. 9, 275.

17. τε Eusebius. δὲ L.

ib. Καλχηδόνιος] καρ^κχηδόνιος (li-
 terae λκ a m. rec. recentiore) L.
 Χαλκηδόνιος V. Καρχηδόνιος ap. Eu-
 sebius. Conf. ad Protr. p. 58. et
 ad Strom. 5. p. 698.

19. Ὅμηρος om. Eusebius.

23. τίπτε—] Il. 22, 8.

ib. Πηλέος] Πηλέως L.

αὐτὸς θνητὸς ἔων, θεὸν ἄμβροτον; οὐδέ τι πῶ με
ἔγνωσ ὡς θεὸς εἰμι.

οὐχ ἄλωτὸν γὰρ εἶναι θνητῷ οὐδὲ καταληπτὸν τὸ θεῖον
οὔτε ποσὶν οὔτε χερσὶν οὔτε ὀφθαλμοῖς οὐδ' ὄλως τῷ
σώματι δεδήλωκεν. “τίνι ὠμοιώσατε κύριον; ἢ τίνι 5
ὁμοιώματι ὠμοιώσατε αὐτόν;” φησὶν ἡ γραφή. “μὴ
5 εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον
περιεχρύσωσεν αὐτόν;” καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

118. Ὁ τε κωμικὸς Ἐπίχαρμος σαφῶς περὶ τοῦ
λόγου ἐν τῇ Πολιτείᾳ λέγει ὡδὲ πως

10

ὁ βίος ἀνθρώποις λογισμοῦ κἀριθμοῦ δεῖται πάνν·
ζῶμεν ἀριθμῷ καὶ λογισμῷ· ταῦτα γὰρ σώζει βροτούς.

εἶτα διαρρήδην ἐπιφέρει

ὁ λόγος ἀνθρώπους κυβερνᾷ κατὰ τρόπον σώζει·

εἶτα

15

ἔστιν ἀνθρώπῳ λογισμὸς, ἔστι καὶ θεῖος λόγος·

ὁ λόγος ἀνθρώπῳ πέφυκε περὶ βίου καταστροφάς·

10

ὁ δὲ γε τᾶς τέχνας ἅπασι συνέπεται θεῖος λόγος,

ἐκδιδάσκων αὐτὸς αὐτοὺς ὅ τι ποιεῖν δεῖ συμφέρον·

720 P.

οὐ γὰρ ἄνθρωπος τέχνην εὖρ'· ὁ δὲ θεὸς ταύταν φέρει.

20

ὁ δὲ γε τᾶνθρώπου πέφυκεν ἀπὸ γε τοῦ θεοῦ λόγος.

119. Ναὶ μὴν διὰ τοῦ Ἑσαίου τοῦ πνεύματος κεκρα-

2. ἔγνωσ ex Homero et Eusebio
pro ἔγνωκας.

5. Iesai. xl. 18.

ib. ἢ τίνι] καὶ τίνι apud Iesaiam.

11. κἀριθμοῦ Syll. pro καὶ ἀριθ-
μοῦ.

12. ζῶμεν Grotius pro ζῶμεν δέ.
ζῶμεν δ' ἐν Eusebio.

14. κατὰ τρόπον σώζει] κακὸν τρόπον
σώζει κακῶν Syll. καὶ τρόπον σώζει
μόνος Grotius. Apud Eusebium
vulgo κατὰ πρόσωπον καὶ σώζει ὡν
ἔστιν ἀνθρώπων—, sed codices quat-
tuor κατὰ τρόπον σώζει (unus σώζειν)
εἰ ἔστιν ἀνθρώπων.

16. ἔστιν Grotius. εἰ ἔστιν L.

ib. ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ Grotius
hic et versu proximo.

17. ὁ λόγος additum ex Eusebii
ed. Steph. non habet codices Gais-
fordi.

ib. καταστροφάς Eusebius. καὶ
τὰς τροφάς L.

18. τᾶς Scaliger. τὰς L.

ib. θεῖος λόγος] λόγον divinum
vocat eum per quem ars quaevis
invenitur ac docetur. GROTIUS.

19. ἐκδιδάσκων] διδάσκων Euse-
bius.

ib. αὐτὸς Eusebius. αἰεὶ αὐτὸς LV.

20. τέχνην] τέχνην τιν' Euseb.

ib. εὖρ' Grotius pro εὖρεν.

21. πέφυκεν Gaisfordius. λόγος
πέφυκεν L et Eusebius.

ib. γε Eusebius. τε L.

22. τοῦ alterum om. Eusebius.

γότης “ τί μοι πλήθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει κύριος, πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων οὐ βούλομαι,” καὶ μετ’ ὀλίγα ἐπάγοντος “ λούσασθε, καθαροὶ γένησθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν,” καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, Μένανδρος ὁ κωμικὸς αὐταῖς γράφει ταῖς λέξεσιν

15

εἴ τις δὲ θυσίαν προσφέρων, ὦ Πάμφιλε,
ταύρων τι πλήθος ἢ ῥίφων, ἢ νῆ Δία
ἐτέρων τοιούτων, ἢ κατασκευάσματα,
χρυσᾶς ποιήσας χλαμύδας ἤτοι πορφυρᾶς,
ἢ δι’ ἐλέφαντος ἢ σμαράγδου ζῳῖδια,
εὐνοῦν νομίζει τὸν θεὸν καθεστάναι,
πεπλάνητ’ ἐκεῖνος καὶ φρένας κούφας ἔχει.
δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρα χρήσιμον πεφυκέναι,
μὴ παρθένοὺς φθειρόντα καὶ μοιχώμενον,
κλέπτοντα καὶ σφάττοντα χρημάτων χάριν,

20

1. Iesai. i. 11.

ib. τί μοι] εἰμι τί μοι Eusebii
cod. Joan. et duo alii: alius εἰ μὴ
τι μοι.

ib. ὑμῶν addidi ex Eusebio, ut
est apud Iesaiam.

3. ταύρων] καὶ τράγων addit Ies.

ib. ἐπάγοντος] ἐπαγαγότος Euse-
bii.

4. Iesai. i. 16.

ib. τὰς addidi ex Eusebio, ut
est apud Iesaiam.

5. Μένανδρος] Philemoni hos
versus tribuit Justinus Mart. De
monarchia p. 163. ed. Oxon. [p.
136. ed. Otton.] POTT. Versus
nec Menandri nec Philemonis sunt,
sed falsarii Judaei: quod primus
animadvertit Brunckius in Poesi
Eth. p. 336. Dixit de iis Boeckhius
in libro de Tragicis p. 157.

7. δὲ vulgo omissum apud Ju-
stinum, sed habet codex Argen-
tor.

8. ἢ ῥίφων V. ἢ ἐρίφων L. Eu-
seb. et Justinus.

10. χρυσᾶς—πορφυρᾶς Syll. χρυ-
σᾶς—πορφυρᾶς L.

11. ζῳῖδια L. ζῳῖδια V.

12. καθεστάναι] Scripsit vel scri-
bere debuit καθιστάναι, quod posuit
Grotius.

13. πεπλάνητ’ Eusebiius. πεπλά-
νηται L. πλανᾶτ’ Justinus.

14. πεφυκέναι] καθεστάναι Justi-
nus.

15. καὶ μοιχώμενον] μὴ μοιχώμενον
H. MS. Syll. καὶ μοιχώμενος Eu-
seb. cod. Joan. et Paris. 466.

16. σφάττοντα] σφάζοντα Justi-
nus.

ib. χάριν] Hos versus alii quat-
tuor sequuntur apud Justinum,
quos omittunt Clemens et Euse-
biius. POTT. Versus illi pessimi
hi sunt, τὰλλότρια (τῶν ἀλλοτρίων
cod. Argentor.) βλέποντα ἀπίθυ-
μούντα | ἤτοι γυναικὸς πολυτελοῦς ἢ
δώματος | ἢ κτήσεως παιδὸς τε, παι-
δίσκης θ’ ἀπλῶς, | ἵππων βοῶν τὸ
σύνολον ἢ (ἢ τὸ σύνολον Meinek. ad
Menandr. p. 308.) κτηνῶν, τί δὴ;
quorum primus ne ab falsario qui-
dem sic scribi potuit ut nunc le-
gitur. Post τί δὴ pergat ad illa
μηδὲ βελόνης, ὧ φίλτατ’ etc. § 121.

μηδὲ βελόνης ἔναμμ' ἐπιθυμήσης, Πάμφιλε·
ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρῶν.

“θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν, ἢ ποιήσει
τι ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις καὶ οὐχὶ ὄψομαι αὐτόν;” διὰ
Ἱερεμίου φησίν.

5

120. Καὶ πάλιν ὁ Μένανδρος παραφράζων τὴν γρα-
φὴν ἐκείνην “θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίσατε
ἐπὶ κύριον” ᾧδὲ πῶς γράφει

25

μηδὲ βελόνης, ᾧ φίλτατ', ἐπιθυμήσης ποτὲ ἄλλοτρίας·
ὁ γὰρ θεὸς δικαίοις ἔργοις ἤδεται καὶ οὐκ ἀδίκοις,

721 P.
10

1. ἔναμμ' Sylb. ἔναμμα L. ἐν
ἄμμα Eusebii codices. Vocabulo
ἔναμμα utuntur Diodorus et Plu-
tarchus.

ib. ἐπιθυμήσης, in quo consentit
Eusebius, in ἐπιθυμῆς cum soloe-
cismo mutavit Sylb. Sed ex ver-
sibus paullo post allatis manife-
stum est auctorem ἐπιθυμήσης ποτέ
scripsisse. Πάμφιλε igitur ex versu
primo illatum, ubi recte legitur ᾧ
Πάμφιλε.

2. βλέπει] κλέπτει Eusebii cod.
Joan. et duo alii.

ib. πλησίον παρῶν] παρῶν πλησίον
Eusebii codices duo.

3. Jerem. xxiii. 23.

ib. εἰμι Eusebius ut ap. Jerem.
φησι L.

ib. ἦ om. Eusebius. Apud Je-
rem. est εἰ κρυβήσεται τις ἐν κρυφαί-
οις καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι.

7. Psalm. iv. 5.

9. μηδὲ βελόνης —] Hi quoque
versus ab eodem qui praecedentes
versus finxit aliove falsario sunt
compositi partim similes superio-
ribus. Versus primi μηδὲ βελόνης,
ᾧ φίλτατ' (φίλτατε L) ἐπιθυμήσης
(ἐπιθυμήσας V) ποτὲ ἄλλοτρίας (ἄλ-
λοτρίας ποτέ Euseb.) veram scriptu-
ram esse μηδὲ βελόνης ἔναμμ' ἐπιθυ-
μήσης ποτέ supra diximus. Apud
Eusebium vulgo ἐπιθύμησον: sed

codices ἐπιθυμήσης.

10. ὁ γὰρ θεὸς δικαίοις ἤδεται καὶ
οὐκ ἀδίκοις] Sic non solum L. sed
etiam codices Eusebii, apud quem
vulgo ὁ γὰρ θεὸς ἔργοις δικαίοις
ἤδεται, versibus proximis, qui ab
καὶ οὐκ ἀδίκοις incipiunt, absurde
descriptis. Si verum sit ὁ γὰρ
θεὸς ἔργοις δικαίοις ἤδεται, delen-
dum erit, ut Grotius fecit p. 757,
illud καὶ οὐκ ἀδίκοις. Valde tamen
incerta in tali poeta emendatio
est, possuntque etiam alia excogi-
tari, velut quae Seidlerus propo-
suit in libro de versibus doehmia-
vis p. 398. ᾧ — — — μηδ', ᾧ
φίλτατε, | βελόνης ἐπιθυμῆς (hoc so-
loece pro ἐπιθυμήσης) ἄλλοτρίας ποθ'·
ὁ γὰρ θεὸς | ἔργοις δικαίοις οὐκ ἀδί-
κοισιν ἤδεται. vel, ᾧ — — — μὴ 'πι-
θυμῆς, φίλτατε, | μηδὲ βελόνης ποτ'
ἄλλοτρίας· ὁ γὰρ θεὸς etc. Apud
Justinum haec in libris editis e
loco superiore § 120. interpolata
leguntur, μηδὲ βελόνης ἐν ἄμμ' ἐπι-
θυμῆς, Πάμφιλε· | ὁ γὰρ θεὸς βλέπει
σε πλησίον παρῶν, | ὅς ἔργοις δικαίοις
ἤδεται, οὐκ ἀδίκοις. Sed scripturae
non interpolatae vestigia relicta in
cod. Argentor. apud Ottonem p.
138, etsi literis pluribus abscissis
defecto, μηδὲ βελόνης ᾧ φ. θυ-
μῆς ὁ γὰρ θεὸς δικαίοις ἔργοις ἤδεται
. δίκοις.

πονοῦντα δ' ἔα τὸν ἴδιον ὑψῶσαι βίον,
 τὴν γῆν ἀροῦντα νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.
 θεῶ δὲ θῦε διὰ τέλους δίκαιος ὦν,
 καὶ λαμπρὸς ὦν ταῖς χλαμύσιν ὡς τῇ καρδίᾳ.
 5 βροντῆς ἐὰν ἀκούσης, μὴ φύγης,
 μηδὲν συνειδῶς αὐτὸς αὐτῷ, δέσποτα·
 ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

“ἔτι σοῦ λαλοῦντος” φησὶν ἡ γραφὴ “ἔρω, ἰδοὺ πάρεμι.” 30

121. Δίφιλος πάλιν ὁ κωμικὸς τοιαῦτά τινα περὶ τῆς
 10 κρίσεως διαλέγεται

οἶει σὺ τοὺς θανόντας, ᾧ Νικήρατε,
 τρυφῆς ἀπάσης μεταλαμβάνοντας ἐν βίῳ,
 πεφευγέναι τὸ θεῖον ὡς λεληθότας ;
 ἔστιν Δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα.
 15 καὶ γὰρ καθ' Ἁιδην δύο τρίβους νομίζομεν·
 μίαν δικαίων, ἑτέραν δ' ἀσεβῶν εἶναι ὄρον.

35

1. δ' ἔα Syll. cum Justino. δὲ
 ἔα L. et Eusebius.

ib. ὑψῶσαι βίον] βίον ὑψῶσαι
 vulgo apud Eusebium, sed ὑψῶσαι
 βίον codices.

2. τὴν ἡμέραν] Non opus Mei-
 nekii conjectura καθ' ἡμέραν.

4. καὶ λαμπρὸς Eusebius. μὴ λαμ-
 πρὸς L. et Justinus.

5. βροντῆς ἐὰν ἀκούσης, μὴ φύγης]
 Versum defectum utcumque exple-
 vit interpolator Justinī, βροντῆς
 ἀκούσας μηδαμῶς πόρρω φύγης. Codex
 Argentor. ut apud Clementem et
 Eusebium.

6. μηδὲν συνειδῶς αὐτὸς αὐτῷ
 (scripsi αὐτῷ) Eusebius. μὴ συν-
 ειδῶς αὐτὸς ἑαυτῷ L. et, qui μηδὲν,
 codex Argentor. Justinī, apud
 quem vulgo μηδὲν συνειδῶς αὐτὸς
 σαντῷ.

7. πλησίον παρών] Codices Eu-
 seabii partim sic partim παρὼν πλη-
 σίον. Eodem modo variatum in
 ultimo praecedentis fragmenti
 versu.

8. Iesai. lii. 6.

ib. σοῦ] σου L. et Eusebius.

9. Δίφιλος] Sic etiam apud Eu-
 seabium et Theodoretum Aff. Gr. 5.
 p. 564. (88, 51. ed. Syll.) qui
 haec ex Clemente repetiverunt.
 Philemoni tribuit Justinus De
 monarch. p. 161. (p. 134. ed. Ott.)
 multa cum diversitate scripturae
 versibusque aliis additis aliis omis-
 sis.

11. Νικήρατε] Νικόστρατε Justi-
 nus.

14. ἔστιν Δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ
 πάνθ' ὄρα] Est veteris poetae tra-
 gici versus a Plutarcho aliisque
 memoratus: v. Nauck. Fragm. p.
 705.

ib. ὃς τὰ πάνθ' ὄρα] Pergit Ju-
 stinus, εἰ γὰρ ὁ δίκαιος καὶ ἀσεβῆς
 (ser. κάσβεβῆς) ἔξουσιν ἐν, | ἄραζ'
 ἀπελθὼν etc.

15. καὶ γὰρ] καὶ δὴ Theodoretus.

16. μίαν δικαίων, ἑτέραν δ' ἀσεβῶν
 εἶναι ὄρον] Sic etiam apud Euse-
 bium, nisi quod εἰν' ὄρον. Apud

καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἢ γῆ φύσει τῷ παντὶ χρόνῳ,
 ἄρπαξ' ἀπελθὼν, κλέπτ', ἀποστέρει, κύκα,
 μηδὲν πλανηθῆς· ἔστι κὰν Ἄιδου κρίσις·
 ἤνπερ ποιήσει θεὸς ὁ πάντων δεσπότης
 οὗ τοῦνομα φοβερὸν οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ' ἐγώ·
 ὅς τοῖς ἁμαρτάνουσι πρὸς μῆκος βίου
 δίδωσιν.

5

Εἴ τις δὲ θνητῶν οἶται τοῦφ' ἡμέραν
 κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι,
 δοκεῖ πονηρὰ, καὶ δοκῶν ἀλίσκεται,
 ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ Δίκη.
 ὄραθ' ὅσοι νομίζετ' οὐκ εἶναι θεόν.

722 P.

10

40

Theodoretum μίαν μὲν δικαίων, ἐτέραν δὲ ἀσεβῶν, post quae pergit, καὶ μετ' ὀλίγα, μηδὲν πλανηθῆς etc. Trimeterum restituere conatus est Grotius, μίαν δικαίων χιτέραν ἀσεβῶν ὁδόν, quam conjecturam partim confirmat Justinus, de quo paullo post dicitur ad Pseudo-Sophoclis versus.

1. καὶ εἰ—ἀπελθὼν] καὶ εἰ τοὺς δύο καλύψει ἢ γῆ φασὶ τῷ παντὶ χρόνῳ ἀπελθὼν Eusebii codices. His similis versus est qui apud Justinum supra inter μεταλαβόντας ἐν βίῳ et πεφηνύγμαι insertus legitur καὶ γῆν καλύψειν ὡς ἀπὸ τοῦ πάντ' εἰς χρόνον.

3. ἔστι κὰν Ἄιδου —] MS. Ottob. ἔστι καὶ ἐν Ἄιδου κρίσις—ὄν περιποιήσει ὁ θεὸς φοβερῶτατον. POTT.

4. ἤνπερ ποιήσει] ἢ περιποιήσει Eusebii codices tres, ἐν ποιήσει ex cod. Joan. annotavit Potterus. Vulgatum est apud Justinum et Theodoretum. Quae post δεσπότης sequuntur omisit Theodoretus.

5. τοῦνομα] τὸ οὔνομα L. solus.

ib. φοβερὸν Justinus. φοβερὸν ἔστιν Eusebii codices tres. φοβερότερον ἔστιν L.

ib. οὐδ' in L sic scriptum ut litera media β potius sit quam ν : unde ὀβδ' V.

ib. ὀνομάσαιμ' ἐγώ] Pergit Justi-

nus, καὶ Εὐριπίδης, ἄφθονον βίου μῆκος δίδωσι πρὸς κρίσιν. ὅστις δὲ θνητῶν οἶται τοῦφ' ἡμέραν etc.

6. μῆκος βίου Eusebius. βίου μῆκος L.

8. Εἴ τις —] Hic novum incipit fragmentum, in quo genuini versus Euripidis, cujus nomen apud Justinum servatum est, cum versibus poetastri vel Judaei vel Christiani conjuncti sunt. Euripidis enim hos fuisse in Phrixo versus novimus ex Sexto Empirico p. 275. 279. et Stobaei Ecl. I, 3, 15. p. 110. ὅστις δὲ θνητῶν οἶται τοῦφ' ἡμέραν | κακόν τι πράσσων τοὺς θεοὺς λεληθέναι, | δοκεῖ πονηρὰ καὶ δοκῶν ἀλίσκεται, | ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ Δίκη, | τιμωρίαν (τιμωρίαν τ' recte Musgr.) ἔτισεν ὃν ἤρξεν κακῶν.

ib. τοῦφ' ἡμέραν] τὸ ὑφ' ἡμέραν L. τοῦφ' ἡμέραν V, ut Justinus et Eusebius.

9. τοὺς θεοὺς] τὸν θεὸν Justinus.

10. πονηρὰ] πονηρὸς apud Justinum.

12. ὄραθ' Justinus et Eusebius. ὄρατε L. ὄραται V.

ib. νομίζετ'] δοκεῖτε L. et Eusebius. Veram scripturam servavit Justinus, qui post θεὸν addit δις ἑξαμαρτάνουτες οὐκ εὐγνωμῶως.

ἔστιν γὰρ, ἔστιν· εἰ δὲ τις πράσσει κακῶς,
κακὸς πεφυκῶς, τὸν χρόνον κερδαινέτω·
χρόνον γὰρ οὗτος ὕστερον δώσει δίκην.

συνάδει δὲ τούτοις καὶ ἡ τραγωδία διὰ τῶνδε

5 ἔσται γὰρ, ἔσται κείνος αἰῶνος χρόνος,
ὅταν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν σχάση
χρυσωπὸς αἰθῆρ, ἣ δὲ βοσκηθεῖσα φλόξ
ἅπαντα τὰ πύργεια καὶ μετάρσια
φλέξει μαυεῖσα.

45

10 122. Καὶ μετ' ὀλίγα αὖθις ἐπιφέρει

ἐπὶ δ' ἐκλίπη τὸ πᾶν,
φροῦδος μὲν ἔσται κυμάτων ἅπας βυθὸς,
γῆ δ' ἐδράνων ἔρημος, οὐδ' ἄρ' ἔτι
πτερωτὰ φύλα βαστάσει πυρουμένη,
15 κάπειτα σώσει πάνθ' ἂ πρόσθ' ἀπώλεσεν.

1. πράσσει ex Justino. πράττει L. et Eusebius.

2. κερδαινέτω Justinus et Eusebius. κερνάτω LV. In L ab νάτω incipit fol. 232^b.

4. καὶ addidi ex Eusebio. καὶ dicit quia praecedentes versus comici poetae esse putabat.

ib. ἡ τραγωδία] Hos falsarii versus Sophocli tribuit Justinus.

5. κείνος Justinus et Eusebius. καινὸς L.

ib. αἰῶνος] αἰῶνων Justinus.

6. γέμοντα] τεμόντα Eusebii libri quattuor.

7. χρυσωπὸς] χρυσωτὸς Eusebii libri tres.

11. ἐπὶ δ'] ἄρ' addidit Grotius in Excerptis p. 144. ut unus esset trimeter, φλέξει μαυεῖσ'· ἐπὶ δ' ἄρ' ἐκλίπη τὸ πᾶν, quemadmodum apud Justinum uno versu scriptum est, φλέξει μαυεῖσα, ὅταν δὲ ἐκλίπη τὸ πᾶν: quae conjectura per se non improbabilis est, sed dubia fit verbis Clementis, καὶ μετ' ὀλίγα αὖθις ἐπιφέρει, quibus significatur inter μαυεῖσα et ἐπὶ alia verba lecta

fuisse.

ib. δὲ ἐκλίπη Eusebius. δ' ἐκλείπη L.

13. γῆ δ' ἐδράνων Justinus. γῆ δὲ ἔδραν ὧν L. γῆ δὲ ἐράνων Eusebius, quod ex γῆ δ' ἀνέρων corruptum esse conjecit Conington in *The Journal for Classical and Sacred Philology* vol. 1. p. 343. γῆ δενδρέων Grotius.

ib. οὐδ' ἄρ' ἔτι Grotius. οὐ γὰρ ἐπὶ L. οὐδὲ ἄρ' ἔτι Eusebius et Justinus.

14. φύλα Justinus et Eusebius. φύλλα L.

ib. βαστάσει Justinus. βλαστάσει L. βλαστήσει Eusebius.

ib. πυρουμένη] πυρούμενος Grotius, recte, nisi ἄρ' femininum ut apud Homerum. Pergit Justinus καὶ γὰρ καθ' Ἄιδην δύο τρίβους νομίζομεν, μίαν δικαίαν, χατέραν τῶν ἀδίκων εἶναι τε ὄρον (haec apud Clementem et Eusebium paullo ante inter Pseudo-Diphili versus leguntur) κάπειτα σώσει πάνθ' ἂ προσάπολων.

15. σώσει πάνθ' om. Eusebii

τὰ ὅμοια τούτοις κὰν τοῖς Ὀρφικοῖς εὐρήσομεν ὡδέ πως γεγραμμένα

πάντας γὰρ κρύψας αὔθις φάος ἐς πολυγηθὲς
ἐξ ἱερῆς κραδῆς ἀνεπέγκατο, μέρμερα ῥέζων.

50 ἦν δὲ ὁσίως καὶ δικαίως διαβιώσωμεν, μακάριοι μὲν ἐν- 5
ταῦθα, μακαριώτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν οὐ
χρόνω τινὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἔχοντες, ἀλλ' ἐν αἰῶνι ἀνα-
παύεσθαι δυνάμενοι,

ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, ἔν τε τραπέζαις
ἀνδρείων ἀχέων ἀπόκληροι ἐόντες, ἀπειρεῖς,

10

259 S. ἡ φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους λέγει ποιητικῆ. οὐχ οὕτω τις 723 P.
μέγας ἔσται καὶ καθ' Ἑλληνας ὡς ὑπερέχειν τὴν δίκην,
οὐδὲ σμικρὸς ὡς λαθεῖν.

123. Ὁ δὲ αὐτὸς Ὀρφεὺς καὶ ταῦτα λέγει

εἰς δὲ λόγον θεῖου βλέψας τούτῳ προσέδρευε,
εὐθύνων κραδῆς νοερὸν κύτος, εὐ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα
ἀθάνατον.

15

5

αὐθίς τε περὶ τοῦ θεοῦ ἀόρατον αὐτὸν λέγων μόνῳ γνω-

cod. Joan. Omittunt etiam tres alii, qui statim τὰ πρόσθεν, alius κἀπειτα τὰ πρόσθεν ἀπόλεσε.

ib. πάνθ' Justinus et Eusebius. πάντα L.

1. τὰ] τὰ δ' Eusebii codex unus.

3. αὔθις Eusebius. καὶ (compendio expressum) αὔθις L. καθ-
θις V. Versus hi Orphici aliter scripti ap. Porphyr. Eusebii p. 101. et Stob. Ecl. 1, 3, 23. Cum Clemente consentit Aristot. De mundo c. 7. p. 401, 7. ex quo ἱερῆς restitui pro ἱερῆς.

4. κραδῆς L. et Eusebii codex unus. καρδίας Eusebii cod. Joan. et Florentinus: καρδίας ceteri.

7. ἀλλ' Eusebius. ἀλλὰ L.

ib. ἀναπαύεσθαι] Eusebii codices nonnulli ἀναπαύεσθαι vel ἀναπαύ-
σασθαι.

9. ἔν τε τραπέζαις] αὐτοτράπεζοι Eusebius.

10. ἀνδρείων] ἀνδρομέων Sylb.

ib. ἀχέων Sylb. ἀχαιῶν L. et Eusebius, cujus codex unus ἀχε-
λῶν.

ib. ἐόντες hoc loco Sylb.: ante ἀνδρείων L. et Eusebius.

ib. ἀπειρεῖς Eusebii codices tres. ἀτηρεῖς L. et vulgo apud Eusebium. ἀτηρεῖς V. et Eusebii codex unus.

11. οὕτω Eusebius. οὕτως L.

14. Ὀρφεὺς] Hos Orphei versus attulit in Protrept. p. 63. et Justinus Cohort. c. 15. p. 15. (158. Ott.) et De monarch. p. 104 (130). Aristobulus ap. Euseb. p. 664.

16. εὐθύνων L. et Clemens p. 63. ἰθύνων Justinus et Eusebius.

18. ἀθάνατον om. Justinus.

σθῆναι ἐνὶ τινὶ φησι τὸ γένος Χαλδαίω, εἴτε τὸν Ἀβραὰμ
λέγων τοῦτον εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, διὰ τούτων

εἰ μὴ μονογενῆς τις ἀπορρῶς φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης,
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει
κυκλοτερὲς ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα
πνεύματι δ' ἠνιοχεῖ περί τ' ἡέρα καὶ περι χεῖμα.

124. Εἶτα οἶον παραφράζων τὸ “ὁ οὐρανός μοι θρό- 10
νος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου” ἐπιφέρει

10 αὐτὸς δ' αὖ μέγαν αὖτις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέφῳ εἰνὶ θρόνῳ, γαίῃ δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκεν.
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν περὶ τέρμασιν ὠκεανοῖο
ἐκτέτακεν, ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμοῦ,
οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερόν μένος. ἔστι δὲ πάντῃ
15 αὐτὸς ἐπουράνιος καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾷ,
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσην ἡδὲ τελευτήν.

4. ἴδρις Eusebius. ἴδρης L.

5. κίνημ' ἀμφὶ χθόνα Eusebius p. 665. 685. κινήματ' ἀμφὶ χθόνα θ' L.

6. κυκλοτερὲς] κυκλοτερές γ' ἐν ἴσῳ, κατὰ δὲ σφέτερον κνώδακα Eusebius in ed. Steph. : sed codices consentiunt cum Clemente.

7. πνεύματι δ'] πνεύματα δ' vulgo apud Eusebium p. 665. 685. sed loco altero tres codices πνεύματ', unus πνεύματι. Sylburgius κατὰ δὲ σφέτερον κνώδακα πνεύματα ἠνιοχεῖ —.

8. παραφράζων addidi ex Eusebio. In marg L ὁμοιον τῷ οὐρανός μοι θρόνος ὀρφείως ὄρα οἶαν.

ib. Iesai. lxvi. i.

10. αὐτὸς —] Hos versus laudant Justinus Cohort. p. 18. et De monarch. p. 167. (p. 58. et 130. ed. Ott.) Theodoretus Aff. Gr. 2. p. 26. (71 Gaisf.) Cyrillus c. Julian. i. p. 26. Apud Justinum loco priore post alios versus plures haec leguntur, οὗτος γὰρ χάλκειον ἐς οὐρανὸν ἐστήρικται | χρυσέφῳ ἐνὶ θρόνῳ, γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ

βέβηκε, —χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος ὠκεανοῖο | πάντοθεν ἐκτέτακεν περὶ γὰρ τρέμει οὔρεα μακρὰ | καὶ ποταμοὶ πολίης τε βάθος χαροποιῖο θαλάσσης. pariterque loco altero, nisi quod ibi est, ἐπ' οὐρανόν. Cum Justino consentit Cyrillus, nisi quod habet αὐτὸς γὰρ —εἰνὶ θρόνῳ, γαίῃ —τέρματα. Clementem sequuntur Eusebius et Theodoretus.

ib. αὖτις Theodoretus. αὖτις L et Eusebius.

11. εἰνὶ ap. Cyrillum et Euseb. p. 665. ἐνὶ L.

ib. δ' Eusebius p. 685. (qui δὲ μέγαν αὖτις p. 665.) Justinus, Cyrillus, Theodoretus. τε L. Idem ποσὶ.

13. θυμοῦ] θυμῷ Eusebius. et Theodoretus.

15. χθονὶ] χθόνα Eusebii p. 685. cod. Joan. et tres alii.

16. τελευτήν Theodoretus. τελεῖων L. τελευτήν vulgo apud Eusebium p. 685 : sed codices τελεῖων. τελευτᾷ p. 666. Vid. de his versibus Valcken. De Aristob. p. 75.

15 ἄλλως οὐ θεμιτόν σε λέγειν· τρομέω δέ τε γυῖα
ἐν νόφ. ἐξ ὑπάτου κραίνει, 724 P.

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. διὰ γὰρ τούτων δεδήλωκεν πάντα
ἐκεῖνα τὰ προφητικά “ἐὰν ἀνοίξῃς τὸν οὐρανὸν, τρόμος
λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη καὶ τακῆσεται, ὡς ἀπὸ προσώπου 5
πυρὸς τήκεται κηρός.”

125. Καὶ τὰ διὰ Ἑσαίου “τίς ἐμέτρησεν τὸν οὐρανὸν
σπιθαμῇ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί;” πάλιν ὅταν εἶπῃ

αἰθέρος ἢδ' Ἀΐδου, πόντου γαίης τε τύρανε,
ὅς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμποιο· 10
δαίμονες ὃν φρίσσοσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ὄμιλος·
20 ᾧ Μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ εὐδοῖσαι·
ἄφθιτε μητροπάτωρ, οὐ θυμῷ πάντα δουεῖται·
ὅς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλῃσι δὲ πάντα καλύπτεις,
πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα· σὴ μὲν ἐν ἄστροις 15
τάξις, ἀναλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
σῷ δὲ θρόνῳ πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχοι
ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὡς πάντα τελεῖται·
σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισιν· 20
σὸς χειμῶν ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισιν,
25 σὰς ποτε βακχευτὰς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.

1. ἄλλως οὐ θεμιτόν σε] Sic etiam Eusebius p. 686. nisi quod ἄλλως in codicibus in ἀλλ' corruptum: sed ἄλλως οὐ θεμιτόν δὲ p. 666.

ib. τε] γε Eusebius.

2. ἐξ ὑπάτου κραίνει] Sic etiam Eusebius p. 686: sed versu integro p. 666. ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει.

4. Iesai. lxi. 1, 2.

ib. ἐὰν—τακῆσεται] ὅς ἐὰν ἀνοίξῃ—λήψεται καὶ ἀπὸ σοῦ ὄρη τακῆσεται Eusebius p. 686.

7. τὰ addidi ex Eusebio.

ib. Iesai. xl. 12.

9. τε om. Eusebii codices tres.

ib. τύρανε, ὅς βρονταῖς (βρονταῖσι codices) ex Eusebio. τύραννος, βρονταῖς δὲ L.

12. ἀμείλικτοι Eusebius. ἀμικτικοί L.

13. μητροπάτωρ] μητροπάτορ codices aliquot Eusebii. μητροπάτορος cod. Joan.

14. δέ] τε vulgo apud Eusebium: sed particulam om. codices.

16. ἐφημοσύναισι Eusebius. ἐφημοσύναις L.

ib. τρέχουσα] τρεχούσαις codices Eusebii.

17. σῷ] ᾧ codices Eusebii.

ib. πυρόεντι παρεστᾶσιν Eusebius. πυρόντι παρεστᾶσι L.

20. νεφέλαισιν Eusebius. νεφέλεσσιν L. Rectius v. 14. νεφέλῃσιν.

21. σὰς Fronto apud Vigerum in annot. ad Eusebium. ἄς L.

126. Εἶτα ἐπιφέρει ρητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν θεὸν

ἄφθιτον, ἀθάνατον, ρητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.

ἐλθέ, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ,

5 φρικτὸς, ἀήγητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

διὰ μὲν οὖν τοῦ “μητροπάτωρ” οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν ἐμήνησεν, δέδωκεν δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς

725 P. εἰσάγουσι, τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας τὰς προφητικὰς γραφὰς, τὴν τε διὰ Ὡσηῆ

10 “ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα, οὐ αἱ χεῖρες 30 τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν” καὶ τὴν διὰ Μωυσέως “ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω,

καὶ γὰρ ἰάσομαι, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν

15 μου.”

αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν θνητοῖσι φυτεύει

ib. βακχευτὰς] βακχευτῆς Vigenerus cum Scaligero.

ib. βρόμιος Eusebius. βρομίους L. quo servato Scaliger ὀπώρας pro ὀπώρας.

1. Εἶτα ἐπιφέρει] ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα Eusebii cod. Joan. et tres alii.

6. οὖν addidi ex Eusebio.

ib. μητροπάτωρ] μητροπάτορ duo codices Eusebii, ut supra duo in versu Orphico.

7. δέδωκεν] ἐνδέδωκε Eusebius.

9. Ὡσηῆ ex Eusebio. Ἡσαίου L.

ib. Ὡσηῆ “ἐγὼ —] Horum verborum pars prior exstat Amos. iv. 13. διότι ἐγὼ στερεῶν βροντὴν, καὶ κτίζων πνεῦμα. Reliqua ubi sint, nondum liquet. Similia sunt illa Psalm. viii. 3. ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας, οὓς σὺ ἐθεμελίωσας. Atque ea vocari consueverunt ἢ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ. POTT. Ὡσηῆ me-

moriae errore positum pro Ἄμωσ, ulterius corruptum in Ἡσαίου in L.

10. Amos. iv. 13.

ib. ἐγὼ] ἰδοὺ ἐγὼ Eusebius.

11. τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν] τῶν ἀγγέλων ἐποίησαν Eusebii codex Joan. et tres alii.

12. Deuteron. xxxii. 39.

ib. εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος] εἰμι θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος Eusebii cod. Joan. et tres alii. ἕτερος om. Deuteron.

13. ἀποκτενῶ] ἀποκτείνω Deuteron.

16. αὐτὸς —] Hos Orphei versus recitavit etiam Justinus M. in Cohort. ad Graecos p. 77. et De monarchia p. 157. edit. Oxon. Item Eusebius ex Aristobulo Peripatetico in Pr. Ev. 13. p. 665. Caeterum οὗτος pro αὐτὸς utroque loco habet Justin. et mox δίδωσι pro φυτεύει. POTT.

καὶ πόλεμον κρύνοντα καὶ ἄλγεα δακρύνοντα

κατὰ τὸν Ὀρφέα.

127. Τοιαῦτα καὶ ὁ Πάριος Ἀρχίλοχος λέγει

ὦ Ζεῦ —, σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος,
σὺ δ' ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπων ὄρας
λεωργὰ κἀθέμιστα.

35

5

πάλιν ἡμῖν ἀσάτω ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς

χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος ὠκεανοῖο
πάντοθεν ἐκτέτακεν, γαίῃ δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκεν.

ταῦτα ἐμφανῶς ἐκείθεν εἴληπται “ ὁ κύριος σώσει πόλεις καὶ κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψεται τῇ χειρὶ ὡς νεοσιανὴν ” “ κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν ἰσχύϊ τῇ αὐτοῦ, ” ὡς φησιν Ἱερεμίας, “ καὶ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην

1. καὶ ἄλγεα δακρύνοντα] Haec perioche propter voces ὁμοιοτελεύτους κρύνοντα et δακρύνοντα ex Eusebio p. 687. excidisse videtur. Porro in altero loco Eusebius hos versus hoc modo [ex Aristobulo] profert p. 665.

αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθῶν θνητοῖς κακὸν οὐκ ἐπιτέλλει
ἀνθρώποις· αὐτῷ δὲ χάρις καὶ μῖσος ὀπηδεῖ,
καὶ πόλεμος καὶ λοιμὸς, ἴδ' ἄλγεα δακρύνοντα.

Conf. quae in Justinī lib. De monarchia adnotavimus. POTT. Illo quoque loco codices plures accusativos praebent χάριν et καὶ πόλεμον καὶ λοιμὸν, qui non conveniunt verbo ὀπηδεῖ.

3. Πάριος Eusebius. πάριος L.

4. ὦ Ζεῦ —] Hunc versum integrum servavit Stobaeus Ecl. Phys. 1. p. 122. ὦ Ζεῦ, πάτερ Ζεῦ, σὸν μὲν etc. et sic Clementem quoque scripsisse verisimile est, licet in scriptura defecta consentiat Eusebius, ut in aliis vitis non paucis.

5. ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπων] ἔργα ἐπ' οὐρανοῦς L. ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπους Eusebius. Correctum ex Stobaeo, apud quem ἔργ' ἐπ' οὐρανίαν καὶ ἀνθρώπων.

6. κἀθέμιστα] καὶ ἃ θέμις L. τε καὶ ἀθέμιστα Eusebius. Correctum ex Stobaeo, cuius codices κἀθέμιστας (alius καὶ θέμιτας) οἱ (i. e. κἀθέμιστα, σοὶ) δὲ θηρίων | ὕβρις τε καὶ δίκη μέλει.

9. ὑπὸ supra p. 104, 11. ubi vide not. ἐπὶ L.

10. Iesai. x. 14.

ib. ὁ κύριος] ὁ om. Eusebius. Apud Iesaiam καὶ σείσω, omisso ὁ κύριος, pariterque καταλήψομαι.

12. νεοσιανὴν Eusebius cum Iesaiā. νεοσιανὴν L.

ib. κύριος ὁ κύριος ὁ κύριος L.

ib. ἰσχύϊ τῇ αὐτοῦ] τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ Eusebius.

ib. Jerem. x. 12.

13. καὶ ἀνορθώσας] ὁ ἀνορθώσας Jerem.

ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ.” ἔτι πρὸς τοῖσδε Φωκυλίδης τοὺς 40
ἀγγέλους δαίμονας καλῶν τοὺς μὲν εἶναι ἀγαθοὺς αὐτῶν,
τοὺς δὲ φαύλους διὰ τούτων παρίστησιν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς
ἀποστάτας τινὰς παρειλήφαμεν·

728 P.

5

ἀλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἀνδράσιν ἄλλοτε ἄλλοι·
οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι.

128. Καλῶς οὖν καὶ Φιλήμων ὁ κωμικὸς τὴν εἰδωλο-
λατρίαν ἐκκόπτει διὰ τούτων

10

οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὐδεμία τύχη θεός,
οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ταυτόματον, ὃ γίγνεται
ὡς ἔτυχ' ἐκάστω, προσαγορεύεται τύχη.

45

Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγωδοποιὸς

οὐδὲ θεοῖς (λέγει) αὐθαίρετα πάντα πέλονται
νόσφι Διός· κείνος γὰρ ἔχει τέλος ἡδὲ καὶ ἀρχήν.

15 ὅ τε Ὀρφεὺς

ἐν κράτος, εἷς δαίμων γένετο μέγας οὐρανὸν αἴθων,
ἐν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τὰδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα,

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

20 129. Πίνδαρός τε ὁ μελοποιὸς οἶον ἐκβακχεύεται,
ἀντικρυς εἰπῶν

τί θεός; ὅ τι τὸ πᾶν.

1. Φωκυλίδης] μὲν addit Euse-
bius. In marg. L lemma Φωκυ-
λίδης λέγει.

7. εἰδωλολατρίαν Eusebius. εἰδω-
λολατρείαν L.

9. οὐδεμία Eusebius et Theodo-
retus Aff. Gr. 6. p. 87, 45. (p. 237.
Gaisf.) οὐδὲ μία L.

10. γίγνεται] γίνεται et Eusebii
codices tres.

11. ἔτυχ' ex Eusebio pro ἔτυχεν.

12. Σοφοκλῆς] Haec non So-
phoclis, sed poetæ recentioris esse
recte monet Nauckius p. 286.

13. θεοῖς vulgo apud Eusebium.

θεοῖσι L et codices Eusebii.

16. γένετο] γέγονεν vulgo apud
Eusebium: sed codices γένετο.

ib. οὐρανὸν] οὐρανός Eusebius.

17. ἐν] ἐν L.

20. Πίνδαρος] Fragm. 104.

ib. τε] δὲ Eusebius.

21. εἰπῶν vulgo apud Eusebium,
cujus codices tres εἰπεῖν. εἶπεν L.

22. τί θεός; ὅ τι (ὅτι L) τὸ πᾶν]
Corrigunt τί θεός; τί τὸ πᾶν; Sed
ὅ τι τὸ πᾶν fortasse retinendum,
quum nesciamus in quo haec nexu
posita fuerint, ut monet Boeckh.

καὶ πάλιν

θεὸς ὁ τὰ πάντα τεύχων βροτοῖς.

ἐπὶ δὲ εἴπη,

50 τί δ' ἔλπει σοφίαν ὀλίγον τοι ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἔχειν ;
τὰ θεῶν βουλευμάτων' ἐρευνᾶσαι βροτέα φρενὶ δύσκολον 5
θνατᾶς δ' ἀπὸ ματρὸς ἔφν'

ἐκείθεν ἔσπακε τὴν διάνοιαν “ τίς ἔγνω νοῦν κυρίου ; ἢ 727 P.
τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο ; ” ἀλλὰ καὶ Ἡσίοδος δι' ὧν
γράφει συνάδει τοῖς προειρημένοις

280 S. μάντις δ' οὐδεὶς ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων 10
ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.

εἰκότως ἄρα Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐν ταῖς ἐλεγείαις καὶ
αὐτὸς κατακολουθήσας Ἡσιόδῳ

1. καὶ πάλιν] Fragm. 105. Apud Didymum De Trinit. 3, 1. p. 320. ed. Bonon. est, θεὸς ὁ τὰ πάντα τεύχων καὶ χάριν αἰοιδᾶ φοιτεῖει (scr. φυτεῖει cum Heynio).

2. πάντα—βροτοῖς Eusebius. πάντα—βροτούς L.

3. ἐπὶ δὲ (ἐπ' ἂν L)] ἐπειδὴν Eusebii codices tres.

4. τί δ' —] Fragm. 33. Partem hujus fragmenti attulit Stobaeus Ecl. Eth. II. 1, 8. p. 8. ed. Heer. sic scriptam, τί (codex unus ἔτι) δ' ἔλπει σοφίαν εἶναι ἃ ὀλίγον (ὀλίγοι codices duo) ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἰσχύει ; οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως τὰ θεῶν βουλευμάτων' ἐρευνᾶσαι βροτέα φρενί.

ib. τί δ' ἔλπει Eusebius. ὅτι ἔλπεται L.

ib. ὀλίγον τοι (nam sic tres codices pro τι) Eusebius. ὀλίγον τοι L. Recte, ut videtur, Boeckhius collato Stobaeo σοφίαν ἔμμεναι, ἃ (ἃ τ' Bergkii) ὀλίγον ἀνὴρ ὑπὲρ ἀνδρὸς ἰσχύει ;

5. τὰ θεῶν Eusebius et Stobaeus. ζαθέων L.

ib. βουλευμάτων' ἐρευνᾶσαι Stobaeus. βουλευμάτων ἐρευνᾶσε L et Eusebii codices tres (nisi quod

ἐρευνᾶ σε), apud quem vulgo βουλευμάτων ἐρευνᾶσαι. Rectam scripturam collato Stobaeo restituit Boeckhius, οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως τὰ θεῶν βουλευμάτων' ἐρευνᾶσαι βροτέα φρενί. θνατᾶς etc.

ib. βροτέα φρενί] In βροτέα φραῖνει corruptum in Eusebii codicibus tribus. Vulgo apud Euseb. βροτέα φύσει.

7. ἐκείθεν ἔσπακε τὴν διάνοιαν] His verbis significat Clemens Pindari sententiam tractam esse ex sequenti Esariae prophetae loco. Eodem loquendi genere infra titur p. 267, 12. SYLB.

ib. Iesai. xl. 13.

ib. ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο] Euseb. καὶ τίς αὐτοῦ σύμβουλος absque verbo ἐγένετο, quod omittit etiam MS. Joan. POTT. ἐγένετο addit cod. Paris. 465. qui omittit δι' ὧν γράφει et τούτοις habet pro τοῖς προειρημένοις. Hesiodi fragmentum ad Melampodiam refert Goettlingius fragm. 177. p. 291.

12. εἰκότως ἄρα] καὶ αὐτὸς cod. Paris. 465.

ib. καὶ αὐτὸς et Ἡσιόδῳ om. cod. Paris. 465.

πάντη δ' ἀθανάτων ἀφανῆς νόος ἀνθρώποισι
γράφει.

130. Πάλιν τοῦ Μωυσέως εἰς μόχθους καὶ πόνους διὰ
τὴν παράβασιν τέξεσθαι τὴν γυναῖκα προφητεύσαντος
5 ποιητῆς τις οὐκ ἄσημος γράφει

5

οὐδέ ποτ' ἦμαρ
παύσονται καμάτου καὶ οἰζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
στεινόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.

ἔτι Ὅμηρος μὲν εἰπὼν

10 αὐτὸς δὲ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα,

δίκαιον τὸν θεὸν μηνύει. Μένανδρος δὲ ὁ κωμικὸς ἀγα-
θὸν ἐρμηνεύων τὸν θεὸν φησιν

ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
εὐθὺς γενομένῳ μυσταγωγὸς τοῦ βίου
15 ἀγαθός· κακὸν γὰρ δαίμον' οὐ νομιστόεν
εἶναι, βίον βλάπτοντα χρηστόν.

10

εἶτα ἐπιφέρει

ἅπαντα δ' ἀγαθὸν εἶναι τὸν θεὸν,

ἦτοι πάντα θεὸν ἀγαθὸν λέγων ἦ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, ἐν
20 πᾶσι τὸν θεὸν ἀγαθὸν εἶναι.

131. Πάλιν αὖ Αἰσχύλος μὲν ὁ τραγωδοποιὸς τὴν

1. *πάντη* Sylb. *πάντι* L. *πάμπαν* Eusebius.

3. *Μωυσέως*] *Μωσέως* Eusebius.
ib. *εἰς μόχθους καὶ πόνους*] *εἰς*
μόχθους καὶ μόχθους Eusebius He-
braismo evidentiori. SYLB. *εἰς*
μόχθους καὶ πόνους Eusebii codices
tres.

8. *στεινόμενοι* Eusebius. *γνώμε-*
νοι L.

9. *Ὅμηρος*] Π. 8, 69.

10. *χρῦσεια* Eusebius. *χρῦσια* L.

13. *συμπαρίσταται*] *συμπαρστατεῖ*
Plutarchus Mor. p. 474 B: sed
συμπαρίσταται confirmant scripto-

res ab Meinekio memorati vol. 4.
p. 238.

19. *ὅπερ καὶ μᾶλλον*] καὶ om. co-
dices Eusebii, exceptis duobus.
Usitata scholiastis formula est
ὅπερ καὶ μᾶλλον vel *ὅπερ καὶ κρείτ-*
τον vel *ὅπερ καὶ ἄμεινον*: de qua
dixi in indicibus scholiorum in
Euripidem et Demosthenem.

20. *εἶναι* addidi ex Eusebio.

21. *αὖ* om. Eusebii cod. Joan.
et tres alii.

ib. *τραγωδοποιὸς*] *τραγωδὸς* vulgo
apud Euseb.: sed illud codices
quattuor.

δύναμιν τοῦ θεοῦ παρατιθέμενος οὐκ ὀκνεῖ καὶ ὑψίστου
αὐτὸν προσαγορεύειν διὰ τούτων

χώριζε θνητῶν τὸν θεὸν καὶ μὴ δόκει

ὅμοιον αὐτῷ σάρκινον καθεστάναι.

15

οὐκ οἶσθα δ' αὐτόν· ποτὲ μὲν ὡς πῦρ φαίνεται

ἄπλτος ὄρμη, ποτὲ δ' ὕδωρ, ποτὲ γνώφος·

καὶ θηρσὶν αὐτὸς γίνεται παρεμφερῆς,

ἀνέμῳ, νεφέλῃ τε κάστραπῆ, βροντῆ, βροχῆ.

ὑπηρετεῖ δ' αὐτῷ θάλασσα καὶ πέτραι,

καὶ πᾶσα πηγὴ χυδατος συστήματα.

10

τρέμει δ' ὄρη καὶ γαῖα καὶ πελώριος

βυθὸς θαλάσσης κώρέων ὕψος μέγα,

ἐπὶ ἐπιβλέψῃ γοργὸν ὄμμα δεσπότου.

πάντα δύναται γάρ· δόξα δ' ὑψίστου θεοῦ·

20 ἄρ' οὐ δοκεῖ σοι ἐκεῖνο παραφράζειν τὸ “ ἀπὸ προσώπου 15
κυρίου τρέμει ἡ γῆ ;”

132. Ἐπὶ τούτοις ὁ μαντικώτατος Ἀπόλλων μαρτυρῶν
τῇ δόξῃ τοῦ θεοῦ λέγειν ἀναγκάζεται περὶ τῆς Ἀθηνᾶς,
ἡνίκα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευον οἱ Μῆδοι, ὡς ἐδειτό τε

2. προσαγορεύειν] γράφειν Eusebii
cod. Joan. et tres alii.

3. χώριζε —] Versus non Aeschylī, sed Aeschylō suppositi ab falsario.

4. ὅμοιον αὐτῷ] αὐτῷ pro σεαυτῷ
dictum more recentiorum. ὅμοιον
ἐαυτῷ L. et Justinī De monarch.
c. 2. p. 104. codex Argent. apud
Ottonem p. 127. ὅμοιον σεαυτῷ
vulgo apud Justinum et Euse-
bium. Eusebii codices tres σεαυτῷ
ὅμοιον. ὅμοια σεαυτῷ Jortinus in
Remarks on Eccles. History vol. 1.
p. 314.

5. οἶσθα δ'] οἶσθα γ' vulgo apud
Eusebium. οἶσθα γάρ codex unus,
οἶσθας tres alii et Justinī codex
Argent.

6. ὄρμη] ὄρμη Eusebius.

ib. ποτὲ γνώφος Eusebius et Ju-
stinus. ποτὲ δὲ γνώφος L.

8. κάστραπῆ Eusebius. καὶ ἀστρα-

πῆ L.

10. χυδατος Syllb. καὶ ὕδατος L.
Eusebius (cui χυδατος tacite resti-
tuit Gaisf.) et Justinus. In MS.
Ottob. πηγαὶ καὶ ὕδατος.

12. κώρέων ex Justinō. καὶ ὀρέων
L. et Eusebius.

ib. μέγα] ἐπὶ μέγα Eusebius.

13. ἐπὶ ὅταν Justinus. Incer-
tum est in tali poeta utrum ἐπὶ
pro pyrrihichio habuerit an secun-
dam verbi ἐπιβλέψῃ syllabam cor-
ripuerit.

14. δύναται γάρ· δόξα δ' ὑψίστου
ex Justinō restitutum. πάντα δυ-
νατῇ γάρ δόξα ὑψίστου L.

15. ἀπὸ —] Respicere videtur
Ps. 68, 8. γῆ ἐσεισθη, καὶ γάρ οἱ
οὐρανοὶ ἔστασαν ἀπὸ προσώπου τοῦ
θεοῦ, vel aliquem locum consimi-
lem. POTT.

19. οἱ Μῆδοι Eusebius. οἱ om.
L.

728 P.

5

καὶ ἰκέτευε τὸν Δία περὶ τῆς Ἀττικῆς. ἔχει δὲ ὧδε ὁ
χρησμός

5 οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
οἳ που νῦν ἰδρῶτι βρεούμενοι ἐστήκασιν
δείματι παλλόμενοι,

25

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

133. Θεαρίδας δὲ ἐν τῷ περὶ φύσεως γράφει, ἀ ἀρχὰ
10 τῶν ὄντων ἀρχὰ μὲν ὄντως ἀλαθινὰ μία· κείνα γὰρ ἐν
ἀρχῇ τέ ἐστιν ἐν καὶ μόνον·

οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος,

Ὅρφεὺς λέγει· ᾧ πειθόμενος ὁ κωμικὸς Δίφιλος γνωμι-
κώτατα τὸν ὄντα πάντων, φησὶ, πατέρα

2. χρῆσμός] Responsum hoc edi-
dit Aristonice Pythia quo tem-
pore Xerxes Graeciam invasit. Id
integrum recitat Herodotus 7, 140,
141, et Eusebius Pr. Ev. 5. p. 216.
Ejusdem partem adducit etiam
Theodoretus Aff. Gr. 10. p. 629.
[p. 140, 23.] POTT.

3. οὐ δύναται] Duo priores ver-
sus secundo responso editi sunt,
posteriores tres primo; nam di-
versis eos temporibus protulisse
Apollinem ex auctoribus jam me-
moratis liquet. POTT.

5. μαλερῶ πυρὶ] πυρὶ μαλερῶ Eu-
sebio cod. Joan. et duo alii.

6. που Eusebius. ποι L.

ib. βρεούμενοι] βρούμενοι apud He-
rodotum. Et sic vulgo apud Eu-
sebius 5. p. 216 (in excerptis ex
Oenomaο, ubi codices βρούμενοι), qui
loco altero p. 689. βρούμενοι in cod.
Joan. et editionibus veteribus, pro
quo βρεούμενοι tacite posuit Gaisf.
nihil de codicibus suis monens.

9. Θεαρίδας] Seu potius Θεωρί-
δας. Nam Theoridas dictus est
ille vir. Fuit autem Metapon-

tinus, et Pythagoram audivit.
Jamblichus, sub finem Vitae Py-
thagorae, istius philosophi disci-
pulos enumerans, ait, Μεταποντίω
δὲ Θεωρίδην καὶ Εὐρυτον. POTT.
Θεαρίδας Dorica est nominis forma,
quam ex Eusebio restitui. θεαρί-
δας L.

ib. ἀ ἀρχὰ Eusebius. μία δ' ἀρα L.

10. ἀρχὰ μὲν V et Eusebius.
ἀρχὰ ἀρχὰ μὲν L.

ib. ἀλαθινὰ Klotzium. ἀληθινὰ L
et Eusebius.

ib. κείνα Euseb. κείνη L.

13. Ὅρφεὺς] δὲ addunt Eusebii
codices omnes.

ib. Δίφιλος] Diphili versus ab
falsario confictos esse notavit Mei-
nekus Com. vol. 4. p. 430. Re-
petivit Justinus De monarch. p.
170. (148. ed. Otton.) cum lem-
mate καὶ Μένανδρος ἐν Διφίλω, διότι
τὸν ὄντα κύριον πάντων αἰὲ | καὶ πα-
τέρα, τοῦτον διὰ τέλους τιμῶν μόν-
νον, | ἀγαθῶν—κτίστορα.

ib. γνωμικώτατα] γνωμικώτατον
Eusebii codices pro vulgato γενι-
κώτατον.

τοῦτον διὰ τέλους τίμα μόνον,
ἀγαθῶν τοσούτων εὐρετήν καὶ κτίστορα.

729 P.

30 εἰκότως τοίνυν καὶ Πλάτων ἐθίζει τὰς βελτίστας φύσεις
ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ μάθημα, ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν
εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὰγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν 5
ἀνάβασιν. τοῦτο δὲ, ὡς εἴκειν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περι-
στροφῆ, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγῆ, ἐκ νυκτερινῆς τινος ἡμέ-
ρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος οὔσαν ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσο-
φίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι, καὶ τοὺς ταύτης μετασχόντας
τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνει, ἔστε μὲν δὴ πάντες ἀδελφοί, 10
35 λέγων, οἱ δὲ τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνειν ἀκριβέστατα καὶ
πάντη. τοῦ πατρὸς ἄρα καὶ ποιητοῦ τῶν συμπάντων
ἐμφύτως καὶ ἀδιδάκτως ἀντιλαμβάνεται πάντα πρὸς πάν-
των, τὰ μὲν ἄψυχα συμπαθοῦντα τῷ ζῳῷ, τῶν δὲ ἐμφύ-
χων τὰ μὲν ἤδη ἀθάνατα, καθ' ἡμέραν ἐργαζόμενα, τῶν 15
δ' ἔτι θνητῶν τὰ μὲν ἐν φόβῳ καὶ διὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν
ἔτι κατὰ γαστρὸς ὀχοῦμενα, τὰ δὲ αὐτεξουσίῳ λογισμῷ.
καὶ τῶν ἀνθρώπων πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι,

1. τίμα] τιμᾶν Justini codices duo.

3. καὶ Πλάτων] ὁ Πλάτων Euse-
bius. Est Rep. 7. p. 519.

ib. βελτίστας Eusebius. βελτί-
στους L.

6. τοῦτο δὲ] τοῦτο δὲ Eusebius,
ut apud Platonem.

8. ὄντος MS. Ottob. et Eusebius
cum Platone. ὄντως L.

10. τοῦ χρυσοῦ γένους κρίνει —]
Haec ex Plat. 3. p. 415. ab Cle-
mente jam supra allata p. 706.
POTT.

ib. κρίνει, ἔστε Eusebius. κρίνειν,
ἔσται L.

11. κρίνειν om. Eusebius. Vult
vero auctor eos qui sunt aurei
generis εἰς τὸ κρίνειν, ad iudican-
dum, esse aptissimos; unde Plato
loco jam dicto magistratus ex iis

eligi praecipit. POTT.

12. πάντη] Post hanc vocem
sequitur apud Euseb. εἰς, cum
asterisco: unde coniecerit aliquis
supplendum εἰσιν ἰκανοί, vel simile
quid. SYLB.

ib. συμπάντων] συμπτάντων Euse-
bius.

14. τὰ μὲν—λογισμῷ] Apud Eu-
sebius, τὰ μὲν ἄψυχα συμπαθοῦντα,
τῶν δὲ ζῳῶν τῶν ἐμφύχων τὰ μὲν
ἤδη ἀθάνατα, τὰ δὲ καθ' ἡμέραν ἐργα-
ζόμενα τῶν δὲ τοι (δέ τι cod. Joan.
et quattuor alii) θνητῶν τὰ μὲν ἐν
φόβῳ καὶ διὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἔτι
κατὰ γαστρὸς ὀχοῦμενα, τὰ δὲ αὐτεξ-
ουσίῳ λογισμῷ.

16. δ' ἔτι] δὲ ἔτι L. δέ τι co-
dices Eusebii.

17. ὀχοῦμενα] οἰχοῦμενα V.

γένος δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ τῶν γεωργούντων οὔτε νομάδων,
 ἀλλ' οὐδὲ τῶν πολιτικῶν δύναται ζῆν, μὴ προκατειλημ- 40
 μένον τῇ τοῦ κρείττονος πίστει. διὸ πᾶν μὲν ἔθνος ἐφών,
 πᾶν δὲ ἐσπερίων ἀντόμενον ἡόνων, βορειόν τε καὶ τὰ
 5 πρὸς τῷ νότῳ πάντα μίαν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν πρόληψιν
 περὶ τοῦ καταστησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, εἴ γε καὶ τὰ
 730 P. καθολικώτατα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ διαπεφοίτηκεν ἐπ'
 ἴσης πάντα.

134. Πολὺ δὲ πλεόν οἱ παρ' Ἑλλησι πολυπράγμονες
 10 φιλόσοφοι ἐκ τῆς βαρβάρου ὀρμώμενοι φιλοσοφίας τῷ
 ἀοράτῳ καὶ μόνῳ καὶ δυνατωτάτῳ καὶ τεχνικωτάτῳ καὶ
 τῶν ἄλλων καλλίστων αἰτιωτάτῳ τὴν προνομίαν ἔδωκαν, 45
 τὰ ἀκόλουθα τούτοις, εἰ μὴ κατηχηθεῖεν πρὸς ἡμῶν, οὐκ
 ἐπιστάμενοι, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸν ὅπως νοεῖσθαι πέφυκεν τὸν
 15 θεόν, μόνον δ', ὡς ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν, κατὰ περί-
 φρασιν ἀληθῆ. εἰκότως οὖν ὁ ἀπόστολος “ἢ Ἰουδαίων
 μόνων” φησὶν “ὁ θεὸς, οὐχὶ καὶ Ἑλλήνων;” οὐ μόνον
 προφητικῶς λέγων καὶ τοὺς ἐξ Ἑλλήνων πιστεύοντας
 “Ἑλληνας εἴσεσθαι τὸν θεόν, ἀλλὰ κάκεινο μηνύων, ὡς
 20 δυνάμει μὲν ὁ κύριος καὶ θεὸς πάντων ἂν εἴη καὶ τῷ
 ὄντι παντοκράτῳρ, κατὰ δὲ τὴν γνῶσιν οὐ πάντων θεός· 50

1. οὔτε νομάδων] Scribendum
 οὐδὲ, nisi οὔτε ante τῶν γεωργούντων
 excidit.

2. ἀλλ' οὐδὲ Eusebius. ἀλλ' οὔτε
 L.

3. ἐφών] ἐφόν Eusebius.

4. ἀντόμενον] ἀπτόμενον Euse-
 bius.

ib. ἡόνων Eusebius. ἦ L.

ib. βόρειον Eusebius. βόριον L.

6. ἡγεμονίαν Eusebius. ἡγεμονεῖαν
 L.

7. ἐνεργημάτων] εὐεργημάτων Eu-
 sebi codices quattuor, ἐνεργημάτων
 duo, pro vulgato ἐνεργημάτων.

ib. ἐπ' ἴσης] ἐπ' om. Eusebii
 cod. Joan. POTT. In Paris. 466.
 est πίσης.

9. πλεόν] πλείον Eusebii codex
 unus.

10. φιλόσοφοι Eusebius. οἱ φι-
 λόσοφοι L.

ib. τῷ additum ex Eusebio.

12. ἄλλων addidi ex Eusebio.

ib. προνομίαν ἔδωκαν Eusebius.
 πρόνοιαν ἔδοσαν L.

15. περίφρασιν (ut p. 372) ex
 Eusebio. περίφρασιν L.

16. Roman. iii. 29.

οὔτε γὰρ ὃ ἐστὶν οὔθ' ὅπως κύριος καὶ πατήρ καὶ ποιητὴς οὐδὲ τὴν ἄλλην ἴσασιν οἰκονομίαν τῆς ἀληθείας, μὴ οὐ πρὸς αὐτῆς διδαχθέντες.

135. Ὡσαύτως καὶ τὰ προφητικὰ τὴν αὐτὴν ἔχει τῷ
 261 S. ἀποστολικῷ λόγῳ δύναμιν. Ἡσαΐας μὲν γὰρ φησιν “ εἰ 5
 δὲ λέγετε, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποιθήσαμεν· νῦν μίχθητε τῷ κυρίῳ μου βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων.” καὶ ἐπιφέρει “ καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην τοῦ πολεμῆσαι αὐτήν;” Ἰωνᾶς δὲ ὁ καὶ αὐτὸς προφήτης τὸ αὐτὸ αἰνίσσεται δι' ὧν φησιν “ καὶ εἰσῆλθεν 10
 πρὸς αὐτὸν ὁ πρῶτος καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί σὺ ῥέγχεις; 5
 ἀνάστηθι, ἐπικαλοῦ τὸν θεὸν σου, ὅπως διασώσῃ ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀπολώμεθα.” τὸ μὲν γὰρ “ ὁ θεὸς σου” τῷ κατ' ἐπίγνωσιν εἰδοῦσι εἰπῶν, τὸ δὲ “ ὅπως διασώσῃ ἡμᾶς ὁ θεός,” τὴν συναίσθησιν τῶν εἰς τὸν παντοκράτορα ἐπιβαλόντων τὸν νοῦν ἐθνῶν ἐδήλωσεν τῶν μηδέπω πεπιστευκότων. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς “ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· δοῦλος κυρίου ἐγὼ εἰμι καὶ κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ φοβοῦμαι.” 731 P. 15

136. Αὐθὶς τε ὁ αὐτὸς “ καὶ εἶπαν, μηδαμῶς, κύριε, μὴ 20
 ἀπολώμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου.”
 10 Μαλαχίας δὲ ὁ προφήτης ἀντικρὺς ἐμφαίνει τὸν θεὸν λέγοντα “ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπ' ἀνατολῆς ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυσία μοι 25
 προσφέρεται.” καὶ πάλιν “ διότι βασιλεὺς μέγας ἐγὼ εἰμι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανὲς ἐν τοῖς ἔθνεσιν.” ποῖον ὄνομα; ἐν μὲν τοῖς πεπιστευκόσιν ὁ υἱὸς πατέρα μηνύων, ἐν δὲ τοῖς Ἑλλησι τὸ “ θεὸς ποιητὴς.” τό τε αὐτεξούσιον ὁ Πλάτων ἐνδείκνυται 30

5. Iesai. xxxvi. 7, 8, 10.
 10. Jon. i. 6, 9, 14.

23. Malach. i. 10, 11, 14.
 30. Πλάτων] Rep. 10. p. 617.

διὰ τῶνδε “ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτον, ἦν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων ¹⁵
πλέον καὶ ἔλαττον ἕκαστος αὐτῆς μετέξει.” αἰτία ἐλομέ-
νου, θεὸς ἀναίτιος· κακῶν γὰρ ὁ θεὸς οὐποτε αἷτιος.

ᾠ Τρῶες ἀρήφιλοι,

5 ὁ λυρικός φησι,

Ζεὺς ὑψιμέδων, ὃς ἅπαντα δέρκεται,
οὐκ αἷτιος θνατοῖς μεγάλων ἀχέων· ἀλλ’ ἐν μέσφ κείται κιχέιν
πάσιν ἀνθρώποισι δίκαν ὅσιαν [ἀγνὰν],
Εὐνομίας ἀκόλουθον, καὶ πινυτᾶς Θέμιδος
10 ὀλβίων παῖδες νιν εἰρόντες σύνοικον.

137. Πίνδαρος δὲ ἄντικρυς καὶ σωτήρα Δία συνοι-
732 P. κοῦντα Θέμιδι εἰσάγει, βασιλέα, σωτήρα δίκαιον, ἔρμη-
νεύων ᾧδέ πως

20

15 πρῶτον μὲν εὐβουλον Θέμιν οὐρανίαν,
χρυσέαισιν ἵπποις ᾠκεανοῦ παρὰ παγᾶν
Μοῖραι ποτὶ κλίμακα σεμνὰν
ἄγον Οὐλύμπου λιπαρὰν καθ’ ὁδὸν
σωτήρος ἀρχαίαν, ἄλοχον Διὸς ἔμμεν·
ἃ δὲ τὰς χρυσάμπυκας ἀγλαοκάρπους τίκτεν ἀλαθείας ᾠρας.

20 ὁ τοῖνον μὴ πειθόμενος τῇ ἀληθείᾳ, διδασκαλίᾳ δὲ ἀνθρω-

5. λυρικός] Non videtur esse
Pindarus, cujus mox mentio fit.
Sed fortasse Bacchylides intelli-
gendus, ut supra p. 256. SYLB.
Recte Bacchylidem intelligit. Spec-
tant enim haec ad Trojae excidium,
de quo Bacchylidem memorant
Porphyrius ad Horatii Carm. 1,
15. et scholiasta Statii Theb. 7,
330: v. Bergk. ad Lyr. Fragm.
p. 972.

8. ἀγνὰν delet Neuius.

9. πινυτᾶς Sylb. πινυτᾶς L.

10. παῖδες νιν Neuius. παῖδες
ᾧδων L.

11. Πίνδαρος] Fragm. 6.

ib. Δία Sylb. δία L. διὰ V.

14. πρῶτον ex Hephaestione p.
91. πρῶτα L.

15. χρυσέαισιν Heinsius. χρυσι-
αισιν L.

ib. ἵπποις Hermannus. ἵπποισιν
L.

ib. παγᾶν Boeckhius. πάγον L.

17. ἄγον Οὐλύμπου Hermannus.
ἄγον ὀλύμπου L.

ib. καθ’ ὁδὸν — ἔμμεν Heynius.
κάθοδον — ἔμμεναι L.

19. ἀλαθείας ᾠρας Boeckhius ex
Hesychio (s. v. ἀλαθείας ᾠρας).
ἀγαθὰ σωτήρας L.

πίνῃ τετυφωμένος, δυσδαίμων ἄθλιός τε καὶ κατὰ τὸν
Εὐριπίδην

ὃς τὰδε λεύσσω θεὸν οὐχὶ νοεῖ,

μετεωρολόγων δ' ἐκὰς ἔρριψεν

25 σκολιὰς ἀπάτας, ὧν ἀτηρὰ 5

γλώσσ' εἰκοβολεῖ περὶ τῶν ἀφανῶν

οὐδὲν γνώμης μετέχουσα.

138. Ἀφικόμενος οὖν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ μάθησιν ὁ βου-
λόμενος ἀκούετω μὲν Παρμενίδου τοῦ Ἐλεάτου ὑπισχνου-
μένου,

10

εἶσθ' δ' αἰθερίαν τε φύσιν τὰ τ' ἐν αἰθέρι πάντα

σήματα καὶ καθαρὰς εὐαγέος ἡελίοιο

λαμπάδος ἔργ' αἰδηλα, καὶ ὑπόθεν ἐξεγένοντο

ἔργα τε Κύκλωπος πύση περίφοιτα σελήνης

καὶ φύσιν, εἰδήσεις δὲ καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχοντα,

ἔνθεν ἔφν τε καὶ ὡς μιν ἄγουσ' ἐπέδησεν ἀνάγκη

15

30 πείρατ' ἔχειν ἄστρων.

Μητροδώρου τε, καίτοι Ἐπικουρείου γενομένου, ἐνθέως
ταῦτά γε εἰρηκότος “ μέμνησο, Μενέστρατε, διότι θνητὸς
φὺς καὶ λαβὼν βίον ὠρισμένον, ἀναβὰς τῇ ψυχῇ ἕως ἐπὶ 20
τὸν αἰῶνα καὶ τὴν ἀπειρίαν τῶν πραγμάτων. κατείδες
καὶ τὰ ἐσσόμενα πρό τ' εἶοντα· ὅτε σὺν εὐδαίμονι χορῶ,
κατὰ τὸν Πλάτωνα, μακαρίαν ὄψιν τε καὶ θεῶν ἐποπτεύ-
σομεν, ἐπόμενοι μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ' ἄλλων
θεῶν, τελετὴν, ἧ θέμις λέγειν, μακαριωτάτην τελούμενοι, 25

1. τετυφωμένος] Respicit Timoth. I vi. 3, 4. POTT.

2. Εὐριπίδην] Fragma. 905. ed. Nauck. p. 514.

3. λεύσσω Sylb. λεύσων L. ib. νοεῖ] νοεῖ L.

4. δ'] θ' Wagnerus.

5. ἀτηρὰ γλώσσ' Potterus. ἀτειρὰ (ἀντειρὰ MS. Ottob.) γλώσσα L.

9. ὑπισχνουμένου L. ἐπισχνουμένου tyrothetiae errore V.

12. καθαρὰς Sylb. καθαρὰς L.

13. ὑπόθεν Sylb. ὀπόθεν L.

14. περίφοιτα Scaliger. περι φοιτὰ L.

16. ἔνθεν ἔφν τε Sylb. ἔνθεν μὲν γὰρ ἔφνγε L.

19. γε Sylb. τε L, om. apogr. Paris.

22. ἐσσόμενα ex Homero Sylb. (ut infra p. 771). ἐσόμενα L.

23. Πλάτωνα] Phaedr. p. 250 B.

25. θεῶν, τελετὴν Sylb. θεῶν (θεὸν V) τε λέγων L. θεοῦ τε λέγων ex apogr. Paris. affert Potterus.

ἦν ὀργιάζομεν, ὀλόκληροι μὲν αὐτοὶ καὶ ἀπαθεῖς κακῶν, 35
 ὅσα ἡμᾶς ἐν ὑστέρω χρόνῳ ὑπέμεινεν, ὀλόκληρα δὲ καὶ
 ἀρτεμῆ φάσματα μυούμενοί τε καὶ ἐποπτεύοντες ἐν αὐγῇ
 καθαρᾷ, καθαροὶ καὶ ἀπήμαντοι τούτου, ὃ νῦν σῶμα περι-
 5 φέροντες ὀνομάζομεν, ὀστρέου τρόπον δεδεσμευμένοι.

139. Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι τὸν οὐρανὸν τὸν ἀντίχθονα
 καλοῦσιν, ἐφ' ἧς γῆς δι' Ἰερεμίου “τάξω σε εἰς τέκνα,
 733 P. καὶ δώσω σοι γῆν ἐκλεκτὴν κληρονομίαν θεοῦ παντοκρά-
 τος, ἦν οἱ κληρονομήσαντες βασιλεύσουσι γῆς.” καὶ
 10 μυρία ἐπὶ μυρίοις ἐπιρρεῖ μοι παρατίθεσθαι, συμμετρίας 40
 δ' οὖν ἕνεκα καταπαυστέον ἤδη τὸν λόγον, ὅπως μὴ τὸ
 τοῦ τραγωδοποιῶν Ἀγάθωνος πάθωμεν καὶ αὐτοί·

τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ἡγούμενοι,
 τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμενοι.

15 140. Δεδειγμένου τοίνυν σαφῶς, ὡς οἶμαι, ὅπως κλέ-
 πτας εἰρήσθαι πρὸς τοῦ κυρίου τοὺς Ἑλληνας ἕξακου-
 στέον, ἐκὼν παραλείπω τὰ τῶν φιλοσόφων δόγματα. εἰ
 γὰρ καὶ τὰς λέξεις ἐπίοιμεν αὐτῶν, οὐκ ἂν φθάνοιμεν 45
 πλήθος ὅσον, ὑπομνημάτων συνερανίζοντες ἐκ τῆς βαρ-
 20 βάρου φιλοσοφίας πᾶσαν φερομένην τὴν παρ' Ἑλληνισιν
 ἐνδεικνύμενοι σοφίαν. ἧς θεωρίας οὐδὲν ἦττον αὐθις ἐφα-
 ψόμεθα κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, ὀπηνίκα ἂν τὰς περὶ ἀρχῶν
 δόξας τὰς παρ' Ἑλληνισιν φερομένας ἀναλεγάμεθα. πλὴν
 καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἡσυχῇ παρίσταται
 25 σκοπεῖν, ὃν τρόπον ταῖς Ἑλληνικαῖς τῷ οἴῳ τε ὄντι δια-
 νήχεται τὰ ἐν αὐτοῖς κύματα ἐντευκτέον βίβλοις. ὄλβιος,
 ὡς εἴκειν, ἄρα ἐστὶν κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα,

50

ὃς θεῶν πρᾶπίδων ἐκτίσατο πλοῦτον,
 δειλὸς δ' ὧ σκοτόεσσα θεῶν πέρι δόξα μέμηλεν.

1. ἦν Syll. ἦν L. ἦν V.	γόριοι L.
3. ἀρτεμῆ seripsi. ἀρτεμῆ L. quod
in ἀρτεμῆ mutabat Syll.	7. Jerem. iii. 19.
4. ἀπήμαντοι Syll. προ ἀσήμαντοι.	10. ἐπιρρεῖ] ἐπιμυρρεῖ MS. Ottob.
6. Πυθαγόρειοι Heinsius. πυθα-	13. ἔργον ὡς] ὡς ἔργον MS. Ot-
tob.

γνώσιν καὶ ἀγνωσίαν ὄρους εὐδαιμονίας κακοδαιμονίας τε
θείως ἐδήλωσεν. “*χρὴ γὰρ εὖ μάλα πολλῶν ἱστορας*
262 S. *φιλοσόφους ἀνδρας εἶναι,*” καθ’ Ἡράκλειτον, καὶ τῷ ὄντι
ἀνάγκη

πολλὰ πλανηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν.

5

141. Ἦδη μὲν οὖν δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν προειρημένων
ὡς αἰδῖος ἢ τοῦ θεοῦ εὐποία τυγχάνει καὶ εἰς πάντας ἐξ
ἀρχῆς ἀνάρχου ἴση ἀτεχνῶς ἢ φυσικῇ δικαιοσύνη, κατ’
ἀξίαν ἐκάστου γένους γενομένη, οὐκ ἀρξάμενη ποτέ· οὐ
γὰρ ἀρχὴν τοῦ κύριος καὶ ἀγαθὸς εἶναι εἴληφεν ὁ θεὸς 10
5 ὦν αἰεὶ ὃ ἐστίν, οὐδὲ μὴν παύσεταιί ποτε ἀγαθοποιῶν, καὶ
εἰς τέλος ἀγάγη ἕκαστα. μεταλαμβάνει δὲ τῆς εὐποίας
ἕκαστος ἡμῶν πρὸς ὃ βούλεται, ἐπεὶ τὴν διαφορὰν τῆς 734 P.
ἐκλογῆς ἀξία γενομένη ψυχῆς αἵρεσίς τε καὶ συνάσκησις
πεποίηκεν. ὧδε μὲν οὖν καὶ ὁ πέμπτος ἡμῖν τῶν κατὰ τὴν 15
ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματεὺς
περαιούσθω.

2. ἱστορας] ἱστορας L.

5. πλανηθῆναι] πλανθῆναι MS.
Ottob. Est versus Phocylideus
ap. Plut. Mor. p. 47 E. sic scrip-
tus, πόλλ’ ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμε-
ναι ἐσθλόν. Anonymus rhetor in
Cramerii Anecd. Par. vol. 1. p. 166,
17. εἰς ὃ τι χρὴ οὐ μόνον τὸ Φωκυ-

λίδειον παθεῖν πόλλ’ ἀέκοντα διζήμενον
ἔμμεναι (codices οὐ μόνον τὸ, vel τὸν,
προ ἔμμεναι) ἐσθλόν, ἀλλὰ καὶ πονῆσαι
πόνους οὐ φαύλους.

14. ἀξία] ἀξίως H. MS. et Ottob.

17. περαιούσθω] τέλος τοῦ πέμπτου
subscripsit V, quod non est in L.

Κ Α Η Μ Ε Ν Τ Ο Σ

Σ Τ Ρ Ω Μ Α Τ Ε Ω Ν Ζ'.

ARGUMENTUM.

CAP. I. Ordo dicendorum (§. 1-3). C. II. Ad illud redit, quod fine libri quinti probaverat, Graecos ab Hebraeis pleraque furatos esse; quod ex eo probare pergit, quod aliena dicta inter se mutuati sint (§. 4-27). C. III. Idem probat ex eo quod miracula in sacris libris tradita in suas historias et fabulas mythologas transtulerint (§. 28-34). C. IV. Graecos ex Aegyptiis et Judaeorum gymnosophistis multa philosophiae praecepta hausisse, quos ob sapientiam claros fuisse ostendit (§. 35-38). C. V. Graecos quendam veri dei notitiam habuisse (§. 39-43). C. VI. Evangelium ethnicis in inferno positum non minus quam Judaeis et ethnicis viventibus fuisse annunciatum (§. 44-53). C. VII. Quae sit vera sapientia et unde discatur (§. 54-61). C. VIII. Philosophiam esse cognitionem a deo datam, licet respectu ad perfectiorem evangelii lucem ab apostolo vili pendatur (§. 62-70). C. IX. Gnosticum verum animi perturbatis affectibus omnino carere (§. 71-79). C. X. Eundem etiam disciplinarum humanarum cognitionem sibi comparaturum, tanquam fidei adjutricium atque ad res divinas percipiendas animum praeparantium (§. 80-83). C. XI. Mysticas rerum divinarum significationes contineri ostendit in numerorum arithmetico-rum proportionibus et rationum geometricarum, ut etiam modorum musicorum differentiis (§. 84-105). C. XII. Hominem quodam modo esse aptum ad perfectionem, gnosticum vero solum eam consequi (§. 106-114). C. XIII. Talibus eminentes quosdam gloriae gradus in coelis reservatos honori episcopatus, presbyteratus, diaconatus in ecclesia terrestri respondententes (§. 115-117). C. XIV. Veritatis et honorum

1. ΚΑΗΜΕΝΤΟΣ addidit V, om. *ἔκτος ὁ καὶ ζῆτα* L. *Στρωματέων τῶν*
 L. *εἰς ὀκτώ λόγος ἕκτος* V.
2. ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ Ζ'.] *στρωματεὺς*

operum studiosis pro cuiusque merito in coelis locum assignatum iri (§. 118-124). C. XV. De variis cognitionis ad perfectionem ducentis gradibus, et qua de causa multa obscure et mystice in sacra scriptura tradantur (§. 125-142). C. XVI. Exemplum huius mystici intellectus ponit in explicatione mystica decalogi (§. 143-158). C. XVII. Philosophiam non tradidisse perfectam dei cognitionem, esse tamen in animarum medelam a deo datam (§. 159-170). C. XVIII. Gnosticum verum philosophiam quasi per otium attingere ad ulteriora progredientem, Christianam doctrinam omnis sapientiae fontem (§. 171-178).

ΚΕΦ. Α.

1. Ὁ δὲ δὴ ἔκτος ὁμοῦ καὶ ὁ ἕβδομος ἡμῖν τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματεὺς διαγράψας ὡς ἔνι μάλιστα τὸν ἠθικὸν λόγον ἐν τούτοις περαιούμενον καὶ παραστήσας ὅστις ἂν εἴη κατὰ 5 τὸν βίον ὁ γνωστικὸς, πρόεισι δείξων τοῖς φιλοσόφοις οὐδαμῶς ὡς ἄθεον τοῦτον, ὡς ὑπειλήφασιν, μόνον δὲ τῷ ὄντι θεοσεβῆ, τὸν τρόπον τῆς θρησκείας τοῦ γνωστικοῦ κεφαλαιωδῶς ἐκτιθέμενος ὅσα τε εἰς γραφὴν ὑπομνηστι- 736 P. κὴν ἀκινδύνως ἐγχαράξαι “ ἐργάζεσθαι γὰρ τὴν βρώσιν 10 τὴν εἰς αἰῶνα παραμένουσαν” ὁ κύριος ἐνετείλατο, καὶ πού ὁ προφήτης λέγει “ μακάριος ὁ σπείρων ἐπὶ πᾶν ὕδωρ, οὗ μὸςχος καὶ ὄνος πατεῖ” ὁ ἐκ νόμου καὶ ἐξ ἔθνων εἰς τὴν μίαν πίστιν συναγόμενος λαός. “ ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει” κατὰ τὸν γενναῖον ἀπόστολον. φθάσας 15 δὲ ὁ παιδαγωγὸς ἡμῖν ἐν τρισὶ διαιρούμενος βίβλοις τὴν ἐκ παίδων ἀγωγὴν τε καὶ τροφὴν παρέστησεν, τουτέστιν ἐκ κατηγήσεως συναύξουσαν τῇ πίστει πολιτείαν καὶ 25 προπαρασκευάζουσαν τοῖς εἰς ἄνδρας ἐγγραφομένοις ἐνάρετον τὴν ψυχὴν εἰς ἐπιστήμης γνωστικῆς παραδοχὴν. 20

10. Joann. vi. 27.

12. Iesai. xxxii. 20.

14. Roman. xiv. 2.

17. παρέστησεν L. παρέστηκεν V.

ἐναργῶς οὖν τῶν Ἑλλήνων μαθόντων ἐκ τῶν λεχθησο-
μένων διὰ τῶνδε ἡμῖν ὡς ἀνοσίως τὸν θεοφιλῆ διώκοντες
ἀσεβοῦσιν αὐτοὶ τότε ἤδη προϊόντων τῶν ὑπομνημάτων
κατὰ τὸν τῶν στρωματέων χαρακτῆρα, ἐπιλυτέον τά τε
5 ὑπὸ Ἑλλήνων τά τε ὑπὸ βαρβάρων προαπορούμενα ἡμῖν
περὶ τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας.

2. Ἐν μὲν οὖν τῷ λειμῶνι τὰ ἄνθη ποικίλως ἀνθοῦντα
κὰν τῷ παραδείσῳ ἢ τῶν ἀκροδρῦν φυτεία οὐ κατὰ εἶδος 30
ἕκαστον κεχώρισται τῶν ἀλλογενῶν, εἰ καὶ λειμῶνάς τινες
10 καὶ ἐλικῶνας καὶ κηρία καὶ πέπλους συναγωγὰς φιλομα-
θεῖς ποικίλως ἐξανθισάμενοι συνεγράψαντο, τοῖς δ' ὡς
ἔτυχεν ἐπὶ μνήμην ἐλθοῦσι καὶ μήτε τῇ τάξει μήτε τῇ
φράσει διακεκαθαρμένοι, διεσπαρμένοι δὲ ἐπίτηδες, ἀνα-
μιξ ἢ τῶν στρωματέων ἡμῖν ὑποτύπωσις λειμῶνος δίκη
15 πεποίκιλται. καὶ δὴ ὧδε ἔχοντες ἐμοί τε ὑπομνήματα
εἶεν ἂν ζώπυρα τῷ τε εἰς γνῶσιν ἐπιτηδείῳ, εἴ πως 35
περιτύχοι τοῖσδε, πρὸς τὸ συμφέρον καὶ ὠφέλιμον μετὰ
ιδρώτος ἢ ζήτησις γενήσεται· οὐ γὰρ μόνον τῶν σιτίων
τὸν πόνον, πολὺ δὲ πλέον καὶ τῆς γνώσεως ἡγείσθαι
20 δίκαιον, τοῖς διὰ στενῆς καὶ τεθλιμμένης τῆς κυριακῆς
ὄντως ὁδοῦ εἰς τὴν αἰδίου καὶ μακαρίαν παραπεμπομένοις
σωτηρίαν, ἢ γνῶσις δὲ ἡμῶν καὶ ὁ παράδεισος ὁ πνευμα-
τικὸς αὐτὸς ἡμῶν ὁ σωτὴρ ὑπάρχει εἰς ὃν καταφυτευόμεθα
μετατεθέντες καὶ μεταμοσχευθέντες εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν
25 ἐκ βίου τοῦ παλαιοῦ, ἢ μεταβολὴ δὲ τῆς φυτείας εἰς εὐκαρ- 40
πίαν συμβάλλεται. φῶς οὖν ὁ κύριος καὶ γνῶσις ἢ ἀλη-
θῆς, εἰς ὃν μετετέθημεν.

5. προαπορούμενα scripsi pro
προσαπορούμενα.

9. τινες] τινὰς L. τινὲς V.

12. ἐπὶ μνήμην] ἐπὶ μνήμης H.
MS.

13. ἐπίτηδες] καὶ ἐπίτηδες H. MS.
et Ottob.

20. τεθλιμμένης] τεθλημένης MS.
Ottob.

24. τὴν γῆν τὴν L. et H. MS.
Alterum τὴν excidit in V. γῆν τὴν
om. MS. Ottob.

25. βίου] μου MS. Ottob.

3. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως διττὴ ἡ γνώσις, ἣ μὲν κοινῶς 737 P
 ἢ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως σύνεσις τε καὶ ἀντίληψις
 κατὰ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων πανδήμως
 ἐμφαινομένη, ἣς οὐ μόνον αἱ λογικαὶ, ἀλλ' ἴσως καὶ αἱ
 ἄλογοι μεθέξουσιν, ἣν οὐκ ἂν ποτε ἔγωγε γνώσιν τε ὄνο- 5
 μάσαιμι καὶ τὴν δι' αἰσθητηρίων ἀντιλαμβάνεσθαι πεφν-
 45 κυῖαν· ἡ δὲ ἐξαιρέτως ὀνομαζομένη γνώσις ἀπὸ τῆς γνώμης
 καὶ τοῦ λόγου χαρακτηρίζεται, καθ' ἣν μόναι αἱ λογικαὶ
 δυνάμεις γνώσεις γενήσονται αἱ τοῖς νοητοῖς κατὰ ψιλὴν
 τὴν τῆς ψυχῆς ἐνέργειαν εἰλικρινῶς ἐπιβάλλουσαι· “ χρη- 10
 στὸς ἀνὴρ” φησὶν ὁ Δαβιδ “ ὁ οἰκτίρμων,” τῶν παραπολ-
 λυμένων τῇ πλάνῃ “ καὶ κιχρῶν,” ἐκ μεταδόσεως τοῦ λόγου
 τῆς ἀληθείας οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ γὰρ “ οἰκονομήσει τοὺς
 λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει,” ἐπιλογισμῶ βαθεῖ. “ οὗτος ἐσκόρ-
 πισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν.” 15

ΚΕΦ. Β.

50 4. Πρὸ δὲ τῆς εἰς τὸ προκείμενον ἐγχειρήσεως ἐν προ-
 ομιμίῳ εἶδει προσαποδοτέον τῷ πέρατι τοῦ πέμπτου στρω-
 ματέως τὰ ἐνδέοντα. ἐπεὶ γὰρ παρεστήσαμεν τὸ συμβο-
 λικὸν εἶδος ἀρχαῖον εἶναι, κεχρηῆσθαι δὲ αὐτῷ οὐ μόνον 20
 τοὺς προφήτας τοὺς παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων
 263 S. τῶν παλαιῶν τοὺς πλείονας καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὰ
 ἔθνη βαρβάρων οὐκ ὀλίγους, ἐχρῆν δὲ καὶ τὰ μυστήρια
 ἐπελθεῖν τῶν τελουμένων· ταῦτα μὲν ὑπερτίθεμαι διασα-
 φήσειν, ὀπηνίκα ἂν τὰ περὶ ἀρχῶν τοῖς Ἑλλησιν εἰρημένα 25
 ἐπίοντες διελέγχωμεν· τῆσδε γὰρ ἔσεσθαι τῆς θεωρίας
 ἐπιδείξομεν καὶ τὰ μυστήρια. παραστήσαντες δὲ τὴν

4. αἱ λογικαὶ] δυνάμεις addit Her-
 vetus.

9. δυνάμεις delet Potterus.

10. Psalm. cxii. 5. 9.

20. αὐτῷ V. αὐτὸ L. cum rasura
 post literam ὁ.

27 — 124, 18. παραστήσαντες—
 τρέψομαι] Euseb. Pr. Ev. 10. p. 461.

ἔμφασιν τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας ἐκ τῆς διὰ τῶν γραφῶν
 εἰς ἡμᾶς δεδομένης ἀληθείας περιανγασθεῖσαν, καθ' ὃ 5
 σημαίνόμενον διήκειν εἰς αὐτοὺς τὴν κλοπὴν τῆς ἀληθείας
 ἐκδεχόμενοι, εἰ μὴ ἐπαχθὲς εἰπεῖν, ἀπεδείξαμεν. φέρε
 5 μάρτυρας τῆς κλοπῆς αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν παραστήσωμεν
 τοὺς Ἑλληνας· οἱ γὰρ τὰ οἰκεία οὕτως ἀντικρυς παρ'
 ἀλλήλων ὑφαιρούμενοι βεβαιοῦσι μὲν τὸ κλέπται εἶναι,
 σφετερίζεσθαι δ' ὅμως καὶ ἄκοντες τὴν παρ' ἡμῶν ἀλή-
 738 P. θειαν εἰς τοὺς ὁμοφύλους λάθρα διαδείκνυνται. οἱ γὰρ
 10 μηδὲ ἑαυτῶν, σχολῇ γ' ἂν τῶν ἡμετέρων ἀφέξονται.

5. Καὶ τὰ μὲν κατὰ φιλοσοφίαν σιωπήσομαι δόγματα, 10
 αὐτῶν ὁμολογούντων ἐγγράφως τῶν τὰς αἰρέσεις διανε-
 μημένων, ὡς μὴ ἀχάριστοι εὐρεθεῖεν παρὰ Σωκράτους
 εἰληφέναι τὰ κυριώτατα τῶν δογμάτων. ὀλίγοις δὲ τῶν
 15 καθωμιλημένων καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν εὐδοκίμων ἀνδρῶν
 χρησάμενος μαρτυρίοις, τὸ κλεπτικὸν διελέγξας αὐτῶν
 εἶδος, διαφόροις τοῖς χρόνοις καταχρώμενος ἐπὶ τὰ ἐξῆς
 τρέψομαι. Ὀρφέως τοίνυν ποιήσαντος

ὡς οὐ κύντερον ἦν καὶ ῥίγιον ἄλλο γυναικός,

15

20 Ὅμηρος ἀντικρυς λέγει

ὡς οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός.

1. διανοίας] ἐπινοίας Eusebius.

4. φέρε μάρτυρας τῆς κλοπῆς] De longa hac de furtis literariis disputatione (p. 737-752), in qua errores non pauci sunt commissi vel ab Clemente ipso vel ab auctore quem secutus est, videnda quae in Praefatione voluminis primi diximus.

5. καθ' ἑαυτῶν] καθ' αὐτῶν Eusebius.

9. οἱ γὰρ] εἰ γὰρ vulgo apud Eusebium: sed codices quinque οἱ γάρ.

10. σχολῇ γ' ἂν] Scribendum σχολῇ γε, nisi soloece locutus est

Clemens.

12. διανεμημένων Eusebius. διανεμομένων L.

13. εὐρεθεῖεν Eusebii codices. ἐλεγχθεῖεν L. et vulgo apud Eusebium.

16. αὐτῶν εἶδος Eusebii codices quattuor. εἶδος αὐτῶν L. et vulgo apud Eusebium.

17. διαφόροις Eusebii codices nonnulli (alii, inter quos cod. Joan. ἀδιαφόροις). ἐν διαφόροις L.

21. ὡς additum ex Homero Od. 11, 427. et sic fortasse in Orphico versu ὡς, non ὡς, scribendum.

γράψαντός τε Μουσαίου

ὡς αἰεὶ τέχνη μέγ' ἀμείνων ἰσχύος ἐστίν,

ἽΟμηρος λέγει

μήτι τοι δρυτόμος περιγίνεται ἢ ἐ βίηφι.

πάλιν τοῦ Μουσαίου ποιήσαντος

5

ὡς δ' αὐτως καὶ φύλλα φύει ζείδωρος ἄρουρα,
ἄλλα μὲν ἐν μελήσιν ἀποφθίνει, ἄλλα δὲ φύει·
ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου γενεὴ καὶ φύλλον ἐλίσσει·

ἽΟμηρος μεταγράφει

20 φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη 10
τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίνεται ὥρη·
ὡς ἀνδρῶν γενεὴ ἢ μὲν φύει, ἢ δ' ἀπολήγει.

πάλιν δ' αὖ ἽΟμήρου εἰπόντος

οὐχ ὅσῃ κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι,

ἽΑρχίλοχος τε καὶ Κρατῖνος γράφουσιν, ὁ μὲν

15

οὐ γὰρ ἐσθλὰ κατθανοῦσι κερτομέειν ἐπ' ἀνδράσιν·

4. περιγίνεται] In hac voce tacita significatio est adverbii *magis*: ideo μάλλον non expressum est. SYLB. Exstat autem hic versus Il. 23, 315. ubi μέγ' ἀμείνων pro περιγίνεται scriptum est. Quae lectio Clementi restituenda esse videtur, cum in Musaei quoque versu exstet. Unde vero περιγίνεται irrepsit? Scilicet ex alio versu, qui apud Homerum statim sequitur:

μήτι δ' ἠνίοχος περιγίνεται ἠνίοχοιο.
POTT.

5. Μουσαίου] μωσέου primo scriptum in L. Correxit manus anti-

qua eadem quae lemmata in margine posita scripsit.

6. αὐτως] αὐτως V.

ib. ζείδωρος scripsi pro ζήδωρος.

8. ὡς—ἐλίσσει] ὡς—ἐλίσσει V.

ib. ἀνθρώπου γενεὴ καὶ φύλλον]

Ἀπτιος forte ἀνθρώπων γενεὴ καὶ φύλον. SYLB. Immo γενεὴν καὶ φύλον ἐλίσσει (sc. ἄρουρα), ut monet Heynius ad Homer. Il. 6, 147. vol. 5. p. 213.

9. ἽΟμηρος] Il. 6, 147.

13. ἽΟμήρου] Od. 22, 412.

16. κερτομέειν] Sic etiam ap. schol. Hom. Od. 22, 412. κερτομέειν apud Stobaeum Flor. 125, 3.

Κρατῖνος δὲ ἐν τοῖς Λάκωσι

φοβερὸν ἀνθρώποις τόδ' αὖ,
κατέμεινος ἐπ' αἰζηοῖσι καυχᾶσθαι μέγα.

6. Αὐθῖς τε ὁ Ἀρχίλοχος τὸ Ὀμηρικὸν ἐκείνο μετα- 25
5 φέρων

ἀασάμην, οὐδ' αὐτὸς ἀναίνομαι, ἀντί νυ πολλῶν

739 P. ὧδέ πως γράφει

ἡμβλακον, καὶ πού τιν' ἄλλον ἢδ' ἄτη κιχῆσατο

καθάπερ ἀμέλει κάκεινο τὸ ἔπος

10 ξυνὸς ἐννάλιος, καὶ τε κτανέοντα κατέκτα

μεταποιῶν αὐτὸς ὧδέ πως ἐξήνεγκεν

ἔρξω· ἐτήτυμον γὰρ ξυνὸς ἀνθρώποις Ἄρης.

ἔτι κάκεινο μεταφράζω

νίκης ἀνθρώποισι θεῶν ἐν πείρατα κείται,

15 διὰ τοῦδε τοῦ ἰάμβου δῆλός ἐστι

καὶ νέους θάρσυνε, νίκης δ' ἐν θεοῖσι πείρατα.

30

1. τοῖς Λάκωσι] Λάκωνες memorantur Platonis, Eubuli et Nicocharis: Λάκωνες Cratini aliunde non cogniti.

2. φοβερὸν] φθοφερὸν Jacobsius.

ib. τόδ' αὖ (τὸ δ' αὖ L)] τόδε Grotius in Excerptis p. 461.

3. αἰζηοῖσι Grotius. αἰζηοῖσιν L.

4. τὸ Ὀμηρικὸν] Π. 9, 116.

7. γράφει] Forte verius μεταγράφει. In versu seq. si quis ἡμπλακον malit pro ἡμβλακον, per me licet. Agnoscat tamen Hesychius ἡμβλακε pro ἡγγόση. SYLB.

8. τιν'] τινὰ L.

ib. ἄτη quum prima syllaba longa dicatur, ἀλη conjecit Hermannus.

10. ξυνὸς ἐννάλιος —] Homerus Π. 18, 309.

12. ἔρξω] Corruptum. Ἐρξίω Bergkii fr. 64. p. 550. quod nomen idem sit quod Ἐρξίης in

versu Archilochi quem Hephaestio memoravit p. 34. Ἐρξίη, πῆ δῆτ' ἄνοβλος ἀθροῖζεται στρατός. ἔρρ' ἰών Meinekius.

ib. ἀνθρώποις Sylb. ἀνθρώποισιν L.

14. νίκης —] Apud Homerum Π. 7, 102. αὐτὰρ ὑπερθεν | νίκης πείρατ' ἔχονται ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι. Quae Clemens ipse pervertisse videtur verborum θεῶν ἐν γούνασι κείται Π. 17, 514. recordatus.

ib. ἀνθρώποισι Sylb. ἀνθρώποισιν L.

ib. ἐν πείρατα] ἐν πείρα L. ἐκ πείρατα Sylb. qui in annot. θεῶν ἐν. Vide annot.

15. ἰάμβου] ἰαμβος non solum de iambis, sed etiam de aliis metris dicitur.

16. θάρσυνε Elmsleius. θαρρῦνα L.

7. Πάλιν Ὀμήρου εἰπόντος “ἀνιπτόποδες, χαμαιεῦναι”
 Εὐριπίδης ἐν Ἐρεχθεῖ γράφει

ἐν ἀστρώτῳ πέδῳ
 εὔδουσι, πηγαῖς δ’ οὐχ ὑγραίνουσι πόδας.

Ἄρχιλόχου τε ὁμοίως εἰρηκότος

5

ἀλλ’ ἄλλος ἄλλῳ καρδίην λαίνεται,

παρὰ τὸ Ὀμηρικὸν

ἄλλος γὰρ ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

Εὐριπίδης ἐν τῷ Οἰνεῖ φησιν

ἀλλ’ ἄλλος ἄλλοις μᾶλλον ἦδεται τρόποις.

10

ἀκήκοα δὲ Αἰσχύλου μὲν λέγοντος·

35

οἴκοι μένειν χρῆ τὸν καλῶς εὐδαίμονα·
 καὶ τὸν κακῶς πρᾶσσοντα καὶ τοῦτον μένειν.

Εὐριπίδου δὲ τὰ ὅμοια ἐπὶ τῆς σκηνηῆς βοῶντος

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει·

15

ἀλλὰ καὶ Μενάνδρου ὧδέ πως κωμωδοῦντος

οἴκοι μένειν χρῆ καὶ μένειν ἐλεύθερον,
 ἢ μηκέτ’ εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

1. Ὀμήρου] II. 15, 235.

3. ἐν ἀστρώτῳ πέδῳ εὔδουσι Mus-
 gravius. εὔδουσιν ἐν ἀστρώτῳ πέδῳ
 L.

6. ἀλλ’ om. Sextus Emp. adv.
 Math. 11, 679. p. 555. ed. Bekk.
 et schol. Hom. Od. 14, 228.

ib. καρδίην Bergk. κραδίην L.

ib. λαίνεται] In γένηται corruptum
 apud schol. Hom.

7. Ὀμηρικὸν] Od. 14, 228.

8. γὰρ] Recte apud Homerum
 γάρ τ’.

9. Εὐριπίδης] Fortasse Εὐριπί-
 δης δ’.

11. Αἰσχύλου] Fragm. 300.

12. οἴκοι—] Hunc versum So-
 phocli tribuit Stobaeus Flor. 39,
 14, sine nomine poetae attulit

Diogenianus Proverb. 7, 35.

ib. χρῆ] deī Stobaeus.

13. καὶ τὸν κακῶς πρᾶσσοντα καὶ
 τοῦτον μένειν] Hunc versum non
 est verisimile ab Aeschylō scrip-
 tum esse. Quod sensit Nauckius
 (p. 78) qui comici poetae verba
 haec esse coniecit inter duas per-
 sonas distribuenda, B. καὶ τὸν κα-
 κῶς πρᾶσσοντα (πράττοντα); A. καὶ
 τοῦτον μένειν. Mihi spurius esse
 videtur.

ib. κακῶς Sylb. καλῶς L.

14. Εὐριπίδου] In Philocteta, ex
 quo attulit Stobaeus Flor. 39, 13.

16. Μενάνδρου] Hunc locum (ex
 Ἐαντὸν τιμωρομένῳ) attulit etiam
 Stobaeus Flor. 39, 11. et versum
 priorem 53, 1.

740.P. 8. Πάλιν Θεόγνιδος μὲν λέγοντος

οὐκ ἔστιν φεύγοντι φίλος καὶ πιστὸς ἐταῖρος

Εὐριπίδης πεποιήκει

πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος.

5 Ἐπιχάρμου τε εἰπόντος “ὦ θύγατερ αἰαὶ τύχας· συνοι- 40
κίζων με ὡ σεσσα πολαπερά” καὶ ἐπάγοντος “ὁ μὲν γὰρ
ἄλλην δῆτα λαμβάνει νεάνιδα, ἄλλον δ’ ἄλλη μαστεύει
τινά” Εὐριπίδης γράφει

κακὸν γυναῖκα πρὸς νέον ζεῦξαι νέαν·

10 ὁ μὲν γὰρ ἄλλης λέκτρον ἱμεῖρει λαβεῖν,
ἢ δ’ ἐνδεῆς τοῦδ’ οὔσα βουλεύει κακά.

ἔτι Εὐριπίδου μὲν ἐν τῇ Μηδείᾳ εἰπόντος

κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρ’ ὄνησιμ οὐκ ἔχει,

Σοφοκλῆς ἐν τῷ Αἴαντι τῷ μαστιγοφόρῳ ἐκεῖνό φησι
15 τὸ ἱαμβεῖον

ἐχθρῶν δ’ ἄδωρα δῶρα κοῦκ ὄνησιμα.

45

1. Θεόγνιδος] v. 208.

2. ἔστιν] ἔστι L.

3. Εὐριπίδης] Med. 561.

4. φεύγει V. φεύγοντα φεύγει L.

ib. ἐκποδῶν ex Euripide. ἐκ πο-
δῶν L.

5. Ἐπιχάρμου] Corruptus Epi-
charmi locus ita restitui potest,

. . . ὦ θύγατερ, αἰ αἰ τύχας·

συνοικιδῶ νέφ σε τὰν παλαιτέραν.

Plenius etiam sic,

αἰ αἰ τύχας, ὦ θύγατερ, ὡς σ’ ἀπό-
λεσα

νέφ συνοικίσας σε τὰν παλαιτέραν.

Sequentia quoque sic interpolari
possunt,

ὁ μὲν γὰρ ἄλλην δῆτα λαμβάνει τινα
νεάνιδ’, ἄλλη δ’ ἄλλον μαστεύει πό-
σιν.

SYLB. His conjecturis nihil profi-
citur in loco corruptissimo, ne quid
de vitioso versus ultimi spondeo
dicam. αἰαὶ scripsi pro αἰ αἰ.

8. Εὐριπίδης] Videtur Clemens
diversos confudisse Euripidis locos.
Nam Stobaeus Flor. 71, 3. hos
ex Aeolo Euripidis versus affert,
κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον·
μακρὰ γὰρ ἰσχὺς μᾶλλον ἀρσένων
μένει, θήλεια δ’ ἤβη θάσσον ἐκλείπει
δέμας. Primum versum non po-
tuisse sic scribi ab Euripide anim-
advertit Scaliger apud Grotium
Exc. p. 423. restituito quod sen-
sus postulat, γραιῖαν γυναῖκα πρὸς
νέον ζεῦξαι κακόν.

11. βουλεύει] δουλεύει MS. Ottob.

12. Μηδείᾳ] v. 618.

14. Αἴαντι] v. 665. Homeri Il.
9, 378. ἐχθρὰ δέ μοι τοῦ δῶρα, τίω
δέ μιν ἐν καρὸς αἴση comparavit H.
Stephanus in dissert. de Sophoclis
imit.

15. ἱαμβεῖον MS. Ottob. ἱαμ-
βιον L.

16. κοῦκ ex Sophocle. καὶ οὐκ L.

Σόλωνος δὲ ποιήσαντος

τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἔπηται

ἀντικρυς ὁ Θεόγνις γράφει

τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν κακῶ ὄλβος ἔπηται.

ὅθεν καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐν ταῖς ἱστορίαις “εἰώθασιν δὲ οἱ 5
πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων” φησὶν “οἷς ἂν μάλιστα καὶ δι’
ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπε-
σθαι.” καὶ Φίλιστος ὁμοίως τὰ αὐτὰ μιμεῖται ὧδε λέγων
“ [τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα
50 ἀσφαλέστερα παρὰ δόξαν καὶ κακοπραγίαν]. εἰώθασι ^{741 P.}
γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκίτως εὐ πράσσου- ₁₀
τες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι.”

9. Πάλιν Εὐριπίδου ποιήσαντος

ἐκ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς ἐκπονουμένων

σκληρὰς διαίτας οἱ γόνου βελτίονες

15

264 S. Κριτίας γράφει “ἄρχομαι δέ τοι ἀπὸ γενετῆς ἀνθρώπου.

1. Σόλωνος] Homero hunc ver-
sum tribuit schol. Pindari Ol. 13,
12. Sine nomine auctoris posuit
Diogenian. Prov. 8, 22. sic scrip-
tum τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν
κακῶ ἀνδρὶ παρέη, et alludunt ad
eum scriptores ab Leutschio indi-
cati.

2. γὰρ] τοι H. MS. ap. Sylb. Sic
etiam MS. Ottob., sed in versu
proximo τίκτει κόρος, omissa par-
ticula.

3. Θεόγνις] v. 153.

6. οἷς L. εἰς V.

9. τὰ δὲ — κακοπραγίαν] Secluserit
Goellerus.

10. ἀσφαλέστερα παρὰ δόξαν καὶ
κακοπρ.] Lege ἐπισφαλέστερα πρὸς
κακοπρ. LOWTH. Vana conjec-
tura, quam non fecisset, si Thuey-
didis locum inspexisset 3, 39.
εἰώθε δὲ τῶν πύλεων αἰς ἂν μάλιστα

καὶ δι’ ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐ-
πραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ
πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐ-
τυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν,
καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥᾶον ἀπω-
θοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. Ex
quo liquet verba τὰ δὲ πολλὰ—κακο-
πραγίαν, quae saltem post εἰς ὕβριν
τρέπεσθαι, adjectis quae post κακο-
πραγίαν apud Thucydidem legun-
tur, collocari debuissent, delenda
esse, ut monuit Goellerus. Nam
ex margine sunt illata.

13. Εὐριπίδου] In Meleagro, ut
novimus ex Stobaeo Flor. 70, 6.
et Joann. Damasc. in Gaisf. Ap-
pend. ad Stobaei Ecl. p. 727.

14. ἐκπονουμένων] ὅστις ἐκπονεί
apud Stobaeum et Joann. Da-
masc.

15. γόνου ex Stobaeo. πόνου L.
et Joann. Damasc.

πῶς ἂν βέλτιστος τὸ σῶμα γένοιτο καὶ ἰσχυρότατος; εἰ
ὁ φυτεύων γυμνάζοιτο καὶ ἐσθίοι ἐρρωμένως καὶ ταλαι-
πωροίη τὸ σῶμα, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ παιδίου τοῦ μέλλοντος
ἔσσεσθαι ἰσχύοι τὸ σῶμα καὶ γυμνάζοιτο.” αὐθὶς τε Ὀμή-
5 ρου ἐπὶ τῆς ἠφαιστοτεύκτου ἀσπίδος εἰπόντος

ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν·
ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὀκεανοῖο

5

Φερεκύδης ὁ Σύριος λέγει “ Ζὰς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ
καλὸν καὶ ἐν αὐτῷ ποικίλλει γῆν καὶ Ὠγήνον καὶ τὰ
10 Ὠγήνου δώματα.” Ὀμήρου τε εἰπόντος

αἰδῶς, ἦτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνύνησιν

Εὐριπίδης ἐν Ἐρεχθεῖ γράφει

αἰδοῦς δὲ καὶ τὸς δυσκρίτως ἔχω πέρι·
καὶ δεῖ γὰρ αὐτῆς, κᾶστιν οὐ κακὸν μέγα.

15 10. Λάβοις δ' ἂν ἐκ παραλλήλου τῆς κλοπῆς τὰ
χωρία κακ τῶν συνακμασάντων καὶ ἀνταγωνισαμένων
σφίσι τὰ τοιαῦτα· Εὐριπίδου μὲν ἐκ τοῦ Ὀρέστου

ὦ φίλον ὕπνου θέλητρον, ἐπίκουρον νόσου·

10

Σοφοκλέους ἐκ τῆς Ἐριφύλης

20 ἀπελθ'· ἐκείνης ὕπνος ἰατρὸς νόσου·

καὶ Εὐριπίδου μὲν ἐξ Ἀντιγόνης

ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ' ἴση·

4. Ὀμήρου] Π. 18, 483. 606.

8. Ζὰς] I. e. Ζεύς. Nisi Ζῆς scri-
bendum collato Herodiano περὶ μου.
λέξ. p. 6, 16. καὶ γὰρ Δίς (ὁ θεὸς εἴ-
ρηται) καὶ Ζῆν καὶ Δῆν καὶ Ζὰς καὶ
Ζῆς παρὰ Φερεκῦδει κατὰ κίνησιν
τινα.

ib. φᾶρος] φάρος L.

10. Ὀμήρου] Π. 24, 44.

11. ἄνδρας ex Homero. ἄνδρα
L.

ib. σίνεται] σείνεται L, sed de-
leto ε.

13. καὶ τὸς H. Stephanus. αὐτὸς
L.

14. οὐ H. Stephanus. οὐ L. αὐ
Badhamus.

17. Ὀρέστου] v. 211.

18. θέλητρον ex Euripide. θέλ-
γιστρον L. θέλλητρον V.

19. Σοφοκλέους] Fragm. 207.

20. ὕπνος ἰατρὸς Valckenarius.
ὕπνον ἠτηρὸν L.

22. δ' ἴση ex Stobaco Flor. 77,

10. δοίη L.

Σοφοκλέους δὲ ἐξ Ἀλεαδῶν

ἅπαν τὸ χρηστὸν τὴν ἴσην ἔχει φύσιν.

πάλιν Εὐριπίδου μὲν ἐν Τημένω

τῷ γὰρ ποιοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει,

Σοφοκλέους δὲ ἐν Μίνω

5

οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.

742 P.

ναὶ μὴν Εὐριπίδου μὲν ἐξ Ἀλεξάνδρου

15

χρόνος δὲ δείξει σ' ᾧ τεκμηρίω μαθῶν
ἢ χρηστὸν ὄντα γνωσόμεσθ' ἢ κακόν,

Σοφοκλέους δὲ ἐξ Ἰππώνου

10

πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν. ὡς ὁ πάνθ' ὀρώω
καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

11. Ἀλλὰ κάκεῖνα ὁμοίως ἐπιδράμωμεν. Εὐμήλου γὰρ ποιήσαντος

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἐννέα κούραι

15

Σόλων τῆς ἐλεγεΐας ὧδε ἄρχεται

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα.

πάλιν αὖ τὸ Ὀμηρικὸν παραφράζων Εὐριπίδης

20

· τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πτόλις ἠδὲ τοκῆς;

1. Σοφοκλέους] Fragm. 108.

ib. Ἀλεαδῶν] ἀλεαδῶν L. Correctum ex Stobaeo Flor. 77, 9. ubi hic locus ex Aleadis affertur.

2. τὴν ἴσην] γνησίαν Stobaeus, apud quem alius versus praecedit ὁ δὴ νόθος τοῖς γνησίοις ἴσον σθένει.

3. Τημένω Gatakerus in Adversar. c. 10. κτιμένω L.

4. τῷ γὰρ—] Hunc versum omissis fabulae nomine attulit p. 654. ubi v. quae annotavimus.

5. Σοφοκλέους (Fragm. 302.) δὲ ἐν] σοφοκλῆς ἐν MS. Ottob.

7. μὲν om. MS. Ottob.

8. σ' addidit Grotius.

ib. μαθῶν—γνωσόμεσθ' ἢ σ' scripsi pro μαθῶν—γνωσόμεσθ' ἢ σ'. De numero nominis singulari cum plurali verbi conjuncto dixi ad Eurip. Iph. T. 579. vol. 3. p. 521. ed. Oxon. μαθῶν | ἢ χρηστὸν ὄντα σ' ἢ κακόν δυνήσομαι Herwerden. Exerc. crit. p. 32.

10. Σοφοκλέους] Fragm. 284.

ib. Ἰππώνου] ἵπποῦ MS. Ottob.

18. Ὀμηρικόν] Od. 14, 187.

19. εἰς ex Homero. ἦς L.

τοῖσδε χρῆται τοῖς ἱαμβείοις ἐν τῷ Αἰγεῖ

ποῖαν σε φῶμεν γαῖαν ἐκλειοιπότη
πόλει ξενουῖσθαι τῆδε ; τίς πάτρας ὄρος ;
τίς ἔσθ' ὁ φύσας ; τοῦ κεκήρυξαι πατρός ;

5 τί δ' ; οὐ Θεόγνιδος εἰπόντος

οἶνος πινόμενος πουλὺς κακός· ἦν δέ τις αὐτῷ
χρῆται ἐπισταμένως, οὐ κακὸν, ἀλλ' ἀγαθόν

Πανύασις γράφει

10 ὡς οἶνος θνητοῖσι θεῶν πάρα δῶρον ἄριστον,
πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπέρμετρος δὲ χερείων.

12. Ἄλλὰ καὶ Ἑσιόδου λέγοντος

σοὶ δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν ᾧ κεν ἅπαντες
τέρπωνται

25

743 P. Εὐριπίδης ποιεῖ “ ἀντὶ πυρὸς γὰρ ἄλλο πῦρ μείζον καὶ

1. ἱαμβείοις MS. Ottob. ἱαμβίους
L.

3. πόλει ξενουῖσθαι Musgravius.
πολυξενουῖσθαι L.

ib. τῆδε ; τίς πάτρας Bergk. us.
γῆ δὲ τίς πάτρας θ' L.

6. οἶνος—] Theognis 211.
οἶνόν τοι πίνειν πουλὺν κακόν· ἦν δέ
τις αὐτὸν
πίνη ἐπισταμένως, οὐ κακός, ἀλλ'
ἀγαθός.

ib. πουλὺς — ἐπισταμένως ex
Theognide. πολὺς—ἐπιστημόνως L.

9. ὡς οἶνος—] Panyasidis locus
integrior apud Athenaeum 2. p. 37.

οἶνος δὲ θνητοῖσι θεῶν πάρα δῶρον
ἄριστον,
ἀγλαός· ᾧ πᾶσαι μὲν ἐφαρμόζουσιν
αἰοδαί,
πάντες δ' ὄρησμοί, πᾶσαι δ' ἔραται
φιλόητες.

πάσας δ' ἐκ κραδίης ἀνίας ἀνδρῶν
ἀλαπάξει
πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον
δὲ χερείων.

12. σοὶ] Irrepssisse videtur haec
vox ex versu qui apud Hesiodum

praecedit, ex quo scribendum τοῖς.
Sunt autem haec Jovis de Pan-
dora ad Prometheum verba, cum
ignem coelitus surripuisset. Inte-
ger locus sic se habet Op. 57.

χαίρεις πῦρ κλέψας καὶ ἐμάς φρένας
ἠπεροπέυσας ;
σοὶ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν
ἐσσομένοισι·
τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν,
ᾧ κεν ἅπαντες

τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἐὼν κακὸν ἀμ-
φαγαπῶντες. POT.

14. Εὐριπίδης] Stobaeus Flor.
73, 23. Εὐριπίδης Ἰππολύτῳ (fr.
432. ed. Nauck.) “ ἀντὶ πυρὸς γὰρ
ἄλλο πῦρ μείζον ἐκβλαστοῦμεν (co-
dices ἐκβλαστοῦμεν) γυναῖκες πολὺ
δυσμαχώτερον.” ubi cod. Vindob.
chori notam addit. Similem Me-
nandri locum comparat Potterus
servatum ab Luciano Amor. vol. 2.
p. 446 : unde versus choriambicos
composuit Nauckius,
ἀντὶ πυρὸς γὰρ ἄλλο πῦρ
μείζον ἐβλάστομεν γυναί-
κες πολὺ δυσμαχώτερον.

δυσμαχώτερον βλάστων γυναῖκες." πρὸς τούτοις Ὀμήρου λέγοντος

γαστέρα δ' οὐπως ἔστιν ἀποπλήσαι μεμαυῖαν,
οὐλομένην, ἣ πολλὰ κάκ' ἀνθρώποισι δίδωσιν

Εὐριπίδης ποιεῖ

5

νικᾷ δὲ χρεία μ' ἢ κακῶς τ' ὄλουμένη
γαστήρ, ἀφ' ἧς δὴ πάντα γίγνεται κακά.

ἔτι Καλλία τῶ κωμικῶ γράφοντι

30 μετὰ μαινομένων φασὶν χρῆναι μαίνεσθαι πάντας ὁμοίως

Μένανδρος ἐν Πωλουμένοις παρισάξεται λέγων

10

οὐ πανταχοῦ τὸ φρόνιμον ἀρμόττει παρόν
καὶ συμμαῆναι δ' ἔνια δεῖ.

Ἀντιμάχου τε τοῦ Τηίου εἰπόντος

ἐκ γὰρ δώρων πολλὰ κάκ' ἀνθρώποισι πέλονται

Αὐγίας ἐποίησεν

15

δῶρα γὰρ ἀνθρώπων νόον ἤπαφεν ἠδὲ καὶ ἔργα.

Grotius in Exc. p. 309. in trime-
tros redegerat,

ἀντὶ γὰρ πυρὸς

πῦρ ἄλλο μείζον ἢδὲ δυσμαχώτερον
ἔβλαστον αἱ γυναῖκες.

ib. γὰρ Grotius. δὲ γὰρ L.

3. ἀποπλήσαι] ἀποκρύψαι apud
Hom. Od. 17, 286.

5. Εὐριπίδης] Athenaeus 10. p.
422. hos Diphili versus profert,
qui illorum Euripidis memine-
runt,

εὐ γ' ὁ κατάχρυσος εἶπε πολλ' Εὐρι-
πίδης,

νικᾷ δὲ χρεία μ', ἢ ταλαίπωρός τέ
μου

γαστήρ. ταλαίπωρότερον οὐδὲν ἔστι
γὰρ

γαστρός. POTT.

6. μ' ἢ κακῶς τ' ὄλουμένη Casau-
bonus ad Athen. 10. p. 442. μὲν
κακῶς τε οὐλομένη L.

7. γίγνεται] γίνεται L.

8. Καλλία V. καλία L.

12. συμμαῆναι anonymus apud
Potterum. συμβῆναι L.

15. Αὐγίας] Hujus poetae an
praeter Clementem quisquam alius
meminerit dicere haud ausim. A
Stephano Byzantino in v. Τέγεα
Auge femina μελοποιός memora-
tur, ubi pro Αὐγῆ viri docti Αὐγῆς,
viri scilicet nomen, reponunt. Ve-
rum id sine auctoritate. [Con-
jectura inepta. Recte, ut videtur,
Leopardus Ἀνύτη.] Suidas Αὐ-
γίου, Ἀθηναίου κωμικοῦ, meminit;
et Pollux 3, 36. Ἀγίου κωμικοῦ.
[Hoc ex Ἀμφίς corruptum, quod
nunc restitutum ex cod.] ex utro-
que forte corrupto concinnandus
fuerit Αὐγίας Clementis. POTT.
Versus est poetae epici.

16. νόον Syll. νοῦν L.

744 P. 13. Ἡσιόδου δὲ εἰπόντος

οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζειτ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο

Σιμωνίδης εἶπεν

5 γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται
ἔσθλης ἄμεινον οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.

35

πάλιw Ἐπιχάρμου εἰπόντος

ὡς πολὺν ζήσων χρόνον, χῶς ὀλίγον, οὕτως διανοοῦ

Εὐριπίδης γράφει

10 τί δήποτ' ὄλβω μὴ σαφεί βεβηκότες
οὐ ζῶμεν ὡς ἥδιστα μὴ λυπούμενοι;

ὁμοίως τοῦ κωμικοῦ Διφίλου εἰπόντος

εὐμετάβολός ἐστιν ἀνθρώπων βίος

Ποσειδίππος

15 οὐδεὶς ἀλύπως τὸν βίον διήγαγεν
ἄνθρωπος ὧν, οὐδ' ἄχρι τοῦ τέλους πάλιν
ἔμεινε ἀτυχῶν.

καὶ κατάλληλά φησιν ὁ Πλάτων γράφων περὶ ἀνθρώπου 40
εὐμεταβόλου ζῆου. αὐθις Εὐριπίδου εἰπόντος

1. Ἡσιόδου] Or. 702.

4. Σιμωνίδης] ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ, ut ait Porphyrius ap. Euseb. Pr. Ev. 10. p. 466.

5. γυναικὸς Eusebius. γυναικὸς δ' L.

6. ἐσθλης ἄμεινον] ἄμεινον ἐσθλης Eusebius et Apostolius Prov. 5, 77. κάλλιον ἐσθλης in Boisson. Anecd. vol. 1. p. 22.

10. δήποτ'] δητ' ἐν Stobaeus Flor. 105, 11. ubi haec ex Antiopa Euripidis afferuntur.

ib. μὴ Stobaeus. μὲν μὴ L.

13. εὐμετάβολος] μάλ' addit Grotius Exc. p. 797. Poterat pari jure γάρ. ὡς εὐμ. scripsit Meine-

kus Com. vol. 4. p. 426.

14. Ποσειδίππος Syll. ποσιδίππος L. Attulit hos versus omissis poetae nomine Stobaeus Flor. 99, 14.

15. ἀλύπως] ἄλυπος Stobaeus.

16. οὐδ' ἄχρι] οὐδὲ μέχρι Stobaeus. In οὐδ' ἄχρι consentit Maximus Conf. 145. p. 231. omissio τοῦ.

17. ἀτυχῶν Potterus, quod expressit Grotius Exc. p. 819. infortunatus. εὐτυχῶν L. εὐτυχῶν V.

18. κατάλληλα Syll. κατ' ἄλλα σοι L.

ib. Πλάτων] Epist. 13. p. 360.

ὦ πολύμοχθος βιοτὴ θνητοῖς
 ὡς ἐπὶ παντὶ σφαλερὰ κείσαι,
 καὶ τὰ μὲν αὔξεις, τὰ δ' ἀποφθινύθεις,
 κοῦκ ἔστιν ὄρος κείμενος οὐδεὶς
 εἰς ὄντινα χρὴ τελέσαι θνητοῖς,
 πλὴν ὅταν ἔλθῃ κρυερὰ Διόθεν
 θανάτου πεμφθείσα τελευτή·

5

Δίφιλος γράφει

οὐκ ἔστι βίος ὃς οὐχὶ κέκτηται κακὰ,
 λύπας, μερίμνας, ἀρπαγὰς, στρέβλας, νόσους.
 τούτων ὁ θάνατος καθάπερ ἰατρὸς φανεὶς
 ἀπέλυσε τοὺς ἔχοντας ἀναπαύσας ὑπνω.

10

45

14. Ἔτι τοῦ Εὐριπίδου εἰπόντος

πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
 πολλὰ δ' ἀέλπτως κραίνουσι θεοί

15

ὁ τραγικὸς ὁμοίως Θεοδέκτης γράφει

745 P.

τὸ μὴ βεβαίους τὰς βροτῶν εἶναι τύχας.

Βακχυλίδου τε εἰρηκότος

παύροισι δὲ θνατῶν τὸν ἕπαντα χρόνον τῷ δαίμονι δῶκε
 πράσσοντας ἐν καιρῷ πολιοκρόταφον
 γήρας ἰκνεῖσθαι, πρὶν ἐγκῦρσαι δῦα·

20

1. βιοτὴ] βίωτα L. βιωτὰ V. βιοτὰ
 Sylb.

4. κοῦκ Grotius. καὶ οὐκ L.

ib. οὐδεὶς Grotius Exc. p. 425.
 οὐδὲ εἰς L.

5. θνητοῖς] θνητοὺς Grotius.

9. οὐχὶ Sylb. οὐ L.

12. ἀπέλυσε Meinekus Com.
 vol. 4. p. 418. ἀνέπανσε L.

ib. ἀναπαύσας] ἀναπαύσεως MS.
 Ottob.

13. Εὐριπίδης] In fine Alcesti-
 dis, Andromachae, Baccharum,
 Helenae, versus alter etiam in
 fine Medae.

16. Θεοδέκτης V. θεόδεκτος L.

17. τὸ μὴ—] Hunc versum cum
 duobus aliis attulit Stobaeus Flor.
 105, 25.

19. παύροισι H. Stephanus. παρ'
 οἷσι L.

ib. θνατῶν Neuius. θνητῶν L.

ib. τῷ δαίμονι δῶκε] ὁ δαίμων ἔδω-
 κεν Ursinus. δαίμων ἔδωκεν Neuius.

20. πράσσοντας Sylb. πράσσοντα
 L.

21. δῦα] Quod in L est δῦαι,
 δῦα potius est quum quod Ursinus
 posuit δῦαις, ut colligitur ex glossa
 Hesychii, πρὶν ἐγκῦρσαι (adde δῦα) :
 πρὶν πλησιάζει τῆς κακοπαθείας.

Μοσχίων ὁ κωμικὸς γράφει

κείνος δ' ἀπάντων ἐστὶ μακαριώτατος.
ὃς διὰ τέλους ζῶν ὁμαλὸν ἤσκησεν βίον.

50

εὐροις δ' ἂν καὶ Θεόγνιδος εἰπόντος

5 οὔτοι χρήσιμόν ἐστι νέα γυνὴ ἀνδρὶ γέροντι·
οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται ὡς ἄκατος

'Αριστοφάνη τὸν κωμικὸν γράφοντα

αισχρὸν νέα γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ.

'Ανακρέοντος δὲ ποιήσαντος

10 Ἔρωτα γὰρ τὸν ἀβρὸν
μέλομαι βρύοντα μήτραις
πολυανθέμοις αἰεΐειν·
ᾧδε καὶ θεῶν δυνάστης,
ᾧδε καὶ βροτοῦς δαμάζει

265 S.

15 Εὐριπίδης γράφει

Ἔρως γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,
οὐδ' αὖ γυναικας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἄνω
ψυχὰς ταρασσει καπὶ πόντον ἔρχεται.

15. 'Αλλ' ἴνα μὴ ἐπὶ πλέον προῖη ὁ λόγος φιλοτιμου-
20 μένων ἡμῶν τὸ εὐεπίφορον εἰς κλοπὴν τῶν Ἑλλήνων

1. ὁ κωμικὸς] Immo ὁ τραγικός.

3. ἤσκησεν] ἤσκησε L.

4. Θεόγνιδος] v. 457.

5. χρήσιμον] σύμφορον apud Theogn.

ib. νέα γυνή] νέη γυνή Arcerius. Apud Theogn. γυνὴ νέα.

7. 'Αριστοφάνη] Fragm. 467. p. 671. ed. Oxon. ubi vide quae de hoc versu dixi, cui simillimus est quem ex Euripidis Phoenice attulit Stobaeus Flor. 71, 8. πικρὸν (hoc aptius quam αἰσχρὸν) νέα γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ. ubi praecedat alius ex Danae versus γυναικί τ' ἐχθρὸν χρῆμα πρεσβύτης ἀνήρ.

9. 'Ανακρέοντος] Non animadvertit Clemens carmen Anacreon-

ticum suppositum esse, longo post Euripidem tempore scriptum.

ib. δὲ scripsi pro γάρ.

11. μέλομαι Hermannus. μέλομαι L. μέλω Sylb.

ib. μήτραις Sylb. μήτραις L.

12. αἰεΐειν] αἰεΐει apud Arsenium Viol. p. 110. In αἰείδων corruptit Sylb. deceptus vitioso μέλομαι.

13, 14. ᾧδε—ᾧδε Sylb. pro ὁ δὲ—ὁ δὲ.

15. Εὐριπίδης] Ex Sophoclis Phaedra hos versus affert Stobaeus Flor. 63, 25. ubi tamen cod. Vossianus Εὐριπίδου nomen servavit.

16. μόνους Stobaeus. μόνον L.

5 κατὰ τοὺς λόγους τε καὶ τὰ δόγματα ἐπιδεικνύναι, φέρε
 ἄντικρυς μαρτυροῦντα ἡμῖν Ἰππίαν τὸν σοφιστὴν τὸν
 Ἡλείου, ὃς τὸν αὐτὸν περὶ τοῦ προκειμένου μοι σκεμ-
 ματος ἤκειν λόγον, παραστησώμεθα ὧδέ πως λέγοντα
 “τούτων ἴσως εἶρηται τὰ μὲν Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Μουσαίῳ 5
 κατὰ βραχὺ, ἄλλω ἀλλαχοῦ, τὰ δὲ Ἡσιόδῳ, τὰ δὲ
 Ὀμήρῳ, τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις τῶν ποιητῶν, τὰ δὲ ἐν συγ-
 γραφαῖς τὰ μὲν Ἑλλησι, τὰ δὲ βαρβάροις. ἐγὼ δὲ ἐκ
 πάντων τούτων τὰ μέγιστα καὶ ὁμόφυλα συνθεῖς τοῦτον
 καινὸν καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ποιήσομαι.” 10

10 16. Ὡς δὲ μὴ ἄμοιρον τὴν τε φιλοσοφίαν τὴν τε
 ἱστορίαν, ἀλλὰ μηδὲ τὴν ῥητορικὴν τοῦ ὁμοίου ἐλέγχου
 περιδιδόμεν, καὶ τούτων ὀλίγα παραθέσθαι εὐλογον. Ἄλκ- 746 P.
 μαίωνος γὰρ τοῦ Κροτωνιάτου λέγοντος “ἐχθρὸν ἄνδρα
 ῥᾶον φυλάξασθαι ἢ φίλον” ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἐποίησεν ἐν 15
 τῇ Ἀντιγόνη

τί γὰρ

γένουτ' ἂν ἕλκος μείζον ἢ φίλος κακός;

Ξενοφῶν δὲ εἶρηκεν “οὐκ ἂν ἐχθροὺς ἄλλως πως βλά-

3. Ἡλείου] εἰ ab correctore ha-
 bet L.

4. ἤκειν] Sententia et structura
 postulant ἔχει, vel ἤχει, vel aliud
 hujusmodi. SYLB. Nihil profici-
 tur collato loco Platónico Gorg.
 p. 521. οὐχ ἔξω ὃ τι λέγω ἐν τῷ
 δικαστηρίῳ· ὁ αὐτὸς δὲ μοι ἤκει λόγος
 ὄνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον, quo usus
 est Geelii in Museo Rhenano a.
 1845. vol. 3. p. 129. ad pravam
 conjecturam ὡς (vel ὥστρε) τὸν αὐτὸν
 —ἤκειν λόγον.

5. τούτων—] Haec ex prooemio
 declamationis alicujus sumta esse
 conjecit Mueller. Fragn. Hist.
 vol. 2. p. 62.

6. κατὰ βραχὺ recte ad verba
 proxima referre videtur Geelii

ἄλλω in ἄλλως mutato, i. e. *sparsim*
alius aliter.

8. ἐγὼ δὲ—ποιήσομαι] Hippiae
 haec sunt verba, non Clementis,
 quod videbatur Geelio p. 131.

11. Ὡς δὲ μὴ] ὡς μηδὲ Eusebius
 Pr. Ev. 10. p. 462. ubi verba ὡς
 μηδὲ—παραθέσθαι εὐλογον affert.

13. Ἄλκμαίονος] Rectior nomi-
 nis scriptura est Ἄλκμείωνος vel
 Ἄλκμαίωνος.

18. γένουτ' ἂν ἕλκος ex Soph. An-
 tig. 662. γένουτ' ἔρκος L.

19. Ξενοφῶν] Cyrop. 5, 3, 9.
 Οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν
 ἄλλως πως πλείω ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ
 ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι οὔτ' ἂν ἐχθροὺς
 πλείω τις βλάβειεν ἄλλως πως ἢ
 φίλος δοκῶν εἶναι.

ψειεν ἄν τις ἢ φίλος δοκῶν εἶναι.” καὶ μὴν ἐν Τηλέφῳ
εἰπόντος Εὐριπίδου

“Ἕλληνες ὄντες βαρβάροις δουλεύσομεν;

15

Θρασύμαχος ἐν τῷ ὑπὲρ Λαρισαίων λέγει “ Ἀρχελάῳ
5 δουλεύσομεν Ἕλληνες ὄντες βαρβάρῳ ;”

17. Ὀρφείως δὲ ποιήσαντος

ἔστιν ὕδωρ ψυχῆ, θάνατος δ' ὑδάτεσιν ἀμοιβῆ,
ἐκ δ' ὕδατος μὲν γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ·
ἐκ τοῦ δὲ ψυχῆ ὁδὸν αἰθέρος ἀλλάσσομεν·

10 Ἡράκλειτος ἐκ τούτων συνιστάμενος τοὺς λόγους ὧδέ
πως γράφει “ ψυχῆσι θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, ὕδατι δὲ
θάνατος γῆν γενέσθαι, ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος
δὲ ψυχῆ.” ναὶ μὴν Ἀθάμαντος τοῦ Πυθαγορείου εἰπόν- 20
τος “ ὧδε ἀγέννατος παντὸς ἀρχὰ, καὶ ριζώματα τέσσαρα
15 τυγχάνοντι, πῦρ, ὕδωρ, ἀήρ, γῆ· ἐκ τούτων γὰρ αἱ γενέ-

4. Λαρισαίων] λαρισαίων L.

5. Ἕλληνες—] Pseudo-Callisthe-
nes I, 25. p. 25. ἵνα μὴ Ἕλληνες
ὄντες βαρβάρῳ δουλεύσωμεν.

7. ψυχῆ Sylb. ψυχῆ L.

ib. θάνατος] ψυχῆ Hermannus
Opusc. vol. 2. p. 244.

ib. ὑδάτεσιν Sylb. ὑδάτεσιν L.

8. ἐκ δ' ὕδατος μὲν γαῖα, τὸ δ' ἐκ
γαίης Hermannus. ἐκ δὲ ὕδατος
γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης L. γαίης etiam
Sylb. qui priora sic corrupit, ἐκ
δ' ὕδατος γαίῃ, τὸ δὲ ἐκ —.

9. δὲ Heinsius. δὴ L.

ib. ὁδὸν αἰθέρος Hermannus. ὅλον
αἰθέρα L.

10. Ἡράκλειτος] Haec quum ab
Orpheo furtim ad Heraclitum de-
rivata putat Clemens, deceptus est
a falsariis Orphicis, qui hanc si-
militudinem inducere. Ceterum
Stoica magis est haec descriptio
quam Heraclitea : v. Wyttenb. ad

Plut. Mor. p. 663. et Schleierm.
Fragm. p. 339. LOBECK. Agla-
oph. p. 949. Conf. Mullach. Fragm.
Philos. p. 323.

11. ψυχῆσι Sylb. ψυχῆσιν L.
Philo vol. 2. p. 509, 2. ex codice
Med. ab Mang. correctus, εἰ καὶ ὁ
Ἡράκλειτος ἐν οἷς φησι ψυχῆς (i. e.
aëris, ut monet Mang. collato Ser-
vio ad Virgil. Aen. I, 61. et Caio
apud Photium Bibl. cod. 48. Vul-
go ψυχῆσι) θάνατον ὕδωρ γενέσθαι,
ὑδατος (vulgo ὕδατι) θάνατον γῆν γε-
νέσθαι.

13. Πυθαγορείου Heinsius. πυθα-
γορίου L.

14. ἀγέννατος] γεννᾶτο L. Cor-
rexerit Valcken. De Aristob. p. 79.
collatis p. 718, 15. 728, 24. et
Aristaeo Stob. Ecl. p. 45, 33. ubi
ἀρχὰ ἀγέννατος καὶ αὐτοτελής.

ib. τέσσαρα] τέτταρα L.

σεις τῶν γινομένων” ὁ Ἀκραγαντῖνος ἐποίησεν Ἐμπεδοκλῆς

τέσσαρα τῶν πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαίαν ἰδ' αἰθέρος ἄπλετον ὕψος·
ἐκ γὰρ τῶν ὅσα τ' ἦν ὅσα τ' ἔσσειται ὅσσα τ' ἔασιν.

5

καὶ Πλάτωνος μὲν λέγοντος “διὰ τοῦτο καὶ θεοὶ τῶν
25 ἀνθρώπων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν διὰ πλείστου ποιῶνται,
θᾶπτον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν” Μένανδρος πεποίηκεν

ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος.

18. Εὐριπίδου δὲ ἐν μὲν τῷ Οἰνομάῳ γράφοντος

747 P.
10

τεκμαιρόμεσθα τοῖς παροῦσι τὰ φανῆ·

ἐν δὲ τῷ Φοίνικι

τὰ φανῆ

τεκμηρίοισιν εἰκότως ἀλίσκεται·

Ἵπερείδης λέγει “ἃ δ' ἐστὶν ἀφανῆ, ἀνάγκη τοὺς διδά- 15
σκοντας τεκμηρίοις καὶ τοῖς εἰκόσι ζητεῖν.” Ἴσοκράτους
τε αὖ εἰπόντος “δεῖ δὲ τὰ μέλλοντα τοῖς προγεγενημένοις

3. τέσσαρα — ἄκουε] Hunc ver-
sum duobus tribusve aliis versibus
praemissum afferunt scriptores ab
Mullachio indicati *Fragm. Philos.*
p. 59.

ib. τῶν] γὰρ apud Sextum Emp.
adv. Gramm. 9, 362. 10, 315. δὴ
Probus ad Virgil. *Ecl.* 6, 31.

ib. ἄκουε] ἔασιν apud alios scrip-
tores.

4. ἰδ' Sturzius. ἦ δ' L. Empedocles
versus πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα
καὶ αἰθέρος ἦπιον (ἡέρος ἄπλετον apud
Simplicium) ὕψος est apud alios
quos indicavit Mullach. l. c. p. 28,
29.

5. ὅσα τ' ἦν ex Aristotele. ὅσσα-
γῆν (sed deleto altero σ) L. ὅσα
γῆν V.

ib. ὅσσα Sturzius. ὅσα L. Apud
Aristotelem *Metaphys.* 2, 4. ἐξ ὧν
πάνθ' ὅσα τ' ἦν, ὅσα τ' ἔσθ', ὅσα τ'

ἔσται ὀπίσω.

6. Πλάτωνος] *Axiocl.* p. 367 C.
ib. διὰ τοῦτο καὶ θεοὶ] καὶ τοῦτο
καὶ οἱ θεοὶ Plato.

7. ἀνθρώπων] ἀνθρωπείων Plato.
ib. διὰ] περὶ apud Platonem.

8. Μένανδρος] *Locus etiam ab
aliis scriptoribus memoratus: v.*
Meinek. vol. 4. p. 105.

11. τεκμαιρόμεσθα Theodoretus
Aff. Gr. 6. p. 102, 10. τεκμαιρόμεθα
L.

ib. τὰ φανῆ] τὰ φανῆς Theodoretus.

13. τὰ φανῆ V. τὰ ἀφανῆ L. τὰ-
φανῆς hic quoque Theodoretus.

14. εἰκότως] εἰκότως Theodoretus,
cujus codex unus εἰκόσιν.

15. Ἵπερείδης] ἰπερίδης L.

16. Ἴσοκράτους] p. 70.

17. προγεγενημένοις] γεγενημένοις
apud Isocratem.

τεκμαίρεσθαι” Ἀνδοκίδης οὐκ ὀκνεῖ λέγειν “*χρὴ γὰρ τεκμηρίους χρῆσθαι τοῖς πρότερον γενομένοις περὶ τῶν 30 μελλόντων ἔσσεσθαι.*” ἔτι Θεόγνιδος ποιήσαντος

5 χρυσοῦ κιβδηλίου καὶ ἀργύρου ἄσχετος ἄτη,
 Κύρνε, καὶ ἐξευρεῖν βῆδιον ἀνδρὶ σοφῶ·
 εἰ δὲ φίλου νόος ἀνδρὸς ἐνὶ στήθεσσι λέληθεν
 ψυχρὸς ἐὼν, δόλιον δ' ἐν φρεσὶν ἦτορ ἔχει,
 τοῦτο θεὸς κιβδηλότατον πώλησε βροτοῖσιν,
 καὶ γυνῶναι πάντων τοῦτ' ἀνηρότερον·

10 *Εὐριπίδης μὲν γράφει*

ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν, ὃς κίβδηλος ἦν,
 τεκμηρί' ἀνθρώποισιν ὥπασας σαφῆ,
 ἀνδρῶν δ' ὄψ' χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
 οὐδεὶς χαρακτήρ ἐμπέφυκε σώματι;

35

15 Ὑπερείδης δὲ καὶ αὐτὸς λέγει “*χαρακτήρ οὐδεὶς ἔπεστιν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς διανοίας τοῖς ἀνθρώποις.*”

19. *Πάλιν Στασίνου ποιήσαντος*

νήπιος ὃς πατέρα κτείνων παῖδας καταλείπει,

Ξενοφῶν λέγει “*ὁμοίως γάρ μοι νῦν φαίνομαι πεποικέναι,*

1. Ἀνδοκίδης] In initio orationis
 περὶ εἰρήνης.

3. Θεόγνιδος] v. 119.

5. Κύρνε V et margo apogr.
 Paris. κύρσαι L.

6. νόος ex Theognide. νόον L.
 ib. λέληθεν] λελήθη Theognidis
 libri meliores.

7. ψυχρὸς L. ψεδνός V et
 margo apogr. Paris. cum deterio-
 ribus Theognidis codicibus: me-
 liores ψυδνός. Recte Ruhnkenius
 ψυδρός, quod fortasse Clemens
 quoque in libro suo legerat.

8. τοῦτο θεός—ποίησε V ex Theo-
 gnide. τοῦτον θεοῖ—ποίησαι L.

9. ἀνηρότερον] ἀνιαρότερον L.
 ἀνιαρότατον apogr. Paris. Recte

ἀνηρότατον apud Theognin.

10. μὲν scripsi pro μὲν γάρ.

11. δὴ ex Euripide Med. 516.

δῆτα L.

ib. ἦν] Recte ἦ apud Euripi-
 dem.

15. Ὑπερείδης] ὑπερίδης L.

18. κτείνων—καταλείπει] Al. κτεί-
 νας—καταλείποι, non male. Non
 absimile est illud Homeri de O-
 restē Odys. 3,

ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοι
 λιπέσθαι
 ἀνδρός. POTT.

19. Ξενοφῶν] Memoriae lapsu
 Xenophonti tribuit, quae sunt
 Herodoti 1. POTT.

ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων αὐτοῦ φείσαιο.”
40 Σοφοκλέους τε ἐν Ἀντιγόῃ ποιήσαντος

μητρός τ' ἐν Ἄιδου καὶ πατρὸς τετευχότων,
οὐκ ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἂν βλάστοι ποτέ

Ἡρόδοτος λέγει “μητρός καὶ πατρὸς οὐκ ἔτ' ὄντων,^{748 P.}
ἀδελφὸν ἄλλον οὐχ ἔξω.” πρὸς τούτοις Θεοπόμπου⁵
ποιήσαντος

δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῶ τῷ λόγῳ·

καὶ πρὸ γε τούτου Σοφοκλέους ἐν τῷ Πηλεί

Πηλέα τὸν Αἰάκειον οἰκουρὸς μόνῃ
γερονταγωγῶ κἀναπαιδεύω πάλιν·
πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνὴρ·

10

45 Ἀντιφῶν ὁ ῥήτωρ λέγει “γηροτροφία γὰρ προσείκειν

2. Ἀντιγόῃ] v. 911. Nescivit Clemens Antigonae orationis partem illam (900-928.) non ab Sophocle scriptam esse, sed ab interpolatore compositam, cui quum versus ab Clemente memoratos scriberet, observabatur narratio Herodoti 3, 119: tantum abest ut Herodotus Sophoclem sit imitatus. De quibus omnibus plura dixi in annot. ad v. 900. in editione Oxoniensi tertia.

3. μητρός τ' (τε L) ἐν—τετευχότων] Hoc librarii potius quam Clementis errore legi videtur pro μητρός δ' ἐν—κεκευθότων, ut recte legitur apud Sophoclem.

4. ἂν βλάστοι ex Sophocle. ἀναβλαστοί L.

5. μητρός—] Haec dicit uxor Intaphernis, quae maluit fratrem quam maritum et liberos a morte servare, Herodot. 3, 119. ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρός. οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ

τρόπῳ γένοιτο. POTT.

8. δὶς παῖδες οἱ γέροντες] Versus proverbialis, memoratus ab Diogeniano 4, 18. aliisque quos Leutschius ibi indicavit. Quae Clementis ex Theopompo comico, Sophocle, Antiphonte et Platone attulit Musurus intulit scholio ad Arist. Nub. 1419. vol. I. p. 577, 33-578, 8. ed. Oxon. Ad interpolationem ab se factam Musurus respicit ad Equit. 1096. ubi quum scholiasta ad verba poetae γερονταγωγεῖν κἀναπαιδεύειν πάλιν annotasset ὅλον δὲ τὸ ἱαμβεῖον παρῴδησεν ἀπὸ τοῦ Πηλέως Σοφοκλέους, Musurus in ed. Aldina addidit, ὃ δὴ καὶ ἐν Νεφέλαις παρέθημεν (vultuit παρέθημεν) ἐν τῷ “δὶς παῖδες οἱ γέροντες.”

9. Σοφοκλέους] Fragm. 434.

10. Αἰάκειον Syll. αἰάκιον L.

11. κἀναπαιδεύω πάλιν Trypho in Walzii Rhet. vol. 8. p. 741. καὶ ἀναπαιδεύω L. omisso πάλιν.

13. γηροτροφία Musurus in ad ditamento ad schol. Arist. Nub. 1419. γηρωτροφία L.

παιδοτροφία.” ἀλλὰ καὶ ὁ φιλόσοφος Πλάτων “ἄρ’, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δις παῖς γένοιτ’ ἄν.”

20. Ναὶ μὴν Θουκυδίδου λέγοντος “Μαραθῶνί τε μόνου προκινδυνεύσαι” Δημοσθένης εἶπεν “μὰ τοὺς ἐν 5 Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας.” οὐδὲ ἐκεῖνα παραπέμφομαι, Κρατίνου ἐν Πυτίνῃ εἰπόντος

τὴν μὲν παρασκευὴν ἴσως γινώσκετε

Ἄνδοκίδης ὁ ῥήτωρ λέγει “τὴν μὲν παρασκευὴν, ὧ ἄνδρες 50 δικασταὶ, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν σχεδόν 10 τι πάντες εἴσεσθε.” ὁμοίως καὶ Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Νικίαν ὑπὲρ παρακαταθήκης “τὴν μὲν παρασκευὴν καὶ τὴν προθυμίαν τῶν ἀντιδίκων ὁρᾶτε, ὧ ἄνδρες δικασταὶ,” φησίν. καὶ μετὰ τούτου Αἰσχίνης λέγει “τὴν μὲν παρασκευὴν ὁρᾶτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν παράταξιν.” πάλιν 266 S. 15 Δημοσθένους εἰπόντος “ὄση μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτοῦ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονεν σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ἡσθήσθαι” Φιλίνος τε ὁμοίως “ὄση μὲν, ὧ ἄνδρες δικασταὶ, σπουδὴ καὶ παράταξις γε- 20 γένηται περὶ τὸν ἀγῶνα τουτοῦ, οὐδ’ ἓνα ὑμῶν ἀγνοεῖν ἡγοῦμαι.”

1. Πλάτων] Leg. I. p. 646. οὐ μόνον ἄρ’, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δις παῖς γένοιτ’ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεῖς. POTT.

ib. ἄρ’ pro ἄρ’ scripsit Clemens, quia omisit quod apud Platonem praecedit οὐ μόνον cui convenit ἄρα. Contra Stobaeus Flor. 18, 30. eadem verba afferens servavit οὐ μόνον, omisit vero ἄρα.

3. Μαραθῶνί τε ex Thucydide 1, 73. μαραθῶνιται L.

4. Δημοσθένης] p. 297, 10.

6. Πυτίνῃ Sylb. ποιτίνῃ L.

7. γινώσκετε] γινώσχετε L.

8. Ἄνδοκίδης] In initio orationis περὶ τῶν μυστηρίων. Ἄνδοκίδης V. ἀνδοκίδης L.

10. εἴσεσθε] ἐπίστασθε apud Andocidem.

ib. Λυσίας — Νικίαν Ruhnken. Hist. crit. orat. Gr. p. xl. νικίας — λυσίαν L. qui ipsius Clementis error esse potest. De Nicia v. Saupp. ad Lysiae fragm. vol. 2. p. 199.

11. ὑπὲρ (περὶ Sauppium) παρακαταθήκης Sylb. ὑπερκαταθήκης L.

13. Αἰσχίνης] In initio orationis tertiae.

15. Δημοσθένους] In initio orationis περὶ στεφάνου.

17. Φιλίνος] De hoc oratore v. Saupp. ad Fragm. Orat. p. 319.

19. οὐδ’] οὐθ’ L.

21. Ἴσοκράτους πάλιν εἰρηκότος “ὥσπερ τῶν χρημά-
5 των, ἀλλ’ οὐκ ἐκείνου συγγενῆς οὐσα” Λυσίας ἐν τοῖς
Ἵορφανικοῖς λέγει “καὶ φανερὸς γέγονεν οὐ τῶν σωμαίων
συγγενῆς ὦν, ἀλλὰ τῶν χρημάτων.” ἐπεὶ καὶ Ὀμήρου
ποιήσαντος

5

ὦ πέπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντες
αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγῆρω τ’ ἀθανάτω τε
ἔσσεσθ’, οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
οὔτε κε σὲ στέλλοιμι μάχην ἐς κυδιάνειραν
νῦν δ’, ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφειστάσιν θανάτιο
μυρίαί, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν οὐδ’ ὑπαλύξαι,
ἴομεν, εἴ κέ τῳ εὖχος ὀρέξομεν, ἠέ τις ἡμῖν

749 P.

10

10 Θεόπομπος γράφει “εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸν κίνδυνον τὸν
παρόντα διαφυγόντας ἀδεῶς διάγειν τὸν ἐπίλοιπον χρό-
νον, οὐκ ἂν ἦν θαυμαστὸν φιλοψυχεῖν, νῦν δὲ τοσαῦται 15
κῆρες τῷ βίῳ παραπεφύκασιν ὥστε τὸν ἐν ταῖς μάχαις
θάνατον αἰρετώτερον εἶναι δοκεῖν.” τί δ’; οὐχὶ καὶ Χίλω-
νος τοῦ σοφιστοῦ ἀποφθεγξαμένου “ἐγγύα, πάρα δ’ ἄτα”
Ἐπίχαρμος τὴν αὐτὴν γνώμην ἐτέρῳ ὀνόματι προημέγατο
εἰπὼν

20

ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύα δὲ ζαμίαι.

15 22. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱατροῦ Ἰπποκράτους “ἐπιβλέπειν
οὐν δεῖ καὶ ὄρην καὶ χώρην καὶ ἡλικίην καὶ νούσους” γρά-
φοντος Εὐριπίδης ἐν ἔξαμέτρῳ χρήσει φησὶν

ὄσοι δ’ ἱατρεύειν καλῶς,

25

1. Ἴσοκράτους] p. 390.

3. Ὀρφανικοῖς Taylor. ad Lysiam
vol. 2. p. 35. ed. Reisk. ὀρφικοῖς L.

4. Ὀμήρου] Il. 12, 322.

8. ἔσσεσθ’ ex Homero. ἔσεσθ’
L.

9. οὔτε κε σὲ στέλλοιμι ex Ho-
mero. οὔτε κέν σε στελοίμην L.

10. ἐφειστάσιν] ἐφειστάσι L.

12. ἴομεν, εἴ κέ τῳ ex Homero.

ἴομεν εἴ (ἢ V) καίτῳ L.

17. Χίλωνος] Vide Strom. I. . p.
351.

19. προημέγατο Syllb. προσημέγα-
κατο L.

21. ἄτας θυγάτηρ] θυγάτηρ μὲν ἄτας
Grotius in Exc. p. 481.

23. νούσους Syllb. νόσους L.

24. χρήσει Hemsterhusius. τη-
ρήσει L.

πρὸς τὰς διαίτας τῶν ἐνοικούντων πόλιν,
τὴν γῆν ἰδόντας, τὰς νόσους σκοπεῖν χρεῶν.

Ἄρχιμου πάλιν ποιήσαντος

μοῖραν δ' οὐ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν

5 ὅ τε Ἄρχιμος λέγει “ πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀπο-
θανεῖν ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον,” ὅ τε Δημοσθένης “ πᾶσι
μὲν γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, καὶ ἐν οἰκί-
σκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῆ.”

23. Ἡροδότου τε αὖ ἐν τῷ περὶ Γλαύκου τοῦ Σπαρ-
10 τιάτου λόγῳ φήσαντος τὴν Πυθίαν εἰπεῖν τὸ πειρηθῆναι
τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον γενέσθαι Ἀριστοφάνης
ἔφη

δύναται γὰρ ἴσον τῷ ὄρνι τὸ νοεῖν,

καὶ πρὸ τούτου ὁ Ἐλεάτης Παρμενίδης

750 P.

15

τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι.

ἢ οὐχὶ καὶ Πλάτωνος εἰπόντος “ ἡμεῖς δὲ τοῦτο δεῖξομεν
ἴσως οὐκ ἀτόπως, ὅτι ἀρχὴ μὲν ἔρωτος ὄρασις, μειοὶ δὲ τὸ 25

2. τὴν γῆν] τὴν γῆν τ' Valekenarius.

3. Ἄρχιμου] Π. 17, 33.

5. Ἄρχιμος] In Ἐπιταφίῳ, ut coniecit Ruhnkens. Hist. crit. orat. p. xlii.

6. Δημοσθένης] p. 258.

7. τέλος] πέρας dixit Demosthenes.

8. αὐτὸν] αὐτὸν L.

9. Ἡροδότου] Herodotus 6, 86. refert Glaucō interroganti, an sibi depositum non reddere liceret, Apollinem Delphicum certis versibus respondisse, quibus praedixit fore ut Glaucos propter impietatem suam cum tota familia misere perderetur. ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέτο αὐτῷ

ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἢ δὲ Πυθίᾳ ἔφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. POTT.

10. τὸ πειρηθῆναι ex Herodoto 6, 86. τὸ τε ῥησθῆναι L.

11. ἴσον] ἴσον L. et mox iterum.

ib. γενέσθαι] δύνασθαι apud Herodotum.

ib. Ἀριστοφάνης] Fragm. 553.

17. ἴσως Klotzius. ἢ ἴσως L.

ib. μειοὶ] In H. MS. superne scriptum αὔξει non absurde: ut confirmat illud Virgilii,

Morsō Nisa datur: quid non speremus amantes?

SYLB. αὔξει pro μειοὶ exhibet MS. Ottob. POTT.

πάθος ἐλπὶς, τρέφει δὲ μνήμη, τηρεῖ δὲ συνήθεια” Φιλή-
μων ὁ κωμικὸς γράφει

ὄρωσι πάντες πρῶτον, εἴτ' ἐθαύμασαν,
ἔπειτ' ἐπεθεώρησαν, εἴτ' εἰς ἐλπίδα
ἐνέπεσον· οὕτω γίγνεται ἐκ τούτων ἕως.

5

ἀλλὰ καὶ Δημοσθένους εἰπόντος “πᾶσι γὰρ ἡμῖν ὁ θάνα-
τος ὀφείλεται” καὶ τὰ ἐξῆς, ὁ Φανοκλῆς ἐν Ἐρωσιν ἢ
Καλοῖς γράφει

ἀλλὰ τὸ Μοιράων νῆμ' ἄλλυτον, οὐδέ ποτ' ἔστιν
ἐκφυγέειν ὅποσοι γῆν ἐπιφερβόμεθα.

10

30 24. Εὐροῖς δ' ἂν καὶ Πλάτωνος εἰπόντος “παντὸς γὰρ
φυτοῦ ἢ πρώτη βλάστη καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν
τῆς ἑαυτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσ-
φορον” * * τὸν ἱστορικὸν γράφοντα “ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀγρίων φυτῶν οὐδὲν ἡμεροῦσθαι πέφυκεν, ὅταν παραλ- 15
λάξωσιν τὴν νεωτέραν ἡλικίαν.” κάκεῖνο τὸ Ἐμπεδο-
κλέους

ἦδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμεν κοῦρός τε κόρη τε,
θάμνος τ' οἰωνός τε καὶ εἰν ἀλί ἔλλοπος ἰχθύς·

4. ἔπειτ' ἐπεθεώρησαν—eis Bent-
leius. εἴτ' ἐπεθεώρησαν—és L.

5. ἐνέπεσον Syll. ἐνέπεσαν L.

ib. γίγνεται Syll. γίνεται L.

6. Δημοσθένους] Non videtur legi
apud Demosthenem. De sententia
confer quae annotavi ad Soph.
Electr. 1172. in ed. Oxon. tertia.

7. ἐν Ἐρωσιν ἢ Καλοῖς] Hanc
elegiam memorat Clemens Protr.
p. 32.

9. ἀλλὰ τὸ Μοιράων νῆμ' ἄλλυτον
(debebat ἄλλυτον), οὐδέ ποτ' Leo-
pardus Emend. 4, 4. ἀλλά τοι μοι-
ραίων νῆμ' ἄλλυτον οὐδέ πως L.

10. ἐκφυγέειν Leopardus. ἐκφυ-
γέειν L.

11. Πλάτωνος] Rep. p. 765. παν-

τὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἢ πρώτη βλάστη
καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς ἑαυ-
τοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι
τὸ πρόσφορον, τῶν δὲ ἄλλων φυτῶν
καὶ τῶν ζῴων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ
ἀνθρώπων.

14. * * τὸν] Lacunam indicavi.
Nam desideratur nomen historici.

15. οὐδὲν scripsi pro οὐθ' ἔν.

18, 19. ἦδη—ἰχθύς] Versus ab
scriptoribus pluribus allati, qui
multum inter se discrepant in
verbis postremis καὶ εἰν ἀλί ἔλλοπος
ἰχθύς, de quo dixit Mullachius in
Fragm. Philosoph. p. 17, 18.

19. ἔλλοπος] Alterum λ supra
versum in L.

Εὐριπίδης ἐν Χρυσίππῳ μεταγράφει

35

θυήσκει δ' οὐδὲν τῶν γιγνομένων,
διακρινόμενον δ' ἄλλο πρὸς ἄλλου
μορφὴν ἑτέραν ἐπέδειξεν.

751 P. 5 Πλάτωνός τε ἐν Πολιτείᾳ εἰπόντος κοινὰς εἶναι τὰς γυναι-
κας Εὐριπίδης ἐν Πρωτεσιλάῳ γράφει

κοινὸν γὰρ εἶναι χρῆν γυναικείον λέχος.

ἀλλ' Εὐριπίδου γράφοντος

ἐπεὶ τὰ γ' ἀρκούνθ' ἱκανὰ τοῖς γε σόφροσιν

10 Ἐπίκουρος ἀντικρὺς φησι “ πλουσιώτατον αὐτάρκεια
πάντων.” αὐθὶς τε Ἀριστοφάνους γράφοντος

βέβαιον ἔξεις τὸν βίον δίκαιος ὢν,
χωρὶς τε θορύβου καὶ φόβου ζήσεις καλῶς

40

ὁ Ἐπίκουρος λέγει “ δικαιοσύνης καρπὸς μέγιστος ἀτα-
15 ραξία.”

25. Αἱ μὲν οὖν ἰδέαι τῆς κατὰ διάνοιαν Ἑλληνικῆς
κλοπῆς εἰς ὑπόδειγμα ἐναργές τῷ διορᾶν δυναμένῳ τοιαῖδε
οὔσαι ἄλις ἔστωσαν ἤδη δὲ οὐ τὰς διανοίας μόνον καὶ
τὰς λέξεις ὑφελόμενοι καὶ παραφράσαντες ἐφωράθησαν,
20 ὡς δειχθήσεται, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ φῶρια ἀντικρὺς ὀλό-

1. Εὐριπίδης] Versus Euripidis cum aliis pluribus praecedentibus attulerunt scriptores ab Nauckio indicati Fragm. p. 498, omisso tamen omnes fabulae nomine.

2. γιγνομένων] γιγνομένων L.

3. δ' ἄλλο πρὸς ἄλλου Philo vol. 2. p. 498, 612. δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο L.

4. ἑτέραν] ἰδίαν Philo.

ib. ἐπέδειξεν] ἀπέδειξε Philo.

5. Πολιτεία] 5. p. 457.

7. χρῆν Nauckius p. 445. ἄρα καὶ L. ἄρα delet Syll.

9. ἀρκούνθ' ex Eurip. Phoen. 554. ἀρκούντα L.

11. Ἀριστοφάνους] Fragm. 498.

Suspectum Aristophanis nomen, cui Ἀντιφάνους probabiliter substituit Meinekius Hist. Com. p. 321.

13. καὶ φόβου om. MS. Ottob.

14. Ἐπίκουρος] Conf. Strom. 2. p. 495. POTT.

16. Αἱ μὲν—ὀλόκληρον] Eusebius Pr. Ev. 10. p. 462.

17. τοιαῖδε] τοιαῖδε L.

19. τὰς λέξεις Eusebius. τὰς om.

L.

20. δειχθήσεται] δειχθήσονται Eusebius.

ib. ἀλλὰ γὰρ—διελεγχθήσονται om. Eusebius. In marg. L. καὶ λόγους

45 κληρα ἔχοντες διελεγχθήσονται· αὐτοτελῶς γὰρ τὰ ἐτέρων
 ὑφελόμενοι ὡς ἴδια ἐξήνεγκαν, καθάπερ Εὐγάμμων ὁ Κυ-
 ρηναῖος ἐκ Μουσαίου τὸ περὶ Θεσπρωτῶν βιβλίον ὀλό-
 κληρον καὶ Πείσανδρος ὁ Καμειρεὺς Πισίνου τοῦ Λινδίου
 τὴν Ἡράκλειαν, Πανύασίς τε ὁ Ἀλικαρνασσεὺς παρὰ 5
 Κρεωφύλου τοῦ Σαμίου τὴν Οἰχαλίας ἄλωσιν.

26. Εὐροῖς δ' ἂν καὶ Ὅμηρον τὸν μέγαν ποιητὴν
 ἐκεῖνα τὰ ἔπη

οἶον δὲ τρέφει ἔρνος ἀνὴρ ἐριθηλὲς ἐλαίης

50 καὶ τὰ ἐξῆς κατὰ λέξιν μετενηνοχότα παρ' Ὀρφείως ἐκ 10
 τοῦ Διονύσου ἀφανισμοῦ. ἔν τε τῇ Θεογονίᾳ ἐπὶ τοῦ
 Κρόνου Ὀρφεῖ πεποιήται

κεῖτ' ἀποδοχμώσας παχὺν ἀχένα, καδ δέ μιν ὕπνος
 ἦρει πανδαμύτωρ,

ταῦτα δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ Κύκλωπος μετέθηκεν. Ἡσιόδός 15
 τε ἐπὶ τοῦ Μελάμποδος ποιεῖ

267 S.

ἰδὼν δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
 ἀθάνατοι, δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές,

καὶ τὰ ἐξῆς παρὰ Μουσαίου λαβὼν τοῦ ποιητοῦ κατὰ
 λέξιν. Ἀριστοφάνης δὲ ὁ κωμικὸς ἐν ταῖς πρώταις 20
 Θεσμοφοριαζούσαις τὰ ἐκ τῶν Κρατίνου Ἐμπιπραμένων 752 P.

ὀλοκλήρους ἐσφετερήσαντο (voluit
 ἐσφετερίσαντο).

1b. φῶρια] φωρεῖα (i a m. recen-
 tiore superscripto) L. φωρία V,
 frequenti accentus vitio, de quo
 dixi in Thesaurο vol. 8. p. 1196.

1. γὰρ] δὲ Eusebius.

2. Εὐγάμμων scripsi pro εὐγάμων.
 Εὐγράμμων (εὐγράμων cod. Joan.)
 Eusebius. Vide Thesaur. ed. Paris.
 vol. 3. p. 2205.

3. Θεσπρωτῶν V. θεσπροτῶν L.

4. Πείσανδρος Klotzius. πίσαν-
 δρος L.

1b. ὁ Καμειρεὺς scripsi pro καμειρεὺς.
 1b. Πισίνου] Nomen suspectum,

quod saltem Πεισίνου scribendum.
 Simile Πείσωνος nomen est, quem
 Pisandri patrem fuisse ex Suida
 novimus.

6. Κρεωφύλου Muellerus Dor.
 vol. 2. p. 474. Κλεοφύλου L.

9. οἶον —] Π. 17, 53.

14. ἦρει Sylb. ἦρει L. ἦζει MS.
 Ottob.

15. Ὅμηρος] Od. 9, 372.

17. πυθέσθαι Sylb. πείθεσθαι L.
 1b. ἔδειμαν] ἔνειμαν Marckscheff-
 fel. ad Hesiodi Fragm. p. 263.
 ἔδειξαν Goettlingius p. 200.

21. Ἐμπιπραμένων] Recta scrip-
 tura Ἐμπιμπραμένων est. Fabula

μετήνεγκεν ἔπη. Πλάτων δὲ ὁ κωμικὸς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Δαιδάλῳ τὰ ἀλλήλων ὑφαιρούνται. τὸν μέντοι Κώκαλον τὸν ποιηθέντα Ἀραρότι τῷ Ἀριστοφάνους υἱῷ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ὑπαλλάξας ἐν Ὑποβολι-
 5 μαίῳ ἐκωμώδησεν. τὰ δὲ Ἡσιόδου μετήλλαξαν εἰς πεζὸν λόγον καὶ ὡς ἴδια ἐξήνεγκαν Εὐμηλὸς τε καὶ Ἀκουσίλαος οἱ ἱστοριογράφοι. Μελησαγόρου γὰρ ἔκλεψεν Γοργίας ὁ Λεοντῖνος καὶ Εὐδημος ὁ Νάξιος οἱ ἱστορικοὶ καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ Προκουνήσιος Βίων, ὃς καὶ τὰ Κάδμου τοῦ
 10 παλαιοῦ μετέγραψεν κεφαλαιούμενος, Ἀμφίλοχός τε καὶ Ἀριστοκλῆς καὶ Λεάνδρος καὶ Ἀναξιμένης καὶ Ἑλλάνικος καὶ Ἐκαταῖος καὶ Ἀνδροτίων καὶ Φιλόχορος, Διευ- 10

ab nemine alio memorata. Simile tamen aliquid prodidit schol. Aristoph. Thesm. 215. ταῦτα δὲ ἔλαβεν ἐκ τῶν Ἰδαίων Κρατίνου. Ex quo collegi Cratini fabulam Ἐμπιμπράμενοι ἢ Ἰδαῖοι inscriptam fuisse : de quo v. Meinek. Com. vol. 2. p. 54. Ἰδαῖος Cratini memorat schol. Aristoph. Eccles. 1113. nomine in ἰδίῳ corrupto.

1. μετήνεγκεν scripsi pro μετενήνεγκεν.

ib. Πλάτων δὲ ὁ κωμικὸς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Δαιδάλῳ τὰ ἀλλήλων ὑφαιρούνται] Additum nomen fabulae ἐν τῷ Δαιδάλῳ facit ut absurda evadat sententia, quasi uterque poeta alteri eadem sit suffuratus : quod notavit Cobetus Observ. in Platonem com. p. 78. Fortasse antiquior περὶ κλοπῆς scriptor locos quosdam Aristophanis et Platonis apposuerat similes quidem inter se, sed ex diversis fabulis petitos, quibus probaret hos poetas se invicem compilasse : quemadmodum Eupolin et Aristophanem alterum alterius inventis usum esse novimus, de quo dixit Meinek. in Historia Comicorum p. 111. Inter

quos locos unus fuisse videtur ex Daedalo Aristophanis.

3. Ἀραρότι τῷ Ἀριστοφάνους υἱῷ] ἀραρότως τῷ ἀριστοφάνει ποιεῖ L. Correx. Casaub. ad Athen. 3, 9. nisi quod vici scripsit.

6. Εὐμηλός] Eumeli librum oratione prosa scriptum (τὴν Κορινθίαν συγγραφὴν) memorat etiam Pausanias 2, 1, 1. ut monet Mueller. Fragm. Hist. vol. 2. p. 21.

7. Μελησαγόρας] Hunc Ἀμελησαγόραν appellant scriptores alii, quos indicavit Muellerus l. c. p. 21.

8. Εὐδημος ὁ Νάξιος] Scriptor aliunde non cognitus, fortasse idem qui Εὐδημος ὁ Πάριος, quem inter historicos veteres memorat Dionys. De Thucyd. iud. c. 5 : quae Muellerei conjectura est l. c.

11. Λεάνδρος scripsi pro Λεάνδριος. De quo dictum ad p. 39. vol. 1. p. 48.

ib. Ἀναξιμένης V. ἀναξαμένης L.

ib. Ἑλλάνικος Potterus et mox Ἑλλανίκου. ἑλλανικὸς et ἑλλανικοῦ L.

12. Ἐκαταῖος] De hoc dubitat

Mueller. Fragm. Hist. vol. 1. p. xii. ib. Φιλόχορος Potterus. φιλόκωρος L.

χίδας τε ὁ Μεγαρικὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκ τῆς Ἑλληνικοῦ Δευκαλιωνείας μετέβαλεν.

27. Σιωπῶ δὲ Ἡράκλειτον τὸν Ἐφέσιον, ὃς παρ' Ὀρφείως τὰ πλείστα εἴληφεν. παρὰ Πυθαγόρου δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι Πλάτων ἔσπακεν, οἱ δὲ παρ' 5 Αἰγυπτίων. πολλοί τε τῶν ἀπὸ Πλάτωνος συγγραφὰς πεποιήνται, καθ' ἃς ἀποδεικνύουσι τοὺς τε Στωικοὺς, ὡς ἐν ἀρχῇ εἰρήκαμεν, τόν τε Ἀριστοτέλη τὰ πλείστα καὶ 15 κυριώτατα τῶν δογμάτων παρὰ Πλάτωνος εἰληφέναι. ἀλλὰ καὶ Ἐπίκουρος παρὰ Δημοκρίτου τὰ προηγούμενα 10 ἔσκευώρηται δόγματα. ταυτὶ μὲν οὖν ταύτῃ ἐπιλείψει γάρ με ὁ βίος, εἰ καθ' ἕκαστον ἐπεξίεναι αἰροίμην τὴν Ἑλληνικὴν διελέγχων φίλαυτον κλοπὴν καὶ ὡς σφετερίζονται τὴν εὕρεσιν τῶν παρ' αὐτοῖς καλλίστων δογμάτων, ἣν παρ' ἡμῶν εἰλήφασιν. 15

ΚΕΦ. Γ.

28. Ἦδη δὲ οὐ μόνον ὑφαιρούμενοι τὰ δόγματα παρὰ τῶν βαρβάρων διελέγχονται, ἀλλὰ καὶ προσέτι ἀπομιμούμενοι τὰ παρ' ἡμῖν ἄνωθεν ἐκ τῆς θείας δυνάμεως διὰ 20 τῶν ἀγίως βεβιωκότων εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιστροφὴν 20 παραδόξως ἐνεργούμενα Ἑλληνικὴν μυθολογίαν τερατευόμενοι. καὶ δὴ πευσόμεθα παρ' αὐτῶν ἥτοι ἀληθῆ ταῦτα εἶναι ἃ ἱστοροῦσιν ἢ ψευδῆ. ἀλλὰ ψευδῆ μὲν οὐκ ἂν φήσαιεν—οὐ γὰρ ἂν καταψηφίσαιεντο ἑαυτῶν—οὐκ οὖν

2. Δευκαλιωνείας scripti pro δευκαλιωνίας.

11 — 151, 6. ἐπιλείψει — ἐστι θεός] Haec attulit Eusebius P1. Ev. 10, 2. p. 462.

12. αἰροίμην] ἐροίμην L. αἰ super-scripto a m. rec. περιώμην Eusebius.

21. Ἑλληνικὴν μυθολογίαν] Ἑλληνικῆ μυθολογία Eusebius.

22. παρ'] γὰρ Eusebius.

23. εἶναι] ἐστὶν vulgo apud Eusebium : sed codices εἶναι.

ib. ἀλλὰ om. Eusebius.

24. οὐκ οὖν om. Eusebius et recte fortasse.

753 P. ἐκόντες τὴν μεγίστην εὐήθειαν, τὸ ψευδῆ συγγράφειν, ἀληθῆ δ' εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὁμολογήσαιεν. καὶ πῶς ἔτι ἄπιστα αὐτοῖς καταφαίνεται τὰ διὰ Μωυσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν τεραστίως ἐπιδεδειγμένα; πάντων γὰρ 25
 5 ἀνθρώπων ὁ παντοκράτωρ κηδόμενος θεὸς τοὺς μὲν ἐντολαῖς, τοὺς δὲ ἀπειλαῖς, ἔστιν δ' οὖς σημεῖοις τεραστίοις, ἐνίοις δὲ ἡπίοις ἐπαγγελίαις ἐπιστρέφει πρὸς σωτηρίαν. πλὴν ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, αὐχμοῦ ποτὲ τὴν Ἑλλάδα πολυχρονίως φθείροντος καὶ ἐπεχούσης ἀγονίας καρπῶν, οἱ
 10 καταλειφθέντες, φασὶ, διὰ λιμὸν ἰκέται παραγενόμενοι εἰς Δελφοὺς ἤρνοντο τὴν Πυθίαν πῶς ἂν ἀπαλλαγίεν τοῦ δεινοῦ. μίαν δ' αὐτοῖς ἔχρησεν ἀρωγὴν τῆς συμφορᾶς, εἰ χρήσαιντο τῇ Αἰακοῦ εὐχῇ. πεισθεῖς οὖν αὐτοῖς Αἰακὸς 30
 ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄρος τὰς καθαρὰς χεῖρας
 15 ἐκτείνας εἰς οὐρανὸν, κοινὸν ἀποκαλέσας πατέρα τὸν θεὸν, ἠΰξαστο οἰκτεῖραι αὐτὸν τετρυμένην τὴν Ἑλλάδα. ἅμα δὲ εὐχομένου βροντὴ ἐξαισίος ἐπεκτύπει καὶ πᾶς ὁ πέριξ ἀὴρ ἐνεφούτο, λάβροι δὲ καὶ συνεχεῖς ὄμβροι καταρραγέυτες ὄλην ἐπλήρωσαν τὴν χώραν· ἐντεῦθεν ἀφθονος καὶ πλου-

3. Μωυσέως Potterus. μωσέως L et Eusebius.

7. ἡπίοις] ἡπίαις codices aliquot Eusebii.

8. πολυχρονίως] πολυχρονίου Hoeschelius. πολυσχρονίου MS. Ottob.

12. ἔχρησεν V. ἔχρισεν L.

ib. ἀρωγὴν] ἀπαλλαγὴν Eusebius, in ἀπολογία corruptum in duobus codicibus.

13. αὐτοῖς Eusebius. ἐαντοῖς L.

14. τὸ Ἑλληνικὸν ὄρος] Sic etiam codices Eusebii, apud quem vulgo τὸ ὄρος τὸ Ἑλληνικόν. "In Aegina Aeacum vota fecisse refert Pausanias." POTT. Conf. Mueller. Aegin. et p. 18.

15. κοινὸν ἀποκαλέσας τὸν θεὸν] Melius est Eusebianum illud, κοι-

νὸν ἐπικαλέσας πατέρα τὸν θεὸν: porro communem deum, aut patrem, vocat Jovem Πανελλήμιον, seu Graecorum omnium praesidem: quem ab Aeaco invocatum fuisse refert Pausanias I, 44, 9; 2, 29, 8. Paulo post αὐτῶν pro αὐτὸν MS. Joan. POTT. Recta scriptura ἀποκαλέσας est etiam in quattuor codicibus Eusebii. Non invocatum, sed appellatum ab Aeaco κοινὸν πατέρα esse dicit.

ib. πατέρα addidi ex Eusebio.

16. τετρυμένην Syll. τετρυμένην L. τετρυχωμένην Eusebius.

17. ἐπεκτύπει ex Eusebio (apud quem vulgo ὑπεκτύπει, codex unus ἐκτύπει)] ἐκτετύπει L.

σία τελεσφορεῖται εὐκαρπία ταῖς Αἰακοῦ γεωργηθεῖσα εὐχαῖς.

29. “Καὶ ἐπεκαλέσατο” φησὶ “Σαμουὴλ τὸν κύριον
35 καὶ ἔδωκεν κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ.”
ὄρῳ ὅτι “ὁ βρέχων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους” διὰ τῶν 5
ὑποτεταμένων δυνάμεων εἰς ἔστι θεός; πλήρης δὲ ἡ
γραφὴ πᾶσα ἢ καθ’ ἡμᾶς κατὰ τὰς τῶν δικαίων εὐχὰς
ἐπακούοντός τε καὶ ἐπιτελοῦντος τοῦ θεοῦ ἕκαστον τῶν
αἰτημάτων. πάλιν ἱστοροῦσιν Ἕλληνες ἐκλειπόντων
ποτὲ τῶν ἐτησίων ἀνέμων Ἀρισταίων ἐν Κέῳ θῦσαι 10
ἰκμαῖώ Διί· πολλὴ γὰρ ἦν φθορὰ φλογμῶ διαπιμπρα-
μένων πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀναψύχειν τοὺς καρποὺς
40 εἰωθότων ἀνέμων μὴ πνεόντων, ῥαδίως αὐτοὺς ἀνεκα-
λέσατο. Δελφοὶ δὲ Ξέρξου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύ-
σαντος ἀνειπούσης τῆς Πυθίας 15

ὦ Δελφοὶ λίσσεσθ’ ἀνέμους καὶ λώιον ἔσται,

βωμὸν καὶ θυσίαν ποιήσαντες τοῖς ἀνέμοις ἀρωγοὺς
αὐτοὺς ἔσχον· πνεύσαντες γὰρ ἐρρωμένως περὶ τὴν Ση-
πιάδα ἄκραν συνέτριψαν πᾶσαν τὴν παρασκευὴν τοῦ
Περσικοῦ στόλου. 20

30. Ἐμπεδοκλῆς τε ὁ Ἀκραγαντῖνος κωλυσανέμας 754 P.
ἐπεκλήθη. λέγεται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ὄρους,
45 πνεόντος ποτὲ ἀνέμου βαρὺ καὶ νοσῶδες τοῖς ἐγχωρίοις,
ἀλλὰ καὶ ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν ἀγονίας αἰτίου γινομένου,
παῦσαι τὸν ἄνεμον· διὸ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς ἔπεσι γράφει 25

παύσεις δ’ ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἶτ’ ἐπὶ γαῖαν

1. γεωργηθεῖσα] χορηγηθεῖσα Larcherus ad Herodot. vol. 5. p. 483. ignarus usus figurati verbi γεωργεῖν, de quo dixi in Thesaurο vol. 2. p. 600.

3. Reg. I xii. 18.

5. Matth. v. 45.

10. Ἀρισταίων V. ἀριστέον L.

16. λίσσεσθ’] λίσσεσθ’ Syllb.

26. παύσεις] Hos versus cum aliis eodem spectantibus attulit Laertius 8, 59. Ubi πνοιᾶσι καταφθινύθουσιν ἄρουραν pro θηητοῖσι κατ. ἀρούρας exstat. POTT.

ὀρνύμενοι θνητοῖσι καταφθινύθουσιν ἀρούρας·
καὶ πάλιν, εὐτ' ἐθέλησθα, παλίντιτα πνεύματα θήσεις.

παρακολουθεῖν τε αὐτῷ ἔλεγεν τοὺς μὲν μαντοσυνῶν
κεχρημένους, τοὺς δ' ἐπὶ νοῦσοισι δηρὸν χαλεπαῖσι πε-
5 παρμένους. ἄντικρυς γοῦν ἰάσεις τε καὶ σημεῖα καὶ
τέρατα ἐπιτελεῖν τοὺς δικαίους ἐκ τῶν ἡμετέρων πεπι- 50
στεύκασι γραφῶν· εἰ γὰρ καὶ δυνάμεις τινὲς τοὺς τε
ἀνέμους κινουῦσι καὶ τοὺς ὄμβρους διανέμουσιν, ἀλλ'
ἀκουσάτωσαν τοῦ ψαλμοῦ “ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώ-
10 ματά σου, κύριε τῶν δυνάμεων.” οὗτός ἐστιν ὁ τῶν
δυνάμεων καὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐξουσιῶν κύριος, περὶ 268 S.
οὗ ὁ Μωυσῆς λέγει, ἵνα αὐτῷ συνῶμεν “καὶ περι-
τεμείσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν καὶ τὸν τράχηλον
ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι· ὁ γὰρ κύριος τῶν κυρίων
15 καὶ θεὸς τῶν θεῶν ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς” καὶ
τὰ ἐπὶ τούτοις. ὃ τε Ἡσαΐας “ἄρατε εἰς ὕψος τοὺς
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν” λέγει “καὶ ἴδετε τίς κατέδειξεν ταῦτα
πάντα.”

31. Λέγουσι δ' οὖν τινὲς λοιμούς τε καὶ χαλάζας

2. καὶ πάλιν] Hunc versum sic
scribit Laertius, καὶ πάλιν, ἣν οὐκ
ἐθέλησθα, παλίντιτα πνεύματ' ἐπάξεις.
POTT.

3. αὐτῷ ἔλεγον] Malim αὐτῷ ἔλε-
γεν cum Herveto; sunt enim ea,
quae sequuntur, ipsius Empedo-
clis de se inaniter gloriantis
verba, quod vel e poetica phrasi
satis apparet. Porro pro τοὺς δ'
ἐπὶ νοῦσον σιδηρὸν δὴ χαλεποῖσι π.
scribendum potius τοὺς δ' ἔτι νοῦ-
σοισι δηρὸν δὴ χαλεπαῖσι πεπαρμ.
Carminum, ex quibus hae senten-
tiae sumtae sunt, partem con-
servavit Laertius 8, 62.

ἀνδράσιν ἠδὲ γυναῖξι σεβίζομαι· οἱ δ'
ἂμ' ἔπονται
μυρῖοι, ἐξερρόντες ὅπη πρὸς κέρδος
ἀταρπός.

οἱ μὲν μαντοσυνῶν κεχρημένοι, οἱ δέ
τι νοῦσον
παντοίων ἐπίθοντο κλύειν εὐηκέα βά-
ξιν. POTT.

ib. ἔλεγεν Hervetus. ἔλεγον L.

4. νοῦσοισι δηρὸν Syll. νοῦσον
σιδηρὸν (a deletum in L. et o su-
perser. a pr. manu, unde σιδηρὸν V)
δὴ L.

ib. χαλεπαῖσι Syll. χαλεποῖσι
L.

9. Psalm. lxxxiv. 1.

12. ἵνα αὐτῷ συνῶμεν] Ut ip-
sum nobis praesentem habea-
mus. Sunt enim haec Clementis
verba, non Mosis, ut putabantur.
POTT.

ib. Deuteron. x. 16 sq.

16. Iesai. xl. 26.

5 καὶ θύλλας καὶ τὰ παραπλήσια οὐκ ἀπὸ τῆς ἀταξίας
 τῆς ὑλικῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τινα δαιμόνων ἢ καὶ
 ἀγγέλων οὐκ ἀγαθῶν ὀργὴν φιλεῖν γίνεσθαι. αὐτίκα φασὶ
 τοὺς ἐν Κλεωναῖς μάγους φυλάττοντας τὰ μετέωρα τῶν
 χαλαζοβολήσειν μελλόντων νεφῶν παράγειν τε ὤδαῖς καὶ 5
 θύμασι τῆς ὀργῆς τὴν ἀπειλήν. ἀμέλει καὶ εἴ ποτε ἀπορία
 ζῶου καταλάβοι, τὸν σφέτερον αἰμάζαντες δάκτυλον ἀρ-
 κούνται τῷ θύματι. ἢ τε Μαντικὴ Διοσίμα θυσαμένοις 755 P.

10 Ἀθηναίοις πρὸ τοῦ λοιμοῦ δέκα ἔτη ἀναβολὴν ἐποιήσατο
 τῆς νόσου, καθάπερ καὶ τοῦ Κρητὸς Ἐπιμενίδου αἱ θυσίαι 10
 τοῖς Ἀθηναίοις τὸν Περσικὸν πόλεμον εἰς τὸν ἴσον ὑπερ-
 ἔθεντο χρόνον. διαφέρειν δ' οὐδὲν νομίζουσιν εἴτ' οὖν
 θεοὺς εἴτε καὶ ἀγγέλους τὰς ψυχὰς ταύτας λέγοιμεν.
 αὐτίκα οἱ ἔμπειροι τοῦ λόγου κατὰ τὰς ἰδρύσεις ἐν πολ-
 λοῖς τῶν ἱερῶν καὶ σχεδὸν πάσας τὰς θήκας τῶν κατοι- 15
 χομένων ἐνιδρύσαντο δαίμονας μὲν τὰς τούτων ψυχὰς
 καλοῦντες, θρησκέεσθαι δὲ πρὸς ἀνθρώπων διδάσκοντες
 15 ὡς ἂν ἐξουσίαν λαβούσας διὰ καθαρότητα τοῦ βίου τῇ
 θεῖα προνοίᾳ εἰς τὴν ἀνθρώπων λειτουργίαν τὸν περι-
 γειον περιπολεῖν τόπον· ἠπισταντο γὰρ ψυχὰς τινας κρα- 20
 τουμένας φύσει τῷ σώματι.

32. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τῷ περὶ ἀγγέλων λόγῳ
 προϊούσης τῆς γραφῆς κατὰ καιρὸν διαλεξόμεθα· Δημό-
 κριτος δὲ ἐκ τῆς τῶν μεταρσίων παρατηρήσεως πολλὰ
 προλέγων Σοφία ἐπωνομάσθη. ὑποδεξαμένου γοῦν αὐτὸν 25
 φιλοφρόνως Δαμάσου τοῦ ἀδελφοῦ τεκμηράμενος ἐκ τινων

2. ἀλλὰ καὶ] καὶ supra versum
 habet L.

3. φασὶ Sylb. φησὶ L.

7. ἀρκούνται L. ἀρχοῦνται τυπο-
 theta in V.

8. Μαντικὴ Διοσίμα] Apud Pla-
 tonem Symp. p. 201. ubi libri
 deteriores μαντική.

9. δέκα] ἰ L.

11. τοῖς] αὐτοῖς L.

12. εἴτ' οὖν] ἐὰν γ' οὖν L, sed
 in margine L lemma, ὅτι διαφέρει
 οὐδὲν, φησὶ, τὰς τοιαύτας ψυχὰς εἴτε
 θεοὺς εἴτε ἀγγέλους νομίζουσι, καὶ σκό-
 πει ὡς τολημῶν καὶ ἑλληνικῶν, ἀλλ' οὐ
 τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς.

ἀστέρων πολὺν ἐσόμενον προεῖπεν ὄμβρον. οἱ μὲν οὖν ²⁰
 πεισθέντες αὐτῷ συνείλον τοὺς καρπούς, καὶ γὰρ ὦρα
 θέρους ἐν ταῖς ἄλωσιν ἔτι ἦσαν, οἱ δὲ ἄλλοι πάντα ἀπώ-
 λησαν ἀδοκίτου καὶ πολλοῦ καταρρήξαντος ὄμβρου. πῶς
 5 δὲ ἔτι ἀπιστήσουσιν Ἑλληνας τῇ θεῇ ἐπιφανείᾳ περὶ τὸ
 ὄρος τὸ Σινᾶ, ὀπηνίκα πῦρ μὲν ἐφλέγετο, μηδὲν κατανα-
 λίσκον τῶν φυομένων κατὰ τὸ ὄρος, σαλίγγων τε ἤχος
 ἐφέρετο ἄνευ ὀργάνων ἐμπνεόμενος; ἐκείνη γὰρ ἡ λεγο-
 μένη κατάβασις ἐπὶ τὸ ὄρος θεοῦ ἐπίβασις ἐστὶ θείας ²⁵
 10 δυνάμεως ἐπὶ πάντα τὸν κόσμον διηκούσης καὶ κηρυτ-
 τούσης τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον. τοιαύτη γὰρ ἡ κατὰ τὴν
 γραφὴν ἀλληγορία. πλὴν ἐωράθη τὸ πῦρ, ὡς φησιν
 756 P. Ἀριστόβουλος, παντὸς τοῦ πλήθους μυριάδων οὐκ ἔλασ-
 στον ἑκατὸν, χωρὶς τῶν ἀφηγλικῶν ἐκκλησιαζόντων κύκλω
 15 τοῦ ὄρους οὐχ ἦττον ἡμερῶν πέντε τῆς περιόδου τυγχα-
 νοῦσης περὶ τὸ ὄρος.

33. Κατὰ πάντα τοίνυν τόπον τῆς ὀράσεως πᾶσιν
 αὐτοῖς κυκλόθεν, ὡς ἂν παρεμβεβληκόσι, τὸ πῦρ φλεγό-
 μενον ἔθεωρεῖτο, ὥστε τὴν κατάβασιν μὴ τοπικὴν γεγο- ³⁰
 20 νέναι· πάντῃ γὰρ ὁ θεός ἐστίν. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰς
 ἱστορίας συνταξάμενοι ἀμφὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσον ἄν-
 τρον τι ὑποκείμενον ὄρει, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς χάσμα·
 ἐπίπτουτος οὖν τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ ἄντρον καὶ προσρη-
 γνυμένου τοῖς κόλποις τοῦ ὀρύγματος κυμβάλων εὐρύθμωσ
 25 κρουομένων ἤχον ἐξακούεσθαι. πολλάκις δὲ καὶ ἀνὰ τὰς
 ὕλας κινουμένων τῶν φύλλων ἀθρόα πνεύματος προσβολῇ
 ὀρνίθων ᾧδῃ παραπλήσιος προσπίπτει ἡχή. ἀλλὰ καὶ

4. πῶς δὲ ἔτι —] Haec alio ordine et verbis mutatis sumsit ex Aristobulo, cuius locum vide ap. Pr. Ev. 8. p. 377, 378.

6. Cf. Exod. iii. 2; xix. 18, 19; xx. 18.

9. ἐπίβασις] ἐπίφασις (manifestatio) Valcken. De Aristob. p. 71.

14. ἐκκλησιαζόντων κυκλόθεν] ἐκκλησιαζομένων κύκλω Aristobulus apud Euseb. p. 377.

15. πέντε] ἔ L.

20. πάντῃ Syll. ex p. 271, 33. ed. Syll. παντὶ L.

27. ἀλλὰ καὶ Syll. καὶ om. L.

35 οἱ τὰ Περσικὰ συνταξάμενοι ἐν τοῖς ὑπερκειμένοις τόποις
κατὰ τὴν τῶν μάγων χώραν τρία κείσθαι ὄρη ἐφεξῆς
ἱστοροῦσιν ἐν πεδίῳ μακρῷ, τοὺς δὲ διοδοῦντας τὸν
τόπον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον γενομένους ὄρος φωνῆς ἔξα-
κούειν σύγκλυδος, οἷον βοῶντων οὐκ ὀλίγων τινῶν μυριά- 5
δων, καθάπερ ἐν παρατάξει, κατὰ μέσον δὲ ἤκοντας ἤδη
πλείονος ὁμοῦ καὶ ἐναργεστέρου ἀντιλαμβάνεσθαι θορύ-
βου· ἐπὶ τέλει δὲ παιωνιζόντων ἀκούειν ὡς νενικηκότων.
40 αἰτία δ', οἶμαι, πάσης ἡχῆς ἢ τε λειότης τῶν τόπων καὶ
τὸ ἀντρῶδες. ἀποβαλλόμενον γοῦν τὸ εἰσφοιτῆσαν πνεῦμα 10
πάλιν εἰς αὐτὸ τὸ χωροῦν βιαιότερον ἡχεῖ.

34. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ, θεῶ δὲ τῷ παντοκράτορι
καὶ μηδενὸς ὄντος ὑποκειμένου φωνὴν καὶ φαντασίαν
ἐγγενῆσαι ἀκοῇ δυνατὸν, ἐνδεικνυμένῳ τὴν ἑαυτοῦ μεγα-
λειότητα παρὰ τὰ εἰωθότα φυσικὴν ἔχειν τὴν ἀκολουθίαν, 15
εἰς ἐπιστροφὴν τῆς μηδέπω πιστευούσης καὶ παραδοχὴν
τῆς διδομένης ἐντολῆς. νεφέλης δ' οὔσης καὶ ὄρους
45 ὑψηλοῦ πῶς οὐ δυνατὸν διάφορον ἡχον ἔξακούεσθαι,
πνεύματος κινουμένου διὰ τῆς ἐνεργούσης αἰτίας; διὸ
καὶ φησιν ὁ προφήτης “ φωνὴν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούετε, 20
καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἶδετε.” ὄρας ὅπως ἡ κυριακὴ φωνὴ
λόγος ἀσχημάτιστος, ἡ τοῦ λόγου δύναμις ῥῆμα κυρίου
φωτεινὸν ἀλήθεια οὐρανόθεν ἄνωθεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν
τῆς ἐκκλησίας ἀφιγμένη διὰ φωτεινῆς τῆς προσεχοῦς δια-
κονίας ἐνήργει.

25

ΚΕΦ. Δ.

35. Εὐροίμεν δ' ἂν καὶ ἄλλο μαρτύριον εἰς βεβαίωσιν
50 τοῦ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων τοὺς ἀρίστους τῶν
φιλοσόφων παρ' ἡμῶν σφετερισαμένους, ὡσεὶ διαυχεῖν 757 P.

5. σύγκλυδος Potterus et Bastius ad Greg. Cor. p. 918. συγκλύδου L.
20. Deuteron. iv. 12.

τῶ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἀπηνθίσθαι, τῶν εἰς
 ἐκάστην αἵρεσιν συντεινόντων τινὰ, μάλιστα δὲ Αἰγυπ-
 τίων τά τε ἄλλα καὶ τὸ περὶ τὴν μετενσωμάτωσιν τῆς
 ψυχῆς δόγμα. μετίασι γὰρ οἰκείαν τινὰ φιλοσοφίαν
 5 Αἰγύπτιοι. αὐτίκα τοῦτο ἐμφαίνει μάλιστα ἢ ἱεροπρεπῆς 269 S.
 αὐτῶν θρησκεία· πρῶτος μὲν γὰρ προέρχεται ὁ ᾧδὸς ἔν τι
 τῶν τῆς μουσικῆς ἐπιφερόμενος συμβόλων. τοῦτόν φασι
 δύο βίβλους ἀνειληφέναι δεῖν ἐκ τῶν Ἑρμοῦ, ὧν θάτερον
 μὲν ὕμνους περιέχει θεῶν, ἐκλογισμὸν δὲ βασιλικοῦ βίου
 10 τὸ δεύτερον. μετὰ δὲ τὸν ᾧδὸν ὁ ὠροσκόπος ὠρολόγιόν
 τε μετὰ χεῖρα καὶ φοίνικα ἀστρολογίας ἔχων σύμβολα
 πρόεισιν. τοῦτον τὰ ἀστρολογούμενα τῶν Ἑρμοῦ βιβλίων 5
 τέσσαρα ὄντα τὸν ἀριθμὸν αἰεὶ διὰ στόματος ἔχειν χρῆ,
 ὧν τὸ μὲν ἐστὶ περὶ τοῦ διακόσμου τῶν ἀπλανῶν φαι-
 15 νομένων ἀστρων, τὸ δὲ περὶ τῶν συνόδων καὶ φωτισμῶν
 ἡλίου καὶ σελήνης, τὸ δὲ λοιπὸν περὶ τῶν ἀνατολῶν.

36. Ἐξῆς δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς προέρχεται ἔχων πτερὰ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βιβλίον τε ἐν χερσὶ καὶ κανόνα, ἐν ᾧ τὸ
 τε γραφικὸν μέλαν καὶ σχοῖνος ἢ γράφουσι. τοῦτον τά τε
 20 ἱερογλυφικὰ καλούμενα περὶ τε τῆς κοσμογραφίας καὶ 10
 γεωγραφίας, τῆς τάξεως τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καὶ
 περὶ τῶν πέντε πλανωμένων, χωρογραφίαν τε τῆς Αἰ-
 γύπτου καὶ τῆς τοῦ Νείλου διαγραφῆς, περὶ τε τῆς κατα-
 γραφῆς σκευῆς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἀφιερωμένων αὐτοῖς
 758 P. 25 χωρίων, περὶ τε μέτρων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς χρησίμων
 εἰδέναί χρῆ, ἔπειτα ὁ στολιστῆς τοῖς προειρημένοις ἔπεται
 ἔχων τὸν τε τῆς δικαιοσύνης πῆχυν καὶ τὸ σπονδεῖον.

1. τῶ καὶ] τῶν L. quo τῶ significatur, quod coniecit Syll., non τῶν, quod posuit V.

12. πρόεισιν Syll. πρόσεισιν L.

17. ἔχων πτερὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς] Idem tradit Diodorus 1, 87 : de

quo dixit Letromius in commentatione de inscriptione Rosettana in Appendice ad Muelleri Fragm. Hist. vol. 1. p. 14. (sive *Recueil des Inscriptions* vol. 1. p. 267.)

27. τῶν τε τῆς δικαιοσύνης πῆχυν]

οὗτος τὰ παιδευτικὰ πάντα καὶ μοσχοσφραγιστικά καλού-
 15 μενα, δέκα δέ ἐστι τὰ εἰς τὴν τιμὴν ἀνήκοντα τῶν παρ'
 αὐτοῖς θεῶν καὶ τὴν Αἰγυπτίαν εὐσέβειαν περιέχοντα, οἷον
 περὶ θυμάτων, ἀπαρχῶν, ὕμνων, εὐχῶν, πομπῶν, ἐορτῶν
 καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων. 5

37. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ προφήτης ἔξεισι προφανὲς τὸ
 ὑδρεῖον ἐγκεκολλημένος, ᾧ ἔπονται οἱ τὴν ἔκπεμψιν τῶν
 ἄρτων βαστάζοντες. οὗτος, ὡς ἂν προστάτης τοῦ ἱεροῦ,
 τὰ ἱερατικὰ καλούμενα δέκα βιβλία ἐκμανθάνει, περιέχει
 δὲ περὶ τε νόμων καὶ θεῶν καὶ τῆς ὅλης παιδείας τῶν 10
 ἱερέων· ὁ γάρ τοι προφήτης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τῆς
 20 διανομῆς τῶν προσόδων ἐπιστάτης ἐστίν. δύο μὲν οὖν
 καὶ τεσσαράκοντα αἱ πάνυ ἀναγκαῖαι τῷ Ἑρμῇ γεγόνασι
 βίβλοι· ὧν τὰς μὲν τριάκοντα ἐξ τὴν πᾶσαν Αἰγυπτίων
 περιεχούσας φιλοσοφίαν οἱ προειρημένοι ἐκμανθάνουσι, 15
 τὰς δὲ λοιπὰς ἐξ οἱ παστοφόροι ἱατρικὰς οὐσας περὶ τε
 τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς καὶ περὶ νόσων καὶ περὶ
 ὀργάνων καὶ φαρμάκων καὶ περὶ ὀφθαλμῶν καὶ τὸ τελευ-
 ταῖον περὶ τῶν γυναικείων.

38. Καὶ τὰ μὲν Αἰγυπτίων ὡς ἐν βραχεῖ φάναι 20
 25 τοσαῦτα· Ἰνδῶν δὲ ἡ φιλοσοφία καὶ αὐτῶν διαβεβόηται.
 Ἀλέξανδρος γοῦν ὁ Μακεδὼν δέκα λαβὼν Ἰνδῶν γυμνο-
 σοφιστὰς τοὺς δοκοῦντας ἀρίστους εἶναι καὶ βραχυλογω-
 τάτους προβλήματα αὐτοῖς προῦθηκε, τὸν μὴ ἀποκρινό-
 μενον εὐστόχως ἀνελεῖν ἀπειλήσας, ἕνα τὸν πρεσβύτατον 25

Mensuram legitimam, qua Nili
 inundationem metiebantur, intel-
 ligit Letronnius, *Recueil des In-*
scriptions vol. 2. p. 469.

1. μοσχοσφραγιστικά Marshamus.
 μοσχοσφαγιστικά L.

3. Αἰγυπτίαν] Αἰγυπτίων Syllb.

9. δέκα] ἰ L.

14. τριάκοντα ἐξ] λς L.

18. φαρμάκων V. περὶ φαρμά-

κων L, sed περὶ punctis notato.

19. γυναικείων L. γυναικίων V.

22. Ἀλέξανδρος] Quae de Alex-
 andro narrat ex Plutarchi V.
 Alexandri sumsit c. 64. In MS.
 Ottob. Ἀλέξανδρος Μακεδόνων βασι-
 λέύς.

25. πρεσβύτατον Doehnerus Quae-
 stiones Plut. 3. p. 44. pro πρεσβύ-
 τερον.

αὐτῶν ἐπικρίνειν κελεύσας. ὁ μὲν οὖν πρῶτος ἐξετασθεὶς
 πότερον οἶεται τοὺς ζῶντας εἶναι πλείονας ἢ τοὺς τεθνεῶ-
 τας, τοὺς ζῶντας ἔφη· οὐ γὰρ εἶναι τοὺς τεθνεῶτας. ὁ
 δεύτερος δὲ πότερον τὴν γῆν ἢ τὴν θάλασσαν μείζονα
 5 θηρία τρέφειν, τὴν γῆν ἔφη· ταύτης γὰρ μέρος εἶναι τὴν 30
 θάλασσαν. ὁ δὲ τρίτος ποῖόν ἐστι τῶν ζῴων πανουργό-
 τατου ὁ μέχρι νῦν οὐκ ἐγνώσθη, εἶπεν, ἄνθρωπος. ὁ δὲ
 τέταρτος ἀνακρινόμενος τίνι λογισμῶ τὸν Σάββαν ἀπέ-
 στησαν ἄρχοντα αὐτῶν ὄντα, ἀπεκρίθη, καλῶς ζῆν βου-
 759 P. ¹⁰ λόμενοι αὐτὸν ἢ καλῶς ἀποθανεῖν. ὁ δὲ πέμπτος ἐρω-
 τηθεὶς πότερον οἶεται τὴν ἡμέραν πρότερον ἢ τὴν νύκτα
 γεγονέναι εἶπεν τὴν νύκτα ἡμέρα μιᾷ· τῶν γὰρ ἀπόρων
 ἐρωτήσεων ἀνάγκη καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀπόρους εἶναι. ὁ
 δὲ ἕκτος ἀπορηθεὶς πῶς ἂν τις φιληθείη μάλιστα, εἰ κρά- 35
 15 τιστος ὢν, ἔφη, μὴ φοβερὸς εἴη. ὁ δὲ ἕβδομος ἐρωτηθεὶς
 πῶς ἂν τις ἐξ ἀνθρώπων γένοιτο θεός, εἰ πράξειεν, εἶπεν,
 ἂ πράξαι ἀνθρωπον μὴ δυνατὸν ἐστίν. ὁ δὲ ὄγδοος ἐρω-
 τηθεὶς τί ἰσχυρότερον, ζωὴ ἢ θάνατος, ζωὴ, ἔφη, τοσαῦτα
 20 κακὰ φέρουσα. ὁ δὲ ἕνατος ἐξετασθεὶς μέχρι τίνος ἀν-
 θρώπῳ καλῶς ἔχει ζῆν, μέχρι οὗ, ἔφη, μὴ νομίζῃ τὸ
 τεθνάναι τοῦ ζῆν ἄμεινον. κελεύσαντος δὲ τοῦ Ἀλεξάν-
 δρου καὶ τὸν δέκατον εἰπεῖν τι· δικαστῆς γὰρ ἦν· ἕτερος, 40
 ἔφη, ἑτέρου χειρὸν εἶπεν. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου φήσαντος,
 οὐκοῦν καὶ σὺ πρῶτος ἀποθανῆ τοιαῦτα κρίνων, καὶ πῶς
 25 ἂν, εἶπεν, βασιλεῦ, ἀληθῆς εἴης, φήσας πρῶτον ἀποκτεῖναι
 τὸν πρῶτον ἀποκρινάμενον κάκιστα ;

8. Σάββαν Plutarchus. σαββᾶ L.

9. αὐτῶν Syll. αὐτὸν L.

10. καλῶς ἀποθανεῖν Doehnerus
pro κακῶς ἀποθανεῖν.11. νύκτα Syll. cum Plutarcho.
νύκταν L.12. εἶπεν τὴν νύκτα ἡμέρα μιᾷ
Nauckius (collato Diog. L. 1, 36.)
pro εἶπεν ἡμέρα μία.

13. ἀποκρίσεις Syll. pro ἀπορήσεις.

14. ἀπορηθεὶς] ἐπερωτηθεὶς Arcegius.

16. εἰ—εἴη (ut mox εἰ πράξειεν)
Doehnerus pro ἂν—εἴη. Apud
Plutarchum est ἂν—ῆ.

19. ἕνατος] ἕνατος L.

24. ἀποθανῆ ex Plutarcho. ἀπο-
θάνη L.

25. ἂν addidit Doehnerus.

ΚΕΦ. Ε.

39. Καὶ ὡς μὲν κλέπται πάσης γραφῆς Ἑλληνες εἶρηται ἱκανῶς, οἶμαι, διὰ πλειόνων δέδεικται τεκμηρίων· ὅτι δὲ οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ἴσασι τὸν θεὸν, ἀλλὰ κατὰ περίφρασιν Ἑλλήνων οἱ δοκιμώτατοι, Πέτρος ἐν 5
 45 τῷ κηρύγματι λέγει “ γινώσκετε οὖν ὅτι εἷς θεὸς ἐστίν, ὃς ἀρχὴν πάντων ἐποίησεν καὶ τέλος ἐξουσίαν ἔχων, καὶ ὁ ἀόρατος, ὃς τὰ πάντα ὄρα, ἀχώρητος, ὃς τὰ πάντα χωρεῖ, ἀνεπίδεῆς, οὗ τὰ πάντα ἐπιδέεται, καὶ δι' ὃν ἐστίν ἀκατάληπτος, ἀέναος, ἀφθαρτος, ἀποίητος, ὃς τὰ πάντα 10
 ἐποίησεν λόγῳ δυνάμεως αὐτοῦ, τῆς γνωστικῆς γραφῆς, τουτέστι τοῦ υἱοῦ. εἶτα ἐπιφέρει “ τοῦτον τὸν θεὸν σέβεσθε, μὴ κατὰ τοὺς Ἑλληνας” ὡς δηλονότι τὸν αὐτὸν ἡμῖν σεβόντων θεὸν καὶ τῶν παρ' Ἑλλησι δοκί- 760 P.
 50 μων, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν παντελῆ τὴν δι' υἱοῦ παρά- 15
 δοσιν μεμαθηκότων. “ μὴ τοίνυν” φασὶ “ σέβεσθε” οὐκ εἶπεν “ θεὸν ὃν οἱ Ἑλληνες,” ἀλλὰ “ μὴ κατὰ τοὺς Ἑλληνας,” τὸν τρόπον τὸν τῆς σεβήσεως ἐναλλάττων τοῦ θεοῦ, οὐχὶ δὲ ἄλλον καταγγέλλων.

40. Τί οὖν ἐστὶ τὸ “ μὴ κατὰ τοὺς Ἑλληνας” αὐτὸς 20
 270 S. διασαφήσει Πέτρος ἐπιφέρων ὅτι ἀγνοία φερόμενοι καὶ μὴ ἐπιστάμενοι τὸν θεὸν ὡς ἡμεῖς κατὰ τὴν γνῶσιν τὴν τελείαν, ὧν ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίας εἰς χρῆσιν, μορφώσαντες ξύλα καὶ λίθους, χαλκὸν καὶ σίδηρον, χρυσὸν καὶ ἄργυρον, τῆς ὕλης αὐτῶν καὶ χρήσεως, τὰ δοῦλα τῆς 25
 ὑπάρξεως ἀναστήσαντες, σέβονται, καὶ ἃ δέδωκεν αὐτοῖς εἰς βρώσιν ὁ θεὸς πετεινὰ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς θαλάσσης

5. περίφρασιν Lowthius. περίφρα-
 σιν L. Conf. 1. p. 372. 5. p. 750.

16. μὴ—Ἑλληνες] Insolita est
 verborum trajectio. Simplicior

ordo est οὐκ εἶπε τοίνυν, Μὴ σέβεσθε
 θεὸν ὃν οἱ Ἑλληνες. SYLB.

23. ὧν Potterus. ἦν L.

τὰ νηκτὰ καὶ τῆς γῆς τὰ ἔρπετὰ καὶ τὰ θηρία σὺν κτήνεσι 5
 τετραπόδοις τοῦ ἀγροῦ γαλαῶς τε καὶ μῦς αἰλούρους τε καὶ
 κύνας καὶ πιθήκους, καὶ τὰ ἴδια βρώματα βροτοῖς θύματα
 θύουσιν, καὶ νεκρὰ νεκροῖς προσφέροντες ὡς θεοῖς ἀχαρι-
 5 στοῦσι τῷ θεῷ διὰ τούτων ἀρνούμενοι αὐτὸν εἶναι.

41. Καὶ ὅτι γε ὡς τὸν αὐτὸν θεὸν ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ
 Ἑλλήνων ἐγνωκότων φέρεται, πλὴν οὐχ ὁμοίως, ἐποίσει
 πάλιν ᾧδὲ πως “μηδὲ κατὰ Ἰουδαίους σέβεσθε, καὶ γὰρ
 ἐκεῖνοι μόνοι οἰόμενοι τὸν θεὸν γινώσκειν οὐκ ἐπίστανται,
 10 λατρεύοντες ἀγγέλοις καὶ ἀρχαγγέλοις, μηνὶ καὶ σελήνῃ. 10
 καὶ ἐὰν μὴ σελήνῃ φανῆ, σάββατον οὐκ ἄγουσι τὸ λεγόμενον
 πρῶτον, οὐδὲ νεομηνίαν ἄγουσιν οὔτε ἄζυμα οὔτε
 ἑορτὴν οὔτε μεγάλην ἡμέραν.” εἶτα τὸν κολοφῶνα τοῦ
 ζητουμένου προσεπιφέρει “ὥστε καὶ ὑμεῖς ὁσίως καὶ
 15 δικαίως μανθάνοντες ἅ παραδίδομεν ὑμῖν, φυλάσσεσθε,
 καινῶς τὸν θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ σεβόμενοι, εὔρομεν γὰρ
 761 P. ἐν ταῖς γραφαῖς καθὼς ὁ κύριος λέγει “ἰδοὺ διατίθεμαι
 ὑμῖν καινὴν διαθήκην· οὐχ ὡς διεθέμην τοῖς πατράσιν 15
 ὑμῶν ἐν ὄρει Χωρήβ·” νέαν ἡμῖν διέθετο, τὰ γὰρ Ἑλλη-
 20 νων καὶ Ἰουδαίων παλαιὰ, ἡμεῖς δὲ οἱ καινῶς αὐτὸν τρίτῳ
 γένει σεβόμενοι Χριστιανοί. σαφῶς γὰρ, οἶμαι, ἐδήλωσεν
 τὸν ἕνα καὶ μόνον θεὸν ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἔθνικῶς, ὑπὸ
 δὲ Ἰουδαίων Ἰουδαϊκῶς, καινῶς δὲ ὑφ’ ἡμῶν καὶ πνευμα-
 τικῶς γινώσκόμενον.

25 42. Πρὸς δὲ καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς θεὸς ἀμφοῖν διαθήκαιν
 χορηγὸς, ὁ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας δοτὴρ τοῖς
 Ἑλλησιν, δι’ ἧς ὁ παντοκράτωρ παρ’ Ἑλλησι δοξάζεται,
 παρέστησεν, δῆλον δὲ κἀνθένδε. ἐκ γοῦν τῆς Ἑλληνικῆς 20
 παιδείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς νομικῆς εἰς τὸ ἐν γένος τοῦ

2. αἰλούρους V. ελοῦρους L.

14. Ierem. xxxi. 31, 32. Hebr. viii. 8-10.

16. τὸν θεὸν V. τὸν ^{θν}χν (literis θν a m. prima superscriptis) L.

19. ἡμῖν—ἡμεῖς Syllb. ὑμῖν—ὑμεῖς L.

σωζομένον συνάγονται λαοῦ οἱ τὴν πίστιν προσιέμενοι, οὐ χρόνῳ διαιρουμένων τῶν τριῶν λαῶν, ἵνα τις φύσεις ὑπολάβοι τριπτάς, διαφόροις δὲ παιδευομένων διαθήκαις τοῦ ἐνὸς κυρίου ὄντως ἐνὸς κυρίου ῥήματι, ἐπεὶ ὅτι καθάπερ Ἰουδαίους σώζεσθαι ἠβούλετο ὁ θεὸς τοὺς προ- 5 φήτας διδοὺς, οὕτως καὶ Ἑλλήνων τοὺς δοκιμωτάτους 25 οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλέκτῳ προφήτας ἀναστήσας, ὡς οἰοί τε ἦσαν δέχεσθαι τὴν παρὰ θεοῦ εὐεργεσίαν τῶν χυδαίων ἀνθρώπων διέκρινεν. δηλώσει πρὸς τῷ Πέτρου κηρύγματι ὁ ἀπόστολος λέγων Παῦλος. 10

43. Λάβετε καὶ τὰς Ἑλληνικὰς βίβλους, ἐπίγνωτε 762 P. Σίβυλλαν, ὡς δηλοῖ ἓνα θεὸν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, καὶ τὸν Ὑστάσπην λαβόντες ἀνάγνωτε, καὶ εὐρήσετε πολλῷ τηλαυγέστερον καὶ σαφέστερον γεγραμμένον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ καθὼς παράταξιν ποιήσουσι τῷ Χριστῷ 15 πολλοὶ βασιλεῖς μισοῦντες αὐτὸν καὶ τοὺς φοροῦντας τὸ 30 ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. εἶτα ἐνὶ λόγῳ πυνθάνεται ἡμῶν “ὅλος δὲ ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τίνος, οὐχὶ τοῦ θεοῦ;” διὰ τοῦτό φησιν ὁ Πέτρος εἰρηκέναι τὸν 20 κύριον τοῖς ἀποστόλοις “ἐὰν μὲν οὖν τις θελήσῃ τοῦ Ἰσραὴλ μετανοήσας διὰ τοῦ ὀνόματός μου πιστεῦειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἀφεθήσονται αὐτῷ αἱ ἁμαρτίαι. μετὰ δώδεκα ἔτη ἐξέλθετε εἰς τὸν κόσμον, μή τις εἴπῃ, οὐκ ἠκούσαμεν.”

ΚΕΦ. 5.

25

44. Ἄλλ' ὡς κατὰ καιρὸν ἦκει τὸ κήρυγμα νῦν, οὕτως 35 κατὰ καιρὸν ἐδόθη νόμος μὲν καὶ προφήται βαρβάρους, φιλοσοφία δὲ Ἑλλησι τὰς ἀκοὰς ἐθίζουσα πρὸς τὸ κήρυγμα. λέγει γοῦν κύριος ὁ ῥυσάμενος Ἰσραὴλ “καιρῷ

4. ὄντως Syll. ὄντας L.

22. μετανοήσας Syll. μετανοῆσαι L.

29. Iesai. xlix. 8 sq.

δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, ἔδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν τοῦ κατασκηνώσαι τὴν γῆν καὶ κληρονομήσαι κληρονομίαν ἐρήμου, λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει ἀνακαλυφθή-
 5 ναι.” εἰ γὰρ δέσμοι μὲν Ἰουδαῖοι, ἐφ’ ὧν καὶ ὁ κύριος “ἐξέλθετε” εἶπεν “ἐκ τῶν δεσμῶν οἱ θέλοντες,” τοὺς ἐκουσίως δεδεμένους, καὶ “τὰ δυσβάστακτα φορτία” φη- 40
 σὶν αὐτοῖς διὰ τῆς ἀνθρωπίνης παρεργειρήσεως ἐπανα-
 θεμένους λέγων, δῆλον ὡς οἱ ἐν σκότει οὔτοι ἂν εἶεν οἱ
 10 ἐν τῇ εἰδωλολατρίᾳ κατορωρυγμένον ἔχοντες τὸ ἡγεμο-
 νικόν. τοῖς μὲν γὰρ κατὰ νόμον δικαίοις ἔλειπεν ἡ πίστις·
 διὸ καὶ τούτους ἰώμενος ὁ κύριος ἔλεγεν “ἡ πίστις σου
 σέσωκέν σε,” τοῖς δὲ κατὰ φιλοσοφίαν δικαίοις οὐχ ἡ
 πίστις μόνον ἢ εἰς τὸν κύριον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποστηναί
 15 τῆς εἰδωλολατρίας ἔδει. αὐτίκα ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀλη- 45
 θείας καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τοῖς προπεπραγμένοις μεταμέλονται·
 763 P. διόπερ ὁ κύριος εὐηγγελίσατο καὶ τοῖς ἐν Ἄιδου.

45. Φησὶ γοῦν ἡ γραφὴ “λέγει ὁ Ἄιδης τῇ ἀπωλείᾳ·
 εἶδος μὲν αὐτοῦ οὐκ εἶδομεν, φωνὴν δὲ αὐτοῦ ἠκούσαμεν.”
 20 οὐχ ὁ τόπος δὴ που φωνὴν λαβὼν εἶπεν τὰ προειρημένα,
 ἀλλ’ οἱ ἐν Ἄιδου καταταγέντες καὶ εἰς ἀπώλειαν ἑαυτοὺς
 ἐκδεδωκότες καθάπερ ἔκ τινος νεῶς εἰς θάλασσαν ἐκόντες
 ἀπορρίψαντες, αὐτοὶ τοίνυν εἰσὶν οἱ ἐπακούσαντες τῆς
 θείας δυνάμεως τε καὶ φωνῆς, ἐπεὶ τίς ἂν εἶ φρονῶν ἐν 50
 25 μῆ καταδίκη καὶ τὰς τῶν ἀμαρτωλῶν ὑπολάβοι εἶναι
 ψυχὰς ἀδικίαν τῆς προνοίας καταχέων; τί δ’ οὐχὶ δη-
 λούσιν εὐηγγελίσθαι τὸν κύριον τοῖς τε ἀπολωλόσιν ἐν
 τῷ κατακλυσμῷ, μᾶλλον δὲ πεπεδημένοις καὶ τοῖς ἐν
 φυλακῇ τε καὶ φρουρᾷ συνεχομένοις; δέδεικται δὲ κἀν 271 S.

2. ἔδωκα Ieremias. ἔδωκας L.

6. Matth. xxiii. 4. Luc. xi. 47.

10. εἰδωλολατρία et mox εἰδωλο-
 λατρίας scripsi pro εἰδωλολατρεία et
 εἰδωλολατρείας.

12. Matth. ix. 22 et alibi.

16. προπεπραγμένοις] Literam γ
 supra versum habet L.

18. Iob. xxviii. 22.

τῷ δευτέρῳ στρωματεῖ τοὺς ἀποστόλους ἀκολουθῶς τῷ κυρίῳ καὶ τοὺς ἐν ᾿Αιδου εὐηγγελισμένους· ἐχρῆν γὰρ, οἶμαι, ὡσπερ κἀνταῦθα, οὕτως δὲ κἀκεῖσε τοὺς ἀρίστους τῶν μαθητῶν μιμητὰς γενέσθαι τοῦ διδασκάλου, ἵν' ὁ μὲν τοὺς ἐξ Ἑβραίων, οἱ δὲ τὰ ἔθνη εἰς ἐπιστροφὴν 5 ἀγάγῃσι, τουτέστιν τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ τῇ κατὰ νόμον 5 καὶ κατὰ φιλοσοφίαν βεβιωκότας μὲν, οὐ τελείως δέ, ἀλλ' ἀμαρτητικῶς διαπεραναμένους τὸν βίον· τουτὶ γὰρ ἔπρεπεν τῇ θείᾳ οἰκονομίᾳ τοὺς ἀξίαν μᾶλλον ἐσχηκότας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ προηγουμένως βεβιωκότας ἐπὶ τε τοῖς 10 πλημμεληθείσι μετανενοηκότας, κἀν ἐν ἄλλῳ τόπῳ τύχῳσιν, ἐξομολογουμένως ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ ὄντας τοῦ παντοκράτορος κατὰ τὴν οἰκείαν ἐκάστου γνῶσιν σωθῆναι.

46. Ἐνεργεῖ δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ σωτῆρ, ἐπεὶ τὸ σῶζειν ἔργον αὐτοῦ· ὅπερ οὖν καὶ πεποιήκειν τοὺς εἰς αὐτὸν 15 πιστεῦσαι βεβουλημένους διὰ τοῦ κηρύγματος, ὅποι ποτ' ἔτυχον γεγονότες, ἐλκύσας εἰς σωτηρίαν. εἰ γοῦν ὁ κύριος δι' οὐδὲν ἕτερον εἰς ᾿Αιδου κατῆλθεν ἢ διὰ τὸ εὐαγγελίσασθαι ὡσπερ κατῆλθεν, ἦτοι πάντας εὐαγγελίσασθαι ἢ μόνους Ἑβραίους. εἰ μὲν οὖν πάντας, σωθήσονται πάντες 764 P. οἱ πιστεύσαντες, κἀν ἐξ ἔθνῶν ὄντες τύχῳσιν ἐξομολογη- 20 σάμενοι ἤδη ἐκεῖ, ἐπεὶ σωτήριοι καὶ παιδευτικαὶ αἱ κολάσεις τοῦ θεοῦ εἰς ἐπιστροφὴν ἄγουσαι καὶ τὴν μετάνοιαν 15 τοῦ ἀμαρτωλοῦ μᾶλλον ἢ τὸν θάνατον αἰρούμεναι, καὶ ταῦτα καθαρώτερον διορᾶν δυναμένων τῶν σωματῶν 25 ἀπῆλλαγμένων ψυχῶν, κἀν πάθεσιν ἐπισκοτῶνται, διὰ τὸ μηκέτι ἐπιπροσθεῖσθαι σαρκίῳ· εἰ δὲ Ἰουδαίους μόνον εὐηγγελίσασθαι, οἷς ἔλειπεν ἢ διὰ τοῦ σωτῆρος ἐπίγνωσίς τε καὶ πίστις, δῆλόν που ὡς ἄρα ἀπροσωπολήπτου ὄντος τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀπόστολοι, καθάπερ ἐνταῦθα, οὕτως κἀκεῖ 30

19. πάντας εὐαγγελίσασθαι] Re- fra ei δὲ Ἰουδαίους μόνον εὐηγγελί-
 quiritur πάντας εὐηγγελίσασθαι, ut in-
 sato, nisi verbum aliquod excidit.

τοὺς ἐξ ἔθνῶν ἐπιτηδείους εἰς ἐπιστροφὴν εὐηγγελίσαντο,
καὶ καλῶς εἴρηται τῷ Ποιμένι “κατέβησαν οὖν αὐτῶν εἰς
τὸ ὕδωρ, ἀλλ’ οὗτοι μὲν ζῶντες κατέβησαν καὶ ζῶντες ²⁰
ἀνέβησαν, ἐκεῖνοι δὲ οἱ προκεκοιμημένοι νεκροὶ κατέβησαν,
5 ζῶντες δὲ ἀνέβησαν.”

47. Ναὶ μὴν καὶ σώματά φησι τὸ εὐαγγέλιον πολλὰ
τῶν κεκοιμημένων “ἀνεστάσθαι,” εἰς ἀμείνω δῆλον ὅτι
μετατεθειμένων τάξιν. γέγονεν ἄρα τις καθολικὴ κίνησις
καὶ μετάθεσις κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ σωτήρος. δίκαιος
10 τοίνυν δίκαιον καθὸ δίκαιός ἐστιν οὐ διαφέρει, εἴαν τε
νομικὸς ἢ εἴαν τε Ἑλλην’ οὐ γὰρ Ἰουδαίων μόνων, πάντων
δὲ ἀνθρώπων ὁ θεὸς κύριος, προσεχέστερον δὲ τῶν ἐγνω- ²⁵
κώτων πατήρ. εἰ γὰρ τὸ καλῶς βιοῦν καὶ νομίμως ἐστὶ
βιοῦν, καὶ εὐλόγως βιοῦν κατὰ νόμον ἐστὶ βιοῦν. ὀρθῶς
15 δὲ βεβιωκότες οἱ πρὸ νόμου εἰς πίστιν ἐλογίσθησαν καὶ
δίκαιοι εἶναι ἐκρίθησαν, δῆλόν που καὶ τοὺς ἐκτὸς νόμου
γενομένους διὰ τὴν τῆς φωνῆς ιδιότητα ὀρθῶς βεβιωκότας,
εἰ καὶ ἐν Ἄιδου ἔτυχον ὄντες καὶ ἐν φρουρᾷ, ἐπακούσαντας
τῆς τοῦ κυρίου φωνῆς εἴτε τῆς αὐθεντικῆς εἴτε καὶ τῆς διὰ
20 τῶν ἀποστόλων ἐνεργούσης, ἢ τάχος, ἐπιστραφήναι τε καὶ
πιστεῦσαι· μεμνήμεθα γὰρ ὅτι “δύναμις τοῦ θεοῦ” ἐστὶν ³⁰
ὁ κύριος. καὶ οὐκ ἂν ποτε ἀσθενῆσαι δύναμις. οὕτως
οἶμαι δείκνυσθαι ἀγαθὸν μὲν τὸν θεόν, δυνατὸν δὲ τὸν
κύριον, σώζειν μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος τῆς πρὸς
25 τοὺς ἐπιστρέφοντας εἴτε ἐνταῦθα εἴτε καὶ ἀλλαχόθι. οὐ
γὰρ ἐνταῦθα μόνον ἢ δύναμις ἢ ἐνεργητικὴ φθάνει, πάντη
δὲ ἐστὶ καὶ αἰεὶ ἐργάζεται.

48. Αὐτίκα ἐν τῷ Πέτρου κηρύγματι ὁ κύριός φησι

7. ἀνεστάσθαι Syll. ἀνεστᾶσθαι
L.

ib. Matth. xxvii. 52.

17. In marg. L. ὄλον καὶ ξένον καὶ
ἐπιστάσεως ἄξιον τὸ χωρίον.

20. ἢ Syll. pro ἢ.

21. Cor. I i. 24.

25. ἀλλαχόθι L. ἀλλαχότι typo-
theta in V.

πρὸς τοὺς μαθητὰς μετὰ τὴν ἀνάστασιν “ ἐξελεξάμην 765 P.
 35 ὑμᾶς δώδεκα μαθητὰς, κρίνας ἀξίους ἐμοῦ, οὓς ὁ κύριος
 ἠθέλησεν καὶ ἀποστόλους πιστοὺς ἠγησάμενος εἶναι, πέμ-
 πων ἐπὶ τὸν κόσμον εὐαγγελίσασθαι τοὺς κατὰ τὴν οἰκου-
 μένην ἀνθρώπους, γινώσκειν ὅτι εἷς θεὸς ἐστίν, διὰ τῆς 5
 τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἐμῆς δηλοῦντας τὰ μέλλοντα, ὅπως
 οἱ ἀκούσαντες καὶ πιστεύσαντες σωθῶσιν, οἱ δὲ μὴ πι-
 στεύσαντες ἀκούσαντες μαρτυρήσωσιν, οὐκ ἔχοντες ἀπο-
 λογίαν εἰπεῖν “ οὐκ ἠκούσαμεν.” τί οὖν; οὐχὶ καὶ ἐν
 Ἄιδου ἢ αὐτὴ γέγονεν οἰκονομία; ἵνα κάκεῖ πᾶσαι αἱ 10
 40 ψυχαὶ ἀκούσασαι τοῦ κηρύγματος ἢ τὴν μετάνοιαν ἐνδεί-
 ξωνται ἢ τὴν κόλασιν δικαίαν εἶναι, δι’ ὧν οὐκ ἐπίστευ-
 σαν, ὁμολογήσωσιν. ἦν δ’ ἂν πλεονεξίας οὐ τῆς τυχού-
 σης ἔργον τοὺς προεξεληλυθότας τῆς παρουσίας τοῦ
 κυρίου, μὴ εὐηγγελισμένους μηδὲ ἐξ αὐτῶν τὴν αἰτίαν 15
 παρασχομένους κατὰ τὸ πιστεῦσαι ἢ μὴ ἦτοι τῆς σωτη-
 ρίας ἢ τῆς κολάσεως μετασχεῖν. οὐ γάρ που θέμις τοὺς
 μὲν ἀκρίτως καταδεδικάσθαι, μόνους δὲ τοὺς μετὰ τὴν
 παρουσίαν τῆς θείας ἀπολελαυκέναι δικαιοσύνης. πᾶσαι
 45 δ’ ἄνωθεν ταῖς ψυχαῖς εἴρηται ταῖς λογικαῖς “ ὅσα ἐν 20
 ἀγνοίᾳ τις ὑμῶν ἐποίησεν μὴ εἰδὼς σαφῶς τὸν θεόν, ἐὰν
 ἐπιγνοὺς μετανοήσῃ, πάντα αὐτῷ ἀφεθήσεται τὰ ἀμαρτή-
 ματα. “ ἰδοὺ γὰρ” φησὶ “ τέθεικα πρὸ προσώπου ὑμῶν
 τὸν θάνατον καὶ τὴν ζωὴν, ἐκλέξασθαι τὴν ζωὴν,” πρὸς
 σύγκρισιν ἐκλογῆς τεθεῖσθαι λέγων ὁ θεὸς οὐ πεποιηκέναι 25
 ἄμφω.

49. Καὶ ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέγει “ ἐὰν ἀκούσητε μου καὶ
 θελήσητε, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε, ἐὰν δὲ μὴ ἀκού-
 50 σητέ μου μηδὲ θελήσητε, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται· τὸ γὰρ
 στόμα κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.” πάλιν δὲ ἄντικρυς ὁ 30

6. ἐμῆς] ἐμφανῶς Potterus.

23. Deuteron. xxx. 15, 19.

27. Iesai. i. 19, 20.

Δαβίδ, μάλλον δὲ ὁ κύριος ἐκ προσώπου τοῦ ὀσίου· εἰς δὲ οὗτος ἐκ καταβολῆς κόσμου, πᾶς ὁ διαφόροις χρόνοις διὰ πίστεως σωθεῖς τε καὶ σωθησόμενος· “ἠψφράνθη μου ἡ καρδία καὶ ἠγαλλίασατο ἡ γλῶσσά μου. ἔτι δὲ καὶ 272 S.
5 ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ’ ἐλπίδι” φησὶν “ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς Αἶδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὀσίόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.”

50. “Ὡσπερ οὖν τίμιος ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ, οὕτως ὁ λαὸς
10 ἅγιος ἅπας ἐστὶν σὺν τῷ Ἰουδαίῳ καὶ ὁ ἐξ ἔθνων ἐπιστρέφων, ὃς ὁ προσήλυτος προεφητεύετο. εἰκότως ἄρα
766 P. “βοῦν” φησὶ “καὶ ἄρκτον” ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔσεσθαι ἢ 5
γραφῆ, βοῦς μὲν γὰρ εἴρηται ὁ Ἰουδαῖος ἐκ τοῦ κατὰ νόμον ὑπὸ ζυγὸν καθαροῦ κριθέντος ζώου, ἐπεὶ καὶ διχη-
15 λεῖ καὶ μηρυκάται ὁ βοῦς, ὁ ἐθνικὸς δὲ διὰ τῆς ἄρκτου ἐμφαίνεται, ἀκαθάρτου καὶ ἀγρίου θηρίου, τίκτει δὲ τὸ ζῶον σάρκα ἀτύπων, ἣν σχηματίζει εἰς τὴν τοῦ θηρίου ὁμοιότητα τῇ γλώττῃ μόνον· λόγῳ γὰρ τυποῦται εἰς τὸ ἡμερώσθαι ἐκ τοῦ θηριώδους βίου ὁ ἐξ ἔθνων ἐπιστρέφων,
20 τιθασευθεῖς τε ἤδη καὶ αὐτὸς ὡς βοῦς ἀγνίζεται. αὐτίκα φησὶν ὁ προφήτης “σειρήνες εὐλογήσουσίν με καὶ θυγα- 10
τέρες στρουθῶν καὶ τὰ θηρία πάντα τοῦ ἀγροῦ.” τῶν ἀκαθάρτων ζώων τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ γινώσκειται, τουτέστι τοῦ κόσμου, ἐπεὶ τοὺς εἰς πίστιν ἀγρίου καὶ ῥυπα-
25 ροὺς τὸν βίον μηδὲ τῇ κατὰ νόμον δικαιοσύνην κεκαθα-
μένους θηρία προσαγορεύει. μεταβαλόντες μέντοι ἐκ τοῦ εἶναι θηρία διὰ τῆς κυριακῆς πίστεως ἄνθρωποι γίνονται θεοῦ τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ θελήσαι μεταβάλλεσθαι εἰς τὸ γενέ-

2. καταβολῆς Potterus. μεταβολῆς L. Conf. p. 769. extr. 778, 779-793.

3. Psalm. xvi. 9-11. Actor. ii. 26-28.

12. Iesai. xi. 7.

19. ἡμερώσθαι] ἡμεροῦσθαι Hoerschelius.

20. τιθασευθεῖς] τιθασευθεῖς L.

21. Iesai. xliii. 20.

σθαι προκόπτοντες. τοὺς μὲν γὰρ προτρέπει ὁ κύριος,
 15 τοῖς δὲ ἤδη ἐγχειρήσασι καὶ χεῖρα ὀρέγει καὶ ἀνέλκει,
 “οὐ γὰρ ὑποστέλλεται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης,
 οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος, ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς
 ἐποίησεν ὁμοίως τε προνοεῖ πάντων.” 5

51. Καὶ ὁ Δαβίδ φησιν “εἰ δὲ καὶ ἐνεπάγησαν ἔθνη
 ἐν διαφθορᾷ, ἣ ἐποίησαν, ἐν παγίδι ταύτῃ ἣ ἔκρυψαν,
 συνελήφθη ὁ πὺς αὐτῶν,” ἀλλὰ “ἐγένετο κύριος κατα-
 φυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίᾳ καὶ ἐν θλίψει.”
 εὐκαιρῶς ἄρα εὐηγγελίσθησαν οἱ ἐν θλίψει ὄντες. καὶ 10
 20 διὰ τοῦτό φησιν “ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπι-
 τηδεύματα αὐτοῦ,” ἵνα μὴ ἀδίκως κριθῶσιν. εἰ τοίνυν
 τοὺς ἐν σαρκὶ διὰ τοῦτο εὐηγγελίσασατο, ἵνα μὴ καταδι-
 κασθῶσιν ἀδίκως, πῶς οὐ καὶ τοὺς προεξεληλυθότας τῆς
 παρουσίας αὐτοῦ διὰ τὴν αὐτὴν εὐηγγελίσασατο αἰτίαν; 15
 “δίκαιος γὰρ ὁ κύριος καὶ δικαιοσύνην ἠγάπησεν, εὐθύτητα
 εἶδεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.” “ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀδικίαν μισεῖ
 τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.”

52. Εἰ γοῦν ἐν τῷ κατακλυσμῷ ἀπόλετο πᾶσα ἀμαρ-
 τωλὸς σὰρξ εἰς παιδείαν γενομένης αὐτοῖς τῆς κολάσεως, 20
 25 πρῶτον μὲν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ παιδευτικὸν καὶ ἐνερ-
 γητικὸν τυγχάνον σώζειν τοὺς ἐπιστρέφοντας πιστευτέον,
 ἔπειτα δὲ καὶ τὸ λεπτομερέστερον, ἡ ψυχὴ, οὐκ ἂν ποτε
 πρὸ τοῦ παχυμερεστέρου ὕδατος πάθοι τι δεινὸν διὰ
 λεπτότητα καὶ ἀπλότητα μὴ κρατουμένη, ἣ καὶ ἀσώματος 767 P.
 25 προσαγορεύεται. ὃ δ' ἂν παχυμερὲς ἐκ τῆς ἀμαρτίας
 πεπαχυμένον τύχη, τοῦτο ἀπορρίπτεται σὺν τῷ σαρκικῷ

3. Sapient. vi. 7.

6. Psalm. ix. 15.

8. πούς] ποῦς L.

ib. Psalm. ix. 9.

11. Ibid. ix. 11.

16. Psalm. x. 7.

17. Ibid. 10.

25. κρατουμένη Hoeschelius. κρα-
τουμένης L.

ib. ἡ Sylb. ἡ L.

27. πεπαχυμένον Sylb. pro πεπα-
χυμένον.ib. ἀπορρίπτεται apogr. Paris.
ἀπορίπτεται L.

πνεύματι τῷ κατὰ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμοῦντι. ἤδη δὲ καὶ τῶν τὴν κοινότητα πρεσβευόντων ὁ κορυφαῖος Οὐαλεν- 30 τίνος ἐν τῇ περὶ φίλων ὁμιλίᾳ κατὰ λέξιν γράφει “πολλὰ τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς δημοσίαις βίβλοις 5 εὐρίσκεται γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ· τὰ γὰρ κενὰ ταῦτα ἔστι τὰ ἀπὸ καρδίας ῥήματα· νόμος ὁ γραπτὸς ἐν καρδίᾳ, οὗτός ἐστιν ὁ λαὸς ὁ τοῦ ἠγαπημένου, ὁ φιλούμενος καὶ φιλῶν αὐτόν.”

53. Δημοσίας γὰρ βίβλους εἶτε τὰς Ἰουδαϊκὰς λέγων 10 γραφὰς εἶτε τὰς τῶν φιλοσόφων κοινοποιεῖ τὴν ἀλήθειαν. Ἰσιδωρός τε ὁ Βασιλείδου υἱὸς ἅμα καὶ μαθητῆς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τοῦ προφήτου Παρχῶρ ἐξηγητικῶν καὶ αὐτὸς 35 κατὰ λέξιν γράφει “φασὶ δὲ οἱ Ἄττικοὶ μεμνηῦσθαί τινα Σωκράτει παρεπομένου δαίμονος αὐτῷ, καὶ Ἀριστοτέλης 15 δαίμοσι κεχρηῆσθαι πάντας ἀνθρώπους λέγει συνομαρτοῦσιν αὐτοῖς παρὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνσωματώσεως, προφητικὸν τοῦτο μάθημα λαβὼν καὶ καταθέμενος εἰς τὰ ἑαυτοῦ βιβλία, μὴ ὁμολογήσας ὅθεν ὑφείλετο τὸν λόγον τοῦτον.” καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς αὐτῆς συντάξεως 20 ὧδέ πως γράφει “καὶ μὴ τις οἰέσθω, ὃ φασὶν ἴδιον εἶναι 40 τῶν ἐκλεκτῶν, τοῦτο προειρημένον ὑπάρχειν ὑπὸ τινων φιλοσόφων· οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτῶν εὕρημα, τῶν δὲ προφητῶν σφετερισάμενοι προσέθηκαν τῷ μὴ ὑπάρχοντι κατ’ αὐτοὺς σοφῶ.” αὐθὶς τε ἐν τῷ αὐτῷ “καὶ γὰρ μοι 25 δοκεῖ τοὺς προσποιουμένους φιλοσοφεῖν, ἵνα μάθωσι τί ἐστὶν ἢ ὑπόπτερος δρυὺς καὶ τὸ ἐπ’ αὐτῇ πεποικιλμένον φᾶρος, πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησεν λαβὼν ἀπὸ τῆς τοῦ Χάμ προφητείας.”

4. ταῖς δημοσίαις] τοῖς δημοσίοις L.
Correctum ex verbis Clementis
lin. 9.

6. νόμος ὁ γραπτὸς—] Roman. ii.

9. λέγων Grabius. λέγει L.

13. μεμνηῦσθαι] μεμνηῦσθαι L.

22. τῶν δὲ προφητῶν] τὰ δὲ τῶν
προφητῶν Syllb.

ΚΕΦ. Ζ.

45 54. Τὴν ὑπόθεσιν, ὡς πάλαι παρεσημειωσάμεθα, οὐ
 τὴν κατὰ ἐκάστην αἵρεσιν ἀγωγὴν φασί, ἀλλ' ὅπερ
 ὄντως ἐστὶ φιλοσοφία, ὀρθῶς σοφίαν τεχνικὴν τὴν ἐμπει-
 ρίαν παρέχουσιν τῶν περὶ τὸν βίον, τὴν δὲ σοφίαν 5
 ἔμπεδον γινώσκουσιν θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων 768 P.
 κατάληψίν τινα βεβαίαν οὖσαν καὶ ἀμετάπτωτον, συνει-
 ληφύϊαν τὰ τε ὄντα καὶ τὰ παρωχρηκότα καὶ τὰ μέλλοντα,
 ἣν ἐδιδάξατο ἡμᾶς διὰ τε τῆς παρουσίας διὰ τε τῶν προ-
 φητῶν ὁ κύριος. καὶ ἔστιν ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου παρα- 10
 50 δοθεῖσα, ταύτῃ καὶ πάντως ἀληθῆς ὑπάρχει βουλήσει,
 ὡς διὰ τοῦ υἱοῦ ἐγνωσμένη. καὶ ἡ μὲν αἰώνιος ἐστίν,
 ἡ δὲ χρόνῳ λυσιτελής, καὶ ἡ μὲν μία καὶ ἡ αὐτὴ, αἱ δὲ
 πολλαὶ καὶ ἀδιάφοροι, καὶ ἡ μὲν ἄνευ παθητικῆς τινος
 κινήσεως, ἡ δὲ μετὰ παθητικῆς ὀρέξεως, καὶ ἡ μὲν τέλειος, 15
 ἡ δὲ ἐνδεής.

273 S. 55. Ταύτης οὖν τῆς σοφίας ἐπιθυμεῖ ἡ φιλοσοφία τῆς
 ψυχῆς καὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ λόγου καὶ τῆς τοῦ βίου
 καθαρότητος ἀγαπητικῶς καὶ φιλητικῶς διατεθεῖσα πρὸς
 τὴν σοφίαν καὶ πάντα πράττουσα ἕνεκα τοῦ τυχεῖν αὐτῆς. 20
 φιλόσοφοι δὲ λέγονται παρ' ἡμῖν μὲν οἱ σοφίας ἐρῶντες
 τῆς πάντων δημιουργοῦ καὶ διδασκάλου, τουτέστι γινώ-
 σεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, παρ' Ἑλλησι δὲ οἱ τῶν περὶ
 5 ἀρετῆς λόγων ἀντιλαμβανόμενοι. εἴη δ' ἂν φιλοσοφία τὰ
 παρ' ἐκάστη τῶν αἵρέσεων τῶν κατὰ φιλοσοφίαν λέγω, 25
 ἀδιάβλητα δόγματα μετὰ τοῦ ὁμολογουμένου βίου εἰς
 μίαν ἀθροισθέντα ἐκλογὴν. ἃ καὶ αὐτὰ ἐκ τῆς βαρβάρου
 κλαπέντα θεοδωρήτου χάριτος Ἑλληνικῶς κεκόσμηται
 λόγῳ· τῶν μὲν γὰρ κλέπται, ὧν δὲ καὶ παρήκουσαν,

ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἂ μὲν κινούμενοι εἰρήκασιν, ἀλλ' οὐ
τελείως ἐξειργάσαντο, τὰ δὲ ἀνθρωπίνῳ στοχασμῷ τε
καὶ ἐπιλογισμῷ, ἐν οἷς καὶ παραπίπτουσιν, ἐπιβάλλειν
δ' οἴονται τῇ ἀληθείᾳ, οὗτοι μὲν τελείως, ὡς δ' ἡμεῖς 10
5 αὐτοὺς καταλαμβάνομεθα, μερικῶς.

56. Πλέον γοῦν τοῦ κόσμου τούτου οὐκ ἴσασι οὐδέν.
καὶ μὴν ὡς ἡ γεωμετρία περὶ μέτρα καὶ μεγέθη καὶ σχή-
ματα πραγματευομένη διὰ τῆς ἐν τοῖς ἐπιπέδοις κατα-
γραφῆς, ἢ τε ζωγραφία τὸν ὀπτικὸν ὅλον τόπον ἐπὶ τῶν
10 σκηνογραφουμένων φαίνεται παραλαμβάνουσα, ταύτης δὲ
ψευδογραφεῖ τὴν ὄψιν τοῖς κατὰ προσβολὴν τῶν ὀπτικῶν
γραμμῶν σημείοις χρωμένη κατὰ τὸ τεχνικόν, ἐντεῦθεν
ἐπιφάσεις καὶ ὑποθέσεις καὶ φάσεις σώζονται, καὶ τὰ μὲν 15
δοκεῖ προύχειν, τὰ δὲ ἴσχειν, τὰ δ' ἄλλως πως φαντά-
15 ζεσθαι ἐν τῷ ὀμαλῷ καὶ λείῳ, οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλόσοφοι
ζωγραφίας δίκην ἀπομιμῶνται τὴν ἀλήθειαν, φιλαυτία δὲ
πάντων ἀμαρτημάτων αἰτία ἐκάστοις ἐκάστοτε. διόπερ οὐ
789 P. χρῆ τὴν εἰς ἀνθρώπους δόξαν αἰρούμενον φίλαυτον εἶναι,
ἀλλὰ τὸν θεὸν ἀγαπῶντα τῷ ὄντι ὅσιον μετὰ φρονήσεως
20 γίνεσθαι.

57. Εἰ γοῦν τις τοῖς μερικοῖς ὡς τοῖς καθολικοῖς χρώ-
μενος τύχῃ καὶ τὸ δούλον ὡς κύριον καὶ ἡγεμονεῖται, 20
σφάλλεται τῆς ἀληθείας οὐ συνιείς τὸ τῷ Δαβιδ κατ'
ἐξομολόγησιν εἰρημένον “ γῆν [σποδὸν] ὡσεὶ ἄρτον ἔφα-
25 γον.” ἡ φιλαυτία δὲ καὶ ἡ οἴησις αὐτῷ γῆ ἐστὶ καὶ
πλάνη. εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ μαθήσεως ἢ γνώσεως καὶ ἢ ἐπι-
στήμη. μαθήσεως δ' οὔσης ζητεῖν ἀνάγκη τὸν διδάσκα-
λον. Κλεάνθης μὲν γὰρ Ζήνωνα ἐπιγράφεται καὶ Θεό-
φραστος Ἀριστοτέλη Μητρόδωρός τε Ἐπίκουρον καὶ

21. Εἰ — τύχῃ — καὶ ἡγεμονεῖται] In his aliquid vel defectum vel corruptum. Nihil proficitur Ar-
cerii et Sylburgii conjecturis ὡς

κύριον καθηγήται vel καθηγεμονῆται.

24. Psalm. cii. 9.

ib. σποδὸν seclusi, quod non le-
gitur in Psalm.

Πλάτων Σωκράτην, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Πυθαγόραν ἔλθω καὶ
 25 Φερεκύδην καὶ Θάλητα καὶ τοὺς πρώτους σοφοὺς, ἴστα-
 μαί τὸν τούτων διδάσκαλον ζητῶν, καὶ Αἰγυπτίους εἶπης
 καὶ Ἰνδοὺς καὶ Βαβυλωνίους καὶ τοὺς μάγους αὐτοὺς,
 οὐ παύσομαι τὸν τούτων διδάσκαλον ἀπαιτῶν, ἀνάγω δέ 5
 σε καὶ ἐπὶ τὴν πρώτην γένεσιν ἀνθρώπων, κακείθεν ἄρ-
 χομαί ζητεῖν τίς ὁ διδάσκαλος; ἀνθρώπων μὲν οὐδεῖς,
 οὐδέπω γὰρ μεμαθήκεσαν, ἀλλ' οὐδὲ ἀγγέλων τις, οὐδὲ
 γὰρ ὡς μηνύουσιν οἱ ἄγγελοι, καθ' ὃ ἄγγελοι, οὕτως
 ἀκούουσιν ἀνθρώποι, οὐδ' ὡς ἡμῖν τὰ ὦτα, οὕτως ἐκείνοις 10
 30 ἢ γλῶττα, οὐδ' ἂν ὄργανά τις δοίη φωνῆς ἀγγέλοις, χεῖλη
 λέγω, καὶ τὰ τούτοις παρακείμενα καὶ φάρυγγα καὶ ἀρ-
 τηρίαν καὶ σπλάγχνα καὶ πνεῦμα καὶ πλησσομένον ἄερα,
 πολλοῦ γε δεῖ, τὸν θεὸν ἐμβοᾶν ἀπροσίτῳ ἀγιότητι καὶ
 ἀρχαγγέλων αὐτὸν κεχωρισμένον. ἤδη δὲ καὶ τοὺς ἀγγέ- 15
 λους μεμαθηκέσαι παρελήφαμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τοὺς
 ἐπὶ τούτων ἄρχοντας· γενητοὶ γάρ.

58. Λεῖπεται τοίνυν ὑπεξαναβάντας ἡμᾶς καὶ τὸν τού-
 35 των διδάσκαλον ποθεῖν. ἐπεὶ δὲ ἐν μὲν τὸ ἀγέννητον ὁ
 παντοκράτωρ θεὸς, ἐν δὲ καὶ τὸ προγεννηθὲν δι' οὗ τὰ 20
 πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἐν, “εἷς γὰρ
 τῷ ὄντι ἐστὶν ὁ θεὸς, ὃς ἀρχὴν τῶν ἀπάντων ἐποίησεν,”
 μηνύων τὸν πρωτόγονον υἱὸν, ὁ Πέτρος γράφει συνεῖς
 ἀκριβῶς τὸ “ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὴν γῆν.” σοφία δὲ οὗτος εἶρηται πρὸς ἀπάντων τῶν 25
 προφητῶν. οὗτός ἐστιν ὁ τῶν γενητῶν ἀπάντων διδά-
 σκαλος, ὁ σύμβουλος τοῦ θεοῦ τοῦ τὰ πάντα προεγνω-
 40 κότος. ὁ δὲ ἄνωθεν ἐκ πρώτης καταβολῆς κόσμου πολυ-
 τρόπως καὶ πολυμερῶς πεπαίδευκέ τε καὶ τελειοῖ. ὅθεν

11. δοίη scripsi pro δόη.
 15. αὐτὸν] αὐτῶν Syllb.

21. Joann. i. 3.
 24. Genes. i. 1.

εικότως εἶρηται “ μὴ εἵπητε ἑαυτοῖς διδάσκαλον ἐπὶ τῆς γῆς.” ὁρᾷς ὁπόθεν ἔχει τὰς λαβὰς ἡ φιλοσοφία ἡ ἀληθ-
 770 P. θῆς. καὶ ὁ νόμος εἰκὼν καὶ σκιὰ τῆς ἀληθείας τυγχάνη, σκιὰ γὰρ ὁ νόμος τῆς ἀληθείας, ἀλλ’ ἡ φιλαυτία τῶν
 5 Ἑλλήνων διδασκάλους τινὰς ἀνθρώπους ἀνακηρύττει.

59. Ὡς οὖν ἐπὶ τὸν ποιητὴν τὸν θεὸν πᾶσα ἀνατρέχει πατριὰ, οὕτως καὶ ἐπὶ τὸν κύριον ἡ τῶν καλῶν διδασκα-
 λία καὶ ἡ δικαιοῦσα καὶ εἰς τοῦτο χειραγωγούσά τε καὶ 45
 συλλαμβάνουσα. εἰ δ’ ἐκ τινος ποιήσεως τὰ τῆς ἀληθείας,
 10 ὅτῳ δὴ ποτε τρόπῳ λαβόντες σπέρματα, οὐκ ἐξέθρεψάν
 τινες, γῆ δὲ ἀγόνῳ καὶ ἀνομβρίᾳ παραδεδωκότες ἀγρίαις
 συνεπνίξαντο βοτάναις, καθάπερ οἱ Φαρισαῖοι ἐξετράπη-
 σαν τοῦ νόμου ἀνθρωπίνης παρεισάγοντες διδασκαλίας,
 τούτων οὐχ ὁ διδάσκαλος αἴτιος, ἀλλ’ οἱ παρακούειν
 15 προηρημένοι, οἱ πεισθέντες δὲ αὐτῶν τῇ τε τοῦ κυρίου
 παρουσίᾳ καὶ τῇ τῶν γραφῶν σαφηνείᾳ ἐν ἐπιγνώσει
 γίνονται τοῦ νόμου, καθάπερ καὶ οἱ ἀπὸ φιλοσοφίας διὰ 50
 τῆς τοῦ κυρίου διδασκαλίας ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀληθοῦς
 φιλοσοφίας καθίστανται “ τὰ λόγια γὰρ κυρίου, λόγια
 20 ἀγνὰ, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῆ, κεκαθαρι-
 σμένον ἐπταπλασίως.”

60. Ἦτοι ὡς ἄργυρος πολλακίς ἀποκαθαρθεὶς εἰς δο-
 κίμιον καθίσταται ὁ δίκαιος, νόμισμα κυρίου γενόμενος, 274 S.
 καὶ χάραγμα βασιλικὸν ἀναδεξάμενος, ἢ ἐπεὶ καὶ Σολο-
 25 μῶν λέγει “ γλῶσσαν δικαίου ἄργυρον πεπυρωμένον,”
 τὴν δεδοκίμασμένην καὶ σοφὴν διδασκαλίαν ἐπαινετὴν
 καὶ ἀποδεκτὴν τυγχάνειν μηνύων, ὅταν ἐκκεκαθαρμένη

1. Matth. xxiii. 8-10.

19. Cf. Psalm. xii. 6.

24. Σολομῶν] σαλομῶν L.

25. Proverb. x. 20.

27. ἀποδεκτὴν] ἀπόδεκτὴν L. (li-

tera o et accentu priore a m. pr. superscripto, altero autem accentu deleto). ἀποδέκτην V. ἀποδεκτὸς ex apogr. Paris. affert Potterus.

πλουσίως τυγχάνη τῇ γῆ, τουτέστιν ὅταν πολυτρόπως
 5 ἡ γνωστικὴ ψυχὴ ἀγιάζεται κατὰ τὴν ἀποχὴν τῶν γεω-
 δῶν πυρώσεων, ἀγνίζεται δὲ καὶ τὸ σῶμα ἐν ᾧ οἰκεῖ
 ἐξιδιοποιούμενον εἰς εἰλικρίνειαν ἀγίου νεῶ, ὁ δὲ ἐν τῷ
 σώματι καθαρισμὸς τῆς ψυχῆς πρώτης πρώτος οὗτός 5
 ἐστίν, ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν, ἣν τινες τελείωσιν ἡγοῦνται,
 καὶ ἔστιν ἀπλῶς τοῦ κοινοῦ πιστοῦ, Ἰουδαίου τε καὶ
 Ἑλληνοσ, ἡ τελείωσις αὕτη, τοῦ δὲ γνωστικοῦ μετὰ τὴν
 ἄλλοις νομιζομένην τελείωσιν ἡ δικαιοσύνη εἰς ἐνέργειαν
 εὐποίας προβαίνει, καὶ ὅτῳ δὴ ἡ ἐπίτασις τῆς δικαιοσύνης 10
 10 εἰς ἀγαθοποιίαν ἐπιδέδωκεν, τούτῳ ἡ τελείωσις ἐν ἀμετα-
 βόλῳ ἔξει εὐποίας καθ' ὁμοίωσιν τοῦ θεοῦ διαμένει· οἱ
 μὲν γὰρ σπέρμα Ἀβραὰμ δούλοι ἔτι τοῦ θεοῦ, οὗτοί εἰσιν
 οἱ κλητοὶ, υἱοὶ δὲ Ἰακώβ οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ οἱ τῆς κακίας
 πτερνίσαντες τὴν ἐνέργειαν. 15

61. Εἰ τοίνυν αὐτόν τε τὸν Χριστὸν σοφίαν φαμέν καὶ 771 P.
 τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν διὰ τῶν προφητῶν, δι' ἧς ἔστι
 τὴν γνωστικὴν παράδοσιν ἐκμανθάνειν, ὡς αὐτὸς κατὰ
 τὴν παρουσίαν τοὺς ἀγίους ἐδίδαξεν ἀποστόλους, σοφία
 εἴη ἂν ἡ γνῶσις, ἐπιστήμη οὕσα καὶ κατάληψις τῶν ὄντων 20
 15 τε καὶ ἐσομένων καὶ παροφθηκόντων βεβαία καὶ ἀσφαλὴς,
 ὡς ἂν παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ παραδοθεῖσα καὶ ἀποκα-
 λυφθεῖσα. καὶ δὴ καὶ εἰ ἔστι τέλος τοῦ σοφοῦ ἡ θεωρία,
 ὀρέγεται μὲν ἡ μὲν ἔτι φιλοσόφων τῆς θείας ἐπιστήμης,
 οὐδέπω δὲ τυγχάνει, ἣν μὴ μαθήσει παραλάβῃ σαφηνι- 25
 σθεῖσαν αὐτῷ τὴν προφητικὴν φωνὴν, δι' ἧς τὰ τ' ἔοντα
 τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἔοντα, ὅπως ἔχει τε καὶ ἔσχεν καὶ
 ἔξει, παραλαμβάνει. ἡ γνῶσις δὲ αὕτη ἡ κατὰ διαδοχὰς
 20 εἰς ὀλίγους ἐκ τῶν ἀποστόλων ἀγράφως παραδοθεῖσα
 κατελήλυθεν, ἐντεῦθεν δὲ ἄρα γνῶσιν εἴτε σοφίαν συνα- 30
 σκηθῆναι χρὴ εἰς ἔξιν θεωρίας αἰδίου καὶ ἀναλλοίωτον.

ΚΕΦ. Η.

62. Ἐπεὶ καὶ Παῦλος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς οὐ φιλοσοφίαν διαβάλλων φαίνεται, τὸν δὲ τοῦ γνωστικοῦ μεταλαμβάνοντα ὕψους οὐκέτι παλινδρομεῖν ἀξιοῖ ἐπὶ τὴν Ἑλλη-
 5 νικὴν “ φιλοσοφίαν στοιχεῖα τοῦ κόσμου” ταύτην ἀλληγορῶν στοιχειωτικὴν τινα οὔσαν καὶ προπαιδεῖαν τῆς ἀληθείας. διὸ καὶ τοῖς Ἑβραίοις γράφων τοῖς ἐπανακάμπτουσιν εἰς νόμον ἐκ πίστεως “ ἢ πάλιν” φησὶ “ χρεῖαν ²⁵ ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν
 10 λογίων τοῦ θεοῦ καὶ γέγονατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς.” ὡσαύτως ἄρα καὶ τοῖς ἐξ Ἑλλήνων ἐπιστρέφουσι Κολοσσαεῦσι “ βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ
 15 στοιχεῖα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν.” δελεάζων αὐτοὺς εἰς φιλοσοφίαν ἀναδραμεῖν τὴν στοιχειώδη διδασκαλίαν. καὶ λέγει τις κατὰ σύνεσιν ἀνθρώπων φι- ³⁰λοσοφίαν ἠρῆσθαι πρὸς Ἑλλήνων, ἀλλὰ τὰς γραφὰς εὐρίσκω τὴν σύνεσιν θεόπεμπτον εἶναι λεγούσας.
 20 63. Ὁ γοῦν ψαλμὸς μεγίστην ἠγείται δωρεὰν τὴν σύνεσιν καὶ αἰτεῖ λέγων “ δούλος σός εἰμι ἐγὼ, συνέτισόν με.” καὶ μὴ τι τὸ πολυπύριον τῆς γνώσεως αἰτούμενος ὁ Δαβὶδ γράφει “ χρηστότητα καὶ παιδεῖαν καὶ γνώσιν δίδαξόν με ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα.” κυρίας
 772 P. ²⁵ εἶναι τὰς διαθήκας ὡμολόγηται καὶ τοῖς τιμιωτέροις δίδοσθαι. λέγει γοῦν ὁ ψαλμὸς πάλιν ἐπὶ τοῦ θεοῦ ³⁵ “ οὐκ ἐποίησεν οὕτως οὐδενὶ ἔθνει καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ

5. Coloss. ii. 8.

8. Hebr. v. 12.

12. Coloss. ii. 8. Psalm. cxix.

17. ἠρῆσθαι] εὐρῆσθαι L.

21. Psalm. cxix. 125.

23. Ibid. cxix. 66.

οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.” τὸ δὲ “οὐκ ἐποίησεν οὕτως” πεποικέναι μὲν δηλοῖ, ἀλλ’ οὐχ οὕτως. ἐν συγκρίσει γοῦν τὸ “οὕτως” πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τὴν καθ’ ἡμᾶς γινομένην, ἐξῆν δὲ δήπου τῷ προφήτῃ εἰπεῖν ἀπλῶς τὸ “οὐκ ἐποίησεν” ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ “οὕτως.” ναὶ 5 μὴν καὶ ὁ Πέτρος ἐν ταῖς πράξεσιν “ἐπ’ ἀληθείας καταλαμβάνομαι” φησὶν “ὅτι προσωπολήπτης οὐκ ἔστιν ὁ

40 θεὸς, ἀλλ’ ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἔστιν.”

64. Οὐ χρόνον τοίνυν τὸ ἀπροσωπόληπτον τοῦ θεοῦ, 10 ἀλλ’ ἐξ αἰῶνος, οὐδὲ μὴν ἤρξατό ποτε ἢ εὐεργεσία αὐτοῦ, ἀλλ’ οὐδὲ περιορίζεται τόποις ἢ ἀνθρώποις τισὶν, οὐδὲ γὰρ μερικὴ ἢ εὐποιία αὐτοῦ. “ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης” φησὶν, “ἐν αὐταῖς εἰσελθὼν ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται 15 ἐν αὐτῇ.” ἐξηγούμενος δὲ τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Βαρ-

45 νάβας ἐπιφέρει “πολλῶν πυλῶν ἀνεωγυῖων ἢ ἐν δικαιοσύνῃ αὕτη ἔστιν ἢ ἐν Χριστῷ, ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες.” τῆς αὐτῆς ἔχεται ἐννοίας κάκεινο τὸ προφητικὸν “κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν.” οὐ τῶν διαθηκῶν 20 τῶν διαφόρων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς διδασκαλίας τρόπων τῶν τε ἐν Ἑλληνισμῷ εἰς δικαιοσύνην ἀγόντων τῶν τε ἐν βαρβάρους. σαφῶς δὲ ἤδη καὶ ὁ Δαβὶδ μαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ ψάλλει “ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν Ἄϊδην 50 πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπιλανθανόμενα τοῦ θεοῦ.” ἐπιλανθάνονται δὲ δῆλον ὅτι οὐ πρότερον ἐπέμνητο, καὶ ὃν πρὶν ἢ ἐκλαθέσθαι ἐγίνωσκον, τοῦτον παραπέμπονται. ἦν ἄρα εἰδησίς τις ἁμαυρὰ τοῦ θεοῦ καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσι.

5. Psalm. cxliv. 20.

7. Actor. x. 34 sq.

13. Psalm. cxviii. 19 sq.

16. Βαρνάβας] Hunc memoriae errore nominat pro Clemente Rom.

Ep. ad Corinth. i. 48. etsi proxima hujus loci verba recte Clementi tribuit Strom. i. p. 339.

20. Psalm. xxix. 3.

24. Ibid. ix. 17.

65. Καὶ ταυτὶ μὲν τῆδε ἐχέτω· πολυμαθῆ δὲ εἶναι χρὴ
 τὸν γνωστικὸν, καὶ, ἐπειδὴ Ἕλληνές φασι Πρωταγόρου
 προκατάρξαντος παντὶ λόγῳ λόγον ἀντικείμενον παρε- 275 S.
 σκευάσθαι, καὶ πρὸς τοὺς τοιοῦτους τῶν λόγων ἀρμόζει
 5 λέγεσθαι. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ “ὁ τὰ πολλὰ λέγων καὶ
 ἀντακούσεται,” παραβολὴν δὲ κυρίου τίς νοήσει, εἰ μὴ
 σοφὸς καὶ ἐπιστήμων καὶ ἀγαπῶν τὸν κύριον αὐτοῦ;
 773 P. “ἔστω τοίνυν πιστὸς ὁ τοιοῦτος, ἔστω δυνατὸς γνώσιν
 ἐξειπεῖν, ἢ τῷ σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων, ἢ τῷ γοργὸς ἐν
 10 ἔργοις, ἢ τῷ ἀγνός. τοσοῦτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὅ
 ὀφείλει, ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι,” ὁ Κλήμης ἐν
 τῇ πρὸς Κορινθίους φησί· τοιοῦτος οἶός τε ἐκείνῳ πεί-
 θεσθαι τῷ παραγγέλματι. “καὶ οὐς μὲν ἐκ πυρὸς ἀρπά-
 ζετε, διακρινομένους δὲ ἐλεεῖτε.” ἀμέλει τὸ δρέπανον
 15 ἔνεκεν τοῦ κλαδεῦν προηγουμένως γέγονεν, ἀλλὰ καὶ
 πεπλεγμένα τὰ κλήματα διαστέλλομεν ἐν αὐτῷ καὶ ἀκάν-
 θας κόπτομεν τῶν συμπεφυκυῶν ταῖς ἀμπέλοις, αἷς οὐ
 ῥάδιόν ἐστι προσελθεῖν. ταῦτα δὲ πάντα τὴν ἀναφορὰν
 ἔχει ἐπὶ τὸ κλαδεῦσαι. πάλιν ἄνθρωπος προηγουμένως 10
 20 γέγονεν εἰς ἐπίγνωσιν θεοῦ, ἀλλὰ καὶ γεωμετρῆ καὶ
 γεωργεῖ καὶ φιλοσοφεῖ, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ τὸ ζῆν, τὸ δὲ
 ἐπὶ τὸ εὖ ζῆν, τὸ δὲ ἐπὶ τὸ μελετᾶν τὰ ἀποδεικτικά
 γεγένηται.

66. Ναὶ μὴν οἱ λέγοντες τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τοῦ
 25 διαβόλου ὀρμασθαι κακείνο ἐπιστησάτωσαν ὅτι φησὶν
 ἡ γραφὴ “μετασχηματίζεσθαι τὸν διάβολον εἰς ἄγγελον
 φωτός,” τί ποιήσουτα; εὐδὴλον ὅτι προφητεύσουτα. εἰ
 δὲ ὡς ἄγγελος φωτὸς προφητεύει, ἀληθῆ ἄρα ἐρεῖ. εἰ
 ἀγγελικὰ καὶ φωτεινὰ, προφητεύσει καὶ ὠφέλιμα, τότε 15
 30 ὅτε καὶ μετασχηματίζεται καθ’ ὁμοιότητα ἐνεργείας, καὶ

5. Job. xi. 2.

13. Judae 22, 23.

26. Corinth. II xi. 14.

27. ποιήσουτα Syllb. ποιήσαντα L.

ἄλλος ἢ κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀποστασίας, ἐπεὶ πῶς
 ἂν ἀπατήσειεν τινα, μὴ διὰ τῶν ἀληθῶν ὑπαγόμενος τὸν
 φιλομαθῆ εἰς οἰκειότητα καὶ οὕτως ὕστερον εἰς ψεύδος
 ὑποσύρων; ἄλλως τε καὶ ἐπιστάμενος τὴν ἀλήθειαν εὐρε-
 θήσεται, καὶ εἰ μὴ καταληπτικῶς, ἀλλ' οὖν οὐκ ἄπειρός γε 5
 αὐτῆς. οὐ τοίνυν ψευδὴς ἡ φιλοσοφία, κὰν ὁ κλέπτης καὶ
 20 ὁ ψεύστης κατὰ μετασχηματισμὸν ἐνεργείας τὰ ἀληθῆ
 λέγῃ. οὐδὲ μὴν διὰ τὸν λέγοντα προκαταγνωστέον ἀμα-
 θῶς καὶ τῶν λεγομένων, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν προφητεύειν
 νῦν δὴ λεγομένων παρατηρητέον, ἀλλὰ τὰ λεγόμενα σκο- 10
 πητέον εἰ τῆς ἀληθείας ἔχεται.

67. Ἦδη δὲ καὶ καθολικῶ λόγῳ πάντα ἀναγκαῖα καὶ
 λυσιτελῆ τῷ βίῳ θεόθεν ἤκειν εἰς ἡμᾶς λέγοντες οὐκ ἂν
 ἀμάρτοιμεν, τὴν δὲ φιλοσοφίαν καὶ μᾶλλον Ἑλλησιν οἶον
 διαθήκην οἰκείαν αὐτοῖς δεδύσθαι ὑποβάθραν οὖσαν τῆς 15
 25 κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας, κὰν οἱ φιλοσοφούντες τὰ
 Ἑλλήνων ἐθελοκωφῶσι τὴν ἀλήθειαν, ἐξευτελίζοντες τὴν
 φωνὴν τὴν βαρβάρων ἢ καὶ ὑφοράμενοι τὸν ἐπηρτημένον 774 P.
 τῷ πιστῷ κατὰ τοὺς πολιτικοὺς νόμους τοῦ θανάτου κίν-
 δυνον. ὥσπερ δὲ ἐν τῇ βαρβάρῳ φιλοσοφίᾳ, οὕτως καὶ 20
 ἐν τῇ Ἑλληνικῇ “ἐπισπάρη τὰ ζιζάνια” πρὸς τοῦ τῶν
 ζιζανίων οἰκείου γεωργοῦ. ὅθεν αἱ τε αἰρέσεις παρ' ἡμῖν
 συνανεφύησαν τῷ γονίμῳ πυρῷ, οἱ τε τὴν Ἐπικούρου
 ἀθεότητα καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ ὅσα ἄλλα παρὰ τὸν ὀρθὸν
 30 λόγον ἐπέσπαρται τῇ Ἑλληνικῇ φιλοσοφίᾳ κηρύσσοντες 25
 νόθοι τῆς θεόθεν δωρηθείσης γεωργίας Ἑλλησιν ὑπάρ-
 χουσι καρποί.

68. Ταύτην “σοφίαν τοῦ αἰῶνος τούτου” τὴν φιλή-
 δονον καὶ φίλαυτον ὁ ἀπόστολος λέγει, ὡς ἂν τὰ τοῦ
 κόσμου τοῦδε καὶ τὰ περὶ αὐτὸν μόνον διδάσκουσιν, 30

5. γε Syll. τε L.

21. Matth. xiii. 25.

28. Corinth. I ii. 6.

ὑποκειμένην τε ἀκολουθῶς κατὰ προστασίαν τοῖς τῆδε
 ἄρχουσι· διὸ καὶ στοιχειωτικὴ τίς ἐστίν ἢ μερικὴ αὕτη
 φιλοσοφία τῆς τελείας ὄντως ἐπιστήμης ἐπέκεινα κόσμου
 περὶ τὰ νοητὰ καὶ ἔτι τούτων τὰ πνευματικώτερα ἀνα-
 5 στρεφομένης, “ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκου- 35
 σεν οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνέβη ἀνθρώπων,” πρὶν ἢ διασα-
 φῆσαι τὸν περὶ τούτων λόγον ἡμῖν τὸν διδάσκαλον ἅγια
 ἀγίων καὶ ἔτι τούτων κατ’ ἐπανάβασιν τὰ ἀγιώτερα ἀπο-
 καλύψαντος τοῖς γνησίως καὶ μὴ νόθως τῆς κυριακῆς
 10 υἰοθεσίας κληρονόμοις. αὐτίκα γὰρ τολμῶμεν φάναι
 (ἐνταῦθα γὰρ ἢ πίστις ἢ γνωστικὴ) πάντων ἐπιστήμονα
 εἶναι καὶ πάντων περιληπτικὸν βεβαίᾳ καταλήψει κεχρη-
 μένον καὶ ἐπὶ τῶν ἡμῖν ἀπόρων καὶ τῶ ὄντι γνωστικῶν,
 ὁποῖος ἦν Ἰάκωβος, Πέτρος, Ἰωάννης, Παῦλος καὶ οἱ 40
 15 λοιποὶ ἀπόστολοι· γνώσεως γὰρ πλήρης ἢ προφητεία, ὡς
 ἂν παρὰ κυρίου δοθεῖσα καὶ διὰ κυρίου πάλιν τοῖς ἀπο-
 στόλοις σαφηνισθεῖσα. καὶ μή τι ἢ γνώσις ἰδίωμα ψυχῆς
 τυγχάνει λογικῆς εἰς τοῦτο ἀσκουμένης, ἵνα διὰ τῆς γνώ-
 σεως εἰς ἀθανασίαν ἐπιγραφῆ· ἄμφω γὰρ δυνάμεις τῆς
 20 ψυχῆς γνώσις τε καὶ ὄρμη.

69. Εὐρίσκεται δ’ ἡ ὄρμη μετὰ τινα συγκατάθεσιν
 κίνησις οὖσα· ὁ γὰρ ὄρμησας εἰς τινα πράξιν πρότερον
 τὴν γνώσιν τῆς πράξεως λαμβάνει, δεύτερον δὲ τὴν ὄρμην. 45
 ἔτι κάπὶ τούδε κατανοήσωμεν· ἐπειδὴ γὰρ τὸ μαθεῖν τοῦ
 25 πράξαι πρεσβύτερόν ἐστιν, φύσει γὰρ ὁ πράσσειν τοῦτο
 ὁ πράξαι βούλεται μαθάνει πρότερον, καὶ ἢ μὲν γνώσις
 ἐκ τοῦ μαθεῖν, τὸ πράξαι δ’ ἐκ τοῦ ὄρμησαι [καὶ τοῦ
 μαθάνειν ἢ γνώσις, ἔπεται δὲ τῆ ἐπιστήμῃ ὄρμη μεθ’ ἣν

5. Corinth. I ii. 9.

8. ἀποκαλύψαντος] ἀποκαλύψαντα
Lowthius.27. καὶ τοῦ μαθάνειν—ἢ πράξαις]
Seclusi verba a Pottero notata,quae nihil aliud sunt quam lemma
olim in margine positum: qualia
lemmata plurima sunt in margine
L.

ἡ πράξις], ἀρχὴ καὶ δημιουργὸς πάσης λογικῆς πράξεως
 50 ἡ γνῶσις εἴη ἂν, ὥστ' αὐτὸ εἰκότως ταύτη μόνη χαρακτηρί- 775 F.
 ζεται ἡ τῆς λογικῆς ιδιότης ψυχῆς· τῷ ὄντι γὰρ ἡ μὲν
 ὀρμὴ καθάπερ γνῶσις ἐστὶν ἐπὶ τῶν ὄντων κινουμένη,
 γνῶσις δὲ αὐτὸ τοῦτο θέα τίς ἐστὶ τῆς ψυχῆς τῶν ὄντων 5
 ἥτοι τινὸς ἢ τινῶν, τελειωθείσα δὲ τῶν συμπάντων.

70. Καίτοι φασί τινες τὸν σοφὸν ἄνθρωπον πεπεῖσθαι
 εἶναι τινα ἀκατάληπτα, ὡς καὶ περὶ τούτων ἔχειν τινα
 276 S. κατάληψιν καταλαμβάνοντος, ὅτι ἀκατάληπτα ἔσται τὰ
 ἀκατάληπτα. ὅπερ ἐστὶ κοινὸν καὶ τῶν ὀλίγων προορα- 10
 σθαι δυναμένων· βεβαιοῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος εἶναι τινα ἀκατά-
 ληπτα, ὁ γνωστικὸς δὲ ἐκεῖνος περὶ οὗ λέγω τὰ δοκοῦντα
 ἀκατάληπτα εἶναι τοῖς ἄλλοις αὐτὸς καταλαμβάνει, πι-
 στεύσας ὅτι οὐδὲν ἀκατάληπτον τῷ οὐκ ἰδόντι τοῦ θεοῦ, ὅθεν
 5 οὐδὲ ἀδίδακτον· ὁ γὰρ δι' ἀγάπην τὴν πρὸς ἡμᾶς παθὼν 15
 οὐδὲν ἂν ὑπεστείλατο εἰς διδασκαλίαν τῆς γνώσεως. γίνε-
 ται τοίνυν αὕτη ἡ πίστις ἀπόδειξις βεβαία, ἐπεὶ τοῖς ὑπὸ
 τοῦ θεοῦ παραδοθείσιν ἀλήθεια ἔπεται. εἰ δὲ καὶ πολυ-
 πειρίαν ποθεῖ τις, “οἶδεν τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα
 εἰκάξει, ἐπίσταται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, 20
 σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ
 χρόνων ὁ τῆς σοφίας μαθητής.”

ΚΕΦ. Θ.

71. Τοιοῦτος γὰρ ὁ γνωστικὸς, ὡς μόνους τοῖς διὰ
 10 τὴν μονὴν τοῦ σώματος γινομένοις πάθεσι περιπίπτειν, 25
 οἶον πείνη, δίψει καὶ τοῖς ὁμοίοις. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ

2. χαρακτηρίζεται Syll. quod ex-
 pressit Hervetus. χαρακτηρίζετο L.
 χαρακτηρίζοιτο H. MS. et Ottob.

6. δὲ additum ex H. MS.

10. τῶν L. τὸν typhlieta in V.

13. καταλαμβάνει] Lemma in

marg. L. ὅτι καταληπτά τρόπον τινα
 καὶ τὰ ἀκατάληπτα.

17. ἐπεὶ Syll. ἐπὶ L.

19. Sapient. vii. 17, 18.

26. δίψει] Probabilius δίψη.

σωτήρος τὸ σῶμα ἀπαιτεῖν ὡς σῶμα τὰς ἀναγκαίας
 ὑπηρεσίας εἰς διαμονήν, γέλωσ ἂν εἶη· ἔφαγεν γὰρ οὐ
 διὰ τὸ σῶμα δυνάμει συνεχόμενον ἀγία, ἀλλ' ὡς μὴ τοὺς
 συνόντας ἄλλως περὶ αὐτοῦ φρονεῖν ὑπεισέλθοι, ὥσπερ
 5 ἀμέλει ὕστερον δοκῆσει τινὲς αὐτὸν πεφανερῶσθαι ὑπέ-
 λαβον, αὐτὸς δὲ ἀπαξαπλῶς ἀπαθῆς ἦν, εἰς ὃν οὐδὲν
 παρεισδύεται κίνημα παθητικὸν οὔτε ἡδονὴ οὔτε λύπη, οἱ
 δὲ ἀπόστολοι ὀργῆς καὶ φόβου καὶ ἐπιθυμίας διὰ τῆς 15
 κυριακῆς διδασκαλίας γνωστικώτερον κρατήσαντες καὶ τὰ
 10 δοκοῦντα ἀγαθὰ τῶν παθητικῶν κινήματων, οἷον θάρσος,
 ζῆλον, χαρὰν, ἐπιθυμίαν, οὐδὲ αὐτὰ ἀνεδέξαντο ἐμπέδω
 τινὶ τῆς διανοίας καταστάσει μηδὲ καθ' ὅτιοῦν μεταβαλ-
 λόμενοι, ἀλλ' ἐν ἔξει ἀσκήσεως αἰεὶ μένοντες ἀναλλοίωτοι
 776 P. μετὰ γε τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν. κὰν γὰρ μετὰ λόγου
 15 γινόμενα τὰ προειρημένα ἀγαθὰ τις ἐκδέχεται, ἀλλ' οὖν
 γε ἐπὶ τοῦ τελείου οὐ παραδεκτέον, ὃς οὔτε θαρσεῖν ἔχει,
 οὐδὲ γὰρ ἐν δεινοῖς γίνεται μηδὲν δεινὸν ἡγούμενος τῶν 20
 ἐν τῷ βίῳ, οὐδὲ ἀποστῆσαί τι καὶ τούτου αὐτὸν τῆς πρὸς
 τὸν θεὸν ἀγάπης δύναται, οὔτε εὐθυμίας χρεία ἐστίν· οὐδὲ
 20 γὰρ εἰς λύπην ἐπίπτει πάντα καλῶς γίνεσθαι πεπεισμέ-
 νος, οὐδὲ μὴν θυμοῦται, οὐδὲ γὰρ ἐστίν ὃ τι συγκινήσει
 αὐτὸν πρὸς θυμὸν, ἀγαπῶντα αἰεὶ τὸν θεὸν καὶ πρὸς τούτῳ
 μόνῳ ὅλον τετραμμένον καὶ διὰ τούτο μηδὲν τῶν κτισμά-
 των τοῦ θεοῦ μεμισηκότα. ἀλλ' οὐδὲ ζῆλοῖ· οὐδὲ γὰρ
 25 ἐνδεῖ τι αὐτῷ πρὸς ἐξομοίωσιν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ εἶναι·
 οὐδὲ ἄρα φιλεῖ τινὰ τὴν κοινὴν ταύτην φιλίαν, ἀλλ' 25
 ἀγαπᾷ τὸν κτίστην διὰ τῶν κτισμάτων.

72. Οὗτ' οὖν ἐπιθυμία καὶ ὀρέξει τινὶ περιπίπτει οὔτε
 ἐνδεής ἐστι κατὰ γε τὴν ψυχὴν τῶν ἄλλων τινὸς συνῶν
 30 ἢδη δι' ἀγάπης τῷ ἔραστῳ, ᾧ δὴ ὀκείωται κατὰ τὴν

18. καὶ τούτου] κατὰ τούτου Syllb.

19. οὔτε εὐθυμίας] οὐδὲ εὐθυμίας L.

ib. οὐδὲ γὰρ] οὔτε γὰρ L.

αἴρεσιν καὶ τῇ ἐξ ἀσκήσεως ἕξει, τούτῳ προσεχέστερον
 συνεγγίζων, μακάριος ὢν διὰ τὴν τῶν ἀγαθῶν περιουσίαν,
 ὥστε ἕνεκά γε τούτων ἐξομοιοῦσθαι βιάζεται τῷ διδασκάλῳ
 εἰς ἀπάθειαν· νοερὸς γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καθ' ὃ ὁ τοῦ
 30 νοῦ εἰκονισμὸς ὁράται ἐν μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἧ καὶ θεοειδὴς 5
 καὶ θεοείκελος ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ κατὰ ψυχὴν, ὃ τε αὐτὸς θεὸς
 ἀνθρωποειδής· τὸ γὰρ εἶδος ἐκάστου ὁ νοῦς, ᾧ χαρακτη-
 ριζόμεθα. παρ' ὃ καὶ οἱ εἰς ἀνθρώπου ἀμαρτάνοντες
 ἀνόσιοί τε καὶ ἀσεβεῖς· λῆρος γὰρ καὶ τὸ φάσκειν τὸν
 γνωστικὸν καὶ τέλειον μὴ δεῖν ἀφαιρεῖν θυμοῦ καὶ θάρ- 10
 σους, ὡς μὴ καὶ ἄνευ τούτων κατεξανααστησομένου τῶν
 περιστάσεων οὐδ' ὑπομενούτος τὰ δεινά.

73. Ἄλλ' εἰ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀφέλομεν αὐτοῦ ὡς
 35 πάντως ὑπὸ τῶν λυπηρῶν συγχεθησομένου καὶ διὰ τοῦτο
 κάκιστα ἀπαλλάξοντος τοῦ ζῆν, εἰ μὴ μετείη αὐτῷ, ἧ 15
 τισὶν ἔδοξεν, οὐκ ἂν τῶν ὁμοίων τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς
 ἔφρασιν λάβοι. εἰ γοῦν ἢ πᾶσα οἰκείωσις ἢ πρὸς τὰ καλὰ
 μετ' ὀρέξεως γίνεται, πῶς ἀπαθὴς μένει, φησὶν, ὁ τῶν
 καλῶν ὀρεγόμενος; ἀλλ' οὐκ ἴσασιν, ὡς ἔοικεν, οὗτοι τὸ
 θεῖον τῆς ἀγάπης· οὐ γὰρ ἔστιν ἔτι ὀρεξις τοῦ ἀγαπῶντος 20
 ἢ ἀγάπη, στερκτικὴ δὲ οἰκείωσις εἰς τὴν ἐνότητα τῆς
 πίστεως ἀποκαθεστακυῖα τὸν γνωστικὸν χρόνου καὶ τόπου 777 P.
 40 μὴ προσδεόμενον. ὁ δ' ἐν οἷς ἔσται δι' ἀγάπης ἤδη γενό-
 μενος, τὴν ἐλπίδα προειληφῶς διὰ τῆς γνώσεως οὐδὲ
 ὀρέγεται τις, ἔχων ὡς οἶόν τε αὐτὸ τὸ ὀρεκτόν. εἰκότως 25
 τοίνυν ἐν τῇ μιᾷ ἕξει μένει τῇ ἀμεταβόλῳ γνωστικῶς
 ἀγαπῶν, οὐδ' ἄρα ζηλώσει ἐξομοιωθῆναι τοῖς καλοῖς εἶναι
 δι' ἀγάπης ἔχων τοῦ κάλλους. θάρσους τε καὶ ἐπιθυμίας

4. καθ' ὃ H. MS. καθ' ὃν L.

5. ὁράται ἐν Potterus. ὀράσει L.

ib. ἧ Sylb. ἧ L.

8. παρ' ὃ Sylb. παρ' ᾧ L.

11. κατεξανααστησομένου V. 'κατεξ-
 αναστα^{ησο}μένου (ησο a m. pr.) L.15. ἀπαλλάξοντος scripsi pro ἀ-
 παλλάξαντος.ib. τοῦ ζῆν (ut p. 265, 25) vel
 τοῦδε τοῦ ζῆν Sylb. τοῦ τε ζῆν L.

ib. ἧ Sylb. ἧ L.

27. εἶναι] ἰκανῶς Sylb.

τίς ἔτι τούτῳ χρεία τὴν ἐκ τῆς ἀγάπης οἰκείωσιν πρὸς τὸν ἀπαθῆ θεὸν ἀπειληφότι καὶ διὰ τῆς ἀγάπης ἑαυτὸν εἰς τοὺς φίλους ἐγγεγραφότι;

74. Ἐξαιρετέον ἄρα τὸν γνωστικὸν ἡμῖν καὶ τέλειον 45
 5 ἀπὸ παντὸς ψυχικοῦ πάθους· ἡ μὲν γὰρ γνώσις συνάσκη-
 σιν, ἡ συνάσκησις δὲ ἕξιν ἢ διάθεσιν, ἡ κατάστασις δὲ ἢ
 τοιάδε ἀπάθειαν ἐργάζεται, οὐ μετριοπάθειαν, ἀπάθειαν δὲ
 καρποῦται παντελῆς τῆς ἐπιθυμίας ἐκκοπή. ἀλλ' οὐδὲ
 ἐκείνων τῶν θρυλουμένων ἀγαθῶν, τουτέστι τῶν παρα-
 10 κειμένων τοῖς πάθεσιν παθητικῶν ἀγαθῶν, μεταλαμβάνει
 ὁ γνωστικὸς, οἷον εὐφροσύνης λέγω, ἣτις παράκειται τῇ
 ἡδονῇ, καὶ κατηφείας (αὕτη γὰρ τῇ λύπῃ παρέξεται) καὶ 50
 εὐλαβείας (ὑπέσταλκεν γὰρ τῷ φόβῳ), ἀλλ' οὐδὲ θυμοῦ·
 παρὰ τὴν ὄργην γὰρ οὗτος τέτακται,
 15 75. καὶ λέγουσί τινες μηκέτ' εἶναι ταῦτα κακὰ, ἀλλ'
 ἤδη ἀγαθὰ. ἀδύνατον γὰρ τὸν ἅπαξ τελειωθέντα δι' ἀγά-
 πης καὶ τὴν ἀπλήρωτον τῆς θεωρίας εὐφροσύνην αἰδίως
 καὶ ἀκορέστως ἐστιώμενον ἐπὶ τοῖς μικροῖς καὶ χαμαιζή- 277 S.
 20 αἰτία ἐπὶ τὰ κοσμικὰ παλινδρομεῖν ἀγαθὰ τῷ “ τὸ ἀπρόσ-
 ιτον” ἀπειληφότι “ φῶς;” καὶ μηδέπω κατὰ τὸν χρόνον
 καὶ τὸν τόπον, ἀλλ' ἐκείνη γε τῇ γνωστικῇ ἀγάπῃ, δι' ἣν
 καὶ ἡ κληρονομία καὶ ἡ παντελῆς ἔπεται ἀποκατάστασις
 βεβαιουῦντος δι' ἔργων τοῦ μισθαποδότου ὁ διὰ τοῦ ἐλέ-
 25 σθαι γνωστικῶς διὰ τῆς ἀγάπης φθάσας προείληφεν ὁ 5
 γνωστικὸς. ἡ γὰρ οὐχὶ ἀποδημῶν πρὸς τὸν κύριον δι'
 ἀγάπην τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ σκῆνος αὐτοῦ ἐπὶ γῆς
 θεωρῆται, ἑαυτὸν μὲν οὐκ ἐξάγει τοῦ βίου, οὐ γὰρ ἐπιτέ-
 τραπται αὐτῷ, ἐξήγαγεν δὲ τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν, συγ-

9. θρυλουμένων L. θρυλλουμένων
 V.

12. κατηφείας Potterus. κατηφεία
 L.

13. εὐλαβείας Potterus. εὐλαβεία L.

14. ὄργην γὰρ] γὰρ addidi.

20. Timoth. I. vi. 16.

26. ἡ Lowthius. ἡ L.

κεχώρηται γὰρ αὐτῷ, ζῆ τε αὖ νεκρώσας τὰς ἐπιθυμίας
καὶ οὐκέτι συγχρηῖται τῷ σώματι, μόνον δὲ αὐτῷ ἐπιτρέπει
χρηῖσθαι τοῖς ἀναγκαίοις, ἵνα μὴ τὴν αἰτίαν τῆς διαλύσεως 778 P.
παράσχη.

76. Πῶς οὖν ἔτι τούτῳ τῆς ἀνδρείας χρεῖα, μὴ γινο- 5
10 μένω ἐν δεινοῖς τῷ γε μὴ παρόντι, ὅλω δὲ ἤδη συνόντι
τῷ ἔραστῷ; τίς δὲ καὶ σωφροσύνης ἀνάγκη μὴ χρήζοντι
αὐτῆς; τὸ γὰρ ἔχειν τοιαύτας ἐπιθυμίας, ὡς σωφροσύνης
δεῖσθαι πρὸς τὴν τούτων ἐγκράτειαν οὐδέπω καθαρῷ,
ἀλλ' ἐμπαθοῦς, ἀνδρεία τε διὰ φόβον καὶ δειλίαν παρα- 10
λαμβάνεται· οὐ γὰρ δὴ πρέπον ἔτι τὸν φίλον τοῦ θεοῦ,
ὃν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου εἰς τὴν ἄκραν
ἐγκαταλεγεῖναι νιοθεσίαν, ἡδοναῖς ἢ φόβοις περιπίπτειν,
15 καὶ περὶ τὴν καταστολὴν ἀπασχολεῖσθαι τῶν παθῶν.
τολμήσας γὰρ φήσαιμ' ἂν, καθάπερ προωρισμένως κείται 15
δι' ὧν πράξει καὶ οὐ τεύξεται, οὕτως καὶ αὐτὸς προορίσας
ἔχει δι' ὃν ἔγνω ὃν ἠγάπησεν, οὐκ ἔχων δυστέκμαρτον τὸ
μέλλον, καθάπερ οἱ πολλοὶ στοχαζόμενοι βιοῦσιν, ἀπειλη-
φῶς δὲ διὰ πίστεως γνωστικῆς, ὃ τοῖς ἄλλοις ἄδηλον.

77. Κᾶστιν αὐτῷ δι' ἀγάπην ἐνεστὼς ἤδη τὸ μέλλον 20
πεπίστευκεν γὰρ διὰ τε τῆς προφητείας διὰ τε τῆς παρου-
σίας τῷ μὴ ψευδομένῳ θεῷ, καὶ ὃ πεπίστευκεν, ἔχει καὶ
20 κρατεῖ τῆς ἐπαγγελίας, ἀλήθεια δὲ ὁ ἐπαγγειλάμενος, καὶ
τὸ τέλος τῆς ἐπαγγελίας διὰ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ ἐπαγ-
γυλαμένου κατ' ἐπιστήμην βεβαίως ἀπέληφεν. ὁ δὲ τὴν 25
ἐν οἷς ἐστι κατάστασιν βεβαίαν τῶν μελλόντων κατά-
ληψιν εἰδὼς δι' ἀγάπης προαπαντᾷ τῷ μέλλοντι. αὐτίκα
οὐδὲ εὐξεται τυχεῖν τῶν τῆδε ὁ τεύξεσθαι πεπεισμένος
τῶν οὕτως ἀγαθῶν, ἔχουσαι δὲ αἰεὶ τῆς ἐπηβόλου καὶ

15. τολμήσας γὰρ φήσαιμ' L.
τολμήσας γὰρ φύσαιμ' V.

20. Κᾶστιν] ἀλλ' ἔστιν H. MS.

ib. ἐνεστὼς] ἐνεστὸς L.

27. προαπαντᾷ Mang. ad Philon.
vol. 2. p. 391. προαπαντᾷ L.

29. ἐπηβόλου scripsi pro ἐπι-
βόλου.

κατορθωτικῆς πίστεως καὶ πρὸς τοῖσδε παμπόλλους ὡς
 ὅτι μάλιστα ὁμοίους αὐτῷ γενέσθαι εὔξεται, εἰς δόξαν
 τοῦ θεοῦ, ἢ κατ' ἐπίγνωσιν τελειοῦται· σωτήριος γάρ τις 25
 ὁ τῷ σωτηρι εἰσομοιούμενος, εἰς ὃ ἀνθρωπίνῃ φύσει χωρη-
 5 σαι τὴν εἰκόνα θέμις ἀπαραβάτως τὰ κατὰ τὰς ἐντολὰς
 κατορθῶν. τὸ δ' ἐστὶ θρησκεύειν τὸ θεῖον διὰ τῆς ὄντως
 δικαιοσύνης ἔργων τε καὶ γνώσεως·

78. Τούτου φωνὴν κατὰ τὴν εὐχὴν οὐκ ἀναμένει
 κύριος, “αἴτησαι·” λέγων, “καὶ ποιήσω· ἐννοήθητι, καὶ
 10 δώσω·” καθόλου γὰρ ἐν τῷ τρεπομένῳ τὸ ἄτρεπτον
 ἀδύνατον λαβεῖν πῆξιν καὶ σύστασιν, ἐν τροπῇ δὲ τῇ
 συνεχεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἀστάτου τοῦ ἡγεμονικοῦ γινομένου 30
 ἡ ἐκτικὴ δύναμις οὐ σώζεται. ὃ γὰρ ὑπὸ τῶν ἕξωθεν
 ὑπεσιόντων καὶ προσπιπτόντων αἰεὶ μεταβάλλεται, πῶς
 15 ἂν ποτε ἐν ἔξει καὶ διαθέσει καὶ συλλήβδην ἐν ἐπιστήμῃς
 779 P. κατοχῇ γένοιτ' ἂν; καίτοι καὶ οἱ φιλόσοφοι τὰς ἀρετὰς
 ἕξεις καὶ διαθέσεις καὶ ἐπιστήμας οἴονται. ὡς δὲ οὐ συγ-
 γενῶνται τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐπίκτητός ἐστιν ἡ γνῶσις,
 καὶ προσοχῆς μὲν δεῖται κατὰ τὰς ἀρχὰς ἢ μάθησις αὐτῆς
 20 ἐκθρέψεώς τε καὶ αὐξήσεως, ἔπειτα δὲ ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου
 μελέτης εἰς ἕξιν ἔρχεται, οὕτως ἐν ἔξει τελειωθείσα τῇ 35
 μυστικῇ ἀμετάπτωτος δι' ἀγάπην μένει· οὐ γὰρ μόνον τὸ
 πρῶτον αἴτιον καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένον αἴτιον κατεί-
 ληφεν καὶ περὶ τούτων ἐμπέδως ἔχει, μονίμως μονίμως
 25 καὶ ἀμεταπτώτους καὶ ἀκινήτους λόγους κεκτημένος, ἀλλὰ
 καὶ περὶ ἀγαθῶν καὶ περὶ κακῶν περὶ τε γενέσεως ἀπάσης
 καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ κύριος, τὴν
 ἀκριβεστάτην ἐκ καταβολῆς κόσμου εἰς τέλος ἀλήθειαν
 παρ' αὐτῆς ἔχει τῆς ἀληθείας μαθὼν οὐκ εἶ πού τι φανεῖν 40

4. εἰς ὃ Syll. εἰς ὃν L.

21. ἔρχεται] ἄρχεται MS. Ottob.

18. ἐπίκτητος Potterus. ἐπίμικτος

26. περὶ κακῶν] περὶ om. MS.

L.

Ottob.

πιθανὸν ἢ κατὰ λόγον Ἑλληνικὸν ἀναγκαστικὸν πρὸς αὐτῆς αἰρούμενος τῆς ἀληθείας, τὰ δὲ εἰρημένα ὑπὸ κυρίου σαφῆ καὶ πρόδηλα ἔχει λαβὼν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἢ ἐπικεκρυμμένα, ἤδη περὶ πάντων εἴληφε τὴν γνῶσιν, τὰ λόγια δὲ τὰ παρ' ἡμῖν θεσπίζει περὶ τε τῶν ὄντων ὡς ἔστι, περὶ 5 τε τῶν μελλόντων ὡς ἔσται, περὶ τε τῶν γεγονότων ὡς ἐγένετο.

79. Ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς μόνος ὢν ἐπιστήμων κρα-
 45 τιστεύσει καὶ τὸν περὶ τὰγαθοῦ λόγον πρᾶξαι, τοῖς νοητοῖς προσκείμενος ἀεὶ ἀπ' ἐκείνων ἄνωθεν τῶν ἀρχε- 10 τύπων τὴν περὶ τὰ ἀνθρώπεια αὐτοῦ διοίκησιν ἀπογραφόμενος, καθάπερ οἱ πλοῖζόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἄστρον τὴν ναῦν κατευθύνοντες, πρὸς πᾶσαν καθήκουσαν πρᾶξιν ἐτοιμῶς ἔχειν παρεσκευασμένος πάντα τὰ ὀχληρὰ καὶ δεινὰ εἰθισμένος ὑπερορᾶν, ὅταν ὑπομῆναι δεῖ μηδὲν προπετὲς 15 μηδὲ ἀσύμφωνον μήτε αὐτῷ μήτε τοῖς κοινοῖς ποτὲ ἐπιτελῶν, προορατικὸς ὢν καὶ ἄκαμπτος ἠδοναῖς ταῖς τε ὕπαρ 50 ταῖς τε δι' ὄνειράτων· διαίτη γὰρ λιτῆ καὶ αὐταρκεῖα συνειθισμένος, σωφρονικὸς, εὐσταλής, μετὰ σεμνότητος ὑπάρχει, ὀλίγων τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸ διαζῆν δεόμενος, μηδὲν 20 περιττὸν πραγματευόμενος, ἀλλὰ μηδὲ ταῦτα ὡς προηγούμενα, ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὸν βίον κοινωνίας ὡς ἀναγκαῖα τῆ 278 S. τῆς σαρκὸς ἐπιδημία εἰς ὅσον ἀνάγκη προσιέμενος· προηγουμένη γὰρ αὐτῷ ἢ γνῶσις.

ΚΕΦ. Ι.

25

80. Κατ' ἐπακολούθημα τοίνυν καὶ τοῖς εἰς γνῶσιν γυμνάζουσιν αὐτὸν προσανάκειται παρ' ἐκάστου μαθήμα- 780 P.

4. εἴληφε] ἀπειλήφε (literis ἀπ
 punctis notatis) L. ἀπειλήφε V.

8. μόνος ὢν Potterus. μόνους ὢν
 L.

12. πλοῖζόμενοι L. προϊζόμενοι
 typheta in V.

14. ἔχειν] ἔχει MS. Ottob.

18. αὐταρκεῖα] αὐταρκεία L.

τος τὸ πρόσφορον τῇ ἀληθείᾳ λαμβάνων. τῆς μὲν οὖν
 μουσικῆς τὴν ἐν τοῖς ἡρμωσμένοις ἀναλογίαν διώκων, ἐν
 δὲ τῇ ἀριθμητικῇ τὰς αὐξήσεις καὶ μειώσεις τῶν ἀριθμῶν
 παρασημειούμενος καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις καὶ ὡς 5
 5 τὰ πλεῖστα ἀναλογία τινὲ ἀριθμῶν ὑποπέπτωκεν, τὴν γεω-
 μετρικὴν οὐσίαν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς θεωρῶν καὶ ἐθιζόμενος
 συνεχές τι διάστημα νοεῖ καὶ οὐσίαν ἀμετάβλητον ἐτέραν
 τῶνδε τῶν σωμάτων οὖσαν, ἕκ τε αὖ τῆς ἀστρονομίας
 γῆθεν αἰωρούμενός τε τῷ νῶ συνυψωθήσεται οὐρανῷ καὶ
 10 τῇ περιφορᾷ συμπεριπολήσει, ἱστορῶν αἰεὶ τὰ θεῖα καὶ
 τὴν πρὸς ἄλληλα συμφωνίαν, ἀφ' ὧν ὀρμώμενος Ἀβραὰμ
 εἰς τὴν τοῦ κτίσαντος ὑπεξάνεβη γνώσιν. ἀλλὰ καὶ τῇ 10
 διαλεκτικῇ προσχρήσεται ὁ γνωστικὸς τὴν εἰς εἶδη τῶν
 γενῶν ἐκλεγόμενος διαίρεσιν καὶ τὴν τῶν ὄντων προσή-
 15 σεται διάκρισιν, μέχρις ἂν τῶν πρώτων καὶ ἀπλῶν ἐφά-
 ψηται. οἱ πολλοὶ δὲ καθάπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολυκεῖα,
 οὕτως δεδίασι τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, φοβούμενοι μὴ
 ἀπαγάγη αὐτούς.

81. Εἰ δὲ τοιαύτη παρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἡ πίστις, οὐ γὰρ
 20 ἂν γνώσιν εἶποιμι, ἵνα λυθῇ πιθανολογία, λυθήτω διὰ
 τούτους μάλιστα ὁμολογούντων οὐχ ἕξειν τὴν ἀλήθειαν,
 ἀνίκητος γὰρ, φασὶν, ἡ ἀλήθεια, ψευδοδοξία δὲ κατα- 15
 λύεται. ἀντίκα πορφύραν ἐξ ἀντιπαραθέσεως ἄλλης πορ-
 φύρας ἐκλεγόμεθα. ὥστ' εἴ τις ὁμολογεῖ καρδίαν μὴ ἔχειν
 25 διηρθρωμένην, τράπεζαν οὐκ ἔχει τὴν τῶν ἀργυραμοιβῶν,
 οὐδὲ μὴν τὸ κριτήριον τὸν λόγον. καὶ πῶς ἔτι τραπεζίτης
 οὗτος δοκιμάσαι μὴ δυνάμενος καὶ διακρίναι τὸ ἀκίβδηλον
 νόμισμα τοῦ παραχαράγματος; κέκραγεν δὲ ὁ Δαβίδ

9. αἰωρούμενος V. εἰωρούμενος L.
 ib. οὐρανῷ V. ἐν οὐρανῷ L. (sed
 ἐν punctis notato) et H. MS.

14. προσήσεται Potterus. προσ-
 ἰσεται L.

16. μορμολυκεῖα] μορμολύκια L.

22. φασὶν Arcerius. φησὶν L.

ib. καταλύεται] καταλύσεται MS.

Ottob.

26. τὸν λόγον] τῶν λόγων H. MS.

“ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται δίκαιος.” οὐτ’ οὖν
 20 ἀπατηλῶ λόγῳ οὐδὲ μὴν πεπλανημένη ἡδονῇ, ὅθεν οὐδὲ
 τῆς οἰκείας κληρονομίας σαλευθήσεται. “ἀπὸ ἀκοῆς ἄρα
 πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται” οὐτ’ οὖν διαβολῆς κενῆς οὐδὲ
 μὴν ψευδοδοξίας τῆς περὶ αὐτὸν, ἀλλ’ οὐδὲ τοὺς πανούρ- 5
 γους δεδείξεται λόγους ὁ διαγινῶναι τούτους δυνάμενος ἢ
 πρὸς τε τὸ ἐρωτᾶν ὀρθῶς καὶ ἀποκρίνασθαι· οἶον θριγκὸς
 γάρ ἐστι διαλεκτικὴ ὡς μὴ καταπατεῖσθαι πρὸς τῶν σοφι-
 στῶν τὴν ἀλήθειαν. “ἐπαινουμένους” γὰρ χρῆ “ἐν τῷ
 ὀνόματι τῷ ἁγίῳ τοῦ κυρίου κατὰ τὸν προφήτην εὐφραΐ- 10
 25 νεσθαι τὴν καρδίαν ζητοῦντας τὸν κύριον.” ζητήσατε οὖν 781 P.
 αὐτὸν καὶ κραταιώθητε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ
 παντὸς παντοίως. πολυμερῶς γὰρ καὶ πολυτρόπως λαλή-
 σασ οὐχ ἀπλῶς γνωρίζεται.

82. Οὐκ οὖν ὡς ἀρεταῖς ταύταις συγχρώμενος ἡμῖν ὁ 15
 γνωστικὸς πολυμαθὴς ἔσται, ἀλλὰ συνεργοῖς τισι καὶ τῷ
 διαστέλλειν τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια προσήσεται τὴν ἀλή-
 θειαν· εἶναι γὰρ πάσης πλάνης καὶ ψευδοδοξίας αἴτιον τὸ
 μὴ δύνασθαι διακρίνειν πῆ τε ἀλλήλοις τὰ ὄντα κοινωεῖ
 30 καὶ πῆ διενήνοχεν. εἰ δὲ μὴ κατὰ τὰ διωρισμένα τις τὸν 20
 λόγον ἐφοδεύει, λήσεται συγχέας τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια,
 τούτου δὲ γινομένου εἰς ἀνοδίαν καὶ πλάνην ἐμπίπτειν
 ἀναγκαῖον. ἡ διαστολὴ δὲ τῶν τε ὀνομάτων τῶν τε πραγ-
 μάτων καὶ ταῖς γραφαῖς αὐταῖς μέγα φῶς ἐντίκει ταῖς
 ψυχαῖς· ἀναγκαῖον γὰρ ἐπακούειν τῶν τε πλείονα σημαι- 25
 νουσῶν λέξεων καὶ τῶν πλειόνων, ὅταν ἔν τι σημαίνωσιν.
 ὅθεν καὶ τὸ ὀρθῶς ἀποκρίνεσθαι περιγίνεται. τὴν πολλὴν
 35 δὲ ἀχρηστίαν παραιτητέον, ἀπασχολοῦσαν περὶ τὰ μηδὲν
 προσήκοντα, οἷονεὶ δὲ συναιτίοις προγυμνάσμασιν εἰς τε

1. Psalm. cxii. 6.

3. Ibid. cxii. 7.

9. Ibid. cv. 3, 4.

13. Hebr. i. 1.

19. πῆ τε] πῆ τε καὶ MS. Ottob.

21. λήσεται Syll. λύσεται L.

τὴν ἀκριβῆ παράδοσιν τῆς ἀληθείας, ὅσον ἐφικτὸν καὶ ἀπερίσπαστον, συγχρωμένου τοῖς μαθήμασι τοῦ γνωστικοῦ καὶ εἰς προφυλακὴν τῶν κακοτεχνούντων λόγων πρὸς ἐκκοπὴν τῆς ἀληθείας.

5 83. Οὐκ ἀπολειφθήσεται τοίνυν τῶν προκοπτόντων περὶ τὰς μαθήσεις τὰς ἐγκυκλίους καὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον, τὸν δὲ ἀναγκαῖον καὶ δεύτερον καὶ περιστατικόν· οἷς γὰρ ἂν 40 πανούργως χρήσονται οἱ κατὰ τὰς αἰρέσεις πονούμενοι, 10 τούτοις ὁ γνωστικὸς εἰς εὖ καταχρήσεται. μερικῶς οὖν τυγχανούσης τῆς κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἐμφαινόμενης ἀληθείας ἢ τῷ ὄντι ἀλήθεια, ὥσπερ ἥλιος ἐπιλάμψας τὰ χρώματα, καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ὁποῖον ἕκαστον αὐτῶν διαδείκνυσιν. οὕτως δὲ καὶ αὐτὴ 15 πᾶσαν ἐλέγχει σοφιστικὴν πιθανολογίαν. εἰκότως ἄρα προαναπεφώνηται καὶ τοῖς Ἑλλησιν

ἀρχὰ μεγάλας ἀρετᾶς ὄνασσε' ἀλάθεια.

45

ΚΕΦ. ΙΑ.

84. Καθάπερ οὖν ἐπὶ τῆς ἀστρονομίας ἔχομεν ὑπό-
20 δειγμα τὸν Ἀβραάμ, οὕτως ἐπὶ τῆς ἀριθμητικῆς τὸν αὐτὸν Ἀβραάμ. “ἀκούσας γὰρ ὅτι αἰχμάλωτος ἐλήφθη 782 P. ὁ Λῶτ, τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς τῆς ἀριθμῆσας,” καὶ ἐπεξελθὼν πάμπολυν ἀριθμὸν τῶν πολεμίων χειροῦται. φασὶν οὖν εἶναι τοῦ μὲν κυριακοῦ σημείου τύπον, κατὰ 25 τὸ σχῆμα τὸ τριακοσιοστὸν στοιχείον, τὸ δὲ ἰῶτα καὶ τὸ

2. συγχρωμένου Potterus. συγχρωμένους L.

3. λόγων] λόγον MS. Ottob.

14. αὐτῆ] αὐτὸ MS. Ottob.

17. ἀρχὰ] ἀρχῆ^α (a a m. pr. su-

perser.) L. Est Pindari dictum ab scriptoribus pluribus memoratum, quos indicavit Boeckhius ad fragm. 221.

21. Genes. xiv. 14.

ἤτα τοῦνομα σημαίνειν τὸ σωτήριο. μηνύεσθαι τοίνυν
 τοὺς Ἀβραὰμ οἰκείους εἶναι κατὰ τὴν σωτηρίαν, τοὺς
 5^ο τῷ σημείῳ καὶ τῷ ὀνόματι προσπεφευγότας κυρίου
 γεγονέναι τῶν αἰχμαλωτιζόντων καὶ τῶν τούτοις ἀκο-
 λουθούντων παμπόλλων ἀπίστων ἔθνων. ἤδη δὲ ὁ μὲν 5
 τριακόσια ἀριθμὸς τριάς ἐστὶν ἐν ἑκατοντάδι, ἢ δεκάς
 δὲ ὁμολογεῖται παντέλειος εἶναι. ὁ δὲ ὀκτὼ κύβος ὁ
 279 S. πρῶτος ἢ ἰσότης ἐν ἀπάσαις ταῖς διαστάσεσι, μήκους,
 πλάτους, βάθους. “αἶ τε ἡμέραι τῶν ἀνθρώπων ἔσον-
 ται” φησὶν “ἔτη ρκ’.” ἐστὶ δὲ ὁ ἀριθμὸς ἀπὸ μονάδος 10
 κατὰ σύνθεσιν πεντεκαιδέκατος, σελήνη δὲ πεντεκαιδε-
 κάτη πλησιφαῆς γίνεται.

85. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως ὁ ἑκατὸν εἴκοσι τρίγωνος ἀριθ-
 μὸς καὶ συνέστηκεν ἐξ ἰσότητος μὲν τοῦ ξδ’ ὧν ἡ κατὰ
 μέρος σύνθεσις τετραγώνου γεννᾷ· α’ γ’ ε’ ζ’ θ’ ια’ ιγ’ ιε’. 15
 5 ἐξ ἀνισότητος δὲ τοῦ νς’ ἐπτὰ τῶν ἀπὸ δυάδος ἀρτίων, οἱ
 γεννῶσι τοὺς ἑτερομήκεις, β’ δ’ ε’ ἦ’ ι’ ιβ’ ιδ’. κατ’ ἄλλο πάλιν
 σημαίνοντον συνέστηκεν ὁ ἑκατὸν κ’ ἀριθμὸς ἐκ τεσσά-
 ρων, ἐνὸς μὲν τριγώνου τοῦ πεντεκαιδεκάτου, ἑτέρου δὲ
 τετραγώνου τοῦ κέ, τρίτου δὲ πενταγώνου τοῦ λέ, τετάρ- 20
 του δὲ ἑξαγώνου τοῦ μέ. κατὰ γὰρ τὴν αὐτὴν ἀναλο- 783 P.
 γίαν ὁ ε’ παρείληπται καθ’ ἕκαστον εἶδος· τῶν μὲν γὰρ
 τριγώνων ἀπὸ μονάδος, ε’ δὲ ὁ ιε’, τῶν δὲ τετραγώνων ὁ
 10 κέ, καὶ τῶν ἑξῆς ἀναλόγως. ναὶ μὴν ὁ κέ ἀριθμὸς ε’ ἀπὸ
 μονάδος ὧν τῆς Λευιτικῆς φυλῆς εἶναι σύμβολον λέγεται, 25
 ὁ δὲ λέ καὶ αὐτὸς ἔχεται τοῦ ἐκ τῶν διπλασίων διαγράμ-
 ματος ἀριθμητικοῦ καὶ γεωμετρικοῦ καὶ ἀρμονικοῦ τοῦ
 ε’ ἦ’ θ’ ιβ’, ὧν ἡ σύνθεσις γεννᾷ τὸν λέ, ἐν ταύταις ταῖς
 ἡμέραις Ἰουδαῖοι διαπλάσσεσθαι τὰ ἐπτάμηνα λέγουσιν.
 ὁ δὲ μέ τοῦ ἐκ τῶν τριπλασίων διαγράμματος τοῦ ε’ θ’ ιβ’

5. ἤδη δὲ—] ἀριθμητικὸν ὅλον τὸ
 χαρίον καὶ χρήσιμον margo L.

9. Genes. vi. 5.

20. πενταγώνου τοῦ λέ’ Potterus.
 τετραγώνου τοῦ λέ’ L.

23. ε’ δε] διὰ ε’ Potterus.

ιή, ὧν ἡ σύνθεσις γεννᾶ τὸν μέ, καὶ ἐν ταύταις ὁμοίως ταῖς ἡμέραις τὰ ἐννεάμηνα διαπλάσσεσθαι φασι.

86. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εἶδος τοῦ ἀριθμητικοῦ ὑποδείγ- 15
ματος, γεωμετρίας δὲ ἔστω μαρτύριον ἢ κατασκευαζομένη
5 σκηνή καὶ τεκταινομένη κιβωτὸς, ἀναλογίαις τισὶ λογικω-
τάταις, θείαις ἐπινοίαις κατασκευαζόμεναι, κατὰ συνέσεως
δόσιν, ἐκ τῶν αἰσθητῶν εἰς τὰ νοητὰ, μᾶλλον δὲ ἐκ τῶνδε
εἰς τὰ ἅγια καὶ τῶν ἁγίων τὰ ἅγια μεταγούσης ἡμᾶς.
τὰ μὲν γὰρ τετράγωνα “ξύλα” τὸ τετράγωνον σχῆμα
10 πάντη βεβηκέναι ὀρθὰς γωνίας ἐπιτελοῦν τὸ ἀσφαλὲς
δηλοῖ, καὶ “μῆκος μὲν τριακόσιοι πήχεις” τοῦ κατα- 20
σκευάσματος, “πλάτους δὲ ν’, βάθους δὲ λ’. καὶ εἰς
πῆχυν ἄνωθεν” συντελεῖται ἐκ τῆς πλατείας βάσεως ἀπο-
ξυνόμενον πυραμίδος τρόπον ἢ κιβωτός. τῶν διὰ πυρὸς
15 καθαιρομένων καὶ δοκιμαζομένων σύμβολον ἢ γεωμετρικῇ
αὕτη παρέχεται ἀναλογία εἰς παραπομπὴν τῶν ἁγίων
ἐκείνων μονῶν, ὧν τὰς διαφορὰς αἰ διαφοραὶ τῶν ἀριθμῶν
τῶν ὑποτεταγμένων μηνύουσιν.

87. Οἱ δὲ ἐμφερόμενοι λόγοι εἰσὶν ἐξαπλάσιοι ὡς τὰ 25
20 τριακόσια τῶν ν’, καὶ δεκαπλάσιοι ὡς τῶν λ’ δεκαπλάσια
τὰ τριακόσια, καὶ ἐπιδίμοιροι· τὰ γὰρ ν’ τῶν λ’ ἐπιδίμοιρα.
εἰσὶ δ’ οἱ τοὺς τριακοσίους πήχεις σύμβολον τοῦ κυριακοῦ
σημείου λέγουσι, τοὺς ν’ δὲ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀφέσεως
τῆς κατὰ τὴν πεντηκοστὴν, καὶ τοὺς λ’ ἢ ὡς ἔν τισι δώδεκα
25 τὸ κήρυγμα δηλοῦν ἱστοροῦσιν, ὅτι τριακοστῶ μὲν ἐκή-
ρυξεν ὁ κύριος ἔτει, ἰβ’ δὲ ἦσαν οἱ ἀπόστολοι καὶ εἰς
πῆχυν συντελεῖσθαι τὸ κατασκευάσμα εἰς μονάδα τελει-
τώσης τῆς τοῦ δικαίου προκοπῆς καὶ εἰς τὴν ἐνότητα
784 P. τῆς πίστεως, ἢ δὲ τράπεζα ἢ ἐν τῷ ναῷ πηχῶν ἐγεγόνει 30
30 ἕξ, καὶ πόδες οἱ τέσσαρες ἀνὰ πῆχυν ἓνα ἡμισυ. συνά-

2. ἐννεάμηνα scripsi pro ἐννά-
μηνα.

12. Genes. vi. 14—16.

29. Cf. Exod. xxv. 23 sq.

γουσιν οὖν τοὺς πάντας πήχεις δώδεκα συμφώνως τῷ
κατὰ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον ἐλιγμῷ τῶν μηνῶν τῶν ιβ',
καθ' οὓς τὰ πάντα φύει τε καὶ τελεσφορεῖ ἢ γῆ ταῖς
τέσσαρσιν ὥραις οἰκειομένη. γῆς δ', οἶμαι, εἰκόνα ἢ
τράπεζα δηλοῖ τέσσαρσιν ἐπερειδομένη ποσὶ, θέρει, μετο- 5
πῶρω, ἔαρι, χειμῶνι, δι', ὧν ὀδεύει τὸ ἔτος. διὸ καὶ
“κυμάτια στρεπτά” φησὶν ἔχειν τὴν τράπεζαν, ἥτοι ὅτι
35 περιόδοις καιρῶν κυκλεῖται τὰ πάντα ἢ καὶ τάχα τὴν
ὠκεανῷ περιρρομένην ἐδήλου γῆν.

88. Ἔτι τῆς μουσικῆς παράδειγμα ψάλλων ὁμοῦ καὶ 10
προφητεύων ἐκκείσθω Δαβὶδ ὑμῶν τὸν θεὸν ἐμμελῶς.
προσῆκει δὲ εὖ μάλα τὸ ἐναρμόνιον γένος τῇ δωριστὶ
ἁρμονίᾳ καὶ τῇ φρυγιστὶ τὸ διάτονον, ὡς φησὶν Ἀριστό-
ξενος. ἢ τοίνυν ἁρμονία τοῦ βαρβάρου ψαλτηρίου τὸ
σεμνὸν ἐμφαίνουσα τοῦ μέλους ἀρχαιοτάτη τυγχάνουσα 15
ὑπόδειγμα Τερπάνδρῳ μάλιστα γίνεται πρὸς ἁρμονίαν τὴν
Δώριον ὑμνοῦντι τὸν Δία ὧδέ πως

40 Ζεῦ πάντων ἀρχᾶ, πάντων
ἀγήτωρ Ζεῦ, σοὶ πέμπω
ταύταν τὰν ὑμνων ἀρχάν.

20

εἶη δ' ἂν τῷ ψαλμῶδῳ κιθάρα ἀλληγορουμένη κατὰ μὲν
τὸ πρῶτον σημαίνομενον ὁ κύριος, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον
οἱ προσεχῶς κρούοντες τὰς ψυχὰς ὑπὸ μουσηγέτῃ τῷ
κυρίῳ. καὶ ὁ σωζόμενος λέγεται λαὸς κιθάρα κατ' ἐπί-
πνοιαν τοῦ λόγου καὶ κατ' ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ δοξάζων 25
μουσικῶς ἐξακούεται κρουόμενος εἰς πίστιν τῷ λόγῳ,
λάβοις δ' ἂν καὶ ἄλλως μουσικὴν συμφωνίαν τὴν ἐκκλη-
45 σιαστικὴν νόμου καὶ προφητῶν ὁμοῦ καὶ ἀποστόλων σὺν
καὶ τῷ εὐαγγελίῳ, τὴν τε ὑποβεβηκυῖαν τὴν καθ' ἕκαστον
προφήτην κατὰ τὰς μεταπηδήσεις τῶν προσώπων συνωδίαν. 30

7. Cf. Exod. xxv. 24.

τωρ I.

ib. φησὶν] φασὶν Sylb.

20. τὰν addidit Ritschelius in

19. ἀγήτωρ Arsenius 261. ἀγή-

Museo Rhen. a. 1842. vol. I. p. 278.

89. Ἄλλ', ὡς ἔοικεν, οἱ πλείστοι τῶν τὸ ὄνομα ἐπιγρα-
φομένων καθάπερ οἱ τοῦ Ὀδυσσέως ἐταῖροι ἀγροίκως
μετίασι τὸν λόγον, οὐ τὰς Σειρήνας, ἀλλὰ τὸν ῥυθμὸν
καὶ τὸ μέλος παρερχόμενοι, ἀμαθία βύσαντες τὰ ὦτα,
5 ἐπεὶ περ ἴσασι ν οὐ δυνησόμενοι ἅπαξ ὑποσχόντες τὰς
ἀκοὰς Ἑλληνικοῖς μᾶθήμασι μετὰ ταῦτα τοῦ νόστου
τυχεῖν. τῷ δ' ἀπανθιζομένῳ τὸ χρεῖωδες εἰς ὠφέλειαν 50
τῶν κατηχουμένων καὶ μάλιστα Ἑλλήνων ὄντων, " τοῦ
κυρίου δὲ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς," οὐκ ἀφεκτέον τῆς
785 P. φιλομαθίας ἀλόγων δίκην ζῴων, πλείω δ' ὡς ἐνὶ μάλιστα
10 βοηθήματα τοῖς ἐπαίουσιν ἐρανιστέον. πλὴν οὐδαμῶς
τούτοις ἐνδιατριπτέον ἀλλ' ἢ εἰς μόνον τὸ ἀπ' αὐτῶν 280 S.
χρήσιμον, ὡς λαβόντας τοῦτο καὶ κτησαμένους ἀπιέναι
οἴκαδε δύνασθαι ἐπὶ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν πείσμα τῇ
15 ψυχῇ βέβαιον τὴν ἐκ πάντων ἀσφάλειαν πεπορισμένον.
ἀπτέον ἄρα μουσικῆς εἰς κατακόσμησιν ἤθους καὶ κατα-
στολήν.

90. Ἀμέλει κὰν τῷ παρὰ πότον ψάλλειν ἀλλήλοις
προπίνομεν κατεπάδοντες ἡμῶν τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸν
20 θεὸν δοξάζοντες ἐπὶ τῇ ἀφθόνῳ τῶν ἀνθρωπέων ἀπο- 5
λαύσεων δωρεῶ τῶν τε εἰς τὴν τοῦ σώματος τῶν τε εἰς
τὴν τῆς ψυχῆς αὔξησιν τροφῶν αἰδίως ἐπιχορηγηθῆναι.
περιττὴ δὲ μουσικὴ ἀποπτυστέα ἢ κατακλῶσα τὰς ψυχὰς
καὶ εἰς ποικιλίαν ἐμβάλλουσα τοτὲ μὲν θρηνώδη, τοτὲ δὲ
25 ἀκόλαστον καὶ ἡδυπαθῆ, τοτὲ δὲ ἐκβακχευομένην καὶ μα-
νικὴν. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ἀστρονομίας· αὕτη γὰρ
μετὰ τὴν τῶν μεταρσίων ἱστορίαν περὶ τε σχήματος τοῦ
παντὸς καὶ φορᾶς οὐρανοῦ τῆς τε τῶν ἀστρῶν κινήσεως

8. Corinth. I x. 26.

13. ἀπιέναι scripsi pro ἀπιέναι.

14. πείσμα H. MS. et Ottob.
πίσμα L.

15. ἐκ πάντων] ἀπάντων H. MS.

18. καὶ ἐν (scripsi κὰν) τῷ παρὰ
Potterus. καὶ παρὰ L.27. τὴν L. et H. MS. τῆς typo-
thetae errore V.

10 πλησιαίτερον τῇ κτιζούσῃ δυνάμει προσάγουσα τὴν ψυχὴν
 εὐαισθητῶς ἔχειν διδάσκει ὠρῶν ἐτείων, ἀέρων μεταβολῆς,
 ἐπιτολῶν ἄστρων, ἐπεὶ καὶ ναυτιλία καὶ γεωργία τῆς ἀπὸ
 ταύτης χρειᾶς πεπλήρωται, καθάπερ τῆς γεωμετρίας, ἀρχι-
 τεκτονική τε καὶ οἰκοδομική. παρακολουθητικὴν δ' ὡς ἐν 5
 μάλιστα τὴν ψυχὴν καὶ τοῦτο παρασκευάζει τὸ μάθημα
 τοῦ τε ἀληθοῦς διορατικὴν καὶ τοῦ ψεύδους διελεγκτικὴν,
 ὁμολογιῶν τε καὶ ἀναλογιῶν εὐρετικὴν, ὥστε ἐν τοῖς ἀνο-
 15 μοίοις τὸ ὅμοιον θηρᾶν, ἐνάγει τε ἡμᾶς ἐπὶ τὸ εὐρεῖν
 ἀπλατὲς μῆκος καὶ ἐπιφάνειαν ἀβαθῆ καὶ σημεῖον ἀμερὲς 10
 καὶ ἐπὶ τὰ νοητὰ μετατίθησιν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν.

91. Συνεργὰ τοίνυν φιλοσοφίας τὰ μαθήματα καὶ
 αὐτὴ ἢ φιλοσοφία εἰς τὸ περὶ ἀληθείας διαλαβεῖν.
 αὐτίκα ἢ χλαμὺς πόκος ἦν τὸ πρῶτον, εἶτα ἐξάνθη κρόκη
 τε ἐγένετο καὶ στήμων, καὶ τότε ὑφάνθη. προπαρασκευα- 15
 σθῆναι τοίνυν τὴν ψυχὴν καὶ ποικίλως ἐργασθῆναι χρή,
 εἰ μέλλοι ἀρίστη κατασκευάζεσθαι, ἐπεὶ τῆς ἀληθείας τὸ
 20 μὲν ἐστὶ γνωστικόν, τὸ δὲ ποιητικόν, ἐρρῦηκεν δὲ ἀπὸ
 τοῦ θεωρητικοῦ, δεῖται δὲ ἀσκήσεως καὶ συγγυμνασίας
 πολλῆς καὶ ἐμπειρίας. ἀλλὰ καὶ τοῦ θεωρητικοῦ τὸ μὲν 20
 τί ἐστὶ πρὸς τοὺς πέλας, τὸ δὲ ὡς πρὸς αὐτόν. διόπερ 786 P.
 καὶ τὴν παιδείαν οὕτως χρή συνεσκευάσθαι, ὥστε ἀμφο-
 τέροις ἐνηρμόσθαι. ἔνεστι μὲν οὖν αὐτάρκως τὰ συνεκτικὰ
 τῶν πρὸς γνῶσιν φερόντων ἐκμαθόντα ἐφ' ἡσυχίας τοῦ
 λοιποῦ μένειν ἀναπεπαυμένον, κατευθύνοντα τὰς πράξεις 25
 25 πρὸς τὴν θεωρίαν, διὰ δὲ τὴν τῶν πέλας ὠφέλειαν τῶν
 μὲν ἐπὶ τὸ γράφειν ἰεμένων, τῶν δὲ ἐπὶ τὸ παραδιδόναι
 στελλομένων τὸν λόγον, ἧ τε ἄλλη παιδεία χρήσιμος ἧ τε
 τῶν γραφῶν τῶν κυριακῶν ἀνάγνωσις εἰς ἀπόδειξιν τῶν

2. ἐτείων Syll. αἰτίων L.

3. ἐπιτολῶν] ἐπιτολῆς Syll.

27. ἰεμένων] ἰεμένων L.

λεγομένων ἀναγκαία, καὶ μάλιστα ἐὰν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνάγονται παιδείας οἱ ἐπαίοντες.

92. Τοιαύτην τινὰ ἐκκλησίαν ὁ Δαβὶδ διαγράφει “παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ 5 διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη” καὶ τοῖς Ἑλληνικοῖς καὶ περιττοῖς “ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλη- 30 μένη πεποικιλμένη” “ἡ ἀλήθεια δὲ διὰ τοῦ κυρίου. βουλήν γάρ σου” φησὶ “τίς ἔγνω; εἰ μὴ σὺ δέδωκας σοφίαν καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων, 10 καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ἄρεστά σου ἐδιδάχθησαν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.” ὁ γνωστικὸς γὰρ οἶδεν κατὰ τὴν γραφὴν τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει, ἐπίσταται στροφᾶς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα προγινώ- 15 σκει καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων, ὡς προειρήκαμεν. 35

93. Ὁρᾶς τὴν τῶν μαθημάτων πηγὴν ἐκ τῆς σοφίας ὀρμωμένην; τοῖς δὲ ὑποκρούουσι, τί γὰρ ὄφελος εἰδέναι τὰς αἰτίας τοῦ πῶς κινεῖται ὁ ἥλιος, φέρε εἰπεῖν, καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα ἢ τὰ γεωμετρικὰ θεωρήματα ἐπεσκεφθῆαι ἢ 20 τὰ διαλεκτικὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μαθημάτων; πρὸς γὰρ καθηκόντων ἀπόδοσιν ταῦτα μηδὲν ὠφελεῖν, εἶναι τε ἀνθρωπίνην σύνεσιν τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, μὴ γὰρ εἶναι διδακτὴν τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνα λεκτέον, πρῶτον μὲν ὅτι καὶ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ὄντων πταίουσιν οὗτοι, του- 40 25 τέστι τὴν προαίρεσιν τοῦ νοῦ. “οἱ γὰρ φυλάσσουντες” φασὶν “ὁσίως τὰ ὅσια ὀσιωθήσονται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὐρήσουσιν ἀπολογίαν.” ὁ γνωστικὸς γὰρ μόνος εὐλόγως πάντα ὁσίως πράξει τὰ πρακτέα ὡς μεμάθηκεν κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διδασκαλίαν δι’ ἀνθρώπων παρα-

4. Psalm. xlv. 9.

6. Ibid. xlv. 13 sq.

8. Sapient. vii. 17 sq.

11. σου] σοι Syllb.

23. διδακτὴν] διδακτικὴν Syllb.

25. Sapient. vi. 10.

λαβὼν, πάλιν τε αὐτὸ ἀκούειν ἔξεστιν “ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ,”
 τουτέστι τῇ δυνάμει καὶ σοφίᾳ, “καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι
 ἡμῶν πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη” “οὐδὲν
 45 γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεὸς, εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικῶντα.” ἔπειτα
 δὲ οὐκ ἀνέγνωσαν τὸ πρὸς τοῦ Σολομῶνος εἰρημένον. 5
 περὶ γὰρ νεὼς κατασκευῆς διαλαβὼν ἀντικρὺς φησιν
 “τεχνίτις δὲ σοφία κατεσκευάσεν, ἡ δὲ σὴ, πάτερ, διακυ- 787 P.
 βερνᾷ πρόνοια.”

94. Καὶ πῶς οὐκ ἄλογον τεκτονικῆς καὶ ναυπηγικῆς
 χεῖρον νομίζειν φιλοσοφίαν; τάχα που καὶ ὁ κύριος τὸ 10
 πλήθος ἐκεῖνο τῶν ἐπὶ τῆς πόας κατακλιθέντων καταντικρὺ
 τῆς Τιβεριάδος τοῖς ἰχθύσι τοῖς δυσὶ καὶ τοῖς πέντε τοῖς
 50 κριθίνοις διέθρεψεν ἄρτοις, αἰνισσόμενος τὴν προπαιδείαν
 Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων πρὸ τοῦ θεοῦ πυροῦ τῆς κατὰ
 τὸν νόμον γεωργουμένης τροφῆς. προπετεστέρα γὰρ εἰς 15
 ὦραν θέρους τοῦ πυροῦ μᾶλλον ἢ κριθῆ, τὴν δὲ ἀνὰ τὸν
 κλύδωνα τὸν ἐθνικὸν γεννωμένην τε καὶ φερομένην φιλο-
 281 S. σοφίαν Ἑλληνικὴν οἱ ἰχθύες ἐμήνουσιν εἰς διατροφὴν ἐκτενῆ
 τοῖς ἔτι χαμαὶ κειμένοις δεδομένοι αὐξήσαντες μὲν οὐκέτι
 καθάπερ τῶν ἄρτων τὰ κλάσματα, τῆς δὲ τοῦ κυρίου 20
 μεταλαβόντες εὐλογίας τὴν ἀνάστασιν τῆς θειότητος διὰ
 τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἐνεπνεύσθησαν. ἀλλ’ εἰ καὶ
 περίεργος εἶ, ἔκλαβε θάτερον τῶν ἰχθύων τὴν ἐγκύκλιον,
 τὸν λοιπὸν δὲ αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἐπαναβεβηκυῖαν μηνύειν
 5 φιλοσοφίαν, αἱ δῆτα συνάλογοι λόγου τοῦ κυριακοῦ· 25

χορὸς δ’ ἀναύδων ἰχθύων ἐπερρόθει,

1. Sapient. vii. 16.

3. Ibid. vii. 28.

ib. οὐδὲν] οὐθέν L.

5. Σολομῶνος] σαλομῶντος L.

7. Sapient. xiv. 2 sqq.

12. Cf. Joann. vi. 11.

ib. πέντε] εἶ L. ἐν MS. Ottob.

18. διατροφὴν Syll. pro διαστρο-
 φῆν.

23. περίεργος εἶ] περίεργον ἢ MS.
 Ottob.

25. συνάλογοι] συνανάλογοι Pot-
 terus cum Herveto.

26. δ’ ἀναύδων — ἐπερρόθει ex
 Athenaeo 7. p. 277. δὲ ἀναύδων—
 ἐπερρεθείη L. Est Sophoclis ver-
 sus fragm. 700.

ἡ μουσα ἡ τραγικὴ εἶρηκέν που. “κάμῃ” δεῖ “ἐλατ-
τουσθαι, αὔξειν” δὲ μόνου ἤδη λοιπὸν τὸν κυριακὸν
λόγον, εἰς ὃν περαιουῦται ὁ νόμος, ὁ προφήτης εἶρηκεν
Ἰωάννης.

5 95. Σύνες ἤδη μοι τὸ μυστήριον τῆς ἀληθείας συγ-
γνώμην ἀπονέμων εἰ περαιτέρω προβαίνειν τῆς ἐξεργασίας
ὀκνῶ τουτὶ μόνου ἀνακηρύσσων “πάντα δι’ αὐτοῦ ἐγένε-
νετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν.” ἀμέλει “λίθος
ἀκρογωνιαίος” εἴρηται, “ἐν ᾧ πάντα οἰκοδομὴ συναρμολο-
10 γουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἁγίου θεοῦ” κατὰ τὸν θεῖον ἀπό- 10
στολον. σιωπῶ τανῦν τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ παραβολὴν
λέγουσαν “ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώφῳ
σαγήνην εἰς θάλασσαν βεβληκότι κάκ τοῦ πλήθους τῶν
ἐαλωκότων ἰχθύων τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀμεινόνων ποιου-
15 μένω.” ἤδη δὲ καὶ τὰς τέσσαρας ἀρετὰς ἀντικρυς ἡ παρ’
ἡμῖν σοφία ὠδέ πως ἀνακηρύσσει, ὥστε καὶ τούτων τὰς
πηγὰς τοῖς Ἑλλησιν παρὰ Ἑβραίων δεδόςθαι. μαθεῖν δ’
788 P. ἐκ τῶνδ’ ἔξεστιν, “καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι 15
ταύτης εἰσὶν ἀρεταί. σωφροσύνη γὰρ καὶ φρόνησις ἐκδι-
20 δάσκει δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν ὧν χρησιμώτερον οὐδέν
ἐστὶν ἐν βίῳ ἀνθρώποις.” ἐπὶ πᾶσιν εἰδέναί αὐτοὺς
κάκεινο ἐχρῆν, ὅτι φύσει μὲν ἐπιτήδειοι γεγόναμεν πρὸς
ἀρετὴν, οὐ μὴν ὥστε ἔχειν αὐτὴν ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πρὸς
τὸ κτήσασθαι ἐπιτήδειοι.

25

ΚΕΦ. ΙΒ.

96. Ὡς λόγῳ λύεται τὸ πρὸς τῶν αἰρετικῶν ἀπορού-

1. Joann. iii. 30.

ib. δεῖ V. δὴ L.

6. εἰ περαιτέρω Syll. εἴτερ ἐτέρω
litteris ai super é a m. recenti scrip-
tis L. εἴπερ ἐτέρω V.

7. Joann. i. 3.

8. Ephes. ii. 20, 21.

12. Matth. xiii. 47, 48.

18. Sapient. viii. 7.

22. ἐπιτήδειοι supra versum a m.
paullo recentiore L.

μενον ἡμῖν, πότερον τέλειος ἐπλάσθη ὁ Ἀδὰμ ἢ ἀτελής.
 ἀλλ' εἰ μὲν ἀτελής, πῶς τελείου θεοῦ ἀτελὲς τὸ ἔργον
 20 καὶ μάλιστα ἄνθρωπος; εἰ δὲ τέλειος, πῶς παραβαίνει
 τὰς ἐντολάς; ἀκούσονται γὰρ καὶ παρ' ἡμῶν ὅτι τέλειος
 κατὰ τὴν κατασκευὴν οὐκ ἐγένετο, πρὸς δὲ τὸ ἀναδέξα- 5
 σθαι τὴν ἀρετὴν ἐπιτήδειος· διαφέρει γὰρ δὴ πού ἐπι τὴν
 ἀρετὴν γεγυμέναι ἐπιτήδειον πρὸς τὴν κτῆσι αὐτῆς, ἡμᾶς
 δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν βούλεται σώζεσθαι. αὕτη οὖν φύσις
 ψυχῆς ἐξ ἑαυτῆς ὁρμᾶν, εἶτα λογικοὶ ὄντες λογικῆς οὔσης
 τῆς φιλοσοφίας συγγενές τι ἔχομεν πρὸς αὐτὴν, ἢ δὲ 10
 25 ἐπιτηδειότης φορὰ μὲν ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν, ἀρετὴ δ' οὔ.
 πάντες μὲν οὖν, ὡς ἔφην, πρὸς ἀρετῆς κτῆσι πεφύκασιν,
 ἀλλ' ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ' ἥττον πρόσεισι τῇ τε μαθήσει τῇ
 τε ἀσκήσει, διὸ καὶ οἱ μὲν ἐξήρκεσαν μέχρι τῆς τελείας
 ἀρετῆς, οἱ δὲ μέχρι τινὸς ἔφθασαν, ἀμεληθέντες δ' αὖ τινες 15
 καὶ εἰ ἄλλως ἦσαν εὐφυεῖς, εἰς τούναντίον ἀπετράπησαν.
 πολὺ δὲ μᾶλλον ἢ μεγέθει πασῶν μαθήσεων καὶ ἀληθείᾳ
 διαφέροντα γνώσις χαλεπωτάτη κτήσασθαι καὶ ἐν πολλῶ
 καμάτῳ περιγίνεται.

30 97. “ Ἄλλ' ὡς ἔοικεν, οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ, 20
 ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ καὶ εἰκόνα
 τῆς ἰδίας ιδιότητος ἐποίησεν αὐτὸν,” καθ' ἣν ιδιότητα τοῦ
 πάντα εἰδότος ὁ γνωστικὸς καὶ δίκαιος καὶ ὁσιος μετὰ
 φρονήσεως εἰς μέτρον ἡλικίας τελείας ἀφικνεῖσθαι σπεύ-
 δει. ὅτι δ' οὐ μόνον αἱ πράξεις καὶ αἱ ἔννοιαι, ἀλλὰ καὶ 25
 οἱ λόγοι καθαρεύουσι τῷ γνωστικῷ· “ ἔδοκίμασας τὴν
 καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτὸς,” φησὶν, “ ἐπύρωσάς με
 καὶ οὐχ εὐρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία, ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ
 35 στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων.” καὶ τί λέγει τὰ

1. ἢ ἀτελής V. ἢ ἀτελεῖς L.

4. γὰρ καὶ om. MS. Ottob.

9. λογικοὶ ὄντες om. MS. Ottob.

17. ἢ V. εἰ L.

20. Sapien. ii. 22 sq.

26. Psalm. xvii. 3 sq.

29. λέγει Potterus. λέγω L.

ἔργα τῶν ἀνθρώπων ; αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν γνωρίζει, οὐ
 789P. παραχθείσαν ἐπὶ μετάνοιαν· κοινὸν γὰρ τοῦτο καὶ τῶν
 ἄλλων πιστῶν, ἀλλ' ὃ ἐστὶν ἁμαρτία, οὐδὲ γὰρ τῆσδέ
 τινος καταγινώσκει, ἀλλ' ἀπλῶς πάσης τῆς ἁμαρτίας,
 5 οὐδ' ὃ ἐποίησέν τις κακῶς, ἀλλὰ τὸ μὴ ποιητέον συν-
 ἴστησιν. ὅθεν καὶ ἡ μετάνοια δισσή, ἡ μὲν κοινὴ
 ἐπὶ τῷ πεπλημμεληκένοι, ἡ δὲ τὴν φύσιν τῆς ἁμαρ-
 τίας καταμαθοῦσα ἀφίστασθαι τοῦ ἁμαρτάνειν αὐτοῦ
 κατὰ προηγούμενον λόγον πείθει, ᾧ ἔπεται τὸ μὴ ἁμαρ- 40
 10 τάνειν.

98. Μὴ τοίνυν λεγόντων ὡς ὁ ἀδικῶν καὶ ἁμαρτάνων
 κατ' ἐνέργειαν δαιμόνων πλημμελεῖ, ἐπεὶ κἂν ἀθῶος γέ-
 νοιτο, τὰ δὲ αὐτὰ τοῖς δαιμονίοις κατὰ τὸ ἁμαρτάνειν
 αἰρούμενος ἀνέδραστος καὶ κούφος καὶ εὐμετάβολος ἐν
 15 ἐπιθυμίαις, ὡς δαίμων γίνεται ἄνθρωπος δαιμονικός. αὐ-
 τήκα ὁ μὲν κακὸς φύσει ἁμαρτητικὸς διὰ κακίαν γενό-
 μενος φαῦλος καθέστηκεν ἔχων ἢ ἐκὼν εἴλετο, ἁμαρτη-
 τικὸς δὲ ὢν καὶ κατὰ τὰς πράξεις διαμαρτάνει, ἔμπαλιν
 δὲ ὁ σπουδαῖος κατορθοῖ. διὸ οὐ μόνον τὰς ἀρετὰς, ἀλλὰ 45
 20 καὶ τὰς πράξεις τὰς καλὰς ἀγαθὰ καλοῦμεν. τῶν δὲ
 ἀγαθῶν ἴσμεν τὰ μὲν αὐτὰ δι' αὐτὰ αἰρετὰ ὡς τὴν
 γνῶσιν, οὐ γὰρ ἄλλο τι ἐξ αὐτῆς θηρῶμεν, ἐπειδὴν παρῆ,
 ἢ μόνον τὸ παρεῖναι αὐτὴν καὶ ἐν ἀδιαλείπτῳ θεωρία
 ἡμᾶς εἶναι καὶ εἰς αὐτὴν καὶ δι' αὐτὴν ἀγωνίζεσθαι, τὰ
 25 δὲ δι' ἕτερα, τὴν πίστιν διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς περιγενομένην
 φυγὴν τε τῆς κολάσεως καὶ ὠφέλειαν τὴν ἐκ τῆς ἀντα-
 ποδόσεως. φόβος μὲν γὰρ αἴτιος τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν τοῖς 50
 πολλοῖς, ἐπαγγελία δὲ ἀφορμὴ τοῦ διώκειν ὑπακοὴν, δι'
 ἧς ἡ σωτηρία.

6. δισσή] δισσή ἐστὶν MS. Ot-
 tob.

13. κατὰ τὸ ἁμαρτάνειν om. MS.
 Ottob.

14. ἀνέδραστος L. ἀνέδρατος ty-
 potheta in V.

21. αὐτὰ Potterus collato Ari-
 stot. Eth. Nic. 1, 6. αὐτὰ L.

99. Τελειότατον ἄρα ἀγαθὸν ἢ γνῶσις δι' αὐτὴν οὐσα
 αἰρετὴ, κατ' ἐπακολούθημα δὲ καὶ τὰ διὰ ταύτης ἀκο-
 λουθοῦντα καλά. καὶ ἡ κόλασις τῷ μὲν κολαζομένῳ
 282 S. διορθώσεως αἰτία, τοῖς δὲ διοραῖν πόρρωθεν δυναμένοις
 παράδειγμα γίνεται δι' οὗ τὸ συνεμπίπτειν τοῖς ὁμοίοις 5
 ἀνακόπτουσιν. δεξόμεθα οὖν τὴν γνῶσιν οὐ τῶν ἀποβαι-
 νόντων ἐφίεμενοι, ἀλλ' αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ γινώσκειν ἀσπα-
 ζόμενοι. πρώτη γὰρ ὠφέλεια ἢ ἕξις ἢ γνωστικὴ ἡδονὰς
 ἀβλαβεῖς παρεχομένη καὶ ἀγαλλίασιν καὶ νῦν καὶ εἰς
 ὕστερον. τὴν δὲ ἀγαλλίασιν εὐφροσύνην εἶναί φασιν 10
 5 ἐπιλογισμὸν οὐσαν τῆς κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀρετῆς διὰ
 τινος ἐστιάσεως καὶ διαχύσεως ψυχικῆς. τὰ δὲ μετέχοντα
 τῆς γνώσεως ἔργα αἰ ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ πράξεις εἰσίν.
 πλοῦτος μὲν γὰρ ἀληθῆς ὁ ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀρετὴν 790 P.
 πράξεσι πλεονασμὸς, πενία δὲ ἢ κατὰ τὰς κοσμίας ἐπι- 15
 θυμίας ἀπορία. αἱ κτήσεις γὰρ καὶ χρήσεις τῶν ἀναγ-
 καίων οὐ τὴν ποιότητα ἔχουσι βλαβεράν, ἀλλὰ τὴν παρὰ
 τὸ μέτρον ποσότητα.

100. Διόπερ τὰς ἐπιθυμίας ὁ γνωστικὸς περιγράφει
 10 κατὰ τε τὴν κτήσιν κατὰ τε τὴν χρῆσιν, οὐχ ὑπερβαίνων 20
 τὸν τῶν ἀναγκαίων ὄρον. τὸ ζῆν ἄρα τὸ ἐνταῦθα ἀναγ-
 καίον ἠγούμενος εἰς ἐπιστήμης συναύξησιν καὶ τὴν περι-
 ποίησιν τῆς γνώσεως οὐ τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν περὶ
 πλείστου ποιήσεται, μήτ' οὖν παιδᾶς μήτ' αὖ γάμον ἢ
 τοὺς γονεῖς τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπης καὶ τῆς ἐν βίῳ 25
 δικαιοσύνης προτιμῶν. ἀδελφὴ δὲ τούτῳ ἢ γυνὴ μετὰ
 τὴν παιδοποιίαν ὡς καὶ ὁμοπατρία κρίνεται, τότε μόνον
 τοῦ ἀνδρὸς ἀναμιμνησκομένη, ὀπηνίκα ἂν τοῖς τέκνοις
 15 προσβλέπη, ὡς ἂν ἀδελφὴ τῷ ὄντι ἐσομένη καὶ μετὰ

1. Τελειότατον] τελειώτατον L.
 τελειότερον recte in L p. 791. et
 alibi.

ib. αὐτὴν] αὐτὴν L. Fort. αὐτὴ
 δι' αὐτὴν.

15. κοσμίας] κισμικὰς Syllb.

τὴν ἀπόθεσιν τῆς σαρκὸς τῆς διαχωρίζουσας καὶ διορίζουσας τὴν γνῶσιν τῶν πνευματικῶν τῇ ιδιότητι τῶν σχημάτων. αὐταὶ γὰρ καθ' αὐτὰς ἐπ' ἴσης εἰσὶ ψυχαί. αἱ ψυχαὶ οὐδέτεραι οὔτε ἄρρενες οὔτε θήλειαι, ἐπὶ μῆτε
5 γαμῶσι μῆτε γαμίσκονται, καὶ μὴ τι οὕτως μετατίθεται εἰς τὸν ἄνδρα ἢ γυνὴ ἀθήλυτος ἐπ' ἴσης καὶ ἀνδρική καὶ τελεία γενομένη.

101. Τοῦτ' ἦν ἄρα ὁ τῆς Σάρρας γένεσιν παιδὸς εὐαγγελισθείσης γέλως, οὐκ ἀπιστησάσης, οἶμαι, τῷ ἀγγέλῳ,
10 καταιδεσθείσης δὲ ἐκείνην αὐθις τὴν ὁμιλίαν δι' ἧς ἔμελλεν παιδὸς γενήσεσθαι μῆτηρ. καὶ μὴ τι ἔκτοτε ὁ Ἀβραάμ, ὀπηνίκα παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ τῆς Σάρρας ἐκινδύνευεν κάλλος οἰκείως αὐτὴν ἀδελφὴν προσεῖπεν,
τὴν ὁμοπάτριον οὔσαν, ἀλλ' ὁμομητρίαν οὐδέπω. τοῖς μὲν
15 οὖν ἐξ ἁμαρτιῶν μετανενοηκόσι καὶ μὴ στερεῶς πεπιστευκόσι διὰ τῶν δεήσεων παρέχει ὁ θεὸς τὰ αἰτήματα, τοῖς δ' ἀναμαρτήτως καὶ γνωστικῶς βιοῦσιν ἐννοησαμένοις μόνον δίδωσιν. αὐτίκα τῇ Ἄννῃ ἐννοηθείσῃ μόνον τοῦ παιδὸς
25 ἐδόθη σύλληψις τοῦ Σαμουήλ. “αἴτησαι” φησὶν ἡ γραφὴ
20 “καὶ ποιήσω, ἐννοήθητι καὶ δώσω.” “καρδιογνώστην” γὰρ τὸν θεὸν παρειλήφαμεν, οὐκ ἐκ κινήματος ψυχῆς τεκμαιρόμενοι καθάπερ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ
791 P. τοῦ ἀποβαίνοντος, γελοῖον γὰρ οὕτως νοεῖν, οὐδὲ ὡς ὁ ἀρχιτέκτων γενόμενοι τὸ ἔργον ἐπήνεσε, καὶ ὁ θεὸς οὕτως
25 ποιήσας “τὸ φῶς,” ἔπειτα ἰδὼν “καλὸν εἶπεν.” ὁ δὲ καὶ πρὶν ἢ ποιῆσαι οἶον ἔσται εἰδὼς τοῦτο ἐπήνεσεν, ὃ ἐγένετο, δυνάμει ποιοῦντος καλὸν ἄνωθεν διὰ τῆς ἀνάρχου προθέ- 30

4. οὐδέτεραι] οὐθέτεροι L.

5. γαμίσκονται Klotzius. γαμίσκονται L.

8. Genes. xviii. 12.

10. ἐκείνην Sylb. ἐκείνης L.

12. Genes. xx. 2 sq.

13. προσεῖπεν — οὐδέπω] προσεῖ-

πεν, ἀλλ' οὔτε ὁμομητρίαν οὐδέπω καὶ ὁμοπατρίαν L. Correxit Sylb. collato Genes. 20, 12.

20. Actor. i. 24; xv. 8.

21. ψυχῆς] ψυχὴν Potterus.

25. Genes. i. 3, 4.

26. ὁ Heinsius. τὸ L.

σεως, τὸ ἐσόμενον ἐνεργεία καλόν. αὐτίκα τὸ ἐσόμενον ἤδη προεῖπεν εἶναι καλὸν τῷ τῆς φράσεως ὑπερβατῷ κρυψάσεως τὴν ἀλήθειαν.

102. Εὐχεται τοίνυν ὁ γνωστικὸς καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν πᾶσαν τὴν ὥραν δι' ἀγάπης οἰκειούμενος τῷ θεῷ. καὶ τὰ 5 μὲν πρῶτα ἄφραστον ἀμαρτιῶν αἰτήσεται, μετὰ δὲ τὸ μηκέτι ἀμαρτάνειν ἐπὶ τὸ εὖ ποιεῖν δύνασθαι καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν κύριον δημιουργίαν τε καὶ οἰκονομίαν συνιέναι, ἵνα δὴ
35 “καθαρὸς τὴν καρδίαν” γενόμενος δι' ἐπιγνώσεως τῆς διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ “πρόσωπον πρὸς πρόσωπον” τὴν μακα- 10 ρίαν θέαν μνηθῆ ἑπακούσας τῆς λεγούσης γραφῆς “ἀγαθὸν νηστεία μετὰ προσευχῆς,” νηστεῖαι δὲ ἀποχὰς κακῶν μνηύουσιν πάντων ἀπαξαπλῶς, τῶν τε κατ' ἐνέργειαν καὶ κατὰ λόγον καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν αὐτήν. ὡς ἔοικεν οὖν ἡ δικαιοσύνη τετράγωνός ἐστι πάντοθεν ἴση καὶ ὁμοία ἐν 15 λόγῳ, ἐν ἔργῳ, ἐν ἀποχῇ κακῶν, ἐν εὐποιᾷ, ἐν τελειότητι
40 γνωστικῇ, οὐδαμῆ οὐδαμῶς χωλεύουσα, ἵνα μὴ ἄδικός τε καὶ ἄνιστος φανῇ. ἡ μὲν οὖν τίς ἐστι δίκαιος πάντως οὗτος καὶ πιστὸς, ἡ δὲ πιστὸς οὐδέπω καὶ δίκαιος, τὴν κατὰ προ- κοπήν καὶ τελείωσιν δικαιοσύνην λέγω καθ' ἣν ὁ γνωστι- 20 κὸς δίκαιος λέγεται.

103. Αὐτίκα τῷ Ἀβραάμ “πιστῷ” γενομένῳ “ἐλο- γίσθη εἰς δικαιοσύνην” εἰς τὸ μεῖζον καὶ τελειότερον τῆς πίστεως προβεβηκότι. οὐ γὰρ ὁ ἀπεχόμενος μόνον τῆς κακῆς πράξεως δίκαιος, εἰ μὴ προσεξεργάσῃται καὶ τὸ 25 εὖ ποιεῖν καὶ τὸ γινώσκειν, δι' ἣν αἰτίαν τῶν μὲν ἀφεκτέον, 45 τὰ δ' ἐνεργητέον. διὰ “τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν

2. τῷ τῆς Sylb. τῇ L.

6. μηκέτι V. μηκέτι L.

7. ἐπὶ τῷ Sylb. ἐπὶ τὸ L.

9. Matth. v. 8.

10. Cor. I xiii. 12.

11. Tob. xii. 8.

22. Genes. xv. 6. Rom. iv. 3.

25. εἰ μὴ προσεξεργάσῃται] ἡ ἂν προσεργάσῃται MS. Ottob.

26. τῶν μὲν] τῆς μὲν MS. Ottob.

27. Cor. II vi. 7.

δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν," φησὶν ὁ ἀπόστολος παραπέμπε-
 σθαι τὸν δίκαιον εἰς κληρονομίαν τὴν ἄκραν, ὑπὸ μὲν τῶν
 πεφραγμένον, τοῖς δὲ καὶ ἐνεργοῦντα. οὐ γὰρ ἡ σκέπη
 μόνη τῆς παντευχίας καὶ ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἀποχὴ ἰκανὴ
 5 πρὸς τελείωσιν, εἰ μὴ προσλάβοι τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύ-
 νης τὴν εἰς εὐποιίαν ἐνέργειαν. τότε ὁ περιδέξιος ἡμῖν καὶ
 γνωστικὸς ἐν δικαιοσύνῃ ἀποκαλύπτεται δεδοξασμένος ἤδη
 792 P. καθένδε, καθάπερ ὁ Μωυσῆς "τὸ πρόσωπον" τῆς ψυχῆς, 50
 ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἰδίωμα χαρακτηριστικὸν τῆς δικαίας
 10 εἰρήκαμεν ψυχῆς. καθάπερ γὰρ τοῖς ἐρίοις ἡ στύψις τῆς
 βαφῆς ἐμμίνασα τὴν ιδιότητα καὶ παραλλαγὴν πρὸς τὰ
 λοιπὰ παρέχει ἔρια, οὕτως κατὰ τῆς ψυχῆς ὁ μὲν πόνος
 παρήλθεν, μένει δὲ τὸ καλὸν, καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλείπε-
 ται, ἀναμάσσεται δὲ τὸ αἰσχρὸν. αὐταὶ γὰρ ἐκατέρας 283 S.
 15 ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται ἡ
 μὲν δεδοξασμένη, ἡ δὲ κατεγνωσμένη.

104. Ναὶ μὴν καθάπερ τῷ Μωυσεῖ ἐκ τῆς δικαιοπρα-
 γίας καὶ τῆς κατὰ τὸ συνεχὲς πρὸς τὸν θεὸν τὸν λαλοῦντα
 αὐτῷ ὁμιλίας ἐπίχροιά τις ἐπεκάθιζε τῷ προσώπῳ δεδο-
 20 ξασμένη, οὕτως καὶ τῇ δικαίᾳ ψυχῇ θεία τις ἀγαθωσύνης 5
 δύναμις κατὰ τε ἐπισκοπὴν κατὰ τε τὴν προφητείαν κατὰ
 τε τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἐγχριπτομένη, οἷον ἀπαυ-
 γάσματος νοεροῦ καθάπερ ἡλιακῆς ἀλέας ἐναποσημαίνεται
 τι, δικαιοσύνης σφραγίδα ἐπιφανῆ, φῶς ἠνωμένον ψυχῇ
 25 δι' ἀγάπης ἀδιαστάτου, θεοφορούσης καὶ θεοφορουμένης.
 ἐνταῦθα ἡ ἐξομοίωσις ἡ πρὸς τὸν σωτήρα θεὸν ἀνακύπτει
 τῷ γνωστικῷ εἰς ὅσον ἀνθρωπίνῃ θεμιτὸν φύσει γινομένῳ
 τελείῳ, "ὡς ὁ πατὴρ" φησὶν "ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς." αὐτὸς
 ἐστὶν ὁ εἰπὼν "τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἶμι," ἐπεὶ 10
 30 καὶ ὁ θεὸς, οὐχ ἡ φύσει ἀγαθὸς ἐστὶ, ταύτη μένει μακά-

8. Exod. xxxiv. 29.

9. ἰδίωμα Lowthius. τὸ σῶμα L.

10. στύψις] στύψις L.

19. αὐτῷ L. αὐτῷ V.

28. Matth. v. 48.

29. Joan. xiii. 33.

ριος καὶ ἀφθαρτος, οὔτε πράγματ' ἔχων οὔτε ἄλλω παρ-
 ἔχων, ποιῶν δὲ ἰδίως ἀγαθὰ, θεὸς ὄντως καὶ πατὴρ ἀγαθὸς
 ὢν τε καὶ γινόμενος ἐν ἀδιαλείπτοις εὐποιίαις, ἐν ταυτότητι
 τῆς ἀγαθωσύνης ἀπαραβάτως μένει. τί γὰρ ὄφελος ἀγα-
 θοῦ μὴ ἐνεργοῦντος μηδὲ ἀγαθύνοντος ;

5

ΚΕΦ. ΙΓ.

105. Ὁ τοίνυν μετριοπαθήσας τὰ πρῶτα καὶ εἰς ἀπά-
 15 θειαν μελετήσας αὐξήσας τε εἰς εὐποιίαν γνωστικῆς τε-
 λειότητος ἰσάγγελος μὲν ἐνταῦθα, φωτεινὸς δὲ ἤδη καὶ ὡς
 ὁ ἥλιος λάμπων κατὰ τὴν εὐεργεσίαν σπεύδει τῇ γνώσει 10
 τῇ δικαίᾳ δι' ἀγάπης θεοῦ ἐπὶ τὴν ἀγίαν μονὴν καθάπερ
 οἱ ἀπόστολοι, οὐχ ὅτι ἦσαν ἐκλεκτοὶ γενόμενοι ἀπόστολοι
 κατὰ τι φύσεως ἐξαιρετον ἰδίωμα, ἐπεὶ καὶ ὁ Ἰούδας
 ἐξελέγη σὺν αὐτοῖς, ἀλλ' οἷοί τε ἦσαν ἀπόστολοι γενέ-
 σθαι ἐκλεγέυτες πρὸς τοῦ καὶ τὰ τέλη προορωμένον. ὁ 15
 γοῦν μὴ σὺν αὐτοῖς ἐκλεγείς Μαθθίας ἄξιον ἑαυτὸν πα-
 20 ρασχόμενος τοῦ γενέσθαι ἀπόστολος ἀντικατατάσσεται 793 P.
 Ἰούδα.

106. Ἐξεστὶν οὖν καὶ νῦν ταῖς κυριακαῖς ἐνασκήσαν-
 τας ἐντολαῖς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τελείως βιώσαντας καὶ 20
 γνωστικῶς εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀποστόλων ἐγγραφῆναι.
 οὗτος πρεσβύτερός ἐστι τῷ ὄντι τῆς ἐκκλησίας καὶ διά-
 κονος ἀληθῆς τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, εἰς ποιῆ καὶ διδά-
 σκη τὰ τοῦ κυρίου, οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων χειροτονούμενος οὐδ'
 ὅτι πρεσβύτερος δίκαιος νομιζόμενος, ἀλλ' ὅτι δίκαιος ἐν 25
 25 πρεσβυτερίῳ καταλεγόμενος, καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ γῆς πρω-
 τοκαθεδρία μὴ τιμηθῆ, ἐν τοῖς εἴκοσι καὶ τέσσαρσι καθε-
 δεῖται θρόνοις τὸν λαὸν κρίνων, ὡς φησιν ἐν τῇ ἀποκα-

λύψει Ἰωάννης. μία μὲν γὰρ τῷ ὄντι διαθήκη ἡ σωτή-
 ριος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εἰς ἡμᾶς διήκουσα κατὰ
 διαφόρους γενεάς τε καὶ χρόνους διάφορος εἶναι τὴν δόσιν
 ὑποληφθεῖσα. ἀκόλουθον γὰρ εἶναι μίαν ἀμετάθετον
 5 σωτηρίας δόσιν παρ' ἐνὸς θεοῦ δι' ἐνὸς κυρίου πολυ-
 τρόπως ὠφελουῖσαν, δι' ἣν αἰτίαν τὸ μεσότοιχον αἴρεται
 τὸ διορίζον τοῦ Ἰουδαίου τὸν Ἕλληνα εἰς περιούσιον 30
 λαόν.

107. Καὶ οὕτως ἄμφω εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως
 10 καταπτώσιν, καὶ ἡ ἐξ ἁμφοῦν ἐκλογή μία καὶ τῶν ἐκλεκ-
 τῶν, φησὶν, ἐκλεκτότεροι οἱ κατὰ τὴν τελείαν γνῶσιν καὶ
 τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἀπηνθισμένοι καὶ τῇ μεγαλοπρε-
 πεστάτῃ δόξῃ τετιμημένοι κριταί τε καὶ διοικηταὶ ἐπ'
 ἴσης ἕκ τε Ἰουδαίων ἕκ τε Ἑλλήνων οἱ τέσσαρες καὶ
 15 εἴκοσι, διπλασιασθείσης τῆς χάριτος, ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα
 κατὰ τὴν ἐκκλησίαν προκοπαί, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων,
 διακόνων, μιμήματα, οἶμαι, ἀγγελικῆς δόξης κάκεινης τῆς 35
 οἰκονομίας τυγχάνουσιν, ἣν ἀναμένειν φασὶν αἱ γραφαὶ
 τοὺς κατ' ἴχνος τῶν ἀποστόλων ἐν τελειώσει δικαιοσύνης
 20 κατὰ τὸ εὐαγγέλιον βεβιωκότας. ἐν νεφέλαις τούτους
 ἀρθέντας γράφει ὁ ἀπόστολος διακονήσιν μὲν τὰ πρῶτα,
 ἔπειτα ἐγκαταταγῆναι τῷ πρεσβυτερίῳ κατὰ προκοπὴν
 δόξης, δόξα γὰρ δόξης διαφέρει, ἄχρισ ἂν εἰς τέλειον
 ἄνδρα ἀύξήσωσιν.

25

ΚΕΦ. ΙΔ.

108. Οἱ τοιοῦτοι κατὰ τὸν Δαβὶδ “καταπαύσουσιν ἐν
 ὄρει ἀγίῳ θεοῦ,” τῇ ἀνωτάτῳ ἐκκλησίᾳ, καθ' ἣν οἱ φιλό- 40
 794 P. σοφοὶ συνάγονται τοῦ θεοῦ οἱ τῷ ὄντι Ἰσραηλιταὶ οἱ
 καθαροὶ τὴν καρδίαν, ἐν οἷς δόλος οὐδεὶς, οἱ μὴ κατα-

μείναντες ἐν ἑβδομάδι ἀναπαύσεως, ἀγαθοεργία δὲ θείας ἐξομοιώσεως εἰς ὄγδοαδικῆς εὐεργεσίας κληρονομίαν ὑπερ-
 κύψαντες ἀκορέστου θεωρίας εἰλικρινεῖ ἐποπτεία προσανέ-
 χοντες. “ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα,” φησὶν ὁ κύριος, “πρόβατα,
 ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης,” ἄλλης αὐλῆς καὶ μονῆς 5
 ἀναλόγως τῆς πίστεως κατηξιωμένα. “τὰ δὲ ἐμὰ πρό-
 45 βατα τῆς ἐμῆς ἀκούει φωνῆς,” συνιέντα γνωστικῶς τὰς
 ἐντολάς, τὸ δ' ἔστιν, μεγαλοφρόνως καὶ ἀξιολόγως ἐκδέ-
 χεσθαι σὺν καὶ τῇ τῶν ἔργων ἀνταποδόσει τε καὶ ἀντακο-
 λουθίᾳ. ὥστε ὅταν ἀκούσωμεν “ἡ πίστις σου σέσωκέν 10
 σε,” οὐχ ἀπλῶς τοὺς ὀπωσοῦν πιστεύσαντας σωθήσεται
 λέγειν αὐτὸν ἐκδεχόμεθα, εἰ μὴ καὶ τὰ ἔργα ἐπακολου-
 θήσῃ. αὐτίκα Ἰουδαίοις μόνοις ταύτην ἔλεγε τὴν φωνὴν
 τοῖς νομικοῖς καὶ ἀνεπιλήπτως βεβιωκόσιν, οἷς μόνον ἢ εἰς
 τὸν κύριον ὑπελείπετο πίστις. 15

50 109. Οὐκ ἂν οὖν μετὰ ἀκρασίας πιστὸς εἶη, ἀλλὰ καὶ
 ἐξέληται τὴν σάρκα, ἀποθέσθαι τὰ πάθη ἀνάγκη τοῦτον, ὡς
 εἰς τὴν μονὴν τὴν οἰκείαν χωρῆσαι δυνηθῆναι. πλέον δέ
 ἔστι τοῦ πιστεῦσαι τὸ γινῶναι, καθάπερ ἀμέλει τοῦ σωθῆ-
 ναι, τὸ καὶ μετὰ τὸ σωθῆναι τιμῆς τῆς ἀνωτάτω ἀξιω- 20
 284 S. θῆναι. διὰ πολλῆς τοίνυν τῆς παιδείας ἀπεκδυσάμενος τὰ
 πάθη ὁ πιστὸς ἡμῖν μέτεισιν ἐπὶ τὴν βελτίονα τῆς προ- 795 P.
 τέρας μονὴν, μεγίστην κόλασιν ἐπιφερόμενος τὸ ἰδίωμα
 τῆς μετανοίας ὧν ἐξήμαρτεν μετὰ τὸ βάπτισμα. ἀνιάται
 γοῦν ἔτι μᾶλλον ἢτοι μηδέπω ἢ καὶ μηδ' ὄλως τυγχάνων 25
 ὧν ἄλλους ὀρᾷ μετεληφότας. πρὸς δὲ καὶ ἐπαισχύνεται
 τοῖς πλημμεληθεῖσιν αὐτῷ, αἱ δὲ μέγιστα κολάσεις εἰςὶ
 5 τῷ πιστῷ. ἀγαθὴ γὰρ ἢ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνη καὶ δικαία
 ἔστιν ἢ ἀγαθότης αὐτοῦ. καὶ παύσονται ἄρα που αἱ

1. ἀναπαύσεως V. τελειώσεως ἀνα-
 παύσεως L.

4. Joan. x. 16.

6. Ibid. x. 27.

10. Marc. v. 34 et alibi.

14. νομικοῖς] νομικῶς Potterus.

23. μονὴν Potterus. μονῆς L.

τιμωρίαί κατὰ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς ἐκτίσεως καὶ τῆς ἐκάστου ἀποκαθάρσεως, μεγίστην ἔχουσι παραμένουσαν λύπην οἱ τῆς ἄλλης ἄξιοι εὐρεθέντες αὐλῆς ἐπὶ τῷ μὴ συνεῖναι τοῖς διὰ δικαιοσύνην δοξασθεῖσιν.

5 110. Αὐτίκα ὁ Σολομῶν σοφὸν καλῶν τὸν γνωστικὸν περὶ τῶν θαυμαζόντων αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα τῆς μονῆς τάδε φησὶν “ ὄψονται γὰρ τελευτὴν σοφοῦ καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο αὐτὸν ὁ κύριος,” ἐπὶ τε τῆς δόξης ἐροῦσιν αὐτοῦ “ οὗτος ἦν ὃν
10 ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ οἱ ἄφρονες, τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον, πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ καὶ ἐν ἀγίοις ὁ κληρὸς αὐτοῦ ἐστίν;” οὐ μόνον τοίνυν ὁ πιστὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔθνικὸς δικαιοτάτα κρίνεται. ἐπειδὴ
15 γὰρ ἦδει ὁ θεὸς ἅτε προγνώστης ὧν μὴ πιστεύοντα τοῦτον, οὐδὲν ἦττον, ὅπως τὴν γε καθ’ ἑαυτὸν ἀναδέξηται τελείωσιν, ἔδωκεν μὲν φιλοσοφίαν αὐτῷ, ἀλλὰ πρὸ τῆς
πίστεως, ἔδωκεν δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα εἰς θρησκείαν, ἃ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοῖς ἔθνεσιν,
20 φησὶν ὁ νόμος, ἵνα μὴ τέλεον ἄθεοι γενόμενοι τελέως καὶ διαφθαρῶσιν. οἱ δὲ καὶ ταύτη γενόμενοι τῇ ἐντολῇ ἀγνώμονες γλυπτοῖς προσεσχηκότες ἀγάλμασι, καὶ μὴ μετανοήσωσι, κρίνονται, οἱ μὲν ὅτι δυνηθέντες οὐκ ἠθέλησαν πιστεῦσαι τῷ θεῷ, οἱ δὲ ὅτι καὶ θελήσαντες οὐκ ἐξεπώνη-
25 σαν περιγενέσθαι πιστοί.

111. Ναὶ μὴν κάκεινοι οἱ ἀπὸ τῆς τῶν ἄστρον σεβή- 20
σεως μὴ ἐπαναδραμόντες ἐπὶ τὸν τούτων ποιητὴν. ὁδὸς γὰρ ἦν αὕτη δοθεῖσα τοῖς ἔθνεσιν ἀνακῦψαι πρὸς θεὸν διὰ τῆς τῶν ἄστρον θρησκείας. οἱ δὲ μὴ ἐπὶ τούτοις

3. οἱ Sylb. ὅτι L.
ib. ἐπὶ Potterus. τὴν ἐπὶ L.
5. Σολομῶν] σαλομῶν L.

7. Sapient. iv. 17.
9. Ibid. v. 3-5.
19. Cf. Deuteron. iv. 19.

θελήσαντες ἐπιμείναι τοῖς δοθείσιν αὐτοῖς ἄστρασι, ἀλλὰ
 καὶ τούτων ἀποπεσόντες εἰς λίθους καὶ ξύλα, ὡς χνοῦς,
 φησὶν, ἐλογίσθησαν καὶ ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδου, περισσοὶ 796 P.
 εἰς σωτηρίαν, οἱ ἀπορριπτόμενοι τοῦ σώματος. ὥσπερ οὖν
 τὸ μὲν ἀπλῶς σώζειν τῶν μέσων ἐστίν, τὸ δ' ὀρθῶς καὶ 5
 δεόντως κατόρθωμα, οὕτως καὶ πᾶσα πρᾶξις γνωστικῶ
 25 μὲν κατόρθωμα, τοῦ δὲ ἀπλῶς πιστοῦ μέση πρᾶξις λέγοιτ'
 ἂν, μηδέπω κατὰ λόγον ἐπιτελουμένη μηδὲ μὴν κατ' ἐπί-
 στασι κατορθουμένη. παντὸς δὲ ἔμπαλιν τοῦ ἐθνικῶ
 ἀμαρτητικῆ· οὐ γὰρ τὸ ἀπλῶς εἶ πράττειν, ἀλλὰ τὸ πρὸς 10
 τινα σκοπὸν τὰς πράξεις ποιεῖσθαι καὶ κατὰ λόγον ἐνε-
 γεῖν καθήκεν, ὡς αἱ γραφαὶ παριστᾶσι.

112. Καθάπερ οὖν τοῖς ἀπείροις τοῦ λυρίζειν λύρας
 οὐχ ἀπτέον οὐδὲ μὴν τοῖς ἀπείροις τοῦ αὐλεῖν αὐλῶν,
 30 οὕτως οὐδὲ πραγμάτων ἀπτέον τοῖς μὴ τὴν γνῶσιν εἰλη- 15
 φόσι καὶ εἰδόσιν ὅπως αὐτοῖς παρ' ὅλου χρηστέον τὸν
 βίον. τὸν γοῦν τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα οὐ μόνον ἐν
 πολέμοις ἀγωνίζονται οἱ πολέμων ἀθληταί, ἀλλὰ καὶ
 ἐν συμποσίοις καὶ ἐπὶ κοίτης κὰν τοῖς δικαστηρίοις οἱ
 ἀλειψάμενοι τῷ λόγῳ, αἰχμάλωτοι γενέσθαι ἠδονῆς αἰσχυ- 20
 νόμενοι, οὐ μὴν ποτ' ἂν ἀρετὰν ἀλλάξωμαι ἀντ' ἀδίκου
 κέρδους. ἀδικον δὲ ἀντικρυς κέρδος ἠδονὴ καὶ λύπη
 πόνος τε καὶ φόβος καὶ συνελόντι εἰπεῖν τὰ πάθη τῆς
 35 ψυχῆς, ὧν τὸ παραυτίκα τερπνὸν ἀνιαρὸν εἰς τούπιόν.
 “ τί γὰρ ὄφελος, εἰάν τὸν κόσμον κερδήσῃς ” φησὶ “ τὴν 25
 δὲ ψυχὴν ἀπολέσῃς ; ” δῆλον οὖν τοὺς μὴ ἐπιτελοῦντας

11. κατὰ addidit Potterus.

12. ὡς αἱ Syll. ὡς om. L.

16. παρ' ὅλου Hoescheliius. παρὰ λόγον L.

ib. χρηστέον τὸν βίον L. et MS. Ottob. τὸν βίον χρηστέον V.

21. οὐ μὴν ποτ' ἂν—ἀλλάξωμαι] οὐ μὴν πω τὰν—ἀλλάξωμαι Syll.

Recte sensit locum hic non esse
 conjunctivo cum ἂν conjuncto. In
 verbis οὐ μὴν — κέρδους fortasse
 Pindari fragmentum latet, cuius
 verba postrema fuisse possunt
 ἀλλάξωμαι κέρδους ἀντ' ἀδίκου.

25. Matth. xvi. 26.

τὰς καλὰς πράξεις οὐδὲ γινώσκειν τὰ ὠφέλιμα ἑαυτοῖς.
 εἰ δὲ τοῦτο οὐδὲ εὔξασθαι ὀρθῶς οἰοί τε οὗτοι παρὰ τοῦ
 θεοῦ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ ἀγνοοῦντες τὰ ὄντως ἀγαθὰ, οὐδ'
 ἂν λαβόντες αἰσθιοῦντο τῆς δωρεᾶς οὐδ' ἂν τι ἀπολαύσειαν
 5 κατ' ἀξίαν οὐ μὴ ἔγνωσαν, ὑπὸ τε τῆς ἀπειρίας τοῦ χρή-
 797 P. σασθαι τοῖς δοθείσι καλῶς, ὑπὸ τε τῆς ἄγαν ἀμαθίας
 μηδὲ πῶς χρηστέον ταῖς θείαις δωρεαῖς ἔγνωκότες. ἀμαθία 40
 δὲ ἀγνοίας αἰτία.

113. Καί μοι δοκῶ κομπώδους μὲν εἶναι ψυχῆς καύ-
 10 χημα πλὴν εὐσυνειδήτου ἐπιφθέγγεσθαι τοῖς κατὰ περι-
 στασιν συμβαίνουσι,

πρὸς ταῦθ' ὅ τι χρῆ καὶ παλαμάσθω·
 τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον
 σύμμαχον ἔσται,
 15 κοῦ μὴ ποθ' ἄλω κακὰ πράσσων.

αὕτη δὲ ἡ εὐσυνειδησία τὸ ὄσιον τὸ πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ
 πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δίκαιον διασώζει, καθαρὰν τὴν
 ψυχὴν φυλάττουσα διανοήμασι σεμνοῖς καὶ λόγοις ἀγνοῖς 45
 καὶ τοῖς δικαίοις ἔργοις. οὕτως δύναμιν λαβοῦσα κυριακὴν
 20 ἡ ψυχὴ μελετᾷ εἶναι θεὸς, κακὸν μὲν οὐδὲν ἄλλο πλὴν
 ἀγνοίας εἶναι νομίζουσα καὶ τῆς μὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον
 ἐνεργείας, αἰεὶ δὲ εὐχαριστοῦσα ἐπὶ πᾶσι τῷ θεῷ δι' ἀκοῆς
 δικαίας καὶ ἀναγνώσεως θείας, διὰ ζητήσεως ἀληθοῦς, διὰ

2. οὔτοι in marg. habet L.

4. ἂν τι Syll. ἂν εἰ L.

7. μηδὲ πῶς Syll. μηδέπω V.

12. πρὸς ταῦθ'—] Versus Euripidis, ut novimus ex Suida s. v. ἀλωτόν, quibus partim, sed omisso proetae nomine, usi sunt Cicero in Ep. ad Att. 6, 1, 8; 8, 8, 2 et Marcus Antonin. 7, 42. et quos παραφθεῖ Aristophanes Acharn. 659.

πρὸς ταῦτα Κλέων καὶ παλαμάσθω
 καὶ πᾶν ἐπ' ἐμοῖ τεκταινέσθω

τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον
 σύμμαχον ἔσται, κοῦ μὴ ποθ' ἄλω
 περὶ τὴν πόλιν ἂν ὡσπερ ἐκεῖνος
 δεῖλός καὶ λακαταπίγυν.

ib. χρῆ scripsi pro χρή.

ib. παλαμάσθω ex Euripide] παλαμάσθω L. παλαμάσθων voluerat Heinsius, servato χρή.

15. κοῦ μὴ ποθ'—κακὰ ex Euripide] καὶ οὐ μὴ ποτε—καλὰ L.

20. θεός] Conf. Protrept. p. 88. POTT.

προσφορᾶς ἁγίας, δι' εὐχῆς μακαρίας, αἰνοῦσα, ὑμνοῦσα, εὐλογοῦσα, ψάλλουσα, οὐ διορίζεται ποτε τοῦ θεοῦ κατ' οὐδένα καιρὸν ἢ τοιάδε ψυχῇ. εἰκότως οὖν εἴρηται “καὶ
50 οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ.” ὄρας οἶα περὶ τῶν γνω- 5
στικῶν διαλέγεται ἡ σοφία.

114. Ἀναλόγως ἄρα καὶ μοναὶ ποικίλαι κατ' ἀξίαν τῶν πιστευσάντων. αὐτίκα ὁ Σολομῶν “δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως ἢ χάρις ἐκλεκτῇ, καὶ κληρὸς ἐν ναῶ
285 S. κυρίου θυμηρέστερος.” τὸ συγκριτικὸν γὰρ δείκνυσι μὲν 10
τὰ ὑποβεβηκότα ἐν τῷ ναῶ τοῦ θεοῦ, ὅς ἐστιν ἡ πᾶσα ἐκκλησία, ἀπολείπει δὲ ἐννοεῖν καὶ τὸ ὑπερθετικόν, ἔνθα ὁ κύριός ἐστιν. ταύτας ἐκλεκτὰς οὔσας τὰς τρεῖς μονὰς οἱ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἀριθμοὶ αἰνίσσονται, “ὁ τριάκοντα καὶ ὁ ἐξήκοντα καὶ ὁ ἑκατόν.” καὶ ἡ μὲν τελεία κληρονομία τῶν 798P.
15 εἰς ἄνδρα τέλειον ἀφικνουμένων κατ' εἰκόνα τοῦ κυρίου, ἡ 5
δὲ ὁμοίωσις οὐχ, ὡς τινες, ἢ κατὰ τὸ σχῆμα τὸ ἀνθρώ-
πειον· ἄθεος γὰρ ἦδε ἐφορία· οὐδὲ μὴν ἢ κατ' ἀρετὴν, ἢ πρὸς τὸ πρῶτον αἴτιον· ἀσεβῆς γὰρ καὶ ἦδε ἢ ἔκδοσις, τὴν αὐτὴν ἀρετὴν εἶναι ἀνθρώπου καὶ τοῦ παντοκράτορος 20
θεοῦ προσδοκησάντων· “ὑπέλαβες” φησὶν “ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος.” ἀλλ' “ἀρκετὸν γὰρ τῷ μαθητῇ γενέσθαι ὡς ὁ διδάσκαλος,” λέγει ὁ διδάσκαλος. καθ' ὁμοίωσιν οὖν τοῦ θεοῦ ὁ εἰς υἰοθεσίαν καὶ φιλίαν τοῦ
10 θεοῦ καταταγείς κατὰ τὴν συγκληρονομίαν τῶν κυρίων 25
καὶ θεῶν γίνεται, ἐὰν καθὼς αὐτὸς ἐδίδαξεν ὁ κύριος, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τελειωθῇ.

3. Sapient. iii. 9.

8. Σολομῶν] σαλομῶν L.

ib. Sapient. iii. 14.

14. Matth. xiii. 8.

ib. ὁ ἐξήκοντα] ἧ L. ὁ additum

ex Matth.

21. Psalm. l. 21.

22. Matth. x. 25.

23. γενέσθαι in marg. habet L.
a m. pr. In Psalm. est ἵνα γίνη-
ται.

Κ Ε Φ. Ι Ε.

115. Ὁ γνωστικὸς ἄρα τὴν προσεχέστεραν ἀναμάσσειται ὁμοιότητα, τὴν διάνοιαν τὴν τοῦ διδασκάλου, ἣντινα ἐκεῖνος νοῶν ἐνετείλατό τε καὶ συνεβούλευσε τοῖς φρονίμοις καὶ σώφροσι· ταύτην συνιείς, ὡς ὁ διδάξας ἐβούλετο, καὶ διὰ τὴν νόησιν ἀναλαβὼν τὴν μεγαλοπρεπή, διδάξας μὲν ἀξιολόγως “ἐπὶ τῶν δωμάτων” τοὺς ὑψηλῶς οἰκοδομῆσθαι δυναμένους, προκατάρξας δὲ τῆς τῶν λεγομένων ἐνεργείας κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς πολιτείας· δυνατὰ γὰρ 15
 10 ἐνετείλατο καὶ δὴ τῷ ὄντι ἀρχικὸν εἶναι καὶ ἡγεμονικὸν τὸν βασιλικὸν τε καὶ Χριστιανὸν, ἐπεὶ μὴ τῶν ἔξω μόνων θηρίων κατακυριεύειν ἐτάγημεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀγρίων παθῶν. κατ’ ἐπίστασιν οὖν, ὡς εἴοικεν, τοῦ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ βίου σῶζεται ὁ γνωστικὸς, “πλέον τῶν 15
 15 γραμματέων καὶ Φαρισαίων” συνιείς τε καὶ ἐνεργῶν. “ἐντεινον καὶ κατευδοῦ καὶ βασίλευε,” ὁ Δαβὶδ γράφει, “ἐνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης, καὶ ὀδηγήσει σε θαυμαστῶς ἢ δεξιά σου,” τουτέστιν ὁ κύριος. 20
 20 γινώσεται αὐτά· διότι εὐθείαι αἱ ὁδοὶ τοῦ κυρίου,” φησὶν ὁ προφήτης δηλῶν μόνου δύνασθαι τὸν γνωστικὸν τὰ ἐπικεκρυμμένως πρὸς τοῦ πνεύματος εἰρημένα νοήσειν τε καὶ διασαφήσειν, καὶ “ὁ συνιῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται” λέγει ἡ γραφή, δηλονότι πρὸς τοὺς ἀναξίους ἐξελεῖται 25
 25 πῆν, ὅτι φησὶν ὁ κύριος “ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω,” οὐ πάντων εἶναι τὸ ἀκούειν καὶ συνιέναι λέγων.

116. Αὐτίκα ὁ Δαβὶδ “σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις 25

7. Matth. x. 27. Luc. xii. 3.

14. Matth. v. 20.

15. γραμματέων Syll. γραμμάτων L.

17. Psalm. xlv. 4.

19. Hos. xiv. 10.

23. Amos. v. 13.

25. Matth. xi. 15.

27. Psalm. xviii. 11, 12.

ἀέρων” γράφει “ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ αἰ
 νεφέλαι διήλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός” ἐπικεκρυμ-
 μένους τοὺς ἅγιους λόγους εἶναι διδάσκων. καὶ δὴ τοῖς
 μὲν γνωστικοῖς διειδείς καὶ τηλαυγεῖς καθάπερ χάλαζαν
 ἀβλαβῆ καταπέμπεσθαι θεόθεν μηνύει, σκοτεινοὺς δὲ πολ-^{799 P.}
 λοῖς καθάπερ τοὺς ἐκ πυρὸς ἀπεσβεσμένους ἄνθρακας, οὓς⁵
 εἰ μὴ τις ἀνάψαι καὶ ἀναζωπυρήσαι, οὐκ ἐκφλεγήσονται
 οὐδ’ ἐμφωτισθήσονται. “κύριος” οὖν, φησὶ, “δίδωσί μοι
 30 γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι ἐν καιρῷ, ἥνικα δεῖ εἰπεῖν
 λόγον” οὐ κατὰ τὸ μαρτύριον μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν¹⁰
 κατ’ ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν, “καὶ ἡ παιδεία κυρίου ἀνοί-
 γει μου τὸ στόμα.” γνωστικῷ ἄρα καὶ τὸ εἶδέναι χρῆσθαι
 τῷ λόγῳ καὶ ὅποτε καὶ ὅπως καὶ πρὸς οὐστυνας.

117. Ἦδη δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγων “κατὰ τὰ στοι-
 χεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν” τὴν μὲν διδα-¹⁵
 σκαλίαν τὴν Ἑλληνικὴν στοιχειώδη παραδίδωσιν εἶναι,
 τελείαν δὲ τὴν κατὰ Χριστόν, καθάπερ ἤδη πρότερον
 ἐμηνύσαμεν, αὐτίκα “ἡ ἀγριέλαιος ἐγκεντρίζεται εἰς τὴν
 35 πῖοτήτᾳ τῆς ἐλαίας,” καὶ δὴ καὶ φύεται ὁμοειδῶς ταῖς
 ἡμέροις ἐλαίαις· χρῆται γὰρ τὸ ἐμφυτευόμενον ἀντὶ γῆς²⁰
 τῷ δένδρῳ τῷ ἐν ᾧ φυτεύεται, πάντα δὲ ὁμοῦ τὰ φυτὰ ἐκ
 κελεύσματος θεοῦ βεβλάστηκεν, διὸ καὶ ἀγριέλαιος ὁ
 κότινος τυγχάνη, ἀλλὰ τοὺς ὀλυμπιονίκας στέφει καὶ τὴν
 ἄμπελον ἢ πτελέα εἰς ὕψος ἀνάγουσα εὐκαρπεῖν διδάσκει.
 ὁρῶμεν δὲ ἤδη πλείονα τὴν τροφήν ἐπισπώμενα τὰ ἄγρια²⁵
 τῶν δένδρων διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πέττειν. τὰ οὖν ἄγρια

1. αὐτοῦ V. αἰτοῦ L.

5. πολλοῖς Hervetus. πολλοὺς L.

8. ἐμφωτισθήσεται V. ἐκφωτισθή-
 σεται (μ a m. pr.) L.

ib. Iesai. l. 4.

10. ἀλλὰ γὰρ καὶ] Notandum
 ἀλλὰ γὰρ καὶ pro usitato ἀλλὰ καὶ
 dictum.

11. Iesai. l. 5.

14. Coloss. ii. 8.

18. Roman. xi. 17.

21. φυτεύεται] ἐμ superscripsit
 manus recentissima in L: unde
 ἐμφυτεύεται V.22. θεῖω^{ov} L. θεῖω V.

τῶν ἡμέρων ἀπεπτότερα ὑπάρχει, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἄγρια εἶναι αὐτὰ στέρησις δυνάμεως πεπτικῆς.

40

118. Λαμβάνει τοίνυν τροφήν μὲν πλείονα ἢ ἐγκεν-
τρισθεῖσα ἐλαία διὰ τὸ ἀγρία ἐμφύεσθαι, οἷον δὲ ἦδη
5 πέττειν ἐθίζεται τὴν τροφήν συνεξομοιουμένη τῇ πιότητι
τῆς ἡμέρου, ὥς δὲ καὶ ὁ φιλόσοφος ἀγρία εἰκαζόμενος
ἐλαία πολὺ τὸ ἀπεπτον ἔχων διὰ τὸ εἶναι ζητητικὸς καὶ
εὐπαρακολούθητος καὶ ὀρεκτικὸς τῆς πιότητος τῆς ἀλη-
θείας, εἰς προσλάβη τὴν θείαν διὰ πίστεως δύναμιν τῇ
10 χρηστῇ καὶ ἡμέρῳ καταφυτευθεῖς γνώσει, καθάπερ ἡ
ἀγριέλαιος ἐγκεντρισθεῖσα τῷ ὄντως καλῷ καὶ ἐλεήμονι 45
λόγῳ, πέττει τε τὴν παραδιδομένην τροφήν καὶ καλ-
λέλαιος γίνεται. ὁ γάρ τοι ἐγκεντρισμὸς τὰς ἀχρείους
εὐγενεῖς ποιεῖ καὶ τὰς ἀφόρους φορίμους γίνεσθαι βιάζεται
15 τέχνη τῇ γεωργικῇ καὶ ἐπιστήμῃ τῇ γνωστικῇ.

119. Φασὶ δ' οὖν γίνεσθαι τὸν ἐγκεντρισμὸν κατὰ
τρόπους τέσσαρας, ἓνα μὲν καθ' ὃν μεταξὺ τοῦ ξύλου
καὶ τοῦ φλοιοῦ ἐναρμόζειν δεῖ τὸ ἐγκεντριζόμενον, ὡς
κατηχῶνται οἱ ἐξ ἔθνῶν ἰδιῶται ἐξ ἐπιπολῆς δεχόμενοι
20 τὸν λόγον, θάτερον δὲ ὅταν τὸ ξύλον σχίσαντες εἰς αὐτὸ 50
800P. ἐμβάλωσι τὸ εὐγενὲς φυτὸν, ὃ συμβαίνει ἐπὶ τῶν φιλο-
σοφησάντων· διατμηθέντων γὰρ αὐτοῖς τῶν δογμάτων ἢ
ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας ἐγγίνεται, ὥς δὲ καὶ Ἰουδαίους
διοιχθείσης τῆς παλαιᾶς γραφῆς τὸ νέον καὶ εὐγενὲς
25 ἐγκεντριζέται τῆς ἐλαίας φυτὸν, ὃ τρίτος δὲ ἐγκεντρισμὸς 286 S.
τῶν ἀγριάδων καὶ τῶν αἰρετικῶν ἄπτεται τῶν μετὰ βίας
εἰς τὴν ἀλήθειαν μεταγομένων· ἀποξύσαντες γὰρ ἐκάτερον
ἐπίσφηνον ὄξει δρεπάνῳ μέχρι τοῦ τὴν ἐντεριώνην γυμνῶ-
σαι μὲν, μὴ ἐλκῶσαι δὲ δεσμεύουσι πρὸς ἄλληλα. τέταρ-

18. φλοιοῦ V. φλυοῦ L.

ib. τὸ H. MS. τὸν L.

21. συμβαίνει] σχῆμα H. MS.

24. διοιχθείσης V. διῶχθείσης (oi
a m. secunda) L.

28. ἐπίσφηνον Syllb. ἐπίσφινον L.

τος δέ ἐστιν ἐγκεντρισμοῦ τρόπος ὁ λεγόμενος ἐνοφθαλ-
 5 μισμός· περιαιρείται γὰρ ἀπὸ εὐγενοῦς στελέχους ὀφθαλ-
 μὸς συμπεριγραφομένου αὐτῷ καὶ τοῦ φλοιοῦ κύκλω ὅσον
 παλαιστιαῖον μῆκος, εἶτα ἐναποξέεται τὸ στέλεχος κατ'
 ὀφθαλμὸν ἴσον τῇ περιγραφῇ, καὶ οὕτως ἐντίθεται περι- 5
 σχοινιζόμενον καὶ περιχριόμενον πηλῷ τηρουμένου τοῦ
 ὀφθαλμοῦ ἀπαθοῦς καὶ ἀμολύντου. εἶδος τοῦτο γνωστι-
 κῆς διδασκαλίας διαθρεῖν τὰ πράγματα δυναμένης, ἀμέλει
 καὶ ἐπὶ ἡμέρων δένδρων τοῦτο μάλιστα χρησιμεύει τὸ
 εἶδος.

10

120. Δύναται δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγόμενος
 10 “ἐγκεντρισμὸς εἰς τὴν καλλιέλαιον” γίνεσθαι τὸν Χρι-
 στὸν αὐτὸν τῆς ἀνημέρου καὶ ἀπίστου φύσεως καταφυ-
 τευομένης εἰς Χριστὸν, τουτέστι τῶν εἰς Χριστὸν πιστευ-
 ὄντων, ἄμεινον δὲ τὴν ἐκάστου πίστιν ἐν αὐτῇ ἐγκεντρί- 15
 ζεσθαι τῇ ψυχῇ· καὶ γὰρ τὸ ἅγιον πνεῦμα ταύτῃ πως
 μεταφυτεύεται διανενημένως κατὰ τὴν ἐκάστου περι-
 γραφὴν ἀπεριγράφως. περὶ δὲ τῆς γνώσεως ὁ Σολομῶν
 διαλεγόμενος τάδε φησὶ “λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ
 σοφία καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, 20
 15 φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνώσθηναι. ὁ ὀρθρῖσας ἐπ’
 αὐτήν οὐ κοπιάσει· τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρο-
 νήσεως τελειότης, καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι’ αὐτήν ταχέως
 ἀμέριμνος ἔσται, ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται
 ζητοῦσα—οὐ γὰρ πάντων ἡ γνώσις—καὶ ἐν ταῖς τρίβοις 25
 φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς” τρίβοι δὲ ἡ τοῦ βίου διεξ-
 αγωγή καὶ ἡ κατὰ τὰς διαθήκας πολυειδία.

121. Αὐτίκα ἐπιφέρει “καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ὑπαντᾷ
 αὐτοῖς” ποικίλως θεωρουμένη, διὰ πάσης δηλονότι παιδείας.

6. περιχριόμενον Syll. περιχρειώ-
 μενον L.

12. Roman. xi. 24.

18. Σολομῶν] σαλομῶν L.

19. Sapient. vi. 12—16.

25. οὐ—γνώσις] Corinth. I. viii. 7.

27. πολυειδία] Rectius πολυείδεια:
 de quo dictum ad vol. I. p. 225, 23.

εἶτα ἐπιλέγει τὴν τελειωτικὴν ἀγάπην παρατιθέμενος διὰ 20
 λόγου συλλογιστικοῦ καὶ λημμάτων ἀληθῶν ἀποδεικτι-
 κωτάτην ἀληθῆ ὧδέ πως ἐπάγων ἐπιφορὰν “ ἀρχὴ γὰρ
 αὐτῆς ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία (τουτέστι τῆς γνώ-
 5 σεως), φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων
 αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας, ἀφθαρσία
 δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ. ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ
 801 P. βασιλείαν.” διδάσκει γὰρ, οἶμαι, ὡς ἀληθινὴ παιδεία ἐπι-
 θυμία τίς ἐστι γνώσεως, ἄσκησις δὲ παιδείας συνίσταται 25
 10 δι’ ἀγάπην γνώσεως, καὶ ἡ μὲν ἀγάπη τήρησις τῶν εἰς
 γνώσιν ἀναγουσῶν ἐντολῶν, ἡ τήρησις δὲ αὐτῶν βεβαίω-
 σις τῶν ἐντολῶν, δι’ ἣν ἡ ἀφθαρσία ἐπισυμβαίνει, ἀφθαρ-
 σία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ. εἰ ἄρα ἀγάπη τῆς γνώσεως
 ἀφθαρτον ποιεῖ καὶ ἐγγὺς θεοῦ βασιλέως τὸν βασιλικὸν
 15 ἀνάγει, ζητεῖν ἄρα δεῖ τὴν γνώσιν εἰς εὔρεσιν. ἔστιν δὲ ἡ
 μὲν ζήτησις ὀρμὴ ἐπὶ τὸ καταλαβεῖν διὰ τινων σημείων
 ἀνευρίσκουσα τὸ ὑποκείμενον, ἡ εὔρεσις δὲ πέρασ καὶ
 ἀνάπαισις ζητήσεως ἐν καταλήψει γενομένης, ὅπερ ἐστὶν 30
 ἡ γνώσις. καὶ αὕτη κυρίως εὔρεσις ἐστὶν ἡ γνώσις,
 20 κατάληψις ζητήσεως ὑπάρχουσα. σημεῖον δ’ εἶναι φασὶ
 τὸ προηγούμενον ἢ συνυπάρχον ἢ ἐπόμενον.

122. Τῆς τοίνυν περὶ θεοῦ ζητήσεως εὔρεσις μὲν ἡ διὰ
 τοῦ υἱοῦ διδασκαλία, σημεῖον δὲ τοῦ εἶναι τὸν σωτῆρα
 ἡμῶν αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ αἶ τε προηγούμεναι
 25 τῆς παρουσίας αὐτοῦ προφητεῖαι τοῦτον κηρύσσουσαι, αἶ
 τε συνυπάρξασαι τῇ γενέσει αὐτοῦ τῇ αἰσθητῇ περὶ αὐτοῦ
 μαρτυρίαί, πρὸς δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν κηρυσσόμενά 35
 τε καὶ ἐμφανῶς δεικνύμεναι δυνάμεις αὐτοῦ. τεκμήριον
 ἄρα τοῦ παρ’ ἡμῖν εἶναι τὴν ἀλήθειαν τὸ αὐτὸν διδάξαι
 30 τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ περὶ πάντων ζήτημα καθολικὰ
 ταῦτα εὐρίσκεται πρόσωπόν τε καὶ πρᾶγμα, ἡ ὄντως ἀλή-

θεια παρ' ἡμῖν δείκνυται μόνοις, ἐπεὶ πρόσωπον μὲν τῆς
 δεικνυμένης ἀληθείας ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, τὸ πρᾶγμα δὲ ἡ
 δύναμις τῆς πίστεως ἡ καὶ παντὸς οὐτινος οὖν ἐναντιου-
 40 μένου καὶ αὐτοῦ ὄλου ἐνισταμένου τοῦ κόσμου πλεονά-
 ζουσα. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦτο ἀνωμολόγηται βεβαιωθῆναι ἐν 5
 αἰωνίοις ἔργοις καὶ λόγοις καὶ πέφηεν ἤδη κολάσεως, οὐκ
 ἀντιρρήσεως ἄξιος ἅπας ὁ μὴ νομίζων εἶναι πρόνοιαν καὶ
 τῷ ὄντι ἄθεος, πρόκειται δ' ἡμῖν τί ποιῶντες καὶ τίνα
 τρόπον βιοῦντες εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ παντοκράτορος
 θεοῦ ἀφικοίμεθα καὶ πῶς τιμῶντες τὸ θεῖον σφίσιν σωτη- 10
 ρίας αἴτιοι γινοίμεθα, οὐ παρὰ τῶν σοφιστῶν, ἀλλὰ παρ'
 αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γνόντες καὶ μαθόντες τὸ εὐάρεστον αὐτῷ
 45 τὸ δίκαιον καὶ ὅσιον δρᾶν ἐγχειροῦμεν. τὸ σῶζεσθαι δ'
 ἡμᾶς εὐάρεστον αὐτῷ, καὶ ἡ σωτηρία διὰ τε εὐπραγίας
 διὰ τε γνώσεως παραγίνεται, ὧν ἀμφοῖν ὁ κύριος διδά- 802P.
 σκαλος. 15

123. Εἴπερ οὖν καὶ κατὰ Πλάτωνα ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ ἢ
 παρὰ τῶν ἐγγόνων τοῦ θεοῦ τὸ ἀληθὲς ἐκμανθάνειν μόνως
 οἶόν τε, εἰκότως παρὰ τῶν θείων λογίων τὰ μαρτύρια ἐκλε-
 γόμενοι τὴν ἀλήθειαν ἀνχοῦμεν ἐκδιδάσκεσθαι διὰ τοῦ υἱοῦ 20
 τοῦ θεοῦ, προφητευθέντων μὲν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ σα-
 50 φημισθέντων, τὰ συνεργῶντα δὲ πρὸς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀλη-
 θείας οὐδὲ αὐτὰ ἀδόκιμα. ἡ γοῦν φιλοσοφία πρόνοιαν κα-
 ταγγέλλουσα, καὶ τοῦ μὲν εὐδαίμονος βίου τὴν ἀμοιβὴν, τοῦ
 δ' αὖτε κακοδαίμονος τὴν κόλασιν περιληπτικῶς θεολογεῖ, τὰ 25
 πρὸς ἀκρίβειαν δὲ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους οὐκέτι σώζει. οὔτε
 γὰρ περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ οὔτε περὶ τῆς κατὰ τὴν πρό-
 287 S. νοιαν οἰκονομίας ὁμοίως ἡμῖν διαλαμβάνει. οὐ γὰρ τὴν
 κατὰ τὸν θεὸν ἔγνω θρησκείαν. διόπερ αἱ κατὰ τὴν βάρ-
 βαρον φιλοσοφίαν αἰρέσεις, καὶ θεὸν λέγουσιν ἓνα καὶ 30
 Χριστὸν ὑμνῶσι, κατὰ περίληψιν λέγουσιν, οὐ πρὸς ἀλή-
 θεϊαν· ἄλλον τε γὰρ θεὸν παρευρίσκουσι καὶ τὸν Χριστὸν

οὐχ ὡς αἱ προφητεῖαι παραδιδόασιν ἐκδέχονται. ἀλλ' οὖν γε τὰ ψευδῆ τῶν δογμάτων αὐτοῖς, ἔστ' ἂν ἐναντιῶνται τῇ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀγωγῇ, καθ' ἡμῶν ἐστίν. 5

124. Αὐτίκα ὁ Παῦλος τὸν Τιμόθεον περιέτεμεν διὰ 5 τοὺς ἐξ Ἰουδαίων πιστεύοντας, ἵνα μὴ καταλύοντος αὐτοῦ τὰ ἐκ τοῦ νόμου σαρκικώτερον προειλημμένα ἀποστῶσι τῆς πίστεως οἱ ἐκ νόμου κατηχούμενοι, εἰδὼς ἀκριβῶς ὅτι περιτομῇ οὐ δικαιοῖ, “ τοῖς πᾶσι γὰρ πάντα γίνεσθαι” ὁμολογεῖ κατὰ συμπεριφορὰν σώζων τὰ κύρια τῶν δογ- 10 μάτων, “ ἵνα πάντας κερδήσῃ.” Δανιὴλ δὲ τὸν μανιάκην ἐβάστασεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν μὴ ὑπεριδὼν θλιβῆναι τὸν λεόν. ψεῦσται τοίνυν τῶ ὄντι οὐχ οἱ συμ- 10 περιφερόμενοι δι' οἰκονομίαν σωτηρίας, οὐδ' οἱ περί τινα τῶν ἐν μέρει σφαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ εἰς τὰ κυριώτατα 15 παραπίπτουτες καὶ ἀθετοῦντες μὲν τὸν κύριον τὸ ὄσον ἐπ' αὐτοῖς, ἀποστεροῦντες δὲ τοῦ κυρίου τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν, οἱ μὴ κατ' ἀξίαν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου τὰς γραφὰς λέγοντές τε καὶ παραδιδόντες· παρακαταθήκη γὰρ ἀποδιδομένη θεῷ ἢ κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διδασκαλίαν διὰ 20 τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τῆς θεοσεβοῦς παραδόσεως σύνεσις τε καὶ συνάσκησις· “ ὁ δὲ ἀκούετε εἰς τὸ οὐδ' ” — ἐπικε- 15 κρυμμένως δηλονότι καὶ ἐν μυστηρίῳ, τὰ τοιαῦτα γὰρ εἰς τὸ οὐδ' λέγεσθαι ἀλληγορεῖται — “ ἐπὶ τῶν δωματίων” φησὶ “ κηρύξατε” μεγαλοφρόνως τε ἐκδεξάμενοι καὶ 25 ὑψηγόρως παραδιδόντες καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα διασαφoῦντες τὰς γραφὰς· οὔτε γὰρ ἡ προφη- 803P. τεῖα οὔτε ὁ σωτὴρ αὐτὸς ἀπλῶς οὕτως ὡς τοῖς ἐπιτυ-

4. Cf. Actor. xvi. 3.

8. Corinth. I ix. 19 sq.

ib. γίνεσθαι] γίγνεσθαι L.

10. μανιάκην Potterus. μανιάκων L.

18. λέγοντές τε καὶ παραδιδόντες Syllb. λεγούντές τε καὶ παραδιδού-

tes L. Rectum παραδιδόντες legitur paullo post.

ib. παρακαταθήκη Heinsius. πα-
ραθήκη L. Idem vitium p. 457.

21. Matth. x. 27.

27. οὔτε ὁ V. οὔτε ἀπλῶς ὁ L, sed ἀπλῶς punctis notatum.

χοῦσιν εὐάλωτα εἶναι τὰ θεία μυστήρια ἀπεφθέγγατο, ἀλλ' ἐν παραβολαῖς διελέξατο.

- 20 125. Λέγουσι γοῦν οἱ ἀπόστολοι περὶ τοῦ κυρίου ὅτι “ πάντα ἐν παραβολαῖς ἐλάλησεν καὶ οὐδὲν ἄνευ παραβολῆς ἐλάλει αὐτοῖς.” εἰ δὲ “ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο 5 καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν,” καὶ ἡ προφητεία ἄρα καὶ ὁ νόμος δι' αὐτοῦ τε ἐγένετο καὶ ἐν παραβολαῖς ἐλαλήθησαν δι' αὐτοῦ, πλὴν “ ἅπαντα ὀρθὰ ἐνώπιον τῶν συνιέντων,” φησὶν ἡ γραφή· τουτέστι τῶν ὅσοι ὑπ' αὐτοῦ σαφηνισθεῖσαν τῶν γραφῶν ἐξήγησιν κατὰ τὸν ἐκκλη- 10 σιαστικὸν κανόνα ἐκδεχόμενοι διασώζουσι· κανῶν δὲ ἐκ- 25 κλησιαστικὸς ἡ συμφυδία καὶ ἡ συμφωνία νόμου τε καὶ προφητῶν τῇ κατὰ τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν παραδιδομένη διαθήκη. γνώσει μὲν οὖν ἔπεται φρόνησις, σωφροσύνη δὲ τῇ φρονήσει· εἰρήσθω γὰρ τὴν μὲν φρόνησιν 15 ὑπάρχειν γνώσιν θείαν καὶ ἐν τοῖς θεοποιουμένοις, τὴν δὲ σωφροσύνην θνητὴν καὶ ἐν ἀνθρώποις εἶναι φιλοσοφοῦσιν οὐδέπω σοφοῖς. αὐτίκα, εἴπερ ἀρετὴ τέ ἐστιν θεία καὶ γνώσις ἐαυτῆς, ἡ σωφροσύνη δὲ οἷον ἀτελῆς φρόνησις ἐφιεμένη μὲν φρονήσεως, ἐργατικὴ δὲ ἐπιπόνως καὶ οὐ 20 30 θεωρητικὴ, καθάπερ ἀμέλει ἡ δικαιοσύνη ἀνθρωπίνῃ οὔσα κοινὸν ὑποβέβηκε τῇ ὁσιότητι θείαν δικαιοσύνην ὑπάρχουσαν. τῷ τελείῳ γὰρ οὐκ ἐν συμβολαίοις πολιτικοῖς οὐδὲ ἐν ἀπαγορεύσει νόμου, ἀλλ' ἐξ ἰδιοπραγίας καὶ τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης ἡ δικαιοσύνη. 25

126. Διὰ πολλὰς τοίνυν αἰτίας ἐπικρύπτονται τὸν νοῦν αἱ γραφαί, πρῶτον μὲν ἵνα ζητητικοὶ ὑπάρχωμεν καὶ προσαγρυπνώμεν ἀεὶ τῇ τῶν σωτηρίων λόγων εὐρέσει, ἔπειτα μὴδὲ τοῖς ἅπασιν προσῆκον ἦν νοεῖν ὡς μὴ βλα-

4. Matth. xiii. 34.

5. Joann. i. 3.

8. Proverb. viii. 9.

13. παρουσίαν παραδιδομένη Sylb.

παρουσία παραδιδομένην L.

22. τῇ ὁσιότητι] τὴν ὁσιότητα Sylb.

Aut sic legendum aut cum Heinsio

κατὰ θείαν δικαιοσύνην ὑπαρχούσῃ.

βείεν ἐτέρως ἐκδεξάμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος 35
 σωτηρίως εἰρημένα. διὸ δὴ τοῖς ἐκλεκτοῖς τῶν ἀνθρώπων
 τοῖς τε ἐκ πίστεως εἰς γνῶσιν ἐγκρίτοις τηρούμενα τὰ
 ἅγια τῶν προφητειῶν μυστήρια ταῖς παραβολαῖς ἐγκα-
 5 λύπτεται· παραβολικὸς γὰρ ὁ χαρακτήρ ὑπάρχει τῶν
 γραφῶν, διότι καὶ ὁ κύριος οὐκ ὦν κοσμικὸς ὡς κοσμικὸς
 εἰς ἀνθρώπους ἦλθεν· καὶ γὰρ ἐφόρεσεν τὴν πᾶσαν ἀρε-
 804P. τὴν, ἔμελλέν τε τὸν σύντροφον τοῦ κόσμου ἀνθρωπον ἐπὶ
 τὰ νοητὰ καὶ κύρια διὰ τῆς γνώσεως ἀνάγειν ἐκ κόσμου εἰς
 10 κόσμον. διὸ καὶ μεταφορικῇ κέχρηται τῇ γραφῇ· τοιοῦτον 40
 γὰρ ἡ παραβολή, λόγος ἀπὸ τινος οὐ κυρίου μὲν, ἐμφεροῦς
 δὲ τῷ κυρίῳ ἐπὶ ἀληθῆς καὶ κύριον ἄγων τὸν συνιέντα, ἢ,
 ὡς τινὲς φασι, λέξις δι' ἐτέρων τὰ κυρίως λεγόμενα μετ'
 ἐνεργείας παριστάνουσα.

15 127. Ἦδη δὲ καὶ ἡ οἰκονομία πᾶσα ἡ περὶ τὸν κύριον
 προφητευθεῖσα παραβολὴ ὡς ἀληθῶς φαίνεται τοῖς μὴ
 τὴν ἀλήθειαν ἐγνωκόσιν, ὅταν τις τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ
 τὰ πάντα πεποιηκότος σάρκα ἀνειληφότα καὶ ἐν μήτρᾳ
 παρθένου κυοφορηθέντα, καθὸ γεγέννηται τὸ αἰσθητὸν 45
 20 αὐτοῦ σαρκίον, ἀκολούθως δὲ καθὸ γέγονεν τοῦτο πεπον-
 θότα καὶ ἀνεσταμένον ὁ μὲν λέγει, οἱ δὲ ἀκούουσιν “Ἰου-
 δαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἑλλησι δὲ μωρίαν,” ὡς φησιν ὁ
 ἀπόστολος. διανοιχθεῖσαι δὲ αἱ γραφαὶ καὶ “τοῖς ὧτα
 ἔχουσιν” ἐμφήνασαι τὸ ἀληθῆς αὐτὸ ἐκεῖνο, ὃ πέπουθεν ἢ
 25 σὰρξ, ἣν ἀνείληφεν ὁ κύριος, “δύναμιν θεοῦ καὶ σοφίαν”
 καταγγέλλουσιν. ἐπὶ πᾶσί τε τὸ παραβολικὸν εἶδος τῆς
 γραφῆς ἀρχαιότατον ὃν ὡς παρεστήσαμεν εἰκότως παρὰ
 τοῖς προφήταις μάλιστα ἐπλεόνασεν, ἵνα δὴ καὶ τοὺς 50
 φιλοσόφους τοὺς παρ' Ἑλλησι καὶ τοὺς παρὰ τοῖς ἄλλοις
 30 βαρβάρους σοφοὺς ἡγνοηκέναι τὸ ἅγιον ἐπιδείξῃ πνεῦμα
 τὴν ἐσομένην τοῦ κυρίου παρουσίαν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ

21. Corinth. I i. 23.

23. Matth. xi. 15 et alibi.

25. Corinth. I i. 24.

παραδοθησομένην μυστικὴν διδασκαλίαν. εἰκότως ἄρα κηρύσσουσα ἢ προφητεία τὸν κύριον, ὡς μὴ παρὰ τὰς
 288 S. τῶν πολλῶν ὑπολήψεις λέγουσα βλασφημεῖν τισι δοκοίη, ἐσχημάτισε τὰ σημαινόμενα φωναῖς ταῖς καὶ ἐπὶ ἐτέρας ἐννοίας ἄγειν δυναμέναις. αὐτίκα οἱ προφήται πάντες οἱ 5
 προθεσπίσαντες τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου καὶ σὺν αὐτῇ τὰ ἅγια μυστήρια ἐδιώχθησαν, ἐφονεύθησαν, καθάπερ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος διασαφήσας αὐτοῖς τὰς γραφὰς καὶ οἱ 5
 τούτου γνώριμοι οἱ κηρύξαντες τὸν λόγον ὡσαύτως μετ' αὐτὸν τὸ ζῆν παρεβάλλοντο. 10

128. Ὅθεν καὶ ὁ Πέτρος ἐν τῷ κηρύγματι περὶ τῶν ἀποστόλων λέγων φησὶν “ ἡμεῖς δὲ ἀναπτύξαντες τὰς βίβλους ἅς εἴχομεν τῶν προφητῶν, ἃ μὲν διὰ παραβολῶν, ἃ δὲ δι' αἰνιγμάτων, ἃ δὲ ἀβητικῶς καὶ αὐτολεξεῖ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν ὀνομαζόντων, εὔρομεν καὶ τὴν παρουσίαν 15
 αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὰς λοιπὰς κολάσεις πάσας ὅσας ἐποίησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὴν ἔγερσιν καὶ τὴν εἰς οὐρανὸς ἀνάληψιν πρὸ τοῦ Ἱεροσό-
 10 λυμα κτισθῆναι, καθὼς ἐγγράπτο. ταῦτα πάντα ἃ ἔδει 805 P.
 αὐτὸν παθεῖν καὶ μετ' αὐτὸν ἃ ἔσται. ταῦτα οὖν ἐπι- 20
 γνόντες ἐπιστεύσαμεν τῷ θεῷ διὰ τῶν γεγραμμένων εἰς αὐτόν.” καὶ μετ' ὀλίγα ἐπιφέρει πάλιν θεία προνοία τὰς προφητείας γεγενῆσθαι παριστὰς ὧδε “ ἔγνωμεν γὰρ ὅτι ὁ θεὸς αὐτὰ προσέταξεν οὕτως καὶ οὐδὲν ἄτερ γραφῆς λέγομεν.” 25

129. Ἐχει δ' οὖν καὶ ἄλλας τινὰς ιδιότητας ἢ Ἑβραίων διάλεκτος καθάπερ καὶ ἐκάστη τῶν λοιπῶν
 15 λόγον τινὰ ἐμπεριέχουσα ἐθνικὸν ἐμφαίνοντα χαρακτήρα. διάλεκτον γοῦν ὀρίζονται λέξι ἐθνικῷ χαρακτήρι συντε-
 λουμένην. ἀλλ' οὔτι γε ἐκείναις ταῖς διαλέκτοις ἢ προ- 30
 φητεία γνώριμος καθίσταται· ταῖς μὲν γὰρ Ἑλληνικαῖς

9. ὡσαύτως Syll. ὡς αὐτὸς L.

14. αὐτολεξεῖ] αὐτολεξί L.

24. οὕτως] οὕτως Syll.

κατ' ἐπιτηδευσιν αἱ καλούμεναι τῶν τρόπων ἐξαλλαγαὶ
 τὰς ἐπικρύψεις ποιοῦνται κατ' εἰκόνα τῶν παρ' ἡμῖν προ-
 φητειῶν ἀναγόμεναι, πλὴν ἐκουσίου τῆς παρατροπῆς παρὰ
 τὸ ὀρθὸν ἐμμέτρῳ ἢ σχεδίῳ φράσει γινομένης δέικνυται.
 5 ἔστι γοῦν ὁ τρόπος λέξις παραγεγραμμένη ἀπὸ τοῦ κυρίου
 ἐπὶ τὸ μὴ κύριον κατασκευῆς ἕνεκα καὶ φράσεως τῆς ἐν 20
 τῷ λόγῳ εὐχρηστίας χάριν. ἡ προφητεία δὲ οὐδ' ὅλως
 τοὺς περὶ τὰς λέξεις σχηματισμοὺς ἐπιτηδεύει διὰ τὸ
 κάλλος τῆς φράσεως, τῷ δὲ μὴ πάντων εἶναι τὴν ἀλή-
 10 θειαν ἐπικρύπτεται πολυτρόπως μόνοις τοῖς εἰς γινώσιν
 μεμνημένοις τοῖς δι' ἀγάπην ζητοῦσι τὴν ἀλήθειαν τὸ φῶς
 ἀνατέλλουσα.

130. Λέγεται δ' οὖν εἶδος τῆς προφητείας ἡ παροιμία
 κατὰ τὴν βάρβαρον φιλοσοφίαν, λέγεται τι καὶ παραβολή,
 15 τό τε αἰνίγμα ἐπὶ τούτοις. ἀλλὰ μὴν καὶ “σοφία” λέγε- 25
 ται, καὶ ὡς ἕτερον αὐτῆς “ἡ παιδεία” “λόγοι τε αὐτῶν προ-
 νήσεως” καὶ “στροφὰι λόγων” καὶ “δικαιοσύνη ἀληθῆς”
 διδασκαλία τε αὐτῶν “τοῦ κατευθῆναι κρίμα” καὶ “πανουργία
 ἀκάκοις” κατὰ τὴν παιδείαν περιγινωμένη “αἰσθησίς
 20 τε καὶ ἔννοια” τῷ νεοκατηχῆτῳ γινομένη. “ὁ τούτων
 ἀκούσας φησὶ τῶν προφητῶν σοφὸς σοφώτερος ἔσται,
 κυβέρνησιν δὲ ὁ νοήμων κτήσεται καὶ νοήσει παραβολὴν
 καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα.” εἰ
 806 P. δὲ ἀπὸ Ἑλληνος τοῦ Διὸς τοῦ κατ' ἐπίκλησιν Δευκα- 30
 25 λίωνος τὰς Ἑλληνικὰς συνέβη κεκλήσθαι διαλέκτους ἐκ
 τῶν χρόνων ὧν φθάσαντες παρεστήσαμεν ῥάδιον συνιδεῖν
 ὅσαις γενεαῖς τῆς Ἑβραίων φωνῆς αἱ παρ' Ἑλλησι μετα-
 γενέστεραι διάλεκτοι ὑπάρχουσι.

131. Προϊούσης δὲ τῆς γραφῆς τοὺς προειρημένους
 30 ὑπὸ τοῦ προφήτου τρόπους καθ' ἐκάστην περικοπὴν

7. εὐχρηστίας] εὐχρήστου Lowthius.

20. Ibid. 5, 6.

15. Proverb. i. 1-4.

σημειωσάμενοι παραστήσομεν τὴν γνωστικὴν ἀγωγὴν κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα φιλοτέχνως ἐνδεικνύμενοι. 35 ἢ γὰρ οὐχὶ καὶ ἐν τῇ ὁράσει τῷ Ἑρμῆ ἡ δύναμις ἐν τῷ τύπῳ τῆς ἐκκλησίας φανείσα ἔδωκεν τὸ βιβλίον εἰς μετα-
 γραφὴν, ὃ τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀναγγελῆναι ἐβούλετο, τοῦτο δὲ 5
 μετεγράφατο πρὸς γράμμα, φησὶ, μὴ εὐρίσκων τὰς συλ-
 λαβὰς τελέσαι. ἐδήλου δ' ἄρα τὴν μὲν γραφὴν πρόδηλον
 εἶναι πᾶσι κατὰ τὴν ψιλὴν ἀνάγνωσιν ἐκλαμβανομένην,
 καὶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν στοιχείων τάξιν ἔχουσαν, δι'
 ὃ καὶ ἡ πρὸς τὸ γράμμα ἀνάγνωσις ἀλληγορεῖται, τὴν 10
 διάπτυξιν δὲ τὴν γνωστικὴν τῶν γραφῶν προκοπτοῦσης
 40 ἤδη τῆς πίστεως εἰκάζεσθαι τῇ κατὰ τὰς συλλαβὰς ἀνα-
 γνώσει ἐκδεχόμεθα. ἀλλὰ καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης
 βιβλίον “καινὸν” κελεύεται λαβὼν “ἐγγράψαι” τινὰ, τὴν
 γνώσιν τὴν ἀγίαν διὰ τῆς τῶν γραφῶν ἐξηγήσεως ὥστε- 15
 ρον ἔσεσθαι προφητεύοντος τοῦ πνεύματος τὴν ἔτι κατ'
 ἐκείνου τὸν καιρὸν ἄγραφον τυγχάνουσαν διὰ τὸ μηδέπω
 γιγνώσκεισθαι· εἴρητο γὰρ ἀπ' ἀρχῆς μόνοις τοῖς νοοῦσιν.
 αὐτίκα διδάξαντος τοῦ σωτῆρος τοὺς ἀποστόλους ἡ τῆς
 45 ἐγγράφου ἄγραφος ἤδη καὶ εἰς ἡμᾶς διαδίδοται παράδοσις 20
 καρδίαις καιναῖς κατὰ τὴν ἀνακαίνωσιν τοῦ βιβλίου τῇ
 δυνάμει τοῦ θεοῦ ἐγγεγραμμένη.

132. Ταύτη οἱ τῶν παρ' Ἑλλησι λογιώτατοι τῷ
 Ἑρμῆ, ὃν δὴ λόγον εἶναι φασι, διὰ τὴν ἐρμηνείαν καθ-
 ιεροῦσι τῆς ροιᾶς τὸν καρπὸν· πολυκευθῆς γὰρ ὁ λόγος. 25
 εἰκότως ἄρα καὶ τὸν Μωυσέα ἀναλαμβάνομενον διττὸν
 εἶδεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ τὸν μὲν μετ' ἀγγέλων, τὸν
 δὲ ἐπὶ τὰ ὄρη περὶ τὰς φάραγγας κηδείας ἀξιούμενον.
 50 εἶδεν δὲ Ἰησοῦς τὴν θεάν ταύτην κάτω πνεύματι ἐπαρ-
 θεῖς σὺν καὶ τῷ Χαλεβ, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἄμφω θεῶνται, 30
 ἀλλ' ὁ μὲν καὶ θάπτον κατῆλθεν πολὺ τὸ βρῖθον ἐπαγό- 807 P.

μενος, ὁ δὲ ἐπικατελθὼν ὕστερον τὴν δόξαν διηγείτο ἣν
 ἐθεᾶτο διαθρῆσαι δυνηθεῖς μᾶλλον θατέρου, ἅτε καὶ καθα-
 ρώτερος γενόμενος, δηλούσης, οἶμαι, τῆς ἱστορίας μὴ πάν- 289 S.
 των εἶναι τὴν γνῶσιν, ἐπεὶ οἱ μὲν τὸ σῶμα τῶν γραφῶν
 5 τὰς λέξεις καὶ τὰ ὀνόματα, καθάπερ τὸ σῶμα τὸ Μωυ-
 σέως προσβλέπουσιν, οἱ δὲ τὰς διανοίας καὶ τὰ ὑπὸ τῶν
 ὀνομάτων δηλούμενα διορῶσι τὸν μετὰ ἀγγέλων Μωυσέα
 πολυπραγμονοῦντες. ἀμέλει καὶ τῶν ἐπιβοωμένων τὸν
 κύριον αὐτὸν οἱ μὲν πολλοὶ “υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με”
 10 ἔλεγον, ὀλίγοι δὲ υἱὸν ἐγίνωσκον τοῦ θεοῦ, καθάπερ ὁ 5
 Πέτρος, ὃν καὶ ἐμάκάρισεν “ὅτι αὐτῷ σὰρξ καὶ αἷμα
 οὐκ ἀπεκάλυψε” τὴν ἀλήθειαν, “ἀλλ’ ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ
 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,” δηλῶν τὸν γνωστικὸν οὐ διὰ τῆς
 σαρκὸς αὐτοῦ τῆς κηθείσης, ἀλλὰ δι’ αὐτῆς τῆς δυνάμεως
 15 τῆς πατρικῆς γνωρίζειν τὸν υἱὸν τοῦ παντοκράτορος. οὐ
 μόνον τοίνυν τοῖς ἐπιτυγχάνουσιν ἀπλῶς οὕτως δύσκολος
 ἢ τῆς ἀληθείας κτήσις, ἀλλὰ καὶ ὧν τυγχάνει ἢ ἐπιστήμη
 οἰκεία μηδὲ τούτοις ἀθρόαν δίδοσθαι τὴν θεωρίαν ἢ κατὰ
 τὸν Μωυσέα ἱστορία διδάσκει, μέχρις ἂν ἐθισθέντες ἀντ- 10
 20 ωπεῖν, καθάπερ οἱ Ἑβραῖοι, τῇ δόξῃ τῇ Μωυσέως καὶ οἱ
 ἅγιοι τοῦ Ἰσραὴλ ταῖς τῶν ἀγγέλων ὀπτασίαις, οὕτως
 καὶ ἡμεῖς ταῖς τῆς ἀληθείας μαρμαρυγαῖς ἀντιβλέπειν
 δυνηθῶμεν.

ΚΕΦ. Ι5.

25 133. Ὑπόδειγμα δ’ ἡμῖν κατὰ παραδρομὴν ἐκκείσθω
 εἰς σαφήνειαν γνωστικὴν ἢ δεκάλογος. καὶ ὅτι μὲν ἱερά ἢ
 δεκάς παρέλκει λέγειν τὰ νῦν, εἰ δὲ αἱ πλάκες αἱ γεγραμ-

6. ὑπὸ] ὑπὲρ MS. Ottob.

9. Marc. x. 48 et saepe alias.

10. ἐγίνωσκον] ἐγίγνωσκον L.

11. Matth. xvi. 17.

27. Cf. Exod. xxxii. 15, 16.
xxxii. 18.

μέναι ἔργον θεοῦ, φυσικὴν ἐμφαίνουσαι δημιουργίαν εὐρε-
 θήσονται, “δάκτυλος γὰρ θεοῦ” δύναμις νοεῖται θεοῦ, δι’
 15 ἧς ἡ κτίσις τελειοῦται οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὧν ἀμφοῖν αἱ
 πλάκες νοηθήσονται σύμβολα. θεοῦ μὲν γὰρ γραφὴ καὶ
 εἰδοποιία ἐναποκειμένη τῇ πλακὶ δημιουργία τοῦ κόσμου 5
 τυγχάνει. ἡ δεκάλογος δὲ κατὰ μὲν οὐράνιον εἰκόνα περι-
 ἔχει ἥλιον καὶ σελήνην, ἄστρα, νέφη, φῶς, πνεῦμα, ὕδωρ,
 ἀέρα, σκότος, πῦρ. αὕτη φυσικὴ δεκάλογος οὐρανοῦ. ἡ δὲ
 τῆς γῆς εἰκὼν περιέχει ἀνθρώπους, κτήνη, ἕρπετὰ, θηρία
 καὶ τῶν ἐνὺδρων ἰχθύας καὶ κήτη, τῶν τε αὖ πτηνῶν 10
 20 ὁμοίως τὰ τε σαρκοβόρα καὶ τὰ ἡμέρω χρώμενα τροφῇ,
 φυτῶν τε ὡσαύτως τὰ καρποφόρα καὶ ἄκαρπα. αὕτη
 φυσικὴ δεκάλογος γῆς. καὶ “ἡ κιβωτὸς” δὲ ἡ ταῦτα
 περιεληφυῖα ἡ τῶν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων γνῶσις εἶη
 ἂν καὶ σοφία. τάχα δ’ ἂν εἶεν αἱ δύο πλάκες αὗται 15
 δίσσῶν προφητεία διαθηκῶν.

134. Ἀνεκαινίσθησαν οὖν μυστικῶς πλεοναζούσης 808 P.
 ἀγνοίας ἅμα καὶ ἁμαρτίας. δισσῶς, ὡς εἰσικεν, γρά-
 φονται δισσοῖς δεδομέναις πνεύμασιν ἐντολαῖς, τῷ τε
 ἡγεμονικῷ τῷ τε ὑποκειμένῳ, ἐπεὶ “ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ 20
 25 κατὰ τοῦ πνεύματος καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός.”
 ἔστι δὲ καὶ δεκάς τις περὶ τὸν ἀνθρώπον αὐτὸν τὰ τε
 αἰσθητήρια πέντε, καὶ τὸ φωνητικὸν καὶ τὸ σπερματικὸν
 καὶ τοῦτο δὴ ὄγδοον τὸ κατὰ τὴν πλάσιν πνευματικὸν,
 ἕνατον δὲ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ δέκατον τὸ διὰ 25
 τῆς πίστεως προσγινόμενον ἁγίου πνεύματος χαρακτη-
 ριστικὸν ἰδίωμα. ἔτι πρὸς τούτοις δέκα τισὶν ἀνθρωπείους
 μέρεσι προστάσσειν ἡ νομοθεσία φαίνεται, τῇ τε ὀράσει
 καὶ ἀκοῇ καὶ τῇ ὁσφρήσει, ἀφῆ τε καὶ γεύσει καὶ τοῖς

5. ἐναποκειμένη Syll. ἐνυποκειμένη
L.

13. Exod. xxv. 16.
ib. δὲ ἡ] ἡ L. in marg. a m. pr.

19. δεδομέναις addidit Heinsius.

20. Galat. v. 17.

25. ἕνατον] ἕνατον V.

τούτων ὑπουργοῖς ὀργάνοις δισσοῖς οὔσι, χερσί τε καὶ 30
ποσίν· αὕτη γὰρ ἡ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου.

135. Ἐπεισκρίνεται δὲ ἡ ψυχὴ καὶ προσεισκρίνεται τὸ
ἡγεμονικόν, ᾧ διαλογιζόμεθα, οὐ κατὰ τὴν τοῦ σπέρματος
5 καταβολὴν γεννώμενον, ὡς συνάγεσθαι καὶ ἄνευ τούτου
τὸν δέκατον ἀριθμὸν, δι' ὧν ἡ πᾶσα ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώ-
που ἐπιτελεῖται. τῇ τάξει γὰρ εὐθέως γενόμενος ὁ ἀνθρω-
πος ἀπὸ τῶν παθητικῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν λαμβάνει. τὸ
λογιστικὸν τοίνυν καὶ ἡγεμονικὸν αἴτιον εἶναι φάμεν τῆς
10 συστάσεως τῷ ζῳῷ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἄλογον μέρος 35
ἐψυχῶσθαί τε καὶ μόριον αὐτῆς εἶναι. αὐτίκα τὴν μὲν
ζωτικὴν δύναμιν, ἣ ἐμπεριέχεται τὸ θρεπτικόν τε καὶ
ἀξητικόν καὶ καθ' ὅλου κινήτικόν τὸ πνεῦμα εἴληχεν τὸ
σαρκικὸν ὀξυκίνητον ὃν καὶ πάντα διὰ τε τῶν αἰσθήσεων
15 καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος πορευόμενόν τε καὶ πρωτοπαθοῦν
διὰ σώματος· τὴν προαιρετικὴν δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ἔχει
δύναμιν, περὶ ἣν ἡ ζήτησις καὶ ἡ μάθησις καὶ ἡ γνῶσις.
ἀλλὰ γὰρ ἡ πάντων ἀναφορὰ εἰς ἓν συντέτακται τὸ ἡγε- 40
μονικὸν καὶ δι' ἐκεῖνο ζῆ τε ὁ ἀνθρώπος καὶ πὼς ζῆ.
- 20 136. Διὰ τοῦ σωματικοῦ ἄρα πνεύματος αἰσθάνεται ὁ
ἀνθρώπος, ἐπιθυμεί, ἡδεται, ὀργίζεται τρέφεται, αὔξεται
καὶ δὴ καὶ πρὸς τὰς πράξεις διὰ τούτου πορεύεται τὰ
κατ' ἔννοιάν τε καὶ διάνοιαν, καὶ ἐπειδὴν κρατῆ τῶν ἐπι-
θυμιῶν, βασιλεύει τὸ ἡγεμονικόν. τὸ οὖν “ οὐκ ἐπιθυμή-
25 σεις” οὐ δουλεύσεις φησὶ τῷ σαρκικῷ πνεύματι, ἀλλὰ
ἄρξεις αὐτοῦ, ἐπεὶ “ ἡ σὰρξ ἐπιθυμεί κατὰ τοῦ πνεύμα-
809P. τος” καὶ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἀτακτεῖν ἐπαυίσταται, “ καὶ 45

3. προσεισκρίνεται Potterus. προ-
εισκρίνεται L. Neutrum verbum
aliunde in Lexicis annotatum, nisi
quod προσεισκριθῆναι ex Herone,
loco non indicato, memoravit
Schneiderus. Apud Clementem
προσεισκρίνεται requiri videtur.

Hoc igitur recepi.

10. τοῦτο τὸ] τὸ supra versum
a m. recentiore habet L.

14. πάντη Hervetus. παντὶ L.
ut alibi passim.

24. Exod. xx. 17.

26. Galat. v. 17.

τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς” εἰς τὴν κατὰ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου διεξαγωγήν ἐπικρατεῖ· μή τι οὖν εἰκότως “κατ’ εἰκόνα θεοῦ γεγονέναι” ὁ ἄνθρωπος εἶρηται, οὐ κατὰ τῆς κατασκευῆς τὸ σχῆμα, ἀλλ’ ἐπεὶ ὁ μὲν θεὸς λόγῳ τὰ πάντα δημιουργεῖ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὁ γνωστικὸς γενόμενος 5 τῷ λογικῷ τὰς καλὰς πράξεις ἐπιτελεῖ. εἰκότως τοίνυν αἱ δύο πλάκες τοῖς δισσοῖς πνεύμασι τὰς δεδομένας ἐντολὰς 50 τῷ τε πλασθέντι τῷ τε ἡγεμονικῷ τὰς πρὸ τοῦ νόμου παραδεδομένας ἀλλαχῇ εἶρηται μὴνύειν καὶ τὰ τῶν αἰσθήσεων κινήματα κατὰ τε τὴν διάνοιαν ἀποτυπῶνται 10 κατὰ τε τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐνέργειαν φανεροῦνται· ἐξ ἀμφοῖν γὰρ ἡ κατάληψις.

137. Πάλιν τε αὖ ὡς αἰσθησις πρὸς τὸ αἰσθητὸν, οὕτως νόησις πρὸς τὸ νοητόν. διτταὶ δὲ καὶ αἱ πράξεις, 290 S. αἱ μὲν κατ’ ἔννοιαν, αἱ δὲ κατ’ ἐνέργειαν. καὶ ἡ μὲν πρώτη 15 τῆς δεκαλόγου ἐντολῆ παρίστησιν ὅτι μόνος εἰς ἐστὶν θεὸς παντοκράτωρ, ὃς ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸν λαὸν μετήγαγεν διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν πατρίαν γῆν, ὅπως καταλαμβάνωσι μὲν διὰ τῶν θείων ἐνεργημάτων ὡς ἐδύνατο τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἀφιστῶνται δὲ τῆς τῶν γεννητῶν εἰδωλολατρίας τὴν 20 5 πᾶσαν ἐλπίδα ἐπὶ τὸν κατ’ ἀλήθειαν ἔχοντες θεόν. ὁ δεύτερος δὲ ἐμῆνυεν λόγος μὴ δεῖν λαμβάνειν μηδὲ ἐπιφέρειν τὸ μεγαλεῖον κράτος τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὄνομα· τοῦτο γὰρ μόνον ἐχώρουν καὶ ἔτι νῦν οἱ πολλοὶ μαθεῖν, μὴ φέρειν

2. Genes. i. 27.

9. ἀλλαχῇ Sylb. ἀλλὰ καὶ L.

15. Exod. xx. 1 sqq.

ib. καὶ ἡ μὲν πρώτη —] De decalogi divisione comparanda quae ex Philone attulit Potterus in annot. Manifestum est Clementem eundem quidem quem Philo ordinem praeceptorum servasse, sed primum secundumque in unum conjunxisse: quo fit ut quartum nullum sit. Quam negligentiam non

animadvertit quum post longam quae sequitur de alio argumento disputationem ad quintum pergeret praeceptum s. 146. p. 816. ὁ δὲ πέμπτος ἐξῆς ἐστὶ λόγος etc. Monuit Valeken. De Aristob. p. 89.

20. γεννητῶν] γεννητῶν Arcerius.

ib. εἰδωλολατρίας] Sic hoc loco et alibi LV, non εἰδωλολατρίας, quod posteriores editores saepe invexerunt.

21. Exod. xx. 7.

810 P. τούτου τὴν ἐπίκλησιν ἐπὶ τὰ γενητὰ καὶ μάταια, ἃ δὴ οἱ
 τεχνῖται τῶν ἀνθρώπων πεποιήκασιν, καθ' ὧν ὁ ὦν οὐ
 τάσσεται· ἐν ταυτότητι γὰρ ἀγενήτω ὁ ὦν αὐτὸς μόνος.
 τρίτος δέ ἐστι λόγος ὁ μηνύων γεγονέναι πρὸς τοῦ θεοῦ
 5 τὸν κόσμον καὶ δεδωκέναι ἀνάπαυσιν ἡμῖν ἐβδόμην ἡμέραν 10
 διὰ τὴν κατὰ τὸν βίον κακοπάθειαν· θεὸς γὰρ ἄκμητός τε
 καὶ ἀπαθῆς καὶ ἀπροσδεῆς, ἀναπαύλης δὲ ἡμεῖς οἱ σαρκο-
 φοροῦντες δεόμεθα.

138. Ἡ ἐβδόμη τοίνυν ἡμέρα ἀνάπαυσις κηρύσσεται
 10 ἀποχὴ κακῶν ἐτοιμάζουσα τὴν ἀρχέγονον ἡμέραν τὴν τῷ
 ὄντι ἀνάπαυσιν ἡμῶν, ἣν δὴ καὶ πρώτην τῷ ὄντι φωτὸς
 γένεσιν, ἐν ᾧ τὰ πάντα συνθεωρεῖται καὶ πάντα κληρονο-
 μεῖται. ἐκ ταύτης τῆς ἡμέρας ἡ πρώτη σοφία καὶ ἡ
 γνῶσις ἡμᾶς ἐλλάμπεται· τὸ γὰρ φῶς τῆς ἀληθείας, 15
 15 φῶς ἀληθές, ἄσκιον, ἀμερῶς μεριζόμενον πνεῦμα κυρίου
 εἰς τοὺς διὰ πίστεως ἡγιασμένους, λαμπτήρος ἐπέχον
 τάξιν εἰς τὴν τῶν ὄντων ἐπίγνωσιν. ἀκολουθοῦντες οὖν
 αὐτῷ δι' ὅλου τοῦ βίου ἀπαθείς καθιστάμεθα, τὸ δέ ἐστιν
 ἀναπαύσασθαι. διὸ καὶ Σολομῶν πρὸ οὐρανοῦ καὶ γῆς
 20 καὶ πάντων τῶν ὄντων τῷ παντοκράτορι γεγονέναι τὴν
 σοφίαν λέγει, ἥς ἡ μέθεξις ἡ κατὰ δύναμιν οὐ κατ' οὐσίαν
 λέγω, θείων καὶ ἀνθρωπίνων καταληπτικῶς ἐπιστήμονα
 εἶναι διδάσκει. ἐνταῦθα γενομένους ἐν παρέργῳ καὶ ταῦτα 20
 ὑπομνηστέον, ἐπεὶ περὶ ἐβδομάδος καὶ ὀγδοάδος ὁ λόγος
 25 παρεισηλθε· κινδυνεύει γὰρ ἡ μὲν ὀγδοὰς ἐβδομάς εἶναι
 κυρίως, ἐξὰς δὲ ἡ ἐβδομάς κατὰ γε τὸ ἐμφανές, καὶ ἡ μὲν
 κυρίως εἶναι σάββατον, ἐργάτις δὲ ἡ ἐβδομάς· ἢ τε γὰρ

4. Exod. xx. 7.

9. Ἡ ἐβδόμη —] Haec ex Aristobulo (v. Euseb. Pr. Ev. 13. p. 667), etsi ita mutata ut Aristobulum ut Judaeum, Clementem ut Christianum scripsisse appareat: de quo videnda Valckenarii disputatio De Aristob. p. 90-92.

11. ἦν] τὴν Valcken. l. c. p. 89.

14. ἐλλάμπεται] ἐλλάμπει Valcken.

16. ἐπέχον] ἐπέχει Valcken. p. 90.

19. Σολομῶν ex Eusebio. σαλομῶν L. σαλομῶν V.

ib. Proverb. viii. 22 sq.

κοσμογονία ἐν ἕξ περαιούται ἡμέραις, ἣ τε ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς κίνησις τοῦ ἡλίου ἐν ἕξ συντελεῖται μηνί, καθ' ἣν πῆ μὲν φυλλορροεῖ, πῆ δὲ βλαστάνει τὰ φυτὰ καὶ αἱ τῶν σπερμάτων γίνονται τελειώσεις.

25 139. Φασὶ δὲ καὶ τὸ ἔμβρυον ἀπαρτίζεσθαι πρὸς 5 ἀκρίβειαν μηνὶ τῷ ἕκτῳ, τουτέστιν ἑκατὸν ἡμέραις καὶ 811 P. ὀγδοήκοντα πρὸς ταῖς δύο καὶ ἡμίσει, ὡς ἱστορεῖ Πόλυβος μὲν ὁ ἱατρὸς ἐν τῷ περὶ ὀκταμήνων, Ἀριστοτέλης δὲ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ φύσεως, οἳ τε Πυθαγόρειοι ἐντεῦθεν, οἶμαι, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κατὰ τὸν προφήτην γενέσεως 10 τὸν ἕξ ἀριθμὸν τέλειον νομίζουσι καὶ μεσευθὺν καλοῦσι τοῦτον καὶ γάμον διὰ τὸ μέσον αὐτὸν εἶναι τοῦ εὐθέως, τουτέστι τοῦ δέκα καὶ τοῦ δύο· φαίνεται γὰρ ἴσον ἀμφοῖν 30 ἀπέχων. ὡς δ' ὁ γάμος ἕξ ἄρρενος καὶ θηλείας γεννᾷ, οὕτως ὁ ἕξ ἐκ περισσοῦ μὲν τοῦ τρία, ἄρρενος ἀριθμοῦ 15 λεγομένου, ἀρτίου δὲ τοῦ δύο θήλεος νομιζομένου γεννᾶται δις γὰρ τὰ τρία γίνεται ὁ ἕξ. τοσαῦτα πάλιν αἱ γενικώταται κινήσεις, καθ' ἃς ἡ πᾶσα γένεσις φέρεται, ἄνω κάτω, εἰς δεξιὰ εἰς ἀριστερὰ, πρόσω ὀπίσω.

140. Εἰκότως ἄρα τὸν ἑπτὰ ἀριθμὸν ἀμήτορα καὶ 20 ἄγονον λογίζονται τὸ σάββατον ἐρμηνεύοντες καὶ τὸ τῆς ἀναπαύσεως εἶδος ἀλληγοροῦντες· καθ' ἣν “οὔτε γαμοῦ- 35 σιν οὔτε γαμίσκονται ἔτι” οὔτε γὰρ ἐκ τινὸς ἀριθμοῦ ἐπὶ τινα λαμβάνουσι γίνεται ὁ ἑπτὰ οὔτε ἐπὶ τινα ληφθεὶς ἀποτελεῖ τῶν ἐντὸς τῆς δεκάδος ἐκάτερον. τὴν 25 τε ὀγδοῦδα κύβον καλοῦσι μετὰ τῶν ἑπτὰ πλανωμέ-

1. κοσμογονία (ut est p. 564) scripsi pro κοσμογένεια.

5. ἔμβρυον] Litera β supra ver- sum in L.

6. ἡμέραις] Litera σ supra ver- sum addita a m. rec. in L.

9. Πυθαγόρειοι Heinsius. πυθα- γόρειοι L. in quo lemma ὅτι ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως οἱ πυθαγορικοὶ

τὸν 5 ἀριθμὸν τῆ φησω (corrigo φασίν).

11. μεσευθὺν Potterus. μεσευθὴν L.

15. περισσοῦ] περιττοῦ L. in lem- mate.

22. Luc. xx. 35.

25. δεκάδος Potterus ex Philone Leg. alleg. p. 43. δωδεκάδος L. Conf. Mang. ad Philon. vol. 1. p. 23.

812 P. νων τὴν ἀπλανῆ συγκαταριθμοῦντες σφαίραν, δι' ὧν ὁ μέγας ἐνιαυτὸς γίνεται οἷον περίοδος τις τῆς τῶν ἐπηγγελμένων ἀναποδόσεως. ταύτῃ τοι ὁ κύριος τέταρτος ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἔκτος γίνεται καὶ φωτὶ περιλάμπεται
 5 πνευματικῶ τὴν δύναμιν τὴν ἀπ' αὐτοῦ παραγυμνώσας εἰς 40 ὅσον οἶόν τε ἦν ἰδεῖν τοῖς ὄραν ἐκλεγεῖσι, δι' ἑβδόμης ἀνακηρυσσόμενος τῆς φωνῆς υἱὸς εἶναι θεοῦ, ἵνα δὴ οἱ μὲν ἀναπαύσωνται πεισθέντες περὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ διὰ γενέσεως, ἦν ἐδήλωσεν ἡ ἑξὰς, ἐπίσημος ὄγδοαὺς ὑπάρχων φανῆ θεὸς
 10 ἐν σαρκίῳ τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος, ἀριθμούμενος μὲν ὡς ἄνθρωπος, κρυπτόμενος δὲ ὃς ἦν· τῇ μὲν γὰρ τάξει τῶν ἀριθμῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἕξ, ἡ δὲ τῶν στοιχείων ἀκολουθία ἐπίσημον γνωρίζει τὸ μὴ γραφόμενον. 45

141. Ἐνταῦθα κατὰ μὲν τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς σώζεται
 15 τῇ τάξει ἐκάστη μονὰς εἰς ἑβδομάδα τε καὶ ὄγδοάδα, κατὰ δὲ τὸν τῶν στοιχείων ἀριθμὸν ἕκτου γίνεται τὸ ζῆτα, καὶ ἑβδομον τὸ ἦ. εἰσκλαπέντος δ' οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦ ἐπισήμου εἰς τὴν γραφὴν καὶ οὕτως ἐπώμεθα, ἕκτη μὲν γίνεται ἡ ἑβδομάς, ἑβδόμη δὲ ἡ ὄγδοα, διὸ καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ
 20 ὁ ἄνθρωπος λέγεται πεποιεῖσθαι ὁ τῷ ἐπισήμῳ πιστὸς γενόμενος ὡς εὐθέως κυριακῆς κληρονομίας ἀνάπαυσιν ἀπολαβεῖν. τοιοῦτόν τι καὶ ἡ ἕκτη ὥρα τῆς σωτηρίου 50 οἰκονομίας ἐμφαίνει, καθ' ἣν ἐτελειώθη ὁ ἄνθρωπος. ναὶ μὴν τῶν μὲν ὀκτὼ αἱ μεσότητες γίνονται ἑπτὰ, τῶν δὲ
 25 ἑπτὰ φαίνονται εἶναι τὰ διαστήματα ἕξ· ἄλλος γὰρ ἐκεῖνος λόγος, ἐπὶ ἑβδομάς δοξάζῃ τὴν ὄγδοάδα καὶ “οἱ οὐρανοὶ τοῖς οὐρανοῖς διηγοῦνται δόξαν θεοῦ,” οἱ τούτων 291 S. αἰσθητοὶ τύποι τὰ παρ' ἡμῖν φωνήεντα στοιχεῖα. οὕτως

8. ἀναπαύσωνται L. ἀναπαύσονται V.

17. εἰσκλαπέντος Lowthius. ἐκκλαπέντος L. Illius verbi exemplum Hasius in Thesaurο vol. 3.

p. 323. attulit ex Clem. Rom. Homil. vol. 1. p. 550. ed. Cotel. καὶ ὅν ποτε εἰσεκλάπην χρόνον ἐλπίσι δονούμενος.

26. Psalm. xix. 1.

καὶ αὐτὸς εἶρηται ὁ κύριος “ ἄλφα καὶ ὦ, ἀρχὴ καὶ τέλος,”
 “ δι’ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ
 ἓν.” οὐ τοίνυν, ὥσπερ τινὲς ὑπολαμβάνουσι, τὴν ἀνά- 813 P.
 παυσιν τοῦ θεοῦ πέπανται ποιῶν ὁ θεός· ἀγαθὸς γὰρ ὢν
 εἰ παύσεται ποτε ἀγαθοεργῶν καὶ τοῦ θεοῦ εἶναι παύσεται, 5
 ὅπερ οὐδὲ εἰπεῖν θέμις.

5 142. Ἔστιν δ’ οὖν καταπεπαυκέναι τὸ τὴν τάξιν τῶν
 γενομένων εἰς πάντα χρόνον ἀπαραβάτως φυλάσσεσθαι
 τεταχέναι, καὶ τῆς παλαιᾶς ἀταξίας ἕκαστον τῶν κτισμά-
 των καταπεπαυκέναι· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὰς διαφόρους 10
 ἡμέρας δημιουργίαι ἀκολουθίᾳ μεγίστη παρειλήφεισαν, ὡς
 ἂν ἐκ τοῦ προγενεστέρου τὴν τιμὴν ἐξόντων ἀπάντων τῶν
 γενομένων ἅμα νοήματι κτισθέντων, ἀλλ’ οὐκ ἐπ’ ἴσης
 ὄντων τιμίῳ, οὐδ’ ἂν φωνῇ δεδήλωτο ἢ ἐκάστου γένεσις
 10 ἀθρόως ποιῆσαι λεχθείσης τῆς δημιουργίας· ἐρῆν γάρ τι 15
 καὶ πρῶτον ὀνομάσαι. διὰ τοῦτο ἄρα προεφητεύθη πρῶτα,
 ἐξ ὧν τὰ δεύτερα, πάντων ὁμοῦ ἐκ μιᾶς οὐσίας μιᾷ δυνάμει
 γενομένων· ἐν γὰρ, οἶμαι, τὸ βούλημα τοῦ θεοῦ ἐν μιᾷ
 ταυτότητι. πῶς δ’ ἂν ἐν χρόνῳ γένοιτο κτίσις συγγενο-
 μένου τοῖς οὖσι καὶ τοῦ χρόνου; ἤδη δὲ καὶ ἐν ἐβδομάσει 20
 πᾶς ὁ κόσμος κυκλεῖται τῶν ζωογονουμένων καὶ τῶν φυο-
 μένων ἀπάντων.

143. Ἐπτὰ μὲν εἰσιν οἱ τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχοντες
 15 πρωτόγονοι ἀγγέλων ἄρχοντες, ἑπτὰ δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν
 μαθημάτων τοὺς πλανήτας εἶναί φασιν ἀστέρας τὴν 25
 περίγειον διοίκησιν ἐπιτελοῦντας ὑφ’ ὧν κατὰ συμπάθειαν
 οἱ Χαλδαῖοι πάντα γίνεσθαι νομίζουσι τὰ περὶ τὸν θνητὸν

1. Apocalyp. xxi. 6.

2. Joann. i. 3.

3. οὐ τοίνυν — καταπεπαυκέναι]
 Haec ex Aristobulo sumsit verbis
 mutatis, ut apparet ex Eusebio
 Pr. Ev. 13. p. 667. de quo loco
 dixit Valekn. De Aristob. p. 93.20. ἐν ἐβδομάσει—φυομένων ἀπάν-
 των] Haec ex Aristobulo (ap. Eu-
 seb. 13. p. 668) sumta jam supra
 5. p. 713. 12. apposuit: de quo
 dixit Valecken. De Aristob. p.
 103.

βίον, παρ' ὃ καὶ περὶ τῶν μελλόντων λέγειν τινὰ ὑπισχνοῦνται, τῶν δὲ ἀπλανῶν ἑπτὰ μὲν αἱ πλειάδες, ἑπτάστεροι δὲ αἱ ἄρκτοι, καθ' ἃς αἱ γεωργίαι καὶ ναυτιλίας συμπεραιοῦνται, ἡ σελήνη τε δι' ἑπτὰ ἡμερῶν λαμβάνει
 814 P. τοὺς μετασχηματισμούς. κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἑβδο- 20
 5 μάδα διχότομος γίνεται, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πανσέληνος, τρίτη δὲ ἀπὸ τῆς ἀποκρούσεως αὐτῆς διχότομος, καὶ τετάρτη ἀφανίζεται. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ, καθάπερ Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς παραδίδωσιν, ἑπτάκις μετασχηματίζεται.
 10 γίνεται γὰρ ἐξ ἀφεγγουῦς μηνοειδῆς, εἶτα διχότομος, εἶτα ἀμφίκυρτος πανσέληνός τε καὶ κατὰ ἀπόκρουσιν πάλιν ἀμφίκυρτος διχότομός τε ὁμοίως καὶ μηνοειδῆς.

144. Ἐπτατόνῳ φόρμιγγι νέους κελαδήσομεν ἕμνους,

ποιητῆς τις οὐκ ἄσημος γράφει καὶ τὴν παλαιὰν λύραν 25
 15 ἑπτάφθογγον εἶναι διδάσκων. ἑπτὰ καὶ περὶ τῷ προσώπῳ τῷ ἡμετέρῳ ἐπίκειται τῶν αἰσθητηρίων τὰ ὄργανα, δύο μὲν τὰ τῶν ὀφθαλμῶν, δύο δὲ τὰ τῶν ἀκουστικῶν πόρων, δύο δὲ τὰ τῶν μυκτῆρων, ἑβδομον δὲ τὸ τοῦ στόματος. τὰς τε τῶν ἡλικιῶν μεταβολὰς κατὰ ἑβδομάδα
 20 γίνεσθαι Σόλωνος αἱ ἐλεγείαι δηλοῦσιν ὧδέ πως

παῖς μὲν ἀνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος ἔρκος οὐδόντων
 φύσας ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ' ἔτεσιν
 τοὺς δ' ἐτέρους ὅτε δὴ τελέση θεὸς ἑπτ' ἐνιαυτοῦς,
 ἤβης ἐκφαίνει σήματα γεινομένης.

30

20. Σόλωνος] Solonis elegia reperitur etiam apud Philonem vol. 1. p. 25. et in cod. Paris. 1843. (seculi 13) folio p. 334. ad calcem Alexandri Aphr. in Top. Aristot. : unde edidit Cramerus Anecd. Paris. vol. 1. p. 46. In Proverbiorum syllogon recepit Apostolius 14. 94. Alludit ad eam Aristoteles Polit. 7. 14.

23. τελέση Schaeferus. τελέσει L.

Recte scriptum infra p. 231, 13.

24. ἐκφαίνει Philo. δὲ φανείσης L. δὲ φαίνει codex Cramerii et Apostolius.

ib. σήματα] σπέρματα L. Correctum ex scriptoribus ceteris.

ib. γεινομένης ex Philone et codice Cramerii. γεινομένην Apostolius, quod in Clementis apogr. Parisino esse ait Potterus. γεινομένην L.

τῇ τριτάτῃ δὲ γένειον ἀεξομένων ἐπὶ γυίων
λαχνοῦται, χροῖης ἄνθος ἀμειβομένης.
τῇ δὲ τετάρτῃ πᾶς τις ἐν ἑβδομάδι μέγ' ἄριστος
ἰσχὺν, ἦντ' ἄνδρες σήματ' ἔχουσ' ἀρετῆς.
πέμπτη δ' ὄριον ἄνδρα γάμου μεμνημένον εἶναι
καὶ παίδων ζητεῖν εἰσοπίσω γενεῆν.
τῇ δ' ἕκτη περι πάντα καταρτύεται νόος ἀνδρός,
οὐδ' ἔρδειν ἔθ' ὁμῶς ἔργα μάταια θέλει.
ἑπτὰ δὲ νοῦν καὶ γλῶσσαν ἐν ἑβδομάσιν μέγ' ἄριστος·
ὀκτώ τ', ἀμφοτέρων τέσσαρα καὶ δέκ' ἔτη.
τῇ δ' ἐνάτῃ ἔτι μὲν δύναται, μετριώτερα δ' αὐτοῦ
πρὸς μεγάλην ἀρετὴν σῶμά τε καὶ δύναμις.
τῇ δεκάτῃ δ' ὅτε δὴ τελέσῃ θεὸς ἔπτ' ἐνιαυτοῦς,
οὐκ ἂν ἄωρος ἐὼν μοῖραν ἔχοι θανάτου.

815 P.
5

35

10

145. Πάλιν ἐν ταῖς νόσοις κρίσιμος ἡ ἑβδόμη καὶ ἡ 15
τεσσαρεσκαιδεκάτη, καθ' ἃς ἡ φύσις διαγωνίζεται πρὸς
τὰ νοσοποιαῖα τῶν αἰτίων. καὶ μυρία τοιαῦτα ἀγιάζων τὸν

1. ἀεξομένων ἐπὶ γυίων Philo ceterique. ἀεξόμενον ἐπὶ γενύων L.

ib. ἐπὶ] ἔτι Bergkii p. 347.

3. πᾶς] παῖς Philo, codex Cramerii, Apostolius.

ib. τις om. Philo.

ib. ἐν] ἐνὶ Philo.

ib. ἑβδομάδι μέγ'] ἑβδομάδεσιν Philo et codex Cramerii. ἑβδομάσιν Apostolius.

4. ἦντ'] οἷ τ' Philo. ἦτ' codex Cramerii.

6. εἰσοπίσω] ἐξοπίσω Philo, codex Cramerii et Apostolius.

7. καταρτύεται Philo et codex Cramerii. καρτύνεται L. καρτύνεται Apostolius. περι πάντα νόος καρτύνεται ἀνδρός Arcerius.

8. οὐδ' (ἐν δ' codex Cramerii) ἔρδειν ἔθ' ὁμῶς (vel ὁμῶς) Philo, codex Cramerii, Apostolius. οὐδ' ἐσιδεῖν ἔθ' ὁμοίως L.

ib. ἔργα μάταια] Sic L: sed Philo ceterique ἔργ' ἀπάλαμνα, quae haud dubie vera scriptura est, nisi Clemens ipse quum haec transcriberet ἔργα μάταια casu, non consilio,

substituit, quemadmodum errasse videtur etiam v. 28, 29, 30.

9. ἑβδομάσιν codex Cramerii et Apostolius. ἑβδομάσι L. et Philo.

ib. μέγ' ἄριστος] μετ' ἀρίστους Philo, codex Cramerii, Apostolius.

10. ὀκτώ τ' ex Philone pro ὀκτώ δ'.

ib. ἀμφοτέρων] ἀμφοτέρον L et codex Cramerii. ἀμφότερα Philo.

ib. τέσσαρα καὶ δέκ'] τεσσαρεκαίδεκ' codex Cramerii.

11. μετριώτερα] μαλακώτερα Philo, codex Cramerii et Apostolius.

12. σῶμά τε καὶ δύναμις] γλῶσσά τε καὶ σοφίη Philo, codex Cramerii, Apostolius, Ambrosius Epist. 6, 39.

13. τῇ δεκάτῃ ὅτε δὴ τελέσῃ θεὸς ἔπτ' ἐνιαυτοῦς] τῇ δεκάτῃ δ' (δ' om. Philo) εἴ τις τελέσας κατὰ μέτρον ἴκοιτο Philo, codex Cramerii, Apostolius: quae genuina scriptura est.

14. ἔχοι Philo et codex Cramerii. ἔχει L et Apostolius.

ἀριθμὸν παρατίθεται Ἑρμιππος ὁ Βηρύτιος ἐν τῷ περὶ 40
 ἐβδομάδος. σαφῶς δὲ τὸν περὶ ἐβδομάδος τε καὶ ὄγδοά-
 δος μυστικὸν λόγον τοῖς γνώσκουσι παραδίδωσιν ὁ μακά-
 ριος Δαβὶδ ὡδέ πως ψάλλων “ τὰ ἔτη ἡμῶν ὡς ἀράχνη
 5 ἐμελέτων, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐβδομήκοντα
 ἔτη, εἴη δὲ ἐν δυναστείαις, ὄγδοήκοντα ἔτη· εἴη δ' ἡμᾶς
 βασιλεύειν.” ἵνα τοίνυν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον διδαχ-
 θῶμεν, μὴ ἐν χρόνῳ δὲ ποιεῖν τὸν θεὸν ὑπολάβωμεν, ἐπή-
 γαγεν ἢ προφητεία “ αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως καὶ τῶν ἐν 45
 10 αὐτοῖς, ὅτε ἐγένετο, ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὴν γῆν.” τὸ μὲν γὰρ “ ὅτε ἐγένετο” ἀόριστον ἐκφο-
 ρὰν καὶ ἄχρονον μηνύει, τὸ δὲ “ ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ
 θεός,” τουτέστιν ἐν ἡ καὶ δι' ἧς τὰ πάντα ἐποίησεν, “ ἧς
 καὶ χωρὶς ἐγένετο οὐδὲ ἐν,” τὴν δι' υἱοῦ ἐνέργειαν δηλοῖ, ὅν
 15 φησιν ὁ Δαβὶδ “ αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ κύριος,
 εὐφρανθῶμεν καὶ ἀγαλλιαθῶμεν ἐν αὐτῇ,” τουτέστι κατὰ
 τὴν δι' αὐτοῦ γνώσιν παραδιδομένην τὴν θείαν ἐστίασιν
 εὐωχηθῶμεν. ἡμέρα γὰρ εἴρηται ὁ φωτίζων τὰ ἐπικεκρυμ- 50
 μένα λόγος καὶ δι' οὐ εἰς φῶς καὶ γενεσιν ἕκαστον τῶν
 20 κτισμάτων παρήλθεν. καὶ ὅλως ἡ δεκάλογος διὰ τοῦ
 816 P. ἰῶτα στοιχείου τὸ ὄνομα τὸ μακάριον δηλοῖ λόγον ὄντα
 τὸν Ἰησοῦν παριστῶσα.

146. Ὁ δὲ πέμπτος ἐξῆς ἐστὶ λόγος περὶ τιμῆς
 πατρὸς καὶ μητρός. πατέρα δὲ καὶ κύριον τὸν θεὸν λέγει 292 S.
 25 σαφῶς. διὸ καὶ τοὺς ἐπιγινόντας αὐτὸν υἱοὺς ἀναγορεύει
 καὶ θεούς. κύριος οὖν καὶ πατὴρ ὁ κτίστης πάντων, μήτηρ
 δὲ οὐχ, ὡς τινες, ἡ οὐσία ἐξ ἧς γεγόναμεν, οὐδ' ὡς ἕτεροι
 ἐκδεδώκασιν ἢ ἐκκλησία, ἀλλ' ἡ θεία γνώσις καὶ ἡ σοφία,

1. Ἑρμιππος ὁ Βηρύτιος] De hoc
 et de excerptis ex Philone de nu-
 mero septenario v. Valeken. De
 Aristob. p. 102.

3. γνώσκουσι] γινώσκουσι L.

4. Psalm. xc. 9 sq.
 ib. ἔτη L. ἔτη typosheta in V.
 9. Genes. ii. 4.
 13. Joann. i. 3.
 15. Psalm. cxviii. 24.

ὡς φησι Σολομῶν “μητέρα δικαίων” ἀνακαλῶν τὴν σοφίαν. καὶ ἔστι δι’ αὐτὴν αἰρετή. πᾶν τε αὖ τὸ καλὸν
 5 καὶ σεμνὸν παρὰ τοῦ θεοῦ δι’ υἱοῦ γινώσκεται. ἔπεται
 τούτῳ ὁ περὶ μοιχείας λόγος. μοιχεία δ’ ἐστίν, ἂν τις
 καταλιπὼν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀληθῆ γνῶσιν καὶ 5
 τὴν περὶ θεοῦ διάληψιν ἐπὶ τὴν μὴ προσήκουσαν ἔρχηται
 ψευδῆ δόξαν, ἥτοι θεοποιῶν τι τῶν γεννητῶν ἢ καὶ ἀνειδω-
 λοποιῶν τι τῶν μὴ ὄντων εἰς ὑπέρβασιν, μᾶλλον δὲ ἔκβα-
 σιν γνώσεως, ἀλλοτρία δὲ τοῦ γνωστικοῦ ἢ ψευδοῦς δόξα
 ὡσπερ ἡ ἀληθοῦς οἰκεία τε καὶ σύζυγος. 10

147. Διόπερ καὶ ὁ γενναῖος ἀπόστολος ἐν τι τῶν τῆς
 10 πορνείας εἰδῶν τὴν εἰδωλολατρίαν καλεῖ ἀκολούθως τῷ
 προφήτῃ λέγουσι “ἐμοίχευσεν τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον”
 “τῷ ξύλῳ εἶπεν ὅτι πατήρ μου εἶ σύ· καὶ τῷ λίθῳ· σὺ
 ἐγέννησάς με.” ἔπειτα ὁ περὶ φόνου λόγος ἐπακολουθεῖ. 15
 φόνος δὲ ἔξαரசίς ἐστι βεβαία. τὸν οὖν ἀληθῆ λόγον περὶ
 θεοῦ καὶ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ ὁ βουλόμενος ἐξαίρειν, ἵνα
 τὸ ψεῦδος ἐγκρίνη, λέγων ἥτοι ἀπρονόητον εἶναι τὸ πᾶν ἢ
 τὸν κόσμον ἀγέννητον ἢ τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν
 βεβαίων * * ἐξωλέστατος. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ περὶ κλοπῆς 20
 15 ἐστὶ λόγος. ὡς οὖν ὁ κλέπτων τὰ ἀλλότρια μεγάλως ἀδι-
 κῶν εἰκότως περιπίπτει τοῖς ἐπαξίοις κακοῖς, οὕτως ὁ τὰ
 θεία τῶν ἔργων σφετεριζόμενος διὰ τέχνης ἢτοι πλαστικῆς
 ἢ γραφικῆς καὶ λέγων ἑαυτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν ζώων καὶ
 φυτῶν, ὁμοίως τε οἱ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν ἀπομιμούμενοι 25
 κλέπται εἰσὶ. κὰν γεωργός τις ἢ κὰν πατήρ παιδίου, διά-
 κονός ἐστὶ σπερμάτων καταβολῆς, ὁ θεὸς δὲ τὴν πάντων

1. Σολομῶν] σαλομῶν L.

ib. Proverb. i. 8 ; xxxi. i.

3. γινώσκεται] γινώσκειται L.

7. γεννητῶν] γεννητῶν et infra
ἀγεννητῶν Arcerius.

12. εἰδωλολατρίαν L, non εἰδω-

λολατρίαν ut Potterus.

ib. Coloss. iii. 5.

13. Jerem. iii. 9.

14. Ibid. ii. 27.

20. Lacunam post βεβαίων indi-
cavit Syllb.

αὐξήσιν καὶ τελείωσιν παρέχων εἰς τὸ κατὰ φύσιν προσ-
 ἄγει τὰ γινομένα.

148. Οἱ πλείστοι δὲ σὺν καὶ τοῖς φιλοσόφοις τὰς 20
 αὐξήσεις καὶ τὰς τροπὰς τοῖς ἄστροις κατὰ τὸ προηγού-
 817 P. 5 μενον ἀνατιθέασιν ἀποστεροῦντες τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τὴν
 ἀκάματον δύναμιν τὸν πατέρα τῶν ὄλων. τὰ δὲ στοιχεῖα
 καὶ τὰ ἄστρα, τουτέστιν αἱ δυνάμεις αἱ διοικητικαὶ προσε-
 τάγησαν ἐκτελεῖν τὰ εἰς οἰκονομίαν ἐπιτήδεια, καὶ αὐτὰ τε
 πείθεται ἄγεταί τε πρὸς τῶν ἐπιτεταγμένων αὐτοῖς, ἢ ἂν
 10 ἡγήται τὸ ῥῆμα κυρίου, ἐπεὶπερ ἡ θεία δύναμις ἐπικεκρυμ-
 μένως πάντα ἐνεργεῖν πέφυκεν. ὁ τοίνυν ἑαυτὸν φάμενος 25
 ἐπινενοηκέναι τι ἢ πεποηκέναι τῶν πρὸς δημιουργίαν συν-
 τεινόντων εὐθυναν ὑφέξει τοῦ ἀσεβοῦς τολμήματος. δέκα-
 τος δέ ἐστιν ὁ περὶ ἐπιθυμῶν ἀπασῶν λόγος. καθάπερ
 15 οὖν ὁ τῶν μὴ καθηκόντων ἐπιθυμῶν εὐθύνεται, κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον οὐκ ἐφέϊται ψευδῶν πραγμάτων ἐπιθυμῶν
 οὐδὲ ὑπολαμβάνειν τῶν ἐν γενέσει τὰ μὲν ἔμψυχα ἐξ ἑαυ-
 τῶν δύνασθαι, τὰ δὲ ἄψυχα καθάπαξ μὴ δύνασθαι σώζειν
 ἢ βλάπτειν, κἄν τις λέγη τὴν ἀντίδοτον ἰᾶσθαι μὴ δύνα-
 20 σθαι καὶ τὸ κώνειον φθίρειν σοφίζόμενος λέληθεν. οὐδὲν 30
 γὰρ τούτων ἐνεργεῖ ἄνευ τοῦ τῆ βοτάνῃ καὶ τῷ φαρμάκῳ
 χρωμένου, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος οὐδὲ ὁ
 πρίων τοῦ πρίζοντος. ὡς δὲ καθ' ἑαυτὰ μὲν οὐκ ἐνεργεῖ,
 ἔχει δὲ τινὰς ποιότητος φυσικὰς τῆ τοῦ τεχνίτου ἐνεργείᾳ
 25 συντελούσας τὸ οἰκεῖον ἔργον, οὕτως τῆ καθολικῆ τοῦ θεοῦ
 προνοίᾳ διὰ τῶν προσεχέστερον κινουμένων, καθ' ὑπόβασιν
 εἰς τὰ ἐπὶ μέρους διαδίδεται ἢ δραστικῆ ἐνέργεια.

13. εὐθυναν] εὐθύναν L.

17. ὑπολαμβάνειν] ἀπολαμβάνειν
 MS. Ottob.

20. κώνειον Potterus. κώνιον L.

ib. φθίρειν V. φθύρειν L.

23. τοῦ πρίζοντος] ἄνευ τοῦ πρί-
 ζοντος MS. Ottob.

ΚΕΦ. ΙΖ.

35 149. Ἄλλ', ὡς εἴκειν, οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἑλλήνων θεὸν ὀνομάζοντες οὐ γινώσκουσιν, ἐπεὶ μὴ σέβουσι κατὰ θεὸν τὸν θεόν. τὰ φιλοσοφούμενα δὲ παρ' αὐτοῖς κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα

5

ὡς διὰ πολλῶν δὴ γλώσσης ἐλθόντα ματαίως ἐκκέχθαι στομάτων ὀλίγον τοῦ παντὸς ἰδόντων.

ὡς γὰρ που τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς δι' ὑέλου σκεύους πλήρους ὕδατος μεθοδεύει ἢ τέχνη εἰς πῦρ, οὕτω καὶ ἡ φιλοσοφία ἐκ τῆς θείας γραφῆς τὸ ἐμπύρευμα λαβοῦσα ἐν 10 ὀλίγοις φαντάζεται. ναὶ μὴν ὡς τὸν αὐτὸν ἀέρα ἀναπνεῖ 40 τὰ ζῶα ἅπαντα, ἄλλα δὲ ἄλλως καὶ εἰς τι διάφορον, οὕτως δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν μετίασιν οἱ πλείους, μᾶλλον δὲ τὸν περὶ ἀληθείας λόγον. οὐ γὰρ περὶ θεοῦ τι λέγουσιν, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν πάθη ἐπὶ θεὸν ἀνάγοντες ἐξηγοῦνται. γέγονεν 15 γὰρ αὐτοῖς ὁ βίος τὸ πιθανὸν ζητοῦσιν οὐ τὸ ἀληθές, ἐκ μιμήσεως δὲ ἀλήθεια οὐ διδάσκεται, ἀλλ' ἐκ μαθήσεως. οὐ γὰρ ἵνα δόξωμεν εἶναι * *, Χριστὸν πιστεύομεν, καθάπερ οὐδὲ εἰς τὸν ἡλίον ἔνεκά γε τοῦ φαίνεσθαι μόνον ἐν 45 ἡλίῳ ὄντας παρερχόμεθα, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τοῦ ἀλει- 818 P. 20 νεσθαι χάριν, ἐκεῖ δὲ τοῦ εἶναι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἔνεκα, Χριστιανοὶ εἶναι βιαζόμεθα, ὅτι μάλιστα βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία, ἐκ ζητήσεως καὶ μαθήσεως καὶ συνασκήσεως τελείας τὸ γενέσθαι βασιλέα καρπομένων.

3. γινώσκουσιν] γινώσκουσιν L.

6. ὡς διὰ—ἰδόντων] Hos versus, alio praecedente, attulit etiam Aristoteles in libro de Melisso, Xenophane et Gorgia p. 976. ed. Bekk. ubi legitur ὡς διὰ πολλῶν δὴ βροτέων ῥηθέντα ματαίως, de quo v. Mullach. Fragm. Philos. p. 289.

7. ἰδόντων ex Aristotele. εἰδόντων L.

8. ὑέλου Syll. pro ὑέλου.

18. Lacunam post εἶναι indicavit Potterus, qui ἀγαθοὶ, εἰς supplet.

21. καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ Syll. καλὸν καὶ ἀγαθὸν L.

150. Ὁ μιμούμενος ἄρα τὴν δόκησιν δηλοῖ καὶ τὴν πρόληψιν. ὅταν δέ τις ἕναυσμα λαβὼν τοῦ πράγματος ἐξάψῃ τοῦτο ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ πόθῳ καὶ μαθήσει, πάντα ἐπὶ τούτοις κινεῖ πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι. οὐ γάρ τις μὴ ἀντι-
 5 λαμβάνεται, οὐδὲ ποθεῖ αὐτὸ οὐδὲ ἀσπάζεται τὴν ἐξ αὐτοῦ 50
 ὠφέλειαν. τὸ ὕστερον οὖν ὁ γνωστικὸς ἐπὶ τέλει τῶν
 κατορθωμάτων μιμεῖται τὸν κύριον, εἰς ὅσον ἐφικτὸν
 ἀνθρώποις, ποιότητά τινα κυριακὴν λαβὼν εἰς ἐξομοίωσιν
 θεοῦ. οἱ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι τὴν γνῶσιν οὐδὲ κανονίζου-
 10 δύνανται τὴν ἀλήθειαν. μεταλαμβάνειν οὖν τῶν γνωστι- 293 S.
 κῶν θεωρημάτων οὐχ οἷόν τε, εἰ μὴ τῶν προτέρων δια-
 νοημάτων κενώσωμεν ἑαυτούς. ἀπλῶς γὰρ οὕτως ἀλήθεια
 κοινῶς λέγεται παντὸς νοητοῦ τε καὶ αἰσθητοῦ. αὐτίκα
 ἔνεστι θεάσασθαι καὶ ζωγραφίας ἀλήθειαν παρὰ τὴν
 15 δημῶδη καὶ μουσικῆς σεμνότητα παρὰ τὴν ἀκόλαστον.
 καὶ φιλοσοφίας οὖν ἐστὶν ἀλήθειά τις παρὰ τοὺς ἄλλους
 φιλοσόφους, καὶ κάλλος ἀληθινὸν παρὰ τὸ δεδολωμένον. 5
 οὐκ οὐκ ποτὲ τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας καθ' ὧν ἡ ἀλήθεια
 κατηγορεῖται, αὐτὴν δὲ τὴν ἀλήθειαν πολυπραγμονητέον,
 20 οὐκ ὀνόματα ζητοῦντες μαθεῖν· τὸ γὰρ περὶ θεοῦ πρᾶγμα
 οὐκ ἐστὶν ἐν, ἀλλὰ μυρία, διαφέρει δὲ τὸν θεὸν εἰπεῖν ἢ τὰ
 περὶ θεοῦ. καθόλου δὲ εἰπεῖν περὶ ἐκάστου πράγματος τῆς
 οὐσίας τὰ συμβεβηκότα διακριτέον.

151. Καί μοι ἀπόχρη φάναι θεὸν εἶναι τὸν κύριον
 25 πάντων. αὐτοτελῶς δὲ λέγω τὸν κύριον πάντων οὐδενὸς
 ὑπολειπομένου κατὰ ἐξαιρέσιν. ἐπεὶ τοίνυν δύο εἰσὶν ἰδέαι 10
 τῆς ἀληθείας, τὰ τε ὀνόματα καὶ τὰ πράγματα, οἱ μὲν τὰ
 ὀνόματα λέγουσιν, οἱ περὶ τὰ κάλλη τῶν λόγων διατρί-
 βοντες, οἱ παρ' Ἑλλησι φιλόσοφοι, τὰ πράγματα δὲ παρ'
 30 ἡμῖν ἐστὶ τοῖς βαρβάροις. αὐτίκα ὁ κύριος οὐ μάτην ἠθέ-

3. μαθήσει] παθήσει MS. Ot-

tol.

22. εἰπεῖν] ἐν τῷ εἰπεῖν Hein-

sius.

λησεν εὐτελεῖ χρήσασθαι σώματος μορφῆ, ἵνα μή τις τὸ
 ὠραῖον ἐπαινῶν καὶ τὸ κάλλος θαυμάζων ἀφιστῆται τῶν
 λεγομένων καὶ τοῖς καταλειπομένοις προσανέχων ἀποτέμ-
 νηται τῶν νοητῶν. οὐ τοίνυν περὶ τὴν λέξιν, ἀλλὰ περὶ 819 P.
 15 τὰ σημαινόμενα ἀναστρεπτέον. τοῖς μὲν οὖν ἀντιληπτοῖς 5
 καὶ μὴ κινηθεῖσι πρὸς γνῶσιν οὐ πιστεύεται ὁ λόγος, ἐπεὶ
 καὶ οἱ κόρακες ἀνθρωπείας ἀπομιμοῦνται φωνὰς ἔννοιαν.
 οὐκ ἔχοντες οὐ λέγουσι πράγματος, ἀντίληψις δὲ νοερὰ
 πίστει ἔχεται. οὕτως καὶ Ὀμηρος εἶπεν “πατὴρ ἀνδρῶν
 τε θεῶν τε” μὴ εἰδὼς τίς ὁ πατὴρ καὶ πῶς ὁ πατὴρ. 10

152. Ὡς δὲ τῷ χεῖρας ἔχοντι τὸ λαβεῖν κατὰ φύσιν
 καὶ τῷ ὀφθαλμοῦς ὑγιαίνοντας κεκτημένῳ τὸ φῶς ἰδεῖν,
 20 οὕτως τῷ πίστιν εἰληφότι τὸ γνώσεως μεταλαβεῖν οἰκείον
 πέφυκεν, εἰ προσεξεργάσασθαι καὶ προσοικοδομησαί χρυ-
 σόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, τῷ καταβληθέντι θεμελίῳ 15
 γλίχοιτο. οὐ τοίνυν ὑπισχνεῖται βούλεσθαι μεταλαμβά-
 νειν, ἀλλὰ ἄρχεται, οὐδὲ μέλλειν, ἀλλ’ εἶναι βασιλικόν
 τε καὶ φωτεινὸν καὶ γνωστικὸν καθῆκεν, οὐδὲ ὀνόματι,
 ἀλλ’ ἔργῳ ἐθέλειν ἄπτεσθαι τῶν πραγμάτων προσῆκεν.
 ἀγαθὸς γὰρ ὢν ὁ θεὸς διὰ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς κτίσεως 20
 ἀπάσης σώζεσθαι βουλόμενος τοῦτο ἐπὶ τὸ ποιεῖν ἐτρά-
 25 πετο καὶ τὰ λοιπὰ, πρώτην ταύτην εὐεργεσίαν, τὸ γενέ-
 σθαι, ἀπ’ ἀρχῆς παρασχὼν αὐτοῖς, ἄμεινον εἶναι πολλῶ
 τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι, πᾶς ἂν τις ὁμολογήσειεν, ἔπειτα ὡς
 ἐνεδέχето φύσεως ἔχειν ἕκαστον ἐγένετό τε καὶ γίνεται 25
 προκόπτου εἰς τὸ αὐτῷ ἄμεινον.

153. Ὡστ’ οὐκ ἄτοπον καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τῆς
 θείας προνοίας δεδῶσθαι προπαιδεύουσαν εἰς τὴν διὰ Χρι-
 στοῦ τελείωσιν, ἣν μὴ ἐπαισχύνηται γνώσει βαρβάρῳ

2. ἀφιστῆται] ἀφίστηται L.

17. ἄρχεται Potterus. ἄρχεσθαι L.

5. ἀντιληπτοῖς] ἀντιληπτικοῖς H.

18. καθῆκεν Sylb. καθῆκειν L.

MS. οὐκ ἀντιληπτικοῖς Potterus, de-
 leto οὐ ante πιστεύεται.

καθῆκει Potterus.

26. αὐτῷ Potterus. αὐτὸ L.

μαθητεύουσα φιλοσοφία προκόπτειν εἰς ἀλήθειαν. ἀλλ’
 “ αἱ μὲν τρίχες ἠρίθμηνται” καὶ τὰ εὐτελῆ κινήματα, 30
 φιλοσοφία δὲ πῶς οὐκ ἐν λόγῳ; καίτοι καὶ τῷ Σαμψὼν
 ἐν ταῖς θριξίν ἡ δύναμις ἐδόθη, ἵνα καὶ τὰς ἀποβλήτους
 5 τῶν ἐν τῷ βίῳ τέχνας τὰς κειμένας καὶ μενούσας μετὰ
 τὴν ἕξοδον τῆς ψυχῆς χαμαὶ μὴ ἄνευ τῆς θείας δυνάμεως
 820P. ἐνοῆσαι δίδοσθαι. αὐτίκα φησὶν ἡ πρόνοια ἄνωθεν ἐκ
 τῶν προηγουμένων καθάπερ κεφαλῆς εἰς πάντας διήκει,
 ὡς “ τὸ μύρον” φησὶ “ τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα
 10 τὸν Ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν ὠαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ,” του-
 τέστι τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως, “ δι’ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο 35
 καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν” οὐκ εἰς τὸν τοῦ σώ-
 ματος κόσμον, ἕξωθεν δὲ τοῦ λαοῦ φιλοσοφία καθάπερ
 ἐσθῆς.
 15 154. Οἱ τοίνυν φιλόσοφοι οἱ εἰς τὴν οἰκείαν συναί-
 σθησιμὴν πνεύματι αἰσθητικῶς συνασκηθέντες, ἐπὶ μὴ
 μέρος φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὴν αὐτοτελῶς φιλοσοφίαν πο-
 λυπραγμονῶσι, φιλαλήθως τε καὶ ἀτύφως προσμαρτυ-
 ροῦντες τῇ ἀληθείᾳ, κὰν παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις ἐπὶ τῶν
 20 καλῶς εἰρημένων προκόπτωσι εἰς σύνεσιν, κατὰ τὴν 40
 θείαν διοίκησιν τὴν ἄρρητον ἀγαθότητα τὴν ἐκάστοτε εἰς
 τὸ ἀμεινον κατὰ τὸ ἐγχωροῦν προσαγομένην τὴν τῶν
 ὄντων φύσιν, ἔπειτα οὐχ Ἑλλησι μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρ-
 βάρους ὁμιλήσαντες ἐπὶ τὴν πίστιν ἐκ συνασκήσεως κοινῆς
 25 εἰς σύνεσιν ἰδίαν ἄγονται, παραδεξάμενοι δὲ τὸν θεμέλιον
 τῆς ἀληθείας δύναμιν προσλαμβάνουσι προϊέναι πρόσω
 ἐπὶ τὴν ζήτησιν, κἀνθένδε ἀγαπῶσι μὲν μαθητευσάμενοι,

1. προκόπτειν] μὴ προκόπτειν L,
 sed μὴ punctis notato.

2. Luc. xii. 7.

7. ἐνοῆσαι Klotzius. ἐνοῆσαι L.
 ἐνοῆσαι δύνασθαι H. MS. ἐνοῆση
 Syllb.

ib. Luc. xiii. 5; xvi. 17.

9. Psalm. cxxxiii. 2.

11. Joann. i. 3.

18. φιλαλήθως Potterus. φιλα-
 ληθῶς L.

20. καλῶς Potterus. καλῶν L.

25. τὸν Syllb. τὴν L.

γνώσεως δὲ ὀριγνώμενοι σπεύδουσιν εἰς σωτηρίαν. ταύτη
 45 φησὶν ἢ γραφὴ “πνεῦμα αἰσθήσεως” δεδόσθαι τοῖς τεχ-
 νίταις ἐκ τοῦ θεοῦ, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλ’ ἢ φρόνησίς ἐστι,
 δύναμις ψυχῆς θεωρητικῆ τῶν ὄντων καὶ τοῦ ἀκολούθου
 ὁμοίου τε καὶ ἀνομοίου διακριτικῆ τε αὖ καὶ συνθετικῆ 5
 καὶ προστακτικῆ καὶ ἀπαγορευτικῆ τῶν τε μελλόντων
 καταστοχαστικῆ. διατείνει δὲ οὐκ ἐπὶ τὰς τέχνας μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτήν.

155. Τί δὴ ποτε οὖν καὶ ὁ ὄφης “φρόνιμος” εἴρηται ;
 ἐπεὶ κὰν τοῖς πονηρέμασιν ἔστιν εὐρεῖν ἀκολουθίαν τινὰ 10
 50 καὶ διάκρισιν καὶ σύνθεσιν καὶ στοχασμὸν τῶν μελλόν-
 των. καὶ τὰ πλείεστα τῶν ἀδικημάτων διὰ τοῦτο λανθάνει,
 ὅτι προσοικονομοῦνται σφίσιν οἱ κακοὶ τὸ πάντη τε καὶ
 πάντως τὰς τιμωρίας διαφεύγειν. πολυμερῆς δὲ οὔσα ἡ
 φρόνησις δι’ ὅλου τεταμένη τοῦ κόσμου διὰ τε τῶν ἀνθρω- 15
 294 S. πίνων ἀπάντων καθ’ ἕκαστον αὐτῶν μεταβάλλει τὴν προσ-
 ηγορίαν, καὶ ἐπειδὰν μὲν ἐπιβάλλῃ τοῖς πρώτοις αἰτίοις,
 νόησις καλεῖται, ὅταν δὲ ταύτην ἀποδεικτικῶ λόγῳ βε-
 βαιώσῃται, γνῶσις τε καὶ σοφία καὶ ἐπιστήμη ὀνομάζεται, 821 P.
 ἐν δὲ τοῖς εἰς εὐλάβειαν συντείνουσι γινομένη καὶ ἄνευ 20
 θεωρίας παραδεξαμένη τὸν ἀρχικὸν λόγον κατὰ τὴν ἐν
 αὐτῇ ἐξεργασίας τήρησιν πίστις λέγεται, κὰν τοῖς αἰσθη-
 5 τοῖς πιστωσαμένη τό γε δοκοῦν, ὡς ἐν τούτοις, ἀληθέστα-
 τον, δόξα ὀρθή, ἐν τε αὖ ταῖς μετὰ χειρουργίας πράξεισι
 τέχνῃ, ὅπου δ’ ἄνευ θεωρίας τῶν πρώτων αἰτίων τηρήσει 25
 τῶν ὁμοίων καὶ μεταβάσει ποιήσει τινὰ ὄρμην καὶ σύστα-
 σιν, ἐμπειρία προσαγορεύεται. ἴδιον δὲ ἐστὶν ἐκείνου καὶ

1. ὀριγνώμενοι Syll. ὀριγνόμενοι ^λ infra p. 823. ἐπιβαλον.
 L. 23. πιστωσαμένη] πιστησαμένη ty-
 2. Exod. xxviii. 3. potheta in V.
 9. Genes. iii. 2. 27. ἴδιον δὲ ἐστὶν ἐκείνου Hein-
 16. αὐτῶν om. MS. Ottob. ssius praeceunte Herveto. ἴδιόν ἐστιν
 17. ἐπιβάλλῃ V. ἐπιβάλῃ ^λ L, ut ἐκείνο L.

τῷ ὄντι κύριον καὶ ἡγεμονικόν, ὃ ἐπὶ πᾶσι προσλαμβάνει
μετὰ τὴν βεβαίαν πίστιν ἅγιον κατ' ἐπισκοπὴν ὁ πιστεύ-
σας πνεῦμα.

1 56. Διαφορωτέρας ἄρα αἰσθήσεως φιλοσοφία μετα-
5 λαβοῦσα ὡς ἐκ τῶν προειρημένων δεδήλωται φρονήσεως 10
μετέχει. ἡ γοῦν περὶ τῶν νοηθέντων λογικὴ διέξοδος
μετὰ αἰρέσεως καὶ συγκαταθέσεως διαλεκτικὴ λέγεται,
βεβαιωτικὴ μὲν τῶν περὶ ἀληθείας λεγομένων δι' ἀπο-
δείξεως, διακρουστικὴ δὲ τῶν ἐπιφερομένων ἀποριῶν.
10 κινδυνεύουσι τοίνυν οἱ φάσκοντες μὴ θεόθεν φιλοσοφίαν
δεῦρο ἦκειν ἀδύνατον εἶναι λέγειν πάντα τὰ ἐπὶ μέρους
γινώσκειν τὸν θεόν, μηδὲ μὴν πάντων εἶναι τῶν καλῶν
αἴτιον καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἕκαστον αὐτῶν τυγχάνη. οὐκ
ἂν δὲ τὴν ἀρχὴν ὑπέστη τι τῶν ὄντων ἀβουλήτως ἔχοντας 15
15 τοῦ θεοῦ, εἰ δὲ βουλομένου, θεόθεν ἢ φιλοσοφία, τοιαύτην
εἶναι βουληθέντος αὐτὴν οἷα ἐστίν, διὰ τοὺς μὴ ἄλλως
ἢ οὕτως ἀφεξομένους τῶν κακῶν. ὁ γάρ τοι θεὸς πάντα
οἶδεν, οὐ μόνον τὰ ὄντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐσόμενα καὶ ὡς
ἔσται ἕκαστον, τὰς τε ἐπὶ μέρους κινήσεις προορῶν πάντ'
20 ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει. γυμνὴν ἔσωθεν τὴν ψυχὴν
βλέπων καὶ τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκάστου τῶν κατὰ μέρος
ἔχει δι' αἰῶνος, καὶ ὅπερ ἐπὶ τῶν θεάτρων γίνεται καὶ
ἐπὶ τῶν ἐκάστου μερῶν, κατὰ τὴν ἐνόρασίν τε καὶ 20
περιόρασιν καὶ συνόρασιν, τοῦτο ἐπὶ τοῦ θεοῦ γίνεται.
25 ἀθρόως τε γὰρ πάντα καὶ ἕκαστον ἐν μέρει μιᾷ προσβολῇ
προσβλέπει, οὐ πάντα μέντοι κατὰ τὴν προηγουμένην
ἐπέρεισιν.

1 57. Ἦδη γοῦν πολλὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ καὶ διὰ τινος
λογισμοῦ ἀνθρωπίνου λαμβάνει τὴν γένεσιν θεόθεν τὴν
30 ἔναυσιν εἰληφότα. αὐτίκα ἢ ὑγίεια διὰ τῆς ἰατρικῆς καὶ

19. πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπα-
κούει] Hom. II. 3, 277. Ἡελίος θ'
ὡς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις.

23. ἐνόρασιν] ἀνόρασιν H. MS.

29. ὑγίεια] ὑγεία L.

ἡ εὐεξία διὰ τῆς ἀλειπτικῆς καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τῆς χρη-
 ματιστικῆς λαμβάνει γένεσίν τε καὶ παρουσίαν κατὰ πρό-
 25 νοιαν μὲν τὴν θείαν, κατὰ συνεργίαν δὲ τὴν ἀνθρωπίνην.
 θεόθεν δὲ καὶ ἡ σύνεσις. αὐτίκα τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει
 μάλιστα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν προαίρεσις ὑπακούει. 822 P.
 5 δίοπερ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν μὲν ἔστιν καὶ τῶν κακῶν
 ἀνθρώπων πολλὰ τῶν προτερημάτων, γίνεται δ' ὁμως
 ὠφέλιμα μόνοις τοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ σπουδαίοις, ὧν χάριν
 αὐτὰ ἐποίησεν ὁ θεός· πρὸς γὰρ τῶν ἀγαθῶν χρήσιν
 ἀνδρῶν ἡ τῶν θεοδωρήτων δύναμις πέφυκεν. ἀλλὰ καὶ 10
 αἱ τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων ἐπίνοιαι κατὰ ἐπίπνοιαν θείαν
 30 γίνονται διατιθεμένης πῶς τῆς ψυχῆς καὶ διαδιδομένου τοῦ
 θείου θελήματος εἰς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς τῶν ἐν μέρει
 θείων λειτουργῶν συλλαμβανομένων εἰς τὰς τοιαύτας
 διακονίας· κατὰ τε γὰρ τὰ ἔθνη καὶ πόλεις νενέμνεται 15
 τῶν ἀγγέλων αἱ προστασίαι, τάχα δὲ καὶ τῶν ἐπὶ μέρους,
 ὧν ἐνίοις ἀποτετάχεται τινες.

158. Ὁ γοῦν ποιμὴν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον κήδεται
 προβάτων, καὶ μάλιστα τούτοις σύνεστι προσεχεστέρα ἡ
 ἐπισκοπὴ, ὅσοι διαπρεπεῖς τὰς φύσεις τε καὶ δυνατοὶ τὰ 20
 35 πλήθη συνωφελεῖν ὑπάρχουσιν. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ἡγεμο-
 νικοὶ καὶ παιδευτικοὶ, δι' ὧν ἡ ἐνέργεια τῆς προνοίας ἀριδῆ-
 λως δείκνυται, ὅπηνίκα ἂν ἢ διὰ παιδείας ἢ δι' ἀρχῆς τινος
 καὶ διοικήσεως εὖ ποιεῖν ἐθέλη τοὺς ἀνθρώπους ὁ θεός.
 ἐθέλει δὲ πάντοτε· διὸ συγκινεῖ τοὺς ἐπιτηδεῖους εἰς τὴν 25
 ὠφέλιμον ἔξεργασίαν τῶν πρὸς ἀρετὴν τε καὶ εἰρήνην καὶ

6. κοινὰ Hoeschelius. κοινὰ μὲν L.

11. ἐπίπνοιαν Sylb. cum Herveto. ἐπίνοιαν L. in textu et in lem-
 mate.

12. γίνονται] γίγονται L. In L. lemma in margine, ὅτι καὶ τῶν ἐνα-
 ρέτων ἀνθρώπων ἐπίνοια κατὰ θείαν ἐπίνοιαν γίνεται.

16. καὶ τῶν] κατὰ τοὺς Low-
 thius.

17. ἐνίοις] ἀνίοις MS. Ottob.

21. οὗτοι —] Lemma in L. ὅρα οἰά φησιν ὁ σοφὸς καὶ περὶ τῶν θείων λειτουργῶν ἀγγέλων. Et paullo post, καὶ ταῦτα ὡς ἀξιολογώτατα καὶ πολλῆς ἐπιστασίας ἐπάξια καὶ τῆς θείας κηδε-
 μονίας καὶ φιλανθρωπίας οικειώτατα.

εἰς εὐποιίαν συντεινόντων. τὸ δὲ ἐνάρετον πᾶν ἀπ' ἀρετῆς τέ ἐστι καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀναφέρεται, καὶ ἤτοι πρὸς τὸ γενέσθαι σπουδαίους δίδοται ἢ πρὸς τὸ ὄντας χρῆσθαι 40 τοῖς κατὰ φύσιν προτερήμασι· συνεργεῖ γὰρ ἔν τε τοῖς 5 καθ' ὅλου ἔν τε τοῖς ἐπὶ μέρους.

159. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀδικίαν προσνέμοντας τῷ διαβόλῳ ἐναρέτου πράγματος τοῦτον τῆς φιλοσοφίας δοτῆρα ποιεῖν; κινδυνεύει γὰρ εὐμενέστερος 823 P. τοῖς Ἑλλησιν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γεγονέαι τῆς 10 θείας προνοίας τε καὶ γνώμης. ἔμπαλιν δ', οἶμαι, νόμου ἴδιον καὶ λόγου παντὸς ὀρθοῦ τὸ προσῆκον ἐκάστω καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἀποδιδόναι. ὡς γὰρ ἡ λύρα μόνου τοῦ κιθαριστοῦ καὶ ὁ αὐλὸς τοῦ αὐλητοῦ, οὕτως τὰ 45 προτερήματα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶ κτήματα, καθάπερ 15 φύσις τοῦ ἀγαθοποιοῦ τὸ ἀγαθοποιεῖν, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν. κακὸν δὲ οὐκ ἂν ποιῆσαι ἀγαθὸς, ὡς οὐδὲ τὸ φῶς σκότος ἢ ψῦξις τὸ πῦρ. οὕτως ἔμπαλιν ἢ κακία οὐκ ἂν τι ἐνάρετον ποιῆσαι· ἐνέργεια γὰρ αὐτῆς τὸ κακοποιεῖν ὡς τοῦ σκότους τὸ συγχεῖν 20 τὰς ὄψεις. οὐ τοίνυν κακίας ἔργον ἢ φιλοσοφία ἐναρέτους ποιούσα. λείπεται δὴ θεοῦ, οὐ μόνον τὸ ἀγαθύνειν ἔργον ἐστὶν, καὶ πάνθ' ὅσα παρὰ θεοῦ δίδονται, καλῶς δίδοταί τε 50 καὶ λαμβάνεται. ναὶ μὴν ἢ χρῆσις τῆς φιλοσοφίας οὐκ ἐστὶν ἂν κακῶν, ἀλλ' ἢ τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων δέδο- 25 ται. δῆλον καὶ ὅθεν δεδώρηται, παρὰ τῆς κατ' ἀξίαν τὰ

12. ἐπιβάλλον V. ἐπιβάλλον L. ut p. 820. ἐπιβάλλη.

17. ποιῆσαι vel ποιήσκει Hoesche- lius. ποιήσκει L.

ib. ψύξις Syll. ψύξει L.

18. ποιῆσαι Syll. ποιῆσαι L, ut ἐννοῆσαι pro ἐννόησαι p. 819 extr.

23. οὐκ ἐστὶν ἂν κακῶν] Haec vel corrupta vel defecta esse ἂν par-

ticula ostendit absurde illata. Nec proxima δῆλον καὶ ὅθεν—recte sunt adjuncta, pro quo δῆλον δὲ καὶ—exspectes, nisi haec praecedentium verborum apodosis est. In L lemma in margine ὅτι ἢ φιλοσοφία ἀγαθὸν οὐσα οὐχ ὑπάρχει τῶν κακῶν εὐρετῆς, ἀλλ' ὑπάρχει (vel ὑπάρχουσα) τοῦ παντὸς ἀγαθοῦ δοτῆρος θεοῦ τοῖς ἀρίστοις δέδοται τῶν ἐλλήνων.

προσῆκοντα ἐκάστοις ἀπονεμούσης δηλονότι προνοίας.
 295 S. εἰκότως οὖν Ἰουδαίοις μὲν νόμος, Ἑλλησι δὲ φιλοσοφία
 μέχρι τῆς παρουσίας, ἐντεῦθεν δὲ ἡ κλήσις ἡ καθολικὴ εἰς
 περιούσιον δικαιοσύνης λαὸν κατὰ τὴν ἐκ πίστεως διδα-
 σκαλίαν συνάγοντος δι' ἐνὸς τοῦ κυρίου τοῦ μόνου ἐνὸς 5
 ἀμφοῖν θεοῦ, Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μᾶλλον δὲ παν-
 τὸς τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους.

160. Φιλοσοφίαν πολλάκις εἰρήκαμεν τὸ κατὰ φιλο-
 5 σοφίαν ἐπιτευκτικὸν τῆς ἀληθείας, καὶ μερικὸν τυγχάνη,
 ἥδη δὲ καὶ τὰ ἐν τέχναις ἀγαθὰ ὡς ἐν τέχναις θεόθεν ἔχει 10
 τὴν ἀρχήν. ὡς γὰρ τὸ τεχνικῶς τι ποιεῖν ἐν τοῖς τῆς
 τέχνης θεωρήμασι περιέχεται, οὕτω τὸ φρονίμως ὑπὸ τὴν
 φρόνησιν τέτακται, ἀρετὴ δὲ ἡ φρόνησις καὶ ἴδιον αὐτῆς
 γνωρίζειν τὰ τε ἄλλα καὶ πολὺ πρότερον τὰ καθ' ἑαυτὴν,
 ἢ τε σοφία δύναμις οὐσα οὐκ ἄλλο τί ἐστίν ἢ ἐπιστήμη 15
 τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν, “ τοῦ θεοῦ δὲ ἡ
 γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.” θεόθεν ἦκειν τὰ ἀγαθὰ τοῖς
 10 ἀνθρώποις διδάσκουσα εἴρηκεν ἡ γραφὴ, δυνάμει θείᾳ καὶ
 ἰσχυΐ τῆς διαδόσεως καθηκούσης εἰς ἀνθρωπίνην βοήθειαν.
 αὐτίκα τρεῖς τρόποι πάσης ὠφελείας τε καὶ μεταδόσεως 20
 ἄλλω παρ' ἄλλου, ὁ μὲν κατὰ παρακολούθησιν, ὡς ὁ
 παιδοτρίβης σχηματίζων τὸν παῖδα, ὁ δὲ καθ' ὁμοίωσιν, ὡς
 ὁ προτρεπόμενος ἕτερον εἰς ἐπίδοσιν τῷ προεπιδοῦναι, καὶ ὁ
 μὲν συνεργεῖ τῷ μαθάνοντι, ὁ δὲ συνωφελεῖ τὸν λαμβά- 824 P.
 νοντα. τρίτος δὲ ἐστίν ὁ τρόπος ὁ κατὰ πρόσταξιν, ὅπου 25
 15 ὁ παιδοτρίβης μηκέτι διαπλάσσωσιν τὸν μαθάνοντα μηδὲ
 ἐπιδεικνὺς δι' ἑαυτοῦ τὸ πάλαισμα εἰς μίμησιν τῷ παιδί,
 ὡς ἥδη ἐντριβεστέρω, προστάττει ἐξ ὀνόματος τὸ πάλαι-
 σμα.

10. ὡς ἐν τέχναις] ὡς ἂν αἱ τέχναι
 Sylb.

16. Corinth. I x. 26.

25. τρόπος Sylb. ὁ τρόπος L.

28. ὡς ἥδη Sylb. ὡς δὲ ἥδη L.

161. Ὁ γνωστικὸς τοίνυν θεόθεν λαβὼν τὸ δύνασθαι
 ὠφελεῖν ὀνίνησι τοὺς μὲν τῇ παρακολουθήσει σχηματίζων,
 τοὺς δὲ τῇ ἐξομοίωσει προτρεπόμενος, τοὺς δὲ καὶ τῇ
 προστάξει παιδεύων καὶ διδάσκων. ἀμέλει καὶ αὐτὸς τοῖς
 5 ἴσοις παρὰ τοῦ κυρίου ὠφέληται. οὕτως οὖν καὶ ἡ θεόθεν
 διατείνουσα εἰς ἀνθρώπους ὠφέλεια γνώριμος καθίσταται,
 συμπαρακαλούντων ἀγγέλων· καὶ δι' ἀγγέλων γὰρ ἡ θεία 20
 δύναμις παρέχει τὰ ἀγαθὰ, εἴτ' οὖν ὀρωμένων εἴτε καὶ μῆ-
 τοιοῦτος καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κυρίου τρόπος.
 10 ὅτε δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπινοίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἐπι-
 λογισμοὺς ἐμπνεῖ τι καὶ ἡ θεία δύναμις καὶ ἐντίθησι ταῖς
 φρεσὶν ἰσχύν τε καὶ συναίσθησιν ἀκριβεστέραν, μένος τε
 καὶ θάρσος προθυμίας ἐπὶ τε τὰς ζητήσεις ἐπὶ τε τὰ ἔργα
 παρέχουσα, ἔκκειται δ' ὅμως καὶ πρὸς μίμησίν τε καὶ
 15 ἐξομοίωσιν ἡμῖν θαυμαστὰ τῷ ὄντι καὶ ἅγια τὰ τῆς
 ἀρετῆς ὑποδείγματα διὰ τῶν ἀναγεγραμμένων πράξεων. 25
 καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τῆς πράξεως εἶδος ἐμφανέστατον διὰ
 τε τῶν διαθηκῶν τῶν κυριακῶν διὰ τε τῶν παρ' Ἑλλησι
 νόμων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν παρηγγελ-
 20 μένων. καὶ συνελόντι φάναι πᾶσα ὠφέλεια βιωτικὴ κατὰ
 μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον ἀπὸ τοῦ παντοκράτορος θεοῦ τοῦ
 πάντων ἐξηγουμένου πατρὸς δι' υἱοῦ ἐπιτελεῖται, ὃς καὶ
 διὰ τοῦτο “σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων” φησὶν ὁ ἀπό-
 στολος, “μάλιστα δὲ πιστῶν” κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς ὑπὸ
 25 τῶν προσεχῶν ἐκάστοις κατὰ τὴν τοῦ προσεχοῦς τῷ 30
 πρώτῳ αἰτίῳ κυρίου ἐπίταξίν τε καὶ πρόσταξιν.

4. διδάσκων] καὶ ὀρωμένῳ εἴτε καὶ
 μῆ addit H. MS. quae rectius
 scripta paullo post leguntur.

10. ὅτε Syll. ὅτε L.

11. θεία δύναμις Lowthius. θεία
 om. L, sed expressit in lemmate,

ὅτι καὶ αὐτὸς φησὶν ἐμπνεῖσθαι ὑπὸ
 τῆς θείας δυνάμεως καὶ ἐντίθεσθαι
 ἰσχύν ταῖς φρεσὶν κατὰ τὰς ἐπινοίας
 τῶν ἀνθρώπων.

24. Timoth. I iv. 10.

26. κυρίου Lowthius. κυρίῳ L.

ΚΕΦ. ΙΗ.

162. Ὁ γνωστικὸς δ' ἡμῖν ἐν τοῖς κυριωτάτοις αἰέ ποτε διατρίβει, εἰ δέ που σχολὴ καὶ ἀνέσεως καιρὸς ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἀντὶ τῆς ἄλλης ῥαθυμίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐφάπτεται φιλοσοφίας, οἷον τρωγάλιόν τι 5 ἐπὶ τῷ δείπνῳ παροψώμενος, οὐ τῶν κρειττόνων ἀμελήσας, προσλαβὼν δὲ ἐφ' ὅσον πρέπει καὶ ταῦτα δι' ἅς προεῖπον αἰτίας. οἱ δὲ τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ περιττῶν 35 τῆς φιλοσοφίας ὀρεχθέντες καὶ μόνοις τοῖς ἐριστικοῖς 825 P. προσανέχοντες σοφίσμασι τῶν ἀναγκαίων καὶ κυριωτάτων ἀπελείφθησαν, οἱ τὰς σκιὰς ἀτεχνῶς τῶν λόγων διώκοντες. καλὸν μὲν οὖν τὸ πάντα ἐπίστασθαι, ὅτῳ δὲ ἀσθενεῖ ἐπεκτείνεσθαι ἢ ψυχὴ πρὸς τὴν πολυμαθὴ ἐμπειρίαν, τὰ προηγούμενα καὶ βελτίω αἰρήσεται μόνα. ἢ γὰρ τῷ ὄντι ἐπιστήμη, ἣν φαμὲν μόνον ἔχειν τὸν γνωστικόν, 15 κατάληψις ἐστὶ βεβαία διὰ λόγων ἀληθῶν καὶ βεβαίων ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας γνῶσιν ἀνάγουσα, ὁ δὲ ἐπιστήμων τοῦ 40 ἀληθοῦς περὶ ὃ δὴ ποτ' οὖν αὐτίκα καὶ τοῦ ψεύδους περὶ τὸ αὐτὸ ἐπιστήμων ὑπάρχει. καὶ γὰρ οὖν εἶ πως ἔχειν μοι φαίνεται ὁ λόγος ἐκεῖνος, εἰ φιλοσοφητέον· αὐτὸ γάρ 20 τι αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ φιλοσοφητέον· οὐ γὰρ τις καταγνοίῃ ἄν τινος μὴ τοῦτο πρότερον ἐγνωκώς. φιλοσοφητέον ἄρα.

163. Τούτων οὕτως ἐχόντων τοὺς Ἑλληνας χρῆ διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐκμανθάνειν ἕνα μόνον σέβειν θεὸν 25 τὸν ὄντως ὄντα παντοκράτορα, ἔπειτα διὰ τοῦ ἀποστόλου

6. παροψώμενος] Rarum verbum παροψώμενος, quod Luciano de mercede cond. c. 26. restituit Iensius pro παραψόμενος vel παραψάμενος. Aoristum παροψήσασθαι annotavit Pollux 10, 17.

10. τῶν ἀναγκαίων] μετὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων MS. Ottob.

22. καταγνοίῃ scripsi pro καταγνῆ et addidi ἄν.

26. ἔπειτα Syllb. cum Herveto. ἐπεὶ L.

διδάσκεσθαι τοῦτο “ ἡμῖν δὲ οὐδὲν εἶδωλον ἐν κόσμῳ,” 45
 ἐπεὶ μηδὲν ἀπεικόνισμα τοῦ θεοῦ οἶόν τε ἐν γενητοῖς εἶναι,
 προσεπιδιδάσκεσθαι δὲ ὡς οὐδὲ τούτων ὦν σέβουσι τὰ
 ἀγάλματα εἶεν ἂν αἱ εἰκόνες· οὐ γάρ πω τοιοῦτον κατὰ
 5 τὸ σχῆμα τὸ τῶν ψυχῶν γένος ὅποια διαπλάσσουσιν
 Ἕλληνες τὰ ξόανα. ψυχαὶ μὲν γὰρ ἀόρατοι, οὐ μόνον
 αἱ λογικαὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν ἀλόγων ζῴων, τὰ δὲ σώματα
 αὐτῶν μέρη μὲν αὐτῶν οὐδέποτε γίνεται τῶν ψυχῶν,
 ὄργανα δὲ ὦν μὲν ἐνιζήματα, ὦν δὲ ὀχήματα, ἄλλων δὲ
 10 ἄλλον τρόπον κτήματα. 50

164. Ἄλλ’ οὐδὲ τῶν ὀργάνων τὰς εἰκόνας οἶόν τε
 ἀπομιμείσθαι ἐναργῶς, ἐπεὶ καὶ τὸν ἥλιόν τις, ὡς ὀράται,
 πλασσέτω καὶ τὴν ἱριν τοῖς χρώμασιν ἀπεικαζέτω, ἐπὶ δὲ
 ἀπολείπωσι τὰ εἶδωλα, τότε ἀκούσονται τῆς γραφῆς “ ἐὰν
 15 μὴ πλεονάσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλείον τῶν γραμματέων 296 S.
 καὶ Φαρισαίων,” τῶν κατὰ ἀποχὴν κακῶν δικαιουμένων
 σὺν τῷ μετὰ τῆς ἐν τούτοις τελειώσεως καὶ τῷ “ τὸν
 πλησίον ἀγαπᾶν” καὶ εὐεργετῆν δύνασθαι, οὐκ ἔσσεσθε
 “ βασιλικοί.” ἡ ἐπίτασις γὰρ τῆς κατὰ τὸν νόμον δικαιο-
 20 σύνης τὸν γνωστικὸν δείκνυσιν. οὕτως τις κατὰ τὸ ἡγε-
 μονοῦν τοῦ οἰκείου σώματος τὴν κεφαλὴν ταγεῖς ἐπὶ τὴν
 ἀκρότητα τῆς πίστεως χωρήσας τὴν γνώσιν αὐτὴν, περὶ
 826 P. ἦν πάντα ἐστὶ τὰ αἰσθητήρια, ἀκροτάτης ὁμοίως τεύ- 5
 ξεται τῆς κληρονομίας. τὸ δὲ ἡγεμονικὸν τῆς γνώσεως
 25 σαφῶς ὁ ἀπόστολος τοῖς διαθρεῖν δυναμένοις ἐνδείκνυται
 τοῖς Ἑλλαδικοῖς ἐκείνοις γράφων Κορινθίοις ὧδέ πως
 “ ἐλπίδα δὲ ἔχοντες ἀξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν
 ὑμῖν μεγαλυθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν

1. ἡμῖν δὲ—] Lemma in L ἐπί-
 στησον ὅπως ἐρμηνεύει τὸ οὐδὲν εἶδω-
 λον ἐν κόσμῳ.

ib. Corinth. I viii. 4.

2. γενητοῖς] γεννητοῖς Arcerius.

7. ἀλόγων Sylb. ἄλλων L.

14. Matth. v. 20.

19. Jacob. ii. 8.

27. Corinth. II x. 15 sq.

εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι” οὐ τὴν ἐπέκτα-
 σιν τοῦ κηρύγματος τὴν κατὰ τὸν τόπον λέγων, ἐπεὶ καὶ
 10 “ ἐν Ἀχαΐᾳ ” πεπλεονακέει τὴν πίστιν αὐτός φησιν.

165. Φέρεται δὲ καὶ ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων καὶ
 “ ἐν ταῖς Ἀθήναις ” κηρύξας τὸν λόγον, ἀλλὰ τὴν γνώσιν 5
 διδάσκει τελείωσιν οὖσαν τῆς πίστεως ἐπέκεινα περισ-
 σεύειν τῆς κατηχήσεως κατὰ τὸ μεγαλείον τῆς τοῦ κυρίου
 διδασκαλίας καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα. διὸ καὶ
 ὑποβὰς ἐπιφέρει “ εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ’ οὐ
 τῇ γνώσει.” πλὴν οἱ γε ἐπὶ τῷ κατειληφθαι τὴν ἀλήθειαν 10
 αὐχοῦντες τῶν Ἑλλήνων εἰπάτωσαν ἡμῖν παρὰ τίνος
 15 μαθόντες ἀλαζονεύονται. παρὰ θεοῦ μὲν γὰρ οὐκ ἂν
 φήσαιεν, παρὰ ἀνθρώπων δὲ ὁμολογοῦσιν. καὶ εἰ τοῦτο
 ἦτοι γε παρ’ ἑαυτῶν ὄψ’ ἐκμαθόντες, ὥσπερ ἀμέλει καὶ
 τετυφωμένοι τινὲς αὐτῶν αὐχοῦσιν, ἢ παρ’ ἐτέρων τῶν 15
 ὁμοίων. ἀλλ’ οὐκ ἐχέγγυοι διδάσκαλοι περὶ θεοῦ λέγοντες
 ἄνθρωποι καθ’ ὃ ἄνθρωποι· οὐ γὰρ ἀξιόχρεός γε ἄνθρωπός
 τε ὢν καὶ περὶ θεοῦ τάληθῆ λέγειν ὁ ἀσθενὴς καὶ ἐπίκτητος
 περὶ τοῦ ἀγεννήτου καὶ ἀφθάρτου καὶ τὸ ἔργον περὶ τοῦ
 πεποικητός. 20

166. Εἶθ’ ὁ μὴ περὶ αὐτοῦ τάληθῆ λέγειν δυνάμενος
 20 ἄρ’ οὐ πλέον οὐδὲ τὰ περὶ θεοῦ πιστευτός; ὅσον γὰρ
 δυνάμει θεοῦ λείπεται ἄνθρωπος, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος
 αὐτοῦ ἐξασθενεῖ καὶ μὴ θεὸν, ἀλλὰ περὶ θεοῦ λέγει καὶ
 τοῦ θείου λόγου. ἀσθενὴς γὰρ φύσει ὁ ἀνθρώπιος λόγος 25
 καὶ ἀδύνατος φράσαι θεὸν, οὐ τούνομα λέγω· κοινὸν γὰρ
 τοῦτο οὐ φιλοσόφων μόνον ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ ποιητῶν,
 οὐδὲ τὴν οὐσίαν—ἀδύνατον γάρ—, ἀλλὰ τὴν δύναμιν καὶ
 τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ. καίτοι οἱ ἐπιγραφόμενοι θεὸν διδάσκα-
 25 λον μόγις εἰς ἔννοιαν ἀφικνοῦνται θεοῦ τῆς χάριτος αὐτοὺς 30

3. Corinth. II i. 1.

5. Actor. c. 17.

9. Corinth. II xi. 6.

συλλαμβανούσης εἰς ποσὴν ἐπίγνωσιν, οἷον θελήματι θέλημα καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι τὸ ἅγιον πνεῦμα θεωρεῖν ἐθίζοντες, “ὅτι πνεῦμα τὰ βάθη τοῦ θεοῦ ἐρευνᾷ, ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος.” μόνη τοίνυν
 5 ἢ παρ’ ἡμῖν θεοδίδακτός ἐστι σοφία, ἀφ’ ἧς αἱ πᾶσαι πηγαὶ τῆς σοφίας ἤρτηνται, ὅσαι γε τῆς ἀληθείας στοχάζονται. ἀμέλει ὡς ἂν τοῦ κυρίου ἦκοντος εἰς ἀνθρώπους τοῦ διδάξαντος ἡμᾶς μυρίοι σημάντορες, καταγγελεῖς, ἐτοι-
 827 P. μασταὶ, πρόδρομοι, ἄνωθεν ἐκ καταβολῆς κόσμου, δι’ ἔργων, 30
 10 διὰ λόγων προμηνύοντες, προφητεύοντες ἐλεύσεσθαι, καὶ ποῦ καὶ πῶς καὶ τίνα τὰ σημεῖα.

167. Ἀμέλει πρόρρωθεν προμελετᾷ ὁ νόμος καὶ ἡ προφητεία, ἔπειτα δὲ ὁ πρόδρομος δείκνυσι τὸν παρόντα, μεθ’ ὃν οἱ κήρυκες τῆς ἐπιφανείας τὴν δύναμιν ἐκδιδάσκοντες
 15 μηνύουσιν μόνοις καὶ οὐδὲ τούτοις ἅπασιν ἤρσαν, ἀλλὰ Πλάτωνι μὲν Σωκράτης καὶ Ξενοκράτει Πλάτων, Ἀριστοτέλει δὲ Θεοφράστῳ καὶ Κλεάνθει Ζήνων, οἱ τοὺς ἰδίους μόνου αἰρετιστὰς ἔπεισαν, ὁ δὲ γε τοῦ διδασκάλου 35
 τοῦ ἡμετέρου λόγος οὐκ ἔμεινεν ἐν Ἰουδαίᾳ μόνῃ, καθάπερ
 20 ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡ φιλοσοφία, ἐχύθη δὲ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πείθων Ἑλλήνων τε ὁμοῦ καὶ βαρβάρων κατὰ ἔθνος καὶ κόμην καὶ πόλιν πᾶσαν, οἴκους ὅλους καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον
 τῶν ἐπακηκοότων, καὶ αὐτῶν γε τῶν φιλοσόφων οὐκ ὀλίγους ἤδη ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν μεθιστὰς. καὶ τὴν μὲν φιλο-
 25 σοφίαν τὴν Ἑλληνικὴν εἰάν ὁ τυχὼν ἄρχων κωλύσῃ, οἴχεται παραχρῆμα, τὴν δὲ ἡμετέραν διδασκαλίαν ἔκτοτε 40
 σὺν καὶ τῇ πρώτῃ καταγγελίᾳ κωλύουσιν ὁμοῦ βασιλεῖς καὶ τύραννοι καὶ οἱ κατὰ μέρος ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες μετὰ τῶν μισθοφόρων ἀπάντων, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἀπείρων
 30 ἀνθρώπων καταστρατευόμενοί τε ἡμῶν καὶ ὅση δύναμις ἐκκόπτειν πειρώμενοι, ἢ δὲ καὶ μᾶλλον ἀνθεῖ· οὐ γὰρ ὡς

3. Corinth. I ii. 10, 14.

17. δὲ addit L, omisit typhotheta in V.

ἀνθρωπίνη ἀποθνήσκει διδασκαλία οὐδ' ὡς ἀσθενὴς μαραινεται δωρεά· οὐδεμία γὰρ ἀσθενὴς δωρεὰ θεοῦ, μένει δὲ
45 ἀκώλυτος διωχθήσεσθαι εἰς τέλος προφητευθεῖσα.

168. Εἶτα περὶ μὲν ποιητικῆς Πλάτων “κοῦφον γάρ
τι χρῆμα καὶ ἱερὸν ποιητῆς” γράφει “καὶ οὐχ οἴος τε 5
ποιεῖν, πρὶν ἂν ἔνθεός τε καὶ ἔκφρων γένηται.” καὶ ὁ
Δημόκριτος ὁμοίως “ποιητῆς δὲ ἄσσα μὲν ἂν γράφη μετ'
ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἱεροῦ πνεύματος καλὰ κάρτα ἐστίν.”
ἴσμεν δὲ οἷα ποιηταὶ λέγουσιν. τοὺς δὲ τοῦ παντοκρά-
τορος προφήτας θεοῦ οὐκ ἂν τις καταπλαγείῃ ὄργανα 10
θείας γενομένης φωνῆς; καθάπερ οὖν ἀνδριάντα ὑποπλα-
50 σάμενοι τοῦ γνωστικοῦ, ἥδη μὲν ἐπεδείξαμεν ὅς ἐστι
μέγεθός τε καὶ κάλλος ἡθους αὐτοῦ ὡς ἐν ὑπογραφῇ
δηλώσαντες· ὁποῖος γὰρ κατὰ τὴν θεωρίαν ἐν τοῖς φυσι-
κοῖς μετὰ ταῦτα δηλωθήσεται, ἐπὰν περὶ γενέσεως κόσμου 15
διαλαμβάνειν ἀρξώμεθα.

16. Subscriptum in L Στρωματεὺς ἕκτος ὁ καὶ ζήτα.

Σ Τ Ρ Ω Μ Α Τ Ε Ω Ν Η'.

ARGUMENTUM.

CAP. I. Verum gnosticum maxime sincerum esse dei cultorem immeritoque ab incredulis tanquam atheum calumniis affici (§. 1-4). C. II. Dei filium omnium esse gubernatorem a patre constitutum ipsumque hominum curam gerere et servatorem esse (§. 5-12). C. III. Gnosticum id agere ut deo ejusque filio sit quam simillimus (§. 13-21). C. IV. Ethnicos effinxisse deos sibi simillimos tam forma externa quam internis animi motibus: unde fontem et originem omnis superstitionis esse (§. 22-27). C. V. Animam sanctam praestantius esse dei templum quovis aedificio manu facto (§. 28, 29). C. VI. Preces et gratiarum actiones a mente pura indesinenter oblatas omni sacrificio longe esse potiores (§. 30-34). C. VII. Quali oratione utatur gnosticus verus et quo modo a deo exaudiatur (§. 35-49). C. VIII. Illum ita colere veritatem ut ne jure quidem jurando opus sit (§. 50, 51). C. IX. His virtutibus multo magis pollere illum qui alios docendi munus in se suscepit (§. 52-54). C. X. Quibus gradibus ad veram perfectionem tendat gnosticus (§. 55-59). C. XI. Vitam ejus describere pergit et explicat potissimum quam sit fortis in malis ipsaque etiam morte toleranda, si deus ita jusserit (§. 60-68). C. XII. Eundem esse beneficum et continentem et humana omnia despiciere (§. 69-80). C. XIII. Eundem delictis in se commissis veniam dare (§. 81-83). C. XIV. Hanc gnostici perfecti descriptionem claudit illustratione adhibita e Corinth. I vi. 1 sqq., quem locum paraphrasticè exponit (§. 84-88). C. XV. Respondet illorum exprobrationi, qui

1. ΚΑΗΜΕΝΤΟΣ om. LV.

ἔβδομος ὁ καὶ ἦτα L. Στρωματέων τῶν

2. ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ Η'] στρωματέων

εἰς ὄκτῶ ὁ ἔβδομος V.

ecclesiae se adungere recusant propter haeresium dissensiones (§. 89-92). C. XVI. Duas rationes proponit, quibus vera fides ab haeresi distingui queat: primum ad scripturas recurrendo atque ex iis de disciplina quavis iudicium dicendo (§. 93-105). C. XVII. Secundum examinando quatenam fuerit prior traditio, ecclesiaene an ea quam haeretici venditant (§. 106-108). C. XVIII. Ex mystica sententia legis de mundis et immundis animantibus Judaeos et haeticos ab ecclesia distingui posse ostendit (§. 109-111).

ΚΕΦ. Α.

ἮΔΗ δὲ καιρὸς ἡμᾶς παραστήσαι τοῖς Ἑλλησι μόνον ὄντως εἶναι θεοσεβῆ τὸν γνωστικὸν, ὡς ἀναμαθόντας τοὺς φιλοσόφους οἷός τέ ἐστιν ὁ τῷ ὄντι Χριστιανὸς τῆς ἑαυτῶν ἀμαθίας καταγνῶναι, εἰκῆ μὲν καὶ ὡς ἔτυχεν διώκον- 5
 τας τοῦνομα, μάτην δὲ ἀθέους ἀποκαλοῦντας τοὺς τὸν τῷ ὄντι θεὸν ἐγνωκότας. ἐναργεστέροις δ', οἶμαι, πρὸς τοὺς φιλοσόφους χρῆσθαι προσήκει τοῖς λόγοις, ὡς ἐπατεῖν ἐκ 829 P.
 10 τῆς παρ' αὐτοῖς παιδείας ἤδη γεγυμνασμένους δύνασθαι, καὶ εἰ μηδέπω ἀξιόους ἑαυτοὺς μεταλαβεῖν τῆς τοῦ πιστεῦ- 10
 σαι δυνάμεως παρεσχῆκασιν. τῶν δὲ λέξεων τῶν προφητικῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐπιμνησθησόμεθα, κατὰ τοὺς ἐπικαίρους τόπους ὕστερον ταῖς γραφαῖς συγγρασόμενοι, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν δηλούμενα σηματοῦμεν κεφαλαιωδῶς τὸν χριστιανισμὸν ὑπογράφοντες, ἵνα μὴ διακόπτωμεν τὸ συν- 15
 εχὲς τοῦ λόγου συμπαραλαμβάνοντες τὰς γραφὰς, καὶ
 15 ταῦτα τοῖς μηδέπω συνιείσιν τὰς λέξεις αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τὰ σημαινόμενα ἐνδειξώμεθα, τότε αὐτοῖς ἐκ περιουσίας πιστεύσασιν καὶ τὰ μαρτύρια φανερωθήσεται. κὰν ἑτεροῖά
 τισι τῶν πολλῶν καταφαίνεται τὰ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα 20
 τῶν κυριακῶν γραφῶν, ἰστέον ὅτι ἐκείθεν ἀναπνεῖ τε καὶ
 ζῆ καὶ τὰς ἀφορμὰς ἀπ' αὐτῶν ἔχοντα τὸν νοῦν μόνον, οὐ

6. τοὺς τὸν Syll. τοὺς om. L. περιλαμβάνοντες L.

16. συμπαραλαμβάνοντες Syll. συμ-

τὴν λέξιν, παριστᾶν ἐπαγγέλλεται. ἢ τε γὰρ ἐπὶ πλέον ἐπεξεργασία μὴ κατὰ καιρὸν γινομένη περισσῇ δόξειεν ἂν εἰκότως τό τε μῆδ' ὅλως ἐπεσκέφθαι τὸ κατεπεῖγον ῥάθυ- 20
μον κομιδῇ καὶ ἐνδεές, “μακάριοι” δὲ ὡς ἀληθῶς “οἱ
5 ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια κυρίου, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητή-
σουσιν αὐτόν,” μαρτυροῦσιν δὲ περὶ κυρίου ὁ νόμος καὶ οἱ
προφήται.

2. Πρόκειται τοίνυν παραστῆσαι ἡμῖν μόνον τὸν γνω-
στικὸν ὄσιόν τε καὶ εὐσεβῆ θεοπρεπῶς τὸν τῷ ὄντι θεὸν
10 θρησκέουτα, τῷ θεοπρεπεῖ δὲ τὸ θεοφιλὲς ἔπεται καὶ
φιλόθεον. τίμιον μὲν οὖν ἅπαν τὸ ὑπερέχον ἡγείται κατὰ
τὴν ἀξίαν, καὶ τιμητέον ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς τοὺς ἄρχον-
τας καὶ τοὺς γονεῖς καὶ πάντα τὸν πρεσβύτερον, ἐν δὲ 25
τοῖς διδακτοῖς τὴν ἀρχαιοτάτην φιλοσοφίαν καὶ τὴν
15 πρεσβίστην προφητείαν, ἐν δὲ τοῖς νοητοῖς τὸ πρεσβύ-
τερον ἐν γενέσει, τὴν ἄχρονον ἀναρχον ἀρχὴν τε καὶ
ἀπαρχὴν τῶν ὄντων τὸν υἱὸν, παρ' οὗ ἐκμανθάνειν τὸ
ἐπέκεινα αἴτιον τὸν πατέρα τῶν ὅλων τὸ πρέσβιστον καὶ
πάντων εὐεργετικώτατον, οὐκέτι φωνῇ παραδιδόμενον,
20 σεβάσματι δὲ καὶ σιγῇ μετὰ ἐκπλήξεως ἀγίας σεβαστὸν
καὶ σεπτὸν κυριώτατα λεγόμενον μὲν πρὸς τοῦ κυρίου
ὡς οἷόν τε ἦν ἐπαίειν τοῖς μανθάνουσι, νοοῦμενον δὲ πρὸς 30
γέ τῶν ἐξειλεγμένων εἰς γνῶσιν παρὰ κυρίου “τῶν τὰ
αἰσθητήρια” φησὶν ὁ ἀπόστολος “συγγεγυμνασμένων.”
25 3. Θεραπεία τοίνυν τοῦ θεοῦ ἡ συνεχὴς ἐπιμέλεια τῆς
ψυχῆς τῷ γνωστικῷ καὶ ἡ περὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ κατὰ τὴν
830 P. ἀδιάλειπτου ἀγάπην ἀσχολία· τῆς γὰρ περὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους θεραπείας ἡ μὲν βελτιωτικῆ, ἡ δὲ ὑπηρετικῆ· ἰατρικὴ
μὲν σώματος, φιλοσοφία δὲ ψυχῆς βελτιωτικῆ. γονεῦσιν
30 μὲν ἐκ παίδων καὶ ἡγεμόσιν ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων ὑπη- 35
ρετικῆ ὠφέλεια προσγίνεται. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν

4. Psalm. cxix. 2.

24. Hebr. v. 14.

ἐκκλησίαν τὴν μὲν βελτιωτικὴν οἱ πρεσβύτεροι σώζουσιν
 εἰκόνα, τὴν ὑπηρετικὴν δὲ οἱ διάκονοι. ταύτας ἄμφω τὰς
 διακονίας ἄγγελοί τε ὑπηρετοῦνται τῷ θεῷ κατὰ τὴν τῶν
 περιγείων οἰκονομίαν καὶ αὐτὸς ὁ γνωστικὸς θεῷ μὲν δια-
 κονούμενος, ἀνθρώποις δὲ τὴν βελτιωτικὴν ἐνδεικνύμενος 5
 θεωρίαν, ὅπως ἂν καὶ παιδεύειν ἢ τεταγμένος εἰς τὴν τῶν
 40 ἀνθρώπων ἐπανόρθωσιν· θεοσεβῆς γὰρ μόνος ὁ καλῶς
 καὶ ἀνεπιλήπτως περὶ τὰ ἀνθρώπεια ἐξυπηρετῶν τῷ θεῷ.
 ὥσπερ γὰρ θεραπεία φυτῶν ἀρίστη καθ' ἣν γίνονται οἱ
 καρποὶ καὶ συγκομίζονται ἐπιστήμη καὶ ἐμπειρία γεωρ- 10
 γικῇ τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐξ αὐτῶν παρεχομένη τοῖς ἀνθρώ-
 ποῖς, οὕτως ἡ θεοσέβεια τοῦ γνωστικοῦ τοὺς καρποὺς τῶν
 δι' αὐτοῦ πιστευσάντων ἀνθρώπων εἰς ἑαυτὴν ἀναδεχομένη
 ἐν ἐπιγνώσει πλειόνων γινομένων καὶ ταύτῃ σωζομένων
 συγκομιδὴν ἀρίστην δι' ἐμπειρίας ἐργάζεται. ἡ δ' ἡ θεο- 15
 45 πρέπεια ἕξις ἐστὶ τὸ πρέπον τῷ θεῷ σώζουσα θεοφιλῆς ὁ
 θεοπρεπῆς μόνος. οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ εἰδὼς τὸ πρέπον καὶ
 κατὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ κατὰ τὸν βίον ὅτῳ βιωτέον ἐσο-
 μένῳ καὶ δι' ἐξομοιουμένῳ ἤδη θεῷ.

4. Ταύτῃ ἄρα φιλόθεος τὸ πρῶτον. ὡς γὰρ ὁ τιμῶν 20
 τὸν πατέρα φιλοπάτωρ, οὕτως ὁ τιμῶν τὸν θεὸν φιλόθεος.
 ἡ καὶ μοι καταφαίνεται τρία εἶναι τῆς γνωστικῆς δυνάμεως
 ἀποτελέσματα, πρῶτον τὸ γινώσκειν τὰ πράγματα, δεύτερον
 50 τὸ ἐπιτελεῖν ὅ τι ἂν ὁ λόγος ὑπαγορεύῃ, καὶ τρίτον τὸ πα- 831 P.
 διδόναι δύνασθαι θεοπρεπῶς τὰ παρὰ τῇ ἀληθείᾳ ἐπικε- 25
 κρυμμένα. ὁ τοίνυν θεὸν πεπεισμένος εἶναι παντοκράτορα
 καὶ τὰ θεῖα μυστήρια παρὰ τοῦ μονογενοῦς παιδὸς αὐτοῦ
 ἐκμαθὼν πῶς οὗτος ἄθεος; ἄθεος μὲν γὰρ ὁ μὴ νομίζων
 298 S. εἶναι θεὸν, δεισιδαίμων δὲ ὁ δεδιὼς τὰ δαιμόνια, ὁ πάντα

9. γίνονται] γίγονται L.

14. γινομένων] γιγομένων L.

15. ἡ δ' Syll. ἡ (η a m. sec.
superscr.) L. ἡδ' V.

20. φιλόθεος Syll. φιλόθεός τε L.

22. ἡ Syll. ἡ L.

23. πρῶτον addidi.

θειάζων καὶ ξύλον καὶ λίθον καὶ πνεῦμα ἀνθρώπων τε
λογικῶς βιοῦντι καταδεδουλωμένος.

ΚΕΦ. Β.

5 Πίστις οὖν τὸ εἶδέναι θεὸν ἢ πρώτη μετὰ τῆς τοῦ
σωτήρος διδασκαλίας τὴν πεποιθήσιν τὸ κατὰ μηδένα
τρόπον ἄδικα δρᾶν, τοῦτ' εἶναι πρέπον ἡγέισθαι τῇ ἐπι-
γνώσει τοῦ θεοῦ. ταύτη κράτιστον μὲν ἐν γῇ ἄνθρωπος
ὁ θεοσεβέστατος, κράτιστον δὲ ἐν οὐρανῷ ἄγγελος, τὸ
πλησιαίτερον κατὰ τόπον καὶ ἤδη καθαρώτερον τῆς αἰω- 5
10 νίου καὶ μακαρίας ζωῆς μεταλαγχάνων. τελειοτάτη δὴ
καὶ ἀγιωτάτη καὶ κυριωτάτη καὶ ἡγεμονικωτάτη καὶ βασι-
λικωτάτη καὶ εὐεργετικωτάτη ἢ υἱοῦ φύσις ἢ τῶ μόνῳ παν-
τοκράτορι προσεχεστάτη. αὕτη ἢ μεγίστη ὑπεροχή, ἢ τὰ
πάντα διατάσσεται κατὰ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς καὶ τὸ
15 πᾶν ἄριστα οἰακίζει, ἀκαμάτῳ καὶ ἀτρύτῳ δυνάμει πάντα
ἐργαζομένη, δι' ὧν ἐνεργεῖ τὰς ἀποκρύφους ἐννοίας ἐπι-
βλέπουσα. οὐ γὰρ ἐξίσταται ποτε τῆς αὐτοῦ περιωπῆς 10
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, οὐ μεριζόμενος, οὐκ ἀποτεμνόμενος, οὐ
μεταβαίνων ἐκ τόπου εἰς τόπον, πάντη δὲ ὧν πάντοτε καὶ
20 μηδαμῇ περιεχόμενος, ὅλος νοῦς, ὅλος φῶς πατρῶον, ὅλος
ὀφθαλμὸς, πάντα ὀρῶν, πάντα ἀκούων, εἰδὼς πάντα,
δυνάμει τὰς δυνάμεις ἐρευνῶν. τούτῳ πᾶσα ὑποτέτακται
στρατιὰ ἀγγέλων τε καὶ θεῶν τῶ λόγῳ τῶ πατρικῶ τὴν
ἀγίαν οἰκονομίαν ἀναδεδεγμένῳ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, δι'
25 ὧν καὶ πάντες αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' οἱ μὲν κατ' ἐπί-

1. ἀνθρώπων—βιόντι (debebat βι-
οῦντι) καταδεδουλωμένος Syll. ἄνθρω-
πον—βιοῦντα καταδεδουλωμένον L.

5. πεποιθήσιν] ἐνεργεῖ addit Low-
thius.

10. τελειοτάτη] τελειωτάτη L.

19. πάντη Syll. παντὶ L.

20. πατρῶον Syll. πατρῶος L.

24. ἀναδεδεγμένῳ Syll. ἀναδε-
δειγμένῳ L.

15 γνωσιν, οἱ δὲ οὐδέπω, καὶ οἱ μὲν ὡς φίλοι, οἱ δὲ ὡς οἰκέται πιστοὶ, οἱ δὲ ὡς ἀπλῶς οἰκέται.

6. Ὁ διδάσκαλος οὗτος ὁ παιδεύων μυστηρίοις μὲν τὸν γνωστικὸν, ἐλπίσι δὲ ἀγαθαῖς τὸν πιστὸν καὶ παιδείᾳ τῇ ἐπανορθωτικῇ δι' αἰσθητικῆς ἐνεργείας τὸν σκληροκάρ- 5 διον. ἐντεῦθεν ἡ πρόνοια ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ καὶ πανταχοῦ. 832 P. υἱὸν δὲ εἶναι τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτον εἶναι τὸν σωτήρα καὶ κύριον ὃν ἡμεῖς φαμὲν, ἄντικρυς αἱ θεῖαι παριστᾶσι προ- φητεῖαι. ταύτῃ ὁ πάντων κύριος Ἑλλήνων τε καὶ βαρ- 20 βάρων τοὺς ἐθέλοντας πείθει. οὐ γὰρ βιάζεται τὸν ἐξ 10 αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν λαβεῖν διὰ τοῦ ἐλέσθαι καὶ πάντα ἀποπληρῶσαι τὰ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λαβέσθαι τῆς ἐλπίδος δυνάμενον. οὗτός ἐστιν ὁ διδοὺς καὶ τοῖς Ἑλλησι τὴν φιλοσοφίαν διὰ τῶν ὑποδεεστέρων ἀγγέλων· εἰσὶ γὰρ συνδιανενημένοι προστάζει θεῖα τε καὶ ἀρχαῖα ἄγγελοι 15 κατὰ ἔθνη. ἀλλ' ἡ μερὶς κυρίου ἡ δόξα τῶν πιστευόντων. ἤτοι γὰρ οὐ φροντίζει πάντων ἀνθρώπων ὁ κύριος, καὶ 25 τοῦτο ἢ τῷ μὴ δύνασθαι πάθει ἂν, ὅπερ οὐ θεμιτὸν, ἀσθε- νείας γὰρ σημεῖον, ἢ τῷ μὴ βούλεσθαι δυνάμενος, οὐκ ἀγαθοῦ δὲ τὸ πάθος· οὐκ οὐκ ὑπὸ τρυφῆς ῥάθυμος ὁ δι' 20 ἡμᾶς τὴν παθητὴν ἀναλαβὼν σάρκα· ἢ κήδεται τῶν συμπάντων, ὅπερ καὶ καθήκει τῷ κυρίῳ πάντων γενο- μένῳ· σωτὴρ γὰρ ἐστίν, οὐχὶ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ. πρὸς δὴ ὅσον ἐπιτηδειότητος ἕκαστος εἶχεν τὴν ἑαυτοῦ διέειμεν εὐεργεσίαν, Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις καὶ τοῖς ἐκ τούτων 25 προωρισμένοις μὲν, κατὰ δὲ τὸν οἰκείον καιρὸν κεκλημένοις πιστοῖς τε καὶ ἐκλεκτοῖς.

30 7. Οὐτ' οὖν φθονοίῃ ποτ' ἂν τισιν ὁ πάντας μὲν ἐπ' ἴσης κεκληκῶς, ἐξαιρέτους δὲ τοῖς ἐξαιρέτως πεπιστευ- κόσιν ἀπονείμας τιμὰς, οὐθ' ὑφ' ἑτέρου κωλυθείῃ ποτ' ἂν 30 ὁ πάντων κύριος καὶ μάλιστα ἐξυπηρετῶν τῷ ἀγαθοῦ

καὶ παντοκράτορος θελήματι πατρός. ἀλλ' οὐδὲ ἄπτεται
 τοῦ κυρίου ἀπαθοῦς ἀνάρχως γενομένου φθόνος, οὐδὲ μὴν
 τὰ ἀνθρώπων οὕτως ἔχει ὡς φθονητὰ εἶναι πρὸς τοῦ
 κυρίου, ἄλλος δὲ ὁ φθονῶν, οὗ καὶ πάθος ἦψατο. καὶ
 5 μὴν οὐδ' ὑπὸ ἀγνοίας ἔστιν εἰπεῖν μὴ βούλεσθαι σώζειν 35
 τὴν ἀνθρωπότητα τὸν κύριον διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπως
 ἐκάστου ἐπιμελητέον. ἀγνοια γὰρ οὐχ ἄπτεται τοῦ θεοῦ
 τοῦ πρὸ καταβολῆς κόσμου συμβούλου γενομένου τοῦ
 πατρός. αὕτη γὰρ ἦν σοφία “ἣ προσέχαιρεν” ὁ παντο-
 10 κράτωρ θεός· δύναμις γὰρ τοῦ θεοῦ ὁ υἱός, ἅτε πρὸ
 πάντων τῶν γενομένων ἀρχικώτατος λόγος τοῦ πατρὸς,
 καὶ σοφία αὐτοῦ κυρίως ἂν καὶ διδάσκαλος λεχθείη τῶν
 δι' αὐτοῦ πλασθέντων· οὐδὲ μὴν ὑπὸ τινος ἡδονῆς περι-
 σπώμενος καταλείπει ποτ' ἂν τὴν ἀνθρώπων κηδεμονίαν, 40
 15 ὅς γε καὶ τὴν σάρκα τὴν ἐμπαθῆ φύσει γενομένην ἀνα-
 833 P. λαβὼν εἰς ἕξιν ἀπαθείας ἐπαίδευσεν. πῶς δ' ἂν εἴη
 σωτὴρ καὶ κύριος, εἰ μὴ πάντων σωτὴρ καὶ κύριος ;
 ἀλλὰ τῶν μὲν πεπιστευκότων σωτὴρ, διὰ τὸ γινῶναι
 βεβουλησθαι, τῶν δὲ ἀπειθησάντων κύριος, ἔστ' ἂν ἐξ-
 20 ομολογήσασθαι δυνηθέντες οἰκείας καὶ καταλλήλου τῆς δι'
 αὐτοῦ τύχωσιν εὐεργεσίας. πᾶσα δὲ ἡ τοῦ κυρίου ἐνέργεια
 ἐπὶ τὸν παντοκράτορα τὴν ἀναφορὰν ἔχει καὶ ἔστιν ὡς
 εἰπεῖν πατρικὴ τις ἐνέργεια ὁ υἱός. 45

8. Οὐκ ἂν οἶν ποτε ὁ σωτὴρ μισάνθρωπος, ὅς γε διὰ
 25 τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλανθρωπίαν σαρκὸς ἀνθρωπίνης
 εὐπάθειαν οὐχ ὑπεριδῶν, ἀλλ' ἐνδυσάμενος ἐπὶ τὴν κοινὴν
 τῶν ἀνθρώπων ἐλήλυθεν σωτηρίαν. κοινὴ γὰρ ἡ πίστις
 τῶν ἐλομένων. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἰδίου ποτ' ἂν ἀμελοίῃ
 ἔργου, τῷ μόνῳ τῶν ἄλλων ζώων ἀνθρώπῳ ἐννοίαν κατὰ

2. οὐδὲ μὴν scripsi pro οὔτε μὴν. λείπει.

5. οὐδ' Klotzius. οὐθ' L.

9. Proverb. viii. 30.

14. καταλείπει scripsi pro κατα-

16. εἴη scripsi pro ἔστι.

19. ἐξομολογήσασθαι Syllb. ἐξομο-

λογήσεσθαι L.

τὴν δημιουργίαν ἐνεστάχθαι θεοῦ. οὐδ' ἂν βελτίων τις
 ἄλλη καὶ ἁρμονιωτέρα διοίκησις ἀνθρώπων εἴη τῷ θεῷ
 50 τῆς τεταγμένης. προσήκει γοῦν αἰεὶ τῷ κρείττονι κατὰ
 φύσιν ἡγεῖσθαι τοῦ χείρονος, καὶ τῷ δυναμένῳ καλῶς τι
 διέπειν ἀποδεδόσθαι τὴν ἐκείνου διοίκησιν. ἔστιν δὲ τὸ 5
 ὡς ἀληθῶς ἄρχον τε καὶ ἡγεμονοῦν ὁ θεῖος λόγος καὶ ἡ
 τούτου πρόνοια, πάντα μὲν ἐφορῶσα, μηδεὶν δὲ τῶν
 299 S. οἰκείων ἑαυτῆς παρορῶσα τὴν ἐπιμέλειαν. οὗτοι δ' ἂν
 εἶεν οἱ ἐλόμενοι οἰκείοι εἶναι αὐτῷ οἱ διὰ πίστεως τελειού-
 μενοι. οὗτος ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν θελήματι τοῦ παντο- 10
 κράτορος πατρὸς αἴτιος ὁ υἱὸς καθίσταται πρωτουργὸς
 κινήσεως δύναμις, ἄληπτος αἰσθήσει. οὐ γὰρ ὃ ἦν, τοῦτο
 ὄφθη τοῖς χωρῆσαι μὴ δυναμένοις διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς
 σαρκὸς, αἰσθητὴν δὲ ἀναλαβὼν σάρκα τὸ δυνατὸν ἀνθρώ-
 5 ποῖς κατὰ τὴν ὑπακοὴν τῶν ἐντολῶν δεῖξων ἀφίκται. 15

9. Δύναμις οὖν πατρικὴ ὑπάρχων ῥαδίως περιγίνεται
 ὧν ἂν ἐθέλη, οὐδὲ τὸ μικρότατον ἀπολιπὼν τῆς ἑαυτοῦ
 διοικήσεως ἀφρόντιστον· οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἦν αὐτῷ τὸ ὄλον
 εὖ εἰργασμένον. δυνάμεως δ', οἶμαι, τῆς μεγίστης ἢ πάν-
 των τῶν μερῶν καὶ μέχρι τοῦ μικροτάτου προήκουσα δι' 20
 ἀκριβείας ἐξέτασις πάντων εἰς τὸν πρῶτον διοικητὴν τῶν
 ὄλων ἐκ θελήματος πατρὸς κυβερνῶντα τὴν πάντων σωτη-
 ρίαν, ἐφορῶντων ἐτέρων ὑφ' ἑτερους ἡγουμένους τεταγμέ-
 10 νων, ἔστ' ἂν τις ἐπὶ τὸν μέγαν ἀφίκηται ἀρχιερέα· ἀπὸ
 μιᾶς γὰρ ἄνωθεν ἀρχῆς τῆς κατὰ τὸ θέλημα ἐνεργούσης 25
 ἡρτηται τὰ πρῶτα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα, εἶτα ἐπὶ τέλει
 τοῦ φαινομένου τῷ ἄκρῳ ἢ μακαρία ἀγγελοθεσία, καὶ δὴ
 μέχρις ἡμῶν αὐτῶν ἄλλοι ὑπ' ἄλλοις ἐξ ἑνὸς καὶ δι' ἑνὸς 834 P.
 σωζόμενοι τε καὶ σώζοντες διατετάχεται. ὡς οὖν συγκι-

1. ἐνεστάχθαι Syll. ἐνεστάλθαι
 L.

4. τῷ δυναμένῳ Syll. τοῦ δυνα-
 μένου L.

15. ἀφίκται vel ἀφίκετο Syll.
 ἀφίκηται L.

17. ἀπολιπὼν] ἀπολειπὼν L.

20. προήκουσα Syll. προσήκουσα L.

νεῖται καὶ μικροτάτη σιδήρου μοῖρα τῷ τῆς Ἡρακλείας
λίθου πνεύματι διὰ πολλῶν τῶν σιδηρῶν ἐκτεινομένῳ
δακτυλίῳ, οὕτω καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐλκόμενοι οἱ μὲν ¹⁵
ἐνάρετοι οἰκειοῦνται τῇ πρώτῃ μουῇ, ἐφεξῆς δ' ἄλλοι
⁵ μέχρι τῆς τελευταίας, οἱ δὲ ὑπὸ ἀσθενείας κακοὶ δι' ἀπλη-
στίαν ἄδικον καχεξία περιπεπτωκότες οὔτε κρατοῦντες
οὔτε κρατούμενοι περικαταρρέουσιν ἐλιχθέντες τοῖς πάθεσι
καὶ ἀποπίπτουσι χαμαί. νόμος γὰρ ἄνωθεν οὗτος, αἰρεῖ-
σθαι τὸν βουλούμενον ἀρετῆν.

¹⁰ 10. Διὸ καὶ αἱ ἐντολαὶ αἱ κατὰ νόμον τε καὶ πρὸ τοῦ
νόμου οὐκ ἐννόμοις, “δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κείται” τὸν
μὲν ἐλόμενον ζωὴν αἰδίων καὶ μακάριον γέρας λαμβάνειν
ἔταξαν, τὸν δ' αὖ κακία ἡσθέντα συνεῖναι οἷς εἶλετο ²⁰
συνεχώρησαν, πάλιν τε αὖ τὴν βελτιουμένην ἐκάστοτε
¹⁵ ψυχὴν εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν καὶ δικαιοσύνης αὔξησιν βελ-
τίονα ἀπολαμβάνειν ἐν τῷ παντὶ τὴν τάξιν κατὰ προ-
κοπὴν ἐκάστην ἐπεκτεινομένην εἰς ἕξιν ἀπαθείας, ἄχρις
αὖ “καταυτήση εἰς ἄνδρα τέλειον” τῆς γνώσεώς τε ὁμοῦ
καὶ κληρονομίας ὑπεροχῆν. αὗται αἱ σωτήριοι περιτροπαί
²⁰ κατὰ τὴν τῆς μεταβολῆς τάξιν ἀπομερίζονται καὶ χρόνοις
καὶ τόποις καὶ τιμαῖς καὶ γνώσεσι καὶ κληρονομίαις καὶ ²⁵
λειτουργίαις καθ' ἐκάστην ἐκάστης ἕως τῆς ἐπαναβεβηκυίας
καὶ προσεχοῦς τοῦ κυρίου ἐν αἰδιότητι θεωρίας. ἀγωγὸν
δὲ τὸ ἐραστὸν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεωρίαν παντὸς τοῦ
²⁵ ὅλου ἑαυτὸν τῇ τῆς γνώσεως ἀγάπῃ ἐπιβεβληκός τῇ
θεωρίᾳ.

11. Διὸ καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς ἔδωκεν, τὰς τε προτέρας

2. ἐκτεινομένῳ Lowthius. ἐκτει-
νομένη L.

7. περικαταρρέουσιν] Hoc verbo
usus est Lysias p. 185, 19. τοὺς νεω-
σοίκους καὶ τὰ τεῖχη περικαταρρέοντα.
et Clemens ipse p. 89. περικαταρρέ-
οντες τῇ φθορᾷ.

11. Timoth. I i. 9.

15. ἐπίδοσιν Canterus apud Syll.
et Fed. Morellus. ἐπίδοσιν (γη a m.
pr. superscripto) L. unde ἐπίγησιν V.
ἐπίκτησιν Syll.

18. Ephes. iv. 13.

τάς τε δευτέρας ἐκ μιᾶς ἀρυτόμενος πηγῆς ὁ κύριος οὔτε
 τοὺς πρὸ νόμου ἀνόμους εἶναι ὑπεριδὼν οὔτ' αὖ τοὺς μὴ
 30 ἐπαίοντας τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας ἀφηνιάσαι συγχω-
 ρήσας. τοῖς μὲν γὰρ ἐντολὰς, τοῖς δὲ φιλοσοφίαν παρα-
 σχῶν συνέκλεισεν τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν παρουσίαν, ὅτε 5
 ἀναπολόγητός ἐστι πᾶς ὁ μὴ πιστεύσας. ἄγει γὰρ ἐξ
 ἑτέρας προκοπῆς Ἑλληνικῆς τε καὶ βαρβάρου ἐπὶ τὴν
 διὰ πίστεως τελείωσιν. εἰ δέ τις Ἑλλήνων ὑπερβὰς τὸ
 προηγούμενον τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἑλληνικῆς εὐθέως
 ὄρμησεν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν, ὑπερεδίσκευεν 10
 οὗτος, κὰν ιδιώτης ᾗ, τὴν ἐπιτομὴν τῆς σωτηρίας διὰ
 πίστεως εἰς τελείωσιν ἐλόμενος.

835 P.

35 12. Πάντ' οὖν ὅσα μηδὲν ἐκώλυεν ἐκούσιον εἶναι τῷ
 ἀνθρώπῳ τὴν αἵρεσιν συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν ἐποίησέν τε
 καὶ ἔδειξεν, ὅπως ἀμηγέπη καὶ τοῖς ἀμυδρῶς διορᾶν δυνα- 15
 μένοις ὁ τῷ ὄντι μόνος εἰς παντοκράτωρ ἀγαθὸς ἀναφαί-
 νηται θεὸς ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα σώζων διὰ υἱοῦ. κακίας
 δ' αὖ πάντα πάντως ἀνάτιος. πρὸς γὰρ τὴν τοῦ ὄλου
 σωτηρίαν τῷ τῶν ὄλων κυρίῳ πάντα ἐστὶ διατεταγμένα
 καὶ καθόλου καὶ ἐπὶ μέρους. ἔργον οὖν τῆς δικαιοσύνης 20
 τῆς σωτηρίου ἐπὶ τὸ ἀμεινον αἰὲ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον
 40 ἕκαστον προάγειν. πρὸς γὰρ τὴν σωτηρίαν τοῦ κρείτ-
 τουτος καὶ διαμονὴν ἀναλόγως τοῖς ἑαυτῶν ἠέθεσι διοικεῖται
 καὶ τὰ μικρότερα. αὐτίκα μεταβάλλει πᾶν τὸ ἐνάρετον
 εἰς ἀμείνους οἰκήσεις τῆς μεταβολῆς αἰτίαν τὴν αἵρεσιν 25
 τῆς γνώσεως ἔχον, ἣν αὐτοκρατορικὴν ἐκέκτητο ἢ ψυχῆ.
 παιδεύσεις δὲ αἰ ἀναγκαῖαι ἀγαθότητι τοῦ ἐφορῶντος
 μεγάλου κριτοῦ διὰ τε τῶν προσεχῶν ἀγγέλων διὰ τε

1. ἀρυτόμενος] ἀρυττόμενος L.

2. αὖ τοὺς—τῆς βαρβάρου Syll.
αὐτοὺς—τάς βαρβάρους L.

5. ὅτε] ὅθεν vel ὥστε Syll.

12. ἐλόμενος] ἀλάμενος Syll.

21. αἰεὶ] αἰεὶ L.

25. ἀμείνους scripsi pro ἀμείνω.

προκρίσεων ποικίλων καὶ διὰ τῆς κρίσεως τῆς παντελοῦς
τοὺς ἐπὶ πλεόν ἀπηλλαγκώτας ἐκβιάζονται μετανοεῖν.

45

ΚΕΦ. Γ.

13. Τὰ δ' ἄλλα σιγῶ, δοξάζων τὸν κύριον. πλὴν
5 ἐκείνας φημὶ τὰς γνωστικὰς ψυχὰς, τῇ μεγαλοπρεπείᾳ
τῆς θεωρίας ὑπερβαινούσας ἐκάστης ἀγίας τάξεως τὴν
πολιτείαν, καθ' ἃς αἱ μακάριαι θεῶν οἰκῆσεις διωρισμέναι
διακεκλήρωνται, ἀγίας ἐν ἀγίοις λογισθείσας καὶ μετακομι-
σθείσας ὅλας ἐξ ὅλων εἰς ἀμείνους ἀμεινόνων τόπων τόπους
10 ἀφικομένας οὐκ ἐν κατόπτροις ἢ διὰ κατόπτρων ἔτι τὴν
θεωρίαν ἀσπαζομένας τὴν θείαν, ἐναργῆ δὲ ὡς ἐνὶ μάλιστα 50
καὶ ἀκριβῶς εἰλικρινῆ τὴν ἀκόρεστον ὑπερφυῶς ἀγαπώσαις
ψυχαῖς ἐστιωμένας θεῶν αἰδίως αἰδίων, εὐφροσύνην ἀκό-
ρεστον καρπουμένας εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας, ταυ-
15 τότητι τῆς ὑπεροχῆς ἀπάσης τετιμημένας διαμένειν. αὕτη
τῶν καθαρῶν τῇ καρδίᾳ ἢ καταληπτικῇ θεωρία. αὕτη 300 S.
τοίνυν ἢ ἐνέργεια τοῦ τελειωθέντος γνωστικοῦ προσομι-
λεῖν τῷ θεῷ διὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως ἐξομοιούμενον
εἰς δύναμιν τῷ κυρίῳ διὰ πάσης τῆς εἰς τὸν θεὸν θερα-
20 πείας, ἣτις εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων διατείνει σωτηρίαν
κατὰ κηδεμονίαν τῆς εἰς ἡμᾶς εὐεργεσίας κατὰ τε αὐτὴν τὴν
836 P. λειτουργίαν κατὰ τε τὴν διδασκαλίαν κατὰ τε τὴν δι'
ἔργων εὐποιίαν. ναὶ μὴν ἑαυτὸν κτίζει καὶ δημιουργεῖ, 5
πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐπαύοντας αὐτοῦ κοσμεῖ, ἐξομοιούμενος
25 θεῷ ὁ γνωστικὸς τῷ φύσει τὸ ἀπαθὲς κεκτημένῳ, τὸ ἐξ

10. Cf. Corinth. I xiii. 12.

ib. ἔτι Potterus. ἐπὶ L.

16. καταληπτικῇ Potterus. κατα-
ληπτῇ L.

21. τὴν λειτουργίαν κατὰ τε τὴν

διδασκαλίαν κατὰ τε τὴν — εὐποιίαν

Sylb. cum Herveto. τῇ λειτουργίᾳ,

κατὰ τε τῇ διδασκαλίᾳ, κατὰ τε τῇ —
εὐποιᾷ L.

24. πρὸς δὲ Sylb. πρὸς δὲ L.

ἀσκήσεως εἰς ἀπάθειαν συνεσταλμένον ὡς ἐνι μάλιστα
ἐξομοιῶν, καὶ ταῦτα ἀπερισπάστως προσομιλῶν τε καὶ
συνῶν τῷ κυρίῳ. ἡμερότης δ', οἶμαι, καὶ φιλανθρωπία
καὶ μεγαλοπρεπῆς θεοσέβεια γνωστικῆς ἐξομοιώσεως
κανόνες. 5

14. Ταύτας φημὶ τὰς ἀρετὰς “ θυσίαν δεκτὴν εἶναι
παρὰ θεῷ τὴν ἄτυφον καρδίαν” μετ’ ἐπιστήμης ὀρθῆς
10 “ ὀλοκάρπωμα τοῦ θεοῦ” λεγούσης τῆς γραφῆς ἐκφω-
τιζομένου εἰς ἔνωσιν ἀδιάκριτον παντὸς τοῦ ἀναληφθέντος
εἰς ἀγιοσύνην ἀνθρώπου· σφᾶς γὰρ αὐτοὺς αἰχμαλωτίζειν 10
καὶ ἑαυτοὺς ἀναιρεῖν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ τὰς
ἐπιθυμίας φθειρόμενον ἀποκτινύοντας καὶ τὸν καινὸν ἀνι-
στάντας ἐκ τοῦ θανάτου τῆς παλαιᾶς διαστροφῆς τό τε
εὐαγγέλιον ὃ τε ἀπόστολος κελεύουσι, τὰ μὲν πάθη
ἀποτιθεμένους, ἀναμαρτήτους δὲ γενομένους. τοῦτ’ ἦν 15
15 ἄρα ὃ ἠγίσσετο καὶ ὁ νόμος τὸν ἁμαρτωλὸν ἀναιρεῖσθαι
κελεύων καὶ μετατίθεσθαι ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν τὴν ἐκ
πίστεως ἀπάθειαν. ὃ μὴ συνιέντες οἱ νομοδιδάσκαλοι
φιλόνοικον ἐκδεξάμενοι τὸν νόμον ἀφορμὰς τοῖς μάτην
διαβάλλειν ἐπιχειροῦσι παρεσχῆκασι, δι’ ἣν αἰτίαν οὐ 20
θύομεν εἰκότως ἀνενδεεῖ τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι
παρεσχημένῳ, τὸν δ’ ὑπὲρ ἡμῶν ἱερευθέντα δοξάζομεν
σφᾶς αὐτοὺς ἱερεύοντες εἰς τε τὸ ἀνενδεῆς ἐκ τοῦ ἀνεν-
δεοῦς καὶ εἰς τὸ ἀπαθὲς ἐκ τοῦ ἀπαθοῦς. μόνη γὰρ
20 τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ ὁ θεὸς ἦδεται. εἰκότως ἄρα τῷ 25
μὴ νικωμένῳ ἡδοναῖς θυσίαν οὐ προσάγομεν, κάτω που
καὶ οὐδὲ μέχρι νεφῶν τῶν παχυτάτων, μακρὰν δὲ καὶ
τούτων τῆς διὰ τοῦ καπνοῦ ἀναθυμιάσεως φθανούσης εἰς
οὐς καὶ φθάνει.

15. Οὗτ’ οὖν ἐνδεῆς οὐδὲ μὴν φιλήδονον φιλοκερδῆς 30
τε ἢ φιλοχρήματον τὸ θεῖον, πλήρες ὃν καὶ πάντα παρ-

ἔχον παντὶ τῷ γεννητῷ καὶ ἐνδεεῖ, οὔτε θυσίαις οὐδὲ μὴν
 ἀναθήμασιν οὐδ' αὖ δόξῃ καὶ τιμῇ κηλεῖται τὸ θεῖον καὶ
 παράγεται τοιούτοις τισὶν, ἀλλὰ μόνοις τοῖς καλοῖς κάγα- 25
 837 P. 5 ἢ φόβου ἔνεκεν ἀπειλουμένου ἢ δώρων ὑποσχέσει μει-
 ζῶν. ὅσοι δ' οὐ καθεοράκασιν τὸ ἀυθαίρετον τῆς ἀνθρω-
 πίνης ψυχῆς καὶ ἀδούλωτον πρὸς ἐκλογὴν βίου δυσχε-
 ραίνοντες τοῖς γινομένοις πρὸς τῆς ἀπαιδεύτου ἀδικίας οὐ
 νομίζουσιν εἶναι θεόν. ἴσοι τούτοις κατὰ τὴν δόξαν οἱ
 10 τῇ τῶν ἡδονῶν ἀκρασίᾳ καὶ ταῖς ἐξαισιόις λύπαις καὶ
 ταῖς ἀβουλήτοις τύχαις περιπίπτοντες καὶ πρὸς τὰς συμ-
 φορὰς ἀπαυδῶντες οὐ φασιν εἶναι θεόν, ἢ ὄντα μὴ εἶναι 30
 πανεπίσκοπον. ἄλλοι δέ εἰσιν οἱ πεπεισμένοι παραιτη-
 τοὺς εἶναι θυσίαις καὶ δώροις τοὺς νομιζομένους θεοὺς
 15 συναιρομένους ὡς εἰπεῖν αὐτῶν ταῖς ἀκολασίαις καὶ οὐδὲ
 θέλουσι πιστεύειν μόνον εἶναι τὸν ὄντως θεὸν τὸν ἐν
 ταυτότητι τῆς δικαίας ἀγαθωσύνης ὄντα.

16. Εὐσεβῆς ἄρα ὁ γνωστικὸς ὁ πρῶτον ἑαυτοῦ ἐπι-
 μελόμενος, ἔπειτα τῶν πλησίον, ἔν' ὡς ἄριστοι γενώμεθα
 20 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς πατρὶ ἀγαθῷ χαρίζεται σπουδαῖον ἑαυτὸν
 καὶ ὅμοιον τῷ πατρὶ παρεχόμενος καὶ ἄρχοντι ὁ ἀρχό- 35
 μενος, ὅτι τὸ πιστεύειν τε καὶ πείθεσθαι ἐφ' ἡμῖν, κακῶν
 δὲ αἰτίαν καὶ ὕλης ἂν τις ἀσθένειαν ὑπολάβοι καὶ τὰς
 ἀβουλήτους τῆς ἀγνοίας ὁρμᾶς, τὰς τε ἀλόγους δι' ἀμα-
 25 θίαν ἀνάγκας ὑπεράνω καθάπερ θηρίων διὰ μαθήσεως
 ὁ γνωστικὸς γενόμενος τὴν θεῖαν προαίρεσιν μιμούμενος
 εὖ ποιεῖ τοὺς ἐθέλοντας τῶν ἀνθρώπων κατὰ δύναμιν,
 καὶ εἰς ἀρχὴν κατασταίῃ ποτὲ, καθάπερ ὁ Μωσῆς, ἐπὶ
 σωτηρίᾳ τῶν ἀρχομένων ἡγήσεται καὶ τὸ ἄγριον καὶ

1. γεννητῷ] γεννητῷ Arcerius.

2. κηλεῖται Lowthius. καλεῖται

L.

4. προδοῖεν scripsi pro προδοῖεν.

6. οὐ καθεοράκασιν (οὐκ ἀθεοράκασιν

V.) οὐ καθεωράκασιν Syllb.

27. ἐθέλοντας L. θέλοντας V.

28. Μωσῆς] μωσῆς L.

ἀπίστον ἐξημερώσεται τιμῇ μὲν τῶν ἀρίστων, κολάσει
 40 δὲ τῶν μοχθηρῶν τῇ κατὰ λόγον εἰς παιδείαν ἐγγραφο-
 μένῃ. μάλιστα γὰρ ἄγαλμα θεῖον καὶ θεῶ προσημεφές
 ἀνθρώπου δικαίου ψυχῇ, ἐν ἣ δια τῆς τῶν παραγγελμά-
 των ὑπακοῆς τεμενίζεται καὶ ἐνιδρύεται ὁ πάντων ἡγεμῶν 5
 θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων βασιλεύς τε καὶ γεννήτωρ τῶν
 καλῶν νόμος ὦν ὄντως καὶ θεσμὸς καὶ λόγος αἰώνιος
 ἰδίᾳ τε ἐκάστοις καὶ κοινῇ πᾶσιν εἰς ὧν σωτήρ. οὗτος
 ὁ τῶ ὄντι μονογενὴς ὁ τῆς τοῦ παμβασιλέως καὶ παντο-
 45 κράτορος πατὴρ δόξης χαρακτήρ, ἐναποσφραγιζόμενος 10
 τῶ γνωστικῶ τὴν τελείαν θεωρίαν κατ' εἰκόνα τὴν ἑαυτοῦ,
 ὡς εἶναι τρίτην ἤδη τὴν θεῖαν εἰκόνα τὴν ὄση δύναμις 838 P.
 ἐξομοιουμένην πρὸς τὸ δεύτερον αἷτιον, πρὸς τὴν ὄντως
 ζῶν, δι' ἣν ζῶμεν τὴν ἀληθῆ ζῶν, οἷον ἀπογράφοντες
 τὸν γνωστικὸν γινόμενον ἡμῖν περὶ τὰ βέβαια καὶ παν- 15
 τελῶς ἀναλλοιώτα ἀναστρεφόμενον.

17. Ἄρχων οὖν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑαυτοῦ βεβαίαν κατά-
 ληψιν τῆς θείας ἐπιστήμης κεκτημένος τῇ ἀληθείᾳ γνη-
 50 σίως πρόσσεισιν. ἡ γὰρ τῶν νοητῶν γνῶσις καὶ κατάληψις
 βεβαία δεόντως ἀν λέγοιτο ἐπιστήμη, ἥς τὸ μὲν περὶ τὰ 20
 θεῖα ἔργον ἔχει σκοπεῖν τί μὲν τὸ πρῶτον αἷτιον, τί δὲ
 “δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς οὗ γέγονεν οὐδέν”
 τίνα τε αὖ τὰ μὲν ὡς διήκοντα, τὰ δὲ ὡς περιέχοντα, καὶ
 301 S. τίνα μὲν συνημμένα, τίνα δὲ διεξενγμένα, καὶ τίνα τούτων
 ἕκαστον ἔχει τὴν τάξιν καὶ ἣν δύναμιν καὶ ἣν λειτουργίαν 25
 εἰσφέρεται ἕκαστον, εἴ τε αὖ τοῖς ἀνθρώποις τί τε αὐτός

1. ἀρίστων] ἀπίστων L.

3. ἄγαλμα θεῖον καὶ θεῶ προσημεφές] Tragic poetae trimeter esse videtur Nauckio ad Fragm. Trag. p. 688. quocum comparat Ioannis Eugenici verba in Boisson. Anecd. novis p. 343. σύ μοι καὶ ἄνθος καὶ καρπός, ἔρνος Χαρίτων, Ἐμήτιον μέλι

—φῶς, ἄγαλμα θεῖον.

6. γεννήτωρ] γέννητωρ L.

21. ἔχει] ἔχει Syllb.

22. Joann. i. 3.

26. εἴ τε] ἐν δὲ Reinkens in Dissertat. de γνώσει Clementis (Vratisl. a. 1850) p. 33.

ἔστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ τί αὐτῷ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν
 ἔστιν, πῶς τε αὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν προσήκει, τίνες τε
 ἀρεταὶ τούτου καὶ κακίαι τίνες, περί τε ἀγαθῶν καὶ κακῶν
 καὶ τῶν μέσων, ὅσα τε περὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως καὶ
 5 σωφροσύνης τῆς τε ἐπὶ πᾶσι παντελοῦς ἀρετῆς δικαιοσύ-
 νης. ἀλλὰ τῇ μὲν φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ εἰς τὴν τῆς
 σοφίας κατακέχρηται κτήσιν, τῇ δὲ ἀνδρεία οὐκ ἐν τῷ τὰ
 περιστατικὰ ὑπομένειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἡδονῆς τε
 καὶ ἐπιθυμίας, λύπης τε αὖ καὶ ὀργῆς καὶ καθόλου πρὸς
 10 πᾶν ἦτοι τὸ μετὰ βίας ἢ μετὰ ἀπάτης τινὸς ψυχαγωγοῦν
 ἡμᾶς ἀντιτάσσεται. οὐ γὰρ ὑπομένειν δεῖ τὰς κακίας καὶ
 τὰ κακὰ, ἀλλὰ πείθεσθαι καὶ τὰ φοβερὰ ὑπομένειν. χρή-
 σιμος οὖν καὶ ἡ ἀλγηδὼν εὐρίσκεται κατὰ τε τὴν ἰατρικὴν
 καὶ παιδευτικὴν καὶ κολαστικὴν, καὶ διὰ ταύτης ἦθη διορ- 10
 15 θοῦνται εἰς ὠφέλειαν ἀνθρώπων.

18. Εἶδη δὲ τῆς ἀνδρείας καρτερία, μεγαλοφροσύνη,
 μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης καὶ μεγαλοπρέπεια. καὶ δι'
 ἦν αἰτίαν οὔτε μέμψεως οὔτε κακοδοξίας τῆς ἐκ τῶν
 πολλῶν ἀντιλαμβάνεται ὁ γνωστικὸς οὔτε δόξαις οὔτε
 20 κολακείαις ὑποβέβληται, ἐν τε τῷ ὑπομένειν πόνους δια-
 πραττόμενος ἅμα τι τῶν προσηκόντων καὶ ἀνδρείως
 ὑπεράνω πάντων τῶν περιστατικῶν γινόμενος ἀνὴρ τῷ
 ὄντι ἐν τοῖς ἄλλοις ἀναφαίνεται ἀνθρώποις, σώζων τε αὖ 15
 τὴν φρόνησιν σωφροεῖ ἐν ἡσυχιότητι τῆς ψυχῆς παρα-
 25 δεκτικὸς τῶν ἐπαγγελλομένων ὡς οἰκείων κατὰ τὴν ἀπο-
 839 P. στροφὴν τῶν αἰσυχρῶν ὡς ἄλλοτριῶν, γενόμενος κόσμιος
 καὶ ὑπερκόσμιος ἐν κόσμῳ καὶ τάξει πράσσων καὶ οὐδὲν
 οὐδαμῇ πλημμελῶν, πλουτῶν μὲν ὡς ὅτι μάλιστα ἐν τῷ
 μηδενὸς ἐπιθυμεῖν, ἅτε ὀλιγοδεῆς ὢν καὶ ἐν περιουσίᾳ

7. κτήσιν Syll. κτίσιν L.

8. καὶ τῷ] Fort. κἂν τῷ.

9. ὀργῆς] κρατεῖν recte addere

videtur Potterus.

12. κακὰ Syll. κατὰ L.

21. ἅμα τι Arcerius. ἄματι L.

παντὸς ἀγαθοῦ διὰ τὴν γνῶσιν τἀγαθοῦ. δικαιοσύνης
 20 γὰρ αὐτοῦ πρῶτον ἔργον τὸ μετὰ τῶν ὁμοφύλων φιλεῖν
 διάγειν καὶ συνεῖναι τούτοις ἔν τε γῆ καὶ οὐρανῶ.

19. Ταύτη καὶ μεταδοτικὸς ὢν ἂν ἦ κεκτημένος, φιλάν-
 θρωπός τε ὢν μισοπονηρότατος κατὰ τὴν τελείαν ἀπο- 5
 στροφήν κακουργίας πάσης. μαθεῖν ἄρα δεῖ πιστὸν εἶναι
 καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς πέλας καὶ ταῖς ἐντολαῖς ὑπήκοον.
 οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ θεράπων τοῦ θεοῦ ὁ ἐκὼν ταῖς ἐντολαῖς
 ὑπαγόμενος. ὁ δὲ ἤδη μὴ διὰ τὰς ἐντολάς, δι' αὐτὴν δὲ
 τὴν γνῶσιν καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, φίλος οὗτος τοῦ θεοῦ. 10
 25 οὔτε γὰρ φύσει τὴν ἀρετὴν γεννώμεθα ἔχοντες οὔτε γενο-
 μένοις, ὥσπερ ἄλλα τινὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν φυσι-
 κῶς ὕστερον ἐπιγίνεται, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἔθ' ἐκούσιον οὐδὲ
 ἐπαινετὸν, οὐδὲ μὴν ἐκ τῆς τῶν συμβάντων καὶ ἐπιγίνο-
 μένης συνηθείας, ὃν τρόπον ἢ διάλεκτος τελειοῦται ἢ 15
 ἀρετῆ· σχεδὸν γὰρ ἢ κακία τοῦτον ἐγγίνεται τὸν τρόπον,
 οὐ μὴν οὐδὲ ἐκ τέχνης τινὸς ἦτοι τῶν ποριστικῶν ἢ τῶν
 περὶ τὸ σῶμα θεραπευτικῶν ἢ γνῶσις περιγίνεται, ἀλλ'
 οὐδ' ἐκ παιδείας τῆς ἐγκυκλίου. ἀγαπητὸν γὰρ εἰ παρα-
 30 σκευάσαι μόνον τὴν ψυχὴν καὶ διακουῆσαι δύναιτο· οἱ 20
 νόμοι γὰρ οἱ πολιτικοὶ μοχθηρὰς ἴσως πράξεις ἐπισχεῖν
 οἰοί τε.

20. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ λόγοι οἱ πιστικοὶ ἐπιπόλαιοι ὄντες
 ἐπιστημονικὴν τῆς ἀληθείας διαμονὴν παράσχοιεν ἂν.
 φιλοσοφία δὲ ἢ Ἑλληνικὴ οἶον προκαθαίρει καὶ προεθίζει 25
 τὴν ψυχὴν εἰς παραδοχὴν πίστεως, ἐφ' ἣ τὴν γνῶσιν
 ἐποικοδομεῖ ἢ ἀλήθεια. οὗτός ἐστιν, οὗτος ὁ ἀθλητῆς
 ἀληθῶς ὁ ἐν τῷ μεγάλῳ σταδίῳ τῷ καλῷ κόσμῳ τὴν
 ἀληθινὴν νίκην κατὰ πάντων στεφανούμενος τῶν παθῶν.
 35 ὅ τε γὰρ ἀγωνοθέτης ὁ παντοκράτωρ, θεὸς, ὅ τε βρα- 30
 βευτῆς, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ, θεαταὶ δὲ ἄγγελοι

καὶ θεοὶ, καὶ τὸ παγκράτιον τὸ πάμμαχον “οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα,” ἀλλὰ τὰς διὰ σαρκῶν ἐνεργούσας πνευματικὰς ἐξουσίας ἐμπαθῶν παθῶν. τούτων περιγινόμενος τῶν μεγάλων ἀνταγωνισμάτων καὶ οἷον ἄθλους
 5 τινὰς τοῦ πειράζοντος ἐπαρτῶντος καταγωνισάμενος ἐκρά-
 840 P. τησε τῆς ἀθανασίας· ἀπαραλόγιστος γὰρ ἢ τοῦ θεοῦ ψῆφος εἰς τὸ δικαιοῦτατον κρῖμα. κέκληται μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἀγώνισμα τὸ θέατρον, παγκρατιάζουσι δὲ εἰς τὸ στά- 40
 διον οἱ ἄθληταί· καὶ δὴ καὶ τούτων περιγίνεται ὁ πειθή-
 10 νιος τῷ ἀλείπτῃ γενόμενος. πᾶσι γὰρ πάντα ἴσα κείται παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἔστιν αὐτὸς ἀμεμφής, ἐλεεῖται δὲ ὁ δυνάμενος καὶ ὁ βουληθεὶς ἰσχύει· ταύτη καὶ τὸν νοῦν εἰλήφραμεν, ἵνα εἰδῶμεν ὃ ποιοῦμεν, καὶ τὸ “γνώθι σαυ-
 τόν” ἐνταῦθα εἰδέναι ἐφ’ ᾧ γεγόναμεν. γεγόναμεν δὲ εἶναι
 15 πειθήνιοι ταῖς ἐντολαῖς, εἰ τὸ βούλεσθαι σώζεσθαι ἐλοίμεθα. αὕτη που ἢ Ἀδράστεια, καθ’ ἣν οὐκ ἔστι διαδράναι τὸν θεόν.

21. Τὸ ἄρα ἀνθρώπειον ἔργον εὐπέθεια θεῷ σωτηρίαν 45
 κατηγγελκότι ποικίλην δι’ ἐντολῶν, εὐαρέστησις δὲ ὁμο-
 20 λογία. ὁ μὲν γὰρ εὐεργέτης προκατάρχει τῆς εὐποιίας, ὁ δὲ μετὰ τῶν δεόντων λογισμῶν παραδεξάμενος προθύμως καὶ φυλάξας τὰς ἐντολὰς πιστὸς οὗτος, ὁ δὲ καὶ εἰς δύναμιν ἀμειβόμενος δι’ ἀγάπης τὴν εὐποιίαν ἤδη φίλος. μία δὲ ἀμοιβὴ κυριωτάτη παρὰ ἀνθρώπων, ταῦτα δρᾶν
 25 ἄπερ ἀρεστὰ τῷ θεῷ. καθάπερ γὰρ ἰδίου γεννήματος καὶ κατὰ τι συγγενοῦς ἀποτελέσματος ὁ διδάσκαλος καὶ 50
 σωτὴρ ἀναδέχεται τὰς ὠφελείας τε καὶ ἐπανορθώσεις τῶν ἀνθρώπων εἰς ἰδίαν χάριν τε καὶ τιμὴν, καθάπερ καὶ τὰς εἰς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ βλάβας ἰδίας ἀχαριστίας τε

1. Cf. Ephes. vi. 12.

9. καὶ τούτων Syll. ἐκ τούτων L.

16. διαδράναι Potterus. διαδρά-
 ναι L.

25. ἀρεστὰ Syll. ἄριστα L.

ib. γὰρ scripsi, quod expressit
 Hervetus. ἂν L.

302 S. καὶ ἀτιμίας ἡγούμενος. τίς γὰρ ἄλλη ἄπτοι' ἂν ἀτιμία
 θεοῦ; διόπερ ὅλως τοσοῦδε οὐδὲ ἔστιν ἀμοιβὴ κατ' ἀξίαν
 σωτηρίας ἀποδιδόναί πρὸς τὴν παρὰ τοῦ κυρίου ὠφέλειαν.
 ὡς δὲ οἱ τὰ κτήματα κακοῦντες τοὺς δεσπότας ὑβρίζουσι,
 καὶ ὡς οἱ τοὺς στρατιώτας τὸν τούτων ἡγούμενον, οὕτως 5
 τοῦ κυρίου ἔστιν ἀνεπιστρεψία ἢ περὶ τοὺς καθωσιωμένους
 αὐτῷ κάκωσις. ὄνπερ γὰρ τρόπον ὁ ἥλιος οὐ μόνον τὸν
 οὐρανὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον φωτίζει γῆν τε καὶ θάλασ-
 5 σαν ἐπιλάμπων, ἀλλὰ καὶ διὰ θυρίδων καὶ μικρᾶς ὀπῆς
 πρὸς τοὺς μυχαιτάτους οἴκους ἀποστέλλει τὴν αὐγὴν, 10
 οὕτως ὁ λόγος πάντη κεχυμένος καὶ τὰ σμικρότατα τῶν
 τοῦ βίου πράξεων ἐπιβλέπει.

ΚΕΦ. Δ.

22. Ἕλληνες δὲ ὥσπερ ἀνθρωπομόρφους οὕτως καὶ 841 P.
 ἀνθρωποπαθεῖς τοὺς θεοὺς ὑποτίθενται, καὶ καθάπερ τὰς 15
 μορφὰς αὐτῶν ὁμοίας ἑαυτοῖς ἕκαστοι διαζωγραφοῦσιν,
 ὡς φησιν ὁ Ξενοφάνης “ Αἰθίοπές τε μέλανας σιμούς
 τε, Θρακῆς τε πυρρὸν καὶ γλαυκοῦς,” οὕτως καὶ τὰς
 10 ψυχὰς ὁμοιοῦσιν καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀναπλάττουσιν. αὐτίκα
 βάρβαροι οἱ μὲν θηριώδεις καὶ ἀγρίους τὰ ἦθη, ἡμερωτέ- 20
 ρους δὲ Ἕλληνες πλὴν ἐμπαθεῖς. διὸ εὐλόγως τοῖς μὲν
 μοχθηροῖς φαύλας ἔχειν τὰς περὶ θεοῦ διανοήσεις ἀνάγκη,
 τοῖς δὲ σπουδαίοις ἀρίστας, καὶ διὰ τοῦτο ὁ τῷ ὄντι
 βασιλικὸς τὴν ψυχὴν καὶ γνωστικὸς οὗτος καὶ θεοσεβὴς
 καὶ ἀδεισιδαίμων ὢν τίμιον, σεμνὸν, μεγαλοπρεπές, εὐποι- 25
 ητικὸν, εὐεργετικὸν, ἀπάντων ἀρχηγὸν ἀγαθῶν, κακῶν δὲ
 15 ἀναίτιον μόνον εἶναι τὸν μόνον θεὸν πεπεισμένος. καὶ
 περὶ μὲν τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας ἰκανῶς, οἶμαι, ἐν

2. ὅλως scripsi pro ὅλην.

19. ὁμοιοῦσιν καὶ τοῖς αὐτοῖς]

17. Ξενοφάνης] Xenophanis sen-
 tentiam memorat etiam Theodo-
 retus Aff. Gr. p. 49, 39.ὁμοίως ἑαυτοῖς Karsenius ad Xe-
 noph. (ap. Mullachium p. 102).

τῷ προπρεπτικῷ ἐπιγραφομένῳ ἡμῖν λόγῳ παρεστήσαμεν κατακόρως τῇ κατεπειγούσῃ συγκαταχρώμενοι ἱστορίᾳ.

23. Οὐκ οὐκ χρὴ αὐθις τὰ ἀριδῆλως εἰρημένα μυθολογεῖν. ὅσον δὲ ἐπισημήνασθαι κατὰ τὸν τόπον γενομέ-
 5 νους ὀλίγα ἐκ πολλῶν ἀπόχρη καὶ τάδε εἰς ἔνδειξιν τοῦ
 ἀθέους παραστήσαι τοὺς τοῖς κακίστοις ἀνθρώποις τὸ
 θεῖον ἀπεικάζοντας. ἦτοι γὰρ βλάπτονται πρὸς ἀνθρώ-
 πων αὐτοῖς οἱ θεοὶ καὶ χεῖρους τῶν ἀνθρώπων ὑφ' ἡμῶν 20
 βλαπτόμενοι δείκνυνται, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, πῶς ἐφ' οἷς οὐ
 10 βλάπτονται, καθάπερ ὀξύχολον γραιδίον εἰς ὄργην ἐρεθι-
 ζόμενον ἐπικραίνονται, ἢ φασὶ τὴν Ἄρτεμιν δι' Οἰνέα
 Αἰτωλοῖς ὀργισθῆναι. πῶς γὰρ οὐκ ἐλογίσαστο θεὸς οὐσα
 ὡς οὐ καταφρονήσας ὁ Οἰνεὺς, ἀλλ' ἦτοι λαθόμενος ἢ
 ὡς τεθικῶς ἡμέλησεν; εὐ δὲ καὶ ἡ Αὐγὴ δικαιολογουμένη
 15 πρὸς τὴν Ἀθηναῖαν ἐπὶ τῷ χαλεπαίνειν αὐτῇ τετοκυῖα ἐν
 τῷ ἱερῷ λέγει

σκῦλα μὲν βροτοφθόρα

χαίρεις ὀρώσα καὶ νεκρῶν ἐρείπια,

25

11. φασὶ Hervetus. φησι L.
 ib. Ἄρτεμιν] Respicit Iliad. I,
 533.

καὶ γὰρ τοῖσι κακὸν χρυσόθρονος Ἄρ-
 τεμιν ὤρσε

χωσαμένη, ὅ οἱ οὔτι θαλύσια γονῶ
 ἀλωῆς

Οἰνεὺς ῥέξ'. ἄλλοι δὲ θεοὶ δαίνυνθ'
 ἐκατόμβας.

οἷη δ' οὐκ ἔρρεξε Διὸς κούρη μεγά-
 λου,

ἢ λάθεται, ἢ οὐκ ἐνόησεν' ἀάσατο δὲ
 μέγα θυμῷ.

ἢ δὲ χολωσαμένη, δῖον γένος, ἰοχέ-
 αιρα,

ᾧρσεν ἐπι χλοῦνην σὺν ἄγριον ἀργι-
 ὄδοντα,

ὅς κακὰ πόλλ' ἔρδεσκεν ἔθων Οἰνήος
 ἀλωῆν. POTT.

13. ἦτοι λαθόμενος ἢ ὡς τεθικῶς
 ἡμέλησεν] Si paraphrasis postrema
 sunt Homericorum, ἢ λάθεται ἢ οὐκ

ἐνόησε, quidni corrigerentur, ἦτοι
 λαθόμενος, ἢ οὐκ ἐνοητικῶς ἡμέλησεν?
 VALCK. ad schol. Eurip. Phoen.
 1108. vol. 3. p. 290. ed. Oxon.
 Poterat etiam conijcere ἢ ἐννοη-
 τικῶς ἡμέλησεν, quo verbo scholiasta
 Homeri utitur, verba poetae sic
 explicans, ἦτοι ἐννοήσας θῦσαι ἐπε-
 λάθετο, ἢ οὐδ' ὄλωσ ἐνόησε. Sed non
 est verisimile haec in ὡς τεθικῶς
 corrupta esse, quod explicari pot-
 est, *opiniatus sacrificium se obtu-
 lisse.*

14. Αὐγὴ Grotius in Excerptis
 p. 375. ex quo sequitur versus qui
 afferuntur Euripidis esse ex Auge
 fabula. αὐτῇ L.

15. τῷ Sylb. τὸ L.

18. ὀρώσα καὶ Heathius post
 Iortinum (*Remarks on Eccl. Hist.*
 vol. 2. p. 401). ὀρώσα ἀπὸ L.

κοὺ μιὰρὰ σοὶ ταῦτ' ἔστιν, εἰ δ' ἐγὼ 'τεκον,
δεινὸν τόδ' ἡγεῖ—

842 P.

καίτοι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἐν τοῖς ἱεροῖς τίκτοντα οὐδὲν
ἀδικεῖ.

24. Εἰκότως τοίνυν δεισιδαίμονες περὶ τοὺς εὐοργήτους 5
γινόμενοι πάντα σημεῖα ἡγούνται εἶναι τὰ συμβαίνοντα
καὶ κακῶν αἰτία·

30 ἂν μὲς διορύξη βωμῶν ὄντα πῆλινον
κὰν μηδὲν ἄλλ' ἔχων διατράγη θύλακον,
ἀλεκτρυὸν τρεφόμενος ἂν ἀφ' ἐσπέρας 10
ἄση, τιθέμενοι τοῦτο σημεῖόν τινες.

τοιούτων τινὰ ἐν τῷ Δεισιδαίμονι ὁ Μένανδρος διακωμωδεῖ·

ἀγαθὸν τί μοι γένοιτο, ὦ πολυτίμητοι θεοί,
ὑποδούμενος τὸν ἱμάντα γὰρ τῆς δεξιᾶς
ἐμβάδος διέρρηξ'. Εἰκότως, ὦ φλήναφε· 15

1. κοὺ Sylb. καὶ οὐ L.

2. ἡγεῖ] ἡγγῆ L.

8. ἂν Meinek. Com. vol. 4. p. 612. εἰάν L. Recte ἂν Meinek. :
nam est novae comediae poetae
fragmentum, in quo ἂν probabilius
quam ἦν, quod Porsonus posuit.

ib. διορύξη Sylb. διορίζη L.

9. ἄλλ'] ἄλλο L.

ib. διατράγη Sylb. διατραγῆ L.

ib. θύλακον] Sic Bion verbis
paucis post ab Clemente allatis,
τί δὲ καὶ θαυμαστὸν εἰ ὁ μὲς τὸν
θύλακον διέτραγεν οὐχ εὐρῶν ὅ τι
φάγη; et Theophrast. Char. c. 16.
καὶ ἂν μὲς θύλακον ἀλφίτων διαφάγη,
πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν ἐρωτῶν τί
χρῆ ποιεῖν. Vide doctam Linden-
brogii notam ad Terent. Phorm. 4,
4, 26. PORSON. ad Eurip. Med.
139. (XI.). λυκήθιον L. unde Sylb.
ληκύθιον.

10. ἂν ἀφ' Meinek. εἰάν ἀπὸ
L.

11. τινες Sylb. τινός L.

12. Μένανδρος] Hunc Menandri
locum affert etiam Theodoretus Aff.

Gr. 6. p. 88, 5. (238. Gaisf.) ejus
locum excerptis grammaticus in
Cramer. Anecd. Oxon. vol. 4. p.
250.

13. ἀγαθὸν—θεοί] Eodem modo
haec scripta sunt in codicibus
Theodoret. : in metri formam re-
digere conatus est Sylburgius scri-
bendo γένοιτο, πολῖται θεοί. Pro-
babilior Cobeti opinio est (Mnc-
mos. vol. 4. p. 241) qui haec ex
duobus versibus contracta esse
conjecit, velut, ἀγαθὸν τί μοι | γέ-
νοιτο. Α. τί δ' ἔστιν; ὦ πολυτίμητοι
θεοί, | ὑποδούμενος etc. Manifestum
est haec ab Clemente vel quem
ipse et Theodoretus secuti sunt
auctore ita esse allata ut verba
poetae partim in orationem pro-
sae solverentur.

14. γὰρ addidit Meinek. Com.
vol. 4. p. 101.

15. διέρρηξ' (διέρρηξα L.)] Sic
etiam apud Theodoretum. ἀπέρ-
ρηξ' Meinek.

ib. Εἰκότως] Hic altera persona
loqui incipit.

σαπρὸς γὰρ ἦν, σὺ δὲ μικρολόγος οὐκ ἐθέλων
καινὰς πρίασθαι.

χαρίεν τὸ τοῦ Ἀντιφῶντος· οἰωνισαμένου τινὸς ὅτι κατ-
έφαγεν ὅς τὰ δελφάκια, θεασάμενος αὐτὴν ὑπὸ λιμοῦ διὰ
5 μικροψυχίαν τοῦ τρέφοντος κατισχναμένην, “χαίρε” εἶπεν 35
“ἐπὶ τῷ σημεῖω, ὅτι οὕτω πεινώσα τὰ σὰ οὐκ ἔφαγεν
τέκνα.” “τί δὲ καὶ θαυμαστὸν εἰ ὁ μῦς” φησὶν ὁ Βίων
“τὸν θύλακον διέτραγεν, οὐχ εὐρῶν ὅ τι φάγη; τοῦτο
γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ ὥσπερ Ἀρκεσίλαος παίζων ἐνεχείρει
10 τὸν μῦν ὁ θύλαξ κατέφαγεν.”

843 P. 25. Εὐ γοῦν καὶ Διογένης πρὸς τὸν θαυμάζοντα ὅτι
ἠῦρεν τὸν ὄφιν ἐν τῷ ὑπέρω περιειλημένον, “μὴ θαύμαζε”
ἔφη· “ἦν γὰρ παραδοξότερον ἐκείνο, εἰ τὸ ὑπερον περὶ
ὀρθῶ τῷ ὄφει κατειλημένον ἐθεάσω.” δεῖ γὰρ καὶ τὰ 40
15 ἄλογα τῶν ζῴων τρέχειν καὶ θεῖν καὶ μάχασθαι καὶ
τίκτειν καὶ ἀποθνήσκειν, ἃ δὴ ἐκείνοις ὄντα κατὰ φύσιν
οὐκ ἂν ποτε ἡμῖν γένοιτο παρὰ φύσιν,

ὄρνιθες δέ τε πολλοὶ ὑπ’ αὐγὰς ἡελίοιο
φοιτῶσιν.

20 ὁ κωμικὸς δὲ Φιλῆμων καὶ τὰ τοιαῦτα κωμωδεῖ· “ὅταν
ἴδω” φησὶ “παρατηροῦντα τίς ἔπταρεν,”

1. σαπρὸς] σαθρὸς Cobetus.

ib. μικρολόγος] σμικρολόγος Theodoretus.

ib. οὐκ ἐθέλων καινὰς] οὐ θέλων καινὸν Grotius in Excerptis p. 715. ἄρ’ οὐ θέλων καινὰς Meinekius.

5. κατισχναμένην] Comparandum cum ἐξηραμένος, quod in codicibus interdum pro ἐξηραμένος scriptum.

9. εἰ Syll. ἢ L.

10. θύλαξ] θύλαξ L. θύλακος apud Theodoretum. Rarissimi usus vocabulum a Polluce 10, 172. V. Thesaur. vol. 4. p. 440.

12. ἠῦρεν] εἶρεν L.

ib. περιειλημένον Syll. περιειλημένον L. Verbo ἐνειλήσαντος usus est Theodoretus.

14. κατειλημένον Syll. κατειλημένον L. κατειλημμένον Theodoretus.

18. ὄρνιθες—] Eurymachi verba apud Hom. Od. 2, 181.

20. ὅταν — ἔπταρεν] Sic etiam apud Theodoretum l. c. p. 87, 50. Syll. ejus verba excerpit grammaticus in Crameri Anecd. Oxon. vol. 4. p. 250. Metri formam restituit Grotius in Excerptis p. 777. ὅταν δὲ παρατηροῦντ’ ἴδω τίς ἔπταρεν—.

ἢ τίς ἐλάλησεν, ἢ τίς ἐστιν ὁ προῖων
σκοποῦντα, πωλῶ τοῦτον εὐθὺς ἐν ἀγορᾷ.
αὐτῷ βαδίζει καὶ λαλεῖ καὶ πτάρνυται
ἕκαστος ἡμῶν, οὐχὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει.
τὰ πράγμαθ' ὡς πέφυκεν, οὕτως γίγνεται.

45

5

εἶτα νήφοντες μὲν ὑγίειαν αἰτοῦνται, ὑπερεμπιπλάμενοι
δὲ καὶ μέθαις ἐγκυλιόμενοι κατὰ τὰς ἐορτὰς νόσους ἐπι-
σπῶνται. πολλοὶ δὲ καὶ τὰς γραφὰς δεδίασι τὰς ἀνα-
κειμένας.

26. Ἀστέως πάνυ ὁ Διογένης ἐπὶ οἰκία μοχθηροῦ 10
τινος εὐρὼν ἐπιγεγραμμένον

ὁ καλλίνικος Ἑρακλῆς
ἐνθάδε κατοικεῖ· μηδὲν εἰσίτω κακόν

“καὶ πῶς” ἔφη “ὁ κύριος εἰσελεύσεται τῆς οἰκίας;” οἱ
50 αὐτοὶ δ' οὗτοι πᾶν ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγό- 15
μενον, λιπαρὸν προσκνυοῦντες ἔρια πυρρὰ καὶ ἁλῶν χόν-
δρους καὶ δᾶδας, σκίλλαν τε καὶ θεῖον δεδίασι πρὸς τῶν
γοήτων καταγοητευθέντες κατὰ τινὰς ἀκαθάρτους καθαρ- 844 P.
μούς. θεὸς δὲ ὁ τῷ ὄντι θεὸς ἅγιον μόνον οἶδεν τὸ τοῦ
303 S. δικαίου ἦθος ὡσπερ ἑναγὲς τὸ ἄδικον καὶ μοχθηρόν. ὄραν 20
γούνη ἔστι τὰ ὡὰ ἀπὸ τῶν περικαθαρθέντων, εἰ θαλφθειή,
ζωογονούμενα. οὐκ ἂν δὲ τοῦτο ἐγίνετο, εἰ ἀνελάμβανεν
τὰ τοῦ περικαθαρθέντος κακά. χαριέντως γούνη καὶ ὁ
κωμικὸς Δίφιλος κωμωδεῖ τοὺς γόητας διὰ τῶνδε

Προϊτίδας ἀγνίζων κούρας, καὶ τὸν πατέρ' αὐτῶν

25

1. προῖων] προσιων apud Theo-
doretum.

2. πωλῶ Syll. πώλω L. In
ἀπολῶ corruptum apud Theodo-
retum.

3. αὐτῷ ex Theodoro. ἐαυτῷ
L.

5. πράγμαθ'—γίγνεται ex Theo-
doreto. πράγματα—γίνεσθαι L.

ib. οὕτως] οὕτω Theodoretus.

6. ὑγίειαν] ὑγείαν L.

10. οἰκία V. οικεία L.

12. ὁ καλλίνικος] Scribe ὁ τοῦ
Διὸς παῖς καλλίνικος ex Diogene L.
6, 50.

16. ἔρια πυρρὰ] Etym. M. p. 429,
42. comparat Lobeck. Aglaoph. p.
702. ἡμεροκαλλές—ἔριον φοινικοῦν πε-
ποικιλμένον, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς ἱε-
ρουργίας Ἀθηναῖοι.

21. ὡὰ Hervetus. ὄτα L.

24. τῶνδε L. τῶν δὲ V.

Προῖτον Ἀβαντιάδην, καὶ γραῦν πέμπτην ἐπὶ τοῖσδε,
 δαδὶ μιᾷ σκίλλῃ τε μιᾷ, τόσα σώματα φώτων,
 θείῳ τ' ἀσφάλτῳ τε πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 ἐξ ἀκααρρείταιο βαθυρρούου ὠκεανοῦ.
 5 ἀλλὰ μάκαρ Ἀἴρ διὰ τῶν νεφέων διάπεμψον
 Ἀντικύραν, ἵνα τόνδε κόριν κηφήνα ποιήσω.

27. Εὖ γὰρ καὶ ὁ Μένανδρος

εἰ μὲν τι κακὸν ἀληθὲς εἶχες, Φειδία,
 ζητεῖν ἀληθὲς φάρμακον, τούτου σ' ἔδει.
 10 νῦν δ' οὐκ ἔχεις· κενὸν εὔρηκα τὸ φάρμακον
 πρὸς τὸ κενόν· οἰήθητι δ' ὠφελεῖν τί σε.
 περιμαξάτωσάν σ' αἱ γυναῖκες ἐν κύκλῳ
 καὶ περιθεωσάτωσαν, ἀπὸ κρουνῶν τριῶν
 ὕδατι περιέρραν' ἐμβάλων ἄλας, φακούς.

15 πᾶς ἀγνός ἐστιν ὁ μηδὲν ἑαυτῷ κακὸν συνιδῶν. αὐτίκα ἡ
 τραγωδία λέγει

1. ἐνὶ (debebat ἐπὶ quod restituit Meinekus Com. vol. 4. p. 416) τοῖσδε, δαδὶ μιᾷ Syll. ἐν τοῖς δεδασμίας L.

2. τόσα Grotius. πόσα L.

3. ἀσφάλτῳ] Asphaltum in καθαρσίῳις habes etiam apud Zonaram Hist. 2, 5. ubi junguntur δᾶδες καὶ θείον καὶ ἀσφάλτος. MEINEK. Com. vol. 4. p. 417.

ib. πολυφλοίσβοιο θαλάσσης] Fortasse melius πολυφλοίσβῳ τε θαλάσση. SYLB. Recte θάλασσα αἰγιατῆν *marinam* significat. MEINEK. l. c.

4. ἐξ—ὠκεανοῦ] Versus Homericus II. 7, 422. 19, 434.

ib. ἐξ ἀκααρρείταιο ex Homero. ἐξακυλλαρίταιο L.

5. μάκαρ] Altera syllaba producta ut in versu Solonis apud Stobaeum Flor. 98, 24. οὐδὲ μάκαρ οὐδεὶς πέλεται βροτός. ubi Stephanus μάκαρς scripsit, quod vix dubitari potest quin Diphilo quoque restituendum sit. Dictum de hac forma in Thesauro vol. 5. p. 516.

ib. Ἀἴρ] Eadem προσωποποιία in versu Philemonis, quem Meinekus comparavit, apud Stobaeum Ecl. phys. 1. p. 70. et 284. ed. Heer. οὗτός εἰμ' ἐγὼ, | Ἀἴρ, ὃν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ Δία.

6. Ἀντικύραν Klotzcius. ἀντίκυραν L.

ib. τόνδε—κηφήνα Syll. τὸν τε —κηφήνα L.

8. Φειδία, ζητεῖν Grotius Exc. p. 751. φιλιάζειν L.

9. τούτου σ' ἔδει Grotius. τούτους σε δεῖ (σεδεῖ conjunctim V) L.

10. κενὸν εὔρηκα (εὔρηκας Syll.) τὸ φάρμακον] εὔρηκα δὲ κενὸν φάρμακον Grotius. Alii τὸ φάρμακον εὔρηκας κενόν. Quorum nihil satisfacit.

11. δ'—σ' Syll. δε—σε L.

13. περιθεωσάτωσαν (debebat περιθεωσάτωσαν ut Meinekus) Bentleyus. περιθέτωσαν L.

14. περιέρραν' Syll. περιρράναν L.

15. πᾶς—συνιδῶν] Haec in metri formam redligere conatus est

᾽Ορέστα, τίς σ' ἀπόλλυσιν νόσος;
ἡ σύνεσις, ὅτι σύννοϊδα δεῖν' εἰργασμένους.

τῷ γὰρ ὄντι ἡ ἀγνεία οὐκ ἄλλη τίς ἐστὶν πλὴν ἡ τῶν
ἀμαρτημάτων ἀποχή. καλῶς ἄρα καὶ Ἐπίχαρμος φησι

καθαρὸν ἂν τὸν νοῦν ἔχῃς, ἅπαν τὸ σῶμα καθαρὸς εἶ. 5

αὐτίκα καὶ τὰς ψυχὰς προκαθαίρειν χρεῶν φαμεν ἀπὸ τῶν
15 φαύλων καὶ μοχθηρῶν δογμάτων διὰ τοῦ λόγου τοῦ ὀρθοῦ,
καὶ τότε οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν προηγουμένων κεφαλαίων 845 P.
ὑπόμνησιν τρέπεσθαι, ἐπεὶ καὶ πρὸ τῆς τῶν μυστηρίων
παραδόσεως καθαρμούς τινας προσάγειν τοῖς μνεῖσθαι 10
μέλλουσιν ἀξιοῦσιν, ὡς δεόν τὴν ἄθεον ἀποθεμένους
δόξαν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ τρέπεσθαι παραδoσιν.

Κ Ε Φ. Ε.

28. Ἡ γὰρ οὐ καλῶς καὶ ἀληθῶς οὐκ ἐν τόπῳ τιτὶ
περιγράφομεν τὸν ἀπερίληπτου οὐδ' ἐν ἱεροῖς καθεύργου- 15
μεν χειροποιήτοις τὸ πάντων περιεκτικόν; τί δ' ἂν καὶ
20 οἰκοδόμων καὶ λιθοξόων καὶ βαναύσου τέχνης ἄγιον εἴη
ἔργον; οὐχὶ ἀμείνους τούτων οἱ τὸν ἀέρα καὶ τὸ περι-
έχον, μᾶλλον δὲ τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὸ σύμπαν ἄξιον
ἠγησάμενοι τῆς τοῦ θεοῦ ὑπεροχῆς; γελοῖον μέντ' αὖ εἶη, 20
ὡς αὐτοὶ φασιν οἱ φιλόσοφοι, ἄνθρωπον ὄντα παίγνιον
θεοῦ θεὸν ἐργάζεσθαι καὶ γίνεσθαι παιδιὰν τέχνης τὸν

Sylb. πᾶς ἀγνός ἐσθ' ὁ μηδὲν οἱ
συνιδῶν κακόν, non animadvertens
συνιδῶν ex συνειδῶς corruptum
esse.

ib. συνιδῶν] Vitiose vel dictum
vel scriptum pro συνειδῶς.

ib. ἡ τραγῳδία] Eurip. Orest.
395. Prior versus Menelai, alter
Orestis est.

VOL. III.

1. σ' ἀπόλλυσιν—ἡ—δεῖν] σε
ἀπόλλυσι—ἡ—δεινὰ L.

5. ἂν τὸν νοῦν Grotius p. 477.
τὸν νοῦν ἐὰν L.

11. ἀξιοῦσιν Sylb. ἀξιοῦσθαι L.

21. αὐτοὶ φασιν Sylb. αὐτοὶ φη-
σὶν L.

22. γίνεσθαι] γίγνεσθαι L.

ib. παιδιὰν Sylb. παιδιᾶς L.

T

θεόν, ἐπεὶ τὸ γινόμενον ταυτὸν καὶ ὅμοιον τῷ ἐξ οὗ
 γίνεται, ὡς τὸ ἐξ ἐλέφαντος ἐλεφάντινον καὶ τὸ ἐκ χρυ-
 σοῦ χρυσοῦν, τὰ δὲ πρὸς ἀνθρώπων βαναύσων κατα-
 σκευαζόμενα ἀγάλματά τε καὶ ἱερὰ ἐκ τῆς ὕλης τῆς 25
 5 ἀργῆς γίνεται, ὥστε καὶ αὐτὰ ἂν εἴη ἀργὰ καὶ ὑλικά
 καὶ βέβηλα, καὶ τὴν τέχνην ἐκτελέσης, τῆς βαναυσίας
 μετείληφεν. οὐκέτ' οὖν ἱερὰ καὶ θεία τῆς τέχνης τὰ ἔργα.
 τί δ' ἂν καὶ ἰδρῦοιτο μηδενὸς ἀνιδρύτου τυγχάνοντος;
 ἐπεὶ πάντα ἐν τόπῳ; ναὶ μὴν τὸ ἰδρυμένον ὑπὸ τινος
 10 ἰδρῦεται πρότερον ἀνιδρύτου ὄν. εἴπερ οὖν ὁ θεὸς ἰδρύ-
 εται πρὸς ἀνθρώπων, ἀνιδρύτός ποτε ἦν καὶ οὐδ' ὅλως
 ἦν. τοῦτο γὰρ ἂν ἦν ἀνιδρύτου, τὸ οὐκ ὄν, ἐπειδήπερ
 πᾶν τὸ μὴ ὄν οὐχ ἰδρῦεται, τὸ δὲ ὄν ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος 30
 οὐκ ἂν ἰδρυθείη, ἀλλ' οὐδ' ὑπ' ἄλλου ὄντος· ὄν γάρ ἐστι
 15 καὶ αὐτό.

29. Λείπεται δὴ ὑφ' ἑαυτοῦ. καὶ πῶς αὐτὸ ἑαυτό τι
 γεννήσει; ἢ πῶς αὐτὸ τὸ ὄν ἑαυτὸ εἶναι ἐνιδρύσει;
 πότερον ἀνιδρύτου ὄν πρότερον ἴδρυσεν ἑαυτό; ἀλλ' οὐκ
 ἂν οὐδ' ἦν, ἐπεὶ τὸ μὴ ὄν ἀνιδρύτου, καὶ τὸ ἰδρῦσθαι
 20 νομισθὲν πῶς, ὃ φθάσαν εἶχεν ὄν, τοῦθ' ἑαυτὸ ὕστερον
 ποιοίη; οὐδὲ τὰ ὄντα, πῶς οὖν τοῦτ' ἂν δέοιτο τινός;
 ἀλλ' εἰ καὶ ἀνθρωποειδὲς τὸ θεῖον, τῶν ἴσων δεήσεται
 846 P. τῷ ἀνθρώπῳ, τροφῆς τε καὶ σκέπης, οἰκίας τε καὶ τῶν 35
 ἀκολούθων παθῶν. οἱ ὁμοιοσχήμενες γὰρ καὶ ὁμοιοπαθεῖς
 25 τῆς ἴσης δεήσονται διαίτης. εἰ δὲ τὸ ἱερὸν διχῶς ἐκλαμ-
 βάνεται, ὅ τε θεὸς αὐτὸς καὶ τὸ εἰς τιμὴν αὐτοῦ κατα-
 σκεύασμα, πῶς οὐ κυρίως τὴν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ κατ' ἐπί-
 γνωσιν ἀγίαν γενομένην ἐκκλησίαν ἱερὸν ἂν εἴποιμεν θεοῦ
 τὸ πολλοῦ ἄξιον καὶ οὐ βαναύσῳ κατεσκευασμένον τέχνη,

1. ἐπεὶ τὸ γινόμενον—] In marg.
 L. a m. rec. ση. ἀλλ' ὁ ὠριγένης οὐχ
 οὕτως φησὶν, ἀλλ' ἀνόμοιον τὸ ἐξ οὗ
 ἐστὶ ὁ τοῦτου μαθητῆς.

13. οὐχ addidit Hervetus.

14. ἰδρυθείη] ἰδρυθείη L.

16. ὑφ' Heinsius. ἐφ' L.

ἀλλ' οὐδὲ ἀγύρτου χειρὶ δεδαιδαλμένον, βουλήσει δὲ τοῦ
 θεοῦ εἰς νεῶν πεποιομένην. οὐ γὰρ νῦν τὸν τόπον, ἀλλὰ
 40 τὸ ἄθροισμα τῶν ἐκλεκτῶν ἐκκλησίαν καλῶ. ἀμείνων ὁ
 νεὸς οὗτος εἰς παραδοχὴν μεγέθους ἀξίαν τοῦ θεοῦ. τὸ
 γὰρ περὶ πολλοῦ ἀξίον ζῶον τῷ τοῦ παντὸς ἀξίῳ, μᾶλλον 5
 δὲ οὐδενὸς ἀνταξίῳ, δι' ὑπερβολὴν ἀγιότητος καθιέρωται.
 εἴη δ' ἂν οὗτος ὁ γνωστικὸς ὁ πολλοῦ ἀξίος ὁ τίμιος τῷ
 θεῷ, ἐν ᾧ ὁ θεὸς ἐνίδρυται, τουτέστιν ἡ περὶ τοῦ θεοῦ
 γνῶσις καθιέρωται. ἐνταῦθα καὶ τὸ ἀπεικόνισμα εὐροιμεν
 ἂν τὸ θεῖον καὶ ἅγιον ἄγαλμα ἐν τῇ δικαίᾳ ψυχῇ, ὅταν 10
 45 μακαρία μὲν αὐτὴ τυγχάνη, ἅτε προκεκαθαρμένη, μακάρια
 δὲ διαπραττομένη ἔργα. ἐνταῦθα καὶ τὸ ἀνίδρυτον καὶ τὸ
 ἐνιδρυμένον, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἤδη γνωστικῶν, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν
 οἴων τε γενέσθαι, κὰν μηδέπω ὦσιν ἀξιοὶ ἀναδέξασθαι
 ἐπιστήμην θεοῦ. πᾶν γὰρ τὸ μέλλον πιστεύειν πιστὸν 15
 ἤδη τῷ θεῷ καὶ καθιδρυμένον εἰς τιμὴν ἄγαλμα ἐνάρετον
 ἀνακείμενον θεῷ.

Κ Ε Φ. 5.

30. Καθάπερ οὖν οὐ περιγράφεται τόπω θεὸς οὐδὲ
 ἀπεικονίζεται ποτε ζῶον σχήματι, οὕτως οὐδὲ ὁμοιοπαθῆς 20
 50 οὐδὲ ἐνδεὴς καθάπερ τὰ γενητὰ, ὡς θυσίαν, δίκην τροφῆς,
 διὰ λιμὸν ἐπιθυμῆν. ὦν ἄπτεται πάθος φθαρτὰ πάντα
 ἐστὶ, καὶ τῷ μὴ τρεφομένῳ προσάγειν βορὰν μάταιον, καὶ
 ὁ γε κωμικὸς ἐκείνος Φερεκράτης ἐν Αὐτομόλοις χαριέντως
 αὐτοὺς πεποίηκεν τοὺς θεοὺς καταμεμφομένους τοῖς ἀνθρώ- 25
 ποῖς τῶν ἱερῶν·

1. δεδαιδαλμένον Syll. δεδαλμένον
 L.

4. ἀξίαν Syll. ἀξίας L.

12. ἀνίδρυτον] ἐνίδρυτον Low-
 thius.

16. τῷ θεῷ καὶ] καὶ τῷ θεῷ Her-
 vetus.

22. πάντα] πάντως Syll.

25. αὐτοὺς Syll. αὐτοῖς L.

847 P.

ὅτε τοῖσι θεοῖς θύετε, πρῶτιστ' ἀποκρίνετε τοῖς ἱερεῦσιν
τὸ νομιζόμενον, κἄπειθ' ὑμῖν—αἰσχύνη τοι τὸ κατειπεῖν—
οὐ τῷ μηρῷ περιλέψαντες μέχρι βουβώνων * *
καὶ τὴν ὄσφῦν κομιδῇ ψιλῆν, λοιπὸν τὸν σπόνδυλον αὐτὸν
5 ὥσπερ ῥίνη ῥινήσαντες νέμεθ' ὥσπερ τοῖς κυσίν ἡμίλν,
εἴτ' ἀλλήλους αἰσχυρόμενοι θυλήμασι κρύπτετε πολλοῖς·

304 S.

Εὐβουλος δὲ ὁ καὶ αὐτὸς κωμικὸς ᾧδὲ πως περὶ τῶν
θυσιῶν γράφει

5

αὐτοῖς δὲ τοῖς θεοῖσι τὴν κέρκον μόνην
10 καὶ μηρὸν ὥσπερ παιδερασταῖς θύετε.

καὶ παραγαγὼν τὸν Διόνυσον ἐν Σεμέλῃ διαστελλόμενον
πεποίηκεν

πρῶτον μὲν ὅταν ἐμοί τι θύωσίν τινες,
θύουσιν αἶμα, κύστιν, μὴ καρδίαν
15 μῆδ' ἐπιπόλαιον· οὐκ ἐγὼ γὰρ ἐσθίω
γλύκιον οὐδὲ μηρίων.

31. Μένανδρός τε τὴν ὄσφῦν ἄκραν πεποίηκεν, τὴν

1. ὅτε—θεοῖς Grotius Excerpt.
p. 511. ὅτι—θεοῖσι L. ὅτε etiam
Sylb.

ib. πρῶτιστ' ἀποκρίνετε Sylb. πρῶ-
τιστα ἀποκρίνεται L.

ib. τοῖς ἱερεῦσιν addidit Herman-
nus ad Aeschylum vol. 2, p. 101.

2. κἄπειθ' addidit Hermannus.

ib. ὑμῖν—αἰσχύνη τοι τὸ κατειπεῖν
Hermannus. ὑμῶν αἰσχύνη τῷ κατ'
εἰπεῖν L. αἰσχύνη τὸ κατειπεῖν cor-
rexerat Sylburgius.

3. τῷ μηρῷ Sylb. τῷ μηρῷ L.

ib. περιλέψαντες Hermannus. πε-
ριλάψαντες L.

ib. μέχρι Hermannus. κομιδῇ
μέχρι L.

ib. βουβώνων * *] κρέα πάντα ad-
dit Hermannus.

4. σπόνδυλον] σφόνδυλον Meinc-
kius.

5. ῥίνη addidit Hermannus.

ib. νέμετε (debebat νέμεθ') Gro-
tius. ἐνέμεθ' L.

ib. ὥσπερ Hermannus. ὥσπερ
καὶ L.

6. θυλήμασι Ruhnken. ad Tim.
p. 144. οὐ λήμασι L.

13. θύωσιν Sylb. θύωσι L.

14. θύουσιν addidit Sylb.

ib. κύστιν] Post κύστιν plura ex-
cidisse vel ab Clemente ommissa esse
conjecit Meinekius Com. vol. 3. p.
250. Male Sylb. οὐ μὴ καρδίαν.

15. μῆδ' Sylb. μῆδὲ L.

ib. οὐκ ἐγὼ γὰρ ἐσθίω | γλυκύ-
τερον (debebat γλύκιον ut Herman-
nus) οὐδὲν μηρίων Grotius p. 655,
pro ἐγὼ γὰρ οὐκ ἐσθίω γλυκείαν (γλυ-
κείαν Hervetus. κοιλία substituit
Arsenius Viol. p. 299) οὐδὲ μη-
ρίαν.

17. Μένανδρος] Ipsa Menandri
ex Δυσκόλῳ verba servavit Athe-
naeus 4. p. 146 E. οἱ δὲ τὴν ὄσφῦν
ἄκραν | καὶ τὴν χοιλὴν ὅσα τ' ἄβρωτα
τοῖς θεοῖς | ἐπιθέντες αὐτοῖς τᾶλλα κα-
ταπίνουσ' αἰεί.

χολήν, ὅστέα τ' ἄβρωτα, φησὶ, τοῖς θεοῖς ἐπιτιθέντες
 αὐτοὶ τὰ ἄλλα ἀναλίσκουσιν. ἢ γὰρ οὐχ ἢ τῶν ὀλοκαυ-
 10 τωμάτων κνῖσα καὶ τοῖς θηρίοις ἀφεκτέα; εἰ δὲ τῷ ὄντι ἢ
 κνῖσα γέρας ἐστὶ θεῶν τῶν παρ' Ἑλλησιν, οὐκ ἂν φθά-
 νοιεν καὶ τοὺς μαγείρους θεοποιούντες, οἱ τῆς ἴσης εὐδαι- 5
 μονίας ἀξιοῦνται, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτὴν προσκυνούντες,
 προσεχεστέραν γινομένην τῇ κνίσῃ τῇ πολυτιμῆτι. καὶ
 που Ἡσίοδος κατὰ τινα μερισμὸν κρεῶν ἀπατηθέντα φησὶ 848 P.
 πρὸς τοῦ Προμηθέως τὸν Δία λαβεῖν ὅστέα λευκὰ βοῶς
 δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ κεκαλυμμένα ἀργέτι δημῶ·

10

15 ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων
 καίουσ' ὅστέα λευκὰ θηέντων ἐπὶ βωμῶν.

ἀλλ' οὐκ ἂν οὐδαμῶς φασὶ κατὰ τὴν ἐκ τῆς ἐνδείας ἐπι-
 θυμίαν κακούμενον τρέφεσθαι τὸν θεόν. ὅμοιον οὖν αὐτὸν
 φυτῷ ποιήσουσιν ἀνορέκτως τρεφόμενον καὶ τοῖς φωλεύ- 15
 οῦσι θηρίοις. φασὶ γοῦν ταῦτα εἶτε ὑπὸ τῆς κατὰ τὸν
 αἴρα παχύτητος εἶτ' αὖ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ οἰκείου
 σώματος ἀναθυμιάσεως τρεφόμενα ἀβλαβῶς αὔξειν. καί-
 τοι εἰ ἀνευδεῶς τρέφεται αὐτοῖς τὸ θεῖον, τίς ἔτι χρεῖα
 τροφῆς τῷ ἀνευδεεῖ; εἰ δὲ τιμώμενον χαίρει, φύσει 20
 20 ἀνευδεὲς ὑπάρχον, οὐκ ἀπεικίτως ἡμεῖς δι' εὐχῆς τιμῶμεν
 τὸν θεόν, καὶ ταύτην τὴν θυσίαν ἀρίστην καὶ ἀγιωτάτην
 μετὰ δικαιοσύνης ἀναπέμπομεν τῷ δικαιοτάτῳ λόγῳ

1. τ' ἄβρωτα ex Athenaeo. τὰ
 ἄβρωτα L.

3, 4. κνῖσα Klotzius. κνίσσα L.
 qui recte paullo post κνίσῃ, non
 κνίσση.

6. τὸν ἱτμόν αὐτὸν] H. apte τὸν
 ἱπνόν, *firmitatem* seu *caminum*. Ge-
 nus vero cur paulo post mutatum
 sit nescio, nisi forte relatio facta
 sit ad intellectum τὴν κάμινον.
 SYLB. Recte correxit τὸν ἱπνόν
 αὐτὸν, sed non animadvertit hoc
 illatum esse pro τὴν ἐσχάραν αὐτὴν.

Frequens ἐσχάρας θυτικῆς mentio,
 velut apud Aristoph. Av. 1232.
 φράσουσα θύει τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς
 | μηλοσφαγεῖν τε βουθύτοις ἐπ' ἐσχά-
 raus, aliosque quorum loci indicati
 sunt in Thesaurο vol. 3. p. 2107.

8. Ἡσίοδος] Theog. 556.

9. Δία λαβεῖν Syll. δία λαβεῖν L.
 διαλαβεῖν V.

10. ἀργέτι ex Hesiodo. ἀργέτα
 L.

11. φύλ' Syll. φύλ' L.

13. φασὶ Syll. φησὶ L.

γεραίροντες, δι' οὗ παραλαμβάνομεν τὴν γνῶσιν διὰ
 τούτου δοξάζοντες ἃ μεμαθήκαμεν. ἔστι γοῦν τὸ παρ'
 ἡμῖν θυσιαστήριον ἐνταῦθα τὸ ἐπίγειον τὸ ἄθροισμα
 τῶν ταῖς εὐχαῖς ἀνακειμένων μίαν ὥσπερ ἔχον φωνὴν
 5 τὴν κοινὴν καὶ μίαν γνώμην. αἱ δὲ διὰ τῆς ὀσφρήσεως,
 εἰ καὶ θεϊότεραι τῶν διὰ στόματος τροφαὶ, ἀλλὰ ἀναπνοῆς
 εἰσι δηλωτικάι.

32. Τί οὖν φασι περὶ τοῦ θεοῦ; πότερον διαπνεῖται 25
 ὡς τὸ τῶν δαιμόνων γένος; ἢ ἐμπνεῖται μόνον ὡς τὰ
 10 ἔνυδρα κατὰ τὴν τῶν βραγχίων διαστολήν; ἢ περι-
 πνεῖται καθάπερ τὰ ἔντομα κατὰ τὴν διὰ τῶν πτερύγων
 ἐπίθλιψιν τῆς ἔντομῆς; ἀλλ' οὐκ ἄν τιμι τούτων ἀπει-
 κάσαιεν, εἰ γε εὖ φρονοῖεν, τὸν θεόν, ὅσα δὲ ἀναπνεῖ
 κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν θώρακα ἀντιδιαστολήν
 15 ῥυμουλκεῖ τὸν ἀέρα. εἶτα εἰ σπλάγχχνα δοῖεν καὶ ἀρτηρίας
 καὶ φλέβας καὶ νεῦρα καὶ μόρια τῷ θεῷ, οὐδὲν διαφέροντα 30
 εἰσηγήσονται τοῦτον. ἢ σύμπνοια δὲ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας
 λέγεται κυρίως. καὶ γὰρ ἔστιν ἡ θυσία τῆς ἐκκλησίας
 λόγος ἀπὸ τῶν ἁγίων ψυχῶν ἀναθυμιώμενος, ἐκκαλυπτο-
 20 μένης ἅμα τῆς θυσίας καὶ τῆς διανοίας ἀπάσης τῷ θεῷ.
 ἀλλὰ τὸν μὲν ἀρχαιότατον βωμὸν ἐν Δήλῳ ἄγνόν εἶναι
 τεθρυλήκασιν, πρὸς ὃν δὴ μόνον καὶ Πυθαγόραν προσελθεῖν
 φασι φόνῳ καὶ θανάτῳ μὴ μιανθέντα, βωμὸν δὲ ἀληθῶς
 849 P. ἅγιον τὴν δικαίαν ψυχὴν, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς θυμίαμα τὴν
 25 ὀσίαν εὐχὴν λέγουσιν ἡμῖν ἀπιστήσουσιν; σαρκοφαγιῶν 35
 δ', οἶμαι, προφάσει αἱ θυσίαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιweenόηται.
 ἐξῆν δὲ καὶ ἄλλως ἄνευ τῆς τοιαύτης εἰδωλολατρίας μετα-
 λαμβάνειν κρεῶν τὸν βουλόμενον. αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸν
 νόμον θυσίαι τὴν περὶ ἡμᾶς εὐσέβειαν ἀλληγοροῦσι,

2. α] ἐφ' οἷς Lowthius.

16. διαφέροντα] ἡμῶν vel τῶν ἀν-
 θρώπων addit Potterus.

22. τεθρυλήκασιν Klotzsius. τεθρυλ-

λήκασιν L

ib. ὃν Syll. τὸν L.

27. εἰδωλολατρίας] Sic L, non

εἰδωλολατρείας.

καθάπερ ἡ τρυγῶν καὶ ἡ περιστερὰ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσ-
 φερόμεναι τὴν ἀποκάθαρσιν τοῦ ἀλόγου μέρους τῆς ψυχῆς
 προσδεκτὴν μηνύουσι τῷ θεῷ. εἰ δέ τις τῶν δικαίων
 40 οὐκ ἐπιφορτίζει τῇ τῶν κρεῶν βρώσει τὴν ψυχὴν, λόγῳ
 τινὶ εὐλόγῳ χρῆται, οὐχ ᾧ Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ 5
 τὴν μετένδεσιν ὀνειροπολοῦντες τῆς ψυχῆς. δοκεῖ δὲ
 Ξενοκράτης, ἰδίᾳ πραγματευόμενος περὶ τῆς ἀπὸ τῶν
 ζώων τροφῆς καὶ Πολέμων ἐν τοῖς περὶ τοῦ κατὰ φύσιν
 βίου συντάγμασι σαφῶς λέγειν ὡς ἀσύμφορόν ἐστιν ἡ
 διὰ τῶν σαρκῶν τροφή εἰργασμένη ἤδη καὶ ἐξομοιουμένη 10
 ταῖς τῶν ἀλόγων ψυχαῖς.

33. Ταύτη καὶ μάλιστα Ἰουδαῖοι χοιρείου ἀπέχονται,
 45 ὡς ἂν τοῦ θηρίου τούτου μαροῦ ὄντος, ἐπεὶ μάλιστα τῶν
 ἄλλων τοὺς καρποὺς ἀνορύσσει καὶ φθείρει. ἐὰν δὲ
 λέγωσι τοῖς ἀνθρώποις δεδύσθαι τὰ ζῶα καὶ ἡμεῖς συν- 15
 ομολογοῦμεν, πλὴν οὐ πάντως εἰς βρῶσιν οὐδὲ μὴν
 πάντα, ἀλλ' ὅσα ἀεργά. διόπερ οὐ κακῶς ὁ κωμικὸς
 Πλάτων ἐν ταῖς Ἑορταῖς τῷ δράματί φησιν

τῶν γὰρ τετραπόδων οὐδὲν ἀποκτείνειν ἔδει
 ἡμᾶς τὸ λοιπὸν, πλὴν ὕων· τὰ γὰρ κρέα
 ἦδιστ' ἔχουσι, κοῦδὲν ἀφ' ὕος γίγνεται
 πλὴν ὕστριχίς καὶ πηλὸς ἡμῖν καὶ βοή.

20

50 ὅθεν καὶ ὁ Αἰσωπος οὐ κακῶς ἔφη τοῦς ὕς κεκραγέαι

19. ἔδει ἡμᾶς Sylb. ἡμᾶς ἔδει L.
 ἡμᾶς om. MS. Ottob. Plato incertum est utrum ἡμᾶς hoc loco an post τὸ λοιπὸν collocaverit.

20. ἡμᾶς] ὕμᾶς Cobetus in Observ. in Platon. p. 191. et v. 4. ὕμῖν pro ἡμῖν, ut ipsas bestias poeta Cratetis exemplo loquentes introduxerit. Quam conjecturam aliud ex eadem fabula fragmentum confirmat apud Eustath. p. 1403, 34. κατηδέσθημεν ἂν καὶ κατεκόπημεν εὐθύς.

21. ἦδιστ'—κοῦδὲν Sylb. ἦδιστα—καὶ οὐδὲν L.

ib. γίγνεται Grotius Excerpt. p. 485. γίνετα L.

22. ὕστριχίς scripsi pro ὕστριχες propter rationes in Thesauro expositas vol. 8. p. 524.

ib. πηλὸς] Suspectum. Parum probabilis tamen Meinekii conjectura πλὴν ὕστριχες ἡμῖν καὶ πέλεθός τε καὶ βοή.

ib. ἡμῖν hoc loco Heinsius, post ὕστριχες L.

μέγιστον, ὅταν ἔλκωνται· συνειδέναί γὰρ αὐτοῖς εἰς οὐδὲν
 ἄλλο χρησίμοις πλὴν εἰς τὴν θυσίαν. διὸ καὶ Κλεάνθης
 φησὶν ἀνθ' ἄλῶν αὐτοὺς ἔχειν τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ σαπῇ
 850P. τὰ κρέα. οἱ μὲν οὖν ὡς ἄχρηστον ἐσθίουσιν, οἱ δ' ὡς
 5 λυμαντικὸν τῶν καρπῶν, καὶ ἄλλοι διὰ τὸ κατωφερὲς εἰς 305 S.
 συνουσίαν εἶναι τὸ ζῶον, οὐκ ἐσθίουσιν. ταύτῃ οὐδὲ τὸν
 τράγον ὁ νόμος θύει πλὴν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποδιοπομπῇσει
 τῶν κακῶν, ἐπεὶ μητρόπολις κακίας ἡδονή. αὐτίκα καὶ
 συμβάλλεσθαι τὴν τῶν τραγείων κρεῶν βρώσιν πρὸς
 10 ἐπιληψίαν λέγουσι. φασὶ δὲ πλείστην ἀνάδοσιν ἐκ χοι-
 ρείων γίνεσθαι κρεῶν, διὸ τοῖς μὲν ἀσκοῦσι τὸ σῶμα
 χρησιμεύει, τοῖς δὲ αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὖξιν ἐπιχειροῦσι 5
 διὰ τὴν νωθρείαν τὴν ἀπὸ τῆς κρεοφαγίας ἐγγυνομένην
 οὐκέτι. τάχ' ἂν τις τῶν γνωστικῶν καὶ ἀσκήσεως χάριν
 15 σαρκοφαγίας ἀπόσχοιτο καὶ τοῦ μὴ σφριγᾶν περὶ τὰ
 ἀφροδίσια τὴν σάρκα. “οἶνος” γὰρ, φησὶν Ἀνδροκύδης,
 “καὶ σαρκῶν ἐμφορήσεις σῶμα μὲν ῥωμαλέον ἀπεργά-
 ζονται, ψυχὴν δὲ νωχαλεστέραν.” ἄθετος οὖν ἡ τοιαύτη
 τροφή πρὸς σύνεσιν ἀκριβῆ· διὸ καὶ Αἰγύπτιοι ἐν ταῖς
 20 κατ' αὐτοὺς ἀγνείαις οὐκ ἐπιτρέπουσι τοῖς ἱερεῦσι σιτεῖ-
 σθαι σάρκας ὀρνιθείοις τε ὡς κουφοτάτοις χρῶνται καὶ 10
 ἰχθύων οὐχ ἄπτονται καὶ δι' ἄλλους μὲν τινὰς μύθους,
 μάλιστα δὲ ὡς πλαδαρὰν τὴν σάρκα τῆς τοιαῦδε κατα-
 σκευαζούσης βρώσεως.

1. ὅταν ἔλκωνται post χρησίμοις L. Transposuit Rittershus. ad Porphy. de vita Pythagorae p. 8.

2. πλὴν aut πλὴν ἢ Rittershusius. ἢ πλὴν L. Potest etiam ἢ scribi, delete πλὴν.

5. λυμαντικὸν Syll. λοιμαντικὸν L.

7. ἀποδιοπομπῇσει Hemsterh. in Thesouro vol. 2. p. 1279. διαπομπῇσει L. Est vocabulum Platonicum ex Leg. 9. p. 854 B. quo

praeter Clementem etiam Arrianus usus est Epict. Diss. 2, 18. de quo dixit Ruhnk. ad Tim. p. 41.

13. νωθρείαν Klotzius. νωθρίαν L.

18. νωχαλεστέραν] Usitatae formae sunt νωχελῆς et νωχελίζω: sed eadem per a scripta annotavit Hesychius.

ib. ἄθετος Syll. ἄθεος L.

34. Ἦδη δὲ τὰ μὲν χερσαῖα καὶ τὰ πτηνὰ τὸν αὐτὸν
 ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἀναπνέοντα ἀέρα τρέφεται συγγενεῖ
 τῷ ἀέρι τὴν ψυχὴν κεκτημένα, τοὺς δὲ ἰχθῦς οὐδὲ ἀναπνεῖν
 φασὶ τοῦτον τὸν ἀέρα, ἀλλ' ἐκείνον ὃς ἐγκέκραται τῷ ὕδατι
 εὐθέως κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, καθάπερ καὶ τοῖς λοι- 5
 15 ποῖς στοιχείοις, ὃ καὶ δεῖγμα τῆς ὑλικῆς διαμονῆς. δεῖ
 τοίνυν θυσίας προσφέρειν τῷ θεῷ μὴ πολυτελεῖς, ἀλλὰ
 θεοφιλεῖς, καὶ τὸ θυμίαμα ἐκείνο τὸ σύνθετον τὸ ἐν τῷ
 νόμῳ τὸ ἐκ πολλῶν γλωσσῶν τε καὶ φωνῶν κατὰ τὴν
 εὐχὴν συγκείμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ἐκ διαφόρων ἔθνων τε 10
 καὶ φύσεων, τῇ κατὰ τὰς διαθήκας δόσει σκευαζόμενον εἰς
 τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ κατὰ τοὺς αἶνους συναγόμε- 851 P.
 20 μνον, καθαρῶ μὲν τῷ νῶ, δικαίᾳ δὲ καὶ ὀρθῇ τῇ πολιτείᾳ,
 ἐξ ὁσίων ἔργων εὐχῆς τε δικαίας, ἐπεὶ

τίς ὦδε μῶρος,

15

κατὰ τὴν ποιητικὴν χάριν,

καὶ λίαν ἀνειμένως

εὐπιστος ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεοῦς

ὁσῶν ἀσάρκων καὶ χολῆς πυρουμένης

ἃ καὶ κυσὶν πεινώσιν οὐχὶ βρώσιμα,

20

χαίρειν ἅπαντας καὶ γέρας λαχεῖν τόδε,

καὶ χάριν τούτων τοῖς δρῶσιν ἐκτίνειν, κὰν πειραταὶ κὰν

6. ὑλικῆς] ὑδατικῆς Potterus.

12. συναγόμενον Syll. pro συν-
 ἀγόμενα.

15. τίς ὦδε] Exstant iidem ver-
 siculi apud Porphyrium Περὶ τῆς
 τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς. Ceterum mi-
 nus emendate quam hic leguntur.
 HEINSIUS. Hos incerti poetae
 versus citat etiam Cyrillus *Adv.*
Julianum 9. p. 306, 307, ex Por-
 phyrīi Περὶ ἀποχῆς 2, 58. POTT.
 Hos versus tragico potius quam
 comico tribuendos esse judica-
 bat Gatakerus ad Antonin. 10, 8.
 Si comici poetae sint, novae vel

mediae comoediae poetae tribuen-
 dos esse monet Meinekius Com.
 vol. 4. p. 613.

ib. μῶρος Porphyrius. μωρὸς L.

17. ἀνειμένως Grotius Excerpt.
 p. 923. ἀνειμένος L.

18. εὐπιστος] εὐπειστος Meine-
 kius Com. vol. 4. p. 613.

ib. ἐλπίζει] ἐλπίζη Cyrillus.

20. κυσὶν] κυσὶ L.

21. ἅπαντας Porphyrius et Cy-
 rillus. ἅπαντα L. ἀπαρχῇ Grotius,
 ἀπαρχαῖς Porsonus ad Eurip. Hec.
 41. parum probabiliter.

22. ἐκτίνειν Syll. ἐκτείειν L.

λησταὶ καὶ τύραννοι τύχωσιν; φαμέν δ' ἡμεῖς ἀγιάζειν τὸ πῦρ, οὐ τὰ κρέα, ἀλλὰ τὰς ἀμαρτωλοὺς ψυχὰς, πῦρ οὐ τὸ παμφάγον καὶ βάνουσον, ἀλλὰ τὸ φρόνιμον λέγοντες, τὸ δικνύμενον διὰ ψυχῆς τῆς διερχομένης τὸ πῦρ.

5

ΚΕΦ. Ζ.

35. Σέβειν δὲ δεῖν ἐγκελευόμεθα καὶ τιμᾶν τὸν αὐτὸν 25
καὶ λόγον σωτηρὰ τε αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα εἶναι πεισθέντες
καὶ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα οὐκ ἐν ἐξαιρέτοις ἡμέραις, ὥσπερ
ἄλλοι τινὲς, ἀλλὰ συνεχῶς τὸν ὅλον βίον τοῦτο πράττου-
10 τες καὶ κατὰ πάντα τρόπον. ἀμέλει τὸ γένος τὸ ἐκλεκτόν·
“ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σοι” φησὶ “κατ’ ἐντολήν
δικαιούμενον.” ὅθεν οὔτε ὠρισμένον τόπον οὔτε ἐξάιρετον
ἱερὸν οὐδὲ μὴν ἑορτάς τινὰς καὶ ἡμέρας ἀποτεταγμένας,
ἀλλὰ τὸν πάντα βίον ὁ γνωστικὸς ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ 30
15 καθ’ ἑαυτὸν μόνος ὦν τυγχάνη καὶ ὅπου τινὰς ἂν τῶν
ὁμοίως πεπιστευκότων ἔχη, τιμᾶ τὸν θεὸν, τουτέστιν
χάριν ὁμολογεῖ τῆς γνώσεως καὶ τῆς πολιτείας. εἰ δὲ ἡ
παρουσία τινὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ διὰ τὴν ἐντροπήν καὶ τὴν
αἰδῶ πρὸς τὸ κρείττον ἀεὶ σχηματίζει τὸν ἐντυγχάνοντα,
20 πῶς οὐ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ διὰ τῆς γνώσεως καὶ τοῦ
βίου καὶ τῆς εὐχαριστίας ἀδιαλείπτως τῷ θεῷ οὐκ εὐλόγως
ἂν ἑαυτοῦ παρ’ ἕκαστα κρείττων εἶη εἰς πάντα καὶ τὰ ἔργα
καὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν διάθεσιν; τοιοῦτος ὁ πάντη παρ- 35
εἶναι τὸν θεὸν πεπεισμένος, οὐχὶ δὲ ἐν τόποις τισὶν ὠρι-
25 σμένοις κατακεκλεισμένον ὑπολαβὼν, ἵνα δὴ χωρὶς αὐτοῦ
ποτε οἰηθεὶς εἶναι καὶ νύκτα καὶ μεθ’ ἡμέραν ἀκολασταίνῃ.

1. τύραννοι τύχωσιν] Exspectes
τύραννοι ὄντες τύχωσιν, ut paullo
post § 35. μόνος ὦν τυγχάνη di-
xit.

11. Psalm. cxix. 164.

12. οὔτε ἐξάιρετον] οὐδὲ ἐξάιρετον
L.

16. ὁμοίως Syllb. ὁμοίω L.

17. καὶ (compendio expressum)
τῆς πολιτείας L. καὶ om. V.

πάντα τοίνυν τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, πάντα πάντοθεν
 παρεῖναι τὸν θεὸν πεπεισμένοι, γεωργοῦμεν αἰνοῦντες,
 πλέομεν ὑμνοῦντες, κατὰ τὴν ἄλλην πολιτείαν ἐντέχνως 852 P.
 ἀναστρεφόμεθα. προσεχέστερον δὴ ὁ γνωστικὸς οἰκει-
 οὔται θεῷ σεμνὸς ὢν ἅμα καὶ ἰλαρὸς ἐν πάσι, σεμνὸς 5
 40 μὲν διὰ τὴν ἐπὶ τὸ θεῖον ἐπιστροφὴν, ἰλαρὸς δὲ διὰ τὸν
 ἐπιλογισμὸν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ὧν ἔδωκεν ἡμῖν
 ὁ θεός.

36. Φαίνεται δὲ τὸ ἕξοχον τῆς γνώσεως ὁ προφήτης
 ὧδε παριστάς “ χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνώσιν 10
 δίδαξόν με” κατ’ ἐπανάβασιν ἀξήσας τὸ ἡγεμονικὸν
 τῆς τελειότητος. οὗτος ἄρα ὄντως ὁ βασιλικὸς ἄνθρωπος,
 οὗτος ἱερεὺς ὅσιος τοῦ θεοῦ, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς
 λογιωτάτοις τῶν βαρβάρων σώζεται τὸ ἱερατικὸν γένος
 45 εἰς βασιλείαν προσαγόντων. οὗτος οὖν οὐδαμῆ μὲν ἕαν- 15
 τὸν εἰς ὀχλοκρασίαν τὴν τῶν θεάτρων δεσπότιν ἐνδίδωσιν,
 τὰ λεγόμενα δὲ καὶ πραττόμενα καὶ ὀρώμενα ἡδονῆς
 ἀγωγῷ χάριν οὐδὲ ὄναρ προσίεται. οὐτ’ οὖν ταύτας τὰς
 ἡδονὰς τῆς θεάς οὔτε τὰς διὰ τῶν ἄλλων ἀπολαυμάτων
 ποικιλίας οἷον θυμιαμάτων πολυτέλειαν τὴν ὄσφρησιν 20
 γοητεύουσιν ἢ βρωμάτων συγκαττύσεις, καὶ τὰς ἐξ οἴνων
 διαφόρων ἀπολαύσεις δελεαζούσας τὴν γεῦσιν οὐδὲ τὰς
 πολυανθεῖς καὶ εὐώδεις πλοκάς ἐκθηλυνούσας δι’ αἰσθή-
 50 σεως τὴν ψυχὴν, πάντων δὲ τὴν σεμνὴν ἀπόλαυσιν ἐπὶ
 τὸν θεὸν ἀναγαγὼν αἰεὶ καὶ τῆς βρώσεως καὶ τοῦ πόματος 25
 καὶ τοῦ χρίσματος τῷ δοτήρι τῶν ὅλων ἀπάρχεται χάριν
 ὁμολογῶν καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς χρήσεως διὰ λόγου
 τοῦ δοθέντος αὐτῷ, σπανίως εἰς τὰς ἐστιάσεις τὰς συμ-
 306 S. ποτικὰς ἀπαντῶν, πλὴν εἰ μὴ τὸ φιλικὸν καὶ ὁμοιοητικὸν
 ἐπαγγελλλόμενον αὐτῷ τὸ συμπόσιον ἀφικέσθαι προτρέψαι. 30
 πέπεισται γὰρ εἰδέναι πάντα τὸν θεὸν καὶ ἐπαῖεν, οὐχ ὅτι

τῆς φωνῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐννοίας, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀκοὴ ἐν ἡμῖν διὰ σωματικῶν πόρων ἐνεργουμένη οὐ διὰ τῆς σωματικῆς δυνάμεως ἔχει τὴν ἀντίληψιν, ἀλλὰ διὰ τινος ψυχικῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς διακριτικῆς τῶν σημαινουσῶν τι 5
5 φωνῶν νοήσεως.

37. Οὐκουν ἀνθρωποειδῆς ὁ θεὸς τοῦδ' ἕνεκα καὶ ἵνα ἀκούσῃ, οὐδὲ αἰσθήσεων αὐτῷ δεῖ, καθάπερ ἤρεσεν τοῖς Στωικοῖς, μάλιστα ἀκοῆς καὶ ὄψεως, μὴ γὰρ δύνασθαί ποτε ἐτέρως ἀντιλαβέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπαθὲς τοῦ ἀέρος
10 καὶ ἡ ὀξύτατη συναίσθησις τῶν ἀγγέλων, ἢ τε τοῦ συνειδότος ἐπαφωμένη τῆς ψυχῆς δύναμις, δυνάμει τῇ ἀρρήτῳ καὶ ἄνευ τῆς αἰσθητῆς ἀκοῆς ἅμα νοήματι πάντα γινώσκει, καὶ μὴ τὴν φωνὴν τις ἐξικνεῖσθαι πρὸς τὸν θεὸν λέγῃ κάτω περὶ τὸν ἀέρα κυλινδουμένην, ἀλλὰ τὰ νοήματα 10
15 τῶν ἀγίων τέμνει οὐ μόνον τὸν ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅλον
853 P. κόσμον. φθάνει δὲ ἡ θεία δύναμις, καθάπερ φῶς, ὅλην διιδεῖν τὴν ψυχὴν. τί δ' ; οὐχὶ καὶ αἱ προαιρέσεις φθάνουσι πρὸς τὸν θεὸν προῖεῖσαι τὴν φωνὴν τὴν ἑαυτῶν ; οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως πορθμεύονται ; τίνα καὶ
20 φωνὴν ἀναμείναι ὁ κατὰ πρόθεσιν τὸν ἐκλεκτὸν καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τὸ ἐσόμενον ὡς ἤδη ὑπάρχον ἐγνωκῶς ; ἢ οὐχὶ πάντῃ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἀπάσης τὸ φῶς τῆς 15
δυνάμεως ἐκλάμπει τὰ ταμεία ἐρευνῶντος, ἢ φησιν ἡ γραφὴ, τοῦ λύχνου τῆς δυνάμεως, ὅλος ἀκοὴ καὶ ὅλος
25 ὀφθαλμὸς, ἵνα τις τούτοις χρήσῃται τοῖς ὀνόμασιν ὁ θεός.

38. Καθ' ὅλου τοίνυν οὐδεμίαν σώζει θεοσέβειαν οὔτε ἐν ὕμνοις οὔτε ἐν λόγοις, ἀλλ' οὐδὲ ἐν γραφαῖς ἢ δόγμασιν, ἢ μὴ πρέπουσα περὶ τοῦ θεοῦ ὑπόληψις, ἀλλ' εἰς

1. ἐν ἡμῖν Canterus. μὲν ἡμῖν L.
6. τοῦδ' Syll. τοῦθ' L.
9. ἀντιλαβέσθαι L. ἀντιλαμβάνεσθαι V.

19. πορθμεύονται ; τίνα—ἀναμείναι Heinsius. πορθμεύονται τίνα, καὶ—ἀναμείναι L. ἀναμείναι Syll. cui addendum ἄν.

ταπεινὰς καὶ ἀσχήμονας ἐκτρεπομένη ἐννοίας τε καὶ ὑπο-
 νοίας. ὅθεν ἢ τῶν πολλῶν εὐφημία δυσφημίας οὐδὲν
 20 διαφέρει διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἄγνοϊαν. ὦν μὲν οὖν αἱ
 ὀρέξεις εἰσὶ καὶ ἐπιθυμῖαι καὶ ὅλως εἰπεῖν αἱ ὀρμαὶ, τού-
 των εἰσὶ καὶ αἱ εὐχαί. διόπερ οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ πόματος, 5
 ἀλλὰ τοῦ πιεῖν τὸ ποτὸν, οὐδὲ μὴν κληρονομίας, ἀλλὰ
 τοῦ κληρονομῆσαι, οὕτως δὲ οὐδὲ γνώσεως, ἀλλὰ τοῦ
 γνῶναι· οὐδὲ γὰρ πολιτείας ὀρθῆς, ἀλλὰ τοῦ πολιτεύ-
 εσθαι. τούτων οὖν αἱ εὐχαί ὦν καὶ αἰτήσεις, καὶ τούτων
 αἱ αἰτήσεις ὦν καὶ ἐπιθυμῖαι, τὸ δὲ εὔχεσθαι καὶ ὀρέ- 10
 γεσθαι καταλλήλως γίνεται εἰς τὸ ἔχειν τὰ ἀγαθὰ καὶ
 25 τὰ παρακείμενα ὠφελήματα. τῇ κτήσει τοίνυν ὁ γνω-
 στικὸς τὴν εὐχὴν καὶ τὴν αἰτήσιν τῶν ὄντως ἀγαθῶν
 τῶν περὶ ψυχὴν ποιεῖται καὶ εὔχεται συνεργῶν ἅμα καὶ
 αὐτὸς εἰς ἕξιν ἀγαθότητος ἐλθεῖν, ὡς μηκέτι ἔχειν τὰ 15
 ἀγαθὰ καθάπερ μαθήματά τινα παρακείμενα, εἶναι δὲ
 ἀγαθόν.

39. Διὸ καὶ τούτοις μάλιστα προσήκει εὔχεσθαι τοῖς
 εἰδόσι τὸ θεῖον ὡς χρὴ καὶ τὴν πρόσφορον ἀρετὴν ἔχουσιν
 αὐτῷ, οἱ ἴσασι τίνα τὰ ὄντως ἀγαθὰ καὶ τίνα αἰτητέον καὶ 20
 30 πότε καὶ πῶς ἕκαστα. ἐσχάτη δὲ ἀμαθία παρὰ τῶν μὴ
 θεῶν ὡς θεῶν αἰτεῖσθαι, ἢ τὰ μὴ συμφέροντα αἰτεῖσθαι
 φαντασίᾳ ἀγαθῶν κακὰ αἰτουμένους σφίσι. ὅθεν εἰκότως
 ἐνὸς ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ παρ' αὐτοῦ μόνου τῶν ἀγαθῶν
 τὰ μὲν δοθῆναι, τὰ δὲ παραμεῖναι εὐχόμεθα ἡμεῖς τε καὶ 25
 οἱ ἄγγελοι, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως. οὐ γὰρ ἐστὶ ταυτὸν αἰτεῖ-
 σθαι παραμεῖναι τὴν δόσιν ἢ τὴν ἀρχὴν σπουδάζειν
 λαβεῖν. καὶ ἢ ἀποτροπὴ δὲ τῶν κακῶν εἶδος εὐχῆς. ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων βλάβῃ τῇ τοιαύτῃ συγχορηστέον

11. καταλλήλως Heinsius. κατ'
 ἀλλήλους L. καταλλήλους Sylb.
 1b. γίνεται Potterus. γίνεσθαι L.

19. πρόσφορον] Literas op supra
 versum habet L.
 20. τίνα in marg. habet L.

854 P. εὐχῆ ποτε, πλὴν εἰ μὴ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς δικαιοσύνης 35
 τεχναζόμενος τοῖς ἀπηλλαγμένοις ὁ γνωστικὸς οἰκονομοίη
 τὴν αἴτησιν. ἔστιν οὖν ὡς εἰπεῖν τολμηρότερον ὁμιλία
 πρὸς τὸν θεὸν ἢ εὐχῆ, καὶ ψιθυρίζοντες ἄρα μηδὲ τὰ
 5 χεῖλη ἀνοίγοντες μετὰ σιγῆς προσλαλῶμεν, ἔνδοθεν κεκρά-
 γαμεν· πάσαν γὰρ τὴν ἐνδιάθετον ὁμιλίαν ὁ θεὸς ἀδια-
 λείπτως ἐπαίει.

40. Ταύτη καὶ προσανατείνομεν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς
 χεῖρας εἰς οὐρανὸν αἴρομεν τοὺς τε πόδας ἐπεγείρομεν
 10 κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς εὐχῆς συνεκφώνησιν ἐπακολου- 40
 θοῦντες τῇ προθυμίᾳ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν νοητὴν οὐσίαν,
 καὶ συναφιστάνειν τῷ λόγῳ τὸ σῶμα τῆς γῆς πειρώμενοι
 μετάρσιον ποιησάμενοι τὴν ψυχὴν ἐπτερωμένην τῷ πόθῳ
 τῶν κρειπτόνων ἐπὶ τὰ ἅγια χωρεῖν βιαζόμεθα τοῦ δεσμοῦ
 15 καταμεγαλοφρονοῦντες τοῦ σαρκικοῦ. ἴσμεν γὰρ εἶ μάλα
 τὸν γνωστικὸν τὴν ὑπέρβασιν παντὸς τοῦ κόσμου, ὥσπερ
 ἀμέλει τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἰουδαῖοι, ἐκουσίως ποιούμενον,
 ἐνδεικνύμενον ἐναργῶς παντὸς μᾶλλον ὡς ὅτι μάλιστα
 σύνεγγυς ἔσοιτο τοῦ θεοῦ. εἰ δέ τινες καὶ ὥρας τακτὰς 45
 20 ἀποπέμνουσιν εὐχῆ, ὡς τρίτην φέρε καὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην,
 ἀλλ' οὖν γε ὁ γνωστικὸς παρὰ ὄλον εὐχεται τὸν βίον, δι'
 εὐχῆς συνέειναι μὲν σπεύδων θεῷ, καταλέλοιπεν δὲ συνε-
 λόντι εἰπεῖν πάντα ὅσα μὴ χρησιμεύει γενόμενος ἐκεῖ, ὡς
 ἂν ἐνθένδε ἤδη τὴν τελείωσιν ἀπειληφῶς τοῦ κατὰ ἀγάπην
 25 δρωμένου. ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ὥρων διανομὰς τριχῆ διε-
 σταμένας καὶ ταῖς ἴσαις εὐχαῖς τετιμημένας ἴσασιν οἱ
 γνωρίζοντες τὴν μακαρίαν τῶν ἁγίων τριάδα μονῶν. 50

41. Ἐνταῦθα γενόμενος ὑπεμνήσθη τῶν περὶ τοῦ μὴ
 δεῖν εὐχεσθαι πρὸς τιῶν ἑτεροδόξων, τουτέστιν τῶν ἀμφὶ
 30 τὴν Προδίκου αἵρεσιν παρεισαγομένων δογμάτων. ἵνα οὖν
 μηδὲ ἐπὶ ταύτῃ αὐτῶν τῇ ἀθέῳ σοφίᾳ ὡς ξένη ὀγκύλλων-

ται αἰρέσει, μαθέτωσαν προειληῆφθαι μὲν ὑπὸ τῶν Κυρη-
 307 S. ναϊκῶν λεγομένων φιλοσόφων, ἀντιρρήσεως δ' ὅμως τεύ-
 ξεται κατὰ καιρὸν ἢ τῶν ψευδωνύμων τούτων ἀνόσιος
 γνῶσις ὡς μὴ νῦν παρεισδυομένη τὸ ὑπόμνημα οὐκ ὀλίγη
 οὔσα ἢ τούτων καταδρομὴ διακόπτῃ τὸν ἐν χερσὶ λόγον, 5
 δεικνύντων ἡμῶν μόνου ὄντως ὅσιον καὶ θεοσεβῆ τὸν τῷ 855 P.
 ὄντι κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα γνωστικὸν, ᾧ μόνῳ
 ἢ αἴτησις κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἀπονευεμημένη
 5 γίνεται καὶ αἰτήσαντι καὶ ἐννοηθέντι. ὥσπερ γὰρ πᾶν ὃ
 βούλεται δύναται ὁ θεὸς, οὕτως πᾶν ὃ ἂν αἰτήσῃ ὁ 10
 γνωστικὸς λαμβάνει. καθόλου γὰρ ὁ θεὸς οἶδεν τοὺς τε
 ἀξίους τῶν ἀγαθῶν καὶ μὴ. ὅθεν τὰ προσήκοντα ἐκά-
 στοις δίδωσιν, διὸ πολλάκις μὲν αἰτήσασιν ἀναξίους οὐκ
 ἂν δοίη, δοίη δὲ ἀξίοις δηλονότι ὑπάρχουσιν. οὐ μὴν
 παρέλκει ἢ αἴτησις κἂν χωρὶς ἀξιώσεως διδῶται τὰ 15
 ἀγαθὰ. αὐτίκα ἢ τε εὐχαριστία ἢ τε τῶν πέλας εἰς
 ἐπιστροφὴν αἴτησις ἔργον ἐστὶ τοῦ γνωστικοῦ. ἢ καὶ ὁ
 10 κύριος ἠύχετο, εὐχαριστῶν μὲν ἐν οἷς ἐτελείωσεν τὴν
 διακονίαν, εὐχόμενος δὲ ὡς πλείστους ὄσους ἐν ἐπιγνώσει
 γενέσθαι, ἵν' ἐν τοῖς σωζομένοις διὰ τῆς σωτηρίας κατ' 20
 ἐπίγνωσιν ὁ θεὸς δοξάζεται καὶ ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ ὁ
 μόνος σωτὴρ δι' υἱοῦ ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ἐπιγινώσκηται,
 καίτοι καὶ ἢ πίστις τοῦ λήψεσθαι εἶδος εὐχῆς ἐναποκει-
 μένης γνωστικῶς.

42. Ἄλλ' εἰ ἀφορμὴ τις ὁμιλίας τῆς πρὸς τὸν θεὸν 25
 γίνεται ἢ εὐχῆ, οὐδεμίαν ἀφορμὴν παραλείπτειν τῆς
 15 προσόδου τῆς πρὸς τὸν θεόν. ἀμέλει συμπλακεῖσα τῇ
 μακαρία προνοία ἢ τοῦ γνωστικοῦ ὀσιότης κατὰ τὴν
 ἐκούσιον ὁμολογίαν τελείαν τὴν εὐεργεσίαν ἐπιδείκνυσι
 τοῦ θεοῦ. οἷονεὶ γὰρ ἀντεπιστροφή τίς ἐστὶ τῆς προνοίας 30
 ἢ τοῦ γνωστικοῦ ὀσιότης καὶ ἀντίστροφος εὔνοια τοῦ

8. ἀπονευεμημένη Heinsius. ἀπονευεμημένῳ L.

15. διδῶται] δίδοται L.

φίλου τοῦ θεοῦ. οὔτε γὰρ ὁ θεὸς ἄκων ἀγαθὸς ὄν τρόπον
 τὸ πῦρ θερμαντικὸν, ἐκούσιος δὲ ἢ τῶν ἀγαθῶν μετάδοσις
 αὐτῷ, καὶν προλαμβάνη τὴν αἴτησιν, οὔτε μὴν ἄκων
 σωθήσεται ὁ σωζόμενος, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄψυχος, ἀλλὰ
 5 παντὸς μᾶλλον ἐκούσιως καὶ προαιρετικῶς σπεύσει πρὸς 20
 σωτηρίαν· διὸ καὶ τὰς ἐντολάς ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ὡς ἂν
 ἐξ αὐτοῦ ὀρμητικὸς πρὸς ὀπότερον ἂν καὶ βούλοιτο τῶν
 τε αἰρετῶν καὶ τῶν φευκτῶν. οὐκ οὐκ ὁ θεὸς ἀνάγκη
 ἀγαθοποιεῖ, κατὰ προαίρεσιν δὲ εὐποιεῖ τοὺς ἐξ αὐτῶν
 10 ἐπιστρέφοντας· οὐ γὰρ ὑπηρετικὴ γέ ἐστὶν ἢ εἰς ἡμᾶς
 θεόθεν ἤκουσα οἶον ἐκ χειρόνων εἰς κρείττονας προῖοῦσα,
 ἢ πρόνοια, κατ' ἔλεον δὲ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας αἱ προσ-
 εχεῖς τῆς προνοίας ἐνεργοῦνται οἰκονομίαι, καθάπερ καὶ
 ἢ τῶν ποιμένων εἰς τὰ πρόβατα καὶ ἢ τοῦ βασιλέως
 850 P. πρὸς τοὺς ἀρχομένους καὶ ἡμῶν αὐτῶν πειθηνίως πρὸς 25
 15 τοὺς ἡγουμένους ἐχόντων τοὺς τεταγμένως διέποντας καθ'
 ἣν ἐνεχειρίσθησαν τάξιν ἐκ θεοῦ. θεράποντες ἄρα καὶ
 θεραπευταὶ τοῦ θείου οἱ ἐλευθερικωτάτην καὶ βασιλικω-
 τάτην θεραπείαν προσάγοντες τὴν διὰ τῆς θεοσεβοῦς
 20 γνώμης τε καὶ γνώσεως.

43. Πᾶς οὖν καὶ τόπος ἱερὸς τῷ ὄντι ἐν ᾧ τὴν ἐπί-
 νοιαν τοῦ θεοῦ λαμβάνομεν καὶ χρόνος, ὅταν δὲ ὁ εὐπρο-
 αίρετος ὁμοῦ καὶ εὐχάριστος δι' εὐχῆς αἰτῆται, ἀμηγέπη
 συνεργεῖ τι πρὸς τὴν λήψιν ἀσμένως δι' ᾧ εὐχεται τὸ 30
 25 ποθοῦμενον λαμβάνων. ἐπὰν γὰρ τὸ παρ' ἡμῶν εὐεπί-
 φορον ὁ τῶν ἀγαθῶν λάβη δοτήρ, ἀθρόα πάντα τῇ συλ-
 λήψει αὐτῆς ἔπεται τὰ ἀγαθὰ. ἀμέλει ἐξετάζεται διὰ τῆς
 εὐχῆς ὁ τρόπος πῶς ἔχει πρὸς τὸ προσῆκον. εἰ δὲ ἢ
 φωνὴ καὶ ἢ λέξις τῆς νοήσεως χάριν δέδοται ἡμῖν, πῶς
 30 οὐχὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ ἐπακούει ὁ θεός, ὅπου

9. αὐτῶν Potterus. αὐτῶν L.

16. τεταγμένως Potterus. τεταγ-
 μένους L.

23. αἰτῆται scripsi pro αἰρεῖται.

26. λάβη L. λάβοι V.

γε ἤδη ψυχὴ ψυχῆς καὶ νοῦς νοὸς ἐπαίει; ὅθεν τὰς
 35 πολυφώνους γλώσσας οὐκ ἀναμένει ὁ θεὸς καθάπερ οἱ
 παρὰ ἀνθρώπων ἐρμηνεῖς, ἀλλ' ἀπαξάπλωσ ἀπάντων γνω-
 ρίζει τὰς νοήσεις, καὶ ὅπερ ἡμῖν ἡ φωνὴ σημαίνει, τοῦτο
 τῷ θεῷ ἡ ἔννοια ἡμῶν λαλεῖ, ἣν καὶ πρὸ τῆς δημιουργίας 5
 εἰς νόησιν ἤξουσιν ἠπίστατο. ἔξεστιν οὖν μηδὲ φωνῇ τὴν
 εὐχὴν παραπέμπειν, συντείνοντα μόνον ἔνδοθεν τὸ πνευ-
 ματικὸν πᾶν εἰς φωνὴν τὴν νοητὴν κατὰ τὴν ἀπερίσπα-
 στον πρὸς τὸν θεὸν ἐπιστροφῆν. ἐπεὶ δὲ γενεθλίου ἡμέ-
 ρας εἰκὼν ἡ ἀνατολή, κάκειθεν τὸ φῶς αὖξεται ἐκ σκοτούς 10
 40 λάμψαν τὸ πρῶτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ καλινδουμέ-
 νοις ἀνέτειλε γνώσεως ἀληθείας ἡμέρα κατὰ λόγον τοῦ
 ἡλίου πρὸς τὴν ἑωθινὴν ἀνατολὴν αἱ εὐχαί. ὅθεν καὶ τὰ
 παλαιάτα τῶν ἱερῶν πρὸς δύσιν ἔβλεπεν, ἵνα οἱ ἀντι- 857 P.
 πρόσωποι τῶν ἀγαλμάτων ἰστάμενοι πρὸς ἀνατολὴν τρέ- 15
 πεσθαι διδάσκωνται. “κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς
 θυμίαμα ἐνώπιόν σου, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία
 ἐσπερινή” οἱ ψαλμοὶ λέγουσιν.

44. Τοῖς μοχθηροῖς τοίνυν τῶν ἀνθρώπων ἡ εὐχὴ οὐ
 45 μόνον εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ εἰς σφᾶς αὐτοὺς βλα-
 βερωτάτη. εἰ γοῦν καὶ ἅ φασιν εὐτυχήματα αἰτησάμενοι
 λάβοιεν, βλάπτει λαβόντας αὐτοὺς ἀνεπιστήμονας τῆς
 χρήσεως αὐτῶν ὑπάρχοντας. οἱ μὲν γὰρ ἅ οὐκ ἔχουσιν
 εὐχονται κτήσασθαι, καὶ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ, οὐ τὰ ὄντα,
 αἰτοῦνται. ὁ γνωστικὸς δὲ ὧν μὲν κέκτηται παραμονὴν, 25
 ἐπιτηδείότητα δὲ εἰς ἃ μέλλει ἀποβαίνειν, καὶ αἰδιότητα
 ὧν λήψεται αἰτήσεται. τὰ δὲ ὄντως ἀγαθὰ τὰ περὶ
 ψυχὴν εὔχεται εἶναί τε αὐτῷ καὶ παραμεῖναι. ταύτη οὐδὲ

1. νοῦς νοὸς] Notanda deterior
 forma νοός, licet statim praecedat
 νοῦ, quod haud dubie hic quoque
 restituendum.

7. παραπέμπειν, συντείνοντα μόνον
 ἔνδοθεν Heinsius. παραπέμπειν συν-
 τείνοντα μόνον δ' ἔνδοθεν L. συντείνοντα

inter duo commata positum in
 V.

14. ἀντιπρόσωποι scripsi pro ἅπαν
 τι πρόσωπον. ἀπαντιπρόσωπων Syllb.

16. Psalm. cxli. 2.

26. ἀποβαίνειν—ὧν λήψεται Hein-
 sius. ὑπερβαίνειν—ὧν οὐ λήψεται L.

ὀρέγεται τινος τῶν ἀπόντων ἀρκούμενος τοῖς παρούσιν. 5^ο
 οὐ γὰρ ἐλλιπῆς τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἰκανὸς ὢν ἤδη
 ἑαυτῷ ἐκ τῆς θείας χάριτός τε καὶ γνώσεως, ἀλλὰ αὐτάρ-
 κης μὲν γενόμενος, ἀνευθεὴς δὲ τῶν ἄλλων, τὸ παντοκρα-
 5 τορικὸν δὲ βούλημα ἐγνωκὸς καὶ ἔχων ἅμα καὶ εὐχόμενος
 προσεχῆς τῇ πανσθενεῖ δυνάμει γενόμενος πνευματικὸς 308 S.
 εἶναι σπουδάσας διὰ τῆς ἀορίστου ἀγάπης ἤνωται τῷ
 πνεύματι. οὕτως ὁ μεγαλόφρων ὁ τὸ πάντων τιμιώτα-
 τον, ὁ τὸ πάντων ἀγαθώτατον κατὰ τὴν ἐπιστήμην κε-
 10 κτημένος εὐθικτος μὲν κατὰ τὴν προσβολὴν τῆς θεω-
 ρίας, ἔμμουον δὲ τὴν τῶν θεωρητῶν δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ
 κекτημένος, τουτέστι τὴν διορατικὴν τῆς ἐπιστήμης δρι-
 858 P. μύτητα. ταύτην δὲ ὡς ἐνὶ μάλιστα βιάζεται κήσασθαι 5
 τὴν δύναμιν ἐγκρατῆς γενόμενος τῶν ἀντιστρατευομένων
 15 τῷ νῷ καὶ τῇ μὲν θεωρίᾳ ἀδιαλείπτως προσεδρεύων, τῇ
 ἐφεκτικῇ δὲ τῶν ἠδέων καὶ τῇ κατορθωτικῇ τῶν πρα-
 κτέων ἐγγυμνασάμενος ἀσκῆσει, πρὸς τούτοις ἐμπειρίᾳ
 πολλῇ χρησάμενος, τῇ κατὰ τὴν μάθησίν τε καὶ τὸν
 βίον, παρρησίαν ἔχει, οὐ τὴν ἀπλῶς οὕτως ἀθυρόγλωσσον
 20 δύναμιν, δύναμιν δὲ ἀπλῶ λόγῳ χρωμένην μηδὲν τῶν
 λεχθῆναι δυναμένων κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν, ἐφ' ὧν
 μάλιστα χρῆ, ἐπικρυπτομένην μήτε διὰ χάριν μήτε διὰ 10
 φόβον ἀξιολόγως.

45. Ὁ γοῦν τὰ περὶ θεοῦ διειληφῶς πρὸς αὐτῆς τῆς
 25 ἀληθείας χοροῦ μυστικοῦ λόγῳ τῷ προτρέποντι τὸ μέγεθος
 τῆς ἀρετῆς κατ' ἀξίαν αὐτὴν τε καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἐνδεικνύ-
 μενος χρῆται μετὰ διάρματος ἐνθέου τῆς εὐχῆς τοῖς νοητοῖς
 καὶ πνευματικοῖς ὡς ἐνὶ μάλιστα γνωστικῶς οἰκειούμενος.
 ὅθεν ἡμερος καὶ πρᾶος αἰεὶ, εὐπρόσιτος, εὐαπάντητος, ἀνε-
 30 ξίκακος, ἐγγνώμων, εὐσυνειδήτος, αὐστηρὸς οὗτος ἡμῶν,

2. ἐλλιπῆς Syll. ἐλλιπῆς L.

20. χρωμένην Syll. χρωμένη L.

21. ὧν] φῶ Syll.

26. ἐνδεικνύμενος Heinsius in an-
not. (nam in textu ἐνδεικνυμένην).
ἐνδεικνυμένων L.

15 αὐστηρὸς οὐκ εἰς τὸ ἀδιάφθορον μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀπείραστον. οὐδαμῆ γὰρ ἐνδόσιμον οὐδὲ ἀλώσιμον ἠδονῆ τε καὶ λύπη τὴν ψυχὴν παρίστησι, δικαστῆς, ἐὰν ὁ λόγος καλῆ, ἀκλινῆς γενόμενος μηδ' ὅτιοῦν τοῖς πάθεσι χαρίζο-
 5 μενος, ἀμεταστάτῳ ἢ πέφυκεν τὸ δίκαιον πορεύεσθαι βα-
 δίζων, πεπεισμένος εἶ μάλα παγκάλως διοικεῖσθαι τὰ
 πάντα καὶ εἰς τὸ ἄμεινον ἀεὶ τὴν προκοπὴν προῖεναι ταῖς
 ἀρετῆν ἐλομέναις ψυχαῖς, ἔστ' ἂν ἐπ' αὐτὸ ἀφίκωνται τὸ
 20 ἀγαθόν, ἐπὶ προθύροις ὡς εἰπεῖν τοῦ πατρὸς προσεχεῖς
 τῷ μεγάλῳ ἀρχιερεῖ γενόμενοι. οὗτος ἡμῖν ὁ γνωστικὸς 10
 ὁ πιστὸς, ὁ πεπεισμένος ἄριστα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν
 κόσμον. ἀμέλει πᾶσιν εὐαρεστεῖται τοῖς συμβαίνουσιν.

46. Εὐλόγως οὖν οὐδὲν ἐπιζητεῖ τῶν κατὰ τὸν βίον εἰς
 τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν οὐδ' ὅτιοῦν πεπεισμένος ὡς ὁ τὰ
 πάντα εἰδὼς θεὸς ὅ τι ἂν συμφέρῃ καὶ οὐκ αἰτουμένοις τοῖς 15
 ἀγαθοῖς χορηγεῖ. καθάπερ γὰρ, οἶμαι, τῷ τεχνικῷ τεχνι-
 κῶς καὶ τῷ ἐθνικῷ ἐθνικῶς, οὕτω καὶ τῷ γνωστικῷ γνω-
 25 στικῶς ἕκαστα ἀποδίδοται. καὶ ὁ μὲν ἐξ ἔθνῶν ἐπιστρέ- 859 P.
 φων τὴν πίστιν, ὁ δὲ εἰς γυνῶσιν ἐπαναβαίνων τῆς ἀγάπης
 τὴν τελειότητα αἰτήσεται. κορυφαῖος δ' ἤδη ὁ γνωστικὸς 20
 θεωρίαν εὐχεται αὔξειν τε καὶ παραμένειν, καθάπερ ὁ
 κοινὸς ἄνθρωπος τὸ συνεχὲς ὑγιαίνειν. ναὶ μὴν μηδὲ
 ἀποπεσεῖν ποτε τῆς ἀρετῆς αἰτήσεται συνεργῶν μάλιστα
 πρὸς τὸ ἄπτωτος διαγενέσθαι. οἶδεν γὰρ καὶ τῶν ἀγγέ-
 λων τινὰς ὑπὸ ῥαθυμίας ὀλισθήσαντας ἀθῆς χαμαὶ 25
 μηδέπω τέλειον εἰς τὴν μίαν ἐκείνην ἕξιν ἐκ τῆς εἰς
 30 τὴν διπλὴν ἐπιτηδειότητος ἐκθλίψαντας ἑαυτούς. τῷ
 δὲ ἐνθένδε εἰς γνώσεως ἀκρότητα καὶ τὸ ἐπαναβεβηκὸς

5. ἀμεταστάτῳ] Aut τῷ νῶ ad-
 dendum, aut ἀμεταστάτως scriben-
 dum. Monuit Syll.

10. γενόμενοι V. γενόμενῶι L.

14. οὐδ' ὅτιοῦν Potterus. οὐθ'
 ὅτ' οὖν L. οὐθ' ὅτιοῦν Syll.

17. γνωστικῶς addidit Syll.

ἕψος ἀνδρὸς ἐντελοῦς γεγυμνασμένῳ πρὸ ὁδοῦ τὰ κατὰ
 χρόνον καὶ τόπον ἅπαντα ἀμεταπτῶτως βιοῦν ἐλομένῳ
 καὶ ἀσκοῦντι διὰ τὴν τῆς γνώμης πάντοθεν μονότονον
 ἐδραιότητα, ὅσοις δὲ βρίθουσά τις ἔτι ὑπολείπεται γωνία
 5 κάτω ῥέπουσα καὶ κατασπᾶται τὸ διὰ τῆς πίστεως ἀνα-
 γόμενον. τῷ ἄρα ἀναπόβλητον τὴν ἀρετὴν ἀσκήσει γνω-
 στικῇ πεποιημένῳ φυσιοῦται ἢ ἕξις, καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ
 τὸ βάρος, οὕτως τοῦδε ἢ ἐπιστήμη ἀναπόβλητος· οὐκ 35
 ἀκουσίως γὰρ, ἀλλ' ἐκουσίως, δυνάμει λογικῇ καὶ γνω-
 10 στικῇ καὶ προνοητικῇ καθίσταται.

47. Ἐπὶ δὲ τὸ μὴ ἀποβληθῆναι δι' εὐλαβείας ἀναπό-
 βλητον γίνεται, τῆς μὲν εὐλαβείας πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν,
 τῆς δὲ εὐλογιστίας πρὸς τὸ ἀναπόβλητον τῆς ἀρετῆς ἀνθέ-
 ξεται. ἢ γνώσις δὲ ἔοικεν τὴν εὐλογιστίαν παρέχειν διορᾶν
 15 διδάσκουσα τὰ βοηθεῖν πρὸς τὴν παραμονὴν τῆς ἀρετῆς
 δυνάμενα. μέγιστον ἄρα ἢ γνώσις τοῦ θεοῦ. διὸ καὶ
 ταύτῃ σώζεται τὸ ἀναπόβλητον τῆς ἀρετῆς. ὁ δὲ ἐγνωκῶς 40
 τὸν θεὸν ὅσιος καὶ εὐσεβῆς. μόνος ἄρα γνωστικὸς εὐσε-
 βῆς ἡμῖν εἶναι δέδεικται. οὗτος χαίρει μὲν ἐπὶ τοῖς παρ-
 20 οῦσιν ἀγαθοῖς, γέγηθεν δὲ ἐπὶ τοῖς ἐπηγγελμένοις, ὡς ἤδη
 παροῦσιν. οὐ γὰρ λέληθεν αὐτὸν ὡς ἂν ἀπόντα ἔτι δι'
 ὧν ἔγνω φθάσας οἰᾶ ἔστιν. τῇ γνώσει οὖν πεπεισμένος
 καὶ ὡς ἔστιν ἕκαστον τῶν μελλόντων κέκτηται τοῦτο. τὸ
 γὰρ ἐνδεὲς καὶ ἐπιδεὲς πρὸς τὸ ἐπιβάλλον μετρεῖται. εἰ
 25 γοῦν σοφίαν κέκτηται καὶ θεῖον ἢ σοφία, ὁ ἀνευδεοῦς
 μετέχων ἀνευδεῆς εἶη ἄν. οὐ γὰρ ἢ τῆς σοφίας μετάδοσις 45
 κινούντων καὶ ἰσχόντων ἀλλήλους τῆς τε ἐνεργείας καὶ
 τοῦ μετίσχοντος γίνεται οὔτε ἀφαιρουμένου τινὸς οὔτε
 860P. ἐνδεοῦς γινομένου. ἀμείωτος δ' οὖν ἢ ἐνέργεια δι' αὐτῆς
 30 τῆς μεταδόσεως δείκνυται. οὕτως οὖν πάντα ἔχει τὰ

1. πρὸ ὁδοῦ Syll. προόδου L. 9. γὰρ addidit Heinsius.

28. οὔτε—οὔτε scripsi pro οὐδέ—οὐδέ.

ἀγαθὰ ὁ γνωστικὸς ἡμῖν κατὰ τὴν δύναμιν, οὐδέπω δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐπεὶ καὶ ἀμετάθετος ἦν κατὰ τὰς ὀφειλομένας ἐνθέους προκοπὰς τε καὶ διοικήσεις.

48. Τούτῳ συλλαμβάνει καὶ ὁ θεὸς προσεχεστέρα
 50 τιμήσας ἐπισκοπῇ. ἢ γὰρ οὐχὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν 5
 χάριν καὶ εἰς τὴν τούτων κτήσιν καὶ ὠφέλειαν, μᾶλλον
 δὲ σωτηρίαν τὰ πάντα γέγονεν; οὐκοῦν ἀφέλοιτο ἂν
 τούτους τὰ δι' ἀρετὴν, δι' οὓς τὰ γεγονότα. δῆλον γὰρ
 ὡς τὴν φύσιν αὐτῶν τὴν ἀγαθὴν καὶ τὴν προαίρεσιν
 309 S. τὴν ἀγίαν τιμώμενός τε καὶ τοῖς εὖ βιοῦν ἐπανηρημένοις 10
 ἰσχὺν πρὸς τὴν λοιπὴν σωτηρίαν ἐμπνεῖ, τοῖς μὲν προ-
 τρέπων μόνον, τοῖς δὲ ἀξίοις γενομένοις ἐξ ἑαυτῶν καὶ
 συλλαμβανόμενος· ἐπιγεννηματικὸν γὰρ ἅπαν τῷ γνω-
 στικῷ τὸ ἀγαθόν, εἴ γε διὴ τὸ τέλος ἐστὶν αὐτῷ ἐπίστα-
 σθαι καὶ πράσσειν ἐπιστημόνως ἕκαστον. ὡς δὲ ὁ ἱατρὸς 15
 ὑγίειαν παρέχεται τοῖς συνεργούσι πρὸς ὑγίειαν, οὕτως καὶ
 5 ὁ θεὸς τὴν αἰδίου σωτηρίαν τοῖς συνεργούσι πρὸς γνῶσιν
 τε καὶ εὐπραγίαν, σὺν δὲ τῷ ποιεῖν ὄντων ἐφ' ἡμῖν ἅ
 προστάττουσιν αἱ ἐντολαὶ καὶ ἡ ἐπαγγελία τελειοῦται.
 καὶ μοι δοκεῖ κάκεινο καλῶς παρὰ τοῖς Ἑλλησι λέγε- 20
 σθαι ἀθλητῆς τις οὐκ ἀγευνῆς ἐν τοῖς πάλαι πολλῷ τῷ
 χρόνῳ τὸ σωματίον εὖ μάλα πρὸς ἀνδρείαν ἀσκήσας εἰς
 Ὀλυμπίαν ἀναβὰς εἰς τοῦ Πισαίου Διὸς τὸ ἄγαλμα ἀπο-
 βλέψας “εἰ πάντα” εἶπεν “ὦ Ζεῦ, δεόντως μοι τὰ πρὸς
 τὸν ἀγῶνα παρεσκεύασται, ἀπόδος φέρων δικαίως τὴν 25
 10 νίκην ἐμοί.” ὧδε γὰρ καὶ τῷ γνωστικῷ ἀνεπιλήπτως καὶ
 εὐσυνειδήτως τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα ἐκπεπληρωκότι εἰς τε
 τὴν μάθησιν εἰς τε τὴν συνάσκησιν εἰς τε τὴν εὐποίαν

6. κτήσιν ex χρῆσιν factum in L.
 a m. prima.

7. ἂν addidi.

13. ἐπιγεννηματικὸν Routhius in
 Thesaurο vol. 3. p. 1551. ἐπιγεννη-
 ματικὸν L.

16. ὑγίειαν] ὑγείαν L.

23. Ὀλυμπίαν scripsi. ὀλυμπί L.

ὀλύμπι V.

ib. Πισαίου] πισσαίου L.

27. ἑαυτοῦ Sylb. ἑαυτὸν L.

καὶ εἰς τὴν εὐαρέστησιν τῷ θεῷ τὸ πᾶν συναιρείται πρὸς τὴν τελειότητα τὴν σωτηρίαν. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῶν τὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀνηκόντων παρόντων τε καὶ ἀπόντων αἵρεσίς τε καὶ πόθος καὶ κτῆσις καὶ χρῆσις
5 καὶ διαμονή.

49. Διὸ καὶ ἄχραντον τὴν ψυχὴν ἔχειν χρὴ καὶ ἀμί-
αντον εἰλικρινῶς τὸν προσομιλοῦντα τῷ θεῷ, μάλιστα μὲν ¹⁵
ἀγαθὸν τελέως ἑαυτὸν ἐξειργασμένον, εἰ δὲ μὴ, καὶ προ-
κόπτουτα ἐπὶ τὴν γνῶσιν καὶ ἐφιεμένον αὐτῆς, τῶν δὲ τῆς
10 κακίας ἔργων τέλεον ἀπεσπασμένον. ἀλλὰ καὶ τὰς εὐχὰς
ἀπάσας ἐπεικῶς ἅμα καὶ μετ' ἐπεικῶν ποιεῖσθαι πρέπον
ἐστίν· σφαλερὸν γὰρ τοῖς ἐτέρων ἀμαρτήμασι συνεπι-
γράφεσθαι. περὶ τούτων ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ συνεύξεται
τοῖς καινότερον πεπιστευκόσι περὶ ὧν καὶ συμπράττει
15 καθήκει, ἅπας δὲ ὁ βίος αὐτοῦ πανήγυρις ἀγία. αὐτίκα
θυσίαι μὲν αὐτῷ εὐχαί τε καὶ αἶνοι καὶ αἱ πρὸ τῆς ἐστιά- ²⁰
861 P. σεως ἐντεύξεις τῶν γραφῶν, ψαλμοὶ δὲ καὶ ὕμνοι παρὰ
τὴν ἐστίασιν πρό γε τῆς κοίτης, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ εὐχαί
πάλιν. διὰ τούτων ἑαυτὸν ἐνοποιεῖ τῷ θεῷ χορῶ ἐκ τῆς
20 συνεχοῦς μνήμης εἰς ἀείμνηστον θεωρίαν ἐντεταγμένος. τί
δ' ; οὐ καὶ τὴν ἄλλην θυσίαν τὴν κατὰ τοὺς δεομένους
ἐπίδοσιν καὶ δογμάτων καὶ χρημάτων γινώσκει; καὶ
μάλα. ἀλλὰ τῇ διὰ στόματος εὐχῇ οὐ πολυλόγῳ χρήται
παρὰ τοῦ κυρίου καὶ ἂν χρὴ αἰτεῖσθαι μαθόν. ἐν παντὶ ²⁵
25 τοίνυν τόπῳ, οὐκ ἄντικρυς δὲ οὐδὲ ἐμφανῶς τοῖς πολλοῖς
εὐξεται, ὁ δὲ καὶ περιπάτῳ χρώμενος καὶ ὀμιλία καὶ
ἡσυχία καὶ ἀναγνώσει καὶ τοῖς ἔργοις τοῖς κατὰ λόγον
κατὰ πάντα τρόπον εὐχεται, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ταμιείῳ τῆς
ψυχῆς ἐννοηθῆ μόνον καὶ ἀλαλήτοις στεναγμοῖς ἐπικα-
30 λήσεται τὸν πατέρα, ὁ δὲ ἐγγὺς καὶ ἔτι λαλοῦντος πάρ-
εστιν. τριῶν δ' ὄντων πάσης πράξεως τελῶν διὰ μὲν τὸ

30 καλὸν καὶ τὸ συμφέρον πάντα ἐνεργεῖ, τὸ δὲ ἐπιτελεῖν ἡδέα τὸν δύσοιστον κοινὸν βίον διώκουσιν καταλιμπάνει.

ΚΕΦ. Η.

50. Πολλοῦ γε δεῖ τὸν ἐν τοιαύτῃ εὐσεβείᾳ ἐξεταζόμενον πρόχειρον εἶναι περὶ τε τὸ ψεύσασθαι περὶ τε τὸ 5 ὁμόσαι. ὄρκος μὲν γάρ ἐστιν ὁμολογία καθοριστικὴ μετὰ προσπαραλήψεως θείας. ὁ δὲ ἅπαξ πιστὸς πῶς ἂν ἑαυτὸν ἄπιστον παράσχοι, ὡς καὶ ὄρκον δεῖσθαι, οὐχὶ δὲ ἐμπέδως καὶ καθωρισμένως ὄρκον εἶναι τούτῳ τὸν βίον; ζῆ τε καὶ πολιτεύεται καὶ τὸ πιστὸν τῆς ὁμολογίας ἐν ἀμεταπτώτῳ 10
35 καὶ ἐδραίῳ δείκνυσι βίῳ τε καὶ λόγῳ. εἰ δὲ ἐν τῇ κρίσει τοῦ δρώντος καὶ λαλούντος τὸ ἀδικεῖν, οὐχὶ δὲ ἐν τῷ πάθει κείτῃ τοῦ ἀδικουμένου, οὔτε ψεύσεται οὔτε ἐπιορκήσει ὡς ἀδικῶν τὸ θεῖον, τοῦτο φύσει ἀβλαβὲς ὑπάρχειν εἰδὼς, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὸν πλησίον ψεύσεται ἢ παραβήσεται τι, 15 ὅν γε ἀγαπᾶν μεμάθηκεν, κὰν μὴ συνήθης τυγχάνῃ. δι' ἑαυτὸν δὲ ἄρ' ἔτι μᾶλλον οὔτε ψεύσεται οὔτε ἐπιορκήσει, εἰ γε ἐκὼν οὐκ ἂν ποτε ἄδικος εἰς ἑαυτὸν εὔρεθείη, ἀλλ' οὐδὲ οἴεται ἐπὶ μὲν τῆς συγκαταθέσεως μόνον τὸ “ναί,”
40 ἐπὶ δὲ τῆς ἀρνήσεως τὸ “οὐ” προελόμενος τάσσειν ἐπίρ- 862 P
ρημα. ὁμνῦναι γάρ ἐστι τὸ ὄρκον ἢ ὡς ἂν ὄρκον ἀπὸ 20
διανοίας προσφέρεσθαι παραστατικῶς.

51. Ἀρκεῖ τοίνυν αὐτῷ ἦτοι τῇ συγκαταθέσει ἢ τῇ ἀρνήσει προσθεῖναι τὸ ἀληθῶς λέγω εἰς παράστασιν τῶν μὴ διορώντων αὐτοῦ τὸ βέβαιον τῆς ἀποκρίσεως. ἔχειν 25 γὰρ, οἶμαι, χρὴ πρὸς μὲν τοὺς ἔξω τὸν βίον ἀξιόπιστον, ὡς μηδὲ ὄρκον αἰτεῖσθαι, πρὸς ἑαυτὸν δὲ καὶ τοὺς συνιέν-

1. ἡδέα Potterus. διὰ L.

13. ἀδικουμένου Lowthius. δια-
κονουμένου L.

19. Matth. v. 37.

20. Iacob. v. 12.

22. προσφέρεσθαι] προφέρεσθαι
Hoeschelius.

27. συνιέντας] συνόντας Syll.

τας εὐγνωμωσύνην, ἣτις ἐστὶν ἐκούσιος δικαιοσύνη. αὐτίκα
 εὐορκος μὲν, οὐ μὴν εὐεπίφορος ἐπὶ τὸ ὀμνῦναι ὁ γνωστικὸς 45
 ὅ γε σπανίως ἐπὶ τὸ ὀμνῦναι ἀφικνούμενος, οὕτως μέντοι
 ὡς ἔφαμεν. καίτοι τὸ ἀληθεύειν κατὰ τὸν ὄρκον μετὰ
 5 συμφωνίας τῆς κατὰ τὸ ἀληθὲς γίνεται. τὸ εὐορκεῖν οὖν
 συμβαίνει κατὰ τὴν κατόρθωσιν τὴν ἐν τοῖς καθήκουσιν.
 ποῦ τοίνυν ἔτι τοῦ ὄρκου χρεία τῷ κατὰ ἄκρον ἀληθείας
 βιοῦντι; ὁ μὲν οὖν μηδὲ ὀμνὺς πολλοῦ γε δεῖ ἐπιορκή-
 σειν, ὁ δὲ μηδὲν παραβαίνων τῶν κατὰ τὰς συνθήκας οὐδ'
 10 ἂν ὁμόσαι πώποτε, ὅπου γε τῆς τε παραβάσεως καὶ τῆς 50
 ἐπιτελέσεως ἐν τοῖς ἔργοις ἢ κύρωσις, ὥσπερ ἀμέλει τὸ
 ψεύδεσθαι καὶ τὸ ψευδορκεῖν, ἐν τῷ λέγειν καὶ τῷ ὀμνῦναι
 παρὰ τὸ καθῆκον. ὁ δὲ δικαίως βιοὺς μηδὲν παραβαίνων
 τῶν καθηκόντων, ἔνθα ἢ κρίσις ἢ τῆς ἀληθείας ἐξετάζεται,
 15 τοῖς ἔργοις εὐορκεῖ. παρέλκει τοίνυν αὐτῷ τὸ κατὰ τὴν 310 S.
 γλῶτταν μαρτύριον. πεπεισμένος οὖν πάντῃ τὸν θεὸν εἶναι
 πάντοτε καὶ αἰδούμενος μὴ ἀληθεύειν ἀνάξιόν τε αὐτοῦ
 καὶ ψεύδεσθαι γινώσκων τῇ συνειδήσει τῇ θείᾳ καὶ τῇ
 ἑαυτοῦ ἀρκεῖται μόναίς, καὶ ταύτῃ οὔτε ψεύδεται οὔτε παρὰ
 20 τὰς συνθήκας τι ποιεῖται, ταύτῃ δὲ οὐδὲ ὀμνυσιν ὄρκον
 ἀπαιτηθεὶς οὐδὲ ἔξαρνός ποτε γίνεται, ἵνα μὴ ψεύσῃται
 καὶ ἐναποθνήσκῃ ταῖς βασάνοις.

ΚΕΦ. Θ.

52. Πλέον δέ τι καὶ μᾶλλον ἐπιτείνει τὸ γνωστικὸν 5
 25 ἀξίωμα ὁ τὴν προστασίαν τῆς τῶν ἐτέρων διδασκαλίας
 ἀναλαβὼν τοῦ μεγίστου ἐπὶ γῆς ἀγαθοῦ τὴν οἰκονομίαν
 λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ἀναδεξάμενος, δι' ἧς πρὸς τὸ θεῖον

5. εὐορκεῖν Heinsius. εὐρεῖν L.	ἴνα L.
8. δὴ Sylb. δεῖ L.	19. οὔτε ψεύδεται] οὐ ψεύδεται
ib. ἐπιορκῆσειν (vel ἐπιορκῆσαι)	L.
scripsi pro ἐπιορκῆσει.	24. Πλέον scripsi pro πλεῖον.
12. τῷ ὀμνῦναι Potterus. τὸ ὀμ-	26. γῆς Sylb. τῆς L.

συναφείαν τε καὶ κοινωνίαν ἐμμεσιτεύει. ὥς δὲ οἱ τὰ
 ἐπίγεια θρησκευόντες τοῖς ἀγάλμασι καθάπερ ἐπαῖουσι
 προσεύχονται τὰς βεβαίας ἐπὶ τούτων τιθέμενοι συνθήκας,
 οὕτως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων ἀγαλμάτων τῶν ἀνθρώπων ἡ
 10 μεγαλοπρέπεια τοῦ λόγου ἢ ἀληθῆς πρὸς τοῦ ἀξιοπίστου 5
 παραλαμβάνεται διδασκάλου καὶ ἡ εἰς τούτους εὐεργεσία
 εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται τὸν κύριον, οὗ κατ' εἰκόνα παιδεύων
 ὁ τῷ ὄντι ἄνθρωπος δημιουργεῖ καὶ μεταρρυθμίζει καινίζων 863 P.
 εἰς σωτηρίαν τὸν κατηχούμενον ἄνθρωπον. ὥς γὰρ τὸν
 σίδηρον Ἄρην προσαγορεύουσιν Ἕλληνες καὶ τὸν οἶνον 10
 Διόνυσον κατὰ τινὰ ἀναφορὰν, οὕτως ὁ γνωστικὸς ἰδίαν
 σωτηρίαν ἡγούμενος τὴν τῶν πέλας ὠφέλειαν ἄγαλμα
 ἐμψυχον εἰκότως ἂν τοῦ κυρίου λέγοιτο, οὐ κατὰ τὴν τῆς
 15 μορφῆς ιδιότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ τῆς δυνάμεως σύμβολον
 καὶ κατὰ τὸ τῆς κηρύξεως ὁμοίωμα. 15

53. Πᾶν ἄρα ὅτιπερ ἂν ἐν νῶ, τοῦτο καὶ ἐπὶ γλώσσης
 φέρει, πρὸς τοὺς ἐπαίειν ἀξίους ἐκ τῆς συγκαταθέσεως καὶ
 ἀπὸ γνώμης λέγων ἅμα καὶ βιούς. ἀληθῆ τε γὰρ φρονεῖ
 ἅμα καὶ ἀληθεύει, πλὴν εἰ μὴ ποτε ἐν θεραπείας μέρει,
 καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ἐπὶ σωτηρία τῶν καμνόν- 20
 των ψεύσεται ἢ ψεῦδος ἐρεῖ κατὰ τοὺς σοφιστάς. αὐτίκα
 Τιμόθεον ὁ γενναῖος περιέτεμεν ἀπόστολος κεκραγὼς καὶ
 20 γράφων “περιτομὴν” τὴν χειροποίητον οὐδὲν ὠφελεῖν,
 ἀλλ' ἵνα μὴ ἀθρόως ἀποσπῶν τοῦ νόμου πρὸς τὴν ἐκ
 πίστεως τῆς καρδίας περιτομὴν ἀφηνιάζοντας ἔτι τοὺς 25
 ἀκρωμένους τῶν Ἑβραίων ἀπορρηξαι τῆς συναγωγῆς
 ἀναγκάσῃ συμπεριφερόμενος Ἰουδαίους “Ἰουδαῖος ἐγένετο,
 ἵνα πάντας κερδήσῃ.” ὁ τοίνυν μέχρι τῆς συμπεριφορᾶς
 [διὰ τὴν τῶν πέλας σωτηρίαν] συγκαταβαίνων ψιλῆς διὰ

3. τούτων] τούτω Sylb.

18. βιούς Sylb. pro βίους.

23. Roman. ii. 25. Ephes. ii. 11. seclusit Potterus.

26. ἔτι Sylb. pro ἐπί.

27. Corinth. I ix. 19 sq.

29. διὰ τὴν τῶν πέλας σωτηρίαν

τὴν τῶν δι' οὓς συμπεριφέρεται σωτηρίαν οὐδεμιᾶς ὑπο-
 κρίσεως διὰ τὸν ἐπηρετημένον τοῖς δικαίοις ἀπὸ τῶν 25
 ζηλούντων κίνδυνον μετέχων, οὗτος οὐδαμῶς ἀναγκάζεται,
 ἐπὶ δὲ τῶν πλησίον ὠφελεία μόνη ποιήσει τινα, ἃ οὐκ ἂν
 5 προηγουμένως αὐτῷ πραχθείη, εἰ μὴ δι' ἐκείνους ποιιῆ,
 οὗτος ἑαυτὸν ἐπιδίδωσιν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν
 864 P. γνωρίμων οὓς αὐτὸς ἐγέννησεν ἐν πίστει, εἰς ὑπόδειγμα
 τοῖς διαδέξασθαι τὴν ἄκραν οἰκονομίαν τοῦ φιλανθρώπου
 καὶ φιλοθέου παιδευτοῦ δυναμένοις, εἰς παράστασιν τῆς
 10 ἀληθείας τῶν λόγων, εἰς ἐνέργειαν τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς
 τὸν κύριον· ἀδούλωτος οὗτος ἐν φόβῳ, ἀληθῆς ἐν λόγῳ, 30
 καρτερικὸς ἐν πόνῳ, μηδὲ ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ ψεύ-
 σασθαι θέλων ποτέ, κἀν τούτῳ τὸ ἀναμάρτητον πάντοτε
 κατορθῶν, ἐπεὶ τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἅτε μετὰ τινος δόλου
 15 εἰρημένον οὐκ ἀργὸς ἐστὶ λόγος, ἀλλ' εἰς κακίαν ἐνεργεῖ.

54. Πάντοθεν ἄρα μαρτυρεῖ τῇ ἀληθείᾳ μόνος ὁ γνω-
 στικὸς καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. αἰεὶ γὰρ κατορθοῖ ἐν πᾶσι
 πάντως καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν πράξει καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐννοίᾳ.
 αὕτη μὲν οὖν, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάναι, ἢ τοῦ Χριστιανοῦ 35
 20 θεοσεβεία. εἰ δὴ καθηκόντως ταῦτα ποιεῖ καὶ κατὰ λόγον
 τὸν ὀρθόν, εὐσεβῶς ποιεῖ καὶ δικαίως. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως
 ἔχει, μόνος ἂν εἴη τῷ ὄντι εὐσεβῆς τε καὶ δίκαιος καὶ
 θεοσεβῆς ὁ γνωστικὸς. οὐκ ἄρα ἄθεος ὁ Χριστιανός.
 τουτὶ γὰρ ἦν τὸ προκείμενον ἐπιδειῖξαι τοῖς φιλοσόφοις,
 25 ὥστε οὐδὲν κακὸν ἢ αἰσχρὸν, ὃ ἐστὶν ἄδικον, κατὰ μηδένα
 τρόπον ἐνεργήσει ποτέ. ἀκολούθως τοίνυν οὐδὲ ἀσεβεῖ,
 ἀλλ' ἢ μόνος τῷ ὄντι θεοσεβεῖ, ὁσίως καὶ προσηκόντως
 τὸν ὄντως ὄντα θεὸν πανηγεμόνα καὶ βασιλέα καὶ παν- 40
 τοκράτορα κατὰ τὴν ἀληθῆ θεοσεβείαν ὁσίως προστρε-
 30 πόμενος.

14. αὐτὸ V. αὐτὸ τε L, sed τε
 punctis notato.

29. προστρεπόμενος F. Morellus.
 προτρεπόμενος L.

ΚΕΦ. Ι.

55. Ἔστιν γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡ γνῶσις τελειώσις τις ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπου, διὰ τῆς τῶν θείων ἐπιστήμης συμπληρουμένη, κατὰ τε τὸν τρόπον καὶ τὸν βίον καὶ τὸν λόγον σύμφωνος καὶ ὁμόλογος ἑαυτῇ τε καὶ τῷ θεῷ 5 λόγῳ. διὰ ταύτης γὰρ τελειοῦται ἡ πίστις ὡς τελείου τοῦ πιστοῦ ταύτῃ μόνως γινομένου. πίστις μὲν οὖν ἐνδιάθετόν τί ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ ἄνευ τοῦ ζητεῖν τὸν θεὸν ὁμο-
 45 λογοῦσα εἶναι τοῦτον καὶ δοξάζουσα ὡς ὄντα. ὅθεν χρῆ ἀπὸ ταύτης ἀναγόμενον τῆς πίστεως καὶ αὐξηθέντα ἐν 10 αὐτῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τὴν περὶ αὐτοῦ κομίσασθαι ὡς οἶόν τέ ἐστὶν γνῶσιν. γνῶσιν δὲ σοφίας τῆς κατὰ διδασκαλίαν ἐγγινομένης διαφέρειν φαμέν. ἡ μὲν γὰρ τί ἐστὶ γνῶσις τοῦτο πάντως καὶ σοφία τυγχάνει, ἡ δέ τι σοφία οὐ πάντως γνῶσις. ἐν μόνῃ γὰρ τῇ τοῦ προφορικοῦ 15 λόγου τὸ τῆς σοφίας ὄνομα φαντάζεται. πλὴν ἀλλὰ τὸ μὴ διστάσαι περὶ θεοῦ, πιστεῦσαι δὲ, θεμέλιος γνώσεως, 50 ἄμφω δὲ ὁ Χριστὸς, ὃ τε θεμέλιος ἢ τε ἐποικοδομῆ, δι' οὗ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ τέλη. καὶ τὰ μὲν ἄκρα οὐ διδάσκεται ἢ τε ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, πίστις λέγω καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ γνῶσις 20 δὲ ἐκ παραδόσεως διαδιδόμενη κατὰ χάριν θεοῦ τοῖς 865 P. ἀξιόις σφῶς αὐτοὺς τῆς διδασκαλίας παρεχομένοις οἶον
 311 S. παρακαταθήκῃ ἐγχειρίζεται, ἀφ' ἧς τὸ τῆς ἀγάπης ἀξίωμα ἐκλάμπει ἐκ φωτὸς εἰς φῶς. εἴρηται γὰρ “ τῷ ἔχοντι προστεθήσεται,” τῇ μὲν πίστει ἡ γνῶσις, τῇ δὲ γνώσει 25 ἡ ἀγάπη, τῇ ἀγάπῃ δὲ ἡ κληρονομία.

56. Γίνεται δὲ τοῦτο, ὅποταν τις κρεμασθῇ τοῦ κυρίου διὰ τε πίστεως διὰ τε γνώσεως διὰ τε ἀγάπης καὶ συναβῆ αὐτῷ ἔνθα ἐστὶν ὁ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἀγάπης

7. γινομένου] γινομένου L.

τοὺς—παραχομένους L.

14. τοῦτο] ταύτῃ Syllb.

22. αὐτοὺς] ἑαυτοὺς L.

21. τοῖς—παραχομένοις Hervetus.

24. Luc. xix. 26.

θεὸς καὶ φρουρὸς, ὅθεν ἐπὶ τέλει ἡ γνῶσις παραδίδοται 5
 τοῖς εἰς τοῦτο ἐπιτηδείοις καὶ ἐγκρίτοις διὰ τοῦ πλείονος
 παρασκευῆς καὶ προγυμνασίας δεῖσθαι καὶ πρὸς τὸ ἀκούειν
 τῶν λεγομένων καὶ εἰς καταστολὴν βίου καὶ εἰς τὸ ἐπὶ
 5 πλέον τῆς κατὰ νόμον δικαιοσύνης κατ' ἐπίστασιν προελη-
 λυθέναι. αὕτη πρὸς τέλος ἄγει τὸ ἀτελεύτητον καὶ τέλειον
 προδιδάσκουσα τὴν ἐσομένην ἡμῖν κατὰ θεὸν μετὰ θεῶν
 δίαιταν ἀπολυθέντων ἡμῶν κολάσεως καὶ τιμωρίας ἀπά-
 σης, ἃς ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων εἰς παιδείαν ὑπομένομεν 10
 10 σωτήριον, μεθ' ἣν ἀπολύτρωσιν τὸ γέρας καὶ αἱ τιμαὶ
 τελειωθείσιν ἀποδίδονται, πεπαυμένοις μὲν τῆς καθάρσεως,
 πεπαυμένοις δὲ καὶ λειτουργίας τῆς ἄλλης, καὶ ἀγία ἡ καὶ
 ἐν ἀγίοις, ἔπειτα καθαροῖς τῇ καρδίᾳ γενομένοις κατὰ τὸ
 προσεχὲς τοῦ κυρίου προσμένει τῇ θεωρίᾳ τῇ αἰδίῳ ἀπο-
 15 κατάστασις, καὶ θεοὶ τὴν προσηγορίαν κέκληνται οἱ σύν-
 θρονοι τῶν ἄλλων θεῶν τῶν ὑπὸ τῷ σωτήρι πρώτων
 τεταγμένων γενησόμενοι. ταχεῖα τοίνυν εἰς κάθαρσιν ἡ
 γνῶσις καὶ ἐπιτήδειος εἰς τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον εὐπρόσδεκτον 15
 μεταβολήν.

20 57. Ὅθεν καὶ ῥαδίως εἰς τὸ συγγενὲς τῆς ψυχῆς θεῖόν
 τε καὶ ἅγιον μετοικίξει καὶ διὰ τινος οἰκείου φωτὸς διαβι-
 βάξει τὰς προκοπὰς τὰς μυστικὰς τὸν ἄνθρωπον, ἄχρις ἂν
 εἰς τὸν κορυφαῖον ἀποκαταστήσῃ τῆς ἀναπαύσεως τόπον
 τὸν καθαρὸν τῇ καρδίᾳ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐπι-
 25 στημονικῶς καὶ καταληπτικῶς τὸν θεὸν ἐποπτεύειν διδά-
 ξασα. ἐνταῦθα γάρ που τῆς γνωστικῆς ψυχῆς ἡ τελεί-
 ωσις πάσης καθάρσεώς τε καὶ λειτουργίας ὑπερβάσαν σὺν 20
 τῷ κυρίῳ γίνεσθαι, ὅπου ἐστὶν προσεχῶς ὑποτεταγμένη.

7. θεὸν Syll. θεῶν L.

15. κέκληνται] Litera ν supra
 versum in L.

21. διαβιβάξει] μεταβιβάξει L, sed
 μετα punctis notato et δια in mar-

gine posito.

22. προκοπῆς τῆς μυστικῆς διαβι-
 βάξει τὸν ἄνθρωπον Lowthius.

28. γίνεσθαι] γίγνεσθαι L.

ἡ μὲν οὖν πίστις σύντομός ἐστιν, ὡς εἰπεῖν, τῶν κατεπει-
 γόντων γνώσις, ἢ γνώσις δὲ ἀπόδειξις τῶν διὰ πίστεως
 παρειλημμένων ἰσχυρὰ καὶ βέβαιος διὰ τῆς κυριακῆς διδα- 866P.
 σκαλίας ἐποικοδομουμένη τῇ πίστει εἰς τὸ ἀμετάπτωτον
 καὶ μετ' ἐπιστήμης καταληπτικὸν παραπέμπουσα. καί 5
 μοι δοκεῖ πρώτη τις εἶναι μεταβολὴ σωτήριος ἢ ἐξ ἔθνων
 εἰς πίστιν, ὡς προεῖπον, δευτέρα δὲ ἢ ἐκ πίστεως εἰς
 25 γνώσιν, ἢ δὲ εἰς ἀγάπην περαιουμένη. ἐνθένδε ἤδη φίλον
 φίλω τὸ γνωσκόν τῷ γνωσκομένῳ παρίστησιν. καὶ
 τάχα ὁ τοιοῦτος ἐνθένδε ἤδη προλαβὼν ἔχει τὸ ἰσάγγελος 10
 εἶναι. μετὰ γοῦν τὴν ἐν σαρκὶ τελευταίαν ὑπεροχὴν αἰεὶ
 κατὰ τὸ προσῆκον ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλων εἰς τὴν
 πατρῴαν αὐτὴν ἐπὶ τὴν κυριακὴν ὄντως διὰ τῆς ἀγίας
 ἐβδομάδος ἐπείγεται μόνῃν, ἐσόμενος, ὡς εἰπεῖν, φῶς ἐστὸς
 καὶ μένον αἰδίως, πάντη πάντως ἄτρεπτον. 15

30 58. Ὁ πρῶτος τῆς κυριακῆς ἐνεργείας τρόπος τῆς
 εἰρημένης ἡμῖν κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἀμοιβῆς δεῖγμα.
 πολλῶν δ' ὅσων μαρτυρίων ὄντων παραστήσομαι ἐν
 κεφαλαιωδῶς πρὸς τοῦ προφήτου Δαβὶδ ὧδέ πως εἰρη-
 μένον “ τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου; ἢ τίς 20
 στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; ἀθῶος χερσὶ καὶ καθαρὸς
 τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 οὐδὲ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ, οὗτος λήψεται
 εὐλογίαν παρὰ κυρίου καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτη-
 35 ρος αὐτοῦ. αὕτη ἢ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον, ζητούντων 25
 τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ.” συντόμως, οἶμαι, τὸν
 γνωστικὸν ἐμήνυσεν ὁ προφήτης· κατὰ παραδρομὴν, ὡς

5. ἐπιστήμης Syll. ἐπιστήμης καὶ Syll.
 L.

1b. καταληπτικὸν Potterus. κατα-
 ληπτὸν L.

9. γνωσκόν—γνωσκομένῳ] γινώ-
 σκον—γιγνωσκομένῳ L.

14. ἐστὸς LV, non ἐστὼς ut

15. αἰδίως Potterus. ἰδίως L.

18. δ' addidi, quod expressit
 Hervetus.

1b. μαρτυρίων Syll. μαρτυριῶν L.

20. Psalm. xxiv. 3-6.

ἔοικεν, ἡμῖν θεὸν εἶναι τὸν σωτῆρα ἀπέδειξεν ὁ Δαβὶδ
 πρόσωπον αὐτὸν εἰπὼν τοῦ θεοῦ Ἰακώβ, τὸν εὐαγγελισά-
 μενον καὶ διδάξαντα περὶ τοῦ πνεύματος, διὸ καὶ ὁ ἀπό-
 στολος “*χαρακτῆρα τῆς δόξης τοῦ πατρὸς*” τὸν υἱὸν
 5 προσεῖπεν τὸν τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ θεοῦ διδάξαντα καὶ
 χαρακτηρίσαντα ὅτι θεὸς καὶ πατὴρ εἷς καὶ μόνος ὁ παν-
 τοκράτωρ, “*ὃν οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἔαν ὁ υἱὸς* 40
ἀποκαλύψῃ.” ἔνα δὲ εἶναι τὸν θεὸν διὰ τῶν ζητούντων τὸ
 πρόσωπον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ μεμύνηται, ὃν μόνον ὄντα θεὸν
 10 πατέρα ἀγαθὸν χαρακτηρίζει ὁ σωτῆρ ἡμῶν καὶ θεός. ἡ
 γενεὰ δὲ τῶν ζητούντων αὐτὸν τὸ γένος ἐστὶ τὸ ἐκλεκτὸν,
 τὸ ζητητικὸν εἰς γυνῶσιν.

59. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος φησιν “*οὐδὲν ὑμᾶς*
 867 P. *ὠφελήσω, ἔαν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει*
 15 *ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ.*” καίτοι πράσσεται τινα καὶ
 πρὸς τῶν μὴ γνωστικῶν ὀρθῶς, ἀλλ’ οὐ κατὰ λόγον, οἷον 45
 ἐπὶ ἀνδρείας. ἔνιοι γὰρ ἐκ φύσεως θυμοειδεῖς γενόμενοι εἶτα
 ἄνευ τοῦ λόγου τοῦτο θρέψαντες ἀλόγως ἐπὶ τὰ πολλὰ
 ὀρμῶσι καὶ ὅμοια τοῖς ἀνδρείοις δρῶσιν, ὥστε ἐνίοτε τὰ
 20 αὐτὰ κατορθοῦν οἷον βασάνους ὑπομένειν εὐκόλως, ἀλλ’
 οὔτε ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας τῷ γνωστικῷ οὔτε καὶ τὸ αὐτὸ
 προθέμενοι, οὐδ’ ἂν τὸ σῶμα ἅπαν ἐπιδιδῶσιν. ἀγάπην
 γὰρ οὐκ ἔχουσι κατὰ τὸν ἀπόστολον τὴν διὰ τῆς γνώσεως
 γεννωμένην. πᾶσα οὖν ἢ διὰ τοῦ ἐπιστήμονος πρᾶξις
 25 εὐπραγία, ἢ δὲ διὰ τοῦ ἀνεπιστήμονος κακοπραγία, κἂν 50
 ἔνστασις σώζῃ, ἐπεὶ μὴ ἐκ λογισμοῦ ἀνδρίζεται μηδὲ ἐπί
 τι χρήσιμον τῶν ἐπὶ ἀρετὴν καὶ ἀπὸ ἀρετῆς καταστρεφόν-
 των τὴν πρᾶξιν κατευθύνει. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν

4. Hebr. i. 3.

7. Matth. xi. 27.

13. Corinth. I xiv. 6.

20. βασάνους Potterus. βαναύ-
 σους L. Sic p. 869. βασάνους ὑπο-

μένει.

21. οὔτε καὶ—] Sic p. 895. οὔτε
 καὶ κρίνειν.22. ἐπιδιδῶσιν Potterus. ἐπιδί-
 δωσιν L.

ἄλλων ἀρετῶν, ὥστε καὶ ἐπὶ θεοσεβείας ἀνάλογον. οὐ
 312 S. μόνον τοίνυν τοιοῦτος ἡμῖν κατὰ τὴν ὁσιότητα ὁ γνω-
 στικός, ἀκόλουθα δὲ τῇ ἐπιστημονικῇ θεοσεβείᾳ καὶ τὰ
 περὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν ἐπαγγέλματα. τὸν βίον γὰρ
 τοῦ γνωστικοῦ διαγράφειν ἡμῖν πρόκειται τανῦν, οὐχὶ τὴν 5
 τῶν δογμάτων θεωρίαν παρατίθεσθαι, ἣν ὕστερον κατὰ
 τὸν ἐπιβάλλοντα καιρὸν ἐκθησόμεθα, σώζοντες ἅμα καὶ
 τὴν ἀκολουθίαν.

ΚΕΦ. ΙΑ.

60. Περὶ μὲν οὖν τῶν ὅλων ἀληθῶς καὶ μεγαλο- 10
 5 πρεπῶς διείληφεν, ὡς ἂν θείαν χωρήσας διδασκαλίαν.
 ἀρξάμενος γοῦν ἐκ τοῦ θαυμάζειν τὴν κτίσιν δεῖγμα τοῦ
 δύνασθαι λαβεῖν τὴν γνῶσιν κομίζων οἴκοθεν πρόθυμος
 μαθητῆς τοῦ κυρίου γίνεται, εὐθέως δὲ ἀκούσας θεόν τε
 καὶ πρόνοιαν ἐπίστευσεν ἐξ ὧν ἐθαύμασεν. ἐνθένδε οὖν 15
 ὀρμώμενος ἐκ παντὸς τρόπου συνεργεῖ πρὸς τὴν μάθησιν
 πάντ' ἐκεῖνα ποιῶν δι' ὧν λαβεῖν δυνήσεται τὴν γνῶσιν
 ὧν ποθεῖ. πόθος δὲ κατὰ προκοπὴν πίστεως ἅμα ζητήσῃ
 κραθεῖς συνίσταται, τὸ δ' ἐστὶν ἄξιον γενέσθαι τῆς
 10 τοσαύτης καὶ τηλικαύτης θεωρίας. οὕτως γέυσεται τοῦ 20
 θελήματος τοῦ θεοῦ ὁ γνωστικός. οὐ γὰρ τὰς ἀκοὰς,
 ἀλλὰ τὴν ψυχὴν παρίστησι τοῖς ὑπὸ τῶν λεγομένων
 δηλουμένοις πράγμασιν. οὐσίας τοίνυν καὶ τὰ πράγματα
 αὐτὰ παραλαβὼν διὰ τῶν λόγων εἰκότως καὶ τὴν ψυχὴν 868 P.
 ἐπὶ τὰ δέοντα ἄγει, τὸ “ μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης” 25
 ἰδίως ἐκλαμβάνων ὡς εἴρηται τῷ γνωστικῷ, οὐχ ὡς παρὰ
 τοῖς ἄλλοις ὑπέιληπται.

61. Πρόεισιν οὖν ἐγγυμναζόμενος τῇ ἐπιστημονικῇ θεω-
 15 ρίᾳ εἰς τὸ ἐναγωνίασθαι τοῖς καθολικώτερον καὶ μεγαλο-

5. τανῦν] τὰ νῦν L.
 25. Exod. xx. 13.

28. Πρόεισιν expressit Herve-
 tus. πρόεισιν L.

πρεπέστερον εἰρημένους, εἰδὼς εὖ μάλα ὅτι “ὁ διδάσκων
 ἄνθρωπον γινώσιν” κατὰ τὸν προφήτην κύριός ἐστιν διὰ
 στόματος ἀνθρώπινου κύριος ἐνεργῶν, ταύτη καὶ σάρκα
 ἀνείληφεν. εἰκότως οὖν οὐδέποτε τὸ ἡδὺ πρὸ τοῦ συμφέ-
 5 ρουτος αἰρεῖται, οὐδ’ ἂν προκαλῆται αὐτὸν κατὰ τινα περι-
 στασιμ προκαταληφθέντα ἑταιρικῶς ἐκβιαζομένη ὠραία
 γυνή, ἐπεὶ μηδὲ τὸν Ἰωσήφ παράγει τῆς ἐνστάσεως
 ἰσχυσεὺς ἢ τοῦ δεσπότου γυνή, ἀπεδύσατο δὲ αὐτῇ πρὸς
 βίαν κατεχούση τὸν χιτῶνα, γυμνὸς μὲν τῆς ἁμαρτίας 20
 10 γενόμενος, τὸ κόσμιον δὲ τοῦ ἡθους περιβαλλόμενος. εἰ
 γὰρ καὶ οἱ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμοὶ οὐχ ἐώρων, τοῦ
 Αἰγυπτίου λέγω, τὸν Ἰωσήφ, ἀλλ’ οἱ γε τοῦ παντοκρά-
 τορος ἐπεσκόπουν. ἡμεῖς μὲν γὰρ τῆς φωνῆς ἀκούομεν
 καὶ τὰ σώματα θεωροῦμεν, ὁ θεὸς δὲ τὸ πρᾶγμα, ἀφ’ οὗ
 15 φέρεται τὸ φωνεῖν καὶ βλέπειν, ἐξετάζει. ἀκολούθως ἄρα κἂν
 νόσος ἐπὶ καὶ τι τῶν περιστατικῶν τῷ γνωστικῷ καὶ δὴ
 μάλιστα ὁ φοβερῶτατος θάνατος ἄτρεπτος μένει κατὰ τὴν 25
 ψυχὴν, πάντα εἰδὼς τὰ τοιαῦτα κτίσεως ἀνάγκην εἶναι,
 ἀλλὰ καὶ οὕτως δυνάμει τοῦ θεοῦ φάρμακον γίνεσθαι
 20 σωτηρίας διὰ παιδείας τοὺς ἀπνηέστερον μεταρρυθμιζο-
 μένους εὐεργετοῦντα πρὸς τῆς ἀγαθῆς οὕτως κατ’ ἀξίαν
 μεριζόμενα προνοίας.

62. Χρῶμενος τοίνυν τοῖς κτιστοῖς, ὁπότεν αἰρῆ λόγος,
 εἰς ὅσον αἰρεῖ, κατὰ τὴν ἐπὶ τὸν κτίσαντα εὐχαριστίαν καὶ
 25 τῆς ἀπολαύσεως κύριός καθίσταται. οὐ μνησικακεῖ ποτέ,
 οὐ χαλεπαίνει οὐδενὶ, κἂν μίσους ἄξιος τυγχάνῃ, ἐφ’ οἷς
 διαπράττεται. σέβει μὲν γὰρ τὸν ποιητὴν, ἀγαπᾷ δὲ τὸν 30
 κοινωνὸν τοῦ βίου, οἰκτεῖρων καὶ ὑπερευχόμενος αὐτοῦ διὰ
 τὴν ἄγνοιαν αὐτοῦ, καὶ δὴ καὶ συμπάσχει τῷ σώματι τῷ
 30 φύσει παθητῷ ἐνδεδεμένος, ἀλλ’ οὐ πρωτοπαθεῖ κατὰ τὸ

1. Psalm. xciv. 10.

αἰρεῖ Lowthius. ἐρεῖ λόγος—ἐρεῖ

23. αἰρεῖ (debebat αἰρῆ) λόγος—

L.

πάθος, κατὰ γοῦν τὰς ἀκουσίους περιστάσεις ἀνάγων
 ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν πόνων ἐπὶ τὰ οἰκεία οὐ συναποφέρεται
 τοῖς ἄλλοτρίοις αὐτοῦ, συμπεριφέρεται δὲ τοῖς ἀναγκαίοις
 αὐτοῦ μόνον εἰς ὅσον ἀβλαβῆς τηρεῖται ἢ ψυχῇ. οὐ γάρ
 35 πού ἐν ὑπολήψει, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ δοκεῖν πιστὸς εἶναι 5
 βούλεται, γνώσει δὲ καὶ ἀληθεία, ὅ ἐστιν ἔργῳ βεβαίῳ
 καὶ λόγῳ ἐνεργῷ. οὐκοῦν οὐ μόνον ἐπαινεῖ τὰ καλὰ,
 ἀλλὰ καὶ αὐτὸς βιάζεται εἶναι καλὸς ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ
 πιστοῦ δούλου μεταβαίνων δι' ἀγάπης εἰς φίλον διὰ τὸ 869 P.
 τέλεον τῆς ἕξεως, ὃ ἐκ μαθήσεως τῆς ἀληθοῦς καὶ συνα- 10
 σκήσεως πολλῆς καθαρῶς ἐκτήσατο.

63. Ὡς ἂν οὖν ἐπ' ἄκρον γνώσεως ἦκειν βιαζόμενος
 τῷ ἦθει κεκοσμημένος, τῷ σχήματι κατεσταλμένος, πάντα
 40 ἐκεῖνα ἔχων ὅσα πλεονεκτήματά ἐστιν τοῦ κατ' ἀλήθειαν
 γνωστικοῦ, εἰς τὰς εἰκόνας ἀφορῶν τὰς καλὰς, πολλοὺς 15
 μὲν τοὺς κατωρθωκότας πρὸ αὐτοῦ πατριάρχας, παμπόλ-
 λους δὲ προφήτας, ἀπείρους δ' ὅσους ἡμῖν ἀριθμῷ λογιζό-
 μενος ἀγγέλους καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι κύριον τὸν διδάξαντα καὶ
 παραστήσαντα δυνατὸν εἶναι τὸν κορυφαῖον ἐκείνον κτή-
 σασθαι βίον, διὰ τοῦτο τὰ πρόχειρα πάντα τοῦ κόσμου 20
 καλὰ οὐκ ἀγαπᾷ, ἵνα μὴ καταμείνῃ χαμαὶ, ἀλλὰ τὰ ἐλπι-
 ζόμενα, μᾶλλον δὲ τὰ ἐγνωσμένα ἤδη, εἰς κατάληψιν δὲ
 45 ἐλπιζόμενα. ταύτη ἄρα τοὺς πόνους καὶ τὰς βασάνους καὶ
 τὰς θλίψεις, οὐχ ὡς παρὰ τοῖς φιλοσόφοις οἱ ἀνδρεῖοι,

7. ἐνεργῷ scripsi pro καὶ ἐν-
 ενεργῷ.

7-19. οὐκοῦν — κτήσασθαι βίον]
 Haec attulit Joannes Damasc. de
 imag. vol. I. p. 382.

7. μόνον] μόνος apud Joann.

8. ἀλλὰ καὶ] καὶ om. Joann.

ib. εἶναι] τοῦ εἶναι Joann.

10. τῆς ἀληθοῦς] τῆς om. Joann.

12. ἦκειν] ἦκη Joann.

13. κεκοσμημένος] καὶ κεκοσμημέ-

νος Joann.

16. παμπόλλους Syll. et sic apud
 Joann. παμπόλους LV. In L nova
 ab literis lous incipit pagina (fol.
 323^b).

17. λογιζόμενος, quod conjecerat
 Syll., restitui ex Joanne. λογιζο-
 μένους L.

19. τὸν κορυφαῖον ἐκείνον] τῶν κο-
 ρυφαίων ἐκείνων Joannes.

ἐλπίδι τοῦ παύσασθαι μὲν τὰ ἐνεστῶτα ἀλγεῖνὰ, αὐθις δὲ τῶν ἡδέων μετασχεῖν, ὑπομένει, ἀλλ' ἡ γνῶσις αὐτῷ πείσμα βεβαιοτάτου ἐνεγέννησεν τῆς τῶν μελλόντων ἀπολήψεως. διόπερ οὐ μόνον τῶν ἐνταῦθα κολάσεων, ἀλλὰ 5 καὶ τῶν ἡδέων ἀπάντων καταφρονεῖ. φασὶ γοῦν τὸν μακάριον Πέτρον θεασάμενον τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἀγομένην τὴν ἐπὶ θάνατον ἡσθῆναι μὲν τῆς κλήσεως χάριν καὶ τῆς 50 εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς, ἐπιφωνῆσαι δὲ εὖ μάλα προτρεπτικῶς τε καὶ παρακλητικῶς ἐξ ὀνόματος προσειπόντα 10 “ μέμνησο, ὃ αὐτῆ, τοῦ κυρίου.”

64. Τοιοῦτος ἦν ὁ τῶν μακαρίων γάμος καὶ ἡ μέχρι τῶν φιλότατων τελεία διάθεσις. ταύτη καὶ ὁ ἀπόστολος “ ὁ γαμῶν ” φησὶν “ ὡς μὴ γαμῶν,” ἀπροσπαθῆ τὸν 313 S. γάμον ἀξιῶν εἶναι καὶ ἀπερίσπαστον τῆς πρὸς τὸν κύριον 15 ἀγάπης, ἧς ἔχεσθαι ἀποδημούση τοῦ βίου πρὸς τὸν κύριον τῇ γυναικὶ ὁ τῷ ὄντι ἀνὴρ παρήνευσεν. ἄρ' οὐ πρόδηλος ἦν ἡ πίστις αὐτοῖς τῆς μετὰ θάνατον ἐλπίδος τοῖς καὶ ἐν αὐταῖς τῶν κολάσεων ταῖς ἀκμαῖς εὐχαριστοῦσι τῷ θεῷ; βεβαίαν γὰρ, οἶμαι, τὴν πίστιν ἐκέκτηντο, ἥ κατηκολού- 20 θουν πιστὰ καὶ ἐνέργειαι. ἔστιν οὖν ἐν πάσῃ περιστάσει 5 ἐρρωμένη τοῦ γνωστικοῦ ἢ ψυχῆ, οἷον ἀθλητοῦ τὸ σῶμα ἐν ἄκρᾳ εὐεξία καὶ ῥώμῃ καθεστηκυῖα. εὐβουλος μὲν γὰρ ὑπάρχει περὶ τὰ ἀνθρώπων τῷ δικαίῳ τὸ πρακτέον γνωματεύουσα τὰς ἀρχὰς θεόθεν ἄνωθεν καὶ πρὸς τὴν θείαν 870 P. 25 ἔξομοίωσιν πραότητα ἡδονῶν καὶ λυπῶν σωματικῶν περι-

1. παύσασθαι] Pro παύσεσθαι. SYLB. Nihil mutandum, quum sequatur μετασχεῖν.

3. μελλόντων] μελλόντων ἐλπίδων L. Delevi ἐλπίδων.

6. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. εἰαυτοῦ apud Eusebium H. Eccl. 3, 30. (Niceph. II. Eccl. 2, 44.)

7. θάνατον] θανάτῳ Eusebius

recte, ut videtur. θανάτου Hoeschelius.

8. εἰς] Eusebii codices partim sic partim ἐπ'.

9. τε om. Eusebius.

10. μέμνησο, ὃ αὐτῆ ex Eusebio. μεμνήσθω αὐτῇ L.

11. μέχρι om. Eusebius.

13. Corinth. I vii. 29.

πεποημένη, κατεξανίσταται δὲ τῶν φόβων εὐθαρσῆς καὶ
 πεπορθῶς τῷ θεῷ. ἀτεχνῶς οὖν ἐπίγειος εἰκὼν θείας
 10 δυνάμεως ἢ γνωστικὴ ψυχὴ τελεία ἀρετῇ κεκοσμημένη
 ἐκ πάντων ἅμα τούτων, φύσεως, ἀσκήσεως, λόγου, συν-
 ηυξημένη. τοῦτο τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς νεὸς γίνεται τοῦ 5
 ἁγίου πνεύματος, ὅταν διάθεσιν ὁμολογουμένην τῷ εὐαγ-
 γελίῳ κατὰ πάντα κτήσῃται τὸν βίον.

65. Ὁ τοιοῦτος ἄρα κατεξανίσταται παντὸς φόβου,
 παντὸς δεινοῦ, οὐ μόνου θανάτου, ἀλλὰ καὶ πενίας καὶ
 νόσου, ἀδοξίας τε καὶ τῶν ὅσα τούτοις συγγενῆ, ἀήττητος 10
 ἠδονῇ γενόμενος καὶ τῶν ἀλόγων ἐπιθυμιῶν κύριος. εἰ
 15 γὰρ οἶδεν τὰ ποιητέα καὶ μὴ ἐγνωκὼς κατὰ κράτος τὰ τε
 τῷ ὄντι δεινὰ καὶ τὰ μὴ. ὅθεν ἐπιστημόνως ὑφίσταται ἅ
 δεῖ καὶ προσήκειν αὐτῷ ὁ λόγος ὑπαγορεύει, διακρίνων
 ἐπιστημόνως τῷ ὄντι τὰ θαρραλέα, τουτέστι τὰ ἀγαθὰ, 15
 ἀπὸ τῶν φαινομένων καὶ τὰ φοβερὰ ἀπὸ τῶν δοκούντων,
 οἷον θανάτου καὶ νόσου καὶ πενίας, ὅπερ δόξης μᾶλλον ἢ
 ἀληθείας ἔχεται. οὗτος ὁ τῷ ὄντι ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἔξω τῶν
 παθῶν κατὰ τὴν ἔξω ἢ διάθεσιν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς
 ὑπερβὰς ὅλον τὸν ἐμπαθῆ βίον, τούτῳ πάντα εἰς ἑαυτὸν 20
 20 ἀνήρτηται πρὸς τὴν τοῦ τέλους κτήσιν. τὰ μὲν γὰρ λεγόμε-
 να τυχηρὰ δεινὰ, ταῦτα τῷ σπουδαίῳ οὐ φοβερὰ, ὅτι
 μὴ κακὰ, τὰ δὲ τῷ ὄντι δεινὰ ἀλλότρια Χριστιανοῦ τοῦ
 γνωστικοῦ ἐκ διαμέτρου χωροῦντα τοῖς ἀγαθοῖς, ἐπειδὴ
 κακὰ, καὶ ἀμήχανον ἅμα τῷ αὐτῷ τὰ ἐναντία κατὰ τὸν 25
 αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ἀπαντᾶν χρόνον. ἀμεμφῶς
 τοίνυν ὑποκρινόμενος τὸ δράμα τοῦ βίου, ὅπερ ἂν ὁ θεὸς

1. εὐθαρσῶς Potterus. εὐθάρσως
 L. εὐθαρσῆς Syllb.

2. ἀτεχνῶς] ἀτέχνως L.

4. συνηυξημένη Lowthius. συν-
 ηυξημένου L.

14. δεῖ] δεῖν L, sed litera ν de-
 lecta. δη Syllb.

23. μὴ κακὰ, τὰ δὲ Syllb. μὴ, κατὰ
 δὲ L.

26. ἀμεμφῶς Potterus. ἀμέμφως
 L. eodem accentus vitio quo paullo
 ante et p. 871. εὐθάρσως pro εὐ-
 θαρσῶς.

ἀγωνίασθαι παράσχη, τά τε πρακτέα τά τε ὑπομενετέα γνωρίζει.

66. Μή τι οὖν ἢ δι' ἄγνοιαν τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν 25
 συνίσταται ἢ δειλία. μόνος ἄρα θαρραλέος ὁ γνωστικὸς
 5 τά τε ὄντα ἀγαθὰ καὶ τὰ ἐσόμενα γνωρίζων, συνεπιστάμε-
 νος δὲ τούτοις, ὥσπερ ἔφην, καὶ τὰ μὴ τῶ ὄντι δεινὰ, ἐπεὶ
 μόνην κακίαν ἐχθρὰν οὖσαν εἰδὼς καὶ καθαιρετικὴν τῶν
 ἐπὶ τὴν γνῶσιν προκοπτόντων, τοῖς ὅπλοις τοῦ κυρίου
 871 P. πεφραγμένος καταπολεμεῖ ταύτης. οὐ γὰρ εἰ δι' ἀφρο-
 10 σύνην τι συνίσταται καὶ διαβόλου ἐνέργειαν, μᾶλλον δὲ
 συνέργειαν, τοῦτ' εὐθέως διάβολος ἢ ἀφροσύνη, ὅτι μηδε-
 μία ἐνέργεια φρόνησις· ἕξις γὰρ ἢ φρόνησις, οὐδεμία δὲ 30
 ἐνέργεια ἕξις. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἢ δι' ἄγνοιαν συνισταμένη
 πρᾶξις ἤδη ἄγνοια, ἀλλὰ κακία μὲν δι' ἄγνοιαν, οὐ μὴν
 15 ἄγνοια· οὐδὲ γὰρ τὰ πάθη, οὐδὲ τὰ ἀμαρτήματα κακίαι,
 καίτοι ἀπὸ κακίας φερόμενα. οὐδεὶς οὖν ἀλόγως ἀνδρείος
 γνωστικὸς, ἐπεὶ καὶ τοὺς παῖδας λεγέτω τις ἀνδρείους
 ἀγνοία τῶν δεινῶν ὑφισταμένους τὰ φοβερά (ἄπτονται
 γοῦν οὗτοι καὶ πυρός) καὶ τὰ θηρία τὰ ὁμόσε ταῖς λόγ-
 20 χαις πορευόμενα ἀλόγως ὄντα ἀνδρεία ἐνάρετα λεγόντων. 35
 τάχα δ' οὗτοι καὶ τοὺς θαυματοποιοὺς ἀνδρείους φήσουσιν
 εἰς τὰς μαχαίρας κυβιστῶντας ἕξ ἐμπειρίας τινὸς κακο-
 τεχνούντας ἐπὶ λυπρῶ τῶ μισθῶ, ὁ δὲ τῶ ὄντι ἀνδρείος
 προφανῆ τὸν κίνδυνον διὰ τὸν τῶν πολλῶν ζῆλον ἔχων
 25 εὐθαρσῶς πᾶν τὸ προσιὸν ἀναδέχεται, ταύτη τῶν ἄλλων
 λεγομένων μαρτύρων χωριζόμενος ἢ οἱ μὲν ἀφορμὰς
 παρέχοντες σφίσι αὐτοῖς ἐπιρριπτοῦσιν ἑαυτοὺς τοῖς

4. ἄρα θαρραλέος Syll. ἀθαρρα-
 λέος L.

9. καταπολεμεῖ ταύτης] Usitata
 verbi structura est eum accusa-
 tivo.

15. οὐδὲ τὰ] αὐτε τὰ L.

19. οὔτοι Syll. οὕτως L.

20. λεγόντων] Est imperativus,

ut paullo ante λέγεται.

25. εὐθαρσῶς] εὐθάρσως L. pr. et
 V. εὐθαρσῶς L. a m. recentiore.
 Idem accentus vitium notavimus
 ad p. 307, 26.

27. ἐπιρριπτοῦσιν (praetuli ἐπιρ-
 ριπτοῦσιν) ἑαυτοὺς Lowthius. ἐπιρ-
 ριπτοῦντες αὐτοῖς L.

κινδύνοις οὐκ οἶδ' ὅπως (εὐστομεῖν γὰρ δίκαιον), οἱ δὲ
 40 περιστελλόμενοι κατὰ λόγον τὸν ὀρθόν, ἔπειτα τῷ ὄντι
 καλέσαντος τοῦ θεοῦ προθύμως ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες καὶ
 τὴν κλήσιν ἐκ τοῦ μηδὲν αὐτοῖς προπετές συνεγνωκέναι
 βεβαιούσιν καὶ τὸν ἄνδρα ἐν τῇ κατὰ ἀλήθειαν λογικῇ 5
 ἀνδρεία ἐξετάζεσθαι παρέχονται.

67. Οὗτ' οὖν φόβῳ τῶν μειζύων δεινῶν τὰ ἐλάττω
 καθάπερ οἱ λοιποὶ ὑπομένοντες οὗτ' αὖ ψόγον τὸν ἀπὸ
 τῶν ὁμοτίμων καὶ ὁμογνωμόνων ὑφορώμενοι τῇ τῆς κλή-
 σεως ἐμμένουσιν ὁμολογία, ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν 10
 45 ἀγάπην ἐκόντες πείθονται τῇ κλήσει, μηδένα ἕτερον σκοπὸν
 ἐλόμενοι ἢ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐαρέστησιν, οὐχὶ δὲ διὰ τὰ
 ἄθλα τῶν πόνων. οἱ μὲν γὰρ φιλοδοξία, οἱ δὲ εὐλαβεία
 κολάσεως ἄλλης δριμυτέρας, οἱ δὲ διὰ τινὰς ἡδονὰς καὶ
 εὐφροσύνας τὰς μετὰ θάνατον ὑπομένοντες παῖδες ἐν 15
 πίστει, μακάριοι μὲν, οὐδέπω δὲ ἄνδρες ἐν ἀγάπῃ τῇ
 πρὸς τὸν θεὸν καθάπερ ὁ γνωστικὸς γεγονότες. εἰσὶ γὰρ,
 εἰσὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς γυμνικοῖς, οὕτως δὲ καὶ
 κατὰ τὴν ἐκκλησίαν στέφανοι ἀνδρῶν τε καὶ παιδῶν, ἡ δὲ 872 P.
 50 ἀγάπη αὕτη δι' αὐτὴν αἰρετὴν, οὐ δι' ἄλλο τι. σχεδὸν οὖν 20
 τῷ γνωστικῷ μετὰ γνώσεως ἢ τελειότητος τῆς ἀνδρείας ἐκ
 τῆς τοῦ βίου συνασκήσεως αὖξεται μελετήσαντος ἀεὶ τῶν
 παθῶν κρατεῖν. ἄφοβον οὖν καὶ ἀδεᾶ καὶ πεποιθότα ἐπὶ
 κύριον ἢ ἀγάπη ἀλείφουσα καὶ γυμνάσασα κατασκευάζει
 314 S. τὸν ἴδιον ἀθλητὴν, ὥσπερ δικαιοσύνη τὸ διὰ παντὸς ἀλη- 25
 θεύειν αὐτῷ τοῦ βίου περιποιεῖ. δικαιοσύνης γὰρ ἦν ἐπι-
 τομὴ φάναι “ ἔσται ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ.” ὁ δὲ
 αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς σωφροσύνης. οὔτε γὰρ διὰ

4. αὐτοῖς Potterus. αὐτοῖς L.

20. αὐτὴν Potterus. αὐτὴν L.

23. ἀδεᾶ] Exspectes potius ἀδεῆ,
 ut ἐπιδεῆ p. 881. προσφυῆ p. 896.
 ὑγιῆ p. 647, nisi his quoque locis

forma Attica restituenda.

26. ἐπιτομή Syll. ἐπὶ τὸ μὴ L.

27. φάναι V. φᾶναι L.

ib. Matth. v. 37. Iacob. v. 12.

ib. τὸ οὐ L. τὸ om. V.

φιλοτιμίαν, καθάπερ οἱ ἀθληταὶ στεφάνων καὶ εὐδοξίας
 χάριν, οὐτ' αὖ διὰ φιλοχρηματίαν, ὡς τινες προσποιοῦνται
 σωφρονεῖν, πάθει δεινῷ τὸ ἀγαθὸν μεταδιώκοντες, οὐ μὴν
 οὐδὲ διὰ φιλοσωματίαν ὑγιείας χάριν, ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀγρο- 5
 5 κίαν, ἐγκρατῆς καὶ ἄγευστος ἡδονῶν οὐδεὶς κατ' ἀλήθειαν
 σῶφρων. ἀμέλει γευσάμενοι τῶν ἡδονῶν οἱ τὸν ἐργάτην
 τρίβοντες βίον αὐτίκα μάλα καταγνύουσι τὸ ἀκαμπὲς τῆς
 ἐγκρατείας εἰς τὰς ἡδονάς. τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ νόμῳ καὶ
 φόβῳ κωλυόμενοι· καιροῦ γὰρ λαβόντες παρακλέπτουσι
 10 τὸν νόμον, ἀποδιδράσκοντες τὰ καλά· ἡ δὲ δι' αὐτὴν
 αἰρετὴ σωφροσύνη κατὰ τὴν γνῶσιν τελειομένη αἰεί τε
 παραμένουσα κύριον καὶ αὐτοκράτορα τὸν ἄνδρα κατα- 10
 σκευάζει, ὡς εἶναι τὸν γνωστικὸν σῶφρονα καὶ ἀπαθῆ
 ταῖς ἡδοναῖς τε καὶ λύπαις ἄτεγκτον, ὥσπερ φασὶ τὸν
 15 ἀδάμαντα τῷ πυρί.

68. Τούτων οὖν αἰτία ἡ ἀγνωστότης καὶ κυριωτάτη
 πάσης ἐπιστήμης ἀγάπη· διὰ γὰρ τὴν τοῦ ἀρίστου καὶ
 ἐξοχωτάτου θεραπείαν, ὃ δὴ τῷ ἐνὶ χαρακτηρίζεται, φίλον
 ὁμοῦ καὶ υἱὸν τὸν γνωστικὸν ἀπεργάζεται, “τέλειον” ὡς
 20 ἀληθῶς “ἄνδρα εἰς μέτρον ἡλικίας” αὐξήσαντα. ἀλλὰ
 καὶ ἡ ὁμόνοια ἡ περὶ ταυτὸ πρᾶγμα συγκατάθεσις ἐστὶ,
 τὸ δὲ ταυτὸν ἓν ἐστίν, ἥ τε φιλία δι' ὁμοιότητος περὶ- 15
 νεται τῆς κοινότητος ἐν τῷ ἐνὶ κειμένης. ὁ ἄρα γνωστικὸς,
 τοῦ ἐνὸς ὄντως θεοῦ ἀγαπητικὸς ὑπάρχων, τέλειος ὄντως
 25 ἀνὴρ καὶ φίλος τοῦ θεοῦ, ἐν υἱοῦ καταλεγεῖς τάξει. ταυτὶ
 873 P. γὰρ ὀνόματα εὐγενείας καὶ γνώσεως καὶ τελειότητος κατὰ
 τὴν τοῦ θεοῦ ἐποπτεῖαν, ἣν κορυφαιοτάτην προκοπὴν ἡ
 γνωστικὴ ψυχὴ λαμβάνει, καθαρὰ τέλεον γενομένη,
 “πρόσωπον” φησὶ “πρὸς πρόσωπον” ὄρᾶν αἰδίως κατα-
 30 ξιουμένη τὸν παντοκράτορα θεόν. πνευματικὴ γὰρ ὅλη

4. ὑγιείας] ὑγείας L.
 10. αὐτὴν] αὐτήν L.

19. Ephes. iv. 13.
 29. Corinth. I xiii. 12.

20 *γενομένη πρὸς τὸ συγγενὲς χωρήσασα ἐν πνευματικῇ τῇ ἐκκλησίᾳ μένει εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ θεοῦ.*

ΚΕΦ. ΙΒ.

69. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτη. οὕτω δὲ ἔχων ὁ γνωστικὸς πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τε τοὺς πέλας, καὶ 5 οἰκέτης ἢ καὶ πολέμιος νόμῳ γενόμενος καὶ ὅστις οὖν, ἴσος καὶ ὅμοιος εὐρίσκεται. οὐ γὰρ ὑπερορᾷ τὸν ἀδελφὸν κατὰ τὸν θεῖον νόμον ὁμοπάτριον ὄντα καὶ ὁμομήτριον, ἀμέλει θλιβόμενον ἐπικουφίζει παραμυθίαις, παρορμήσει, 25 ταῖς βιωτικαῖς χρείαις ἐπικουρῶν, διδοὺς τοῖς δεομένοις 10 πᾶσιν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, δικαίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, πρὸς δὲ καὶ τῷ καταδιώκοντι καὶ μισοῦντι, εἰ τούτου δέοιτο, ὀλίγα φροντίζων τῶν λεγόντων διὰ φόβον αὐτῷ δεδωκένας, εἰ μὴ διὰ φόβον, δι' ἐπικουρίαν δὲ τοῦτο ποιοίη. οἱ γὰρ πρὸς ἐχθροὺς ἀφιλόργυροι καὶ ἀμνησιπύνηροι, 15 πόσῳ μᾶλλον πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγαπητικοί; ὁ τοιοῦτος ἐκ τούτου πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀκριβῶς εἰδένας καὶ ὅτῳ ἂν τις μάλιστα καὶ ὁπόσον καὶ ὁπότε καὶ ὅπως ἐπίδῃ. τίς δ' ἂν 30 καὶ ἐχθρὸς εὐλόγως γένοιτο ἀνδρὸς οὐδεμίαν οὐδαμῶς παρέχοντος αἰτίαν ἐχθρας; καὶ μή τι καθάπερ ἐπὶ τοῦ 20 θεοῦ οὐδενὶ μὲν ἀντικεῖσθαι λέγομεν τὸν θεὸν οὐδὲ ἐχθρὸν εἶναί τινος· πάντων γὰρ κτίστης καὶ οὐδέν ἐστι τῶν ὑποστάντων ὃ μὴ θέλει, φαμέν δ' αὐτῷ ἐχθροὺς εἶναι τοὺς ἀπειθεῖς καὶ μὴ κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ πορευομένους, οἷον τοὺς διεχθρεύοντας αὐτοῦ τῇ διαθήκῃ· τὸν αὐτὸν 25 τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ γνωστικοῦ εὔροισεν ἂν. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδενὶ οὐδέποτε κατ' οὐδένα τρόπον ἐχθρὸς ἂν 35 γένοιτο, ἐχθροὶ δὲ εἶναι νοοῖντο αὐτῷ οἱ τὴν ἐναντίαν

15. ἀμνησιπύνηροι correxi pro μισοπύνηροι. Vid. ad 2. p. 475. 19. οὐδεμίαν] οὐδὲμίαν L.

ὁδὸν τρεπόμενοι. ἄλλως τε κὰν ἢ ἕξις ἢ παρ' ἡμῖν μεταδοτική δικαιοσύνη λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἢ κατ' ἀξίαν διακριτική πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον, ἐφ' ὧν καθήκει κατ' ἐπιστήμην γενέσθαι, ἀκροτάτης δικαιοσύνης εἶδος τυγ-
 5 χάνει. ἔστι μὲν οὖν ἃ καὶ κατὰ ἰδιωτισμὸν πρὸς τινῶν κατορθοῦται, οἷον ἡδονῶν ἐγκράτεια. ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκ τε τοῦ μὴ δύνασθαι τυχεῖν ὧν ἐρᾷ τις καὶ ἐκ τοῦ πρὸς ἀνθρώπων φόβου, εἰσὶ δ' οἱ διὰ τὰς μείζονας ἡδονὰς ἀπέχονται τῶν ἐν τοῖς ποσὶν ἡδέων, οὕτως 40
 874 P. κὰν τῇ πίστει ἢ δι' ἐπαγγελίαν ἢ διὰ φόβον θεοῦ ἐγκρα-
 10 τεύονται τινες.

70. Ἄλλ' ἔστι μὲν θεμέλιος γνώσεως ἢ τοιαύτη ἐγκράτεια καὶ προσαγωγή τις ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ἐπὶ τὸ τέλειον ὁρμή. “ἀρχὴ γὰρ σοφίας” φησὶ “φόβος
 15 κυρίου.” ὁ τέλειος δὲ δι' ἀγάπην πάντα στέγει, “πάντα ὑπομένει, οὐχ ὡς ἀνθρώπῳ ἀρέσκων, ἀλλὰ θεῷ.” καίτοι καὶ ὁ ἔπαινος ἔπεται αὐτῷ κατ' ἐπακολούθημα, οὐκ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὠφέλειαν, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν ἐπαινούμενων μίμησίν τε καὶ χρῆσιν. λέγεται καὶ κατ' ἄλλο σημαινόμενον 45
 20 ἐγκρατῆς οὐχ ὁ τῶν παθῶν μόνον κρατῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἐγκρατῆς γενόμενος καὶ βεβαίως κτησάμενος τῆς ἐπιστήμης τὰ μεγαλεία, ἀφ' ὧν καρποφορεῖ τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείας. ταύτη οὐδέποτε περιστάσεως γενομένης τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσταται. ἔμπεδος γὰρ καὶ
 25 ἀμετάβλητος ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστημονικὴ κτῆσις, ἐπιστήμη θείων καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων ὑπάρχουσα. οὐποτε οὖν ἄγνοια γίνεται ἢ γνῶσις οὐδὲ μεταβάλλει τὸ ἀγαθὸν 50
 εἰς κακόν· διὸ καὶ ἐσθίει καὶ πίνει καὶ γαμῆ οὐ προηγου-

2. δικαιοσύνη] ἐλεημοσύνη Lowthius.

ib. λέγεται] λέγεται L.

6. κατορθοῦται] κατορθοῦνται L.

7. ἐρᾷ Sylb. ὁρᾷ L.

14. Proverb. i. 7.

15. πάντα L. πάντας V.

ib. Corinth. I xiii. 7. Thess. II

ii. 4.

18. μίμησιν in marg. habet L.

μένως, ἀλλὰ ἀναγκαίως. τὸ γαμῆν δὲ ἔαν ὁ λόγος αἰρῆ
λέγω καὶ ὡς καθήκει. γενόμενος γὰρ τέλειος εἰκόνας ἔχει
τοὺς ἀποστόλους καὶ τῷ ὄντι ἀνὴρ οὐκ ἐν τῷ μονήρῃ
ἐπανέλσθαι δείκνυται βίον, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀνδρας νικᾷ ὁ

315 S. γάμῳ καὶ παιδοποιῶ καὶ τῇ τοῦ οἴκου προνοίᾳ ἀνηδόνως 5
τε καὶ ἀλυπήτως ἐγγυμνασάμενος μετὰ τῆς τοῦ οἴκου
κηδεμονίας, ἀδιάστατος τῆς τοῦ θεοῦ γενόμενος ἀγάπης
καὶ πάσης κατεξανιστάμενος πείρας τῆς διὰ τέκνων καὶ
γυναικὸς, οἰκετῶν τε καὶ κτημάτων προσφερομένης. τῷ
δὲ ἀοίκῳ τὰ πολλὰ εἶναι συμβέβηκεν ἀπειράστῳ. μόνου 10
γούν ἑαυτοῦ κηδόμενος ἠττᾶται πρὸς τοῦ ἀπολειπομένου
5 μὲν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν, περιττεύοντος δὲ ἐν τῇ
κατὰ τὸν βίον οἰκονομίᾳ, εἰκόνα ἀτεχνῶς σῶζοντος ὀλίγην
τῇ τῆς ἀληθείας προνοίᾳ.

71. Ἄλλ' ἡμῖν γε ὡς ἐνὶ μάλιστα προγυμναστέου 15
ποικίλως τὴν ψυχὴν, ἵνα εὐεργὸς γένηται πρὸς τὴν τῆς
γνώσεως παραδοχὴν. οὐχ ὄρατε πῶς μαλαίσσεται κηρὸς
καὶ καθαίρεται χαλκὸς, ἵνα τὸν ἐπιόντα χαρακτῆρα παρα-
δέξῃται; αὐτίκα ὡς ὁ θάνατος χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ
σώματος, οὕτως ἡ γνώσις, οἷον ὁ λογικὸς θάνατος, ἀπὸ 20
10 τῶν παθῶν ἀπάγων καὶ χωρίζων τὴν ψυχὴν καὶ προάγων 875 P.
εἰς τὴν τῆς εὐποίας ζωὴν, ἵνα τότε εἶπῃ μετὰ παρρησίας
πρὸς τὸν θεόν “ὡς θέλεις ζῶ.” ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώποις
ἀρέσκειν προαιρούμενος θεῷ ἀρέσαι οὐ δύναται, ἐπεὶ μὴ τὰ
συμφέροντα, ἀλλὰ τὰ τέρποντα αἰροῦνται οἱ πολλοί. ἀρέ- 25
σκων δέ τις τῷ θεῷ τοῖς σπουδαίοις τῶν ἀνθρώπων εὐάρε-
στος κατ' ἐπακολούθημα γίνεται. τερπνὰ τοίνυν τούτῳ
πῶς ἔτι ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν βρώσιν καὶ πόσιν καὶ ἀφρο-
15 δίσιον ἡδονὴν; ὅπου γε καὶ λόγον φέροντά τινα ἡδονὴν

1. αἰρῆ Syll. ἔρη L.

8. τέκνων] παίδων praemittit L,
sed punctis notatum.

13. ἀτεχνῶς] ἀτέχνως L.

21. ἀπάγων Syll. ἐπέιγων L.

καὶ κίνημα διανοίας καὶ ἐνέργημα τερπνὸν ὑφορᾶται.
 “οὐδεὶς” γὰρ “δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, θεῷ καὶ
 μαμωνᾷ” οὐ τὸ ἀργύριον λέγων φησὶ ψιλῶς οὕτως, ἀλλὰ
 τὴν ἐκ τοῦ ἀργυρίου εἰς τὰς ποικίλας ἡδονὰς χορηγίαν, τῷ
 5 ὄντι οὐχ οἷόν τε τὸν θεὸν ἐγνωκότα μεγαλοφρόνως καὶ
 ἀληθῶς ταῖς ἀντικειμέναις δουλεύειν ἡδοναῖς.

72. Εἰς μὲν οὖν μόνος ὁ ἀνεπιθύμητος ἐξ ἀρχῆς ὁ
 κύριος ὁ φιλάνθρωπος ὁ καὶ δι’ ἡμᾶς ἄνθρωπος, ὅσοι δὲ
 ἐξομοιοῦσθαι σπεύδουσι τῷ ὑπ’ αὐτοῦ δεδομένῳ χαρακτήρι 20
 10 ἀνεπιθύμητοι ἐξ ἀσκήσεως γενέσθαι βιάζονται. ὁ γὰρ
 ἐπιθυμήσας καὶ κατασχὼν ἑαυτοῦ καθάπερ ἡ χήρα διὰ
 σωφροσύνης αὐθις παρθένος. οὗτος μισθὸς γνώσεως τῷ
 σωτήρι καὶ διδασκάλῳ, ὃν αὐτὸς ἤτησεν τὴν ἀποχὴν τῶν
 κακῶν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς εὐποίας δι’ ὧν ἡ σωτηρία
 15 περιγίνεται. ὥσπερ οὖν οἱ τὰς τέχνας μεμαθηκότες δι’ ὧν
 ἐπαιδεύθησαν πορίζουσι τὰς τροφὰς, οὕτως ὁ γνωστικὸς
 δι’ ὧν ἐπίσταται πορίζων τὴν ζωὴν σώζεται. ὁ γὰρ μὴ
 θελήσας τὸ τῆς ψυχῆς ἐκκόψαι πάθος ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. 25
 ἀλλ’ ὡς ἔοικεν ἀτροφία μὲν ἢ ἄγνοια τῆς ψυχῆς, τροφή
 20 δὲ ἢ γνῶσις. αὐταὶ δὲ εἰσω αἱ γνωστικαὶ ψυχαί, ἃς
 ἀπέικασεν τὸ εὐαγγέλιον ταῖς ἡγιασμέναις παρθένοις ταῖς
 προσδεχομέναις τὸν κύριον. παρθένοι μὲν γὰρ ὡς κακῶν
 ἀπεσχημένα, προσδεχόμεναι δὲ διὰ τὴν ἀγάπην τὸν
 κύριον καὶ τὸ οἰκεῖον ἀνάπτουσαι φῶς εἰς τὴν τῶν πραγ-
 25 μάτων θεωρίαν φρόνιμοι ψυχαί· “ποθοῦμέν σε ὦ κύριε”
 λέγουσαι “ἤδη ποτὲ ἀπολαβεῖν, ἀκολούθως οἷς ἐνετείλω 30
 ἐζήσαμεν, μηδὲν τῶν παρηγγελμένων παραβεβηκυῖαι, διὸ
 καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἀπαιτοῦμεν, εὐχόμεθα δὲ τὰ συμφέ-
 30 σοῦ, καὶ πάντα ἐπὶ συμφόρῳ δεξόμεθα, καὶ πονηρὰ εἶναι

2. Matth. vi. 24. Luc. xvi. 13.

21. Cf. Matth. xxv. 1 sqq.

29. καθήκοντος Syll. καθηκόντως L.

δοκῆ, τὰ προσιόντα γυμνάσια, ἅτινα ἡμῖν προσφέρει ἢ σὴ
οἰκονομία εἰς συνάσκησιν βεβαιότητος.”

73. Ὁ μὲν οὖν γνωστικὸς δι' ὑπερβολὴν ὁσιότητος
αἰτούμενος μᾶλλον ἀποτυχεῖν ἔτοιμος ἢ μὴ αἰτούμενος
35 τυχεῖν. εὐχὴ γὰρ αὐτῷ ὁ βίος ἅπας καὶ ὁμιλία πρὸς θεόν, ^{876 P.}
καὶ καθαρὸς ἢ ἁμαρτημάτων, πάντως οὐ βούλεται τεύ-
ξεται. λέγει γὰρ ὁ θεὸς τῷ δικαίῳ “ αἴτησαι, καὶ δώσω
σοί· ἐννοήθητι, καὶ ποιήσω.” εἰ μὲν οὖν συμφέροντα ἢ,
παραχρῆμα λήψεται. ἀσύμφορα δὲ οὐδέποτε αἰτήσεται,
διὸ οὐδὲ λήψεται. οὕτως ἔσται ὁ βούλεται. καὶ τις ἡμῖν ¹⁰
λέγῃ ἐπιτυγχάνειν τινὰς καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν κατὰ τὰς
αἰτήσεις, σπανίως μὲν τοῦτο διὰ τὴν τοῦ θεοῦ δικαίαν
40 ἀγαθότητα, δίδοται δὲ τοῖς καὶ ἄλλοις εὐεργετεῖν δυνα-
μένοις. ὅθεν οὐ διὰ τὸν αἰτήσαντα ἢ δόσις γίνεται, ἀλλ'
ἢ οἰκονομία τὸν σώζεσθαι δι' αὐτοῦ μέλλοντα προορωμένη ¹⁵
δικαίαν πάλιν ποιεῖται τὴν δωρεάν. τοῖς δ' ὅσοι ἄξιοι τὰ
ὄντως ἀγαθὰ καὶ μὴ αἰτουμένοις δίδοται. ὅταν οὖν μὴ
κατὰ ἀνάγκην ἢ φόβον ἢ ἐλπίδα δίκαιός τις ἢ, ἀλλ' ἐκ
προαιρέσεως, αὕτη ἢ ὁδὸς λέγεται βασιλική, ἣν τὸ βασι-
λικὸν ὁδεύει γένος, ὀλισθηραὶ δὲ αἱ ἄλλαι παρεκτροπαὶ ²⁰
καὶ κρημνώδεις. εἰ γοῦν τις ἀφέλοι τὸν φόβον καὶ τὴν
45 τιμὴν, οὐκ οἶδ' εἰ ἔτι ὑποστήσονται τὰς θλίψεις οἱ γεννάδαι
τῶν παρρησιαζομένων φιλοσόφων.

74. Ἐπιθυμίας δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα τρίβολοι
καὶ σκόλοpes εἴρηται. ἐργάζεται τοίνυν ὁ γνωστικὸς ἐν ²⁵
τῷ τοῦ κυρίου ἀμπελῶνι φυτεῶν, κλαδεύων, ἀρδεύων,
θεῖος ὄντως ὑπάρχων τῶν εἰς πίστιν καταπεφυτευμένων
γεωργός. οἱ μὲν οὖν τὸ κακὸν μὴ πράξαντες μισθὸν
ἀξιοῦσιν ἀργίας λαμβάνειν, ὁ δὲ ἀγαθὰ πράξας ἐκ προ-
αιρέσεως γυμνῆς ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν ὡς ἐργάτης ἀγαθός. ³⁰
50 ἀμέλει καὶ διπλοῦν λήψεται ὧν τε οὐκ ἐποίησεν καὶ ἀνθ'

ὧν εὐηργέτησεν. ὁ γνωστικὸς οὗτος πειράζεται ὑπ' οὐδε-
 νός, πλὴν εἰ μὴ ἐπιτρέψῃ ὁ θεὸς καὶ τοῦτο διὰ τὴν τῶν
 συνόντων ὠφέλειαν. ἐπιρρώννυται γοῦν πρὸς τὴν πίστιν
 διὰ τῆς ἀνδρικῆς παρακαλούμενος ὑπομονῆς. ἀμέλει καὶ
 5 διὰ τοῦτο οἱ μακάριοι ἀπόστολοι εἰς πῆξιν καὶ βεβαίωσιν 316 S.
 τῶν ἐκκλησιῶν εἰς πείραν καὶ μαρτύριον τελειότητος
 ἤχθησαν. ἔχων οὖν ὁ γνωστικὸς ἔναυλον τὴν φωνὴν τὴν
 λέγουσαν, ὃν ἐγὼ πατάξω, σὺ ἐλέησον, καὶ τοὺς μισοῦν-
 τας αἰτεῖται μετανοῆσαι. τὴν γὰρ τῶν κακούργων ἐν τοῖς
 10 σταδίοις ἐπιτελουμένην τιμωρίαν καὶ παίδων ἐστὶ μὴ θεά-
 σασθαι. οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως ὑπὸ τῶν αὐτῶν παιδευθεῖη
 ποτ' ἂν ὁ γνωστικὸς ἢ τερφθεῖη ἐκ προαιρέσεως, καλὸς καὶ 5
 ἀγαθὸς εἶναι συνασκήσας καὶ ταύτῃ ἄτεγκτος ἡδοναῖς
 γενόμενος, οὐποτε ὑποπίπτων ἀμαρτήμασιν ἀλλοτριῶν
 15 κακῶν ὑποδείγμασιν οὐ παιδεύεται, πολλοῦ γε δεῖ ταῖς
 ἐπιγείοις ἡδοναῖς τε καὶ θεωρίαις εὐαρεστεῖσθαι τοῦτον, ὃς
 877 P. καὶ τῶν κοσμικῶν καίτοι θείων ὄντων ἐπαγγελιῶν κατεμε-
 γαλοφρόνησεν. “οὐ πᾶς ἄρα ὁ λέγων ‘κύριε κύριε’ εἰσ-
 ελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ
 20 θέλημα τοῦ θεοῦ.” οὗτος δ' ἂν εἴῃ ὁ γνωστικὸς ἐργάτης,
 ὁ κρατῶν μὲν τῶν κοσμικῶν ἐπιθυμιῶν ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ 10
 σαρκὶ ὧν, περὶ δὲ ὧν ἔγνω τῶν μελλόντων καὶ ἔτι ἀορά-
 των πεπεισμένος ἀκριβῶς ὡς μᾶλλον ἡγεῖσθαι τῶν ἐν
 ποσὶ παρεῖναι ταῦτα.
 25 75. Οὗτος ἐργάτης εὐθετος, χαίρων μὲν ἐφ' οἷς ἔγνω,
 συστελλόμενος δὲ ἐφ' οἷς ἐπεγκυλίεται τῇ τοῦ βίου
 ἀνάγκῃ, μηδέπω καταξιούμενος τῆς ὧν ἔγνω ἐνεργούσης
 μεταλήψεως. ταύτῃ τῷ βίῳ τῷδε ὡς ἀλλοτρίῳ ὅσον ἐν
 ἀνάγκῃ συγχρηῖται μοίρα. οἶδεν αὐτὸς καὶ τῆς νηστείας
 30 τὰ αἰνίγματα τῶν ἡμερῶν τούτων, τῆς τετράδος καὶ τῆς 15

2. ἐπιτρέψῃ] Immo ἐπιτρέψαι.

11. τῶν αὐτῶν] τοιούτων Heinsius.

18. Matth. vii. 21.

παρασκευῆς λέγω. ἐπιφημίζονται γὰρ ἡ μὲν Ἑρμοῦ, ἡ δὲ Ἀφροδίτης. αὐτίκα νηστεύει κατὰ τὸν βίον φιλαργυρίας τε ὁμοῦ καὶ φιληδονίας, ἐξ ὧν αἱ πᾶσαι ἐκφύονται κακίαι· πορνείας γὰρ ἤδη πολλάκις τρεῖς τὰς ἀνωτάτω διαφορὰς παρεστήσαμεν κατὰ τὸν ἀπόστολον, φιληδονίαν, φιλαρ- 5 γυρίαν, εἰδωλολατρίαν.

76. Νηστεύει τοίνυν καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀπὸ τῶν πράξεων τῶν φαύλων καὶ κατὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου τελειότητα ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν τῶν πονηρῶν. τούτῳ καὶ 20 οἱ πειρασμοὶ προσάγονται οὐκ εἰς τὴν ἀποκάθαρσιν, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν πέλας, ὡς ἔφαμεν, ὠφέλειαν, εἰ πεῖραν λαβῶν πόνων καὶ ἀλγηδόνων κατεφρόνησεν καὶ παρεπέμψατο. ὁ δ' αὐτὸς καὶ περὶ ἡδονῆς λόγος. μέγιστον γὰρ ἐν πείρα γενόμενον εἶτα ἀποσχέσθαι. τί γὰρ μέγα εἰ ἂ μὴ οἶδεν 15 τις ἐγκρατεύοιτο; οὗτος ἐντολήν τὴν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διαπραξάμενος κυριακὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ποιεῖ, ὅταν ἀποβάλλῃ φαῦλον νόημα καὶ γνωστικὸν προσλάβῃ τὴν ἐν 25 αὐτῷ τοῦ κυρίου ἀνάστασιν δοξάζων, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπιστημονικοῦ θεωρήματος κατάληψιν λάβῃ, τὸν κύριον ὁρᾶν νομίζει τὰς ὄψεις αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀόρατα χειραγωγῶν, καὶ 30 βλέπειν δοκῆ ἂ μὴ βλέπειν ἐθέλῃ, κολάζων τὸ ὁρατικόν, ὅταν ἡδομένου ἑαυτοῦ κατὰ τὴν προσβολὴν τῆς ὄψεως συναίσθηται, ἐπεὶ τοῦτο μόνον ὁρᾶν βούλεται καὶ ἀκούειν ὃ προσήκεν αὐτῷ. αὐτίκα τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεωρῶν καὶ τῆς σαρκὸς τὸ κάλλος αὐτῇ βλέπει τῇ ψυχῇ τῇ 35 μόνον τὸ καλὸν ἄνευ τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς ἐπισκοπεῖν εἰθισμένῃ.

77. Ἀδελφοὶ δ' εἰσὶ τῷ ὄντι κατὰ τὴν κτίσιν τὴν ἐξειλεγμένην καὶ κατὰ τὴν ὁμοίθειαν καὶ κατὰ τὴν τῶν ἔργων ὑπόστασιν τὰ αὐτὰ ποιοῦντες καὶ νοοῦντες καὶ 30

4. τρεῖς τὰς] τὰς τρεῖς Syll.

14. γενόμενον Syll. γενόμενος

L.

ib. μέγα] μέγαλα L. sed literis la punctis notatis.

20. ἀόρατα Lowthius. ὁρατὰ L.

λαλοῦντες ἐνεργήματα ἅγια καὶ καλὰ, ἃ ὁ κύριος αὐτοὺς
 ἠθέλησεν ἐκλεκτοὺς ὄντας φρονεῖν. πίστις μὲν γὰρ ἐν τῷ
 τὰ αὐτὰ αἰρεῖσθαι, γνῶσις δὲ ἐν τῷ τὰ αὐτὰ μεμαθηκέναι
 καὶ φρονεῖν, ἐλπίς δὲ ἐν τῷ τὰ αὐτὰ ποθεῖν. κὰν κατὰ τὸ
 5 ἀναγκαῖον τοῦ βίου ὀλίγον τι τῆς ὥρας περὶ τὴν τροφήν 35
 ἀσχοληθῆ, χρεωκοπεῖσθαι οἶεται περισπώμενος ὑπὸ τοῦ
 πράγματος. ταύτη οὐδὲ ὄναρ ποτὲ μὴ ἀρμόζον ἐκλεκτῷ
 βλέπει ἀτεχνῶς. ξένος γὰρ καὶ παρεπίδημος ἐν τῷ βίῳ
 παντὶ πᾶς οὗτος, ὃς πόλιν οἰκῶν τῶν κατὰ τὴν πόλιν
 10 κατεφρόνησεν παρ' ἄλλοις θαυμαζομένων, καὶ καθάπερ ἐν
 ἔρημίᾳ τῇ πόλει βιοῖ, ἵνα μὴ ὁ τόπος αὐτὸν ἀναγκάζῃ,
 ἀλλ' ἡ προαίρεσις δεικνύῃ δίκαιον. ὁ γνωστικὸς οὗτος
 συνελόντι εἰπεῖν τὴν ἀποστολικὴν ἀπουσίαν ἀνταναπληροῖ 40
 βιοὺς ὀρθῶς, γινώσκων ἀκριβῶς, ὠφελῶν τοὺς ἐπιτηδείους,
 15 τὰ ὄρη μεθιστὰς τῶν πλησίον καὶ τὰς τῆς ψυχῆς αὐτῶν
 ἀνωμαλίας ἀποβάλλων. καίτοι ἕκαστος ἡμῶν αὐτοῦ τε
 ἀμπελῶν καὶ ἐργάτης, ὁ δὲ καὶ πράσσων τὰ ἄριστα λαν-
 θάνειν βούλεται τοὺς ἀνθρώπους τὸν κύριον ἅμα καὶ ἑαυ-
 τὸν πείθων, ὅτι κατὰ τὰς ἐντολὰς βιοῖ προκρίνων ταῦτα
 20 ἐξ ὧν εἶναι πεπίστευκεν. “ὅπου γὰρ ὁ νοὺς τινός” φησὶν
 “ἐκεῖ καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτοῦ,” αὐτὸς ἑαυτὸν μειουεκτεῖ
 πρὸς τὸ μὴ ὑπεριδεῖν ποτὲ ἐν θλίψει γενόμενον ἀδελφὸν 45
 διὰ τὴν ἐν τῇ ἀγάπῃ τελείωσιν, ἐὰν ἐπίστηται μάλιστα
 ῥᾶον ἑαυτὸν τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἔνδειαν οἴσοντα.
 25 78. Ἠγεῖται γοῦν τὴν ἀλγηδόνα ἐκείνου ἴδιον ἄλγημα.
 κὰν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἔνδειας παρεχόμενος δι' εὐπορίαν πάθη-
 τι δύσκολον, οὐ δυσχεραίνει ἐπὶ τούτῳ, προσαύξει δὲ ἔτι
 879 P. μᾶλλον τὴν εὐεργεσίαν. ἔχει γὰρ ἄκρατον πίστιν τὴν

4. ποθεῖν Lowthius. ποιεῖν L.

8. ἀτεχνῶς Potterus. ἀτέχνως L.

14. βιοὺς L. βίους V.

ib. γινώσκων] γινγώσκων L.

16. αὐτοῦ Hervetus. αὐτοῦ L.

20. νοὺς—θησαυρὸς] Haec trans-
ponenda esse patet e loco Mat-
thaei. Monuit Arcerius.

ib. Matth. vi. 21.

περὶ τῶν πραγμάτων τὸ εὐαγγέλιον δι' ἔργων καὶ θεωρίας
 ἐπαινῶν, καὶ διὴ οὐ τὸν ἔπαινον “παρὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ
 50 παρὰ τοῦ θεοῦ” καρποῦται, ἃ ἐδίδαξεν ὁ κύριος, ταῦτα
 ἐπιτελῶν. οὗτος περισπώμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐλπίδος οὐ
 γέυεται τῶν ἐν κόσμῳ καλῶν, πάντων τῶν ἐνταῦθα κατα- 5
 μεγαλοφρονῶν, οἰκτείρων τοὺς μετὰ θάνατον παιδευομέ-
 νους διὰ τῆς κολάσεως ἀκουσίως ἐξομολογουμένους, εὐ-
 317 S. συνείδητος πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ ἀεὶ ἕτοιμος ὢν, ὡς ἂν
 παρεπίδημος καὶ ξένος τῶν τῆδε κληρονομημάτων, μόνων
 τῶν ἰδίων μεμνημένος, τὰ δὲ ἐνταῦθα πάντα ἀλλότρια 10
 ἠγούμενος, οὐ μόνον θαυμάζων τὰς τοῦ κυρίου ἐντολὰς,
 ἀλλ' ὡς ἔπος εἰπεῖν δι' αὐτῆς τῆς γνώσεως μέτοχος ὢν
 τῆς θείας βουλήσεως οἰκείως ὄντως τοῦ κυρίου καὶ τῶν
 ἐντολῶν ἐξειλεγμένος ὡς δίκαιος, ἠγεμονικὸς δὲ καὶ βασι-
 5 λικὸς ὡς ὁ γνωστικὸς, χρυσοῦν μὲν πάντα τὸν ἐπὶ γῆς καὶ 15
 ὑπὸ γῆν καὶ βασιλείαν τὴν ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα
 ὠκεανοῦ ὑπερορῶν ὡς μόνῃς τῆς τοῦ κυρίου ἀντέχεσθαι
 θεραπείας, διὸ καὶ ἐσθίων καὶ πίνων καὶ γαμῶν, ἐὰν ὁ
 λόγος αἰρῆ, ἀλλὰ καὶ ὀνείρους βλέπων τὰ ἄγια ποιεῖ καὶ
 νοεῖ, ταύτῃ καθαρὸς εἰς εὐχὴν πάντοτε. ὁ δὲ καὶ μετ' 20
 ἀγγέλων εὐχεται, ὡς ἂν ἦδη καὶ ἰσάγγελος, οὐδὲ ἔξω ποτὲ
 τῆς ἀγίας φρουρᾶς γίνεται. καὶ μόνος εὐχεται, τὸν τῶν
 10 ἀγίων χορὸν συνιστάμενον ἔχει. διττὴν οὗτος οἶδε, καὶ
 τὴν μὲν τοῦ πιστεύοντος ἐνέργειαν, τὴν δὲ τοῦ πιστευομέ-
 νου τὴν κατ' ἀξίαν ὑπεροχὴν, ἐπεὶ καὶ ἡ δικαιοσύνη διπλῆ, 25
 ἡ μὲν δι' ἀγάπην, ἡ δὲ διὰ φόβον.

79. Εἴρηται γοῦν “ὁ φόβος τοῦ κυρίου ἀγνὸς δια-
 μένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος.” οἱ γὰρ ἐκ φόβου εἰς πίστιν
 καὶ δικαιοσύνην ἐπιστρέφοντες εἰς αἰῶνα διαμένουσιν.

2. Roman. ii. 29.

19. αἰρῆ Syll. ἔρη L. Vid. ad

p. 874.

23. οἶδε] πίστιν addit Syllb.

27. Psalm. xix. 9.

αὐτίκα ἀποχὴν κακῶν ἐργάζεται ὁ φοβούμενος, ἀγαθοποιεῖν δὲ προτρέπει ἐποικοδομοῦσα εἰς τὸ ἐκούσιον ἢ ἀγάπῃ, ἵνα τις ἀκούσῃ παρὰ τοῦ κυρίου, “οὐκ ἔτι ὑμᾶς δούλους, ἀλλὰ φίλους λέγω,” καὶ πεποιθὼς ἤδη προσίη 15
 5 ταῖς εὐχαῖς. τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ τῆς εὐχῆς εὐχαριστία ἐπὶ τε τοῖς προγεγονόσιν ἐπὶ τε τοῖς ἐνεστῶσιν ἐπὶ τε τοῖς μέλλουσιν, ὡς ἤδη διὰ τὴν πίστιν παροῦσιν. τούτου δὲ
 880P. ἡγείται τὸ εἰληφέναι τὴν γνῶσιν, καὶ δὴ καὶ αἰτεῖται οὕτως ζῆσαι τὸν ὠρισμένον ἐν τῇ σαρκὶ βίον ὡς γνω-
 10 στικὸς, ὡς ἄσαρκος, καὶ τυχεῖν μὲν τῶν ἀρίστων, φυγεῖν δὲ τὰ χείρονα. αἰτεῖται δὲ καὶ ἐπικουφισμὸν περὶ ὧν ἡμαρτήσαμεν ἡμεῖς καὶ ἐπιστροφὴν εἰς ἐπίγνωσιν, οὕτως 20
 ὁξέως ἐπόμενος τῷ καλοῦντι κατὰ τὴν ἕξοδον ὡς ἐκεῖνος καλεῖ προάγων ὡς εἶπεν διὰ τὴν ἀγαθὴν συνείδησιν
 15 σπεύδων ἐπὶ τὸ εὐχαριστῆσαι, κάκεῖ σὺν Χριστῷ γενόμενος ἄξιον ἑαυτὸν παρασχὼν διὰ καθαρότητα κατὰ ἀνάκρασιν ἔχειν τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ τὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ χορηγουμένην. οὐ γὰρ μετουσία θερμότητος θερμὸς οὐδὲ πυρὸς φωτεινὸς, ἀλλ’ εἶναι ὅλος φῶς βούλεται. οὗτος
 20 οἶδεν ἀκριβῶς τὸ εἰρημένον “ἐὰν μὴ μισήσητε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, πρὸς ἔτι δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ψυχὴν, καὶ ἐὰν 25
 μὴ τὸ σημεῖον βαστάσητε.” τὰς τε γὰρ προσπαθείας τὰς σαρκικὰς πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας μεμίσηκεν καὶ καταμεγαλοφρονεῖ πάντων τῶν εἰς δημιουργίαν
 25 καὶ τροφὴν τῆς σαρκὸς οἰκείων, ἀλλὰ καὶ τῆς σωματικῆς ψυχῆς κατεξανίσταται, στόμιον ἐμβαλὼν ἀφηνιάζοντι τῷ ἀλόγῳ πνεύματι, ὅτι “ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος.” τὸ σημεῖον δὲ βαστάσαι τὸν θάνατόν ἐστιν περιφέρειν ἔτι ζῶντα πᾶσιν ἀποταξάμενον, ἐπεὶ μὴ ἴση ἐστίν

1. φοβούμενος] φόβος Syllb.

3 Joann. xv. 14, 15.

5. αὐτὸ] αὐτῷ Syllb.

20. Luc. xiv. 26, 27.

27. Galat. v. 17.

30 ἀγάπη τοῦ σπείραντος τὴν σάρκα καὶ τοῦ τὴν ψυχὴν εἰς ἐπιστήμην κτίσαντος.

80. Οὗτος ἐν ἕξει γεόμενος εὐποητικῇ θάττον τοῦ λέγειν καλῶς εὐεργετῆ, τὰ μὲν τῶν ἀδελφῶν ἀμαρτήματα μερίσασθαι εὐχόμενος εἰς ἐξομολόγησιν καὶ ἐπιστροφὴν 5 τῶν συγγενῶν, κοινωνεῖν δὲ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν προθυμύμενος τοῖς φιλτάτοις. αὐτοὶ δὲ οὕτως αὐτῷ οἱ φίλοι. αὐξῶν οὖν τὰ παρ' αὐτῷ κατατιθέμενα σπέρματα καθ' ἣν ἐνετείλατο κύριος γεωργίαν ἀναμάρτητος μὲν μένει, ἐγκρα- 35 τῆς δὲ γίνεται καὶ μετὰ τῶν ὁμοίων διάγει τῷ πνεύματι 10 ἐν τοῖς χοροῖς τῶν ἁγίων, καὶ ἐπὶ γῆς ἔτι κατέχεται, οὗτος δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγων καὶ ποιῶν τὰ προστάγματα τοῦ κυρίου ὑπερευφραίνεται οὐ πρωίας μόνον ἀναστὰς καὶ μέσον ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ περιπατῶν καὶ κοιμώμενος ἀμφιεννύμενός τε καὶ ἀποδύόμενος καὶ διδάσκει τὸν 15 υἱὸν, εἰάν υἱὸς ἦ τὸ γένος, ἀχώριστος ὢν τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ἐλπίδος, εὐχαριστῶν αἰετῶ θεῷ καθάπερ τὰ ζῶα τὰ 40 δοξολόγια τὰ διὰ Ἑσαίου ἀλληγορούμενα, ὑπομονητικὸς πρὸς πᾶσαν πείραν. “ὁ κύριος” φησὶν “ἔδωκεν, ὁ κύριος 881 P. ἀφείλετο.” τοιοῦτος γὰρ καὶ ὁ Ἰάβ, ὃς καὶ μέχρι τοῦ 20 ἀφαιρεθῆναι τὰ ἐκτὸς σὺν καὶ τῇ τοῦ σώματος ὑγείᾳ προσαπέθετο πάντα διὰ τὴν πρὸς τὸν κύριον ἀγάπην. “ἦν γὰρ” φησὶ “δίκαιος, ὅσιος, ἀπεχόμενος ἀπὸ πάσης πονηρίας.” τὸ δὲ ὅσιον τὰ πρὸς τὸν θεὸν δίκαια καὶ τὴν πᾶσαν οἰκονομίαν μνηύει. ἃ δὲ ἐπιστάμενος γνωστικὸς 25 ἦν· χρὴ γὰρ μήτε εἶναι ἀγαθὰ ἢ, προστετηκέναι τούτοις 45 ἀνθρωπίνοις οὖσι, μήτε αὖ εἶναι κακὰ, ἀπεχθάνεσθαι αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐπάνω εἶναι ἀμφοῖν τὰ μὲν πατοῦντα, τὰ δὲ τοῖς

7. οὕτως] οὕτω L. Quum οὕτως tantum non constanter etiam ante consonantem scriptum sit apud Clementem, absurdum est οὕτω scribi ante vocalem.

19. Iesai. vi. 2, 3. Iob. i. 21.

20. μέχρι addidit Heinsius.

22. τὴν—ἀγάπην Heinsius. τῆς—ἀγάπης L.

δεομένοις παραπέμποντα. ἀσφαλῆς δὲ ἐν συμπεριφορᾷ ὁ γνωστικὸς μὴ λάθῃ ἢ ἡ συμπεριφορὰ διάθεσις γένηται.

ΚΕΦ. ΙΓ.

81. Οὐδέποτε τῶν εἰς αὐτὸν ἀμαρτησάντων μέμνηται, 5 ἀλλὰ ἀφήσι. διὸ καὶ δικαίως εὐχεται “ἄφες ἡμῖν” λέγων· “καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀφίεμεν.” ἐν γάρ ἐστι καὶ τοῦτο ὧν ὁ θεὸς βούλεται, μηδεὶν ἐπιθυμεῖν, μηδένα μισεῖν, ἐνὸς γὰρ θελήματος ἔργον οἱ πάντες ἄνθρωποι. καὶ μή 10 τι τὸν γνωστικὸν “τέλειον” εἶναι βουλόμενος ὁ σωτὴρ 50 ἡμῶν ὡς “τὸν οὐράνιον πατέρα,” τουτέστιν ἑαυτὸν ὁ λέγων, “δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ μου φόβον κυρίου” οὐ τῆς δι’ ἀγγέλων βοηθείας ἐπιδεῆ ἔτι εἶναι βούλεται τοῦτον, παρ’ ἑαυτοῦ δὲ ἄξιον γενόμενον λαμβάνειν καὶ τὴν φρουρὰν ἔχειν παρ’ ἑαυτοῦ διὰ τῆς εὐπειθείας. ὁ τοιοῦτος 15 ἀπαιτεῖ παρὰ κυρίου, οὐχὶ δὲ καὶ αἰτεῖ. καὶ ἐπὶ τῶν πενο- 318 S. μένων ἀδελφῶν οὐκ αὐτὸς αἰτήσεται ὁ γνωστικὸς, οὐ χρημάτων περιουσίαν εἰς μετάδοσιν, ἐκείνοις δὲ ὧν δέονται χορηγίαν εὐξεται γενέσθαι. δίδωσι γὰρ οὕτως καὶ τὴν εὐχὴν τοῖς δεομένοις ὁ γνωστικὸς καὶ τῷ διὰ τῆς 20 εὐχῆς ἀγνώστως ἅμα καὶ ἀτύφως παρέχεται. πενία μὲν οὖν πολλάκις καὶ νόσος καὶ τοιαῦται πείραι ἐπὶ νοθεσίᾳ 5 προσφέρονται καὶ πρὸς διόρθωσιν τῶν παρεληλυθότων καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν μελλόντων. ὁ τοιοῦτος τὸν ἐπικουφισμὸν τούτοις αἰτούμενος ἅτε τὸ ἐξαίρετον τῆς 25 γνώσεως ἔχων οὐ διὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ δι’ αὐτὸ τὸ εἶναι γνωστικὸν αὐτὸς ἐργάζεται τὴν εὐποίαν ὄργανον γενό- 882 P. μενος τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος.

82. Λέγουσι δὲ ἐν ταῖς παραδόσεσι Μαθθίαν τὸν

5. Matth. vi. 12.

10. Ibid. v. 48.

11. Psalm. xxxiv. 11.

13. γενόμενον in marg. habet L.

ἀπόστολον παρ' ἕκαστα εἰρηκέναι ὅτι ἐὰν ἐκλεκτοῦ γείτων
 10 ἁμαρτήσῃ, ἤμαρτεν ὁ ἐκλεκτός· εἰ γὰρ οὕτως ἑαυτὸν ἤγεεν
 ὡς ὁ λόγος ὑπαγορεύει, κατηδέσθη ἂν αὐτοῦ τὸν βίον καὶ
 ὁ γείτων εἰς τὸ μὴ ἁμαρτεῖν. τί τοίνυν περὶ αὐτοῦ τοῦ
 γνωστικῷ φήσαιμεν ἄν; “ἢ οὐκ οἶδατε” φησὶν ὁ ἀπό- 5
 στολος “ὅτι ναὸς ἐστε τοῦ θεοῦ;” θεῖος ἄρα ὁ γνωστικός
 καὶ ἤδη ἅγιος θεοφορῶν καὶ θεοφορούμενος. αὐτίκα τοῦ
 ἁμαρτήσαι ἀλλότριον παριστάσα ἢ γραφὴ τοὺς μὲν
 παραπεσόντας τοῖς ἀλλοφύλοις πιπράσκει· “μὴ ἐμβλέψῃ
 δὲ πρὸς ἐπιθυμίαν ἀλλοτρίαν γυναικί” λέγουσα, ἄντικρυς 10
 15 ἀλλότριον καὶ παρὰ φύσιν τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τὴν ἁμαρ-
 τίαν λέγει. ναὸς δὲ ἐστὶν ὁ μὲν μέγας, ὡς ἡ ἐκκλησία, ὁ
 δὲ μικρὸς, ὡς ὁ ἄνθρωπος ὁ τὸ σπέρμα σώζων τὸ
 Ἀβραάμ. οὐκ ἄρα ἐπιθυμήσει τινὸς ἑτέρου ὁ ἔχων
 ἀναπαυόμενον τὸν θεόν. αὐτίκα πάντα τὰ ἐμποδῶν κα- 15
 ταλιπῶν καὶ πᾶσαν τὴν περισπῶσαν αὐτὸν ὕλην ὑπερ-
 ηφανίσας τέμνει διὰ τῆς ἐπιστήμης τὸν οὐρανὸν καὶ
 διελθὼν τὰς πνευματικὰς οὐσίας καὶ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ
 ἐξουσίαν ἄπτεται τῶν θρόνων τῶν ἄκρων ἐπ' ἐκείνο μόνον
 20 ἰέμενος, ἐφ' ὃ ἔγνω μόνον. μίξας οὖν “τῇ περιστερᾷ τὸν 20
 ὄφιν” τελείως ἅμα καὶ εὐσυνειδήτως βιοῖ πίστιν ἐλπίδι
 κεράσας πρὸς τὴν τοῦ μέλλοντος ἀπεκδοχὴν. αἰσθεται
 γὰρ τῆς δωρεᾶς ἧς ἔλαβεν ἄξιος γενόμενος τοῦ τυχεῖν καὶ
 μετατεθεὶς ἐκ δουλείας εἰς υἰοθεσίαν ἀνακόλουθα τῇ ἐπι-
 στήμῃ [μῆτε] μὴ γνοὺς τὸν θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθεὶς τε 25
 πρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τέλει πρὸς ἀξίαν τῆς χάριτος ἐνδεικνύμενος
 τὰ ἐνεργήματα. ἔπεται γὰρ τὰ ἔργα τῇ γνώσει ὡς τῷ
 σώματι ἢ σκιά.

5. ἂν addidi.

ib. Cor. I iii. 16.

15. ἐμποδῶν Syllb. ἐμποδῶν L.

20. ἰέμενος Potterus. ἰέμενος L.

ib. μίξας Syllb. μείξας L.

ib. Matth. x. 16.

25. μῆτε clusi.

ib. τε non habet cui respondeat.
καὶ ante πρὸς ἀξίαν addit Herve-
tus.

83. Ἐπ' οὐδενὶ τοίνυν εἰκότως τάρασσεται τῶν συμβαινόντων οὐδὲ ὑποπτεύει τῶν κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἐπὶ 25 τῷ συμφέροντι γινομένων, οὐδὲ αἰσχύνεται ἀποθανεῖν εὐσυνειδήτος ὢν ταῖς ἐξουσίαις ὀφθῆναι, πάντας ὡς ἔπος 5 εἰπεῖν τοὺς τῆς ψυχῆς ἀποκεκαθαρμένους σπίλους ὃ γε εὖ μάλα ἐπιστάμενος ἄμεινον αὐτῷ μετὰ τὴν ἕξοδον γενέσθαι. ὅθεν οὐδέποτε τὸ ἡδὺν καὶ τὸ συμφέρον προκρίνει τῆς οἰκονομίας, γυμνάζων ἑαυτὸν διὰ τῶν ἐντολῶν, ἵνα καὶ πρὸς τὸν κύριον εὐάρεστος ἐν πᾶσι γένηται καὶ πρὸς τὸν 10 κόσμον ἐπαινετός, ἐπεὶ τὰ πάντα ἐνὸς τοῦ παντοκράτορος 30 θεοῦ ἴσταται. “εἰς τὰ ἴδια” φησὶν “ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐκ ἐδέξαντο.” διὸ καὶ κατὰ τὴν 883 P. τῶν κοσμικῶν χρήσιν οὐ μόνον εὐχαριστεῖ καὶ θαυμάζει τὴν κτίσιν, ἀλλὰ καὶ χρώμενος ὡς προσῆκεν ἐπαινεῖται, 15 ἐπεὶ τὸ τέλος αὐτῷ δι' ἐνεργείας γνωστικῆς τῆς κατὰ τὰς ἐντολὰς εἰς θεωρίαν περαιουῦται. ἐνθένδε ἤδη δι' ἐπιστήμης τὰ ἐφόδια τῆς θεωρίας καρπούμενος μεγαλοφρόνως τε τὸ τῆς γνώσεως ἀναδεξάμενος μέγεθος πρόεισιν ἐπὶ τὴν 20 ἁγίαν τῆς μεταθέσεως ἀμοιβήν. ἀκήκοεν γὰρ τοῦ ψαλμοῦ 35 λέγοντος “κυκλώσατε Σιών καὶ περιλάβετε αὐτήν, διηγῆσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς.” αἰνίσσεται γὰρ, οἶμαι, τοὺς ὑψηλῶς προσδεξαμένους τὸν λόγον ὑψηλοῦς ὡς πύργους ἔσεσθαι καὶ βεβαίως ἐν τε τῇ πίστει καὶ τῇ γνώσει στήσεσθαι.

25

ΚΕΦ. ΙΔ.

84. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐνὶ μάλιστα διὰ βραχυτάτων περὶ τοῦ γνωστικοῦ τοῖς Ἑλλησι σπερματικῶς εἰρήσθω, ἰστέον δὲ ὅτι ἂν ἐν τούτων ὁ πιστὸς ἢ καὶ δεύτερον κατορθώσῃ, ἀλλ' οὐ τί γε ἐν πᾶσιν, ἀλλ' οὐδὲ μὴν μετ' 40

3. ἀποθανεῖν] ἀποθανῶν Lowthius.

11. Joan. i. 11.

20. Psalm. xlviii. 12.

ἐπιστήμης τῆς ἄκρας καθάπερ ὁ γνωστικός, καὶ δὴ τῆς
κατὰ τὸν γνωστικὸν ἡμῖν ὡς εἶπεν ἀπαθείας, καθ' ἣν ἡ
τελείωσις τοῦ πιστοῦ “ δι’ ἀγάπης εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς
μέτρον ἡλικίας προβαίνουσα ἀφικνέται,” ἐξομοιουμένη
θεῶ, ἰσάγγελος ἀληθῶς γενομένη. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα 5
ἐκ γραφῆς μαρτύρια ἔπεισι παρατίθεσθαι, ἄμεινον δὲ οἶμαι
ὑπερθέσθαι τὴν τοιαύτην φιλοτιμίαν διὰ τὸ μῆκος τοῦ
λόγου τοῖς πονεῖν ἐθέλουσι καὶ προσεκπονεῖν τὰ δόγματα
45 κατ’ ἐκλογὴν τῶν γραφῶν ἐπιτρέψαντας. μιᾶς δ’ οὖν διὰ
βραχυτάτων ἐπιμνησθήσομαι, ὡς μὴ ἀνεπισημείωτον πα- 10
ραλιπεῖν τὸν τόπον. λέγει γὰρ ἐν τῇ προτέρᾳ τῇ πρὸς
Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ θεῖος ἀπόστολος “ τολμᾷ τις ὑμῶν
πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων
καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἅγιοι τὸν
κόσμον κρινούσι” καὶ τὰ ἐξῆς. μεγίστης δ’ οὐσῆς τῆς 15
περικοπῆς ταῖς ἐπικαίροις τῶν ἀποστολικῶν συγχρόμενοι
50 λέξουσι διὰ βραχυτάτων ἐξ ἐπιδρομῆς οἷον μεταφράζοντες
τὴν ῥῆσιν τὴν διάνοιαν τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἀποστόλου παρα-
στήσομεν καθ’ ἣν τοῦ γνωστικοῦ τὴν τελειότητα ὑπο-
γράφει. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν 20
ἴστησι τὸν γνωστικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀμνησικάκον εἶναι
319 S. διδάσκει μηδὲ εὐχεσθαι κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος ἐπιτρέπων.
οἶδεν γὰρ καὶ τὸν κύριον ἄντικρυς “ εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν
ἐχθρῶν” παραγγέιλαντα. τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἀδίκων
κρίνεσθαι τὸν ἠδικημένον φάσκειν οὐδὲν ἀλλ’ ἢ ἀνταπο- 25
δοῦναι βούλεσθαι δοκεῖν καὶ ἀνταδικῆσαι δεύτερον ἐθέλειν,
ὅπερ ὁμοίως ἐστὶν ἀδικῆσαι καὶ αὐτόν. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν 884 P.
ἀγίων κρίνεσθαι ἐθέλειν τινὰς λέγειν ἐμφαίνει τοὺς δι’
εὐχῆς τοῖς ἀδικήσασιν ἀνταποδοθῆναι τὴν πλεονεξίαν

3. Ephes. iv. 13.

9. ἐπιτρέψαντας Syllb. ἐπιτρέψαν-
τες L.

11. τῇ πρὸς Syllb. τῆς πρὸς L.

12. Cor. I vi. 1, 2.

21. ἴστησι L. ἴστησιν V.

23. Matth. v. 44.

αἰτουμένους, καὶ εἶναι μὲν τῶν προτέρων τοὺς δευτέρους 5
ἀμείνους, οὐδέπω δὲ ἀπαθείς, ἢν μὴ ἀμνησικάκοι τέλειον
γενόμενοι κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διδασκαλίαν προσεύξονται
καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν.

- 5 85. Καλὸν οὖν καὶ φρένας καλὰς ἐκ μετανοίας αὐτοὺς
τῆς εἰς τὴν πίστιν μεταλαβεῖν. εἰ γὰρ καὶ ἐχθροὺς ἢ
ἀλήθεια τοὺς παραζηλοῦντας κεκτηῖσθαι δοκεῖ, ἀλλ' οὐ τί
γε αὕτη διεχθρεύεται τι. “ὄ” τε γὰρ “θεὸς ἐπὶ δικαίους
καὶ ἀδίκους τὸν αὐτοῦ ἐπιλάμπει ἥλιον” καὶ τὸν κύριον γε
10 αὐτὸν ἐπὶ δικαίους ἔπεμψεν καὶ ἀδίκους, ὃ τε ἐξομοιοῦσθαι 10
βιαζόμενος θεῶ δια τῆς πολλῆς ἀμνησικακίας ἀφεῖς, “ἐβδο-
μηκοντάκις ἑπτὰ” οἷον κατὰ πάντα τὸν βίον καὶ καθ’ ὅλην
τὴν κοσμικὴν περιήλυσιν ἐβδομάσιν ἀριθμουμέναις σημαι-
νομένην παντὶ τῷ χρηστεύεται, εἰ καὶ τις τὸν πάντα τοῦ-
15 τον ἐν σαρκὶ βιούσας χρόνον ἀδικεῖ τὸν γνωστικόν. οὐ γὰρ
τὴν κτῆσιν μόνην ἄλλοις ἐπιτρέπει ἀξιοῖ τὸν σπουδαῖον
τῶν ἡδικηκότων αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ παρ’ ἐκείνων αἰτεῖσθαι
τῶν κριτῶν βούλεται τὸν δίκαιον τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρ- 15
τιῶν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπλημμεληκόσι, καὶ εἰκότως· εἰ γε
20 τὸ ἐκτὸς μόνον καὶ τὸ περὶ σῶμα κὰν μέχρι θανάτου προ-
βαίνῃ πλεονεκτοῦσιν οἱ ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντες, ὧν οὐδὲν
οἰκείον τοῦ γνωστικοῦ. πῶς δ’ ἂν καὶ ἀγγέλους τις κρίνοι
τοὺς ἀποστάτας αὐτὸς ἀποστάτης ἐκείνης τῆς κατὰ τὸ
εὐαγγέλιον ἀμνησικακίας γενόμενος; “διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον
25 ἀδικεῖσθε;” φησὶ “διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε;
ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε,” εὐχόμενοι κατὰ
τούτων δηλονότι τῶν κατ’ ἄγνοιαν πλημμελούντων καὶ 20
ἀποστερεῖτε τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας τε καὶ ἀγαθό-
τητος τὸ ὅσον ἐφ’ ὑμῖν τοὺς καθ’ ὧν εὐχέσθε καὶ τοὺς

2. ἀπαθείς Cotelerius. ἀπειθείς

L.

8. Matth. v. 45.

11. Ibid. xviii. 22.

22. κρίνοι (vel κρίναι)] κρίνη L.

24. Corinth. I vi. 7, 8.

28. ἀποστερεῖτε Potterus. ἀπο-
στερεῖσθε L.

ἀδελφούς, οὐ τοὺς κατὰ πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς
προσηλύτους λέγων.

86. Εἰ γὰρ καὶ ὁ νῦν διεχθρεύων ὕστερον πιστεύσει
οὐκ ἴσμεν οὐδέπω ἡμεῖς. ἐξ ὧν συνάγεται σαφῶς εἰ καὶ
μὴ πάντας εἶναι, ἡμῖν γε αὐτοῖς δοκεῖν εἶναι ἀδελφούς. 5
ἤδη δὲ καὶ πάντας ἀνθρώπους ἐνὸς ὄντας ἔργου θεοῦ καὶ
25 μίαν εἰκόνα ἐπὶ μίαν οὐσίαν περιβεβλημένους, καὶ τεθολω- 885 P.
μένοι τύχῳσιν ἄλλοι ἄλλων μᾶλλον, μόνος ὁ ἐπιστήμων
γνωρίζει καὶ διὰ τῶν κτισμάτων τὴν ἐνέργειαν, δι' ἧς
αὐθις τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ προσκυνεῖ, “ ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι 10
ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν ;” ἀδικεῖ οὖν ὁ
ἀντιδικῶν εἴτ' οὖν ἔργῳ εἴτε καὶ λόγῳ εἴτε καὶ τῇ τοῦ
βούλεσθαι ἐννοίᾳ, ἣν μετὰ τὴν τοῦ νόμου παιδαγωγίαν
τὸ εὐαγγέλιον περιγράφει. “ καὶ ταῦτα τίνες ἦτε,” τοιοῦ-
τοι δῆλον ὅποιοι ἔτι τυγχάνουσιν οἷς αὐτοὶ οὐ συγγινώ- 15
30 σκετε. “ ἀλλὰ ἀπελούσασθε,” οὐχ ἀπλῶς ὡς οἱ λοιποὶ,
ἀλλὰ μετὰ γνώσεως τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ ἀπερρίψασθε, εἰς
τὸ ἐξομοιοῦσθαι ὅση δύναμις τῇ ἀγαθότητι τῆς τοῦ θεοῦ
προνοίας διὰ τε τῆς ἀνεξικακίας διὰ τε τῆς ἀμνησικακίας,
“ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους” τὸ εὐμενὲς τοῦ λόγου καὶ τῶν 20
ἔργων καθάπερ ὁ ἥλιος ἐπιλάμποντες, εἴτ' οὖν μεγαλο-
νοία τοῦτο περιποιήσεται ὁ γνωστικὸς εἴτε μιμήσει τοῦ
κρείττονος. τρίτη δ' αἰτία τὸ “ ἄφες καὶ ἀφεθήσεταιί σοι,”
βιαζομένης ὡσπερ τῆς ἐντολῆς εἰς σωτηρίαν δι' ὑπερβολὴν
35 ἀγαθότητος. “ ἀλλ' ἡγιάσθητε.” τῷ γὰρ εἰς τοῦτο ἤκουσι 25
ἕξως ἀγίῳ εἶναι συμβαίνει μηδενὶ τῶν παθῶν κατὰ μη-
δένα τρόπον περιπίπτουσι, ἀλλ' οἷον ἀσάρκῳ ἤδη καὶ ἄνευ
τῆσδε τῆς γῆς ἀγίῳ γεγονότι.

87. Διόπερ “ ἐδικαιώθητε” φησὶ “ τῷ ὀνόματι τοῦ

10. Corinth. I vi. 9.

14. Ibid. 11.

17. ἀπερρίψασθε Mang. ad Phi-
lonem vol. 1. p. 72. ἀπερρίψασθε L.

20. Matth. v. 45.

25. Corinth. I vi. 11.

27. ἄνευ] ἄνω Sylb.

29. Corinth. I vi. 11.

κυρίου” ἐποιήθητε ὡς εἶπῃν ὑπ’ αὐτοῦ δίκαιοι εἶναι ὡς αὐτὸς καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ὡς ἐνὶ μάλιστα κατὰ δύναμιν ἀνεκράθητε. μὴ γὰρ οὐ “πάντα μοι ἔξεστιν; ἀλλ’ οὐκ ἐξουσιασθήσομαι,” φησὶ, παρὰ τὸ εὐαγγέλιόν τι 5 ποιῆσαι ἢ νοῆσαι ἢ λαλῆσαι, “τὰ δὲ βρώματά τῆ κοιλία 40 καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν,” ἃ ὁ θεὸς καταργήσει, τουτέστιν τοὺς οὕτω λογιζομένους καὶ βιοῦντας ὡς διὰ τὸ ἐσθίειν γενομένους, μὴ οὐχὶ δὲ ἐσθίουντας ἵνα ζῶσι μὲν κατὰ τὸ ἀκόλουθον, κατὰ δὲ τὸ προηγούμενον τῆ γνώσει 10 προσανέχοντας. καὶ μὴ τι οἶον σάρκας εἶναι τοῦ ἁγίου σώματος τούτους φησὶ, σῶμα δὲ ἀλληγορεῖται ἡ ἐκκλησία κυρίου ὁ πνευματικὸς καὶ ἅγιος χορὸς, ἐξ ὧν οἱ τὸ ὄνομα ἐπικεκλημένοι μόνον, βιοῦντες δὲ οὐ κατὰ λόγον σάρκες εἰσὶ. τὸ δὲ σῶμα τοῦτο πνευματικὸν, τουτέστιν ἡ ἁγία 45 15 ἐκκλησία, οὐ τῆ πορνείᾳ, οὐδὲ τῆ ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου ἀποστάσει, ἃ πρὸς τὸν ἐθνικὸν βίον κατ’ οὐδένα τρόπον οὐδ’ ὀπωστιοῦν οἰκειωτέον.

88. Πορνεῦει γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ αὐτοῦ σῶμα ὁ ἐθνικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πολιτευόμενος, εἴτ’ οὖν ἐν 20 ἔργῳ, εἴτε καὶ ἐν λόγῳ, εἴτε καὶ ἐν αὐτῇ τῆ ἐννοίᾳ, “ὁ ταύτῃ κολλώμενος τῆ πόρνη” τῆ παρὰ τὴν διαθήκην ἐνεργεία, “ἄλλο σῶμα” γίνεται, οὐχ ἅγιον “εἰς σάρκα 886P. μίαν” καὶ βίον ἔχει ἐθνικὸν καὶ ἄλλην ἐλπίδα, “ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύματι,” πνευματικὸν σῶμα 50 25 τὸ διάφορον τῆς συνόδου γένος υἱὸς οὗτος ἅπας, ἄνθρωπος ἅγιος, ἀπαθὴς, γνωστικὸς, τέλειος, μορφοῦμενος τῆ τοῦ κυρίου διδασκαλίᾳ, ἵνα δὴ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ αὐτῷ τῷ πνεύματι προσεχὴς γενομένος τῷ κυρίῳ τὴν μόνην ἐκείνην τὴν ὀφειλομένην τῷ οὕτως ἀπηνδρωμένῳ ἀπολάβῃ. ἀπό- 320 S.

3. Corinth. I vi. 12.

5. Ibid. 13.

11. ἀλληγορεῖται] Praeedit in L. καλεῖται, sed punctis notatum.

17. ὀπωστιοῦν Syll. ὅπως τις οὖν I.

23. ἔχει addidit Heinsius. ib. Corinth. I vi. 16, 17.

χρη τὸ δεῖγμα τοῖς ὅτα ἔχουσιν. οὐ γὰρ ἐκκυκλεῖν χρη
 τὸ μυστήριον, ἐμφαίνειν δὲ ὅσον εἰς ἀνάμνησιν τοῖς μετε-
 σχηκόσι τῆς γνώσεως, “οἱ καὶ συνήσουσιν ὅπως εἶρηται
 πρὸς τοῦ κυρίου γίνεσθε ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειοι,
 5 τελείως” ἀφίεντες τὰς ἀμαρτίας καὶ ἀμνησικακοῦντες καὶ 5
 ἐν τῇ ἕξει τῆς ἀπαθείας καταβιοῦντες. ὡς γὰρ τέλειόν φαμεν
 ἱατρὸν καὶ τέλειον φιλόσοφον, οὕτως, οἶμαι, καὶ τέλειον
 γνωστικὸν, ἀλλ’ οὐδὲν τούτων, καίτοι μέγιστον ὄν, εἰς ὁμοιό-
 τητα θεοῦ παραλαμβάνεται. οὐ γὰρ καθάπερ οἱ Στωϊκοὶ
 ἀθέως πάνυ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἀνθρώπου λέγομεν καὶ θεοῦ. 10
 μὴ τι οὖν τέλειοι γίνεσθαι ὀφείλομεν ὡς ὁ πατὴρ βούλε-
 ται, ἀδύνατον γὰρ καὶ ἀμήχανον ὡς ὁ θεὸς ἐστὶ γενέσθαι
 τινὰ τέλειον, βούλεται δὲ ὁ πατὴρ ζῶντας ἡμᾶς κατὰ τὴν
 τοῦ εὐαγγελίου ὑπακοὴν ἀνεπιλήπτως τελείους γίνεσθαι.
 10 ἢν οὖν κατ’ ἔλλειψιν λεγομένου τοῦ ῥήτου προσυπακού- 15
 σωμεν τὸ ἐνδεὸν εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς περικοπῆς τοῖς συν-
 ιέναι δυναμένοις ἀπολελειμμένον ἐκλαβεῖν καὶ τὸ θέλημα
 τοῦ θεοῦ γνωριοῦμεν καὶ κατ’ ἀξίαν τῆς ἐντολῆς εὐσεβῶς
 ἅμα καὶ μεγαλοφρόνως πολιτευσόμεθα.

ΚΕΦ. ΙΕ.

20

89. Ἐπειδὴ δὲ ἀκόλουθόν ἐστὶ πρὸς τὰ ὑπὸ Ἑλλήνων
 καὶ Ἰουδαίων ἐπιφερόμενα ἡμῖν ἐγκλήματα ἀπολογήσα-
 σθαι, συνεπιλαμβάνονται δὲ ἐν τισι τῶν ἀποριῶν ὁμοίως
 τοῖς προειρημένοις καὶ αἱ περὶ τὴν ἄλλην διδασκαλίαν
 15 αἰρέσεις, εὖ ἂν ἔχοι, πρότερον διακαθάραντας τὰ ἐμποδῶν 25
 εὐτρεπεῖς ἐπὶ τὰς τῶν ἀποριῶν λύσεις εἰς τὸν ἐξῆς προ-
 ἶέναι στρωματέα. πρῶτον μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτο προσάγου-
 σιν ἡμῖν λέγοντες, μὴ δεῖν πιστεύειν διὰ τὴν διαφωνίαν 887 P.

3. Matth. v. 48.

11. γίνεσθαι] γίγνεσθαι L.

25. ἐμποδῶν Syllb. ἐμποδῶν L.

τῶν αἰρέσεων, παρατείνει γὰρ καὶ ἡ ἀλήθεια ἄλλων ἄλλα
 δογματιζόντων. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι καὶ παρ' ὑμῖν τοῖς
 Ἰουδαίοις καὶ παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν παρ' Ἑλλησι
 φιλοσόφων πάμπολλαι γεγόνασιν αἰρέσεις, καὶ οὐ δῆπου
 5 φατέ δεῖν ὀκνεῖν ἥτοι φιλοσοφεῖν καὶ Ἰουδαῖζειν τῆς δια- 20
 φωνίας ἕνεκα τῆς πρὸς ἀλλήλας τῶν παρ' ὑμῖν αἰρέσεων,
 ἔπειτα δὲ ἐπισπαρήσεται τὰς αἰρέσεις τῇ ἀληθείᾳ καθ-
 ἄπερ τῷ πυρῷ “τὰ ζιζάνια” πρὸς τοῦ κυρίου προφη-
 τικῶς εἶρητο καὶ ἀδύνατον μὴ γενέσθαι τὸ προειρημένον
 10 ἔσεται, καὶ τούτου ἡ αἰτία ὅτι παντὶ τῷ καλῷ μῶμος
 ἔπεται.

90. Μή τι οὖν, εἰ καὶ παραβαίῃ τις συνθήκας καὶ τὴν
 ὁμολογίαν παρέλθοι τὴν πρὸς ἡμᾶς διὰ τὸν ψευδάμενον
 τὴν ὁμολογίαν, ἀφεξόμεθα τῆς ἀληθείας καὶ ἡμεῖς, ἀλλ'
 15 ὡς ἀψευδεῖν χρῆ τὸν ἐπιεικῆ καὶ μηδὲν ὧν ὑπέσχηται 25
 ἀκυροῦν, κἂν ἄλλοι τινὲς παραβαίνωσι συνθήκας, οὕτως
 καὶ ἡμᾶς κατὰ μηδένα τρόπον τὸν ἐκκλησιαστικὸν παρα-
 βαίνειν προσήκει κανόνα, καὶ μάλιστα τὴν περὶ τῶν μεγί-
 στων ὁμολογίαν ἡμεῖς μὲν φυλάττομεν, οἱ δὲ παραβαί-
 20 νουσι. πιστευτέον οὖν τοῖς βεβαίως ἔχομένοις τῆς ἀλη-
 θείας. ἤδη δὲ καὶ ὡς ἐν πλάτει χρωμένοις τῆδε τῇ
 ἀπολογίᾳ ἔνεστι φάναι πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ οἱ ἱατροὶ
 ἐναντίας δόξας κεκτημένοι κατὰ τὰς οἰκείας αἰρέσεις ἐπ'
 ἴσης ἔργω θεραπεύουσιν. μή τι οὖν κάμων τις τὸ σῶμα 30
 25 καὶ θεραπείας δεόμενος οὐ προσίεται ἱατρὸν διὰ τὰς ἐν τῇ
 ἱατρικῇ αἰρέσεις; οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ τὴν ψυχὴν νοσῶν καὶ
 εἰδώλων ἔμπλεως ἕνεκά γε τοῦ ὑγιαῖναι καὶ εἰς θεὸν
 ἐπιστρέψαι προφασίσαιτο ἂν ποτε τὰς αἰρέσεις. ναὶ μὴν
 διὰ “τοὺς δοκίμους” φησὶν “αἱ αἰρέσεις” δοκίμους

1. παρατείνει] παραφαίνει Hoe-
 schelius.

8. Matth. xiii. 25.

22. φάναι Syll. φᾶναι L.

28. ἂν ποτε] ἂν om. L.

29. Corinth. I xi. 19.

ἤτοι τοὺς εἰς πίστιν ἀφικνουμένους λέγει ἐκλεκτικώτερον
 προσιόντας τῇ κυριακῇ διδασκαλίᾳ, καθάπερ τοὺς δοκίμους
 35 τραπεζίτας τὸ κίβδηλον νόμισμα τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ
 παραχαράγματος διακρίνοντας ἢ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πίστει
 δοκίμους ἤδη γενομένους κατὰ τε τὸν βίον κατὰ τε τὴν 5
 γνῶσιν.

91. Διὰ δὴ τοῦτο ἄρα πλείονος ἐπιμελείας καὶ προμη-
 θείας δεόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ πῶς ἀκριβῶς βιωτέον
 καὶ τίς ἢ ὄντως οὐσα θεοσέβεια. δῆλον γὰρ ὅτι δυσκόλου
 καὶ δυσεργοῦ τῆς ἀληθείας τυγχανούσης διὰ τοῦτο γεγό- 10
 νασιν αἱ ζητήσεις, ἀφ' ὧν αἱ φίλαντοι καὶ φιλόδοξοι
 αἰρέσεις μὴ μαθόντων μὲν μηδὲ παρειληφτότων ἀληθῶς,
 40 οἷσιν δὲ γνώσεως εἰληφτότων. διὰ πλείονος τοίνυν φρον-
 τίδος ἐρευνητέον τὴν τῷ ὄντι ἀλήθειαν, ἣ μόνη περὶ τὸν 888 P.
 ὄντως ὄντα θεὸν καταγίνεται. πόνῳ δὲ ἔπεται γλυκεία 15
 εὔρεσις τε καὶ μνήμη. ἐπαποδυτέον ἄρα τῷ πόνῳ τῆς
 εὔρεσεως διὰ τὰς αἰρέσεις, ἀλλ' οὐ τέλεον ἀποστατέον,
 οὐδὲ γὰρ ὀπώρας παρακειμένης τῆς μὲν ἀληθοῦς καὶ
 ὠρίμου, τῆς δὲ ἐκ κηροῦ ὡς ὅτι μάλιστα ἐμφεροῦς
 πεπονημένης διὰ τὴν ὁμοιότητα ἀμφοῖν ἀφεκτέον, δια- 20
 45 κριτέον δὲ ὁμοῦ τε τῇ καταληπτικῇ θεωρίᾳ καὶ τῷ κυριω-
 τάτῳ λογισμῷ τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ φαινομένου. καὶ ὥσπερ
 ὁδοῦ μιᾶς μὲν τῆς βασιλικῆς τυγχανούσης, πολλῶν δὲ καὶ
 ἄλλων τῶν μὲν ἐπὶ τινα κρημνὸν, τῶν δὲ ἐπὶ ποταμὸν
 ῥοώδη ἢ θάλασσαν ἀγχιβαθῆ φερουσῶν οὐκ ἂν τις 25
 ὀκνήσαι διὰ τὴν διαφωνίαν ὀδεῦσαι, χρήσαιτο δ' ἂν τῇ
 ἀκινδύνῳ καὶ βασιλικῇ καὶ λεωφόρῳ, οὕτως ἄλλα ἄλλων
 περὶ ἀληθείας λεγόντων οὐκ ἀποστατέον, ἐπιμελέστερον
 δὲ θηρατέον τὴν ἀκριβεστάτην περὶ αὐτῆς γνῶσιν, ἐπεὶ
 50 κὰν τοῖς κηπευομένοις λαχάνοις συναναφύονται καὶ πόαι. 30
 μή τι οὖν ἀπέχονται οἱ γεωργοὶ τῆς κηπευτικῆς ἐπιμε-

λείας ; ἔχοντες οὖν πολλὰς ἐκ φύσεως ἀφορμὰς πρὸς τὸ ἐξετάζειν τὰ λεγόμενα καὶ τῆς ἀληθείας τὴν ἀκολουθίαν ἐξευρίσκειν ὀφείλομεν. διὸ καὶ εἰκότως κρινόμεθα οἷς δέον πείθεσθαι μὴ συγκατατιθέμενοι, μὴ διαστέλλοντες τὸ μα- 321 S.
5 χόμενον καὶ ἀπρεπὲς καὶ παρὰ φύσιν καὶ ψεῦδος ἀπὸ τε τὰληθοῦς καὶ τοῦ ἀκολούθου καὶ τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ κατὰ φύσιν, αἷς ἀφορμαῖς καταχρηστέον εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ὄντως οὔσης ἀληθείας.

92. Ματαία τοίνυν τοῖς Ἑλλησιν ἡ πρόφασις αὕτη.
10 τοῖς μὲν γὰρ βουλομένοις ἐξέσται καὶ τὸ εὐρεῖν τὴν ἀλήθειαν, τοῖς δὲ αἰτίας ἀλόγους προβαλλομένοις ἀναπολό- 5 γητος ἡ κρίσις. πότερον γὰρ ἀναιροῦσιν ἢ συγκατατίθενται εἶναι ἀπόδειξιν ; οἶμαι πάντας ἂν ὁμολογήσειν ἄνευ τῶν τὰς αἰσθήσεις ἀναιρούντων. ἀποδείξεως δ' οὔσης
15 ἀνάγκη συγκαταβαίνειν εἰς τὰς ζητήσεις καὶ δι' αὐτῶν τῶν γραφῶν ἐκμανθάνειν ἀποδεικτικῶς, ὅπως μὲν ἀπεσφάλησαν αἱ αἰρέσεις, ὅπως δὲ ἐν μόνῃ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ ἢ τε ἀκριβεστάτῃ γνῶσις καὶ ἢ τῷ ὄντι ἀρίστη αἴρεσις, τῶν τε ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐκτρεπομένων οἱ μὲν
20 σφᾶς αὐτοὺς μόνους, οἱ δὲ καὶ τοὺς πέλας ἐξαπατᾶν ἐπι- 10 χειροῦσιν. οἱ μὲν οὖν δοξόσοφοι καλούμενοι οἱ τὴν ἀλήθειαν ἠύρηκέναι νομίζοντες οὐκ ἔχοντες ἀπόδειξιν οὐδεμίαν ἀληθῆ ἑαυτοὺς οὗτοι ἀπατῶσιν ἀναπεπαῦσθαι νομίζοντες, ὧν πλῆθος οὐκ ὀλίγον τὰς τε ζητήσεις ἐκτρεπομένων διὰ
25 τοὺς ἐλέγχους, ἀποφευγόντων δὲ καὶ τὰς διδασκαλίας διὰ
889 P. τὴν κατάγνωσιν. οἱ δὲ τοὺς προσιόντας ἐξαπατῶντες πανοῦργοι σφόδρα, οἱ καὶ παρακολουθοῦντες αὐτοῖς ὅτι μηδὲν ἐπίστανται πιθανοῖς ὅμως ἐπιχειρήμασι σκοτίζουσι 15 τὴν ἀλήθειαν. ἑτέρα δ', οἶμαι, τῶν πιθανῶν ἐπιχειρημά-

6. τὰληθοῦς] τ' αληθες (es in oīs correcto) L. τ' αληθοῦς V.

13. ὁμολογήσειν] Rectius ὁμολογήσαι.

22. ἠύρηκέναι] εὐρηκέναι L.

ii). οὐδεμίαν] οὐδὲ μίαν L.

27. αὐτοῖς Potterus. αὐτοῖς L.

των καὶ ἑτέρα τῶν ἀληθῶν ἢ φύσις. καὶ ὅτι τῶν αἰρέσεων ἀνάγκη τὴν ὀνομασίαν πρὸς ἀντιδιαστολήν τῆς ἀληθείας λέγεσθαι γινώσκομεν. ἀφ' ἧς τινὰ ἀποσπάσαντες ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων οἱ σοφισταὶ ταῖς ἐξηυρημέναις σφίσιν ἀνθρωπικαῖς τέχλαις ἐγκατορύξαντες 5 αὐχοῦσι προΐστασθαι διατριβῆς μᾶλλον ἢ ἐκκλησίας.

I5.

93. Ἄλλ' οἱ πονεῖν ἔτοιμοι ἐπὶ τοῖς καλλίστοις οὐ
 20 πρότερον ἀποστήσονται ζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν πρὶν ἂν
 τὴν ἀπόδειξιν ἀπ' αὐτῶν λάβωσι τῶν γραφῶν. ἔστι μὲν 10
 οὖν κοινὰ τινὰ τῶν ἀνθρώπων κριτήρια καθάπερ τὰ
 αἰσθητήρια, τὰ δ' ἄλλα τῶν βουλευθέντων καὶ ἀσκη-
 σάντων τὰ ἀληθῆ τὰ διὰ νοῦ καὶ λογισμοῦ τεχνικὰ
 λόγων ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν. μέγιστον δὲ τὸ καὶ τὴν
 οἴησιν ἀποθέσθαι ἐν μέσῳ καταστάντας ἀκριβοῦς ἐπι- 15
 στήμης καὶ προπετοῦς δοξοσοφίας καὶ γινῶναι ὅτι ὁ τὴν
 αἰώνιον ἐλπίζων ἀνάπαυσιν γινώσκει καὶ τὴν εἰσοδου
 αὐτῆς ἐπίπουρον οὖσαν καὶ “τεθλιμμένην” ὅ τε ἅπαξ
 25 εὐαγγελισθεὶς καὶ τὸ σωτήριόν φησιν ἐν ἧ ὥρᾳ ἐπιγνῶ,
 μὴ “ἐπιστρεφέσθω εἰς τὰ ὀπίσω καθάπερ ἡ Λὼτ γυνὴ,” 20
 μηδὲ εἰς τὸν πρότερον βίον τὸν τοῖς αἰσθητοῖς προσ-
 ανέχοντα, μηδὲ μὴν εἰς τὰς αἰρέσεις παλιδρομεῖτω· ἐθί-
 ζουσι γὰρ ἀμηγέπη τὸν ὄντα μὴ γινώσκουσαι θεόν. “ὁ
 γὰρ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ” τὸν ὄντως πατέρα
 καὶ διδάσκαλον τῆς ἀληθείας τὸν ἀναγεννῶντα καὶ ἀνα- 25
 κτίζοντα καὶ τιθηνούμενον τὴν ψυχὴν τὴν ἐξιλεωμένην
 30 οὐκ ἔστι μου ἄξιος, λέγει τοῦ εἶναι υἱὸς θεοῦ καὶ μαθητῆς

5. ἐξηυρημέναις] ἐξευρημέναις L.

17. γινώσκει] γινώσκει L.

20. Luc. xvii. 31 sq.

22. παλιδρομεῖτω Syllb. παλι-

δρομήτω L. πάλιν δρομήτω V.

23. ἀμηγέπη] ἀμηγέπη L. Conf.

p. 856.

ib. Matth. x. 37.

θεοῦ ὁμοῦ καὶ φίλος καὶ συγγενής, “οὐδεὶς γὰρ εἰς τὰ ὀπίσω βλέπων καὶ ἐπιβάλλων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ’ ἄροτρον εὐθetos τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,” ἀλλ’ ὡς ἔοικεν τοῖς πολλοῖς καὶ μέχρι νῦν δοκεῖ ἡ Μαριὰμ λεχῶ εἶναι διὰ 5 τὴν τοῦ παιδίου γέννησιν, οὐκ οὔσα λεχῶ· καὶ γὰρ μετὰ 890P. τὸ τεκεῖν αὐτὴν μαιωθεῖσάν φασί τινες παρθένον εὐρεθῆναι.

94. Τοιαῦται δ’ ἡμῖν αἱ κυριακαὶ γραφαὶ τὴν ἀλήθειαν ἀποτίκτουσαι καὶ μένουσαι παρθένοι μετὰ τῆς ἐπικρύψεως 10 τῶν τῆς ἀληθείας μυστηρίων. “τέτοκεν καὶ οὐ τέτοκεν” 35 φησὶν ἡ γραφή, ὡς ἂν ἐξ αὐτῆς, οὐκ ἐκ συνδυασμοῦ συλλαβοῦσα, διόπερ τοῖς γνωστικοῖς κεκυήκασιν αἱ γραφαί. αἱ δὲ αἰρέσεις οὐκ ἐκμαθοῦσαι ὡς μὴ κεκυηκίας παραπέμπονται. πάντων δὲ ἀνθρώπων τὴν αὐτὴν κρίσιν 15 ἔχόντων οἱ μὲν ἀκολουθοῦντες τῷ αἰροῦντι λόγῳ ποιοῦνται τὰς πίστει, οἱ δὲ ἡδοναῖς σφᾶς αὐτοὺς ἐκδεδωκότες βιάζονται πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τὴν γραφὴν. δεῖ δ’ οἶμαι, τῷ τῆς ἀληθείας ἔραστῇ ψυχικῆς εὐτονίας· σφάλλεσθαι γὰρ 40 ἀνάγκη μέγιστα τοὺς μεγίστοις ἐγχειροῦντας πράγμασιν, 20 ἢν μὴ τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας παρ’ αὐτῆς λαβόντες ἔχωσι τῆς ἀληθείας. οἱ τοιοῦτοι δὲ ἅτε ἀποπεσόντες τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ καὶ τοῖς πλείστοις τῶν κατὰ μέρος σφάλλονται, εἰκότως διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀληθῶν καὶ ψευδῶν κριτήριον συγγεγυμνασμένον ἀκριβῶς τὰ δέοντα αἰρεῖσθαι. εἰ γὰρ 25 ἐκέκτηντο, ταῖς θεαῖς ἐπέιθοντο ἂν γραφαῖς.

95. Καθάπερ οὖν εἴ τις ἐξ ἀνθρώπων θηρίον γένοιτο παραπλησίως τοῖς ὑπὸ τῆς Κίρκης φαρμαχθεῖσιν, οὕτως 45 ἄνθρωπος εἶναι τοῦ θεοῦ καὶ πιστὸς τῷ κυρίῳ διαμένειν, ἀπολώλεκεν ὁ ἀναλακτίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν παρά-

1. Luc. ix. 62.

11. αὐτῆς Potterus. αὐτῆς L.

15. αἰροῦντι Lowthius. ἐροῦντι L.

27. Κίρκης] Apud Hom. Od. 4,

233.

δοσιω καὶ ἀποσκιρτήσας εἰς δόξας αἰρέσεων ἀνθρωπίνων.
 ὁ δὲ ἐκ τῆσδε τῆς ἀπάτης παλιδρομήσας, κατακούσας
 τῶν γραφῶν καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐπιστρέψας τῇ ἀληθείᾳ,
 οἷον ἐξ ἀνθρώπου θεὸς ἀποτελεῖται. ἔχομεν γὰρ τὴν
 ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας τὸν κύριον διὰ τε τῶν προφητῶν 5
 50 διὰ τε τοῦ εὐαγγελίου καὶ διὰ τῶν μακαρίων ἀποστόλων
 “πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς” ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος ἡγού-
 μενον τῆς γνώσεως. τὴν ἀρχὴν δ’ εἴ τις ἐτέρου δεῖσθαι
 ὑπολάβοι, οὐκέτ’ ἂν ὄντως ἀρχὴ φυλαχθεῖη. ὁ μὲν οὖν ἐξ
 ἑαυτοῦ πιστὸς τῇ κυριακῇ γραφῇ τε καὶ φωνῇ ἀξιόπιστος 10
 εἰκότως ἂν διὰ τοῦ κυρίου πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐερ-
 322 S. γεσίαν ἐνεργουμένη. ἀμέλει πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων
 εὔρεσιν αὐτῇ χρώμεθα κριτηρίῳ, τὸ κρινόμενον δὲ πᾶν ἔτι
 ἄπιστον πρὶν κριθῆναι, ὥστ’ οὐδ’ ἀρχὴ τὸ κρίσεως δεό-
 μενον. εἰκότως τοίνυν πίστει περιβαλόντες ἀναπόδεικτον 891 P.
 τὴν ἀρχὴν ἐκ περιουσίας καὶ τὰς ἀποδείξεις παρ’ αὐτῆς 15
 τῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἀρχῆς λαβόντες φωνῇ κυρίου παι-
 5 δευόμεθα πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. οὐ γὰρ
 ἀπλῶς ἀποφαινομένοις ἀνθρώποις προσέχομεν ἂν οἷς καὶ
 ἀνταποφαίνεσθαι ἐπ’ ἴσης ἔξεστιν. εἰ δ’ οὐκ ἀρκεῖ μόνον 20
 ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ δόξαν, ἀλλὰ πιστώσασθαι δεῖ τὸ λεχθὲν,
 οὐ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀναμένομεν μαρτυρίαν, ἀλλὰ τῇ τοῦ
 κυρίου φωνῇ πιστούμεθα τὸ ζητούμενον, ἢ πασῶν ἀπο-
 δείξεων ἐχεγγνωτέρα, μᾶλλον δὲ ἢ μόνῃ ἀπόδειξις οὕσα
 τυγχάνει, καθ’ ἣν ἐπιστήμην οἱ μὲν ἀπογευσάμενοι μόνον 25
 τῶν γραφῶν πιστοὶ, οἱ δὲ καὶ προσωτέρω χωρήσαντες
 10 ἀκριβεῖς γνώμονες τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσιν οἱ γνωστικοί,

1. αἰρέσεων L. αἰρέσεως V.
 3. ἐπιστρέψας] ἐπιτρέψας Herve-
 tus.
 7. Hebr. i. i.
 8. ἐτέρου Heinsius. ἕτερον L.

11. ἂν] Scribendum videtur ἂν εἴη.
 19. ἂν addidi; nisi προσέχομεν
 in προσέχομεν mutandum.
 ib. οἷς L. εἰς V. typhothetae
 errore.

ἐπεὶ κὰν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἔχουσί τι πλεόν οἱ τεχνῖται τῶν ἰδιωτῶν καὶ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐκτυποῦσι τὸ βέλτιον.

96. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς ἀπ' αὐτῶν περὶ αὐτῶν τῶν
 5 γραφῶν τελείως ἀποδεικνύντες ἐκ πίστεως πειθόμεθα ἀπο-
 δεικτικῶς. κὰν τολμήσωσι προφητικαῖς χρήσασθαι γρα-
 φαῖς καὶ οἱ τὰς αἰρέσεις μετιόντες πρῶτον μὲν οὐ πάσαις,
 ἔπειτα οὐ τελείαις οὐδὲ ὡς τὸ σῶμα καὶ τὸ ὕφος τῆς
 προφητείας ὑπαγορεύει, ἀλλ' ἐκλεγόμενοι τὰ ἀμφιβόλως 15
 10 εἰρημένα εἰς τὰς ἰδίας μετάγουσι δόξας, ὀλίγας σποράδην
 ἀπανθίζόμενοι φωνὰς, οὐ τὸ σημαινόμενον ἀπ' αὐτῶν
 σκοποῦντες, ἀλλ' αὐτῇ ψιλῇ ἀποχρώμενοι τῇ λέξει.
 σχεδὸν γὰρ ἐν πᾶσιν οἷς προσφέρονται ῥητοῖς εὖροις
 ἂν αὐτοὺς ὡς τοῖς ὀνόμασι μόνοις προσανέχουσι τὰ
 15 σημαίνόμενα ὑπαλλάττοντες, οὔθ' ὡς λέγονται γινώ-
 σκοντες οὔθ' ὡς ἔχειν πεφύκασιν χρώμενοι, αἷς καὶ δὴ
 κομίζουσιν ἐκλογαῖς. ἡ ἀλήθεια δὲ οὐκ ἐν τῷ μετατι-
 θέναι τὰ σημαίνόμενα εὐρίσκεται (οὔτω μὲν γὰρ ἀνατρέ- 20
 ψουσι πᾶσαν ἀληθῆ διδασκαλίαν), ἀλλ' ἐν τῷ διασκέψα-
 20 σθαι τί τῷ κυρίῳ καὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ τελείως οἰκεῖον
 τε καὶ πρέπον, κὰν τῷ βεβαιοῦν ἕκαστον τῶν ἀποδεικνυ-
 μένων κατὰ τὰς γραφὰς ἐξ αὐτῶν πάλιν τῶν ὁμοίων γρα-
 φῶν. οὔτ' οὖν ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ἐθέλουσιν
 αἰδούμενοι καταθέσθαι τὸ τῆς φιλαυτίας πλεονέκτημα οὔτ'
 25 ἔχουσιν ὅπως διάθωνται τὰς αὐτῶν δόξας βιαζόμενοι τὰς
 γραφὰς, φθάσαντες δὲ ἐξενεγκεῖν εἰς τοὺς ἀνθρώπους
 δόγματα ψευδῆ σχεδὸν ἀπάσαις ταῖς γραφαῖς ἐναργῶς 25
 μαχόμενοι καὶ αἰεὶ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἀντιλεγόντων αὐτοῖς
 ἐλεγχόμενοι τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ νῦν ὑπομένουσι, τὰ μὲν μὴ
 30 προσίεσθαι τῶν προφητικῶν, τὰ δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς ἄλλης

γεγονότας φύσεως μὴ οἴους τε εἶναι συνείναι τὰ οἰκεία 892P.
 ἐκείνοις διαβάλλουσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ ἑαυτῶν διελεγχό-
 μνοι ἀρνοῦνται δόγματα ἄντικρυς ὁμολογεῖν αἰδούμενοι ἅ
 κατ' ἰδίαν αὐχοῦσι διδάσκοντες οὕτως.

97. Οὕτω γὰρ κατὰ πάσας ἔστιν ἰδεῖν τὰς αἰρέσεις 5
 30 ἐπιόντας αὐτῶν τὰς μοχθηρίας τῶν δογμάτων. ἐπειδὴν
 γὰρ ἀνατρέπονται πρὸς ἡμῶν δεικνύντων αὐτοὺς σαφῶς
 ἐναντιούμενους ταῖς γραφαῖς, δυοῖν θάτερον ὑπὸ τῶν προ-
 εστῶτων τοῦ δόγματος ἔστι θεάσασθαι γινόμενον· ἢ γὰρ
 τῆς ἀκολουθίας τῶν σφετέρων δογμάτων ἢ τῆς προφητείας 10
 αὐτῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτῶν ἐλπίδος καταφρονοῦσιν, αἰ-
 ροῦνται δὲ ἐκάστοτε τὸ δόξαν αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐναργέστε-
 ρον ἢ τὸ πρὸς τοῦ κυρίου διὰ τῶν προφητῶν εἰρημένον καὶ
 35 ὑπὸ τοῦ εὐαγγελίου, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀποστόλων συμ-
 μαρτυρούμενόν τε καὶ βεβαιούμενον. ὁρῶντες οὖν τὸν 15
 κίνδυνον αὐτοῖς οὐ περὶ ἐνὸς δόγματος, ἀλλὰ περὶ τὸ τὰς
 αἰρέσεις διατηρεῖν, οὐ τὴν ἀλήθειαν ἐξευρίσκειν· τοῖς μὲν
 γὰρ ἐν μέσῳ καὶ προχείρως ἐντυχόντες παρ' ἡμῖν ὡς
 εὐτελῶν κατεφρόνησαν· ὑπερβῆναι δὲ σπουδάσαντες τὸ
 κοινὸν τῆς πίστεως ἐξέβησαν τὴν ἀλήθειαν. μὴ γὰρ 20
 μαθόντες τὰ τῆς γνώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μυστήρια,
 μηδὲ χωρήσαντες τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθείας μέχρι τοῦ
 40 βάθους τῶν πραγμάτων κατελθεῖν ἀπορραθυμήσαντες ἐξ
 ἐπιπολῆς ἀναγνόντες, παρεπέμψαντο τὰς γραφάς.

98. Ὑπὸ δοξοσοφίας τοίνυν ἐπηρμένοι ἐρίζοντες δια- 25
 τελοῦσι, δήλοι γεγονότες ὡς τοῦ δοκεῖν μᾶλλον ἢ περ τοῦ
 φιλοσοφεῖν προνοοῦνται. αὐτίκα οὐκ ἀναγκαίως ἀρχὰς
 πραγμάτων καταβαλλόμενοι δόξαις τε ἀνθρωπίναις κεκι-
 νημένοι, ἔπειτα ἀναγκαίως τέλος ἀκολουθεῖν αὐτοῖς ἐκπο-
 ριζόμενοι διαπληκτίζονται διὰ τοὺς ἐλέγχους πρὸς τοὺς τὴν 30

1. συνείναι] Probabilius συνιέ-
 ναι.

23. ἀπορραθυμήσαντες] ἀποραθυ-
 μήσαντες L.

ἀληθῆ φιλοσοφίαν μεταχειριζομένους, καὶ πάντα μᾶλλον 45
 ὑπομένουσι καὶ πάντα, φασὶ, κάλων κινουῦσι, καὶ ἀσεβεῖν
 διὰ τὸ ἀπιστεῖν ταῖς γραφαῖς μέλλωσιν, ἥπερ μετατίθενται
 ὑπὸ φιλοτιμίας τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς πολυθρυλήτου κατὰ
 5 τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν πρωτοκαθεδρίας, δι' ἣν κακείνην τὴν
 συμποτικὴν διὰ τῆς ψευδωνύμου ἀγάπης πρωτοκλισίαν
 ἀσπάζονται. ἢ παρ' ἡμῖν δὲ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσις ἐκ
 τῶν ἤδη πιστῶν τοῖς οὐπω πιστοῖς ἐκπορίζεται τὴν πίστιν,
 ἣτις οὐσία ὡς εἰπεῖν ἀποδείξεως καθίσταται. ἀλλ' ὡς
 893P. 10 ἔοικεν πᾶσα αἴρεσις ἀρχὴν ὧτα ἀκούοντα οὐκ ἔχει τὸ 50
 σύμφορον, μόνον δὲ τοῖς πρὸς ἡδονὴν ἀνεφογότα, ἐπεὶ καὶ
 ἰάθη τις αὐτῶν, εἰ πείθεσθαι τῇ ἀληθείᾳ μόνον ἡβουλήθη.
 τριττὴ δὲ θεραπεία οἰήσεως, καθάπερ καὶ παντὸς πάθους,
 μάθησίς τε τοῦ αἰτίου καὶ τὸ πῶς ἂν ἐξαιρεθῆι τοῦτο, καὶ
 15 τρίτον ἢ ἄσκησις τῆς ψυχῆς καὶ ὁ ἔθισμός πρὸς τοῖς κρι- 323 S.
 θεῖσιν ὀρθῶς ἔχειν ἀκολουθεῖν δύνασθαι.

99. Ὡς γὰρ ὀφθαλμὸς τεταραγμένος, οὕτως καὶ ἡ
 ψυχὴ τοῖς παρὰ φύσιν θολωθεῖσα δόγμασιν οὐχ οἷα τε
 τὸ φῶς τῆς ἀληθείας διδεῖν ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν
 20 ποσὶ παρορᾷ. ἐν οὖν θολερῷ ὕδατι καὶ τὰς ἐγγέλεις
 ἀλίσκεσθαί φασιν ἀποτυφλουμένας. καὶ καθάπερ τὰ πο-
 νηρὰ παιδιά τὸν παιδαγωγὸν ἀποκλείει, οὕτως οὗτοι τὰς 5
 προφητείας εἵργουσιν ἑαυτῶν τῆς ἐκκλησίας ὑφορώμενοι
 δι' ἔλεγχον καὶ νουθεσίαν. ἀμέλει πάμπολλα συγκαττύ-
 25 ουσι ψεύσματα καὶ πλάσματα, ἵνα δὴ εὐλόγως δόξωσι μὴ
 προσίεσθαι τὰς γραφάς. ταύτη οὖν οὐκ εὐσεβεῖς, δυσ-
 ρεστούμενοι ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς, τουτέστι τῷ ἀγίῳ πνεύ-
 ματι. ὥσπερ δὲ αἱ ἀμυγδάλαι κεναὶ λέγονται οὐκ ἐν αἷς

3. μέλλωσιν] μέλλουσιν L.
 4. πολυθρυλήτου Klotzius. πολυ-
 θρυλήτου L.
 6. πρωτοκλισίαν Syllb. pro πρω-

τοκλησίαν.
 8. οὐπω Hervetus. οὐτω L. Idem
 vitium infra 8, 3, 7. p. 917.
 16. ἔχειν L. ἔχων V.

μηδέν ἔστιν, ἀλλ' ἐν αἷς ἄχρηστον τὸ ἐνὸν, οὕτως τοὺς αἰρετικούς κενούς τῶν τοῦ θεοῦ βουλημάτων καὶ τῶν τοῦ
 10 Χριστοῦ παραδόσεων εἶναί φημεν, πικρίζοντας ὡς ἀληθῶς κατὰ τὴν ἀγρίαν ἀμυγδάλην, ἐξάρχοντας δογμάτων, πλὴν ὅσα δι' ἐνάργειαν τῶν ἀληθῶν ἀποθέσθαι καὶ ἀποκρῦψαι 5 οὐκ ἴσχυσαν.

100. Καθάπερ τοίνυν ἐν πολέμῳ οὐ λειπτέον τὴν τάξιν ἣν ὁ στρατηγὸς ἔταξεν τῷ στρατιώτῃ, οὕτως οὐδὲ ἦν ἔδωκεν ὁ λόγος, ὃν ἄρχοντα εἰλήφραμεν γνώσεώς τε καὶ βίου, λειπτέον τάξιν. οἱ πολλοὶ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἐξη- 10 τάκασιν, εἰ ἔστι τινὶ ἀκολουθητέον καὶ τίνι τούτῳ καὶ 15 ὅπως. οἷος γὰρ ὁ λόγος, τοιόσδε καὶ ὁ βίος εἶναι τῷ πιστῷ προσήκει, ὡς ἔπεσθαι δύνασθαι τῷ θεῷ ἐξ ἀρχῆς τὰ πάντα εὐθείαν περαίνουντι. ἐπὰν δὲ παραβῇ τις τὸν λόγον καὶ διὰ τούτου τὸν θεὸν, εἰ μὲν διὰ τὸ αἰφνίδιον 15 προσπεσεῖν τινα φαντασίαν ἠσθένησεν, προχείρους τὰς φαντασίας τὰς λογικὰς ποιητέον, εἰ δὲ τῷ ἔθει τῷ προ- 894 P. κατεσχρηκῶτι ἠττηθεὶς γέγονεν ἢ φησιν ἢ γραφῆ χυδαῖος, ἀποπαυστέον τὸ ἔθος εἰς τὸ παντελὲς καὶ πρὸς τὸ ἀντι- λέγειν αὐτῷ τὴν ψυχὴν γυμναστέον. εἰ δὲ καὶ μαχόμενα 20 20 δόγματα ἐφέλκεσθαι τινὰς δοκεῖ, ὑπεξαιρετέον ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς εἰρηνοποιούς τῶν δογμάτων πορευτέον, οἱ κατεπάδουσι ταῖς θείαις γραφαῖς τοὺς ψοφοδεεῖς τῶν ἀπείρων, τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς ἀκολουθίας τῶν διαθηκῶν σαφηνίζοντες. ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ρέπομεν ἐπὶ τὰ ἐνδοξα μᾶλλον, 25 καὶ ἐναντία τυγχάνη, ἢ περ ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν αὐστηρὰ γὰρ ἔστι καὶ σεμνή. καὶ δὴ τριῶν οὐσῶν διαθέσεων τῆς

2. κενούς Hoeschelius. τοὺς κενούς L.

4. ἀμυγδάλην] ἀμυγδαλήν L, et ἀμυγδαλαὶ supra p. 338, 28.

5. ἐνάργειαν Hoeschelius cum Herveto. ἐνέργειαν L.

9. ἦν ἔδωκεν Hervetus. ὃν ἔδωκεν L.

1b. ὃν ἄρχοντα Hervetus. ὃν om. L.

16. τὰς φ. Hervetus pro τοὺς τὰς φ.

ψυχῆς, ἀγνοίας, οἰήσεως, ἐπιστήμης, οἱ μὲν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τὰ ἔθνη, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἢ ἐκκλησία ἢ ἀληθῆς, οἱ δὲ ἐν οἰήσει οἱ κατὰ τὰς αἰρέσεις.

25

101. Οὐδὲν γοῦν σαφέστερον ἰδεῖν ἔστι τοὺς ἐπιστα-
 5 μένους περὶ ὧν ἴσασι διαβεβαιουμένους ἢ τούτους περὶ ὧν οἴονται, ὅσον γε ἐπὶ τῷ διαβεβαιουῖσθαι ἄνευ τῆς ἀποδείξεως. καταφρονοῦσι γοῦν ἀλλήλων καὶ καταγε-
 λῶσιν, καὶ συμβαίνει τὸν αὐτὸν νοῦν παρ' οἷς μὲν ἐντι-
 μότατον εἶναι, παρ' οἷς δὲ παρανοίας ἠλωκέειν. καίτοι
 10 μεμαθήκαμεν ἄλλο μὲν τι εἶναι ἡδονὴν, ἣν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀπονεμητέον, ἄλλο δέ τι ἔριν, ἣν ἐν ταῖς αἰρέσεσι προκρι-
 τέον, ἄλλο χαρὰν, ἣν τῇ ἐκκλησίᾳ προσοικειωτέον, ἄλλο 30
 δὲ εὐφροσύνην, ἣν τῷ κατὰ ἀλήθειαν ἀποδοτέον γνωστικῷ.
 ὡς δὲ εἰς πρόσσχη τις Ἰσχομάχῳ, γεωργὸν αὐτὸν ποιή-
 15 σεις, καὶ Λάμπιδι ναύκληρον, καὶ Χαριδῆμῳ στρατηγὸν, καὶ Σίμωνι ἵππικόν, καὶ Πέρδικι κάπηλον, καὶ Κρωβύλῳ ὀψοποιόν, καὶ Ἀρχελάῳ ὀρχηστὴν, καὶ Ὀμήρῳ ποιη-
 τὴν, καὶ Πύρρωνι ἐριστικόν, καὶ Δημοσθένει ῥήτορα, καὶ Χρυσίππῳ διαλεκτικόν, καὶ Ἀριστοτέλει φυσικόν,
 20 καὶ φιλόσοφον Πλάτωνι, οὕτως ὁ τῷ κυρίῳ πειθόμενος καὶ τῇ δοθείσῃ δι' αὐτοῦ κατακολουθήσας προφητεία 35
 τελέως ἐκτελεῖται κατ' εἰκόνα τοῦ διδασκάλου ἐν σαρκὶ περιπολῶν θεός. ἀποπίπτουσιν ἄρα τοῦδε τοῦ ὕψους οἱ μὴ ἐπόμενοι θεῷ ἢ ἂν ἡγήται, ἡγεῖται δὲ κατὰ τὰς θεο-
 25 πνεύστους γραφάς. μυρίων γοῦν ὄντων κατ' ἀριθμὸν ἀπράσσουσιν ἄνθρωποι σχεδὸν δύο εἰσὶν ἀρχαὶ πάσης
 895 P. ἀμαρτίας, ἀγνοια καὶ ἀσθένεια, ἄμφω δὲ ἐφ' ἡμῖν, τῶν μῆτε ἐθελόντων μαυθάνειν μῆτε αὐτῆς ἐπιθυμίας κρατεῖν.

5. ἢ τούτους περὶ Heinsius praecunte Herveto. καὶ περὶ L.

10. μὲν τι scripsi pro μέντοι.

11. αἰρέσεις Syll. ἐρέσεις L.

14. πρόσσχη] πρόσχη L.

19. Ἀριστοτέλει Syll. ἀριστοτέλη L.

24. ἢ ἂν Syll. εἰς L.

27. ἄγνοια Hervetus. ἄνοια L.

τούτων δὲ δι' ἣν μὲν οὐ καλῶς κρίνουσι, δι' ἣν δὲ οὐκ
 40 ἰσχύουσι τοῖς ὀρθῶς κριθεῖσιν ἀκολουθεῖν· οὔτε γὰρ
 ἀπατηθεῖς τις τὴν γνώμην δύναται ἂν εἶ πράττειν, κἂν
 πάνυ δυνατὸς ἦ τὰ γνωσθέντα ποιεῖν, οὔτε καὶ κρίνειν τὸ
 δέον ἰσχύων ἄμεμπτον ἑαυτὸν παράσχοιτ' ἂν ἐν τοῖς 5
 ἔργοις ἐξασθενῶν.

102. Ἀκολουθῶς τοίνυν δύο τῶν γένει καὶ παιδεῖαι
 παραδίδονται πρόσφοροι ἑκατέρᾳ τῶν ἀμαρτιῶν, τῇ μὲν ἡ
 γνώσις τε καὶ ἡ τῆς ἐκ τῶν γραφῶν μαρτυρίας ἐναργῆς
 ἀπόδειξις, τῇ δὲ ἡ κατὰ λόγον ἀσκησις ἐκ πίστεώς τε 10
 45 καὶ φόβου παιδαγωγουμένη. ἄμφω δ' εἰς τὴν τελείαν
 ἀγάπην συναύξουσιν. τέλος γὰρ οἶμαι τοῦ γνωστικοῦ τό
 γε ἐνταῦθα διττὸν, ἐφ' ὧν μὲν ἡ θεωρία ἡ ἐπιστημονικὴ,
 ἐφ' ὧν δὲ ἡ πράξις. εἴη μὲν ἂν οὖν καὶ τούσδε τοὺς
 αἰρετικούς καταμαθόντας ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομημάτων σω- 15
 φρονισθῆναί τε καὶ ἐπιστρέψαι ἐπὶ τὸν παντοκράτορα
 θεόν. εἰ δὲ καθάπερ οἱ κωφοὶ τῶν ὄψεων τοῦ καινῶς μὲν
 λεγομένου, ἀρχαιοτάτου δὲ μὴ ἐπαίειεν ἕσματος, παιδευ-
 θεῖεν οὖν πρὸς τοῦ θεοῦ, τὰς πρὸ τῆς κρίσεως πατρῶας
 50 νοουθεσίας ὑπομένοντες, ἔστ' ἂν καταισχυθέντες μετα- 20
 νοήσωσιν, ἀλλὰ μὴ εἰς τὴν παντελῆ φέροντες ἑαυτοὺς
 διὰ τῆς ἀπηνοῦς ἀπειθείας ἐμβάλοισιν κρίσιν. γίνονται
 γὰρ καὶ μερικάι τινες παιδεῖαι, ἃς κολάσεις ὀνομάζουσιν,
 εἰς ἃς ἡμῶν οἱ πολλοὶ τῶν ἐν παραπτώματι γενομένων ἐκ
 324 S. τοῦ λαοῦ τοῦ κυριακοῦ κατολισθάνοντες περιπίπτουσιν. 25
 ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ πατρὸς οἱ παῖδες,
 οὕτως ἡμεῖς πρὸς τῆς προνοίας κολαζόμεθα, θεὸς δὲ οὐ
 τιμωρεῖται· ἔστι γὰρ ἡ τιμωρία κακοῦ ἀνταπόδοσις, κολά-
 ζει μέντοι πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς

2. ἀκολουθεῖν addidit Syll.

4. οὔτε καὶ—] Vid. ad p. 867.

9. ἐναργῆς Syll. ἐνεργῆς L.

14. ἂν addidi.

25. κατολισθάνοντες] κατολισθαί-
νοντες L. Vid. ad p. 260.

κολαζομένοις. ταυτὶ μὲν ἀποτρέψαι βουλόμενος τῆς εἰς
τὰς αἰρέσεις εὐεμπτωσίας τοὺς φιλομαθοῦντας παρεθέμην,
τοὺς δὲ τῆς ἐπιπολαζούσης εἴτε ἀμαθίας εἴτε ἀβελτερίας
εἴτε καχεξίας εἶθ' ὅ τι δὴ ποτε χρὴ καλεῖν αὐτὴν ἀπο- 5
5 παῦσαι γλιχόμενος, μεταπέισαι δὲ καὶ προσαγαγεῖν τῇ
ἀληθείᾳ τοὺς γε μὴ παντάπασιν ἀνιάτους ἐπιχειρῶν, τοῖσδε
συνεχρησάμην τοῖς λόγοις.

103. Εἰσὶ γὰρ οἱ οὐδὲ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν ἐπακοῦσαι
τῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν προτρεπόντων, καὶ δὴ φλυαρεῖν
10 ἐπιχειροῦσι βλασφήμους τῆς ἀληθείας καταχέοντες λόγους,
σφίσι αὐτοῖς τὰ μέγιστα τῶν ὄντων ἐγνωκέαι συγχω-
ροῦντες, οὐ μαθόντες, οὐ ζητήσαντες, οὐ πονέσαντες, οὐχ
898P. εὐρόντες τὴν ἀκολουθίαν, οὐς ἐλεήσειεν ἄν τις ἢ μισήσειεν 10
τῆς τοιαύτης διαστροφῆς. εἰ δέ τις ἰάσιμος τυγχάνει,
15 φέρειν δυνάμενος ὡς πῦρ ἢ σίδηρον τῆς ἀληθείας τὴν
παρρησίαν ἀποτέμνουσαν, κάουσαν τὰς ψευδεῖς δόξας
αὐτῶν, ἐπεχέτω τὰ ὦτα τῆς ψυχῆς. ἔσται δὲ τοῦτο εἴαν
μὴ ῥαθυμεῖν ἐπειγόμενοι ἀποδιωθῶνται τὴν ἀλήθειαν ἢ
δόξης ὀριγνώμενοι καινοτομεῖν βιάζονται· ῥαθυμοῦσι μὲν
20 γὰρ οἱ παρὸν τὰς οἰκείας ταῖς θείαις γραφαῖς ἐξ αὐτῶν
τῶν γραφῶν πορίζεσθαι ἀποδείξεις τὸ παράπαν καὶ ταῖς
ἡδοναῖς αὐτῶν συναιρούμενον ἐκλεγόμενοι, δόξης δὲ ἐπι- 15
θυμοῦσιν ὅσοι τὰ προσφυῇ τοῖς θεοπνεύστοις λόγοις ὑπὸ
τῶν μακαρίων ἀποστόλων τε καὶ διδασκάλων παραδιδό-
25 μενα ἐκόντες εἶναι σοφίζονται δι' ἐτέρων παρεγχειρήσεων
ἀνθρωπεῖαις διδασκαλίαις ἐνιστάμενοι θεία παραδόσει ὑπὲρ
τοῦ τὴν αἴρεσιν συστήσασθαι. τίς γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐν
τηλικούτοις ἀνδράσιν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λέγω

3. ἀβελτερίας scripsi pro ἀβελ-
τηρίας.

16. κάουσαν] καίουσαν L.

25. εἶναι] Lowthio delendum
videtur. Servandum εἶναι notan-

dumque ἐκόντες εἶναι in sententia
affirmativa contra regulam Phry-
nichi p. 273. raro neglectam ab scri-
ptoribus veteribus, saepe ab recentio-
ribus, ut ostendit Lobeck p. 275.

γνώσιν ὑπελείπετο λόγος, Μαρκίωνος φέρε εἰπεῖν ἢ Προ-
 20 δίκου καὶ τῶν ὁμοίων τὴν ὀρθὴν οὐ βαδισάντων ὁδόν ;
 οὐ γὰρ ἂν ὑπερέβαλον σοφία τοὺς ἔμπροσθεν ἄνδρας,
 ὡς προσεξευρεῖν τι τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀληθῶς ῥηθεῖσιν,
 ἀλλ' ἀγαπητὸν ἦν αὐτοῖς, εἰ τὰ προπαραδεδομένα μαθεῖν 5
 ἠδυνήθησαν.

104. Ὁ γνωστικὸς ἄρα ἡμῖν μόνος ἐν αὐταῖς καταγη-
 ράσας ταῖς γραφαῖς τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἐκκλησιαστι-
 κὴν σώζων ὀρθοτομίαν τῶν δογμάτων κατὰ τὸ εὐαγγέλιον
 ὀρθότατα βιοῖ τὰς ἀποδείξεις ἅς ἂν ἐπιζητήσῃ ἀνευρίσκειν, 10
 25 ἀναπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ κυρίου, ἀπὸ τε νόμου καὶ προφη-
 τῶν. ὁ βίος γὰρ, οἶμαι, τοῦ γνωστικοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν
 ἢ ἔργα καὶ λόγοι τῆ τοῦ κυρίου ἀκόλουθοι παραδόσει.
 ἀλλ' "οὐ πάντων ἡ γνώσις." "οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς
 ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ" φησὶν ὁ ἀπόστολος "ὅτι πάντες ὑπὸ 15
 τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πνευματικοῦ βρώματός τε καὶ
 πόματος μετέλαβον" κατασκευάζων σαφῶς μὴ πάντας
 τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον κεχωρηκέναι τὸ μέγεθος τῆς
 γνώσεως ἔργῳ τε καὶ λόγῳ· διὸ καὶ ἐπήγαγεν "ἀλλ' οὐκ
 30 ἐν πᾶσιν αὐτοῖς ἠδύόκησεν." τίς οὗτος ; ὁ εἰπὼν "τί με 20
 λέγετε, κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου ;"
 τουτέστι τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος, ἣτις ἐστὶ βρῶμα
 ἡμῖν πνευματικὸν καὶ πόμα δίψαν οὐκ ἐπιστάμενον ὕδωρ
 ζωῆς γνωστικῆς. ναὶ, φησὶν, "ἡ γνώσις" εἴρηται "φυσιο-
 οῦν." πρὸς οὓς φαμεν, τάχα μὲν ἡ δοκοῦσα γνώσις 25
 "φυσιοῦν" λέγεται, ἣτις τετυφώσθαι τὴν λέξιν ἐρμηνεύειν
 ὑπολάβοι. εἰ δέ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, τὸ μεγαλείως τε καὶ 897 P.
 ἀληθῶς φρονεῖν μὴνύει ἢ τοῦ ἀποστόλου φωνή, λέλυται

10. ἅς Lowthius. ὡς L.

11. ὑπὸ] ἀπὸ Syll.

14. Corinth. I viii. 7.

ib. Ibid. x. 1-4.

19. Corinth. I viii. 5.

24. φησὶν] φασὶν Arcerius.

ib. Corinth. I viii. 1.

26. ἣτις] εἰ τις Hervetus.

μὲν τὸ ἠπορημένον, ἐπόμενοι δ' οὖν ταῖς γραφαῖς κυρώ- 35
σωμεν τὸ εἰρημένον.

105. “Ἡ σοφία” φησὶν ὁ Σολομῶν “ἐνεφυσίωσεν
τὰ ἑαυτῆς τέκνα.” οὐ δῆπου γὰρ τύφον ἐνεποίησεν ὁ
5 κύριος ταῖς μερικαῖς κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ
τῇ ἀληθείᾳ πεποιθῆναι καὶ εἶναι μεγαλόφρονα ἐν γνώσει
τῇ διὰ τῶν γραφῶν παραδιδομένη ὑπεροπτικὸν τῶν εἰς
ἀμαρτίαν ὑποσυρόντων παρασκευάζει, ὃ σημαίνει ἢ “ἐνε-
φυσίωσε” λέξις, μεγαλοπρέπειαν τῆς σοφίας τοῖς κατὰ
10 τὴν μάθησιν τέκνοις ἐμφυτευθείσης διδάσκει. αὐτίκα φησὶν 40
ὁ ἀπόστολος “καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιω-
μένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν” εἰ μεγαλοφρόνως (ὅπερ ἐστὶν
ἀληθῶς, ἀληθείας δὲ μεῖζον οὐδὲν) τῆς γραφῆς συνίετε·
ἐνταῦθα γὰρ ἢ δύναμις τῶν πεφυσιωμένων τέκνων τῆς
15 σοφίας. οἶον, εἶσομαι, φησὶν, εἰ δικαίως ἐπὶ τῇ γνώσει
μέγα φρονεῖτε· “γνωστὸς” γὰρ κατὰ τὸν Δαβὶδ “ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ ὁ θεός,” τουτέστι τοῖς κατ’ ἐπίγνωσιν Ἰσραηλί-
ταις. Ἰουδαία γὰρ ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται. εἰκότως
ἄρα εἴρηται πρὸς τοῦ ἀποστόλου τὸ “οὐ μοιχεύσεις, οὐ 45
20 κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ ἐν τούτῳ
τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιουται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
σου ὡς ἑαυτόν.” οὐ γὰρ χρή ποτε, καθάπερ οἱ τὰς αἰρέ-
σεις μετιόντες ποιῶσι, μοιχεύειν τὴν ἀλήθειαν οὐδὲ μὴν
κλέπτειν τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας ταῖς ἰδίαις ἐπιθυμίαις
25 καὶ φιλοδοξίαις χαριζομένους ἐπὶ τῇ τῶν πλησίον ἀπάτῃ,
οὓς παντὸς μᾶλλον ἀγαπῶντας τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἀντέ-
χεσθαι διδάσκει προσήκει. εἴρηται γοῦν ἄντικρυς “ἀναγ-

3. Σολομῶν] σαλομῶν L.

8. ὑποσυρόντων Hervetus. ὑπο-
συρέντων L.

10. ἐμφυτευθείσης Lowthius. ἐμ-
φυτευσάσης L.

11. Corinth. I iv. 19.

13. τῆς γραφῆς συνίετε Syll. τῆς

γραφὰς συνίεται L.

16. Psalm. lxxvi. 1.

18. ἐρμηνεύεται] εὐρίσκεται L, sed

ἐρμηνεύεται in margine.

19. Roman. xiii. 9.

27. Psalm. ix. 11.

50 γείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ," ἵνα μὴ κριθῶσιν, ἀλλὰ ἐπιστραφῶσιν οἱ προακηκοότες. ὅσοι δὲ "ταῖς γλώσσαις αὐτῶν δολιοῦσιν" ἔγγραφα ἔχουσι τὰ ἐπιτίμια.

ΚΕΦ. ΙΖ.

5

106. Οἱ τοίνυν τῶν ἀσεβῶν ἀπτόμενοι λόγων ἄλλοις
 τε ἐξάρχοντες μηδὲ εἰς τοῖς λόγοις τοῖς θείοις, ἀλλὰ ἐξ-
 325 S. ημαρτημένως συγχρώμενοι, οὔτε αὐτοὶ εἰσίασιν εἰς τὴν
 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὔτε οὐδ' ἐξηπάτησαν ἐῶσιν τυγ-
 χάνειν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν κλεῖν ἔχοντες αὐτοὶ 10
 τῆς εἰσόδου, ψευδῆ δέ τινα καὶ ὡς φησιν ἡ συνήθεια ἀντι-
 κλειδα, δι' ἧς οὐ τὴν αὐλαίαν ἀναπετάσαντες ὡσπερ ἡμεῖς
 διὰ τῆς τοῦ κυρίου παραδόσεως εἴσιμεν, παράθυρον δὲ
 ἀνατεμόντες καὶ διορύξαντες λάθρα τὸ τειχίον τῆς ἐκκλη-
 5 σίας ὑπερβαίνοντες τὴν ἀλήθειαν μυσταγωγοὶ τῆς τῶν 15
 ἀσεβῶν ψυχῆς καθίστανται. ὅτι γὰρ μεταγευστέρας τῆς 898 P.
 καθολικῆς ἐκκλησίας τὰς ἀνθρωπίνας συνηλύσεις πεποιή-
 κασιν οὐ πολλῶν δέι λόγων. ἡ μὲν γὰρ τοῦ κυρίου κατὰ
 τὴν παρουσίαν διδασκαλία ἀπὸ Αὐγούστου καίσαρος ἀρ-
 ξαμένη μεσούντων τῶν Τιβερίου χρόνων τελειοῦται, ἡ δὲ 20
 τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ μέχρι γε τῆς Παύλου λειτουργίας
 ἐπὶ Νέρωνος τελειοῦται, κάτω δὲ περὶ τοὺς Ἀδριανοῦ τοῦ
 10 βασιλέως χρόνους οἱ τὰς αἰρέσεις ἐπινοήσαντες γεγόνασι,
 καὶ μέχρι γε τῆς Ἀντωνίνου τοῦ πρεσβυτέρου διέτειναν
 ἡλικίας, καθάπερ ὁ Βασιλείδης, καὶ Γλανκίαν ἐπιγράφη- 25
 ται διδάσκαλον, ὡς αὐχοῦσιν αὐτοὶ, τὸν Πέτρου ἐρμηνέα.
 ὡσαύτως δὲ καὶ Οὐαλεντίνου Θεοδᾶ διακηκοέναι φέρουσιν
 γνώριμος δ' οὗτος γέγονει Παύλου.

3. Psalm. xiv. 3 sq. ; xviii.

13. εἴσιμεν Sylb. εἰσείμεν L.

19. Αὐγούστου Montacutius. αὐ-
 γούστου καὶ τιβερῖον L.20. τῶν Τιβερίου Montacutius
 cum Herveto. τῶν Αὐγούστου L.27. Θεοδᾶ διακηκοέναι Bentleius.
 θεοδάδι ἀκηκοέναι L.

107. Μαρκίων γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ἡλικίαν
 899P. γενόμενος ὡς πρεσβύτης νεωτέροις συνεγένετο. μεθ' ὃν
 Σίμων ἐπ' ὀλίγον κηρύσσοντας τοῦ Πέτρου ἐπήκουσεν. ὦν
 οὕτως ἐχόντων συμφανὲς ἐκ τῆς προγεγενησάτης καὶ ἀλη- 15
 5 θεστάτης ἐκκλησίας τὰς μεταγενεστέρας ταύτας καὶ τὰς
 ἔτι τούτων ὑποβεβηκυίας τῷ χρόνῳ κεκαινοτομησθαι παρα-
 χαραχθείσας αἰρέσεις. ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα φανερὸν
 οἶμαι γεγενῆσθαι μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ἐκκλησίαν τὴν τῷ
 ὄντι ἀρχαίαν, εἰς ἣν οἱ κατὰ πρόθεσιν δίκαιοι ἐγκαταλέ-
 10 γονται· ἐνὸς γὰρ ὄντος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνὸς τοῦ κυρίου. διὰ
 τοῦτο καὶ τὸ ἄκρως τίμιον κατὰ τὴν μόνωσιν ἐπαινεῖται
 μίμημα ὃν ἀρχῆς τῆς μιᾶς. τῇ γοῦν τοῦ ἐνὸς φύσει συγ- 20
 κληροῦται ἐκκλησία ἢ μία, ἣν εἰς πολλὰς κατατέμνειν
 βιάζονται αἰρέσεις. κατὰ τε οὖν ὑπόστασιν κατὰ τε ἐπί-
 15 νοιαν κατὰ τε ἀρχὴν κατὰ τε ἐξοχὴν μόνην εἶναί φαμεν
 τὴν ἀρχαίαν καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰς ἐνότητα πίστεως
 μιᾶς τῆς κατὰ τὰς οἰκείας διαθήκας, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν
 διαθήκην τὴν μίαν διαφόροις τοῖς χρόνοις ἐνὸς τοῦ θεοῦ
 900P. τῷ βουλήματι δι' ἐνὸς τοῦ κυρίου συνάγουσαν τοὺς ἤδη
 20 κατατεταγμένους, οὓς προώρισεν ὁ θεὸς, δικαίους ἐσομέ-
 νους πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐγνωκώς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξοχὴ 25
 τῆς ἐκκλησίας, καθάπερ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως, κατὰ τὴν
 μονάδα ἐστὶν πάντα τὰ ἄλλα ὑπερβάλλουσα καὶ μηδὲν
 ἔχουσα ὅμοιον ἢ ἴσον ἑαυτῇ.
 25 108. Ταυτὶ μὲν οὖν καὶ εἰς ὕστερον· τῶν δ' αἰρέσεων
 αἱ μὲν ἀπὸ ὀνόματος προσαγορεύονται, ὡς ἡ ἀπὸ Οὐαλεν-
 τίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ Βασιλείδου, καὶ τὴν Μαθθίου

3. ἐπήκουσεν Dodwellus. ὑπήκου-
 σεν L.

10. ἐνὸς γὰρ] Scribendum ἐνός
 γε, nisi quid in fine sententiae
 exiit.

16. τὴν Syll. ἦν L.

18. ἐνὸς τοῦ θεοῦ Syll. ἐν οἷς

τοῦ θεοῦ L.

27. Μαθθίου] Hippolytus Refut.
 Haer. 7, 20. Βασιλείδης καὶ Ἰσιδώ-
 ρος, ὁ Βασιλείδου παῖς γνήσιος καὶ μα-
 θητῆς, φασὶν εἰρηκεῖν Μαθθίαν αὐτοῖς
 λόγους ἀποκρύφους, οὓς ἤκουσε παρὰ
 τοῦ σωτήρος κατ' ἴδιαν διδασθεῖς. et

ἀρχῶσι προσάγεσθαι δόξαν· μία γὰρ ἡ πάντων γέγονε
 τῶν ἀποστόλων ὥσπερ διδασκαλία, οὕτως δὲ καὶ ἡ παρά-
 δοσις· αἱ δὲ ἀπὸ τόπου, ὡς οἱ Περαιτικοὶ, αἱ δὲ ἀπὸ ἔθνους,
 30 ὡς ἡ τῶν Φρυγῶν, αἱ δὲ ἀπὸ ἐνεργείας, ὡς ἡ τῶν Ἐγκρα-
 τητῶν, αἱ δὲ ἀπὸ δογμάτων ἰδιαζόντων, ὡς ἡ τῶν Δοκητῶν 5
 καὶ ἡ τῶν Αἱματιτῶν, αἱ δὲ ἀπὸ ὑποθέσεων καὶ ὧν τετι-
 μήκασιν, ὡς Καϊανισταί τε καὶ οἱ Ὀφιανοὶ προσαγορευό-
 μενοι, αἱ δὲ ἀφ' ὧν παρανόμως ἐπετήδυσάν τε καὶ ἐτόλ-
 μησαν, ὡς τῶν Σιμωνιανῶν οἱ Ἐντυχηταὶ καλούμενοι.

ΚΕΦ. ΙΗ.

10

109. Ὅπῃν οὖν τινα ὀλίγην ὑποδείξαντες τοῖς φιλο-
 θεάμοσι τῆς ἐκκλησίας ἐκ τοῦ κατὰ τὰς θυσίας νόμου περὶ
 35 τῆς Ἰουδαίων τῶν χυδαίων περὶ τε τῶν αἰρέσεων μυστικῶς
 διακρινομένων, ὡς ἀκαθάρτων ἀπὸ τῆς περὶ καθαρῶν καὶ
 ἀκαθάρτων ζώων θείας ἐκκλησίας, καταπαύσωμεν τὸν 15
 λόγον. τὰ μὲν γὰρ διχηλοῦντα καὶ μηρυκισμὸν ἀνάγοντα
 τῶν ἱερείων καθαρὰ καὶ δεκτὰ τῷ θεῷ παραδίδωσιν ἡ
 γραφή, ὡς ἂν εἰς πατέρα καὶ εἰς υἱὸν διὰ τῆς πίστεως τῶν
 δικαίων τὴν πορείαν ποιουμένων. αὕτη γὰρ ἡ τῶν διχη- 901 P.
 λούντων ἐδραιότης τῶν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ νύκτωρ καὶ 20
 40 μεθ' ἡμέραν μελετώντων καὶ ἀναπεμπαζομένων ἐν τῷ τῆς
 ψυχῆς τῶν μαθημάτων δοχείῳ, ἣν καὶ συνάσκησιν γνω-
 στικὴν ὑπάρχουσαν καθαρῷ ζῴου μηρυκισμὸν ὁ νόμος
 ἀλληγορεῖ. ὅσα δὲ μῆτε ἐκάτερον μῆτε τὸ ἕτερον τούτων
 ἔχει, ὡς ἀκάθαρτα ἀφορίζει. ἀντίκα τὰ ἀνάγοντα μηρυ- 25

bis deinceps. Quos locos com-
 paravit Harveius in Praefat. ad Ire-
 naeum vol. I. p. xci.

4. Ἐγκρατητῶν Potterus. ἐγκρα-
 τιτῶν L: quod frequens in hoc
 nomine codicum vitium est. Conf.
 ad p. 486.

5. Δοκητῶν Potterus. δοκιτῶν L.

6. Αἱματιτῶν] Hi aliunde non
 cogniti.

9. Ἐντυχηταὶ ex Theodoro.
 ἐντυχηταὶ L.

17. ἱερείων V. ἱερίων L.

19. Levit. i. 11. Deuteron. xiv.

3 sq.

κισμὸν, μὴ διχληλοῦντα δὲ, τοὺς Ἰουδαίους αἰνίσσεται τοὺς πολλοὺς, οἱ τὰ μὲν λόγια τοῦ θεοῦ ἀνὰ στόμα ἔχουσιν, τὴν δὲ πίστιν καὶ τὴν βάσιν δι' υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα παραπέμπουσιν οὐκ ἔχουσιν ἐπερειδομένην τῇ ἀληθείᾳ.
 5 ὅθεν καὶ ὀλισθηρὸν τὸ γένος τῶν τοιούτων θρεμμάτων, ὡς 45
 ἂν μὴ σχιδανοπόδων ὄντων μηδὲ τῇ διπλῇ τῆς πίστεως ἐπερειδομένων· “οὐδεὶς γὰρ” φησὶ “γινώσκει τὸν πατέρα εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ.” ἔμπαλιν τε αὖ ἀκάθαρτα ὁμοίως κάκεῖνα, ὅσα διχληλεῖ μὲν, μηρυκισμὸν δὲ
 10 οὐκ ἀνάγει. ταυτὶ γὰρ τοὺς αἰρετικούς ἐνδείκνυται ὀνόματι μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐπιβεβηκότας, τὴν δὲ τῶν λογίων ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτοურγείν καὶ καταλαεῖν ἐξασθε-
 νοῦντας, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης ὀλοσχερέ- 50
 στερον, οὐχὶ δὲ ἀκριβέστερον μετερχομένους, εἴ γε καὶ
 15 μετέλθοιεν.

110. Τοιούτοις τισὶν ὁ κύριος λέγει “τί με λέγετε κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;” ἀκάθαρτοι δὲ πάν-
 παν οἱ μὴ διχληλοῦντες μηδὲ ἀνάγοντες μηρυκισμὸν.

ἡμεῖς δ', ὧ Μεγαρεῖς,

20 φησὶν ὁ Θεόγονις,

οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι

326 S.

οὔτε δωδέκατοι οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ,

“ἀλλ' ἢ ὡς ὁ χροῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς” “καὶ ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου.” τούτων ἡμῖν
 25 προδιηγνησμένων καὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπου ὡς ἐν κεφαλαίῳ ὑπογραφέντος σποράδην, ὡς ὑπεσχήμεθα, καὶ διερριμ-
 μένως τὰ ζῶπυρα τῶν τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐγκατασπει-
 ράντων δόγματα, ὡς μὴ ῥαδίαν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν 5
 ἀμυήτων τὴν τῶν ἀγίων παραδόσεων εὔρεσιν, μετώμεν
 30 ἐπὶ τὴν ὑπόσχεσιν.

7. Luc. x. 22.

16. Ibid. vi. 46.

11). λέγετε L. λέγεται V.

23. Psalm. i. 4.

24. Iesai. xl. 15.

25. τόπου Hervetus. τρόπου L.

111. Ἐοίκασι δὲ πως οἱ στρωματεῖς οὐ παραδείοις ἐξησκημένοις ἐκείνοις τοῖς ἐν στοίχῳ καταπεφυτευμένοις εἰς ἡδονὴν ὄψεως, ὅρει δὲ μᾶλλον συσκίῳ τιμὴ καὶ δασεῖ κυπαρίσσοις καὶ πλατάνοις δάφνη τε καὶ κισσῶ, μηλέαις τε ὁμοῦ καὶ ἐλαίαις καὶ συκαῖς καταπεφυτευμένῳ ἐξεπί- 5
 τηδες ἀναμεμιγμένης τῆς φυτείας καρποφόρων τε ὁμοῦ καὶ 902P.
 10 ἀκάρπων δένδρων διὰ τοὺς ὑφαιρεῖσθαι καὶ κλέπτειν τολ-
 μώντας τὰ ὄρια, ἐθελούσης λανθάνειν τῆς γραφῆς. ἐξ ὧν
 δὴ μεταμοσχέυσας καὶ μεταφυτεύσας ὁ γεωργὸς ὠραῖον
 κατακοσμήσει παράδεισον καὶ ἄλλος ἐπιτερπέες. οὐτ' οὖν 10
 τῆς τάξεως οὔτε τῆς φράσεως στοχάζονται οἱ στρωματεῖς,
 ὅπου γε ἐπίτηδες καὶ τὴν λέξιν οὐχ ὠραῖαν Ἑλληνες
 εἶναι βούλονται καὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐγκατασπορὰν
 λεληθότως καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀλήθειαν πεποιήνται φιλο-
 πόνους καὶ εὐρετικούς εἶναι τοὺς εἴ τινας ἐντύχοιεν παρα- 15
 15 σκευάζοντες. πολλὰ γὰρ τὰ δελέατα καὶ ποικίλα διὰ τὰς
 τῶν ἰχθύων διαφοράς. καὶ δὴ μετὰ τὸν ἑβδομον τοῦτον
 ἡμῖν στρωματέα τῶν ἐξῆς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ποιησόμεθα
 τὸν λόγον.

2. στοίχῳ Syll. στοιχείῳ L, vitio frequenti, de quo Bast. ad Greg. Cor. p. 840.

4. μηλέαις Syll. in Indice. μη-
 λαίαις L.

12. ὠραῖαν post οὐχ (οὐκ V) ad-
 didit Heinsius.

15. ἐντύχοιεν Syll. τύχοιεν L.

18. Subscriptum in L. στρωμα-
 τεὺς ἑβδομος ὁ καὶ ἦτα.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ Θ'.

ARGUMENTUM.

CAP. I. Oportet omnes, qui se cum philosophis tum theologis quaestionibus exercent, id agere ut certum aliquid inveniant (§. 1-2). C. II. Illud primum obtineri potest claris et perspicuis tam rerum quam nominum definitionibus (§. 3, 4). C. III. Deinde per demonstrationem adhibitam; quae quo modo a syllogismo distinguatur exponit (§. 5-8). C. IV. In omni quaestione explicanda primo rei, de qua quaeritur, definitio ponenda, ad ambiguitatem, quae in terminis saepe occurrit, vitandam (§. 9-14). C. V. Specimen dat demonstrationis in discutienda quaestione de Scepticorum ἀποχῆ (§. 15, 16). C. VI. De genere, speciebus, differentiis, et quid sit eorum opus in definitionibus (§. 17-21). C. VII. De causis dubitandi sive assensum sustinendi (§. 22). C. VIII. Qua methodo cum res tum nomina ad certas classes reduci possunt (§. 23, 24). C. IX. De diversis generibus (§. 25-33).

ΚΕΦ. Α.

1. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ παλαιάτατοι τῶν φιλοσόφων ἐπὶ τὸ
 5 ἀμφισβητεῖν καὶ ἀπορεῖν ἐφέροντο, ἢ ποῦ γ' ἂν ἡμεῖς οἱ
 914 P. τῆς ὄντως ἀληθοῦς ἀντεχόμενοι φιλοσοφίας, οὐς ἀντικρυς
 ἢ γραφῆ εὐρέσεως χάριν ἐπὶ τὸ διερευνᾶσθαι καὶ ζητεῖν

1. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ
 Θ'] στρωματεὺς ὄγδοος L. Κλήμεντος
 Ἀλεξανδρέως στρωματέων λόγος ὄγδοος
 V.

5. ἢ ποῦ γ'] ἦπου γ' L.
 6. οὐς] οἷς apogr. Paris.
 7. καὶ ζητεῖν Syll. τὸ ζητεῖν L.

παρεγγυᾶ· οἱ μὲν γὰρ νεώτεροι τῶν παρ' Ἑλλησι φιλο-
 σόφων ὑπὸ φιλοτιμίας κενῆς τε καὶ ἀτελοῦς ἐλεγκτικῶς
 ἅμα καὶ ἐριστικῶς εἰς τὴν ἄχρηστον ἐξάγονται φλυαρίαν,
 ἔμπαλιν δὲ ἡ βάρβαρος φιλοσοφία τὴν πᾶσαν ἔριν ἐκβάλ-
 λουσα “ζητεῖτε,” εἶπεν “καὶ εὐρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοι- 5
 γήσεται ὑμῖν, αἰτεῖσθε καὶ δοθήσεται ὑμῖν.” κρούει μὲν
 οὖν κατὰ τὴν ζήτησιν ὁ πρὸς ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν
 λόγος τὴν θύραν τῆς ἀληθείας κατὰ τὸ φαινόμενον. διοι-
 30 χθέντος δὲ τοῦ ἐμποδῶν κατὰ τὴν ἔρευναν ἐπιστημονικὴ
 ἐγγίνεται θεωρία. 10

2. Τοῖς οὕτως, οἶμαι, κρούουσιν ἀνοίγνυται τὸ ζητούμε-
 νον καὶ τοῖς οὕτως αἰτοῦσιν τὰς πεύσεις κατὰ τὰς γραφὰς
 ἐφ' ὃ βαίνουσιν ἐκ τοῦ θεοῦ γίνεται ἡ δόσις τῆς θεοδωρήτου
 γνώσεως καταληπτικῶς διὰ τῆς λογικῆς οὕτως ἐκλαμπύ-
 σης ζητήσεως. οὐ γὰρ εὐρεῖν μὲν οἶόν τε, μὴ ζητῆσαι δὲ, 15
 οὐδὲ ζητῆσαι μὲν, οὐχὶ δὲ διερευνήσασθαι, οὐδὲ διερευνή-
 σασθαι μὲν, οὐχὶ δὲ διαπτύξαι καὶ ἀναπετάσαι δι' ἐρωτή-
 35 σεως εἰς σαφήνειαν ἄγοντα τὸ ζητούμενον, οὐδ' αὖ διὰ
 πάσης ἐξετάσεως χωρήσαντα μὴ οὐχὶ λοιπὸν τὸ ἔπαθλον
 λαβεῖν τὴν ἐπιστήμην τοῦ ζητουμένου. ἀλλ' ἔστι μὲν 20
 εὐρεῖν τὸν ζητήσαντα, ζητῆσαι δὲ, εἰ οἰηθείη πρότερον μὴ
 εἰδέναι. πόθω δὲ ἐντεῦθεν ἀγόμενος πρὸς τὴν εὔρεσιν τοῦ
 καλοῦ εὐγνωμόνως ζητεῖ, ἀφιλονείκως, ἀφιλοδοξῶς, ἐρω-
 τώμενος καὶ ἀποκρινόμενος, πρὸς δὲ καὶ αὐτὰ ἐπισκεπτό-
 μενος τὰ λεγόμενα. ἐχομένους γὰρ καθήκει οὐ μόνον τῶν 25
 γραφῶν τῶν θείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐννοιῶν τῶν κοινῶν τὰς
 40 ζητήσεις ποιεῖσθαι εἰς τι πέρασ ὠφέλιμον τῆς εὐρέσεως
 καταληγούσης. ἐκδέχεται γὰρ ἄλλος τόπος τε καὶ ὄχλος
 τοὺς παραχῶδεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ἀγοραίους εὐρη-

5. Matth. vii. 7. Luc. xi. 16. οὐδὲ διερευνήσασθαι addidit
 9. Sylb.

9. ἐμποδῶν Sylb. ἐμποδῶν L.

19. τὸ ἔπαθλον L. τὸ om. V.

σιλογίας, τὸν δὲ τῆς ἀληθείας ἐραστήν τε ἅμα καὶ γνώριμον εἰρηνικὸν εἶναι καὶ ταῖς ζητήσεσι προσῆκεν δι' ἀποδείξεως ἐπιστημονικῆς ἀφιλαύτως καὶ φιλαλήθως εἰς γνώσιν προσιόντα καταληπτικῆν.

5

ΚΕΦ. Β.

3. Τίς ἂν οὖν ἄλλη βελτίων ἢ ἐναργεσττέρα μέθοδος εἰς ἀρχὴν τῆς τοιαύσδε εἴη ἂν διδασκαλίας ἢ τὸ προταθὲν ὄνομα λόγῳ διελθεῖν οὕτω σαφῶς ὡς πάντας ἀκολουθῆσαι 45
 915 P. τοὺς ὁμοφώνους; ἄρ' οὖν τοιοῦτόν ἐστιν ὄνομα τῆς ἀπο-
 10 δειξεως, οἷόν περ τὸ βλίτυρι, φωνὴ μόνον οὐδὲν σημαίνουσα; καὶ πῶς οὐθ' ὁ φιλόσοφος οὐθ' ὁ ῥήτωρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δικαστής, ὡς ἄσημον ὄνομα προφέρεται τὴν ἀπόδειξιν, οὐτε τις τῶν δικαζομένων ἀγνοεῖ τὸ σημαίνόμενον, ὅτι οὐχ ὑπάρχει; ἀντίκα ὡς ὑποστατὸν πορίζονται τὴν
 15 ἀπόδειξιν οἱ φιλόσοφοι, ἄλλος ἄλλως. περὶ παντὸς τοίνυν τοῦ ζητουμένου εἴ τις ὀρθῶς διαλαμβάνει, οὐκ ἂν ἐφ' ἐτέραν ἀρχὴν ὁμολογουμένην μᾶλλον ἀναγάγοι τὸν λόγον ἢ 50
 τὸ πᾶσι τοῖς ὁμοθεσί τε καὶ ὁμοφώνοις ἐκ τῆς προσηγορίας ὁμολογούμενον σημαίνεσθαι. εἴτα ἐντεῦθεν ὀρμη-
 20 θέντα ζητεῖν ἀνάγκη, εἰ ὑπάρχει τὸ σημαίνόμενον τοῦτο που ὁ λόγος εἴτε καὶ μή· ἐφεξῆς δὲ, εἴπερ ὑπάρχειν δειχθείη, ζητητέον τούτου τὴν φύσιν ἀκριβῶς, ὅποια τίς 327 S.
 ἐστὶν καὶ μή ποτε ὑπερβαίνει τὴν δοθείσαν τάξιν.

4. Εἰ δ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο μόνου ἀπλῶς εἰπεῖν περὶ τοῦ
 25 ζητουμένου τὸ δόξαν, ἔξεστι γὰρ καὶ τὸν ἀντικαθιστάμενον ἐπ' ἴσης ἀνταποφῆνασθαι ὃ βούλεται, ἀλλὰ πιστώσασθαι

1. τῆς ἀληθείας L. καὶ ἀληθείας V.
 typoshetae errore.

6. ἂν fortasse delendum.

ib. βελτίων ἢ ἐναργεσττέρα Syll. πού L.
 βελτίω ἢ ἐναργεστάτη L.

11. καὶ πῶς] καὶ πως Syll.

18. ὁμοθεσί Syll. ὁμοθέσει L.

20. τοῦτο που Heinsius. τοῦ τό-

χρῆ τὸ λεχθέν. εἰ μὲν εἰς ὁμοίως ἀμφισβητούμενον ἀνα-
 φέροιτο αὐτοῦ ἢ κρίσις κάκεινου πάλιν ὁμοίως εἰς ἀμφισ-
 5 βητούμενον ἕτερον, εἰς ἄπειρον προβήσεται καὶ ἀναπό-
 δεικτον ἔσται, εἰ δ' εἰς ὁμολογούμενον ἅπασιν ἢ τοῦ μὴ
 ὁμολογουμένου πίστις ἀναφέροιτο, ἐκείνο τὴν ἀρχὴν τῆς 5
 διδασκαλίας ποιητέον. πᾶν οὖν τὸ προβληθὲν ὄνομα
 μεταλαμβάνειν χρῆ εἰς λόγον ὁμολογούμενόν τε καὶ σαφῆ
 τοῖς κοινωνοῦσι τῆς σκέψεως, ἀρχὴν μὲν τῆς διδασκαλίας
 ἐσόμενον, ἐξηγησόμενον δὲ τὴν τῶν ζητουμένων εὔρεσιν.
 φέρε οὖν προβεβλήσθω ὁ ἥλιος τοῦνομα. φασὶν οὖν οἱ 10
 Στωϊκοὶ τοῦτ' εἶναι ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλαττίων ὑδάτων.
 10 ἄρ' οὐκ ἀσαφέστερος ὁ λόγος αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, ἄλλης
 ἀποδείξεως δεόμενος εἰ ἀληθῆς ἐστίν; ἄμεινον οὖν εἰπεῖν
 κοινῶ καὶ σαφεῖ τῶ λόγῳ ἥλιον ὀνομάζεσθαι τὸ λαμπρό- 916 P.
 τату τῶν κατ' οὐρανὸν ἰόντων· πιστότερος γὰρ, οἶμαι, 15
 καὶ σαφέστερος καὶ πᾶσιν ὁμοίως ὁμολογούμενος ὁ λόγος
 οὗτος.

ΚΕΦ. Γ.

5. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἀπόδειξιν πάντες ἄνθρωποι
 ὁμολογήσαιεν ἂν λόγον εἶναι τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἐκ 20
 τῶν ὁμολογουμένων ἐκπορίζοντα τὴν πίστιν. οὐ μόνον δὲ
 ἀπόδειξις καὶ πίστις καὶ γνῶσις, ἀλλὰ καὶ πρόγνωσις
 15 λέγεται διχῶς, ἢ μὲν ἐπιστημονικὴ τε καὶ βεβαία, ἄλλη δὲ
 μόνον ἐλπιστικὴ. κυριώτατα μὲν οὖν ἀπόδειξις λέγεται ἢ
 τὴν ἐπιστημονικὴν πίστιν ἐντιθεῖσα ταῖς τῶν μαθησάντων 25
 ψυχαῖς, δοξαστικὴ δὲ ἢ ἑτέρα, ὡς καὶ ἄνθρωπος ὁ μὲν
 ὄντως ἄνθρωπος ὁ τὰς κοινὰς φρένας κεκτημένος, ὁ δὲ
 ἄγριος καὶ θηριώδης. οὕτω τοι καὶ ὁ κωμικὸς ἔλεγεν “ ὡς

4. μὴ ὁμολογούμενου Potterus. μὴ
 om. L.

9. δὲ Sylb. τε L.

20. ἂν addidi.

1b. λόγον Sylb. εἰλογον L.

28. ὡς χαρίεις—ἦ] Legitur hic
 versus inter monosticha Menandri
 562. et ab scriptoribus pluribus,

χαρίεις ἐστὶν ἄνθρωπος, ἔστ' ἂν ἄνθρωπος ἦ." καὶ ἐπὶ
 βοὸς καὶ ἵππου καὶ κυνὸς ὁ αὐτὸς λόγος παρὰ τὴν ἀρετὴν
 τοῦ ζῴου ἢ κακίαν. εἰς γὰρ τὴν τοῦ γένους τελειότητα
 βλέποντες ἐπὶ τὰ κυριώτατα τῶν σημαιομένων ἐρχόμεθα. 20
 5 αὐτίκα ἰατρὸν νοοῦμεν ᾧ μὴδὲν τῆς ἰατρικῆς δυνάμεως
 ἐνδεῖ, γνωστικὸν δὲ ᾧ μὴδὲν λείπει τῆς ἐπιστημονικῆς
 εἰδήσεως.

6. Καὶ διαφέρει ἐνδειξις συλλογισμοῦ ἢ τὸ μὲν ἐνδει-
 κνύμενον ἐνός ἐστι δηλωτικὸν ἐν ὑπάρχον καὶ αὐτὸ, ὡς
 10 τοῦ μηκέτι εἶναι παρθένον ἐνδειξιν εἶναι τὸ κυεῖν φαιμέν,
 τὸ δὲ συλλογισμῶ λαμβανόμενον ἐν ὑπάρχον ἔπεται
 πλείοσιν, ὡς τοῦ Πύθωνα προδιδόναι Βυζαντίους, εἰ
 οὕτως ἔτυχεν, οὐχ ἐν, ἀλλὰ πλείω λαμβάνεται τὰ δηλω- 25
 τικά. καὶ τὸ μὲν περαίνειν ἐξ ὁμολογουμένων συλλογί-
 15 ζεσθαί ἐστιν, τὸ δέ γε ἐξ ἀληθῶν τι περαίνειν ἀποδεικνύειν
 ἐστὶν, ὥστ' εἶναι σύνθετόν τινα τῆς ἀποδείξεως τὴν ὄνησιν
 ἕκ τε τοῦ τὰ λαμβανόμενα πρὸς τὰ ζητούμενα ἀληθῆ
 λαμβάνειν κακ τοῦ τὸ συμπέρασμα αὐτοῖς ἀκόλουθον
 ἐπιφέρεισθαι. εἰ δ' ἦτοι μὴ ὑπάρχοι τὸ πρότερον ἢ μὴ
 20 ἔποιτο αὐτῷ τὸ δεύτερον, οὐκ ἀπέδειξεν μὲν, συνελογίσαστο
 δέ. τὸ μὲν γὰρ οἰκείον ἐπενεγκεῖν συμπέρασμα τοῖς λήμ-
 917 P. μασιν συλλογίσασθαι μόνον ἐστὶν, τὸ δὲ καὶ τῶν λημμά- 30
 των ἕκαστον ὑπάρχειν ἀληθῆς οὐ συλλογίσασθαι μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀποδεδειχέναι. περαίνειν δ' ἐστὶν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ
 25 ὀνόματος δῆλον, τὸ ἄγειν ἐπὶ τὸ πέρασ. ἔστι δὲ δήπου πέρασ
 ἐν ἑκάστῳ λόγῳ τὸ ζητούμενον, ὃ δὴ καὶ συμπέρασμα κα-
 λεῖται. οὐδεὶς δὲ ἀπλοῦς καὶ πρῶτος λόγος ὀνομάζεται συλ-

quos indicavit Meinek. Com.
 vol. 4, p. 372. affertur. Vera ejus
 scriptura videtur quae apud Sto-
 baeum est Flor. 5, 11, ἢ χαρίεν
 ἐστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ἦ.

1. χαρίεις Syll. pro χαρίης.

5. ἢ Syll. ἢ L. ἢ V.

10. κυεῖν Klotzius. κύειν L.

11. τὸ δὲ Hervetus. τῷ δὲ L.

12. Πύθωνα scripsi pro Πύθωνος.

14. τὸ μὲν περαίνειν Potterus.
 τὸ μὲν παραίνειν L.

19. δ' ἦτοι Syll. δή τοι L.

λογισμὸς, καὶ ἀληθὴς ἦ, ἀλλ' ἔστι τοῦλάχιστον ἐκ τριῶν
 τοιούτων σύνθετον, δυοῖν μὲν ὡς λημμάτων, ἐνὸς δὲ ὡς
 35 συμπεράσματος, ἥτοι δὲ πάντα ἀποδείξεως δεῖται ἢ καὶ
 τινα ἐξ αὐτῶν ἐστι πιστά.

7. Ἄλλ' εἰ μὲν τὸ πρότερον, ἐκάστης ἀποδείξεως ἀπό- 5
 δεῖξιν αἰτοῦντες εἰς ἀπειρον ἐκβησόμεθα καὶ οὕτως ἀνα-
 τραπήσεται ἡ ἀπόδειξις, εἰ δὲ τὸ δεύτερον, ταῦτα αὐτὰ
 τὰ ἐξ αὐτῶν πιστὰ τῶν ἀποδείξεων ἀρχαὶ γενήσονται.
 αὐτίκα οἱ φιλόσοφοι ἀναποδείκτους ὁμολογοῦσι τὰς τῶν
 ὅλων ἀρχάς. ὥστ' εἴπερ ἐστὶν ἀπόδειξις, ἀνάγκη πᾶσα 10
 πρότερον εἶναί τι πιστὸν ἐξ ἑαυτοῦ, ὃ δὴ πρῶτον καὶ
 ἀναπόδεικτον λέγεται. ἐπὶ τὴν ἀναπόδεικτον ἄρα πίστιν
 40 ἢ πᾶσα ἀπόδειξις ἀνάγεται. εἶεν δ' ἂν καὶ ἄλλαι τῶν
 ἀποδείξεων ἀρχαὶ μετὰ τὴν ἐκ πίστεως πηγῆν, τὰ πρὸς
 αἴσθησίν τε καὶ νόησιν ἐναργῶς φαινόμενα. τὰ μὲν γὰρ 15
 πρὸς αἴσθησιν συμβάντα ἐστὶν ἀπλᾶ τε καὶ ἄλυτα, τὰ δὲ
 πρὸς νόησιν ἀπλᾶ τε καὶ λογικὰ καὶ πρῶτα, τὰ δὲ ἐξ
 αὐτῶν γεννώμενα σύνθετα μὲν, οὐδὲν δ' ἦττον ἐναργῆ καὶ
 πιστὰ καὶ λογικώτερα τῶν πρώτων. ἀκολούθου καὶ μαχο-
 μένου οὖν ἐστὶν ἡνπερ ἰδίαν λόγου δύναμιν πεφυκυῖαν 20
 ἅπαντες ἔχομεν φύσει. ἐὰν οὖν τις εὑρεθῇ λόγος τοιούτος
 45 οἷος ἐκ τῶν ἤδη πιστῶν τοῖς οὐπω πιστοῖς ἐκπορίζεσθαι
 τὴν πίστιν δυνάμενος, αὐτὸν τοῦτον εἶναι φήσομεν οὐσίαν
 ἀποδείξεως. εἴρηται δὲ ὡς καὶ τὸ τῆς πίστεως καὶ τὸ τῆς
 ἀποδείξεως γένος διττὸν, τὸ μὲν πειθῶ μόνου ταῖς ψυχαῖς 25
 τῶν ἀκουόντων, τὸ δὲ ἐπιστήμην ἀπεργαζόμενον. εἰ μὲν
 οὖν ἐκ τῶν πρὸς αἴσθησιν καὶ νόησιν ἐναργῶν ἀρξαιτό
 τις, κάπειτα τὸ οἰκείον ἐπενέγκοι συμπέρασμα, οὕτως ἀπο-

2. δυοῖν] δυεῖν LV. Restitui
 δυοῖν, ut est p. 921, 927, 931.

22. ἐκ τῶν ἤδη πιστῶν—ἐκπορί-
 ζεσθαι τὴν πίστιν] Eadem fere verba
 supra 7. p. 892.

ib. οὐπω Hervetus. οὐτω L.
 Idem vitium p. 892.

26. ἀπεργαζόμενον] ἐναπεργαζόμε-
 νον Sylb.

δείκνυσιν, εἰ δ' ἐξ ἐνδόξων μόνον, οὐ μὴν πρώτων γε, τουτέστιν οὔτε πρὸς αἴσθησιν οὔτε πρὸς νόησιν ἐναργῶν, 5^ο εἰ μὲν οἰκείον ἐπιφέρει συμπέρασμα, συλλογιεῖται μὲν, οὐ 918 P. μὴν ἐπιστημονικὴν γε ποιήσεται τὴν ἀπόδειξιν, εἰ δ' οὐκ 5 οἰκείον, οὐδὲ συλλογιεῖται τὴν ἀρχήν.

8. Διαφέρει δ' ἀναλύσεως ἀπόδειξις· ἕκαστον μὲν γὰρ τῶν ἀποδεικνυμένων διὰ τινῶν ἀποδεικνυμένων ἀποδείκνυ- 328 S. ται, προαποδεδειγμένων κάκεινων ὑφ' ἑτέρων, ἄχρις ἂν εἰς τὰ ἐξ ἑαυτῶν πιστὰ ἀναδράμωμεν ἢ εἰς τὰ πρὸς αἴσθησιν 10 τε καὶ νόησιν ἐναργῆ, ὅπερ ἀνάλυσις ὀνομάζεται, ἀπόδειξις δέ ἐστιν, ὅταν ἀπὸ τῶν πρώτων τὸ ζητούμενον ἀφικνῆται διὰ πάντων τῶν ἐν μέσῳ. χρὴ τοίνυν τὸν ἀποδεικτικὸν ἄνδρα τῆς μὲν ἀληθείας ὡς τῶν λημμάτων πολλὴν ποιήσασθαι πρόνοιαν, τῶν δὲ ὀνομάτων ἀφρον- 5 15 τιστεῖν, εἴτε ἀξιώματά τις ἐθέλοι καλεῖν εἴτε προτάσεις εἴτε λήμματα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ τίνων ὑποκειμένων τί περαίνεται πολλὴν ὡσαύτως πεποιῆσθαι τὴν πρόνοιαν, εἴτε δὲ περαίνοντα λόγον εἴτε περαντικὸν εἴτε συλλογιστικὸν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν αὐτὸν, ἥκιστα φροντίζειν. δύο 20 γὰρ ταῦτα ἐν ἅπασιν χρῆναί φημι τὸν ἀποδεικτικὸν φυλάττειν, τὰ μὲν λήμματα ἀληθῆ λαμβάνειν, ἀκόλουθον δ' αὐτοῖς ἐπιφέρειν συμπέρασμα, ὅπερ τινὲς καὶ ἐπι- 10 φορὰν καλοῦσιν, τὸ ἐπιφερόμενον τοῖς λήμμασιν. περὶ παντὸς τοῦ ζητουμένου καθ' ἕκαστον πρόβλημα διαφόρων 25 μὲν δεῖ τῶν λημμάτων, οἰκείων δὲ τῷ προβληθέντι, καὶ προβληθὲν αὐτῷ εἰς λόγον μεταλαμβάνειν ἀναγκαῖον, τόν τε λόγον τοῦτον ὁμολογούμενον ἅπασιν εἶναι προσήκει, τῶν δὲ λημμάτων μὴ οἰκείων τῷ προβλήματι λαμβανομένων οὐκ ἐνδέχεται καλῶς οὐδὲν αὐτῷ ἐξευρεῖν ἀγνοου- 30 μένου ὅλου τοῦ προβλήματος, ὃ καὶ ζήτημα καλεῖται τῆς φύσεως. ἐν πάσιν οὖν τοῖς ζητουμένοις ἔστι τι προγινω- 15

σκόμενον τὸ γὰρ πάντως ἐξ ἑαυτοῦ πιστὸν ὄν (ἀναπο-
δείκτως πιστεύεται), ὃ χρὴ ποιείσθαι τῆς ζητήσεως αὐτῶν
ὀρμητήριον καὶ τῶν ἠύρησθαι δοκούντων κριτήριον.

ΚΕΦ. Δ.

9. Πᾶσα γὰρ ζήτησις ἐκ προὔπαρχούσης εὐρίσκεται ⁵ 919 P.
γνώσεως· εἶναι δὲ τὴν γνῶσιν τὴν προὔπαρξασαν τοῦ
ζητουμένου παντὸς, ποτὲ μὲν τῆς οὐσίας ψιλῶς, ἀγνοου-
μένων δὲ τῶν ἔργων αὐτῆς, οἷον λίθων, φυτῶν, ζῳῶν, ὧν
τὰς ἐνεργείας ἀγνοοῦμεν, ἢ παθῶν ἢ δυνάμεων ἢ ἀπλῶς
20 εἰπεῖν τῶν ἐνυπαρχόντων τοῖς οὖσι· ἐνίοτε δὲ γινώσκε- 10
σθαι μὲν τι τούτων τῶν δυνάμεων ἢ παθῶν ἢ τινα τού-
των, ὡς τῆς ψυχῆς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ πάθη, ἀγνο-
εῖσθαι δὲ καὶ ζητεῖσθαι τὴν οὐσίαν. ἐν πολλοῖς δὲ τῆς
νοήσεως αὐτῆς τῆς ἡμετέρας ὑποτιθεμένης ἑαυτῇ ταῦτα
πάντα τὴν ζήτησιν εἶναι, τίνι τῶν οὐσιῶν, ἂν οὕτω μὲν 15
ὑπάρχη· ἀμφοτέρων γὰρ, τῆς τε οὐσίας τῆς τε ἐνεργείας,
τὰς ἐπινοίας ἐν τῇ διανοίᾳ λαβόντες οὕτως ἐπὶ τὴν
ζήτησιν ἐρχόμεθα. ἔστιν δὲ ὧν καὶ τὰς ἐνεργείας εἰδότες
25 ἅμα ταῖς οὐσίαις ἀγνοοῦμεν τὰ παθήματα. ἔστιν οὖν ἡ
μέθοδος τῆς εὐρέσεως τοιαύτη· ἀρκτέον γὰρ ἐξ αὐτοῦ 20
τοῦ γνωρίζειν τὰ προβλήματα. πολλάκις γοῦν ἕξαπατᾶ
τὸ τῆς λέξεως σχῆμα καὶ συγχεῖ καὶ ταράττει τὴν διά-
νοιαν, ὥστε μὴ ῥαδίως εὐρίσκειν ἐκ ποίας ἐστὶ διαφορᾶς,
οἷον εἰ μὴ ζῳῶν τὸ κνουμένον· ἔχοντες γὰρ καὶ ζῳῶν τι
νόημα καὶ κνουμένου ζητοῦμεν εἰ τῷ κνουμένῳ ζῳῶν εἶναι 25
ὑπάρχει, τοῦτο δ' ἐστίν, εἰ τῇ κνουμένῃ οὐσίᾳ τό τε

1. Addidi γάρ.

ἐν τῶν ὑπαρχόντων L.

3. ἠύρησθαι] εὐρήσθαι L.

1b. γινώσκεσθαι] γινώσκεσθαι L.

8. φυτῶν Syllb. πάντων L.

15. εἶναι, τίνι Potterus. εἶναι

10. τῶν ἐνυπαρχόντων Potterus. τινὶ L.

κινεῖσθαι δύνασθαι καὶ ἔτι τὸ αἰσθάνεσθαι ὑπάρχει. ὥστε ἐνεργειῶν ἐστὶ καὶ παθῶν ἢ ζήτησις ἐπὶ προγινωσκωμένης οὐσίας.

10. Εὐθέως οὖν τὸν προβάλλοντα ἀντερωτητέον τί
 5 ποτε καλεῖ ζῶον· μάλιστα γὰρ τοῦτο ποιητέον, ἐπειδὴν εἰς
 διαφόρους χρήσεις ἡγμένον ἴδωμεν τοῦνομα· καὶ διερευ-
 νητέον εἴτε ἀμφισβητούμενόν ἐστι τὸ σημαινόμενον ἐκ τῆς
 προσηγορίας εἴθ' ὁμολογούμενον ἅπασιν. εἰ γὰρ ζῶον
 εἴποι καλεῖν ὃ τί περ ἂν αὐξάνη καὶ τρέφεται, πάλιν αὖ
 920 P. προσανερωτήσομεν εἰ καὶ τὰ φυτὰ νομίζει ζῶα, κᾶπειτα 35
 10 φάντος μὲν οὕτως ἐπιδεικνύειν ἤδη χρῆ τί τὸ κυούμενόν
 τε καὶ τρεφόμενον. Πλάτων γὰρ καὶ τὰ φυτὰ ζῶα καλεῖ
 τοῦ τρίτου τῆς ψυχῆς εἶδους τοῦ φυτικοῦ μόνου μετέχοντα,
 Ἀριστοτέλης δὲ τῆς φυτικῆς τε καὶ θρεπτικῆς ψυχῆς
 15 μετέχειν οἶεται τὰ φυτὰ, ζῶα δ' ἤδη προσαγορεύειν οὐκ
 ἀξιοῖ. τὸ γὰρ δὴ τῆς ἐτέρας ψυχῆς τῆς αἰσθητικῆς
 μετέχον τοῦτο μόνον ἀξιοῖ καλεῖσθαι ζῶον. οὐ μὴν οἱ γε
 Στωϊκοὶ τὴν φυτικὴν δύναμιν ἤδη ψυχὴν ὀνομάζουσιν.
 ἀποφῆσαντος δὲ τοῦ προβαλόντος εἶναι ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, 40
 20 δεῖξομεν ἑαυτῷ μαχόμενα λέγειν. τῷ γὰρ τρέφεσθαι τε
 καὶ αὐξάνεσθαι τὸ ζῶον ὀρισάμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ φυτὸν
 οὐκ εἶναι ζῶον ἀποφηνάμενος, οὐδὲν ἄλλο ἔοικεν λέγειν ἢ
 ὅτι τὸ τρεφόμενόν τε καὶ αὐξανόμενον καὶ ζῶόν ἐστὶ καὶ
 οὐ ζῶον. τί οὖν βούλεται μαθεῖν εἰπάτω; ἀρά γε εἰ
 25 αὖξεται καὶ τρέφεται τὸ κατὰ γαστρὸς ἢ εἰ αἰσθήσεώς
 τινος ἢ καὶ τῆς καθ' ὄρμην κινήσεως αὐτῷ μέτεστιν.
 κατὰ μὲν γὰρ Πλάτωνα τὸ φυτὸν ἔμψυχόν τε καὶ ζῶον,
 κατὰ δὲ Ἀριστοτέλη ζῶον μὲν οὐπω, λείπει γὰρ αὐτῷ 45
 τὸ αἰσθητικόν, ἔμψυχον δὲ ἤδη· ἐστὶ γοῦν αὐτῷ τὸ ζῶον
 οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικῆ· κατὰ δὲ τοὺς Στωϊκοὺς οὔτε

10. νομίζει Syll. νομίζοι L. 13. φυτικοῦ Lowthius. ἐπιθυμητικοῦ L.
 14. φυτικῆς Potterus. ψυτικῆς L.

ἔμψυχον οὔτε ζῶον ἐστὶ τὸ φυτόν· ἔμψυχος γὰρ οὐσία τὸ ζῶον.

11. Εἰ τοίνυν ἔμψυχον τὸ ζῶον, ἢ ψυχὴ δὲ φύσις αἰσθητικῆ, δῆλον ὡς αἰσθητικὸν ἤδη τὸ ἔμψυχον. εἰ μὲν οὖν ἀντερωτηθεὶς ὁ ζητήσας εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρὸς ἔτι 5 καλεῖ τὸ ζῶον, ἐπὶ τὸ τρεφόμενον καὶ αὖξον ἔχει τὴν ἀποκρισιν, εἰ δὲ φάσκοι τοῦτ' εἶναι ὁ ζητεῖ, πότερον αἰσθη-
50 τικὸν ἤδη τὸ κνούμενον ἢ καὶ καθ' ὀρμὴν τινὰ ἐστὶ κινητικὸν ἑαυτοῦ, ἤδη σαφῶς γίνεται ἢ διερεύνησις τοῦ πράγματος, οὐ μενούσης ἔτι τῆς περὶ τοῦνομα ἀπάτης· μὴ 10 ἀποκρινόμενος δὲ πρὸς τὸ ἀντερωτηθὲν, μηδὲ βουλόμενος 921 P. τί ποτέ ἐστιν εἰπεῖν ὁ νοῶν ἢ κατὰ τίνος ἐπιφέρων πράγ-
329 S. ματος τὸ ζῶον ὄνομα τὴν πρότασιν ἐποιήσατο, κελεύων δ' ἡμᾶς αὐτοὺς διελέσθαι, ἐριστικὸς ὑπάρχων ἂν γνωρισθείη. εἰ δὴ δυοῖν τρόποιον ὑπαρχόντων, ἐτέρου μὲν τοῦ κατ' 15 ἐρωτησίν τε καὶ ἀποκρισιν, ἐτέρου δὲ τοῦ κατὰ διέξοδον, ἡρνηται τὸ ἕτερον, ἐπακουσάτω πάντα τὰ εἰς τὸ πρόβλημα διεξιόντων ἡμῶν, εἴτ' ἐπειδὴν τελεώσωμεν, ἐξέσται αὐτῷ τότε περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐν μέρει διαλαμβάνειν.
- 5 12. Εἰ δὲ διακόπτειν ἐπιχειροῖ τὴν ἐξέτασιν πυνθανό- 20 μενος, δηλὸς ἐστὶν οὐδὲν ἀκούειν βουλόμενος, ἀλλ' εἰ μὲν ἀποκρίνεσθαι ἔλοιτο, πάντων πρῶτον ἐρωτητέον αὐτὸν ἐφ' ὅ τι φέρει πρᾶγμα τὸ ζῶον ὄνομα, κάπειδὰν τοῦτο ἀποκρίνηται, πάλιν ἐρωτητέον ὅ τί ποτε αὐτῷ σημαίνει τὸ κνούμενον, ἢ τὸ κατὰ γαστρὸς, ἢ τὰ διαπεπλασμένα ἤδη 25 καὶ τὰ ζῶα καὶ τὸ σπέρμα αὐτὸ καταβεβλημένον τὸ κατὰ γαστρὸς αὐτῷ σημαίνειν βούλεται, ἢ μόνα τὰ διηρθρωμένα τε καὶ ἤδη διαπεπλασμένα, τὰ ἔμβρυα καλού-
10 μενα. ἀποκριναμένου δὲ καὶ πρὸς τοῦτο περαίνειν ἤδη τὸ προκείμενον ἐφεξῆς καὶ διδάσκειν χρή. εἰ δὲ ἡμᾶς λέγειν 30

12. ὁ Potterus. ὁ L.

14. ἂν addidi.

26. αὐτὸ Potterus. αὐτὸ L.

βούλοιτο αὐτὸς μὴ ἀποκρινάμενος, ἀκουσάτω· ἐπεὶ σὺ μὴ
 βούλει λέγειν καθ' ὅτου σημαινομένου λέγεις ὃ προύβαλες,
 οὕτω γὰρ ἂν οὐ περὶ σημαινομένων ἐγὼ ἐποιούμην τὸν
 λόγον, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων ἐσκοπούμην,
 5 γίνωσκε τοιοῦτόν τι ποιήσας οἷον εἰ καὶ προύβαλες εἰ
 ζῶον ὃ κύων. εἰκότως γὰρ ἂν εἴπομι ποίου κυνός. ἐγὼ
 γὰρ καὶ περὶ τοῦ χερσαίου καὶ τοῦ θαλαττίου καὶ τοῦ κατ'
 οὐρανὸν ἄστρου, ἀλλὰ καὶ Διογένους καὶ τῶν ἄλλων 15
 ἐφεξῆς διείμι κυνῶν. οὐ γὰρ ἂν μαντευσαιίμην πότερον
 10 ὑπὲρ πάντων ἐρωτᾶς ἢ τινός. ὅπερ οὖν ἐξ ὑστέρου
 ποιήσεις, τοῦτ' ἤδη μαθὼν περὶ ποίου ζητεῖς σαφῶς εἰπέ.
 εἰ δὲ περὶ ὀνόματα στρέφη, τὸ κνούμενον αὐτὸ δὴ τοῦτο
 τοῦνομα παντὶ δῆλον ὅτι μήτε ζῶόν ἐστι μήτε φυτὸν,
 ἀλλ' ὄνομά τε καὶ φωνὴ καὶ σῶμα καὶ ὄν καὶ τί καὶ
 15 πάντα μᾶλλον ἢ ζῶον. καὶ εἶπερ τοῦτο προύβαλες, ἔχεις
 τὴν ἀπόκρισιν.

13. Οὐ μὴν οὐδὲ τὸ σημαινόμενον ἐκ τοῦ “κνούμενον”
 922 P. ὀνοματός ἐστι ζῶον, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἀσώματόν τέ ἐστι καὶ 20
 λεκτέον καὶ πρᾶγμα καὶ νόημα καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ζῶον.
 20 ἄλλη δέ τις ἂν εἴη τοῦ ζῶου φύσις, ἐναργῶς γὰρ ἐδείκνυτο
 τοῦ πράγματος αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου, λέγω δὲ τοῦ ἐμ-
 βρύου τῆς φύσεως ὅποια τίς ἐστίν, ἕτερον ὑπάρχον πρό-
 βλημα τὸ περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τοῦ ζῶον ὀνοματος.
 λέγω τοίνυν, εἰ τοῦτο λέγεις ζῶον τὸ δυνάμενον αἰσθά-
 25 νεσθαί τε καὶ κινηθῆναι καθ' ὄρμην, ζῶόν ἐστίν οὐχ
 ἀπλῶς τὸ κινούμενον καθ' ὄρμην καὶ αἰσθανόμενον· δύνα- 25
 ται γὰρ καὶ κοιμᾶσθαι ἢ μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν μὴ
 αἰσθάνεσθαι, τὸ δὲ δυνάμενον ἦτοι ὄρμῶν ἢ καὶ αἰσθά-
 νεσθαι πεφυκὸς ζῶου γνώρισμα. τοιοῦτον γάρ τι σημαί-

4. αὐτῶν V. αὐτῶν L.

11. μαθὼν Hervetus. μαθεῖν L.

20. ἂν addidi.

21. τοῦ ἐμβρύου Heinsius. τῶ

ἐμβρύῳ L.

νεται ἐκ τούτων, πρῶτον μὲν, εἰ τὸ κινούμενον μὴ αἰσθάνεσθαι ἢ καθ' ὄρμην κινεῖσθαι δύναται, ὅπερ πρόκειται σκοπεῖσθαι, ἕτερον δὲ εἰ τὸ κινούμενον αἰσθεσθαι ποτε ἢ κινήσασθαι δύναται καθ' ὄρμην, καθ' ὃ σημαίνονμενον οὐδεὶς ζητεῖ ἐναργῶς ὄν. ἐζήτητο δὲ πότερον ζῶον ἐστίν 5
 30 ἢ δὴ τὸ ἔμβρυον ἢ φυτὸν ἔτι, κάπειτα μετελήφθη τοῦ ζῶου τὸ ὄνομα εἰς λόγον, ἵν' ἢ σαφές. αἰσθήσει δὴ καὶ κινήσει τῇ καθ' ὄρμην εὐρόντες αὐτὸ διαφέρον τοῦ μὴ ζῶου, πάλιν τοῦτο διωρισάμεθα τῶν παρακειμένων αὐτῷ πραγμάτων ἕτερον μὲν εἶναι φάμενοι τὸ δυνάμει τοιοῦτον, 10
 ὃ μήπω μὲν ἐστίν αισθανόμενόν τε καὶ κινούμενον, ἔσται δὲ ποτε τοιοῦτον, ἕτερον δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν ὑπάρχον ἢ δὴ τοιοῦτον, τούτου δὲ τὸ μὲν ἢ δὴ ἐνεργοῦν, τὸ δὲ ἐνεργεῖν μὲν δυνάμενον, ἡσυχάζον δὲ ἢ κοιμώμενον. τοῦτο δὲ ἐστίν 15
 35 τὸ ζητούμενον. οὐ γὰρ ἐκ τοῦ τρέφεσθαι τὸ ἔμβρυον 15
 ζῶον εἶναι λεκτέον, ὃ τῆς οὐσίας ἐστίν, ἀποχωρούντων τοῦ ζητουμένου, τοῖς δ' ἄλλως συμβεβηκόσιν προσεχόντων τὸν νοῦν.

14. Κοινὴ δ' ἐπὶ πᾶσι τοῖς εὕρισκεσθαι λεγομένοις τέτακται ἢ ἀπόδειξις, ἣτις ἐστὶ λόγος ἐξ ἐτέρων ἕτερόν τι 20 πιστούμενος. ἐξ ὧν δὲ χρὴ πιστοῦσθαι τὸ ζητούμενον, ὁμολογεῖσθαι τε καὶ γινώσκεισθαι δεῖ τῷ μαθάνοντι. ἀρχὴ δὲ τούτων ἀπάντων ἐστὶ τὸ πρὸς αἰσθησίᾳ τε καὶ νόησιν ἐναργές. ἢ μὲν οὖν πρώτη ἀπόδειξις ἐκ τούτων 40 ἀπάντων σύγκειται, ἢ δ' ἐκ τῶν ἢ δὴ φθασάντων ἀποδε- 25
 δείχθαι διὰ τῆσδε πάλιν ἕτερόν τι περαίνουσα πιστὴ μὲν οὐδὲν ἡττόν ἐστὶ τῆς προτέρας, οὐ μὴν καὶ πρώτη ὀνομάζεσθαι δύναται, διότι μὴδ' ἐκ πρώτων περαίνεται προτάσεων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον εἶδος τῆς τῶν ζητουμένων

1. μὴ αἰσθάνεσθαι ἢ καθ' ὄρμην vel κινήσασθαι.

Potterus. καθ' ὄρμην μὴ αἰσθάνεσθαι ἢ L.

6. μετελήφθη V. μετελήφθη L.

26. τῆσδε] τῶνδε Lowthius.

4. κινήσασθαι] Immo κινεῖσθαι

923 P. διαφορᾶς τριῶν ὄντων ἐδείχθη, λέγω δὲ τὸ τῆς οὐσίας
 γινωσκομένης ἀγνοεῖσθαί τι τῶν ἔργων ἢ παθῶν αὐτῆς,
 δευτέρα δ' ἦν διαφορὰ προβλημάτων ἐφ' οὗ τὰ μὲν ἔργα
 καὶ πάθη γινώσκουμεν ἅπαντες, ἀγνοοῦμεν δὲ τὴν οὐσίαν,
 5 οἷον ἐν τίνι τοῦ σώματος μορίῳ τὸ ἡγεμονικόν ἐστι τῆς 45
 ψυχῆς.

ΚΕΦ. Ε.

15. Ἡ δὲ αὐτὴ ἐπιχείρησις τῆς ἀποδείξεως κατὰ τού-
 του τοῦ προβλήματος. φασὶν οὖν τινες μὴ ἐγχωρεῖν
 10 πλείους ἀρχὰς ἐνὸς εἶναι ζώου. ὁμογενεῖς μὲν οὖν ἀρχὰς
 οὐκ ἐγχωρεῖ πλείους ὑπάρχειν ἐνὸς ζώου, διαφορούσας
 δὲ τοῖς γένεσιν οὐδὲν ἄτοπον. πρὸς τοὺς Πυρρωνεῖους
 ἂν εἴη, φασὶν, ἢ ἐποχὴ βέβαιον εἶναι μηδὲν, δῆλον ὅτι
 ἀφ' ἑαυτῆς ἀρξαμένη πρῶτον ἀκυρώσει ἑαυτήν. ἢ τοί-
 15 νυν δίδωσιν ἀληθές τι εἶναι καὶ οὐ περὶ πάντων ἐφε-
 κτέον, ἢ ἐνίσταται μηδὲν εἶναι ἀληθὲς λέγουσα, καὶ 50
 δῆλον ὅτι οὐδ' αὐτὴ πρότερον ἀληθεύσει. ἦτοι γὰρ
 αὕτη ἀληθεύει ἢ οὐκ ἀληθεύει. ἀλλ' εἰ μὲν ἀληθεύει,
 δίδωσιν ἄκουσά τι εἶναι ἀληθές, εἰ δὲ μὴ ἀληθεύει,
 20 ἀληθῆ ἀπολείπει ἄπερ ἀνελεῖν ἐβούλετο. ἐν ᾧ γὰρ ψευ-
 δῆς δείκνυται ἢ ἀναιρούσα ἐποχὴ, ἐν τούτῳ τὰ ἀναι- 330 S.
 ρούμενα ἀληθῆ δείκνυται, ὡς ὁ ὄνειρος ὁ λέγων ψευ-
 δεῖς εἶναι πάντας τοὺς ὀνείρους. αὐτοῦ γὰρ ἀναιρετικὴ
 οὔσα τῶν ἄλλων γίνεται κυρωτικὴ. καὶ ὅλως εἰ ἔστιν
 25 ἀληθῆς, ἀφ' ἑαυτῆς ποιήσεται τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἄλλου
 τινὸς οὔσα ἐποχὴ, ἀλλ' ἑαυτῆς πρῶτον, ἔπειτα εἰ κατα-
 λαμβάνεται ὅτι ἀνθρωπὸς ἐστὶν ἢ ὅτι ἐπέχει δῆλός ἐστι

12. Πυρρωνεῖους ἂν εἴη] πυρρωνί-
 ους εἴη L.

15. ἐφεκτέον Syll. ἀφεκτέον L.

23. αὐτοῦ] αὐτῆς vel ἑαυτῆς Syll.

24. κυρωτικὴ Hoeschelius pro

κυρωτικῆ.

μὴ ἐπέχειν. πῶς δ' ἂν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν ἀμφισβή-
 τησιν ἀφίκετο περὶ πάντων ἐπέχων; πῶς δ' ἂν καὶ
 5 ἀπεκρίνετο πρὸς τὸ ἐρωτηθέν; περὶ γὰρ αὐτοῦ τούτου
 δηλὸς ἐστὶν οὐκ ἐπέχων, ναὶ μὴν καὶ ἀποφαίνεται ὅτι
 ἐπέχει, ὃ καὶ εἰ δεῖ πειθόμενον αὐτοῖς περὶ πάντων ἐπέχειν, 5
 περὶ αὐτῆς πρότερον τῆς ἐποχῆς ἐφέξομεν, εἴτε πειστέον
 αὐτῇ εἴτε καὶ μῆ.

16. Ἔτι εἰ τοῦτο αὐτό ἐστὶ τὸ ἀληθές τὸ μὴ εἰδέναι
 τὸ ἀληθές, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀληθές τι παρ' ἐκείνου δίδοται.
 εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀμφισβητήσιμον ἐρεῖ τὸ ἀγνοεῖν τὰληθές, 924 P.
 ἐν αὐτῷ τούτῳ δίδωσιν εἶναι τὸ ἀληθές γινώριμον, ἐν ᾧ¹⁰
 10 τὴν περὶ αὐτοῦ ἐποχὴν φαίνεται μὴ βεβαιῶν. αἵρεσίς ἐστι
 πρόσκλισις δογμάτων ἢ, ὡς τινες, πρόσκλισις δόγμασι
 πολλοῖς ἀκολουθίαν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ φαινόμενα
 περιέχουσα πρὸς τὸ εὖ ζῆν συντείνουσα. καὶ τὸ μὲν 15
 δόγμα ἐστὶ κατάληψις τις λογικῆ, κατάληψις δὲ ἕξις
 καὶ συγκατάθεσις τῆς διανοίας. οὐ μόνον οἱ ἐφεκτικοὶ,
 ἀλλὰ καὶ πᾶς δογματικὸς ἐν τισιν ἐπέχειν εἴωθεν ἥτοι
 παρὰ γνώμης ἀσθένειαν ἢ παρὰ πραγμάτων ἀσάφειαν ἢ
 παρὰ τὴν τῶν λόγων ἰσοσθένειαν. 20

Αἱ τῶν ζητήσεων ἔφοδοι καὶ ἀρχαὶ περὶ ταῦτα καὶ
 ἐν τούτοις εἰσίν.

ΚΕΦ. 5.

17. Προτακτέον δὴ καὶ τῶν ὄρων καὶ τῶν ἀποδείξεων
 20 καὶ διαιρέσεων ποσαχῶς λέγεται τὸ ζητούμενον, τά τε 25

1. πῶς δ' ἂν καὶ τὴν—ἐπέχων] Haec sunt in L: omisit V, tyro-
 thetae, ut videtur, culpa.

6. πειστέον Sylb. in indice. πι-
 στέον L.

12. μὴ delet Potterus.

15. περιέχουσα] παρέχουσα Her-
 vetus.

17. ἐφεκτικοὶ Sylb. ἐφεκτοὶ L.

20. ἰσοσθένειαν scripsi pro ἰσο-
 σθενίαν.

ὁμώνυμα χωριστέον καὶ τὰ συνώνυμα εὐκρινῶς τακτέον
 κατὰ τῆς σημασίας. ἔπειτα ζητητέον εἰ τῶν πρὸς ἕτερα
 θεωρουμένων ἐστὶν τὸ προκείμενον ἢ καθ' αὐτὸ λαμβά-
 νεται, ἐπὶ τούτοις, εἰ ἔστι, τί ἐστὶ, τί αὐτῷ συμβέβηκεν, ἢ
 5 καὶ οὕτως, εἰ ἔστι, τί ἐστὶ, διότι ἐστίν. πρὸς δὲ τὴν
 τούτων θεωρίαν ἢ τῶν καθ' ἕκαστα γνώσις καὶ ἢ τῶν
 καθόλου συνυποβάλλει καὶ τὰ πρότερα καὶ τὰ ἐπὶ τὰς
 διαφορὰς αἱ διαιρέσεις αὐτῶν. ἢ μὲν οὖν ἐπαγωγὴ φέρει
 τὸ καθ' ὅλου καὶ τὸν ὀρισμὸν, αἱ δὲ διαιρέσεις τὰ εἶδη 25
 10 καὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ ἄτομον, ἢ δὲ θεωρία τοῦ ποσα-
 χῶς τὴν λήψιν τοῦ οἰκείου, αἱ δὲ διαπορήσεις τὰς κατ'
 αὐτὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἀποδείξεις καὶ ἄλλως τὴν θεω-
 ρίαν συναύξουσι τὰ τε παρεπόμενα αὐτῇ. ἐκ πάντων δὲ
 ἐπιστήμη τε παρίσταται καὶ ἀλήθεια. πάλιν τὸ κεφα-
 15 λαιωθὲν ἐκ τῆς διαιρέσεως ὄρος γίνεται· λαμβάνεται γὰρ
 καὶ πρότερος τῆς διαιρέσεως καὶ ὕστερος ὁ διορισμός·
 πρότερος μὲν ὅταν συγχωρηθῇ ἢ προτεθῇ, ὕστερος δὲ 30
 ὅταν ἀποδειχθῇ. καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν δὲ ἐκ τοῦ καθ'
 ἕκαστα κεφαλαιούται τὸ καθ' ὅλου. ἀρχὴ γὰρ τῆς
 20 ἐπαγωγῆς ἢ αἴσθησις, πέρασ δὲ τὸ καθ' ὅλου. ἢ μὲν οὖν
 ἐπαγωγὴ οὐ τὸ τί ἐστὶ δείκνυσιν, ἀλλ' ὅτι ἐστὶν ἢ οὐκ
 925 P. ἐστὶν, ἢ διαίρεσις δὲ ὅ τι ἐστὶ παρίστησιν. ὅ τε διο-
 ρισμὸς ὁμοίως τῇ διαιρέσει τὴν οὐσίαν καὶ τὸ τί ἐστὶ
 διδάσκει, οὐχὶ δὲ τὸ εἰ ἔστιν, ἢ τε ἀπόδειξις τὰ τρία, τὸ τε
 25 εἰ ἔστιν καὶ τὸ τί ἐστὶν καὶ τὸ διὰ τί ἐστὶν, σαφηνίζει.
 εἰσὶ δὲ ἔνιοι καὶ τῆς αἰτίας ἐμπεριεκτικοὶ ὄροι. 35

18. Ἐπεὶ δὲ ἐπίστασθαι ἔστιν ὅταν ἴδωμεν τὴν αἰτίαν,
 αἰταὶ δὲ τέσσαρες, ἢ ὕλη, τὸ κινουῦν, τὸ εἶδος, τὸ τέλος,
 τετραχῶς ἔσται ὁ διορισμός. ληπτέον οὖν πρῶτον τὸ

I. χωριστέον Syll. pro χειριστέον. II. κατ' αὐτὰς Hervetus. καθ'

7. συνυποβάλλει] συνεπιβάλλει αὐτὰς L.

γένος, ἐν ᾧ ἐστὶ τῶν ἐπάνω τὰ ἐγγύτατα, μετὰ τοῦτο τὴν
 προσεχῆ διαφορὰν. ἡ δὲ συνέχεια τῶν διαφορῶν τεμνομένη
 καὶ ἀποδιαιρουμένη τὸ τί ἦν εἶναι ἐκπληροῖ. οὐκ ἀνάγκη
 δὲ πάσας λέγειν ἐκάστου τὰς διαφορὰς, ἀλλὰ τὰς εἰδοποι- 5
 ούσας. ἡ γεωμετρικὴ ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις τῇ διάλεκ- 5
 40 τικῇ διαιρέσει καὶ ὀρισμῶ ἔοικεν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς διαιρέ-
 σεως ἐπὶ τὰ ἀπλούστερα καὶ ἀρχικώτερα ἀνατρέχουμεν. τὸ
 γοῦν γένος τοῦ ζητούμενου πράγματος διαιρούμεν εἰς τὰ
 ἐνυπάρχοντα αὐτῷ εἶδη, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον
 γένος ὃν εἰς τὰ ἐμφαινόμενα εἶδη διαιρούμεν, τὸ θνητὸν καὶ 10
 ἀθάνατον, καὶ οὕτως αἰετὰ τὰ σύνθετα δοκοῦντα εἶναι γένη
 εἰς τὰ ἀπλούστερα εἶδη τέμνοντες ἐπὶ τὸ ζητούμενον καὶ
 μηκέτι τομὴν ἐπιδεχόμενον παραγινόμεθα. τὸ γὰρ ζῶον
 45 εἰς τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον διελόντες, εἶτα μέντοι τὸ θνη-
 τὸν εἰς τὸ χερσαῖον καὶ ἔνδρον, καὶ πάλιν τὸ χερσαῖον 15
 εἰς τὸ πτηνὸν καὶ πεζῶν, καὶ οὕτως τὸ προσεχὲς τῷ ζητου-
 μένῳ εἶδος, ὃ καὶ περιλαμβάνει τὸ ζητούμενον, διαιροῦντες
 ἀφιξόμεθα τέμνοντες ἐπὶ τὸ ἀπλούστατον εἶδος, ὅπερ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν, μόνον δὲ τὸ ζητούμενον περιλαμβάνει. πάλιν
 γὰρ τὸ πεζῶν εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον διαιρούμεθα. κάπειτα 20
 τὰ προσεχῆ τῶν ἐκ τῆς διαιρέσεως λαμβανομένων εἰδῶν
 τῷ ἀνθρώπῳ ἐκλεγόμενοι καὶ ἐπισυνθέντες εἰς ἓνα λόγον
 50 τὸν ὅρον τοῦ ἀνθρώπου ἀποδίδομεν, ὅς ἐστι ζῶον θνητὸν,
 χερσαῖον, πεζῶν, λογικόν.

19. Ὅθεν ὕλης μὲν τάξιν ἐπέχει ἡ διαίρεσις, τῷ ὄρφι, 25
 τὴν ἀπλότητα τοῦ ὀνόματος ἀναζητούσα, τεχνίτου δὲ καὶ
 δημιουργοῦ ὃ ὅρος ἐπισυντιθεῖς καὶ κατασκευάζων καὶ τὴν
 γνῶσιν τοῦ ὄντος παριστάς. οὐ τούτων τῶν πραγμάτων
 331 S. οὔτε τῶν ἰδεῶν οἱ ὅροι, ἀλλὰ γὰρ τῶν πραγμάτων ὧν
 ἔχομεν καθολικὰς διανοίας· τούτων τῶν διανοιῶν τοὺς 30

ἔρμηνευτικούς λόγους εἶναι φαμεν· τούτων γὰρ τῶν δια-
 νοιῶν καὶ αἱ διαιρέσεις γίνονται. τῶν δὲ διαιρέσεων ἡ
 926 P. μέν τις εἰς εἶδη διαιρεῖ τὸ διαιρούμενον ὡς γένος, ἡ δὲ τις
 εἰς μέρη ὡς ὅλον, ἡ δὲ εἰς τὰ συμβεβηκότα. ἡ μὲν οὖν
 5 τοῦ ὅλου εἰς τὰ μέρη διαίρεσις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον κατὰ
 μέγεθος ἐπινοεῖται, ἡ δὲ εἰς συμβεβηκότα οὐδέποτε ὅλη 5
 δύναται διαληφθῆναι, εἰ γε καὶ οὐσίαν ἐκάστῳ δεῖ πάντως
 τῶν ὄντων ὑπάρχειν. ὅθεν ἀδόκιμοι ἄμφω αὐταὶ αἱ διαι-
 ρέσεις, μόνῃ δὲ εὐδοκιμῆ ἡ τοῦ γένους εἰς εἶδη τομῇ, ὑφ'
 10 ἧς χαρακτηρίζεται ἢ τε ταυτότης ἢ κατὰ γένος ἢ τε
 ἑτερότης ἢ κατὰ τὰς ἰδικὰς διαφοράς. τὸ εἶδος αἰεὶ ἐν
 τινι μέρει θεωρεῖται, οὐ μὴν ἀνάπαλιν, εἰ τι μέρος ἐστί
 τινος, τοῦτο καὶ εἶδος γενήσεται. ἡ γὰρ χεὶρ μέρος μὲν
 ἐστί τοῦ ἀνθρώπου, εἶδος δὲ οὐκ ἔστιν. καὶ τὸ μὲν γένος 10
 15 ἐν τοῖς εἶδεσιν ἐνυπάρχει, τὸ γὰρ ζῶον καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
 καὶ τῷ βοῖ, τὸ δὲ ὅλον ἐν τοῖς μερῶσιν οὐκ ἐνυπάρχει, οὐ
 γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐν τοῖς ποσὶν ὑπάρχει. διὸ κυριώτερον τὸ
 εἶδος τοῦ μέρους καὶ ὅσα τοῦ γένους κατηγορεῖται, ταῦτα
 πάντα καὶ τοῦ εἶδους κατηγορηθήσεται.
 20 20. Ἄριστον μὲν οὖν εἰς δύο θεωρεῖν εἶδη τὸ γένος, εἰ
 δὲ μὴ, εἰς τρία. τὰ τοίνυν εἶδη γενικώτερον μὲν διαιρού-
 μενα χαρακτηρίζεται τῷ τε ταυτῷ καὶ θατέρῳ, ἔπειτα δὲ
 διὰ τῶν γενικῶς σημαινομένων διαιρούμενα χαρακτηρί- 15
 ζεται. ἕκαστον γὰρ τῶν εἰδῶν ἦτοι οὐσία ἐστίν, ὥσπερ
 25 ὅταν λέγωμεν, τῶν ὄντων τὰ μὲν σώματά ἐστι, τὰ δὲ
 ἀσώματα, ἢ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ πρὸς τι ἢ ποῦ ἢ πότε, ἢ
 ποιεῖν ἢ πάσχειν. παντὸς οὐτινοσοῦν ἐπιστήμων τίς ἐστι,
 τούτου καὶ τὸν ὄρον ἀποδώσει, ὡς ὅ γε μὴ δυνάμενος
 λόγῳ περιλαβεῖν καὶ ὀρίσασθαι ὀτιοῦν, τούτου ἐπιστήμων

4. μέρη] εἶδη praemissum in L,
 sed punctis notatum.

20. θεωρεῖν] διαρεῖν Arceerius.

26. ἢ ποιὸν addidi ex L, om. V.

27. οὐτινοσοῦν] οὐ (οὐ Sylb.) τινος

οὖν L.

οὐκ ἂν ποτέ εἶη. ἐκ δὲ τῆς τοῦ ὅρου ἀγνοίας καὶ τὰς
πολλὰς ἀμφισβητήσεις γίνεσθαι καὶ τὰς ἀπάτας συμ-
20 βαίνει. εἰ γὰρ ὁ τὸ πρᾶγμα εἰδὼς ἔχει κατὰ διάνοιαν τὴν
εἰδησιν αὐτοῦ, δύναται δὲ καὶ λόγῳ σαφηνίσει ὁ διανο-
εῖται, ἢ δὲ τῆς διανοίας ἐρμηνεῖα ὅρος ἐστίν, ἀναγκαῖόν 5
ἐστὶ τὸν εἰδῶτα τὸ πρᾶγμα δύνασθαι αὐτοῦ καὶ τὸν ὅρον
ἀποδιδόναι.

21. Προσλαμβάνεται δὲ ὅροις καὶ ἡ διαφορὰ, σημείου
τάξις ἐπέχουσα τῷ ὄρω. τῷ γοῦν τοῦ ἀνθρώπου ὄρω τὸ
γελαστικὸν προστεθὲν ποιεῖ τὸ ὅλον ζῶον λογικόν, θνητὸν, 10
χερσαῖον, πεζόν, γελαστικόν. σημεῖα γὰρ ἐστὶ τὰ κατὰ
25 διαφορὰν προσαγόμενα τῷ ὄρω οἰκείων πραγμάτων, τὴν
δὲ φύσιν αὐτῶν τῶν πραγμάτων οὐκ ἐνδείκνυται. αὐτίκα
ιδίου ἀπόδοσίν φασιν εἶναι τὴν διαφορὰν. καὶ καθὸ τῶν
ἄλλων ἀπάντων διαφέρει τὸ ἔχον τὴν διαφορὰν, ὃ μόνω 15
ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος ἐν τοῖς ὅροις,
ἀνάγκη τὸ πρῶτον γένος ὡς ἀρχηγὸν καὶ ὑποστατὸν δεῖ
παραλαμβάνειν. ἐν μὲν οὖν τοῖς μακροτέροις ὅροις τὸ 927 P.
πλήθος τῶν εἰδῶν τῶν ἐξευρισκομένων διὰ τῶν δέκα
κατηγοριῶν, ἐν δὲ τοῖς ἐλάχιστοις τὰ προηγούμενα τῶν 20
30 προσεχῶν εἰδῶν ληφθέντα, τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν διαση-
μαίνει τοῦ πράγματος, ὃ δὲ ἐλάχιστος ἐκ τριῶν συνέ-
στηκεν, τοῦ γένους καὶ δυοῖν τῶν ἀναγκαιοτάτων εἰδῶν.
γίνεται δὲ τοῦτο διὰ συντομίαν. φαιμέν οὖν, ἄνθρωπός
ἐστὶ τὸ ζῶον γελαστικόν. τό τε ἐξαιρέτως συμβεβηκὸς 25
τῷ ὀριζομένῳ προσπαραληπτέον ἢ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν αὐτοῦ
ἢ τὸ ἴδιον ἔργον αὐτοῦ καὶ τοιούτων τιῶν ἄλλων. ἐξηγη-
τικὸς οὖν ὁ ὅρος ὢν τῆς τοῦ πράγματος οὐσίας περιλαβεῖν
μὲν ἀκριβῶς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ἀδυνατεῖ, διὰ δὲ
35 τῶν κυριωτάτων εἰδῶν τὴν δῆλωσιν τῆς οὐσίας ποιεῖται 30
καὶ σχεδὸν ἐν ποιότητι ὁ ὅρος τὴν οὐσίαν ἔχει.

ΚΕΦ. Ζ.

22. Τὰ ποιητικὰ τῆς ἐποχῆς αἷτια δύο ἐστὶν τὰ ἀνω-
 τάτω, ἐν μὲν τὸ πολύτροπον καὶ ἄστατον τῆς ἀνθρωπίνης
 γνώμης, ὅπερ γεννητικὸν εἶναι πέφυκεν τῆς διαφωνίας
 5 ἤτοι τῆς ἀλλήλων πρὸς ἀλλήλους ἢ τῆς ἑαυτῶν πρὸς
 ἑαυτοὺς, δεύτερον δὲ ἢ ἐν τοῖς οὖσι διαφωνία, ἢ καὶ
 εἰκότως ἐμπουητικὴ καθέστηκε τῆς ἐποχῆς. μήτε γὰρ
 πάσαις ταῖς φαντασίαις πιστεύειν δυνηθέντες διὰ τὴν
 μάχην μήτε πάσαις ἀπιστεῖν διὰ τὸ καὶ τὴν λέγουσαν 40
 10 πάσας ἀπίστους ὑπάρχειν ἐξ ἀπασῶν οὐσαν συμπερι-
 γράφεισθαι πάσαις, μήτε τισὶ μὲν πιστεύειν, τισὶ δὲ
 ἀπιστεῖν διὰ τὴν ἰσότητα, κατήχθημεν εἰς ἐποχὴν. τού-
 των δὲ αὐτῶν τῶν ἀρχικωτάτων τῆς ἐποχῆς τὸ μὲν
 ἀβέβαιον τῆς διανοίας γεννητικὸν ἐστὶ διαφωνίας, ἢ δὲ
 15 διαφωνία προσεχὲς αἷτιον τῆς ἐποχῆς, ὅθεν πλήρης μὲν
 ὁ βίος δικαστηρίων τε καὶ βουλευτηρίων καὶ ἐκκλησιῶν
 καὶ καθόλου τῆς περὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ καὶ κακὰ αἰρέ- 45
 σεως, ἅπερ ἠπορημένης ἐστὶ διανοίας καὶ πρὸς τῶν ἀντι-
 κειμένων πραγμάτων εἰς ἀσθένειαν μετοκλαζούσης τεκμή-
 20 ρια. πλήρεις δ' αἰ θῆκαι τῶν βιβλίων καὶ αἰ συντάξεις
 καὶ αἰ πραγματεῖαι τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασι
 καὶ πεπεικότων ἑαυτοὺς τὴν ἐν τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν γινώ-
 σκειν.

ΚΕΦ. Η.

23. Τρία ἐστὶ περὶ τὴν φωνὴν, τὰ τε ὀνόματα σύμ-
 βολα ὄντα τῶν νοημάτων κατὰ τὸ προηγούμενον, κατ'
 ἐπακολούθημα δὲ καὶ τῶν ὑποκειμένων, δεύτερον δὲ τὰ
 νοήματα ὁμοιώματα καὶ ἐκτυπώματα τῶν ὑποκειμένων 50

16. καὶ ἐκκλησιῶν addidi ex L : om. V.

18. τῶν Potterus. τὴν τῶν L.

ὄντα. ὅθεν ἅπασιν καὶ τὰ νοήματα τὰ αὐτὰ ἐστὶ διὰ τὸ 928 P.
 τὴν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ἅπασιν ἐγγίνεσθαι τύπω-
 σιν, οὐκέτι δὲ καὶ τὰ ὀνόματα διὰ τὰς διαλέκτους τὰς δια-
 332 S. φόρους. τρίτον δὲ τὰ ὑποκείμενα πράγματα, ἀφ' ὧν ἡμῖν
 τὰ νοήματα ἐντυποῦται. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα τῇ γραμ- 5
 ματικῇ εἰς τὰ καθολικὰ στοιχεῖα κδ' ἀνάγει· ὠρισμένα
 γὰρ χρῆ εἶναι τὰ στοιχεῖα· τῶν γὰρ καθ' ἕκαστα ἀπεί-
 ρων ὄντων μὴ εἶναι ἐπιστήμην, ἴδιον δὲ ἐπιστήμης καθο-
 λικοῖς ἐπερειδεσθαι θεωρήμασι καὶ ὠρισμένοις. ὅθεν τὰ
 καθ' ἕκαστα εἰς τὰ καθ' ὅλου ἀνάγεται. ἡ δὲ τῶν φιλο- 10
 5 σόφων πραγματεία περὶ τε τὰ νοήματα καὶ τὰ ὑποκείμενα
 καταγίνεται. ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ καθ' ἕκαστα ἄπειρα,
 στοιχεῖά τινα καὶ τούτων ἠυρέθη, ὑφ' ἧ πάν τὸ ζητού-
 μενον ὑπάγεται. καὶ εἰ μὲν φαίνοιτο ὑφ' ἑν τι ὑποδεδικὸς
 τῶν στοιχείων ἢ καὶ πλείω, ἀποφανούμεθα αὐτὸ εἶναι, εἰ 15
 δὲ πάντα διαφύγοι, μηδαμῇ εἶναι. τῶν λεγομένων τὰ
 μὲν μετὰ συμπλοκῆς λέγεται, ὡς τὸ “ἄνθρωπος τρέχει,”
 τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται, ὡς τὸ “ἄνθρωπος” καὶ
 ὡς τὸ “τρέχει” καὶ ὅσα λόγον οὐκ ἀποτελεῖ, ὃ δὴ τάλη-
 θὲς ἢ τὸ ψεῦδος ἔχει. τῶν δὲ ἄνευ συμπλοκῆς λεγομένων 20
 10 τὰ μὲν οὐσίαν σημαίνει, τὰ δὲ ποιόν, τὰ δὲ ποσόν, τὰ δὲ
 πρὸς τι, τὰ δὲ ποῦ, τὰ δὲ ποτέ, τὰ δὲ κείσθαι, τὰ δὲ ἔχειν,
 τὰ δὲ ποιεῖν, τὰ δὲ πάσχειν, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα τῶν ὄντων
 φασὲν τῶν ἐν ὕλῃ καὶ μετὰ τὰς ἀρχάς. ἐστὶ γὰρ λόγῳ
 θεωρητὰ ταῦτα, τὰ δὲ αὔλα νῶ μόνῳ ληπτὰ ἐστὶ κατὰ 25
 τὴν πρώτην ἐπιβολήν.

24. Τῶν δὲ ὑπὸ τὰς δέκα κατηγορίας ὑποτασσομένων
 τὰ μὲν καθ' αὐτὰ λέγεται, ὡς αἱ ἐννέα κατηγορίαι, τὰ δὲ

5. ἐντυποῦται] ἐντυποῦνται L.
 ib. τῇ γραμματικῇ] ἡ γραμματικῇ
 Hervetus.

12. ἐπεὶ Hervetus. ἐπὶ L.

13. εὔρεθη Heinsius. εὔρεθη L.

VOL. III.

17. μετὰ συμπλοκῆς—τὰ δὲ ad-
 didit Potterus e loco Aristotelis
 De categ. c. 2.

20. ἄνευ ex Aristotele. μετὰ L.

πρός τι. καὶ πάλιν τῶν ὑπὸ ταύτας τὰς δέκα κατηγορίας
 τὰ μὲν ἐστὶ συνώνυμα, ὡς βοῦς καὶ ἄνθρωπος, καθὸ ζῶον· 15
 ἐστὶ γὰρ συνώνυμα ὧν τό τε ὄνομα ἀμφοῖν κοινὸν τὸ
 ζῶον καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς, τουτέστιν ὁ ὄρος, τουτέστιν
 5 οὐσία ἔμψυχος· ἑτερόνυμα δὲ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκεί-
 μενον ἐν διαφόροις ἐστὶν ὀνόμασιν, οἷον ἀνάβασις καὶ
 929 P. κατάβασις· ὁδὸς γὰρ ἢ αὐτῆ, ἤτοι εἰς τὸ ἄνω ἢ εἰς τὸ
 κάτω· τὸ δ' ἄλλο εἶδος τῶν ἑτερονύμων, οἷον ἵππος καὶ
 μέλας, καὶ ὄνομα καὶ λόγον ἕτερον ἀλλήλων ἔχοντα μηδὲ
 10 τοῦ ὑποκειμένου κοινωοῦντα, ἕτερα δὲ λεκτέον οὐχ ἑτερώ-
 νυμα. πολυώνυμα δὲ τὰ τὸν μὲν λόγον τὸν αὐτὸν ἔχοντα, 20
 ὄνομα δὲ διάφορον ὡς ἄορ, ξίφος, φάσγανον. παρώνυμα
 δ' ἐστὶ τὰ παρά τι ἕτερον ὀνομασμένα, ὡς ἀπὸ τῆς
 ἀνδρείας ὁ ἀνδρεῖος. τὰ δὲ ὁμώνυμα τῷ αὐτῷ ὀνόματι
 15 χρώμενα, λόγον δὲ οὐ τὸν αὐτὸν ἔχοντα, οἷον ἄνθρωπος
 τό τε ζῶον καὶ ὁ γεγραμμένος. τῶν δὲ ὁμωνύμων τὰ μὲν
 ἀπὸ τύχης ὁμωνυμεί, ὡς Αἴας ὁ Λοκρὸς καὶ ὁ Σαλαμίνιος,
 τὰ δὲ ἀπὸ διανοίας, καὶ τούτων τὰ μὲν καθ' ὁμοιότητα, ὡς
 ἄνθρωπος τό τε ζῶον καὶ ὁ γεγραμμένος, τὰ δὲ κατὰ 25
 20 ἀναλογίαν, ὡς πόδες Ἰδης καὶ οἱ ἡμέτεροι πόδες διὰ τὸ
 κατωτέρω εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐνέργειαν, ὡς πούς πλοίου, δι'
 οὗ τὸ πλοῖον πλεῖ καὶ πούς ὁ ἡμέτερος, δι' οὗ κινούμεθα.
 λέγεται ὁμώνυμα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, ὡς τὸ
 βιβλίον καὶ τὸ σμιλίον ἱατρικὰ ἀπὸ τε τοῦ χρωμένου
 25 ἱατροῦ καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν λόγον τὸν ἱατρικόν.

ΚΕΦ. Θ.

25. Τῶν αἰτίων τὰ μὲν προκαταρκτικὰ, τὰ δὲ συνεκ-

20. πόδες Ἰδης] Hom. II. 18, 59.
 πάντες δ' ἐσσειόντο πόδες πολυπίδακος
 Ἰδης.

21. πούς] ποὺς L. utrobique.

23. λέγεται] Adde δέ.
 ib. ὡς τὸ βιβλίον Potterus. ὡς
 ἀπὸ τοῦ ἱατροῦ τὸ βιβλίον L.

τικὰ, τὰ δὲ συνεργὰ, τὰ δὲ ὧν οὐκ ἄνευ. προκαταρκτικὰ
 30 μὲν τὰ πρῶτως ἀφορμὴν παρεχόμενα εἰς τὸ γίνεσθαι τι,
 καθάπερ τὸ κάλλος τοῖς ἀκολάστοις τοῦ ἔρωτος· ὀφθὲν
 γὰρ αὐτοῖς τὴν ἐρωτικὴν διάθεσιν ἐμποιεῖ μόνον, οὐ μὴν
 κατηναγκασμένως. συνεκτικὰ δὲ ἄπερ συνωνύμως καὶ 5
 αὐτοτελῆ καλεῖται, ἐπειδὴπερ αὐτάρκως δι' αὐτοῦ ποιη-
 τικόν ἐστι τοῦ ἀποτελέσματος. ἐξῆς δὲ πάντα τὰ αἷτια
 ἐπὶ τοῦ μαθάνουτος δεικτέον. ὁ μὲν πατὴρ αἰτιόν ἐστι
 προκαταρκτικὸν τῆς μαθήσεως, ὁ διδάσκαλος δὲ συνεκτι-
 κόν, ἡ δὲ τοῦ μαθάνουτος φύσις συνεργὸν αἷτιον, ὁ δὲ 10
 35 χρόνος τῶν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει. αἷτιον δὲ κυρίως
 λέγεται τὸ παρεκτικόν τινος ἐνεργητικῶς, ἐπεὶ καὶ τὸν
 σίδηρον τμητικόν φάμεν εἶναι, οὐ μόνον ἐν τῷ τέμνειν,
 ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ τέμνειν. οὕτως οὖν καὶ τὸ παρεκτικόν
 ἄμφω σημαίνει καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν καὶ τὸ μηδέπω μὲν, 15
 δυνάμει δὲ κεκρημένον τοῦ ἐνεργῆσαι.

26. Οἱ μὲν οὖν σωμάτων, οἱ δ' ἄσωμάτων φασὶν εἶναι
 τὰ αἷτια, οἱ δὲ τὸ μὲν σῶμα κυρίως αἷτιόν φασι, τὸ δὲ
 ἄσώματον καταχρηστικῶς καὶ οἷον αἰτιωδῶς. ἄλλοι δ' 930 P.
 40 ἔμπαλιν ἀναστρέφουσι τὰ μὲν ἄσώματα κυρίως αἷτια λέ- 20
 γοντες, καταχρηστικῶς δὲ τὰ σώματα, οἷον τὴν τομὴν ἐν-
 ἔργειαν οὔσαν ἄσώματον εἶναι καὶ αἷτιαν εἶναι τοῦ τέμνειν
 ἐνεργείας οὔσης καὶ ἄσωμάτων καὶ τοῦ τέμνεσθαι ὁμοίως
 τῇ τε μαχαίρᾳ καὶ τῷ τεμνομένῳ σώμασιν οὔσιν. τὸ τίνων
 ἐστὶν αἷτιον λέγεται τριχῶς, τὸ μὲν ὅ ἐστιν αἷτιον, οἷον 25
 ὁ ἀνδριαντοποιὸς, ὁ δὲ οὐ ἐστὶν αἷτιον, τοῦ γίνεσθαι τὸν
 ἀνδριάντα, ὁ δὲ ᾧ ἐστὶν αἷτιον, ὥσπερ ἡ ὕλη· τῷ χαλκῷ
 45 γὰρ αἷτιός ἐστι τοῦ γίνεσθαι τὸν ἀνδριάντα. τὸ γίνεσθαι
 οὖν καὶ τὸ τέμνεσθαι τὰ οὐ ἐστὶν αἷτια ἐνέργειαι οὔσαι
 ἄσώματοί εἰσιν. εἰς ὃν λόγον κατηγορημάτων ἡ, ὥς τινες, 30

2. γίνεσθαι] γίγνεσθαι L.

5. συνωνύμως Sylb. συνώνυμα L.

6. αὐτοῦ Sylb. αὐτοῦ L.

λεκτῶν (λεκτὰ γὰρ τὰ κατηγορήματα καλοῦσιν Κλεάνθης καὶ Ἀρχέδημος) τὰ αἷτια, ἢ, ὅπερ καὶ μᾶλλον, τὰ μὲν κατηγορημάτων αἷτια λεχθήσεται, οἷον τὸ τέμνεται, οὐ πτώσις τὸ τέμνεσθαι, τὰ δ' ἀξιωμαίων, ὡς τὸ ναῦς
 5 γίνεται, οὐ πάλιν ἢ πτώσις ἐστὶ τὸ ναῦν γίνεσθαι· Ἀριστοτέλης δὲ προσηγορίαν, οἷον τῶν τοιούτων, οἰκίας, νεὼς, καύσεως, τομῆς. ἢ πτώσις δὲ ἀσώματος εἶναι ὁμο- 50
 λογεῖται· διὸ καὶ τὸ σόφισμα ἐκεῖνο οὕτως λύεται, ὃ λέγεις διέρχεταιί σου διὰ τοῦ στόματος, ὅπερ ἀληθές,
 10 οἰκίαν δὲ λέγεις, οἰκία ἄρα διὰ τοῦ στόματός σου διέρχεται, ὅπερ ψεῦδος· οὐδὲ γὰρ τὴν οἰκίαν λέγομεν σῶμα οὔσαν, ἀλλὰ τὴν πτώσιν ἀσώματος οὔσαν, ἧς οἰκία τυγχάνει.

27. Καὶ τὸν οἰκοδόμον οἰκοδομεῖν λέγομεν κατὰ τὴν 333 S.
 15 ἐπὶ τὸ γενησόμενον ἀναφοράν. οὕτως φημὲν χλαμύδα ὑφαίνεσθαι· τὸ γὰρ ποιοῦν ἐνεργείας δηλωτικὸν ὑπάρχει. οὐκ ἔστι δὲ ἑτέρου μὲν τὸ ποιοῦν, ἑτέρου δὲ τὸ αἷτιον, ἀλλὰ ταυτοῦ, τῆς χλαμύδος καὶ τῆς οἰκίας· καθ' ὃ γὰρ αἷτιος τοῦ γίνεσθαι, κατὰ τοῦτο καὶ ποιητικὸς ἐστὶ τοῦ
 20 γίνεσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ ἄρα αἷτιον καὶ ποιητικὸν καὶ δι' ὅ. καὶ εἰ μὲν τί ἐστὶν αἷτιον καὶ ποιητικὸν, τοῦτο πάντως 5
 ἐστὶ καὶ δι' ὃ, εἰ δὲ τί ἐστὶ δι' ὃ, οὐ πάντως τοῦτο καὶ αἷτιον. πολλὰ γοῦν ἐφ' ἐν ἀποτέλεσμα συντρέχει, δι' ἃ γίνεται τὸ τέλος, ἀλλ' οὐκ ἔστι πάντα αἷτια. οὐ γὰρ ἂν
 25 ἔτεκνοκτόνησεν Μήδεια, εἰ μὴ ὠργίσθη, οὐδ' ἂν ὠργίσθη, εἰ μὴ ἐζήλωσεν, οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ ἠράσθη, οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ μὴ Ἰάσων ἐπλευσεν εἰς Κόλχους, οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ Ἄργῳ κατεσκευάσθη, οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ τὰ ξύλα ἐκ τοῦ

3. τέμνεται — γίνεται Hervetus.
 τέμνεσθαι — γίνεσθαι L.

4. τὸ ναῦς Lowthius. τοῦ ναῦς L.

L.

11. οὐδὲ] οὔτε L.

25. ἔτεκνοκτόνησεν] Literas voc
 a m. rec. superscriptas habet

L.
 27. Κόλχους] Κολχούς L.

Πηλίου ἐτμήθη. ἐν τούτοις γὰρ ἅπασιν τοῦ δι' ὃ τυγχά- 931 P.
 10 νοντος οὐ πάντα τῆς τεκνοκτονίας αἷτια τυγχάνει, μόνη δὲ
 ἡ Μήδεια· διὸ τὸ μὴ κωλύον ἀνεύργητόν ἐστιν, διὸ οὐκ
 ἔστιν αἷτιον τὸ μὴ κωλύον, ἀλλὰ τὸ κωλύον. ἐν γὰρ
 τῷ ἐνεργεῖν καὶ δρᾶν τι τὸ αἷτιον νοεῖται. ἔτι τὸ μὴ 5
 κωλύον κεχώρισται τοῦ γινομένου, τὸ δὲ αἷτιον πρὸς τὸ
 γινόμενον. οὐκ ἂν οὖν εἴη αἷτιον τὸ μὴ κωλύον.

28. Διὰ τοῦτο γοῦν ἐπιτελεῖται, ὅτι τὸ δυνάμενον
 κωλύειν οὐ πάρεστιν. τετραχῶς τὸ αἷτιον λέγεται τὸ
 ποιοῦν ὡς ὁ ἀνδριαντοποιὸς, καὶ ἡ ὕλη ὡς ὁ χαλκός, 10
 15 καὶ τὸ εἶδος ὡς ὁ χαρακτήρ, καὶ τὸ τέλος ὡς ἡ τιμὴ
 τοῦ γυμνασιάρχου. τῶν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον ὁ χαλκὸς
 ἐπέχει πρὸς τὸ γενέσθαι τὸν ἀνδριάντα καὶ ὁμοίως ἐστὶν
 αἷτιον. πᾶν γὰρ οὐ χωρὶς οὐκ ἐνδεχόμενον γενέσθαι τὸ
 ἀποτέλεσμα κατὰ ἀνάγκην ἐστὶν αἷτιον, αἷτιον δὲ οὐχ 15
 ἀπλῶς. οὐ γὰρ ἐστὶ συνεκτικὸν τὸ οὐ μὴ ἄνευ, συνεργὸν
 δέ. πᾶν τὸ ἐνεργοῦν παρέχει τὸ ἀποτέλεσμα μετ' ἐπιτη-
 20 τηδειότητος τοῦ πάσχοντος· διατίθησι μὲν γὰρ τὸ αἷτιον,
 πάσχει δὲ ἕκαστον εἰς ὃ πέφυκέν τι παρεκτικῆς τῆς ἐπι-
 25 τηδειότητος οὔσης καὶ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπεχούσης. 20
 ἄπρακτον οὖν τὸ αἷτιον ἄνευ τῆς ἐπιτηδειότητος, οὐκ ἐστὶν
 δὲ αἷτια, ἀλλὰ συνεργός, ἐπεὶ πᾶν αἷτιον ἐν τῷ δρᾶν
 νοεῖται. αὐτὴν δὲ οὐκ ἂν ποιοίη ἡ γῆ, ὥστε οὐδὲ αἷτια
 ἂν εἴη ἑαυτῆς. καταγέλαστον δὲ τὸ λέγειν μὴ τὸ πῦρ
 αἷτιον τῆς καύσεως, ἀλλὰ τὰ ξύλα, μηδὲ τὴν μάχαιραν 25
 τῆς τομῆς, ἀλλὰ τὴν σάρκα, μηδὲ τοῦ καταπαλαισθῆναι
 τὸν ἀθλητὴν τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀντιπάλου, τὴν ἑαυτοῦ δὲ
 ἀσθένειαν. τὸ συνεκτικὸν αἷτιον οὐ δεῖται χρόνου· τὸ
 25 γὰρ καυτήριον ἅμα τῷ κατὰ τῆς σαρκὸς ἐπερείσθῆναι
 τὴν ἀλγηδόνα παρέχει. τῶν προκαταρκτικῶν τὰ μὲν 30

1. Πηλίου] πηλείου L.
 ib. δι' ὃ Syll. διὸ L.

3. κωλύον Potterus. κωλύον L.
 et bis deinceps.

χρόνου δέϊται, ἄχρις ἂν γένηται τὸ ἀποτελεσμα, τὰ δὲ οὐ δέϊται, ὡς ἡ πτώσις τοῦ κατάγματος. μή τι οὖν οὐ κατὰ στέρησιν χρόνου ἄχρονα λέγεται ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ μείωσιν, ὡς καὶ τὸ ἐξαίφνης, μηδὲ αὐτὸ χωρὶς χρό-
5 νου γενόμενον.

29. Πᾶν αἴτιον ὡς αἴτιον διανοία ληπτὸν τυγχάνει ἐπι-
τινος καὶ πρὸς τι νοεῖται, τινὸς μὲν ἀποτελέσματος,
καθάπερ ἡ μάχαιρα τοῦ τέμνειν, πρὸς τινι δὲ καθάπερ
τῷ ἐπιτηδείως ἔχοντι, καθάπερ τὸ πῦρ τῷ ξύλῳ· τὸν 30
10 ἀδάμαντα γὰρ οὐ καύσει. τὸ αἴτιον τῶν πρὸς τι κατὰ
γὰρ τὴν πρὸς ἕτερον νοεῖται σχέσιν, ὥστε δυοῖν ἐπιβάλλομεν,
ἵνα τὸ αἴτιον ὡς αἴτιον νοήσωμεν. ὁ αὐτὸς καὶ
περὶ τοῦ δημιουργοῦ καὶ ποιητοῦ λόγος καὶ πατρός. οὐκ
932 P. ἔστιν αὐτὸ τι ἑαυτοῦ αἴτιον οὐδὲ ἑαυτοῦ τις πατήρ, ἐπεὶ
15 τὸ πρῶτον γενήσεται δεύτερον, τό γε μὴν αἴτιον ἐνεργεῖ
καὶ διατίθησι· τὸ ὑπὸ τοῦ αἰτίου γενόμενον πάσχει καὶ
διατίθεται. οὐ δύναται δὲ τὸ αὐτὸ πρὸς ἑαυτῷ λαμβανό- 35
μενον ἐνεργεῖν ἅμα καὶ διατίθεσθαι, οὐδὲ υἱὸς εἶναι καὶ
πατήρ. καὶ ἄλλως τὸ αἴτιον τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γινομένου
20 προχρονεῖ κατὰ τὴν οὐσίαν, ὡς ἡ μάχαιρα τῆς τομῆς.
οὐ δύναται δὲ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ προχρονεῖν τῇ
ὑλῇ καθὸ αἰτίον ἐστίν, ἅμα καὶ ὑστερεῖν καὶ ὑστερο-
χρονεῖν, καθὸ τῆς αἰτίας ἐστὶν ἔργον. διαφέρει τε τὸ
εἶναι τοῦ γενέσθαι. οὕτως καὶ αἴτιον μὲν τοῦ γινομένου,
25 πατήρ δὲ υἱοῦ. οὐκ ἐνδέχεται γὰρ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ
αὐτὸ καὶ εἶναι ἅμα καὶ γίνεσθαι. οὐδὲν οὖν ἐστὶν ἑαυτοῦ 40
αἴτιον.

30. Ἀλλήλων οὐκ ἔστι τὰ αἴτια, ἀλλήλοις δὲ αἴτια.
ἡ γὰρ σπληνικὴ διάθεσις προὑποκειμένη οὐ πυρετοῦ
30 αἴτιος, ἀλλὰ τοῦ γίνεσθαι τὸν πυρετόν. καὶ ὁ πυρετὸς

7. μὲν scripsi pro μέντοι.

11. δυοῖν] δυεῖν L.

26. οὐδὲν] οὐθέν L.

προϋποκείμενος οὐ σπληνὸς, ἀλλὰ τοῦ αὔξεσθαι τὴν
 διάθεσιν. οὕτως καὶ αἱ ἀρεταὶ ἀλλήλαις αἴτιαι τῷ μὴ
 χωρίζεσθαι διὰ τὴν ἀντακολουθίαν, καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ψαλίδος
 λίθοι ἀλλήλοις εἰσὶν αἴτιοι τοῦ μένειν κατηγορήματος,
 ἀλλήλων δὲ οὐκ εἰσὶν αἴτιοι, καὶ ὁ διδάσκαλος δὲ καὶ ὁ 5
 45 μανθάνων ἀλλήλοις εἰσὶν αἴτιοι τοῦ προκόπτειν κατη-
 γορήματος. λέγεται δὲ ἀλλήλοις αἴτια ποτὲ μὲν τῶν
 αὐτῶν, ὡς ὁ ἔμπορος καὶ ὁ κάπηλος ἀλλήλοις εἰσὶν
 αἴτιοι τοῦ κερδαίνειν, ποτὲ δὲ ἄλλου καὶ ἄλλου, καθάπερ
 ἡ μάχαιρα καὶ ἡ σὰρξ· ἡ μὲν γὰρ τῇ σαρκὶ τοῦ τέμνει- 10
 σθαι, ἡ σὰρξ δὲ τῇ μαχαίρᾳ τοῦ τέμνειν. τὸ ὀφθαλμὸν
 ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς· ὁ μὲν γὰρ
 πλήξας τινὰ θανασίμως αἰτίος ἐστὶν αὐτῷ τοῦ θανάτου
 ἢ τὸ γίνεσθαι τὸν θάνατον, ἀντιπληγεὶς δὲ ὑπ' αὐτοῦ
 θανασίμως ἔσχεν αὐτὸν ἀνταίτιον, οὐ καθὼ ἐγένετο αὐτῷ 15
 50 αἴτιος, καθ' ἕτερον δέ. αἴτιος μὲν γὰρ αὐτῷ θανάτου
 γίνεται, οὐχ ὁ θάνατος δὲ τούτῳ πάλιν τὴν θανασίμην
 ἀντεπέθηκεν πληγὴν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τρωθεὶς, ὥστ' ἄλλου
 μὲν αὐτὸς γέγονεν αἴτιος, ἄλλον δὲ ἔσχεν αἴτιον, καὶ ὁ
 ἀδικήσας ἄλλου μὲν αἴτιος καθίσταται τοῦ ἀδικηθέντος, 20
 334 S. ὁ δὲ ἀντιτιμωρεῖσθαι κελεύων νόμος οὐκ ἀδικήματος,
 ἀλλὰ τῷ μὲν ἐκδικίας, τῷ δὲ παιδείας. ὥστε οὐκ ἀλλή-
 λων τὰ αἴτια ὡς αἴτια, ἀ δὲ ἐστὶν αἴτια.

31. Ἔτι ζητεῖται εἰ πολλὰ κατὰ σύνοδον ἐνὸς αἴτια
 γίνεται πολλά. οἱ γὰρ ἄνθρωποι συνελόντες αἰτιοί εἰσι 25
 τοῦ καθέλκεσθαι τὴν ναῦν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰ μὴ
 τι καὶ τὸ συναίτιον αἴτιον. ἄλλοι δὲ φασιν, εἰ πολλὰ
 5 αἴτια, κατ' ἰδίαν ἕκαστον ἐνὸς αἴτιον γίνεται. τοῦ γοῦν 933 P.
 εὐδαιμονεῖν ἐνὸς ὄντος αἴτιαι τυγχάνουσιν αἱ ἀρεταὶ πολ-
 λαὶ οὔσαι, καὶ τοῦ θερμαίνεσθαι καὶ τοῦ ἀλγεῖν ὁμοίως 30

πολλὰ τὰ αἷτια. μή τι οὖν αἱ πολλαὶ ἀρεταὶ μία ἐστὶ
κατὰ δύναμιν καὶ τὰ θερμαίνοντα καὶ τὰ ἀλγούντα, καὶ
τὸ πλήθος δὲ τῶν ἀρετῶν κατὰ γένος ἐν τυγχάνον ἐνὸς
αἷτιον γίνεται τοῦ εὐδαιμονεῖν. τῶ ὄντι δὲ προκαταρκτικὰ
5 μὲν αἷτια ἐνὸς γίνεται πλείονα κατὰ γένος καὶ κατ' εἶδος.
καὶ κατὰ γένος μὲν τοῦ νοσεῖν ὅπως οὖν, οἶον ψῦξις,
ἔκλυσις, κόπος, ἀπεψία, μέθη, κατ' εἶδος δὲ τοῦ πυρετοῦ. 10
τὰ δὲ συνεκτικὰ αἷτια κατὰ γένος μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ
κατ' εἶδος. τοῦ γὰρ εὐωδιάζεσθαι κατὰ γένος ἐνὸς ὄντος
10 πολλὰ τὰ αἷτια κατ' εἶδος, οἶον λιβανωτὸς, ρόδον, κρόκος,
στύραξ, σμύρνα, μύρον· τὸ γὰρ ρόδον οὐκ ἂν οὕτως εὐώδες
εἶη ὡς ἡ σμύρνα.

32. Τὸ δὲ αὐτὸ τῶν ἐναντίων αἷτιον γίνεται, ποτὲ μὲν
παρὰ τὸ μέγεθος τοῦ αἰτίου καὶ τὴν δύναμιν, ποτὲ δὲ
15 παρὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ πάσχοντος. παρὰ μὲν τὴν
ποῖαν δύναμιν ἢ αὐτὴ χορδὴ παρὰ τὴν ἐπίτασιν ἢ τὴν
ἄνεσιν ὄξυν ἢ βαρὺν ἀποδίδωσι τὸν φθόγγον, παρὰ δὲ 15
τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν πασχόντων τὸ μέλι γλυκάζει μὲν
τοὺς ὑγιαίνοντας, πικράζει δὲ τοὺς πυρέσσοντας, καὶ εἰς
20 καὶ ὁ αὐτὸς οἶνος τοὺς μὲν εἰς ὄργην, τοὺς δὲ εἰς διά-
χυσιν ἄγει, καὶ ὁ αὐτὸς ἥλιος τήκει μὲν τὸν κηρὸν,
ξηραίνει δὲ τὸν πηλόν. τῶν οὖν αἰτίων τὰ μὲν ἐστὶ
πρόδηλα, τὰ δὲ ἐπιλογισμῶ λαμβανόμενα, τὰ δὲ ἄδηλα,
τὰ δὲ ἀναλογισμῶ. καὶ τῶν ἀδηλῶν τὰ μὲν πρὸς καιρὸν
25 ἄδηλα κατὰ μὲν τινα καιρὸν ἀποκεκρυμμένα, κατὰ δὲ
τινα πάλιν ἐκδηλα βλεπόμενα, τὰ δὲ φύσει ἄδηλα τὰ 30
κατὰ μηδένα καιρὸν πρόδηλα γενέσθαι δυνάμενα. καὶ
τῶν μὲν φύσει τὰ μὲν καταληπτὰ, ἅπερ οὐκ ἄδηλά
τινες ἐκάλουν διὰ σημείων ἀναλογιστικῶς λάμβανόμενα,
30 καθάπερ ἢ συμμετρία τῶν λόγων θεωρητῶν πόρων, τὰ

6. ψῦξις] ψύξις L.

30. λόγῳ Potterus. λόγων L.

δὲ ἀκατάληπτα τὰ κατὰ μηδένα τρόπον ὑπὸ κατάληψιν
 πεσεῖν δυνάμενα, ἃ δὴ καὶ ἄδηλα ἐν τῷ καθάπαξ λέγε-
 σθαι, καὶ τὰ μὲν προκαταρκτικὰ, τὰ δὲ συνεκτικὰ, τὰ δὲ
 συναίτια, τὰ δὲ συνεργά. καὶ τὰ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν,
 25 τὰ δὲ τοῦ παρὰ φύσιν, τὰ δὲ νόσου, καὶ κατὰ τὸ ὑποβε- 5
 βηκὸς τὰ μὲν παθῶν, τὰ δὲ τοῦ μεγέθους αὐτῶν, τὰ δὲ
 χρόνων καὶ καιρῶν.

33. Τῶν μὲν οὖν προκαταρκτικῶν αἰρομένων μένει
 τὸ ἀποτέλεσμα, συνεκτικὸν δὲ ἔστιν αἷτιον, οὗ παρόντος
 μένει τὸ ἀποτέλεσμα καὶ αἰρομένου αἴρεται. τὸ δὲ συν- 10
 εκτικὸν συνωνύμως καὶ αὐτοτελὲς καλοῦσιν, ἐπειδὴ αὐτάρ- 934 P.
 κως δι' αὐτοῦ ποιητικὸν ἔστι τοῦ ἀποτελέσματος. εἰ δὲ
 τὸ αἷτιον αὐτοτελοῦς ἐνεργείας ἔστι δηλωτικόν, τὸ συν-
 30 ἐργὸν ὑπηρεσίαν σημαίνει καὶ τὴν σὺν ἐτέρῳ λειτουργίαν.
 εἰ μὲν οὖν μηδὲν παρέχεται, οὐδὲ συνεργὸν λεχθήσεται, 15
 εἰ δὲ παρέχεται, τούτου πάντως γίνεται αἷτιον οὗ καὶ
 παρέχεται, τουτέστιν τοῦ δι' αὐτοῦ γινομένου. ἔστιν οὖν
 συνεργὸν οὗ παρόντος ἐγίνετο τὸ ἀποτέλεσμα, προδήλως
 μὲν οὖν προδήλου, ἀδήλως δὲ ἀδήλου. καὶ τὸ συναίτιον
 δὲ ἐκ τοῦ γένους ἔστι τῶν αἰτίων, καθάπερ ὁ συστρα- 20
 τιώτης στρατιώτης καὶ ὁ συνέφηβος ἔφηβος. τὸ μὲν οὖν
 35 συνεργὸν αἷτιον τῷ συνεκτικῷ πρὸς τὴν ἐπίτασιν βοηθεῖ
 τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γινομένου, τὸ δὲ συναίτιον οὐκ ἐπὶ τῆς
 αὐτῆς ἔστιν ἐννοίας· δύναται γὰρ συναίτιον ὑπάρχειν,
 καὶ μὴ συνεκτικὸν αἷτιον ἢ τι. νοεῖται γὰρ σὺν ἐτέρῳ 25
 τὸ συναίτιον οὐδ' αὐτῷ δυναμένῳ κατ' ἰδίαν ποιῆσαι τὸ
 ἀποτέλεσμα αἷτιον ὃν σὺν αἰτίῳ. διαφέρει δὲ τοῦ συν-
 αιτίου τὸ συνεργὸν ἐν τῷ τὸ μὲν συναίτιον κατ' ἰδίαν
 μὴ ποιῶντος τὸ ἀποτέλεσμα παρέχειν, τὸ δὲ συνεργὸν

17. αὐτοῦ Potterus. αὐτοῦ L.

παρόντος, ἀδήλω I.

18. προδήλως μὲν οὖν προδήλου,
ἀδήλως Potterus. προδήλω μὲν οὖν

26. αὐτῷ Hervetus. αὐτῷ L.

ἐν τῷ κατ' ἰδίαν μὴ ποιεῖν, ἐτέρῳ δὲ προσερχόμενον τῷ
 κατ' ἰδίαν ποιοῦντι, συνεργεῖ αὐτῷ πρὸς τὸ σφοδρότατον
 γίνεσθαι τὸ ἀποτέλεσμα. μάλιστα δὲ τὸ ἐκ προκαταρτι- 40
 κοῦ συνεργὸν γεγονέναι τὴν τοῦ αἰτίου διατείνειν δύναμιν
 5 παρίστησιν.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

935 P

ΛΟΓΟΣ

ΤΙΣ 'Ο ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Cum Clementis Alexandrini egregius de *Salvabilitate divitum* libellus, qui per plura saecula interceiderat, et tandem Michaelis Ghislerii opera sub Origenis nomine, alieno prorsus loco editus (nimirum ejus *Commentario in prophetiam Jeremiae*, vol. 3. p. 262–282), tanquam etiamnum ineditus, ad paucorum notitiam pervenerit: porro cum deinceps *Auctario Graecorum Patrum* Combefisiano insertus inter scriptorum neotericorum quibuscum componebatur catervas vel adhuc delituerit: rem non ingratam litteratis futuram speravi, si efficerem ut melioribus, hoc est suis auspiciis tandem aliquando in publicum prodiret. Genuinum esse opus non tantum fidem faciunt scripti pondus et decus, sed et Eusebii Caesariensis testimonium, qui in *Historia sua ecclesiastica*, librum saepius laudat, et lib. III. cap. 23, ex eo solidas paginas descripsit; quae quidem in MS. Vaticano (cui unico exemplari, quantum adhuc novimus, opus hoc servatum debemus,) mutilae occurrebant, et ex Eusebio feliciter restituuntur. Mentio itidem tractatus hujus habetur in Hieronymi *Catalogo*; quinimo non solum eum laudat, sed ejusdem principium *Bibliothecae* suae inseruit Photius cod. III. Unde nullus superest dubitandi locus de libelli auctore et statu. Interim non abnuerim ultimam periodum, ὁ δὲ τοῦ παιδὸς etc., a librario adjectam, qui tractatum hunc pro homilia Origeniana vendidit, et proinde solemnem concionum clausulam finiendum censuit. Talia passim intentasse hoc hominum genus alibi a me, in opusculis Cypriano ascriptis, est observatum. Supervacuum fortasse non fuerit admonuisse in exemplari nonnullas fuisse lacunas, quae

lectorī moram facturae videbantur, quas nos vocibus quam paucissimis interpositis supplevimus. Sed ne adjectitia genuinis commiscerentur, quaecunquae a nobis interpolata fuerunt, unciis inclusimus. FELL.

1. Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμιστικοὺς λόγους τοῖς πλουσίοις
 δωροφοροῦντες οὐ μόνον κόλακες καὶ ἀνελεύθεροι δικαίως
 ἂν ἔμοιγε κρίνεσθαι δοκοῖεν, ὡς ἐπὶ πολλῶ προσποιού-
 μνοι χαρίσασθαι τὰ ἀχάριστα, ἀλλὰ καὶ ἄσεβεις καὶ
 5 ἐπίβουλοι ἄσεβεις μὲν, ὅτι παρέντες αἰνεῖν καὶ δοξάζειν
 τὸν μόνον τέλειον καὶ ἀγαθὸν θεὸν, “ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ
 δι’ οὗ τὰ πάντα καὶ εἰς ὃν τὰ πάντα,” περιάπτουσι τὸ
το. γέρας ἀνθρώποις ἕνασ..... βίῳ κυλινδο-
 μένοις, καὶ τὸ κεφάλαιον ὑποκειμένοις τῇ κρίσει τοῦ θεοῦ.
 10 ἐπίβουλοι δὲ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς περιουσίας καθ’ αὐτὴν
 ἱκανῆς οὔσης χαννῶσαι τὰς ψυχὰς τῶν κεκτημένων καὶ
 διαφθεῖραι καὶ ἀποστησαί τῆς ὁδοῦ, δι’ ἧς ἐπιτυχεῖν ἔστι
 σωτηρίας. οἱ δὲ προσεμπλήσσουσι τὰς γνώμας τῶν
 πλουσίων ταῖς ἡδοναῖς τῶν ἀμέτρων ἐπαίνων ἐπαίροντες,
 15 καὶ καθάπαξ τῶν ὅλων πραγμάτων πλὴν τοῦ πλούτου,
 936 P. δι’ ὃν θαυμάζονται, παρασκευάζοντες ὑπερφρονεῖν, τὸ δὴ
 τοῦ λόγου πῦρ ἐπὶ πῦρ μετοχετεύοντες, τύφῳ τύφον
 ἐπαντλοῦντες καὶ ὄγκον πλούτῳ προσανατιθέντες βαρεῖ

6. Rom. xi. 36.

8. τὸ το.] τὸ θεοπρεπέστατον Fellus. Poterat pari jure τὸ τιμιώτατον vel simile quid con-jicere.

ib. γέρας Combef. τέρας G. (i. e. codex Vaticanus, ex quo Ghislerius hanc commentationem edidit). γέρας προσνέμειν Prot rept. p. 50, 6. comparat Segarius.

ib. ἕνασ.] ἐναγεῖ καὶ βορβορώδει Fellus male: nam requiritur ἐν praepositio: unde Segarius ἐν ἀστάτῳ vel, si amplior sit lacuna, ἐν ἀσελγεί καὶ θηριώδει, ut θηριώδη καὶ ἀσελγῆ διαίταν dixit

Clemens p. 130, 16.

9. καὶ ante τὸ κεφάλαιον, quod om. G. in lacuna, addidit Segar. collata § 42. ἀπέβη γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης καὶ τὸ κεφάλαιον ληστής. Male τούτου ἔνεκα inseruerat Fellus.

13. προσεμπλήσσουσι] Infatuant vertit Segarius. προσεμπλήσσουσι Fellus. προσεπιλύουσι (laxiores reddunt) Combef.

17. πῦρ ἐπὶ πῦρ μετοχετεύοντες] Locutio Platonica, qua Clemens utitur in Paedag. 2. p. 178, 15. ubi videnda Potteri annotatio.

φύσει φορτίον βαρύτερον, οὐ μᾶλλον ἐχρῆν ἀφαιρεῖν καὶ περικόπτειν, ὡς σφαλεροῦ νοσήματος καὶ θανατηφόρου· τῷ γὰρ ὑψουμένῳ καὶ μεγαλυνουμένῳ ἀντίστροφος ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν μεταβολὴ καὶ πτώσις, ὡς ὁ θεῖος διδάσκει λόγος. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ φιλανθρωπότερον εἶναι τοῦ 5
θεραπεύειν τοὺς πλουτοῦντας ἐπὶ κακῷ τὸ συναίρεσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἅπαντα τὸν δυνατὸν τρόπον, τοῦτο μὲν ἐξαιτουμένους παρὰ θεοῦ τοῦ βεβαίως καὶ ἠδέως τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις τὰ τοιαῦτα προἰεμένον, τοῦτο δὲ λέγω διὰ τῆς χάριτος 10
τοῦ σωτῆρος ἰωμένους τὰς ψυχὰς αὐτῶν φωτίζοντας καὶ προσάγοντας ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας κτῆσιν, ἧς ὁ τυχὼν καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς λαμπρυνόμενος μόνος οὗτος βραβεῖον τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀναιρήσεται. δεῖται δὲ καὶ ἡ εὐχὴ ψυχῆς εὐρώστου καὶ λιπαρᾶς ἄχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας 15
τοῦ βίου συμμετρημένη καὶ πολιτεία διαθέσεως χρηστῆς καὶ νομίμου καὶ πάσαις ταῖς ἐντολαῖς τοῦ σωτῆρος ἐπεκτεινομένης.

2. Κινδυνεύει δὲ οὐχ ἀπλοῦν τι εἶναι τὸ αἴτιον τοῦ τὴν σωτηρίαν χαλεπωτέραν τοῖς πλουτοῦσι δοκεῖν ἢ τοῖς 20
ἀχρημάτοις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ποικίλον. οἱ μὲν γὰρ αὐτόθεν καὶ προχείρως ἀκούσαντες τῆς τοῦ σωτῆρος φωνῆς, ὅτι “ ῥᾶον κάμηλος διὰ τρήματος ῥαφίδος διεκδύσεται ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,” ἀπογνόντες ἑαυτοὺς ὡς οὐ βιωσόμενοι, τῷ κόσμῳ πάντα 25

3. Cf. Matth. xxiii. 12.

5. δοκεῖ] φαίνεται μακρῷ Fellus.

6. θεραπεύειν] θεραπεύειν ἀνέλευθέρως Fellus.

ib. πλουτοῦντας] πλουτοῦντας καὶ προσεπαυεῖν Fellus.

7. συναίρεσθαι] συναίρεσθαι λόγοις, καὶ Fellus male.

ib. αὐτοῖς] αὐτοῖς κατερ-

γάζεσθαι Fellus.

10. λέγω delevit Combef. λόγῳ conjecit Segaar.

23. Matth. xix. 24.

ib. τρήματος] Apud Matthaëum est τρυπήματος. Et sic apud Clementem ipsum Strom. 2, p. 440, 5.

25. ἀπογνόντες ἑαυτοὺς ὡς οὐ βιωσόμενοι] Hermae Mandat. 12, 6.

χαριζόμενοι καὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ὡς μόνης ἑαυτοῖς ὑπο-
 λειπομένης ἐκκρεμασθέντες ἀπέστησαν πλέον τῆς ἐκεῖ
 ὁδοῦ, μηκέτι πολυπραγμονήσαντες μήτε τίνας τοὺς πλου-
 σίους ὁ δεσπότης καὶ διδάσκαλος προσαγορεύει μήτε
 5 ὅπως τὸ ἀδύνατον ἐν ἀνθρώπῳ θεῶ δυνατὸν γίνεται.
 ἄλλοι δὲ τοῦτο μὲν συνῆκαν ὀρθῶς καὶ προσηκόντως,
 τῶν δὲ ἔργων τῶν εἰς τὴν σωτηρίαν ἀναφερόντων ὀλι-
 γωρήσαντες οὐ παρεσκευάσαντο τὴν δέουσαν παρασκευὴν
 εἰς τὸ τῶν ἐλπιζομένων τυχεῖν. λέγω δὲ ταῦτα ἐκάτερα
 10 ἐπὶ τῶν πλουσίων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ σωτήρος καὶ τῆς
 ἐπιφανοῦς σωτηρίας ἡσθημένων, τῶν δὲ ἀμυήτων τῆς ἀλη-
 θείας ὀλίγον μοι μέλει.

3. Χρὴ τοίνυν τοὺς φιλαλήθως καὶ φιλαδέλφως δια-
 κειμένους καὶ μήτε καταθρασυνομένους αὐθαδῶς τῶν
 15 πλουσίων κλητῶν μήτε αὖ πάλιν ὑποπίπτοντας αὐτοῖς
 διὰ οἰκείαν φιλοκέρδειαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐξαιρεῖν τῷ
 λόγῳ τὴν κενὴν ἀπόγνωσιν καὶ δηλοῦν μετὰ τῆς δεούσης
 937 P. ἐξηγήσεως τῶν λογίων τοῦ κυρίου διότι οὐκ ἀποκέκοπται
 τέλεον αὐτοῖς ἢ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,
 20 ἂν ὑπακούσωσι ταῖς ἐντολαῖς, εἴτ' ὑπὸ ταυμάτωσιν ὡς
 ἀδεῆς δεδίασι δέος καὶ ὅτι βουλομένους αὐτοὺς ὁ σωτὴρ
 ἀσμένως δέχεται, τότε καὶ προσδεικνύναι καὶ μυσταγω-
 γεῖν, ὅπως ἂν καὶ δι' οἶων ἔργων τε καὶ διαθέσεων ἐπαύ-

comparat Segaar. ἀπεγνωκότες τὴν
 ζωὴν (τῆς ζωῆς apud Antiochum)
 ἰμῶν.

5. θεῶ Fellus. ἢ G. quo ser-
 vato τὸ in τι mutabat Cariophy-
 lus.

11. ἀμυήτων (i. e. paganorum)
 Segaar. pro ἀνοήτων.

13. διακειμένους addidit Fellus.
 Lacunae paullo longioris signa po-
 suit G. ἔχοντας Segaar. ius.

14. αὐθαδῶς] Sic saepe in codi-
 cibus. Sed rectus accentus est

αὐθαδῶς, ut praecipiant gramma-
 tici veteres.

16. τῷ λόγῳ] De scriptura sacra
 intelligit Segaar. ius collatis s. 1,
 36.

17. κενὴν Combef. cum Carioph.
 κενὴν G.

20. εἴτ' ὑπὸ ταυμάτωσιν G. cor-
 rupte. ἴσ. εἴτ' ἐπιθανμάσαι vel ἐπι-
 τιμησαι margo G. εἴτα ὑποθημο-
 νεῦσαι Combef. εἰς ὑποθημοσύνην
 Segaar. ius parum probabiliter.

23. ἐπαύραυτο] ἐπαύρουτο Valc-

ραινο τῆς ἐλπίδος, ὡς οὐτ' ἀμηχάνου καθεστῶσης αὐτοῖς
 οὔτε τούναντιόν εἰκῆ περιγυνομένης, ἀλλ' ὄνπερ τρόπον
 ἔχει τὸ τῶν ἀθλητῶν, ἵνα μικρὰ καὶ ἐπὶ κήρα μεγάλοις
 καὶ ἀφθάρτοις παραβάλωμεν, τουτὶ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ ὁ κατὰ
 κόσμον πλουτῶν λογιζέσθω. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ μὲν ὅτι 5
 δυνήσεται νικᾶν καὶ στεφάνων τυγχάνειν ἀπελπίσας οὐδ'
 ὄλως ἐπὶ τὴν ἀθλησιν ἀπεγράψατο, ὁ δὲ ταύτην μὲν
 ἐμβαλόμενος τῇ γνώμῃ τὴν ἐλπίδα, πόρους δὲ καὶ τροφὰς
 καὶ γυμνάσια μὴ προσιέμενος προσφόρους ἀστεφάνωτος
 διεγένετο καὶ διήμαρτε τῶν ἐλπίδων. οὕτω τις καὶ τὴν 10
 ἐπίγειον ταύτην περιβεβλημένος περιβολὴν μήτε τὴν
 ἀρχὴν ἑαυτὸν ἀθλων τοῦ σωτήρος ἐκκηρυσσέτω, πιστός
 γε ὢν καὶ τὸ μεγαλεῖον συνορῶν τῆς τοῦ θεοῦ φιλαν-
 θρωπίας, μήτε μὴν αὐθις ἀνάσκητος καὶ ἀναγώνιστος
 μείνας ἀκονιτὶ κἀνιδρωτὶ τῶν στεφάνων τῆς ἀφθαρσίας 15
 ἐλπιζέτω μεταλαβεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ὑποβαλέτω φέρων γυμ-
 ναστῇ μὲν τῷ λόγῳ, ἀγωνοθέτῃ δὲ τῷ Χριστῷ, τροφή
 δὲ αὐτῷ καὶ ποτὸν γενέσθω τεταγμένον ἢ καινὴ διαθήκη
 τοῦ κυρίου, γυμνάσια δὲ ἐντολαί, εὐσχημοσύνη δὲ καὶ
 κόσμος αἱ καλαὶ διαθέσεις, ἀγάπη, πίστις, ἐλπίς, γνῶσις 20
 ἀληθείας, * * * πραότης, εὐσπλαγχνία, σεμνότης, ἵνα,
 ὅταν ἐσχάτῃ σάλπιγγι ὑποσημήνη, τοῦ δρόμου καὶ τῆς
 ἐντεῦθεν ἐξόδου, καθάπερ ἐκ σταδίου τοῦ βίου μετ' ἀγα-
 θοῦ τοῦ συνειδότος τῷ ἀθλοθέτῃ παραστῇ νικηφόρος
 ὠμολογημένος τῆς ἄνω πατρίδος ἄξιος, εἰς ἣν μετὰ στε- 25
 φάνων καὶ κηρυγμάτων ἀγγελικῶν ἐπανέρχεται.

ken. ad Herodot. p. 589, 7. ἐπαί-
 ραινο G. ἀντέχουτο vel ἐπαίρουτο
 ὑπὸ margo G. ἐπαίρουτο τὰ Com-
 bef. Quod in Ghislerii editione
 est ἐπαίραινο typhotetae error esse
 videtur pro ἐπαύραινο, quod re-
 stitui, ut ἐπαύρασθαι legitur s. 39.
 p. 957. quod Attici veteres ἐπαυ-

ρέσθαι dicebant.

11. τὴν ἀρχὴν] I. e. prorsus, ut
 monet Segarius.

18. Corinth. I ix. 24.

21. ἀληθείας * * *] ἀληθείας, ἐπι-
 εἰκεια Fellus.

22. τοῦ δρόμου—ἐξόδου] τὸν τοῦ
 δρόμου—ἐξόδου καιρὸν Segarius.

4. Δοίη τοίνυν ἡμῖν ὁ σωτὴρ ἐντεῦθεν ἀρξαμένοις
 τοῦ λόγου τάληθῆ καὶ τὰ πρόποντα καὶ τὰ σωτήρια
 συμβαλέσθαι τοῖς ἀδελφοῖς πρὸς τε τὴν ἐλπίδα πρῶτον
 αὐτὴν καὶ δεύτερον πρὸς τὴν τῆς ἐλπίδος προσαγωγὴν.
 5 ὁ δὲ χαρίζεται δεομένοις καὶ αἰτοῦντας διδάσκει καὶ λύει
 τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν ἀποσειέται τοὺς αὐτοὺς
 πάλιν εἰσάγων λόγους περὶ τῶν πλουσίων, ἐαυτῶν ἐρμη-
 νέας γινομένους καὶ ἐξηγητὰς ἀσφαλεῖς. οὐδὲν γὰρ οἶον
 αὐτῶν αὐθις ἀκοῦσαι τῶν ῥητῶν, ἄπερ ἡμᾶς ἐν τοῖς
 10 εὐαγγελίοις ἄχρι νῦν διατάρασσειν ἀβασανίστως καὶ διη-
 μαρτημένως ὑπὸ νηπιότητος ἀκρωμένους. “ἐκπορευομένῳ
 αὐτῷ εἰς ὁδὸν προσελθὼν τις ἐγονυπέτει λέγων, διδά-
 938 P. σκαλε ἀγαθὲ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ζῶν αἰώνιον κλη-
 ρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει, τί με λέγεις ἀγαθόν;
 15 οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ
 μοιχεύσης· μὴ φονεύσης· μὴ κλέψης· μὴ ψευδομαρτυ-
 ρήσης· μὴ ἀποστερήσης· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν
 μητέρα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, πάντα ταῦτα ἐφύ-
 λαξα. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν,
 20 ἔν σοι ὑστερεῖ, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι· πώλησον ὅσα
 ἔχεις καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ,
 καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ
 ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ πλούσιος ἔχων κτήματα
 πολλά. περιβλεψάμενος δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθη-
 25 ταῖς αὐτοῦ, πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσ-
 ελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; οἱ δὲ μαθηταὶ
 ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. πάλιν δὲ ὁ Ἰησοῦς
 ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς
 πεποιοτάς ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ

1. ἡμῖν Cariorphylus. ὑμῖν G.

9. ἡμᾶς] ὑμᾶς expressit Cario-
 rphylus.

11. Marc. x. 17 seqq.

18. ἐφύλαξα] ἐφυλαξάμην ἐκ νεό-
 τητος apud Marcum.20. πώλησον—] Conf. Strom. 3.
 p. 537, 5.

εἰσελθεῖν; εὐκολώτερον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς βελόνης κάμηλος εἰσελεύσεται ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο καὶ ἔλεγον, τίς οὖν δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν ὅτι παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, παρὰ θεῷ δυνατόν· πάντα γὰρ 5 δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ. ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, ἰδὲ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγει, ἀμὴν ὑμῖν λέγω, ὃς ἂν ἀφῆ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ χρήματα ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου μου, ἀπολήψεται ἑκατον- 10 ταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ οἰκίας καὶ ἀδελφούς μετὰ διωγμῶν, ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζῶῃ ἐστὶν αἰώνιος. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.”

5. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίῳ γέ- 15 γραπται, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν ἀνομολογουμένως ὀλίγον μὲν ἴσως ἑκασταχοῦ τῶν ῥημάτων ἐναλλάσσει, πάντα δὲ τὴν αὐτὴν τῆς γνώμης συμφωνίαν ἐπιδείκνυται. δεῖ δὲ σαφῶς εἰδότας ὡς οὐδὲν ἀνθρωπίνως ὁ σωτὴρ, ἀλλὰ πάντα θεία σοφία καὶ μυστικῇ διδάσκει τοὺς 20 ἑαυτοῦ, μὴ σαρκίνως ἀκροᾶσθαι τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένον νοῦν μετὰ τῆς ἀξίας ζητήσεως καὶ συνέσεως ἐρευνᾶν καὶ καταμανθάνειν. καὶ γὰρ τὰ ὑπ’ αὐτοῦ τοῦ κυρίου δοκοῦντα ἠπλώσθαι πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν ἠνιγμένως ὑπειρημένων οὐδὲν ἤττονος, ἀλλὰ πλείονος 25 ἔτι καὶ νῦν τῆς ἐπιστάσεως εὐρίσκεται δέοντα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς φρονήσεως ἐν αὐτοῖς ὑπερβολὴν. ὅπου δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ὑπ’ αὐτοῦ διοῖχθαι τοῖς ἔσω καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς βασιλείας τέκνοις ὑπ’ αὐτοῦ καλου- μένοις, ἔτι χρήζει φροντίδος πλείονος, ἥπου γε τὰ δόξαντα 30

16. τοῖς ἄλλοις] Matthaëum dicit et Lucam.

28. τοῖς ἔσω] I. e. *discipulis*.

μὲν ἀπλῶς ἐξενηνέχθαι καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ διηρωτημένα
 939 P. πρὸς τῶν ἀκουσάντων, εἰς ὅλον δὲ τὸ τέλος αὐτὸ τῆς
 σωτηρίας διαφερόντων, ἐσκεπασμένων δὲ θαυμαστῶ καὶ
 ὑπερουρανίῳ διανοίας βάθει οὐκ ἐπιπολαίως δέχεσθαι ταῖς
 5 ἀκοαῖς προσῆκεν, ἀλλὰ καθιέντας τὸν νοῦν ἐπ' αὐτὸ τὸ
 πνεῦμα τοῦ σωτήρος καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀπόρρητον.

6. Ἡρώτηται μὲν γὰρ ἡδέως ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτῆρ
 ἐρώτημα καταλληλότατον αὐτῶ, ἡ ζωὴ περὶ ζωῆς, ὁ
 σωτῆρ περὶ σωτηρίας, ὁ διδάσκαλος περὶ κεφαλαίου
 10 τῶν διδασκομένων δογμάτων, ἀλήθεια περὶ τῆς ἀληθινῆς
 ἀθανασίας, ὁ λόγος περὶ τοῦ πατρῷου λόγου, ὁ τέλειος
 περὶ τῆς τελείας ἀναπαύσεως, ὁ ἄφθαρτος περὶ τῆς
 βεβαίας ἀφθαρσίας. ἡρώτηται περὶ τούτων περὶ ὧν καὶ
 κατελήλυθεν, ἃ παιδεύει, ἃ διδάσκει, ἃ παρέχει, ἵνα δείξῃ
 15 τὴν τοῦ εὐαγγελίου ὑπόθεσιν, ὅτι δόσις ἐστὶν αἰωνίου
 ζωῆς. προεῖδε δὲ ὡς θεὸς καὶ ἃ μέλλει διερωτηθῆσεσθαι
 καὶ ἃ μέλλει τις αὐτῶ ἀποκρίνεσθαι. τίς γὰρ καὶ μᾶλλον
 ἢ ὁ προφήτης προφητῶν καὶ κύριος παντὸς προφητικῷ
 πνεύματος; κληθεὶς δὲ ἀγαθὸς ἀπ' αὐτοῦ πρώτου τοῦ
 20 ῥήματος τούτου τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ἐντεῦθεν καὶ τῆς
 διδασκαλίας ἄρχεται, ἐπιστρέφων τὸν μαθητὴν ἐπὶ τὸν
 θεὸν τὸν ἀγαθὸν καὶ πρῶτον καὶ μόνον ζωῆς αἰωνίου
 ταμίαν, ἣν ὁ υἱὸς δίδωσιν ἡμῖν παρ' ἐκείνου λαβὼν.

7. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον καὶ κορυφαίωτατον τῶν πρὸς
 25 τὴν ζωὴν μαθημάτων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εὐθύς ἐγκαταθέσθαι
 τῇ ψυχῇ δεῖ, γινῶναι τὸν θεὸν τὸν αἰώνιον καὶ δοτῆρα
 αἰωνίων καὶ πρῶτον καὶ ὑπέρτατον καὶ ἓνα καὶ ἀγαθὸν
 θεὸν κτήσασθαι διὰ γνώσεως καὶ καταλήψεως. αὕτη γὰρ
 ἄτρεπτος καὶ ἀσάλευτος ἀρχὴ καὶ κρηπίς ζωῆς ἐπιστήμη
 30 θεοῦ τοῦ ὄντως ὄντος καὶ τὰ ὄντα, τουτέστι τὰ αἰώνια,
 δωρουμένου, ἐξ οὗ καὶ τὸ εἶναι τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καὶ

τὸ μείναι λαβεῖν. ἡ μὲν γὰρ τούτου ἄγνοια θάνατός ἐστιν, ἡ δὲ ἐπίγνωσις αὐτοῦ καὶ οἰκείωσις καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ ἐξομοίωσις μόνη ζωή.

8. Τοῦτον οὖν πρῶτον ἐπιγνῶναι τῷ ζησομένῳ τὴν ὄντως ζωὴν παρακελεύεται, “ὃν οὐδεὶς ἐπιγινώσκει εἰ 5 μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ,” ἔπειτα τὸ μέγεθος τοῦ σωτήρος μετ’ ἐκείνου καὶ τὴν καινότητα τῆς χάριτος μαθεῖν, ὅτι δὴ κατὰ τὸν ἀπόστολον “ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο” καὶ οὐκ ἴσα τὰ διὰ δούλου πιστοῦ διδόμενα 10 τοῖς ὑπὸ τοῦ γνησίου υἱοῦ δωρουμένοις. εἰ γοῦν ἰκανὸς ἦν ὁ Μωσείως νόμος ζωὴν αἰώνιον παρασχεῖν, μάτην μὲν ὁ σωτὴρ αὐτὸς παραγίνεται καὶ πάσχει δι’ ἡμᾶς ἀπὸ γενέσεως μέχρι τοῦ σημείου τὴν ἀνθρωπότητα διατρέχων, μάτην δὲ ὁ πάσας πεποιηκὼς ἐκ νεότητος τὰς νομίμους 15 ἐντολὰς παρὰ ἄλλου ἤτι γονυπετῶν τὴν ἀθανασίαν. οὐδὲ 940 P. γὰρ πεπλήρωκε μόνον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἀπὸ πρώτης ἡλικίας ἀρξάμενος· ἐπεὶ καὶ τί μέγα ἢ ὑπερλαμπρον γῆρας ἄγονον ἀμαρτημάτων; ἀλλ’ εἴ τις ἐν σκιρτήματι νεοτησίῳ καὶ τῷ καύσῳ τῆς ἡλικίας παρ- 20 ἔχεται φρόνημα πεπανὸν καὶ πρεσβύτερον τοῦ χρόνου, θαυμαστὸς οὗτος ἀγωνιστὴς καὶ διαπρεπὴς καὶ τὴν γνώ-

1. μείναι] ἐκ τοῦ μὴ εἶναι margo G. μὴ εἶναι Fellus. Nihil mutandum esse docet Segarius.

3. ἐξομοίωσις Combef. ἐξομοίωσις G. haud dubie typhetae errore.

5. Matth. xi. 17.

8. Joann. i. 17.

ib. Μωσείως] Μωσέως G. hic et mox.

10. ἴσα margo G. pro eis. Epist. ad Hebr. 3, 5, 6. comparat Seguar.

12. Cf. Galat. ii. 21.

14. σημείου] σταυροῦ margo G. ut Ep. ad Philipp. 2, 8. γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Quem locum comparavit Combef. cui σημείου de meta, i. e. fine vitae, intelligendum esse videbatur. Quod sic dici non poterat. Nescibat Combef. σημείον a Patribus saepe de cruce dici: de quo videnda quae Segarius ad h. l. collegit.

15. μάτην δὲ—] Conf. Strom. 7. p. 880. POTT.

ib. Marc. x. 20.

μην πολιώτερος. ἀλλ' ὅμως οὗτος ὁ τοιοῦτος ἀκριβῶς
πέπεισται, διότι αὐτῷ πρὸς μὲν δικαιοσύνην οὐδὲν ἐνδεῖ,
ζωῆς δὲ ὅλως προσδεῖ· διὸ αὐτὴν αἰτεῖ παρὰ τοῦ δοῦναι
μόνου δυναμένου καὶ πρὸς μὲν τὸν νόμον ἄγει παρρησίαν,
5 τοῦ θεοῦ δὲ τὸν υἱὸν ἰκετεύει. ἐκ πίστεως εἰς πίστιν μετα-
τάσσεται, ὡς σφαλερῶς ἐν νόμῳ σαλεύων καὶ ἐπικινδύνως
ναυλοχῶν εἰς τὸν σωτήρα μεθορμίζεται.

9. Ὁ γοῦν Ἰησοῦς οὐκ ἐλέγχει μὲν αὐτὸν ὡς πάντα
τὰ ἐκ νόμου μὴ πεπληρωκότα, ἀλλὰ καὶ ἀγαπᾷ καὶ
10 ὑπερασπάζεται τῆς ἐν οἷς ἔμαθεν εὐπειθείας, ἀτελῆ δὲ
εἶναί φησιν ὡς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὡς οὐ τέλεια
πεπληρωκότα, καὶ νόμου μὲν ἐργάτην, ἀργὸν δὲ ζωῆς
ἀληθινῆς. καλὰ μὲν κάκεῖνα· τίς δ' οὐ φησιν; ἢ γὰρ
“ἐντολὴ ἀγία” ἄχρι παιδαγωγίας τινὸς μετὰ φόβου
15 καὶ προπαιδείας ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ νομοθεσίαν τὴν ἄκραν
καὶ χάριν προχωροῦσα, πλήρωμα δὲ νόμου Χριστὸς εἰς
δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι, οὐχὶ δὲ δούλους ποιῶν
ὡς δούλος, ἀλλὰ καὶ υἱὸς καὶ ἀδελφὸς καὶ συγκληρονό-
μους τοὺς ἐπιτελοῦντας τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς.

20 10. “Εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι.” οὐκ ἄρα πω τέλειος
ἦν· οὐδὲν γὰρ τελείου τελειότερον. καὶ θείως τὸ “εἰ
θέλεις” τὸ αὐτεξούσιον τῆς προσδιαλεγόμενης αὐτῷ ψυ-
χῆς ἐδήλωσεν. ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἦν ἡ αἴρεσις ὡς
ἐλευθέρῳ, ἐπὶ θεῷ δὲ ἡ δόσις ὡς κυρίῳ. δίδωσι δὲ βου-
25 λομένοις καὶ ὑπερεσπουδακόσι καὶ δεομένοις, ἢ οὕτως
ἴδιος αὐτῶν ἢ σωτηρία γένηται. οὐ γὰρ ἀναγκάζει ὁ
θεὸς, βία γὰρ ἐχθρὸν θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ζητοῦσι πορίζει
καὶ τοῖς αἰτοῦσι παρέχει καὶ τοῖς κρούουσιν ἀνοίγει. εἰ
θέλεις οὖν, εἰ ὄντως θέλεις καὶ μὴ ἑαυτὸν ἐξαπατᾷς, κτῆ-

14. Roman. vii. 12. Galat. iii. 24.

16. Roman. x. 4.

20. Matth. xix. 21.

σαι τὸ ἐνδέου. ἔν σοι λείπει τὸ ἐν τὸ μένον τὸ ἀγαθόν, τὸ ἤδη ὑπὲρ νόμον, ὅπερ νόμος οὐ δίδωσιν, ὅπερ νόμος οὐ χωρεῖ, ὃ τῶν ζώντων ἰδιόν ἐστιν. ἀμέλει ὃ πάντα τὰ τοῦ νόμου πληρώσας ἐκ νεότητος καὶ τὰ ὑπέρογκα φρουραξάμενος ἐν τούτῳ πραθῆναι τοῖς ὅλοις οὐ δεδύνηται, τὸ 5 τοῦ σωτήρος ἐξαίρετον, ἵνα λάβῃ ζῶν αἰώνιον, ἣν ἐπόθει, ἀλλὰ δυσχεράνας ἀπῆλθεν, ἀχθεσθεὶς τῷ παραγγέλματι 941 P. τῆς ζωῆς, ὑπὲρ ἧς ἰκέτευεν. οὐ γὰρ ἀληθῶς ζῶν ἠθέλεν, ὡς ἔφασκεν, ἀλλὰ δόξαν προαιρέσεως ἀγαθῆς μόνην περιεβάλλετο, καὶ περὶ πολλὰ μὲν οἴος τε ἦν ἀσχολεῖ- 10 σθαι, τὸ δὲ ἐν τὸ τῆς ζωῆς ἔργον ἀδύνατος καὶ ἀπρόθυμος καὶ ἀσθενὴς ἐκτελεῖν· ὁποῖόν τι καὶ πρὸς τὴν Μάρθαν εἶπεν ὁ σωτὴρ ἀσχολουμένην πολλὰ καὶ περιελκομένην καὶ ταρασσομένην διακουκῶς, τὴν δὲ ἀδελφὴν αἰτιωμένην, ὅτι τὸ ὑπηρετεῖν ἀπολιποῦσα τοῖς ποσὶν 15 αὐτοῦ παρακάθηται μαθητικὴν ἄγουσα σχολήν· “σὺ περὶ πολλὰ ταραύση, Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, καὶ οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ’ αὐτῆς.” οὕτω καὶ τούτου ἐκέλευε τῆς πολυπραγμοσύνης ἀφέμενον ἐνὶ προστετηκέναι καὶ προσκαθέζεσθαι τῇ χάριτι τοῦ ζῶν αἰώνιον 20 προτιθέντος.

11. Τί τοίνυν ἦν τὸ προτρεψάμενον αὐτὸν εἰς φυγὴν καὶ ποιῆσαν ἀπαντομολῆσαι τοῦ διδασκάλου, τῆς ἰκετείας, τῆς ἐλπίδος, τῆς ζωῆς, τῶν προπεπονημένων; πώλησον

1. τὸ μένον τὸ ἀγαθόν Cariophyllus. τὸν μὲν τὸ ἀγαθόν G. τὸ ὄντως ἀγαθόν vel τὸ μόνον ἀγαθόν Segarius.

5. πραθῆναι] περατώσαι margo G. πραθῆναι Combef. sic explicat ut sit “quasi venditum accipere universorum pretio, allusione ad margaritam evangelicam, cui impar quicquid est legalis observantiae. Quod recte rejecit Segaa-

rius, ipse corrigens cum Valckenario ἀποταγῆναι (valedicere), quo verbo utitur Clemens s. 14. 15. 24. Strom. 7. p. 880.

6. ἐπόθει Combef. ποθεῖς G.

13. πολλὰ] περὶ πολλὰ, ut paullo ante, Segarius.

16. Luc. x. 41.

17. ταραύση] ἐνὸς δὲ ἐστὶ χρεία e Luca recte addit Segarius.

τὰ ὑπάρχοντά σου. τί δὲ τοῦτό ἐστιν ; οὐχ ἂ προχείρως
 δέχονται τινες, τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἀπορριῖναι προσ-
 τάσσει καὶ ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τὰ δόγ-
 ματα περὶ χρημάτων ἐξορίσαι τῆς ψυχῆς, τὴν περὶ αὐτὰ
 5 πτοίαν καὶ νόσον, τὰς μερίμνας, τὰς ἀκάνθας τοῦ βίου,
 αἱ τὸ σπέρμα τῆς ζωῆς συμπνίγουσιν. οὔτε γὰρ μέγα
 καὶ ζηλωτὸν τὸ τηνάλλως ἀπορεῖν χρημάτων μὴ ἐπὶ
 λόγῳ ζωῆς· οὔτω μὲν γὰρ ἂν ἦσαν οἱ μηδὲν ἔχοντες
 μηδαμῆ, ἀλλὰ ἔρημοι καὶ μεταῖται τῶν ἐφ' ἡμέραν, οἱ
 10 κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐρριμμένοι πτωχοὶ, ἀγνοοῦντες δὲ θεὸν
 καὶ δικαιοσύνην θεοῦ κατ' αὐτὸ μόνον τὸ ἄκρως ἀπορεῖν
 καὶ ἀμηχανεῖν βίου καὶ τῶν ἐλαχίστων σπανίζειν, μακα-
 ριώτατοι καὶ θεοφιλέστατοι καὶ μόνοι ζῶν ἔχοντες αἰώ-
 νιον, οὔτε καινὸν τὰ ἀπείρασθαι πλοῦτον καὶ χαρίσασθαι
 15 πτωχοῖς ἢ πατρίσιν, ὃ πολλοὶ πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος
 καθόδου πεποιήκασιν, οἱ μὲν τῆς εἰς λόγους σχολῆς καὶ
 νεκρᾶς σοφίας ἔνεκεν, οἱ δὲ φήμης κενῆς καὶ κενοδοξίας,
 Ἐναξαγόραι καὶ Δημόκριτοι καὶ Κράτητες.

12. Τί οὖν ὡς καινὸν ἴδιον θεοῦ παραγγέλλει καὶ
 20 μόνον ζωοποιῶν, ὃ τοὺς προτέρους οὐκ ἔσωσεν ; τί δὲ
 ἐξαίρετόν τι ἢ καινὴ κτίσις, ὃ υἱὸς τοῦ θεοῦ, μηνύει καὶ
 διδάσκει ; οὐ τὸ φαινόμενον, ὅπερ ἄλλοι πεποιήκασιν,
 παρεγγυᾷ, ἀλλ' ἕτερόν τι διὰ τούτου σημαίνόμενον μεῖζον
 καὶ θεϊότερον καὶ τελειότερον, τὸ τὴν ψυχὴν αὐτὴν καὶ
 25 τὴν διάθεσιν γυμνῶσαι τῶν ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ πρόρριζα
 τὰ ἀλλότρια τῆς γνώμης ἐκτεμεῖν καὶ ἐκβαλεῖν. τοῦτο
 γὰρ ἴδιον μὲν τοῦ πιστοῦ τὸ μάθημα, ἄξιον δὲ τοῦ
 σωτῆρος τὸ διδάγμα. οἱ γὰρ τοι πρότερον καταφρονή-

6. οὔτε γὰρ—] Huic οὔτε post
 longam parenthesisin respondet in-
 fra οὔτε καινὸν τὸ ἀπείρασθαι etc..

15. πατρίσιν] πένησιν frustra
 Combef.

17. ἔνεκεν] εἶνεκεν G.

21. τι ἢ] ὅ τι ἢ Segarius.

25. τῶν ὑπὸ (ἀπὸ Combef. tacite)
 τῶν παθῶν] τῶν τοιοῦτων παθῶν margo
 G. τῶν ὑπόντων παθῶν Segarius.

σαντες τῶν ἐκτὸς τὰ μὲν κτήματα ἀφῆκαν καὶ παρα- 942P.
 πώλεσαν, τὰ δὲ πάθη τῶν ψυχῶν οἶμαι ὅτι καὶ προσ-
 επέτειναν. ἐν ὑπεροψίᾳ γὰρ ἐγένοντο καὶ ἀλαζονεία καὶ
 κενοδοξία καὶ περιφρονήσει τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὡς
 αὐτοί τι ὑπὲρ ἀνθρώπου ἐργασάμενοι. πῶς ἂν οὖν ὁ 5
 σωτῆρ παρήνει τοῖς αἰὲ βιωσομένοις τὰ βλάψοντα καὶ
 λυμανούμενα πρὸς τὴν ζωὴν, ἣν ἐπαγγέλλεται; καὶ γὰρ
 αὐτὸς κάκεινό ἐστι, δύναται τις ἀποφορτισάμενος τὴν κτήσιν
 οὐδὲν ἦττον ἔτι τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὄρεξιν τῶν χρημά-
 των ἔχειν ἐντετηκυῖαν καὶ συζῶσαν, καὶ τὴν μὲν χρήσιν 10
 ἀποβεβληκένας, ἀπορῶν δὲ ἅμα καὶ ποθῶν ἄπερ ἐσπά-
 θησε διπλῆ λυπεῖσθαι, καὶ τῇ τῆς ὑπηρεσίας ἀπουσία καὶ
 τῇ τῆς μετανοίας παρουσία. ἀνέφικτον γὰρ καὶ ἀμήχανον
 δεόμενον τῶν πρὸς τὸ βιοτεύειν ἀναγκαίων μὴ οὐ κατα-
 κλάσθαι τὴν γνώμην καὶ ἀσχολίαν ἄγειν ἀπὸ τῶν κρειτ- 15
 τόνων, ὅπως οὖν καὶ ὄθεν οὖν ταῦτα πειρώμενον ἐκπο-
 ρίζειν.

13. Καὶ πόσῳ χρησιμώτερον τὸ ἐναντίον ἱκανὰ κεκτη-
 μένον αὐτόν τε περὶ τὴν κτήσιν μὴ κακοπαθεῖν καὶ οἷς
 καθῆκεν ἐπικουρεῖν; τίς γὰρ ἂν κοινωνία καταλείποιο 20
 παρὰ ἀνθρώποις, εἰ μηδεὶς ἔχοι μηδέν; πῶς ἂν τοῦτο τὸ
 δόγμα πολλοῖς ἄλλοις καὶ καλοῖς τοῦ κυρίου δόγμασιν
 οὐχὶ φανερώς ἐναντιούμενον εὐρίσκοιτο καὶ μαχόμενον;
 “ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας,
 ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκη- 25
 νάς.” “κτῆσασθε θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου μήτε σὴς
 μήτε βρῶσις ἀφανίζουσι μήτε κλέπτει διορύσσουσι.” πῶς
 ἂν τις πεινῶντα τρέφοι καὶ διψῶντα ποτίζει καὶ γυμνὸν
 σκεπάσει καὶ ἄστεγον συνάγοι, ἢ τοῖς μὴ ποιήσασιν

8. αὐ Segaarius. ἂν G. typo-
 thetae errore.

24. Luc. xvi. 9.

26. Matth. vi. 19.

27. διορύσσουσι] διαρίσσουσι G.
 Recte Strom. 5. p. 578.

ib. Cf. Matth. xxv. 35.

ἀπειλεῖ πῦρ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, εἰ πάντων αὐτὸς ἕκαστος φθάνοι τούτων ὑστερῶν; ἀλλὰ μὴν αὐτὸς τε ἐπιξενουῖσθαι Ζακχαίῳ κελεύει καὶ Ματθαίῳ τοῖς πλουσίοις καὶ τελώναις, καὶ τὰ μὲν χρήματα αὐτοὺς οὐ κελεύει
 5 μεθεῖναι, τὴν δὲ δικαίαν κρίσιν ἐπιθεῖς καὶ τὴν ἄδικον ἀφελὼν καταλέγει. “σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν.” οὕτως τὴν χρεῖαν αὐτῶν ἐπαινεῖ, ὥστε καὶ μετὰ τῆς προσθήκης ταύτης τὴν κοινωνίαν ἐπιτάσσει, ποτίζειν τὸν διψῶντα,
 10 ἄρτον διδόναι τῷ πεινῶντι, ὑποδέχασθαι τὸν ἄστεγον, ἀμφιεννύναι τὸν γυμνόν. εἰ δὲ τὰς χρεῖας οὐχ οἶόν τε ἐκπληροῦν ταύτας μὴ ἀπὸ χρημάτων, τῶν δὲ χρημάτων ἀφίστασθαι κελεύει, τί ἂν ἕτερον εἴη ποιῶν ὁ κύριος ἢ τὰ αὐτὰ διδόναι τε καὶ μὴ διδόναι παραινῶν, τρέφειν τε καὶ
 15 μὴ τρέφειν, ὑποδέχασθαι καὶ ἀποκλείειν, κοινωνεῖν καὶ μὴ κοινωνεῖν, ὅπερ ἀπάντων ἀλογώτατον.

14. Οὐκ ἄρα ἀπορριπτέον τὰ καὶ τοὺς πέλας ὠφελούντα χρήματα· κτήματα γάρ ἐστι κτητὰ ὄντα καὶ
 943 P. χρήματα χρήσιμα ὄντα καὶ εἰς χρῆσιν ἀνθρώπων παρε-
 20 σκευασμένα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἃ δὴ παράκειται καὶ ὑποβέβληται καθάπερ ὕλη τις καὶ ὄργανα πρὸς χρῆσιν ἀγαθὴν τοῖς εἰδόσι. τὸ ὄργανον, εἰς χρῆ τεχνικῶς, τεχνικόν ἐστιν, εἰς ὑστερηῆς τῆς τέχνης, ἀπολαύει τῆς σῆς ἀμουσίας ὃν ἀναίτιον. τοιοῦτον καὶ ὁ πλοῦτος ὄργανόν ἐστι. δύνασαι
 25 χρῆσθαι δικαίως αὐτῷ, πρὸς δικαιοσύνην καθυπηρετεῖ· ἀδίκως τις αὐτῷ χρῆται, πάλιν ὑπηρετῆς ἀδικίας εὐρίσκεται· πέφυκε γὰρ ὑπηρετεῖν, ἀλλ’ οὐκ ἄρχειν. οὐ χρῆ

3. Luc. v. 29; xix. 9.

ib. Ματθαίῳ] συνδειπνεῖται addit Combef. frustra.

5. κρίσιν] κτήσιν margo G. χρῆσιν Klotzius. κρίσιν defendit Segariius.

12. μὴ] I. e. εἰ μὴ.

23. ἀμουσίας Segariius. ἀπουσίας G. ἀμαθίας margo G. ἀπαιδευσίας Combef.

25. καθυπηρετεῖ] καθ’ ὑπηρετεῖ G.

τοίνυν τὸ ἐξ ἑαυτοῦ μὴ ἔχον μήτε τὸ ἀγαθὸν μήτε τὸ κακὸν ἀναίτιον ὃν αἰτιῶσθαι, ἀλλὰ τὸ δυνάμενον καὶ καλῶς τούτοις χρῆσθαι καὶ κακῶς, ἀφ' ὧν ἂν ἔληται καθ' αὐτό. τοῦτο δέ ἐστι νοῦς ἀνθρώπου καὶ κριτήριον ἐλεύθερον ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῆς μεταχει- 5
ρίσεως τῶν δοθέντων, ὥστε μὴ τὰ κτήματά τις ἀφανίζέτω μᾶλλον ἢ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τὰ μὴ συγχωροῦντα τὴν ἀμείνω χρήσιν τῶν ὑπαρχόντων, ἵνα καλὸς καὶ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ τούτοις τοῖς χρήμασι χρῆσθαι δυνηθῇ καλῶς. τὸ οὖν ἀποτάξασθαι πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσι καὶ 10
πωλῆσαι πάντα τὰ ὑπάρχοντα τοῦτον τὸν τρόπον ἐκδεκ-
τέον ὡς ἐπὶ τῶν ψυχικῶν παθῶν εἰρημένον.

15. Ἐγὼ γοῦν κάκεινο φήσαιμι ἂν, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐντὸς ἐστὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ ἐκτὸς, κἂν μὲν ἢ ψυχὴ χρῆται καλῶς, καλὰ καὶ ταῦτα δοκεῖ, ἂν δὲ πονηρῶς, 15
πονηρά. ὁ κελεύων ἀπαλλοτριοῦν τὰ ὑπάρχοντα πότερον ταῦτα παραιτεῖται ὧν ἀναιρεθέντων ἔτι τὰ πάθη μένει, ἢ ἐκεῖνα μᾶλλον ὧν ἀναιρεθέντων καὶ τὰ κτήματα χρήσιμα γίνεται; εἰ τοίνυν ὁ ἀποβαλὼν τὴν κοσμικὴν περιουσίαν ἔτι δύναται πλουτεῖν τῶν παθῶν καὶ τῆς ὕλης μὴ 20
παρούσης (ἢ γάρ τοι διάθεσις τὸ αὐτῆς ἐνεργεῖ καὶ τὸν λογισμὸν ἄγχει καὶ πιέζει καὶ φλεγμαίνει ταῖς συντρόφοις ἐπιθυμίαις) οὐδὲν οὖν προύργου γέγονεν αὐτῷ πτωχεύειν χρημάτων πλουτοῦντι τῶν παθῶν. οὐ γὰρ τὰ ἀπόβλητα ἀπέβαλεν, ἀλλὰ τὰ ἀδιάφορα, καὶ τῶν μὲν 25
ὑπηρετικῶν ἑαυτὸν περιέκοψεν, ἐξέκαυσε δὲ τὴν ὕλην τῆς κακίας τὴν ἔμφυτον τῇ τῶν ἐκτὸς ἀπορίᾳ. ἀποτακτέον οὖν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς βλαβεροῖς, οὐχὶ τοῖς ἂν ἐπιστῆταί τις τὴν ὀρθὴν χρήσιν καὶ συνωφελεῖν

3. ἔληται Combef. ἔλκται typo-
theta in G.

16. πότερον Combef. πρότερον G.

24. τῶν παθῶν] διὰ τῶν παθῶν
margo G. inepte.

δυναμένοις. ὠφελεῖ δὲ τὰ μετὰ φρονήσεως καὶ σωφρο-
 σύνης καὶ εὐσεβείας οἰκονομούμενα, ἀπωστέα δὲ τὰ ἐπι-
 ζήμια, τὰ δὲ ἐκτὸς οὐ βλάπτει. οὕτως οὖν ὁ κύριος καὶ
 τὴν τῶν ἐκτὸς χρεῖαν εἰσάγει κελεύων ἀποθέσθαι οὐ τὰ
 944P. βιωτικά, ἀλλὰ τὰ τούτοις κακῶς χρώμενα· ταῦτα δ' ἦν
 5 τὰ τῆς ψυχῆς ἀρρωστήματα καὶ πάθη.

16. Ὁ τούτων πλοῦτος παρὼν μὲν ἅπασι θανατη-
 φόρος, ἀπολλύμενος δὲ σωτήριος. οὐδεὶ καθαρεύουσιν,
 τουτέστι πτωχεύουσιν καὶ γυμνῆν, τὴν ψυχὴν παρασχό-
 10 μενον οὕτως ἤδη τοῦ σωτήηρος ἀκούσαι λέγοντος “δεῦρο
 ἀκολούθει μοι.” ὁδὸς γὰρ αὐτὸς ἤδη τῷ καθαρῷ τὴν
 καρδίαν γίνεται, εἰς δὲ ἀκάθαρτον ψυχὴν θεοῦ χάρις οὐ
 παραδύεται, ἀκάθαρτος δὲ ἢ πλουτοῦσα τῶν ἐπιθυμιῶν
 καὶ ὠδίνουσα πολλοῖς ἔρωσι καὶ κοσμικοῖς. ὁ μὲν γὰρ
 15 ἔχων κτήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ οἰκίας ὡς
 θεοῦ δωρεὰς, καὶ τῷ γε διδόντι θεῷ λειτουργῶν ἀπ' αὐτῶν
 εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν καὶ εἰδὼς ὅτι ταῦτα κέκτηται διὰ
 τοὺς ἀδελφούς μᾶλλον ἢ ἑαυτὸν, καὶ κρείττων ὑπάρχων
 τῆς κτήσεως αὐτῶν μὴ δοῦλος ὧν κέκτηται μηδὲ ἐν τῇ
 20 ψυχῇ ταῦτα περιφέρων, μηδὲ ἐν τούτοις ὀρίζων καὶ περι-
 γράφων τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, ἀλλὰ τι καὶ καλὸν ἔργον καὶ
 θεῖον αἰεὶ διαπονῶν, καὶ ἀποστερηθῆναι δέη ποτὲ τούτων,
 δυνάμενος ἴλεω τῇ γνώμῃ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν
 ἐνεγκεῖν ἐξ ἴσου, καθάπερ καὶ τὴν περιουσίαν. οὗτος ὁ
 25 μακαριζόμενος ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ πτωχὸς τῷ πνεύματι
 καλούμενος κληρονόμος ἔτοιμος οὐρανοῦ βασιλείας οὐ
 πλοῦσιος ζῆσαι μὴ δυνάμενος.

17. Ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ τὸν πλοῦτον φέρων καὶ ἀντὶ
 θεοῦ πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ χρυσὸν φέρων ἢ ἀργῶν

10. Marc. x. 21.

25. Matth. v. 3.

16. γε Segarius. τε G.

26. οὐρανοῦ Segarius. οὐρα-

19. μηδὲ — μηδέ] Probabilius νοῦ G.

μήτε—μήτε.

καὶ τὴν κτῆσιν ἄμετρον αἰὲ ποιῶν καὶ ἐκάστοτε τὸ πλέον βλέπων κάτω νενευκῶς καὶ τοῖς τοῦ κόσμου θηράτροις πεπεδημένος γῆ ὦν καὶ εἰς γῆν ἄπελευσόμενος, πόθεν δύναται βασιλείας οὐρανῶν ἐπιθυμῆσαι καὶ φροντίσαι, ἄνθρωπος οὐ καρδίαν, ἀλλὰ ἄγρον ἢ μέταλλον φορῶν, 5 ἐν τούτοις εὐρεθησόμενος ἐπάναγκες ἐν οἷς εἴλετο; ὅπου γὰρ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτοῦ. θησαυροὺς δέ γε ὁ κύριος οἶδε διττοὺς, τὸν μὲν ἀγαθόν, “ὁ” γὰρ “ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν,” τὸν δὲ πονηρὸν, “ὁ” 10 γὰρ “κακὸς ἐκ τοῦ κακοῦ θησαυροῦ προφέρει τὸ κακόν, ὅτι ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.” ὥσπερ οὖν θησαυρὸς οὐχ εἷς παρ’ αὐτῷ, καθὼ καὶ παρ’ ἡμῖν, ὁ τὸ αἰφνίδιον μέγα κέρδος ἐν εὐρέσει διδούς, ἀλλὰ καὶ δευτέρος ὁ ἀκερδῆς καὶ ἄζηλος καὶ δύσκτητος καὶ 15 ἐπιζήμιος, οὕτω καὶ πλούτος ὁ μὲν τις ἀγαθῶν, ὁ δὲ κακῶν, εἴ γε τὸν πλούτον καὶ τὸν θησαυρὸν οὐκ ἀπρητημένους ἴσμεν ἀλλήλων τῇ φύσει. καὶ ὁ μὲν τις πλούτος κτητὸς ἂν εἴη καὶ περίβλητος, ὁ δὲ ἄκτητος καὶ ἀπόβλητος, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ πτωχεία μακαριστὴ μὲν ἢ 20 πνευματικῇ. διὸ καὶ προσέθηκεν ὁ Ματθαῖος “μακάριοι οἱ πτωχοί,” πῶς; “τῷ πνεύματι.” καὶ πάλιν “μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ” οὐκοῦν ἄθλιοι οἱ ἐναντίοι πτωχοὶ, θεοῦ μὲν ἄμοιροι, ἀμοιρότεροι δὲ τῆς ἀνθρωπίνης κτήσεως, ἄγευστοι δὲ δικαιο- 25 σύνης θεοῦ.

18. Ὡστε τοὺς πλουσίους μαθητικῶς ἀκουστέον, τοὺς

1. πλέον scripsi pro πλείον.

6. ἐν τούτοις post καρδίαν transponit Segaar.

7. Matth. vi. 21.

9. Ibid. xii. 35.

13. καθὼ καὶ παρ’ ἡμῖν] καθὼ ἀγαθὸς μὲν margo G. Frustra, ut

ostendit Combef.

21. Matth. v. 3.

22. Ibid. v. 6.

27. μαθητικῶς scripsi pro μαθηματικῶς. μεμαθηκότως et alia valde improbabilia coniecerunt Combef. et Segariis.

δυσκόλως εἰσελευσομένους εἰς τὴν βασιλείαν, μὴ σκαιῶς
 μηδὲ ἀγροίκως μηδὲ σαρκικῶς. οὐ γὰρ οὕτως λέλεκται
 οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἑκτὸς ἢ σωτηρία οὔτε εἰ πολλὰ οὔτε εἰ
 ὀλίγα ταῦτα ἢ μικρὰ ἢ μεγάλα ἢ ἔνδοξα ἢ ἄδοξα ἢ εὐδό-
 5 κιμα ἢ ἀδόκιμα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, πίστει καὶ
 ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ καὶ φιλαδελφία καὶ γνώσει καὶ πραότητι
 καὶ ἀτυφία καὶ ἀληθείᾳ, ὧν ἄθλον ἢ σωτηρία. οὐδὲ γὰρ
 διὰ κάλλος σώματος ζήσεται τις ἢ τοῦναντίον ἀπολείται,
 ἀλλ' ὁ μὲν τῷ δοθέντι σώματι ἀγνώως καὶ κατὰ θεὸν χρώ-
 10 μενος ζήσεται, ὁ δὲ φθειρῶν τὸν ναὸν θεοῦ φθαρήσεται.
 δύναται δέ τις καὶ αἰσχυρὸς ἀσελγαίνειν καὶ καλὸς σωφρο-
 νεῖν, οὐδὲ ἰσχυρὸς καὶ σώματος μέγεθος ζῶποιοεῖ οὐδὲ τῶν
 μελῶν οὐδὲν ἀπολλύει, ἀλλ' ἢ τούτοις ψυχὴ χρωμένη τὴν
 αἰτίαν ἐφ' ἑκάτερα παρέχεται. ὑπόφερε γοῦν, φησὶ, παιό-
 15 μενος τὸ πρόσωπον, ὅπερ δύναται καὶ ἰσχυρὸς τις ὧν καὶ
 εὐεκτήων ἐπακούσαι καὶ πάλιν ἀσθενικός τις ὧν ἀκρασία
 γνώμης παραβῆναι. οὕτω καὶ ἄπορός τις αὖ καὶ ἄβιος
 εὐρεθείη ποτ' ἂν μεθύων ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ χρήμασι
 πλούσιος, νήφων καὶ πτωχεύων ἡδονῶν, πεπεισμένος,
 20 συνετὸς, καθαρὸς, κεκολασμένος. εἰ τοίνυν ἐστὶ τὸ ζησό-
 μενον μάλιστα καὶ πρῶτον ἢ ψυχὴ καὶ περὶ ταύτην
 ἀρετὴ μὲν φυομένη σώζει, κακία δὲ θανατοῖ, δῆλον ἤδη
 σαφῶς ὅτι αὐτὴ καὶ πτωχεύουσα ὧν τις ὑπὸ πλούτου
 διαφθείρει σώζεται, καὶ πλουτοῦσα τούτων ὧν ἐπιτίρβει
 25 πλοῦτος θανατοῦται, καὶ μηκέτι ζητῶμεν ἀλλαχοῦ τὴν
 αἰτίαν τοῦ τέλους πλὴν ἐν τῇ τῆς ψυχῆς καταστάσει καὶ
 διαθέσει πρὸς τε ὑπακοὴν θεοῦ καὶ καθαρότητα πρὸς τε
 παράβασιν ἐντολῶν καὶ κακίας συλλογῆν.

2. σαρκικῶς] σαρκίνως supra p. Corinth. II xi. 20.

385, 21.

10. Corinth. I iii. 17.

13. οὐδὲν (οὐδὲ G.)] οὐδένεια Seg-
gaarius.

14. Matth. v. 39. Luc. vi. 29.

23. ὧν ἂν—διαφθείρει G. Aut de-
lendum ἂν aut διαφθείρη scriben-
dum. διαφθείρηται Segarius.

ib. πλούτου Combef. τούτου G.

ὑπόντων διαφθαρείη margo G.

19. Ὁ μὲν ἄρα ἀληθῶς καὶ καλῶς ἐστὶν ὁ τῶν ἀρετῶν πλούσιος καὶ πάσῃ τύχῃ χρῆσθαι ὁσίως καὶ πιστῶς δυνάμενος, ὁ δὲ νόθος πλούσιος ὁ κατὰ σάρκα πλουτῶν καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἔξω κτῆσιν μετενηνοχῶς τὴν παρερχομένην καὶ φθειρομένην, καὶ ἄλλοτε ἄλλου γινομένην καὶ 5 ἐν τῷ τέλει μηδενὸς μηδαμῆ. πάλιν αὖ κατὰ τὸν αὐτὸν 946P. τρόπον καὶ γνήσιος πτωχὸς καὶ νόθος ἄλλος πτωχὸς καὶ ψευδώνυμος, ὁ μὲν κατὰ πνεῦμα πτωχὸς τὸ ἴδιον, ὁ δὲ κατὰ κόσμον τὸ ἀλλότριον. τῷ δὲ κατὰ κόσμον πτωχῷ καὶ πλουσίῳ κατὰ τὰ πάθη ὁ κατὰ πνεῦμα πτωχὸς καὶ 10 κατὰ θεὸν πλούσιος, ἀπόστηθι, φησὶ, τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ ψυχῇ σου κτημάτων ἀλλοτριῶν, ἵνα καθαρὸς τῇ καρδίᾳ γενόμενος ἴδῃς τὸν θεόν, ὅπερ καὶ δι' ἐτέρας φωνῆς ἐστὶν, εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. καὶ πῶς αὐτῶν ἀποστήσῃς; πωλήσας. τί οὖν; χρήματα ἀντὶ κτη- 15 μάτων λάβῃς; ἀντίδοσιν πλούτου πρὸς πλοῦτον ποιησάμενος, ἐξαργυρίσας τὴν φανερὰν οὐσίαν; οὐδαμῶς, ἀλλὰ ἀντὶ τῶν προτέρων ἐνυπαρχόντων τῇ ψυχῇ, ἣν σῶσαι ποθεῖς, ἀντισταγόμενος ἕτερον πλοῦτον θεοποιὸν καὶ ζωῆς χορηγὸν αἰωνίου τὰς κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διαθέσεις, 20 ἀνθ' ὧν σοι περιέσται μισθὸς καὶ τιμὴ διηνεκῆς σωτηρία καὶ αἰώνιος ἀφθαρσία. οὕτω καλῶς πωλεῖς τὰ ὑπάρχοντα, τὰ πολλὰ καὶ περισσὰ καὶ ἀποκλείοντά σοι τοὺς οὐρανοὺς, ἀντικαταλασσόμενος αὐτῶν τὰ σῶσαι δυνάμενα. ἐκεῖνα ἐχέτωσαν οἱ σάρκινοι πτωχοὶ καὶ τούτων δεόμενοι, 25 σὺ δὲ τὸν πνευματικὸν πλοῦτον ἀντιλαβὼν ἔχῃς ἂν ἤδη θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς.

20. Ταῦτα μὴ συνιείς κατὰ τρόπον ὁ πολυχρήματος καὶ ἔννομος ἄνθρωπος μηδὲ ὅπως ὁ αὐτὸς καὶ πτωχὸς δύναται εἶναι καὶ πλούσιος καὶ ἔχειν τε χρήματα καὶ μὴ 30

10. πτωχὸς Segarius. οὐ πτωχὸς θεὸν πλουσίῳ scripserat Combef.
G. οὐ κατὰ πνεῦμα πτωχῷ καὶ κατὰ 11. φησὶ addidit margo G.

ἔχειν, καὶ χρῆσθαι τῷ κόσμῳ καὶ μὴ χρῆσθαι, ἀπῆλθε
 στυγνὸς καὶ κατηφῆς λιπὼν τὴν τάξιν τῆς ζωῆς, ἧς ἐπι-
 θυμῆν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τυχεῖν ἠδύνατο, τὸ δύσκολον
 ποιήσας ἀδύνατον αὐτὸς ἑαυτῷ. δύσκολον γὰρ ἦν μὴ
 5 περιάγεσθαι μηδὲ καταστρέφεσθαι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν
 προσόντων ἀβρῶν τῷ προδῆλῳ πλούτῳ καὶ ἀνθρώπων
 γοητευμάτων, οὐκ ἀδύνατον δὲ καὶ ἐν τούτῳ λαβέσθαι
 σωτηρίας, εἴ τις ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ πλούτου ἐπὶ
 τὸν νοητὸν καὶ θεοδίδακτον μεταγάγοι καὶ μάθοι τοῖς
 10 ἀδιαφόροις χρῆσθαι καλῶς καὶ ἰδίως καὶ ὡς ἂν εἰς ζῶν
 αἰώνιον ὀρμῶτο. καὶ οἱ μαθηταὶ δὲ τὸ πρῶτον μὲν καὶ
 αὐτοὶ περιδεεῖς καὶ καταπληγεῖς γεγόνασιν. ἀκούσαντες
 τί δήποτε; ἄρά γε ὅτι χρήματα καὶ αὐτοὶ ἐκέκτηντο
 πολλά; ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ δικτύδια καὶ ἄγκιστρα
 15 καὶ τὰ ὑπηρετικά σκαφίδια ἀφήκαν πάλαι, ἅπερ ἦν αὐτοῖς
 μόνα. τί οὖν φοβηθέντες λέγουσι “τίς δύναται σωθῆ-
 ναι;” καλῶς ἤκουσαν καὶ ὡς μαθηταὶ τοῦ παραβολικῶς
 καὶ ἀσαφῶς λεχθέντος ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ ἦσθοντο τοῦ
 947 P. βάθους τῶν λόγων. ἔνεκα μὲν οὖν χρημάτων ἀκτημο-
 20 σύνης εὐέλπιδες ἦσαν πρὸς σωτηρίαν, ἐπειδὴ δὲ συν-
 ἦδσαν ἑαυτοῖς μήπω τὰ πάθη τέλεον ἀποτιθεμένοις,
 “ἀρτιμαθεῖς γὰρ ἦσαν καὶ νεωστὶ πρὸς τοῦ σωτῆρος
 ἠνδρολογημένοι” περισσῶς ἐξεπλήττοντο καὶ ἀπεγίνωσκον
 ἑαυτοὺς οὐδέν τι ἦττον ἐκείνου τοῦ πολυχρημάτου καὶ
 25 δεινῶς τῆς κτήσεως περιεχομένου, ἦν γε προέκρινε ζωῆς
 αἰωνίου. ἄξιον οὖν ἦν τοῖς μαθηταῖς φόβου παντὸς, εἰ
 καὶ ὁ χρήματα κεκτημένος καὶ ὁ τῶν παθῶν ἔγκυος
 ὢν ἐπλούτουν καὶ αὐτοὶ παραπλησίως ἀπελαθήσονται
 οὐρανῶν· ἀπαθῶν γὰρ καὶ καθαρῶν ψυχῶν ἔστιν ἡ
 30 σωτηρία.

16. Marc. x. 26.

21. ἀποτιθεμένοις] ἀποθεμένοις Segariius.

21. Ὁ δὲ κύριος ἀποκρίνεται “ διότι τὸ ἐν ἀνθρώποις ἀδύνατον δυνατὸν θεῷ.” πάλιν καὶ τοῦτο μεγάλης σοφίας μεστόν ἐστιν, ὅτι ὁ καθ’ αὐτὸν μὲν ἀσκῶν καὶ διαπονούμενος ἀπάθειαν ἄνθρωπος οὐδὲν ἀνύει, ἐὰν δὲ γένηται δῆλος ὑπερεπιθυμῶν τούτου καὶ διεσπουδακῶς, τῇ προσ- 5 θήκῃ τῆς παρὰ θεοῦ δυνάμεως περιγίνεται. βουλομέναις μὲν γὰρ ὁ θεὸς ταῖς ψυχαῖς συνεπιπνεῖ, εἰ δὲ ἀποσταίεν τῆς προθυμίας, καὶ τὸ δοθὲν ἐκ θεοῦ πνεῦμα συνεστάλη. τὸ μὲν γὰρ ἄκοντας σώζειν ἐστὶ βιαζομένου, τὸ δὲ αἰρουμένους χαρίζομένου. οὐδὲ τῶν καθευδόντων καὶ βλακευόντων 10 ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ’ “ οἱ βιασταὶ ἀρπάζουσιν” αὐτήν, αὕτη γὰρ μόνον βία καλὴ, θεὸν βιάσασθαι καὶ παρὰ θεοῦ ζῶην ἀρπάσαι, ὁ δὲ γνοὺς τοὺς βεβαίως, μᾶλλον δὲ βιαίως ἀντεχομένους συνεχώρησεν, εἶξεν· χαίρει γὰρ ὁ θεὸς τὰ τοιαῦτα ἡττώμενος. τοιγάρτοι τούτων ἀκούσας 15 ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἐκλεκτὸς, ὁ ἐξάιρετος, ὁ πρῶτος τῶν μαθητῶν, ὑπὲρ οὗ μόνου καὶ ἑαυτοῦ τὸν φόρον ὁ σωτὴρ ἐκτελεῖ, ταχέως ἤρπασε καὶ συνέβαλε τὸν λόγον. καὶ τί φησιν; “ ἴδε ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι.” τὰ δὲ πάντα εἰ μὲν τὰ κτήματα τὰ ἑαυτοῦ 20 λέγει, τέσσαρας ὀβολοὺς ἴσως, τὸ τοῦ λόγου, καταλιπὼν μεγαλύνεται καὶ τούτων ἀνταξίαν ἀποφαίνων ἂν λάθοι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· εἰ δὲ ἄπερ ἄχρι νῦν ἐλέγομεν τὰ παλαιὰ νοητὰ κτήματα καὶ ψυχικὰ νοσήματα ἀπορρίψαντες ἔπονται κατ’ ἴχνος τῷ διδασκάλῳ, τοῦτ’ 25 ἀνάπτοιτο ἤδη τοῖς ἐν οὐρανοῖς ἐγγραφησομένοις. οὕτως γὰρ ἀκολουθεῖν δεῖ οὕτως τῷ σωτῆρι ἀναμαρτησίαν καὶ τελειότητα τὴν ἐκείνου μετερχόμενον καὶ πρὸς ἐκείνην

1. Luc. xviii. 27.

3. ὅτι ὁ Segaarius. ὁ om. G.

6. παρὰ] τοῦ Fellus tacite.

11. Matth. xi. 12.

17. Ibid. xvii. 26.

19. Matth. xix. 28.

21. τὸ τοῦ λόγου Segaarius. τοῦ λόγου G. τοὺς ὄλους margo G.

26. οὕτως] ὅτως Segaarius.

27. δεῖ additum in marg. G.

ὡσπερ κάτοπτρον κοσμοῦντα καὶ ῥυθμίζοντα τὴν ψυχὴν
καὶ πάντα διὰ πάντων ὁμοίως διατεθέντα.

948P. 22. “ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὃς ἂν ἀφῆ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ χρήματα
5 ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ ἔνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ἀπολήψεται ἑκα-
τουταπλασίονα.” ἀλλὰ μηδὲ τοῦθ’ ἡμᾶς ἐπιταρασσέτω
μηδὲ τὸ ἔτι τούτου σκληρότερον ἀλλαχοῦ ταῖς φωναῖς
ἐξενηγεμένον, “ ὃς οὐ μισεῖ πατέρα καὶ μητέρα καὶ
παῖδας, προσέτι δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, ἐμὸς μαθητῆς
10 εἶναι οὐ δύναται.” οὐ γὰρ εἰσηγεῖται μῖσος καὶ διάλυσις
ἀπὸ τῶν φιλτάτων ὁ τῆς εἰρήνης θεός, ὃ γε καὶ τοὺς
ἐχθροὺς ἀγαπᾶν παραινῶν. εἰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπητέον,
ἀνάλογον ἀπ’ ἐκείνων ἀνιόντι καὶ τοὺς ἐγγυτάτω γένους,
ἢ εἰ μισητέον τοὺς πρὸς αἵματος, πολὺ μᾶλλον τοὺς
15 ἐχθροὺς ἀποβάλλεσθαι κατιῶν ὁ λόγος διδάσκει, ὥστε
ἀλλήλους ἀναιροῦντες ἐλέγχοντ’ ἂν οἱ λόγοι. ἀλλ’ οὐδ’
ἀναιροῦσι οὐδ’ ἐγγύς, ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ
διαθέσεως καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὄρω πατέρα μισοίη τις ἂν
ἐχθρὸν ἀγαπῶν ὁ μήτε ἐχθρὸν ἀμυνόμενος μήτε πατέρα
20 Χριστοῦ πλέον αἰδούμενος. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ λόγῳ
μῖσος ἐκκόπτει καὶ κακοποιᾶν, ἐν τούτῳ δὲ τὴν πρὸς τὰ
σύντροφα δυσωπίαν, εἰ βλάπτει πρὸς σωτηρίαν. εἰ γοῦν
ἄθεος εἶη τιμὴ πατῆρ, ἢ υἱὸς ἢ ἀδελφός, καὶ κώλυμα τῆς
πίστεως γένοιτο καὶ ἐμπόδιον τῆς ἄνω ζωῆς, τούτῳ μὴ
25 συμφερέσθω μηδὲ ὁμοιοεῖτω, ἀλλὰ τὴν σαρκικὴν οἰκειό-
τητα διὰ τὴν πνευματικὴν ἐχθραν διαλυσάτω.

23. Νόμισον εἶναι τὸ πρᾶγμα διαδικασίαν. ὁ μὲν
πατὴρ σοι δοκεῖτω παρεστῶς λέγειν “ ἐγὼ ἔσπειρα καὶ
ἔθρεψα, ἀκολουθεῖ μοι καὶ συναδίκει καὶ μὴ πείθου τῷ
30 Χριστοῦ νόμῳ” καὶ ὅσα ἂν εἴποι βλάσφημος ἄνθρωπος

3. Marc. x. 29.
ib. εἶπεν addidit Combef.

8. Luc. xiv. 26.
28. ἐγὼ] ἐγὼ σε Segarius.

καὶ νεκρὸς τῇ φύσει. ἐτέρωθεν δὲ ἄκουε τοῦ σωτῆρος· ἐγὼ σε ἀνεγέννησα, κακῶς ὑπὸ κόσμου πρὸς θάνατον γεγεννημένον ἠλευθέρωσα, ἰασάμην, ἐλυτρωσάμην. ἐγὼ σοι δείξω θεοῦ πατρὸς ἀγαθοῦ πρόσωπον, μὴ κάλει σεαυτῷ πατέρα ἐπὶ γῆς, οἱ νεκροὶ τοὺς νεκροὺς θαπτέ- 5 τωσαν, σὺ δέ μοι ἀκολούθει. ἀνάξω γάρ σε εἰς ἀπόλαυσιν ἀρρήτων καὶ ἀλέκτων ἀγαθῶν, “ ἂ μὴ ὀφθαλμὸς εἶδε μήτε οὖς ἤκουσε μήτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπων ἀνέβη,” “ εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακῦψαι καὶ ἰδεῖν ἅπερ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἁγίοις ἀγαθὰ καὶ τοῖς φιλοῦσιν 10 αὐτὸν τέκνοις.” ἐγὼ σου τροφεὺς ἄρτον ἐμαυτὸν διδοὺς, οὗ γευσάμενος οὐδεὶς ἔτι πείραν θανάτου λαμβάνει καὶ πόμα καθ’ ἡμέραν ἐνδιδοὺς ἀθανασίας. ἐγὼ διδάσκαλος ὑπερουρανίων παιδευμάτων ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν θάνατον διηγωνισάμην καὶ τὸν σὸν ἐξέτισα θάνατον, ὃν ὄφειλες 15 ἐπὶ τοῖς προημαρτημένοις καὶ τῇ πρὸς θεὸν ἀπιστίᾳ. τούτων τῶν λόγων ἐκατέρωθεν διακούσας ὑπὲρ σεαυτοῦ δίκασον καὶ τὴν ψῆφον ἔνεγκε τῇ σεαυτοῦ σωτηρίᾳ, καὶ ἀδελφὸς ὅμοια λέγει καὶ τέκνον καὶ γυνὴ καὶ ὅστις οὖν, πρὸ πάντων ἐν σοὶ Χριστὸς ὁ νικῶν ἔστω· ὑπὲρ σοῦ γὰρ 949 P. 20 ἀγωνίζεται.

24. “ Δύνασαι καὶ τῶν χρημάτων ἐπίπροσθεν εἶναι. φράσον καὶ οὐκ ἀπάγει με Χριστὸς τῆς κτήσεως, ὁ κύριος οὐ φθονεῖ.” ἀλλ’ ὅρῳσ σεαυτὸν ἠττώμενον ὑπ’ αὐτῶν καὶ ἀνατρεπόμενον; ἄφες, ρίψον, μίσησον, ἀπόταξαι, φύγε, 25 “ καὶ ὁ δέξιός σου ὀφθαλμὸς σκανδαλίζῃ σε, ταχέως “ ἔκκοψον αὐτόν.” αἰρετώτερον ἑτεροφθάλμῳ βασιλείᾳ θεοῦ ἢ ὀλοκλήρῳ τὸ πῦρ· καὶ χεῖρ καὶ πούς καὶ ἡ

2. κόσμου—γεγεννημένον] κόσμῳ
—γεγεννημένον Segarius.

6. ἀπόλαυσιν Segarius (col-
lato Prot rept. p. 91, 30). ἀνάπαυ-
σιν G.

7. Corinth. I ii. 9.

9. Petr. I i. 12.

22. εἶναι] ἴεναι Combef.

26. Matth. v. 29.

ψυχῇ, μίσησον αὐτήν. ἂν γὰρ ἐνταῦθα ἀπόληται ὑπὲρ Χριστοῦ, * * * *.

25. Ταύτης δὲ ὁμοίως ἔχεται τῆς γνώμης καὶ τὸ ἐπόμενον “νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ
 5 οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς ἔχειν μετὰ διωγμῶν” οὔτε γὰρ ἀχρημάτους οὔτε ἀνεστίους οὔτε ἀναδέλφους ἐπὶ τὴν ζωὴν καλεῖ, ἐπεὶ καὶ πλουσίους κέκληκεν, ἀλλ’ ὃν τρόπον προειρήκαμεν καὶ ἀδελφοὺς κατ’ αὐτὸν ὡσπερ Πέτρον μετ’ Ἀνδρέου καὶ Ἰάκωβον μετὰ Ἰωάννου, τοὺς Ζεβεδαίου
 10 παῖδας, ἀλλ’ ὁμοιοῦντας ἀλλήλοις τε καὶ Χριστῷ. τὸ δὲ μετὰ διωγμῶν ταῦτα ἕκαστα ἔχειν ἀποδοκιμάζει· διωγμὸς δὲ ὁ μὲν τις ἔξωθεν περιγίνεται τῶν ἀνθρώπων ἢ δι’ ἔχθραν ἢ διὰ φθόνον ἢ διὰ φιλοκέρδειαν ἢ κατ’ ἐνέργειαν διαβολικὴν τοὺς πιστοὺς ἐλαυνόντων, ὁ δὲ
 15 χαλεπώτατος ἔνδοθεν ἐστὶ διωγμὸς, ἐξ αὐτῆς ἐκάστῃ τῆς ψυχῆς προπεμπόμενος λυμαινομένης ὑπὸ ἐπιθυμιῶν ἀθέων καὶ ἡδονῶν ποικίλων καὶ φαύλων ἐλπίδων καὶ φθαρτῶν ὄνειροπολημάτων, ὅταν αἰὲ τῶν πλειόνων ὀρεγομένη καὶ λυσσῶσα ὑπὸ ἀγρίων ἐρώτων καὶ φλε-
 20 γομένη, καθάπερ κέντροις ἢ μύψι τοῖς προσκειμένοις αὐτῇ πάθεισιν, ἐξαιμάσσηται πρὸς σπουδὰς μανιώδεις καὶ ζωῆς ἀπόγνωσιν καὶ θεοῦ καταφρόνησιν. οὗτος ὁ διωγμὸς βαρύτερος καὶ χαλεπώτερος ἔνδοθεν ὀρμώμενος, αἰὲ συνῶν, ὃν οὐδὲ ἐκφυγεῖν ὁ διωκόμενος δύναται· τὸν γὰρ ἐχθρὸν
 25 ἐν ἑαυτῷ περιάγει πανταχοῦ. οὕτω καὶ πύρωσις ἢ μὲν ἔξωθεν προσπίπτουσα δοκιμασίαν κατεργάζεται, ἢ δὲ ἔνδοθεν θάνατον διαπράττεται. καὶ πόλεμος ὁ μὲν ἐπακτὸς ῥαδίως καταλύεται, ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ μέχρι θανάτου παρα-

2. Χριστοῦ * * * *] Lacunam verbis ἐκεῖ ζωογονήσεται (ἴμο ζωογονηθήσεται) ex Luca explevit Combef. εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλαχθήσεται addit margo G. ἐκεῖ εὐρεθήσεται (ex Matth. xvi. 25) vel ἐκεῖ σωθήσεται

(ex Marco viii. 35) Segariarius.

4. Marc. x. 30.

5. ἔχειν] μὴ ἔχειν Combef.

8. κατ’ αὐτὸν] κατὰ ταῦτό Segar.

20. προσκειμένοις Segariarius. προσκειμένοις G.

μετρεῖται. μετὰ διωγμοῦ τοιούτου πλοῦτον ἔαν ἔχῃς τὸν αἰσθητὸν, καὶ ἀδελφούς τοὺς πρὸς αἵματος καὶ τὰ ἄλλα ἐνέχυρα κατάλιπε τὴν τούτων παγκτησίαν τὴν ἐπὶ κακῶ, εἰρήνην σεαυτῷ παράσχε, ἐλευθερώθητι διωγμοῦ μακροῦ, ἀποστράφηθι πρὸς τὸ εὐαγγέλιον ἀπ' ἐκείνων, ἐλοῦ τὸν 5 σωτῆρα πρὸ πάντων, τὸν τῆς σῆς συνήγορον καὶ παράκλητον ψυχῆς, τὸν τῆς ἀπείρου πρύτανιν ζωῆς. “τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια” καὶ ἐν μὲν τῷ παρόντι χρόνῳ ὠκύμορα καὶ ἀβέβαια, ἐν τῷ 950 P. ἐρχομένῳ δὲ ζωὴ ἐστὶν αἰώνιος. 10

26. “Ἔσονται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.” τοῦτο πολύχουν μὲν ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπόνοιαν καὶ τὸν σαφηνισμόν, οὐ μὴν ἐν γε τῷ παρόντι τὴν ζήτησιν ἀπαιτεῖ οὐ γὰρ μόνον ῥέπει πρὸς τοὺς πολυκτημόνας, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους τοὺς πίστει καθ- 15 ἀπαξ ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντας. ὥστε τοῦτο μὲν ἀνακείσθω τανῦν, τὸ δὲ γε προκειμένον ἡμῖν οἶμαι μηδέν τι ἐνδεέστερον τῆς ἐπαγγελίας δεδειχθαι, ὅτι τοὺς πλουσίους οὐδένα τρόπον ὁ σωτῆρ κατ' αὐτόν γε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν περιβολὴν τῆς κτήσεως ἀποκέκλεικεν. οὐδ' αὐτοῖς 20 ἀποτετάφρευκε τὴν σωτηρίαν, εἴ γε δύναιντο καὶ βούλουντο ὑποκύπτειν τοῦ θεοῦ ταῖς ἐντολαῖς καὶ τῶν προσκαίρων προτιμῶεν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν καὶ βλέποιεν πρὸς τὸν κύριον ἀτενεῖ τῷ βλέμματι, καθάπερ εἰς ἀγαθοῦ κυβερνήτου νεῦμα δεδορκότες, τί βούλεται, τί προστάσσει, 25 τί σημαίνει, τί δίδωσι τοῖς αὐτοῦ ναύταις τὸ σύνθημα, ποῦ καὶ πόθεν τὸν ὄρμον ἐπαγγέλλεται. τί γὰρ ἀδικεῖ τις, εἰ προσέχων τὴν γνώμην καὶ φειδόμενος πρὸ τῆς πίστεως βίον ἱκανὸν συνελέξατο; ἢ καὶ τὸ τούτου μάλ-

7. Corinth. II iv. 18.

11. Marc. x. 31.

13. Legebatur σαφισμόν. σαφηνισμόν Potterus.

16. ἐπιδιδόντας] ἐπιδόντας Segarius.

27. ποῦ καὶ πόθεν τὸν] ποῦ (vel ὄπου) τὸν ποθητὸν Segarius.

λον ἀνέγκλητον, εἰ εὐθὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὴν τύχην
 νέμοντος εἰς οἶκον τοιούτων ἀνθρώπων εἰσώκισθη καὶ
 γένος ἀμφιλαφές, τοῖς χρήμασι ἰσχύον καὶ τῷ πλούτῳ
 κρατοῦν; εἰ γὰρ διὰ τὴν ἀκούσιον ἐν πλούτῳ γένεσιν
 5 ἀπελήλαται ζωῆς, ἀδικεῖται μᾶλλον ὑπὸ τοῦ γεναμένου
 θεοῦ, προσκαίρου μὲν ἡδυπαθείας κατηξιωμένους, αἰδίου
 δὲ ζωῆς ἀπεστερημένους. τί δὲ ὅλως πλοῦτον ἐχρῆν ἐκ
 γῆς ἀνατεῖλαί ποτε, εἰ χορηγὸς καὶ πρόξενός ἐστι θανά-
 του; ἀλλ' εἰ δύνатаί τις ἐνδοτέρω τῶν ὑπαρχόντων κάμ-
 10 πτειν τῆς ἐξουσίας καὶ μέτρια φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν
 καὶ θεὸν μόνον ζητεῖν καὶ θεὸν ἀναπνεῖν καὶ θεῷ συμπο-
 λιτεύεσθαι, πτωχὸς οὗτος παρέστηκε ταῖς ἐντολαῖς, ἐλεύ-
 θερος, ἀήττητος, ἄνοσος, ἄτρωτος ὑπὸ χρημάτων, εἰ δὲ
 μὴ, “θᾶπτον κάμηλος διὰ βελόνης εἰσελεύσεται ἢ ὁ
 15 τοιοῦτος πλούσιος ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ παρελεύ-
 σεται.” σημαίνεται μὲν οὖν τι καὶ ὑψηλότερον ἢ κάμηλος
 διὰ στενῆς ὁδοῦ καὶ τεθλιμμένης φθάνουσα τὸν πλούσιον,
 ὅπερ ἐν τῇ ἀρχῶν καὶ θεολογίας ἐξηγήσει μυστήριον τοῦ
 σωτήρος ὑπάρχει μαθεῖν.

20 27. Οὐ μὴν ἀλλὰ τό γε φαινόμενον πρῶτον καὶ δι'
 ὃ λέλεκται τῆς παραβολῆς παρεχέσθω. διδασκῆτω τοὺς
 εὐποροῦντας ὡς οὐκ ἀμελητέον τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ὡς
 ἦδη προκατεγνωσμένοις οὐδὲ καταποντιστέον αὐὶ πάλιν
 951 P. τὸν πλοῦτον οὔτε καταδικαστέον ὡς τῆς ζωῆς ἐπίβουλον
 25 καὶ πολέμιον, ἀλλὰ μαθητέον τίνα τρόπον καὶ πῶς
 πλούτῳ χρηστέον καὶ τὴν ζωὴν κτητέον. ἐπειδὴ γὰρ
 οὔτε ἐκ παντὸς ἀπόλλυταί τις, ὅτι πλουτεῖ δεδιῶς, οὔτε

1. τύχην Segaarius. ψυχὴν G.

9. ἐνδοτέρω—κάμπτειν τῆς ἐξου-
 σίας] ἀνωτέρω — κύπτειν τῇ ἐξουσίᾳ
 margo G.

11. κάμπτειν] κρατεῖν Segaarius.

14. Marc. x. 25.

18. ἐν τῇ ἀρχῶν καὶ θεολογίας

ἐξηγήσει] Hunc librum memorat
 Clemens in Στρωματεῦσι p. 516, 10.
 520, 8, etsi tunc nondum scrip-
 ptum.

23. καταποντιστέον] Respicit Cra-
 tetis philosophi historiam, quam
 vide in Diogene Laertio. POTT.

ἐκ παντὸς σώζεται θαρρῶν καὶ πιστεύων ὡς σωθήσεται, φέρε σκεπτέον ἦντινα τὴν ἐλπίδα αὐτοῖς ὁ σωτὴρ ὑπογράφει καὶ πῶς ἂν τὸ μὲν ἀνέλπιστον ἐχέγγυον γένοιτο, τὸ δὲ ἐλπισθὲν εἰς κτῆσιν ἀφίκοιτο. φησὶν οὖν ὁ διδάσκαλος τίς ἢ μεγίστη τῶν ἐντολῶν ἠρωτημένος “ἀγα- 5 πῆσεις τὸν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου,” ταύτης μείζω μηδεμίαν ἐντολὴν εἶναι, καὶ μάλα εἰκότως. καὶ γὰρ καὶ περὶ τοῦ πρώτου καὶ περὶ τοῦ μεγίστου παρήγγελται αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, δι’ οὗ καὶ γέγονε καὶ ἔστι τὰ 10 πάντα καὶ εἰς ὃν τὰ σωζόμενα πάλιν ἐπανέρχεται. ὑπὸ τούτου τοίνυν προαγαπηθέντας καὶ τοῦ γενέσθαι τυχόντας οὐχ ὅσιον ἄλλο τι πρεσβύτερον ἄγειν καὶ τιμιώτερον, ἐκτίνοντας μόνην τὴν χάριν ταύτην μικρὰν ἐπὶ μεγίστοις, ἄλλο δὲ μηδ’ ὅτιοῦν ἔχοντας ἀνευδεεῖ καὶ τελείῳ θεῷ 15 πρὸς ἀμοιβὴν ἐπινοῆσαι, αὐτῷ δὲ τῷ ἀγαπᾶν τὸν πατέρα εἰς οἰκείαν ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἀφθαρσίαν κομιζομένους. ὅσον γὰρ ἀγαπᾶ τις τὸν θεόν, τοσοῦτ’ καὶ πλέον ἐνδοτέρῳ τοῦ θεοῦ παραδύεται.

28. Δευτέραν δὲ τάξει καὶ οὐδέν τι μικροτέραν ταύτης 20 εἶναι λέγει τὸ “ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν” οὐκοῦν τὸν θεὸν ὑπὲρ σεαυτόν. πυνθανομένου δὲ τοῦ προσδιαλεγομένου “τίς ἐστὶ μου πλησίον;” οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον Ἰουδαίους προωρίσατο τὸν πρὸς αἵματος οὐδὲ τὸν πολίτην οὐδὲ τὸν προσήλυτον οὐδὲ τὸν ὁμοίως περιτετμη- 25 μένον οὐδὲ τὸν ἐνὶ καὶ ταυτῷ νόμῳ χρώμενον, ἀλλὰ ἄνωθεν καταβαίνοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἄγει τῷ λόγῳ τινὰ εἰς Ἱεριχὼ καὶ τοῦτον δείκνυσιν ὑπὸ ληστῶν συγκεκεντημένον, ἐρριμμένον ἡμιθνήτα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ὑπὸ ἱερέως παροδευόμενον, ὑπὸ Λευίτου παρορώμενον, ὑπὸ δὲ τοῦ 30

5. Matth. xii. 36-38.

21. Ibid. xxii. 39.

23. Luc. x. 29.

Σαμαρίτου τοῦ ἐξωνειδισμένου καὶ ἀφωρισμένου κατ-
 ελεούμενον, ὃς οὐχὶ κατὰ τύχην ὡς ἐκεῖνοι παρῆλθεν,
 ἀλλ' ἦκεν ἐσκευασμένος ὦν ὁ κινδυνεύων ἐδεῖτο, οἶνον,
 ἔλαιον, ἐπιδέσμους, κτῆνος, μισθὸν τῷ πανδοχεῖ, τὸν μὲν
 5 ἤδη διδόμενον, τὸν δὲ προσυπισχνούμενον. “ τίς,” ἔφη,
 “ τούτων γέγονε πλησίον τῷ τὰ δεινὰ παθόντι; ” τοῦ δὲ
 ἀποκριναμένου “ ὁ τὸν ἔλεον πρὸς αὐτὸν ἐπιδειξάμενος·
 καὶ σὺ τοίνυν πορευθεὶς οὕτω ποίει,” ὡς τῆς ἀγάπης βλα-
 στανούσης εὐποίαν.

- 10 29. Ἐν ἀμφοτέραις μὲν οὖν ταῖς ἐντολαῖς ἀγάπην
 εἰσηγεῖται, τάξει δ' αὐτὴν διήρηκε, καὶ ὅπου μὲν τὰ
 πρωτεῖα τῆς ἀγάπης ἀνάπτει τῷ θεῷ, ὅπου δὲ τὰ δευτε-
 ρεῖα νέμει τῷ πλησίον. τίς δ' ἂν ἄλλος εἴη πλὴν αὐτὸς
 952 P. ὁ σωτήρ; ἢ τίς μᾶλλον ἡμᾶς ἐλεήσας ἐκείνου τοὺς ὑπὸ
 15 τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ σκότους ὀλίγου τεθανατωμένους
 τοῖς πολλοῖς τραύμασι, φόβοις, ἐπιθυμίαις, ὀργαῖς, λύ-
 παις, ἀπάταις, ἡδοναῖς; τούτων δὲ τῶν τραυμάτων μόνος
 ἰατρὸς Ἰησοῦς, ἐκκόπτων ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα, οὐχ
 ὡσπερ ὁ νόμος ψιλὰ τὰ ἀποτελέσματα, τοὺς καρποὺς τῶν
 20 πονηρῶν φυτῶν, ἀλλὰ τὴν ἀξίνην τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὰς
 ρίζας τῆς κακίας προσαγαγών. οὗτος ὁ τὸν οἶνον τὸ αἶμα
 τῆς ἀμπέλου τῆς Δαβίδ ἐκχέας ἡμῶν ἐπὶ τὰς τετρωμένας
 ψυχὰς, ὁ τὸ ἐκ σπλάγχων πατρὸς ἔλαιον προσενεγκὼν
 καὶ ἐπιδαψιλευόμενος, οὗτος ὁ τοὺς τῆς ὑγιείας καὶ σωτη-
 25 ρίας δεσμοὺς ἀλύτους ἐπιδείξας, ἀγάπην, πίστιν, ἐλπίδα,
 οὗτος ὁ διακοκεῖν ἀγγέλους καὶ ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἡμῖν
 ἐπιτάξας ἐπὶ μεγάλῳ μισθῷ, διότι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερωθή-

2. παρῆλθεν Segarius. παρῆλθον G.

3. οἶνον Segarius. οἶον G.

7. Luc. x. 36 sqq.

23. ὁ τὸ—ἔλαιον Combef. ὁ τὸν
 —ἔλεον G. ὁ τὸ ἔλαιον τὸν ἐκ σπλά-
 γχων πατρὸς ἔλεον προσενέγκας ex-

pressit Cariophylus.

ib. πατρὸς margo G. πρὸς G.
 πνεύματος male Combef.

24. ὑγιείας scripsi pro ὑγείας.

25. ἐπιδείξας] ἀποδείξας Segar-
 rius.

σονται ἀπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου παρὰ τὴν ἀπο-
 κάλυψιν τῆς δόξης τῶν υἰῶν τοῦ θεοῦ. τοῦτον οὖν
 ἀγαπᾶν ἴσα χρῆ τῷ θεῷ. ἀγαπᾶ δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν ὁ
 τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῶν καὶ φυλάσσων αὐτοῦ τὰς ἐντο-
 λὰς. “οὐ γὰρ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε κύριε εἰσελεύσεται 5
 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ’ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα
 τοῦ πατρός μου.” καὶ “τί με λέγετε κύριε κύριε, καὶ
 οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;” καὶ “ὕμεις μακάριοι οἱ ὀρῶντες καὶ
 ἀκούοντες ἃ μῆτε δίκαιοι μῆτε προφήται,” ἔάν ποιῆτε ἃ
 λέγω. 10

30. Πρῶτος μὲν οὖν οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸν ἀγαπῶν,
 δεύτερος δὲ ὁ τοὺς εἰς ἐκείνον πεπιστευκότας τιμῶν καὶ
 περιέπων. ὁ γὰρ ἄν τις εἰς μαθητὴν ἐργάσῃται, τοῦτο εἰς
 ἑαυτὸν ὁ κύριος ἐκδέχεται καὶ πᾶν ἑαυτοῦ ποιεῖται. “δεῦτε 15
 οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοι-
 μασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς τοῦ κόσμου.
 ἐπέινασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐδώ-
 κατέ μοι πιεῖν, καὶ ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς
 ἦμην καὶ ἐνεδύσατέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκεψασθέ με, ἐν
 φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθετε πρὸς με. τότε ἀποκριθήσονται 20
 αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα
 καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ
 εἶδομέν σε ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περι-
 εβάλομεν; ἢ πότε σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα καὶ ἐπεσκεψά-
 μεθα; ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; ἀποκριθεὶς ὁ 25
 βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ’ ὅσον ἐποι-
 ῆσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ
 ἐποιήσατε.” πάλιν ἐκ τῶν ἐναντίων πρὸς τοὺς ταῦτα μὴ
 παρασχόντας “ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ’ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε

5. Joann. xiv. 23. Matth. vii.

21.

7. Luc. vi. 40.

8. Matth. xiii. 23.

14. Ibid. xxv. 34 sqq.

29. Ibidem.

ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.” καὶ ἀλλαχοῦ “ὁ ὑμᾶς δεχόμενος ἐμὲ δέχεται, ὁ ὑμᾶς μὴ δεχόμενος ἐμὲ ἀθετεῖ.”

31. Τούτους καὶ τέκνα καὶ παιδιά καὶ νήπια καὶ
 5 φίλους ὀνομάζει, καὶ μικροὺς ἐνθάδε ὡς πρὸς τὸ μέλλον
 ἄνω μέγεθος αὐτῶν, “μὴ καταφρονήσητε” λέγων “ἐνὸς
 953P. τῶν μικρῶν τούτων, τούτων γὰρ οἱ ἄγγελοι διὰ παντὸς
 βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου ἐν οὐρανοῖς.” καὶ
 ἐτέρωθι “μὴ φοβείσθε τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὑμῖν γὰρ
 10 ἠϋδόκησεν ὁ πατὴρ παραδοῦναι τὴν βασιλείαν” τῶν οὐρα-
 νῶν. κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῦ μεγίστου ἐν γεννητοῖς γυναι-
 κῶν Ἰωάννου τὸν ἐλάχιστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,
 τουτέστι τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, εἶναι μείζω λέγει. καὶ πάλιν
 “ὁ δεχόμενος δίκαιον ἢ προφήτην εἰς ὄνομα δικαίου ἢ
 15 προφήτου τὸν ἐκείνων μισθὸν λήψεται, ὁ δὲ μαθητὴν
 ποτίσας εἰς ὄνομα μαθητοῦ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος τὸν
 μισθὸν οὐκ ἀπολέσει.” οὐκοῦν οὗτος μόνος ὁ μισθὸς οὐκ
 ἀπολλύμενός ἐστι. καὶ αὐθις “ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ
 τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται
 20 ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.” φύσει μὲν ἅπασαν κτῆ-
 σιν, ἣν αὐτός τις ἐφ’ ἑαυτοῦ κέκτηται, ὡς οὐκ ἰδίαν οὔσαν
 ἀποφαίνων, ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀδικίας ἐνὸν καὶ πρᾶγμα
 δίκαιον ἐργάσασθαι καὶ σωτήριον, ἀναπαῦσαι τινα τῶν
 ἐχόντων αἰώνιον σκηνὴν παρὰ τῷ πατρί. ὅρα πρῶτον
 25 μὲν ὡς οὐκ ἀπαιτεῖσθαί σε κεκέλευκεν οὐδ’ ἐνοχλεῖσθαι
 περιμένειν, ἀλλ’ αὐτὸν ζητεῖν τοὺς εὖ πεισομένους ἀξίους
 τε ὄντας τοῦ σωτήρος μαθητάς. καλὸς μὲν οὖν καὶ ὁ τοῦ
 ἀποστόλου λόγος “ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός,”

2. Matth. x. 40. Luc. x. 16.

6. Matth. xviii. 10.

9. Luc. xii. 32. Matth. xi.

14. Matth. x. 41.

18. Luc. xvi. 9.

28. Corinth. II ix. 7.

χαίροντα τῷ διδόναι καὶ μὴ φειδομένως σπείροντα, ἵνα μὴ οὕτω καὶ θερίσῃ, δίχα γογγυσμοῦ καὶ διακρίσεως καὶ λύπης κοινωνοῦντα, ὅπερ ἐστὶν εὐεργεσία καθαρὰ. “ κρείττων δ’ ἐστὶ τούτου ὁ τῷ κυρίῳ λελεγμένος ἐν ἄλλῳ χωρίῳ, “ παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου.” θεοῦ γὰρ ὄντως ἡ τοιαύτη 5 φιλοδωρία, οὐτοσὶ δὲ ὁ λόγος ὑπὲρ ἅπασάν ἐστι θεότητα μηδ’ αἰτεῖσθαι περιμένειν, ἀλλ’ αὐτὸς ἀναζητεῖν, ὅστις ἄξιός ἐστι παθεῖν.

32. Ἐπειτα τηλικούτον μισθὸν ὀρίσαι τῆς κοινωνίας αἰώνιον σκηνήν· ὧ καλῆς ἐμπορίας, ὧ θείας ἀγορᾶς. 10 ὠνεῖται χρημάτων τις ἀφθαρσίαν καὶ δούς τὰ διολλύμενα τοῦ κόσμου μόνην τούτων αἰώνιον ἐν οὐρανοῖς ἀντιλαμβάνει. πλεῦσον ἐπὶ ταύτην, ἂν σωφρονῆς, τὴν πανήγυριν, ὧ πλούσιε, καὶν δέη, περιέλθε γῆν ὅλην, μὴ φείσῃ κινδύνων καὶ πόνων, ἵν’ ἐνταῦθα βασιλείαν οὐράνιον ἀγο- 15 ράσης. τί σε λίθοι διαφανεῖς καὶ σμάραγδοι τοσοῦτον εὐφραίνουσι καὶ οἰκεία τροφή πυρὸς ἢ χρόνου παίγνιον ἢ σεισμοῦ πάρεργον ἢ ὕβρισμα τυράννου; ἐπιθύμησον ἐν οὐρανοῖς οἰκῆσαι καὶ βασιλεῦσαι μετὰ θεοῦ, ταύτην σοὶ τὴν βασιλείαν ἄνθρωπος δώσει θεὸν ἀπομιμούμενος, ἐν- 20 ταῦθα μικρὰ λαβὼν ἐκεῖ δι’ ὅλων αἰώνων σύνοικόν σε ποιήσεται. ἰκέτευσον ἵνα λάβῃ, σπεῦσον, ἀγωνίασον, 954 P. φοβήθητι μὴ σε ἀτιμάσῃ· οὐ γὰρ κεκέλευσται λαβεῖν, ἀλλὰ σὲ παρασχεῖν. οὐ μὴν οὐδ’ εἶπεν ὁ κύριος, δὸς ἢ παράσχες ἢ εὐεργέτησον ἢ βοήθησον· “ φίλον δὲ ποί- 25

1. φειδομένως Segaarius ex 2 Cor. ix. 6. φειδόμενον ὡς G.

ib. ἵνα μὴ οὕτω] μὴ delet margo G. ἵν’ ἀμήση Valckenarius apud Segarium.

3. κοινωνοῦντα Segaarius. καὶ κοινωνοῦντα G.

ib. καθαρὰ Segaarius. καθὰ G. καλῆ margo G. ἀγαθὴ Combef.

5. Luc. vi. 30.

6. φιλοδωρία scripsi pro φιλοδωρεά.

ib. θεότητα] τελειότητα margo G. θνητότητα Coteler. Monum. Eccl. vol. 2. p. 556. Quas conjecturas refutavit Segarius.

14. γῆν Combef. pro τήν.

22. λάβῃ Combef. λάβης G.

25. Luc. xvi. 19.

ησαι,” ὁ δὲ φίλος οὐκ ἐκ μιᾶς δόσεως, ἀλλὰ συνουσίας μακρᾶς· οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις οὔτε ἡ ἀγάπη οὔτε ἡ καρτερία μιᾶς ἡμέρας, ἀλλ’ “ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.”

5 33. Πῶς οὖν ὁ ἄνθρωπος ταῦτα δίδωσι; δώσω γὰρ οὐ μόνον τοῖς φίλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς φίλοις τῶν φίλων· καὶ τίς οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ θεοῦ; σὺ μὲν μὴ κρίνε τίς ἄξιος ἢ τίς ἀνάξιος· ἐνδέχεται γάρ σε διαμαρτεῖν περὶ τὴν δόξαν. ὡς ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ τῆς ἀγνοίας ἄμεινον καὶ
10 τοὺς ἀναξίους εἶποιεῖν διὰ τοὺς ἀξιούς ἢ φυλασσομένους τοὺς ἦσσαν ἀγαθοὺς μηδὲ τοῖς σπουδαίοις περιπεσεῖν. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ φεῖδασθαι καὶ προσποιεῖσθαι δοκιμάζειν τοὺς εὐλόγως ἢ μὴ τευξομένους ἐνδέχεται σε καὶ θεοφιλῶν ἀμελησαί τινων οὐ τὸ ἐπιτίμιον κόλασις ἔμπυρος αἰώνιος,
15 ἐκ δὲ τοῦ προῖεσθαι πᾶσιν ἐξῆς τοῖς χρήζουσιν ἀνάγκη πάντως εὐρεῖν τινα καὶ τῶν σῶσαι παρὰ θεῷ δυναμένων. “μὴ κρίνε” τοίνυν, “ἵνα μὴ κριθῆς, ᾧ μέτρῳ μετρεῖς, τούτῳ καὶ ἀντιμετρηθήσεται σοι. μέτρον καλὸν πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον, ὑπερεκχυνόμενον ἀποδοθή-
20 σεται σοι.” πᾶσιν ἀνοιξοῦν τὰ σπλάγχνα τοῖς τοῦ θεοῦ μαθηταῖς ἀπογεγραμμένοις, μὴ πρὸς σῶμα ἀπιδὼν ὑπερόπτως, μὴ πρὸς ἡλικίαν, ἀμελῶς διατεθεὶς μηδ’ εἴ τις ἀκτήμων ἢ δυσείμων ἢ δυσειδῆς ἢ ἀσθενῆς φαίνεται, πρὸς τοῦτο τῇ ψυχῇ δυσχεράνης καὶ ἀποστραφῆς. σχῆμα
25 τοῦτ’ ἔστιν ἕξωθεν ἡμῖν περιβεβλημένον τῆς εἰς κόσμον παρόδου πρόφασις, ἵνα εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο παιδευτήριον εἰσελθεῖν δυνηθῶμεν· ἀλλ’ ἔνδον ὁ κρυπτός ἐνοικεῖ πατήρ καὶ ὁ τούτου παῖς ὁ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανὼν καὶ μεθ’ ἡμῶν ἀναστάς.

3. Matth. x. 22.

9. ἀγνοίας] γνώμης Segarius dubitanter.

14. τινῶν Potterus pro τιμῶν.

15. προῖεσθαι Combe. προσίεσθαι

G. προστίθεσθαι margo G.

17. Matth. vii. 1. Luc. vi. 38.

28. μεθ’ ἡμῶν] δι’ ἡμᾶς Segarius.

34. Τοῦτο τὸ σχῆμα βλεπόμενον ἕξαπατᾷ τὸν θάνατον καὶ τὸν διάβολον· ὁ γὰρ ἐντὸς πλοῦτος, τὸ κάλλος, αὐτοῖς ἀθέατός ἐστι. καὶ μαίνονται περὶ τὸ σαρκίον, οὗ καταφρονοῦσιν ὡς ἀσθενούς, τῶν ἔνδον ὄντες τυφλοὶ κτημάτων, οὐκ ἐπιστάμενοι πηλίκον τιὰ “θησαυρὸν ἐν 5 ὀστρακίνῳ σκεύει” βαστάζομεν, δυνάμει θεοῦ πατρὸς καὶ αἵματι θεοῦ παιδὸς καὶ δρόσῳ πνεύματος ἀγίου περιτετε- χισμένον. ἀλλὰ σύ γε μὴ ἕξαπατηθῆς ὁ γεγευμένος ἀλη- θείας, καὶ κατηξιωμένος τῆς μεγάλης λυτρώσεως, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις σεαυτῷ κατάλεξον στρα- 10 τὸν ἄοπλον, ἀπόλεμον, ἀναίμακτον, ἀόργητον, ἀμίαντον, γέροντας θεοσεβεῖς, ὄρφανούς θεοφιλεῖς, χήρας πραότητι 955 P. ὀπλισμένους, ἀνδρας ἀγάπη κεκοσμημένους. τοιούτους κτῆ- σαι τῷ σῶ πλούτῳ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ δορυ- φόρους, ὧν στρατηγεὶ θεὸς, δι’ οὓς καὶ ναῦς βαπτιζομένη 15 κουφίζεται, μόναις ἀγίων εὐχαῖς κυβερνωμένη καὶ νόσος ἀκμάζουσα δαμάζεται χειρῶν ἐπιβολαῖς διωκομένη καὶ προσβολῇ ληστῶν ἀφοπλίζεται, εὐχαῖς εὐσεβέσι σκυ- λενομένη, καὶ δαιμόνων βία θραύεται προστάγμασι συν- τόνοις ἐλεγχομένη ἐν ἔργοις. 20

35. Οὗτοι πάντες οἱ στρατιῶται καὶ φύλακες βέβαιοι, οὐδεὶς ἀργός, οὐδεὶς ἀχρεῖος. ὁ μὲν ἕξαιτήσασθαι σε δύναται παρὰ θεοῦ, ὁ δὲ παραμυθήσασθαι κάμνοντα, ὁ δὲ δακρῦσαι καὶ στενάξαι συμπαθῶς ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν κύριον τῶν ὄλων, ὁ δὲ διδάξαι τι τῶν πρὸς τὴν σωτηρίαν 25 χρησίμων, ὁ δὲ νουθετῆσαι μετὰ παρρησίας, ὁ δὲ συμβουλευσαι μετ’ εὐνοίας, πάντες δὲ φιλεῖν ἀληθῶς, ἀδόλως, ἀφόβως, ἀνυποκρίτως, ἀκολακεύτως, ἀπλάστως. ὦ γλυ-

5. Corinth. II iv. 7.

8. ἀληθείας] τῆς ἀληθείας Fellus.

9. τὸ Combef. τὸν G.

20. ἐν ἔργοις] ἀνεργῆς Combef. vocabulo inaudito. ἐναργῶς conjici

posse monet Segarius, nisi probabilius esset ἐν ἔργοις cum sectionis proximae initio conjungendum esse.

κεῖα θεραπεία φιλούντων, ὧ μακάριοι διακονίαι θαρρούντων, ὧ πίστις εἰλικρινῆς θεὸν μόνον δεδιότων, ὧ λόγων ἀλήθεια παρὰ τοῖς ψεύσασθαι μὴ δυναμένοις, ὧ κάλλος ἔργων παρὰ τοῖς θεῷ διακονεῖν πεπεισμένοις, πείθειν θεόν, 5 ἀρέσκειν θεῷ, οὐ σαρκὸς τῆς σῆς ἄπτεσθαι, λαλεῖν, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἐν σοὶ κατοικοῦντι.

36. Πάντες οὖν οἱ πιστοὶ καλοὶ καὶ θεοπρεπεῖς καὶ τῆς προσηγορίας ἄξιοι, ἦν ὡσπερ διάδημα περίκεινται. οὐ μὴν ἀλλ' εἰσὶν ἤδη τινὲς καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκλεκτό- 10 τεροι, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπίσημοι πρὸς ὄρμον τινὰ ἐκ τοῦ κλύδωνος τοῦ κόσμου νεωλοκῶντες ἑαυτοὺς καὶ ἐπανάγοντες ἐπ' ἀσφαλὲς, οὐ βουλόμενοι δοκεῖν ἅγιοι, καὶ εἶπη τις, αἰσχυρόμενοι, ἐν βάθει γνώμης ἀποκρύπτου- 15 ὑπερηφανοῦντες ἐν κόσμῳ βλέπεσθαι, οὐδ' ὁ λόγος “φῶς τοῦ κόσμου” καὶ “ἅλας τῆς γῆς” καλεῖ. τοῦτ' ἔστι τὸ σπέρμα εἰκῶν καὶ ὁμοίωσις θεοῦ καὶ τέκνον αὐτοῦ γνήσιον καὶ κληρονόμον, ὡσπερ ἐπὶ τινα ξενιτείαν ἐνταῦθα πεμ- 20 πόμενον ὑπὸ μεγάλης οἰκονομίας καὶ ἀναλογίας τοῦ πατρὸς, δι' οὗ καὶ τὰ φανερά καὶ τὰ ἀφανῆ τοῦ κόσμου δεδημιούργηται, τὰ μὲν εἰς δουλείαν, τὰ δὲ εἰς ἄσκησιν, τὰ δὲ εἰς μάθησιν αὐτῷ, καὶ πάντα μέχρις ἂν ἐνταῦθα τὸ σπέρμα μένη συνέχεται, καὶ συναχθέντος αὐτοῦ ταῦτα τάχιστα λυθήσεται.

956 P. 37. Τί γὰρ ἔτι δεῖ; θεῷ τὰ τῆς ἀγάπης μυστήρια, 25 καὶ τότε ἐποπτεύσεις τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ὃν ὁ μονογενὴς υἱὸς θεὸς μόνος ἐξηγήσατο. ἔστι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἀγάπη καὶ δι' ἀγάπην ἡμῖν ἀνεκράθη. καὶ τὸ μὲν

10. ἢ addidit Segarius.

11. πρὸς ὄρμον τινὰ Segarius.
πρότον τινα G. πόρω που margo G.
πρὸς τὸν λιμένα Combef.

15. Matth. v. 13, 14.

25. δεῖ; θεῷ Segarius. δεῖ θεῷ G.

22. αὐτῷ] αὐτοῦ margo G. αὐτῶν
Combef. Utrumque refutavit Segarius.

28. ἀνεκράθη] ἐθηράθη G. quod

ἄρρητον αὐτοῦ πατὴρ, τὸ δὲ ἡμῖν συμπαθὲς γέγονε μήτηρ.
 ἀγαπήσας ὁ πατὴρ ἐθελύνθη, καὶ τούτου μέγα σημεῖον,
 ὃν αὐτὸς ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁ τεχθεὶς ἐξ ἀγάπης
 καρπὸς ἀγάπῃ. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατήλθε, διὰ τοῦτο
 ἄνθρωπον ἐνέδν, διὰ τοῦτο τὰ ἀνθρώπων ἐκὼν ἔπαθεν, 5
 ἵνα πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν οὐς ἠγάπησε μετρηθεῖς,
 ἡμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀντιμετρήσῃ καὶ μέλλων
 σπένδεσθαι καὶ λύτρον ἑαυτὸν ἐπιδιδούς καινὴν ἡμῖν
 διαθήκην καταλιμπάνει. ἀγάπην ὑμῖν δίδωμι τὴν ἐμήν.
 τίς δέ ἐστιν αὕτη καὶ πόσις; ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάστου κατ- 10
 ἔθηκε τὴν ψυχὴν τὴν ἀνταξίαν τῶν ὄλων, ταύτην ἡμᾶς
 ὑπὲρ ἀλλήλων ἀνταπαιτεῖ. εἰ δὲ τὰς ψυχὰς ὀφείλομεν
 τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τοιαύτην τὴν συνθήκην πρὸς τὸν
 σωτήρα ἀνωμολογησάμεθα, ἔτι τὰ τοῦ κόσμου, τὰ
 πτωχὰ καὶ ἀλλότρια καὶ παραρρέοντα καθείρξομεν ταμι- 15
 εὐόμενοι; ἀλλήλων ἀποκλείσομεν, ἃ μετὰ μικρὸν ἔξει τὸ
 πῦρ; θείως γε καὶ ἐπιπόνως ὁ Ἰωάννης “ὁ μὴ φιλῶν,”
 φησὶ, “τὸν ἀδελφὸν ἀνθρωποκτόνος ἐστί,” σπέρμα τοῦ
 Καῖν, θρέμμα τοῦ διαβόλου, θεοῦ σπλάγχχνον οὐκ ἔχει,
 ἐλπίδα κρειπτόνων οὐκ ἔχει, ἄσπορός ἐστιν, ἄγονός ἐστιν, 20
 οὐκ ἐστὶ κληῖμα τῆς αἰὲ ζώσης ὑπερουρανίας ἀμπέλου,
 ἐκκόπτεται, τὸ πῦρ ἄθρον ἀναμένει.

38. Σὺ δὲ μάθε τὴν καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν, ἣν δείκνυσι

in ἐθελύνθη mutabat Fellus. Recte ἀνεκράθη Valcken. ad Eurip. Hippol. p. 191. qui frequens apud scriptores ecclesiasticos verbi usus est, exemplis multis ab Segaaario illustratus.

1. ἄρρητον] ἀόρατον καὶ ἄρρητον Segaaarius collato loco simili Strom. p. 695, 3.

ib. ἡμῖν Segaaarius. εἰς ἡμῖν G. εἰς ἡμᾶς Combef.

3. αὐτοῦ] αὐτοῦ G.

5. ἐνέδν Segaaarius. ἐνέδη G.

9. ὑμῖν Segaaarius. ἡμῖν G.

10. κατέθηκε Segaaarius. καθῆκε G.

14. ἀνωμολογησάμεθα Combef. ἀνωμολογησόμεθα (sic) G.

17. ἐπιπόνως] ἐπιφανῶς margo G. εὐτόνως Segaaarius.

ib. Joan. I iii. 14.

23. καθ' addidit Combef.

ib. ὑπερβολὴν] ὑπερφανῆ margo G.

Παῦλος ἐπὶ σωτηρίαν· “ ἡ ἀγάπη τὰ ἐαυτῆς οὐ ζητεῖ,”
 ἀλλ’ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκκέχυται· περὶ τοῦτον ἐπτόηται,
 περὶ τοῦτον σωφρόνως μαίνεται. “ ἀγάπη καλύπτει πλη-
 5 θος ἁμαρτιῶν, ἡ τελεία ἀγάπη ἐκβάλλει τὸν φόβον, οὐ
 περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἐπιχαίρει τῇ ἀδικίᾳ, συγ-
 χαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα
 ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, προ-
 φητεῖαι καταργοῦνται, γλῶσσαι παύονται, ἰάσεις ἐπὶ γῆς
 καταλείπονται, μένει δὲ τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς
 10 ἀγάπη, μείζων δὲ ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη.” καὶ δικαίως·
 πίστις μὲν γὰρ ἀπέρχεται, ὅταν αὐτοψία πεισθῶμεν
 ἰδόντες θεὸν, καὶ ἐλπίς ἀφανίζεται τῶν ἐλπισθέντων,
 ἀγάπη δὲ εἰς πλήρωμα συνέρχεται καὶ μᾶλλον αὖξεται
 τῶν τελείων παραδοθέντων. εἰς ταύτην ἐμβάληται τις
 15 τῇ ψυχῇ, δύναται, καὶ ἐν ἁμαρτήμασιν ἢ γεγεννημένος,
 καὶ πολλὰ τῶν κεκωλυμένων εἰργασμένος, αὖξήσας τὴν
 ἀγάπην καὶ μετάνοιαν καθαρὰν λαβὼν ἀναμαχέσασθαι τὰ
 957 P. ἐπταισμένα. μηδὲ γὰρ τοῦτο εἰς ἀπόγνωσίν σοι καὶ ἀπό-
 νοιαν καταλελείφθω, εἰ καὶ τὸν πλούσιον μάθοις ὅστις
 20 ἐστὶν ὁ χώραν ἐν οὐρανοῖς οὐκ ἔχων καὶ τινα τρόπον τοῖς
 οὔσι χρώμενος.

39. Ἐάν τις τό τε ἐπίρρητον τοῦ πλούτου καὶ χαλεπὸν
 εἰς ζωὴν διαφύγοι καὶ δύναται τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπαύ-
 ρασθαι, εἴη δὲ τετυχηκῶς ἢ δι’ ἄγνοιαν ἢ περίστασιν
 25 ἀκούσιον μετὰ τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν περιπετής

1. Corinth. I xii. 31 et xiii. 5.

3. Petr. I iv. 8. Joan. I iv. 18.
 Corinth. I xiii. 4.

12. ἀφανίζεται] φανέντων vel ἐπελ-
 θόντων addit margo G.

16. αὖξήσας] ἀσκήσας Segaarius.

17. λαβὼν] ἀναλαβὼν Segaarius.

18. μηδὲ seripsi pro μήτε.

22. ἐπίρρητον Segaarius pro ἐπι-
 ρεῖ τόν. ἐπίρρητον Combef. In

marg. G. annotatum “ Videtur
 legendum, ἂν τις ἐπιρρέοντος τοῦ
 πλούτου, εἶτα ἐκ χαλεπῆς νόσου εἰς
 ζωὴν διαφύγοι καὶ δύναται τῶν αἰ-
 ωνίων ἀγαθῶν ἐπαύρασθαι.”

23. ἐπαύρασθαι] De novitia hac
 forma aoristi dixi ad § 3. p. 937.

25. σφραγίδα Combef. σφαγιδα
 G. fortasse typhotetae errore pro
 σφραγίδα. σφραγίδα baptismum sa-

τισιν ἀμαρτήμασιν ἢ παραπτώμασιν, ὡς ὑπενηρέχθαι τέλεον· οὗτος οὐ κατεψήφισται παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ. παντὶ γὰρ τῷ μετ' ἀληθείας ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπιστρέψαντι πρὸς τὸν θεὸν ἀνεώγασιν αἱ θύραι καὶ δέχεται τρισάσμενος πατὴρ υἱὸν ἀληθῶς μετανοοῦντα· 5 ἢ δὲ ἀληθινὴ μετάνοια τὸ μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι, ἀλλὰ ἄρδην ἐκρίζωσαι τῆς ψυχῆς ἐφ' οἷς ἑαυτοῦ κατέγνω θάνατον ἀμαρτήμασι· τούτων γὰρ ἀναιρεθέντων αὐθις εἰς σὲ θεὸς εἰσοικισθήσεται. μεγάλην γάρ φησι καὶ ἀνυπέμβλητον εἶναι χαρὰν καὶ ἑορτὴν ἐν οὐρανοῖς τῷ 10 πατρὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ ἐπιστρέψαντος καὶ μετανοήσαντος. διὸ καὶ κέκραγεν “ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν· κὰν ὦσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν ἔριον, ὡς χιόνα λευκανῶ, κὰν μελάντερον τοῦ 15 σκότους, ὡς ἔριον λευκὸν ἐκνίψας ποιήσω.” θεῷ γὰρ μόνῳ δυνατὸν ἄφεσιν ἀμαρτιῶν παρασχέσθαι καὶ μὴ λογίσασθαι παραπτώματα, ὅπου γε καὶ ἡμῖν παρακελεύεται τῆς ἡμέρας ἐκάστης ὁ κύριος ἀφιέναι τοῖς ἀδελφοῖς μετανοοῦσιν. εἰ δὲ ἡμεῖς πονηροὶ ὄντες ἴσμεν ἀγαθὰ 20 δόματα διδόναι, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, ὁ ἀγαθὸς πατὴρ πάσης παρακλήσεως, ὁ πολυεύσπλαγχνος

erum significare Hermae Pastoris aliorumque locis docuit Segarius.

ib. περιπετής τιςιν Segarius. περιπετής τιςιν G. περιπετής τοῖς Combeff.

1. ὑπενηρέχθαι (αβρίρι) Segarius, collatis locis p. 7, 34. 69, 30. 147, 7. 181, 6. 218, 36. 460, 10. ὑπανηρέχθαι G. μὴ ἀπανηρέχθαι margo G.

2. τέλεον ad sequentia rettulit Segarius.

ib. οὐ addidit margo G. Ante τέλεον posuit Segarius.

10. Luc. xv. 10.

12. Hos. vi. 6. Matth. ix. 13. Ezech. xviii. 23. Iesai. i. 18. Luc. v. 21.

21. Matth. vi. 14.

22. Luc. xi. 13.

22. πολυεύσπλαγχνος] εὐσπλαγχνος vel πολύσπλαγχνος Segarius, opinione non improbabili, sed incerta. Nam πολυεύσπλαγχνος toties apud scriptores ecclesiasticos reperitur ut non videatur ubique expelli posse, sed si non antiquioribus, ut Justino, Hermae, Clementi aliisque, certe inferiorum tempo-

καὶ πολυέλεος πέφυκε μακροθυμῆν, τοὺς ἐπιστρέψαντας περιμένειν; ἐπιστρέψαι δέ ἐστιν ὄντως τὸ ἀπὸ τῶν ἀμαρτημάτων παύσασθαι καὶ μηκέτι βλέπειν εἰς τὰ ὀπίσω.

40. Τῶν μὲν οὖν προγεγενημένων θεὸς δίδωσιν ἄφε-
 5 σιν, τῶν δὲ ἐπιόντων αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ. καὶ τοῦτ' ἔστι μεταγνῶναι τὸ καταγνῶναι τῶν παρωχημένων καὶ αἰτήσασθαι τούτων ἀμνηστίαν παρὰ πατρὸς, ὃς μόνος τῶν ἀπάντων οἰός τέ ἐστιν ἄπρακτα ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα, ἐλέω τῷ παρ' αὐτοῦ καὶ δρόσῳ πνεύματος
 10 ἀπαλείψας τὰ προημαρτημένα. “ἐφ' οἷς γὰρ ἂν εὖρω ὑμᾶς” φησὶν “ἐπὶ τούτοις καὶ κρινῶ” καὶ παρ' ἕκαστα βοᾷ τὸ τέλος πάντων. ὥστε καὶ τῷ τὰ μέγιστα εὖ πεποικῶτι κατὰ τὸν βίον, ἐπὶ δὲ τοῦ τέλους ἐξοκείλαντι πρὸς κακίαν, ἀνόνητοι πάντες οἱ πρόσθεν πόνοι, ἐπὶ τῆς
 15 καταστροφῆς τοῦ δράματος ἐξάθλω γενομένῳ· τῷ δὲ
 958P. χεῖρον καὶ ἐπίσεσυρμένως βιώσαντι πρότερον ἔστιν ὕστερον μετανοήσαντι πολλοῦ χρόνου πολιτείαν πονηρὰν ἐκνικῆσαι τῷ μετὰ τὴν μετάνοιαν χρόνῳ. ἀκριβείας δὲ δεῖ πολλῆς, ὥσπερ τοῖς μακρῷ νόσῳ πεπονηκόσι σώμασι
 20 διαίτης χρεῖα καὶ προσοχῆς πλείονος. ὁ κλέπτης ἄφεισιν βούλει λαβεῖν; μηκέτι κλέπτε· ὁ μοιχεύσας μηκέτι πυρούσθω· ὁ πορνεύσας λοιπὸν ἀγνεύτω· ὁ ἀρπάσας ἀποδίδου καὶ προσαποδίδου· ὁ ψευδομάρτυς ἀλήθειαν ἄσκησον· ὁ ἐπίορκος μηκέτι ὄμνυε, καὶ τὰ ἄλλα πάθη
 25 σύντεμε, ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, λύπην, φόβον, ἵνα εὐρεθῆς ἐπὶ τῆς ἐξόδου πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐνταῦθα διαλελύσθαι φθάνων. ἔστι μὲν οὖν ἀδύνατον ἴσως ἀθρόως ἀποκόψαι

rum scriptoribus relinquendum sit.

9. ἐλέω] ελαίω Segarius.

10. ἐφ' οἷς] Justinus martyr in Dialogo cum Tryphone Jud. p. 96. ed. Par. διὸ καὶ ὁ ἡμέτερος κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν “ἐν οἷς ἂν ὑμᾶς

καταλάβω, ἐν τούτοις καὶ κρινῶ.” Conf. quae adnotavit Gravius Spicil. saec. 1. p. 327. POTT.

11. ὑμᾶς Combef. ἡμᾶς G.

13. κατὰ addidit margo G.

26. Matth. v. 14.

πάθη σύντροφα, ἀλλὰ μετὰ θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀνθρω-
πέας ἰκεσίας καὶ ἀδελφῶν βοηθείας καὶ εἰλικρινοῦς μετα-
νοίας καὶ συνεχοῦς μελέτης κατορθοῦνται.

41. Διὸ δεῖ πάντως σε τὸν σοβαρὸν καὶ δυνατὸν καὶ
πλούσιον ἐπιστήσασθαι ἑαυτῷ τινα ἄνθρωπον θεοῦ καθ- 5
ἄπερ ἀλείπτην καὶ κυβερνήτην. αἰδοῦ κὰν ἕνα, φοβοῦ κὰν
ἕνα, μελέτησον ἀκούειν κὰν ἐνὸς παρρησιαζομένου καὶ
στύφοντος ἅμα καὶ θεραπεύοντος. οὐδὲ γὰρ τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς συμφέρει τὸν αἰὲ χρόνον ἀκολάστοις μένειν, ἀλλὰ καὶ
δακρῦσαι καὶ δηχθῆναι ποτε ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς πλεί- 10
ονος. οὕτω καὶ ψυχῇ διηκεοῦς ἡδονῆς οὐδὲν ὀλεθριώ-
τερον· ἀποτυφλοῦται γὰρ ἀπὸ τῆς τήξεως, ἐὰν ἀκίνητος
τῷ παρρησιαζομένῳ διαμείνη λόγῳ. τοῦτον καὶ ὀργι-
σθέντα φοβήθητι, καὶ στενάξαντα λυπήθητι καὶ ὀργὴν
παύοντα αἰδέσθητι, καὶ κόλασιν παραιτουμένῳ φθάσον. 15
οὗτος ὑπὲρ σοῦ πολλὰς νύκτας ἀγρυπνησάτω, πρεσβεύων
ὑπὲρ σοῦ πρὸς θεὸν, καὶ λιτανείαις συνήθεσι μαγεύων τὸν
πατέρα· οὐ γὰρ ἀντέχει τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰ σπλάγχχνα
δεομένοις. δεήσεται δὲ καθαρῶς ὑπὸ σοῦ προτιμώμενος
ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ, καὶ μηδὲν ὑπὸ σοῦ λυπούμενος, 20
ἀλλ' ὑπὲρ σοῦ. τοῦτό ἐστι μετάνοια ἀνυπόκριτος. “θεὸς
οὐ μυκτηρίζεται” οὐδὲ προσέχει κενοῖς ῥήμασι· μόνος γὰρ
ἀνακρίνει μυελοὺς καὶ νεφροὺς καρδίας καὶ τῶν ἐν πυρὶ
κατακοῦει καὶ τῶν ἐν κοιλίᾳ κήτους ἰκετευόντων ἐξακοῦει
καὶ πᾶσιν ἐγγύς ἐστι τοῖς πιστεύουσι καὶ πόρρω τοῖς 25
ἀθείοις, ἂν μὴ μετανοήσωσιν.

3. κατορθοῦνται] κατορθοῦται Pot-
terus.

6. ἀλείπτην] Simili sensu ver-
bum ἀλείφειν adhibet Strom. 2.
p. 484. πάσης τοίνυν ἀρετῆς μεμη-
μένος ὁ θεῖος νόμος ἀλείφει μάλιστα
τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐγκράτειαν. POTT.

12. τήξεως] προστήξεως margo G.

frustra, ut Segarius ostendit.

15. παραιτουμένῳ] παραιτούμενος
Segarius.

17. μαγεύων] πρὸς addit Segar-
rius, nisi μαστεύων scribendum sit
collato Paedag. p. 125, 26.

21. Galat. vi. 7.

42. Ἴνα δὲ ἐπιθαρρήσης, οὕτω μετανοήσας ἀληθῶς, ὅτι σοὶ μένει σωτηρίας ἐλπίς ἀξιόχρεως, ἄκουσον μῦθον, 959 P. οὐ μῦθον, ἀλλὰ ὄντα λόγον περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου παραδεδομένον καὶ μνήμη πεφυλαγμένον. ἐπειδὴ γὰρ τοῦ 5 τυράννου τελευτήσαντος ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῆει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἀρμόσων, ὅπου δὲ κλήρω ἓνα γέ τινα κληρώσων τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος 10 σημαينوμένων. ἐλθὼν οὖν καὶ ἐπὶ τινα τῶν οὐ μακρὰν πόλεων, ἧς καὶ τοῦνομα λέγουσιν ἔνιοι, καὶ τὰ ἄλλα ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπων, νεανίσκον ἱκανὸν τῷ σώματι καὶ τὴν ὄψιν ἀστεῖον καὶ θερμὸν τὴν ψυχὴν ἰδὼν, “ τοῦτον,” ἔφη, 15 “ σοὶ παρακατατίθεμαι μετὰ πάσης σπουδῆς, ἐπὶ τῆς

1—422, 10. Ἴνα δὲ — ἀναστάσεως βλεπομένης] Hujus loci praeter Vaticanum Glislerii (G.) codicibus usus sum antiquioribus duobus, de quibus dictum in Praefatione voluminis primi, Florentino Marciano 686. (Q.) et Vaticano 504. (R.) Porro hunc locum, memorabilem propter narrationem de Joanne, excerpit Eusebius Hist. Eccl. 3, 23, omissis tamen verbis primis Ἴνα δὲ—ἐλπίς ἀξιόχρεως, ejus ex codicibus quae excerpta ab editoribus est scripturae diversitas, ea ego ita utor ut meliorum tantum, qui saepe cum nostris QR. consentiunt, rationem habeam, omissis recentiorum codicum quisquiliis. Post Eusebium hunc locum excerpit etiam Anastasius Sinaita in Psalmum vi. apud Combefisium Auctar. Patrum novi vol. 1. p. 966. qui ἔκ τινος τῶν στρωματικῶν Clementis affert. Recta inscriptione

usus est Eusebius, ὁ δὲ Κλήμης ὁμοῦ καὶ τὸν χρόνον ἐπισημηγμένους καὶ ἱστορίαν ἀναγκαιωτάτην οἷς τὰ καλὰ καὶ ἐπωφελῆ φίλον ἀκούειν προστίθουσιν ἐν ᾧ “ τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος” ἐπέγραψεν αὐτοῦ συγγράμματι. In QR. huic excerpto praescriptum Κλήμεντος πρεσβυτέρου ἀλεξανδρείας (ἀλεξανδρίας Q.) ἡγουμένου τῆς σχολῆς ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου αὐτῷ λόγου “ τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος.”

1. ἐπιθαρρήσης Q. ἐπιθαρρῆς R. ἔτι θαρρῆς G.

2. μένει] εἰ in litura Q.

ib. ἀξιόχρεως] ἀξιοχρέως Q.

ib. ἄκουσον μῦθον] μῦθον om. Q

R.

5. τῆς Πάτμου] τῆς om. QR.

6. ἀπῆει] ἀπίει Q.

9. κλήρω e libris pluribus Eusebii pro κλήρον.

ib. γέ ex Eusebio pro τε.

12. καθεστῶτι] καθεκαστῶτι Q.

15. παρακατατίθεμαι QR. et Eusebius. παρατίθεμαι G.

ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρος. τοῦ δὲ δεχομένου καὶ πάνθ' ὑπισχνουμένου καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ διελέγετο καὶ διεμαρτύρατο. εἶτα ὁ μὲν ἀπῆρεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ὁ δὲ πρεσβύτερος ἀναλαβὼν οἴκαδε τὸν παραδοθέντα νεανίσκον ἔτρεφε, συνείχεν, ἔθαλπε, τὸ τελευταῖον ἐφώτισε, καὶ μετὰ 5 τοῦτο ὑψήκε τῆς πλείονος ἐπιμελείας καὶ παραφυλακῆς, ὡς τέλεον αὐτῷ φυλακτῆριον ἐπιστήσας τὴν σφραγίδα τοῦ κυρίου. τῷ δὲ ἀνέσεως πρὸ ὥρας λαβομένῳ προσφθίρονταί τινες ἥλικες ἄργοι καὶ ἀπερρωγότες, ἐθάδες κακῶν, καὶ πρῶτον μὲν δι' ἐστιάσεων πολυτελῶν αὐτὸν ἐπάγου- 10 ται, εἶτά που καὶ νύκτωρ ἐπὶ λωποδυσίαν ἐξίοντες συνεπάγονται, εἶτά τι καὶ μείζον συμπράττειν ἠξίου. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον προσειθίζετο καὶ διὰ μέγεθος φύσεως ἐκστὰς ὡσπερ ἄστομος καὶ εὐρωστος ἵππος ὀρθῆς ὁδοῦ καὶ τὸν χαλιὸν ἐνδακὼν μειζῶνως κατὰ τῶν βαράθρων ἐφέρετο, 15 ἀπογυνοὺς δὲ τελῶς τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν οὐδὲν ἔτι μικρὸν διανοεῖτο, ἀλλὰ μέγα τι πράξας, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἀπολώλει, ἴσα τοῖς ἄλλοις παθεῖν ἠξίου. αὐτοὺς δὲ τούτους ἀναλαβὼν καὶ ληστήριον συγκροτήσας, ἔτοιμος λήσταρχος ἦν βιαιότατος, μαιφονώτατος, χαλεπώτατος. χρόνος 20

1. δὲ om. R.

2. πάνθ'] πάντα QR.

ib. διελέγετο QR. et Eusebius. διετελειτο G.

3. εἶτα ὁ μὲν ἀπῆρεν (ὑπῆρεν Q.) ἐπὶ τὴν Ἔφεσον QR. et Eusebius. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον G, omisso ἀπῆρεν.

5. ἐφώτισε] ἐφώτισεν Q.

7. τέλεον QR. τὸ τέλεον G. τὸ τέλειον Eusebius.

9. καὶ ἀπερρωγότες addunt QR. et Eusebius, om. G.

ib. ἐθάδες] ἠθάδες QR.

10. πολυτελῶν QR. et Eusebius. πολλῶν πολυτελῶν G.

ib. αὐτὸν ἐπάγονται Eusebius. ἐπά-

γονται QR. αὐτὸν ἰπάγονται G.

11. λωποδυσίαν] λωποδυσίαν R.

13. προσειθίζετο] προσεθίζετο Q. προσηθίζετο R.

ib. ἐκστὰς habent QR. et Eusebius, om. G.

16. οὐδὲν] οὐδ' ἐν Q.

17. ἀπολώλει QR. et Eusebius. Rectius ἀπολώλει est. ἀπολωλεν G.

18. ἠξίου] οὐκ ἠξίου Gruterus. ἀπηξίου Valesius.

ib. αὐτοὺς] αὐτὸς QR.

ib. δέ] δὴ Eusebius.

20. μαιφονώτατος om. QR.

ib. χαλεπώτατος] καὶ χαλεπώτατος QR.

ἐν μέσῳ, καὶ τινος ἐπιπεσοῦσης χρείας ἀνακαλοῦσι τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ ἐπεὶ τὰ ἄλλα ὦν χάριν ἦκε κατεστήσατο, “ἄγε δὴ,” ἔφη, “ὦ ἐπίσκοπε, τὴν παρακαταθήκην ἀπόδος ἡμῖν, ἣν ἐγὼ τε καὶ ὁ σωτὴρ σοι παρακατεθέμεθα ἐπὶ τῆς
 5 ἐκκλησίας, ἧς προκαθέξῃ, μάρτυρος.” ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐξεπλάγη χρήματα οἰόμενος ἄπερ οὐκ ἔλαβε συκοφαντεῖσθαι καὶ οὔτε πιστεύειν εἶχεν ὑπὲρ ὧν οὐκ εἶχεν οὔτε
 960 P. ἀπιστεῖν Ἰωάννη, ὡς δὲ “τὸν νεανίσκον” εἶπεν “ἀπαιτῶ καὶ τὴν ψυχὴν τὰδελφοῦ,” στενάξας κάτωθεν ὁ πρεσβύ-
 10 τῆς καὶ τι καὶ ἐπιδακρύσας “ἐκεῖνος” ἔφη “τέθνηκε, πῶς καὶ πότε καὶ τίνα θάνατον;” “θεῶ τέθνηκεν,” εἶπεν “ἀπέβη γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης καὶ τὸ κεφάλαιον ληστής, καὶ νῦν ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας τὸ ὄρος προκατείληφε μεθ’ ὁμοίου στρατιωτικοῦ.” καταρρηξάμενος δὲ τὴν ἐσθήτα ὁ
 15 ἀπόστολος καὶ μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς πληξάμενος τὴν

1. ἐπιπεσοῦσης] ἐμπεσοῦσης R.
 ib. ἀνακαλοῦσι] ἀνακαλοῦσιν Q.
 2. ἐπεὶ R. et Eusebius. ἐπὶ Q.
 ἐπειδὴ G.
 ib. ἦκε] ἦκεν Q.
 ib. κατεστήσατο om. G. in lacuna.
 3. παρακαταθήκην QR. et Eusebius. παραθήκην G. et pauci codices Eusebii.
 ib. ἀπόδος ἡμῖν, ἣν om. G. in lacuna.
 4. σωτὴρ] Χριστὸς QR.
 ib. — 422, 10. παρακατεθέμεθα—φαιδρῶς γεγηθότες] Horum fragmenta tantum suo in codice repererat Ghislerius, παρακ. . . . προκαθέξῃ μάρτ. . . . οἰόμενος ἂν (ampla lacuna) λογοῦμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο καὶ τοῖς δάκρυσι βαπτίζων δεῦτερον μόνην ἀποκρύπτων τὴν δεξιάν. ὁ δὲ ἐπομνύων αὐτῶ παρὰ τοῦ σωτῆρος εὔρηται δεόμενος γε ὑπὸ τῆς μετανοίας κεκα. ἐπανήγαγε καὶ δέκ. ἀγωνιζόμενος. οὐ

. φαιδρῶς γεγηθότες —. In-tegra omnia in QR. et apud Eusebium usque ad ἀναστάσεως βλεπομένης, ubi horum excerpta finiuntur.
 4. παρακατεθέμεθα] παρεκαταθέμεθα Q.
 6. ἔλαβε] ἔλαβεν Q.
 7. ὑπὲρ om. QR.
 9. τὰδελφοῦ R. ἀδελφοῦ Q. τοῦ ἀδελφοῦ Eusebius. Crasis τὰδελφοῦ redit paullo post.
 10. καὶ τι] καὶ ἔτι QR. et codices aliquot Eusebii. Proximum καὶ om. R.
 ib. τέθνηκε] τέθνηκεν Q.
 11. καὶ πότε addunt QR. et duo codices Eusebii.
 12. ἐξώλης] ἐξώλης Q.
 13. προκατείληφε R. προκατείληφεν Q. κατείληφε Eusebius.
 14. δὲ QR. et Eusebii codices plerique: alii οὖν.
 ib. ὁ ἀπόστολος post καταρρηξάμενος R.

κεφαλὴν “καλὸν γε” ἔφη “φύλακά σε τῆς τὰδελφοῦ
 ψυχῆς κατέλιπον, ἀλλ’ ἵππος ἤδη μοι παρέστω καὶ ἡγε-
 μὼν γενέσθω μοί τις τῆς ὁδοῦ.” ἤλαυνεν ὥσπερ εἶχεν
 αὐτόθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ χωρίον ὑπὸ
 τῆς προφυλακῆς τῶν ληστῶν ἀλίσκεται μήτε φεύγων 5
 μήτε παραιτούμενος, ἀλλὰ βοῶν “ἐπὶ τοῦτ’ ἐλήλυθα, ἐπὶ
 τὸν ἄρχοντα ὑμῶν ἀπαγάγετέ με.” ὃς τέως ὥσπερ
 ὄπλιστο ἀνέμενεν, ὡς δὲ προσιόντα ἐγνώρισε τὸν Ἰωάν-
 νην, εἰς φυγὴν αἰδουθεὶς ἐτράπετο. ὁ δὲ ἐδῶκε κατὰ
 κράτος, ἐπιλαθόμενος τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας κεκραγὼς “τί 10
 με φεύγεις, τέκνον, τὸν σεαυτοῦ πατέρα, τὸν γυμνὸν, τὸν
 γέροντα; ἐλέησόν με, τέκνον, μὴ φοβοῦ, ἔχεις ἔτι ζωῆς
 ἐλπίδα· ἐγὼ Χριστῷ δώσω λόγον ὑπὲρ σου· ἂν δέη, τὸν
 σὸν θάνατον ἐκὼν ὑπομενῶ, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν,
 ὑπὲρ σου τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμήν· στήθι, πίστευ- 15
 σον, Χριστὸς με ἀπέστειλεν.” ὁ δὲ ἀκούσας πρῶτον μὲν
 ἔστη κάτω βλέπων, εἶτα ἔρριψε τὰ ὄπλα, εἶτα τρέμων
 ἔκλαιε πικρῶς, προσελθόντα δὲ τὸν γέροντα περιέλαβεν
 ἀπολογούμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο, καὶ τοῖς δάκρυσι
 βαπτίζόμενος ἐκ δευτέρου μόνην ἀποκρύπτων τὴν δεξιάν. 20

1. γε] σε codices aliquot Eusebii.

ib. φύλακά σε Eusebii codices duo. σε φύλακα QR. σε om. Eusebii codices plerique.

2. κατέλιπον] κατέλειπον Q.

3. γενέσθω Q. et pars codicum Eusebii: alii γενέσθω ut R.

5. προφυλακῆς] φυλακῆς Q.

6. τοῦτ’] τοῦτο QR.

7. ἀπαγάγετε QR. Eusebii codices plerique ἀγάγετε, unus ἀναγάγετε, alius ἄγετε.

ib. ὃς τέως] ὃς γε QR.

9. ἐτράπετο] ἐτρέπετο codices aliquot Eusebii.

ib. ἐδῶκε κατὰ κράτος QR. ἐδίωκεν ἀνὰ κράτος Eusebii.

10. τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας QR. τῆς

ἡλικίας τῆς ἑαυτοῦ Eusebii.

11. τέκνον om. R.

ib. σεαυτοῦ QR. σεαυτοῦ Eusebii.

13. ἐλπίδα] ἐλπίδας Eusebii codices aliquot.

ib. δώσω λόγον] λόγον δώσω Eusebii codices plerique.

17. ἔρριψε] ἔρριψεν Q.

18. ἔκλαιε Eusebii codices plerique. ἔκλαιεν Q. ἔκλαιε R. et aliquot Eusebii libri.

ib. περιέλαβεν Eusebii. περιέλαβεν καὶ Q. περιέλαβε καὶ R.

19. δάκρυσι] δάκρυσιν Q.

20. δευτέρου] τοῦ ἐτέρου codices plerique Eusebii.

ib. μόνην G. et Eusebii. μόνον QR.

ὁ δὲ ἐγγυόμενος ἐπώμνυτο ὡς ἄφεσιμ αὐτῷ παρὰ τοῦ
 σωτήρος ἤρηται δεόμενος, γονυπετῶν, αὐτὴν τὴν δεξιὰν
 ὡς ὑπὸ τῆς μετανοίας κεκαθαρμένην καταφιλῶν ἐπὶ τὴν
 ἐκκλησίαν ἐπανήγαγε. καὶ δαφιλέσι μὲν εὐχαῖς ἐξαιτού-
 5 μενος, συνεχέσι δὲ νηστεύεισιν συναγωνιζόμενος, ποικίλαις
 δὲ σειρῆσι λόγων κατεπάδων αὐτοῦ τὴν γνώμην, οὐ πρό-
 τερον ἀπῆλθεν, ὡς φασι, πρὶν αὐτὸν ἀποκατέστησε τῇ
 ἐκκλησίᾳ, διδούς μέγα παράδειγμα μετανοίας ἀληθινῆς
 καὶ μέγα γνώρισμα παλιγγενεσίας, τρόπαιον ἀναστάσεως
 10 βλεπομένης * * * φαιδρῶς γεγηθότες, ὑμνοῦντες, ἀνοι-
 γνύντες τοὺς οὐρανοὺς. πρὸ δὲ πάντων αὐτὸς ὁ σωτὴρ
 961 P. προαπαντᾷ δεξιούμενος, φῶς ὀρέγων ἄσκιον, ἄπανστον,
 ὀδηγῶν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν αἰώνιον
 ζωὴν, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πιστευέτω ταῦτα
 15 τις καὶ θεοῦ μαθηταῖς, καὶ ἐγγυητῇ θεῷ, προφηταῖς, εὐαγ-
 γελίοις, λόγοις ἀποστολικοῖς, τούτοις συζῶν καὶ τὰ ὄρα
 ὑπέχων, καὶ τὰ ἔργα ἀσκῶν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐξόδου τὸ τέλος
 καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῶν δογμάτων ὄψεται. ὁ γὰρ ἐνταῦθα
 τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας προσιέμενος οὐ μετανοήσει

1. ἐπώμνυτο QR. ἐπομνύων G. Sinaita.

ἐπομνύμενος Eusebius.

ib. ἄφεσιμ] ἄφεσις codices aliquot Eusebii.

2. σωτήρος G. et Eusebius. πατρὸς QR.

ib. ἤρηται QR. et Eusebii libri plerique: pauci εὔρηται ut G.

4. ἐπανήγαγε RG. et Eusebius. ἐπανήγαγεν Q.

ib. δαφιλέσι μὲν Eusebius. δαφιλέσι QR, omisso μὲν.

6. σειρῆσι codices aliquot Eusebii: alii ῥήσει ut QR.

7. ἀποκατέστησε codices aliquot Eusebii. ἀποκαταστήσαι QR. Alii Eusebii libri κατέστησε, vel ἐπιστήσαι.

8. διδούς] ἕως αὐτὸν παῖδα μεθ' αὐτοῦ συνήγαγε addit Anastasius

Sinaita.

10. βλεπομένης] ἐλπίζομένης Anastasius Sinaita. Post βλεπομένης subscriptum in Q. ταύτης τῆς ιστορίας μέμνηται εὐσέβιος ὁ παμφίλου καὶ ἰωάννης ἐπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως Χρυσόστομος. Post βλεπομένης indicavi lacunam, quam Fellus explere conatus est additis verbis ὅταν ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος οἱ ἄγγελοι τοὺς ἀληθῶς μετανοοῦντας δέξονται εἰς ἐπουρανίους σκηνάς, Segarius καὶ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος οἱ μὲν ἄγγελοι τοὺς ἀληθῶς μετανοοῦντας δέξονται.

ib. ἀνοιγνύντες Potterus. ἀνοιγνύντες G.

14. ταῦτα] καὶ ταῦτα Fellus.

19. οὐ] εἰ margo G. inepte.

τότε ἡνίκα ἂν καταλίπη τὸ σῶμα, οὐδὲ κατασχυνθήσεται, τὸν σωτήρα προσιόντα μετὰ τῆς αὐτοῦ δόξης καὶ στρατείας ἰδὼν, οὐ δέδωκε τὸ πῦρ. εἰ δέ τις αἰρεῖται μένειν καὶ ἔξαμαρτάνειν ἐκάστοτε ἐπὶ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὴν ἐνταῦθα τρυφήν τῆς αἰωνίου ζωῆς προτιμᾷ καὶ διδόντος τοῦ σωτῆ- 5 ρος ἄφρατον ἀποστρέφεται, μήτε τὸν θεὸν ἔτι μήτε τὸν πλοῦτον μήτε τὸ προπεσεῖν αἰτιάσθω, τὴν δὲ ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐκουσίως ἀπολουμένην. τῷ δὲ ἐπιβλέποντι τὴν σωτηρίαν καὶ ποθοῦντι καὶ μετὰ ἀναιδείας καὶ βίας αἰτοῦντι παρέξει τὴν ἀληθινὴν κάθαρσιν καὶ τὴν ἀτρεπτον ζωὴν ὁ 10 πατὴρ ὁ ἀγαθὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ᾧ διὰ τοῦ παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ζώντων καὶ νεκρῶν καὶ διὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος εἶη δόξα, τιμὴ, κράτος, αἰώνιος μεγαλειότης καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

15

8. ἀπολλυμένην] ἀπολουμένην Fel-lus.

11. ᾧ διὰ — ἀμήν] Clausulam hanc non esse Clementis, sed a librario adjectam Fellus in Praefatione monuit. Primis nempe seculis in hujusmodi Doxologia

unius *Patris* mentio fieri solebat : secus hoc fuit deinde, inprimis post Concilium Nicaenum, quo de videnda nota Gudii ad Hippolytum de Antichristo p. 9. ed. Fabr. SEGGAAR.

966P. ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΛΟΥ-334 S.
ΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥΣ ΕΠΙΤΟΜΑΙ.

5 1. “Πάτερ,” φησὶ, “παρατίθεμαί σοι εἰς χεῖρας τὸ
 πνεῦμά μου” ὃ πρόεβαλε, φησὶ, σαρκίον τῷ λόγῳ ἢ
 σοφία τὸ πνευματικὸν σπέρμα, τοῦτο στολισάμενος κατ-
 ἦλθεν ὁ σωτήρ. ὅθεν ἐν τῷ πάθει τὴν σοφίαν παρατί-
 θεται τῷ πατρὶ, ἵνα αὐτὴν ἀπολάβῃ παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ 50
 10 μὴ κατασχεθῆ ἑνταῦθα ὑπὸ τῶν στερίσκειν δυναμένων.
 967P. οὕτως πᾶν πνευματικὸν σπέρμα τοὺς ἐκλεκτοὺς διὰ τῆς
 προειρημένης φωνῆς παρατίθεται. τὸ ἐκλεκτὸν σπέρμα
 φαμέν καὶ σπινθῆρα ζωοποιούμενον ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ
 κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ κόκκον σινάπεως καὶ ζύμην, τὰ 335 S.
 15 δόξαντα καταδιηρῆσθαι γένη ἐνοποιούσα εἰς πίστιν.

2. Οἱ δ' ἀπὸ Οὐαλεντίνου πλασθέντος φασὶ τοῦ ψυ-
 χικοῦ σώματος τῇ ἐκλεκτῇ ψυχῇ οὕσῃ ἐν ὕπνῳ ἐντεθῆναι
 ὑπὸ τοῦ λόγου σπέρμα ἀρρενικὸν, ὅπερ ἐστὶν ἀπόρροια
 τοῦ ἀγγελικοῦ, ἵνα μὴ ὑστέρημα ᾖ. καὶ τοῦτο ἐζύμωσεν
 20 τὰ δόξαντα καταδιηρῆσθαι ἐνοποιούν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν 5
 σάρκα, ἃ καὶ ἐν μερισμῷ ὑπὸ τῆς σοφίας προηρέχθη.
 ὕπνος δὲ ἦν Ἀδὰμ ἢ λήθη τῆς ψυχῆς ἣν συνέιχε,

μὴ διαλυθῆναι ὡσπερ τὸ πνευματικὸν ὅπερ ἐνεθηκεν τῇ ψυχῇ ὁ σωτήρ. τὸ σπέρμα ἀπόρροια ἦν τοῦ ἄρρενος καὶ ἀγγελικοῦ. διὰ τοῦτο λέγει ὁ σωτήρ “σώζου σὺ καὶ ἡ ψυχὴ σου.”

3. Ἐλθὼν οὖν ὁ σωτήρ τὴν ψυχὴν ἐξύπνισεν, ἐξῆψεν 5
δὲ τὸν σπιωθῆρα· δύναμις γὰρ οἱ λόγοι τοῦ κυρίου. διὰ
τοῦτο εἶρηκεν “λαμψάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων.” καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσῶν τὸ πνεῦμα
10 τοῖς ἀποστόλοις τὸν μὲν χοῦν, καθάπερ τέφραν, ἀπεφύσα
καὶ ἐχώριζεν, ἐξῆπτε δὲ τὸν σπιωθῆρα καὶ ἐζωοποιεῖ. 10

4. Ὁ κύριος διὰ πολλὴν ταπεινοφροσύνην οὐχ ὡς
ἄγγελος ὤφθη, ἀλλ’ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὅτε ἐν δόξῃ ὤφθη
τοῖς ἀποστόλοις ἐπὶ τοῦ ὄρους, οὐ δι’ ἑαυτὸν ἐποίησεν
δεικνὺς ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἣτις ἐστὶ τὸ
γένος τὸ ἐκλεκτὸν, ἵνα μάθῃ τὴν προκοπὴν αὐτοῦ μετὰ τὴν 15
τῆς σαρκὸς ἕξοδον. αὐτὸς γὰρ καὶ ἄνω φῶς ἦν καὶ ἔστι
τὸ ἐπιφανὲν ἐν σαρκὶ καὶ τὸ ἐνταῦθα ὀφθῆν, οὐχ ὕστερον
15 τοῦ ἄνω, οὐδὲ διεκέκοπτο ἢ ἄνωθεν μετέστη δεῦρο, τόπον
ἐκ τόπου ἀμείβον, ὡς τὸν μὲν ἐπιλαβεῖν, τὸν δὲ ἀπολιπεῖν·
ἀλλ’ ἦν τὸ πάντῃ ὄν καὶ παρὰ τῷ πατρὶ κἀνταῦθα· δύνα- 20
μις γὰρ ἦν τοῦ πατρός. ἄλλως τε ἐχρῆν κάκεινον πληρω-
θῆναι τὸν λόγον τοῦ σωτήρος, ὃν εἶπον “εἰσὶ τινες τῶν
ᾧδε ἐστηκότων, οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν δόξῃ.” εἶδον οὖν καὶ ἐκοιμήθη-
σαν ὅ τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. 25

5. Πῶς οὖν τὴν μὲν ὄψιν τὴν φωτεινὴν ἰδόντες οὐκ
20 ἐξεπλάγησαν, τὴν δὲ φωνὴν ἀκούσαντες ἔπεσον ἐπὶ γῆν ;
ὅτι ὧτα τυγχάνει ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν καὶ ἢ παρὰ
δόξαν φωνὴ μᾶλλον ἐκπλήσσει. ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ βαπτι-
στῆς τῆς φωνῆς ἀκούσας οὐκ ἐφοβήθη, ὡς ἂν ἐν πνεύματι 30

968 P.
30

3. Genes. xix. 17.

7. Matth. v. 16.

22. Matth. xvi. 27. Luc. ix. 27.

ἀκούσας συνήθει τῆς τοιαύτης φωνῆς· καθὸ δὲ ἄνθρωπός
 τίς ἐστὶ, μόνου ἀκούσας κατεπλάγη· διὸ καὶ λέγει
 αὐτοῖς ὁ σωτῆρ “μηδενὶ εἶπητε ὃ εἶδετε.” καίτοι οὐδὲ
 σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ φῶς ἐωράκεισαν· οὐδὲν γὰρ
 5 συγγενὲς καὶ οἰκείον ἐκείνῳ τῷ φωτὶ καὶ τῆδε τῇ σαρκί,
 ἀλλ’ ὡς ἡ δύναμις καὶ ἡ βούλησις τοῦ σωτῆρος ἐνε- 25
 δυνάμωσεν τὴν σάρκα εἰς τὸ θεάσασθαι· ἄλλως τε
 καὶ ὃ ἡ ψυχὴ εἶδεν μετέδωκεν κοινωνούσῃ τῇ σαρκὶ
 συμπεπλῆχθαι αὐτῇ. τὸ δὲ “μηδενὶ εἶπητε,” ἵνα μὴ ὁ
 10 ἐστὶν ὁ κύριος νοήσαντες, ἀπόσχονται τοῦ ἐπιβάλλειν
 τῷ κυρίῳ τὰς χεῖρας καὶ ἀτελῆς ἡ οἰκονομία γένηται καὶ
 ὁ θάνατος ἀπόσχηται τοῦ κυρίου, ὡς μάτην πειράζων ἐπὶ
 ἀνηνύτῳ. καὶ ἔτι ἡ μὲν ἐν τῷ ὄρει φωνὴ τοῖς ἦδη συνιεί-
 σιν ἐκλεκτοῖς ἐγένετο, διὸ καὶ ἐθαύμασαν μαρτυρουμένου
 15 τοῦ πιστευομένου, ἡ δὲ ἐπὶ τῷ ποταμῷ τοῖς μέλλουσι 30
 πιστεύειν. διὸ καὶ ἡμελήθη ἡ φωνὴ αὐτοῖς προκατεχομέ-
 νοις ἐπὶ τῇ τῶν νομοδιδασκάλων ἀγωγῇ.

6. Τὸ “ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν
 θεὸν καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος” οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου οὕτως
 20 ἐκδέχονται. ἀρχὴν μὲν γὰρ τὸν μονογενῆ λέγουσιν, ὃν καὶ
 θεὸν προσαγορεύεσθαι, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ἀντικρυς θεὸν
 αὐτὸν δηλοῖ λέγων “ὁ μονογενὴς θεὸς ὃς ὦν εἰς τὸν κόλπον
 τοῦ πατρὸς, ἐκείνος ἐξηγήσατο.” τὸν δὲ λόγον τὸν ἐν τῇ 35
 ἀρχῇ τούτου τὸν ἐν τῷ μονογενεῖ, ἐν τῷ νῶ καὶ τῇ ἀλη-
 25 θείᾳ μηνύει τὸν Χριστὸν τὸν λόγον καὶ τὴν ζωὴν· ὅθεν
 εἰκότως καὶ αὐτὸν θεὸν λέγει τὸν ἐν τῷ θεῷ τῷ νῶ ὄντα.
 “ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ” τῷ λόγῳ, “ζωὴ ἦν ἡ σύζυγος.” διὸ
 καὶ φησιν ὁ κύριος “ἐγὼ εἰμι ἡ ζωή.”

7. Ἄγνωστος οὖν ὁ πατὴρ ὦν ἠθέλησεν γνωσθῆναι τοῖς
 30 αἰῶσι, καὶ διὰ τῆς ἐνθυμήσεως τῆς ἑαυτοῦ, ὡς ἂν ἑαυτὸν

3. Matth. xvii. 9.
 ib. εἶδετε] ἴδετε L.
 18. Joann. i. 1.

22. Ibid. ver. 18.

27. Joann. i. 4.

28. Ibid. xi. 25; xiv. 6.

ἐγνωκῶς, πνεῦμα γνώσεως οὔσης ἐν γνώσει προέβαλε τὸν
 μονογενῆ. γέγονεν οὖν καὶ ὁ ἀπὸ γνώσεως, τουτέστι τῆς
 40 πατρικῆς ἐνθυμήσεως, προελθὼν, γνῶσις, τουτέστιν ὁ
 υἱός, ὅτι δι' υἱοῦ ὁ πατὴρ ἐγνώσθη. τὸ δὲ τῆς ἀγάπης
 πνεῦμα κέκραται τῷ τῆς γνώσεως, ὡς πατὴρ υἱῷ καὶ 5
 ἐνθύμησις ἀληθείᾳ, ἀπ' ἀληθείας προελθὼν ὡς ἀπὸ ἐνθυ-
 μήσεως ἢ γνῶσις. καὶ ὁ μὲν μείνας μονογενῆς υἱός εἰς
 τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς τὴν ἐνθύμησιν διὰ τῆς γνώσεως
 ἐξηγεῖται τοῖς αἰῶσιν, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ κόλπου αὐτοῦ
 προβληθεῖς, ὁ δὲ ἐνταῦθα ὀφθεῖς οὐκέτι μονογενῆς, ἀλλ' 10
 ὡς μονογενῆς πρὸς τοῦ ἀποστόλου προσαγορεύεται, “ δό-
 45 ξαν ὡς μονογενοῦς” ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν ἐν μὲν τῇ 969 P.
 κτίσει πρωτότοκός ἐστιν Ἰησοῦς, ἐν δὲ πληρώματι μονο-
 γενῆς. ὁ δὲ αὐτός ἐστι τοιοῦτος ὢν ἐκάστῳ οἷος κεχωρῆ-
 σθαι δύναται. καὶ οὐδέποτε τοῦ μείναντος ὁ καταβάς 15
 μερίζεται. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος “ ὁ γὰρ ἀναβάς αὐτός
 ἐστι καὶ ὁ καταβάς.” εἰκόνα δὲ τοῦ μονογενοῦς τὸν
 δημιουργὸν λέγουσιν. διὸ καὶ αὐτὰ τῆς εἰκόνας τὰ ἔργα,
 ὅθεν καὶ ὁ κύριος εἰκόνα τῆς πνευματικῆς ἀναστάσεως
 ποιήσας τοὺς νεκροὺς οὓς ἤγειρεν, οὐκ ἀφθάρτους τὴν 20
 σάρκα, ἀλλ' ὡς αἰθῆς ἀποθανουμένους ἤγειρεν.
 50 8. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν ταυτότητι λόγον θεὸν ἐν θεῷ
 φημέν, ὅς καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς εἶναι λέγεται,
 ἀδιάστατος, ἀμέριστος, εἰς θεός. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο
 κατὰ τὴν προσεχῆ ἐνέργειαν τοῦ ἐν ταυτότητι λόγου, τὰ 25
 τε πνευματικὰ καὶ νοητὰ καὶ αἰσθητά. οὗτος τὸν κόλπον
 336 S. τοῦ πατρὸς ἐξηγήσατο ὁ σωτὴρ. καὶ Ἡσαΐας “ καὶ ἀντα-
 ποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν,” εἰς τὴν
 ἔννοιαν αὐτῶν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀφ' ἧς πρώτης ἐνεργεῖται
 πρωτότοκος πάσης κτίσεως. ὁ δὲ ἐν ταυτότητι μονογενῆς, 30

11. Joann. i. 14.

16. Ephes. iv. 10.

27. Iesai. lxxv. 7.

οὐ κατὰ δύναμιν ἀδιάστατον ὁ σωτὴρ ἐνεργεῖ, οὗτός ἐστι τὸ φῶς τῆς ἐκκλησίας τῆς πρότερον ἐν σκοτῶ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ οὔσης. καὶ ἡ σκοτία αὐτὸν οὐ κατέλαβεν, οἱ ἀποστατήσαντες καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔγνωσαν 5 αὐτὸν, καὶ ὁ θάνατος οὐ κατέσχευεν αὐτόν.

9. Ἡ πίστις οὐ μία, ἀλλὰ διάφορος. ὁ γοῦν σωτὴρ φησι “γενηθήτω σου κατὰ τὴν πίστιν” ὅθεν εἴρηται τοὺς μὲν τῆς κλήσεως ἀνθρώπους κατὰ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀντιχρίστου πλανηθήσεσθαι· ἀδύνατον δὲ τοὺς ἐκλεκτούς· διό φησι “καὶ εἰ δυνατὸν τοὺς ἐκλεκτούς μου.” 10 πάλιν ὅταν λέγῃ “ἐξέλθετε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου,” τοῖς κλητοῖς λέγει· πάλιν τῶ ἐξ ἀποδημίας ἐλθόντι καὶ κατεδηδοκότε τὰ ὑπάρχοντα, ᾧ τὸν σιτευτὸν ἔθυσεν 10 μόσχον, τὴν κλῆσιν λέγει, καὶ ὅπου ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ 15 δεῖπνον τοῦ γάμου τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς κέκληκεν. πάντες μὲν οὖν κέκληνται ἐπ’ ἴσης· βρέχει γὰρ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ τὸν ἥλιον ἐπιλάμπει πᾶσιν· ἐκλέγονται δὲ οἱ μᾶλλον πιστεύσαντες, πρὸς οὓς λέγει “τὸν πατέρα μου οὐδεὶς ἑώρακεν εἰ μὴ ὁ υἱός” καὶ “ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς 20 τοῦ κόσμου” καὶ “πάτερ ἅγιε, ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῶ ὀνόματί σου.”

10. Ἄλλ’ οὐδὲ τὰ πνευματικὰ καὶ νοερά, οὐδὲ οἱ ἀρχάγγελοι οἱ πρωτόκτιστοι, οὐδὲ μὴν οὐδ’ αὐτὸς ἄμορ- 15 970 P. φος καὶ ἀνείδεος καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀσώματός ἐστιν, 25 ἀλλὰ καὶ μορφήν ἔχει ἰδίαν καὶ σῶμα ἀνάλογον τῆς ὑπεροχῆς τῶν πνευματικῶν ἀπάντων, ὡς καὶ οἱ πρωτόκτιστοι ἀνάλογον τῆς ὑπεροχῆς τῶν ὑπ’ αὐτοὺς ὀσίων. ὅλως γὰρ τὸ γεννητὸν οὐκ ἀνούσιον μὲν, οὐχ ὅμοιον δὲ

7. φησὶ V. φασὶ L.

ib. Matth. ix. 29.

9. ἀντιχρίστου V. ἀντιχρήστου L.

10. Matth. xxiv. 24.

11. Joann. ii. 16.

18. Ibid. i. 18.

19. Matth. v. 14.

20. Joann. xvii. 11.

26. ὡς scripsi pro ὡς δέ.

27. ὑπ’ αὐτοῦ Syll. ὑφ’ αὐτοῦ L.

28. γεννητὸν Areerius pro γεννη-
τόν.

μορφὴν καὶ σῶμα ἔχουσι τοῖς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ σώμα-
 σιν. ἄρρενά τε γὰρ καὶ θήλεα τὰ ἐνταῦθα καὶ διάφορα
 πρὸς αὐτά· ἐκεῖ δὲ ὁ μὲν μονογενὴς καὶ ἰδίως νοερὸς ἰδέα
 20 ἰδίᾳ καὶ οὐσίᾳ ἰδίᾳ κεκρημένος ἄκρως εἰλικρινεῖ καὶ ἡγεμο-
 νικωτάτῃ καὶ προσεχῶς τῆς τοῦ πατρὸς ἀπολαύων δυνά- 5
 μως, οἱ δὲ πρωτόκτιστοι, εἰ καὶ ἀριθμῷ διάφοροι καὶ ὁ
 καθ' ἕκαστον περιώριστα καὶ περιγέγραπται, ἀλλ' ἡ
 ὁμοιότης τῶν πραγμάτων ἐνότητα καὶ ἰσότητα καὶ ὁμοιό-
 τητα ἐνδείκνυται. οὐ γὰρ τῷδε μὲν πλεον, τῷδε δὲ ἦττον
 παρέσχηται τῶν ἑπτὰ, οὐδ' ὑπολείπεται τις αὐτοῖς προ- 10
 κοπὴ ἐξ ἀρχῆς, ἀπειληφότων τὸ τέλειον ἅμα τῇ πρώτῃ
 γενέσει παρὰ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ. καὶ ὁ μὲν φῶς ἀπρό-
 25 σιτον εἶρηται, ὡς μονογενὴς καὶ πρωτότοκος, ἃ ὀφθαλ-
 μὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν
 ἀνθρώπου ἀνέβη, οὐδὲ ἔσται τις τοιοῦτος, οὔτε τῶν πρω- 15
 τοκτίστων οὔτε ἀνθρώπων. οἱ δὲ διὰ παντὸς τὸ πρόσ-
 ωπον τοῦ πατρὸς βλέπουσιν, πρόσωπον δὲ πατρὸς ὁ υἱός,
 δι' οὗ γνωρίζεται ὁ πατήρ. τὸ τοίνυν ὄρων καὶ ὀρώμενον
 ἀσχημάτιστον εἶναι οὐ δύναται οὐδὲ ἀσώματον. ὀρώσι
 δὲ ὀφθαλμῷ οὐκ αἰσθητῷ, ἀλλ' οἷον παρέσχεν ὁ πατήρ, 20
 νοερῷ.

11. Ὅταν οὖν εἶπη ὁ κύριος “ μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς
 30 τῶν μικρῶν τούτων, ἀμὴν λέγω ὑμῖν· τούτων οἱ ἄγγελοι
 τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς διὰ παντὸς βλέπουσιν,” οἷον τὸ
 προκεντημάτων, οἷοι ἔσονται οἱ ἐκλεκτοὶ τὴν τελείαν ἀπο- 25
 λαβόντες προκοπὴν. “ μακάριοι δὲ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ,
 ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται” πρόσωπον δὲ τοῦ ἀσχημα-
 τίστου πῶς ἂν εἴη; σώματα γοῦν ἐπουράνια εὐμορφα καὶ

3. αὐτά scripsi pro αὐτά.

13. ἃ] ὁ Sylb.

15. οὔτε τῶν scripsi pro οὐδὲ
τῶν.

22. Matth. xviii. 10.

25. προκεντημάτων, οἷοι] πρωτο-
γέννημα, τοῖοι Valeken. de Ari-
stob. p. 91. collata p. 969, 1. πρω-
τότοκος πάσης κτίσεως ὁ λόγος.

26. Matth. v. 8.

νοερά οἶδεν ὁ ἀπόστολος. πῶς δ' ἂν καὶ ὀνόματα διάφορα
 971 P. αὐτῶν ἐλέγετο, εἰ μὴ σχήμασιν ἦν περιγεγραμμένα, μορφῇ
 καὶ σώματι; “ ἄλλη δόξα ἐπουρανίων, ἄλλη ἐπιγείων,
 ἄλλη ἀγγέλων, ἄλλη ἀρχαγγέλων” ὡς πρὸς τὴν σύγκρι- 35
 5 σιν τῶν τῆδε σωμάτων, οἷον ἄστρον, ἀσώματα καὶ ἀνεί-
 δεα, ὡς πρὸς τὴν σύγκρισιν τοῦ υἱοῦ, σώματα μεμετρη-
 μένα καὶ αἰσθητὰ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα
 παραβαλλόμενος· καὶ δύναμιν μὲν ἰδίαν ἔχει ἕκαστον τῶν
 πνευματικῶν καὶ ἰδίαν οἰκονομίαν· καθὸ δὲ ὁμοῦ τε ἐγέ-
 10 νοντο καὶ τὸ ἐντελὲς ἀπειλήφασιν οἱ πρωτόκτιστοι, κοινῇ
 τὴν λειτουργίαν καὶ ἀμέριστον.

12. Οἱ πρωτόκτιστοι οὖν τὸν τε υἱὸν ὀρώσι καὶ ἑαυ-
 τοὺς καὶ τὰ ὑποβεβηκότα, ὥσπερ καὶ οἱ ἀρχάγγελοι τοὺς 40
 πρωτοκτίστους. ὁ δὲ υἱὸς ἀρχὴ τῆς πατρικῆς ὑπάρχει
 15 θείας πρόσωπον τοῦ πατρὸς λεγόμενος. καὶ οἱ μὲν ἄγγελοι
 νοερὸν πῦρ καὶ πνεύματα νοερά τὴν οὐσίαν ἀποκεκαθα-
 μένοι, φῶς δὲ νοερὸν ἢ μεγίστη προκοπὴ ἀπὸ τοῦ νοεροῦ
 πυρὸς ἀποκεκαθαρμένου τέλεον, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελον
 παρακῦψαι, ὁ Πέτρος φησὶν· ὁ δὲ υἱὸς ἔτι τούτου καθα-
 20 ρώτερος ἀπρόσιτον φῶς καὶ δύναμις θεοῦ, καὶ κατὰ τὸν
 ἀπόστολον τιμίῳ καὶ ἀμόμῳ καὶ ἀσπίλῳ αἵματι ἐλυτρώ-
 θημεν· οὐ τὰ μὲν ἱμάτια ὡς φῶς ἔλαμψεν, τὸ πρόσωπον 45
 δὲ ὡς ὁ ἥλιος, ᾧ μηδὲ ἀντωπῆσαι ἔστι ραδίως.

13. Οὗτός ἐστιν ἄρτος ἐπουράνιος καὶ πνευματικὴ
 25 τροφή ζωῆς παρεκτικὴ κατὰ τὴν βρώσιν καὶ γνῶσιν, τὸ
 φῶς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐκκλησίας δηλονότι. οἱ μὲν οὖν
 τὸν οὐράνιον ἄρτον φαγόντες ἀπέθανον, ὁ δὲ τὸν ἀληθινὸν
 ἄρτον τοῦ πνεύματος ἐσθίων οὐ τεθνήξεται. ὁ ζῶν ἄρτος
 ὁ ὑπὸ τοῦ πατρὸς δοθεὶς ὁ υἱὸς ἐστι τοῖς ἐσθίειν βουλο-

1. διάφορα αὐτῶν Syll. διαφορὰ
 αὐτῶ L. διαφορὰ αὐτὸν V.
 2. μορφῇ καὶ] μορφῇ τε καὶ Syll.
 3. Corinth. I xv. 40.

9. τε] τι Syll.
 18. ἐπιθυμοῦσιν L. ἐπιθυμοῦσι V.
 19. παρακῦψαι Klotzius. παρα-
 κύψαι L.

μένοις· ὁ δὲ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, φησὶν, ἡ σὰρξ μου
 50 ἔστιν, ἣτοι ᾧ τρέφεται ἡ σὰρξ διὰ τῆς εὐχαριστίας ἣ,
 ὅπερ καὶ μᾶλλον, ἡ σὰρξ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔστιν, ὅπερ
 ἔστιν ἡ ἐκκλησία, ἄρτος οὐράνιος, συναγωγὴ ἠὺλογημένη.
 τάχα δὲ ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας τῶν ἐκλεκτῶν κατὰ τὸ 5
 ὑποκείμενον γενομένων, καὶ ὡς τοῦ αὐτοῦ τέλους τευξο-
 μένων.

337 S. 14. Τὰ δαιμόνια ἀσώματα εἶρηται, οὐχ ὡς σῶμα μὴ
 ἔχοντα· ἔχει γὰρ καὶ σχῆμα· διὸ καὶ συναίσθησιν κολά- 10
 σεως ἔχει, ἀλλ' ὡς πρὸς σύγκρισιν τῶν σωζομένων σωμά-
 των πνευματικῶν σκιά ὄντα ἀσώματα εἶρηται. καὶ οἱ 972 P.
 ἄγγελοι σώματά εἰσιν· ὀρώνται γοῦν. ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ
 σῶμα. ὁ γοῦν ἀπόστολος “σπείρεται μὲν γὰρ σῶμα
 ψυχικόν, ἐγείρεται δὲ σῶμα πνευματικόν.” πῶς δὲ καὶ αἱ
 5 κολαζόμεναι ψυχαὶ συναισθάνονται μὴ σώματα οὔσαι; 15
 “φοβήθητε γοῦν λέγει τὸν μετὰ θάνατον δυνάμενον καὶ
 ψυχὴν καὶ σῶμα εἰς γέενναν βαλεῖν.” τὸ γὰρ φαινόμενον
 οὐ πυρὶ καθαίρεται, ἀλλ' εἰς γῆν ἀναλύεται. ἀντικρυσ δὲ
 ἀπὸ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου διὰ τῶν σωματικῶν
 μελῶν σῶμα εἶναι δείκνυται ἡ ψυχὴ. 20

15. “Ὡς δὲ ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέ-
 σωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ” τοῦ πνευματικοῦ,
 κατὰ προκοπὴν τελειούμενοι. πλὴν πάλιν εἰκόνα λέγει,
 10 ὡς εἶναι σώματα πνευματικά. καὶ πάλιν “ἄρτι βλέ-
 πομεν δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι. τότε δὲ πρόσωπον πρὸς 25
 πρόσωπον.” αὐτίκα γὰρ ἀρχόμεθα γινώσκειν, οὐδὲ πρόσ-
 ωπον ἰδέα καὶ σχῆμα καὶ σῶμα. σχῆμα μὲν οὖν σχήματι

2. ἡ ὅπερ Syll. ἡ om. L.

4. ἠὺλογημένη] εὐλογημένη L.

5. τῶν V. καὶ τῶν L, sed καὶ
 punctis notato.

13. Corinth. I xv. 44.

16. Matth. x. 28.

19. Luc. xvi. 24.

21. Corinth. I xv. 49.

24. Ibid. xiii. 12.

26. οὐδὲ] τὸ δὲ Syll.

θεωρεῖται καὶ πρόσωπον προσώπῳ καὶ ἐπιγινώσκειται τὰ γνωρίσματα τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς οὐσίαις.

16. Καὶ ἡ περιστερὰ δὲ σῶμα ᾤφθη, ἣν οἱ μὲν τὸ ἅγιον πνεῦμά φασιν, οἱ δὲ ἀπὸ Βασιλείδου τὸν διάκονον, 5 οἱ δὲ ἀπὸ Οὐαλεντίνου τὸ πνεῦμα τῆς ἐνθυμήσεως τοῦ πατρὸς, τὴν κατέλευσιν πεποιημένον ἐπὶ τὴν τοῦ λόγου σάρκα.

15

17. Ἔστιν Ἰησοῦς καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ σοφία δι' ὅλων κρᾶσις τῶν σωμάτων δυνατὴ κατὰ τοὺς Οὐαλεντι- 10 νιανούς. ἡ γοῦν ἀνθρωπίνη μίξις ἡ κατὰ γάμον ἐκ δυεῖν μεμιγμένων σπερμάτων ἐνὸς γένεσιν παιδίου ἀποτελεῖ, καὶ τὸ σῶμα εἰς γῆν ἀναλυθὲν κέκραται τῇ γῇ καὶ τὸ ὕδωρ τῷ οἴνῳ, τὰ δὲ κρείττω καὶ διαφορώτερα σώματα ῥαδίαν ἴσχει τὴν κρᾶσιν· πνεῦμα γοῦν πνεύματι μίγνυται. 15 ἐμοὶ δὲ δοκεῖ κατὰ παράθεσιν τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' οὐ κατὰ κρᾶσιν. μή τι οὖν ἡ θεία δύναμις διήκουσα τὴν ψυχὴν ἀγιάζει αὐτὴν κατὰ τὴν τελευταίαν προκοπήν. “ὁ 20 γὰρ θεὸς πνεῦμα, ὅπου θέλει πνεῖ.” ἡ γὰρ δύναμις οὐ κατ' οὐσίαν διήκει, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν καὶ ἰσχὺν, παρά- 20 κείται δὲ τὸ πνεῦμα τῷ πνεύματι, ὡς τὸ πνεῦμα τῇ ψυχῇ.

973 P. 18. Ὁ σωτὴρ ᾤφθη κατιῶν τοῖς ἀγγέλοις, διὸ καὶ εὐηγγελίσαντο αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀβραάμ καὶ τοῖς λοιποῖς δικαίοις τοῖς ἐν τῇ ἀναπαύσει οὖσιν ἐν τοῖς δεξιοῖς 25 ᾤφθη “ἠγαλλιάσατο γὰρ” φησὶν “ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν,” τὴν ἐν σαρκὶ παρουσίαν. ὅθεν ἀναστὰς ὁ κύριος 25 εὐηγγελίσαστο τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τῇ ἀναπαύσει καὶ μετέστησεν αὐτοὺς καὶ μετέθηκεν, καὶ πάντες ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζήσονται. σκιὰ γὰρ τῆς δόξης τοῦ σωτῆρος τῆς

3. Luc. iii. 22.

εἰν iterum § 51.

10. μίξις Klotzius. μίξις L.

17. Joann. iv. 24 ; iii. 8.

ib. δυεῖν] Probabilius δυοῖν. δυ-

25. Ibid. viii. 56.

παρὰ τῷ πατρὶ ἢ παρουσία ἢ ἐνταῦθα, φωτὸς δὲ σκιά οὐ σκότος, ἀλλὰ φωτισμός ἐστιν.

19. Καὶ “ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο,” οὐ κατὰ τὴν παρουσίαν μόνον ἄνθρωπος γενόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ ὁ ἐν ταυτότητι λόγος κατὰ περιγραφὴν καὶ οὐ κατ’ οὐσίαν γενόμενος, ὁ υἱός. καὶ πάλιν σὰρξ ἐγένετο διὰ προφητῶν ἐνεργήσας· τέκνον δὲ τοῦ ἐν ταυτότητι λόγου ὁ σωτὴρ εἴρηται· διὰ τοῦτο “ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ζῶν ἐστιν” ζῶν δὲ ὁ κύριος. καὶ ὁ Παῦλος “ἐνδύσαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα” οἷον εἰς αὐτὸν πιστεύσουσιν τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατὰ θεὸν τὸν ἐν θεῷ λόγον κτισθέντα. δύναται δὲ τὸ “κατὰ θεὸν κτισθέντα” τὸ εἰς ὃ μέλλει τέλος προκοπῆς φθάνειν ὁ ἄνθρωπος μηνύειν ἐπ’ ἴσης τῷ “ἀπεβάλετο εἰς ὃ ἐκτίσθη τέλος” καὶ ἔτι σαφέστερον καὶ διαρρήδη ἐν ἄλλοις λέγει “ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου” εἶτα ἐπιφέρει “πρωτότοκος πάσης κτίσεως.” ἀοράτου μὲν γὰρ θεοῦ εἰκόνα τὸν λόγον τοῦ λόγου τοῦ ἐν ταυτότητι, πρωτότοκου δὲ πάσης κτίσεως γεννηθεὶς ἀπαθῶς, κτίστης καὶ γενεσιάρχης τῆς ὅλης ἐγένετο κτίσεώς τε καὶ οὐσίας. ἐν αὐτῷ γὰρ ὁ πατὴρ τὰ πάντα ἐποίησεν. ὅθεν καὶ μορφὴν δούλου λαβεῖν εἴρηται οὐ μόνον τὴν σάρκα κατὰ τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐσίαν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, δούλη δὲ ἡ οὐσία, ὡς ἂν παθητὴ, καὶ ὑποκειμένη τῇ δραστηρίῳ καὶ κυριωτάτῃ αἰτίᾳ.

20. Τὸ γὰρ “πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε” οὕτως ἐξακούομεν ἐπὶ τοῦ πρωτοκτίστου θεοῦ λόγου καὶ πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸ πάσης κτίσεως τὸ ὄνομα σου.

3. Joann. i. 14.
7. Ibid. i. 1. 4.
9. Ephes. iv. 24.
16. Coloss. i. 15.

21. Phil. ii. 2.
25. Psalm. cx. 3.
26. Psalm. lxxii. 17.

21. Τὸ “κατ’ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτοὺς, ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς” τὴν προβολὴν τὴν ἀρίστην φασὶν οἱ Οὐαλεντινιανοὶ τῆς σοφίας λέγεσθαι, ἀφ’ ἧς τὰ μὲν ἄρρενικὰ ἢ ἐκλογὴ, τὰ δὲ θηλυκὰ ἢ κληῖσις, καὶ τὰ μὲν 5 ἄρρενικὰ ἀγγελικὰ καλοῦσι, τὰ θηλυκὰ δὲ ἑαυτοὺς τὸ 45 διαφέρουν πνεῦμα. οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ Ἄδαμ τὸ μὲν ἄρρενικὸν ἔμεινεν αὐτῷ, πᾶν δὲ τὸ θηλυκὸν σπέρμα 974 P. ἄρα ἀπ’ αὐτοῦ Εὐὰ γέγονεν, ἀφ’ ἧς αἱ θήλειαι, ὡς ἀπ’ ἐκείνου οἱ ἄρρενες. τὰ οὖν ἄρρενικὰ μετὰ τοῦ λόγου 10 συνεστάλη, τὰ θηλυκὰ δὲ ἀπανδρωθέντα ἐνοῦται τοῖς ἀγγέλοις καὶ εἰς πλήρωμα χωρεῖ. διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ εἰς ἄνδρα μετατίθεσθαι λέγεται καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐκκλησία εἰς ἀγγέλους.

22. Καὶ ὅταν εἶπῃ ὁ ἀπόστολος “ἐπεὶ τί ποιήσουσιν 15 οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;” ὑπὲρ ἡμῶν γὰρ, φησὶν, οἱ ἄγγελοι ἐβαπτίσαντο, ὧν ἐσμὲν μέρη. νεκροὶ 50 δὲ ἡμεῖς οἱ νεκρωθέντες τῇ συστάσει ταύτῃ, ζῶντες δὲ καὶ ἄρρενες οἱ μὴ μεταλαβόντες τῆς συστάσεως ταύτης. εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτιζόμεθα; ἐγειρόμεθα οὖν 20 ἡμεῖς, ἰσάγγελοι τοῖς ἄρρεσιν ἀποκατασταθέντες, τοῖς μέλεσι τὰ μέλη, εἰς ἔνωσιν. οἱ βαπτιζόμενοι δὲ, φασὶν, 338 S. ὑπὲρ ἡμῶν τῶν νεκρῶν οἱ ἄγγελοί εἰσιν οἱ ὑπὲρ ἡμῶν βαπτιζόμενοι, ἵνα ἔχοντες καὶ ἡμεῖς τὸ ὄνομα μὴ ἐπισχεθῶμεν κωλυθέντες εἰς τὸ πλήρωμα παρελθεῖν τῷ ὄρφι καὶ 25 τῷ σταυρῷ. διὸ καὶ ἐν τῇ χειροθεσίᾳ λέγουσιν ἐπὶ τέλους “εἰς λύτρωσιν ἀγγελικὴν,” τουτέστιν ἣν καὶ ἄγγελοι ἔχουσιν, ἵν’ ἡ βεβαπτισμένος ὁ τὴν λύτρωσιν κομισάμενος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ᾧ καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ προβε- 5 βάπτισται. ἐβαπτίσαντο δὲ ἐν ἀρχῇ οἱ ἄγγελοι ἐν λυτρώσει τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ἐν τῇ περιστερᾷ 30 κατελθόντος καὶ λυτρωσαμένου αὐτόν. ἐδέησεν δὲ λυτρώ-

σεως καὶ τῷ Ἰησοῦ, ἵνα μὴ κατασχεθῆ τῇ ἐννοίᾳ ἢ ἐνετέθη τοῦ ὑστερήματος προσερχόμενος διὰ τῆς σοφίας, ὡς φησιν ὁ Θεόδωτος.

23. Τὸν παράκλητον οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου τὸν Ἰησοῦν λέγουσιν, ὅτι πλήρης τῶν αἰῶνων ἐλήλυθεν, ὡς ἀπὸ τοῦ 5 ὅλου προελθών. Χριστὸς γὰρ καταλείψας τὴν προβα-
 10 λούσαν αὐτὸν σοφίαν εἰσελθὼν εἰς τὸ πλήρωμα ὑπὲρ τῆς 975 P.
 ἕξω καταλειφθείσης σοφίας ἠτήσατο τὴν βοήθειαν, καὶ ἐξ εὐδοκίας τῶν αἰῶνων Ἰησοῦς προβάλλεται παράκλητος τῷ παρελθόντι αἰῶνι. ἐν τύπῳ δὲ παρακλήτου ὁ Παῦλος 10 ἀναστάσεως ἀποστολὴ γέγονεν. αὐτίκα μετὰ τὸ πάθος τοῦ κυρίου καὶ αὐτὸς ἀπεστάλη κηρύσσειν· διὸ καὶ καθ' ἕτερον ἐκήρυξε τὸν σωτῆρα γεννητὸν καὶ παθητὸν διὰ τοὺς ἀριστεροὺς, ὅτι τοῦτον γινῶναι δυνηθέντες κατὰ τὸν τόπον τοῦτον δεδίασιν, καὶ κατὰ τὸ πνευματικὸν ἐξ ἀγίου 15
 15 πνεύματος καὶ παρθένου, ὡς οἱ δεξιὸι ἄγγελοι γινώσκου- σιν. ἰδίως γὰρ ἕκαστος γνωρίζει τὸν κύριον καὶ οὐχ ὁμοίως πάντες τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὁρῶσιν οἱ ἄγγε- λοι τούτων τῶν μικρῶν τῶν ἐκλεκτῶν, τῶν ἐσομένων ἐν τῇ αὐτῇ κληρονομίᾳ καὶ τελειότητι. τάχα δὲ τὸ πρόσ- 20
 20 ωπον ἔστι μὲν καὶ ὁ υἱὸς, ἔστι δὲ καὶ ὅσον καταληπτὸν τοῦ πατρὸς δι' υἱοῦ δεδιδαγμένοι θεωροῦσι, τὸ δὲ λοιπὸν ἄγνωστὸν ἔστι τοῦ πατρὸς.

24. Λέγουσιν οἱ Οὐαλεντινιανοὶ ὅτι ὁ κατὰ εἰς τῶν προφητῶν ἔσχεν πνεῦμα ἐξαίρετον εἰς διακονίαν, τοῦτο 25
 20 ἐπὶ πάντας τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐξεχύθη· διὸ καὶ τὰ σημεῖα τοῦ πνεύματος ἰάσεις καὶ προφητεῖαι διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτελοῦνται. ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι ὁ παράκλητος προσεχῶς ἐνεργῶν νῦν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς αὐτῆς οὐσίας ἔστι καὶ

11. ἀποστολῆ] ἀπόστολος Sylb.

13. γεννητὸν Sylb. γενητὸν L.

14. ἀριστεροὺς Sylb. ἀρίστους L.

24. κατὰ εἰς] καθ'εἰς Potterus.

29. αὐτῆς Sylb. αὐτοῦ L.

δυνάμεως τῷ προσεχῶς ἐνεργήσαντι κατὰ τὴν παλαιὰν διαθήκην.

25. Τὸν ἄγγελον ὠρίσαντο οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου λόγον ἀπαγγελίαν ἔχοντα τοῦ ὄντος. λέγουσι δὲ καὶ τοὺς αἰῶνας 5 ὁμωνύμως τῷ λόγῳ λόγους. οἱ ἀπόστολοι, φασὶ, μετετέθησαν τοῖς δεκαδύο ζῳδίοις. ὡς γὰρ ὑπ' ἐκείνων ἡ γένεσις 25 διοικεῖται, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἡ ἀναγέννησις.

26. Ὁράται τὸ ὄρατὸν τοῦ Ἰησοῦ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἐκκλησία ἦν τῶν σπερμάτων τῶν διαφερόντων, ἦν ἔστο- 10 λίσατο διὰ τοῦ σαρκίου, ὡς φησιν ὁ Θεόδοτος· τὸ δὲ ἀόρατον ὄνομα, ὅπερ ἔστιν ὁ υἱὸς ὁ μονογενής. ὅθεν ὅταν εἴπῃ “ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα,” τοῦτο λέγει, ὅτι μέχρι τοῦ ὅρου οὐ εἰμι ἐγὼ ἐλεύσεσθε οἱ τοῦ διαφέροντος σπέρματος· ὅταν δὲ καὶ αὐτὸς εἰσέρχεται, καὶ τὸ σπέρμα συνεισέρ- 15 χεται αὐτῷ εἰς τὸ πλήρωμα διὰ τῆς θύρας συναχθὲν καὶ 30 εἰσαχθέν.

27. Ὁ ἱερεὺς εἰσιὼν ἐντὸς τοῦ καταπετάσματος τοῦ 978P. δευτέρου τό τε πέταλον ἀπετίθει παρὰ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θυμιάματος, αὐτὸς δὲ ἐν σιγῇ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγκε- 20 χαραγμένον ὄνομα ἔχων εἰσῆει, δεικνὺς τὴν ἀπόθεσιν τοῦ καθάπερ πετάλου χρυσοῦ καθαροῦ γενομένου καὶ κούφου διὰ τὴν κάθαρσιν τοῦ ὡσπερ σώματος τῆς ψυχῆς ἀπό- 25 θεσιν, ἐν ᾧ ἐγκεχάρακτο τὸ γάνωμα τῆς θεοσεβείας, δι' οὗ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐγινώσκετο τὸ ὄνομα 30 περικείμενος. ἀποτίθεται δὲ τοῦτο τὸ σῶμα τὸ πέταλον τὸ ἀβαρὲς, γενόμενον ἐντὸς τοῦ καταπετάσματος τοῦ δευτέρου ἐν τῷ νοητῷ κόσμῳ, ὅ ἐστι δεύτερον ὀλοσχερὲς καταπέτασμα τοῦ παντός, παρὰ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, παρὰ τοὺς λειτουργοὺς τῶν ἀναφερομένων 30 εὐχῶν ἀγγέλους, γυμνὴ δὲ ἡ ψυχὴ ἐν δυνάμει τοῦ συν-

5. φασὶ] φησὶ L. Recte φασὶ
infra § 29. Rursus φησὶ § 38.

12. Joann. x. 7.

14. συνεισέρχεται Syll. συνεισ-
έρχεται L.

27. ἔστι L. ἔστιν V.

ειδότης, οἶον σῶμα τῆς δυνάμεως γενομένη μεταβαίνει εἰς
 τὰ πνευματικὰ λογικῇ τῷ ὄντι καὶ ἀρχιερατικῇ γενομένη,
 40 ὡς ἂν ἔμψυχον μένη ὡς εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ λόγου προσεχῶς
 ἤδη, καθάπερ οἱ ἀρχάγγελοι τῶν ἀγγέλων ἀρχιερεῖς γενό-
 μενοι καὶ τούτων πάλιν οἱ πρωτόκτιστοι. ποῦ δὲ ἔτι 5
 γραφῆς καὶ μαθήσεως κατόρθωμα τῇ ψυχῇ ἐκείνῃ τῇ
 καθαρᾷ γενομένη, ὅπου καὶ ἀξιούται πρόσωπον πρὸς
 πρόσωπον θεὸν ὄραν; τὴν γοῦν ἀγγελικὴν διδασκαλίαν
 ὑπερβάσα καὶ τὸ ὄνομα τὸ διδασκόμενον ἐγγράφως ἐπὶ
 τὴν γνῶσιν καὶ κατάληψιν τῶν πραγμάτων ἔρχεται, 10
 οὐκέτι νύμφη, ἀλλ' ἤδη λόγος γενόμενος καὶ παρὰ τῷ
 45 νυμφίῳ καταλύων μετὰ τῶν πρωτοκλήτων καὶ πρωτο-
 κτίστων, φίλων μὲν δι' ἀγάπην, υἱῶν δὲ διὰ τὴν διδασκα-
 λίαν καὶ ὑπακοήν, ἀδελφῶν δὲ διὰ τὸ τῆς γενέσεως
 κοινόν. ὥστε τὸ μὲν τῆς οἰκονομίας ἦν τὸ πέταλον, 15
 παρακεῖσθαι καὶ μαθάνειν εἰς γνῶσιν, τὸ δὲ δυνάμεως,
 τὸ θεοφόρον γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον προσεχῶς ἐνεργού-
 μενον ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ καθάπερ σῶμα αὐτοῦ γινό-
 μενον.

28. Τὸ “θεὸς ἀποδιδούς ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην 20
 γενεὰν τοῖς ἀπειθοῦσι” φασὶν οἱ ἀπὸ Βασιλείδου κατὰ
 50 τὰς ἐνσωματώσεις, οἱ δὲ ἀπὸ Οὐαλεντίνου τοὺς τρεῖς
 τόπους δηλοῦσθαι τοὺς ἀριστερούς· τετάρτην δὲ γενεὰν
 τὰ σπέρματα αὐτῶν, ἔλεον δὲ ποιῶν εἰς χιλιάδας ἐπὶ
 τὰ δεξιά. 25

29. Ἡ σιγῇ, φασὶ, μήτηρ οὖσα πάντων τῶν προβλη-
 θέντων ὑπὸ τοῦ βάθους, ὃ μὲν οὐκ ἔσχεν εἰπεῖν, περὶ τοῦ
 3398. ἀρρήτου σεσίγηκεν, ὃ δὲ κατέλαβεν, τοῦτο ἀκατάληπτου
 προσηγόρευσεν.

30. Εἶτα ἐκλαθόμενοι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ παθεῖν 30

20. Deuteron. v. 9. Num. xiv. θεῷ) Harveius ad Iren. vol. 1. p.
 18.

27. βάθους] βύθους (voluit βυ-

αὐτὸν λέγουσιν ἀθέως. ὁ γὰρ συνεπάθησεν ὁ πατὴρ
στερεὸς ὢν τῇ φύσει, φησὶν ὁ Θεόδοτος, καὶ ἀνένδοτος,
977 P. ἐνδόσιμον ἑαυτὸν παρασχών, ἵνα ἡ σιγή τοῦτο καταλάβῃ,
πάθος ἐστίν. ἡ γὰρ συμπάθεια πάθος τινὸς διὰ πάθος
5 ἐτέρου. ναὶ μὴν καὶ τοῦ πάθους γενομένου τὸ ὄλον συν-
επάθησεν καὶ αὐτοὺς εἰς διόρθωσιν τοῦ παθόντος. 5

31. Ἄλλὰ καὶ εἰ ὁ κατελθὼν εὐδοκία τοῦ ὄλου ἦν, ἐν
αὐτῷ γὰρ πᾶν τὸ πλήρωμα ἦν σωματικῶς, ἔπαθεν δὲ
οὗτος, δηλὸν ὅτι καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σπέρματα συνέπαθεν, δι'
10 ὧν τὸ ὄλον καὶ τὸ πᾶν εὐρίσκεται πάσχον. ἀλλὰ καὶ διὰ
τῆς τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος πείσεως τὰ ὅλα παιδευθέντα,
ὡς φασι, συνεπάθησεν. τότε γὰρ ἐπέγνωσαν ὅτι εἰσὶν
χάριτι τοῦ πατρὸς, εἰσὶν ὄνομα ἀνωνόμαστον, μορφή καὶ
γνώσις. ὁ δὲ βουληθεὶς αἰὼν τὸ ὑπὲρ τὴν γνώσιν λαβεῖν
15 ἐν ἀγνωσίᾳ καὶ ἀμορφίᾳ ἐγένετο. ὅθεν καὶ κένωμα γνώ- 10
σεως εἰργάσατο, ὅπερ ἐστὶ σκιά τοῦ ὀνόματος· ὅπερ ἐστὶν
υἱὸς, μορφή τῶν αἰώνων. οὗτος τὸ κατὰ μέρος ὄνομα τῶν
αἰώνων ἀμέλει ἐστὶ τοῦ ὀνόματος.

20 32. Ἐν πληρώματι οὖν ἐνότητος οὔσης ἕκαστος τῶν
αἰώνων ἴδιον ἔχει πλήρωμα, τὴν συζυγίαν. ὅσα οὖν ἐκ
συζυγίας, φασι, προέρχεται, πληρώματά ἐστιν, ὅσα δὲ
ἀπὸ ἐνὸς, εἰκόνες. ὅθεν ὁ Θεόδοτος τὸν Χριστὸν ἐξ
ἐννοίας προελθόντα τῆς σοφίας εἰκόνα τοῦ πληρώματος
25 ἐκάλεσεν. οὗτος δὲ καταλείψας τὴν μητέρα ἀνελθὼν εἰς 15
τὸ πλήρωμα ἐκρατήθη, ὡς περ τοῖς ὄλοις, οὕτω δὲ καὶ τῷ
παρακλήτῳ.

33. Υἱόθετος μέντοι γέγονεν ὁ Χριστὸς ὡς πρὸς τὰ
πληρώματα ἐκλεκτὸς γενόμενος καὶ πρωτότοκος τῶν ἐν-
30 θάδε πραγμάτων. ἐστὶν οὖν ὁ λόγος οὗτος παράκουσμα
τοῦ ἡμετέρου ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, πρωτότοκον λέγων τὸν

1. ὁ] οὐ Sylb.

3. τοῦτο] καὶ αὐτὸ Sylb.

13. ἀνωνόμαστον Sylb. ἄν ὀνόμαστον L.

σωτήρα, καὶ ἔστιν ὡσπερὶ ρίζα καὶ κεφαλὴ ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκκλησία καρποὶ αὐτοῦ Χριστοῦ φασὶ τὸ ἀνοίκειον φυγόντος, συσταλέντος εἰς τὸ πλήρωμα ἐκ τῆς μητρῶας γενόμενου ἐννοίας. ἡ μήτηρ αὐθις τὸν τῆς οἰκονομίας προηγάγετο ἄρχοντα εἰς τύπον τοῦ φυγόντος αὐτὴν κατ' ἐπιπόθησιν αὐτοῦ κρείττονος ὑπάρχοντος, ὃς ἦν τύπος τοῦ πατρὸς τῶν ὄλων. διὸ καὶ ἦττον γίνεται, ὡς ἂν ἐκ πάθους τῆς ἐπιθυμίας συνεστῶσα. ἐμυσάχθη μέντοι ἐνιδούσα τὴν ἀποτομίαν αὐτοῦ, ὡς φασιν αὐτοί.

34. Ἄλλὰ καὶ εὐώνυμοι δυνάμεις πρῶται προβληθεῖσαι τῶν δεξιῶν ὑπ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς τοῦ φωτὸς παρουσίας οὐ μορφοῦνται, κατελείφθησαν δὲ αἱ ἀριστεραὶ ὑπὸ τοῦ τόπου μορφωθῆναι. τῆς μητρὸς οὖν μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν σπερμάτων εἰσελθούσης εἰς τὸ πλήρωμα, τότε ὁ 978P. τόπος τὴν ἐξουσίαν τῆς μητρὸς καὶ τὴν τάξιν ἀπολήψεται, 15 ἢ νῦν ἔχει ἡ μήτηρ.

35. Ὁ Ἰησοῦς “τὸ φῶς” ἡμῶν, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἑαυτὸν “κενώσας,” τουτέστιν ἐκτὸς τοῦ ὅρου γενόμενος κατὰ Θεόδοτον, ἐπεὶ ἄγγελος ἦν, τοῦ πληρώματος τοὺς ἀγγέλους τοῦ διαφέροντος σπέρματος συνεξήγαγεν ἑαυτῷ· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν λύτρωσιν ὡς ἀπὸ 30 πληρώματος προελθὼν εἶχεν, τοὺς δὲ ἀγγέλους εἰς διόρθωσιν τοῦ σπέρματος ἤγαγεν· ὡς γὰρ ὑπὲρ μέρους δέονται καὶ παρακαλοῦσι καὶ δι' ἡμᾶς κατεχόμενοι σπεύδοντες εἰσελθεῖν ἄφεισιν ἡμῖν αἰτοῦνται, ἵνα συνεισέλθωμεν αὐτοῖς· σχεδὸν γὰρ ἡμῶν χρεῖαν ἔχοντες, ἵνα εἰσέλθωσιν, ἐπεὶ ἄνευ ἡμῶν οὐκ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς. διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἡ μήτηρ συνελήλυθεν ἄνευ ἡμῶν, φασίν. εἰκότως ὑπὲρ ἡμῶν δέονται.

36. Ἐν ἐνότῃτι μέντοι γε προεβλήθησαν οἱ ἄγγελοι 30

2. φυγόντος Sylb. φυγόντες L.

17. Joann. viii. 12.

18. Philipp. ii. 7.

ἡμῶν, φασίν, εισιόντες, ὡς ἀπὸ ἐνὸς προελθόντες. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς ἦμεν οἱ μεμερισμένοι, διὰ τοῦτο ἐβαπτίσατο ὁ 35 Ἰησοῦς, τὸ ἀμέριστον μερισθῆναι, μέχρις ἡμᾶς ἐνώση αὐτοῖς εἰς τὸ πλήρωμα, ἵνα ἡμεῖς οἱ πολλοὶ ἐν γενόμενοι, 5 οἱ πάντες τῷ ἐνὶ τῷ δι' ἡμᾶς μερισθέντι ἀνακραθῶμεν.

37. Οἱ ἀπὸ Ἀδὰμ ἐξεληθέντες οἱ μὲν δίκαιοι διὰ τῶν ἐκτισμένων τὴν ὁδὸν ποιούμενοι παρὰ τῷ τόπῳ κατείχοντο, κατὰ τοὺς Οὐαλεντινιανούς, οἱ δὲ ἕτεροι ἐν τῷ τοῦ σκότου ἐκτισμένῳ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἔχοντες συναίσθησιν 10 τοῦ πυρός.

38. Ποταμὸς ἐκπορεύεται πυρὸς ὑποκάτω τοῦ θρόνου τοῦ τόπου, καὶ ρεῖ εἰς τὸ κενὸν τοῦ ἐκτισμένου, ὃ ἐστὶν 40 ἡ γέεννα ἀπὸ κτίσεως τοῦ πυρὸς ρέοντος, μὴ πληρουμένη· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τόπος πύρινός ἐστι. διὰ τοῦτο, φησί, 15 καταπέτασμα ἔχει, ἵνα μὴ ἐκ τῆς προσόψεως ἀναλωθῇ τὰ πράγματα· μόνος δὲ ὁ ἀρχάγγελος εἰσέρχεται πρὸς αὐτὸν, οὗ κατ' εἰκόνα καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσῆει. ἔνθεν καὶ ὁ Ἰησοῦς παρακληθεὶς συνεκαθέσθη τῷ τόπῳ, ἵνα μὲν τὰ πράγματα καὶ 20 μὴ προαναστῇ αὐτοῦ, καὶ ἵνα τὸν τόπον ἡμερώσῃ καὶ τῷ 45 σπέρματι δίοδον εἰς πλήρωμα παράσχη.

39. Ἡ μήτηρ προβαλοῦσα τὸν Χριστὸν ὀλόκληρον καὶ ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθεῖσα τοῦ λοιποῦ οὐκέτι οὐδὲν προέβαλεν ὀλόκληρον, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ παρ' αὐτῇ παρ- 25 ἔσχεν, ὥστε καὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν κλήρων οὖν τὰ ἀγγελικὰ αὐτῇ προβάλλουσα παρ' αὐτῇ κατέχει τῶν ἐκλεκτῶν τῶν ἀγγελικῶν ὑπὸ τοῦ ἄρρενος ἔτι πρότερον προβεβλημένων.

40. Τὰ μὲν γὰρ δεξιὰ πρὸ τῆς τοῦ φωτὸς αἰτήσεως

13. πληρουμένη (quod expres-
sat in Latinis Combesius) Potte-
rus. πληρουμένης L.

14. φησί] Praestat φασί. Conf.

ad § 25. Sic iterum § 41. 43. 78.
79. 81.

25. οὖν] ἀνευ expressit Combe-
fisius (sine loco et cleris).

50 προημέχθη ὑπὸ τῆς μητρὸς, τὰ δὲ σπέρματα τῆς ἐκκλη-
σίας μετὰ τὴν τοῦ φωτὸς αἴτησιν, ὅτε ὑπὸ τοῦ ἄρρενος τὰ
ἀγγελικὰ τῶν σπερμάτων προεβάλετο.

41. Τὰ διαφέροντα σπέρματα, φησὶ, μήτε ὡς πάθη, 979 P.
ὧν λυομένων συνελύθη ἂν καὶ τὰ σπέρματα, μήτε ὡς 5
κτίσιν προεληλυθέναι, ἀλλ' ὡς τέκνα. ἀπαρτιζομένης γὰρ
340 S. τῆς κτίσεως συναπηρτίσθη ἂν καὶ τὰ σπέρματα· διὸ καὶ
τὴν οἰκειότητα ἔχει πρὸς τὸ φῶς, ὃ πρῶτον προήγαγεν,
τουτέστι τὸν Ἰησοῦν, ὁ αἰτησάμενος τοὺς αἰῶνας Χριστός,
ἐν ᾧ συνδιωλίσθη κατὰ δύναμιν καὶ τὰ σπέρματα συνελ- 10
θόντα αὐτῷ εἰς τὸ πλήρωμα, διότι πρὸ καταβολῆς κόσμου
εἰκότως λέγεται ἡ ἐκκλησία ἐκλελέχθαι. ἐν ἀρχῇ τοίνυν
5 συνελογίσθημεν, φασὶ, καὶ ἐφανερώθημεν. διὰ τοῦτο ὁ
σωτὴρ λέγει “λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν,” μηνύων περὶ τοῦ
φωτὸς τοῦ φανέντος καὶ μορφώσαντος, περὶ οὗ ὁ ἀπό- 15
στολος λέγει “ὁ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς
τὸν κόσμον,” τὸν τοῦ διαφόρου σπέρματος· ὅτε γὰρ ἐφω-
τίσθη ὁ ἄνθρωπος, τότε εἰς τὸν κόσμον ἦλθεν, τουτέστιν
ἑαυτὸν ἐκόσμησεν, χωρίσας αὐτοῦ τὰ ἐπισκοτοῦντα καὶ
συναναμειγμένα αὐτῷ πάθη. καὶ τὸν Ἀδὰμ ὁ δημιουρ- 20
γὸς ἐννοία προσχῶν ἐπὶ τέλει τῆς δημιουργίας αὐτὸν
προήγαγεν.

10 42. Ὁ σταυρὸς τοῦ ἐν πληρώματι ὄρου σημείον ἐστίν·
χωρίζει γὰρ τοὺς ἀπίστους τῶν ἀπίστων ὡς ἐκεῖνος τὸν
κόσμον τοῦ πληρώματος· διὸ καὶ τὰ σπέρματα ὁ Ἰησοῦς 25
διὰ τοῦ σημείου ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάσας εἰσάγει εἰς τὸ
πλήρωμα. ὦμοι γὰρ τοῦ σπέρματος ὁ Ἰησοῦς λέγεται,
κεφαλὴ δὲ ὁ Χριστός. ὅθεν εἶρηται “ὃς οὐκ αἶρει τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ μοι, οὐκ ἔστι μου ἀδελφός.”
ἦρεν οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ὁμοούσιον ἦν τῇ 30
ἐκκλησίᾳ.

43. Λέγουσιν οὖν ὅτι αἱ δεξιαὶ ἤδεσαν τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν Χριστὸν τὰ ὀνόματα καὶ πρὸ τῆς παρουσίας, ἀλλὰ τὸ σημεῖον οὐκ ἤδεσαν, φησὶ, δύναμιν. καὶ δόντος 15
 πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος, συναινέσαντος δὲ καὶ
 5 τοῦ πληρώματος, ἐκπέμπεται “ὁ τῆς βουλῆς ἄγγελος.”
 καὶ γίνεται κεφαλὴ τῶν ὄλων μετὰ τὸν πατέρα· “πάντα
 γὰρ ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, θρόνοι,
 κυριότητες, βασιλείαι, θεότητες, λειτουργαίαι” διὸ καὶ ὁ
 θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ
 10 πᾶν ὄνομα, ἵνα πᾶν γόνυ κάμψῃ καὶ πᾶσα γλῶσσα
 ἐξομολογήσῃται, ὅτι κύριος τῆς δόξης Ἰησοῦς Χριστὸς 20
 σωτὴρ “ἀναβὰς αὐτὸς καὶ καταβὰς, τὸ δὲ ἀνέβη τί
 ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν
 εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, καὶ ἀναβὰς ὑπεράνω τῶν
 15 οὐρανῶν.”

44. Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ σοφία ὅμοιον τῷ καταλιπόντι
 αὐτὴν φωτὶ ἐγνώρισεν καὶ προσέδραμεν καὶ ἠγαλλιάσατο
 καὶ προσεκύνησεν, τοὺς δὲ ἄρρενας ἀγγέλους τοὺς σὺν
 980P. αὐτῷ ἐκπεμφθέντας θεασαμένη, κατηδέσθη καὶ κάλυμμα
 20 ἐπέθετο. διὰ τούτου τοῦ μυστηρίου ὁ Παῦλος κελεύει τὰς
 γυναῖκας “φορεῖν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς 25
 ἀγγέλους.”

45. Εὐθὺς οὖν ὁ σωτὴρ ἐπιφέρει αὐτὴν μόρφωσιν τὴν
 κατάγνωσιν καὶ ἴασιν τῶν παθῶν, δείξας ἀπὸ πατρὸς
 25 ἀγεννήτου τὰ ἐν πληρώματι καὶ τὰ μέχρι αὐτῆς, ἀπο-
 στήσας δὲ τὰ πάθη τῆς πεπονθυίας, αὐτὴν μὲν ἀπαθῆ
 κατεσκεύασεν, τὰ πάθη δὲ διακρίνας ἐφύλαξεν, καὶ οὐχ
 ὡσπερ τῆς ἔνδον διεφορήθη, ἀλλ’ εἰς οὐσίαν ἠγαγεν αὐτὰ

3. δύναμιν. καὶ δόντος] δύναμιν
 δόντος καὶ Sylb.

5. Ies. ix. 6.

6. Coloss. i. 16.

11. Philipp. ii. 9-11.

12. Ephes. iv. 9, 10.

21. Corinth. I xi. 10.

25. μέχρι] Alibi μέχρι et ἄχρι
 ante consonantes, μέχρις et ἄχρις
 ante vocales.

τε καὶ τῆς δευτέρας διαθέσεως. οὕτως διὰ τῆς τοῦ σωτήρος ἐπιφανείας ἢ σοφία γίνεται καὶ τὰ ἔξω κτίζεται.
 30 “ πάντα γὰρ δι’ αὐτοῦ γέγονεν καὶ χωρὶς αὐτοῦ γέγονεν οὐδέν.”

46. Πρῶτον οὖν ἐξ ἄσωμάτου πάθους καὶ συμβεβη- 5
 κότης εἰς ἄσώματον ἐπὶ τὴν ὕλην αὐτὰ μετήντησεν καὶ μετέβαλεν, εἶθ’ οὕτως εἰς συγκρίματα καὶ σώματα· ἄθρῳς γὰρ οὐσίαν ποιῆσαι τὰ πάθη οὐκ ἐνήν· καὶ τοῖς σώμασι κατὰ φύσιν ἐπιτηδειότητα ἐνεποίησεν.

47. Πρῶτος μὲν οὖν δημιουργὸς ὁ σωτήρ γίνεται 10
 καθολικὸς, “ ἡ δὲ σοφία δευτέρα οἰκοδομῆ οἶκον ἑαυτῇ” καὶ ὑπῆρξεν στύλους ἑπτὰ, καὶ πρῶτον πάντων προ-
 35 βάλλεται εἰκόνα τοῦ πατρὸς θεοῦ, δι’ οὗ ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τουτέστι τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. οὗτος ὡς εἰκὼν πατρὸς πατῆρ 15
 γίνεται καὶ προβάλλει πρῶτον τὸν ψυχικὸν Χριστὸν υἱοῦ εἰκόνα, ἔπειτα τοὺς ἀρχαγγέλους αἰώνων εἰκόνας, εἶτα ἀγγέλους ἀγγέλων ἐκ τῆς ψυχικῆς καὶ φωτεινῆς οὐσίας, ἣν φησιν ὁ προφητικὸς λόγος “ καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπέφε-
 ρετο ἐπάνω τῶν ὑδάτων” κατὰ τὴν συμπλοκὴν τῶν δύο 20
 οὐσιῶν τῶν αὐτῶν πεπεισμένων, τὸ εἰλικρινὲς ἐπιφερέσθαι
 40 εἰπὼν, τὸ δὲ ἐμβριθὲς καὶ ὑλικὸν ὑποφέρεσθαι, τὸ θολερὸν καὶ παχυμερές. ἄσώματον δὲ καὶ ταύτην ἐν ἀρχῇ αἰνίσ-
 σεται, τὸ φάσκειν ἀόρατον· οὔτε γὰρ ἀνθρώπῳ τῷ μηδέπω ὄντι ἀόρατος ἦν οὔτε τῷ θεῷ· ἐδημιούργει γάρ· 25
 ἀλλὰ τὸ ἄμορφον καὶ ἀνείδεον καὶ ἀσχημάτιστον αὐτῆς ὧδέ πως ἐξεφώνησεν.

48. Διακρίνας δὲ ὁ δημιουργὸς τὰ καθαρὰ ἀπὸ τοῦ ἐμβριθοῦς, ὡς ἂν ἐνιδὼν τὴν ἐκατέρου φύσιν, φῶς ἐποί-

3. Joann. i. 3.
 7. σώματα V. τὰ σώματα L, sed
 τὰ punctis notato.
 1b. ἀθρῳς L. ἀθρῳς V.

11. Proverb. ix. 11.
 19. Genes. i. 2.
 25. θεῷ, quod excedit in V,
 addidi ex L.

ησεν, τουτέστιν ἐφανερώσεν καὶ εἰς φῶς καὶ ἰδέαν προσ-
 ἤγαγεν, ἐπεὶ τό γε ἡλιακὸν καὶ οὐράνιον φῶς πολλῶ 45
 ὕστερον ἐργάζεται, καὶ ποιεῖ ἐκ τῶν ὑλικῶν τὸ μὲν ἐκ τῆς
 981 P. λύπης, οὐσιῶδες, κτίζον πνεύματα τῆς πονηρίας, πρὸς ἃ ἡ
 5 πάλῃ ἡμῖν· διὸ καὶ λέγει ὁ ἀπόστολος “καὶ μὴ λυπεῖτε
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε.” τὸ δὲ
 ἐκ τοῦ φόβου τὰ θηρία, τὸ δὲ ἐκ τῆς πλήξεως καὶ ἀπορίας
 τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου. ἐν δὲ τοῖς τρισὶ στοιχείοις τὸ
 πῦρ ἐναιωρεῖται καὶ ἐνέσπартαι καὶ ἐμφωλεύει καὶ ὑπὸ
 10 τούτων ἐξάπτεται καὶ τούτοις ἐπαποθνήσκει, μὴ ἔχον τόπον 50
 ἀποτακτὸν ἑαυτοῦ ὡς καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα, ἐξ ὧν τὰ συγ-
 κρίματα δημιουργεῖται.

49. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐγίνωσκεν τὴν δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦσαν
 οἴομενος ἰδία δυνάμει δημιουργεῖν φιλεργὸς ὢν φύσει, διὰ
 15 τοῦτο εἶπεν ὁ ἀπόστολος “ὑπετάγη τῇ ματαιότητι τοῦ
 κόσμου οὐχ ἐκὼν, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι.” 341 S.
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἐλευθερωθήσεται, ὅταν συλλεγῇ τὰ σπέρ-
 ματα τοῦ θεοῦ. τεκμήριον δὲ μάλιστα τοῦ ἀκουσίου τὸ
 εὐλογεῖν τὸ σάββατον καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πόνων ἀνάπαυσιν
 20 ὑπερασπάζεσθαι.

50. Λαβῶν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, οὐ τῆς ξηρᾶς, ἀλλὰ τῆς
 πολυμεροῦς καὶ ποικίλης ὕλης μέρος, ψυχὴν γεώδη καὶ
 ὑλικὴν ἐτεκτῆματο ἄλογον, καὶ τῆς τῶν θηρίων ὁμοούσιον,
 οὗτος κατ' εἰκόνα ἄνθρωπος. ὁ δὲ καθ' ὁμοίωσιν τὴν 5
 25 αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ ἐκείνός ἐστιν, ὃν εἰς τοῦτον ἐνεφύ-
 σησέν τε καὶ ἐνέσπειρεν, ὁμοούσιόν τι αὐτῷ δι' ἀγγέλων
 ἐνθεῖς, καθὸ μὲν ἀόρατός ἐστι καὶ ἀσώματος τὴν οὐσίαν
 αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς προσεῖπεν, μορφωθὲν δὲ ψυχὴ ζῶσα
 ἐγένετο, ὅπερ εἶναι καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς προφητικαῖς γραφαῖς
 30 ὁμολογεῖ.

4. πνεύματα Syll. πνευματικά L.

5. Ephes. vi. 22 ; iv. 30.

10. τόπον Syll. τύπον L.

15. Roman. viii. 20.

20. ὑπερασπάζεσθαι Syll. ὑπερ-
 ασπίζεσθαι L.

51. Ἄνθρωπος γοῦν ἔστιν ἐν ἀνθρώπῳ, ψυχικὸς ἐν
 χοϊκῷ, οὐ μέρει μέρος, ἀλλὰ ὅλῳ ὅλος συνῶν, ἀρρήτῳ
 10 δυνάμει θεοῦ· ὅθεν ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ τετάρτῳ οὐρανῷ
 δημιουργεῖται· ἐκεῖ γὰρ χοϊκὴ σὰρξ οὐκ ἀναβαίνει, ἀλλ’
 ἦν τῇ ψυχῇ θείᾳ οἷον σὰρξ ἢ ὑλική. ταῦτα σημαίνει 5
 “ τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστώων μου” τὴν θείαν ψυχὴν
 αἰνίσσεται τὴν ἐγκεκρυμμένην τῇ σαρκὶ καὶ στερεὰν καὶ
 δυσπαθῆ καὶ δυνατωτέρα· “ καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου”
 τὴν ὑλικὴν ψυχὴν σῶμα οὖσαν τῆς θείας ψυχῆς. περὶ
 τούτων τῶν δυεῖν καὶ ὁ σωτὴρ λέγει “ φοβεῖσθαι δεῖν τὸν 10
 δυνάμενον ταύτην τὴν ψυχὴν καὶ τοῦτο τὸ σῶμα τὸ ψυχι-
 κὸν ἐν γέεννῃ ἀπολέσαι.”

52. Τοῦτο τὸ σαρκίον ἀντίδικον ὁ σωτὴρ εἶπεν καὶ ὁ
 Παῦλος νόμον ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου,
 καὶ δῆσαι παραινεῖ καὶ ἀρπάσαι ὡς ἰσχυροῦ τὰ σκευή, 15
 τοῦ ἀντιπολεμοῦντος τῇ οὐρανίῳ ψυχῇ, ὁ σωτὴρ, καὶ
 ἀπηλλάχθαι αὐτοῦ παραινεῖ κατὰ τὴν ὁδὸν, μὴ τῇ φυλακῇ
 περιπέσωμεν καὶ τῇ κολάσει· ὁμοίως δὲ καὶ εὐνοεῖν αὐτῷ, 982 P.
 μὴ τρέφοντας καὶ ῥωννύοντας τῇ τῶν ἀμαρτημάτων ἐξου-
 σία, ἀλλ’ ἐντεῦθεν νεκροῦντας ἤδη καὶ ἐξίτηλον ἀποφαί- 20
 20 νοντας, ἀποχῆ τῆς πονηρίας, ἵνα ἐν τῇ διαλύσει ταύτη
 διαφορηθὲν καὶ διαπνεύσαν λάθῃ, ἀλλὰ μὴ καθ’ αὐτό
 τινος ὑποστάσεως λαβόμενον, τὴν ἰσχὺν ἔχη παράμονον
 ἐν τῇ διὰ πυρὸς διεξόδῳ.

53. Τοῦτο ζιζάνιον ὀνομάζεται συμφυὲς τῇ ψυχῇ τῷ 25
 χρηστῷ σπέρματι. τοῦτο καὶ τοῦ διαβόλου ὡς ὁμοούσιον
 ἐκείνῳ καὶ ὄφιν καὶ διαπτερνιστῆς καὶ ληστῆς ἐπιτιθέμενος
 κεφαλῇ βασιλέως. ἔσχεν δὲ ὁ Ἄδὰμ ἀδήλως αὐτῷ ὑπὸ
 τῆς σοφίας ἐσπαρὲν τὸ σπέρμα τὸ πνευματικὸν εἰς τὴν
 25 ψυχὴν, “ διαταγεῖς” φησὶ “ δι’ ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου· 30

6. Genes. ii. 23.

10. δυεῖν] Vel δυοῖν. Vid. ad §

ib. Matth. x. 28.

30. Galat. iii. 19.

ὁ δὲ μεσίτης ἐνὸς οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ θεὸς εἰς ἐστίν.” δι’ ἀγγέλων οὖν τῶν ἀρρένων τὰ σπέρματα ὑπηρετεῖται τὰ εἰς γένεσιν προβληθέντα ὑπὸ τῆς σοφίας, καθὸ ἐγχωρεῖ γίνεσθαι. ἅτε γὰρ δημιουργὸς ἀδήλως κινούμενος ὑπὸ τῆς
5 σοφίας οἶεται αὐτοκίνητος εἶναι, ὁμοίως καὶ οἱ ἄνθρωποι. πρῶτον οὖν σπέρμα πνευματικὸν τὸ ἐν τῷ Ἀδὰμ προέβαλεν ἢ σοφία, ἵνα ἢ τὸ ὄστούνη ἢ λογικὴ καὶ οὐρανία ψυχὴ μὴ κενὴ, ἀλλὰ μυελοῦ γέμουσα πνευματικοῦ.

54. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀδὰμ τρεῖς φύσεις γεννῶνται, πρώτη 30
10 μὲν ἢ ἄλογος, ἧς ἦν Καῖν, δευτέρα δὲ ἢ λογικὴ καὶ ἢ δικαία, ἧς ἦν Ἀβελ· τρίτη δὲ ἢ πνευματικὴ, ἧς ἦν Σήθ. καὶ ὁ μὲν χοϊκὸς ἐστὶ κατ’ εἰκόνα, ὁ δὲ ψυχικὸς κατ’ ὁμοίωσιν θεοῦ, ὁ δὲ πνευματικὸς κατ’ ἰδέαν, ἐφ’ οἷς τρισὶν ἄνευ τῶν ἄλλων παίδων τοῦ Ἀδὰμ εἴρηται “ αὕτη
15 ἢ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων.” ὅτι δὲ πνευματικὸς ὁ Σήθ, οὔτε ποιμαίνει οὔτε γεωργεῖ, ἀλλὰ παιδα καρποφορεῖ, ὡς τὰ πνευματικά· καὶ τοῦτον, ὃς ἠλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου, ἄνω βλέποντα, οὐ τὸ πολίτευμα 35 ἐν οὐρανῷ, τοῦτον ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ.

20 55. Τοῖς τρισὶν ἀσωμάτοις ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ τέταρτον ἐπευδύεται τὸν χοϊκὸν, τοὺς δερματίνους χιτῶνας· οὗτ’ οὖν ἀπὸ τοῦ πνεύματος οὗτ’ οὖν ἀπὸ τοῦ ἐμφυσήματος σπείρει ὁ Ἀδάμ· θεία γὰρ ἄμφω, καὶ δι’ αὐτοῦ μὲν, οὐχ ὑπ’ αὐτοῦ δὲ, προβάλλεται ἄμφω· τὸ δὲ ὑλικὸν αὐτοῦ
25 ἐνεργὸν εἰς σπέρμα καὶ γένεσιν, ὡς ἂν τῷ σπέρματι συγκεκραμένον καὶ ταύτης ἐν ζωῇ ἀρμονίας ἀποστήναι μὴ δυνάμενος. κατὰ τοῦτο πατήρ ἡμῶν ὁ Ἀδάμ.

56. “ Ὁ πρῶτος δ’ ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός.” εἰ δὲ 40
καὶ ἐκ ψυχικοῦ ἔσπειρεν καὶ ἐκ πνευματικοῦ καθάπερ ἐξ

13. ἰδέαν Hoeschelius et Harveius ad Iren. vol. I. p. 65. ἰδίαν L.

14. Genes. v. I.

25. συγκεκραμένον V. συγκεκραμένον L. sed delete priorì μ.

28. Cor. I xv. γ.

ὕλικου, πάντες ἂν ἴσοι καὶ δίκαιοι ἐγεγόνεισαν καὶ ἐν
 πᾶσιν ἂν ἡ διδαχὴ ἦν. διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν οἱ ὕλικοι, 983 P.
 οὐ πολλοὶ δὲ οἱ ψυχικοί· σπάνιοι δὲ οἱ πνευματικοί. τὸ
 μὲν οὖν πνευματικὸν φύσει σωζόμενον, τὸ δὲ ψυχικὸν
 αὐτεξούσιον ὃν ἐπιτηδειότητα ἔχει πρὸς τε πίστιν καὶ 5
 ἀφθαρσίαν καὶ πρὸς ἀπιστίαν καὶ φθορὰν κατὰ τὴν
 οἰκείαν αἴρεσιν, τὸ δὲ ὕλικὸν φύσει ἀπόλλυται. ὅταν οὖν
 45 τὰ ψυχικὰ ἐγκεντρισθῇ τῇ καλλιελαιῷ εἰς πίστιν καὶ
 ἀφθαρσίαν καὶ μετάσχη τῆς πίότητος τῆς ἐλαίας, καὶ
 ὅταν εἰσέλθῃ τὰ ἔθνη, τότε οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. 10
 Ἰσραὴλ δὲ ἀλληγορεῖται ὁ πνευματικὸς ὁ ὀψόμενος τὸν
 θεὸν ὁ τοῦ πιστοῦ Ἀβραάμ υἱὸς γνήσιος ὁ ἐκ τῆς ἐλευθέ-
 ρας, οὐχ ὁ κατὰ σάρκα, ὁ ἐκ τῆς δούλης τῆς Αἰγυπτίας.

57. Γίνεται οὖν ἐκ τῶν γενῶν τῶν τριῶν, τοῦ μὲν
 μόρφωσις τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ δὲ μετάθεσις τοῦ ψυχικοῦ 15
 ἐκ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν.

50 58. Μετὰ τὴν τοῦ θανάτου τοίνυν βασιλείαν μεγάλην
 μὲν καὶ εὐπρόσωπον τὴν ἐπαγγελίαν πεποιημένην, οὐδὲν
 δὲ ἦττον διακουίαν θανάτου γεγεννημένην, πάσης ἀπει-
 πούσης ἀρχῆς καὶ θεότητος, ὁ μέγας ἀγωνιστὴς Ἰησοῦς 20
 Χριστὸς ἐν ἑαυτῷ δυνάμει τὴν ἐκκλησίαν ἀναλαβὼν τὸ
 342 S. ἐκλεκτὸν καὶ τὸ κλητὸν, τὸ μὲν παρὰ τῆς τεκούσης τὸ
 πνευματικὸν, τὸ δὲ ἐκ τῆς οἰκονομίας τὸ ψυχικὸν, ὃ
 ἀνέσωσεν καὶ ἀνήνεγκεν ἄπερ ἀνέλαβεν, καὶ δι' αὐτῶν
 καὶ τὰ τούτοις ὁμοιοῦσα. εἰ γὰρ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ 25
 φύραμα, εἰ ἡ ρίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.

59. Σπέρμα μὲν οὖν πρῶτον παρὰ τῆς τεκούσης
 ἐνεδύσατο οὐ χωρισθεὶς, ἀλλὰ χωρήσας αὐτὸ δυνάμει ὃ
 κατὰ μικρὸν μορφοῦται διὰ γνώσεως, κατὰ δὲ τὸν τόπον

8. Rom. xi. 24.

10. σωθήσεται addidit Arcerius,
 ex Ep. ad Rom. xi. 26.

12. Ἀβραάμ] ἀβραάμ hoc loco L,

qui alibi plerumque ἀβραάμ.

27. τῆς τεκούσης] Cui nomen
 Ἀχαμῶθ apud Iren. vol. i. p. 61.
 ed. Harv.

γενόμενος εὔρεν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐνδύσασθαι τὸν προ- 5
κεκηρυγμένον, ὃν κατήγγελλον οἱ προφήται καὶ ὁ νόμος,
ὄντα εἰκόνα τοῦ σωτήρος. ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁ ψυχικὸς
Χριστὸς, ὃν ἐνεδύσατο, ἀόρατος ἦν, ἔδει δὲ τὸν εἰς κόσμον
5 ἀφικνούμενον, ἐφ' ᾧτε ὀφθῆναι, κρατηθῆναι, πολιτεύσα-
σθαι καὶ αἰσθητοῦ σώματος ἀντέχεσθαι. σῶμα τοίνυν
αὐτῷ ὑφᾶναι τῆς ἐκ τῆς ἀφανοῦς ψυχικῆς οὐσίας, δυνά-
μει δὲ θείας ἐκ κατασκευῆς εἰς αἰσθητὸν κόσμον ἀφιγ-
μένον.

10 60. Τὸ οὖν “πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ” τὴν
τοῦ σώματος τοῦ κυρίου λέγει * * . “δύναμις δὲ ὑψί- 10
στου ἐπισκιάσει σοι” τὴν μὀρφωσιν δηλοῖ τοῦ θεοῦ, ἣν
ἐνετύπωσεν τὸ σῶμα ἐν τῇ παρθένῳ.

61. “Ὅτι μὲν οὖν αὐτὸς ἕτερος ἦν οὐδ' ἀνείληφεν δῆλον
15 ἐξ ὧν ὁμολογεῖ “ἐγὼ ἢ ζωῇ, ἐγὼ ἢ ἀλήθεια, ἐγὼ καὶ ὁ
984 P. πατήρ ἐν ἐσμεν.” τὸ δὲ πνευματικόν, ὃ ἀνείληφεν, καὶ
τὸ ψυχικόν οὕτως ἐμφαίνει “τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανεν καὶ
προέκοπτεν σφόδρα.” σοφίας μὲν γὰρ τὸ πνευματικόν
δεῖξαι, μεγέθους δὲ τὸ ψυχικόν. διὰ δὲ τῶν ἐκρύντων ἐκ
20 τῆς πλευρᾶς ἐδήλου τὰς ἐκρύσεις τῶν παθῶν, ἀπὸ τῶν 15
ἐμπαθῶν ἀπαθεῖς γενομένας τὰς οὐσίας σεσῶσθαι. καὶ
ὅταν λέγη “δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοκιμασθῆναι,
ὑβρισθῆναι, σταυρωθῆναι,” ὡς περὶ ἄλλου φαίνεται λέ-
γων, δηλονότι τοῦ ἐμπαθοῦς, “καὶ προάξω ὑμᾶς” λέγει
25 “τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.” αὐτὸς γὰρ
προάγει πάντα, καὶ τὴν ἀφανῶς σωζομένην ψυχὴν ἀνα-
στήσειν ἠνίσσεται καὶ ἀποκαταστήσειν οὐδ' νῦν προάγει.

7. ὑφᾶναι L. ὑφάναι V.

10. Luc. i. 35.

ib. ἐπελεύσεται additum ex Luc.

i. 35. om. L.

11. λέγει * *] Unius vocabuli defectum indicavit Syll. σύλληψιν conjiciens.

14. οὐ Syll. φ L.

15. Joann. x. 30; xiv. 6.

17. Luc. ii. 40, 52.

22. Joann. xix. 34.

24. Luc. ix. 22.

25. Matth. xxvi. 32.

ἀπέθανεν δὲ ἀποστάντος τοῦ καταβάντος ἐπ' αὐτῷ ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ πνεύματος, οὐκ ἰδίᾳ γενομένου, ἀλλὰ συσταλέντος, ἵνα καὶ ἐνεργήσῃ ὁ θάνατος, ἐπεὶ πῶς τῆς ζωῆς παρούσης ἐν αὐτῷ ἀπέθανεν τὸ σῶμα; οὕτω γὰρ ἂν καὶ αὐτοῦ τοῦ σωτήρος ὁ θάνατος ἐκράτησεν ἂν, ὅπερ ἄτοπον. 5 δόλω δὲ ὁ θάνατος κατεστρατηγήθη· ἀποθανόντος γὰρ τοῦ σώματος καὶ κρατήσαντος αὐτὸν τοῦ θανάτου, ἀναστείλας τὴν ἐπελθοῦσαν ἀκτίνα τῆς δυνάμεως ὁ σωτὴρ ἀπέιλησε μὲν τὸν θάνατον, τὸ δὲ θνητὸν σῶμα ἀποβαλὼν πάθῃ ἀνέστησεν. τὰ ψυχικὰ μὲν οὖν οὕτως ἀνίσταται καὶ 10 25 ἀνασώζεται, πιστεύσαντα δὲ τὰ πνευματικὰ ὑπὲρ ἐκείνα σώζεται, ἐνδύματα γάμων τὰς ψυχὰς λαβόντα.

62. Κάθηται μὲν οὖν ὁ ψυχικὸς Χριστὸς ἐν δεξιᾷ τοῦ δημιουργοῦ, καθὼ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει “κάθου ἐκ δεξιῶν μου” καὶ τὰ ἐξῆς. κάθηται δὲ μέχρι συντελείας, ἵνα 15 ἴδωσιν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. ἐξεκέντησαν δὲ τὸ φαινόμενον, ὃ ἦν σὰρξ τοῦ ψυχικοῦ. “ὅστοῦν γὰρ αὐτοῦ οὐ συντριβήσεται” φησί· καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ τὴν ψυχὴν ὅστοῦν ἠλληγόρησεν ἢ προφητεία. αὐτὴ γὰρ ἡ ψυχὴ 30 τοῦ Χριστοῦ πάσχοντος τοῦ σώματος ἑαυτὴν εἰς τὰς 20 χεῖρας τοῦ πατρὸς παρακατέθετο. τὸ δ' ἐν τῷ ὁστέῳ πνευματικὸν οὐκέτι παρακατατίθεται, ἀλλ' αὐτὸς σώζει.

63. Ἡ μὲν οὖν τῶν πνευματικῶν ἀνάπαυσις ἐν κυριακῇ ἐν ὀγδοάδι, ἣ κυριακὴ ὀνομάζεται· παρὰ τῇ μητρὶ ἔχοντα τὰς ψυχὰς τὰ ἐνδύματα ἄχρι συντελείας, αἱ δὲ ἄλλαι 25 πισταὶ ψυχαὶ παρὰ τῷ δημιουργῷ, περὶ δὲ τὴν συντέλειαν ἀναχωροῦσι καὶ αὐταὶ εἰς ὀγδοάδα. εἶτα τὸ δεῖπνον τῶν 35 γάμων κοινὸν πάντων τῶν σωζομένων, ἄχρις ἂν ἀπισωθῇ πάντα καὶ ἄλληλα γνωρίσῃ.

9. ἀπέιλησε (*submovit*) Syll. pro ἀπέλεισε.

14. Psalm. ex. i.

17. Ioan. xix. 37.

23. ἐν κυριακῇ fortasse delendum, nisi ἦτοι addendum cum Harveio ad Iren. vol. i. p. 66.

985P. 64. Τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἀποθέμενα τὰ πνευματικὰ τὰς ψυχὰς ἅμα τῇ μητρὶ κομιζομένη τὸν νυμφίον, κομιζόμενα καὶ αὐτὰ τοὺς νυμφίους τοὺς ἀγγέλους ἑαυτῶν, εἰς τὸν νυμφῶνα ἐντὸς τοῦ ὄρου εἰσίσιασι καὶ πρὸς τὴν τοῦ πνεύ-
5 ματος ὄψιν ἔρχονται αἰῶνες νοεροὶ γενόμενα εἰς τοὺς νοερούς καὶ αἰωνίους γάμους τῆς συζυγίας.

65. Ὁ δὲ τοῦ δείπνου μὲν ἀρχιτρίκλιος, τῶν γάμων δὲ παράνυμφος, τοῦ νυμφίου δὲ φίλος, ἐστὼς ἔμπροσθεν τοῦ νυμφῶνος, ἀκούων τῆς φωνῆς τοῦ νυμφίου, χαρᾶ 40
10 χαίρει. τοῦτο αὐτοῦ τὸ πλήρωμα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀναπαύσεως.

66. Ὁ σωτὴρ τοὺς ἀποστόλους ἐδίδασκεν, τὰ μὲν πρῶτα τυπικῶς καὶ μυστικῶς, τὰ δὲ ὕστερα παραβολικῶς καὶ ἡνιγμένως, τὰ δὲ τρίτα σαφῶς καὶ γυμνῶς κατὰ μόνας.

15 67. “Ὅτε ἡμεν ἐν τῇ σαρκὶ” φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὡς περ ἔξω τοῦ σώματος ἤδη λαλῶν. σάρκα οὖν λέγειν αὐτόν φησιν ἐκείνην τὴν ἀσθένειαν, τὴν ἀπὸ τῆς ἄνω γυναικὸς προβολήν. καὶ ὅταν ὁ σωτὴρ πρὸς Σαλώμην λέγῃ μέχρι τότε εἶναι θάνατον, ἄχρις ἂν αἱ γυναῖκες 45
20 τίκτωσιν, οὐ τὴν γένεσιν κακίζων ἔλεγεν, ἀναγκαίαν οὖσαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πιστευόντων· δεῖ γὰρ εἶναι τὴν γένεσιν ταύτην, ἄχρις ἂν τὸ σπέρμα προσενεχθῇ τὸ προλελογισμένον· ἀλλὰ περὶ τῆς ἄνω θηλείας αἰνίττεται, ἧς τὰ πάθη κτίσις γέγονεν τῆς καὶ τὰς ἀμόρφους οὐσίας
25 προβαλλούσης, δι’ ἣν καὶ ὁ κύριος κατήλθεν, ἀπὸ μὲν τοῦ πάθους ἡμᾶς ἀποσπάσων, ἑαυτὸν δὲ εἰσποιησόμενος.

68. Ἄχρι μὲν γὰρ ἡμεν τῆς θηλείας μόνης τέκνα, ὡς ἂν αἰσχυρὰς συζυγίας, ἀτελῆ καὶ νῆπια καὶ ἄφρονα, καὶ 50
ἀσθενῆ καὶ ἄμορφα, οἷον ἐκτρώματα προσενεχθέντα, τῆς
30 γυναικὸς ἡμεν τέκνα, ὑπὸ δὲ τοῦ σωτῆρος μορφωθέντες ἀνδρὸς καὶ νυμφῶνος γεγόναμεν τέκνα.

69. Ἡ εἰμαρμένη ἐστὶ σύνοδος πολλῶν καὶ ἐναντίων
 δυνάμεων, αὐταὶ δὲ εἰσὶν ἀόρατοι καὶ ἀφανεῖς, ἐπιτροπεύ-
 343 S. ουσαι τὴν τῶν ἄστρον φορὰν καὶ δι' ἐκείνων πολιτευόμε-
 ναι. καθὸ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν ἔφθακεν τῇ τοῦ κόσμου
 κινήσει συναναφερόμενον, τῶν κατ' αὐτὴν τὴν ῥοπήν γεν- 5
 νωμένων εἴληχεν τὴν ἐπικράτειαν, ὡς αὐτοῦ τέκνων.

70. Διὰ τῶν ἀπλανῶν τοίνυν καὶ πλανωμένων ἄστρον
 αἱ ἐπὶ τούτων ἀόρατοι δυνάμεις ἐποχούμεναι ταμιεύουσι
 5 τὰς γενέσεις καὶ ἐπισκοποῦσι, τὰ δὲ ἄστρα αὐτὰ μὲν οὐδὲν
 ποιεῖ, δείκνυσι δὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν κυρίων δυνάμεων, 10
 ὥσπερ καὶ ἡ τῶν ὀρνίθων πτήσις σημαίνει τι, οὐχὶ ποιεῖ.

71. Τὰ τοίνυν δεκαδύο ζώδια καὶ οἱ ταῦτα ἐπιόντες
 ἐπὶ τὰ ἀστέρες τοτὲ μὲν συνοδεύοντες, τοτὲ δὲ ὑπαπαντῶν-
 10 τες, ἀνατέλλοντες οὗτοι, πρὸς τῶν δυνάμεων κινούμενοι, 988 P.
 κίνησιν τῆς οὐσίας δηλοῦσιν εἰς γενέσιν τῶν ζώων καὶ 15
 τὴν τῶν περιστάσεων τροπήν. διάφοροι δ' εἰσὶν καὶ οἱ
 ἀστέρες καὶ αἱ δυνάμεις ἀγαθοποιοὶ κακοποιοὶ, δεξιοί,
 10 ἀριστεροί, ὧν κοινὸν τὸ τικτόμενον, ἕκαστον δὲ αὐτῶν
 γίνεται κατὰ καιρὸν τὸν ἴδιον, τοῦ δυναστεύοντος τὰ
 κατὰ φύσιν ἀποτελοῦντος, τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ, τὸ δὲ ἐπὶ 20
 τέλει.

72. Ἀπὸ ταύτης τῆς στάσεως καὶ μάχης τῶν δυνάμεων
 ὁ κύριος ἡμᾶς ῥύεται καὶ παρέχει τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς
 τῶν δυνάμεων καὶ τῆς τῶν ἀγγέλων παρατάξεως, ἣν οἱ
 μὲν ὑπὲρ ἡμῶν, οἱ δὲ καθ' ἡμῶν παρατάσσονται. οἱ μὲν 25
 γὰρ στρατιώταις εἰκόασι, συμμαχοῦντες ἡμῖν, ὡς ἂν
 ὑπηρέται θεοῦ, οἱ δὲ λησταῖς· ὁ γὰρ πονηρὸς οὐ παρὰ
 15 βασιλέως ἐζώσατο λαβὼν τὴν μάχαιραν, ἑαυτῷ δὲ ἐξ
 ἀπονοίας ἀρπάσας.

73. Διὰ δὴ τοὺς ἀντικειμένους οἱ διὰ τοῦ σώματος 30

9. ἐπισκοποῦσι I. προσκοποῦσι V. 18. ἕκαστον Sylb. pro ἐκάστων.
 23. ῥύεται Sylb. pro ῥύσεται.

καὶ τῶν ἐκτὸς ἐπιβατεύουσι τῆς ψυχῆς καὶ ἐνεχυράζουσιν εἰς δουλείαν, οἱ δὲ δεξιοὶ οὐκ εἰσὶν ἱκανοὶ παρακολου-
 θοῦντες σῶζειν καὶ φυλάσσειν ἡμᾶς. οὐ γάρ εἰσι τέλειον
 προνοητικοὶ, ὥσπερ ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν, ἀλλὰ μισθωτῶ
 5 παραπλήσιος ἕκαστος, τὸν λύκον ὀρώντι προσιόντα καὶ
 φεύγοντι καὶ οὐ προθύμῳ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ἰδίων
 προβάτων ἐπιδιδόναι. προσέτι δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὑπὲρ
 οὗ ἡ μάχη, ἀσθενὲς ὢν ζῶον, εὐεπίφορόν ἐστι πρὸς τὸ 20
 χεῖρον καὶ τοῖς μισοῦσι συλλαμβανόμενον· ὅθεν καὶ πλείω
 10 τὰ κακὰ ὑπάρχει αὐτῶ.

74. Διὰ τοῦτο ὁ κύριος κατῆλθεν εἰρήνην ποιήσων
 τοῖς ἀπ' οὐρανῶν, οὐ τοῖς ἀπὸ γῆς, ὡς φησιν ὁ ἀπόστο-
 λος, “εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.” διὰ
 τοῦτο ἀνέτειλεν ξένος ἀστήρ καὶ καινὸς καταλύων τὴν
 15 παλαιὰν ἀστροθεσίαν καινῶ φωτὶ, οὐ κοσμικῶ λαμπό-
 μενος, ὁ καινὰς ὁδοὺς καὶ σωτηρίους τρεπόμενος, αὐτὸς ὁ
 κύριος ἀνθρώπων ὁδηγὸς ὁ κατελθὼν εἰς γῆν, ἵνα μεταθῆ 25
 τοὺς εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύσαντας ἀπὸ τῆς εἰμαρμένης
 εἰς τὴν ἐκείνου πρόνοιαν.

20 75. Ὅτι δὲ ἐστι, φασὶν, εἰμαρμένη τοῖς ἄλλοις τὰ
 ἀποτελέσματα προλεγόμενα δείκνυσιν, ἐναργῆς δὲ ἀπό-
 δειξις καὶ ἡ τῶν μαθημάτων θεωρία. αὐτίκα οἱ μάγοι οὐ
 μόνον εἶδον τὸν ἀστέρα τοῦ κυρίου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθὲς
 ἔγνωσαν ὅτι βασιλεὺς ἐτέχθη καὶ ὢν βασιλεὺς, ὅτι θεοσε-
 25 βῶν· τότε Ἰουδαῖοι μόνον διαβόητοι ἦσαν ἐπὶ θεοσεβείᾳ.
 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σωτὴρ πρὸς θεοσεβεῖς κατιῶν ἐπὶ
 987 P. τούτους ἦλθεν πρῶτους τοὺς τότε ἐπὶ θεοσεβείᾳ δόξαν 30
 ἀποφερομένους.

76. Ὡς οὖν ἡ γέννησις τοῦ σωτῆρος γενέσεως ἡμᾶς
 30 καὶ εἰμαρμένης ἐξέβαλεν, οὕτως καὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ
 πυρὸς ἡμᾶς ἐξείλετο καὶ τὸ πάθος πάθους, ἵνα κατὰ

πάντα ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ. ὁ γὰρ εἰς θεὸν βαπτισθεὶς εἰς θεὸν ἐχώρησεν καὶ εἴληφεν ἐξουσίαν ἐπάνω σκορπιῶν καὶ ὄφεων περιπατεῖν, τῶν δυνάμεων τῶν πονηρῶν. καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἐντέλλεται “περιούντες κηρύσσετε καὶ τοὺς πιστεύοντας βαπτίζετε εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ 5
35 ἀγίου πνεύματος” εἰς οὓς ἀναγεννώμεθα τῶν λοιπῶν δυνάμεων ἀπασῶν ὑπεράνω γινόμενοι.

77. Ταύτη θάνατος καὶ τέλος λέγεται τοῦ παλαιοῦ βίου τὸ βάπτισμα ἀποτασσομένων ἡμῶν ταῖς πονηραῖς ἀρχαῖς, ζωὴ δὲ κατὰ Χριστὸν, ἧς μόνος αὐτὸς κυριεύει. ἡ 10
δύναμις δὲ τῆς μεταβολῆς τοῦ βαπτισθέντος οὐ περὶ τὸ σῶμα (ὁ αὐτὸς γὰρ ἀναβαίνει), ἀλλὰ περὶ ψυχὴν. αὐτίκα δοῦλος θεοῦ ἅμα τῷ ἀελθεῖν τοῦ βαπτίσματος καὶ πρὸς τῶν ἀκαθάρτων λέγεται πνευμάτων, καὶ εἰς ὃν πρὸ ὀλίγου ἐνήργουν, τοῦτον ἤδη φρίσσοουσιν. 15

40 78. Μέχρι τοῦ βαπτίσματος οὖν ἡ εἰμαρμένη, φασὶν, ἀληθής, μετὰ δὲ τοῦτο οὐκέτι ἀληθεύουσιν οἱ ἀστρολόγοι. ἔστιν δὲ οὐ τὸ λουτρὸν μόνον τὸ ἐλευθεροῦν, ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσις, τίνας ἡμεν, τί γεγόναμεν· ποῦ ἡμεν ἢ ποῦ ἐνεβλήθημεν· ποῦ σπεύδουμεν, πόθεν λυτρούμεθα· τί γέννησις, τί 20
ἀναγέννησις.

79. Ἐως οὖν ἀμόρφωτον, φασὶν, ἔτι τὸ σπέρμα, θηλείας ἐστὶ τέκνον· μορφωθὲν δὲ μετετέθη εἰς ἄνδρα καὶ υἱὸς νυμφίου γίνεται, οὐκέτι ἀσθενῆς καὶ τοῖς κοσμι-
45 κοῖς ὑποκείμενος ὁρατοῖς τε καὶ ἀοράτοις, ἀλλ’ ἀνδρωθεὶς, 25
ἄρρην γίνεται καρπός.

80. Ὁν γεννᾷ ἡ μήτηρ εἰς θάνατον ἄγεται καὶ εἰς κόσμον, ὃν δὲ ἀναγεννᾷ Χριστὸς εἰς ζωὴν μετατίθεται εἰς ὄγδοάδα· καὶ ἀποθνήσκουσιν μὲν τῷ κόσμῳ, ζῶσι δὲ τῷ θεῷ, ἵνα θάνατος θανάτῳ λυθῇ, ἀναστάσει δὲ ἡ φθορά. 30
διὰ γὰρ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος σφραγι-

σθεῖς ἀνεπίληπτός ἐστι πάση τῇ ἄλλῃ δυνάμει, καὶ διὰ τριῶν ὀνομάτων, πάσης τῆς ἐν φθορᾷ τριάδος ἀπηλλάγη, φορέσας τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, τότε φορεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ 50 ἐπουρανίου.

5 81. Τοῦ πυρὸς τὸ μὲν σωματικὸν σωμαίων ἄπτεται πάντων, τὸ δὲ καθαρὸν καὶ ἀσώματον ἀσωμάτων φασὶν ἄπτεσθαι, οἷον δαιμόνων, ἀγγέλων τῆς πονηρίας, αὐτοῦ 988P. τοῦ διαβόλου. οὕτως ἐστὶ τὸ ἐπ' οὐρανὸν πῦρ δισσοῦν τὴν φύσιν, τὸ μὲν νοητὸν, τὸ δὲ αἰσθητὸν. καὶ τὸ βάπτισμα 10 οὖν διπλοῦν ἀναλόγως, τὸ μὲν αἰσθητὸν δι' ὕδατος, τοῦ 344 S. αἰσθητοῦ πυρὸς σβεστήριον, τὸ δὲ νοητὸν διὰ πνεύματος, τοῦ νοητοῦ πυρὸς ἀλεξητήριον. καὶ τὸ σωματικὸν πνεῦμα τοῦ αἰσθητοῦ πυρὸς τροφή καὶ ὑπέκκαυμα γίνεται ὀλίγον ὄν, πλεόν δὲ γενόμενον σβεστήριον πέφυκεν, τὸ δὲ ἄνω- 15 θεν δοθὲν ἡμῖν πνεῦμα ἀσώματον ὄν οὐ στοιχείων μόνων, ἀλλὰ καὶ δυνάμεων κρατεῖ καὶ ἀρχῶν πονηρῶν. 5

82. Καὶ ὁ ἄρτος καὶ τὸ ἔλαιον ἀγιάζεται τῇ δυνάμει τοῦ ὀνόματος οὐ τὰ αὐτὰ ὄντα κατὰ τὸ φαινόμενον οἷα ἐλήφθη, ἀλλὰ δυνάμει εἰς δύναμιν πνευματικὴν μεταβέ- 20 βληται. οὕτως καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἐξορκιζόμενον καὶ τὸ βάπτισμα γινόμενον οὐ μόνον χωρεῖ τὸ χεῖρον, ἀλλὰ καὶ ἁγιασμὸν προσλαμβάνει.

83. Ἐπὶ τὸ βάπτισμα χαίροντας ἔρχεσθαι προσῆκεν, ἀλλ' ἐπεὶ πολλάκις συγκαταβαίνει τισὶ καὶ ἀκάθαρτα 25 πνεύματα παρακολουθοῦντα καὶ τυχόντα μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τῆς σφραγίδος, ἀνιάτα τοῦ λοιποῦ γίνεται, ἃ τῇ 10 χαρᾷ συμπλέκεται φόβος, ἵνα τις μόνος καθαρὸς αὐτὸς κατέλθῃ.

84. Διὰ τοῦτο νηστεῖαι, δεήσεις, εὐχαὶ χειρῶν, γονυ- 30 κλισίαι, ὅτι ψυχὴ ἐκ κόσμου καὶ ἐκ στόματος λεόντων

3. Cor. I. xv. 49.

8. τὸ ἐπ' οὐρανὸν πῦρ δισσοῦν τὴν φύσιν] H. MS. τὸ ἐπουράνιον πῦρ

δισσοῦν τὴν διαφορὰν (διάφορον Sylb.) φύσιν.

14. πλεόν scripsi pro πλείον.

ἀνασώζεται, διὸ καὶ πειρασμοὶ εὐθέως ἀγανακτούντων τῶν ἀφ' ὧν ἀφηρέθη, κἄν τις φέρῃ προειδὼς, τά γε ἕξω σαλεύουσιν.

85. Αὐτίκα ὁ κύριος μετὰ τὸ βάπτισμα σαλεύεται εἰς ἡμετερον τύπον καὶ γίνεται πρῶτον μετὰ θηρίων ἐν τῇ 5
 15 ἐρήμῳ, εἶτα κρατήσας τούτων καὶ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν, ὡς
 ἂν ἤδη βασιλεὺς ἀληθῆς ὑπ' ἀγγέλων ἤδη διακονεῖται. ὁ
 γὰρ ἀγγέλων ἐν σαρκὶ κρατήσας εὐλόγως ὑπ' ἀγγέλων
 ἤδη δουλεύεται. δεῖ οὖν ὠπλισθαι τοῖς κυριακοῖς ὅπλοις
 ἔχοντας τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἄτρωτον ὅπλοις σβέσαι 10
 τὰ βέλη τοῦ διαβόλου δυναμένοις, ὡς φησιν ὁ ἀπό-
 στολος.

86. Ἐπὶ τοῦ προσκομισθέντος νομίσματος ὁ κύριος
 εἶπεν οὐ τίνος τὸ κτῆμα, ἀλλὰ, “τίνος ἢ εἰκὼν καὶ ἡ
 ἐπιγραφή; Καίσαρος” ἵνα οὐ ἐστὶν, ἐκείνῳ δοθῆ. οὕτως 15
 20 καὶ ὁ πιστός· ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει διὰ Χριστοῦ τὸ ὄνομα 989 P.
 τοῦ θεοῦ, τὸ δὲ πνεῦμα ὡς εἰκόνα, καὶ τὰ ἄλογα ζῶα διὰ
 σφραγίδος δείκνυσι τίνος ἐστὶν ἕκαστον, καὶ ἐκ τῆς σφρα-
 γίδος ἐκδικεῖται. οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ἢ πιστὴ τὸ τῆς ἀλη-
 θείας λαβοῦσα σφράγισμα τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ 20
 περιφέρει. οὗτοί εἰσιν τὰ παιδία τὰ ἤδη ἐν τῇ κοίτῃ συν-
 αναπανόμενα καὶ αἱ παρθένοι αἱ φρόνιμοι, αἷς αἱ λοιπαὶ αἱ
 μέλλουσαι οὐ συνεισηλθον εἰς τὰ ἡτοιμασμένα ἀγαθὰ, εἰς
 ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακῦψαι.

12. Ephes. vi. 16.

13. προσκομισθέντος scripsi pro προκομισθέντος.

14. Matth. xxii. 20.

ἘΚ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΙΚΩΝ ἘΚΛΟΓΑΙ.

1. Οἱ ἀμφὶ τὸν Σεδράχ, Μισάκ, Ἀβδευαγῶ, ἐν τῇ
καμίνῳ τοῦ πυρὸς ὑμνοῦντες τὸν θεὸν λέγουσιν “εὐλο-
γεῖτε οἱ οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
5 εἰς τοὺς αἰῶνας.” εἶτα “εὐλογεῖτε ἄγγελοι τὸν κύριον,” 30
εἶτα “εὐλογεῖτε καὶ πάντα τὰ ἐπάνω τοῦ οὐρανοῦ τὸν
κύριον.” οὕτως ἐπὶ δυνάμεων τάσσουσιν αἱ γραφαὶ
καθαρῶν τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὰ ὕδατα, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ
γενέσει δηλοῦται. εἰκότως οὖν ποικίλως τῆς δυνάμεως
10 ὀνομαζομένης ἐπάγει Δανιὴλ “εὐλογείτω πᾶσα δύναμις
τὸν κύριον.” εἶτα ἐφεξῆς “εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη
τὸν κύριον,” καὶ “εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν
κύριον· εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι κύριον, τὸν θεὸν
τῶν θεῶν ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς πάντας τοὺς 35
15 αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν τῷ Δανιὴλ γέγραπται τῶν
τριῶν παίδων ἐν τῇ καμίνῳ ὑμνούντων.

2. “Εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος
990P. ἐπὶ Χερουβίμ,” ὁ Δανιὴλ λέγει, ὁμοδοξῶν τῷ Ἐνώχ τῷ
εἰρηκῶτι “καὶ εἶδον τὰς ὕλας πάσας” ἄβυσσος γὰρ τὸ
20 ἀπεράτῳτον κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν, περαιούμενον δὲ
τῇ δυνάμει τοῦ θεοῦ. αἱ τοίνυν οὐσίαι ὑλικάι, ἀφ’ ὧν τὰ
ἐπὶ μέρους γένη καὶ τὰ τούτων εἶδη γίνεται, ἄβυσσοι
εἴρηνται· ἐπεὶ μόνον τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν εἶπεν ἄβυσσον. 40
καίτοι καὶ ὕδωρ ἄβυσσος ἢ ὕλη ἀλληγορεῖται.

25 3. “Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν

γῆν,” τὰ γήινα καὶ τὰ οὐράνια. ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθές, εἶπεν ὁ κύριος πρὸς Ὁσηὲ “ βάδιζε, λαβὲ σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας, καὶ τέκνα πορνείας, διότι ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἢ γῆ ἀπὸ ὅπισθεν τοῦ κυρίου.” οὐ γὰρ τὸ στοιχεῖον λέγει, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τῷ στοιχείῳ, τοὺς γηγενεὺς 5 φρόνημα ἔχοντας.

4. Ὅτι δὲ ἀρχὴ ὁ υἱὸς Ὁσηὲ διδάσκει σαφῶς· “ καὶ 45 ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς· οὐ λαός μου ὑμεῖς, κληθήσονται καὶ αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ ζῶντος καὶ συναχθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰούδα καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ 10 θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, ὅτι μεγάλη ἡμέρα τοῦ Ἰσραὴλ.” ᾧ γάρ τις πιστεύει, τοῦτον αἰρεῖται. πιστεύει δέ τις τῷ υἱῷ, ὅς ἐστιν ἀρχή. διὸ καὶ προσεῖπεν “ τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα ἐλεήσω, καὶ σώσω ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν,” σωτὴρ δὲ ὁ σώζων υἱὸς τοῦ θεοῦ. 15 οὗτος ἄρα ἡ ἀρχή.

5. Δι’ Ὁσηὲ τὸ πνεῦμα· “ ἐγὼ δὲ παιδευτὴς ὑμῶν,” 50 φησί· “ σαλπίζατε σάλπιγγι ἐπὶ τοὺς βουνούς κυρίου, ἠχήσατε ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν.” καὶ μὴ τι αὐτὸ τὸ βάπτισμα ἀναγεννήσεως ὑπάρχον σημεῖον τῆς ὕλης ἐστὶν ἔκβασις 20 διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος διδασκαλίας μεγάλου καὶ σφοδροῦ ρεύματος αἰεὶ φερομένου καὶ παραφέροντος ἡμᾶς. ἐξάγων 345 S. οὖν τῆς ἀταξίας ἡμᾶς ὁ κύριος φωτίζει εἰς τὸ φῶς ἄγων τὸ ἄσκιον καὶ οὐκέτι ὑλικόν.

6. Τοῦτον τὸν ποταμὸν τῆς ὕλης καὶ τὴν θάλασσαν 25 διέκοψαν καὶ διέστησαν δυνάμει κυρίου προφήται δύο, περατουμένης τῆς ὕλης καθ’ ἐκάτερον διάστημα ὕδατος βουλήσει τοῦ θεοῦ, διωπηρέτουν καθαροὶ στρατηγοὶ ἄμφω, δι’ ὧν ἐπιστεύθη τὰ σημεῖα, ἵνα δὴ ὁ δίκαιος ἐκ τῆς ὕλης

2. Ose. i. 2.

5. γηγενεὺς Syllb. pro γηγενεῖ.

7. Ose. i. 10.

14. Ose. i. 7.

17. Ibid. v. 2, 8.

γένηται δι' αὐτῆς ὁδεύσας τὰ πρῶτα. θατέρῳ μὲν γε τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦνομα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπεβέ- 5
βλητο.

991 P. 5 7. Αὐτίκα δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἡ ἀναγέννησις, καθάπερ καὶ ἡ πᾶσα γένεσις. “πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέ-
ρετο τῇ ἀβύσσῳ.” καὶ διὰ τοῦτο ὁ σωτὴρ ἐβαπτίσαστο μὴ χρήζων αὐτὸς, ἵνα τοῖς ἀναγεννωμένοις τὸ πᾶν ὕδωρ
ἀγιάσῃ. ταύτη τοι οὐ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν
10 ψυχὴν καθαιρόμεθα. σημεῖον γοῦν τοῦ καὶ τὰ ἀόρατα ἡμῶν ἀγιάζεσθαι τὸ καὶ πνεύματα ἀκάθαρτα συμπεπλεγ-
γμένα τῇ ψυχῇ διυλίζεσθαι ἀπὸ τῆς γενέσεως τῆς καινῆς
τε καὶ πνευματικῆς. 10

8. Ὑδωρ ἐπάνω τοῦ οὐρανοῦ, ἐπεὶ τὸ βάπτισμα γίνε-
ται δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἀλεξητήριον ὃν πυρὸς τοῦ
15 δισσοῦ, τοῦ τε τῶν ἀοράτων ἀπτομένου καὶ τοῦ τῶν
ὄρατων, ἀνάγκη καὶ τοῦ ὕδατος τὸ μὲν τι νοητὸν, τὸ δὲ
αἰσθητὸν ὑπάρχον, ἀλεξητήριον τῆς διπλῆς τοῦ πυρὸς,
καὶ τὸ μὲν ἐπίγειον ὕδωρ τὸ σῶμα ἀπορρύπτει, τὸ δὲ
ἐπουράνιον ὕδωρ διὰ τὸ εἶναι νοητὸν καὶ ἀόρατον πνεῦμα
20 ἀλληγορεῖται ἅγιον τῶν ἀοράτων καθαρτικόν, οἶον τοῦ
πνεύματος ὕδωρ ὡσπερ ἐκεῖνο τοῦ σώματος.

9. Ὁ θεὸς καὶ τὸν φόβον τῇ ἀγαθότητι συνέμιξεν δι' 15
ἀγαθότητα. τὸ γὰρ συμφέρον ἐκάστῳ τοῦτο ἤδη παρέχει,
ὡς ἰατρὸς ἀρρωστοῦντι, ὡς πατὴρ ἀτακτοῦντι τῷ παιδί.
25 “ὁ γὰρ φειδόμενος τῆς βακτηρίας αὐτοῦ μισεῖ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ.” καὶ ὁ κύριος δὲ καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ ἐν φόβῳ
καὶ πόνοις ἀνεστράφησαν. ὅταν οὖν πιστοῦ σώματος ἦ, ἢ
δι' ἀμάρτημά τι προημαρτημένον ἐπιτιμῶντος τοῦ κυρίου,
ἢ διὰ μέλλοντα προφυλαξαμένου, ἢ καὶ κατ' ἐνέργειαν
30 προσβολὴν ἕξωθεν γινομένην οὐ κωλύσαντος διὰ τι χρή- 20
σιμον καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς πέλας παραδείγματος χάριν.

10. Ἦδη δὲ οἱ ἐν σαθρῶ οἰκοῦντες σώματι καθάπερ ἐν πλοίῳ πλέοντες παλαιῶ οὐκ εἰσὶν ὑπτιοί, ἀλλ' αἰεὶ εὐχονται ἀνατεταμένοι πρὸς τὸν θεόν.

11. Οἱ πρεσβύτεροι σφόδρα ἤχθοντο, εἰ μὴ τι πάσχοιεν κατὰ τὸ σῶμα ἐκάστοτε· ἐφοβούντο γὰρ μὴ πως 5 ἐνταῦθα οὐ κομιζόμενοι τὰ ἐπίχειρα τῶν ἀμαρτημάτων, ἀπολλά τοῖς ἐν σαρκὶ κατ' ἄγνοιαν παρακολουθεῖ, ἀθρώαν ἐκεῖ κομίσονται τὴν δίκην, ὥστε ἐνθάδε θεραπεύεσθαι 25 ἡξίου. φοβητέον ἄρα οὐχὶ νόσον τὴν ἕξωθεν, ἀλλὰ τὰ ἀμαρτήματα, δι' ἃ ἡ νόσος, καὶ νόσον ψυχῆς, οὐ σώματος, 10 ὅτι “πᾶσα σὰρξ χορτός,” τὰ δὲ σωματικὰ καὶ τὰ ἐκτὸς καλὰ πρόσκαιρα, “τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.”

12. Τὰ τῆς γνώσεως τὰ μὲν ἤδη μετέχομεν, τὰ δὲ δι' 992P. ὧν ἔχομεν βεβαίως ἐλπίζομεν· οὔτε γὰρ πᾶν κεκομίσμεθα οὔτε παντὸς ὑστεροῦμεν, ἀλλ' οἶον ἀρραβῶνα τῶν αἰωνίων 15 ἀγαθῶν καὶ τοῦ πατρῷου πλούτου προσειλήφαμεν, τὰ δὲ ἐφόδια τῆς κυριακῆς ὁδοῦ οἱ μακαρισμοὶ τοῦ κυρίου. 30 “ζητεῖτε γὰρ” εἶπεν “καὶ μεριμνᾶτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν· οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὧν χρεῖαν ἔχετε.” οὕτως οὐ μόνον τὰς ἀσχολίας, 20 ἀλλὰ καὶ τὰς φροντίδας περιγράφει. οὐ γὰρ τῇ ἡλικίᾳ, φησὶν, ἐκ τοῦ φροντίζειν προσθεῖναι τι δύνασθε. ὁ γὰρ θεὸς οἶδεν σαφῶς τίνα μὲν ἡμῖν ἔχειν, τίνων δὲ ἀπορεῖν συμφέρει. κενώσαντας οὖν σφᾶς αὐτοὺς τῶν κοσμικῶν φροντίδων ἀξιοὶ πληροῦσθαι τῆς εἰς θεόν. “ἡμεῖς γὰρ 25 35 στεναζόμεν ἐπενδύσασθαι ποθοῦντες” τὰ ἀφθαρτα, πρὶν

4. μὴ τι Syll. μὴ ὅτι L.

9. φοβητέον — σώματος] Apud Ioannem Damasc. Parall. Sacr. vol. 2. p. 341. ed. Leq. (cum lemme “κλήμ. στρωμ.” vel, ut in alio libro, ἐκ τοῦ ἡ στρωμ.) φοβηθῶμεν οὐχὶ νόσον τὴν ἕξωθεν, ἀλλὰ ἀμαρτήματα, δι' ἃ ἡ νόσος, καὶ νόσον ψυ-

χῆς, οὐχὶ σώματος. et iterum (cum lemme κλήμεντος ἐκ τοῦ ἡ στρωμ.) p. 751. φοβηθῶμεν—νόσος.

11. Iesai. xl. 6.

12. Corinth. II. iv. 18.

18. Matth. vi. 33.

25. Corinth. II. v. 2.

ἐκδύσασθαι τὴν φθοράν. ἐπιχειομένης γὰρ τῆς πίστεως ἀπορεῖ ἢ ἀπιστία. ὁμοίως καὶ ἐπὶ γνώσεως καὶ δικαιοσύνης. οὐ χρὴ οὖν μόνον κενῶσαι τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ πληρῶσαι θεοῦ. οὔτε γὰρ ἔτι κακὸν, ἐπεὶ πέπαυται, οὔτε 5 ἤδη ἀγαθόν, ἐπεὶ μηδέπω εἴληφεν· τὸ δὲ μήτε ἀγαθόν μήτε κακὸν οὐδὲν ἐστίν. “ἐπάνεισι γὰρ εἰς τὸν κεκαθαρμένον οἶκον καὶ κενόν,” ἔὰν μηδὲν τῶν σωτηρίων ἐμβληθῆ, τὸ προενοικῆσαν ἀκάθαρτον πνεῦμα, συμπαραλαμβάνον ἄλλα ἑπτὰ ἀκάθαρτα πνεύματα. διὸ κενώσαντας τῶν 40 10 κακῶν δεῖ πληρῶσαι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, ὅπερ ἐστὶν οἰκητήριον ἐπιλελεγμένον. πληρωθέντων γὰρ τῶν κενῶν, τότε ἢ σφραγίς ἐπακολουθεῖ, ἵνα φυλάσσηται τῷ θεῷ τὸ ἅγιον.

13. “Πᾶν ῥῆμα ἴσταται ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων,” 15 ἐπὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, ἐφ’ ὧν μαρτύρων καὶ βοηθῶν αἱ ἐντολαὶ λεγόμεναι φυλάσσεσθαι ὀφείλουσιν.

14. Ἡ νηστεία ἀποχὴ τροφῆς ἐστὶ κατὰ τὸ σημαϊόμενον, τροφή δὲ οὐδὲν δικαιότερους ἡμᾶς ἢ ἀδικωτέρους 45 20 ἀπεργάζεται, κατὰ δὲ τὸ μυστικὸν δηλοῖ ὅτι ὥσπερ τοῖς καθ’ ἓνα ἐκ τροφῆς ἢ ζωῆς, ἢ δ’ ἀτροφία θανάτου σύμβολον, οὕτως καὶ ἡμᾶς τῶν κοσμικῶν νηστεύειν χρὴ, ἵνα τῷ κόσμῳ ἀποθάνωμεν καὶ μετὰ τοῦτο τροφῆς θείας μεταλαμβάνοντες θεῷ ζήσωμεν. ἄλλως τε κενοὶ τῆς ὕλης τὴν 25 ψυχὴν ἢ νηστεία καὶ καθαρὰν καὶ κούφην σὺν καὶ τῷ σώματι παρίστησι τοῖς θείοις λόγοις. τροφή μὲν οὖν κοσμικὴ ὁ πρότερος βίος καὶ τὰ ἀμαρτήματα, τροφή δὲ θεϊκὴ, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, ὑπομονή, γνώσις, εἰρήνη, 50 σωφροσύνη. “μακάριοι γὰρ οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες 993 P. 30 τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ· οὗτοι γὰρ καὶ ἐμπλησθή-

6. Matth. xii. 44.

14. Deuteron. xvii. 6.

29. Matth. v. 66.

σονται.” ψυχὴ δὲ, ἀλλ’ οὐ σῶμα τὴν ὄρεξιν ταύτην λαμβάνει.

15. Τῆς πίστεως τὴν εὐχὴν ἰσχυροτέραν ἀπέφηνεν ὁ σωτὴρ τοῖς πιστοῖς ἀποστόλοις “ ἐπὶ τινος δαιμονιῶντος,”

348 S. ὃν οὐκ ἴσχυσαν καθαρῖσαι, εἰπὼν, τὰ τοιαῦτα εὐχῇ κατορ- 5
θούται. ὁ μὲν πιστεύσας ἄφεςιν ἁμαρτημάτων ἔλαβεν
παρὰ τοῦ κυρίου, ὁ δ’ ἐν γνώσει γενόμενος ἄτε μηκέτι
ἁμαρτάνων παρ’ ἑαυτοῦ τὴν ἄφεςιν τῶν λοιπῶν κομί-
ζεται.

16. Ὡσπερ αἱ θεραπείαι καὶ αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ 10
σημεῖα, οὕτως καὶ ἡ γνωστικὴ διδασκαλία δι’ ἀνθρώπων
ἐνεργούντος τοῦ θεοῦ ἐπιτελεῖται· ὁ γὰρ θεὸς δι’ ἀνθρώ-
πων ἐνεργούντος τοῦ θεοῦ ἐπιτελεῖται, ὁ γὰρ θεὸς δι’
5 ἀνθρώπων τὴν δύναμιν ἐπιδείκνυται. καὶ ὀρθῶς ἡ προ-
φητεία φησὶν “ καὶ ἀποστελῶ ἐπ’ αὐτοῖς ἄνθρωπον ὃς 15
σώσει αὐτούς.” αὐτὸς οὖν ἐκπέμπει ποτὲ μὲν προφή-
τας, ποτὲ δὲ ἀποστόλους, σωτήρας τῶν ἀνθρώπων.
οὕτως θεὸς δι’ ἀνθρώπων ἐνεργεῖ· οὐχὶ γὰρ τὰ μὲν
δύναται, τὰ δὲ οὐ δύναται ὁ θεὸς, οὐδὲ ἀσθενεῖ ποτὲ ἐν
οὐδενί, ἀλλ’ οὐδὲ τὰ μὲν ἐκόντος, τὰ δὲ ἄκοντος αὐτοῦ 20
γίνεται, καὶ τὰ μὲν ὑπ’ αὐτοῦ, τὰ δὲ ὑφ’ ἑτέρου, ἀλλὰ
καὶ ἡμᾶς ἐγέννησεν δι’ ἀνθρώπων καὶ ἐπαίδευσεν δι’
ἀνθρώπων.

10 17. Ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐποίησεν οὐ προόντας. ἐχρῆν γὰρ
καὶ εἰδέναι ἡμᾶς ὅτου ἦμεν, εἰ προῆμεν, καὶ πῶς καὶ διὰ 25
τί δεῦρο ἦκαμεν· εἰ δ’ οὐ προῆμεν, τῆς γενέσεως μόνος
αἴτιος ὁ θεός. ὡς οὖν οὐκ ὄντας ἐποίησεν, οὕτως καὶ
γενομένους σώζει τῇ ἰδίᾳ χάριτι, ἐὰν ἄξιοι καὶ ἐπιτήδειοι

4. Marc. ix. 18. 28.

15. Iesai. xix. 20.

21: ὑπ’ αὐτοῦ Syll. ὑφ’ αὐτοῦ L.

25. ὅτου—ἦκαμεν] ὅπου—ἦκομεν

L. Correxī ex Acacio in Catena

ad Genesin 3, 21. male haec ex
Στρωματέων libro octavo afferente :
de quo dixi in Praefatione volu-
minis primi.

φανῶμεν, εἰ μὴ παρήσει πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος· “καὶ γὰρ ζώντων ἐστὶ καὶ νεκρῶν κύριος.”

18. Ὅρα δὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ, οὐ μόνον ἐπ’ ἀνθρώπων μὴ ὄντας εἰς τὸ εἶναι παράγων καὶ τοὺς 5 γενομένους αὖξων καθ’ ἡλικίας προκοπὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς 15 πιστεύοντας σώζων κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐκάστω. ἤδη δὲ μεταβάλλει καὶ ὥρας καὶ καιροὺς καὶ καρποὺς καὶ στοιχηεῖα. οὗτος γὰρ εἰς θεὸς ὁ καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν γενομένων οἰκειῶς ἐκάστω μετρήσας.

10 19. Ἐκ πίστεως καὶ φόβου προκόψας εἰς γνῶσιν ἀνθρώπος οἶδεν εἰπεῖν “κύριε κύριε,” ἀλλ’ οὐχ ὡς ὁ 20 δούλος ἔμαθεν λέγειν “πάτερ ἡμῶν,” τὸ πνεῦμα τῆς δουλείας τὸ εἰς φόβον ἐλευθερώσας καὶ δι’ ἀγάπης προ- 994P. κόψας εἰς υἰοθεσίαν, αἰδούμενος ἤδη δι’ ἀγάπην ὃν ἐφο- 15 βεῖτο πρότερον· οὐ γὰρ ἔτι διὰ φόβον ἀπέχεται τῶν 20 ἀφεκτέων, ἀλλὰ δι’ ἀγάπην ἔχεται τῶν ἐντολῶν. “αὐτὸ” φησὶ “τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ, ὅταν λέγωμεν ἀββᾶ ὁ πατήρ.”

20. Ἀγοράζει δὲ ἡμᾶς κύριος τιμίῳ αἵματι δεσποτῶν 20 πάλοι τῶν πικρῶν ἀπαλλάσσω ἀμαρτιῶν, δι’ ἃς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐκυρίευσεν ἡμῶν. ἄγει οὖν εἰς ἐλευθερίαν τὴν τοῦ πατρὸς συγκληρονόμους υἱοὺς καὶ φίλους. “ἀδελφοί μου γὰρ” φησὶν ὁ κύριος “καὶ συγκληρονόμοι οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου” μὴ 25 καλέσητε οὖν ἑαυτοῖς πατέρα ἐπὶ τῆς γῆς· δεσπότης γὰρ 25 ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν δὲ οὐρανοῖς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἔν τε οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀγάπη γὰρ ἐκουσίω

1. Corinth. I xiv. 9.

14. ἤδη δι’ ἀγάπην] ἔχεται τῶν ἐντολῶν addit L, sed punctis notata.

15. φόβον] ἀγάπην addit L, sed punctis notatum.

16. Roman. viii. 15. Galat. iv. 6.

23. Matth. xii. 50; xxiii. 9.

26. ἀγάπη—σωτήριος] Haec attulit Ioann. Damasc. in Parall. Sacris vol. 2. p. 753. cum lem-mate Κλήμεντος ἐκ τοῦ ἡ στρομάτων, de quo errore conf. ad § 11.

ἄρχει, ἀκόντων δὲ ὁ φόβος οὗτος ὁ φαῦλος, ὁ δὲ εἰς ἀγαθὸν παιδαγωγῶν εἰς Χριστὸν ἄγει καὶ ἔστι σωτήριος.

21. Εἰ δὴ τις νοεῖ θεὸν, κατ' ἀξίαν μὲν οὐδαμῶς, τίς γὰρ γένοιτο ἂν ἀξία θεοῦ; ἀλλ' ὡς δυνατόν ἐστι, νοεῖτω 5 μέγα καὶ ἀπερινόητον καὶ κάλλιστον φῶς ἀπρόσιτον, πᾶσαν δύναμιν ἀγαθὴν, πᾶσαν ἀστείαν ἀρετὴν συγκε- 30 κληρωμένον, πάντων κηδόμενον, φιλοικτίρμον, ἀπαθὲς, ἀγαθὸν, πάντα εἶδος, προγινῶσκον πάντα, εἰλικρινές, γλυκὺ, λαμπρὸν, ἀκήρατον. 10

22. Ἐπεὶ ἐξ ἑαυτῆς κινεῖται ἡ ψυχὴ, ἡ χάρις ἢ τοῦ θεοῦ, ὃ ἔχει ἡ ψυχὴ, τὴν προθυμίαν ἀπαιτεῖ παρ' ἑαυτῆς, οἷον ἔρανον εἰς σωτηρίαν· βούλεται γὰρ τῆς ψυχῆς ἴδιον εἶναι τὸ ἀγαθόν, ὃ δίδωσιν αὐτῇ ὁ κύριος, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀναίσθητος, ἵνα φέρεται ὡς σῶμα. τὸ μὲν οὖν ἔχειν τοῦ 15 λαβόντος, τὸ λαβεῖν δὲ τοῦ θελήσαντος καὶ ὀρεχθέντος, 35 τὸ κρατεῖν δὲ ὃ ἔλαβεν τοῦ κρατεῖν μελετήσαντος καὶ δυναμένου. διὰ τοῦτο ἐπὶ τῇ ψυχῇ ὁ θεὸς τὴν αἴρεσιν δέδωκεν, ἵνα αὐτὸς μὲν μηνύσῃ τὸ δέον, ἡ δὲ ἐλομένη δέξεται καὶ κατάσχη. 20

23. Ὡσπερ διὰ τοῦ σώματος ὁ σωτὴρ ἐλάλει καὶ ἰᾶτο, οὕτως καὶ πρότερον μὲν “διὰ τῶν προφητῶν,” νῦν δὲ “διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν διδασκάλων” ἡ ἐκκλησία γὰρ ὑπηρετεῖ τῇ τοῦ κυρίου ἐνεργείᾳ, ἔνθεν καὶ τότε ἄνθρωπον ἀνέλαβεν, ἵνα δι' αὐτοῦ ὑπηρετήσῃ τῷ θελήματι τοῦ 25 40 πατρός. καὶ πάντοτε ἄνθρωπον ὁ φιλόανθρωπος ἐνδύεται θεὸς εἰς τὴν ἀνθρώπων σωτηρίαν πρότερον μὲν τοὺς προφήτας, νῦν δὲ τὴν ἐκκλησίαν. τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ 995P. ὁμοίῳ ἐξυπηρετεῖν κατάλληλον πρὸς τὴν ὁμοίαν σωτη- 30 ρίαν.

1. ὁ φόβος] ὁ om. Ioannes.

2. παιδαγωγῶν] ἡμᾶς addit Ioannes.

5. ἂν addidi.

15. ἔχειν scripsi pro ἔχει.

22. Cf. Hebr. i. 1.

24. Ὅτε χοϊκοὶ ἦμεν, Καίσαρος ἦμεν. Καίσαρ δέ
 ἔστιν ὁ πρόσκαιρος ἄρχων, οὗ καὶ εἰκὼν ἡ χοϊκὴ ὁ
 παλαιὸς ἄνθρωπος, εἰς ὃν ἐπαλινδρόμησεν. τούτῳ οὖν
 τὰ χοϊκὰ ἀποδοτέον, ἃ πεφορέκαμεν ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ
 5 χοϊκοῦ, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ· ἕκαστον γὰρ τῶν
 παθῶν ὡσπερ γράμμα καὶ χάραγμα ἡμῖν καὶ σημεῖον. 45
 ἄλλο χάραγμα νῦν ὁ κύριος ἡμῖν καὶ ἄλλα ὀνόματα καὶ
 γράμματα ἐνσημαίνεται, πίστιν ἀντὶ ἀπιστίας, καὶ τὰ
 ἐξῆς. οὕτως ἀπὸ τῶν ὑλικῶν ἐπὶ τὰ πνευματικὰ μετα-
 10 γόμεθα φορέσαντες τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ.

25. Ὁ Ἰωάννης φησὶν ὅτι “ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ὕδατι
 βαπτίζω, ἔρχεται δέ μου ὀπίσω ὁ βαπτίζων ὑμᾶς ἐν
 πνεύματι καὶ πυρὶ.” πυρὶ δὲ οὐδένα ἐβάπτισεν, “ἔνιοι
 δέ,” ὡς φησὶν Ἡρακλέων, “πυρὶ τὰ ὄτα τῶν σφραγιζο-
 15 μένων κατεσημήναντο,” οὕτως ἀκούσαντες τὸ ἀποστολικόν. 50
 τὸ γὰρ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τοῦ διακαθᾶραι τὴν ἄλω,
 καὶ συναῖξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον
 κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω. πρόσκειται οὖν τῷ “διὰ
 πυρός” τὸ “διὰ πνεύματος,” ἐπειδὴ τὸν σῖτον ἀπὸ τοῦ
 20 ἀχύρου διακρίνει, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ ἐνδύματος διὰ
 πνεύματος, καὶ τὸ ἄχυρον χωρίζεται διὰ τοῦ πνεύματος 347 s.
 λικμώμενον, οὕτως τὸ πνεῦμα διαχωριστικὴν ἔχει δύναμιν
 ἐνεργειῶν ὑλικῶν. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ἐξ ἀγεννήτου καὶ
 ἀφθάρτου γέγονεν, τὰ σπερματικὰ ζωῆς, ὁ πυρὸς καὶ
 25 ἀποτίθεται, τὸ δὲ ὑλικὸν μέχρι σύνεστι τῷ κρείττονι
 μένει· ὅταν δὲ ἐκείνου χωρισθῆ, ἀπόλλυται· ἐν ἐτέρῳ γὰρ
 εἶχε τὸ εἶναι. τοῦτο γοῦν χωριστικὸν μὲν δυνάμει τὸ
 πνεῦμα, ἀναλωτικὸν δὲ τὸ πῦρ, πῦρ δὲ τὸ ὑλικὸν νοητέον. 5
 ἀλλ’ ἐπεὶ μὲν τὸ σωζόμενον σίτῳ ἔοικεν, τὸ δὲ περι-

11. Matth. iii. 11, 12.

23. ἀγεννήτου Arcerius. ἀγενή-

15. κατεσημήναντο Syll. κατεση- του L.
μήναντο L.

πεφυκὸς τῇ ψυχῇ τῷ ἀχύρῳ, καὶ τὸ μὲν ἀσώματον, τὸ δὲ χωριζόμενον ὑλικὸν ἐστίν, ἀντέθηκεν τῷ μὲν ἀσωμάτῳ τὸ πνεῦμα, λεπτὸν καὶ καθαρὸν σχεδὸν ὑπὲρ νοῦν, τῷ δὲ ὑλικῷ τὸ πῦρ, οὐ πονηρὸν οὐδὲ κακὸν ὑπάρχον, ἀλλ' ἰσχυρὸν καὶ κακοῦ καθαρτικόν· ἀγαθὴ γὰρ δύναμις τὸ 5 πῦρ νοεῖται καὶ ἰσχυρὰ φθαρτικὴ τῶν χειρόνων καὶ σωστικὴ τῶν ἀμεινόνων, διὸ καὶ φρόνιμον λέγεται παρὰ
10 τοῖς προφήταις τοῦτο τὸ πῦρ.

26. Οὕτως γοῦν καὶ ὅταν ὁ θεὸς λέγηται “πῦρ καταναλίσκον” οὐ κακίας, ἀλλὰ δυνάμεως ὄνομα καὶ ^{996 P.} ₁₀ σύμβολον ἐκλεκτέον· ὡς γὰρ τὸ πῦρ ἰσχυρότατον τῶν στοιχείων καὶ πάντων κρατοῦν, οὕτω καὶ ὁ θεὸς παντοδύναμος καὶ παντοκράτωρ ὁ δυνάμενος κρατῆσαι, κτίσαι, ποιῆσαι, τρέφειν, αὔξειν, σώζειν, σώματος καὶ ψυχῆς ἐξουσίαν ἔχων. ὡς οὖν τῶν στοιχείων ὑπερέχει τὸ πῦρ, ¹⁵ οὕτως θεῶν τε καὶ δυνάμεων καὶ ἀρχῶν ὁ παντοκράτωρ.
15 διπλῆ τε ἡ δύναμις τοῦ πυρὸς, ἡ μὲν πρὸς δημιουργίαν καὶ πέπανσιν καρπῶν καὶ ζώων γένεσιν καὶ τροφὴν ἐπιτήδειος, ἥς εἰκὼν ὁ ἥλιος, ἡ δὲ πρὸς ἀνάλωσιν καὶ φθορὰν, ὡς τὸ πῦρ τὸ ἐπίγειον. πῦρ οὖν ὅταν λέγηται ὁ θεὸς ²⁰ καταναλίσκον, δύναμις ἰσχυρὰ καὶ ἀπροσάντητος, ἣ μηδὲν ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπολέσαι δυνατόν. περὶ τοιαύτης δυνάμεως καὶ ὁ σωτὴρ λέγει “πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,” δηλονότι δύναμιν τῶν μὲν ἀγίων καθαρτικὴν, τῶν δὲ ὑλικῶν, ὡς μὲν ἐκεῖνοί φασιν, ἀφανιστικὴν, ὡς δὲ ²⁵
20 ἡμεῖς ἂν φαίμεν, παιδευτικὴν. ἔχει δὲ καὶ φόβον τὸ πῦρ καὶ διάχυσιν τὸ φῶς.

27. Οὐκ ἔγραφον δὲ οἱ πρεσβύτεροι μήτε ἀπασχολεῖν βουλόμενοι τὴν διδασκαλικὴν τῆς παραδόσεως φροντίδα τῇ περὶ τὸ γράφειν ἄλλη φροντίδι, μηδὲ μὴν τὸν τοῦ 30

9. Deuteron. iv. 24.

22. ἀδύνατον Syll. ἀδύνατος L.

VOL. III.

23. Luc. xii. 49.

30. μηδὲ τὴν] Immo μήτε μὴν.

προσκέπτεσθαι τὰ λεχθησόμενα καιρὸν καταναλίσκοντες
 εἰς γραφήν. τάχα δὲ οὐδὲ τῆς αὐτῆς φύσεως κατόρθωμα
 τὸ συντακτικὸν καὶ διδασκαλικὸν εἶδος εἶναι πεπεισμένοι
 τοῖς εἰς τοῦτο πεφυκόσι συνεχώρουν. τὸ μὲν γὰρ ἀκω-
 5 λύτως καὶ μετὰ ῥύμης φέρεται ῥεῦμα τοῦ λέγοντος καὶ 25
 που τάχα καὶ συναρπάσαι δυνάμενον, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν
 ἐντυγχανόντων ἐκάστοτε βασανιζόμενον ἀκριβοῦς τῆς ἐξε-
 τάσεως τυγχάνον ἄκρας καὶ τῆς ἐπιμελείας ἀξιούται, καὶ
 ἔστιν οἷον εἰπεῖν ἔγγραφος διδασκαλίας βεβαίωσις καὶ
 10 εἰς τοὺς ὀψιγόνους οὕτως διὰ τῆς συντάξεως παραπεμπο-
 μένης τῆς φωνῆς. ἡ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων παρακατα-
 θήκη διὰ τῆς γραφῆς λαλοῦσα ὑπουργῶ χρῆται τῷ γρά-
 φοντι πρὸς τὴν παράδοσιν τῶν ἐντευξομένων. καθάπερ
 οὖν ἡ μαγνήτις λίθος τὴν ἄλλην ὕλην παραπεμπομένη 30
 15 μόνον ἐφέλκεται δι' ἐπιτηδειότητα τὸν σίδηρον, οὕτως καὶ
 τὰ βιβλία πολλῶν ὄντων τῶν ἐντυγχανόντων τοὺς οἷους
 τε συνιέναι μόνους ἐπισπᾶται. ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας λόγος
 “ τοῖς μὲν μωρία,” τοῖς δὲ σκάνδαλον, ὀλίγοις δὲ σοφία·
 οὕτως καὶ δύναμις εὐρίσκεται θεοῦ· φθόνος δὲ ἀπείη
 997P. γνωστικοῦ. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ζητεῖ πότερον χεῖρον
 20 ἀναξίῳ δοῦναι, ἢ ἀξίῳ μὴ παραδοῦναι, καὶ κινδυνεύει
 ὑπὸ πολλῆς τῆς ἀγάπης οὐ μόνον παντὶ τῷ προσήκοντι,
 ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ ἀναξίῳ λιπαρῶς δεομένῳ κοινωνήσειν, 35
 25 ἐπιμονὴν τοῦ δεομένου μελετῶντος εἰς πίστιν διὰ πολλῆς
 τῆς δεήσεως.

28. Εἰσὶ δ' οἱ λέγοντες εἶναι γνωστικοὶ τοῖς οἰκείοις
 φθονοῦσι μᾶλλον ἢ τοῖς ἐκτός. ὡς δὲ ἡ θάλασσα ἀνεῖται
 πᾶσιν, ἀλλ' ὁ μὲν νήχεται, ὁ δὲ ἐμπορεύεται, ὁ δὲ ἀγρεύει

7. ἀκριβοῦς L. ἀκριβῶς V.

18. Cor. I. i. 18.

28. ἀνεῖται Syll. ἀνέται L.

τοὺς ἰχθῦς, καὶ ὡς ἡ γῆ κοινῇ, ἀλλ' ὁ μὲν ὀδεύει, ὁ δὲ
 ἀροῖ, θηρᾶ δὲ ἕτερος, καὶ τις ἄλλος μέταλλα ἐρευνᾶ, ὁ δὲ
 οἰκοδομεῖ, οὕτως καὶ τῆς γραφῆς ἀναγινωσκομένης ὁ μὲν
 40 εἰς πίστιν, ὁ δὲ εἰς ἦθος ὠφελεῖται, ἀφαιρεῖται δὲ ἄλλος
 δεισιδαιμονίαν διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τῶν πραγμάτων, ὁ δὲ 5
 ἀθλητῆς γνωρίσας τὸ στάδιον τὸ Ὀλυμπιακόν, ἐπαπο-
 δύεται τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἀγωνίζεται καὶ νικηφόρος γίνε-
 ται τοὺς ἀντιπάλους καὶ κατατρέχοντας τῆς γνωστικῆς
 ὁδοῦ παρακρουσάμενος καὶ καταγωνισάμενος. ἀναγκαία
 γὰρ ἡ γνῶσις καὶ πρὸς ψυχῆς γυμνασίαν καὶ πρὸς 10
 σεμνότητα ἦθους ἀξιεντρεπτοτέρους ποιούσα τοὺς πιστοὺς
 45 καὶ τῶν πραγμάτων ἀκριβεῖς θεατάς. ὡς γὰρ οὐκ ἔστι
 πιστεῦσαι ἄνευ κατηχήσεως, οὕτως οὐδὲ καταλαβέσθαι
 ἄνευ γνώσεως.

29. Τῶν γὰρ εὐχρήστων καὶ ἀναγκαίων εἰς σωτηρίαν, 15
 οἶον πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τῆς
 ἡμετέρας, ψυχῆς, δεῖ πάντως καὶ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον,
 ὅς ἐστι γνωστικὸς, εὐχρηστον ὁμοῦ καὶ ἀναγκαῖον τυγχά-
 νειν. τοῖς δὲ καὶ τὴν προστασίαν ἐπανηρημένοις τοῦ
 ὠφελεῖν εὐχρηστος ἡ πολυπειρία πρὸς τὸ μὴ διαλαθεῖν 20
 τι τῶν δοκούντων παρ' ἄλλοις ἀναγκαίως καὶ πολυμαθῶς
 50 ἐπεγνώσθαι. φέρει δὲ καὶ ἄλλην συγγυμνασίαν ψυχῆς
 ζητητικῆς ἢ τῆς ἑτεροδόξου διδασκαλίας ἔκθεσις καὶ
 ἀνεξαπάτητον τῆς ἀληθοῦς τηρεῖ τὸν μαθητὴν περισαλ-
 πίζεσθαι πάντοθεν ἤδη προμεμελετηκότα τοῖς πολεμικοῖς 25
 ὀργάνοις.

30. Τοῦ γνωστικοῦ νόμου, καθάπερ λέγουσι τὴν Κρή-
 348 s. τὴν ἄγονον εἶναι θηρίων ὀλεθρίων, ὁ βίος καθαρὸς ἀπὸ
 παντὸς πονηροῦ ἔργου τε καὶ νοήματος καὶ λόγου, οὐδὲ

1. ὁ μὲν scripsi pro ὁς μὲν.

2. μέταλλα Xylander et Hoe-
schelius. μεγάλα L.

4. ἄλλος V. ἄλλου L.

22. ἄλλην Sylb. ἄλλη L.

23. ζητητικῆς Sylb. ζητικῆς L.

29. οὐδὲ] οὔτε L.

ἐχθρὸν ἔχοντος τὸ παράπαν, ἀλλὰ καὶ φθόνου καὶ μίσους
καὶ βλασφημίας πάσης καὶ διαβολῆς ἐκτὸς ὄντος.

998P. 31. Ἐν πολλῶ τῶ βίῳ μακαριστὸς οὐ διὰ τὸ μακρὸν
γενόμενος ζῆν, ᾧ γε καὶ διὰ τὸ ζῆσαι εὖ ὑπῆρξεν ἀξίῳ
5 τοῦ ζῆν αἰεὶ γενέσθαι. οὐδένα λελύπηκεν, ὅτι μὴ τῶ
λόγῳ παιδεύων τοὺς ἠλκωμένους τὴν καρδίαν, καθάπερ 5
μέλιτι σωτηρίῳ, γλυκεῖ τε ὄντι καὶ δηκτικῶ. ὥστε παντὸς
μᾶλλον ὁ γνωστικὸς τὸ πρέπον ἂν μετὰ τοῦ κατὰ λόγον
φυλάσσοι. τοῦ γὰρ ἐμπαθοῦς παντὸς περιτμηθέντος καὶ
10 περιαιρεθέντος ἀπάσης τῆς ψυχῆς τῶ κρατίστῳ καθαρῶ
γενομένῳ καὶ ἠλευθερωμένῳ εἰς υἰοθεσίαν τοῦ λοιποῦ
σύνεστίν τε καὶ βιοῖ.

32. Πυθαγόρας ἠξίου μὴ μόνον λογιώτατον, ἀλλὰ καὶ
πρεσβύτατον ἠγεῖσθαι τῶν σοφῶν τὸν θέμενον τὰ ὀνό-
15 ματα τοῖς πράγμασι. δεῖ τοίνυν τὰς γραφὰς ἀκριβῶς
διερευνωμένους, ἐπειδὴ ἐν παραβολαῖς εἰρηῆσθαι ἀνωμο- 10
λόγηται, ἀπὸ τῶν ὀνομάτων θηρωμένους τὰς δόξας, ἃς
τὸ ἅγιον πνεῦμα περὶ τῶν πραγμάτων ἔχον εἰς τὰς λέξεις
ὡς εἰπεῖν τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἐκτυπωσάμενον διδάσκει, ἵνα
20 ἡμῖν ἀκριβῶς ἐξεταζόμενα διαπτύσσηται μὲν τὰ ὀνόματα
πολυσήμεως εἰρημένα, τὸ δ' ἐγκεκρυμμένον ἐν πολλοῖς
τοῖς σκέπουσι ψηλαφώμενον καὶ καταμανθανόμενον ἐκ-
φαίνεται καὶ ἀναλάμψη. οὕτως γὰρ καὶ ὁ μόλιβδος τοῖς
τρίβουσι ἐξανθεῖ λευκὸν ἐκ μέλανος τὸ ψιμύθιον, οὕτως 15
25 καὶ ἡ γνῶσις φέγγος καὶ λαμπρότητα καταχέουσα τῶν
πραγμάτων ἢ τῶ ὄντι θεία σοφία εἴη ἂν, τὸ φῶς τὸ εἰλι-
κρινές, τὸ φωτίζον τοὺς καθαρὸς τῶν ἀνθρώπων ὡς κόρη
ὀφθαλμοῦ, εἰς ὄψιν καὶ κατάληψιν τῆς ἀληθείας βεβαίαν.

33. Ἀναψάμενοι τοίνυν τῆς ἀρχῆς τοῦ φωτὸς ἐκείνου

2. ὄντος Syll. ὄντων L.

4. εὖ Syll. καὶ L.

6. ἠλκωμένους Pott. εἰλκωμένους L.

9. φυλάσσοι scripsi pro φυλάσσει.

20. μὲν post διαπτύσσηται (δια-
πτύσσηται L.) Syll. μὲν post πο-

λυσήμεως L.

23. οὕτως γὰρ] ὡς γὰρ Syll.

ἐκ τοῦ πάθους τοῦ περὶ αὐτὸ ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐξομοιοῦσθαι
πειρώμενοι, φωτὸς ἔμπλεοι φῶτες Ἰσραηλίται τῷ ὄντι
γινόμεθα. φίλους γὰρ εἶπεν καὶ ἀδελφούς τοὺς ἔχομέ-
20 νους τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀφομοιώσεως κατὰ ἐπιθυμίαν καὶ
δίωξιν. 5

34. Ἦν τόποι μὲν καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο
φωτὸς καὶ τινὰς ὄψεις ἀγίων φασμάτων, ἄνθρωπος δὲ ὁ
ἀκριβῶς κεκαθαρμένος ἅπας διδασκαλίας καὶ δυνάμεως
θεϊκῆς καταξιωθήσεται.

35. Οἶδα δὲ ἐγὼ ὅτι τὰ τῆς γνώσεως μυστήρια τοῖς 10
μὲν πολλοῖς χλεύην φέρει καὶ μάλιστα μὴ κεκαττυμένα
σοφιστικῇ τροπολογίᾳ, τοὺς δὲ ὀλίγους καθάπερ φῶς
ἐπεισενεχθὲν ἐξαίφνης συμποσίῳ τιῶν συνηρεφεῖ ἐκπλήξει
25 τὰ πρῶτα, ἔπειτα ἐθίσαντες καὶ συντραφέντες καὶ ἐγγυ- 999 P.
μνασάμενοι τῷ λογισμῷ ὡς ὑφ' ἡδονῆς εὐφραινόμενοι καὶ 15
ἀγαλλιώμενοι τὸν κύριον. ὡς γὰρ ἡδονὴ τὴν τῆς ἀλγη-
δόνης ἀπαλλαγὴν οὐσίαν ἔχει, οὕτως ἡ γνῶσις τῆς ἀγνοίας
τὴν ὑπεξαίρεσιν. ὡς γὰρ οἱ μάλιστα καθεύδοντες οἴονται
μάλιστα ἐργηγορέναι, ἐναργεστέραις ὑποπίπτοντες καὶ
ἀπερισπαστοῖς ταῖς ὄναι φαντασίαις, οὕτως οἱ μάλιστα 20
ἀγνοοῦντες μάλιστα εἰδέναι νομίζουσι. μακάριοι δὲ οἱ ἐξ
ὑπνου τοῦδε καὶ τῆς παραφροσύνης ἀνεγειρόμενοι καὶ
30 ἀναβλέψαντες τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν.

36. Δεῖ τοίνυν ἐπ' ἴσης τῷ βουλομένῳ τὸ πειθόμενον
ἔχειν τὸν μαθητὴν καὶ τῷ πόθῳ τὴν πίστιν ἐγκαταμίξαντα 25
γυμνάζειν καὶ μελετῶν ἐκάστοτε πρὸς ἑαυτὸν τὴν τῶν
θεωρημάτων ἀλήθειαν ἐξετάζοντα. ἐπειδὰν δὲ εὐ ἔχειν
αὐτῷ δοκῇ, τότε δὴ καὶ εἰς τὰς τῶν πέλας ζητήσεις
καθιέναι· ἐπεὶ καὶ οἱ νεοττοὶ προαποπειρῶνται τοῦ πετά-
σαι ἐπὶ τῆς καλιᾶς γυμνάσαντες τὰ πτερὰ. 30

19. ἐναργεστέραις Syll. ἐναργε- αποπειρῶνται L.
στέροις L. ib. πετάσαι V. πετᾶσαι L.

29. προαποπειρῶνται Syll. προσ-

37. Ἡ γὰρ ἀρετὴ ἢ γνωστικὴ πανταχοῦ καλὸν καὶ
 πρᾶον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἄλυπον καὶ μακάριον καὶ παρ- 35
 εσκευασμένον ἄριστα μὲν ὁμιλεῖν παντὶ τῷ θεῷ, ἄριστα
 δ' ἀνθρώποις θεωρητικὸν ὁμοῦ καὶ πρακτικὸν ἄγαλμα
 5 θεῖον τὸν ἄνθρωπον κατασκευάζουσα καὶ φιλόκαλον
 ἀπεργαζομένη δι' ἀγάπης· τὸ γὰρ καλὸν ὡς ἐκεῖ σοφία
 θεωρητὸν καὶ νοητὸν ἐνταῦθα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη
 διὰ πίστεως πρακτὸν, ἐν σαρκὶ μελετήσαντες ἀγγελικὴν
 ὑπουργίαν, ὥσπερ ἐν τόπῳ διαφανεῖ καὶ ἀμιάντῳ τῷ
 10 σώματι τὸν νοῦν καθιερώσαντες.

38. Πρὸς δὲ Τατιανὸν λέγοντα εὐκτικὸν εἶναι τὸ 40
 “γεννηθήτω φῶς” λεκτέον, εἰ τοίνυν εὐχόμενος ἦδει τὸν
 ὑπερκείμενον θεόν, πῶς λέγει “ἐγὼ θεός, καὶ πλὴν ἐμοῦ
 ἄλλος οὐδεὶς.” εἴπομεν ὡς κολάσεις εἰσὶ βλασφημιῶν,
 15 φλυαρίας, ἀκολάστων ῥημάτων, λόγῳ κολαζομένων καὶ
 παιδευομένων.

39. Ἐφασκεν δὲ καὶ διὰ τὰς τρίχας κολάζεσθαι καὶ
 τὸν κόσμον τὰς γυναῖκας ὑπὸ δυνάμεως τῆς ἐπὶ τούτοις
 τεταγμένης, ἢ καὶ τῷ Σαμψὼν δύναμιν παρεῖχε ταῖς
 20 θριξίν, ἣτις κολάζει τὰς διὰ κόσμου τριχῶν ἐπὶ πορνείαν
 ὀρμώσας. 45

40. Καθάπερ ἀγαθοῦ ἀπορροία ἀγαθύνονται, οὕτως καὶ
 κακοῦνται. καλὴ ἢ κρίσις τοῦ θεοῦ, ἢ τε διάκρισις ἢ τῶν
 πιστῶν ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἢ τε πρόκρισις ὑπὲρ τοῦ μὴ
 25 μείζονι περιπεσεῖν κρίσει ἢ τε κρίσις παιδείσεως οὔσα.

41. Ἡ γραφὴ φησι τὰ βρέφη τὰ ἐκτεθέντα τημελούχῳ
 1000 P. παραδίδοσθαι ἀγγέλω, ὑφ' οὗ παιδεύεσθαι τε καὶ αὔξειν,
 καὶ ἔσονται, φησιν, ὡς οἱ ἑκατὸν ἐτῶν ἐνταῦθα πιστοί· διὸ

11. Τατιανὸν] Fragm. VI. p. male Syll.

170. ed. Otton.

12. Genes. i. 3.

ib. ἦδει] ἦδει L. ἦδη V. ἦτει

13. Iesai. xlv. 6.

19. Judic. xvi. 3.

καὶ Πέτρος ἐν τῇ ἀποκαλύψει φησὶ “καὶ ἀστραπὴ πυρὸς
50 πηδῶσα ἀπὸ τῶν βρεφῶν ἐκείνων καὶ πλήσσουσα τοὺς
ὀφθαλμοὺς τῶν γυναικῶν” ἐπεὶ ὁ δίκαιος “ὡς σπινθὴρ”
διὰ καλάμης ἐκλάμπει καὶ κρινεῖ ἔθνη.

42. “Μετὰ ὀσίου ὀσιωθήσῃ.” κατὰ αἶνόν σου δεδό- 5
ξασται τὸ ὄνομά σου κατ’ ἐπίγνωσιν ἡμῶν δοξαζομένου
τοῦ θεοῦ κατὰ τε τὴν ἐπίγνωσιν κατὰ τε τὴν κληρονομίαν.
349 S. οὕτω καὶ τὸ “ζῆ κύριος.”

43. “Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνω, ἐδούλευσέν μοι.” κατὰ
διαθήκην οὐκ ἔγνω. υἱοὶ ἀλλότριοι τὰ τοῦ ἄλλου 10
ἐζηλωκότες.

44. “Μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλείως αὐτοῦ.”
βασιλεῖς πάντες λέγονται οἱ πιστοὶ εἰς βασιλείαν κατὰ
κληρονομίαν τε.

45. Ἡ μακροθυμία γλυκύτης ἐστὶν ὑπὲρ τὸ μέλι, οὐχ 15
ὅτι ἐστὶ μακροθυμία, ἀλλὰ κατὰ τὸν καρπὸν τῆς μακρο-
5 θυμίας. ἐπεὶ οὖν ὁ ἐγκρατὴς ἐστὶν ἀπαθὴς, κρατῶν οὐκ
ἀπόνως τῶν παθῶν, ὅταν δὲ ἕξις γένηται, οὐκέτι ἐγκρα-
τῆς, ἐν μιᾷ ἕξει καὶ ἀγίῳ πνεύματι γενομένου τοῦ
ἀνθρώπου. 20

46. Πνεύματα λέγεται τὰ πάθη τὰ ἐν τῇ ψυχῇ οὐκ
ἐξουσίας πνεύματα, ἐπεὶ ἔσται ἐμπαθὴς ἄνθρωπος λεγεῶν
δαιμόνων, ἀλλὰ κατὰ τὴν προτροπὴν. ἡ γὰρ αὐτὴ ψυχὴ
κατὰ μεταβολὰς ἄλλας καὶ ἄλλας ποιότητος κακίας ἀνα-
δεχομένη πνεύματα λέγεται ἀνειληφέναι. 25

47. Ὁ λόγος τῆς κτήσεως ἀφίστασθαι οὐ κελεύει,
10 ἀλλ’ ἀπροσπαθῶς διοικεῖσθαι τὴν κτήσιν, ἐπισυμβάντος
δέ τινος μὴ ἀγανακτεῖν μηδὲ λυπεῖσθαι μηδὲ ἐπιθυμεῖν

3. Sapient. iii. 7.

5. Psalm. xvii. 16.

ib. αἶνόν σου Syll. αἰνονσωω L.

αἰνονσωω V.

8. Luc. xxiv. 34.

9. Psalm. xvii. 45.

12. Ibid. v. 51.

26, 27. κτήσεως—ἀλλ’ ἀπροσπα-
θῶς—κτῆσιν Syll. κτίσεως—ἀλλ’ αἰ-
προσπαθῶς—κτίσιν L.

κτῆσασθαι γῆς ἐν πάθει παρακτῆσεως ἀφίστασθαι κελεύει καὶ πάσης προσπαθείας ἢ θεία πρόνοια ἀναστρέφει ἐπὶ μόνους τοὺς ἐν σαρκί.

48. Αὐτίκα ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἀποκαλύψει φησὶν τὰ
5 βρέφη ἐξαμβλωθέντα τῆς ἀμείνονος ἐσόμενα πείρας, ταῦτα ἀγγέλω τημελούχῳ παραδίδοσθαι, ἵνα γνώσεως μεταλαβόντα τῆς ἀμείνονος τύχῃ μονῆς, παθόντα ἂ ἂν ἔπαθεν καὶ ἐν σώματι γενόμενα, τὰ δ' ἕτερα μόνης τῆς 15 σωτηρίας τεύξεται, ὡς ἡδικημένα ἐλεθθέντα, καὶ μένει ἄνευ 10 κολάσεως, τοῦτο γέρας λαβόντα.

49. Τὸ δὲ γάλα τῶν γυναικῶν, ῥέον ἀπὸ τῶν μαστῶν
1001 P. καὶ πηγνύμενον, φησὶν ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἀποκαλύψει, γεν-
νήσει θηρία λεπτὰ σαρκοφάγα καὶ ἀνατρέχοντα εἰς αὐτὰς
κατεσθίει, διὰ τὰς ἀμαρτίας γίνεσθαι τὰς κολάσεις διδά-
15 σκων. ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν γεννᾶσθαι αὐτάς φησιν, ὡς διὰ
τὰς ἀμαρτίας ἐπράθη ὁ λαὸς, καὶ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν
ἀπιστίαν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, ὑπὸ τῶν ὄψεων ἐδά- 20
κνοντο.

50. Ἐλεγεν πρεσβύτης ζῶον εἶναι τὸ κατὰ γαστρός.
20 εἰσιούσαν γὰρ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν μήτραν ἀπὸ τῆς καθάρ-
σεως ἠὲ τρεπισμένην εἰς σύλληψιν, καὶ εἰσκριθεῖσαν ὑπὸ
τινος τῶν τῇ γενέσει ἐφεστώτων ἀγγέλων παραγινώσκον-
τός τὸν καιρὸν τῆς συλλήψεως, κινεῖν πρὸς συνουσίαν
τὴν γυναικα. καταβληθέντος δὲ τοῦ σπέρματος ὡς εἰπεῖν
25 ἐξοικειοῦσθαι τὸ ἐν τῷ σπέρματι πνεῦμα καὶ οὕτως συλ-
λαμβάνεσθαι τῇ πλάσει. μαρτύριον ὠνόμασεν πᾶσιν,
ὀπηνίκα ἂν εὐαγγελίζωνται οἱ ἄγγελοι τὰς στείρας, οἷον 25
προεισκρίνουσι τῆς συλλήψεως τὰς ψυχὰς, καὶ ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ “ τὸ βρέφος ἐσκίρτησεν” ὡς ἔμψυχον * *· καὶ

5. πείρας] μοίρας Hoeschelius.

28. τῷ εὐαγγελίῳ V. Literae τῷ
obliteratae in L.

29. Luc. i. 41.

ib. Post ἔμψυχον tres quattuorve
literae oblitteratae in L: unde aster-
riscum lacunae indicem apposuit
V.

αὶ στείραι διὰ τοῦτό εἰσι στείραι, ὡς ἂν μὴ εἰσκρινομένης τῆς ψυχῆς τὴν τοῦ σπέρματος καταβολὴν συναγωγῆς εἰς κατοχὴν συλλήψεως καὶ γεννήσεως.

51. “Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν θεοῦ.” οἱ οὐρανοὶ λέγονται πολλαχῶς καὶ οἱ κατὰ διάστημα καὶ περιόδου 5 καὶ οἱ κατὰ διαθήκην τῶν πρωτοκτίστων ἀγγέλων ἐνέρ-
30 γεια προσεχῆς· κυριωτέραν γὰρ παρουσίαν ἀγγέλων αἱ διαθήκαι ἐνήργησαν ἢ ἐπὶ Ἀδὰμ, ἢ ἐπὶ Νῶε, ἢ ἐπὶ Ἀβραὰμ, ἢ ἐπὶ Μωυσέως. διὰ γὰρ τοῦ κυρίου κινή-
θέντες πρωτόκτιστοι ἄγγελοι ἐνήργουν εἰς τοὺς προσ- 10
εχεῖς τοῖς προφήταις ἀγγέλους ἠγούμενοι δόξαν θεοῦ τὰς διαθήκας. ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα τὰ κατὰ τὴν γῆν γενόμενα ὑπ’ ἀγγέλων διὰ τῶν πρωτοκτίστων ἀγγέλων ἐγένοντο εἰς δόξαν θεοῦ.

52. Καλοῦνται δὲ οὐρανοὶ κυρίως μὲν ὁ κύριος, ἔπειτα 15 δὲ καὶ οἱ πρωτόκτιστοι, μεθ’ οὓς καὶ οἱ ἅγιοι πρὸ νόμου
35 ἄνθρωποι, ὡς οἱ πατριάρχαι καὶ Μωυσῆς καὶ οἱ προφῆται, εἶτα καὶ οἱ ἀπόστολοι. “ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.” στερέωμα λέγει τὸν θεὸν τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀμετάβλητον, ὡς καὶ ἀλλαχῆ ὁ αὐτὸς Δαβιδ 20
“ἀγαπήσω σε, κύριε, ἢ ἰσχὺς μου, κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγὴ μου.” τὴν ποιήσιν οὖν τῶν χειρῶν αὐτοῦ αὐτὸ τὸ στερέωμα ἀναγγέλλει, τοῦτ’ ἔστιν δείκνυσι καὶ φαίνει τὴν ποιήσιν τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· ἀναγγέλλει γὰρ καὶ δείκνυσιν οὓς ἐποίησεν. 25

53. “Ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα.” ὡς οἱ οὐρανοὶ 40 πολλαχῶς, οὕτως καὶ ἡ ἡμέρα. ῥῆμα δὲ ὁ κύριος, καὶ ὁ 1002 P.
αὐτὸς δὲ ἡμέρα πολλαχῆ εἴρηται. “καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γυνῶσιν.” ὁ διάβολος ἤδει ἐλευσόμενον τὸν κύριον,

4. Psalm. xviii. 1.

8. ἐνήργησαν Syll. ἐνεργήθησαν V. et sic L, sed ei in η mutato.

18. Psalm. xviii. 1.

21. Ibid. xvii. 3.

26. Ibid. xviii. 3.

εἰ δὲ θεὸς αὐτὸς εἶη οὐκ ἠπίστατο· διὸ καὶ ἐπείραζεν
 αὐτὸν, ἵνα γινῶ εἰ δυνατὸς ἐστίν, εἴαν φησι “καὶ ἀπέστη
 ἀπ’ αὐτοῦ εἰς καιρὸν,” τουτέστιν ἀνεβάλλετο τὴν εὔρεσιν
 εἰς τὴν ἀνάστασιν. ἦδει γὰρ τοῦτον εἶναι τὸν κύριον τὸν
 5 ἀναστησόμενον. ὁμοίως καὶ οἱ δαίμονες, ἐπεὶ καὶ Σολο-
 μῶνα ὑπόπτευσαν εἶναι τὸν κύριον, ἔγνωσαν δὲ μὴ εἶναι, 45
 ἁμαρτόντος αὐτοῦ. “νύξ νυκτί” πάντες οἱ δαίμονες
 ἔγνωσαν ὅτι κύριος ἦν ὁ ἀναστάς μετὰ τὸ πάθος. ἦδη
 δὲ καὶ Ἐνώχ φησιν τοὺς παραβάντας ἀγγέλους διδάξαι
 10 τοὺς ἀνθρώπους ἀστρονομίαν καὶ μαντικὴν καὶ τὰς ἄλλας
 τέχνας.

54. “Οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐκ ἀκούονται
 αἱ φωναὶ αὐτῶν,” οὔτε τῶν ἡμερῶν οὔτε τῶν νυκτῶν.
 “εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν.” μετή-
 15 νεγκεν τὸν λόγον ἐπὶ μόνους τοὺς ἀγίους, οὓς οὐρανοὺς τε
 εἶρηκεν καὶ ἡμέρας.

55. Οἱ ἀστέρες σώματα πνευματικὰ κεκοινωνηκότα 50
 ἀγγέλοις ἐφεστῶσι διοικούμενα, οὐκ αἷτια γενέσεως,
 σημαντικὰ δὲ τῶν γινομένων τε καὶ ἐσομένων καὶ γενο-
 20 μένων ἐπὶ τε τροπῶν ἀέρων, ἐπὶ τε εὐφορίας καὶ ἀκαρπίας
 ἐπὶ τε λοιμῶν καὶ φλογμῶν, ἐπὶ τε τῶν ἀνθρώπων. οὐδ’
 ὄναρ τὰς ἐνεργείας ποιεῖ τὰ ἄστρα, σημαίνει δὲ “τά τ’ 350 S.
 εἶντα, τά τ’ ἐσόμενα, πρό τ’ εἶντα.”

56. “Καὶ ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ.” ἐνταῦθα
 25 ὑπερβατόν ἐστι· περὶ γὰρ τῆς παρουσίας τῆς δευτέρας ὁ λό-
 γος. οὕτως οὖν ἀναγνωστέον τὸ ὑπερβατόν κατὰ ἀκολου-
 θίαν. “καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ
 ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ, ἀπ’ ἄκρου τοῦ

1. θεὸς (θς scriptum in margine)
 supplevit V: in L oblitteratum.

2. εἴαν φησι] Ante hæc verba
 aliquid excidisse videtur. Nihil
 proficitur εἴαν φησι in εἴαν φησι
 mutato, ut Klotzius fecit, quod

εἴαν φῆ dicendum erat.

ib. Luc. iv. 13.

14. Psalm. xviii. 4.

21. οὐδ’ scripsi pro οὐτ’.

23. ἐσόμενα ex Homero. ἐσό-
 μενα L. ἐσόμενα V.

5 οὐρανοῦ ἢ ἕξοδος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν θέρμην αὐτοῦ τὸν αὐτοῦ διδάσκαλον.” καὶ τότε “ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ.” ἔνιοι μὲν οὖν φασὶ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐν τῷ ἡλίῳ αὐτὸν ἀποτίθεσθαι, ὡς Ἑρμογένης, σῶμα δὲ λέγουσιν οἱ μὲν τὸ σκῆνος αὐτοῦ, 5 οἱ δὲ τὴν τῶν πιστῶν ἐκκλησίαν, ὁ Πάνταινος δὲ ἡμῶν ἔλεγεν ἀορίστως τὴν προφητείαν ἐκφέρειν τὰς λέξεις, ὡς 1003P. ἐπὶ τὸ πλείστον, καὶ τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ μέλλοντος χρῆσθαι χρόνῳ, καὶ πάλιν τῷ παρωχηκότι ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος, ὃ καὶ νῦν φαίνεται. τὸ γὰρ “ἔθετο” καὶ ἐπὶ τοῦ 10
 10 παρωχηκότος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐσομένου τάσσεται· ἐπὶ μὲν τοῦ ἐσομένου, ὅτι πληρωθείσης ταύτης τῆς κατὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν περιόδου ὁ κύριος ἐλεύσεται καὶ τοὺς δικαίους τοὺς πιστοὺς, οἷς ἐπαναπαύεται καθάπερ σκηνῇ· ἐν γὰρ σῶμα οἱ πάντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τὴν αὐτὴν 15
 πίστιν καὶ δικαιοσύνην ἐλόμενοι, εἰς τὴν αὐτὴν ἐνότητα ἀποκαταστησόμενοι, ἀλλ’ οἱ μὲν ὡς κεφαλὴ, οἱ δὲ ὡς ὀφθαλμοὶ, οἱ δὲ ὡς ὠτα, οἱ δὲ ὡς χεῖρες, οἱ δὲ ὡς στήθη,

2. τὸν αὐτοῦ διδάσκαλον addit L, om. V.

ib. Psalm. xviii. 6.

6. Πάνταινος] πανταίνος LV. Rectus nominis accentus servatus apud Eusebium Hist. Eccl. 5, 10, et 6, 6, et apud Photium Bibl. p. 92, 31. Nomen in Πανταίνετος corruptum apud Anastasium Antiochenum in libro VII. in Hexaemeron, quem locum ex codice edidit Lequienus ad Joannem Damasc. vol. I. p. 174. οἱ μὲν οὖν ἀρχαιότεροι τῶν ἐκκλησιῶν, λέγω δὲ Φίλων ὁ φιλόσοφος καὶ τῶν ἀποστόλων ὁμόχρονος, καὶ Παπίας ὁ πῶλος, ὁ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ φοιτητῆς, ὁ Ἱεραπολίτης, Εἰρηναῖός τε ὁ Λουγδουνεὺς, καὶ Ἰουστίνος ὁ μάρτυς καὶ φιλόσοφος, Πανταίνετός τε (Πανταίνος τε Lequienus)

ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς καὶ οἱ ἀμφ’ αὐτοὺς πνευματικῶς τὰ περὶ παραδείσου ἐθεώρησαν εἰς τὴν Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἀναφερόμενα, ἐξ ὧν εἰσιν καὶ οἱ περὶ πάντα πάνσοφοι δύο Καππαδόκων Γρηγόριοι, ἅπαντες οὗτοι ἐξ αἰτιῶν τοιῶνδε φάσκοντες εἶναι καὶ πνευματικὸν τινα παράδεισον. De paradiso allegorice intelligendo dixit Clemens Strom. 5. p. 690.

8. ἀντὶ τοῦ μ. Syll. ἂν ἐπὶ τοῦ μ. L.

9. τῷ παρωχηκότι ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος Syll. τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ παρωχηκότος L.

12. παροῦσαν κατάστασιν Potterus. παρουσίαν κατάστασιν L. ad quod Syll. “corrupte utrobique.”

17. ἀποκαταστησόμενος Syll. ἀποκαταστησόμενοι L.

οἱ δὲ ὡς πόδες, ἐν ἡλίῳ τεθήσονται φωτεινοί. “λάμψατε 15
 ὡς ὁ ἥλιος.” ἢ ἐν ἡλίῳ, ἐπεὶ ἀρχοντικὸς ἄγγελος ἐν
 ἡλίῳ· “εἰς ἀρχὴν γὰρ ἡμερῶν τέτακται, καθάπερ ἡ
 σελήνη εἰς τὸ ἄρχειν νυκτός” ἡμέραι δὲ ἄγγελοι ἐκλή-
 5 θησαν. μετὰ τῶν μεθ’ ἡλίου ἀγγέλων φησὶ ταγήσονται
 ἐν, ὡσπερ κεφαλὴ σώματος, ὄντος ἐνός, ὁ ἥλιος, ἐσόμενοί
 ποτε κατὰ τινα περίοδον καὶ αὐτοὶ ἄρχοντες ἡμερῶν, ὡς
 ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἐπὶ τὸ μείζον, ἐφ’ ᾧ μετῆλθεν πρὸ
 αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ πάλιν ἐπαναβησόμενοι κατὰ
 10 προκοπὴν ἀφίξονται ἐπὶ τὴν πρώτην μονὴν, κατὰ τὸν 20
 παρωχηκότα ἔθετο. τοὺς τε πρωτοκτίστους ἀγγέλους εἰς
 τὸ μηκέτι κατὰ τὴν πρόνοιαν τῷ ὀρισμένῳ λειτουργεῖν,
 ἀλλ’ ἵνα ἐν ἀναπαύσει καὶ πρὸς μόνῃ τῇ θεωρίᾳ τοῦ
 θεοῦ, οἱ δὲ προσεχέστεροι τούτοις προκόψουσιν εἰς ἡν
 15 ἐκεῖνοι ἀπολελοίπασιν τάξιν, καὶ οὕτως οἱ ὑποβεβηκότες
 ἀναλόγως.

57. Εἰσὶν οὖν κατὰ τὸν ἀπόστολον οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ
 ἀποκαταστάσει πρωτόκτιστοι, θρόνοι δ’ αὖ εἶεν, καίτοι
 δυνάμεις ὄντες οἱ πρωτόκτιστοι διὰ τὸ ἀναπαύεσθαι ἐν
 20 αὐτοῖς τὸν θεόν, ὡς καὶ ἐν τοῖς πιστεύουσιν. ἕκαστος γὰρ 25
 κατὰ τὴν ἰδίαν προκοπὴν οἰκείαν ἔχει τὴν περὶ θεοῦ
 γνῶσιν, ἐφ’ ἣ γνῶσει ἀναπαύεται ὁ θεὸς αἰδίων γενο-
 μένων διὰ τῆς γνώσεως τῶν ἐγνωκότων. καὶ μή τι τὸ
 “ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ” οὕτως ἐξακούεται,
 25 ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο, τουτέστι ἐν τῷ θεῷ τῷ πλησίον θεός,
 ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ “ἡλί ἡλί” ἀντὶ τοῦ “θεέ μου, θεέ
 1004 P. μου.” καὶ τὸ “ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ
 δυνάμεως καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου,” οἱ τελειω-
 θέντες εἰσὶν ἐξ ἀνθρώπων, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, εἰς τὴν 30
 30 πρωτόκτιστον τῶν ἀγγέλων φύσιν. οἱ γὰρ ἐξ ἀνθρώπων

1. Matth. xiii. 43.

3. Genes. i. 18.

7. περίοδον Syll. περὶ δὲ L.

10. ἀφίξονται Syll. ἀφίκονται L.

26. Matth. xxvii. 46.

εἰς ἀγγέλους μεταστάντες χίλια ἔτη μαθητεύονται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, εἰς τελειότητα ἀποκαθιστάμενοι, εἶτα οἱ μὲν διδάξαντες μετατίθενται εἰς ἀρχαγγελικὴν ἐξουσίαν, οἱ μαθόντες δὲ τοὺς ἐξ ἀνθρώπων αὐθις μεμισταμένους εἰς ἀγγέλους μαθητεύουσιν, ἔπειτα οὕτως περιόδους ῥηταῖς 5 ἀποκαθίστανται τῇ οἰκείᾳ τοῦ σώματος ἀγγελοθεσίᾳ.

58. “Ὁ νόμος τοῦ θεοῦ ἄμωμος ἐπιστρέφων ψυ-
35 χάς.” “νόμος καὶ λόγος” αὐτὸς ὁ σωτὴρ λέγεται, ὡς Πέτρος ἐν κηρύγματι, καὶ ὁ προφήτης, “ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερου- 10 σαλήμ.”

59. “Ἡ μαρτυρία κυρίου πιστὴ, σοφίζουσα νήπια,” ἢ διαθήκη κυρίου ἀληθὴς, σοφίζουσα νηπίους,” τοὺς ἀκάκους τοὺς τε ἀποστόλους, ἔπειτα καὶ ἡμᾶς. ἀλλὰ καὶ ἢ αὐτοῦ τοῦ κυρίου μαρτυρία καθ’ ἣν παθῶν ἀνέστη 15 ἀληθὴς γενομένη κατὰ τὸ ἔργον αὐτὸ εἰς βεβαίωσιν πίστεως ἤγαγεν τὴν ἐκκλησίαν.

60. “Ὁ φόβος κυρίου ἀγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα 40 αἰῶνος.” τοὺς ἐκ φόβου εἰς πίστιν ἐπιστραφέντας καὶ δικαιοσύνην εἰς αἰῶνα παραμένειν λέγει. “τὰ κρίματα 20 κυρίου” ἀληθινὰ, βέβαια καὶ ἀμετακίνητα κατ’ ἀξίαν ἀπονεμητικὰ καὶ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ἀποκαθιστάντα τοὺς δικαίους. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ δεδωκειωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό. αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι “ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον.” 25

61. “Καὶ γὰρ ὁ δούλος σου φυλάσσει αὐτά.” οὐχ ὅτι δούλος οἶον Δαβὶδ, ἀλλὰ πᾶς ὁ λαὸς ὁ σωζόμενος, δούλος θεοῦ δι’ ὑπακοὴν ἐντολῆς κεκλημένος.

45 62. “Ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με.” τῶν

7. Psalm. xviii. 8.

9. Ios. ii. 3.

18. Psalm. xviii. 10.

24. Psalm. xviii. 12.

26. Ibid. cxiii. 16.

29. Ibid. xviii. 13.

ἐννοιῶν τῶν παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τῶν ἐγκαταλειμμάτων. ταῦτα γὰρ ἀλλότρια λέγει δικαίου.

63. “Ἐὰν μὴ μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι.” ἐπ’ ἴσης τῷ ἐὰν μὴ μου κατακυριεύσωσιν οἱ
 5 διώκοντές με ὡσπερ τὸν κύριον, οὐκ ἔσομαι ἄμωμος· οὐ
 γὰρ μάρτυς γίνεται τις, ἐὰν μὴ διωχθῆ, οὐδὲ δίκαιος
 φαίνεται, ἐὰν μὴ ἀδικηθεῖς μὴ ἀνταδικήσῃ, οὐδὲ μὴν
 ἀνεξίκακος. * * * *

3. Psalm. xviii. 14.

CLEMENTIS ALEXANDRINI 1006 P.

FRAGMENTA.

I.

CLEMENTIS ALEXANDRINI

5 ADUMBRATIONES IN PRIOREM PETRI EPISTOLAM.

Cap. I. v. 3. "Benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi, qui per magnam misericordiam suam regeneravit nos." Si etenim deus nos genuit ex materia, postea vero secundum profectum vitae regeneravit. "Pater domini nostri per resurrectionem Iesu Christi;" secundum fidem vestram resurgentis in nobis: sicut e contrario moritur in nobis, id nostra infidelitate faciente. Dicebat autem iterum nunquam reverti secundo ad corpus animam in hac vita, neque injustam fieri quae angelica facta est, neque malignam, ne iterum occasionem peccandi per
15 susceptionem carnis accipiat: in resurrectione autem utramque in corpus reverti, conjunguntur sibimet invicem juxta genus proprium, secundum compositionem alterius se quadam congruentia coaptantes sicut sagena, vel aedificatio lapidum. Propterea Petrus inquit (2, 5) "Et vos ipsi sicut lapides vivi aedificamini domus
20 spiritualis;" custoditum scilicet in coeli locum significans sedis angelicae. "In vos," inquit (1, 5, 9), "qui virtute dei conservamini fide ac speculatione, percepturi finem fidei vestrae animarum salutem." Hinc apparet quoniam non est naturaliter anima incorruptibilis; sed gratia dei, per fidem et justitiam, et per
25 intellectum perficitur incorruptibilis. "De qua salute," inquit (v. 10), "exquisierunt et scrutati sunt prophetae," et cetera quae sequuntur. Declaratur per hoc cum sapientia locutos esse prophetas, et spiritum in eis Christi fuisse secundum possessionem

et subjectionem Christi: per archangelos enim et propinquos angelos qui Christi vocantur spiritus, operatur dominus. "Quae nunc," inquit (v. 12), "annunciata sunt vobis per eos qui vobis evangelizaverunt." Vetera, inquit, quae per prophetas facta sunt 5 et plurimos latent, nunc vobis revelata sunt per evangelistas. "Vobis enim," inquit, "manifesta sunt per spiritum sanctum qui missus est:" hoc est, paraclctum, de quo dominus dixit: "nisi ego abiero, ille non veniet. In quem concupiscunt," inquit, "angeli prospicere," non angeli apostatae, sicut plurimi suspi- 10 cantur, sed quod verum est ac divinum, angeli qui desiderant profectum perfectionis illius adipisci. "Sanguine," inquit (v. 19), "pretioso, sicut agni incontaminati et immaculati." Hic tangit leviticis et sacerdotales antiquas celebrationes: significat autem animam mundam per justitiam, quae offertur deo. "Praecogniti 15 quidem," inquit (v. 20), "ante constitutionem mundi." Primo quippe praecognitus ante omnem creaturam quod erat Christus. "Manifestati autem in novissimis," per generatum corpus. "Regenerati non ex semine corruptibili" (v. 23). Corruptibilis igitur est anima quae cum corpore simul profunditur, ut quidam putant. 20 "Verbum autem domini," inquit (v. 25), "permanet in aeternum;" tam prophetia quam divina doctrina. (2, 9) "Vos autem genus electum, regale sacerdotium." Quoniam vero electum genus sumus dei electione, abunde clarum est. Regale autem dixit, quoniam ad regnum vocati sumus Christi. Sacerdotium 1007P. 25 autem propter oblationem, quae fit orationibus et doctrinis, quibus adquiruntur animae quae offeruntur deo. "Qui cum malediceretur," inquit (v. 23), "non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur." Dominus hoc utique per bonitatem atque patientiam. "Tradebat autem judicanti se injuste," sive semet ipsum, 30 ut sit hyperbaton hoc modo se habens: tradebat autem semet ipsum secundum injustam legem judicantibus: quia inutilis illis erat utpote, justus existens: vel tradebat deo injuste judicantes, id est, eos qui eum nequissime condemnabant, et gratis neci ejus instabant, ut supplicia perpetientes erudiantur. "Qui enim vult 35 vitam," inquit (3, 10), "diligere et videre dies bonos:" hoc est, qui vult aeternus et incorruptibilis fieri. Vitam vero dominum dicit; dies autem bonos, hoc est, sanctos. "Quia oculi," inquit (v. 11), "domini super justos, et aures ejus in preces eorum."

Multiformem spiritus sancti speculationem significat: "Vultus autem domini super facientes mala" (v. 12) hoc est, sive iudicium, sive ultio, sive manifestatio. "Dominum vero Christum," inquit (v. 15), "sanctificate in cordibus vestris." Sic habes etiam in 5 oratione dominica: "Sanctificetur nomen tuum." "Christus enim," inquit (v. 18), "semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis ut nos offerret deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu." Haec ad fidem eorum redigens dicit. Hoc est, in nostris vivificatus est spiritibus. "Adveniens," inquit 10 (v. 20), "praedicavit eis qui quondam erant increduli;" speciem quidem ejus non viderunt, sonum vero vocis audierunt. "Cum sustinet," inquit, "dei longanimitas." Ita est bonus deus, ut etiam per eruditionem salutis operetur effectum. "Per resurrectionem," inquit (v. 21), "Jesu Christi;" scilicet quae per fidem 15 in nobis effecta est. "Subjectis sibi angelis" (v. 22), qui sunt, primus ordo, et subditis "potestatibus," qui sunt secundi ordinis, subditis quoque "virtutibus" quae ad tertium ordinem pertinere declarantur. "Qui reddent," inquit (4, 5), "rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos." Hi secundum 20 praecedentia iudicia erudiuntur. Ob hoc etiam subjungit (v. 6): "Propter hoc enim et mortuis evangelizatus est" nobis qui quondam videlicet extabamus infideles. "Ut iudicemur quidem secundum hominem" inquit "in carne, vivant autem secundum deum in spiritu." Quia a fide videlicet exciderunt; dum adhuc 25 in carne sunt, iudicantur secundum iudicia praecedentia ut poeniteant. Idcirco et subnectit, dicens: "Vivant in spiritu secundum deum." Sic Paulus quoque; nam et ipse tale aliquid dicit quem "tradidi" (inquiens) "satanae, ut vivat spiritu." (4, 10.) "Sicut boni, videlicet dispensatores multiformis gratiae dei." Similiter 30 et Paulus: "Multifarie," inquit, "et multis modis deus olim locutus est patribus nostris." "Gaudete," inquit (v. 13), "communicantes passionibus Christi:" hoc est, si justis estis, propter justitiam patimini, sicut Christus pro justitia passus est. "Beati," inquit (v. 14), "quoniam qui est ejus honoris, et virtutis dei 35 spiritus, super vos requiescit." Hoc possessivum "ejus" et angelicum spiritum significat: gloria quippe dei, illi sunt per quos secundum fidem et justitiam glorificatur ad gloriam honorabilem, secundum profectum introductorum fidelium. Potest etiam sic

intelligi "spiritus dei super nos," hoc est, qui secundum fidem animae supervenit, veluti venustas quaedam mentis et animi pulchritudo. "Quoniam," inquit (v. 17), "tempus iudicii inchoandi a domo domini." His enim in persecutionibus constitutis iudicium consequetur. "Deus autem," inquit (Cap. V. 10), "totius gratiae." Totius gratiae dixit, quoniam bonus est, et omnium bonorum dator est ipse. "Salutat vos Marcus filius meus" (v. 14) Marcus Petri sectator palam praedicante Petro evangelium Romae coram quibusdam Caesareanis equitibus et multa Christi
 10 testimonia proferente; penitus ab eis ut possent quae dicebantur memoriae commendare, scripsit ex his quae Petro dicta sunt, evangelium quod secundum Marcum vocatur. Sicut Lucas quoque et actus apostolorum stylo exsecutus agnosceret et Pauli ad Hebraeos interpretatus epistolam.

15

II.

EJUSDEM ADUMBRATIONES IN EPISTOLAM JUDAE.

Judas qui catholicam scripsit epistolam, frater filiorum Joseph exstans, valde religiosus; cum sciret propinquitatem domini, non tamen dixit se ipsum fratrem ejus esse, sed quid dixit; (Cap. I. 1)
 20 "Judas servus Jesu Christi," utpote domini; "frater autem Jacobi." Hoc enim verum est, frater erat ejus, Joseph. "Subintroierunt enim quidam," inquit (v. 4), "homines impii qui olim praescripti et praedestinati erant in iudicium dei nostri," non ut fiant impii: sed existentes jam impii, in iudicium praescripti
 25 sunt. "Quoniam dominus deus semel populum," inquit (v. 5) "de terra Aegypti liberans deinceps eos qui non crediderunt, 10081
 perdidit:" ut eos videlicet per supplicium erudiret. In praesenti quippe tempore puniti sunt, et perierunt propter eos qui salvantur, donec convertantur ad dominum. "Angelos vero,"
 30 inquit (v. 6), "qui non servaverunt proprium principatum," scilicet quem acceperunt secundum profectum, "sed dereliquerunt," inquit, "suum habitaculum," coelum videlicet ac stellas significans, apostatae facti sunt et vocati. "In iudicium," inquit, "magnae diei vinculis perpetuis sub caligine reservavit." Vicinum
 35 terris locum, hoc est, caliginosum aërem significat. Vincula vero dixit amissionem honoris in quo constiterant, et cupiditatem

infirmarum rerum; cupiditate quippe devincti propria, converti non queunt. "Sicut Sodoma," inquit (v. 7), "et Gomorrha." Quibus significat dominus remissius esse, et eruditos poenituisse. "Similiter iisdem," inquit (v. 8), "et hi somniantes;" hoc est, 5 qui somniant imaginatione sua libidines et reprobas cupiditates, bonum esse putantes, non illud quod vere bonum est et omni bono superius. "Carnem quidem," inquit, "maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blasphemant:" hoc est, solum dominum qui vere dominus noster est Jesus Christus, 10 et solus laudabilis. "Majestatem," inquit, "blasphemant," hoc est angelos (v. 9). "Quando Michaël archangelus cum diabolo disputans altercabatur de corpore Moysis:" hic confirmat assumptionem Moysis. Michael autem hic dicitur qui per propinquum nobis angelum altercabatur cum diabolo. "Hi autem," inquit 15 (v. 10), "quaecunque quidem ignorant, blasphemant. Quaecunque autem naturaliter tanquam muta animalia noverunt, in his corrumpuntur." Significat eos comedere ac bibere et rebus veneris indulgere, et alia eos perpetrare dicit quae sunt communia cum animalibus ratione carentibus. "Vae illis," inquit 20 (v. 11), "quia in via Cain abierunt." Sic etiam peccato Adae subjacemus secundum peccati similitudinem. "Nubes," inquit (v. 12), sine aqua;" hoc est, qui verbum divinum et fecundum in se non possident. "Ob hoc" inquit "et a ventis et spiritibus violentis hujusmodi circumferuntur homines. Arborea" inquit "autumnalia 25 infructuosae" et infideles videlicet, qui nullum fructum fidelitatis apportant. "Bis," inquit, "mortuae;" semel scilicet quando delinquendo peccarunt; secundo vero quando suppliciis contradentur secundum praedestinata dei judicia: mors quippe reputanda est, etiam quando quisque hereditatem non continuo 30 promereretur. "Fluctus," inquit (v. 13), "ferocis maris." His verbis vitam gentilem significat, quorum ambitionis abominabilis est finis. "Sidera errantia" hoc est, errantes et apostatas significat, ex hujusmodi stellis sunt, qui angelorum cecidere de sedibus, quibus propter apostasiam "caligo tenebrarum reservatur 35 in sempiternum. Prophetavit autem de his septimus," inquit (v. 14), "ab Adam Enoch." His verbis prophetiam comprobatur. "Isti," inquit (v. 19), "segregantes," fideles ab infidelibus secundum propriam infidelitatem redarguti. Et iterum discernentes a carnibus. "Animales" inquit "spiritum non habentes;" spiritum 40 scilicet, qui est per fidem secundum usum justitiae superveniens.

“Vos autem,” inquit (v. 20), “carissimi supraedificantes vosmet ipsos sanctissima vestra fide in spiritu sancto. Quosdam autem,” inquit (v. 21), “salvate de igne rapientes (v. 22) quibusdam vero miseremini in timore,” id est, eos qui in ignem cadunt, 5 doceatis ut semet ipsos liberent. “Odientes,” inquit (v. 23), “eam quae carnalis est maculatam tunicam;” animae videlicet tunica macula est, spiritus concupiscentiis pollutus carnalibus. “Ei autem,” inquit (v. 24), “qui potens est conservare vos sine offensione et constituere ante conspectum gloriae suae im- 10 maculatos in laetitia.” In conspectu gloriae suae dicit, coram angelis. Immaculatos autem constituendos, angelos factos, cum dicit Daniel de populo, et venit in conspectu domini, non hoc dicit quoniam vidit deum; hoc enim impossibile est ut quisque non mundo corde videat deum: sed hoc dicit, quia cuncta quae- 15 cunque faciebat populus, in conspectu erant dei et manifesta illi constabant: hoc est, quoniam nihil absconditum est a domino. In evangelio vero secundum Marcum interrogatus dominus a principe sacerdotum “si ipse esset Christus filius dei benedicti. Respondens dixit: ego sum, et videbitis filium hominis a 20 dextris sedentem virtutis.” Virtutes autem significant sanctos angelos. Proinde etiam cum dicit “a dextris dei” eosdem ipsos dicit propter aequalitatem et similitudinem angelicarum sanctarumque virtutum qui nominantur nomine dei. Cum ergo, “sedere in dextra” dicit, hoc est: in eminenti honore requiescere. In 25 aliis autem evangeliiis dicitur principi sacerdotum interroganti si ipse esset filius dei, non e contra respondisse. Sed quid dixit? “Vos dicitis.” Satis bene respondens. Si enim diceret, sicut vos intelligitis, mentiretur utique non se confitens filium dei, illi non ita de illo sentiebant; dicens autem, “vos dicitis” 30 vere locutus est. Quod enim non sapiebant, verbis dicebant, hoc ille verum esse confessus est.

III.

EJUSDEM ADUMBRATIONES IN EPISTOLAM JOANNIS I. 1009P.

Cap. I, I. “Quod erat ab initio, quod vidimus oculis nostris, 35 quod audivimus.” Consequens evangelium secundum Joannem

18. Marc. xiv. 61, 62.

27. Matth. xxvi. 64.

et conveniens etiam haec epistola principium spirituale continet. Quod ergo dicit "ab initio" hoc modo presbyter exponebat, quod principium generationis separatum ab opificis principio non est. Cum enim dicit "quod erat ab initio," generationem 5 tangit sine principio filii cum patre simul exstantis: erat ergo verbum aeternitatis significativum non habentis initium, sicut etiam verbum ipsum, hoc est filius dei secundum aequalitatem substantiae unum cum patre consistit, sempiternum est et infectum: quod semper erat verbum significatur dicendo: "in 10 principio erat verbum." Quod vero dixit, "quod vidimus oculis nostris," domini significat in carne praesentiam, et "manus" inquit, "nostrae contrectaverunt de verbo vitae;" non solum carnem ejus, sed etiam virtutes ejusdem filii significat, sicut radius solis usque ad haec infima loca pertransiens, qui radius in carne 15 veniens palpabilis factus est discipulis. Fertur ergo in traditionibus, quoniam Joannes ipsum corpus quod erat extrinsecus tangens, manum suam in profunda misisse et ei duritiam carnis nullo modo reluctatam esse, sed locum manui praebuisse discipuli. Propter quod et infert: "Et manus nostrae contrectaverunt 20 de verbo vitae: contrectabilis utique factus est qui venit in carne, sicut et vita quae manifestata est" (v. 2). Nam et in evangelio sic dicit, "Et quod factum est, in ipso vita erat, et vita erat lux hominum." "Et nunciamus" inquit "vobis vitam aeternam quae erat apud patrem, et palam facta nobis." Patris appella- 25 tione significat quoniam et filius semper erat sine initio. "Quia deus," inquit, "lumen est" (v. 5), non essentiam divinam exprimit, sed declarare volens majestatem dei, quod melius est et excellentius apud homines proprie divinitati cooptavit. Sic et Paulus "lumen" vocans "inaccessibile." Sed et ipse Joannes in eadem 30 ipsa epistola, "caritas" inquit, "deus est" virtutes significans dei, quoniam clemens est et misericors, et quia lumen, hoc est justos secundum profectum animi per caritatem constituit. Lumen ergo deus qui est inenarrabilis secundum rationem substantiae: "Et tenebrae" inquit (ibid.) "in eo sunt nullae," hoc est nulla 35 iracundia, nulla passio, nulla circa quemquam mali retentio, nullum perdens, sed cunctis salutem tribuens. Lumen autem significat vel praecepta legis, vel fidem, vel doctrinam. Tenebrae vero horum contrariae, non veluti altera via sit. Una quippe

9. Joann. i. 1.
22. Ibid. i. 3, 4.

28. Tim. I vi. 16.
30. Joann. I iv. 16.

via est secundum praecepta divina. Monas namque dei opus est, dyas autem et quicquid praeter monadem constat, ex vitae perversitate contingit. “Et sanguis filii ejus,” inquit, “mundat nos” (v. 7). Doctrina quippe domini, quae valde fortis est, sanguis 5 ejus appellata est. “Quod si dixerimus, quod non peccavimus, mendacem facimus eum et verbum ejus non est in nobis” (v. 9). Doctrina ejus, sive verbum veritas est. Cap. 2, 1. “et si quis” inquit “peccaverit, consolatorem habemus ad patrem Jesum Christum.” Sicut enim apud patrem consolator est pro nobis 10 dominus, sic etiam consolator est quem post assumptionem suam dignatus est mittere. Hae namque primitivae virtutes ac primo creatae, immobiles et existentes secundum substantiam et cum subjectis angelis et archangelis, cum quibus vocantur aequivoce, diversas operationes efficiunt. Sic etiam et Moyses Michael 15 angeli virtutem per vicinum sibi et infimum angelum vocat. Similiter quoque in prophetis sanctis invenimus, sed Moysi quidem propinquus ac vicinus angelus apparuit. Exaudivit eum et locutus ei Moyses manifeste facie ad faciem. Aliis autem prophetis secundum operationem angelorum motus quidam fiebat, 20 veluti audientium ac videntium. Idecirco et soli audiebant solique cernebant, sicut et in Samuele manifestatur. Helisaeus etiam solus audiebat vocem, qua vocatus est. Si autem esset manifesta et communis vox, ab omnibus praesentibus audiretur: nunc autem a solo in quo operabatur motus qui ab angelo fiebat, audita est. 25 “Non solum autem,” inquit (v. 2), “pro nostris peccatis” dominus propitiator est, hoc est fidelium, “sed etiam pro toto mundo:” proinde universos quidem salvat, sed alios per supplicia convertens, alios autem spontanea assequentes voluntate et cum honoris dignitate, “ut omne genu flectatur ei, coelestium, 30 restrium et infernorum,” hoc est, angeli, homines et animae quae ante adventum ejus de hac vita migravere temporali. “Et in hoc cognoscimus, quoniam novimus eum, si mandata ejus custodiamus” (v. 3). Qui enim “intellector” est, utique et opera perficit, quae pertinent ad virtutis officium. Qui vero 35 opera perficit, non continuo etiam intellector est. Potest enim **1010 P.** esse reclarum operationum, non tamen intelligibilium sacramentorum cognitor; demum sciens quaedam opera perfici timore supplicii, quaedam vero propter repromissionem remunerationis,

docet, perfectionem intellectualis hominis per caritatem opera complementis: proinde subjungit ac dicit (v. 5); "Qui vero custodit verbum ejus vere, in hoc caritas dei perfecta est. In hoc enim cognoscimus, quoniam in ipso sumus" secundum fidem et secundum caritatem. "Non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis a principio" (v. 7), per legem scilicet et prophetas. Ubi dicitur, unus est deus. Idcirco et infert: "Quoniam mandatum vetus est verbum quod audistis." Iterum autem dicit (v. 8): "Mandatum autem hoc est quod tenebrae transierunt," perversionis scilicet, "et lumen verum ecce jam claruit;" secundum fidem scilicet, secundum intellectum, secundum testamentum, secundum praeparata judicia in hominibus operans. "Qui dicit se," inquit (v. 9), "in lumine esse," in lumine dicit in veritate; "et fratrem suum" inquit "odit;" fratrem videlicet dicit non solum proximum, sed et dominum. Odiunt enim eum infideles et non custodientes mandata ejus. Propter quod etiam infert (v. 10), "Qui diligit fratrem suum, in lumine permanet, et scandalum in eo non est." Deinde profectus et provectiones significat animarum adhuc in carne positarum, et filiolos quidem vocare eos quibus sunt remissa peccata propter nomen domini, nam multi solo credunt nomine. "Patres" autem perfectos appellat, eos qui "intellexerunt quod erat ab initio, et intelligibiliter perceperunt" (v. 13). Filium videlicet de quo supra dixit, "quod erat ab initio." "Scribo" inquit "vobis, juvenes quia vicistis malignum." Fortes juvenes contemnentis voluptates; "malignum" diaboli extollentiam significat. Filii autem cognoscunt patrem, utpote qui ab idolis confugerunt et ad unum deum convocati sunt. "Quoniam mundus" inquit (v. 15), "in maligno est." Nonne mundus et omnia quae in mundo sunt, creatura dei dicuntur, et haec valde bona? "Sed concupiscentia carnis et oculorum et ambitio saeculi" (v. 16), quae ex vitae perversione contingunt, "non est ex patre, sed ex mundo est," et ex vobis. "Idcirco et mundus pertransit et concupiscentia ejus" (v. 17): "qui vero fecerit voluntatem dei" et mandata ejus, "permanet in aeternum." "Ex nobis" inquit (v. 29) "exierunt, sed non erant ex nobis;" neque angeli apostatae, neque homines cadentes, "sed ut manifestentur quoniam non sunt ex nobis." Clare satis discernit genus electorum et perditorum et illud quidem quod in fide permanens, unctionem habet a sancto, quae fit secundum fidem. Qui vero non permanet in fide, mendax

- est antichristus. "Qui dicit," inquit (v. 22), "quia Jesus non est Christus." Jesus enim salvator et liberator et Christus rex: "qui negat filium" (v. 23) ignorando eum, "nec patrem habet," neque cognoscit eum. Qui vero cognoscit filium et patrem
- 5 secundum scientiam novit, cum manifestatus fuerit dominus, in secundo adventu fiduciam habebit, et non confundetur, quae confusio est grande supplicium. "Omnis," inquit (v. 29), "qui facit justitiam, ex deo natus est," secundum fidem scilicet renatus.
- 10 Cap. 3, 1. "Propterea mundus non cognoscit nos, quoniam nec eum cognovit." Mundum dicit seculariter in deliciis viventes. "Dilectissimi," inquit (v. 2), "nunc filii dei sumus," non naturali dilectione, sed quia patrem habemus. Major quippe est caritas ut cum nullam cognationem habeamus ad deum, diligit nos tamen et
- 15 filios suos vocat. "Et nec dum claruit quod erimus," hoc est, ad qualem perventuri sumus gloriam: "Si enim manifestatus fuerit," hoc est, si perfecti fuerimus: "similes ei erimus" veluti requiescentes et justificati mundi in virtute, "ut ipsum" vultum ejus "videamus sicuti est," comprehensibiliter (v. 8). "Qui vero facit
- 20 injustitiam ex diabolo est," hoc est, ex "patre diabolo;" eundemque consecrans et eligens. "Ab initio," inquit (ib.), "diabolus peccat." Ab initio scilicet a quo peccare coepit inconvertibiliter in peccando perseverans. "Omnis," inquit (v. 9), "qui natus ex deo est, non peccat, quia semen ejus in eo manet."
- 25 Verbum ejus videlicet in eo qui secundum fidem renatus est (v. 10). "Sic filios dei intelligimus, sicut et filios diaboli," similia diabolo eligentes; sic etiam ex maligno dicitur (v. 15). "Omnis qui odit fratrem suum, homicida est." In hoc enim secundum infidelitatem Christus moritur; recte itaque subjungit dicens:
- 30 "Et scitis quia omnis homicida et infidelis, non habet vitam aeternam in se ipso manentem." In mente quippe fidei vivens Christi permanet (v. 16), "Ipse enim pro nobis," hoc est pro credentibus, "animam suam posuit;" hoc est pro apostolis. Si ergo pro apostolis animam suam posuit, apostolos autem ejus dicit
- 35 semet ipsos, tanquam si diceret, nos, inquam, apostoli propter quos animam suam posuit, "debemus pro fratribus animas ponere," salus quippe proximorum apostolorum erat gloria, "quia major est" inquit "deus corde nostro" (v. 20), hoc est virtus dei conscientia quae subsequetur animam, propter quod subjungit et dicit: "Quo-
- 40 niam cognoscit omnia" (v. 21). "Carissimi si cor nostrum non

redarguat nos, fiduciam habebit apud deum." Cap. 4, 2. "In hoc cognoscimus quia manet in nobis, de spiritu quem dedit nobis," secundum episcopatum scilicet et providentiam futurorum. "Perfecta," inquit (v. 18), "caritas foras mittit timorem." Perfectio 1011 P. 5 namque fidelis hominis caritas est. Cap. 5, 6. "Iste est, qui venit per aquam et sanguinem," et iterum (v. 7) "quia tres sunt, qui testificantur spiritus," quod est vita, "et aqua," quod est regeneratio ac fides, "et sanguis," quod est cognitio, "et hi tres unum sunt." In salvatore quippe istae sunt virtutes salutiferae, 10 et vita ipsa in ipso filio ejus existit (v. 14). "Et haec est confidentia quam habemus ad eum, quia si quid petierimus secundum voluntatem ejus audiet nos." Non absolute dixit quod petierimus, sed quod oportet petere (v. 19). "Et mundus omnis in maligno constitutus est." Non creatura, sed seculares homines et se- 15 cundum concupiscentias viventes (v. 20). "Et filius dei venit et dedit nobis intellectum," secundum fidem scilicet advenientem in nos, qui etiam spiritus sanctus appellatur.

IV.

EJUSDEM ADUMBRATIONES IN EPISTOLAM JOANNIS II.

20 Secunda Joannis epistola quae ad virgines scripta simplicissima est. Scripta vero est ad quandam Babyloniam *Electam* nomine, significat autem electionem ecclesiae sanctae. Astruit in hac epistola persecutionem fidei extra caritatem non esse, et ut nemo dividat Jesum Christum, sed unum credere Jesum Christum 25 venisse in carne; nam qui habet filium in intellectu perceptibiliter et patrem quoque cognoscit et magnitudinem virtutis ejus sine initio temporis operantem intelligibiliter mente continet. "Si quis venit ad vos," inquit (v. 10), "et hanc doctrinam non portat, non suscipiatis eum in domum et ave ne dixeritis ei; qui 30 enim dixerit ave, communicat operibus ejus malignis." Tales salutare prohibet et in hospitium suspicere; hoc enim in hujusmodi non est inhumanum, sed nec conquirere vel condisputare cum talibus admonet qui non valent intelligibiliter divina tractare, ne per eos traducantur a doctrina veritatis, verisimilibus inducti 35 rationibus. Arbitror autem, quia et orare cum talibus non oportet, quoniam in oratione quae fit in domo, postquam ab orando surgitur, salutatio gaudii est et pacis indicium.

V.

Ex Nicetae Heracleensis Catena in Jobum p. 59. ed. Lond.

a. 1637. Cap. 1, 21.

1. Ἄλλὰ τὰ τοῦ Ἰώβ κομψότερον μὲν οὕτω νοητέον, γυμνὸς κακίας
 5 καὶ ἁμαρτίας ὡς ἐκ κοιτίας μητρὸς ἐκ τῆς γῆς κατ' ἀρχὰς διεπλάσθη,
 γυμνὸς εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπελεύσομαι· γυμνὸς οὐ κτημάτων, τοῦτο γὰρ
 μικρὸν τε καὶ κοινὸν, ἀλλὰ κακίας καὶ πονηρίας καὶ τοῦ ἐπομένου τοῖς
 ἀδίκως βιώσασιν ἀειδοῦς εἰδώλου. κατὰ δὲ τὸ πρόχειρον πάντες
 ἄνθρωποι καὶ γυμνοὶ γεννώμεθα καὶ γυμνοὶ πάλιν ἐκφερόμεθα τοῖς
 10 ἐνταφίοις μόνοις σπαργάνοις δεσμούμενοι. ἄλλον γὰρ ἡμῖν ὁ θεὸς
 προηητρέπισε βίον καὶ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον δρόμου τὴν παροῦσαν ζωὴν
 ὁδὸν κατεσκεύασε, τὰς παρὰ τῆς κτήσεως χρείας εἰς ἐφόδια μόνον τῆς
 ὁδοῦ κατατάξας· ταύτην δὲ ἡμῖν τὴν ὁδὸν ἐξελθοῦσιν ὁ τῶν κτηθέντων 1012 P.
 ἀσυνόδευτος πλοῦτος. οὐδὲν γὰρ ὦν ἐσχῆκαμεν ἔχομεν ἴδιον, ἐνὸς
 15 κτήματος μόνου τῆς εὐσεβείας ἐσμὲν ἰδιοκτίητορες, ταύτην ἡμᾶς θά-
 νατος ἐπελθὼν οὐ συλήσει, τῶν ἄλλων δὲ ἀπάντων ἐκβαλεῖ καὶ μὴ
 θέλοντας· εἰς ὑποκατάστασιν γὰρ τὴν βιωτικὴν πάντες παρελάβομεν
 κτήσιν καὶ μόνον ταύτης τὴν χρῆσιν ἕκαστος καρπωσάμενος ἄπεισι
 βραχὺ παρὰ τοῦ βίου κομιζόμενος μνήμα· τοῦτο γὰρ πάσης εὐημερίας
 20 τὸ τέλος, τοῦτο τῶν βιωτικῶν ἀγαθῶν τὸ συμπέρασμα.

2. Καλῶς ἄρα τὸ βρέφος τῆς γαστρὸς παρακῦψαν θρήνων εὐθέως,
 οὐ γέλωτος ἄρχεται· κλαίει γὰρ ὡσπερ τοῦ βίου καταβοῶν, παρ' οὐ
 θνησιμαίων ἐκ προουμιῶν ἀπογεύεται δῶρων. τεχθὲν γὰρ χεῖρας
 εὐθέως σπαργανούται καὶ πόδας καὶ δεσμοῖς ἀνειλημμένον ἀπολαύει
 25 τῆς θηλῆς. ὦ προουμιῶν ζωῆς, προδρόμου νεκρώσεως. ἄρτι τὸ βρέφος
 εἰς ζωὴν παρελήλυθε καὶ νεκρῶν εὐθέως αὐτῷ στολισμὸς προσηνέχθη.

4. Ἄλλα—] Lemma his praeifixum
 Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως ad prima
 tantum verba Ἄλλα—ἀειδοῦς εἰδώλου
 pertinet, quae similiter scripta apud
 Clementem leguntur Strom. 4. p.
 636.: reliqua omnia non Clementis,
 sed alius interpretis esse Potterus
 intellexit, cuius sententiam ipsum
 genus dicendi confirmat non Cle-
 mentinum. Non intellexerat Fellus,
 cui haec omnia ex Ὑποτυπώσεων libris
 excerpta esse videbantur. Ceterum
 abieci aliud ex Nicetae Catena in
 Jobum (34, 7.) fragmentum, quod
 Ittigius et Potterus intulerant, Χρήμη

τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅτι μάλιστα τι-
 μαλφέστατον—εὐκαταγνώριστονλύπην,
 cui Κυρίλλου nomen recte prae-
 scriptum in Patricii Junii editione Londi-
 nensi a. 1637. p. 502. Clementi tri-
 butum erat in Pauli Comitoli inter-
 pretatione Latina (Lugduni a. 1586.
 edita), cuius quam exigua fides sit ex
 Junii Praefatione ad editionem Grae-
 cam cognosci potest. Huc accedit
 quod Comitolus ipse p. 451. monet
 hanc interpretationem Clementis sit
 idem verbis usurpatam esse ab Cy-
 rillo Alexandrino.

ὑπομιμνήσκει γὰρ τοῦ τέλους τοὺς τεχθέντας ἢ φύσις. διὸ καὶ τὸ παιδίον γεννηθὲν ἀποδύρεται, καθάπερ τῇ μητρὶ διὰ τοῦ θρήνου βοῶν, τί με πρὸς ταύτην, ᾧ μήτηρ, τὴν ζωὴν ἀπεκύησας, ἐν ᾗ τοῦ ζῆν ἢ προσθήκη προκοπῆ πρὸς τὸν θάνατον; τί με πρὸς πολυτάραχον αἰῶνα
 5 παρήγαγες, ἐν ᾧ τεχθέντι μοι τὰ προοίμια τὰ σπάργανα; τί με τοιοῦτῳ παραδέδωκας βίῳ, ἐν ᾧ καὶ νεότης ἐλεεινὴ τρυχομένη πρὸ γήρωσ καὶ γήρας φευκτὸν, ὡς ἐπιθανάτιον; δεινὸν, ᾧ μήτηρ, τοῦ βίου τὸ στάδιον, θάνατον ἔχον τῶν τρεχόντων καμπτήρα. πικρὰν τὴν βιωτικὴν ὁδοιποροῦμεν ὁδὸν τάφον ἔχουσαν τῶν ὀδευόντων κατάλυμα,
 10 χαλεπὸν τὸ τῆς ζωῆς διαπλόμεον πέλαγος. "Αἶδην γὰρ ἔχει πειρατὴν ἐφεστῶτα.

3. Μόνος ἐν ἅπασι γυμνὸς γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ὄπλον, οὐκ ἔνδυμα συγγενώμενον σχῶν, οὐχ ὡς τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων, ἀλλ' ὅπως ἢ μὲν γύμνωσις καὶ τὸ μηδὲν συνεπάγεσθαι κατασκευάζῃ σοι
 15 μέριμναν, ἢ μέριμνα δὲ τὸ σοφὸν ἐκπομπέουσι, τὴν ἀργίαν ἐκβάλλῃ, εἰσαγάγῃ τὰς τέχνας δι' ἔνδειαν, γεννήσῃ μηχανῶν ποικιλίας. ὁ γὰρ γυμνὸς πολυμήχανος, ὥσπερ κέντρῳ τῇ χρεία νυσσόμενος, πῶς ὑετοὺς ἀποφύγῃ, πῶς σοφίσηται κρύος, πῶς πληγὰς ἀντιφράξῃται, πῶς γεωργίῃ τὴν γῆν, πῶς φοβήσῃ θηρία, πῶς δαμάσῃ τὰ δυνατώτερα.
 20 βρεχόμενος ὀροφῆν ἐτεχνήσατο, ριγώσας ἐπενόησεν ἔνδυμα, πληττόμενος μεμηχάνηται θώρακα, ἀκάνθαις τὰς χεῖρας γυμνὰς ἐν γεωργίαις αἰμάσσων ἐμελέτησεν ὀργάνων βοήθειαν, γεγυμνωμένος θηρίοις εἰς
 1013 P. βρῶμα εὔρεν ἐκ φόβου τέχνην τὰ φοβοῦντα φοβοῦσαν. ἄλλην ἐξ ἄλλης ἐγέννησεν ἢ γύμνωσις σύνεσιν, ὡς εἶναι καὶ τὴν γύμνωσιν
 25 δῶρον καὶ χάρις δεσποτικῆν. γυμνὸς οὖν καὶ ὁ Ἰῶβ κατάστας χρημάτων, κτημάτων, εὐτεκνίας, πολυτεκνίας καὶ πάντα ἐν βραχεῖ ἀποβαλὼν τὴν εὐχάριστον ταύτην φωνὴν ἐξεβόησεν " γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ μητρὸς, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσεται ἐκεῖ," πρὸς θεὸν δηλαδὴ καὶ τὴν μακαρίαν λῆξιν ἐκείνην καὶ ἀνάπαυσιν.

30 Ex catena in S. Lucam a Corderio edita. Cap. 3. 22.

Non hic hominis, sed "columbae similitudinem" deus assumsit, quia volebat nova quadam apparitione spiritus per columbae similitudinem, simplicitatem ac magnitudinem declarare.

Ex eadem. Cap. 16, 17.

35 Forte autem per "iota" et per "apicem" justitia ejus clamat, si "recti ad me veneritis et ego recta ad vos veniam, sin obliqui,

36. Psalm. xvii. 37.

et ego oblique, dicit dominus virtutum," insinuans implicatas et obliquas peccatorum esse vias. Nam recta naturaeque consentanea via, quae per iota Jesu insinuatur, est ipsa ejus bonitas, quae fideles ex auditu sine cespitatione constanter dirigit. "Non ita-
5 que praeteribit a lege iota unum aut unus apex," hoc est, neque a rectis et probis mutuae repromissiones; neque ab obliquis et injustis, quae illis interminata est poena. "Benefacit enim dominus bonis, declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem."

10 Ex Nicetae catena in Matthaei cap. 5, 42.

Ποιητέον ἐλεημοσύνας, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως καὶ τοῖς ἀξίοις, ἵνα
εὐρωμεν ἀνταπόδομα παρὰ τοῦ ὑψίστου. οὐαὶ δὲ τοῖς ἔχουσι καὶ ἐν
ὑποκρίσει λαμβάνουσι ἢ δυναμένοις βοηθεῖν ἑαυτοῖς καὶ λαμβάνειν
παρ' ἐτέρων βουλομένοις. ὁ γὰρ ἔχων καὶ δι' ὑπόκρισιν ἢ ἀργίαν
15 λαμβάνων κατακριθήσεται.

Ex eadem in cap. 13, 31. 32.

Ὁ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας καταγγελτικὸς λόγος ὀμιλῶν μὲν 1014 P.
ἔστι καὶ δηκτικὸς καθάπερ τὸ σῖνηπι καὶ τῆς χολῆς βιωτικὸς, τουτέστι
τοῦ θυμοῦ καὶ τοῦ φλέγματος διακοπτικὸς, τουτέστι τοῦ τύφου, ἐξ οὗ
20 λόγου ἢ ἀληθῆς τῆς ψυχῆς ὑγίεια καὶ ἡ ἀίδιος εὐκρασία περιγίνεται.
εἰς τοσαύτην δὲ αὔξην ἢ φνὴ τοῦ λόγου προήλθεν ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ
φνὲν δένδρον, τοῦτο δ' ἂν εἴη ἡ πανταχοῦ γῆς ἰδρυμένη τοῦ Χριστοῦ
ἐκκλησία, τὰ πάντα πληρῶσαι, ὥστε ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῆς κατασκη-
νῶσαι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἀγγέλους δηλαδὴ θεῖους καὶ μετεώρους
25 ψυχάς.

Ex eadem in cap. 12, 46.

Ἔστι μαργαρίτης καὶ ὁ διανγῆς καὶ καθαρῶτατος Ἰησοῦς, ὃν ἐξ
ἀστραπῆς τῆς θείας ἢ παρθένος ἐγέννησεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μαργαρίτης
ἐν σαρκὶ καὶ ὀστρεῖῳ καὶ ἐν ὑγροῖς γενόμενος σῶμα εἰκεν εἶναι ὑγρὸν
30 καὶ διειδὲς φωτὸς καὶ πνεύματος γέμον, οὕτω καὶ ὁ σαρκωθεὶς θεὸς
λόγος φῶς ἐστι νοερὸν διὰ φωτὸς καὶ ὑγροῦ ἐκλάμφτας σώματος.

7. Psalm. cxxiv. 5.

11. Ποιητέον—] Simile quod in
Clementis Paedag. 2, 12. reperias.

17. Ὁ τῆς—] His quodammodo

respondent quae in Clementis Pae-
dag. 1, 11. leguntur. POTI.

POTI.

FRAGMENTA EX LIBRIS ὙΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ.

Ex libro III.

Apud Oecumenium in Comm. in Ep. ad Cor. I 11, 10.

Διὰ τοὺς ἀγγέλους] ἀγγέλους φησὶ τοὺς δικαίους καὶ ἐναρέτους.
 5 κατακαλυπτέσθω οὖν, ἵνα μὴ εἰς πορνείαν αὐτοὺς σκανδαλίση· οἱ
 γὰρ ὄντως καὶ ἐν οὐρανοῖς ἄγγελοι καὶ κατακεκαλυμμένην αὐτὴν
 βλέπουσιν.

Ex libro IV.

Comment in Ep. ad Cor. II 5, 16.

10 Εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν] ὥσπερ ἡμῶν τὸ κατὰ
 σάρκα ἐστὶ τὸ ἐν ἁμαρτίαις καὶ τὸ ἔξω τούτων οὐ κατὰ σάρκα, οὕτω
 καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ κατὰ σάρκα τὸ εἴκειν τοῖς φυσικοῖς πάθεσι. τὸ μὴ
 εἴκειν δὲ οὐ κατὰ σάρκα, ἀλλ' ὥσπερ, φησὶν, ἐκεῖνος ἀπηλλάγη,
 οὕτω καὶ ἡμεῖς.

15 Comment. in Ep. ad Cor. II 6, 11.

Ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτνυται] εἰς τὸ πάντα διδάξαι ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ
 στενοχωρεῖσθε ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν, τουτέστιν ἐν τῇ πρὸς θεὸν
 ἀγάπῃ, ἣ ἀγαπᾶν με ὀφείλετε.

In Cramerii Catena Patrum in N. T. vol. 6. p. 385. ad Ep. ad Cor. II 5, 16.

20 Εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν] καὶ τοσοῦτον, φησὶν,
 οὐδεὶς ἔτι κατὰ σάρκα ζῆ· ἐκεῖνη γὰρ οὐκ ἔστι ζωὴ, ἀλλὰ θάνατος, ὅτι
 καὶ ὁ Χριστὸς, ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ κατὰ σάρκα ζῆν ἐπαύσατο. πῶς; οὐ
 τὸ σῶμα ἀφείδεις, ἄπαγε· μετ' αὐτοῦ γὰρ ἦξει ὡς ἰδίου κριτῆς ἀπάντων,
 ἀλλὰ τῶν φυσικῶν ἀπαλλαγείς παθῶν, οἶον πείνης καὶ δίψης καὶ
 25 ὕπνου καὶ κόπου· νῦν γὰρ ἀπαθὲς καὶ ἀκήρατον ἔχει σῶμα. ὥσπερ
 ἡμῶν τὸ κατὰ σάρκα ἐστὶ τὸ ἐν ἁμαρτίαις καὶ τὸ ἔξω τούτων οὐ κατὰ
 σάρκα, οὕτω καὶ Χριστοῦ τὸ κατὰ σάρκα τὸ εἴκειν τοῖς φυσικοῖς
 πάθεσι, τὸ μὴ εἴκειν δὲ οὐ κατὰ σάρκα. ἀλλ' ὥσπερ, φησὶν, ἐκεῖνος
 ἀπηλλάγη, οὕτω καὶ ἡμεῖς· οὐκέτι, φησὶν, εἶεν ἐμπαθητὸν σαρκί.
 30 οὕτω καὶ ὁ Κλήμης ἐν δ' Ὑποτυπώσεων.

Ibidem vol. 6. p. 391. ad Ep. ad Cor. II 6, 11.

Ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτνται] καθάπερ γὰρ τὸ θερμὸν εὐρύνειν
 εἶωθεν, οὕτω καὶ ἡ ἀγάπη· θερμὸν γάρ τι χρῆμα ἡ ἀγάπη· ὥσει εἶπεν,
 Οὐ μόνον στόματι, ἀλλὰ καὶ καρδίᾳ φιλῶ καὶ πάντας ἔνδοξοι ἔχω. διό
 5 φησιν “Οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν,” τοῦ πόθου εὐρύνουτος αὐτοῦ τὴν
 ψυχὴν· “ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτνται” εἰς τὸ πάντα διδάξαι ὑμᾶς,
 ὑμεῖς δὲ “στενοχωρεῖσθε ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν,” τουτέστιν ἐν τῇ
 πρὸς θεὸν ἀγάπῃ, ἣ ἀγαπᾶν με ὀφείλετε. οὕτως ὁ Κλήμης ἐν τετάρτῳ
 Ὑποτυπώσεων.

10

Ex libro V.

Eusebius Hist. Eccl. 1, 12.

Τούτων (τῶν μαθητῶν τοῦ σωτήρος ἡμῶν) δ' εἶναί φασι καὶ
 Σωσθένην τὸν ἄμα Παύλῳ Κορινθίοις (Ep. ad Cor. I 1, 1.) ἐπιστεί-
 λαντα. ἡ δ' ἱστορία παρὰ Κλήμεντι κατὰ τὴν πέμπτην τῶν Ὑποτυπώ-
 15 σεων, ἐν ἣ καὶ Κηφᾶν, περὶ οὗ φησιν ὁ Παῦλος (Ep. ad Gal. 2, 11.)
 “ὅτε δὲ ἦλθε Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην,”
 ἕνα φησὶ γεγενῆσθαι τῶν ἐβδομήκοντα μαθητῶν, ὁμῶνυμον τυγχάνοντα
 τῷ ἀποστόλῳ.

Apud Oecumenium in Comm. ad Galatas 5, 24.

20 Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα] καὶ τί λέγω, φησὶν, ἐν καθ' ἐν 1015 P
 ἀρετῆς εἶδος; εἰσὶ γάρ τινες οἱ καὶ ἐσταύρωσαν ἑαυτοὺς, ὅσον πρὸς τὰ
 πάθη καὶ τὰ πάθη ὅσον πρὸς ἑαυτοὺς. κατὰ ταύτην τὴν ἐρμηνείαν οὐ
 παρέλκεται τὸ δέ. ‘οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ,’ τουτέστι τείνοντες τὴν ἑαυτῶν
 σάρκα ἐσταύρωσαν.

25

Joannes Moschus in Prato spirituali c. 176.

Ναὶ ἀληθῶς ἐβαπτίσθησαν (οἱ ἀπόστολοι), καθὼς Κλήμης ὁ στρω- 1016 P
 ματεὺς ἐν τῷ πέμπτῳ τόμῳ τῶν Ὑποτυπώσεων μέμνηται· φησὶ γὰρ τὸ
 ἀποστολικὸν ῥητὸν ἐξηγούμενος τὸ λέγον “εὐχαριστῶ, ὅτι μηδένα
 ὑμῶν ἐβάπτισα” ὁ Χριστὸς λέγεται Πέτρον μόνον βεβαπτικέναι,
 30 Πέτρος δὲ Ἀνδρέαν, Ἀνδρέας Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, ἐκεῖνοι δὲ τοὺς
 λοιπούς.

Ex libro VI.

Eusebius Hist. Eccl. 2, 1.

Κλήμης δὲ ἐν ἕκτῳ τῶν Ὑποτυπώσεων γράφων ὧδε παρίστησι 1023 P
 35 “Πέτρον γάρ φησι καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ

35. φησι] φασι Turnebus.

σωτήρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου προτετιμημένους, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλ' Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἐλέσθαι."

Eusebius Hist. Eccl. 2, 15.

Οὕτω δὴ οὖν ἐπιδημήσαντος αὐτοῖς τοῦ θείου λόγου ἢ μὲν τοῦ
 5 Σίμωνος ἀπέσβη καὶ παραχρήμα σὺν καὶ τῷ ἀνδρὶ καταλέλυτο δύναμις·
 τοσοῦτο δ' ἐπέλαμψε ταῖς τῶν ἀκροατῶν τοῦ Πέτρου διανοαῖς εὐσε-
 βείας φέγγος, ὡς μὴ τῇ εἰσάπαξ ἱκανῶς ἔχειν ἀρκεῖσθαι ἀκοῇ, μηδὲ
 τῇ ἀγράφῳ τοῦ θείου κηρύγματος διδασκαλίᾳ, παρακλήσει δὲ παν-
 τοιαῖς Μάρκον, οὗ τὸ εὐαγγέλιον φέρεται, ἀκόλουθον ὄντα Πέτρου
 10 λιπαρήσαι, ὡς ἂν καὶ διὰ γραφῆς ὑπόμνημα τῆς διὰ λόγου παραδο-
 θείσης αὐτοῖς καταλείψοι διδασκαλίας, μὴ πρότερόν τε ἀνεῖναι ἢ
 κατεργάσασθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ταύτη αἰτίους γενέσθαι τῆς τοῦ λεγο-
 μένου κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου γραφῆς. γνόντα δὲ τὸ πραχθέν φασι
 τὸν ἀπόστολον, ἀποκαλύψαντος αὐτῷ τοῦ πνεύματος, ἡσθῆναι τῇ τῶν
 15 ἀνδρῶν προθυμίᾳ, κυρῶσαι τε τὴν γραφὴν εἰς ἔντευξιν ταῖς ἐκκλησίαις
 (Κλήμης ἐν ἕκτῳ τῶν Ὑποτυπώσεων παρατέθειται τὴν ἱστορίαν,
 συνεπιμαρτυρεῖ δ' αὐτῷ καὶ ὁ Ἱεραπολίτης ἐπίσκοπος ὀνόματι Παπίας),
 τοῦ δὲ Μάρκου μνημονεύειν τὸν Πέτρον ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ, ἣν
 καὶ συντάξαι φασὶν ἐπ' αὐτῆς Ῥώμης, σημαίνειν τε τοῦτ' αὐτὸν τὴν
 20 πόλιν τροπικώτερον Βαβυλῶνα προσειπόντα διὰ τούτων "ἀσπάξεται
 ὑμᾶς ἢ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτῇ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου." (Petr. I
 v. 13.)

Eusebius Hist. Eccl. 6, 14.

Ἐν δὲ ταῖς Ὑποτυπώσεσι ξυνερόντα εἰπεῖν πάσης τῆς ἐνδιαθήκου 1024 P.
 25 γραφῆς ἐπιτετημένως πεποίηται διηγήσεις, μηδὲ τὰς ἀντιλεγόμενας
 παρελθόν, τὴν Ἰουδα λέγω καὶ τὰς λοιπὰς καθολικὰς ἐπιστολὰς, τὴν
 τε Βαρνάβα καὶ τὴν Πέτρου λεγομένην ἀποκάλυψιν. καὶ τὴν πρὸς
 Ἑβραίους δὲ ἐπιστολὴν Παύλου μὲν εἶναί φησι, γεγράφθαι δὲ
 Ἑβραίοις Ἑβραϊκῇ φωνῇ, Λουκᾶν δὲ φιλοτίμως αὐτὴν μεθερμηνεύ-
 30 σαντα ἐκδοῦναι τοῖς Ἑλλησιν, ὅθεν τὸν αὐτὸν χρῶτα εὐρίσκεσθαι
 κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτης τε τῆς ἐπιστολῆς καὶ τῶν Πράξεων, μὴ
 προγεγράφθαι δὲ τὸ "Παῦλος ἀπόστολος" εἰκότως· Ἑβραίοις γὰρ,
 φησὶν, ἐπιστέλλων πρόληψιν εἰληφόσι κατ' αὐτοῦ καὶ ὑποπτεύουσιν
 αὐτὸν συνετῶς πάνυ οὐκ ἐν ἀρχῇ ἀπέτρεψεν αὐτοὺς τὸ ὄνομα θεῖς.

1. κυρίου] σωτήρος codices aliquot.

2. Ἱεροσολύμων] τῶν Ἱεροσολύμων
 codices duo et Nicephorus H. Eccl.
 2, 1.

4. δὴ] δὲ codices quattuor et Nice-
 phorus 2, 15.

34. ἀπέτρεψεν] ἀπέστρεψεν aliquot
 codices.

εἶτα ὑποβὰς ἐπιλέγει “ ἦδη δὲ ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πρεσβύτερος, ἐπεὶ ὁ κύριος ἀπόστολος ἂν τοῦ παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς Ἑβραίους διὰ μετριότητα ὁ Παῦλος, ὡς ἂν εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν Ἑβραίων ἀπόστολον, διὰ τε τὴν πρὸς τὸν κύριον 5 τιμὴν διὰ τε τὸ ἐκ περιουσίας καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐπιστέλλειν, ἐθνῶν κήρυκα ὄντα καὶ ἀπόστολον.” αὐθις δ’ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὁ Κλήμης βιβλίοις περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων παράδοσιν τῶν ἀνεκάθεν πρεσβυτέρων τέθειται, τοῦτον ἔχουσαν τὸν τρόπον. προγεγράφθαι ἔλεγεν τῶν εὐαγγελίων τὰ περιέχοντα τὰς γενεαλογίας, τὸ δὲ κατὰ 10 Μάρκον ταύτην ἐσχηκέναι τὴν οἰκονομίαν. τοῦ Πέτρου δημοσίᾳ ἐν Ῥώμῃ κηρύξαντος τὸν λόγον καὶ πνεύματι τὸ εὐαγγέλιον ἐξειπούτος, τοὺς παρόντας πολλοὺς ὄντας παρακαλέσαι τὸν Μάρκον, ὡς ἂν ἀκολουθήσαντα αὐτῷ πόρρωθεν καὶ μεμνημένον τῶν λεχθέντων ἀναγράψαι τὰ εἰρημένα, ποιήσαντα δὲ τὸ εὐαγγέλιον μεταδοῦναι τοῖς 15 δεομένοις αὐτοῦ. ὅπερ ἐπιγνόντα τὸν Πέτρον προτρεπτικῶς μῆτε κωλύσαι μῆτε προτρέψασθαι, τὸν μέντοι Ἰωάννην ἔσχατον συνιδόντα ὅτι τὰ σωματικὰ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δεδήλωται, προτραπέντα ὑπὸ τῶν 1025 P. γνωρίμων πνεύματι θεοφορηθέντα πνευματικὸν ποιῆσαι εὐαγγέλιον. τοσαῦτα ὁ Κλήμης.

20

Ex libro VII.

1015 P.

Ex Oecumenii Comment. in Ep. ad Tim. I.

Cap. 2, 6. Καιροῖς ἰδίοις] τουτέστιν, ὅτε ἐπιτηδείως εἶχον πρὸς τὴν πίστιν οἱ ἄνθρωποι.

3, 16. Ὡφθη ἀγγέλους] (ᾧ μυστήριον. μεθ’ ἡμῶν εἶδον οἱ ἄγγελοι 25 τὸν Χριστὸν πρότερον οὐχ ὁρώντες), οὐχ ὡς τοῖς ἀνθρώποις.

5, 8. Καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων] τῶν ἰδίων καὶ τῶν οἰκείων προνοεῖ ὁ μὴ μόνον τῶν προσηκόντων προνοῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ διὰ τοῦ ἐκκόπτειν τὰ πάθη.

5, 10. Εἰ ἀγίων πόδας ἐνιψε] τουτέστιν εἰ τὰς ἐσχάτας ὑπηρεσίας 30 τοῖς ἀγίοις ἀνεπαισχύντως ἐξετέλεσεν.

5, 21. Χωρὶς προκρίματος] τουτέστιν ἄνευ τοῦ εἰς τι παίσαντα ὑποπεσεῖν τῇ κρίσει καὶ τῇ τῆς παρακοῆς κολάσει.

6, 13. Τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου] ἐμαρτύρησε γὰρ δὲ ὧν ἔπραττεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

35

Comment in Ep. ad Tim. II cap. 2, 2.

Διὰ πολλῶν μαρτύρων] τουτέστι νόμον καὶ προφητῶν. τούτους γὰρ ὁ ἀπόστολος ἐποιεῖτο μάρτυρας τοῦ ἰδίου κηρύγματος.

15. προτρεπτικῶς] προφανῶς Valesius;

Eusebius Hist. Eccl. 2, 1.

- Ὁ δὲ αὐτὸς (Κλήμης) ἐν ἐβδόμῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως (i. e. τῶν 1023 P. Ὑποτυπώσεων) ἔτι καὶ ταῦτα περὶ αὐτοῦ (τοῦ Ἰακώβου) φησὶν
 “ Ἰακώβω τῷ δικαίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Πέτρῳ μετὰ τὴν ἀνάστασιν
 5 παρέδωκε τὴν γνώσιν ὁ κύριος, οὗτοι τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις παρέ-
 δωκαν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόστολοι τοῖς ἐβδομήκοντα, ὧν εἷς ἦν καὶ
 Βαρνάβας. δύο δὲ γεγόνασιν Ἰακώβοι, εἷς ὁ δίκαιος, ὁ κατὰ τοῦ πτε-
 ρυγίου βληθεὶς καὶ ὑπὸ γραφέως ξύλῳ πληγείς εἰς θάνατον, ἕτερος δὲ
 ὁ κατατομηθεὶς.” Ibid. 2, 26. τὸν δὲ τῆς τοῦ Ἰακώβου τελευτῆς
 10 τρόπον ἦδη μὲν πρότερον αἱ παρατεθεῖσαι τοῦ Κλήμεντος φωναὶ δεδη-
 λώκασιν, ἀπὸ τοῦ πτερυγίου βεβλήσθαι ξύλῳ τε τὴν πρὸς θάνατον
 πεπλήχθαι αὐτὸν ἱστορικῶτος. Post quae longa sequitur narratio
 Hegesippi, cuius in fine addit, ταῦτα διὰ πλάτους συνωδὰ τῷ
 Κλήμεντι καὶ ὁ Ἠγήσιππος. Eusebius ibidem 2, 9. Περὶ
 15 τούτου δὲ ὁ Κλήμης τοῦ Ἰακώβου καὶ ἱστορίαν μνήμης ἀξίαν 1015 P.
 ἐν τῇ τῶν Ὑποτυπώσεων ἐβδόμῃ παρατίθεται, ὡς ἂν ἐκ παραδόσεως
 τῶν πρὸ αὐτοῦ φάσκων ὅτι διὴ ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς δικαστήριον, 1016 P.
 μαρτυρήσαντα αὐτὸν ἰδῶν, κινήθεις ὡμολόγησεν εἶναι καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν
 Χριστιανόν. συναπήχθησαν οὖν ἄμφω, φησὶ, καὶ κατὰ τὴν ἰδὼν
 20 ἠξίωσεν ἀφεθῆναι αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου. ὁ δὲ ὀλίγον σκεψάμενος
 “ εἰρήνη σοι ” εἶπε, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ οὕτως ἀμφότεροι
 ὁμοῦ ἔκατατομήθησαν. τὸ τμηκαῦτα δὲ, ὡς φησιν ἡ θεία γραφή, ἰδὼν 1024 P.
 Ἰερωδῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰακώβου ἀναιρέσει ὅτι διὴ πρὸς ἡδονῆς εἶη τὸ
 πραχθῆν τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπιτίθεται καὶ Πέτρῳ. δεσμοῖς τε αὐτὸν
 25 παραδὼν ὕσον οὐπω καὶ τὸν κατ’ αὐτοῦ φόρον ἐνήργησεν αὐτῷ, εἰ μὴ
 διὰ θείας ἐπιφανείας ἐπιστάντος αὐτῷ νύκτωρ ἀγγέλου παραδόξως τῶν
 εἰργμῶν ἀπαλλαγείς ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος ἀφείται διακονίαν.

Περὶ προνοίας.

- Duo hujus libri fragmenta reperiuntur inter Excerpta Maximi 1016 P.
 30 Confessoris, prius vol. 2. p. 144. ed. Combef. cum lemmate, Τοῦ
 ἀγιωτάτου Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ περὶ προνοίας.
 “ Οὐσία ἐστὶν ἐπὶ θεοῦ, θεὸς οὐσία θεία ἐστίν, αἰδιόν τι καὶ ἀναρχόν,
 ἀσώματόν τι καὶ ἀπερίγραφον καὶ τῶν ὄντων αἴτιον. οὐσία ἐστὶ τὸ
 τοῦ ὄλου ὑφ’ ἑστέος. φύσις ἐστὶν ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια ἢ τούτων 1017 P.
 35 τὸ ἐνούσιον, κατὰ δὲ τοὺς ἄλλους ἢ τῶν εἰς τὸ εἶναι παραγενομένων

18. εἶναι καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν Χριστιανόν] εἶναι Χριστιανός apud Georg. Syncell. p. 635. ed. Bonn. ubi Eusebii locus affertur.

26. ἀφείται] Immo ἀφείτο.

32. Οὐσία—πῶς εἶναι] Hoc fragmentum reperitur etiam in Cod. Vaticano 504. fol. 146^b. cum eadem qua apud Maximum inscriptione, τοῦ ἀγιωτάτου—προνοίας.

γένεσις, καθ' ἑτέροισ δὲ ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια ἐμποιοῦσα τοῖς γινομένοις τὸ εἶναι καὶ τὸ πῶς εἶναι." Alterum cum lemmate, Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως ἐκ τοῦ περὶ προνοίας λόγου. "Θέλησίς ἐστι φυσικὴ δύναμις τοῦ κατὰ φύσιν ὄντος ὀρεκτικὴ. θέλησίς ἐστι 5 φυσικὴ ὄρεξις τῇ τοῦ λογικοῦ φύσει κατάλληλος. θέλησίς ἐστι φυσικὴ αὐτοκράτορος νοῦ ἀντεξούσιος κίνησις, ἢ νοῦς περὶ τι ἀνθαιρέτως κινούμενος. ἀντεξουσιότης ἐστὶ νοῦς κατὰ φύσιν κινούμενος, ἢ νοερὰ τῆς ψυχῆς κίνησις αὐτοκρατῆς.

Duo alia libri περὶ προνοίας fragmenta vide infra p. 509, 18; 10 510, 27.

Περὶ τοῦ πάσχα.

Eusebius Hist. Eccl. 4, 26. τούτου δὲ τοῦ λόγου (Melitonis de paschate libros duos dicit) μέμνηται Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρὸς ἐν ἰδίῳ περὶ τοῦ πάσχα λόγῳ, ὃν ὡς ἐξ αἰτίας τῆς τοῦ Μελιτωνος γραφῆς 15 φησιν ἑαυτὸν συντάξαι.

Duo hujus libri fragmenta servavit auctor Chronici Paschalis p. 7. (vol. 1. p. 14. ed. Bonn. sive apud Petav. in Uranologio p. 399.) ἀλλὰ καὶ Κλήμης ὁ ὀσιώτατος τῆς Ἀλεξανδρῶν ἐκκλησίας γεγυῶς ἱερεὺς, ἀνὴρ ἀρχαιότατος καὶ οὐ μακρὰν τῶν ἀποστολικῶν 20 γενόμενος χρόνων, ἐν τῷ περὶ τοῦ πάσχα λόγῳ τὰ παραπλήσια διδάσκει, γράφων οὕτως "Τοῖς μὲν οὖν παρεληλυθόσιν ἔτεσι τὸ θυόμενον πρὸς Ἰουδαίων ἦσθιεν ἐορτάζων ὁ κύριος πάσχα· ἐπεὶ δὲ ἐκήρυξεν αὐτὸς ὡν τὸ πάσχα ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀγόμενος, αὐτίκα ἐδίδαξε μὲν τοὺς μαθητὰς τοῦ τύπου τὸ 25 μυστήριον τῇ ἰγ', ἐν ἧ καὶ πυνθάνονται αὐτοῦ (Matth. 26, 17), ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι τὸ πάσχα φαγεῖν; ταύτη οὖν τῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ἁγιασμὸς τῶν ἀζύμων καὶ ἡ προετοιμασία τῆς ἐορτῆς ἐγένετο. ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰκότως ὡσὰν προετοιμαζομένους ἤδη ἀπονίψασθαι τοὺς πόδας πρὸς τοῦ κυρίου τοὺς μαθητὰς ἀναγράφει. 30 πέπουθε δὲ τῇ ἐπιούσῃ ὁ σωτὴρ ἡμῶν αὐτὸς ὡν τὸ πάσχα καλλιερηθεῖς ὑπὸ Ἰουδαίων."

Καὶ μεθ' ἕτερα "Ἀκολουθῶς ἔρα τῇ ἰδ', ὅτε καὶ ἔπαθεν, ἔωθεν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τῷ Πιλάτῳ προσαγαγόντες οὐκ εἰσηλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μανθῶσιν, ἀλλ' ἀκωλύτως 35 ἐσπέρας τὸ πάσχα φάγωσι. ταύτη τῶν ἡμερῶν τῇ ἀκριβεῖα καὶ αἱ γραφαὶ πᾶσαι συμφωνοῦσι καὶ τὰ εὐαγγέλια συναδά. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ ἀνάστασις· τῇ γοῦν τρίτῃ ἀνέστη ἡμέρα, ἥτις ἦν πρώτη τῶν

ἐβδομάδων τοῦ θερισμοῦ, ἐν ἧ καὶ τὸ δράγμα νενομοθέτητο προσεινευ-
κεῖν τὸν ἱερέα.

Περὶ ψυχῆς.

1020 P.

Ex Maximi Serm. 53. "De anima" p. 656. et Antonii Melissa.

5 Πάντων ἀναπνεύσαι αἱ ψυχαὶ τὸ ζῆν ἔχουσι, κἂν χωρισθῶσι τοῦ
σώματος καὶ τὸν εἰς αὐτὸ εὐρεθῶσι πόθον ἔχουσαι, εἰς τὸν τοῦ θεοῦ
κόλπον φέρονται ἀθάνατοι, ὡς ἐν χειμῶνος ὥρᾳ οἱ ἀτμοὶ τῆς γῆς ὑπὸ
τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἐφελκόμενοι φέρονται πρὸς αὐτόν.

Haec quum ex Clemente afferat Maximus in capite περὶ ψυχῆς,
10 ex Clementis libro περὶ ψυχῆς sumta esse coniecit Potterus.

Eadem sententia legitur in cod. Barroc. 143. cap. περὶ ἐπιμε-
λείας ψυχῆς fol. 181. p. 1.

Ἀθάνατοι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ καὶ τῶν ἀσεβῶν, αἷς ἄμεινον ἦν μὴ
ἀφθάρτους εἶναι. κολαζόμεναι γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς ἀπεράντῃ
15 τιμωρίᾳ καὶ μὴ θνήσκουσαι ἐπὶ κακῷ τῷ ἑαυτῶν τέλος λαβεῖν οὐκ
ἔχουσιν.

Περὶ καταλαλιᾶς.

Ex Antonii Melissa lib. 2. Serm. 69. "De obtrectationibus et
contumelia." (Gr. Serm. 52. p. 807.)

20 Μηδέποτε αἰδεσθῆς τὸν πρὸς σέ καταλαλοῦντα, μᾶλλον δὲ λέγε,
παῦσαι, ἀδελφέ· ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαλεπώτερα πταίω, καὶ πῶς ἐκείνου
κατακρίναι δύναμαι; δύο γὰρ κερδαεῖς, ἐν μιᾷ ἐμπλάστῳ καὶ
σεαυτὸν καὶ τὸν πλησίον λασάμενος.

Haec in iis Clementis libris. quos superstites habemus, nusquam 1021 P.
25 reperire est, ac proinde pronum colligere sententiam istam esse
fragmentum amissi libri περὶ καταλαλιᾶς, "De obtrectatione,"
quem Eusebius inter Clementis Alexandrini opera recensabat,
quoniam ab Antonio in Sermone περὶ καταλαλούντων καὶ περὶ
ὑβρεος allegatur. Ceterum qui praescripta Clementis verba in
30 praedicto casu adhibet et se ipsum sanare dicitur, dum peccata
sua confitetur, et proximum, dum eum bene reprehendit: δεικνύει
τὸ ὄντως κακόν. ὅθεν διὰ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐμαχανήσατο ὁ θεὸς
φοβερῶσαι τὴν ἐκάστου διάθεσιν. POTT. Verba δεικνύει—διάθεσιν
Potterus sumsit ex fragmento apud Maximum vol. 2. p. 661. quod
35 infra suo loco p. 503, 19. apponemus.

1. νενομοθέτητο L. Dindorfius. ἐνο-
μοθετεῖτο cod. Vaticanus.

17. Περὶ καταλαλιᾶς] περὶ κακολο-
γίας hic liber inscribitur apud Pho-
tium Bibl. cod. 110. quod ipse sub-

stituisse videtur. Διαλέξεις περὶ νη-
στείας καὶ περὶ καταλαλιᾶς inter Cle-
mentis scripta memorat Eusebius H.
Eccl. 6, 13.

Ex Maximi Serm. 59. *περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ* p. 669. et Joann. Damasc. lib. 2. Parallel. c. 78. et Antonii Melissa lib. 1. Serm. 64. et lib. 2. Serm. 87.

Ὄχ ἢ τῶν πράξεων ἀποχὴ δικαιοὶ τὸν πιστὸν, ἀλλ' ἢ τῶν ἐννοιῶν
5 ἀγνεία καὶ εἰλικρίνεια.

Atque haec quidem in editis Clementis operibus non exstant: habetur autem simile aliquod dictum Stromat. 6. p. 791. ubi ait, οὐχ ὁ ἀπεχόμενος μόνον τῆς κακῆς πράξεως δίκαιος, ἐὰν μὴ προσεξεργάσῃται καὶ τὸ εὖ ποιεῖν. POTT.

10 FRAGMENTA ALIA EX ANTONII MELISSA.

Ex Antonii Melissa lib. 1. Serm. 17. "De poenitentia et confessione." (Gr. Serm. 179. p. 300.)

Μετάνοια τότε ἀμαρτήματος παντὸς γίνεται ἀπαλειπτική, ὅταν ἐπὶ
τῷ γενομένῳ ψυχῆς σφάλματι ἀναβολὴν μὴ δέξηται, μηδὲ παρα-
15 πέμψῃ τὸ πάθος εἰς χρονικὸν διάστημα· οὕτω γὰρ οὐχ ἔξει κατα-
λείψαι ἔχνος ἐν ἡμῖν τὸ κακόν, ἅτε ἅμα τῷ ἐπιβῆναι ἀποσπασθὲν
δίκην φυτοῦ ἀρτισυστάτου.

"Ὡσπερ οἱ λεγόμενοι καρκίνοι εὐεπιχείρητοι τυγχάνουσιν διὰ τὸ
ποτὲ μὲν πρόσω βαίνειν, ποτὲ δὲ ὀπισθεν, οὕτως καὶ ψυχὴ ποτὲ μὲν
20 γελῶσα, ποτὲ δὲ πενθοῦσα, ποτὲ δὲ τρυφῶσα, οὐδὲν ὠφελῆσαι
δύναται.

Ὁ ποτὲ μὲν πενθῶν, ποτὲ δὲ τρυφῶν καὶ γελοιάζων, ὁμοίός ἐστι
τῷ μετὰ ἄρτου τὸν κύνα τῆς φιληδονίας λιθάζοντι, ὃς τῷ μὲν σχήματι
τοῦτου διώκει, τῷ δὲ πράγματι παρεδρεύειν τοῦτον προτρέπει.

25 Ex lib. 1. Serm. 51. "De laude." (Gr. Serm. 51. p. 77.)

Σοφῷ τινι τῶν κολάκων τινὲς ἐμακάριζον, ὃ δὲ φησι πρὸς αὐτούς·
εἰ μὲν τοῦ ἐπαινεῖν με παύσησθε, ἐκ τῆς ὑμῶν ὑποχωρήσεως μέγαν
εἶναι ἐμαντὸν νενόηκα· εἰ δὲ ἐπαινοῦντες οὐ παύσεσθε, ἐκ τοῦ ὑμῶν
ἐπαινοῦ τὴν ἐμαντοῦ ἀκαθαρσίαν στοχάζομαι.

30 Ἐπίπλαστος ἐπαινος ἀληθοῦς ἀτιμότερος ψόγου.

Ex lib. 2. Serm. 46. "De osoribus laborum et pigris." (Graec. Serm. 90. p. 151.)

Τοῖς ἀτόνοις καὶ ἀσθενικοῖς τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ.

Ex lib. 2. Serm. 55. "De proximo, quod ejus onera ferenda

sint, eique succurrendum, et quod amice reprehendere deceat, si quid indecenter egerit etc.” (Graec. Serm. 74. p. 128.)

Πιστὸς εἶ μάλα ὁ μετ’ ἐπιστήμης ἔλεγχος, ὅτε καὶ τελειοτάτη ἀπόδειξις εὐρίσκεται ἢ γνώσις τῶν κατεγνωσμένων.

5 Ex lib. 2. Serm. 74. “De superbis et inanis gloriae cupidis 1022 P. etc.” (Graec. Serm. 35. p. 52.)

Τῷ ὑψουμένῳ καὶ μεγαλυνομένῳ παραπέπηγεν ἀγχίστροφος ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν μεταβολὴ καὶ πτώσις, ὡς ὁ θεὸς διδάσκει λόγος.

Ex lib. 2. Serm. 87. (Graec. Serm. 82. p. 141.)

10 Καὶ λόγος καθαρὸς καὶ βίος ἀκηλίδωτος θρόνου καὶ ναὸς ἐστὶν ἀληθινὸς τοῦ θεοῦ.

ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ.

Τῇ ἑαυτοῦ φωτοειδεῖ μορφῇ ὁ θεὸς ὡς ἐν σφραγίδι μεγίστη τὸν ἐν ὁμοιώματι ἄνθρωπον ἐνετυπώσατο, ὅπως ἂν πάντων ἄρχῃ καὶ κυριεύῃ 15 καὶ πάντα αὐτῷ δουλεύῃ. διὸ κρίνεται ὁ θεὸς εἶναι τὸ πᾶν αὐτὸν καὶ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα τὸν ἄνθρωπον. οὗτος ἀόρατος, ἡ δὲ αὐτοῦ εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος ὄρατός. ὁ οὖν ἐάν τις ποιήσῃται ἄνθρώπων, εἶτε ἀγαθὸν εἶτε κακὸν, εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρεται. διὸ ἡ ἐξ αὐτοῦ κρίσις πᾶσι κατ’ ἀξίαν ἀπονέμουσα παρελεύσεται· τὴν γὰρ αὐτοῦ μορφὴν ἐκδικεῖ.

FRAGMENTUM ΛΟΓΟΥ ΓΑΜΙΚΟΥ.

20

Ex Maximi Serm. 3. vol. 2. p. 538. ed Combef. “De pudicitia et castitate” et Joann. Damasc. Parall. sacr. 3, 27. vol. 2. p. 643. ed. Loq.

Παρθένων φθορὰ λέγεται οὐ μόνον πορνεία, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸ καιροῦ 25 ἔκδοσις, ὅταν, ὡς εἰπεῖν, ἄωρος ἐκδοθῇ τῷ ἀνδρὶ ἥτοι ἀφ’ ἑαυτῆς ἢ παρὰ τῶν γονέων.

3. Πιστὸς—κατεγνωσμένων] Gemina habentur Strom. 1. p. 421. POTT.

12—19. V. infra p. 509, 15.

14. ὅπως—κυριεύῃ] Legebatur πῶς—κυριεύει, κυριεύῃ apud Fabric.

15. “διὸ κρίνεται ὁ θεὸς—ὄρατός] Quid hoc sibi vult: Judicat Deus totum se et imaginem sui hominem esse? Adde quod integram periodum omiserit interpres. Sed antequam aliam versionem substituum, Grae-

cum textum sic emendo: Διὸ κρίνεται ὁ θεὸς εἶναι τύπον αὐτοῦ καὶ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα τὸν ἄνθρωπον, κ. τ. λ. Sic autem interpretor: Ideo judicat Deus typum seu simulacrum sui esse hominem: hic (Deus) invisibilis est, ejus autem imago, nempe homo, visibilis. CAPPERONN. Thesauri Canisiani vol. 1. p. 766.

17. ποιήσῃται] Vel ποιήσῃ, ita sane legitur. GRAB.

Haec a Maximo et Damasceno allegata cum in editis Clementis Alex. tractatibus non exstent, deperditi cujusdam libri partem constituisse certum est, et quidem Λόγου γαμικοῦ, uti colligo ex Paedag. 3, 8. ab initio p. 278. ubi Clemens scribit “ Quomodo oporteat quidem uxorem simul cum marito vivere, et de domus administratione, et usu famulorum, et quae ab ea seorsim fieri oporteat, et de tempore matrimonii (πρὸς δὲ καὶ τῆς ὥρας τοῦ γάμου), et de iis, quae mulieribus conveniunt, disseruimus in libro De nuptiis (ἐν τῷ γαμικῷ διέξιμεν λόγῳ).” POTT. Apud Maximum lemma praescriptum est “ Κλήμεντος,” cui apud Joannem Damasc. in codice Rupefucaldi male additum “ ἐκ τοῦ ἡ στρωμ.” In eodem codice legitur παρθένων φθορὰ γίνεται καὶ λέγεται, et in fine ἀφ’ ἐαυτῆς, ut apud Maximum, non ὑφ’ ἐαυτῆς, ut vulgo apud Joannem.

15 FRAGMENTA DIVERSORUM LIBRORUM.

Ex Maximi Serm. 11. p. 565. Joann. Damasc. lib. 2. Parallel. c. 70. et Antonii Melissa lib. 1. Serm. 52. (Graec. Lat. Serm. p. 72.) et cod. Barocc. 143. fol. 171. p. 1 et 2.

Νόσος φιλίας ἢ κολακεία.

20 Τὰς τῶν ἀρχόντων εὐπραγίας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄρχοντας αὐτοὺς εἰώθασι θεραπεύειν οἱ πλείστοι.

Haec duo dicta tanquam juncta et immediate se invicem consequentia repraesentantur [cum lemmate “ Κλήμεντος”] in novissima Maximi editione, sed distincta, licet ex eodem forte libro petita fuisse pateat ex Joanne Damasceno et Antonii Melissa. POTT. Apud Joannem Damasc. vol. 2. p. 715. ex Philone, οὐκ ἂν εἶποι τις ἐταῖρον τὸν κόλακα· νόσος γὰρ φιλίας ἢ κολακεία.

Ex Maximi Serm. 13. vol. 2. p. 574. et Antonii Melissa lib. 1.

30 Serm. 34. (Graec. Lat. Serm. 32. p. 45. et Serm. 33. p. 47.)

Ὀλιγοδείας μὲν ἐρασταί, πολυτέλειαν δὲ ὡς ψυχῆς καὶ σώματος νόσον ἐκτρεπόμενοι.

Ἡ τῶν ἀναγκαίων κτήσις καὶ χρῆσις οὐ τὴν ποιότητα βλαβεράν ἔχει, ἀλλὰ τὴν παρὰ τὸ μέτρον ποσότητα.

35 Ἄγαθὸν ἀναγκαῖον ἢ ὀλιγοσιτία.

Priora duo dicta Combefisius in Indice auctorum in Excerptis Maximi citatorum p. 731. Clementi Rom. ascripsit perperam,

sicuti contra Clementi Alexandrino male attribuit quod a Maximo Serm. 49. p. 650. allegatur, siquidem hoc est Clementis Romani, uti in Spicilegio Patrum sec. 1. p. 269 seq. monui. GRAB. Postrema Ἀγαθὸν—ὀλιγοσιτία non leguntur apud Maximum.

5 Ex Maximi Serm. 52. p. 654. et Antonii Melissa lib. 1. 1023 P. Serm. 54.

Μνήμη θανάτου ἐναργῆς περιέκοψε βρώματα, βρωμάτων δὲ ἐν ταπεινώσει κοπέτων συνεξεκόπησαν πάθη.

Hoc dictum in Latina Maximi editione vol. 5. Bibl. M. 10 Patrum non exstat. Sed si Clementis Alexandrini est, ex libro De continentia petitum videtur. POTT.

Ex Maximi Serm. 55. p. 661.

Μάλιστα πάντων Χριστιανοῖς οὐκ ἐφίεται τὸ πρὸς βίαν ἐπανορθοῦν τὰ τῶν ἁμαρτημάτων πταίσματα. οὐ γὰρ τοὺς ἀνάγκη τῆς κακίας 15 ἀπεχομένους, ἀλλὰ τοὺς προαιρέσει στεφανοῦ ὁ θεός.

Οὐ δυνατόν τινα ἀγαθὸν εἶναι βεβαίως, εἰ μὴ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν. ὁ γὰρ ὑφ' ἐτέρου ἀνάγκης ἀγαθὸς γινόμενος οὐκ ἀγαθὸς, ὅτι μὴ ἰδίᾳ προαιρέσει ἐστὶν ὃ ἐστίν. τὸ γὰρ ἐκάστου ἐλεύθερον ἀποτελεῖ τὸ ὄντως ἀγαθὸν καὶ δεικνύει τὸ ὄντως κακόν. ὅθεν διὰ τῶν ὑποθέσεων 20 τούτων ἐμηχανήσατο ὁ θεὸς φανερώσαι τὴν ἐκάστου διάθεσιν.

Ex Macarii Chrysocephali Catena in Lucam sub finem.

1017 P.

Ἄποση χορεία καὶ πανήγυρις ἐν οὐρανῷ γίνεται, εἴ τις ἐξόριος γέγονε καὶ φυγὰς τῆς ὑπὸ τῷ πατρὶ πολιτείας, ἀγρωῶν ὡς οἱ μακρύνοντες αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀπολοῦνται, εἰ τὴν δόσιν καὶ τὴν κτήσιν 25 καὶ τὴν κληρονομίαν τὴν πατρῶαν ἀνήλωσεν, εἴ τις ἐξέλειπεν ἢ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς δεδαπάνηται τοῖς ἔθνεσιν συνιτρέχοντος εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, εἶτα λιμώττων καὶ στερούμενος καὶ μηδ' ὦν οἱ χοῖροι σιτοῦνται πληρούμενος, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἀλλ' ὁ χρηστὸς πατὴρ οὐκ ἐπιμένει, ἕως ἂν ὁ παῖς 30 πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται· οὐδὲ γὰρ ἴσως δυνήσεται, πόθεν, οὐδὲ τολμήσει

22. Ἄποση χορεία] Perlegenda in commentario Graecorum praecipue Patrum in Lucam, utrum alterius forte sint auctoris. Solent enim scribae in nominibus apponendis hallucinari. GRAB. Qui haec ex cod. Barocc. 211. (in Coxii Catalogo vol. 1. p. 368.) descripsit.

23. πολιτείας] πολιτείαν hoc loco malim accipere pro vitae ratione et consuetudine quam pro civitate, eo siquidem sensu apud scriptores ecclesiasticos vox ista frequentissime usurpata comperitur: quin et ipsemet

contextus eandem interpretationem suadere videtur. Vide Suicerum in Thesaurο eccl. tom. 2. col. 795 seq., et Cangium in Glossar. Graec. tom. 2. col. 1194. POTT.

30. δυνήσεται πόθεν] Fortasse legendum, δυνήσεται ποτε. FABRIC. Qui haec fragmenta in Appendicem ad Hippolytum vol. 2. p. 66-70. recepit. Nihil mutandum. πόθεν interrogativum saepe sic mediae orationi interponitur. Sic iterum infra §. 4. p. 506, 10.

- μη ἴλω τυχῶν αὐτοῦ προσελθεῖν. διὸ βουλευθέντος μόνου εὐθὺς ἀρξαμένου πρῶτον ὀρμήσαντος, ἔτι μακρὰν ἀπέχοντος, ἐσπλαγχνίσθη καὶ ἐκδραμῶν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ τότε θαρρῶν ὁ παῖς ἐξομολογεῖται τὰ πεπραγμένα. διὰ ταῦτα
- 5 ὁ πατήρ αὐτῷ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τὴν ὀφειλομένην καὶ πρέπουσαν ἀποδίδωσι, τὴν στολὴν τὴν πρώτην ἐνδύων, τὴν ἀφθαρσίαν καὶ δακτύλιον σήμαντρον βασιλικὸν καὶ σφραγίδα θείαν, ἐκτύπωμα ἁγιάσματος, ἀποσφράγισμα δόξης, πίστωμα μαρτυρίας. ἐσφράγισε 1018 P
- 10 ὑπολύσασθαι κελεύεται ὁ τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβεβηκῶς, καὶ οἷα ὑποδεδέσθαι κωλύεται ὁ κηρύσσων τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀπεσταλμένος, ἀλλ' ἀτριβῆ καὶ εὐάρμοστα τῇ πρὸς οὐρανὸν διαβάσει, εὐπρεπῆ τε καὶ κοσμοῦντα τὴν ἐπουράνιον πορείαν, οἷα μήποτε ἄνιπτοι πόδες ὑποδύωνται, ἀλλ' οὓς ἂν νύφη ἡμῶν ὁ διδάσκαλος καὶ
- 15 ὁ κύριος. πολλὰ μὲν οὖν τὰ τῆς πονηρᾶς ψυχῆς ὑποδήματα, οἷς πεπέδηται καὶ συνέσφιγκται· σειραῖς γὰρ τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων ἕκαστος σφίγγεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόμνυται Ἐβραὰμ πρὸς τὸν βασιλεία Σοδόμων, εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν ὧν, ὧν ἔνεκεν κοινωμένων καὶ φυρομένων
- 20 ἐπὶ γῆς ἀδικία πάντα καὶ πλεονεξία κατέχει τὸν βίον, ὡς διὰ τοῦ Ἄμωσ ἐλέγχει τὸν Ἰσραὴλ ὁ κύριος λέγων “ ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν, ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο ἀργυρίου δίκαιον καὶ πένητα ἔνεκεν ὑποδημάτων, τὰ πατοῦντα ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς.”
- 25 2. Ἐκελεῦται ὁ πατήρ ὑποδήματα τοὺς θεράποντας δοῦναι τῷ μετανόησαντι καὶ προσφυγόντι υἱῷ, οὐκ ἐπίπεδα οὐδὲ ἔλκοντα εἰς τὴν γῆν (βρίθει γὰρ τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα), ἀλλὰ μετέωρα καὶ ἀνωφόρα καὶ διαπορθμεύοντα πρὸς οὐρανὸν, οἷας ἐπιβάθρας καὶ ὀχήματος δέεται ὁ πρὸς τὸν πατέρα ποιησάμενος ἔνδοθεν.
- 30 πᾶσι γὰρ τούτοις πρότερον ἔξω καλὸς καλῶς κεκοσμημένος ἐπὶ τὴν ἔνδον εὐφροσύνην εἰσέρχεται· ἐξενέγκατε γὰρ εἶπε, προειπῶν τὸ, ἔτι δὲ αὐτοῦ ἀπέχοντος μακρὰν δραμῶν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον. ἐντεῦθεν γὰρ δεῖ τὴν παρασκευὴν πᾶσαν τὴν εἰς τοὺς γάμους εἰς οὓς ἐκλήθημεν εἰσόδου κατηρτίσθαι. ὁ μὲν οὖν ἔτοιμος γεγονῶς εἰσελθεῖν
- 35 ἐρεῖ “ αὐτὴ ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται ” ὁ δὲ ἀκαλλῆς καὶ δυσειδὴς ἀκούσεται “ ἑταῖρε, πῶς ὦδε εἰσήλθες μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ” ἡ δὲ

8. ἐσφράγισε—] Joann. iii. 33.

10. κελεύεται—] Exod. iii. 3.

11. ὁ κηρύσσων—] Matth. x. 10.

14. οὓς ἂν νύφη—] Joann. xiii. 8.

18. ἀπὸ σπαρτίου—] Genes. xiv. 23.

21. Ἄμωσ] ii. 6.

35. αὐτὴ ἡ χαρὰ—] Joann. iii. 29.

36. ἑταῖρε—] Matth. xxii. 12.

πλῶν καὶ λιπαρὰ τροφή καὶ τρυφή τῶν μακαρίων ἢ ἀμφιλαφῆς καὶ
 διαρκῆς, ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς θύεται, ὁ καὶ πάλιν ἀμνὸς λεγόμενος,
 οὐχ ἀπλῶς, ἵνα μὴ τις μικρὸν ὑπολάβῃ, ἀλλ' ὁ μέγας καὶ μέγιστος.
 οὐ μικρὸς γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ ἀμνὸς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου,
 5 ὁ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀχθεὶς, τὸ θῦμα τὸ μεμυλωμένον, οὐ
 κατὰ τὸν ἱερὸν νόμον πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ· πᾶς γὰρ ὁ ἀνακείμενος
 καὶ ἀνατεθειμένος τῷ κυρίῳ οὕτως εὐτραφῆς καὶ ὑπερηυξημένος
 ὡς εἰς πάντα χωρῆσαι καὶ ἀναδοθῆναι καὶ πληρῶσαι τοὺς ἐσθιοντας
 αὐτὸν, καὶ τοὺς ἐμφορουμένους αὐτοῦ, ὁ καὶ σὰρξ καὶ ἄρτος ὦν, καὶ
 10 ἀμφότερα ἑαυτὸν ὄντα διδοὺς ἡμῖν φαγεῖν. τοῖς μὲν οὖν προσιοῦσιν
 υἱοῖς ὁ πατὴρ τὸν μόσχον δίδωσι καὶ θύεται καὶ τρώγεται, τοὺς δὲ
 μὴ προσιόντας διώκει καὶ ἀποκηρύττει καὶ ἀλκιμώτατος ταῦρος εὐρί-
 σκεται. διὰ γὰρ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν λέλεκται περὶ αὐτοῦ
 ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτοῦ. ὄρᾳ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ προφήτης Ἀββακούμ
 15 κέρασ φοροῦντα, καὶ τὸν ἀμνυτήριον ἄδει τρόπον, κέρατα ἐν χερσὶν
 αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ τὸ σημεῖον δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ
 τὴν ἐξουσίαν ἐκατέρωθεν, μᾶλλον δὲ πανταχόθεν καὶ διὰ πάντων
 διήκοντα τὰ κέρατα. ἐνδυναμοῦνται δὲ οὕτως οἱ ἐσθιοντες, καὶ
 τοσαύτην ἰσχὺν ἐκ τῆς ζωτικῆς ἐν ἑαυτοῖς ἰσχύουσι τροφῆς ὥστ'
 20 αὐτοὶ καὶ κατ' ἐχθρῶν εἶναι καρτεροὶ καὶ μονονουχὶ τοῦ ταύρου
 κέρασιν ὀπλισμένοι, ὡς λέγει “ ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερα-
 τιοῦμεν.”

3. Εὐφροσύνη καὶ συνωδία καὶ χοροὶ, καὶ ὁ πρεσβύτερος ὁ πάρε-
 δρος ἀεὶ καὶ καταπειθῆς τῷ πατρὶ δυσχερῶς φέρη, μηδέποτε μὲν αὐτὸς
 25 ἐν ἀσωτίᾳ, μηδὲ ἐν διαχύσει γινόμενος, μεμακαρισμένον δὲ ὄρων
 τὸν ἐκδεδικημένον. παρακαλεῖ οὖν τοῦτον ὁ πατὴρ λέγων “ τέκνον,
 σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ” καὶ τίς μείζων εὐφροσύνη καὶ ἑορτὴ καὶ
 πανηγυρις τοῦ διὰ παντὸς συνεῖναι καὶ παρεστάναι καὶ λειτουργεῖν
 τῷ θεῷ; καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστι. μακάριος δὲ ὁ κληρονόμος τοῦ
 30 θεοῦ, ᾧ πατὴρ ἐκτήσατο· ὁ πιστὸς, οὐ πᾶς ἐστὶν ὁ κόσμος τῶν
 χρημάτων. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
 οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε. χρηστὲ πάτερ, ὁ ζωογονῶν τὰ πάντα,
 ὁ ἐγείρων τοὺς νεκρούς. καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη, μακάριος δὲ
 ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου καὶ ὃν ζητήσας εὐρίσκεις. μακάριοι ὦν
 35 ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὦν ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. ἀλλὰ τὸ
 μὲν μετανοεῖν ἐξ ἁμαρτημάτων ἀνθρώπινον, καὶ γινέσθω τοῦτο μεθ'

4. ὁ αἴρων—] Joann. i. 29.

6. πᾶν στέαρ—] Levit. iii. 16.

14. ὡς δόξα—] Num. xxiii. 22.

ib. Ἀββακούμ] iii. 4.

21. λέγει] Psalm. xliii. 6.

33. καὶ ἀπολωλὸς—] Psalm. lxiv. 5.

34. μακάριοι] Psalm. xxxi. 1.

ὑποστροφῆς ἀσχέτου· ὁ γὰρ μὴ οὕτως ἐνεδιδισθήσεται, ὅτι μὴ ἐξ ὅλης καρδίας, ἀλλ' ἐπισπεύδει. καὶ τὸ καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν θεὸν ἡμέτερον, καὶ πρὸς τοῦτ' ἀδιαλείπτως καὶ συντόμως ἐπειγόμεθα. δεῦτε γὰρ, λέγει, πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, 5 καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. καὶ τὸ δεῖσθαι καὶ τὸ ἐξομολογεῖσθαι μετὰ ταπεινοφροσύνης ἐκούσιον. διὸ ἐντέλλεται, λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς. ἐπὶ δὲ τούτοις τίνων τευξώμεθα καὶ τί ἐσόμεθα, οὐχ ἡμεῖς κριταί.

4. Οὕτως ἔχει καὶ ἀκριβῶς ἢ παραβολή· ἦκεν ὁ παῖς ὁ μετανοῶν 10 πρὸς τὸν εὐσπλαγχρον πατέρα, οὐ ταῦτα ἐλπίσας, πόθεν, τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ τὸν δακτύλιον καὶ τὰ ὑποδήματα, οὐδὲ γεύσασθαι τοῦ μόσχου τοῦ σιτευτοῦ, οὐδὲ μεθέξειν εὐφροσύνης, οὐδὲ συνωδίας καὶ χορῶν ἀπολαύσειν, ἀλλ' ἀγαπητὸν μὲν ἦν αὐτῷ τυχεῖν ὧν ἡξίου καθ' ἑαυτὸν· ποίησόν με, βεβούλευτο εἰπεῖν, ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. 15 τὴν δὲ φιλοφροσύνην ἰδὼν προῦπαντήσασαν τοῦ πατρὸς τοῦτο μὲν ἐσιώπησεν, εἶπε δὲ ἅ πρὸ τούτων ἐσκόπει· πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν 1019 P οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. ταῦτα δὲ αὐτῷ ἢ τε ταπεινοφροσύνη καὶ ἢ ἑαυτοῦ κατηγορία γέγονε τῆς δικαιώσεως καὶ τῆς δόξης αἴτια· δίκαιος γὰρ ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογία. οὕτω καὶ ὁ τελῶνης 20 ὑπὲρ τὸν Φαρισαῖον ἀπῆλθε δεδικαιωμένος. οὐτ' οὖν ἠπίστατο ὁ παῖς ὧν τεύξεται οὔτε δέξασθαι οὔτε χρῆσασθαι οὔτε ἀρμόσαι αὐτῷ τὰ δίδόμενα, ἐπεὶ μήτε τὴν στολὴν λαβῶν αὐτὸς ἐνεδύσατο, ἀλλ' ἐνδύσατε, φησὶν, αὐτόν. οὐ τὸν δακτύλιον αὐτὸς εἰς τὴν χεῖρα ἤνεγκεν, ἀλλ' οἱ κεκελευσμένοι, δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, 25 οὐδὲ ἑαυτὸν ὑπέδυσεν, ἀλλ' οἱ ἀκούσαντες “καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας.” καὶ ταῦτα ἦν ἴσως αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπιστα, καὶ ἀνέλπιστα πρὶν οὕτω γενέσθαι, ἀσπαστὰ δὲ καὶ θαυμαστὰ ἐν οἷς ἐδωρήθη γενόμενα.

5. Ταύτην τὴν ἔννοιαν ἢ παραβολὴ δείκνυσσι, τὴν δεδομένην ἐκάστῳ 30 τοῦ λογικοῦ γυμνασίαν. διὰ τοῦτο ὁ ἄσωτος εἰσάγεται, τῆς οὐσίας ἀπαιτῶν τὸν πατέρα τὸ μέρος, τουτέστι τῆς λογικῆς καταστάσεως. ἅπασιν γὰρ ἢ τοῦ λογικοῦ παραδέδοται κτήσις, εἷς τε τὴν τῶν καλῶν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀποχήν· ἀλλὰ τοῦτο παρὰ θεοῦ κεκοσμημένοι πολλοὶ κέχρηται τῇ γνώσει τῇ δεδομένη κακῶς πρὸς 35 πράξεων πονηρῶν ἀσωτίαν, καὶ κακῶς τοῦ λογικοῦ τὴν οὐσίαν κατ-

4. δεῦτε—] Matth. xi. 28.

6. ἐντέλλεται] Ies. xliii. 26.

9. Οὕτως—] Haec quae sequuntur, alterius procul dubio sunt auctoris, cuius nomen scriba in margine apponere neglexit. Nam nova sequitur

expositio parabolaе; eaque certe est auctoris Clemente recentioris, quia Novatum in fine refutat. GRAB.

10. πόθεν (ποτε Fabr.)] V. ad p. 503, 30.

αναλίσκουσιν, τὸ βλέμμα πρὸς αἰσχροὺς θεωρίας, τὴν γλῶσσαν εἰς βλασφήμους φωνὰς, τὴν ὄσφρησιν εἰς δυσώδεις ἡδονῶν ἀσελγείας, τὸ στόμα πρὸς χοιρώδη γαστριμαργίαν, τὰς χεῖρας πρὸς ἀρπαγὰς, τοὺς πόδας πρὸς δρόμον ἐπιβουλῶν, τοὺς λογισμοὺς πρὸς ἀσεβείας
 5 βουλὰς, τὴν γνώμην εἰς ῥαθυμίας ἐμφόρησιν, τὸν νοῦν εἰς κτηνώδη διαγωγὴν, οὐδὲν τῶν τῆς λογικῆς οὐσίας τηροῦσιν ἀσκόρπιστον. τὸν τοιοῦτον οὖν ὁ Χριστὸς ὡς λογικὸν ἐσκοτισμένον καὶ τὰ πρόποντα τῷ λόγῳ παρὰ τῆς φύσεως ἀπαιτοῦντα τῆς θείας διὰ τῆς παραβολῆς ὑποτίθεται, εἶτα παρὰ θεοῦ κομιζόμενον καὶ χρώμενον τοῖς δεδομένοις
 10 κακῶς, καὶ μάλιστα τῶν τοῦ βαπτίσματος ἡξιωμένων καλῶν, ὅθεν καὶ ἄσωτον ὀνομάζει. εἶτα μετὰ τὴν τῶν δεδομένων ἀπώλειαν καὶ πάλιν τὴν διὰ μετανοίας ἀνάκτησιν, τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν εἰς αὐτὸν γινομένην.

6. Ἐνεγκόντες γὰρ, φησὶ, τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ
 15 φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου ἄκρας οἰκειότητος ὄνομα καὶ μνηστικὸν τοῖς πιστοῖς δεδομένον, νεκρὸς ἦν καὶ ἀπολωλὼς, ἄκρας ἀλλοτριότητος ῥήσις. τί γὰρ ἀπολωλότος καὶ νεκροῦ τοῖς ζῶσιν ἀλλοτριώτερον; κεκτῆσθαι γὰρ οὐκέτι οὐδέτερον, ἀλλ' ἀπ' ἄκρας ἐκπεσῶν οἰκειότητος εἰς ἄκραν ἀλλοτριότητα, πρὸς ἄκραν ἐκ μετανοίας
 20 ἐπανήλθεν οἰκειότητα πάλιν. ἐνδύσατε γὰρ αὐτὸν, φησὶ, τὴν στολὴν τὴν πρώτην, ἣν εὐθὺς τετυχηκῶς τοῦ βαπτίσματος ἔσχε, τὴν δόξαν φημὶ τὴν τοῦ βαπτίσματος, τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν, τὴν τε τῶν ἄλλων ἀγαθῶν χορηγίαν, ἧς ἔτυχεν εὐθὺς τῆς κολυμβήθρας ἀψάμενος. καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τῆς τριᾶδος
 25 ἐνταῦθα τὸ αἰνίγμα· ἐκεῖνη γὰρ τοῖς πιστοῖς ἐνσφραγίζεται. καὶ ὑποδήσατε αὐτοῦ τοὺς πόδας εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, τὴν πρὸς τὰς καλὰς πράξεις ὁδορομίαν.

7. Ἄλλ' οὐς εὐρίσκει Χριστὸς ἀπολωλότας μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὴν εἰς βάπτισμα, τούτους ὁ θεομάχος Ναυάτος ἀπόλλυσι. μηδὲν τοῖνυν
 30 μηδὲ αὐτοὶ μετανοοῦντες λογίζόμεθα παιᾶσμα, φυλαττόμενοι τὸ πίπτειν, πεπτωκότες ἀναπηδῶμεν, καὶ δειλιῶντες τὴν πρόσκρουσιν μετὰ τὴν πρόσκρουσιν ἀπόγνωσιν φεύγωμεν ἐστηρίχθαι σπουδιᾶζοντες, κατενεχθέντες εἰς ἀνόρθωσιν σπεύδωμεν. πειθώμεθα πρὸς ἡμᾶς τῷ δεσπότην βοῶντι, δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς,
 35 κτησώμεθα τὴν τοῦ λόγου δωρεὰν πρὸς πράξεις ἐγνωμοσύνης. μάθωμεν ἐνταῦθα τὴν τῶν κακῶν ἀποχὴν, ἵνα ἐν τοῖς μέλλουσι μὴ μάθωμεν ἄκουτες. χρῆσώμεθα βίῳ πρὸς τὰ καλὰ γυμνασίῳ, πρὸς τὸ τῆς ἁμαρτίας παροξυνώμεθα μῖσος. βαθύν τινα τὸν τοῦ κτίστου περι-

φέρωμεν ἔρωτα, ὅλη πρὸς αὐτὸν κολληθῶμεν καρδίᾳ τὴν τοῦ λόγου μὴ κακῶς κατὰ τὴν ἄσωτον οὐσίαν καταναλώσωμεν. τὴν ἀποκειμένην ἐκεῖνην κτησώμεθα καύχησιν, ἣν ὁ Παῦλος ἐβόα καυχώμενος, τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; αὐτῷ πρέπει δόξα καὶ τιμὴ 5 σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Macarius Chrysocephalus Orat. 8. in Matth. "De baptismo Christi" c. 8. in cod. Barocc. 156. fol. 98. p. 2. haec Clementis Alexandrini allegat.

- 10 Οὐκ ἀνθρωπίνην οὖν ὁμοίωσιν ὁ παράκλητος ἐνταῦθα λαμβάνει, ἀλλὰ περιστερᾶς, ὅτι τὴν ἀφέλειαν καὶ τὸ πρᾶον τῆς νέας ἐπιφανείας τοῦ πνεύματος ἐβούλετο δεῖξαι τῷ τῆς περιστερᾶς ὁμοιώματι. ὁ μὲν γὰρ νόμος βαρὺς ἦν καὶ μαχαίρα κολάζων, ἣ δὲ χάρις ἰλαρὰ καὶ λόγῳ ῥυθμίζουσα πραότητος. ταῦτά τοι καὶ ὁ κύριος πρὸς τοὺς ἀποστόλους 15 εἰπόντας ἐν πυρὶ κολάσαι τοὺς μὴ δεξαμένους αὐτοὺς κατὰ τὸν Ἴλιαν οὐκ οἶδατε, φησὶ, ποίου πνεύματός ἐστε.

Primam periodum paullo aliter et accuratius citat idem 1020I

Macarius Orat. 7. in Lucam, cujus inscriptio est: εἰς παραμοιήν τῶν φωτῶν, c. 13. cod. Barocc. 211. hunc nempe in modum:

- 20 οὐκ ἀνθρωπίνην ὁμοίωσιν ἐνταῦθα τοῦ θεοῦ παρειληφότος, ἀλλὰ τὸ περιστερᾶς εἶδος, ὅτι τὴν ἀφέλειαν etc., ut supra, usque ad ὁμοιώματι. Atque hanc lectionem genuinam esse patet non modo ex Graeca catena in Lucam manuscripta in Biblioth. Vindobonensi Cod. 42. Theol. juxta ordinem Lambecii, ubi eodem modo legitur, 25 nisi quod pro ἀλλὰ τὸ περιστερᾶς εἶδος simpliciter sit ἀλλὰ τῆς περιστερᾶς, sed et ex Latine edita a Corderio Catena in Lucam cap. 3. num. 33., ubi haec Clementis ita sonant "Non hic hominis, sed columbae similitudinem deus assumpsit, quia volebat nova quadam apparitione spiritus per columbae similitudinem simplici- 30 tatem ac mansuetudinem declarare." Quam malam versionem Corderii ex superiori corrige et de cetero scito quod Macarius priori loco verba Clementis paullulum mutaverit, ut plena inciperet periodus. GRAB.

- Idem Macarius Orat. 13. in Matthaeum cap. 9. fol. 198. p. 1. 35 dieti codicis Barocciani haec Clementis Paedagogi allegat ad explicationem verborum Christi, quod ne unum quidem iota nec apex unus legis sit periturus.

Τάχα δὲ διὰ τοῦ ἰῶτα καὶ τῆς κεραίας ἡ δικαιοσύνη κέκραγεν

αὐτοῦ· ἐὰν ὀρθοὶ πρὸς με ἤκητε, καὶ γὰρ ὀρθὸς πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν πλάγιοι πορεύησθε, καὶ γὰρ πλάγιος, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. τὰς ἐπιπλήξεις τῶν ἁμαρτωλῶν πλαγίας αἰνιττόμενος ὁδοῦς· ἡ γὰρ εὐθεΐα καὶ κατὰ φύσιν, ἦν αἰνίττεται τὸ ἴδιον τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ἀγαθωσύνη
 5 αὐτοῦ, ἡ πρὸς τοὺς ἐξ ὑπακοῆς πεπιστευκότας ἀμετακίνητός τε καὶ ἀρρεπής. οὐ μὴ οὖν παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου οὔτε τὸ ἴδιον οὔτε ἡ κεραία, τουτέστιν οὔτε ἡ τοῖς εὐθέσι κατάλληλος ἐπαγγελία οὔτε ἡ τοῖς πλαγιάζουσιν ἠπειλημένη κόλασις. ἀγαθύνει γὰρ τοῖς εὐθέσι κύριος, τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάγει μετὰ τῶν
 10 ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. καὶ μετὰ ἀθώου ἀθώος ἐστι καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέφει καὶ τοῖς σκολιοῖς σκολιὰς ὁδοὺς ἀποστέλλει.

Horum verborum versionem, sed non per omnia rectam, dedit Corderius in Catena in Lucae cap. 16. num. 22. Quae in his orationibus fol. 302. et 358. p. 2. allegantur reperiuntur in Paedagogico Clementis 2, 10. et 3, 11. GRAB. Sequitur ap. Fabricium p. 71. excerptum quod Potterus supra posuit p. 501, 12-19.

FRAGMENTA POTTERO OMISSA.

Anastasius Sinaita Quaest. xcvi. p. 401.

Ὁ δὲ ἱερός καὶ ἀποστολικὸς διδάσκαλος Κλήμης ἐν τῷ περὶ προνοίας καὶ δικαιοκρισίας θεοῦ πρώτῳ λόγῳ τοιοῦτόν τι λέγει “Ὡσπερ
 20 δυνατὸν καὶ νῦν ἄνθρωπον πλάττειν ἀνθρώπους, κατὰ τὴν προτέραν τοῦ Ἀδάμ διάπλασιν, οὐκέτι οὕτω ποιεῖ διὰ τὸ ἅπαξ χαρίσασθαι τῷ ἀνθρώπῳ ἀνθρώπους γεννᾶν, εἰπὼν πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν τὸ
 “αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν.” οὕτω, φησὶ,
 25 τῇ παντεφουσῷ καὶ προνοητικῇ αὐτοῦ δυνάμει καὶ τὴν τῶν σωμάτων διάλυσιν καὶ τελετην, φυσικῇ τιμὴ ἀκολουθίᾳ καὶ τάξει, τῇ τῶν στοιχείων μεταβολῇ ἠκουόμησε γίνεσθαι. κατὰ τὴν οὐσιώδη αὐτοῦ θεογνωσίαν καὶ κατάληψιν.”

Joannes Veceus, patriarcha CP., De processione Spiritus sancti, apud Leonem Allatum Graec. orthod. vol. 1. p. 248.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς ἐν οἷς συνέθετο διαφόρους ἔροις, ὥστε παντὸς εὐσεβοῦς δόγματος προηγείσθαι αὐτοὺς τῷ βουλομένῳ θεολογίαν μετιέναι, ὀριζόμενος τί πνεῦμα, καὶ ποσαχῶς λέγεται πνεῦμα, φησὶ “πνεῦμα μὲν ἐστὶ λεπτὴ καὶ ἄυλος καὶ
 35 ἀσχημάτιστος ἐκπορευτικὴ ὑπαρξίς.”

Ex Nicephori CP. Antirrhethico adversus Iconoclastas. Edidit

Nicolaus le Nourry in Apparatu ad bibliothecam Patrum vol. 1.
p. 1334. A. B.

Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ Κατὰ Ἰουδαϊζόντων.

Σολομῶν ὁ τοῦ Δαβιδ παῖς, ἐν ταῖς Βασιλείαις ἐπιγραφόμεναις,
5 τὴν τοῦ ἀληθινοῦ νεὼ κατασκευῆν, συνεῖς οὐ μόνον ἐπουράνιον εἶναι
καὶ πνευματικὴν, ἤδη δὲ καὶ εἰς τὴν σάρκα διαφέρειν, ἣν ἐμελλεν
οἰκοδομεῖν ὁ τοῦ Δαβιδ υἱὸς τε καὶ κύριος, εἷς τε τὴν αὐτοῦ παρουσίαν,
ἔνθα καθιδρῦεσθαι καθάπερ τι ἄγαλμα ἔμψυχον διεγνώκει, εἷς τε
10 “εἰ ἀληθῶς ἄρα κατοικήσει θεὸς μετὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς;”
κατοικεῖ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς, σάρκα περιβαλλόμενος, καὶ μετὰ ἀνθρώπων
αὐτῷ κατοίκησις γίνεται ἐν τῇ κατὰ τοὺς δικαίους συνθέσει τε καὶ
ἁρμονίᾳ, νεὼν ἄγιον ἐργαζομένῳ τε καὶ ἀνιστάντι. γῆ γὰρ οἱ δίκαιοι,
τὴν γῆν ἔτι περικεύμενοι· καὶ γῆ, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος παραβαλλόμενοι
15 τοῦ κυρίου. ταῦτά τοι καὶ ὁ μακάριος Πέτρος οὐκ ὀκνεῖ λέγειν “καὶ
αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομείσθε, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα
ἄγιον, ἀνευέγκαι πνευματικὰς θυσίας τὰς προσδεκτὰς τῷ Θεῷ διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ.” ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος, ὃ κατὰ περιγραφὴν τόπον
ἔνθεον ἑαυτῷ καθιέρωσεν ἐπὶ γὰρ ὁ κύριος, “Λύσατε” εἶπε “τὸν
20 ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι, τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν ὁ ναὸς οὗτος ᾠκοδομήθη, καὶ
σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ
τοῦ σώματος αὐτοῦ.”

Ex codice chartaceo bibliothecae Parisinae 2431. ibid.
25 p. 1336. A.

Τοῦ ἀγνωτάτου καὶ μακαριωτάτου Κλήμεντος, πρεσβυτέρου Ἀλεξ-
ανδρείας, τοῦ Στρωματέως, ἐκ τοῦ περὶ προνοίας λόγου.

Τί θεός; θεός ἐστιν, ὡς καὶ ὁ κύριος λέγει, πνεῦμα. Πνεῦμα δὲ
ἐστὶ κυρίως οὐσία ἀσώματος καὶ ἀπερίγραπτος. Ἀσώματος δὲ ἐστὶν
30 ὁ μὴ συμπληροῦται σώματι, ἢ οὐ τὸ εἶναι οὐκ ἐστὶ κατὰ τὸ πλάτος,
μῆκος καὶ βάθος. ἀπερίγραπτον δὲ ἐστὶν οὐ τόπος, οὐδεὶς τόπος τὸ
κατὰ πάντα ἐν πᾶσιν, καὶ ἐν ἐκάστῳ ὅλον, καὶ ἐφ’ ἑαυτοῦ τὸ αὐτό.

4. Βασιλείαις] ii. 22, 27.

10. εἰ ἀληθῶς—] Reg. III viii. 27.

15. καὶ αὐτοῖ—] Petr. I ii. 5.

19. Λύσατε—] Joann. ii. 19-21.

28. ὁ κύριος λέγει] Joann. iv. 24.

31. ἀπερίγραπτον — τὸ αὐτό] Ex
Latina quidem versione hujus loci
nihil sensus exculpi potest: et miror
virum doctum ea in lucem emisisse,
quae nec ipse nec alius quispiam

valeat intelligere. Sed Graeca verba
facile sanari possunt, si legantur hoc
modo, ἀπερίγραπτόν ἐστι, οὐ τόπος
οὐδεὶς, τῷ κατὰ πάντα ἐν πᾶσιν καὶ ἐν
ἐκάστῳ ὅλον, καὶ ἐφ’ ἑαυτοῦ τὸ αὐτό.
Hoc est, Incircumscripturn est id,
cujus nullus est locus; eo quod se-
cundum omnia sit in omnibus et in
singulis totum, et in se ipso idem.
CAPPÉRONN. l. c.

Ex eodem codice post aliud fragmentum (quod vol. 2. p. 144. Op. S. Maximi exstat) haec subiiciuntur ibid. p. 1335. D.

Φύσις λέγεται παρὰ τὸ πεφυκέναι. πρώτη οὐσία ἐστὶ πᾶν καθ' ἑαυτοῦ ὑφειστός, οἶον λίθος οὐσία λέγεται. δευτέρα δὲ οὐσία αὐξητική, 5 καθὸ αὖξει καὶ φθίνει, τὸ φυτόν. τρίτη δὲ οὐσία ἔμφυχος, αἰσθητική, τὸ ζῶον, ὁ ἵππος. τετάρτη οὐσία ἔμφυχος, αἰσθητική, λογική, ἄνθρωπος· δι' ἃ καὶ ἕκαστος γέγονεν ὡς ὧν ἐκ πάντων, τὴν ψυχὴν ἔχων ἄλλον καὶ τὸν νοῦν θεοῦ εἰκόνα.

Apud Joannem Damascenum in sacris Parallel. vol. 2. p. 307.

10 Ὁ τοῦ ἀπαθοῦς θεοῦ φόβος ἀπαθής. φοβεῖται γάρ τις οὐ τὸν θεόν, ἀλλὰ τὸ ἀποπεσεῖν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ τοῦτο δεδιώς, τὸ τοῖς κακοῖς συμπεσεῖν, φοβεῖται καὶ δέδιεν τὰ κακά. ὁ δεδιώς δὲ τὸ πτώμα ἄφθαρτον ἑαυτὸν καὶ ἀπαθὴ εἶναι βούλεται.

Ibid. p. 341.

15 Νόμος ἔστω κατὰ τῶν σεμνὰ καὶ θεῖα οὐ σεμνῶς καὶ θεοπρεπῶς ὀρᾶν ἀξιούντων κόλασιν ἐπιφέρειν ἀορασίας.

Ibid. p. 657.

Καθόλου ὁ Χριστιανὸς ἐρημίας καὶ ἡσυχίας καὶ γαλήνης καὶ εἰρήνης οἰκεῖός ἐστιν.

20 Ea Catena in Pentateuchum Latine edita a Francisco Zephyro p. 146. (apud Potterum p. 1025.)

“Nomen illud mysticum quod vocant Tetragrammaton, quo tantum munebantur illi quibus adytum pervium erat, sonat Jehovah, quod interpretatur, “qui est et qui erit;” candelabrum 25 vero quod ad australem plagam astabat altaris, septem planetas referebat, qui meridianam regionem circumagi nobis videntur: cui terni utrinque rami consurgunt, quoniam sol quasi candelabrum mundi medius inter alios planetas divina sapientia libratus sua luce superiores lustrat et inferiores. Ad alteram partem 30 ipsius arae posita erat mensa, in qua panes proponebantur, quod ex ea parte coeli flatus nobis vitales et almi aspirant.”

Ex Crameri Catena Patrum in N. T. vol. 3. ad Act. 7, 24. 25.

Κλήμεντος Στρωματώως. Φασὶ δὲ οἱ μύσται λόγῳ μόνῳ ἀνελεῖν τὸν Αἰγύπτιον, ὡσπερ ἀμέλει ὕστερον ἐν ταῖς Πράξεσι φέρεται, 35 τοὺς νοσφισαμένους τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου καὶ ψευσαμένους, λόγῳ ἀποκτεῖναι.

Ibidem vol. 4. p. 291, ad Epistolae ad Romanos 8, 38.

Κλήμεντος. Ἡ ζωὴν, τὴν κατὰ τὸν παρόντα βίον· καὶ θάνατον

τὸν κατ' ἐπιφορὰν τῶν διωκόντων, ἀγγέλους τε καὶ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις, τὰ ἀποστολικά πνεύματα.

Ibidem p. 369, ad ejusdem Epistolae 10, 3.

Κλήμεντος. Καὶ μὴ γνόντες, μηδὲ ποιήσαντες τὸ βούλημα τοῦ νόμου, ὃ ὑπέλαβον αὐτοὶ, τοῦτο καὶ βούλεσθαι τὸν νόμον ᾤθησαν. καὶ οὐδ' ὡς προφητεύοντι τῷ νόμῳ ἐπίστευσαν, λόγῳ δὲ ψιλῷ καὶ φόβῳ, ἀλλ' οὐ διαθέσει καὶ πίστει ἠκολούθησαν.

Ibidem vol. 7. p. 286. ad Epist. ad Hebr. 1, 1. πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάσαι ὁ θεός.

10 Κλήμεντος. Ἐπειδὴ γε μὴν ὁ κύριος ἀπόστολος ὢν τοῦ παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς Ἑβραίους, διὰ μετριότητα ὁ Παῦλος οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν Ἑβραίων ἀπόστολον, διὰ τὴν πρὸς τὸν κύριον τιμὴν, διὰ τε τῶν ἔθνῶν εἶναι κήρυξ καὶ ἀπόστολος, ἐκ περιουσίας δὲ ἐπιτεῖλαι καὶ τοῖς Ἑβραίοις.

EXCERPTA

EX C. SEGAARII ANNOTATIONIBUS

AD LIBRUM

QUIS DIVES SALVETUR.

(VOL. III. p. 380—423.)

P. 380, 1. 3. 'Ως ἐπὶ πολλῶ προσποιούμενοι χάρισσθαι τὰ ἀχάριστα] Dicit auctor sibi istos homines, qui divitibus encomiorum munera offerunt, jure merito videri habendos esse *adulatores et sordidos*. Nimirum gratificari se videri volunt, δωροφοροῦντες τοὺς ἐγκωμιστικοὺς λόγους: ut, quemadmodum solent assentatores, χαρίζονται τὰ ἀχάριστα, ea quorum nulla est gratia, quae ingrata sunt. Loquendi hoc genus Graecis Latinisque frequens. Proxime accedit Euripidis χάρις ἀχάριστος Phoen. 1745. pro quo crebrum est χάρις ἄχαρις. ἐπὶ πολλῶ significat, ea velut lege, ut majus inde emolumentum obtineant. Ita ἐπὶ πολλῶ Dio Cassius 55, 6. 68, 12. ἐπὶ μεγάλῳ μισθῶ § 29. Clemens, ut p. 871. 16. ἐπὶ λυπρῶ τῶ μισθῶ.

380, 9. καὶ τὸ κεφάλαιον] *Et quod praecipuum est*. Sic infra § 42. [p. 420, 12.] ἐξῶλης καὶ τὸ κεφάλαιον ληστής.

380, 11. χαινώσαι τὰς ψυχὰς] Hoc est *stulta superbia inflare*.

380, 16. πῦρ ἐπὶ πῦρ μετοχετεύοντες] Hoc Platonis est: de quo dixit Potterus ad Paedag. 2. p. 178, 19. Paulo diversa ratione apud Stobaeum p. 443. dicitur πῦρ ἐπὶ πῦρ γενέσθαι. Quod autem addit τύφῳ τῶφον ἐπαντλοῦντες, hoc quoque proverbii speciem habet. Philostratus V. Apoll. 8, 7, p. 328. κακοῖς, φασίν, ἐπαντλοῦντες κακά. Hoc Artemidorus 1, 17. p. 20. dixit προσεπισωρεύειν κακά. Ita enim legendum pro προεπισωρεύειν. Verbum rarius reperias etiam in Arriani Epiet. 1, 2. p. 16. 2, 16. p. 258, 9.

380, 18. βαρεὶ φύσει φορτίον] In βαρεὶ φύσει subintelligitur φορτίον. Nimirum πλοῦτος natura sua est grave onus, sed hoc ipso gravius ὄγκος, de quo hic loquitur. Eleganter fortuna secunda βαρὺ τι φορτίον, quod pauci ferant, dicitur Diodoro 13, 30. ubi plura Wesselingius. Aurum et cetera, quae huc pertinent, sunt onus φύσει βαρὺ. Sic et Clemens p. 257, 25. iis, qui auri, purpurae, gemmarumque studio ducuntur,

nec mare Tyrium suffecerit, nec φόρτος ὁ ἀπ' Ἰνδῶν καὶ Αἰθιοπῶν. At hoc ita natura gravi onere gravius onus est ὄγκος, quem divitiis apponunt. Mire ludit in voce ὄγκος. Nimirum ὄγκος *mōles*, hinc et *onus*, quod eandem originem habet. Ad ὄγκον Hebr. 12, 1. hoc scholium ex Oecumenio legimus, τὸ βάρος τῶν βιωτικῶν πραγμάτων atque ita Graeci ὄγκον per βάρος ibi passim interpretantur. Vulg. interpr. etiam pondus. Io. Chrysost. Op. vol. 3. p. 407. B. de navigiis: ὅταν ὑπὲρ ὄγκον ἢ τὸ φορτίον, βαπτίζει τὸ σκάφος. Scripsit, nisi fallor, una voce ὑπέρογκον, quando onus est nimis grave, demergit cymbam. Scilicet ὑπέρογκα, ut monet Hemst. ad Lucian. vol. 1. p. 427. a Graecis proprie dicuntur quae molem magnitudinis enormem habent, quae immoderata sunt; atque hinc etiam quae sunt extraordinaria, quaeque hominum oculos ad se convertunt. Cum subjungit Clemens οὐ μᾶλλον ἐχρῆν ἀφαιρεῖν καὶ περικόπτειν ὡς σφαλεροῦ νοσήματος καὶ θανατηφόρου, fortasse respexit usum quem ὄγκος habet apud medicos, de quo monuit Alberti ad Hesych. s. v. ὄγκος.

P. 381, l. 7. . . τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς . . .] Lego καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς συγκατεργάζεσθαι.

381, 10. λέγω] Conjeci λόγῳ. Precibus accedit sermo, quo per gratiam salutiferi Iesu animi hominum sanantur et illuminantur. Pulchre autem hic jungit φωτίζειν et προσάγειν, ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας κτήσιν: cum enim interior mentis oculus illuminatur, ἀλήθειαν αὐτὴν ἐποπτεύομεν, καὶ τῶν ταύτης ρευμάτων μεταλαμβάνομεν, ut scribit Paedagogo 2. p. 219, 3. 4. De τῇ ἀληθείᾳ plura si velis, lege Praefat. Is. Casauboni ad Gregorii Nysseni epistolam ad Eustathiam cet.

381, 16. καὶ πολιτεία διαθέσεως—] Vitaeque institutum affectu probò et legi consonò, qui universa salvatoris amplectatur praecepta. Ita bene vertit Carioph. Est egregius Plutarchi locus Mor. p. 826 C. ubi vocabulum et varium usum exponit. Scriptores ecclesiastici institutum vitae πολιτείαν dicunt. Clemens infra § 40. ita πολλοῦ χρόνου πολιτείαν πονηρὰν dicit, multi temporis pravam vitam, pravos mores. Atque ita saepe. Vid. v. c. p. 268, 3. p. 431, 3. p. 867, 20. Nonnunquam tamen eximie de abstinentia et strictiore quadam disciplina adhibetur, ut monuit H. Vales. ad Euseb. H. E. 5, 13., ubi tamen cum minus feliciter pro πολιτεία legere πολιὰ, cum H. Venema in Instit. Hist. Eccl. vol. 3. p. 556. existimo. Ceterum sic et alii: vid. Is. Casaub. Exere. 1. ad Apparatum Annal. Baronii Num. 8. et imprimis quae pluribus de usu hujus vocis apud Patres scripsit idem ad Gregor. Nyss. Epist. ad Eustathiam p. 65 et seqq.

381, 23. διεκδύσεσαι] Respondet hoc verbo διελθεῖν, quod apud Matthaeum legimus. Restant plures ejusmodi lectiones ex veteris ecclesiae doctorum scriptis colligendae, at non pro variantibus habendae, ubi sacrae scripturae verba memoriter modo laudant: quo in genere non raro peccatum.

P. 382, l. 2. τῆς ἐκεῖ ὁδοῦ] ὁδὸς dicitur de vita et morte, ut monuit Dorvill. in Charit. p. 522. Sed ὁδὸς ἐκεῖ pro ἐκείσε, est mors, cui opposita ἡ ἐνταῦθα ζωὴ, praesens haec vita. Aristippus apud Stobaeum p. 233, 40. dixit τὴν εἰς Ἄιδου ὁδόν. Sed Clemens his etiam imitatus est Platonem. Platoniorum formula erat ἐνθένδε ἐκείσε σίχασθαι, vel φέρεσθαι (ut in Plaedro p. 346 E.) Clementis ἡ ἐκεῖ vel ἐκείσε ὁδὸς est Platonis ἡ ἐκείσε πορεία. Hinc et Clementi p. 74, 3. mors ἡ ἐνθένδε

ἀπαλλαγῇ, quam Philo Jud. 669. dixit τὴν ἐνθένδε ἀποικίαν. Vide quae hic notavit Joan. Pearson in edit. Hieroclis Petr. Needham. Hinc et οἱ ἐκεῖ mortui. Isocr. in Plataico p. 308 B. εἴ τις ἄρα τοῖς ἐκεῖ φρόνησις ἐστι περὶ τῶν ἐνθάδε γυγνομένων.

382, 5. ὅπως τὸ ἀδύνατον ἐν ἀνθρώπῳ ἢ δυνατὸν γίνεται] ἐν ἀνθρώπῳ est pro παρὰ ἀνθρώπων, ut videmus § 21. init. Prima editio et Combefisiana habet ἢ δυνατὸν. Mutavit Fellus ἢ in θεῶ. Revocavi pristinam lectionem. Sensus est, quomodo hoc (τὸ pro τοῦτο) apud homines fieri possit vel non possit. Forte tamen pro τὸ hic malis τι, ut vertit Cariophylus; quomodo apud homines fieri possit aliquid aut non possit.

382, 10. ἐπὶ τῶν πλουσίων, καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ σωτήρος καὶ τῆς ἐπιφανοῦς σωτηρίας ἡσθημένων] Significat his verbis se loqui de divitibus, qui Christiana sacra essent amplexi, qui aquam salutarem ingressi et virtutem Domini ac praeclaram ejus salutem cognovissent et percipissent. Plutus ad Jovem apud Lucianum in Timone § 12. ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με, τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς. Sic et Clemens p. 882, 24. αἰσθεται τῆς δωρεᾶς ἧς ἔλαβεν. Hic § 20. ἡσθοντο τοῦ βάθους τῶν λόγων. P. 348, 9. dicit τὸν αἰσθόμενον τῆς μεγαλειότητος τοῦ λόγου, eum qui perspexit majestatem sermonis. Qui sacri lavaei vim cognoscunt, eos τοὺς ἡσθημένους τοῦ λουτροῦ vocat Gregor. Naz. vol. 1. p. 643 C. In hoc iterum libro § 34. est ὁ γεγευμένος τῆς ἀληθείας καὶ κατηξιομένος τῆς μεγάλης λυτρώσεως. In principio § 3. et 4. hos dicit πλουσίους κλητοὺς et ἀδελφοὺς. Nimirum hoc tempore non pauci fuerunt divites qui Christo nomen darent. Sub Commodio scribit Eusebius H. E. 5, 21. multos ex iis, qui in urbe Roma genere et opibus eminebant, simul cum universa domo et familia salutis consequendae caussa ad salutarem Dei sermonem accurrisse. At quamvis in universum singulare et ardens pietatis, charitatis, temperantiae et omnis virtutis etiamnum inter Christi sectatores vigeret studium, constat tamen fuisse qui turpissimam vitam degerent, et plures a severiore pietate paulatim descivisse.

382, 11. ἀμύητων restitui pro ἀνοήτων. Sic οἱ ἀμύητοι φιλοσοφίας apud Stobaeum p. 610, 46. Philo Jud. p. 169 D. οὐκ εἰδότες οὖν οἱ παιδείας ἀμύητοι διαφορὰς—πάντα διὰ πάντων συγχέουσι καὶ φέρουσι. ubi φύρουσι ex MS. Vat. restituit Mangey vol. 1. p. 206. Haud raro haec duo, συγχεῖν et φύρειν, jungit Philo, velut p. 206 A. 809 D. Ceterum nemo non intelligit τοὺς ἀμύητους τῆς ἀληθείας esse paganos, et universe omnes, qui coelestis doctrinae ignari et expertes sint: quorum divitum ergo hic rationem non habet Clemens.

382, 13. διακειμένους] Felli est additamentum. Possis et explere ἔχοντας, vel διατεθέντας, quod habet § 21. in fine. Isocr. Paneg. p. 74 E. πῶς ἂν διατεθείεν (ita legendum, ut edidit Morus) quomodo sese haberent, affecti essent.

382, 15. μήτε αὐτὸν πάλιν ὑποπίπτοντας αὐτοῖς] ὑποπίπτειν vertunt assentari; nec prorsus male: adulatoria humilitate se demittere, subjicere dicunt nonnunquam ὑποπίπτειν. Vide Heraldum Anim. ad Arnobium p. 20. et conf. Casaub. ad Theophr. Charact. c. 2. Ceterum ut μὴ καταθρασύνεσθαι αἰθαδῶς τῶν πλουσίων κλητῶν refertur ad φιλαδέλφως διακείσθαι, sic μὴ ὑποπίπτειν αὐτοῖς ad φιλαδέλφως διακείσθαι; nihil enim a veritatis studio magis alienum quam adulatio, quae et ipsa sit mendacium, ut docet Themistius 2. p. 110.

382, 16. πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐξαιρεῖν τῷ λόγῳ τὴν κενὴν ἀπόγνωσιν] Non

valde hoc tritum, αὐτῶν ἐξαιρεῖν τὴν ἀπόγνωσιν. Xenoph. Anab. 2, 5, 4. ὅπως ἐξέλουμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. add. et Dio Chrys. p. 532 B. Philostr. p. 531. Max. Tyr. or. 2. § 3.—τῷ λόγῳ Cariophyl. vertit *rationibus*, Combefisius *doctrinae radio*, Fellus ceterique *verbi praedicatione*. Possis et simpliciter vertere *oratione*; quo sensu hic § 4. init. Vix tamen dubito quin per τὸν λόγον Clemens hic significet sacram scripturam, et quod hic magis generatim dicit, sigillatim explicet addens, καὶ δηλοῦν μετὰ τῆς δεούσης ἐξηγήσεως τῶν λογίων τοῦ θεοῦ,—de quo insignis locus est apud Lucianum de morte Peregrini vol. 3. p. 336, 37. Nimirum veteris ecclesiae doctores solent sacras literas τὸν λόγον dicere. Loca aliorum hic adscribere nihil attinet. Clemens § 1. ὁ θεῖος λόγος, sed, ut hic, ὁ λόγος § 36. et deinde h. l. scribens αὐτὸν ὑποβαλέτω φέρων γυμνασῆ τῷ λόγῳ.

382, 20. εἶτ' ὑπὸ ταυμάσῳ] Corrigebam primum εἰς ὑποθημοσύνην. Hoc non longe abit a literarum vestigiis et sensum satis commodum praebet. ὑποθημοσύνη *admonitio*, *praecipio*. Hoc sensu hi scriptores plerumque quidem adhibent vocem ὑποθήκη, velut Clemens p. 159. ubi vid. Potterus, et p. 160. nonnunquam tamen etiam ὑποθημοσύνη. Ita p. 158. τὰς καθηκούσας πρὸς τὴν ὀρθὴν πολιτείαν ὑποθημοσύνας. Vid. et Index. Secundum praecleara Christi praeccepta vitam agere Justin. Mart. Apolog. prima p. 30, 1, 2. ed. Thirlb. dixit κατὰ τὰς τοῦ Χριστοῦ καλὰς ὑποθημοσύνας βιοῦν. Deinde autem emendavi, ὁπότεν μάθῳσι. Vis et cohaerentia sententiae haec est: εἶθ' ὁπότεν μάθῳσιν ὡς ἀδέες δεδίασι δέος καὶ—τότε καὶ προσδεκνύναι καὶ μυσταγωγεῖν, ὅπως—, deinde, ubi didicerint (intellexerint) *timere se ubi timendum non est*,—*tunc etiam insuper ostendere et erudire, vel instituere, ut dedit Carioph. μυσταγωγεῖν* pius est quam deκνύναι; nec male etiam vertunt *institutione catechetica docere*; nam ita crebro apud hos scriptores usurpatur. De hac conjectura verbulo monui in Animadvers. in Daniel. secundum LXX. p. 69; neque ejus etiam nunc poenitet.

382, 23. ἐλπίδος] ἐλπίς apud hos scriptores, Apostolum secutos, non raro est *res sperata*, vita aeterna. Clemens τὴν τῶν μελλόντων ἐλπίδων ἀπόληψιν p. 869. dixit pro τὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀπόληψιν. Ceterum ad rem quod attinet, quam praecipit Clemens, veram hic rationem consequendae salutis docet, sitam quippe in fiducia colloata in divina benevolentia per Christum quibusvis, gravioribus etiam, peccatoribus exposita, et in vita, (quod hinc sponte sua manat,) ad sanctissima Domini praeccepta conformata. Lege et sequentia.

P. 383, l. 11. μήτε τὴν ἀρχὴν ἑαυτὸν ἄθλων τοῦ σωτήρος ἐκκηρυσσέτω] Primo τὴν ἀρχὴν male, si a Carioph. discesseris, verterunt *primum*, cum procul dubio hoc loco sit *prorsus*. Saepè hac parte peccatum esse monuit Hemst. ad Luciani Nigr. p. 66. Ad § 2. exemplum jam in Stobaeo se nobis obtulit: aliud est in Dione Chrys. Or. 27. p. 288 C. Plura dabit praeter eos quos laudavit Taylor. ad Lysiam p. 161. et ad Demosth. vol. 3. p. 243. Secundo minus recte primus interpret in ἄθλων cogitavit de *certaminibus*, nec melius ceteri *certamina* et *praemia*, quae sola hic intelliguntur, conjunxerunt. Olim ἄθλον aequè ac ἄθλα *certamen* significabat; sed postea ἄθλον non amplius pro *certamine* positum, sed tantum pro *praemio certaminis*. Sic et Clemens p. 77. οὐ σμικρὸν ἡμῶν (sic certe legendum) τὸ ἄθλον ἀθανασία πρόκειται. Tertio, ut acumen, quod est in eo quod dicit ἑαυτὸν ἄθλον τοῦ σωτήρος ἐκκηρυσσέτω

percipiatur, observandum Clementem hic ob oculos habuisse usum, quem habet verbum κηρύττω et imprimis compositum ἀνακηρύττω, in renunciatione victoris voce praecouis. Utamur cum hoc: Thessalus medicus victoriam sibi contra Hippocratem arrogans dicitur Galeno in methodo therapeut. vol. 4. p. 35. 32. ἀνακηρυττόμενος αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ. Huic e diametro oppositum hoc Clementis ἑαυτὸν ἄθλων ἐκκηρύσσειν, de eo dictum qui tantum abest ut vitae coelestis praemia sibi tribuere ausit, ut ex adverso illa in spe non habeat, et se ipse ab iis repellat et excludat. Hoc ut maxime caveat divitem monet auctor, idque operam det ut fidem Christianam, quam professus est, constanter servet, omnemque spem et fiduciam non in se, sed in admirabili summaque Dei bonitate colloceat.

383, 14. ἀνάσκητος καὶ ἀναγώνιστος μέινας] Vox ἀναγώνιστος non admodum frequens. Suidas in v. Xenophontem laudavit, ejus mentem bene ibi exposuit Kusterus. Thucyd. 4, 92. ἀναγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίασι, ubi nihil mutandum.

383, 15. ἀκονιτὶ κἀνιδρωτὶ] Philo 1. p. 209 B. οὐκ ἀναιμωτὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀκονιτὶ κρατεῖν, non tantum sine sanguine, sed et sine pulvere vincere. Clemens de genuinis Christi sectatoribus p. 558, 9. νικῶντες ἐν τῇ πάλλῃ, οὐχὶ δὲ ἀκονιτὶ στεφανούμενοι. Quod ad rem conf. Clemens Romanus qui dicitur Epist. 2, 7. et verus Clemens Ep. 71, 7. cum nota Junii.

383, 16. αὐτὸν ὑποβαλέτω φέρων γυμναστῆ μὲν τῷ λόγῳ, ἀγωνοθέτῃ δὲ τῷ Χριστῷ] Plura hic observanda. Primo insignis significandi vis, quae est in participio φέρων, praeteriit interpretes, αὐτὸν ὑποβαλέτω φέρων vertentes *se tradat*, cum sit *se ultro, lubenti animo, tradat*: de quo vid. Heusterh. ad Lucian. vol. 1. p. 349. Conf. et Wessel. ad Diod. Sic. vol. 2. p. 587. Habe hic alia exempla ex Clemente, p. 481, 15. egregie de Noacho cura ac providentia divina ex communi clade servato: φέρων γὰρ αὐτὸν ἀνέθηκε τῷ θεῷ, *propenso enim animo et summo studio se Deo dedicavit*. Sic iterum de veteribus, qui ex lege vixerunt p. 494, 19. ὅλους αὐτοὺς φέροντες ἀνέθεσαν τῷ θεῷ. paulo aliter p. 40, 15. Ipsum illud quod hic habemus legitur apud Aeschinem contra Ctesiph. p. 66, 25. ἀδικήσας τὸν Φίλιππον, κάκειθεν ἀποδρὰς ὑπέβαλεν ἑαυτὸν φέρων Θηβαίους. Porro ad haec, γυμναστῆ μὲν τῷ λόγῳ, ἀγωνοθέτῃ δὲ τῷ Χριστῷ, conferamus duo auctoris loca, quorum prior est in Protiept. p. 77, 25. ubi eleganter, ἀποδουσίμενοι δ' οὖν περιφανεῶς ἐν τῷ τῆς ἀληθείας σταδίῳ γησιῶς ἀγωνιζόμεθα, βραβεύοντος μὲν τοῦ Λόγου τοῦ ἁγίου, ἀγωνοθετοῦντος δὲ τοῦ δεσπότου τῶν ὄλων: alter Strom. 1. p. 346, 22. ὁ γὰρ τοι Λόγος, καθάπερ τὸ κήρυγμα τὸ Ὀλυμπιάσι, καλεῖ μὲν τὸν βουλόμενον, στεφανοῖ δὲ τὸν δυνάμενον. Utrouque loco ὁ Λόγος est Christus Dei filius, prior loco est βραβεύων, qui praemium certaminis dat, posteriore qui coronat, quod eodem redit. Deus, pater universitatis rerum, est ἀγωνοθετῶν, sive ἀγωνοθέτης, certaminis arbiter, qui praest certamini. Hunc humano longe majorem honorem hoc loco tribuit Christo. ὁ Λόγος igitur aliud quid hic est. Rationem intelligit Cariophylus, quam certe non semel ita dicit Clemens: Combefisius jungit sermonem et rationem: Fellus ceterique *verbum* (quod idem erit ac *sermo*) et *rationem*. Sic etiam paulo ante, ut vidimus, ἄθλα vertebant certamina et praemia. Alterutrum procul dubio voluit Clemens, et, nisi fallor, ut jam monui, *verbum divinum*, sacram scripturam. Hanc non male γυμναστῆν dicit,

de quo plura dabit Perizon. ad Ael. V. H. 2, 6 : reddunt palaestrae magistrum : malim cum Plinio Natur. Hist. 23, 7. *exercitatorem* dicere, qui et, ut sequitur, partim cibum et potum, partim exercitamenta praebeat.

383, 21. *ἐπιείκεια, πραότης*—] Eximius de his virtutibus Philonis Jud. qui delectatur metaphoris ab Olympico certamine desumptis, locus est de Agricult. p. 204 E., ubi scribit eum agonem Olympicum jure tandem sacrum dici, non, quem Elei celebrent, ἀλλὰ τὸν περὶ κτήσεως τῶν θεῶν καὶ Ὀλυμπίων ὡς ἀληθῶς ἀρετῶν. Animum hic imprimis advertit illud Ὀλυμπίων.

383, 22. *ὅταν ἐσχάτη σάλπιγγι ὑποσημήνη τοῦ δρόμου καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐξόδου*] Vox quaedam hic intercidisse videtur. Legebam olim *τοῦ δρόμου τέλος* : (Apostolus Tim. 2, 4, 7. *τὸν δρόμον τετέλεκα*) sed duo obstant : primo cursoribus signum tuba dabatur auspicandi cursus causa, non quum cursum absolvissent : secundo *τῆς ἐντεῦθεν ἐξόδου* tum mutandum in *τὴν ἐντεῦθεν ἐξοδον*. Lego jam ὁ. ἐ. σ. ὑ. *τὸν τοῦ δρόμου καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐξόδου καιρὸν*, quod ob sequens *καθάπερ* a librario facile omitti potuit. Nimirum qui stadium ingressuri essent tempus suum, signo dato indicandum exspectare debebant. A. Seneca de Beneficiis 2, 25. cum dixerat eum, qui gratus futurus est, statim dum accepit, de reddendo cogitare, ita pergit, “Chrysippus quidem dicit illum velut in certamen cursus compositum et carceribus inclusum, opperiri debere suum tempus, ad quod velut dato signo prosiliat.” Jungit ita Clemens *τὸν δρόμον* et *τὴν ἐντεῦθεν ἐξοδον*, dicitque tempus utriusque, ultimae tubae clangore signum dante, patefactum iri. *ἐσχάτη σάλπιγξ* in mentem nobis revocat locum Apostoli Cor. 1, 15, 52. unde sumtum : conf. et Thess. 1, 4, 16. Forte hic existimes pro *ἐσχάτη σάλπιγγι* scripsisse Clementem *ἐσχάτη σάλπιγξ*, sed bene se habet *ἐσχάτη σάλπιγγι ὑποσημήνη*, subintellecto, qui proxime sequitur, ὁ ἀθλοθέτης, Jesus noster, Apostolo ὁ κύριος loco postremo : possis et *ὑποσημήνη* impersonaliter accipere ex more Hebraeo, ut *σαλπίζει* priore loco, et quomodo etiam Diod. Sic. vol. 1. p. 551, 46. *ὅταν σημήνη, cum signum datum est* : ubi notavit Wesseling. Verum loco utroque laud. tubae sonitus memoratur novissimo die ; hic signum est cursus et excessus e vita. Qua ratione haec inter se connexa sunt et apta ? Si ἡ ἐντεῦθεν ἐξοδος, cum vita, quam hic vivimus, sit stadium (ut hic *ἐκ σταδίου τοῦ βίου*), mors est, quomodo et passim apud hos imprimis scriptores, velut Io. Chrysost. Homil. 36. in Genesisin, ubi *ἀπόλυσις ἡ ἐντεῦθεν ἐξοδος καλεῖται*, quomodo et hic § 42. absolute ἡ ἐξοδος, existimandum esse videtur, Clementem ita scripsisse, quia singulis hominibus mors est velut dies postremus, et, ut significaret tanta pernicitate stadium esse percurrendum ut quanto celerius ad metam perveniat, paene instar Pluti Luciani vol. 1. p. 130, 41. seqq. Quo et pertinet egregius Virgilio locus Aen. 5, 315.

Haec ubi dicta, locum capiunt, signoque repente

Corripiunt spatia audito, limenque relinquunt,

Effusi nimbo similes : simul ultima signant :

hoc est, ut Servius exponit, intuentur, et notant ultima spatia, id est finem currendi aviditate vincendi. Diversum nonnihil est, sed elegans, quod habet Aristides vol. 1. p. 16. de perpetuis et cognatis inimiciis *ἵφ' ὧν καὶ οἶκοι καὶ πόλεις ἀνάστατοι γίγνονται πρὶν σάλπιγγος ἀκοῦσαι*. Enimvero cum plerique veterum in ea versarentur opinione, quorsum

et spectat illud § 40. *παρ' ἕκαστα βοᾷ τὸ τέλος πάντων*, non longe abesse iudicium novissimum, forte Clemens illum intelligit e vita excessum, de quo et locis laudatis Apostolus, qui, morte non interveniente, miranda mutatione absolvetur, et cursum, qui tum conficietur, ad vitam coelestem consequendam; qualem fere describit Philo in vita Mosis l. 3. sub finem: *ἤδη γὰρ ἀναλαμβάνόμενος, καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλβίδος ἐστὼς, ἴνα τὸν εἰς οὐρανὸν δρόμον διανή διυπτάμενος*. Post haec adscribe etiam egregium ejus locum in fine libri de Agricultura p. 213 D., ubi et notabilis rarius verbum *σταδιεύειν*.

383, 24. *νικηφόρος*] *ὠμολογημένος τῆς ἄνω πατριδος ἄξιος* est qui sine controversia coelesti patria dignus est, quem hoc praemio dignum non tantum renunciet iudex, sed et quem omnes hoc dignum esse existiment. Clemens p. 882, 24. *αἰσθεται (ἡσθητο) τῆς δωρεάς ἧς ἔλαβεν ἄξιος γενόμενος τοῦ τυχεῖν* conf. et Luc. 20, 35. et Apocal. 3, 4. Ipsae admirantur *κακοῦργοι δυνάμεις*, ut scribit Clemens Strom. 2. p. 487, 19., ubi et, ut hic, utitur voce *νικηφόρος*. Egregie ita de Christo in Protrept. p. 93, 38. *κάλλιστον θέαμα τῷ πατρὶ υἱὸς αἰδίου νικηφόρος*. Exstat ap. Spanh. de praestantia et usu Num. Antiq. Diss. 7. p. 408. numus Antiochi, eo nomine sexti, *Βασιλέως Ἀντιόχου θεοῦ ἐπιφανοῦς νικηφόρου*. De vero Deo Philo Jud. p. 198 E. *ἕμνον ἄδειν τῷ νικηφόρῳ καὶ καλλι-νίκῳ θεῷ*.

383, 25. *εἰς ἣν μετὰ στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἀγγελικῶν ἐπανέρχεται*] Ut de uno hic paulo ante numero multitudinis *στεφάνων τυχαίων, τῶν στεφάνων τῆς ἀφθαρτίας μεταλαβείν*, ita et hic. Eleganter Philo de migr. Abr. p. 392 D. illud Dei ad Jacobum patriarcham, *ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ*, allegorice exponens hoc modo, *γένουσί μοι ἀθλητῆς τέλειος, καὶ βραβείων καὶ στεφάνων ἡξιώθης, ἀγωνοθετοῦσης ἀρετῆς, καὶ προτεινοῦσης ἀθλά σοι τὰ νικητήρια*. Idem Leg. Alleg. 2. p. 74, 6. *ὅταν τελειωθῆς καὶ βραβείων καὶ στεφάνων ἀξιώθῃς*. Chrysost. Orat. 92. in S. Martyr. Julianum paulo post principium habet *τοὺς ἀποκειμένους αὐτῷ στεφάνους*: atque ita pluralem num. pro singulari, et vicissim, frequentissime poni pluribus praeter alios docuit Schrader. Anim. in Musaeum p. 130, 131. Scribit Clemens Strom. 7. p. 872. quemadmodum in gymniciis certaminibus, sic et in ecclesia esse *στεφάνους ἀνδρῶν τε καὶ παιδῶν*, hic praestantiorum intelligit coronam. Philo Legis Allegor. 3. p. 1107. *σποῦδασον στεφανωθῆναι, κατὰ τῆς τοῦς ἄλλους ἀπαντας νικώσης ἡδοῦης, καλὸν καὶ εὐκλεᾶ στέφανον, ὃν οὐδέμία πανήγυρις ἀνθρώπων ἐχώρησε*. Ceterum ut hic Clemens jungit *στεφάνους καὶ κηρύγματα*, sic et apud Philonem libr. de legat. ad Caium p. 998 E. legimus *στεφάνους μετὰ κηρυγμάτων λαμβάνειν*. Praeconis fuisse victorem *ἀνακηρύξαι* Arntz. ad Paneg. Vet. vol. 1. p. 207. praeter alios etiam monuit.

P. 384, l. 1. *Δοίη τοίνυν ἡμῖν ὁ σωτήρ*] Ita fere sacrarum literarum expositionem veteres, inprimis Clementis nostri discipulus et successor Origenes, ut monuit Jo. Pearson. in Vindie. Ignat. Patr. Apost. Coteler. vol. 1. p. 318 A.

384, 6. *λύει τὴν ἄγνοϊαν*] Est, tollit ignorantiam, ut Ael. V. H. 2, 13. de Socrate *ἴνα λύσῃ τὴν τῶν ξένων ἀπορίαν*.

384, 7. *ἄπερ ἡμᾶς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἄχρι νῦν διετάρασεν*] *ὑμᾶς Carioph.* Verum ut hic § 22. princeps ed. *ἀλλὰ μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς ἐπιταρασσέτω*, et Carioph. ibi nos, Combefisio praecunte, omnes posteriores loco quoque

ίμας. Hic nihil mutandum videbatur : est *ἀνακοίνωσις*, quae divinis et his etiam scriptoribus frequens, atque ad benevolentiam conciliandam valde hic erat opportuna. Per τὰ εὐαγγέλια, quamquam amplificata potestate, antiquis ecclesiae doctoribus, (v. c. Justino Mart. Apol. 1. p. 96, 40. ed. Thirlb.) universe etiam indicantur omnes commentarii sacri, hic proprie dicta Evangelia intelligit, Marci nempe, Matthaei et Lucae : conf. § 5.

384, 11. ἐκπορευομένη αὐτῷ εἰς ὁδὸν] Ita hunc contextum ex Marco laudat Clemens ut in haud paucis diversus abeat ab eo quem nos jam legimus. Male post πάντα ταῦτα ἐφύλαξα (ἐφύλαξάμην apud Evangel.) a librario omissum ἐκ νεότητός μου, quod auctor egregie urget § 8. Sed sunt hic quaedam quoque, quae in nullis, qui inspecti sunt, codicibus, reperiuntur, ut illud, εὐκολώτερον διὰ—κάμηλος εἰσελεύσεται, et deinde ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζωὴ ἔστω αἰώνιος : quaedam in paucis, velut in priore illo βελόνης pro ραφίδος de qua utraque voce vide Polluc. 10, 136 : add. Thom. M. v. βελόνη, et Hesyeh. v. ραφίς. Mitto variationes, quas hic habes v. 29., et ommissa verba v. 27. πάντα γὰρ δυνατὰ ἔστι παρὰ τῷ θεῷ. Verba πώλησον ὅσα ἔχεις, καὶ διάδος πτωχοῖς—καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι laudat Clemens in Paedag. 2. p. 198, 5. hoc modo : πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πτωχοῖς δός· καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι, ubi et breviter exponit, ut et Strom. 3. p. 537, 5. εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι, πωλήσας τὰ ὑπάρχοντα, δός πτωχοῖς : sic variat ; quin et pro his, εὐκολώτερον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς—argumento, in quo versatur, ista accommodans, habet Strom. 2. p. 440, 5. θάπτον κάμηλον διὰ τρυπήματος βελόνης διελεύσεσθαι ἢ πλούσιον φιλοσοφεῖν. Ita solet Clemens. Aliud exemplum reperies Paed. 1. p. 141, 12. Videmus hinc et ex pluribus aliis locis Clementem forte jam habuisse codicem interpolatum, certe memoriter saepe laudasse loca scripturae.

P. 385, l. 23. ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου] In mente hic habuit locum Marci 4, 10. Cohaerentia verborum docet quae sequuntur, τὰ νομιζόμενα ὑπ' αὐτοῦ διοῖχθαι τοῖς ἔσω,—referri ad haec τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρ.,—adeoque ἠπλώσθαι tantumdem esse ac διοῖχθαι, id est, *expōsita esse* : atque ita hi scriptores interdum ἀπλοῦν usurpant. Sic Clemens etiam vol. 1. p. 89, 40. ἀπλώσας δὲ ὁ Λόγος τὴν ἀλήθειαν ἔδειξε τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὕψος τῆς σωτηρίας. Rem si spectes, forte ita existimavit Clemens, ut hic scribit, quia quae aenigmatice, id est per parabolas, dicta sunt, audientem et legentem in rem praesentem adducunt.

385, 28. τὰ νομιζόμενα ὑπ' αὐτοῦ διοῖχθαι τοῖς ἔσω] Combefis. διανοῖχθαι, quod quidem magis usitatum, apud hos inprimis scriptores ; nec tamen διοῖχθαι ideo sed sede sua pellendum erat. Ita nimirum non tantum dicitur παρανοῖγειν, sed et παροῖγειν. Verum et ipsum διοῖγω abunde habet quo se tuateur. διογνῦσαι τὸ στόμα, os aperire, Athen. 9. p. 394 F. Philo Jud. p. 485 A. σὺ τὸ στόμα ἀπερραμμένον ἐξέλυσας, σὺ διοίξας. p. 491 E. οἱ δὲ κἄν ποτε τοὺς ὀφθαλμοὺς διοίξειαν. p. 360 A. ὥσπερ ἐκ βαθείας ὕπνου διανοίξας τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα. at MS. Medic. ibi διοίξας. Clemens quoque Strom. 5. p. 690, 19. ὁ νοῦς τὰ πνευματικὰ διορᾷ, διοιχθέντων τῶν τῆς διανοίας ἡμμάτων, qui et διοίξας dixit 2. p. 454, 39. διὰ τῆς τῶν γραφῶν παραθέσεώς τε καὶ διοίξεως, quod desuntum ex Act. Ap. 17, 3. διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν διανοίγον καὶ παρατιθέμενος,—quae verba primus recte intellexit et explicuit Hemst. ad Aristoph. Plut. p. 244. Porro διοίγειν et διανοίγειν ad imitationem

Hebraeorum hic et alibi (conf. Luc. 24, 32.) est *docere, explicare*.—Οἱ ἔσω, qui ante οἱ μαθηταί; οἱ ἔξω l. c. Marc. 4, 11. qui non erant Christi sectatores. Paulo Cor. 1, 5, 12. οἱ ἔσω sunt Christiani, οἱ ἔξω qui ad sanctissimam Christianorum societatem non pertinent. Pythagorae sectatores non initiatos praeceptoris sui mysteriis appellabant etiam τοὺς ἔξω. Veteris ecclesiae doctores pari ratione ita dicunt, qui ipsis alias ἀμήτοι. vid. v. c. Basil. M. vol. 1. p. 2 E: ita et Clemens p. 301, 29. Huc referuntur et τὰ ἔξωθεν p. 326, 30.

385, 30. ἤπouγε τὰ δόξαντα] Sententia huc redit, “Quandoquidem autem et illa, quae censentur ab ipso explanata suis, iisque, quos regni filios vocavit, majori adhuc indagatione opus habent, (ut jam dixerat), multo magis quae videntur probata simpliciter, quaeque proinde audientes non rogabant ut exponeret—non perfunctorie auribus sunt haurienda,” cet. De rebus triplicis generis a domino traditis hic loquitur auctor: de iis nempe, quas optimus magister discipulis suis exposuit; de iis, quas per parabolas docuit; tandem de iis, quae simpliciter protulit, et non explicuit. Jam prius genus dicit majori etiamnum consideratione indigere quam alterum; quod si ita sit, tertium certe genus postulare ut ad illud prae ceteris animum advertamus, in adyta ejus penetraturi.

P. 386, l. 4. διανοίας βάθος] Est profunditas mentis, sententiae: § 26. dixit βάθος λόγων: paulo ante τὴν ὑπερβολὴν τῆς φρονήσεως. Chrysost. vol. 3. p. 400 E. dixit ἀναπτύσσειν τὸ βάθος τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου. Agapetus in Ἐκθέσει κεφαλαίων παρανετικῶν No. 42. εἰς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἐάντων ἐμβάλλειν. Clemens hic paulo post eleganter καθίεναι τὸν νοῦν ἐπ’ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ σωτήρος καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀπόρητον. Basilium M. non dispari prorsus modo vol. 1. p. 2 A. τῆς βαθείας καρδίας τοῦ συγγραφέως (de Moyse sermo est) ἐφικέσθαι. Alio autem sensu βάθος γνώμης § 36.—ἐσκεπάσθαι θυμαστῶ ὑπερουρανίῳ διανοίας βίβει est, ut reddit Carioph., opertum habere admirabile ac supercoeleste profundum sensus. Dicit τὸ τέλος τῆς σωτηρίας, quia homini Christiano τέλος est aeterna salus, sempiterna salus, sempiterna in Deo requies, ut docet Clemens p. 160. Conf. et omnino p. 587, 15. διαφέρειν εἰς τὸ τέλος τῆς σωτηρίας est *conducere ad* s. f. quo sensu πρὸς magis in usu est: Aeschin. Socr. ita p. 48. ed. Horr. τὰ διαφέροντα πρὸς τὸν βίον. Clemens permutat: scribit p. 327, 14. τὰ μὴ συμβαλλόμενα (idem ac διαφέροντα) εἰς τέλος, sed p. 326, 32. τὰ οὐδὲν συμβαλλόμενα πρὸς τὸ τέλος. Verum orationem paulo impeditiorem reddit ille genitivus εἰς—διαφερόντων, ἐσκεπασμένων—: capi haec possunt, ut puto, pro genitivis qui dicuntur absolutis, ita ut sensus sit, “Cum et conducant ad totum ipsum salutis finem, et opertam habeant admirabilem ac supercoelestem altitudinem sensus.”

οὐκ ἐπιπολαίως δέχεσθαι ταῖς ἀκοαῖς προσήκεν] Quod hic scribit est quod Origenes vol. 1. p. 782 A. dicit ἀκοῦσαι τῆς βαθύτητος τῶν εὐαγγελίων. Pro προσήκεν quis forte existimet legendum προσήκει. Verum in hoc verborum genere imperfectum saepe ponitur pro praesenti. Sic Clemens προσήκεν p. 200, 36. 211, 37. 287, 6. 476, 7. 590, 31. 602, 13. atque ita hic καθήκεν § 13. init. προσήκεν etiam Basil. M. vol. 1. p. 2 A. et alias. Isocr. de se in fine Orat. de permutat. p. 346. βεβιωκῶς μέχρι ταυτησὶ τῆς ἡμέρας, ὡς περ προσήκε τοὺς εὐσεβεῖς καὶ θεοφιλεῖς τῶν ἀνθρώπων. Sic et Col. 3, 18. ὡς ἀνήκεν ἐν κυρίῳ. Plura si desideres,

adi Dorvill. Anim. in Charit. p. 669, 670. et Oudendorp. ad Thom. M. p. 920.

386, 7. *περὶ κεφαλαίων τῶν διδασκομένων δογμάτων*] Cum sententia auctoris conferas hic licet § 8, 9. et inprimis § 12. ut et auctor. Homil. 2. Clement. § 6—81. ubi nonnulla vitiose scripta leguntur, sed quae tanti non est hic emendatiora dare. *κεφάλαιον τῶν διδασκομένων δογμάτων* est *caput*, quod praecipuum est, *decretorum scholae ejus*, vita nempe aeterna, regnum coelorum. Deinde *ἀλήθεια* sine articulo, qui in praegressis et subsequentibus adest, ἡ ζῶη, ὁ διδάσκαλος, ὁ λόγος, ὁ τέλειος, ὁ ἀφθαρτος. Sic igitur Clemens et hic scripserit ἡ ἀλήθεια.

386, 16. *προεῖδε δὲ ὡς θεὸς καὶ ἂ μέλλει διερωτηθῆσθαι, καὶ ἂ μέλλει τις αὐτῷ ἀκοκρίνεσθαι*] Habemus hic luculentum Clementis testimonium de vera Christi divinitate, de quo in Excursu primo dicitur.

386, 21. *ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἀγαθὸν, καὶ πρῶτον καὶ μόνον ζωῆς αἰωνίου ταμίαν*] Conf. Novatianus de regula fidei c. 4. et quae notavit Jo. Jackson p. 32. ubi et unum et alterum Clementis locum laudat ex Paedagogo. Vix dubito quin et hic Platonem ob oculos habuerit Clemens. Socrates nimirum summum numen dicere solebat τὸ ἀγαθὸν et τὸν ἀγαθόν. Insignis in hanc rem inprimis est locus Platonis de Rep. 2. p. 430 C., ubi Homerum perstringens monet deum, qualis est, talem semper esse describendum, sive hoc fiat ἐν ἔπαισι, sive ἐν μέλεσι, sive ἐν τραγῳδίαι; tum nonnulla de deo praecepturus primo dicit, οὐκοῦν ἀγαθὸς ὁ γε θεὸς τῷ ὄντι τε καὶ λεκτέον οὕτω. Porro docet hinc effici deum non esse omnium caussam, sed bonorum tantum, neque adeo etiam ταμίαν ἀγαθῶν τε κακῶν τε. Homerus nempe Jovem dixerat bonorum non tantum, sed et malorum datorem II. 1, 528. atque etiam ταμίην πολέμοιο II. 4, 84. et 19, 224. Habemus hoc etiam loco illud ταμίαν: scribens autem πρῶτον καὶ μόνον ζωῆς αἰωνίου τ. Clemens forte etiam in mente habuit Joh. 17, 3. de quo mox §. seq.

386, 24. *τὸ μέγιστον καὶ κορυφαῖότατον τῶν πρὸς τὴν ζωὴν μαθημάτων*] Alibi dicit τὰ κύρια et τὰ κυριώτατα τῶν δογμάτων, velut Strom. 1. p. 327, 16. ubi vide not. Sunt nempe dogmata, quae veram salutem attingunt et sine quibus doctrina salutaris constare nequit; quemadmodum ita τὰ κυριώτατα μέρη τοῦ σώματος dicuntur eae corporis partes, sine quibus homini vita non durat, partes vitales, ut docuit Wessel. ad Dioid. Sic. 1, 55. et 58: (atque ita etiam legendum mihi videtur in Epist. Socrat. 32. p. 71. et Helioid. Aethiop. p. 379, 35.) Egregie Clemens etiam hic jam dixit τὸ μέγιστον καὶ κορυφαῖότατον τῶν πρὸς τὴν ζωὴν μαθημάτων.

386, 26. *γινῶναι τὸν θεὸν τὸν αἰώνιον καὶ δοτήρα αἰωνίου*] In his etiam ob oculos habet locum Joh. 17, 3. Cumulat hic quaecumque de Deo O. M. dici poterant, quod et solebant gentiles, inprimis Pythag. et Platon. philosophi, de deo, quem principem et summum statuebant, sermonem facientes: conf. Plato p. 326 E. 527 A. 529 C. et seqq. (add. auctor de mund. p. 33, 34. ed. Glasg.) Ut hic αἰωνίου δοτήρ, sic ἀγαθῶν δοτήρ deus Clementi dicitur 1. p. 304. ut dii apud Homerum δωτήρες εἰάν Odys. 8, 325. αἰώνιον καὶ πρῶτον deum egregie praedicarunt Max. Tyr. diss. 8. § 10. ubi, ὁ θεὸς—ὁ πρεσβύτερος μὲν ἡλίον, πρεσβύτερος δὲ οὐρανοῦ, κρείττων δὲ χρόνου καὶ αἰῶνος καὶ πάσης ῥεούσης φύσεως, et Aristid. vol. 1. p. 3. init. Jovem ὑπέρατον (quod hic sequitur) et παννύπτατον dixerunt etiam Graeci. V. Spanh. ad Callim. in Jov. 91. ubi praeter alia videbis eum etiam καθυπέρτερον dictum, quam vocem Hierocli red-

dendam puto apud Stobaeum p. 491, 12. pro καθάπεροντα, nisi forte malis καθυπερτεροῦντα. Sed hoc ἐν παρόδῳ: pergamus. Addit καὶ ἓνα καὶ ἀγαθὸν θεὸν κτήσασθαι διὰ γνώσεως καὶ καταλήψεως. Haec jungenda: contextus, quem exponit, habet, οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. Forte τὸν ante θεὸν excidit per antecedens ἀγαθόν. ἓνα καὶ ἀγαθὸν τὸν θεὸν κτήσασθαι διὰ γνώσεως καὶ καταλήψεως, est, ut opinor, deum tanquam unum et bonum ita mente cognitum habere et complecti ut certus sis eum vere talem esse. καταλήψις metaphorice dicitur de rebus quas sensibus corporis et inprimis mente comprehendimus. Rerum coelestium contemplationem ex locis sublimioribus institutam τὴν κατάληψιν τῶν μετεώρων dixit Philostratus Heroic. c. 9. p. 715. Clemens ut hic τὴν κατάληψιν τοῦ θεοῦ p. 162, 21. πείσμα τῆς ἀληθοῦς καταλήψεως p. 327, 35. conf. et p. 437, 8. Mox ἐπιστήμην θεοῦ dicit, ἣν ὀρίζονται φιλοσόφων παῖδες ἕξιν ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου, ut scribit p. 433, 15. vid. ibi not. Cicero κατάληψιν vocat *comprehensionem*, et ut Clemens γνώσιν καὶ κατάληψιν jungit, *cognitionem et comprehensionem*, Academ. 2, 10. et de Finibus 3, 15.

386, 29. ἐπιστήμη θεοῦ τοῦ ὄντως ὄντος, καὶ τὰ ὄντα, τουτέστι τὰ αἰώνια, δωρουμένου] Olim legebam ἐπιστήμη θεοῦ τοῦ ὄντως καὶ τὰ ὄντως ὄντα, τουτέστι τὰ αἰώνια δωρουμένου. Platonī ὁ ὦν saepe de deo dicitur, ut et, qui eum crebro imitatur, Philoni I. vid. v. e. p. 393 C. ubi ita τὸ τοῦ ὄντος κράτος, et p. 699 C. ἰκεσία τοῦ ὄντος. p. 367 B. loco insigni, monet patrem rerum universitatis ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς κυρίῳ ὀνόματι καλεῖσθαι τὸν ὄντα, atque hujus denominationis causam eum alibi tum p. 599 C, D. adfert. Convenit Suidas s. v. ὦν et Hesych. s. v. ὁ ὦν, ubi vid. not. Crebro ita etiam loquuntur veteris ecclesiae doctores, et inter hos quoque Clemens p. 810. coll. p. 140, 25. p. 420, 21. Nimirum plerique omnes sentiebant ut Damascenus, scribens de fide orthodoxa 1, 9. p. 14. δοκεῖ μὲν οὖν κυριώτερον πάντων τῶν ἐπὶ θεοῦ λεγομένων ὀνομάτων εἶναι ὁ ὦν. Dixerunt etiam τὸ ὦν, Philo pluribus locis, velut p. 252 B. p. 258 A. et loco, quem ex eo, quod non raro factum, expressit Clem. Strom. 2. p. 481. init., ut ibi recte Potterus. Porro Plato in Phaedro p. 345, 6. τὸ ὄντως ὦν et τὰ ὄντως ὄντα, et p. 346 A. ἡ ψυχὴ συμπορευθεῖσα θεῷ καὶ ὑπεριδοῦσα ἅ τὰ νῦν εἶναι φαιμέν καὶ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὄντως ὦν: qui locus inprimis animadverti meretur. Contra se hic ponit ἅ τὰ νῦν εἶναι φαιμέν et τὸ ὄντως ὦν. Nimirum Platonis sententia, quae sensibus subjiciuntur, sive haec inferioris mundi, tanquam quae in perpetuo sunt motu, vere non sunt: vere tantum sunt quae mens contemplatur, coelestia, aeterna. Atque ita et plures alii: ut Jamblichus de myster. p. 158; Porphyr. de vita Pythag. p. 45. multo plura, ut et τὰ ὄντως ἀγαθὰ, Hierocli in aureo carm., velut p. 198. 202. frequentatum. Verum quamvis haec ita sint, non tamen ideo mutandam esse vulgatam lectionem nunc existimem. Utrumque enim dicitur: non tantum ὁ ὦν sed et ὁ ὄντως ὦν, nec tantum τὰ ὄντως ὄντα, sed et τὰ ὄντα: conf. Valck. ad Xenoph. Mem. p. 243. Quod in Etym. M. p. 263. legitur s. v. Δεισιδαιμονία, ita ex parte pluribus habet Etym. MS. Trajectinum, καὶ παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται ὡς δέον δεδιέναι τοὺς θεοὺς αὐτῶν παρ' ἡμῶν δὲ τοῖς Χριστιανοῖς ἐπὶ τῆς ἀσεβείας. λέγεται τὸ δεισιδαιμονίας (male scriptum δισειδαιμονίας) ὄνομα. οὐ τοὺς δαίμονας γὰρ δεδιέναι χρὴ, ἀλλὰ τὸν ὄντως ὄντα κάκεινους μὲν μισεῖν ὡς ἐχθροὺς καὶ πολεμίους καὶ ἀσπόνδους (legitur ἀσπόνδου) ἀεὶ. Sic et saepe Clemens. vid. p. 19, 31. 20, 2. 88, 12. ubi

τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐποπτεύειν, et p. 169, 20. τῆς τοῦ ὄντως ὄντος ἀπληρώτου ἐμπύμπλασθαι θέας. add. p. 375, 7. et p. 571, 12. ubi ut hic ἡ τοῦ ὄντως ὄντος γνώσις θεοῦ. ita et Constit. Apost. 8, 12. p. 403. et auctor homil. Clement. tertiae bis § 7. Plato l. c. p. 345, 6. τὸ ὄντως ὄν et τὸ ὄν permutat: recurrit et ib. paulo post pari ratione—τὸ ὄν: atque ita et p. 346 B. τὰ ὄντα. Clemens τὰ ὄντα dicit quae vere sunt p. 6, 21. Et p. 90, 24. vera opinari est τὰ ὄντα δοξάζειν p. 341, 18. sed inprimis huc facit locus p. 239. ἀγροίετε τὸ ὄντως καλὸν καὶ τὸ ὄντως ἀγαθόν· καὶ ἀντὶ τῶν ὄντων τὰ δοκοῦντα παρὰ τοῖς ἀνόητοις σπουδάσετε. ubi τὰ ὄντα opponuntur τοῖς δοκοῦσι, et idem sunt atque τὸ ὄντως καλὸν καὶ ἀγαθόν.

386, 31. ἐξ οὗ καὶ τὸ εἶναι τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καὶ τὸ μείναι λαβεῖν] In prima editione margo pro μείναι ex conjectura praebet ἐκ τοῦ μὴ εἶναι. Rejicit hanc conjecturam Combesius, notans sensibilia a deo non tantum accipere ut sint, et ex nihilo accipere, sed et accipere, ut conserventur et incolumia sint, quod est μείναι. In ed. Felli notatur pro μείναι forte legendum esse μὴ εἶναι. Mihi primum pro μείναι legendum videbatur εἶ εἶναι: τὸ εἶναι et τὸ εἶ εἶναι non raro jungit Hierocles, ut docuit Needham p. 361. et 364. Verum deinde non μείναι, sed λαβεῖν corruptum esse censebam; pro μείναι λαβεῖν igitur legebam μείναι ἀβλαβῆ: quod certe sensum dat commodum et verum. Hierocles de universitatis rerum conditore ita p. 200. δι' ὄν τὸ εἶναι καὶ τὸ ζῆν τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει. At hic idem p. 14. in fine scribit deos esse immortales, τοὺς καὶ ἀπ' ἐκείνου (τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ) τὸ εἶναι καὶ τὸ εἶ εἶναι ἀμερίστως καὶ ἀτρέπτως λαμβάνοντας. Recte igitur dicitur λαβεῖν τὸ εἶναι καὶ τὸ μείναι ἀπὸ vel ἐκ τοῦ θεοῦ: porro ὑπάρχει cum infin. etiam significat *contingit, facultas est, licet*. Sic § 26. in fine ὑπάρχει μαθεῖν. Atque ita quidem nulla mutatione hic opus est: structura verborum est, ἐξ οὗ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει λαβεῖν τὸ εἶναι καὶ τὸ μείναι: sententia haec est, “Cui et cetera acceptum referre debent, quod existant, et existere perseverent.” Conf. hic § 27. Ceterum deum mundi esse fabricatorem omniumque rerum causam apud philosophos etiam frequens est; plura Hierocles l. c. p. 200. atque ita et alii. Veteres ecclesiae doctores ita passim. Unum tantum locum excito Justini in dial. cum Tryphone p. 743. ed. Thirlb. ubi, postquam dixisset philosophiam esse ἐπιστήμην τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἐπίγνωσιν, dicturus quid sit deus scribit, τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὁσαύτως αἰεὶ ἔχον, καὶ τοῦ εἶναι πᾶσι τοῖς ἄλλοις αἴτιον, τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ θεός: locus hic cum nostro paene convenit. Ceterum post haec scripta in mentem venit an illud μείναι hic non referendum sit ad opinionem Platonis non tantum, sed et vetustissimorum Graecorum, nihil ex rebus creatis perire, sed mutari dumtaxat, sive aliam formam assumere: de quo notavit Casaub. Exerc. contr. Baron. p. 63. seq.

P. 387, l. 3. Pro ἐξομοίωσις in principe edit. est ἐξομοίωσις, quod quidem linguae rationibus non repugnat: (rarum verbum ὁμοιάζειν reperitur Marc. 14, 70. et παρομοιάζειν Matth. 22, 27.) nunquam tamen legitur: quocirca ἐξομοίωσις praeoptavi. Dicit Clemens Strom. 4. p. 605, 17. inimicos et amicos dei esse appellatos τοὺς μὲν διὰ τὴν οἰκειώσιν, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν: pro *necessitudine, cognatione* Graecis magis in usu est οἰκειότης. Ut hic οἰκειώσις et ἐξομοίωσις, sic apud Porphyr. de abstin. 2, 46. juneta ὁμοιότης et οἰκειότης: inter se certe connexa sunt et apta ἐπίγνωσις τοῦ θεοῦ καὶ οἰκειώσις καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ ἐξομοίωσις. Clemens Paedag. 3, 1. init.: si quis se

ipsum norit, θεὸν εἴσεται· θεὸν δὲ εἰδὼς ἐξομοιωθήσεται θεῷ. Haec, inquit, μόνη ζωή: conferrī omnino merentur quae Clemens p. 113, 23. et seqq. et quae p. 499, 13. cum seqq. habet ex Platone. Legimus ibi inter alia principem philosophum perfectissimum bonum ponere in scientia boni et similitudine cum Deo. 5. p. 703, 20. scribit Platonem dixisse, τὸ τέλος τῆς φιλοσοφίας esse ὁμοίωσιν θεῷ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ παρεστήσαμεν Στρωματεῖ: respicit Strom. 2. p. 482, 12; verum ibi legimus eum εὐδαιμονίας τέλος ponere ὁμοίωσιν θεῷ: sed pro εὐδαιμονίας hic etiam scripsit Clemens φιλοσοφίας, quod et res ipsa docet et locus laudatus extra controversiam collocat: recte hoc vidit Mangey, et notavit ad Phil. Jud. vol. 1. p. 35. ubi similia. Quod autem hic praecedat, eundem in modum habet Basil. M. vol. 2. p. 113 E. θεοῦ ἄγνοια θανάτος ἐστὶ ψυχῆς.

387, 4. τῷ ζησομένῳ τὴν ὄντως ζωὴν] Quemadmodum τὰ ὄντως ἀγαθὰ et similia, ut ad praeced. §. vidimus, dixerunt, sic et τὴν ὄντως ζωὴν, *verè nominis vitam*, pro τῆς αἰωνίου ζωῆς. Tim. 1, 6, 19. plures codices, versiones et veteris ecclesiae doctores exhibent τῆς ὄντως ζωῆς, probante, nec immerito, Millio in Proleg. aliisque, quibus et consentit Colomesius in Obs. sacris p. 25.

387, 5. ὃν οὐδεὶς ἐπίγνωσκει, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ὃ ἂν ὁ υἱὸς ἀπκαλύψῃ] Paulum recedit a verbis Matth. 11, 27. memoriter, ut saepe alias, laudati: plenius legitur p. 425, 32. ubi etiam praecedat ὃ ἂν βούληται, quod est in textu. Saepius in eo est Clemens ut doceat optimi hoc esse servatoris, ut mentem nostram tenebris defossam collustret et efficiat ut deum rite cognoscamus: atque in hoc quidem argumento ibi etiam versatur. vid. et p. 86, 11. et p. 372, 20. Sed sunt duo imprimis loca egregia, quae et hic excito, ut simul levioribus maculis ea liberem: prior locus est p. 87, 88. ubi, post nonnulla praemissa, scribit, *χαρήσωμεν τὸ φῶς* (Christum), *ἵνα χαρήσωμεν τὸν θεόν. χαρήσωμεν τὸ φῶς, καὶ μαθητεύσωμεν τῷ κυρίῳ. τοῦτό τοι καὶ ἐπήγγελται τῷ πατρὶ “διηγῆσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμῆσῶ σε.”* Tum per prosopopeiam aliquem Christo respondentem eleganter inducit, *ὑμῆσῶ καὶ διηγῆσομαι τὸν πατέρα σου, τὸν θεόν· σώζει σου τὰ διηγήματα, παιδεύσει με ἢ ᾧδῆ, κ. τ. λ.* hic διηγῆσομαι vitiose scriptum διήγησάι μοι [ut nunc ex cod. legitur.] Alter locus est p. 3, 20. ubi pro Κατίωνος ante legendum videbatur Κηπίωνα. vid. Plutarch. de Musica p. 1132 C, D. nunc cum Alb. ad Hesych. s. v. Κατίων malim Κατίωνος vel Κηπίωνος. Nimirum Cepionem fuisse Terpandri discipulum p. 1133 C. indicat Plutarchus; et Pollux 4, 65. scribit νόμον Τερπάνδρειον καὶ Κατίωνα dictum esse ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἐρωμένου ab eodem (Terpandro) et deliciis ejus, i. e. discipulo, qui animo ipsius carus erat. Porro insignis in hanc rem locus est Clem. Rom. Ep. 1, 36. s. Polycarpus in precibus, quas, martyrii palmam exspectans deo allegabat, § 14. Epist. Eccl. Smyrn. dicit, κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ εὐλογητοῦ παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ πατήρ, δι’ οὗ τὴν περὶ σοῦ ἐπίγνωσιν εἰλήφαμεν.

387, 7. καὶ τὴν καινότητα τῆς χάριτος] In exponenda et celebranda hac nova gratia per Christum patefacta et parta multus est Clemens in Protept. p. 3, 6. et 7. Ignatius in Epist. ad Magnesios Judaismo opponit χάριν et καινότητα ἐλπίδος § 8. et 9.

387, 10. οὐκ ἴσα —] In his in mente habuit locum Apostoli Hebr.

3, 5, 6 : atque hic egregie indicat illud μέγεθος Servatoris, quod paulo ante dicebat, appellans ipsum τὸν γνήσιον υἱὸν, de quo alibi.

387, 13. πάσχει δι' ἡμᾶς ἀπὸ γενέσεως μέχρι τοῦ σημείου τὴν ἀνθρωπότητα διατρέχων] πάσχει δι' ἡμᾶς, praeceuntibus divis scriptoribus, velut Paulo Cor. 1, 8, 11. Cor. 2, 8, 9. Petro Ep. 1, 1, 20. Sic et Ignatius Ep. ad Smyrn. § 2. ταῦτα πάντα ἔπαθεν δι' ἡμᾶς, ἵνα σωθῶμεν, et in Ep. ad Polycarpum § 3. inter alia Christum dicit τὸν δι' ἡμᾶς παθητὸν, τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ἵπομείναντα, ad quem locum vid. Pearsonus.

387, 14. ἀνθρωπότητα] Vox ἀνθρωπότης apud Clementem frequenter obvia, duplici potissimum sensu : primo pro *humano genere*, p. 88, 23. 131, 9. 227, 17. 280, 10. quomodo et apud Latinos nonnunquam, maxime Patres, quos vocant, *humanitas* dicitur, ut *mortalitas* pro ipsis hominibus : vid. Elmenhorst. ad Minuc. Fel. p. 72. et Herald. Anim. ad Arnob. p. 11. deinde pro *humana natura*, *humanae naturae conditione*, ut p. 86, 9. 101, 41. 106, 33. 116, 23. 124, 9. 132, 7. 142, 33. 39. 147, 37. 150, 26, 32. 151, 42. 155, 12. 158, 3. 193, 19.

ἀπὸ γενέσεως μέχρι τοῦ σημείου] Cariophylus vertit *ab ortu usque ad crucem*, et ad v. σημείον in margine notat "F, σταυροῦ." Hanc emendationem recte rejicit Combefisius, sed minus recte σημείον interpretatur per *metam*. Τὸ σημείον apud veteris ecclesiae doctores *crucem Domini* crebrò notat. Vid. quae in Excursu secundo scripsi.

387, 15. τὰς νομίμους ἐντολάς] § 1. in fine etiam διάθεσις χρηστή καὶ νόμιμος : in Epistola Petri ad Jacobum vol. 1. p. 608. Patr. Apost. τὸ νόμιμον κήρυγμα, *doctrina legalis*, seu *legis*, cui opponitur διδασκαλία ἄνομος. τὰ νόμιμα leges, instituta : praeter alios Aristoteles scripsit βαρβαρικὰ νόμιμα, de quibus vid. Toup. Emend. in Suid. P. I. p. 4, 5. Obversabantur etiam haec Ciceroni de fin. bon. et mal. 5, 4. Atque ita quoque legerim in Clementis Romani Ep. 1. § 1. ἐν τοῖς νομίμοις τοῦ θεοῦ πορεύεσθαι pro vulg. ἐν τοῖς νόμοις, quod tamen non prorsus improbandum : conf. Dan. 9, 10.

387, 18. ἐπεὶ καὶ τί μέγα] Est insignis hic locus, cui geminus Philonis Judaei vol. 1. p. 238, 28. ὡς ἡδονῶν ἀπεχομένους πρεσβύτας εὐφρονῶν οὐκ ἂν τις ἀποδέξαιτο· ὅτι τὸ γῆρας ἢ μακρὰ καὶ ἀνάτος νόσος τοῦς τῶν ὀρέξεων ἐχάλασέ τε καὶ ἔλυσε τόνους. ἐπαίνου δ' ἂν ἀξιώσειε τοῦς ἡβῶντας, ὅτι φλεγουσῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμῆς, ὅμως σφεστηρίων ὀργάνων, τῶν κατὰ παιδείαν λόγων, εὐπορήσαντες, τὸν πολλὴν φλογμὸν, ἀλλὰ καὶ βρασμὸν τῶν παθῶν ἐπεκούφισαν. Illud σφεστηρίων hic certe mendosum est. Mangeius legit σχαστηρίων. Sed facilis et certa emendatio est σβεστηρίων. ὄργανα σβεστήρια sunt instrumenta, quae vim extinguendi habent, quorum usum praestant οἱ κατὰ παιδείαν λόγοι, tanquam quibus recte adhibitis ardor juvenilis et ebullientes passionēs sedantur. Verbum nempe σβέννυμι, cum compositis ἀποσβέννυμι, κατασβέννυμι, non raro inter alia usurpatur de compescendis vehementioribus animi affectibus. Libanius vol. 2. p. 555 D. σβέσαι τὴν ὄργην, et p. 628 B. σβέσαι τὸ μῖσος : item de aliis, ut apud Soph. in Ajace 1057. εἰ μὴ θεῶν τις τήνδε πείραν ἔσβεσεν, hoc periculum avertisset. Quod Philo dicit τὴν κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμὴν, Clementi hic est σκίρτημα νεότησιον et ὁ καύσων τῆς ἡλικίας, qui et p. 291, 21. dixit τὸ νεάζον τῆς ἐπιθυμίας. A Chrysost. vol. 12. p. 354 A. dicitur τὸ σφριγῶν καὶ ἀκμάζον τοῦ νέου. In schol. ad Aristoph. Plut. 88. legimus τὸ ἐξημμένον τῆς ἡλικίας, *ardor aetatis*.

Sic et Latini *fervere*, vid. Duker. ad Flor. 1, 26, 9., ubi pro *fervere*, paulo insolentiori metaphora dixit *fretum adolescentiae*.

387, 20. εἴ τις ἐν σκιρτήματι—παρέχεται φρόνημα πεπαιδωμένον καὶ πρεσβύτερον τοῦ χρόνου, θαυμαστός οὗτος ἀγωνιστής—καὶ τὴν γνώμην πολιώτερος] Sic et Pindarus Olymp. 4, 39. φύονται δὲ καὶ νέοις ἐν ἀνδράσι πολλοὶ θαμὰ, καὶ παρὰ τὸν ἀλικίας ἑοικότα χρόνον: et Pyth. 4, 501. κείνος γὰρ ἐν παισὶ νέος, ἐν δὲ βουλαῖς πρέσβυς ἐγκύρσας ἑκατονταετῆ βιοτῆ. Egregie hic convenit illud Gregorii Nazianzeni in Orat. funebri in laudem Basilii Magni vol. 1. p. 332 C. τίς μὲν ἦν οὕτω πολλὸς σύνεσσω, καὶ πρὸ τῆς πολιᾶς;

P. 388, l. 2. δικαιοσύνη] δικαιοσύνη hic est justitia quae in scholis dicitur legalis, et ζωὴ est vita aeterna, ut constat ex sequentibus. Egregium autem divinae Christi praestantiae testimonium est in his, αὐτὴν αἰτεῖ παρὰ τοῦ δοῦναι μόνου δυναμένου.

388, 5. ἐκ πίστεως εἰς πίστιν μετατάσσεται] De fide non semper eodem modo loquitur Clemens. Sic e. g. p. 458, 13. dicit, ἡ συγκατάθεσις οὐδὲν ἄλλο ἢ πίστις εἴη ἂν, et mox jungit συγκατάθεσις καὶ πίστις: fides ita est *ascensio theoretica* quae dicitur: atque haec est in nostra potestate, ut docebant nempe Platonicus et Stoicus: vid. p. 458, 8. 9. Numquam tamen fidem gratiae divinae adscribit, sigillatim fidem in Jesum Christum: sic v. e. p. 338, 33. χάρις δὲ ἡ πίστις. Videtur hic scripsisse χάριτος δὲ, δωρεὰ nempe, quod praecedit: lege sequentia, imprimis p. 339. verum et alibi universe fidem, quae timorem, spem et resipiscentiam cum continentia et tolerantia producit, hisque comitata ad charitatem et γνώσιν ducit, a deo procedere docet, p. 445, 21. seq. vid. et v. 10. Atque ib. v. 23. scribit, ἡ πρώτη πρὸς σωτηρίαν νεύσις, ἡ πίστις ἡμῶν ἀναφαίνεται. haec et est illa γενεσιᾷ αἴρεσις, quam dicit p. 495, 13. qua nimirum Deo nos totos devovimus et omni studio in eum legemque ejus praestandam ferimur: ita de veteribus, qui ex lege, ut ait, vixerunt p. 494, 19. τῷ γὰρ βουληθῆναι γενεσιᾶς φιλοσοφεῖν, ὅλους αὐτοὺς φέροντες, ἀνέθεσαν τῷ θεῷ, καὶ εἰς πίστιν ἐλογίσθησαν, αὐτὴν ἐλογίσθη? Jam ita pie accedere conantes, dicit p. 495, 15., excipiet suave jugum Domini, ἐκ πίστεως εἰς πίστιν ἐνὸς ἡνιόχου κατὰ προκοπὴν ἐλαύνοντος ἕκαστον ἡμῶν εἰς σωτηρίαν,—eodem auriga singulos nostrum, per profectum, a fide in fidem agente ad salutem. Sic intelligimus quid hic velit Clemens; nam geminum germanum est, et egregie hunc locum illustrat: lege et hic antegressa, et quae habet sequente articulo:—ἐκ πίστεως εἰς πίστιν petitum est ex Rom. 1, 17. quod paucis exponit p. 444, 41. scribens, ἐκ πίστεως εἰς πίστιν τὴν μίαν, τὴν ἐκ προφητείας εἰς εὐαγγέλιον τετελειωμένην: vide et quae praecedunt. Ceterum recte ἐκ π. εἰς π. μετατάσσεται. Dio Cass. vol. 1. p. 67. in fine μετατάσσει ἀπ' αὐτῶν, se a Romanis se jungere et ad alios transire.

388, 6. ὡς σφαλερῶς ἐν νόμῳ σαλεύων—μεθορμίζεται] Eleganter ἐν νόμῳ σαλεύων, spectans proprium verbi σαλεύειν usum de navitis, quae in anchoris fluctuant; de quo plura Cotelerius in Eccl. Gr. Monum. vol. 2. p. 684, 685. Bergl. ad Alciphron. p. 336. Venuste etiam εἰς τὸν σωτήρα μεθορμίζεται. Haud dissimile est illud Cyrilli contra Julian. 6. p. 206 B. τοὺς ἀπαίροντας μὲν ἀπάτης Ἑλληνικῆς, μεθορμίζομένους δὲ πρὸς ἀλήθειαν. Philo Judaeus in Abrahamo p. 353 A. μεθορμίζεται οὖν εἰς παιδείαν ἐξ ἀμαθίας: ubi male hoc mutat Mangeius (vol. 2. p. 4.) in μεθαρμόζεται.

388, 8. πάντα τὰ ἐκ νόμου μὴ πεπληρωκότα] § 10. πάντα τὰ τοῦ νόμου πληρώσας. τὰ τοῦ νόμου etiam Apostolus Rom. 2, 14.

388, 11. ὡς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὡς οὐ τέλεια πεπληρωκότα] Prius ὡς sine orationis detrimento abesse posset, non tamen propterea delendum : sic ὡς πρὸς ἐμὲ, *me quod attinet*, quod alibi πρὸς ἐμὲ, Lucian. in Tim. vol. 1. p. 115. ubi plura Jensus. add. et Bergl. ad Alciphron. p. 193. Clemens sic etiam § 31. ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἄνω μέγεθος αὐτῶν.

388, 14. ἄχρι παιδαγωγίας τινὸς μετὰ φόβου καὶ προπαιδείας ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ νομοθεσίαν τὴν ἄκραν καὶ χάριν, προχωροῦσα] Locus hic paulo est intricatior : quocirca et non una ratione verterunt. Cariophylus, *praeceptum quippe sanctum, usque ad tempus sub paedagogo durans cum timore et praevia institutione ad legislationem Jesu, quod caput est et gratiam continet.* Obscurius hoc : si bene intelligam, idem est ac *durans quamdiu paedagogia locum habebat* ; sic certe ἄχρι et μέχρι, licet rarius, eleganter usurpatur, de quo vid. Krebs. Obs. in N. T. ex Josepho p. 173. verum sic obstat τινὸς, παιδαγωγίας τινὸς, et sensus etiam est minus commodus. Combefisius reddit, *hactenus ut paedagogi cujusdam vice cum timore fungatur praeviaeque institutionis, ad summum legis Jesu verticem gratiamque procedens* : hanc versionem secuti sunt Fellus et Potterus, nisi quod hi pro *procedens* habent *viam sternens* : verum hoc potius est προσοδοποιεῖν : quo usus est Oecumenius explicans illud Apostoli Gal. 3, 24. ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν. προσοδοποιῶν δηλαδὴ, inquit, τῇ εἰς Χριστὸν πίστει : sic et Clemens p. 446, 32. praestat adeo *procedens, progrediens.* Sed illud *praeviaeque institutionis* minus apte cum antegressis cohaeret : structura verborum haec esse videtur ἡγ. ε. ἀ., προχωροῦσα ἄχρι παιδαγωγίας τινὸς, μετὰ φόβου καὶ προπαιδείας, ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰ. νομοθ. τὴν ἄκραν καὶ χάριν. recte προχωρεῖν ἄχρι παιδαγωγίας. προχωρεῖν μέχρι τραυμάτων ex Herodiano laudavit H. Stephan. in Thesaurο. In Maxim. Tyr. legimus p. 243. init. οἷς τὰ ἄλλα ἦν οὐ ταπεινά, οὐδὲ μέχρι γαστρὸς καὶ ἀφροδισίων ἦκοιτα. non sine causa, ut deinceps dicemus, addidit τινὸς. Sic Basil. M. vol. 1. p. 272 D. neminem ait, qui meminerit verborum Domini, negaturum esse συνείναι ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἄγγελον, οἷον παιδαγωγόν τινα καὶ νομέα τὴν ζωὴν διευθύνοντα.

388, 15. καὶ προπαιδείας equidem junxerim cum μετὰ φόβου. ita Clemens προπαιδεύειν non tantum de lege divina p. 484, 28. sed et p. 448, 28. et seq. scribit : quandoquidem Deo visum est utile esse ἐκ νόμου καὶ προφητῶν προπαιδεύεσθαι διὰ κυρίου. hinc ἀρχὴ σοφίας φόβος εἴρηται κυρίου, παρὰ κυρίου διὰ Μωσέως δοθεὶς τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ σκληροκαρδίοις : pro προπαιδείᾳ p. 415, 14. dicit προγυμνασία : ita ibi de Mose, φέυγει δὴ ἐντεῦθεν (ex Aegypto) καὶ ποιμαίνει πρόβατα προδιδασκόμενος εἰς ἡγεμονίαν ποιμενικῆν. ubi Potterus scribit absurdum esse προδιδάσκεσθαι εἰς ἡγεμονίαν ποιμενικῆν, atque adeo vel delendum ποιμενικῆν, vel aliter legendum. vide ibi. absurdum foret, si bene intelligo, cum ἡγεμονίαν ποιμενικῆν esset adject. et subst., sed ποιμενικῆ est ars pastoralis ; jam recte, ut puto, dicitur προδιδάσκεσθαι ποιμενικῆν, prius doceri, vel discere, artem pastorem ; (non igitur hic desideramus emendationem Mangeii ad Phil. Jud. vol. 2. p. 90. legentis ποιμενικῆ) atque id εἰς ἡγεμονίαν, ad imperium deinde gerendum, ad hoc adfirmandum. jam sequitur, προγυμνασία γὰρ βασιλείας τῷ μέλλοιτι τῆς ἡμερωτάτης τῶν ἀνθρώπων ἐπιστατεῖν ἀγέλης, ἢ ποιμενικῆ. Porro, ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰ. νομοθ. commode referas ad παιδαγωγίας. Clemens p. 130, 7. ὁ παιδαγωγὸς ἄγει τοὺς παῖδας ἐπὶ τὴν σωτήριον διάνταν. p. 304, 3.

παιδαγωγούντος ἐν θεῷ τοῦ Λόγου τὴν ἀνθρώπων ἀσθένειαν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὴν νόησιν. Sententia adeo hujus loci huc redit : mandatum enim legis sanctum est, "Eo usque progrediens, ut instar paedagogi cujusdam timorem incutiens praeviaque disciplina imbuens, ducat ad summam Jesu legislationem, gratia plenam." Ceterum mentem auctoris paulo diligentius explicabo Excursu tertio.

388, 22. τὸ αὐτεξούσιον] Quod Theologi Graeci τὸ αὐτεξούσιον, hoc Latini vulgo dixerunt *liberum arbitrium* ; Tertullianus de anima C. 21. dixit *liberam arbitrii potestatem*, ubi de gratia agit et de *libero arbitrio*. C. 22. repetit inter naturalia animae etiam esse libertatem arbitrii : ita jam hic τὸ αὐτεξούσιον dicit. Certe cum his Tertulliani conveniunt quae hic scribit Clemens. τῷ ἀνθρώπῳ ἦν ἡ αἴρεσις ὡς ελευθέρω· ἐπὶ θεῷ ἡ δόσις ὡς κυρία. δίδωσι δὲ βουλομένοις—. οὐ γὰρ ἀναγκάζει ὁ θεὸς—. atque ita et alibi Clemens et plerique veterum, qui ante Augustinum scripserunt. vid. vir doctus ad Nemesianum de nat. hom. p. 42. ubi magna horum copia. Nonnulla Clementis loca hic quidem imprimis notabo : p. 489, 38. legimus αἰτεῖσθε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, a Christo dictum, τοῖς ἐξ ἑαυτῶν ἐλέσθαι τὰ κάλλιστα δυναμένοις. p. 367, 368. dicit neminem coëgisse Achillem vel irasci vel non irasci, sed utrumque in ejus potestate fuisse positum : pergit et de diabolo haec scribens, ὁ δὲ διάβολος αὐτεξούσιος ὢν, καὶ μετανοῆσαι οἷός τε ἦν καὶ κλέψαι καὶ ὁ αἴτιος αὐτὸς τῆς κλοπῆς, οὐχ ὁ μὴ κωλύσας κύριος. porro monet nec laudes nec vituperationes nec honores nec poenas justas esse, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὀργῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίῳ τῆς κακίας οὕσης. lege ibi plura. p. 79, 26. dicit "Cui dicit Dominus, *vestrum est regnum coelorum?* ὑμῶν ἐστὶν, εἰν θελήσητε, τῶν πρὸς τὸν θεὸν τὴν προαίρεσιν ἐσχηκότων : ὑμῶν εἰν θελήσητε πιστεύειν μόνον—." Apposite ad hunc locum scribit p. 90, 31. ἅμα τῷ βουληθῆναι γνησίως τὸ σωθῆναι συντρέχει, ὁμοζυγούντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, προαιρέσεως καὶ ζωῆς ; et Jesum Dei verbum p. 116, 33. dicit τῆς προαιρέσεως τὸν παιδαγωγόν. p. 149, 31. observat multum et universum, quod ad pietatem attinet, differre τὸ ἐκούσιον καὶ κατὰ προαίρεσιν τοῦ κατὰ ἀνάγκην. plura Clementis talia dat Venema Hist. Eccles. vol. 3. p. 437, 438. Loca quaedam aliorum in Excursu quarto excitabo.

388, 23. ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἦν ἡ αἴρεσις—δίδωσι δὲ βουλομένοις.—οὐ γὰρ ἀναγκάζει ὁ θεὸς, βία γὰρ ἐχθρὸν θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ζητοῦσι πορίζει, καὶ τοῖς αἰτοῦσι παρέχει, τοῖς κρούουσιν ἀνοίγει] Priora ista ex iis quae laudavimus locis patent : add. Clemens Strom. 5. p. 467, 5. οὔτε γὰρ ἄνω προαιρέσεως τυχεῖν, (nimirum τῆς τελειώτητος τοῦ ἀγαθοῦ) οἷόν τε. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ πᾶν ἐπὶ τῇ γνώμῃ τῇ ἡμετέρα κείται· οἷον τὸ ἀποβησόμενον. Hoc locus Chrysostomi laudatus illuminat, qui et apprime hic consentanea habet vol. 6. p. 166 E., ubi de Christo : οὐ γὰρ βιάζεται, οὐδὲ ἀναγκάζει, καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας ἐποίησε, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα γίνεται—. porro p. 167 A. τοὺς μὲν ἀναλγήτους καὶ οὐκ ἐθέλοντας οὐκ ἀναγκάζει, οὐδὲ βιάζεται, τοὺς δὲ προαιρουμένους ἐπισπάται μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος. In postremis respexit ad locum Matth. 7, 7, 8.

P. 389, l. 1. τὸ ἐν τὸ μένον τὸ ἀγαθόν] Sic Cariophylus. Verum τὸ μένον mihi hic minus opportunum videtur : non enim hic agit auctor de ipsa salute, sed, quod deinceps dicit, de opere vitae, τῷ τῆς ζωῆς ἔργῳ. putem igitur Clementem scripsisse τὸ ὄντως ἀγαθόν, vel τὸ μόνον ἀγαθόν.

389, 5. ἐν τούτῳ πρᾶθῆναι τοῖς ὄλοις οὐ δεδύνηται Carioph. vertit *unum hoc perficere omnino non valuit*. in marg. notatur ἴσ. περατώσαι. Recte vidit Carioph. labem esse in πρᾶθῆναι: nec male censuit illam, quam expressit, esse auctoris mentem, qui in seqq. scribit, τὸ δὲ ἐν τῷ τῆς ζωῆς ἔργον ἀδύνατος καὶ ἀπρόθυμος καὶ ἀσθενὴς ἐκτελεῖν. quocirca et ego conjeci pro πρᾶθῆναι a Clemente scriptum fuisse πράττειν vel διαπράττειν. τοῖς ὄλοις pro *omnino* etiam alibi obvium. Sic apud Aesopum fab. 2. ἀμχανεῖν τοῖς ὄλοις, et apud Polyb. in Excerpt. Leg. 13. καταπλήξασθαι τοῖς ὄλοις. Arridet tamen quod deinde in mentem venit sibi que probari mihi etiam significavit Valcken., ἀποταγήναι τοῖς ὄλοις, *omnibus suis bonis valedicere*: ἀποτάγηναι accepto sensu medii pro ἀποτάξασθαι, quo usus Clemens § 14. scribens ἀποτάξασθαι πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν, καὶ πωλῆσαι πάντα τὰ ὑπάρχοντα. § 15. etiam legimus ἀποτακτέον οὐν τοῖς ὑπάρχουσιν τοῖς βλαβεροῖς. § 24. ἄφες, ῥίψον, μίσσησον, ἀπόταξαι, φύγε. Strom. 7. p. 880, 23. quoque est πᾶσιν ἀποτάξασθαι, *omnibus renunciare*. hinc et dicti inter Christianos ἀποτακτικοὶ, cum quibus Julianus suos Cynicos comparat p. 224 A. ita enim ibi legendum esse docuit Spanhem. in praefatione. In Paedagogo 1. p. 107, 28. veri servatoris alumni Clementi dicuntur κόσμῳ καὶ ἁμαρτίαις ἀποτεταγμένοι.

389, 13. ἀσχολουμένην πολλὰ] Potius legendum ἀσχολουμένην περὶ πολλὰ, ut paulo ante περὶ πολλὰ μὲν τοῦ οἴος τε ἦν ἀσχολεῖσθαι. Lucas 10, 40. ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο Μαρία περὶ πολλὴν διακονίαν. et 41. μεριμᾶς καὶ τυρβάξῃ περὶ πολλὰ.

389, 19. τῆς πολυπραγμοσύνης ἀφέμενον ἐν προστετηκέναι καὶ προσκαθέξασθαι τῇ χάριτι τοῦ ζῶντος αἰώνου προτιθέντες] Illud ἐν προστετηκέναι mihi persuadet in proximis hic ante Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν omissionem esse quod praebet locus Lucaneus hic laudatus ἐνὸς δὲ ἐστὶ χρεία. Egregie autem ἐν προστετηκέναι. sic Clemens p. 79, 24. προστετηκῶς ἡδοναῖς, et p. 253, 40. τὴν ἡμέραν κομωτικῇ προστετηκασί, *interdium arti ornandi adfixae sunt*. Plutarch. p. 600, 6. προστετηκέναι τοῖς ἀναροῖς, *aegritudini plane deditum esse*. Id. Chrys. vol. 11. p. 280 A. τί τοῖς ἀστάτοις προστετηκαμεν; et p. 297 D. τῷ παρόντι προστετηκέναι βίῳ.

P. 390, l. 3. τὰ δόγματα περὶ χρημάτων] *decreta, opiniones* de divitiis: ita Philo vol. 1. p. 91, 24. τὸ δόγμα, pro quo statim δόξαν dicit: atque ita et δόξα apud Porphyry. de Abst. Anim. p. 54. et alios recentiorum: ita enim non veteres. Epictetus Enchir. p. 22. τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα, ubi vid. Heyne.

390, 5. πτοίαν] πτοεῖσθαι, et πτοεῖσθαι περὶ τὶ etiam dicitur de eo, qui impotenti, velut attonitus, alicujus desiderio flagrat. ita Clemens saepius, p. 112, 24. βίος περὶ τὴν οἰνοφλυγίαν ἐπτοημένος. p. 220. extr. 237, 9. 258, 16. 261, 2. 280, 7. et quod hic apprime convenit, p. 257, 30. αἱ περὶ τὸν Πλούτον ἐπτοημένα. in hoc ipso lib. § 38. in bonam partem, περὶ τούτων (τὸν ἀδελφόν) ἐπτόηται, περὶ τούτων σωφρόνως μαίνεται. Jo. Chrysost. ita etiam dixit cum πρὸς vol. 8. p. 418. ubi οἱ παῖδες οἱ μικροὶ πρὸς τὰ εὐτελεῖ τῶν πραγμάτων ἐπτόηνται. Vocem autem πτοία hoc sensu habet Aelian. H. A. 10, 27. ubi de vacca, πτοίαν εἰς ἀφροδίσιαν ἰσχυρὰν ἔχει. Porro eadem fere significatione νοσεῖν cum περὶ aliquando etiam adhibetur. Clemens p. 491, 4. νοσοῦντες περὶ τὰ κοσμικὰ. et p. 261. ὡς μὴ τὸ θῆλυ μόνον νοσεῖν περὶ τὴν κενοσπουδίαν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδρας ζηλοῦν τὴν νόσον. Apostolus 1 Tim. 6, 4. τετύφωται, μηδὲν ἐπιστίμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ubi plura Wetstenius.

390, 7. τὸ τηράλλως ἀπορεῖν χρημάτων, μὴ ἐπὶ λόγῳ ζωῆς] Quid significet per τηράλλως ἀπορεῖν χρημάτων docet addens μὴ ἐπὶ λόγῳ ζωῆς, temere et sine ullo fructu opibus carere, ea ratione non carere, ut vitam sic consequaris. de voce τηράλλως, qua saepe usus etiam Dio Cassius, haud prokrita Bergl. ad Alciphr. p. 72, 73. notavit.

390, 8. οἱ μηδὲν ἔχοντες μηδαμῆ] Vehementiam significationi τοῦ μηδὲν addit μηδαμῆ. § 19. pariter μηδεὶς μηδαμῆ. sic et dicunt μηδαμῆ μηδαμῶς, et οὐδαμῆ οὐδαμῶς, quod non semel obvium apud Platonem. vid. Needham in Hieroclem. p. 449.

390, 12. ἀμηχανεῖν βίου] Rarius illud ἀμηχανεῖν βίου, victu carere necessario. Herodot. 1, 35. ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενός. Isocr. dixit p. 185 B. τῶν καθ' ἡμέραν ἐκάστην ἀναγκαίων σπανίζειν.

390, 15. ἡ πατρισίω] Fuisse perhibentur qui patriae suas opes largirentur. Certe ita de Democrito scribit Valer. Max. 8, 7. Ext. 4. "At Democritus, cum divitiis censi posset,—quo magis vacuo animo studiis literarum esset operaturus, parva admodum summa retenta, patrimonium suum patriae donavit." quamquam ab Aeliano fratribus hoc donasse dicitur V. H. 4, 20. conf. et Diog. Laert. 9, 35: de Cratete scribit autem Aelian. V. H. 3, 6. omnes emanasse ὅτι τῆς οὐσίας ἀπέστη τοῖς Θηβαίοις.

390, 18. Ἀναξαγόρα καὶ Δημόκριτοι καὶ Κράτητες] Legenda hic omnino sunt, quae praeter commentat. ad Diog. Laert. 2, 6. notavit Menagius vol. 2. p. 73. Egregie huc faciunt illa Tulli, ibi laudata, "Quid ergo, aut Homero ad delectationem animi ac voluptatem, aut cuiquam docto defuisse unquam arbitramur? Aut, ni ita s. res haberet, Anaxagoras, aut hic ipse Democritus, agros et patrimonia sua reliquissent? huic discendi quaerendique divinae delectationi toto se animo dedissent?" Origenes contra Celsum vol. 1. p. 418 D. paupertatem praestantiae Domini Jesu nihil obesse ex eo probat, quod magnus philosophorum numerus apud Graecos fuerit, qui sponte pauperem vitae conditionem eligerent, ex quibus quoque antestatur Democritum, Cratetem, Diogenem. Quemadmodum autem Ciceronis locus ostendit philosophos τῆς εἰς λόγους σχολῆς καὶ νεκρᾶς σοφίας ἔνεκεν, ut ait Clemens, divitias abdicasse, sic et Jo. Chrysostom. loco insigni, ubi in eo est ut gloriae conditionem ejusque vanitatem ob oculos ponat, docet plures hoc fecisse φήμης κενῆς καὶ κενοδοξίας ἔνεκεν, vol. 1. p. 346 B, C. Quibus, inquit, per paupertatem licuit magnam consequi gloriam, ii ditescere omnino non voluerunt, et magnam etiam auri vim sibi oblatam respuerunt. καὶ τούτους (scribit ad viduam juniorem) οὐ παρ' ἐμοῦ δέησι μαθεῖν, ἀλλ' ἀκριβέστερον ἡμῶν οἶδας αὐτῆ τὸν Ἐπαμινώνδαν, τὸν Σακράτην, τὸν Ἀριστείδην, τὸν Διογέτην, τὸν Κράτητα, τὸν μηλόβοτον ἀνέντα τὴν χώραν τὴν αὐτοῦ. de Cratete vid. ibi not. p. 854. de quo sigillatim hoc addit: cum caeteri, exorientem sibi ex divitiarum contentu gloriam animadvertentes, eas contemserint, οὗτος καὶ ἄπερ εἶχεν ἔρριψεν, videtur hoc eo spectare, quod Diogenis suasu pecuniam quam habebat in mare projecit: de quo conf. Hemsterhus. ad Lucian. p. 173, 174.

390, 19. τί οὖν ὡς καινὸν ἴδιον θεοῦ παραγγέλλει] Olim pro ἴδιον leggebam ἄξιον, quia in sequentibus habemus ἄξιον τοῦ σωτήρος τὸ διδάγμα. Verum jam nihil muto et signate dictum puto ἴδιον θεοῦ. ita § 10. ὁ τῶν ζῶντων ἴδιον ἐστίν. Sic et hic mox τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου p. 162, 16. atque ita saepius: planissime autem hic docet jam Clemens servatorem omnino

novum quid, et quod a notitia sapientissimorum hominum inter gentiles longissime remotum esset, tradidisse. per τοὺς προτέρους designat eos quos paulo ante dixerat non una de causa divitiis renuntiassse : deinde ἄλλοι sunt philosophi, velut Diogenes, aliique. Satis igitur mirari non possum Jo. Aug. Eberhardum in nova apologia p. 31. ed. vernac. scripssisse Justinum Mart. et Origenem non tautum, sed et Clementem Alexandr. adeo Platonem magistrum admiratos fuisse ut adseverare non dubitarent Jesum praestantissima quae dedit praecepta, a principe philosopho mutuatum esse ; atque ad hoc adfirmandum excitasse locum Augustini de doctr. Christ. 2, 43. qui vel plane contrarium docet : vid. Hipponensis Episcopi verba vol. 3. p. 28. edit. Bened. Sunt inter manus plura, ex nostro Clemente potissimum petita, loca, quae huc conducì possent, ex quibus constat plerosque veterum ecclesiae doctorum in ea ex adverso versatos fuisse opinione, philosophos, quae praeclara habent, ab Hebraeis hausisse, nimis hic etiam aliquando sibi indulgentes, et in antiquis auctoribus multa videntes, (quod de Clemente inprimis verissime scripsit Moshemius ad R. Cudworthi syst. intell. p. 427, 6.) quae praeter eos nemo facile viderit : verum haec jam omitto, ut huic observationi modum faciam. Hoc tamen haud praetermittendum, non Clementem certe aliosque eximios ecclesiae antistites, sed Celsum et plures hujus generis religionis Christianae hostes statuissse a Jesu nostro nihil quod ipsi proprium esset prolatum esse, sed eximia quaevis a philosophis, Platone potissimum, ducta, quin et melius haec ab iis dicta : lege sis quae scripsit Origenes contra Celsum vol. 1. p. 641. et conf. p. 323 B. 735, 736. Longe autem hinc diversum est quod praeter alios Origenes inprimis doctrinam Christianam ex libris gentiliū affirmaverit : ita certe de eo Hieronymus Epist. 84. quae est ad magnum oratorem Romanum, “ Hunc (Clementem Alexandrinae ecclesiae presbyterum) imitatus Origenes decem scripsit Stromateas, Christianorum et Philosophorum inter se sententias comparans, et omnia nostrae religionis dogmata de Platone et Aristotele, Numenio, Cornutoque confirmans.” In plurimis procul dubio hic male seduli fuerunt optimi viri. Ceterum quam vellem superesset liber quem conscripsit Alexander Hierapolis episcopus et martyr, novem capita complexus de rebus novis, quas Christus in mundum intulit, τί καὸν εἰσήνεγκε Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον, teste Suida s. v. Ἀλέξανδρος. Ἱεραπ.

390, 20. τί δὲ ἐξαιρετὸν τι ἢ καὸν κτίσις, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, μὴνύει καὶ διδάσκει ;] Τί post ἐξαιρετὸν hic minus commodum : legendum τί δὲ ; ἐξαιρετὸν τι — ; vel potius, quod cum verborum et sermonis nexu melius congruere videtur, τί δὲ ἐξαιρετὸν ὃ τι ἢ καὸν—. Verum hic potissimum animum advertit illud ἢ καὸν κτίσις, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. Apud Rufinum in Epilogo in Apologeticum Pamphyli Martyris Opp. Origen. vol. 4. ad calcem p. 50, 2 B. legimus, “ Clemens quoque alius, Alexandrinus Presbyter et magister illius ecclesiae, in omnibus pene libris suis Trinitatis gloriam atque aeternitatem unam eandemque designat, et interdum invenimus aliqua in libris ejus capitula, in quibus Filium Dei creaturam dicit. Numquid (sic pergìt) credibile est de tanto viro, tam in omnibus catholico, tam erudito, ut vel sibi contraria senserit, vel ea quae de Deo non dicam credere, sed vel audire quidem impium est, scripta reliquerit :” adulterata, igitur, existimavit. De his agendi

hic non est locus. An hunc locum, in quo Dei filius a Clemente nostro creatura dicitur, etiam ob oculos habuerit Rufinus incertum: hoc autem constat, nisi fallor, illum non esse, corruptum. Nec me quidem offendit illud *ή καινή κτίσις*: de quo hic nonnulla dicenda. Dixerat *τί ὡς καινόν, ἴδιον θεοῦ* —: posterioris intuitu jam dicit *ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ*, prioris *ή καινή κτίσις*. porro illud *καινόν* de Christo Domino Clementi adeo in deliciis fuit, ut pluribus locis in Protrept. eum dixerit *τὸ ἄσμα τὸ καινόν*. vid. p. 3, 22. 5, 4. 6, 9, 24. ubi monet non eo sensu se *novum* dicere quo vas aliquod, aut domus, ita dicitur, nam *canticum* meum *novum*, inquit, *πρὸ ἑωσφόρου ἦν, καὶ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ Λόγος. novum* dicit (sic addit), quod eum *παλαιὰ* sit *πλήνη, ἡ ἀλήθεια* sit *καινόν*: atque ita etiam in fine dicit, se *τὸν Λόγον*, qui omnium rerum principium fuit, quatenus novissimis temporibus venerando et olim sancto nomine Christi appellari voluit, *καινόν ἄσμα* vocare. p. 7, 12. scribit, *τοῦτό ἐστι τὸ ἄσμα τὸ καινόν, ἡ ἐμφάνεια ἡ νῦν ἐκλάμψασα ἐν ἡμῖν τοῦ ἐν ἀρχῇ ὄντος καὶ προόντος Λόγου*. Ex quibus locis et hoc cognoscimus, Clementem sollicite cavisse ne quis illam appellationem *τοῦ καινοῦ ἄσματος* ita acciperet, ut divinae praestantiae aeterni Dei filii obesset; quemadmodum et ita hic *ή καινή κτίσις ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ*. Est locus ubi et *ή κτίσις ἡ καινή* dicitur, simpliciter quidem, sed ita ut divina ejus benignitas et potestas liquido appareat. vid. ib. p. 88, 21. *τοῦτο, inquit, ἡ κτίσις ἡ καινή βεβούληται*. intelligunt ibi *novam creationem*; ego potius *novam creaturam*, Jesum; nempe scribit ibi, *τὰ πάντα φῶς ἀκοίμητον γέγονεν καὶ ἡ δύσις ἀνατολῇ πεπίστευεν*, tum sequitur illud, *τοῦτο ἡ κτίσις ἡ καινή βεβούληται*. ita de Domino p. 6, 8. *τί δὴ οὖν τὸ ὄργανον, ὁ τοῦ θεοῦ Λόγος, ὁ κύριος, καὶ τὸ ἄσμα τὸ καινόν βούλεται*; hoc *vult, ὀφθαλμοὺς ἀναπετάσαι τυφλῶν κ. τ. λ.* lege jam quae hic sequuntur: v. 25. dicit, *οὗτος (sol justitiae) τὴν δύσιν εἰς ἀνατολὴν μετήγαγεν, καὶ τὸν θάνατον εἰς ζωὴν ἀνεσταύρωσεν*: atque ita *δύσις ἀνατολῇ πεπίστευεν*. In hac sigillatim denominatione Clemens fortassis imitatus est Ignatium, qui in Epist. ad Ephes., cum paulo ante Christum dixerat *θεὸν ἀνθρωπίνως φανερούμενον εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς*, eum § 20. appellat *τὸν καινὸν ἄνθρωπον*, scribens *προσδηλώσω ὑμῖν ἧς ἠρξάμην οἰκονομίας εἰς τὸν καινὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. ἡ καινή κτίσις* est creatura cui par aut simile in his terris nunquam extitit, homo, sed idem Deus, per quem vera lux est et vita aeterna. Revoco hic me in memoriam epigrammatis in Xerxen, quod legitur in Anthol. Lat. 1. p. 192. “Quis novus hic hominum terramque diemque, fretumque permutat? certe sub Jove mundus erat.” pro *novus hominum* ibi legunt novus dominus; sed recte se habet *novus hominum*, ut monuit Wesseling. ad Herodot. p. 536: homo erat, ut videbatur certe, at idem, naturae faciem ita mutans, Jupiter, sub quo mundus erat: homo diceres, qualis nunquam inter homines apparuerat. Verum satis superque de his dictum. Adjungo tantum, hoc *ή καινή κτίσις, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ* idem esse ac illud Paulinum, prout eadem expono, Col. 1, 15. *εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὁμνίουν creaturarum prae excellentissima*.

390, 24. *τελειώτερον*] Sic princeps edit. et Combefis., ceteri *τελειώτερον*. hoc perinde. § 42. etiam *τὸ τέλος φυλακῆριον* et § 20. *τέλεον* pro *τελείως* sic et § 3.

390, 25. *γυμῶσαι τῶν ἀπὸ τῶν παθῶν, καὶ πρόρριζα τὰ ἀλλότρια τῆς γνώμης ἐκτεμεῖν καὶ ἐκβαλεῖν*] Legendum potius *putem* vel *γυμῶσαι τῶν*

ἰπόντων (i. e. ὑπαρχόντων) παθῶν, ut apud Dion. Cass. vol. 1. p. 764, 60. γυμνῶσαι τῶν δυνάμεων, et sic alibi cum genit. sine praepositione, vel γυμνῶσαι ἀπὸ τῶν παθῶν, expuncto priore τῶν et pro ὑπὸ lecto ἀπὸ. Τὰ πάθη, ut vere Aristoteles Ethic. 2, 4. neque αἰ ἀρεταὶ sunt neque αἰ κακία. At Clemens est Stoicos secutus, qui τὰ πάθη improbabant. vid. Potter. ad p. 158, 24. Scribit Clemens p. 460, 32 πάθος δὲ, πλεονάζουσα ὀρμῆ, ἢ ὑπερτείνουσα τὰ κατὰ τὸν λόγον μέτρα· ἢ ὀρμῆ ἐκφερομένη, καὶ ἀπειθῆς λόγῳ. παρὰ φύσιν οὖν κινήσεις ψυχῆς, κατὰ τὴν πρὸς τὸν λόγον ἀπειθειαν, τὰ πάθη, ubi et nonnulla adscripta: atque hinc intelligimus cur p. 100, 31. dixerit τὰ παρὰ φύσιν τῆς ψυχῆς πάθη. p. 487, 8. legimus: ὁ μὲν οὖν ἀπλοῦς λόγος τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας τὰ πάθη πάντα ἐναπερείσματα τῆς ψυχῆς φησὶν εἶναι, τῆς μαλθακῆς καὶ εἰκούσης. καὶ οἷον ἐναποσφραγίσματα, τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, πρὸς ἃς ἡ πάλη ἡμῶν. Τὰ ἀλλότρια Stoicis sunt quae Clemens paulo post dicit τὰ ἐκτὸς, *res externas*, sive *fortunae* quae vocant *bona*, τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῶν, *quae non sunt in nostra potestate*, qualia sunt τὸ σῶμα, ἡ κτήσις, δόξα, ἀρχαί, καὶ ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα, ut scribit Epictetus initio Enchir. Sic et Euripid. de corpore in Supplic. 534. οὔτι γὰρ κεκτήμεθα ἡμέτερον αὐτό: et de divitiis Phoen. 558. οὔτοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηται βροτοί, ubi ad 561. vid. Valcken. alia dabit Pricaeus ad Evang. Lucae C. 16, 12. Egregie ab Clemente Strom. 7. p. 879, 9. verus gnosticus describitur, εὐσυνείδητος πρὸς τὴν ἕξοδον, καὶ αἰ εἶτοιμος ὢν, ὡς ἂν παρεπίδημος, καὶ ξένος τῶν τῆδε κληρονομημάτων, μόνων τῶν ἰδίων μενημένος, τὰ δὲ ἐνταῦθα πάντα ἀλλότρια ἡγούμενος. p. 278. quum dixisset virum bonum nunquam inopia laborare, ita pergit: *πάρεστι μὲν γὰρ αὐτῷ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν ὄλων καὶ τῶν ἰδίων ἀπολαύειν, εἰ φυλάττοι τὸν νόον, addit, πάρεστι δὲ καὶ τοῦτο, μηδεμίαν ἐνδείαν αἰσθάνεσθαι.* Hic scripsisse videtur *πάρεστι δὲ καὶ τοῦτο*, ut ante *πάρεστι μὲν γὰρ αὐτῷ.* conf. sis cum his quae in subsequentibus legimus § 19. hujus libelli. τὰ ἀλλότρια igitur hic sunt bona hujus vitae, opes inprimis, quarum cupiditate homines, ut plurimum, tanguntur, in quibus summam boni ponunt et quibus confidere solent. Cur autem ἀλλότρια dicantur diserte exponit Clemens p. 605, 20. Quemadmodum autem dicit Christum velle ut malis affectibus nos denudemus, atque ita simus ἀπαθεῖς, sic et velle, ut τὰ ἀλλότρια ex animo a radicibus exscindamus et ejiciamus. Verba ἐκτέμνειν et ἐκκόπτειν quod habet Clemens § 29. ipsa hac in re sunt Stoicorum vocabula: ut autem ibi ἐκκόπτειν ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα, ita hic πρόρριζα ἐκτεμείν. Sic Appianus dixit πρόρριζον ἐσθῆσθαι vol. 2. p. 52, 63. ed. Schweigh. plura hujus generis dabit Valck. ad Eurip. Hippol. p. 239. Wesseling. ad Herod. p. 479. ut et Bergl. ibi laud.

390, 28. καταφρονήσαντες τῶν ἐκτὸς] Quid apud Stoicos sint τὰ ἐκτὸς jam dictum. distinguunt illi inter τὰ ἔσω et τὰ ἐκτὸς. τὰ ἔσω sunt quae pertinent ad *nos*, id est ad *animum*, qui est nostrum *ego*, τὰ ἐκτὸς, sunt omnes res externae, in quibus tum etiam, ut ex Epicteto vidimus, corpus censetur. vid. idem Enchir. Cap. 29. § 7. Atque ita etiam scribit Clemens § 15. τὰ μὲν ἐντὸς ἐστὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ ἐκτὸς. Neque tamen ita omnes Stoici: plerique, ut tradit S. Empiricus p. 700. τὰ ἀγαθὰ dicebant τὰ μὲν περὶ ψυχὴν, τὰ δ' ἐκτὸς, τὰ δὲ οὔτε περὶ ψυχὴν οὔτε ἐκτὸς, nimirum τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀγαθὰ. Aristoteles autem, sed alia paululum ratione, bona trifariam dividebat, dicens esse τὰ ἀγαθὰ ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι, ἐν τοῖς ἐκτὸς. vid. Bergl. ad Alciph. p. 410, 411. Atque ita

Peripatetici Aristotelem suum secuti; Academici etiam, quamquam non ita frequenter: vid. not. ad Sextum Emp. p. 600. Sic et pluribus locis Plato; aliquando tamen τὰ ἐκτὸς non memorans, ut docent observat. ad Diog. L. 3, 80. atque haec quidem est vulgata divisio. Ita Hierocles p. 256. τὰ τῆς ψυχῆς καὶ σώματος καὶ τῶν ἐκτὸς. Philo Jud. p. 322 E. τὰ σώματος, τὰ ψυχῆς, τὰ ἐκτὸς, alii plures. Notandus hic locus Basilii M. in homilia in illud, *attende tibi ipsi* vol. 2. p. 18, 6. ἄλλο, inquit, ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς μὲν οὖν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς—. ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ δι' αὐτοῦ αἰσθήσεις. περὶ ἡμᾶς δὲ χρήματα, τέχναι, καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου κατασκευή. Quae autem hic τὰ ἐκτὸς, § 19. auctor dicit τὴν ἕξω κτῆσιν.

P. 391, l. 8. καὶ γὰρ αὐτὸ κακείνόν ἐστι] Graeci dicunt καὶ γὰρ ἐστὶ τοῦτό γε, et ἐστι ponitur pro *verum est*. ἐκείνο recte refertur ad sequens. Isocr. p. 107 B. ἀλλ' ἐκείνόν γε βραδίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσας ἐλευθερώσεις. Sic et Clemens p. 277, 37. et hic § 15. ἐγὼ γοῦν κακείνῳ φήσαιμι· ἄν.

391, 10. ἐντετηκυῖαν καὶ συζῶσαν] ἐντετηκυῖαν est *intime insidentem et impressam*. sic Sophocl. Electr. 1311. μῖσός τε γὰρ παλαιὸν ἐντέτηκ' ἐμοί. apud Dion. Halic. A. R. p. 518, 15. φροντίς ἐντετηκυῖα τοῖς σπλάγχθοις. metaphora ducta ab eo, v. c. plumbo, quod liquidum factum et infusum firmiter inhaeret. Apud Dionem Chrysost. p. 398. ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐνήκετο τοῦ μέλιτος—. Reiskius emendat ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἐνήκε τοῦ μέλιτος. nihil mutandum puto; tantum pro ἐνήκετο legatur ἐνετήκετο. συζῶσαν quasi una cum ipso viventem, id est in ipso perpetuo vigentem. paulo diversa ratione dicitur quis πενία, φάσις, ἀρετῇ συζῆν, quae Joa. Chrysostomo inprimis trita.

391, 18. ἱκανὰ κεκτημένον αὐτόν τε περὶ τὴν κτῆσιν μὴ κακοπαθεῖν] Hic Stoicis alter divitiarum modus docente Seneca Ep. 2. in fine, "Quis sit divitiarum modus quaeris? Primus, habere quod necesse est: proximus, quod sat est." περὶ τὴν κτῆσιν μὴ κακοπαθεῖν est quae habes ita possidere ut malis, fame, inopia, non vexeris, sed semper tibi suppetat quod satis est. de verbo κακοπαθεῖν vid. L. Bos ad Tim. 2, 2, 3. Thucyd. 4, 29. de militibus κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ. add. Stobaeus p. 202, 15.

391, 26. κτήσασθε θησαυροὺς—διωρίσσουσι] Opportune hic auctor, qui πολλὰ ἄλλα τοῦ κυρίου δόγματα memoraverat, hic, quod veteribus ecclesiae doctoribus moris est, plura S. Scripturae loca jungit. Memoriter hic etiam locum laudans κτήσασθε scribit pro θησαυρίζετε ὑμῖν, quomodo habet haec explicans p. 578, 13.

P. 392, l. 5. τὴν δὲ δικαίαν κρίσιν] κρίσιν sincerum esse existimo. τὴν ἄδικον κρίσιν tollit Dominus et justam adjicit, ad ea quae Zachaeus Luc. 19, 8. dixerat, ita respondens ut dicret 9. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ: (conf. v. 7.)

392, 12. μὴ ἀπὸ χρημάτων] Commode hic μὴ exponitur per εἰ μὴ, nisi: ejus generis exempla ex Aristotele, Demosthene aliisque produxit Budaeus in Comm. L. G., et de quo Hoogeveen egregia dedit in Doctrina Particularum vol. 1. p. 731.

392, 17. οὐκ ἄρα ἀπορριπτέον τὰ καὶ τοὺς πέλας ὠφελούντα χρήματα] Cum iis quae hoc capite docet auctor conveniunt quae Athenaeus de Zenone Stoico tradit 6. p. 233 B., eum nimirum existimasse divitias nec inter optanda nec inter fugienda, sed inter indifferentia, inter τὰ ἀδιάφορα.

sicut et Clemens § 20. dicit esse habendas, excepto legitimo et recto earum usu. Qui hic autem opes non esse abjiciendas scribit Clemens, abjiciendam esse monet vasorum multitudinem et pocula argentea et aurea et famulorum turbam, Paedag. 3. p. 277, 6.

392, 18. κτήματα γάρ ἐστι κτητὰ ὄντα καὶ χρήματα χρήσιμα ὄντα] Isocrates ad Demonicum p. 8 A. πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς χρήσθαι δυναμένοις. At χρῆσθαι idem est quod ἀπολαύειν, neque id respondet ad τὸ κτήματα. melius in codd. nonnullis pro χρῆσθαι legitur κτᾶσθαι: quomodo et edidit Auger. non tamen ita scripsit, ut puto, Isocrates, ejus manus esse videtur κεκτῆσθαι. Sententia huc redit, "Da operam ut divitiae tibi sint χρήματα et κτήματα. χρήματα autem iis sunt, qui frui sciunt, κτήματα autem iis, qui possidere norunt."

392, 22. Cum his τὸ ὄργανον, ἐὰν χρῆ τεχνικῶς, τεχνικόν ἐστίν, et quae sequuntur, compara quod Jo. Chrysostomus habet de gladio vol. 2. p. 232 A. τὸ ξίφος κείται μέσον. κὰν μὲν κατὰ τῶν πολεμίων χρῆση, σωτήριον τὸ ὄργανον γέγονεν' ἂν δὲ κατὰ σαυτοῦ τὴν πληγὴν ὠθήσης, οὐχ ἡ σιδήρου φύσις, ἀλλ' ἡ σὴ παρανομία γίνεται τῆς σφαγῆς αἰτία. Nec dissimile est quod scribit de jejunio p. 40 B. φάρμακόν ἐστίν ἡ νηστεία: ἀλλὰ τὸ φάρμακον, κὰν μυριάκις ὠφέλιμον ἦ, πολλάκις ἄχρηστον γίνεται διὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ χρωμένου. lege et quae Dio Chrys. habet p. 147, 148.

392, 23. ἀπολαύει τῆς σῆς ἀμουσίας] Sensus est: "Vitium contrahit ex tua imperitia, damnum imperitiae tuae in illud redundat." De usu hoc verbi ἀπολαύειν vid. quae scripsit Hemst. ad Luciani vol. 1. p. 101, 102. In textum recepi, quia vulgatam sequi non poteram, et emendationem certissimam esse arbitror. In prima edit. legitur ἀπουσίας, quod hic plane alienum. in margine scriptum ἴσ. ἀμαθίας. Combef. hoc remotius censens substituit ἀπαιδευσίας, atque hoc in textum induxit: inde propagatum in ceteras editiones. primum legebam ἀπειρίας: quo in praecedente nota vidimus pari ratione uti Chrysostomum. Sed nullus deinde dubitationi locus relictus est quin a Clemente scriptum fuerit ἀμουσίας Plato Alcib. 1. p. 32 A. ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη (φαίεν αἱ γυναῖκες) τρίχα ἔχοντες ἐπὶ τῇ ψυχῇ, ὑπ' ἀμουσίας (prae imperitia) καί—. Philo Judaeus p. 510 A. etiam habet μουσικὴ ἀμουσία, παιδεία ἀπαιδευσία, συνόλως τέχνη ἀτεχνία. Conf. et Ael. V. H. 13, 25.

392, 25. καθυπηρετεῖ] Verbum hoc valde rarum est; habet tamen Eustathius de Ismeniae et Ismenes amor. 9. p. 357. καὶ πάλιν Ὑσμίνη καθυπηρετεῖ τῇ δεσποίνῃ πρὸς ἔρωτα.

392, 26. τίς] Interrogat, pro εἶπας, ut Jac. 3, 13. et saepius. conf. Vorst. de Hebraism. N. T. 1, 7. p. 171. Ceterum his similia si desideres, dabit Aeschines dial. 2. § 17. et § 32. ubi vid. nota Horrei p. 96. Artem illam quae docet divitiarum usum Chrysostomus in Matthaeum, ut scribit Casaubonus ad Persii Sat. 6. p. 187. pronuntiavit τέχνην εἶναι πασῶν τῶν τεχνῶν ἀνωτέραν artem artium.

P. 393, 1. 1. τὸ ἐξ ἑαυτοῦ μὴ ἔχον μήτε τὸ ἀγαθὸν μήτε τὸ κακόν] Quod Clemens hic de divitiis, hoc universe de omnibus rebus pronunciat Isocrates in Archid. p. 126 B. οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶν ἀποτόμως οὐτε κακὸν οὐτ' ἀγαθόν· ἀλλ' ὅπως ἂν χρήσῃται τις καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὸ τέλος ἐκβαίνειν ἐξ αὐτῶν.

393, 20. πλουτεῖν τῶν παθῶν] Pravis affectibus esse divitem, quod mox et saepius a Clemente repetitur. Nimirum πλουτεῖν, πλοῦτος et

similia metaphorice transferuntur ad notandam quamvis rerum, bonarum inprimis, subinde et malarum, copiam. Ita voce *πλοῦτος* usus Apostolus inprimis in Epistolis ad Romanos et Ephesios; et alia structura Tim. 1, 6, 18. dixit *πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, ὀμνῆ virtutum Christianarum genere abundare*. Clemens ut hic etiam § 16. dixit *πλουτεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν*, atque ita et in seqq.

393, 21. ἡ γάρ τοι διάθεσις τὸ αὐτῆς ἐνεργεῖ, καὶ τὸν λογισμὸν ἄγχει καὶ πιέζει, καὶ φλεγμαίνει ταῖς συντρόφοις ἐπιθυμίαις] Voce *διάθεσις* pro *affectu* saepius in hoc libro utitur Clemens, vid. § 1. in fine § 3. § 12. § 19. Forte quis hic malit, invitante verborum cohaerentia, inprimis illis, καὶ τῶν μὲν ὑπηρετικῶν περιέκοψεν, ἐξέκαυσε δέ—, ἀπόθεσις, *depositio*, *abjectio* opum, quomodo et in fine hujus paragraphi dixit ἀποθέσθαι τὰ βιωτικά. —*Λογισμός, mens, ratio*, conf. Suidas. In libro de mundi officio scribit Philo p. 32 A. Deum τὸν β.σιυιλία λογισμὸν ἐνιδρύσασθαι τῷ ἡγεμονικῷ. Allegor. 1. p. 53 B. haec apud ipsum legimus: ἐστὶν ἡμῶν ἡ ψυχὴ τριμερῆς, καὶ ἔχει μέρος, τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν, καὶ συμβέβηκε τοῦ μὲν λογικοῦ χωρίον εἶναι καὶ ἐνδιαίτημα κεφαλῆν. His gemina habet Clemens p. 100, 13. ἐνθρονίζεται δὲ οὗτος (ὁ λογισμός) ἐν ἐγκεφάλῳ. vid. ibi not. et p. 250, 12. ubi tres illas animae partes pluribus exponit: sic et alii, qui isthoc loco laudantur.—loco priorē, v. 10. dicit τὴν ἄγροισαν (sive, ut ibi dicit, τῆς ἀγροίας κόμας) ἐπισκιάζειν τῷ λογισμῷ. Achilles Tatius, loco a Bergl. cit. ad Aleiphr. p. 53. dixit, τὴν ὄργην περιπλακτούσαν τὴν καρδίαν ἐπικλύζειν τὸν λογισμὸν τῷ τῆς μανίας ἀφρῷ. Signate dicit ταῖς συντρόφοις ἐπιθυμίαις. conf. quae notavit Abresch. Dilucid. Thucyd. p. 211, 212. Bestias, quae cum hominibus aluntur et victitant, Herodot. 2, 66. dixit ὁμότροφα ἀνθρώποισι θηρία. Eximie σύντροφοι dicti sunt honestiores, qui pueris nobiliori loco natis a parentibus comites adjugebantur, et una cum iis instituebantur, qui a Spartanis peculiari nomine *μόθακες* seu *μόθωνες* dicebantur. vid. schol. ad Arist. Plut. 279. ut et Kust. et Spanh. ad Equit. 631, 694. et Casaub. add. interpretes ad Hesych. in utraque voce. Polybius in Excerpt. vol. 3. p. 139. ed. Ern. dixit *πατραρόφους*. vid. ibi H. Valeisii p. 192. Ad hunc vocis usum forte respexit Clemens.

393, 26. ἐξέκαυσε δὲ τὴν ὕλην τῆς κακίας τὴν ἔμφυτον τῆ τῶν ἐκτὸς ἀπορία] Convenit illud Jacobi Ep. 3, 5. ἰδοῦ, ὀλίγον πῦρ ἡλίκεν ὕλην ἀνάπτει. Fomentum perturbationum apud Porphyr. de Abst. 55. in fine dicitur *ὑπέκκαυμα τῶν παθῶν*. ubi nonnulla notavit Rhoer. quibus plura ex Plutarcho, qui voce *ὑπέκκαυμα* ita saepe utitur, ex Josepho, Philone Jud., aliisque addi possent: vide et sis Hemst. ad Luciani vol. 1. p. 317, 318. ubi etiam de voce *ἔκκαυμα*, *ἐκκαίειν πόλεμον* non semel dicit Polybius. *ἐκκαίεσθαι περὶ τῶν χρημάτων πόθον* legimus apud Jo. Chrysost. vol. 2. p. 30 E. alio sensu succendi circa divitiarum desiderium pro exurere adhibuit Dio Chrys. p. 64 A. ubi *πυρὶ ἐκκαῦσαι, ἰgne ex animo exurere*. bene ibi interpres, sed in textu male legitur *ἐγκαῦσαι*, ut jam monuit Davisius ad Cicer. de Nat. Deorum 3. p. 299. ubi plura. — *τὴν ἔμφυτον, insitam*. Sic Aleiphr. 1, 31. p. 128. dixit *τὴν ἔμφυτον ἀμαθίαν*. ubi Bergl. ex Dinarcho notavit *τὴν ἔμφυτον πονηρίαν*, apud quem et legitur *ἔμφυτος αἰσχροκέρδεια* p. 104, 5. Jamblichus apud Stobaeum p. 471. de dialectica: πάντες ἄνθρωποι, inquit, *χρῶνται τῷ διαλέγεσθαι, ἔμφυτον ἐκ νέων ἔχοντες τήνδε τὴν δύναμιν*. In Sapia Salom. 12, 10. est *ἔμφυτος κακία*. docte de usu hujus vocis egit G. Raphelius

ad Jac. I, 21, 4. ceterum *insitum* eo sensu, quo naturale quid exprimitur, continuum esse in Cicerone, monet Jac. Grouon. ad M. Minucii Fel. Octav. p. 144.

P. 394, l. 6. τὰ τῆς ψυχῆς ἀρρωστήματα καὶ πάθη] ἀρρώστημα est vocabulum Stoicorum, qui et in animo aequae ac in corpore dicebant esse νοσήματα et ἀρρωστήματα, quae ex perturbationibus existerent, cum inverterassent, penitusque insedissent, ut notat Ernesti in Clav. Cicer. Ind. Graeco-Lat. v. ἀρρωστήματα. Lege autem inprimis Diog. L. 7. p. 437. Ceterum, ut hic τὰ τῆς ψυχῆς ἀρρωστήματα et πάθη junxit Clemens, ita et Philo Jud. p. 714 C. τὰ τῆς ψυχῆς πάθη καὶ ἀρρωστήματα. Clemens etiam scripsit p. 89, 20. ἀπαλλαγῆναι παθῶν, ἀ δὲ ψυχῆς νόσοι.

394, 8. οὐ δεῖ καθαρῆνυσαν—τὴν ψυχὴν παρασχόμενον] Eadem locutio apud Diodorum Sic. in Excerpt. vol. 2. p. 555, 64. ubi tradit Pythagoram praecepisse ut sacrificaturi Deos adirent, μὴ μόνον τὸ σῶμα καθαρὸν παρεχόμενοι πάσης ἀδίκου πράξεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἀγνεύουσαν. καθαρὸς ad corpus maxime pertinet, ἀγνὸς et ἀγνεύειν ad mentem, atque ita distinguuntur hoc Diodori loco videmus; verum haec saepe, ut fit, commutantur, atque adeo καθαρὸς et καθαρῆνυσαν ad mentem etiam refertur, ut hoc loco. mox etiam καθαρὸς τὴν καρδίαν, et § 19. καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. fit et apud Dionem Cass. vol. 2. p. 788, 94. καθαρὰ καὶ ἀφρόντιστος καὶ ἀνύποπτος ψυχῆ: atque ita et alii, et saepius in libris Sacris.

394, 16. καὶ τῷ τε δίδοντι] Legendum τῷ γε. Non uno Clementis loco vitiose τε pro γε legitur. vid. p. 570, 6. ubi recte Sylburgius. In Trag. Ezechiele p. 414, 25. praestat etiam Eusebii Ἀλή γε. p. 422, 3. pro τῷ τε γνώσων ἔχειν—legendum τῷ γε—, atque ita inprimis p. 425, 29. ubi Sylburgius male unum membrum deesse suspicatus legit ὅπως τε τὸν θεόν, ὅπως τε γνωστόν ἑαυτοῦς] legendum, ὅπως γε γνωστόν ἑαυτοῦς. tum illud de Deo sequitur: nam ita pergit, οὗτος ὁ τῶν ὄλων τὸν πατέρα ἐκκαλύπτων. Locus Philonis Jud. valde corruptus p. 44 E. ἀπρακτος γὰρ αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ ὦν, ὥσπερ—primo hic cum Mangeio ex MS. ante ὥσπερ inserendum μὴ: secundo pro γὰρ legatur γε. tertio ex loco Platonis, quem hic expressit, in Theaet. p. 120 B, C. post ταῖς ἄλλαις addatur αἰσθήσει. Totus igitur locus sic legendus est: οὐδὲ νοῦς ἐργάζεται καὶ πραγματεύεται τι περὶ αἰσθησιν, ἀπρακτός γ' αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ, ὦν μὴ ὥσπερ ὕψους καὶ ἐπιψεκάζοντος ὀράσει μὲν χρώματα, φωνὰς δὲ ἀκοῆ, γεύσει δὲ χυλοῦς, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσει τὰ οἰκεία τοῦ αἰτίου.

394, 18. κρείττων ὑπάρχων τῆς κτήσεως αὐτῶν] κρείττων τῆς κτήσεως αὐτῶν est superior, vel major possessione illorum, vel illis possessis, sic ut haec ipsi parent, et se quasi submittant. Sic hoc κρείττων de rebus et personis frequenter adhibetur, ut docuit Valek. in Euripid. Hippol. p. 294, 295. Oppositum ἤττων. Sic κέρδους ἤττονες apud Comicum in Pluto 363. vid. et Burmannus ad Val. Fl. Argon. 7, 349. Hoc voluisse Clementem sequentia abunde testantur.

394, 19. μηδὲ ἐν τῇ ψυχῇ ταῦτα περιφέρων] Quos quis in sinu gestat, hos ἐν τῇ ψυχῇ dicitur περιφέρειν; atque ita etiam de iis, quae animo cara sunt. vid. Liban. Epist. 193. ubi notavit Wolfius. Emendandus hic obiter Athenaeus p. 451 A. ubi, Sappho griphum dissolutura, quum dixisset, foemineam naturam esse epistolam, ita pergit: βρέφη δ' ἐν αὐτῇ περιφέρει τὰ γράμματα, ἄφωνα δ' ὄντα ταῦτα τοῖς πόρρω λαλεῖ. ita ex MS. legendum.

394, 23. δυνάμενος ἴλασθαι τῇ γνώμῃ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἐνεργεῖν—]

In mente hic habuit Clemens illud Apostoli in ep. ad. Hebr. 10, 34. Ἰλεως γνώμη est animus serenus, hilaris. sic apud Ael. V. H. 15, 6. Ἰλεως διάνοια, et de Socrate 9, 7. ἦν Ἰλεως αἰὲν τὴν διάνοιαν, καὶ λύπης ὑπεράνω πάσης. plura lege adscripta ad Clementis p. 180, 9.

394, 26. οὐρανοῦ βασιλείας] § seq. legimus βασιλείαν οὐρανῶν, et § 42. non procul a fine τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, atque ita dici solet, quod ex sacris literis omnes norunt. βασιλεία οὐρανοῦ nusquam obvium : et tamen ita hic legimus. Verum sine dubio pro οὐρανοῦ legendum οὐραίνου. Apostolus Tim. 2, 4, 18. ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον. Forte in his, κληρονομός ἔτοιμος οὐρ. β. respexit ad loca Jac. 2, 5. Matth. 24, 44. et 25, 10. § 42. quamquam paulo diversa ratione est ἔτοιμος λήσταρχος ἦν, prompto animo dux latronum erat. Quod sequitur ζῆσαι intelligo de vita aeterna : lege sequentia. sic § 2. ὡς οὐ βιωσόμενοι, et ζῆν § 10. et 12. refertur ad illud divitis τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω ; Conf. et Clemens in eadem re p. 274. 22.

324, 28. ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ τὸν πλοῦτον φέρων, καὶ ἀντὶ θεοῦ πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ χρυσὸν φέρων ἢ ἀγρόν. Usus est hoc loco Wetsten. ad illud vulg. interpretis "et portate" καὶ ἄρατε, Cor. 1, 6, 20. Quod hic φέρων, paulo ante dixit περιφέρων. Qui Dominum ex animo amant, veri ejus sectatores, in Ignatii martyrio § 2. dicuntur οἱ αὐτὸν ἐν καρδίᾳ φοροῦντες. φέρων obscuritatis evitandae causa hic a Clemente videtur repetitum : atque ita, et non raro, optimi scriptores. Vide d'Orvill. in Charit. p. 306, 307.

P. 395, l. 1. ἐκάστοτε τὸ πλείον βλέπων, κάτω νενευκῶς, καὶ τοῖς τοῦ κόσμου θηράτοισ πεπεδημένους] Egregia haec. Quid proprie sit τὸ πλείον βλέπειν et κάτω νενευκῆναι quisque intelligit. Sed utraque haec ad mentem et animi sensus transferuntur.—τὸ πλείον βλέπειν est *plura affectare, cupere, sectari*. ita βλέπειν et ὄραν saepe adhibentur. Sic in illo Luciani in Hermotimo a pluribus jam laudato, c. 22. οὐ γὰρ οὔτε χρυσίον ἔτι, οὔτε ἡδονὰς, οὔτε δόξας ὀρώσιν. plura dabit Jemsius in Luciani dial. mort. 11. in illud, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον, vol. 1. p. 378, 379. sic et *videre, spectare* apud Latinos, vid. Gronovius et Drakenborchius ad Livium 2, 12. § 12. Ad rem quod attinet, vere Hippodamus Pythagoreus apud Stobaeum p. 250. 29. ἅμα τῷ τὰ περισσὰ κτᾶσθαι, καὶ τὰ περισσὰ μαστεύοντι : ita enim legendum : *μαστεύειν quae-rere, studere, sectari* hoc sensu ματεύειν est apud Aeschylum et Sophoclem, non uno loco. praeclare, ut solet, et pluribus, hoc docuit Basil. M. vol. 2. p. 56, 57. Apposite ad κάτω νενευκῆναι Philo Jud. vol. 1. p. 484. init. πρὸς γῆν ἀπενευκᾶσι, τὰ γῆμα μετιούτες, καὶ τοῖς ἐν ἔλῃ συντρεφόμενοι. Hierocles in A. C. p. 190. prope finem ita : οἱ πλείστοι κακοὶ, καὶ τῆς θνητῆς προσπαθείας ἥττους, καὶ φρενοβλαβεῖς ὑπὸ τῆς εἰς γῆν νεύσεως γενόμενοι. atque ita et mox τῇ πρὸς γῆν νεύσει. Vid. inprimis p. 208. quem locum etiam laudatum video ab Hemsterh. ad Luc. Somn. p. 19. ubi plura. Utramque verborum vim, propriam et translata in oculis habuit Clemens, qui et optime addidit τοῖς τοῦ κόσμου θηράτοισ πεπεδημένους. Commentarii velut vice sunt haec Lactantii de divino praemio 7, 1. "Divites, qui sunt impedimentis plurimis implicati, imo catenati et compediti, serviunt ad nutum dominae cupiditatis, quae illos inextricabilibus vinculis irretivit : nec possunt in coelum aspicere, quoniam mens eorum in terram prona humique defixa est."

Opportune hunc locum etiam laudavit Elmenhorst. ad illud Minucii Fel. p. 145. *divites facultatibus suis illigatos.*

395, 3. γῆ ὧν καὶ εἰς γῆν ἀπελευσόμενος] Non invenuste illud Adamo dictum Gen. 3, 19. huc admovet. coll. Ps. 103, 14. Homines e terra orti Graecis non raro dicti χαμαὶ ἐρχόμενοι. *humī repentes.* vid. Davis. ad Max. Tyr. p. 522. ubi plura. add. Jo. Chrys. vol. 1. p. 463 E. ubi angelis homines opponens hos vocat τοὺς χαμαὶ ἐρχομένους, egregie monens petulantiam esse dicere, τὸν ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἀκατάληπτον, δυνατὸν αὐτοῖς τοῖς χαμαὶ ἐρχομένοις καὶ τοσοῦτον ἐκείνων ἀφεστηκόσι, τῇ τῶν οἰκείων λογισμῶν ἀσθενείᾳ περιγράψαι καὶ περιλαβεῖν. Male ibi ἐρχομένους mutatum eunt in ἐρπομένους. Stobaeus p. 323. in fine, Homines χρῆμα πολλὰ τᾶ γὰ βαρυνόμενον, ὡς ἀπὸ τᾶς μητρὸς αὐτὸ μόγις ἐπάρθαι, ἂν μὴ θεομοιρῆ τις ἐμπνοίησιν ἐλέω ζῶν συνάψεν αὐτῷ τῷ κρείσσονι μέρει—. ubi pro ἐλέω malim ἐλείω, coll. Diod. Sic. 1. p. 52.

395, 5. ἄνθρωπος οὐ καρδίαν, ἀλλὰ ἀγρὸν ἢ μέταλλον φορῶν, ἐν τούτοις εὐρεθσόμενος—] Si Clemens ita scripsit, οὐ καρδίαν, ἀλλὰ ἀγρὸν ἢ μέταλλον φορῶν, mens ejus haec erit, hominem, de quo agit, animum non habere (καρδίαν οὐκ ἔχειν, licet paulum diverso sensu, ex Plutarcho laudat Stephanus in Thes. v. καρδία) sed agrum, aut metallum gerere, atque adeo esse meram carnem, merum corpus. Verum per ea quae sequuntur, ὅπου γὰρ ὁ νοῦς, (in locis Matthaei 6, 21. et Luc. 12, 34. est ἡ καρδία) ἀνθρώπου, ἐκεῖ ὁ θησαυρὸς αὐτοῦ, probabile mihi fit scripsisse Clementem οὐ καρδίαν ἐν τούτοις, ἀλλὰ ἀγρὸν ἢ μέταλλον, φορῶν, εὐρεθσόμενος—atque in hac etiam sede ἐν τούτοις aptius haeret quam in altera.

395, 13. Haec καθὼς usque ad οὕτω καὶ—tanquam per parenthesis hic inserta sunt.

395, 21. μακάριοι οἱ πτωχοὶ—καὶ πάλιν μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ] τοῦ θεοῦ in loco Matthaei 5, 6. non legitur, alibi haud semel additum. Laudat utriusque Stromat. 4. p. 575, 7. 11, 14, 15. sed diversa ratione. bis habet in loco posteriore διὰ δικαιοσύνην, semel δικαιοσύνην sine διὰ, ut etiam hoc loco. quod ad prius, scribit, μακάριοι δὲ καὶ οἱ πτωχοὶ, εἴτε πνεύματι, εἴτε περιουσίᾳ, διὰ δικαιοσύνην δηλονότι. μήτι οὖν οὐχ ἀπλῶς τοὺς πένητας, ἀλλὰ τοὺς ἐθελήσαντας διὰ δικαιοσύνην πτωχοῦς γενέσθαι, τούτους μακαρίζει. haec primum legens mutabam εἴτε πνεύματι in τῷ πνεύματι; sed recte se habet vulgatum: dixerat enim in prine. hujus pag. sanctum servatorem τὴν πένιαν καὶ τὸν πλοῦτον τάξαι καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν. Ceterum, cum iis, quae hic habet Clemens de duplici et diverso plane divitiarum et paupertatis genere, conferenda quae leguntur § 19., ubi haec pluribus exponit.

395, 27. μαθηματικῶς] Scribit Combesisius ad hanc vocem, “Vix adduci possum ut hanc vocem decoquam hoc sensu, et non putem potius scriptum Clementi πνευματικῶς vel μυστικῶς, sive quidvis aliud Ecclesiastico usu sequentibus apte opponi possit. Aptissimum τὸ μεμελημένως, cura, diligentia, sedulo, accurate; quod Plato in Protag. : nec forte aliter scriptum Clementi, festinans scriba vel notarum rudis vocem illam imperite mutavit.” Optime improbat μαθηματικῶς, quod per est incommodum: μεμελημένως autem imprimis opportunum. Ferri etiam possunt πνευματικῶς, μυστικῶς, quae et mihi in mentem venerunt, magis quam, quod tandem in fine notae addit, μεμαθηκότως. Fellus etiam coniecit πνευματικῶς, aut μεμελημένως. Cogitabam ego quoque

πεπαιδευμένως, et aliquando μουσικῶς, quo usus Clemens p. 138, 15. μεθαρμοζομένου μουσικῶς τοῦ λόγου, *verbo perite se iis applicante*. Sed nihil reperio quod placeat. conferatur autem p. 107, 22. ubi οὐδ' ἂν εἴπη—ἀμαθῶς ἐκδεκτόν.

P. 396, l. 1. τοὺς δυσκόλως εἰσελευσομένους τὴν βασιλείαν· μὴ σκαιῶς μηδὲ ἀγροίκως, μηδὲ σαρκίνως] Σαρκίνως habemus etiam § 5. ubi et σαρκίνως ἀκροῶσθαι τῶν λεγομένων. sed § 22. τὴν σαρκικὴν οἰκειότητα, atque ita saepius. Non raro haec invicem permutantur: Cor. 1, 3, 1. et Matth. 7, 16. variant eodd., ac σαρκινῶς et σαρκινῆς praefert Griesbachius. Ceterum τοὺς ante δυσκόλως expungendum puto, et uno tenore legendum: ὥστε τοὺς πλουσίους μ. ἀκουστέον δυσκόλως εἰσελευσομένους ε. τ. β. vid. ipsa loca, Matth. 19, 23. Marc. 10, 23. Luc. 18, 24.

396, 5. ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ—] Cum his et seqq. conferantur egregia Clementis loca p. 274, 32. πολλοῦ δὲ ἄξια οὐ λίθος, οὐκ ἄργυρος, οὐκ ἐσθῆς, οὐ κάλλος σώματος, ἀλλ' ἡ ἀρετή. p. 275, 20. πλοῦτος ἀληθινὸς ἡ δικαιοσύνη: καὶ ὁ παντὸς θησαυροῦ πολυτιμότερος Λόγος. Vide et p. 573, 17. et seqq.

396, 12. οὐδὲ τῶν μελῶν οὐδὲν ἀπολλύει] Suspicio mihi oborta est veram Clementis manum esse μελῶν οὐδένεια ἀπολλύει. recte hoc ponitur contra ἰσχὺν καὶ σώματος μέγεθος. Rarior est vox οὐδένεια. Hesych. οὐδενείας, εὐτελείας, Suidas οὐδένεια, ἡ ἀπαθρωπία; atque ita etiam v. οὐδένες. Pro ἀπαθρωπία, quod certe vitiosum, legebam olim ἀναθρωπία, quam analogia linguae non respuit: sed accedere malim Toupio Emend. in Suid. P. 1. p. 180. pro ἀπαθρωπία legendum monenti ἀναδρία. jungitur οὐδένεια et ἀναδρία a Jamblichio in Protrept. 14. p. 90. sed quae ibi legis sunt Platonis in Theaet. p. 128. F. 9. Ex hoc fonte etiam ducta quae habet Philo Jud. p. 462 C. ex Platone emendanda ita, ut pro ἡ ὁς ἂν οὐ γένηται legas, ἡ ὁς ἂν ἡμῶν αὐτῶν γένηται ὅτι δικαιοτάτος. tum sequitur apud Platonem, περὶ τούτου καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς, καὶ ἡ οὐδένεια τε καὶ ἀναδρία: pro his Philo, περὶ τούτου (sic forte pro περὶ τούτου in suo Platone legerat.) βῶμην τε καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς, καὶ οὐδένεια τε καὶ ἀναδρία. Sic igitur opposuit βῶμην (quod addidit) et οὐδένειαν. Recurrit vox apud eundem Philonem p. 1052 C. ubi dixit τὴν τοῦ θνητοῦ γένους οὐδένειαν, generis humani inanitatem, vel nullitatem, ut ita dicam. Convenit illud Jamblichi de Myst. Sect. 3, 18. p. 84, 11. τὸ ἀνθρώπινον φύλον ἀσθενές ἐστὶ καὶ σμικρὸν— σύμφυτόν τε οὐδὲν κέκταται. pro οὐδὲν Galeus recte legit οὐδένειαν vel τὸ οὐδέν: cognatam habet nullitatem. annihilationem, sive τὸ nihil esse, post mortem τὴν μετὰ θάνατον οὐδένειαν dixit Hierocles A. C. p. 124, 4. Themistius apud Stobaeum p. 141, 23. postquam dixerat Socratem, quum illudere vellet superciliosum sophistam, minora de se dixisse, quam revera essent, ita pergit, μᾶλλον γὰρ τι αἰσθάνονται τῆς ἐαντῶν οὐδενείας, ὅταν ἀμαθέστεροι ἐξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἶδέναι προσποιουμένου. Denique, rerum humanarum incertitudinem et vanitatem Plutarch. Mor. p. 112 C. dixit τῶν ἀνθρωπείων τὴν ἀδηλόγητα καὶ οὐδένειαν. Hoc loco τῶν μελῶν οὐδένεια sit membrorum imbecillitas et debilitas.

396, 19. νήφων καὶ πτωχεύων ἡδονῶν, πεπεισμένος—] Clemens p. 191, 26. πλοῦτος δὲ ἄριστος ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν πενία· καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ ἀληθῆς, οὐ τὸ ἐπὶ πλούτῳ μεγαλοφροεῖν, τούτου δὲ καταφροεῖν. Non aliter Hierocl. A. C. p. 122. dixit πένεσθαι τὴν ψυχὴν τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῇ καλῶν.— πεπεισμένος videtur hic esse vera fide praeditus. Apud Justinum Mart.

qui p. 231, 29. ed. Thirlb. jungit *πεπιστευκέναι καὶ πείθεσθαι τῷ Χριστῷ*, p. 95, 9. *ὁ πεπειυμένος* est homo qui credit, qui fidem professus est, *fidelis*, ut dicitur.

396, 21. *περὶ ταύτην ἀρετὴν μὲν φυομένη]* In animo hic Clementi fuisse dixeris agitatum in scholis philosophorum quaestionem *περὶ ἀρετῆς, εἰ διδασκόν* de qua nonnulla notavit Valekenar. in Eurip. Hippol. p. 174. atque hic eum discessionem fecisse a Stoicis, quos, ut jam vidimus, non raro sequitur. Hic enim, ut in Zenone tradit Diog. Laert. 7, 91. statuebant *ὅτι διδασκόν ἡ ἀρετὴ*, quod et libello scripto docuit Plutarchus. Locutio *ἀρετὴ περὶ τὴν ψυχὴν φυομένη* minus usu trita. Aristophan. Nub. 151. *ψυγείση περιέφυσαν περσικαί, νεφτίγερato (pulici) adnatae sunt crepidae Persicae*. Paulo alter Clemens p. 499, 5. *ὁ περὶ ἀνθρώπους γίνεται τοὺς μεταποιουμένους ἀρετῆς τε καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας*. Conf. et p. 421, 25.

396, 24. Minus recte τὸ *διαφθείρειν ἐπὶ πλοῦτου* Combef. exposuit *labefactare a divitiis*, id est per eas et illarum absentia his carere. Non male autem Carioph. *διαφθαρεῖν* pro *διαφθείρειν*. Simplicissimum tamen esse videtur, pro *διαφθείρειν* legere *διαφθείρηται* ὅτι—*πτωχέουσα*, inquit, *ὧν ἂν τις ἐπὶ πλοῦτου διαφθείρηται, σώζεται, i. e.* “*carentem iis rebus, quarum quis copia perderetur, salvam evadere.*” Contrarium est, καὶ *πλουτοῦσα*—*ἐπιτρίβειν* hic ad τὸ *διαφθείρειν* respondet. *ἐπιτρίβειν, atterere, perdere*. Strabo p. 392 C. *Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἄννιβας τε καὶ Ῥωμαῖοι*, Alciphron Ep. 3, 10. *Ἐπιτριβεῖν καὶ κακὸς κακῶς ἀπόλοιτο*. — et Ep. 17. Aristoph. Plut. 1120. *ἐγὼ δ' ἀπόλωλα κάπιτέτριμμα*. ad quem l. vid. Spanhemius. A corpore ad animum translatum *ἐπιτρίβεισθαι* est prorsus corrumpti, fierique hominem perditum : unde et *ἐπιτριπτοὶ* homines perditī, sceleratī, ut monuit Casaub. in Athen. p. 211, 35. Corruptum hoc verbum in Josephi A. I. 14, 9. p. 701. ubi jam legimus *κόμην τε ἐπιτρίψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένους*. legendum *κ. ἐπιτρίψας capillis scissis*.—*πλοῦτος* hic etiam est *coria*.

P. 397, l. 1. *ὁ μὲν ἄρα ἀληθῶς καὶ καλῶς ἐστίν*—] Hic omissum *πλούσιος* post *ἀληθῶς καὶ καλῶς*, at quod facile subaudiri potest, cum et statim sequatur *ὁ δὲ νόθως πλούσιος*.

397, 5. καὶ ἄλλοτε ἄλλου γυνομένην καὶ ἐν τῷ τέλει μηδενὸς μηδαμῇ] De locutione ἡ *ἕξω κτήσις* vid. adscripta ad § 12. Ad haec ἄλλοτε ἄλλου γυνομένην—apta quaedam notata sunt ad Luciani Nigrinum p. 66. In Anthol. Cephalae p. 87. ed. Wart. hoc Leontis philosophi legimus : *Ὀὐκ ἐθέλω πλοῦτον, τυφλὸν φίλον, ἀλλοπρόσαλλον*. Plinius lib. 1. Ep. 3. Caninio suo § 3. “*Effinge aliquid et exclude, quod sit perpetuo tuum. Nam reliqua rerum tuarum post te alium atque alium dominum sortientur.*” Antiochus in Cotel. PP. Ap. vol. 1. p. 103. *Καλὸν οὖν ἐστὶν ἀντὶ τῶν κτημάτων* (sic leg. pro *κτισμάτων*) καὶ *χρημάτων*, τῶν σήμερον μὲν ἡμετέρων, αὔριον δὲ ἀλλοτρίων, ὠνήσασθαι. Clemens p. 605, 30. exponens quomodo τὰ τοῦ κόσμου dicantur ἀλλότρια, monet *κτίσει* esse ἀλλότρια et τῶν κατὰ διαδοχὴν.

397, 8. *ὁ μὲν κατὰ πνεῦμα πτωχὸς τὸ ἴδιον, ὁ δὲ κατὰ κόσμον τὸ ἀλλότριον]* Conf. quae notata ad § 12. add. hoc ex Clementis adumbrat. in Jobum, οὐδὲν ὧν ἐσχίκαμεν, ἔχομεν ἴδιον, ἐνὸς κτήματος μόνον, τῆς εὐσεβείας, ἐσμέν ἰδιοκτήτορες. ταύτην ἡμᾶς θάνατος ἐπελθὼν οὐ συνήσε, τῶν ἄλλων δὲ ἀπάντων ἐκβαλεῖ καὶ μὴ θέλοντας. cui et hoc accedat ex p. 80. init. *πέφυκε γὰρ ὁ ἄνθρωπος οἰκειῶς ἔχειν πρὸς θεόν*. dein paucis interjectis, τὸν ἄν-

θρωπον ἐπὶ τὴν οὐρανοῦ γενόμενον θέναν, φυτὸν οὐράνιον ὡς ἀληθῶς, ἐπὶ τὴν γνῶσιν παρακαλοῦμεν τοῦ θεοῦ, τὸ οἰκείον αὐτοῦ καὶ ἐξάιρετον καὶ ἰδιωματικὸν παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα κατελιημένοι, αὐτάρκες ἐφόδιον αἰῶνων, θεοσέβειαν παρασκευάζεσθαι συμβουλευόντες. Nimirum, si primam coelestemque hominis originem spectes, virtus est proprium ejus bonum, cetera, atque inter haec etiam vitia, aliena.

397, 9. τῷ δὴ κατὰ κόσμον πτωχῶ—ὁ κατὰ πνεῦμα οὐ πτωχός] Recte vidit Combefis. in verbis ὁ κατὰ πνεῦμα οὐ πτωχός vitium haerere, sed male existimavit bene servatam hic esse negantem particulam, etsi luxatam, ejus loco posito articulo ὁ, atque adeo legendum οὐ κατὰ πνεῦμα πτωχῶ, quam correctionem etiam pro tam certa habuit ut in textum induceret. Ex adverso particula negans malum pedem huc omnino intulit, huic loco prorsus non conveniens. Contra se posita hic sunt ὁ κατὰ κόσμον πτωχός et ὁ κατὰ πνεῦμα πτωχός, et κατὰ πνεῦμα πτωχός, quemadmodum, ὁ πλούσιος κατὰ τὰ πάθη, et ὁ κατὰ θεὸν πλούσιος. plura sunt alibi etiam loca, ubi additum negans sententiam turbat. Ita v. c. Suidas vocem ἀπαντοματισθεῖσα exponit οὐκ ἀφ' ἐαυτῆς τελειωθείσα. deletur illud οὐκ. Philo Jud. p. 815 E. scribit et vere, οὐδὲν τῶν τεχνικῶν ἔργων ἀπαντοματίζεται

397, 11. ἀπόστηθι, φησὶ, τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ ψυχῇ σου κτημάτων ἀλλοτριῶν, ἴνα—] Rem ipsam si spectes, exponit hic et in seqq. Clemens verba Domini, qui hic ὁ κατὰ πνεῦμα πτωχός esse videtur, ad adolescentem: πώλησον ὅσα ἔχεις—. At contende hic quae scribit Clemens Strom. 4. p. 576, 14—, plane diversa ibi leges, et videbis cum hic, ut nonnunquam etiam alias, sibi non constare. De usu vocis ἀλλότριος dictum ad § 12. legitur etiam § 37. τὰ τοῦ κόσμου, τὰ πτωχὰ καὶ ἀλλότρια καὶ παραρρέοντα. In his, ἴνα καθαρὸς τῇ καρδίᾳ γενόμενος ἴδῃς τὸν θεόν, spectat Matth. 5, 8. Non plane dissimiliter gentiles existimabant initiatos maxime quidem, sed et omnes justos integraeque vitae homines, post mortem in perpetua luce vitam beatissime esse transacturos. Huc et referendus mihi videtur locus Pindari a Clemente laudatus p. 518, 15., ubi de mysteriis Eleusiniis loquens dicit: ἄλβιος ὅστις ἰδὼν ἐκεῖνα κοινὰ εἰς ὑπὸ χθόνα· οἶδεν μὲν βίου τελευτῶν, οἶδεν δὲ Διὸς δοτὸν ἀρχάν. Haec certe sunt vitiosa. recte Heins. et Sylburgius pro eis legit εἶσ', et hic etiam una voce διόσδοτον pro Διὸς δοτὸν: minus autem recte κοινᾶ vel κοίλαν pro κοινά. Scripsit, nisi fallor, Pindarus κοινάν. Sic κοινῆ γῆ apud Xenoph. et Philostr. vid. Hemst. nota ad Hesych. v. Ἐπιέσασθαι. porro quamvis διόσδοτον ἀρχάν non prorsus improbem, conjicio tamen veram scripturam esse διόσδοτον αἴγλαν. ita Pyth. 8, 136. σκιάς ὄναρ ἄνθρωποι. ἀλλ' ὅταν αἴγλα διόσδοτος ἔλθῃ, λαμπρὸν ἔπεισι φέγγος ἀνδρῶν καὶ μελιχος αἰών. διόσδοτος αἴγλη splendor a Jove datus, i. e. felicitas. Sententia igitur loci citati haec est, "Beatus qui illis (mysteriis) visis terram omnibus communem subit, communi fato defungitur; sic quidem novit vitae finem, sed et novit splendorem a Jove datum." i. e. beata felicitate fruitur. Conferendus cum his est insignis locus Aristoph. Ran. 157. μόνοις γὰρ ἡμῖν ἥλιος καὶ φέγγος ἰλαρὸν ἔστω, ὅσοι μεμυήμεθ' εὐσεβῆ τε διήγομεν τρόπον περὶ τε ξένους καὶ τοὺς ἰδιώτας. ubi plura notavit Spanhemius.

397, 15. χρήματα ἀντὶ κτημάτων λάβης; ἀντίδοσιν πλούτου πρὸς πλοῦτον ποιησάμενος, ἐξαργυρίσας τὴν φανερίαν οὐσίαν;] Videmus hic discrimen inter κτήματα et χρήματα. κτήματα sunt agri, aedes. conf. Valeken. ad

Herod. 5, 23. bona immobilia et quae moveri possunt. Lucas Act. Ap. 2, 45. dixit τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις. recte vetus interpret κτήματα ibi vertit possessiones; vid. Festus. In illis, ἀντίδοσιν πλοῦτου πρὸς πλοῦτον ποιησάμενος respicere videtur ad bonorum permutationem in jure Attico notam, de quo vid. Kust. ad Suid. et Taylor. ad Lysiam in argum. orat. quartae p. 89: sed qua ratione permutationem (ἀντίδοσιν) hic intelligi velit docet addens ἐξαργυρίσας τὴν φανερὰν οὐσίαν. οὐσία notat universas facultates; harum alias Attici dicebant φανερὰν οὐσίαν, alias οὐσίαν ἀφανῆ· οὐσία φανερὰ erant latifundia, aedes et hujus generis cetera; mancipia, vasa, vestimenta, argentum erant οὐσία ἀφανῆς. vid. H. Vales. in notas Mauss. p. 103. Taylor. in Lysiam. p. 347. et comm. de inope debitore p. 14. in not. ἐξαργυροῦν. quo usi Herodotus et Thucydides, et ἐξαργυρίζειν, quod ceteris frequentatam, est bona dividenda in pecuniam redigere, ex iis pecuniam colligere. Ut hic, ita plane Demosth. in orat. de pace p. 22 B. ἦν ἐνθάδε ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν, ταύτην ἐξαργυρίσας. Sic et hoc ἐξαργυρίζειν apud Isaeum p. 55. plura si desideres, adi Wessel. et Valeken. ad Herodot. p. 477. 478. et quos ibi laudatos videbis.

397, 24. ἀντικαταλασσόμενος αὐτῶν τὰ σώσαι δυνάμενα] Verbo ἀντικαταλάσσεσθαι parili ratione usus Clemens p. 236, 11. ubi de muliere quae immoderato ornatus studio ducitur dicit, ἀποπέπτωκεν καὶ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ γάμου τοῦ σώφρονος, τὸν κόσμον ἀντικαταλλαττομένη τάνδρός. et p. 576, 31. διὰ τῆς τῶν φθαρτῶν δόσεως ἀντικαταλάσσεσθαι τὰ τῆς ἀφθαρσίας. Alia notavit Wessel. ad Diod. Sic. 1, 2. et Toup Emend. in Suid. 2. p. 45. Ut autem hic πνευματικὸς πλοῦτος, sic Hieronymus ad Eustoch. *possessio spiritualis*.

397, 30. ἔχειν τε χρήματα καὶ μὴ ἔχειν, καὶ χρῆσθαι τῷ κόσμῳ καὶ μὴ χρῆσθαι] In his palam est Clementem respexisse ad illud Apostoli Cor. 1, 7, 31. οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ οὕτως ὡς μὴ καταχρώμενοι. Discimus hinc quomodo verba haec intellexerit. Secus et non minus recte Augustinus loco laudato a G. Noodt 1. de usu fructu p. 388. (ubi plura de differentia inter usum et fructum) in hujus, inquit, mortalitatis vita peregrinantes a domino, si redire in patriam volumus, ubi beati esse possumus, utendum est hoc mundo, non fruentum.

P. 398, 1. 2. λιπὼν τὴν τάξιν τῆς ζωῆς] Sic egregie de juvene, qui praecepto Domini de via et ratione vitae consequendae dicto audiens non erat, metaphora petita a re militari. Mali nempe milites, qui ordines deserunt et officium suum non praestant, dicuntur τὴν τάξιν λείπειν, cui contrarium est μένειν ἐν τῇ τάξει. vid. L. Bos Obs. Crit. p. 81. 82. Liban. Epist. 72. λιπὼν τὴν τάξιν καὶ ρίψας τὰς ὑποσχέσεις ὄψει —.

398, 4. δύσκολον γὰρ ἦν μὴ περιάγεσθαι μηδὲ καταστρέφεσθαι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν προσόντων ἄβρων τῷ προδῆλφῳ πλοῦτῳ καὶ ἀθηρῶν γοητευμάτων] Conferatur hic locus Luciani in Nigrino § 19. Quam difficile sit iis rebus, quae sensibus objiciuntur, et a quibus affectus oriuntur, non transvorsum agi, Clemens imprimis pluribus docet Strom. 2. p. 486. 487. cum potestatibus, quae dicuntur, spiritualibus hic imprimis esse luctandum, ibi monet, de quibus inter alia p. 487, 30. haec notat: αἱ τοίνυν δυνάμεις—κάλλη καὶ δόξας καὶ μοιχείας καὶ ἡδονὰς καὶ τοιαύτας τινὰς φαντασίας δειλεωτικὰς περιτείνουσι ταῖς εὐεπιφόροις ψυχαῖς, καθάπερ οἱ ἀπειλούοντες τὰ θρέμματα, θαλλοὺς προσιέντες. Duplex in his macula: prima

est in *περιτίουνσι*, pro quo legendum *προτίουνσι* : secunda in *προσιέντες*, pro quo ex certissima emendatione Hemsterhusii legendum *προσειόντες*. conf. perdocta disputatio de hoc usu verbi *προσειείν* ad Timaei Lex. Plat. p. 136. seqq. ed. Ruhnk. Ceterum pro *περιάγεσθαι* olim hic legebam *παράγεσθαι*, quae non raro permiscetur, ut *περιφέρεσθαι* et *παραφέρεσθαι* ; verum jam non muto : recte dicitur *περιάγεσθαι* — ἀπὸ τῶν προσόντων ἄβρῶν τῷ προδήλῳ πλούτῳ καὶ ἀνθηρῶν γοητευμάτων. ἄβρῶν πλοῦτον, *splendidas opes*, dixit Pindarus Pyth. 3, 195. ἀνθηρὸν non tantum de herbis et stirpibus, sed et de aliis rebus adhibetur : sic ἀνθηρὰ χρώματα dixit Plutarch. Mor. p. 683 E. et Philo etiam ἀνθηροτέραν ἔδωδῆν p. 1129 D. Ad γοητεύματα, γοητεύειν, γόης conf. Budaeus in Comm. L. Gr., Piers. ad Moer. Att. et Ruhnken. ad Timaei Lex. Platon. V. Γόης, Γόητες. Addo tantum locum Aeliani N. A. 15, 11. ubi legimus, καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων τῆς γόητάς τε καὶ φαρμακείας Ἄρει φίλῳ κολάζειν καὶ διακαίειν καταλείπων. mendum est in *διακαίειν*, pro quo Gesnerus substituit *διακοιεύειν*, Trillerus *διακρίνειν* vel *διαδικείν*. scripsit, ut reor, Aelianus *διακναίειν*. γοητεία et γοητεύμα saepe idem. Illud de ciborum condimentis etiam adhibuit Philo I. p. 1114 E., quod male mutat Mangeius vol. 1. p. 665, 29. pari ratione dixit id. p. 244, 34. τὰς πιθανοὺς τῆς ἡδονῆς γοητείας, et Clemens p. 173, 33. τὰ βρώματα γοητεύοντα τὰς ὀρέξεις cibi, qui appetitiones quibusdam veluti praestigiis fallunt.

398, 14. αὐτὰ ταῦτα] Eleganter Graeci, imprimis Attici, αὐτὸ τοῦτο deponunt ut rem quandam solam, et praeterea nihil aliud, significant. vid. de hoc locutionis usu Valek. ad Herodot. 3, 71. et Perizonius ad Ael. V. H. 2, 29. Hoc sic scribens spectavit Clemens.

398, 20. συνήδεσαν ἑαυτοῖς μήπω τὰ πάθη τέλει ἀποτιθεμένοις] Non damno quidem ἀποτιθεμένοις, malim tamen ἀποθεμένοις. In sequentibus ἀρτιμαθεῖς γὰρ ἦσαν καὶ νεωστὶ πρὸς τοῦ σωτήρος ἡνδρολογημένοι rarius verbum ἀνδρολογεῖν dicit milites conscribere. delectum militarem habere. Hesych. ἀνδρολογεῖ : στρατολογεῖ. verum de alia etiam virorum collectione et delectu usurpari docet locus Aleiphronis Ep. 1, 11. p. 44. ubi vid. Berglerus.

398, 29. ἀπαθῶν γὰρ καὶ καθαρῶν ψυχῶν ἐστὶν ἡ σωτηρία] De voce καθαρὸς aliquid dictum ad § 16. Clemens p. 484, 20. καθαρὸς μὲν τὴν σάρκα, καθαρὸς δὲ τὴν καρδίαν. per τὴν ἐγκράτειαν nos contendere ad τὴν καθαρότητα et ἀπάθειαν docet p. 471, 5. et p. 484, 3. dicit τὴν καρτερίαν δι' ὑπομονῆς ἀπάθειαν καρποῦσθαι. Stoicis, qui sapientem suum dicebant esse ἀπαθῆ, debetur haec loquendi ratio. τὸ λείον ἀνευδὲς καὶ ἀπαθὲς scribit Clemens p. 471, 9. P. 467, 5. legimus τὸ βούλημα τοῦ ἀπαθοῦς θεοῦ. et p. 450, 14. ὁ τοῦ ἀπαθοῦς θεοῦ φόβος. Gentilibus natura Deorum etiam dicebatur esse ἀθάνατος καὶ ἀπαθὴς immortalis et quae nullos affectus, vel violentos rerum externarum appulsus patitur. Christus Dominus similis Deo patri suo, tanquam ejus filius, etiam ἀναμάρτητος, ἀνεπίληπτος, καὶ ἀπαθὴς τὴν ψυχὴν : ita Clemens p. 99, 10. qui et paulo post dicit eum esse ἀπόλυτον εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρωπίνων παθῶν, et ἀναμάρτητον μόνον. Plura de his in Excursu IX.

P. 399, l. 3. ὅτι καθ' αὐτὸν μὲν ἀσκῶν καὶ διαπονούμενος ἀπάθειαν ἕνθρωπος οὐδὲν ἀνείει] Quod proxime antecedit ἐν ἀνθρώποις, est pro παρὰ ἀνθρώποις, ut legitur § 4. nisi forte malis ἐν hic πλεονάζειν. Post ὅτι inserendum esse videtur ὅ, ὅτι ὁ καθ' αὐτὸν μὲν ἀσκῶν —, “ quoniam

homo, qui quidem per se ipsum, suaque virtute sese exercet ad exstirpandos affectus"—. Hic habemus ἀπάθειαν, de qua ad § praeced.

399, 5. τῇ προσθήκῃ τῆς παρὰ θεοῦ δυνάμεως] Ad rem quod attinet, vide ad haec et sequentia quae pluribus notata ad § 10. Ceterum non dissimilia etiam ex aliis scriptoribus conduxerunt Masius ad Jos. 11, 7. et Gatak. ad M. Anton. de rebus suis 9. § 40.

399, 6. βουλομέναις μὲν γὰρ ὁ θεὸς ταῖς ψυχαῖς συνεπιπνεῖ] Legebam olim συμπνεῖ, vel ἐπιπνεῖ. sed nihil novandum. Mens Clementis haec est: volentibus Deus simul vim adspirat, qua nempe in ista voluntate corroborentur.

399, 8. τὸ δοθὲν ἐκ θεοῦ πνεῦμα συνεστάλη] Carioph. *se contrahit*, ceteri *contrahitur*. Sic aoristus positus in significatione praesentis; sed hic potius est perpetuum temporis, *contrahi solet*. Sic et paulo post, *συνεχώρησεν, εἶξεν*. Usus hunc post H. Stephanum attigerunt Graevius, Hemsterhusius, Bentleius, Gatakerus et Valckenarius, qui vid. in diatriba in Eurip. perditorum dram. reliq. p. 163. Verum quid hic est *contrahi*? an *diminui*, ut *contrahi* apud Ciceronem non uno loco occurrit, atque ita *συστέλλεσθαι* apud Dionem Chrys. p. 80 C. ubi *συστέλλεσθαι, ταπεινοῦσθαι, φθίνειν* et *συστέλλεσθαι* opponitur τῷ αὔξειν. Hermae Pastor, ad quem hic respexisse videtur, dixit *μειοῦσθαι* Mand. 2, 5. p. 91. *ἐὰν μακρόθυμος ἔσῃ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατοικοῦν ἐν σοὶ καθαρὸν ἔσται μὴ σκοτούμενον ὑπὸ πονηροῦ πνεύματος, μὴ μειούμενον ὑπὸ τῆς ὀξυχολίας*. p. 99. ex Antiocho legimus, *τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ δοθὲν εἰς τὴν σάρκα ταύτην*, et paulo post *τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ δοθὲν τῷ ἀνθρώπῳ*. junguntur ibi de spiritu sancto p. 98. *λυπεῖσθαι* et *στενοχωρεῖσθαι*. verbum *συστέλλειν* nimirum de variis affectibus adhibetur, velut de pavore et metu. vid. Dio Chrys. p. 140 A. et de tristitia etiam ac dolore. vid. Uptonus ad Arrian. in Epict. vol. 2. p. 39. et in Ind. v. *διαχέω* et *συστέλλω*. Ceterum cum ita dicit Clemens, spiritum a Deo datum *συστέλλεσθαι*, etiam significare voluit eum discedere. vid. Hermas p. 92 et 98.

399, 11. οἱ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτὴν] Spectat locum Matth. 11, 12. Nescio an haec sit horum verborum sententia: verum id jam non agimus. Plerique veterum et recentiorum ita intellexerunt. Egregia sunt quae hanc in rem in sequentibus notat Clemens, qui et Strom. 4. p. 565, 27. parili modo scribit, *βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ*, ubi et noster locus cum aliis adscriptus. In seqq. ludit in vocibus, quae et nonnunquam confunduntur, *βεβαίως* et *βιαίως*.

399, 18. ταχέως ἤρπασε καὶ συνέβαλε τὸν λόγον] Vertit Horatius art. poet. 335. "Quidquid praecipies, esto brevis: ut cito dicta Percipiant animi dociles, teneantque fideles." Latini etiam celeriter arripere quae traduntur pro intelligere, et sic etiam rapax ingenium. vid. Heins. ad Ovid. Met. 8, 243. ubi et laudatum reperies *συναρπάξεν φρενί*, ex Soph. Ajace 16. atque ita et simplex *ἀρπάξεν* ab eo usurpari docuit Johnson. ad Ajacem 2. Add. Basilius M. vol. 2. p. 587 F. *ἀρα αὐτόθεν ἤρπασας τὴν δύνανον τοῦ ῥήματος*; et *ῥαδίως συναρπάξεν τὰ πολλὰ* est in Fragmentis Pythagoreorum ad caleem opuseul. editorum ab Galeo p. 727. sic et Aristoph. Nub. 773. *ἄγε δὴ ταχέως τοῦτι ξυνάρπασον*, qui et eodem sensu usus est verbo *ὑφαρπάξεσθαι* 490. *εὐθὺς ὑφαρπάσει*, ubi schol. legit *συναρπάσει*, et unus cod. in act. *ὑφαρπάσεις*. vid. Kust. Pro *συνέβαλε* aliquando legebam *συνέλαβε*, quae verba saepe confunduntur; sed rectum est *συνέβαλε*, *vim verborum probe assecutus est*,

intellexit. vid. Krebsius Obs. in N. T. e Josepho ad Lucae 2, 19. significatu et proprio et improprio parum omnino distat verbum *συνιέναι.*

399, 21. *τέσσαρας ὀβολοὺς ἴσως τοῦ λόγου καταλιπὼν*] Illud τοῦ λόγου non intelligens Carioph. margini adscripsit “F. τοὺς ὄλους,” vertens, quatuor fortasse ad summum relictis obolis. hoc Combefisio ansam dedit ut τοῦ λόγου mutaret in τοῦ ὄλου, reddens, *quae tota substantia esset.* Illud τοῦ λόγου omnino sincerum est, et, si addideris a librario omissum τὸ, habebis auctoris manum, τὸ τοῦ λόγου, *quod dici solet.* sic § 1. τὸ δὴ τοῦ λόγου, πῦρ ἐπὶ πῦρ μετοχεύοντες. Legimus apud Pollucem 7, 133. Aristophanem in Heroïbus dixisse rei alicujus pretium esse *ὀβολος quatuor et laturam,* his verbis: ὀβολῶν δὲ ἴσως τεττάρων, καὶ τῆς φορᾶς. vid. Hemst. in Addendis. Suidas Τεττάρων ὀβολῶν: ἐπὶ τῶν πολλῆς τιμῆς ἀξίων. “Τὴν παρρησίαν τὴν σὴν οἷε τεσσάρων ὀβολῶν εἶναι, τὸ τῆς παροιμίας.” Recte notat Kusterus Suidam haec ita male interpretari; dici enim hoc proverbium de rebus nullius pretii. Idem vitium est in Τετράβολον, ubi correxit editor. legendum igitur in illo Suidae loco, vel cum Schotto ex Apostolio, ad Proverbia e Suida, ἐπὶ τῶν πολλῆς τιμῆς ἀξίων, vel ἐπὶ τῶν πολλῆς τιμῆς ἀναξίων. Locus Juliani a Pearsono annotatus egregie meam conjecturam confirmat: ita enim scribit p. 445 B. ἀλλὰ τὴν παρρησίαν τὴν σὴν οἷε (I. οἷου) τεττάρων εἶναι ὀβολῶν, τὸ λεγόμενον, ἀξίαν. τὸ λεγόμενον idem ac τὸ τοῦ λόγου. Clemens p. 274, 5. αὐτὸς δὲ χαλκῶν ἐστὶ τιμιώτερος τριῶν, ubi Lowth. recte etiam, addita negatione, legit οὐ τιμιώτερος: triobolus nempe etiam de re exigui pretii dicitur. conf. Periz. ad Ael. V. H. 4, 14. Plura non addo: subjungo tantum hoc Basilii M. de egeno vol. 2. p. 46 D. σκεύη δὲ καὶ ἐσθῆς, τοιαῦτα, οἷα ἂν γένηται πτωχῶν κτήματα, ὀλίγων τὰ πάντα ὀβολῶν ἀξία.

399, 24. τὰ παλαιὰ νοητὰ κτήματα] Ita in prima et Combefisii editione: ceterae praebent τὰ παλαιὰ τὰ κτήματα. Hinc Valekenarius in Diatr. in Eurip. p. 283. conjecit τὰ παλαιὰ ἀτακτῆματα. Recte habet τὰ παλαιὰ νοητὰ κτήματα, hoc § 20. scripsit Clemens τὸν νοητὸν καὶ θεοδιδάκτου πλοῦτον, oppositum τῷ αἰσθητῷ, sed hic habemus, quod bene observandum, τὰ παλαιὰ νοητὰ κτήματα, quod eodem spectat ac quod addit ψυχικὰ νοσήματα.

399, 26. τοῦτ' ἀνάπτοιτο ἦδη τοῖς ἐν οὐρανοῖς ἐγγραφησομένοις] Alludit in his ad nobilem locum Hebr. 12, 22, 23. ubi verbo ἀπογράφεσθαι usus apostolus, καὶ ἐκκλησία πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων. Hoc imitatus Basil. M. vol. 2. p. 615 B. ubi praeter alia scribit, σπούδασον ἀπογραφῆναι ἐν τῇ ἐπουρανίῳ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν πρωτοτόκων, ὅπως εὐρεθῆς ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ ἰψίστου. Verbum ἐγγραφῆσθαι multo et vario usu tritum apud Graecos. E multis pauca hic suffecerint. τοῖς Ὀλυμπίοις ἐγγράφεσθαι scripsit Ael. N. H. 14, 28., qui et 2, 25. τοῖς γησιῖοις ἐγγέγραπται. Philo Jud. p. 33 B. τῷ μεγίστῳ καὶ τελειοτάτῳ πολιτεύματι ἐγγραφέντες, et p. 292 C. ἐγγραφέντες ἀφθάρτων καὶ ἀσωμάτων ἰδεῶν πολιτεία. Addo his Philostrati Epist. 46. in fine. ἔγγραψόν με σὺ καὶ Ζεὺς γενοῦ φράτριος, καὶ Ἀπόλλων πατρός, ἣ δὲ φυλὴ τοῦ ἔρωτος. pro φράτριος male Olearius legendum censebat πατρός, ut docuit Wesseling. Obs. 1, 7. conf. schol. Aristoph. ad Acharn. 146. et locus Ulpiani obiter hic emendandus. ita ille ad Demosthenis Midianam non procul a fine p. 222. (ed. 1607.) ὁ δὲ (Ζεὺς) πολιωχός, καὶ βουλαῖος, καὶ φράτριος, καὶ φίλιος, καὶ ἄρκιος. postremum hoc omnino vitiosum: pro ἄρκιος certissime legendum

ἔρκιος. Ἀπόλλων πατρόος et Ζεὺς ἔρκιος junguntur etiam apud Demosth. adv. Eubul. [p. 1319, 27.] p. 649. ubi vid. Taylor. in notis p. 659.

399, 27. οὕτως γὰρ ἀπολουθεῖν ὄντως] Clemens scripsit, ut puto, ὄντως. Frequentissime haec a librariis inter se permutantur. Hic et apud Athenaeum p. 641. οὕτως pro ὄντως, uti jam monuit Casaub., atque ita etiam in MSS. in Philone Jud. vol. 1. p. 100, 28. item οὕτως pro ὄντως, quod et Mangeius notavit in Praetermissis p. 721. idem vitium apud Clementem p. 347, 31. correxit Sylburgius. Praeterea δεῖ vel simile quid hic omnino requiritur, quod vidit Cariophylus, qui ad marginem scribit “F. legendum δεῖ ὄντως.” Lego igitur ὄντως γὰρ ὄντως δεῖ ἀκολουθεῖν τῷ—Magnam vim orationi addit repetitio vocis ὄντως. Sic Basilius M. vol. 2. p. 614 D. ὄντως γὰρ ὄντως οὐδέπω τὸ ἀκέραιον τοῦ τρόπου καὶ τὴν τῆς διανοίας λαμπρότητα ἐκτίσιμα. Amat talia noster : sic p. 262, 3. οὐ γὰρ δεινόν, οὐ δεινόν, γέροντι ἂν δοκεῖν τὸ εἶναι λαθεῖν μὴ δυνάμενον : et ib. paulo post v. 18. οὐκ ἔστιν δέ, οὐκ ἔστιν ἀληθινὴν ἐνδεικνύει τὴν ψυχὴν, τὴν κίβδηλον ἔχοντα κεφαλὴν. plura de his repetitionibus si desideres, adi Spanhem. ad Aristoph. Plut. 114. et Drakenb. ad Sil. Ital. 2, 25. et 12, 221. Sensus hic est : “Vere enim, vere inquam, servatorem sequi oportet, ad vitam ejus ab omni immanem noxa ac perfectionem accedendo” cet. Non multum aliter Clemens p. 597, 8. οὕτως οὖν καὶ οἱ κατ’ ἔχοντος τὸ Ἀποστολικὸν πορευόμενοι γνωστικοί, ἀναμάρτητοί γε εἶναι ὀφείλουσι. de hac hominis Christiani ἀναμαρτησία vide et p. 443, 23. 573, 4. At pluribus locis ad hanc Christi imitationem et similitudinem, summi rem momenti, exhortatur Clemens. vid. p. 99, 15. 102, 33. 157, 2, 3. 576, 35. et not. Sic et Apostolos secutus Ignatius aliique inter veteres.

P. 400, 1. 3. Ἀποκριθεὶς—] Legis hic ex prima edit. sine εἶπεν, Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ὑμῖν λέγω— : § 4. additur λέγει : non raro hoc a Clemente omittitur, ut et ab aliis scriptoribus. Porro ἑκατοῦταπλασία, et ἡμᾶς pro ὑμᾶς, coll. § 4. deinde τὸ ἔτι τούτου σκληρότερον : tandem ὄγε pro ὁ γε.

400, 4. ὁς ἂν ἀφῆ] Aliter p. 570, 29. ὁς ἂν καταλείψῃ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφοὺς, καὶ τὰ ἐξῆς, ἔνεκεν τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ ὀνόματός μου, μακάριος οὐτοσί. Allegorice ibi hunc locum interpretatur : ita v. c. scribit, μήτηρ γ’ οὖν ἡ πατρὶς καὶ τροφὸς ἀλληγορεῖται, et sic in ceteris. pro ἡ πατρὶς καὶ τροφὸς malim ἢ γῆ πατρὶς καὶ τροφός. γῆν τροφὸν ἡμετέραν e Platone laudant Lexica, et patria proverbiali forma dicitur κοινὴ τῶν πολιτῶν τροφός. pro προσχέουσα ib v. 28. lege προχέουσα. Locum Lucae 14, 26. quem mox laudat, ad eundem modum exponit p. 555. II.

400, 13. τοὺς ἐγγυτάτω γένους] Potuisset etiam scribere τοὺς ἐγγύτατα γένους. nam utrumque dicunt. Plato vol. 3. p. 304 D. ἐμοὶ τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὦν. Lucian. vol. 1. p. 639, 91. οὗτος ἀγχιστα ἦν αὐτῷ γένους. ἐγγυτάτω ὦν γένους et alia dabit Taylor. ad Lysiam p. 14. conf. et Markl. ad Maxim. Tyr. p. 698. οἱ ἔγγιστα γένους qui sint docet Philo Jud. p. 690 A.

400, 16. ἀλλ’ οὐδ’ ἀναιροῦσιν, οὐδ’ ἐγγὺς] οὐδ’ ἐγγὺς post sententiam negativam significat *longe abest, nequaquam*. Ita in Fragmentis Longini ex emendatione Tourpi legitur p. 123. οὐδὲ γὰρ οὐδ’ ἐγγὺς τὴν.

400, 27. νόμισον εἶναι τὸ πρᾶγμα διαδικασίαν] διαδικασία nonnunquam simpliciter notat litem, disceptationem, item sententiam, iudicium, quod vocant, definitivum, quomodo et διαδικάσασθαι est *judicium subire*.

apud Platonem in Phaed. p. 113 D. Sed potissimum in jure Attico est contentio inter duos pluresve, uter utri in honore aut munere sit praefendus. Lege sequentia et videbis quam opportune hic usus sit illa voce, de qua, praeter Petit. LL. AA. p. 452. 609., vide Tayl. ad Lys. p. 312. ad Demosth. vol. 2. p. 634. Dorvill. ad Charit. p. 483., et Alb. ad Hesych. in v.

400, 28. ἐγὼ ἔσπειρα] Omissum hic forte σε: mox ἐγὼ σε ἀνεγέννησα.

P. 401, l. 1. νεκρὸς τῇ φύσει] Vertunt *mortuus natura*. et certe sic verti potest. Ita apud Plutarch. Mor. p. 463 C., et p. 474 D. φύσει εὐμετάβολον ζῶον dictum de Helicone mathematico, tamquam natura in utramque partem mobili et versatili animante: ex quo etiam loco Wesseling. demonstravit epistolam Platonis tertiam decimam non in spuris esse censendam. vid. Epist. ad H. Venemam p. 37. Testis hic adjungi poterit Clemens p. 744, 16. atque ita etiam illud Apostoli Eph. 2, 3. ἡμεν τέκνα φύσει ὀργῆς cum plerisque interpretibus accipiendum puto. Verum id hoc loco minus aptum. νεκρὸς τῇ φύσει est *planissime mortuus*, i. e. profligatissimus et perditissimus. Ita apud Aristoph. Plut. 118. ἄθλιος φύσει, *planissime miser*. conf. et 273. Plura dabit Fabricius ad Sext. Empir. p. 9.

ἐτέρωθεν δὲ ἄκουε τοῦ σωτήρος] Nempe λέγοντος, ut § 16.

401, 2. ἐγὼ σε ἀνεγέννησα, κακῶς ὑπὸ κόσμου πρὸς θάνατον γεγεννημένον, ἡλευθέρωσα—] Non equidem intelligo quid sit κακῶς ὑπὸ κόσμου πρὸς θάνατον γεγεννημένον. vertit Carioph. *male genitum de mundo ad mortem*: ceteri, *qui male a mundo mortis victimam finisses genitus*. Juvandus, ni fallor, hic locus et emendatione et distinctione. Pro ὑπὸ κόσμου legendum ὑπὸ κόσμον vel potius ὑπὸ κόσμῳ, et γεγεννημένον mutandum in γεγειρημένον. Porro major distinctio ponenda post ἀνεγέννησα, et tollenda post γεγεννημένον, jungendum cum ἡλευθέρωσα. Ita igitur scripsit Clemens: ἐγὼ σε ἀνεγέννησα: κακῶς ὑπὸ κόσμῳ πρὸς θάνατον γεγεννημένον ἡλευθέρωσα.—*misere in mundi potestatem ad mortem relictum in libertatem asserui*. In voce ἰασάμην forte respexit ad nomen Ἰησοῦς, ex more veterum ecclesiae doctorum, qui hic non raro ludunt, et in soni vicinitate et in vocum significatione: de quo praeter alios legi merentur Grotius ad Matth. 1, 21. et Petavius in Epiphanium vol. 2. p. 53. Atque ita et saepius Clemens: vid. p. 100, 34, 101, 3, 4. καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἀκείται αὐτοῦ ὁ παναρκῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἱατρός, ὁ σωτήρ. Sic alibi, Ἰησοῦς ὁ ἰώμενος ἡμῶν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν.

401, 6. εἰς ἀνάπανσιν ἀρρήτων καὶ ἀλέκτων ἀγαθῶν] Neque hoc sanum est. ἀνάπανσιν frequens apud veteres ecclesiae doctores de coelesti felicitate: atque haecenus recte. Sed quid est ἀνάπανσιν a. κ. a. ἀγαθῶν? nullus equidem dubito quin pro ἀνάπανσιν scripserit Clemens ἀπόλαυσιν. En nostri locum p. 91, 30. καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπολαύσεις ἀποκεκρυμμένων, τῶν ἐμοὶ τετηρημένων, ἃ οὔτε οὐς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνέβη τινός: hic postrema plenius. Pseudo-Clemens epist. ad Jacobum § 10. ἵνα οἱ ἀγαθοὶ τοῦ λοιποῦ τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν αἰδίως ἀπολαύσωσιν. in Clemente. homil. 1, 7. αἰδίου γενόμενοι τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ ἀγαθῶν ἀπολαύσετε (sic leg.) et ib. in fine aionίων ἀπολαύσειν ἀγαθῶν.

401, 7. ἀλέκτων] In edit. Combesii ἀλήκτων, quod non absurdum. ἀληκτα, quae finem non sint habitura. ἀληκτος κηδεμονία est apud Phil. Jud. vol. 2. p. 444, 14. quod cur ad calcem mutet Mangeius nulla est causa. Verum prima editio habet ἀλέκτων. Jamblichus de Mysteriis

sect. 1, 11. scribit: τὰ μὲν ἀπόρρητόν τινα καὶ κρείττονα λόγου τὴν αἰτίαν ἔχει. In tragoedia junguntur οὐ ῥητόν οὔτε λεκτόν. In mente habuisse videtur auctor illud Apostoli Cor. 2, 12, 4. ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξόν ἀνθρώπων λαλῆσαι, ut in proximis Cor. 1, 2, 9.

401, 14. ὑπὲρ σου πρὸς τὸν θάνατον διηγωνισάμην, καὶ τὸν σὸν ἐξέτισα θάνατον, ὃν ὄφειλες.—] Est insignis hic locus. ὑπὲρ quidem non raro *commodum* notat, atque ita etiam in proximis; verum hic ὑπὲρ σου omnino est, *vice tui, loco tuo*; quod docent inprimis sequentia, “Pro te cum morte decertavi, et pro te suscepi, exsolvi mortem, quam tu debebas.” In sacris literis saepe Christus dicitur mortuus esse, cet. ὑπὲρ ἡμῶν, hoc non tantum est in *commodum nostrum*, sed etiam mortem vicariam notat, quam pro nobis subiit: unus instar omnium est locus Cor. 2, 5, 15. (conf. 21.) Atque hoc sensu haec locutio etiam Graecis frequentatur, ut docuit Raphelius in Annot. ad Rom. 5, 8. Alcestis pro marito, Admeto, mortua, μηδετέρου τῶν γονέων ἐβλήσαντος ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀποθανεῖν, ut in argumento Alcestidis Euripidis. Palaeph. c. 41. λέγεται μῦθος τραγικῶδης, ὡς δὴ μέλλοντός ποτε τοῦ Ἀδμήτου θανεῖν, αὕτη (“Αλκηστις) εἴλετο ὑπὲρ αὐτοῦ θάνατον. deinde ἀνδρεία γε “Αλκηστις ἐκοῦσα ὑπερέβαινε Ἀδμήτου. Apud ipsum Eurip. Alcest. 690. μὴ θνήσχ’ ὑπὲρ τοῦδ’ ἀνδρὸς οὐδ’ ἐγὼ πρὸ σοῦ: sic et 682, 698, 701. pro ὑπὲρ ibi et ἀντὶ 716. item σοῦ προθνήσκων dixit 709. In Electra 1026. ἔκτεινε πολλῶν μίαν ὑπερ. Atque ita etiam Latini. Seneca de consolat. ad Helv. matrem c. 17. “Nobilitatur carminibus omnium, quae se pro conjuge vicariam dedit,” Alcestis nempe. Horat. Od. 3, 19, 2. “Codrus, pro patria non timidus mori.” Patria interitum subiisset, si hoc malum morte sua non redemisset Codrus.

401, 18. τὴν ψῆφον ἔνεγκε τῇ σαυτοῦ σωτηρίᾳ] In judiciis nota ἡ σώζουσα ψῆφος. Demosth. p. 362. τοὺς σεσακότας ἡμᾶς τότε, καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆφον θεμένους. Lucian. in Harmon. vol. 1. p. 856. σύ γε μάλιστα ὄσω τὴν λευκὴν αἰὲ καὶ σώζουσαν φέρεις. Huc forte alludit Clemens hic scribens ὑπὲρ σεαυτοῦ δίκασον, καὶ τὴν ψῆφον ἔνεγκε τῇ σαυτοῦ σωτηρίᾳ, *pro te ipse esto iudex, et pro salute tua ferto sententiam, fer sententiam tibi salutarem.* Non multum hinc diversum est quod Hierocles dixit p. 124. τὴν καθ’ ἑαυτοῦ ψῆφον ἐκφέρειν.

401, 20. πρὸ πάντων ἐν σοὶ Χριστὸς ὁ νικῶν ἔστω ὑπὲρ σου γὰρ ἀγωνίζεται] Qui caussam orantes apud iudices, quod hic est ἀγωνίζεσθαι, victores sunt dicuntur νικᾶν, et νικᾶν τὴν δίκην, *vincere, vincere causam*, quod et posteriores Latini non refugerunt. vid. quae notarunt Valcken. in diatribe ad Eurip. p. 261. et Oudendorp. ad Thom. M. v. Νικᾶ τὴν δίκην.

401, 22. τῶν χρημάτων ἐπίπροσθεν εἶναι] εἶναι ita pro ἰέναι, quod hic forte quis malit. Verum et ita apud Demosth. 1 Philipp. 51, 14. ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασι, ἀλλ’ αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων. laudat hunc locum Dorvill. in Charit. p. 338. sed ita, ut adscribat “non male forte—ἰέναι legeris;” addit tamen “quamvis J. Stolensis Flor. 102. p. 365. vulgatam agnoscat.” Apud Latinos certe *esse* etiam pro *ire, venire* non raro ponitur. vid. Burmannus ad Petron. Satyr. p. 189. Conferre et licet Lat. *obviam esse* alicui pro *obstistere*, quod alias *obviam ire, venire*.

401, 23. καὶ οὐκ ἀπάγει με Χριστὸς τῆς κήσεως—] Appositus hic est Clementis locus p. 1000, 29. ὁ Λόγος (sic scribo) τῆς κήσεως ἀπίστασθαι

οὐ κελεύει, ἀλλ' ἀπρὸσπαθῶς διοικεῖσθαι τὴν κτῆσιν. ita pro κτίσεως et κτίσειν legendum cum Sylburgio et Cotelerio Gr. Monum. vol. 2. p. 647 C.

P. 402, l. 5. ἔχει] μὴ ἔχειν Combefisius. Diceret certe sequentia legens ita scripsisse Clementem: et tamen hoc mihi non est vero simile, cum Marci locum data opera hic exponat et negativam etiam non habeat § 4. ubi totum Evangelistae contextum paucis tantum mutatis citat. Illud μετὰ διωγμῶν, quod solus Marcus habet, veterum et recentiorum interpretum mentem advertit: “Mirum profecto, (sunt verba Valekenarii in Adnot. Crit. in loca quaedam N. T. p. 359.) cur duas voces responso interseruerit, μετὰ διωγμῶν lenius quidem paulo, quod tres saltem Codd. praebent, μετὰ διωγμῶν. Sed cur vel hoc inseratur minus liquet. Sunt et alia in Evangelio Marci, de quibus illud ipsum dici possit.” Non male margini principis editionis adscriptum “Nota novam in textu distinctionem, novumque sensum citati loci ex Evangelio Marci.” Sententiam suam, singularem certe, deinceps exponit Clemens.

402, 8. καὶ ἀδελφοὺς κατ' αὐτὸν, ὡσπερ—] *Qui similes ipsi essent.* De hoc usu praepositionis κατὰ vid. Hemst. ad Aristoph. Plut. p. 331. sed hic κατ' αὐτὸν scripsisse Clementem induci non possum ut credam, nec quid huc faciat intelligo. Legendum existimo κατὰ ταὐτὸ *simul*, vel *eodem tempore*. Sic Aelian. N. A. 14, 8. Lucian. vol. 1. p. 404, 77. Hesych. κατὰ τὸ αὐτὸ ὁμοῦ. Locus, qui ibi laudatur, Act. 14, 1. huc non pertinet, quamquam ita vulg. interpres, Erasmus et Belgae nostrates: κατὰ τὸ αὐτὸ, scil. ἕθος, ibi est, ut Camerarius recte notavit, *eodem modo*, sive *similiter*: ut consuetudine sua intelligatur Leonii quoque Paulum et Barnabam ingressos esse conventum Judaicum. Christum autem Dominum simul vel eodem tempore vocasse Petrum et Andream, nec non Jacobum et Joannem, fratres, constat ex Matth. 4, 18–22.

402, 14. ὁ δὲ χαλεπώτατος ἔνδοθέν ἐστὶ διωγμὸς—] Sic allegorice interpretatur διωγμῶν. Interpretandi hoc genus a Judaeis acceptum valde frequentarunt Christianae ecclesiae doctores, inter quos etiam fuit Clemens noster.

402, 19. λυσσῶσα ὑπὸ ἀγρίων ἐρώτων] λυσσῶν dici de rabiosis maxime canibus in vulgus notum est, non item et ἀραρίσειν et ἀρράσειν de his usurpari: de quo notavit Valcken. Anim. ad Ammon. p. 232. Emen- dandus hinc Philo Jud. in vita contempl. p. 895 C. ἀράσσουσι καὶ λυτ- τῶσι κυνῶν τρόπον ἀτιθάσσων. vitiosum certe est illud ἀράσσουσι. Mangeius vol. 2. p. 477. infeliciter satis legendum censebat γρόζουσι. scripsit Philo ἀραρίζουσι, vel, quod malim, ἀρράζουσι. Adde alium, nec minus appositum, locum, ut et aliam Mangeii conjecturam obiter tan- gam: p. 974 D. ubi οἱ λελυττηκότες ὑπ' ἀγριότητος εἰς θηρίων φύσιν legitur ubi paulo post ἦθ' δὲ καὶ γενεὰς ὅλας—ἐνέκρησαν. intelligit certe integras familias; sed sic melius legi συγγενείας vol. 2. p. 527. monet Mang. At γενεὰ hoc ipsum non raro significat. Ita Jos. B. I. 1, 16. § 4. οἱ δὲ ἀπέσφαττον αὐτοὺς σὺν γενεαῖς, *cum familiis*. Sic et A. I. 14, 15. § 3. Verum pergamus. Ut hic ἀγριοὶ ἔρωτες, et φλεγόμενη—sic p. 178, 15. ὄρμαί τε ἀγριαὶ καὶ φλεγμαίνουσαι ἐπιθυμίαι, et p. 193, 23. ὄργανα πολεμικά, εἰς τὰς ἐπιθυμίας ἐκφλέγοντα, ἢ τοὺς ἔρωτας ἐκκαίοντα, ἢ ἐξαγριαίνοντα τοὺς θυμούς. Lucian. in Nigrino p. 55. αὐχμεῖ (ex emend. Hemst.) πολλαῖς τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. plura non addo. Notandum hic potius mox pro προκειμένους potius legendum esse προσκειμένους. Exciderat fere ad

haec et antegressa monere, graviora animi πάθη haud raro cum animalibus in rabiem actis et feris comparari: quod pluribus docuit Casaub. Anim. in Atheu. p. 29 et 30. et in Addendis p. 635. Egregie Philo Jud., quamquam paulo diversa ratione p. 199 C. praestantiorum et magis perfectam non reperiri victoriam quam qua vincitur τὸ τετράπουον καὶ σκιρτητικὸν καὶ ὑπέραυχον παθῶν τε καὶ κακιῶν ἄλκιμώτατον στίφος. Diogenes τὴν ἡδονὴν dicebat τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον. vid. Dio Chrys. p. 140 C. jungit Hierocles p. 162. τὸν ἀπαλλαγέντα τῆς θημιώδους ζωῆς, et τῆς ἀμετρίας τῶν παθῶν καθαρεύσαντα.

402, 22. οὗτος ὁ διωγμὸς βαρύτερος καὶ χαλεπώτερος, ἔνδοθεν ὀρμώμενος, αἰετὶ συνῶν] Egregia haec sunt et quae sequuntur. Pari ratione Philo Jud. p. 18 C. πόλεμον τὸν κατὰ ψυχὴν dicit πολέμων ἀργαλέωτατον καὶ βαρύτερον. conf. et p. 1128 D. Clemens p. 492, 18. οὗτοι οἱ ἀνταγωνισταὶ παχεῖς καὶ Ὀλυμπικοὶ (τὰ πάθη nimirum) σφηκῶν, ὡς εἰπεῖν, εἰσὶ δριμύτεροι, καὶ μάλιστα ἡδονή, οὐ μόνον μεθ' ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐνυπνίοις μετὰ γοητείας δειλαστικῶς ἐπιβουλεύοντα καὶ δάκνουσα.

402, 25. πύρωσις] πύρωσις idem hic est quod διωγμὸς in antegressis: Hesyclus, Πύρωσις: δοκιμασία, probatio, quemadmodum ponitur a Graecis V. T. interpretibus Prov. 27, 21. proprie dicitur de auro et argento, quae per ignem explorantur, quod clarissime liquet ex Ps. 65, 10. ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. plura dedit Grotius ad Petr. 1, 4, 12. hinc jam πύρωσις afflictio, adversa, tanquam quibus homines explorantur, sicut metalla per flammam, atque ita loco Petri laudato.

402, 28. μέχρι θανάτου παραμετρεῖται] Clemens p. 579, 26. πραεῖς εἰσιν οἱ τῶν ἄπιστον μάχην τὴν ἐν τῇ ψυχῇ καταπεπαυκότες, θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τῶν τούτοις ὑποβεβλημένων εἰδῶν. Scripsit Clemens, non ἄπιστον, sed ἄσπειστον μάχην. Sic jam dudum corripbam, sed deinde hoc occupatum vidi a Wesselingio in epist. ad Reimarum, ad calcem Dionis Cassii p. 1500., ubi pro ἄπιστον τὸν πόλεμον restituit ἄσπειστον, atque ἄπιστον et ἄσπειστον in codicibus saepe permisceri monet: adde Pierisoni Verisimilia p. 253. ubi ex Aristaeneto 2, 14. laudat ἄσπονδος μάχη καὶ ἀδιάλλακτος ἔρις. ἄσπονδος μάχη et ἄσπειστος μάχη idem, ut πόλεμος ἄσπειστος et ἄσπονδος, quod praeter alios habet Philo p. 5:1 B. πόλεμος οὖν ἐνίοις ἐστὶν ἄσπονδος, καὶ ἀκήρυκτος πρὸς τὴν λογικὴν φύσιν, οὔτινες τὰς βλάστας αὐτῆς ἀποκείρωσιν ἐν χρόνῳ: imo ἐν χρόνῳ, ut ex MS. recte edidit Mang. vol. 1. p. 636.

P. 403, l. 6. τὸν τῆς σῆς συνήγορον καὶ παράκλητον ψυχῆς—] Haec et quae sequuntur egregia. De voce συνήγορος vid. Pearsoni Annot. in Epist. Ignatii ad Smyrn. § 5. p. 15. Thom. M. v. Ῥήτωρ. Clemens p. 153, 11. ἐνὴν μὲν οὖν συνηγόρους ἡμῖν τῆς ζητήσεως ταύτης ἐπισπάσασθαι φιλοσόφους, patronos hujus quaestionis.

403, 11. οἱ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι] § 4. πρῶτοι et οἱ ἔσχατοι, ut in recepta edit. at melius οἱ πρῶτοι et οἱ ἔσχατοι, vel πρῶτοι et ἔσχατοι.

403, 12. κατὰ τὴν ὑπόνοιαν καὶ τὸν σαφισμὸν] De v. ὑπόνοια vid. Ruhnkenius ad Timaei Lex. Plat. p. 200. et Abresch. Diluc. Thueyd Auct. p. 273. Non raro hoc sensu etiam διάνοια a veteris ecclesiae doctoribus adhibetur. Ad σαφισμὸν in ed. Potteri notatur "Seu σαφισμὸν explicationem, dilucidationem." Eggo jam olim legebam σαφισμὸν, ejus generis a verbis in ἔω derivatorum nonnulla dantur exempla, velut

λοιδορησμός, πατησμός, de quibus dixit Bergl. ad Alciplhr. p. 88. add. Dorvill. ad Charit. p. 107. Nunc autem σαφισμὸν non mutaverim. σαφίζω, unde σαφισμός, a σαφής, aequè analogicum ac σαφέω. In mentem hic revocemus ἀληθίζειν, ἀτενίζειν, et ipsum (a σαφηνής) σαφηνίζειν, unde σαφηνισμός cod. Alexandr. Maced. 2, 21. habet διεσάφισαν, quod Grabe in sua editione immerito alteri διεσάφησαν locum cedere jussit.

403, 23. καὶ βλέπειον πρὸς τὸν κύριον ἀτενεῖ τῷ βλέμματι] Lucius dixit ἀτενεῖς ἀφορᾶν ἐς τινὰ vol. 1. p. 217, 76. qui et p. 599, 71. ἀτενεῖς ἀποβλέπειν ἐς τοὺς κανόνας. Latine ἀτενεῖ τῷ βλέμματι dixeris *rectis vel intentis oculis*. Quid sit *rectis oculis*, recto lumine, intueri docuit Bentleius ad Horat. Od. 1, 3, 18. de quo et monuit Burmannus ad Lucan. 9, 905. Egrege autem addit, καθάπερ εἰς ἀγαθὸν κυβερνήτου νεῦμα δεδορκότες. Jucunda hac imagine delectati sunt veteres. Civitas Christiana sanctissimum navigium; summus ejus gubernator dominus Jesus; hujus remiges inprimis Apostoli, quos huc forte respiciens Apostolus ὑπηρετάς Χριστοῦ vocat Cor. 1, 4, 1. Pseudo-Clemens in epist. ad Jacobum § 14. ubi cum dixerat ecclesiae statum similem esse navi magnae, ita pergit: ἔστω μὲν οὖν ὑμῶν ὁ ταύτης (ναὸς) δεσπότης θεὸς, καὶ παρειακάσθω ὁ μὲν κυβερνήτης Χριστῷ, ὁ πρωρεὺς ἐπισκόπος, οἱ ναῦται πρεσβυτέρους, οἱ τοίχαρχοι διακόνους, οἱ ναυστολόγοι τοῖς κατηχοῦσιν—. pro ναυστολόγοι lege ναυκαλόγοι. sic et § 15. Clemens p. 91, 27. κυβερνήσει σε ὁ Λόγος ὁ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς λιμέσι καθορμίσει τῶν οὐρανῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ubi elegans lusus in v. πνεῦμα. Porro τὸ σύνθημα δίδουαι, quod sequitur, etiam dixit Julianus p. 361 A.

403, 27. ποῦ καὶ πόθεν τὸν ὄρμον ἐπαγγέλλεται] Haec sana esse non puto. Carioph. vertit, ubi et unde promittat portum. Combefisius ceterique, quo tandem et unde cursum navigationis intendat. Verum hoc verba non significant: esset hoc τὴν ὁρμὴν, quod et olim mihi in mentem venit, nec tamen et hoc mihi probatur. Vitium latere videtur in καὶ πόθεν. Forte scripsit Clemens ποῦ vel ὅπου τὸν ποθητὸν ὄρμον ἐπαγγέλλεται. ubi *exoptatum promittat stationem*, vel *portum* (ut Carioph.) Hoc olim Valekenario in literis ad me datis non displicebat. ποθεινὸς quidem est forma magis usitata, ποθη-ὸς tamen etiam reperitur apud Alciplhr. p. 90. init. ὁ ἡδὺς ἐκείνος καὶ ποθητὸς ἡμῶν πλακοῦς. Bion. Id. 1, 58. θνάσκεις ὦ τριπόθατε Id. 6, 15. εἶαρ τριπόθατον. add. Moschus. 3, 52. Scriptores qui dicuntur ecclesiastici non raro adhibent et simplex et composita. Clemens Rom. Epist. c. 59. dixit τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιπόθητον εἰρήνην. (Apostolus etiam hoc composito usus Phil. 4, 1.) Ignatius Ep. ad Smyrn. § 13. Ἀσπάξομαι Ἄλκην τὸ ποθητὸν μου ὄνομα. Sic et Ep. ad Polycarpum in fine. Epist. ad Rom. § 10. Κρόκος τὸ ποθητὸν μοι ὄνομα. Constit. Apost. 2, 22. prope finem: Ἠκούσατε, τέκνα ποθητὰ ἡμῶν. Familiare inprimis fuit Theodoro Studitae in Epistolis. (vid. Jac. Sirmondi Opera Var. vol. 5.) Ep. 1, 6. 35. 51. nec minus composita, πολυπόθητος, περιπόθητος (quod et apud alios obvium) θεοπόθητος, παμπόθητος, τριπόθητος, ἐπιπόθητος, ἀειπόθητος. Ceterum nihil navigantibus jucundius quam si de portu certiores sint; quod egregie docet Jo. Chrysost. vol. 3. p. 228 A, B.

P. 404, 1. 1. ἰπὸ τοῦ θεοῦ τὴν ψυχὴν νέμοντος] Margini primae editionis hic adscriptum legimus "caute legendum, sapit enim Origenis errorem de praesistentia animarum." Non male Combefisius de hac nota. Verum Clemens non τὴν ψυχὴν scripsit, ut reor, sed τὴν τύχην. nihil

magis consentaneum sententiae hujus loci. Duo haec saepe inter se commutari haud ignotum. vid. Hemsterh. Misc. Obs. vol. 3. p. 422. Abresch. Dilucid. Thucyd. in Add. p. 828. Nedham ad Hierocel. p. 453. et inprimis Dorvill. in Charit. p. 422. Ut hic, ita Demosthenes de corona p. 297, 20. τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν ἐκάστοις, ταύτη κέχρηται.

404, 2. εἰς οἶκον τοιούτων ἀνθρώπων εἰσοκίσθη καὶ γένος ἀμφιλαφῆς] De usu formae mediae verbi εἰσοκίσειν egit Hemsterh. in Misc. Obs. vol. 6. p. 349. Joseph. in activo scripsit A. I. 17, 12. § 1. de juvene quodam, Judaeo quidem, sed in Sidoniorum urbe educato, εἰσοκίσειν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγένειαν. Hic passive positum est. Eleganter γένος ἀμφιλαφῆς ἀμφιλαφῆς maxime de arboribus dicitur laeta coma florentibus, cum quibus familiae non raro comparantur. Hinc et venuste adhibitum de re quacumque ampla et copiosa. sic ἀμφιλαφῆς ὑπόθεσις, argumentum copiosum, apud Lucian. vol. 1. p. 715, 60. ἀμφιλαφεῖς ἀφορμαί. vol. 3. p. 23, 56. κόμη ἀμφιλαφῆς Philostr. in Heroic. p. 733. Vid. Perizon. ad Ael. V. H. 2, 14. et inprimis Ruhnken. ad Tim. Lex. Plat. p. 26. seq.

404, 9. εἰ δύναται τις ἐνδοτέρω τῶν ὑπαρχόντων κάμπτειν τῆς ἐξουσίας] Multum exercuit me hic locus, neque tamen me tandem verum reperisse dixerim. Male Cariophylus, “ἴσ. ἀνώτερος τῶν ὑπαρχόντων κύπτειν τῇ ἐξουσίᾳ.” Cum Clemens ἐνδοτέρω scribit, intelligere videtur τὸ λογικὸν vel τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς. τῶν ὑπαρχόντων ἢ ἐξουσία recte dicitur, ut ἐξουσία πλοῦτου apud Thucyd. 1, 38. Pro κάμπτειν forte legendum κρατεῖν. (τῶν ὑπαρχόντων κρατεῖν τῆς ἐξουσίας.) vel, si κάμπτειν loco non sit movendum, pro τῆς ἐξουσίας legi poterit τὴν ἐξουσίαν, et κάμπτειν exponi vitare, declinare: quo sensu Euripides in Suppl. 748. dixit κάμψαι κακά. vid. ibi Markl. Forte et hic admoventi posset quod idem dixit, κάμπτειν λύπας, flectere, sedare, dolores, in Fragmentis Alexandrae, οἶδ', ἀλλὰ κάμπτειν τῷ χρόνῳ λύπας χρεῶν. Certe κάμπτειν τῆς ἐξουσίας quomodo dicatur et quid sit non intelligo. Combefisius tamen nihil mutandum hic esse scribit, et sibi bene hoc intelligere videtur, dicens esse ex divitiis non inolescere, sed in eis animum quasi frangere et a potestate decedere.

404, 18. ἐν τῇ ἀρχῶν καὶ θεολογίας ἐξηγήσει] Vid. de hoc scripto Fabricii Bibl. Gr. vol. 5. p. 113, 114. Ipse Clemens hujus mentionem facit Strom. 3. p. 516, 10. et 520, 8. Ceterum dignus hic est qui legatur locus Origenis contra Celsum 6. § 16. vol. 1. p. 641, 642. ubi ingeniose docet cur camelus aptus Christo fuerit visus, qui cum divite compararetur, et quid voluerit per angustum acus foramen.

404, 23. οὐδὲ καταποντιστέον αὐτὸν πάλιν τὸν πλοῦτον] Non valde frequens est verbum καταποντίζειν. Hebr. 11, 29. pro κατεπόθησαν nonnulli codd. habent καταποντίσθησαν, sed hoc est interpretamentum. Verum in Evangelio Matthaei bis occurrit: bis etiam in Plutarchi Fragm. pro nobilitate, quod vol. 4. Anecd. Graec. subjunxit Wolf. § 11. et 12. vid. et Clemens p. 44, 14. Eleganter Isidorus Pelus. dixit p. 163 C. εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας καταποντίσαι πέλαγος. Diodor. Sic., qui alias καταποντίζειν dicit, καταποντοῦν scripsit 14, 112. atque ita et Diogenes L., Dio Cassius aliique: vid. l. c. Wesseling. conf. et Dorvill. in Charit. p. 64. qui et p. 639. docet πάλιν etiam significare contra, quo sensu et saepe rursus apud Latinos. Atque ita hoc loco. Sic et αἶ. Dicunt

autem non raro junctum αὐ πάλιν, et πάλιν αὐ. vid. Davis. in Max. Tyr. p. 521. qui et p. 593. docet ad eundem modum dici αὐθις αὐ. Ceterum quod hic respexerit Clemens constat ex iis quae ad finem § 11. notavimus.

404, 27. οὔτε ἐκ παντὸς ἀπόλλυται—] Referuntur haec et sequentia ad ea quae dixit § 2. et 3. Erant nimirum inter eos, qui Christiana sacra amplectebantur, alii, qui perfunctorie verbis Domini auditis de salute aeterna desperarent, quod divitiis abundarent; alii qui recte intelligentes divites universe a salute non excludi bene sperarent, divitias tamen vere ita dictas non sectantes, neque vitae homine Christiano dignae operam dantes. Illorum animis desperatio erat evellenda; hi instituenti, qua via et ratione certam coelestis vitae consequendae spem alere possent. Hoc jam expositis optimi maximi magistri verbis data opera agit. φέρε ἰgitur, inquit, σκεπτέον ἦντινα τὴν ἐλπίδα—: saepe addito δὴ, ἄγε δὴ, ut apud Latinos *age sane*, atque ita etiam Clemens p. 36, 9.

P. 405, l. 3. πῶς ἂν τὸ ἀνέλπιστον ἐχέγγυον γένοιτο, τὸ δὲ ἐλπισθὲν εἰς κτήσιν ἀφίκοιτο] Graviter haec dicta, quorum hic sensus esse videtur “qua ratione id, ejus nulla spes est, firmum evadat,” sic ut certe exspectes; id autem “ejus consequendi spes est, in possessionem abeat.” Vocem ἐχέγγυος ita frequentavit praeter alios Dio Cassius, apud quem vol. 1. p. 292, 39. πίστις τῆς σωτηρίας ἐχέγγυος. conf. et p. 397, 75. Semel et eodem sensu dixit φερέγγυος πίστις p. 269, 16. alia ratione hoc φερέγγυος deposuit Sophocel. El. 942. Vid. ibi schol. Dionis etiam est ἐχέγγυος διάνοια, *solidi animi constantia*, in Excerpt. Vales. p. 612. Cariophylus autem sic intelligebat “quomodo spei defectus loco pignoris sit, spes vero in possessionem transeat.” τὸ ἀνέλπιστον ἰgitur hic est pro ἡ ἀνελπιστία, τὸ ἐλπισθὲν pro ἡ ἐλπίς. prius quomodo spei defectus loco pignoris sit satis obscurum.

405, 6. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου] Notetur hic et in seqq. Clementem respexisse Matth. 22, 36–39. Sed in illo loco nihil est ad quod respondeat τῆς δυνάμεως. Ob oculos hic etiam habuit Clemens locum Marci 12, 30, 31. ubi habes, et ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, et μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἐστὶ. Sed junxit, quod seqq. docent, insignem locum Lucae 10, 27–37. In Spicilegio Dacherii locum hunc ita laudatum reperimus vol. 1. p. 34. “diligens Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex totis visceribus tuis.” Scribendum verosimiliter ex totis *viribus* tuis.

405, 11. εἰς ὃν τὰ σωζόμενα πάλιν ἐπανέρχεται] Quum primum haec legerem, putabam neutrum τὰ σωζόμενα hic positum esse pro masc. οἱ σωζόμενοι, coll. § 3. in fine; verum hoc a mente auctoris abhorreere jam nullus dubito. Censuerunt olim non pauci philosophi, rem si subtiliter spectes, nihil corrumpi; cum, etiamsi multae mutationes locum habeant, principium, ex quo omnia oriuntur, permaneat, *τοιούτης φύσεως αἰὲ σωζομένης*, ut ait Philosophus Metaphys. 1, 3 D. ubi plura. Convenit. fere quod § 7. dixerat: ἐξ οὗ (θεοῦ) καὶ τὸ εἶναι τοῖς ἄλλοις ἰπάρχει καὶ τὸ μείναι λαβεῖν. De pleonasmō πάλιν monere nihil opus, cum satis frequens sit: unus Isocrates plura exempla praebet, qui dixit p. 133 B. πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανελθεῖν. sic et p. 185 D. p. 324 B., qui et p. 143 D. πάλιν ἀνακαίσιεν, ut Apostolus Hebr. 6, 6. alia dabit Arntzenius in Aratorem de Act. Apost. p. 186.

405, 13. ἄλλο τι πρεσβύτερον ἄγειν καὶ τιμώτερον] Recte πρεσβύτερον vertunt *antiquius*, quod etiam pro *potiore* frequentatur. Cum ἄγειν cf. Aelian. H. A. 10, 21. οἶα ἡμεῖς τοὺς θεοὺς τοὺς Ὀλυμπίους ἄγομεν θαυμαστοῖς, τοιαῦτα καὶ ἐκείνοις ἐκείνοι. recurrit eadem locutio 11, 10. p. 619. ἄγουσι δὲ Αἰγύπτιοι θαυμαστόν γε αὐτόν, “Aegyptii eum pro admirabili habent, summo opere admirantur.” Deum agnoscere non uno loco θεὸν ἄγειν dixit Athenagoras, ut monuit Wesseling. Probab. 10. p. 89. Liban. vol. 2. p. 291 B. φίλον μὲν ἄγων τὸν Διὶ φίλον. amicum sibi ducens eum qui Jovi charus esset. Pausan. p. 764. imit. ἄγουσι δὲ οἱ περὶ τὸν Ἐλικῶνα οἰκοῦντες— Censent incolae, male in notis mutatur in λέγουσι, quomodo et versio habet. Rem si spectes, non diversum hoc est ab eo, quod Philonem Jud. imitatus p. 469, 30. dixit Clemens, τὸ ἀνωτάτω (Philo ἀνώτατον, ut ibi notatum) καὶ πρεσβύτατον αἴτιον σέβειν καὶ τιμᾶν. Ceterum *προαγαπηθέντος* hic junctum cum τοῦ, γενέσθαι τυχόντος, est “ab aeterno dilectos.”

405, 15. ἄλλο δὲ μηδοτιοῦν ἔχοντας ἀνευδεεῖ καὶ τελείῳ θεῷ πρὸς ἀμοιβὴν ἐπινοήσαι] Egregie Philosophis passim Deus est nullius indigus, quod obiter monuit Vulcken. diatr. in Eurip. perd. dram. rel. p. 41. et pluribus docuit Ruhken. in Xenoph. Memor. p. 225, 226. Apostolus A. A. 17, 25. οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος—. Clemens ita plus simpliciter vice. Insignis est locus p. 250, ubi, quum dixisset, Deo eum similem esse, qui quam paucissimis indiget, addit ἀνευδεὴς δὲ μόνος ὁ θεός. ubi vid. not. Clemens Romanus Epist. 52. Ἀπροσδεὴς, ἀδελφοί, δεσπότης ὑπάρχει τῶν πάντων, οὐδὲ οὐδενὸς χρήζει, εἰ μὴ τοῦ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ.

405, 23. οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον Ἰουδαίοις—] Conf. Clemens p. 513, 32. ubi ad illud, οὐκ ἐπιθυμίσεις τῆς τοῦ πλησίου, monet τὸν πλησίον Judaeo non esse Judaeum, sed eum qui est alius gentis, τὸν ἀλλοεθνή. Ceterum quid universe sit ἀγάπη, cujus partem nobiliorem in sequentibus egregie persequitur, docet auctor p. 450, 451.

405, 26. ἄνωθεν καταβαίνοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ἄγει τῷ λόγῳ τινὰ εἰς Ἱερικῶν] Potuisset et simpliciter, sine τῷ λόγῳ, scribere ἄγει. Non multum abit quod est apud Philostrat. Icon. 1. p. 764. ubi Ὀμηρος ἀνίστησι μὲν τὸν Ἀχιλλεῖα ἐπὶ τῷ Πατρόκλῳ, κινοῦνται δὲ οἱ θεοὶ πολεμεῖν ἀλλήλοις, et inprimis p. 693. ubi de eodem προῖτα, ὁ δὲ ἄγει αὐτὴν (τὴν Ἑλένην) ἐπὶ τὸ τοῦ Ἰλίου τείχος. Clemens p. 236, 17, 20. de Ceo sophista, ubi virtutis et improbitatis imagines describit, τὴν μὲν αὐταῖν ἀφελῶς ἱσταμένην ἐποίησε —, θατέραν δὲ τοῖναντίον εἰσάγει—. Alia paulo quidem diversa, non tamen hinc aliena, notarunt Casaub. ad Theophr. Charact. 8. et Hemsterh. ad Thom. Mag. v. Γενῶ. Casaubonum etiam laudat Dukerus ad illud Livii 44, 22. “In omnibus circulis, atque etiam, si (Diis placet) in conviviiis sunt, qui exereitus in Macedoniam ducant.” Porro Clemens hic ut et alibi paucis dicit, ὑπὸ ληστῶν συγκεκευτημένον, quod Lucas 10, 30. pluribus, scribens, καὶ λησταῖς περιέπευσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον. de locutione λησταῖς περιπίπτειν dixi in Observat. p. 287. Adde geminum locum Aeliani, ut levem maculam obiter eluam, V. H. 13, 46. λησταῖς περιπεσὼν μετὰ τῶν συνηλικῶν. ibi in proxime antegressis de dracone, de quo ibi aliquid memoratu dignum refert, ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς ἐρημίαν ἀπελύθη. Scripsit, ni fallor, ἀπηλάθη.

P. 406, l. 2. ὅς οὐχὶ κατὰ τύχην, ὡς ἐκείνοι παρήλθον, ἀλλ’ ἦκεν] Quod

corrector in Cod. Cant. Lucae 10, 31. pro κατὰ συγκυρίαν dederat, ut obiter monuit Valek. ad Herod. p. 275. illud ipsum hic habemus. Rarior est Lucanea formula κατὰ συγκυρίαν, cujus adeo interpretamentum est hoc κατὰ τύχην. Non equidem hic improbo illud παρήλθον, malim tamen παρήλθεν: sic concinnior erit oratio, ὅς οὐχὶ κατὰ τύχην, ὡς ἐκείνοι, παρήλθεν, ἀλλ' ἦκεν ἐσκευασμένος—.

406, 3. οἶον, ἔλαιον] Pro οἶον hic οἶνον legendum esse nullus dubito. In Arriani Epictet. 3, 15. p. 419. olim legebatur μὴ ψυχρὸν πίνειν, μὴ οἶον ὄτ' ἔτυχεν. recte emendarunt viri docti μὴ οἶνον, quod et unus alterque codex praebet. vid. not. vol. 2. p. 196. Veram autem hanc esse conjecturam nostram liquet non tantum ex citato loco Lucae 10, 34., sed imprimis ex collato articulo sequenti, ubi de Christo, de quo hanc parabolam explicat, scribit, οὗτος ὁ τὸν οἶνον, τὸ αἷμα τῆς ἀμπέλου τῆς Δαβίδ, ἐκχέας.

406, 6. ὁ τὸν ἔλεον πρὸς αὐτὸν ἐπιδείξάμενος] Apud Lucam ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Ita saepe sensum, non verba ipsa, exhibet, de quo jam ante aliquando monui, et ad § 30. plura dicam. Activum ἐπιδείκνυμι usitatius medio, quod tamen aliquando ita etiam adhibetur. Sic Lysias dixit p. 32. ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σώμασι τὴν εἰσυχίαν ἐπιδείκνυσθαι, et p. 210. ἐπιδείξασθαι τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν ex probabili conjectura Marklandi, qui p. 561. in fine plura notavit. Dio Chrys. p. 415. προθυμίαν ἐπιδείξασθαι. ὠμότητα καὶ παρανομίαν ἐπιδείξασθαι πολλὴν Plutarch. Mor. p. 773 F. Clemens p. 302, 38. τὴν σεμνότητα ἐπιδείκνυσθαι.

406, 11. τὰ πρωτεία τῆς ἀγάπης ἀνάπτει τῷ θεῷ] Deo adscribit. Strabo p. 570 B. φρεάτων εὐπορεῖν, ἃ ταῖς Δαναΐσιν ἀνίπτονον. τὴν σώματος ἡγεμονίαν ἢ φύσιν ἀνῆψε κεφαλῆ, τριβυλί capiti. Philo Jud. p. 806, 4. Non longe hinc diversum χάριν ἀνάπτει τινί, vel ut Euripides dixit, χάριτος ἀνάψασθαι εἰς τινά, acceptum alicui referre beneficium: de quo Valek. ad Phoen. p. 215.

406, 13. τίς δ' ἂν ἄλλος εἶη, πλὴν αὐτός ὁ σωτήρ] Olim legebam τίς δ' ἂν ἄλλος οὗτος εἶη, vel ὁ δὲ τίς ἂν ἄλλος εἶη: necessarium tamen hoc non est. Multi autem inter veteres, et recentiorum etiam non pauci, cum Clemente, Christum per Samaritanum indicari censuerunt. Augustinus in eandem plane sententiam de doctr. Christ. 1. § 33. ubi, postquam dixisset, praecepto, quo jubemur diligere proximum, etiam sanctos Angelos contineri, quippe a quibus maxima nobis misericordiae impenduntur officia, ita pergit, “Ex quo et ipse Deus et Dominus ioster proximum se nostrum dici voluit. Nam et se ipsum significat Dominus Jesus Christus opitulatum esse semivivo jacenti in via afflicto et relicto a latronibus.” Sic et Chrysestomus, quamquam minus expresse, de anathemate p. 692 C, D. βαβαί, inquit, τοῦ θαύματος οὐχ ἱερέα, οὐ Λευίτην εἶπε πλησίον, (τὸν πλησίον) ἀλλ' ἐκείνον τὸν κατὰ τὸ δόγμα ἐκβεβλημένον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τὸν Σαμαρείτην φημί, τὸν ἀλλότριον, τὸν περὶ βλασφημοῦντα, ἐκείνον μόνον εἶπε πλησίον (τὸν πλησίον), ἐπειδὴν παρ' αὐτῷ εὐρέθη τὸ ἔλεος. tum addit: ταῦτα τὰ ῥήματα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ταῦτα καὶ διὰ τῶν οἰκείων ἔργων ἐλθὼν ἐπεδείξατο, οὐχ ὑπὲρ φίλων μόνον καὶ ἰδίων ἀπαθανῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑχθρῶν, ὑπὲρ τυράννων, ὑπὲρ γοήτων, ὑπὲρ μισούντων, ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων. Verum, cum iis, quae Clemens hic habet, imprimis conferendus Theophylactus, qui in allegorica interpretatione per singula eundo exponit etiam quid sit τὸ ἴδιον κτήνος, vel ὑποζύγιον, quid πανδοχείον. Lusus sic legimus amabiles, sed qui prorsus alieni sunt a mente Servatoris, qui

legisperitum exemplo Samaritani tantum docere voluit, amorem erga proximum etiam, nullo sectae aut religionis discrimine habito, praestandum esse.

406, 16. φόβοις, ἐπιθυμίαις, ὀργαῖς, λύπαις, ἀπάταις, ἡδοναῖς] Stoici τὰ πάθη in quatuor genera distribuebant, ἐπιθυμίαν, φόβον, λύπην, ἡδονήν. vid. not. ad Paedag. 1, 13. p. 158. Legimus in hoc ipso libello § 40. καὶ τὰ ἄλλα πάθη σύντεμε, ὀργήν, ἐπιθυμίαν, λύπην, φόβον. apud Dionem Chrysost. habemus Orat. 1. de regno p. 3 D. ψυχὴν τεταραγμένην ὀργαῖς τε καὶ λύπαις, καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, καὶ παντοδαύτοις ἐπιθυμίαις, hic omnia, si ab ἀπάταις discedas, quae hoc loco, ad eundem modum in numerum magnorum antagonistarum cum quibus ipsi luctandum fuisset, Diogenes apud eundem p. 140 C. potissimum refert, ὀργήν τε καὶ λύπην καὶ ἐπιθυμίαν καὶ φόβον, καὶ ἡδονήν. Basilium M. vol. 3. p. 72 A. scribit, ἐπιθυμίαι καὶ ὀργαὶ καὶ φόβοι καὶ λύπαι, τὰ ἰσθόλα τῆς ψυχῆς κακὰ, κατευνάσθοντα διὰ τῆς ἡσυχίας, καὶ μὴ ἐξαγριαινόμενα τῷ συνεχεῖ ἐρεθισμῷ, εὐκαταγωνιστότερα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου γίνονται.

406, 18. Ἰησοῦς, ἐκκόπτων ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα] Graviter et vere ita in laudem optimi maximi Servatoris. ἐκκόπτειν τὰ πάθη, ἐκκόπτειν ἄρδην τὰ πάθη, ἐκκόπτειν ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα. hoc deinde exponit dicens τὴν ἀξίτην τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὰς ρίζας τῆς κακίας προσαγαγών. Genus illud dicendi ἐκκόπτειν τὰ πάθη πρόρριζα illustrarunt Spanhem. in Aristoph. Ran. 595., Wesseling. et Valcken. ad Herod. p. 479. add. hujus etiam annot. in Eurip. Hippol. p. 239. Clemens, variato stilo, § 39. ἄρδην ἐκριζῶσαι τῆς ψυχῆς τὰ ἀμαρτήματα. p. 281, 10. ἄρδην τὴν ἀναίσχυτον ἡδονὴν ἐκκοπτέον. p. 309, 23. δι' ὧν—ἄρδην ἐκκόπτεται κακία. p. 204, 6. ἄνωθεν τὴν φλυαρίαν ἐκκόπτειν dixit. p. 294, 16. ἐκ βάθρων ἀνασπᾶν τὴν ἐπιθυμίαν: et, ne plura congeram, p. 157, 41. τὰς ρίζας τῶν ἀλόγων ἐκκόπτειν ἐπιθυμιῶν.

406, 23. ὁ τὸ ἐκ σπλάγχων πατρὸς ἔλαιον προσενεγκών] In prima editione legitur, ὁ τὸν ἐκ σπλάγχων πρὸς ἔλεον προσενεγκών. Cariophylus vertit, qui oleum patrum viscerum misericordiam attulit. Combesius duplicem hic facit emendationem: primo pro τὸν ἔλεον legit τὸ ἔλαιον, secundo πρὸς mutat in πνεύματος. de priore correctione nihil prorsus monet: ad posteriorem haec scribit, "Indulsi mihi ut quod crasso errore editum erat πρὸς, et Carioph. brevium πατρὸς legerat, mutarem in πνεύματος: quae ipsa brevium vox sic affinis, unius elementi brevi discrimine, ut gravi saepe mendo cum illa confundatur." Nihil certius quam quod Carioph. coniecit, legendum esse πατρός. Hoc a librariis compendifacit saepe in praepositionem πρὸς fuit mutatum. Vide Valcken. Diatr. in Eurip. p. 170. Exemplum addo ex Libanio in Orat. ad Juvenes vol. 2. p. 569 B. ubi νέος χρήματα παρά του προσλαμβάνων, ὡς τῷ σοφιστῇ κομιών. Scripsit Liban. παρά του πατρὸς λαμβάνων. Aliis locis πνεύματος pro πατρὸς legitur, quod πῶς et πῶς, compendiose scripta pro πατρὸς et πνεύματος, non raro fuerint confusa. In Ignatii epistola ad Smyrnaeos § 13. legimus, Ἐρωσθέ μοι ἐν δυνάμει πνεύματος. in edit. Cotel. margini adscriptum πατρός, atque ita etiam ad epist. interpol. vetus Lat. interpres, *Valete mihi in virtute patris.* atque hoc Ignatii esse videtur. Ita certe in Tatiani Orat. ad Graecos § 7. p. 21. ubi legimus, ὁ δὲ Λόγος—ἔργον πρωτόκοκον τοῦ πνεύματος γίνεται, pro τοῦ πνεύματος legendum τοῦ πατρὸς. vid. Fronto Ducaeus. Praeterea σπλάγχνα πνεύματος locutio est, quam haud temere alibi apud

hos scriptores reperias, in sacris etiam literis nusquam obvia: hic habemus *σπλάγχνα Ἰησοῦ Χριστοῦ* Phil. 1, 8. et *σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ* Luc. 1, 78. Porro parum abfuit quin in textum reciperem lectionem, quam Cariophylus in versione expressit ὁ τὸ ἔλαιον τὸν ἐκ *σπλάγχνων πατρὸς ἔλεον προσενέγκας*. Optime hoc respondet ad proxime antegressum, ὁ τὸν οἶνον τὸ αἶμα τῆς ἀμπέλου τῆς Δαβιδ ἐκχέας. Combesisium tamen hac ex parte secutus sum. τὸ ἔλαιον hic quidem abesse non potest. ἔλαιον et ἔλεος, quae eandem originem in mobilitate et mollitie sitam agnoscunt, affinitate quadam gaudent et non raro permutantur. Legimus Psalm. 91, 10. in ed. cod. Rom. *καὶ τὸ γῆρας μου ἐν ἐλέφ πῖονι*, sed in ed. cod. Alexandr. — *ἐν ελαίφ π.*, quae procul dubio vera est lectio. In τὸ ἔλαιον ἐκ *σπλάγχνων πατρὸς* alluisse etiam videtur Clemens ad τὸν ἔλεον, *misericiordiam*, quae cordis et viscerum est, et nonnunquam etiam vocabulo *ελαίου* designatur: de hominibus duris, et qui misericordia non commoventur, proverbium ferebatur apud Graecos, *ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν ληκύθῳ*. vid. Aristoph. Av. 1588. ubi schol. *ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐλεοῦμεν, οὐ πιεθόμεθα*. Ceterum de verbo *ἐπιδαψιλεύεσθαι*, quod oportune hic adhibet, ad prolixam largitatem, qua illud oleum ad utilitatem nostram Dominus tribuit, designandam, copiose disseruit Hemst. ad Lucian. vol. 1. p. 452. Videbis ibi Philonem Jud. hoc verbo imprimis delectari: locis pluribus ex eo laudatis addes, quod habet p. 533 B. vide et Euseb. Pr. Ev. p. 386 D.

406, 25. *ἀλύτους ἐπιδείξας*] Legebam *ἀποδείξας, ἀποδεικνύναι*, ut *ἀποφαίνεν*, pro *efficere*, usu tritum. *ἐπιδείξας*, tamen prorsus damnare non ausim.

406, 26. *οὗτος ὁ διακοκύνῃ ἀγγέλους καὶ ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἡμῖν ἐπιτάξας ἐπὶ μεγάλῳ μισθῷ, διότι*] Exponit hic Clemens quid allegorice significant quae in parabola spectant ad stabularium. Neutiquam hic convenit inter veteres. Theophylactus, ut in ceteris, ita et hic a Clemente totus diversus est. Stabularius nempe ex ejus sententia ob oculos ponit omnem Apostolum, et doctorem ac pastorem. His Dominus dedit *duos denarios*, duo testamenta, vetus et novum: hos ipsis reliquit, in coelum adscendens. *de suo* multa insumunt, multum laborantes, et semina doctrinae quaquaversum spargentes; pro his mercedem accipient Domino redituro in secundo adventu cet. Sic et alii. In prima editione ad verba *διότι καὶ αὐτοῖς* margini adscripta legitur haec nota, “Error Origenis de daemonibus salvandis per Christum damnatus in Quinta Synodo.” Haec annotatio certe profecta ex illa ante capta opinione, hunc libellum patrem agnoscere Origenem, atque ex eo insuper, quod per *ἀγγέλους*—intelligendi sunt *mali angeli*, tamquam de quibus solis dici potest, fore ut aliquando liberentur a vanitate mundi. Verum in utroque fallebatur annotationis auctor. De priori constat ex Praefat.: quod ad posterius attinet, *ἄγγελοι, ἀρχαί, καὶ ἐξουσία* ex ratione dicendi, qua utuntur divini et hi scriptores, sunt *boni angeli*. vid. Rom. 8, 38. ubi ex observatione Marklandi ad calcem edit. Eurip. Suppl. p. 233. *ἄγγελοι* non sunt *mali*, ut vulgo putant, sed *boni angeli*; nisi malis ibi de angelis universe intelligere, de quo hic agendi non est locus: et in primis Petr. 1, 3, 22. conf. et Col. 1, 16. Sancti angeli etiam soli dici possunt nobis ministrare. Fateor, de iis vix dici posse videtur, illos eo tempore, quo in gloriosam libertatem asserentur filii Dei, a vanitate mundi liberatum iri; et tamen non Clemens tantum,

sed et inter patres alii nobilem locum, ad quem hic respicit auctor, Rom. 8, 19-22. ita de bonis angelis interpretantur: nonnulli etiam, quod mireris, inter recentiores. Vid. Markl. in Sylloge Dissert. Phil. Theol. ad selectos quosdam textus N. T. Exercit. 18. § 3., et Wolf. in Cur. Philolog. Ceterum quae de ministerio, quod ipsis delegatum hominibus imprimis praestent angeli, ex Barnaba, Hermac pastore, Justino Martyre, aliisque veterum facile hic addere possem praetereo. Obiter notandum quod sequitur, egregium de vera Christi divinitate testimonium, τοῦτον οὖν ἀγαπᾶν ἴσα χρὴ τῷ θεῷ.

P. 407, l. 12. τιμῶν καὶ περιέπων] περιέπειν est *assectari*. sic Dio Chrys. p. 193 D. de noctua, ὅταν δήποτε φθέγξεται λυπηρὸν καὶ οὐδαμῶς ἡδῦ, περιέπουσι: atque hinc *observare, in honore habere, amore complecti*. Vid. Xenoph. Memorab. 2, 9, 5., Max. Tyr. p. 305. Herodoto imprimis familiare est. plura si desideres, adi Hemsterh. in Obs. Miscell. vol. 3. p. 407. Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 216, 217.

407, 13. ὁ γὰρ ἂν τις εἰς μαθητὴν ἐργάσῃται, τοῦτο εἰς ἑαυτὸν ὁ κύριος ἐκδέχεται] Egregie Chrysostomus Paupertatem ait esse quandam personam, seu larvam, sub qua latitet Deus ipse, atque occultetur, et, dum mendicus manum extendit, Deum ipsum accipere eleemosynam. Hoc et plura praeclare in hanc sententiam a magno doctore dicta, ad illud Salviani Massil. "Christus est, qui in omnium pauperum universitate mendicet," dedit Rittershusius Comm. ad Salvianum p. 165. conf. ib. p. 152., add. et Gregor. Nazianz. vol. 1. p. 660 C, D.

407, 17. ἐδίψησα καὶ ἐδώκατέ μοι πιεῖν—γυμνὸς ἦμην καὶ ἐνεδύσατέ με] Quod haud semel jam in hoc ipso libello observavimus, sic et Clemens hoc loco non ipsa Domini Jesu verba nobis annumerat, sed justam eorum sententiam: verba sunt Wesselingii in epist. ad Venemam p. 30. ubi de hoc genere plura. Scriptores utriusque linguae ita etiam aliquando aliorum scriptorum verba laudant, sola memoria nixi. Ex Justino autem Martyre aliisque veteris ecclesiae doctoribus hic plura proferri possent exempla. Verum ex Clemente nonnulla tantum dabo. vid. p. 72, 6. 85, 6. seqq. 345, 15. 461, 28. et not. 465, 28. et p. 467, 19 ut hic, ἐδίψησα καὶ ἐδώκατέ μοι πιεῖν, laudat et hunc locum p. 536, 25. ubi, ut apud Matth. καὶ ἐποτίσατέ με: atque etiam γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με. at in primis verbis Ἐπεινάσα, καὶ ἐχορτάσατέ με. Porro, pro πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἦλθομεν πρὸς σε, apud Matth. hic, ἢ πότε σε εἶδομεν ἀσθενούντα καὶ ἐπεσκεψάμεθα; ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; sequitur καὶ ἀποκριθεὶς apud Matth. Laudatur quoque insignis hic locus in Constit. Apost. V. 5, 1. ubi nonnulla in hanc rem. Com. 36. ibi legitur ἀσθενῆς ἦμην, καὶ ἦλθετε πρὸς με, sed culpa librarii intermedia, καὶ ἐπεσκεψασθέ με ἐν φυλακῇ ἦμην, ibi sunt ommissa. spectabat quoque hunc locum auctor epistolae, Clementi falso adscriptae, ad Jacobum § 9., ubi Cotelerius pro ἐπιφερόμενοι recte legit ἐπιφωνώμενοι. Ignatius de Gnosticis, qui nullo alienae misericordiae sensu tangebantur, in Epist. ad Smyrnaeos § 6. περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας, οὐ περὶ ὀρφανοῦ, οὐ περὶ θλιβόμενου, οὐ περὶ δεδεμένου ἢ δελυμένου, οὐ περὶ πεινώντος ἢ διψώντος.

P. 408, l. 4. τέκνα καὶ παῖδια καὶ νήπια] De appellatione τῶν παιδίων hoc quidem sensu agit Clemens Paedag. 1, 5. p. 104. seqq. Christianos, oppositos Judaeis σκληροκαρδίου, νηπίους dicit p. 307, 36. porro videmus hic quomodo τοὺς μικροὺς intelligat Matth. 18, 10. et quam ob causam

ita dicantur. Hunc locum etiam ante oculos habebat p. 701, 9. ubi μικροῦς non tantum, sed et ἐλαχίστους vocat: obversabatur tum illi etiam locus, quem hic paulo post laudat ex Matth. 11, 11. denique legis hic jam non διαπαντός, sed διὰ παντός, et in loco Lucae hic laudato 12, 32. non εὐδόκησεν, sed ἠδδόκησεν ex prima editione. παραδοῦναι pro δοῦναι varians videri possit lectio; sed plurima loca etiam hic memoriter laudat. argumento sit quoque locus qui sequitur Matth. 10, 41, 42.

408, 21. ἐφ' ἑαυτοῦ Carioph. exponit *ex se*, Combefisius *penes se*. Malim *solus, seorsim*, diversum ab aliorum possessione. Plutarchus in Eumene p. 583 C. ὥστε καὶ στρατηγὸς ἀποσταλῆναι κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ἐφ' ἑαυτοῦ μετὰ δυνάμεως. Sic dicunt ἐφ' ἑαυτοῦ εἶναι, οἰκεῖν et similia. Nonnulla notavit Valeken. ad Herodot. p. 634. Ceterum his verbis auctor docet quomodo bona, quae tamquam sua sibi singuli habent, ab optimo Servatore ὁ μαμμωῶς τῆς ἀδικίας dici possint; intuitu nempe juris naturalis et primae rerum originis. Jure naturae et ab initio omnia, ut Justinus ait, communia et indivisa omnibus erant, veluti unum cunctis patrimonium esset. conf. hic Grotius de I. B. et P. 2, 2. § 1. seq. In rerum igitur proprietate videtur esse quaedam ἀδικία, cum proprietas in universum absorpserit jus, quod ex rerum communi statu nascebatur. Ita Clemens: alii aliter: sed de eo hic non est agendi locus.

408, 25. ὡς οὐκ ἀπαιτεῖσθαι σε κεκέλευκεν, οὐδὲ ἐνοχλείσθαι, περιμένειν, ἀλλ' αὐτὸν ζητεῖν ἐν πεισομένους] Περιμένειν videtur non tantum referendum ad ἐνοχλείσθαι, sed etiam ad ἀπαιτεῖσθαι. ita certe in fine hujus articuli μηδ' αἰτεῖσθαι περιμένειν, ἀλλ' αὐτὸς ἀναζητεῖν, ὅστις ἄξιός ἐστι παθεῖν. Est igitur "non jussisse ut exspectes, dum a te efflagitent, aut tibi importuni sint," sive tibi molestiam facessant. Egregie junctum ἀπαιτεῖσθαι et ἐνοχλείσθαι. loco citato dicit αἰτεῖσθαι, quia praecedit παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου. differunt αἰτεῖν et ἀπαιτεῖν. αἰτεῖν *petere*, quod gratiae *arrogatur acceptum*. ἀπαιτεῖν *petere* quod sibi *debeat*, vehementius *petere*, *flagitare*, ab invito etiam, *per vim quodammodo extorquere tamquam debitum*. vid. Casaub. ad Theophr. Charact. c. 11. conf. et locus cujus partem Clemens hic laudavit Luc. 6, 30. ubi ita utrumque verbum. Ceterum qui Hermae pastorem summo opere admirabatur, et non pauca ex eo in suos usus derivavit Clemens, illud αὐτὸν ζητεῖν τοὺς ἐν πεισομένους, quod deinde dicit αὐτὸν ἀναζητεῖν, ὅστις ἄξιός ἐστι παθεῖν, huic etiam debet, apud quem anus magistra, ecclesia L. I. vis. 3. § 9. "Audite me ergo filii. Abundantius etiam impertite egentibus. Qui eminentiores estis, inquireite esurientes, dum adhuc turris non est consummata." Atque ita etiam illud Apostoli Tit. 3, 8. ἵνα φρονιζῶσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι, exposuit Theophylactus. Ad rem quod attinet, saepe fit ut probi homines penuria laborantes in obscuro lateant, sedulo igitur, ut ipsis bene facias, a te investigandi.

P. 409, l. 1. καὶ μὴ φειδόμενον, ὡς σπείροντα, ἵνα μὴ οὕτω καὶ θερίσῃ] Ita prima editio; in margine legimus "Videtur abundare μὴ." Scribebat aliquando ad me Valeken. olim se suspicatum fuisse, in ἵνα tam ὀλίγω ἢ ἀμύση, et scripsisse Clementem, ἢ ἀμύση πολύ. Potest tamen lectio MS. servari, ita ut auctor scripserit, καὶ μὴ φειδομένως σπείροντα, (sic enim legendum videtur) ἵνα μὴ οὕτω καὶ θερίσῃ, i. e. parce. En locum quem respexit Apostoli Cor. 2, 9, 6. ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει. Ceterum in eandem mentem saepe veteres. Basilium M.

vol. 2. p. 45 D. post plura, ἔδωκας τῷ πεινῶντι, καὶ σὺν γίνεται τὸ δοθὲν μετὰ προσθήκης ἐπανελθόν. ὡσπερ γὰρ ὁ σίτος εἰς τὴν γῆν πεισῶν, κέρδος τῷ προεμένῳ γίνεται, οὕτω ὁ ἄρτος εἰς τὸν πεινῶντα καταβληθεὶς πολύχουν τὴν ὠφέλειαν εἰς ὑστερον ἀναδίδωσιν. Cyprianus de redemptione captivorum p. 321. (ed. Mor. an. 1564.) “ut offerretis nobis agros uberes, in quibus spei nostrae semina mitteremus, exspectaturi messem de amplissimis fructibus, qui de coelesti et salutari operatione proveniunt.” Sic et alii.

409, 2. δίχα γογγυσμοῦ καὶ διακρίσεως καὶ λύπης καὶ κοινωνοῦντα, ὅπερ ἐστὶν εὐεργεσία καθαρὰ] Hic etiam respicit Cor. 2, 9, 7. ἕκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης. Barnabas in Epistola sua ita post plura § 19. κοινωνήσεις ἐν πᾶσι τῷ πλῆσιόν σου, οὐκ ἐρεῖς ἴδια· εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἀφθάρτοις κοινοῖ ἐστε, πόσῳ μᾶλλον ἐν τοῖς φθαρτοῖς; et paulo post, οὐ διστάσεις δοῦναι, οὐδὲ διδοὺς γογγύσεις. Obiter hic tollatur levis menda. pro διὰ λόγον σκοπιῶν legatur δ. λ. κοπιῶν, quod exponit per seqq. καὶ πορευόμενος εἰς τὸ παρακαλέσαι, καὶ μελετῶν εἰς τὸ σῶσαι ψυχὴν τῷ λόγῳ. tum addit: καὶ διὰ τῶν χειρῶν σου ἐργάση —. Porro καὶ ante κοινωνοῦντα hic expungendum et legendum, δίχα γογγυσμοῦ καὶ διακρίσεως καὶ λύπης κοινωνοῦντα. In prima editione legitur, ὅπερ ἐστὶν εὐεργεσία καθὰ. ad marginem notatum “Videtur ex antecedentibus leg. καλή” quae conjectura haud sane contemnenda; nec justa suberat causa cur Combesisius ἀγαθὴ substitueret. Sed mihi Clemens omnino videtur scripsisse καθαρὰ. καθαρὸς merus, purus, sincerus eadem ratione qua εἰλικρινής usurpatur. vid. Ruhnken. Animadv. in Xenoph. Memor. p. 228. Philo Jud. opp. vol. 2. p. 190, 3. dixit ἄδολον καὶ καθαρὰν εὐσέβειαν, qui et saepius haec duo jungit, ut docuit Mangey in Praetern. et Corr. p. 682. ad p. 91. Clemens p. 167. ἀγάπη χρῆμα καθαρὸν, καὶ τοῦ θεοῦ ἄξιον, res pura. p. 286, 29. est δίατα καθαρὰ καὶ ἀμιγῆς ἀσχροῖς. ita et Heliodorus p. 209, 27. ἀμιγῆς καὶ καθαρὸν τὸ χαιρὸν. in hoc libello jungitur § 18. fine ὑπακοῆ θεοῦ καὶ καθαρότης, et legitur § 38. μετάνοια καθαρὰ, quam § 39. ἀληθινὴν dicit. Jacobus Ep. 1, 27. θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος.

409, 5. παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου] Laudat et hoc Barnabas in Ep. § 19. p. 52. ed. Cotel. ubi vid. not. Pro proximo φιλοδορεῖα Suidas habet φιλοδορία a φιλόδορος. ita et Lucianus vol. 1. p. 557, 14. Ceterum observetur ad illud θεοῦ — id significare ejusmodi benignitate et munificentia nos ad divinam conformari imaginem. ita Clemens et p. 483, 15. τῷ ὄντι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετῶν. vid. et v. 31., ubi pro τὸ γὰρ καὶ εἰκ. — leg. τῷ γ. —

409, 6. ὑπὲρ ἅπασιν ἐστὶ θεότητα] Cotelierius Monument. Eccl. Gr. vol. 2. p. 556. emendat θνητότητα, hoc sensu “Doctrina haec omnem superat naturam mortalem.” Verum θεότητα omnino postulat series orationis. Dixerat θεοῦ ὄντως ἡ τοιαύτη φιλοδορία, sicut Ignatius scripsit in Epist. ad Ephes. § 14. τὰ δὲ δύο (πίστις et ἀγάπη) ἐν ἐνόητι γενόμενα θεοῦ ἐστίν. verborum θεοῦ ἐστίν sensum bene explicuit interpolator per θεοῦ ἄνθρωπον ἀποτελεῖ. Jam pergit, οὐτοσί δὲ ὁ λόγος ὑπὲρ ἅπασιν ἐστὶ θεότητα, μηδ’ αἰτεῖσθαι περιμένειν; — hoc non modo θεοῦ est, sed et omnem θεότητα superat. Observandum est Clementem aliosque veteris ecclesiae doctores pios homines crebro dixisse θεούς: ejus appellationis causam praeter alios nobis exponit Athanasius de Definitionibus vol. 2. p. 43. fine. δισσωῶς, inquit, λέγεται ἡ θεὸς προσηγορία παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ, φύσει

καὶ χάριτι. ὁ μὲν θεὸς φύσει καὶ οὐσία ἐστὶ θεός· χάριτι δὲ καὶ θέσει λέγονται θεοὶ καὶ οἱ δίκαιοι. καὶ γὰρ ἡ γραφή λέγει ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου. hinc et de his ipsis hominibus frequenter usurpatum reperias θεοῦσθαι, ἀποθεοῦσθαι, θεοποιεῖσθαι. vid. Suiceri Thesaur. Eccles. ad has voces, imprimis p. 1382, 1383. in v. θεός, et quem ibi laudat, Casaubonus. Clemens ita p. 251, 18. 484, 24., et pluribus locis, quae adscripta sunt ad p. 88. ubi videbis Platonem et ita locutum: atque ita etiam apud Stoicos reperias. verum de his legenda observatio Moshemii ad Cudworthi Syst. intellect. p. 261.

409, 9. τηλικούτων μισθὸν ὄρσαι τῆς κοινωνίας, αἰώνιον σκηνήν] Julianus in Fragmento, in quo plura commendat, quae ex sacris literis derivavit, velut fas sanctumque esse hostibus ipsis vestes et alimenta largiri, atque alia haec de se scribit p. 290 C. ἐγὼ τοι πολλάκις τοῖς δεομένοις προέμενος, ἐκτησίμην αὐτὰ παρ' αὐτῶν (παρὰ τῶν θεῶν) πολλαπλάσια. lege et sequentia. Clemens p. 483, 15. τῷ ὄντι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετῶν. ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὡσπερ γὰρ ὁ κυβερνήτης ἅμα σώζει καὶ σώζεται. Haec spectant ad praesentem vitam, sed ad futuram, de qua hic auctor, praeclara sunt quae scribit Basil. M. vol. 2. p. 46 A, B. (lege et p. 45.) ubi inter alia haec: καὶ σὺ μικροπρεπῆς εἶ περὶ τὰς δαπάνας, τηλικαύτης μέλλων ἐπιβήσεσθαι δόξης; θεὸς ἐστὶ ὁ ἀποδεχόμενος, ἀγγελοὶ εὐφημοῦντες· οἱ ἀπὸ κρίσεως ἄνθρωποι μακαρίζοντες· δόξα αἰώνιος· στέφανος δικαιοσύνης· βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἅθλά σοι ἔσται τῆς τῶν φθαρτῶν τούτων οἰκονομίας.

409, 13. πλεῦσον ἐπὶ ταύτην, ἂν σωφρονῆς, τὴν πανήγυριν ὃ πλούσιε] At liberalitas gratuita est, non mercenaria, ut scribit Cicero de Leg. 1, 18. Verum Deus tanta benignitate ut liberalitatem nostram sempiternis praemiis remunerari haud dedignetur; quae itaque spectare et ad quae consequenda nullis periculis, nullis laboribus, ut deinde monet Clemens, parere oportet. Mare navigantes ut plurimum sunt miseri, quod praeter alios Sophocles in Scyriis olim docuit; vid. Stobaeus p. 376, 28. ubi, quamvis Brunek. ad λεπτήs ἐπὶ ῥοπήσιν probet, equidem malim λ. ἐπὶ ῥιπήσιν. ῥιπαὶ ἀνέμων apud Plutarchum aliosque, ipsum etiam Sophoclem Antig. 137. obvium. λεπταὶ ῥιπαὶ, licet alio sensu, legitur in Aeschyli Agamemn. 901. Sed haec, de qua Clemens loquitur, navigatio nos felices beatosque reddit. Clemens qui dicitur Romanus Epist. 2, 7. haud secus, ὥστε θῶμεν, vel θέωμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν, τὸν ἀγῶνα τὸν ἀφθαρτον (respicit ad Heb. 12, 1.) καὶ πολλοὶ εἰς αὐτὸν καταπλεύσωμεν— Si igitur sapimus, ad celebrem illum mercatum, dum hanc vitam agimus, navigabimus: id enim est πλεῦσαι ἐπὶ ταύτην τὴν πανήγυριν. vita humana πανηγύρει mercatu variis studiis celebrato haud raro comparatur. Vid. Hemst. ad Lucian. vol. 1. p. 434. At hic studia non sunt diversa: rem vero differre et procrastinare periculosae plenum est aleae. Gregor. Nazianz. hac de re vol. 1. p. 654 B. δεινὸν παρελθεῖν πανήγυριν, καὶ τηνικαῦτα τὴν πραγματείαν ἐπιζητεῖν. in eandem mentem Basil. M. vol. 2. p. 60 C. οὐδεὶς μετὰ τὸ λυθῆναι τὴν πανήγυριν πραγματεύεται, nemo solutis nunulinis negotiatur. Chrysostom. illuminans eximium locum Hebr. 12, 22, 23. (ubi et recte legit μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει.) vol. 1. p. 493, 494. docet primum quid faciat πανήγυριν, nimirum multitudo, coetus et rerum venalium copia. tum pergit, scribens καὶ τί τούτων ἐστὶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς; τούτων μὲν οὐδὲν· τὰ δὲ τούτων πολλῶ σεμνότερα. quod pluribus ita persequitur ut in his exultet et

triumphet oratio. Locus est longior, sed egregius et lectu dignissimus.

409, 14. *περίελθε τὴν ὄλην*] De navigationibus etiam Persius Sat. 5, 146. "Tun' mare transilias : " et inprimis 5, 75. "mercare, atque excute Sollers omne latum mundi."

409, 16. *τί σε λίθοι διαφανεῖς καὶ σμάραγδοι τοσοῦτον εὐφραίνουσι, καὶ οἰκεία*] Hermae pastor Similit. 3, 1. p. 103. ita ad Domini servos, quorum civitas est in coelis, et qui hic tanquam peregrini versantur : *τί εἰς τὴν ἄλλοτριαν (πόλιν) ἐτοιμάζομεν ἀγροὺς, καὶ οἰκοδομὰς, καὶ οἰκήματα μάταια, καὶ παρατάξεις πολυτελείς ;* cet. Basilius M. vol. 2. p. 58 E. *τί τοσοῦτον (ἄνθρωπε) ἐκτόησαι περὶ τὸν χρυσόν ; λίθος ἐστὶν ὁ χρυσός, λίθος ἄργυρος, λίθος ὁ μαργαρίτης, λίθος λίθων ἕκαστος· Χρυσόλιθον, καὶ βηρύλλιον, καὶ ἀγάθης. καὶ ἰάκινθος, καὶ ἀμήθυσος, καὶ ἴασπις.* Egregius inprimis et oportunitus hic est locus Musonii apud Stobaeum p. 18, 24. *τί δ' αἱ περίστυλοι αὐλαί ; τί δὲ αἱ ποικίλαι χρίσεις ; τί δ' αἱ χρυσορόφοι στέγαι ; τί δ' αἱ πολυτέλειαι τῶν λίθων ;* et paulo post, *καίτοι πόσῳ μὲν εὐκλέεστερον τοῦ πολυτελῶς οἰκεῖν τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν ; πόσῳ δὲ καλοκαρμικώτερον τοῦ ἀναλίσκεω εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀναλίσκεω ; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλησθαι μεγάλην οἰκίαν τὸ κεκτῆσθαι φίλους πολλοὺς ; ὁ περιγίνεται τῷ προθύμῳ εὐεργετοῦντι.* Elegans est quod sequitur ἢ χρόνον παίγνιον, ἢ σεισμῷ πάρεργον. παίγνιον vel παιδιὰν ποιέσθαι, *ludum sibi facere, ludibrio habere.* Basil. M. vol. 1. p. 329 E. *οὐκ ἄνθρωπος παίγνια ποιεῖται τῶν θηρίων τὰ χαλεπώτατα ;* Heliodor. 6. p. 284, 12. *εἰ μὲν ἀληθεύεις, ἢ παιδιὰν με πεποιήσαι.* Idem p. 268, 34. hoc χλεύην ποιέσθαι dixit p. 209, 13. *utrumque junxit, ἔπαιξε δὲ ἄρα τι τὸν Κνήμωνα δαιμόνιον, ὁ καὶ τὰ ἄλλα χλεύην ὡς ἐπίπαν τὰ ἀνθρώπεια καὶ παιδιὰν πεποιήται.* notavit hunc locum Hemsterh. ad illud Luciani in Nigrino p. 58, 40. *μαρτυρομένης τῆς τύχης παίξων τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα.* Aristotelis apud Stobaeum p. 533, 44. homo est *τύχης παίγνιον.* Paulum diverso sensu Plato hominem dixit *θεοῦ τι παίγνιον.* vid. ad Strom. 7, 5. p. 845. Apprime autem hic convenit locus Gregorii Nazianzeni vol. 1. p. 503 B. ubi pulchritudinem dicit *χρόνον καὶ νόσον παίγνιον.* deinde σεισμῷ πάρεργον non minus egregium. Herculis *πάραθλα* satis nota etiam dicta *πάρεργα*, ut monuit Vales. in Excerpta ex Nic. Dam. p. 67. de artificum, inprimis pictorum, *παρέργους* notavit Periz. ad Ael. V. H. 2, 44. de quibus etiam monuit Dorvill. in Charit. p. 579. ubi plura quae docent omne opus obiter, sine cura, ludendo quasi et post magis difficile negotium peractum, *πάρεργον* dici.

409, 21. *ἐκεῖ δ' ὄλων αἰῶνων σύννοικόν σε ποιήσεται*] *πῶς* et *ὄλος* non raro, ut a Polybio, junguntur : permutantur etiam, ut pluribus docuit Schrader Anim. in Musaeum c. 19. p. 336. possit itaque *δι' ὄλων αἰῶνων* existimari dictum esse pro *διὰ πάντων αἰῶνων*, atque hoc idem esse ac *εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας*, quod Judas dixit in fine epistolae. Verum his non opus est. Quemadmodum dicitur *δι' ἡμέρας* pro *δι' ἡμέρας ὄλης*, et *διὰ βίου*, *δι' ἐνιαυτοῦ*, *δι' ἔτους*, intellecto *ὄλων*, quem usum post Casaubonum notavit Valckenar. ad Herodot. p. 443, 47. sic Clemens hic plene dixit *δι' ὄλων αἰῶνων*.

P. 410, 1. 5. *δώσω γὰρ οὐ μόνον τοῖς φίλοις, ἀλλὰ*] Clemens hic et in sequentibus ante oculos habuit Hermae sui pastorem. hic mand. 2. 2. prius monet de fugienda obreccatione, et delatoribus fratrum fidem non esse habendam serio inculcat ; tum pergit scribens "Et benefae

de laboribus tuis. Omnibus inopibus da simpliciter, nihil dubitans cui des. Omnibus da. Qui ergo accipiunt, reddent rationem Deo, quare acceperunt, et ad quid. Qui autem accipiunt ficta necessitate, reddent rationem; qui autem dat, innocens erit. Sicut enim accipit a Domino, ministerium consummavit, nihil dubitando cui daret, et cui non daret; et fecit hoc ministerium simpliciter gloriose ad Deum." add. Simil. 3, 9. § 24. ubi simplices et boni describuntur, tanquam qui "semper in omnes homines ad faciendam misericordiam prompti sunt, et de laboribus suis cunctis hominibus facile tribuentes, sine improprio et deliberatione." Conf. et locus Barnabae citatus ad § 31. et Juliani ad § 32. Inprimis hic lectu digna quae habent Constitut. Apost. 3, 4. ubi inter alia πάντας σε δεῖ ἐφορᾶν, καὶ πάντων ἐπιμελεῖσθαι: porro χρῆ εὖ ποιεῖν πάντας ἀνθρώπους, μὴ φιλοκρινούντες τοῦτον, ὅστις ἦ, ἢ ἐκεῖνον: ὁ γὰρ κύριός φησι. παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου. δῆλον δὲ ὡς τῷ χρῆσονται κατὰ ἀλήθειαν, κἂν φίλος ἢ κἂν ἐχθρός. lege cetera, in quibus hoc et ex aliis S. S. locis adfirmat. Certe in sacris literis virtus liberalitatis pauperibus, Christi quidem maxime sectatoribus, sed et aliis praestandae summo opere commendatur; ita tamen, ut non expresse significetur quibus nominatim pauperibus debeat hoc officium. Atque hoc sapienter factum. Habemus praecepta hic egregia, quale etiam legitur Gal. 6, 10: accedunt luculentissima Dei Christique exempla Matth. 5, 44-48., et Act. 10, 38. Haec si sequamur et reatrix adsit vera prudentia, non temere a recta via deflectemus. Praeclara etiam hic et in sequentibus sunt consilia et monita auctoris.

410, 9. ὡς ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ τῆς ἀγνοίας] Legebam hic olim τῆς γνώμης pro τῆς ἀγνοίας. Sic apud Aleiph. 1, 8. in fine ex Cod. Dorvillii (vid. Anim. in Charit. p. 419.), ἀποκόπτει γὰρ εἴωθε γνώμης ἢ τῶν φίλων συμβουλὴ τὸ ἀμφίβολον. Cum autem recte etiam dici possit τὸ ἀμφίβολον τῆς ἀγνοίας, hoc, licet illud usitatius sit, non repudiaverim.

410, 14. τιμῶν] Non placet junctum ἀμελῆσαι τιμῶν, nec fero σέ—ἀμελῆσαι τιμῶν. Plura hic in mentem venerunt, sed quorum nihil ardebat. Simplicissimum videtur illud Potteri, τιμῶν pro τιμῶν.

410, 15. προϊέσθαι] Lucianus in Timone § 12. dixit ἀμελητὶ προϊέσθαι de iis, qui inconsulto et neglectim pecuniam profundunt, atque adeo projiciunt.

410, 25. σχῆμα τοῦτ' ἔστιν ἕξωθεν ἡμῖν περιβεβλημένον] ἡμεῖς, quoad animum, dicimur. Sic Platonici, Stoici, aliique philosophi, atque hos secuti plures: notum est illud Socratis ex Aeliani V. H. 1, 16 male philosophari Apollodorum, si credat se visurum etiamdum Socratem post veniri potum: nimium, mens cuiusque, is est quisque, ut Africanus apud Ciceronem in Somnio, quod cum loco Lactantii opportune ibi Schefferus notavit. Julianus scribit p. 70 A. Platonem hominem dicere, τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν, mentem et animum, αὐτοῦ δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν. concinit plane Basil. M. vol. 2. p. 18 C. ἄλλο ἐσμέν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐσμέν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς—, ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ δι' αὐτοῦ αἰσθήσεις—. Verus homo dicitur Philoni Jud. esse νοῦς καθαρώτατος p. 460 E., cuius plura loca dederunt, Carpzovius in S. Exercit. in S. Pauli Epist. ad Hebr. ex Phil. Al. p. 629. et Gatak. in Antonin. 10. § 38. ubi et alia. "Corpus, figura ea, quae digito demonstrari potest." ut Africanus apud Cicer. dicit, est σχῆμα ἕξωθεν ἡμῖν περιβεβλημένον. de hoc et nonnihil diverso

usu vocis σχῆμα notarunt Hemsterh. ad Luciani locum laudatum, Abresch. Lect. Aristacn. 1. p. 124. seq., et Bergler. ad Alciph. p. 140, 141. Addantur haec Clementis loca, p. 268, 2. 290, 9. 291, 32. 293, 16. Qui ex sententia plerorumque inter veteres, quibus praeiisse Homerum monet auctor vitae Homeri p. 342. corpus mentis esse vinculum et carcerem 1. 2. adv. Gent. p. 76. scribebat Arnobius, prorsus ad mentem Clementis dixit p. 73. animas humani corporis circumjectione vestiri. Atque ut hic, ita et alibi auctor. Egregie p. 236, 2. qui aulam, inquit, coelestem incolunt, τὴν ἀκίρατον τῆς ψυχῆς ἐσθῆτα, τὴν σάρκα, ἀγιάζονται. dixit et p. 537, 37. ὁ Μωσῆς τὸ ἐνδεδῆσ σώμα περικείμενος. notat de Braehmanibus Origenes in Philosoph. vol. 1. p. 904 B., eos nudos vitam peragere, statuentes, τὸ σῶμα ἐνδύμα τῇ ψυχῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγονέναι, ad quem locum Wolfius pluribus docuit alios quoque, a nuditate corporis licet vehementer abhorrentes, ita censuisse. Porphyrius de Abstin. 1, 31. ἀπολυτέον ἄρα τοὺς πολλοὺς ἡμῶν χιτῶνας, τὸν τε ὄρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ οὐδ' ἐσθωθεν ἡμφιέσμεθα: tunica visibilis et carnalis hic est corpus. Illud ex antro Nymph. χιτῶν τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ et alia ibi adscripsit Rhoer. Maximus Tyrius Diss. 13, 5. scripsit, ἡ μὲν οὖν ἀγαθὴ ψυχὴ καὶ διαπεποιημένη καὶ ἡσκημένη ἀμελεῖ, καὶ ὡς τάχιστα ἐφίεται γυμνωθῆναι in annotatione ad illum locum nobilem contextum Apostoli Cor. 2, 5. 3, 4. obiter illuminavit Marklandus. Hinc quoque exponendum videtur quod legitur Hebr. 13, 3. "mementote—calamitosorum, ὡς καὶ αὐτοὶ, ὄντες ἐν σώματι, quippe qui ipsi quoque corpore tanquam veste estis induti," adeoque similibus calamitatibus obnoxii. Sic dicitur εἶναι ἐν ἐσθῆτι, veste indutum esse. vid. L. Bos Exerc. ad Tim. 1, 2, 9. pari ratione, ex lectione Hemsterhusii apud Lucian. in Nigrino p. 53, 52. dicitur ἐν τοιαύτῃ ἐσθῆτι θεώμενος. Porro, quod proxime Clemens τὴν εἰς κόσμον πάροδον, hoc Joa. Cinnamus Histor. 1. p. 2 B. dixit τὴν εἰς τὸν βίον πρόοδον. Denique, quod ad ea quae sequuntur, ἴνα εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο παιδευτήριον εἰσελθεῖν δυνηθῶμεν, et sententiam auctoris ipsam attinet, legitur hic in margine primae editionis: "Opinio damnata Origenis innuitur de transmigratione animarum." Dixisset potius Cariophl., ut recte monet Combefis., de prae-existentia animarum. Platonici, Orientalium populorum philosophiam hac etiam parte secuti, statuebant mentes ab initio rerum in beatissima versatas fuisse conditione, sed prava deinde cupiditate ductas, et a contemplatione summi boni aversas, relicto mundo aethereo, in hunc terrarum orbem descendere, et corpori tanquam carceri illigari, quem κάθοδον τῶν ψυχῶν dicebant. Conf. Clemens p. 553, 38. adscriptusque ibi locus Theodreti. Atque ab hac quidem sententia Origenes certe non procul abfuit. Cum Combefisio tamen existimaverim justam non habesse causam cur ex hoc loco tam brevi, nec ita aperto, Clementi haec opinio adscribatur; quamvis cetera non videam, idecirco necesse esse cum ipso statuere, Clementem hic hominem institutum, ut dicit, atque gratia ornatum indicare. Contendamus hic Basilium M. vol. 1. p. 5 D., ubi docet oportuisse τὸν κόσμον τοῦτον ἐπεισαχθῆναι τοῖς οὐσι, προηγουμένως μὲν διδασκαλείῳ καὶ παιδευτήριον τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν plane ut hic. Add. et p. 6 E. Hic mundus igitur ex Dei consilio est locus peridoneus hominum mentibus erudiendis. in hac inferiore, ut ita dicam, schola nos adeo etiam versari oportet. in eam hinc aliquando transferri debemus: atque hoc fit, cum, jubente Deo, homines

in vitam introimus. Noster sui ipse est interpres § 36., ubi plura dicemus.

410, 27. ἔνδον ὁ κρυπτός ἐνοικεῖ πατήρ καὶ ὁ τοῦτου παῖς] Videtur hic respexisse Clemens loca Cor. 1, 3, 16. Cor. 2, 6, 16. et similia. Christus de se et patre, ut hic Joh. 14, 23. πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μοιῆν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. egregia haec erat Pythagoreorum sententia, νοῦς νεὼς οἰκείος θεῶν. Clemens scribit in Paedagogo 3, 1. p. 250, 13. τὸ νοερὸν, ὃ δὴ λογιστικὸν καλεῖται, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ ἔνδον, ὁ τοῦ φαινομένου τοῦδε ἄρχων ἀνθρώπου, et c. 2. p. 253, 22. dicit τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ κατοικῶσαν ἔνδον, et paulo post legimus τῆς ψυχῆς τὸ ἄδντον. conf. et hic § 35. in fine. De usu vocis παῖς pro filio, rariore apud Graecos, leges Raphael. ad Act. Ap. 3, 13. ita et Clemens in seqq. imitatus autem more suo Horat. ita etiam puer Carm. 1, 12, 25. Verum quid illud μεθ' ἡμῶν ἀναστάς? Certe hoc mirum, atque id, aut simile quid, vel in sacris literis, vel apud hos scriptores, unquam legi haud equidem memini. Olim non intelligebam: jam videor mihi explicare posse ex loco Protrept. p. 86, 35., ubi postquam dixerat Dominum carne nostra indutum, morte sua antiquum serpentem, qui hominem, (quem ibi dicit παιδίον τοῦ θεοῦ, et hunc ipsius patrem) seduxit, devicisse, et tyrannum, id est mortem, in servitutum redelegisse, scribit, κέκλιται μὲν ὁ κύριος, ἀνέστη δὲ ἄνθρωπος. Sic igitur, quum Dominus, pro nobis mortem subiens jaceret, nos surreximus. Ille a mortuis surgens nobiscum surrexit. Nisi forte quis malit Clementem voluisse significare quod dixit S. Hilarius, laudans locum Joh. 1, 5, 20. *resurgens de mortuis assumpsit nos*, de Trinitate 5, 43. Forte tamen scripsit auctor, ut Polycarpus Ep. ad Philipp. § 9. aliique veterum, δι' ἡμᾶς ἀναστάς: atque hoc equidem malim.

P. 411, l. 1. τὸ σχῆμα βλεπόμενον] Huc pertinet locus Cic. laudatus ad § 33. Addatur illud Basilii M. vol. 2. p. 181 D. ubi meminit τοῦ σοφοῦ παραγγέλματος, ὅτι οὐ τὸ ὁρώμενόν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τινος δέεται περιττοτέρας σοφίας, δι' ἧς ἕκαστος ἡμῶν, ὅστις ποτέ ἐστιν, ἑαυτὸν ἐπιγνώσεται. pari ratione Macrobius 1, 13. “qui videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, a quo regitur quod videtur.”

411, 2. τὸ κάλλος] Clemens p. 290, 23. κάλλος γνήσιον. p. 244, 13. τὸ κάλλος τὸ ἀληθινόν. sic et p. 251, 18. p. 252, 13., ubi de vera Domini pulchritudine: adde et p. 253, 21. τὸ ὄντως καλὸν p. 90, 29. Atque ita etiam olim hic legebam τὸ ὄντως κάλλος. verum nihil jam mutandum puto. τὸ κάλλος est vera, vere ita dicta, pulchritudo, ut τὸ κέντρον pro *insigni*, *mirifico aculeo*, apud Lucianum in Nigrino p. 46, 39. monente Hemsterhusio. Quae autem haec sit pulchritudo docet Clemens p. 243, 30., ubi μόνος ὁ σπουδαῖος καλὸς κάγαθὸς ὄντως ἐστὶν, et deinde, cum dixisset, hominis virtutem esse δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην, καὶ ἀνδρίαν, καὶ εὐσέβειαν, scribit v. 39. καλὸς ἄρα ἄνθρωπος ὁ δίκαιος, καὶ σώφρων, καὶ συλλήβδην ὁ ἀγαθός. loco cit. p. 251, 16. inter alia dicit; homo quocum Logos habitat, μορφήν ἔχει τὴν τοῦ Λόγου· ἐξομοιοῦται τῷ θεῷ: καλὸς ἐστὶν, οὐ καλλωπίζεται· τὸ κάλλος ἐστὶ τὸ ἀληθινόν. Hae certe verae opes, quae sub adspectum non cadunt.

411, 5. πηλίκον τιὰ θησαυρὸν ἐν ὀστράκῳ σκεύει βασιάζομεν, δυνάμει θεοῦ πατρὸς καὶ αἵματι θεοῦ παιδὸς καὶ δρόσῳ πνεύματος ἀγίου περιτετευχισμένον] Insignis hic est locus. respicit Clemens illud Apostoli Cor. 2, 4, 7. ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστράκῳ σκεύει— ὀστράκινα σκευή

sunt fragilia, vasorum ad instar fictilium, corpora : de quo vid. praeter alios Steph. Le Moyne Not. in Varia Sacra vol. 2. p. 628, 629. attigit et Markland. Annot. in Max. Tyr. p. 677. ὁ θησαυρὸς, de quo loquitur, est cognitio illa gloriae Dei, quam exhibebat persona Jesu Christi, et quam per coelestem illuminationem acceperant, ut salutari illa luce alios illustrarent : conf. v. 6. Hic latius patet. Egregia sunt quae Chrysostomus in hunc locum scripsit vol. 3. p. 397. ubi haec inter alia habet ad ἔχοντες δὲ τὸν θησαυρὸν (sic laudat haec verba) ποῖον θησαυρὸν ; πνεύματος. χορηγίαν, δικαιοσύνην, ἀγιασμόν, ἀπολύτρωσιν. (in mente erat Cor. I, I, 30.) pergit : ποῖον ; εἶπέ μοι. ἐν τῷ ὄνοματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχειραι καὶ περιπάτει—. εἶδες θησαυρὸν βασιλικῶν θησαυρῶν λαμπρότερον. At quo tandem pacto tam excellex thesaurus in vase testaceo positus servatur ? hoc deinde docet disertissimus antistes ; Clemens hic verbis δυνάμει θεοῦ—περιτετειχισμένον. circa finem §. antecedenti jungebantur ὁ πατήρ et ὁ τοῦτου παῖς, pater et filius ; (de hoc usu vocis παῖς ibi obiter dictum) h. l. θεὸς πατήρ, θεὸς παῖς, Deus pater, Deus filius, quod imprimis notandum ; nec minus αἷμα θεοῦ παιδός. Ita veteres non raro locuti : nonnulla hujus generis conduxit Wetsten. ad illustrem locum Act. 20, 28., ubi cum Venema legendum esse τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ etiamnum existimo : de hac dicendi forma et ego olim paucis monui, non memor tamen hujus loci, cui et alius adjungendus est, qui legitur in Paedagogo p. 186, 14. ubi τὸν λόγον, τὸν περὶ πολλῶν ἐκχεόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. de Domino Jesu agens per τὸν λόγον significare solet Divinam ejus personam. Diceres veteres ita locuturos non fuisse, si insolentiosem formulam divinus aliquis scriptor non praeiisset ; verum hoc jam non agimus. Addit Clemens δρόσον πνεύματος ἁγίου. Atque adeo triplex hic est munimentum ac propugnaculum, plane divinum, quod illum thesaurum tueatur, et ab omni vi et impetu hostili defendat. Ceterum, cum dicit καὶ δρόσῳ πνεύματος ἁγίου—, ob oculos habet, quod legitur in Cantico, quod dicitur, tr. p. Dan. 3, 50. Καὶ (ἄγγελος κυρίου) ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡσπερ πνεῦμα δρόσου διασπρίζον καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν καθόλου τὸ πῦρ—. pari modo Strom. 2. p. 484, 16. κἂν εἰς πῦρ ἐμβληθῆ, δροσισθήσεται, ἀλλ' οὐκ ἐκπυρωθήσεται. Inter eos, qui, ut decet orantes, maxima a Deo beneficia consecuti sunt Origenes in lib. de oratione § 13. vol. I. p. 217 A. etiam recenset Ananiam, Azariam et Misaëlem, qui, ut scribit, πνεῦμα δρόσου διασπρίζον οὐκ ἐὼν ἐνεργεῖν τὴν φλόγα τοῦ πυρός, ἄξιοι γεγόνασιν, ἐπακουσθέντες λαβεῖν.

411, 9. τῆς μεγάλης λυτρώσεως] Ut hic μεγάλη λύτρωσις, sic et § 36. μεγάλη οἰκονομία § 39. jungit τὴν σφραγίδα (signaculum) καὶ τὴν λύτρωσιν. unde forte quis existimet hic significari baptismum sacrum, quo a peccatis nostris liberamur et abluimur :

411, 12. γέροντας θεοσεβείς, ὄρφανούς θεοφιλείς, χήρας—. τοιούτους κηῆσαι] Egregie hic docet Clemens, quibus inopibus munera potissimum sint danda, senibus pietate praestantibus, cet. Christiani fraterno amore, non appellationibus tantum, sed et studiis et officiis invicem summo opere prosequabantur. Insignis et opportunus hic locus est Tertulliani in Apologetico, quem leges in Heraldi Animadv. ad Arnobium 4. p. 197. Ignatius contra ea de heterodoxis, gnosticis aliisque ejus furfuris hominibus, Epist. ad Smyrnaeos in superioribus (ad § 30.) jam laudata, ad § 6. περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας, οὐ περὶ ὀρφανῶν, οὐ περὶ θλιβομένων, οὐ περὶ δεδεμένων ἢ κελυμένων, οὐ περὶ πεινώτων,

ἢ διψῶντος. ad quem locum vid. Pearson., ut et in Vind. Ignat. 2, 11. p. 408, 409. vol. 2. PP. Ap. Cotelerii, ubi ex Christianis non modo scriptoribus, sed et ex Luciani libello de morte Peregrini docet charitatem et studium veterum Christi sectatorum in Confessores maxime, qui in carcerem coniecti essent, admirabile extitisse. Ceterum δεδεμένοις in hoc Ignatii loco forte non de vinculis intelligendum, sed ex usu, quo δῆσαι deposuit Lucas in Evang. 13, 16., explicandum, et λελυμένος tantundem valet ac, quod in Evangeliiis crebrum, παραλυτικός, quomodo legimus apud Gregor. Nazianz. vol. 1. p. 662 A. χθές ἐπὶ κλίνης ἔρρηφο παρειμένος καὶ λελυμένος. Julianus etiam eximiam Christianorum beneficentiam non semel laudavit et commendavit: ad § 32. jam insignis ex eo locus prolatus, cui add. p. 429 D., ubi scribit impiam Christianorum religionem (τὴν ἀθεότητα, ἄθει enim a gentilibus jam olim dicebantur Christiani) incrementa cepisse per τὴν περὶ τοὺς ξένους φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν περὶ τὰς ταφὰς τῶν νεκρῶν προμήθειαν, καὶ τὴν πεπλασμένην σεμνότητα κατὰ τὸν βίον, atque ad haec a gentilibus oculos esse convertendos, eaque ab ipsis vere esse exsequenda, graviter monet: lege, si placet, sequentia, imprimis p. 430 D. conf. et sis p. 305 B, C, D. Porro cum praeceptis, quae hic habemus. contendere juvabit quae habent Ignat. Ep. ad Polycarp. § 4. ubi χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν. μετὰ τὸν κύριον σὺ αὐτῶν φροντιστὴς ἔσο: Hermas Past. Mand. 2, 8. p. 961. inter opera bona imprimis commendat “viduis inservire, orphanos et pauperes non despiciere, et servos Dei ex necessitate redimere, hospitalem esse.” Ex Antiocho ibi legitur χῆραις ὑπηρετεῖν, ὀρφανούς ὑστερουμένους ἐπισκέπτεσθαι, (forte ὀρφανούς καὶ ὑστερουμένους) ἐξ ἀναγκῶν λυτροῦσθαι τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ, φιλόξενον εἶναι. Simil. 3, 1. p. 103. “Pro agris ergo, quos emere volueritis, redimite animas de necessitatibus, prout quisque potest; et viduas absolvite, orphanis iudicate, (haec desumta ex Jes. 1, 17., ubi Gr. versio, κρίνατε ὀρφανῶ, καὶ δικαιοῦσατε χῆραν.) et opes ac divitias vestras in huiusmodi operibus consumite. In hoc enim vos Dominus locupletavit, ut huiusmodi ministeria expleatis.” Antiochus ibi. Καλὸν οὖν ἐστὶν ἀντὶ τῶν κτισμάτων (l. κτημάτων, ut paulo post) καὶ χρημάτων, τῶν σήμερον μὲν ἡμετέρων, αὔριον δὲ ἀλλοτρίων, ἀνήσασθαι ψυχὰς θλιβομένας, καθὼς τις δύναται: καὶ χῆρας καὶ ὀρφανούς ἐπισκέπτεσθαι, καὶ μὴ παραβλέπειν αὐτούς: κ. τ. λ. add. Simil. 9. § 26, 27. Homil. Clement. 3. § 71. in fine. Constitut. Apostol. 3, 3. ubi, postquam viduas descripserat quae vere tales sunt, ita pergit, ὧν καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι χρὴ ὡς θεῶ ἀνακειμένων: Polycarpus in Ep. ad Philipp. § 4. eas dicit θυσιαστήρια θεοῦ: atque ita etiam hic in Constit. c. 6. p. 282. c. 7. p. 283. c. 14. p. 289. add. et 4, 3. p. 296. ἀλλὰ μὴ καὶ τῶν πενήτων, ὧ ἐπίσκοπε, μνημόνευε, καὶ αὐτοῖς χεῖρα ὀρέγων ἐπικουρίας, καὶ πρόνοιαν αὐτῶν ποιούμενος, ὡς θεοῦ οἰκονόμος, εὐκαίρως ἐκάστω διανεμῶν τὰ πρόσφορα, χῆραις, καὶ ὀρφανοῖς, καὶ ἀπεριστάτοις, καὶ τοῖς ἐν θλίψει ἐξεταζομένοις. viduas imprimis scriptoribus Ecclesiasticis ἀπεριστάτους saepius dici monuit Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 333., ubi et veram huius vocis potestatem ac rationem expositam videbis. Accedat et Clemens Strom. 3. p. 271. ubi urbaniorum feminarum praepostera studia perstringit, et docet modestas viduas, justos senes et pueros orphanos esse alendos et curandos, quos istae, animalia et nescio quae etiam monstra nutrientes, foventes, iisque se oblectantes, negligunt et despiciunt: venustum imprimis est, quod scribit ibi v. 7. καὶ χῆραν μὲν

παροῶσι σωφρονούσαι, Μελιταίου πολλῶ διαφέρουσαν κνυδίου. catulos olim etiam in deliciis fuisse constat : de quo monuit Toup. Emend. in Suid. 3. p. 102., ubi legimus pulchram illam emendationem loci Theophr. in Char. καλὸς Μελιταῖος, *pulcher catulus Melitensis*, pro κλάδος Μελιταῖος. Denique, sigillatim ad illud, τοιοῦτους κτῆσαι τῷ σῶ πλούτῳ, καὶ — respondent quae ex Herma et Antiocho jam vidimus : convenit et illud Euripidis dicentis, ut scribit Libanius Epist. 487. p. 244. νοὺν ἔχοντος εἶναι φίλον πρίασθαι χρημάτων πολλῶν σαφῆ. add. et Xen. Memor. 2, 4. 1, 2. et Ruhnk. Anim. p. 229. ad c. 4, 1. Verum ad totum hujus loci complexum, et quae sequuntur de efficacia precum ab hominibus sanctis fusarum, conf. quae habet Basil. M. vol. 2. p. 155. in homilia in quadraginta martyres, ubi postquam dixisset, εἰομένη βοήθει Χριστιανούς, ἐκκλησίαι μαρτύρων, στρατὸς τροπαιοφόρων, χορὸς δοξολογούντων, ita pergit : πόσα ἂν ἔκαμες, ἵνα ἕνα που εὐρῆς ὑπὲρ σοῦ δυσωποῦντα τὸν κύριον ; τεσσαράκοντά εἰσιν, σύμφωνον ἀναπέμποντες προσευχήν. Lege reliqua et add. omnino Hermae Pastor. Similit. 3, 2. prae ceteris autem quantum universe valeat cum fide facta precatio et supplicatio, docuit Origenes in lib. de Orat. § 12, 13. cf. et Ep. S. Jacobi 5, 15, 16.

411, 19. καὶ δαιμόνων βία, θραύεται, προστάγμασι συντόνους ἐλεγχομένη ἐν ἔργοις] De re ipsa his verbis a Clemente significata pluribus hic non agam. Dona extraordinaria, atque adeo etiam donum miraculorum patrandorum, hoc seculo adhuc viguerunt. Vide praeter alios Ven. Hist. Eccl. vol. 3. p. 527. seq. Huc etiam referri solet malorum spirituum expulsio ; sed ab hac a Christo et Apostolis miraculose praestita distinguendus est exorcismus in ecclesia Christiana usitatus, quem et Clemens hic, ni fallor, ob oculos habuit. Verum, his missis, ipsa verba diligentius consideremus. Molestiam facessit hic illud ἐν ἔργοις. Cariophylus vertit “et vis daemonum frangitur rigidis jussionibus, agnoscens re ipsa quid valeat.” Combesius hinc colligit eum pro ἐν ἔργοις legisse ἐνεργῆς : ipse emendat ἀνεργῆς, *iners*. Olim et ego emendabam, pro ἐν ἔργοις legens ἐναργῶς, sic ut ἐλεγχομένη ἐναργῶς sit *evidenter, luculenter repressa* ; deinde ἐνεργῶς *acriter* : quin et γοργοί, jungens nimirum hoc cum sequentibus Γοργοὶ οὗτοι πάντες — . Bene hoc cum sequentibus cohaeret ; verum nihil mutandum praeter interpunctionem jam arbitror. ἐλέγχεσθαι hic est *verrimenti, evincere*, quem verbi usum et Lexica notant. Ponatur jam punctum post ἐλεγχομένη, et novum caput hoc modo incipiat : Ἐν ἔργοις οἵτοι πάντες οἱ στρατιῶται καὶ φύλακες βέβαιοι. Sequentia hanc lectionem confirmant : οὐδεὶς ἀργός, οὐδεὶς ἀχρείος. lege cetera.

411, 22. ὁ μὲν ἐξαιτήσασθαί σε δύναται παρὰ θεοῦ —] *Impetrare te a Deo roenam deprecando*. Sic ἐξαιτεῖν Nic. Damascenus p. 437. εἰ τὴν ψυχὴν αὐτῷ ἐξαιτήσιεν — παρὰ Ἀρταίου, et παρατείσθαι apud Lyeurgum in Leoer. p. 150, 20. οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες, οὔτε τὰς παρασκευὰς τῶν κρινομένων, οὔτε τὰς δεήσεις τῶν ἐξαιτουμένων. Hic § 42. de Johanne Apostolo pro infelici juvene Deum exorante, δαψιλέσι εὐχαῖς ἐξαιτούμενος. Egregium, quod mox addit ὁ δὲ δακρῦσαι καὶ στεναῖα συμπάθεις ὑπὲρ σου πρὸς τὸν κύριον τῶν ὄλων. Saep̄ ita de Deo. Clemens p. 74, 15. οὐχὶ πρὸς τὸν δεσπότην τῶν πάντων καὶ κύριον τῶν ὄλων ἀναβλέφετε ; Chrysost. de SS. Martyribus vol. 2. p. 716 D. τοῦ βασιλέως τῶν ὄλων θεοῦ συνεχῶς ἡμῖν ἐνδιατωμένον. Sic et Philo Jud. p. 741 C. τῷ ποτητῇ καὶ πατρὶ τῶν ὄλων προσκεκληρωμένοι.

411, 28. ὁ γλυκεῖα θεραπεία φιλοῦντων, ὡ μακάριοι διακονίαι θαρροῦντων] Quod Dio Chrysost. in Orat. de tyrannide p. 97 D. scripsit, benevolentiam et amicitiam esse κάλλιστον καὶ λυσιτελέστατον κτῆμα, id adeo hic maxime cernitur. In postremis edd. vitiose expressum διάνοια pro διακονία, quod est in prima. Forte et διακονία pro διάνοια restituendum Diony Chrysost. Orat. 10. p. 147 B. καίτοι οὔτε παῖδας ἔχοντα οὔτε ἀνθρώπου διάνοιαν. ubi παῖδας non est mutandum, et tota orationis series, inprimis quae p. 143, 144. a Diogene dicta leguntur, pro διάνοιαν requirere videtur διακονίαν.

P. 412, l. 3. ὁ κάλλος ἔργων παρὰ τοῖς θεῷ διακονεῖν πεπεισμένοις, πείθειν θεόν] Chrysost. vol. 12. p. 372 B. ubi, comparisonem inter Christianos et gentiles instituit, postquam dixerat, hos naturali pulchritudine et pietate, qua se orient, destitutos, εὐγλωττία, inquit, καὶ ῥήμασι ἀποτορνευμένοις, καὶ συνθήκαις λέξεων, καὶ κόμαις, καὶ εὐθήμασι (scripsit, νι fallor, ἀνθήμασι) καὶ ἑτέροις τισὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς σεμνύνει, illos ex adverso φυσικὸν τὸ κάλλος ἐπιδείκνυσθαι — ἐν δυνάμει νοημάτων φιλοσοφοῦντας, καὶ ἔργων ἐπιδείξει, καὶ πολιτείας ἀκριβεῖα τὴν ἐνοικοῦσαν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ χάριν διὰ πάντων ἀνακηρύττοντας. Porro jungit deinde hic Clemens πείθειν θεὸν et ἀρέσκειν θεῷ. Apostolus in Ep. ad Gal. 1, 10. ἄρτι γὰρ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; hic permutat πείθειν cum ἀρέσκειν. Pari ratione auctor homil. Clement. 3, 64. ubi dicit τοῖς ὄχλοις τινὰ ἀρέσκειν esse ἀμήχανον, θεὸν δὲ εὖ πράττοντα πείθειν δυνατώτατον, ubi θεὸν πείθειν recte vertitur *Deum sibi conciliare*, atque adeo ipsi placere, ita et recte locum cit. exposuit Grot. aliique, inter quos Krebs. Obs. in N. T. e Josepho p. 317, 318. et Koppe Nov. Test. vol. 1. p. 14. Suidas v. Δῶρα. Δῶρα θεοῦ πείθει καὶ αἰδοῖναι βασιλῆας. Attigit hunc usum etiam Hemsterh. in Observationibus ad Chrysost. homil. in Ep. ad Philem., quae leguntur sub finem Annotat. Raph. in N. T. vol. 2. ad p. 38, 33. Verecunda locutione usus Clemens, οὐ σαρκὸς τῆς σῆς ἀπτεσθαι, non *impuro amore carnem tuam attingere*. ἀπτεσθαι hoc usu Graecis frequentari, ut Latinis *tangere, attingere*, pervulgatum. Pluribus hoc ostendit Gatak. laudatus Valekenario ad Eurip. Phoeniss. p. 349., Schraderus Anim. ad Musaeum p. 204, 205. Arntzen. ad Arator. de Act. Apost. p. 50. Nimirum ex familiariore alicujus usu non raro impurus nascitur amor, a vera certe amicitia prorsus abhorrens. Recordor hic loci leviter refingendī: sic Alexis in Helena apud Athenaeum p. 563 D. ὡς ὅστις ἀκμῆς γε τῶν σωμάτων ἐρᾷ, τὸν ἄλλον οὐδὲ γινώσκει λόγον, τῆς ἡδονῆς ἐστ' οὐχὶ τῶν φίλων φίλος. MS. recte χρόνον habet pro λόγον, et leviter mutata interpunctione legendum, τῆς ἡδονῆς ἐστ', οὐχὶ τῶν φίλων, φίλος. χρόνος aetas, ut Graecis aliquando adhibetur. Sententia haec est, "Quisquis vegeti corporis pulchritudinem amat, neque alterius aetatis rationem habet, (eam non colit) voluptatis, non amicorum, est amicus." Longissime hoc a Christi sectatore amico, quem hic describit Clemens, remotum. De castitate Christianorum vide praeter alios Venem. Hist. Eccl. vol. 3. p. 525. — λαλεῖν, ita pergit, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἔν σοι κατοικοῦντι. Hic ὀμιλεῖν a principe editione oblatum haud displiceret; (ita Clemens de vero gnostico p. 581, 24. τῷ θεῷ καθαρῶς ὀμιλεῖν) sed illa hic habet, λαλεῖν. προσλαλεῖν ita saepius; διαλέγεσθαι τῷ κοινῷ πάντων δεσπότῃ dixit Chrysost. vol. 2. p. 716 A. λαλεῖν Achill. Tat. 6. p. 405. οὐκ ἀγαπᾷς ὅτι σοι καὶ λαλῶ; Contendamus autem hic omnino locum Stroin. 2. p. 484, 19., qui hunc egregie illustrat. ibi de

suo gnostico, *σύνοικος ὧν* (sequor emendationem et distinctionem quae legitur in notis) *τῷ κυρίῳ, ὀριστῆς τε καὶ συνέστιος κατὰ τὸ πνεῦμα, καθαρὸς μὲν τὴν σάρκα, καθαρὸς δὲ τὴν καρδίαν.* animum advertit hic in primis illud *ὀριστῆς*, quod recte monuit Potterus sumtum esse ex Homero, qui Minoem Cretensem vocavit *Διὸς μεγάλου ὀριστῆν*: legamus hic Dionem Chrysostomum 4. p. 65 C, D., qui Homeri locum laudat, et docet *ὀρίζειν* esse *ὀμιλεῖν, colloqui*, adeoque *ὀριστῆν τοῦ Διὸς* esse *ὀμιλητὴν collocutorem Jovis.* Atque intelligimus jam, his ita collatis, quod hic scripsit Clemens, *οὐ σαρκὸς τῆς σῆς ἄπτεισθαι λαλεῖν, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἔν σοι κατοικοῦντι, tecum loquantur, sed ita ut loquantur cum rege seculorum in te habitante.*

412, 8. ἢν ὡσπερ διάδημα περικείμεται] Hoc est *περικείμενη ἔχουσι, φοροῦσι.* Translata significatione, ut hic, verbum *περικεῖσθαι*, est apud Stobaeum p. 494, 32. ubi de Xerxe. *ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἔφυγεν, ἀντὶ τῆς μεγάλης βασιλείας, μεγάλην περικείμενος δειλίαν.* sic et apud alios; etiam in Ep. ad Hebr. 5, 2. ubi vid. interpretes: add. et Abresch. Lectt. Aristaeu. 7. p. 345. quaedam autem hic apposita dedit Dorvill. in Charit. p. 68.

412, 9. οὐ μὴν ἄλλ' εἰσὶν ἤδη τινὲς καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκλεκτότεροι, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἦττον ἐπίσημοι (πρότον τινα) ἐκ τοῦ κλύδωνος—] Nemo non agnoscit, vitiosum esse illud *πρότον*, forte etiam additum *τινα* eodem loco habendum: certe ita visum fuit Cariophylo et Combefisio. Margini principis editionis adscriptum ἴσ. *πύρρω ποῦ ἐκ τοῦ—*, atque ita etiam versio habet, *quod procul ab aestu mundi* cet. Combefisius hoc rejiciens pro *πρότον τινα* legit *πρὸς τὸν λιμένα.* Praeterea illud *ἦττον* hic etiam minus commodum videtur. Cariophylus vertit ac si hoc non legeretur, “eoque magis illustres:” Combefisius *ἦττον* mutat in *ὅσον.* Clementem scripsisse puto *πρὸς ὄρμον τινα*: porro *ἦττον* non mutandum existimo; neque in eo laborassent viri docti, si modo observassent, ἦ hic ante *ἦττον* a librario omissum fuisse. Lego igitur: *καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον, ἢ ἦττον ἐπίσημοι, πρὸς ὄρμον τινα ἐκ τοῦ κλύδωνος τοῦ κόσμου νεωλοκούντες ἑαυτοὺς καὶ ἐπανάγοντες ἐπ' ἀσφαλές.* ἢ non raro comparativis additur: ita ἢ *μᾶλλον, quo magis, ἢ ἕλαττον*, et ἢ *ἦττον, quo, vel quanto minus*, ut docuit Stephanus Thes. L. Gr. vol. 2. p. 1509 E. *καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἢ ἦττον* igitur hic pari ratione dictum ac illud Herodoteum 2, 20. *καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες—.* Legimus ibi quoque in princ. *Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν—*: hi ex adverso, qui ceteris electis praestantiores sunt, *ἐπίσημοι ἰνσίγνης*, esse nolunt; *οὐ βουλόμενοι*, ut mox dicit, *δοκεῖν ἄγιοι—.* Tales igitur non sunt qui a ceteris Christianis se nota quadam aut alia quadam ratione sejungant. ita Clemens p. 290, 11. dixit *τὸ λανθάνον τοῦ σχήματος καὶ μὴ παράσημον.* Sententia loci huc adeo redit, “Eoque magis, (τῶν ἐκλεκτῶν ἐκλεκτότεροι) quo minus sunt insignes, (se a ceteris distinguunt) ad stationem quadam ex aestu mundi se ipsos subducentes et in tutum recipientes.” Illud *ἐπανάγειν ἐπ' ἀσφαλές* phrasi Lucretiana 5, 10. possis exponere *in tranquillo locare.* Pulchre cum hoc loco convenit quod Parrhesiades ad philosophiam se convertens dicit apud Lucianum vol. 1. p. 598, 61. *ἤξιον ὁπόσον ἔτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου, καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος, ἐς εὐδιὸν τινα λιμένα ἐσπλεύσας, ὑπὸ σοῖ σκεπόμενος, καταβιβῶμαι.* egregie etiam Caec. Cyprianus, quamquam de re paulum diversa, ad Donatum p. 6. “Una igitur placida et fida tranquillitas; una solida et firma et perpetua securitas: si quis ab his inquietantibus

seculi turbinibus extractus, salutaris portus statione fundetur — ” Clemens p. 311, 9. (δὸς ἡμῖν) ἀκυμάντως τῆς ἁμαρτίας τὸν κλύδωνα διαπλεύσαντας, γαληνῶντας ἀγίῳ συμφέρεσθαι πνεύματι. Sic scribens simul respicit ad propriam significationem vocis πνεῦμα. — ἀκυμάντως τῆς ἁμαρτίας τὸν κλύδωνα διαπλεῖν a communi sensu abit, ex quo dicitur ἀκύμαντος λιμῆν, velut Antholog. I, 44. p. 95. et apud Jo. Chrysostom. vol. 3. p. 384 D. et p. 387 C. Verum de his satis. Quaeritur jam de quibus ex mente auctoris hic sermo sit. “ Insignis (scribit Combefisius) haec status monastici commendatio, ejus prae vulgo fidelium majori sanctitate, quod ecclesiae nunquam defuit, etsi non tanta illa ἀναχωρήσει et in deserta secessione, quanta a Paulo Eremita et Antonio per Aegyptum viguit; inque ipsis Apostolis virisque Apostolicis consecratum est, quos scriptura et Λόγος (Verbum ipsum) lumen mundi et sal terrae nuncupavit.” Haec non considerate scripta: permiscet inter se quae distinguenda erant. Civitati certe Christianae nunquam defuerunt qui majori prae vulgo fidelium sanctitate eminent, quos ascetas dicebant: monachi autem seculo demum quarto orti sunt; et multum interest, adeoque omnino distinguendum, inter ascetas, anachoretas etiam et monachos; quamvis ceteroquin certum sit hos ex ascetis et inprimis anachoretis factos esse. Docuerunt hoc Vales. ad Euseb. Hist. Eccl. 2, 17. Cotelerius ad Constit. Apost. 8, 13. Binghamus Antiquit. Eccl. vol. 3. p. 3. seqq. Moshemius Comment. de rebus Christian. ante Constantin. M. p. 310–319. et Venema Hist. Eccl. vol. 4. p. 243. ubi pluribus et erudite de his agitur. Clemens noster certe hic describit ascetas, non illos qui majorem sanctitatis gradum affectantes vestem philosophicam sive pallium, quo vitae genus, quod elegerant, profiterentur, gestarent, sed qui, sua se virtute involventes, in severioribus sese pietatis officiis exercerent, in religioso cultu, velut precibus, magis essent assidui, et erga se suumque corpus rigidiores, a carne, animatis, vino se abstinentes, et haud raro etiam ab omni cibo, voluntariam sectantes paupertatem, et inprimis conjugio renunciantes. Meminit hujus etiam loci Bingh. l. c. p. 12. ubi alia nomina, quibus ascetae insigniti fuerunt, commemorat, ut et Venema Epist. secunda de genuinitate epistolarum Clementis a Wetstenio publicatarum ad Hemsterhus. p. 55. ubi agit de peculiari vocis sanctitatis usu, quo designat continentiam et coelibatum: quo et refert quod hic additur: qui licet sint, tamen videri nolunt ἄγιοι, sancti, et, si quis nuncupavit, erubescunt. Ita nimirum decet veros Domini sectatores. Clemens p. 300, 23. postquam dixisset eos qui Christo initiantur per totam vitam tales esse debere quales se in ecclesiis ad gravitatem et honestatem componunt, subjungit, καὶ εἶναι, μὴ δοκεῖν εἶναι τοιοῦτους et p. 288, 33. ἡμῖν δὲ οὐ φαίνεσθαι ἐλευθέρους, ἀλλὰ εἶναι ἀρμόζει. ubi in notis monetur spectare Clementem celebre illud Amphiarai dictum apud Aeschylum in Sept. 598. οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ’ εἶναι θέλει. Laudavit etiam Wesseling. ad hoc Herodoteum de Aristide 8, 79. eum ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον: et Ruhnken. ad Vell. Patere. 2, 35. ubi § 2. de Catone “ Per omnia ingenio diis quam hominibus propior, qui, nunquam recte fecit, ut facere videretur, sed quia aliter facere non potuerat.” Lege ibi plura. Pergit Aeschylus, βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. Usus est hoc loco Plato; et Timaeus in Lex. Plat. βαθεῖαν αἰλακα tralate significare dicit

βαθείας φρένας καὶ κεκρυμμένας, ad quem locum vid. Ruhnkenius et quos laudat. atque ita apud Clementem quoque sequitur ἐν βάθει γνώμης ἀποκρύπτουτες τὰ ἀνεκλάλητα μυστήρια. Ceterum contrarium ejus quod hic dicitur legitimus apud Isidorum Pelusiotam Ep. 3, 240. ubi de hominibus, qui ἱερᾶσθαι δοκοῦντες (*sacerdotum speciem praeferentes*) πάση μὲν ἀρετῇ ἀπρόσιτόν τε καὶ ἄβατον, (ita enim legendum pro ἀπροσίτων τε καὶ ἀβάτων) πάση δὲ κακίᾳ ἱππήλατον ἑαυτοὺς κατεσκεύασαν ὁδὸν τε καὶ χῶρον.

412, 13. ἐν βάθει γνώμης ἀποκρύπτουτες τὰ ἀνεκλάλητα μυστήρια] βάθος γνώμης altitudo mentis, qua praeditus abdita quaeque examinat ac dispicit, ut de usu v. βάθος scribit Valesius Adnot. in Excerpta Peirese. p. 23. Add. Casaub. ad Sueton. Vitell. c. 13. fine. Thom. Mag. Βάρως νοῦ λέγειν βέλτιον ἢ μέγεθος. Legendum ex Valckenarii emendatione βάθος νοῦ. saepius haec confusa: vid. Dorvill. in Charit. p. 54. Si quis tamen hic βάθος γνώμης malit interpretari *interiorem mentis recessum*, (*imium pectus* est in versione) haud repugnabo. ita Clemens in Protrept. p. 59, 26. τὸ βάθος τοῦ νοῦ scribens Λόγον esse, ἥλιον ψυχῆς, δι' οὗ μόνου ἔνδον ἀνατειλαντος ἐν τῷ βάθει τοῦ νοῦ καὶ τοῦ νοῦς αὐτοῦ καταυγάζεται τὸ ὄμμα: atque eadem ratione in Paedag. 3. p. 257, 8. dicit νοσοῦσαν ἐν βάθει τὴν ψυχὴν. non male convenit ἀποκρύπτουτες τὰ ἀνεκλάλητα μυστήρια. alia dedimus ad § 5. Porro sacra Eleusinia ἄρρητα et ἀπόρρητα μυστήρια non raro dicuntur. Hesych. Σεμνὰ (legendum esse τὰ σεμνὰ docuit Valeken. in Eurip. Hippol. p. 163 A. 2.) τῆς σῆς παρθένου μυστήρια. Σοφοκλῆς τὰ ἄρρητα καὶ ἀνεξήγητα μυστήρια. Irenaeus p. 7. refert quae Gnosticis sint τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά καὶ ἀπόρρητα μυστήρια, atque ita legitimus p. 228. init. mysteria inenarrabilia. Jungit et ἄρρητος καὶ ἀνεκλάλητος p. 70. intelligit autem hic Clemens sanctissima illa mysteria, de quibus saepius Apostolus in Epistolis, et Petrus Ep. 1, 1. 10—12. ubi et v. 8. χαρὰ ἀνεκλάλητος. Egregie addit, καὶ τὴν αὐτῶν εὐγένειαν ὑπερηφανοῦντες ἐν κόσμῳ βλέπεσθαι, *suamque nobilitatem in mundo videri magno animo contemnentes*. Sic ὑπερηφανεῖν, (ut ὑπερήφανος apud Lucianum in Nigrino p. 58., Plat. in Phaed. p. 392 F.) in meliorem partem subinde usurpatur. Dio Chrysost. ita verbo ὑπερορᾶν usus est p. 556 C. ὅποτε ὁ Ζεὺς οὐχ ὑπερορᾶ πατὴρ τῶν ἀνθρώπων καλεῖσθαι. Clemens etiam p. 69, 27. οἱ δὲ καὶ νιοὶ γενέσθαι ὑπερηφανήκασι. ita et ὑπερήφανος, atque ita, ut solent poetae Latini in sexcentis aliis, Graeca constructione usus, Silius Ital. voci superbus infinit. quoque junxit 3, 374. ubi. "Telas Arabum sprevisse superba." notarunt ibi Heinsius et Burmann. Pluribus locis Clemens hoc v. rbum accusativo connectit. vid. p. 48, 24. ὁ δὲ τὸν μὲν θεὸν ὑπερηφάνει. ubi alia adscripta. add. p. 274, 20. καθάπερ ὁ ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ τρυφῶν, καὶ τὸν Λάζαρον ὑπερηφανῶν. ita et Josephus B. I. 1, 19, 6. ὑπερηφάνει δὲ πρεσβευομένους ὁ βασιλεὺς. Ignatius ep. ad Polycarp. § 4. δούλους καὶ δοῦλας μὴ ὑπερηφάνει.

412, 16. τοῦτ' ἔστι τὸ σπέρμα, εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις θεοῦ, καὶ τέκνον αὐτοῦ γνήσιον, καὶ κληρονόμον] Proximum, quod antecedit, οὗς ὁ λόγος φῶς—ita intelligunt Carioph. et Combefis, ut ὁ λόγος hic sit sermo divinus, sacra scriptura. Et certe ita ὁ λόγος saepe apud Clementem. Non male tamen forsitan quis hic ipsum Dominum nostrum I. Chr. intellexerit, quem frequenter ita appellat Clemens, et ejus haece quae laudat verba sunt Matth. 5, 13, 14. Τὸ σπέρμα, soboles, liberi; quo sensu vox etiam non infrequens apud alios scriptores, velut Thueyd. 5, 16. Pin-

dar. Olymp. 7, 170. Sophocl. Oed. Tyr. 1405. Trach. 304. et alibi : atque ita hic etiam mox τέκνον, quamquam insolentius de pluribus : in his τέκνον αὐτοῦ γνήσιον καὶ κληρονόμον respicit ad Tim. 1, 1, 2. Tit. 1. 4. Rom. 8, 17. Verum haec tanti non sunt : notandum hic inprimis εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις θεοῦ, refertur hoc ad Gen. 1, 26. atque haec duo distinguunt plurimi inter veteres, et inter hos etiam Clemens, hac quidem ratione, ut similitudo Dei imagine ejus sit perfectior ; et imago quidem omni homini conveniat tanquam rationis usu praedito, similitudo tantum iis, qui secundum Dei leges vitam instituunt, et quae in nullo homine, praeter Christum, in hac vita, plena et perfecta sit. Sic et recentiorum nonnulli. Solet autem illa, jungere Clemens : vid. p. 94, 26. p. 156, 25. p. 483, 33. et notata ad haec loca : add. p. 292, 24. atque hinc etiam legimus in precibus ad τὸν Λόγον fuis p. 311, 4. δὸς δὲ ἡμῖν, τοῖς σοῖς ἐπομένοις παραγγέλμασι, τὸ ὁμοίωμα πληρῶσαι τῆς εἰκόνας. notandus quoque hic locus egregius p. 480, 11.— οὗτός ἐστιν ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὁ γνωστικός, ὁ μιμούμενος τὸν θεὸν καθόσον οἶόν τε· μηδὲν παραλιπὼν τῶν εἰς τὴν ἐνδεχομένην ὁμοίωσιν—. Ceterum verbis, sed ex mente Stoicorum intelligendis, apprime convenit Seneca in libro de Providentia c. 1. “ Inter bonos viros ac Deum amicitia est, conciliante virtute. Amicitiam dico, imo etiam necessitudo et similitudo ; quoniam quidem bonus ipse tempore tantum a Deo differt, discipulus ejus, aemulatorque, et vera progenies.”

412, 18. ὡς περ ἐπὶ τινα ξενιτείαν ἐνταῦθα πεμπόμενον] Ad haec et proxima verba potissimum pertinet nota margini primae edit adscripta, “ Cautè, ne inmutatur praesistentia animarum juxta Origenis opinionem damnatam in Quinta Synodo.” Hoc ipsum, etiam monitum ad § 33. quod equidem, cum Combefisio hic iterum factum nollem. Non quidem inficior dicta a Clemente sententiae Origenis, de qua l. c. obiter monitum, haud male convenire : idem tamen necesse non esse ista inde explicare existimo. Publico velut consensu nihil frequentius est quam ἐπιδημίας vel παρεπιδημίας imagine vitam humanam adumbrari, ut scribit Hemsterh. ad Lucian. vol. 1. p. 434. In sacris literis ita saepius de veris Dei cultoribus. vid. inprimis Hebr. 11, 13. et quae praeter alios ad eum locum et vs. seq. larga manu, praesertim ex Philone Jud. dederunt Wetsten. et Carpzovius. Add. et quae notavit Mangeius ad Phil. vol. 1. p. 161, 3. apud hunc l. 1. de Somniis p. 658. haec legimus : οὕτως γὰρ δυνήσῃ καὶ εἰς τὸν πατρῶον οἶκον ἐπανελθεῖν, τὴν ἐπὶ τῆς ξένης μακρὰν καὶ ἀνήνυτον ἀλίθειαν ἐκφυγεῖν. ἀλίθειαν certe hic vitiosum. ζάλην habet MS. Med. Verum videtur quod conjecit editor ἀλητεία. Rariorem vocem habet Eurip. Helen. 940. His tandem accedat Hermæ Pastor, qui Simil. 3, 1. “ Et dixit mihi : Scitis vos, Domini servos in peregrinatione morari ? Civitas enim vestra longe est ab hac civitate.” Porro verba ε. τ. ξ. ἐνταῦθα πεμπόμενον ὑπὸ μεγάλης οἰκονομίας κ. τ. λ. istum sensum non postulant : ex adverso aliter esse intelligenda patebit, si diligentius consideremus, et ipsum nostrum Clementem audiamus, qui p. 639. postquam scripsisset ἡ τοῦ σοφοῦ τε καὶ γνωστικοῦ ψυχῆ, οἷον ἐπιξενουμένη τῷ σώματι, σεμνῶς αὐτῶ καὶ τιμητικῶς προσφέρεται, Basilidis sententiam rejiciens haec dicit, οὐκ ἂν τις εἴη φύσει τοῦ κόσμου ξένος, ἀλλ' ὁ ἐκλεκτὸς ὡς ξένος πολιτεύεται—, et post plura p. 640, 26. disertis verbis, οὐκ οὐρανόθεν καταπέμπεται δεῦρο ἐπὶ τὰ ἥττω ψυχῆ. ὁ θεὸς γὰρ ἐπὶ τὰ ἀμείνω ἐργάζεται. Haec etiam lucem praec-

ferunt ad hunc locum, qui subtilius hac de re exponit, recte et ex mente auctoris capiendum. Nimirum Deus universitatis rerum est opifex, quem *δημιουργόν* et *τῶν ὄλων* vel *τῶν ὄντων δημιουργόν* dicebant, inprimis Platonici: crebro ita et Philo. vid. p. 1088 A. p. 1092 B. alibi, atque ita et plures ecclesiastici scriptores. vid. Theoph. ad Autolyicum p. 21., ubi jungit *δημιουργός* et *ποιητής*. vid. ibi Wolf. Origenes contra Cels. 3. p. 145. ed. Spenceri, *τὸν τῶν ὄλων δημιουργόν* dixit. Clemens p. 474, 21. *τὸν δημιουργόν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους*. Alium locum laudavit Valcken. Diatr. in Eurip. p. 39. Esse eximie Deum patrem, ut hic dicitur, *δὲ οὐ καὶ τὰ φανερά καὶ τὰ ἀφανῆ τοῦ κόσμου* (h. e. *τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς* coll. Col. 1, 16.) *δεδημούρηται*. Deinde omnia a se constituta summus naturae artifex ita dispensat ut in iis stupenda cernatur harmonia et proportio, nihilque sit quod non arctissime colligatum sit atque connexum et apte compositum. Haec est *οἰκονομία* καὶ *ἀναλογία*, de qua hic legitur. At vero in eo prae ceteris utraque elucet (*μεγάλη* haec *οἰκονομία* καὶ *ἀναλογία* τοῦ πατρὸς) quod semen illud sanctum, de quo hic sermo est, binis etiam diversis rebus, mente et corpore, constans, per aliquod tempus in hoc terrarum orbe sic commemorari voluit ut coelestem patriam anhelarent eaque digni efficerentur; atque ita cetera etiam in universi systemate ordinavit, ut eo referantur, et alia ipsorum usibus inserviant, alia ipsorum animos probe exerceant, alia saluari eos cognitione instruant. Haec, ni fallor, universe est mens Clementis. Adde jam nonnulla de verbis, quibus hic utitur auctor, *οἰκονομίας* et *ἀναλογίας*, veraque etiam lectione. Voce *οἰκονομίας* saepissime utitur Clemens, proprie etiam, sed inprimis improprie; neque tantum de Domini Christi *ἐνανθρωπήσει*, qui usus frequentissimus est apud veteres ecclesiae doctores, quin et totius redemptionis salutisque mysterio, velut p. 310, 13. p. 347, 1. p. 439, 10; verum et de providentia et numine divino, quo omnia sapientissime dispensat, et ad magnos fines se dignos dirigit. vid. p. 139, 26. p. 347, 7. p. 430, 29. ubi *οἰκονομίαν* et *διοίκησιν* (vid. v. 27.) permutat, nec uno loco voce *διοικήσεως* hac ratione utitur. vid. not. ad p. 506, 10. atque ita et saepius Graeci scriptores. Eleganter Callieratides philosophus Pythagoraeus apud Stobaeum p. 486, 17. *μίμαμα δ' οἶκος καὶ πόλις, κατὰν ἀναλογίαν τὰς τῷ κόσμῳ διοικήσεως*. Verba *οἰκονομεῖν* et *διοικεῖν* non raro etiam inter se commutari videbis. De voce *ἀναλογία* conferas Meibomii dialogum de proportionibus p. 184. seq. Restat, ut paucis moneam, me pro *αὐτῶν* (quod in Combefisiana ed. legitur, *τὰ δὲ εἰς μάθησιν αὐτῶν*) hic revocasse principis editionis lectionem *αὐτῶν*, quod refertur ad *τὸ σπέρμα—καὶ τέκνον αὐτοῦ γνήσιον*. Plerique veterum existimabant omnia esse condita hominum, et inprimis piorum, caussa. Sic praecit Hermas, qui in Pastore Vis. 1, 1. “Deus—condidit ex nihilo ea, quae sunt, et multiplicavit propter sanctam ecclesiam suam.” Ibid. 2. “Ecclesia Dei—omnium prima creata est. ideo anus: et propter illam mundus factus est.” Mand. 2, 12. p. 101. ubi de Deo “Qui orbem creavit propter hominem, et omnem creaturam subiecit homini.” Sic igitur hic dicit Clemens a Deo patre omnia esse condita, in usum seminis illius, alia quidem ad serviendum, alia ad exercendum, alia ad instruendum.

412, 22. *καὶ πάντα μέχρις ἂν ἐνταῦθα τὸ σπέρμα μένη, συνέχεται*] Congruunt haec cum iis, quae docet Petrus Ep. 2, 3, 9. seqq. Justinus

Mart. Apol. Sec. p. 116, 13. ὅθεν καὶ ἐπιμένει ὁ θεὸς τὴν σύγχυσιν καὶ κατὰ λυσιν τοῦ παντὸς κόσμου. μὴ ποιῆσαι, ἵνα καὶ οἱ φαῦλοι ἄγγελοι καὶ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι μηκέτι ὄσι, διὰ τὸ σπέρμα τῶν χριστιανῶν, ὃ γινώσκει ἐν τῇ φύσει ὅτι αἰτιὸν ἐστίν· lege sequentia. Vitiosum videtur illud ἐν τῇ φύσει ὅτι αἰτιὸν ἐστίν. forte scripsit ἐν τῇ φ. ὅτι κρείττων ἐ. lege antecedd. et conseqq. Conf. etiam insignis locus in dial. cum Tryphone p. 216. 7. Ceterum de interitu mundi, de quo et hic auctor, et quidem per ignem futuro, etiam Martyr loco priore in fine, coll. p. 31, 8. et 30. interitum autem non fore, ut in pristinum nihil recidat, sed commutationem in melius. Conf. Barnabas Ep. p. 46. ubi vid. Menardus not. 68.

412, 25. Τί γὰρ ἔτι δεῖ θεῶ τὰ τῆς ἀγάπης μυστήρια; καὶ τότε ἐποπτεύσεις—] Quid haec, et qua tandem ratione cohaerent? “Quid enim Deo amplius opus est charitatis mysteriis? et tunc patris sinum inspicias.” Plura mihi in mentem venerunt, quae recensere nihil attinet. Inter haec etiam, legendum esse τί γὰρ; ἐνιδε ἐν θεῶ τὰ —: Sed obstat quod exempla ex Clemente desiderantur unde illud ἐνιδε firmetur. Verum quid plura? nulla litera mutata legendum, τί γὰρ ἔτι δεῖ; θεῶ τὰ τῆς ἀγάπης μυστήρια, καὶ τότε ἐποπτεύσεις—. θεῶ est imperativus verbi θεάομαι. Recentiores, Thomae v. θεῶ minus probatum, θεῖ ab inusitato θεῖω posuerunt. Ita Jo. Chrysost. p. 351 A. p. 353 E. et pluribus locis. Isidorus Pelus. Epist. 3. p. 355 E. Synesius p. 14 B. Attigit hoc post Hemsterh. etiam Valcken. in Annotat. in Adoniaz. Theocriti p. 279 A, B. Jam “Diligenter (inquit) et magna cum attentione contemplator charitatis (de qua egregia habet Clem. Rom. Ep. § 49. et 50.) mysteria, tumque, ita praeparatus et velut initiatus, vises sinum patris. Hoc intimum sacrarium; hic Christianismi apex. De verbo ἐποπτεύειν ceterisque, quae huc spectant, conf. quae notarunt Casaub. in Athen. p. 281, 282. Spanhem. in Aristoph. Ranas 757. Marklandus ad Max. Tyr. p. 680, 2. Valckenar. in Eurip. Hippol. p. 163. Hoc tantum addo, Gnosticis, quibus Christianae religionis τέλος et summum culmen erat ἡ γνώσις sive γνωστικὴ σοφία, tanquam quae sit ἐποπτεία θεοῦ, qui hanc adepti essent, dictos fuisse ἐποπτεύειν τὸ θεῖον, et Clementem, in libris maxime Stromatum, eas loquendi formulas saepenumero usurpare. Sic Strom. 1. p. 324, 46. dicit τὴν κατὰ τὴν ἐποπτικὴν (quomodo cum Pottero legendum pro ὑποπτικὴν) θεωρίαν γνῶσιν. conf. et p. 325, 10. p. 130, 2. dicit ἐποπτεῖαν θεοῦ. p. 88, 12. τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐποπτεύειν. p. 91, 29. κατοπτεύειν θεόν, καὶ τοῖς ἁγίοις τελεσθῆναι μυστηρίοις. Iterum ἐποπτεύειν τὸ θεῖον p. 114, 31. Sed egregius inprimis est locus p. 92, 30. ubi exultans veluti ita scribit: ὃ τῶν ἁγίων ὡς ἀληθῶς μυστηρίων ὃ φωτὸς ἀκράτου. δαδουχοῦμαι, τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν θεὸν ἐποπτεύσας ἅγιος γίνομαι μουόμενος. ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ κύριος, καὶ τὸν μύστην σφραγίζεται φωταγωγῶν.

412, 26. ὃν ὁ μονογενὴς υἱὸς θεὸς μόνος ἐξηγήσατο] Respicit Joh. 1, 18. Apprime huc facit locus p. 10, 2. ubi, postquam laudasset Joh. 10, 11. et Matth. 11, 27., ita pergīt, θύραν δὲ, εἰ οἶδ', ὅτι τὴν ἀποκεκλεισμένην τέως ὁ ἀνοίγνῃς, ὕστερον ἀποκαλύπτει τᾶνδον, καὶ δείκνυσιν ἅ μήτε γνῶναι οἶδον τε ἢν πρότερον, εἰ μὴ διὰ Χριστοῦ ποπορευμένοις, δι' οὗ μόνου θεοῦ ἐποπτεύεται. Ceterum animum hic advertit illud υἱὸς θεός. Nimirum pro υἱὸς in loco Joh. plures veterum habent θεός, quod et non una versio expressit. Vid. quae Millius, Wetsten., Griesb. hic notarunt. Verum sibi hic, ut

saepius, non constat Clemens : p. 695, 2. laudat ὁ μονογενῆς θεός, et p. 422, 2. υἱὸς μονογενῆς, atque ita etiam Basil. M. de quo pluribus dico in Excursu 1.

412, 28. δι' ἀγάπην ἡμῖν ἐθράθη] Vertit Cariophylus, *per amorem nobis captus est*. Combesius, *qua et venatu nobis captus est*. Fellus tamen, ἐθράθη corruptum esse merito censens, legendum videri notat ἐθελύνθη, quod ex sequentibus petitur. Sed unice verum hic est ἀνεκράθη, ut emendavit Valcken. in Eurip. Hippol. p. 191, 1, 2. ubi plura exempla, quae doceant in scriptoribus ecclesiasticis de intima mixtura adhiberi verbum ἀνακραθῆναι. sensus est “nobiscum se commiscuit,” artissimo se nobis vinculo sociavit, quod dein explicat; in primis autem, dum humanam naturam induit Dei filius, de quo mox expressius Clemens. Jam olim ex usu illo ἀνακραθῆναι de artissima coalitione et consociatione emendavi locum Ignatii in Epist. ad Smyrnaeos § 3. ubi de discipulis Domini post resurrectionem, καὶ εὐθύς ἦσαντο, καὶ ἐπίστευσαν κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. in MSS. legebatur κραθέντες, quod non intelligentes mutarunt in κρατηθέντες. Scripserat Martyr ἐπίστευσαν ἀνακραθέντες—. Simul etiam monui veteres ecclesiae doctores, Graecos et Latinos, verba ἀνακραθῆναι, συγκεράνυσθαι, καταμίγνυσθαι, συμμίγνυσθαι, potissimum adhibuisse de artissima naturarum in Christo unitione, sive copulatione et conjunctione. Quaedam hic notavit Venema Hist. Eccl. vol. 4. p. 510. Nonnulla addo. Vetus interpretatio apud Irenaeum 3, 19, 1. p. 212. haec habet “Propter hoc enim verbum Dei homo, et qui filius Dei est, filius hominis factus est, ut commixtus verbo Dei, et adoptionem percipiens, fiat filius Dei. (ita enim legendum) in Graecis est, ἵνα ὁ ἄνθρωπος τὸν Λόγον χωρήσας καί—: scripserat autem Irenaeus τῷ Λόγῳ ἀνακραθεῖς vel συγκεραθεῖς. conf. ibi not. Hippolytus de Antichristo. § 4. p. 6. ὁ Λόγος τοῦ θεοῦ ἄσαρκος ὧν ἐνεδύσατο τὴν ἁγίαν σάρκα—ὅπως συγκεράσας τὸ θνητὸν ἡμῶν σῶμα τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει καὶ μίξας τῷ ἀφθάρτῳ τῷ φθαρτῶν καὶ τὸ ἀσθενὲς τῷ ἰσχυρῷ σώσῃ τὸν ἀπολλύμενον ἄνθρωπον. vid. ad eum l. Fabricius. Novatianus de regula Fidei c. 24. p. 188. “Hic est enim legitimus Dei filius, qui ex ipso Deo est, qui, dum sanctum istud assumit, et sibi filium hominis annectit, et illum ad se rapit atque transducit, connexione sua et permixtione sociata praestat, ut filium illum Dei faciat, quod ille naturaliter non fuit.” Caecil. Cyprianus de idolorum vanitate ad calcem Octavii Minucii Fel. p. 399. extr. “Hic in virginem delabitur; carnem spiritus Sanctus induitur; Deus cum homine miscetur.” Tandem his accedat Theodorus Studites qui Antirrhet. 1. p. 72 C. ed. Sismondi, ἐπεὶ δὲ δι' ἄκραν ἀγαθότητα εἰς ἀνθρωπιαν φύσιν ἐλήλυθε, γενόμενος καθ' ἡμᾶς ὁ εἰς τῆς τριάδος· καὶ γέγονε τῶν ἀμίκτων μίξις, καὶ τῶν ἀκράτως κρᾶσις—. Non multum abit quod dixit Clemens p. 177, 29. ἀναλόγως τοῖνυν κίρναται, ὁ μὲν οἶνος τῷ ὕδατι· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ, τὸ πνεῦμα· qui etiam scripsit p. 885, 24. τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀνακραθῆναι, quomodo et Origenes in libello de Oratione vol. 1. p. 212 E. ἀνακραθῆναι τῷ τοῦ κυρίου πνεύματι. Synes. Hymno 3, 718. scripsit προγόνῳ φωτὶ μγῆναι. vid. et v. 726. Basil. M. συγκεραθῆναι τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης vol. 2. p. 614 D.

P. 413, l. 1. καὶ τὸ μὲν ἄρρητον αὐτοῦ πατῆρ· τὸ δὲ εἰς ἡμῖν συμπαθὲς γέγονε μήτηρ. ἀγιπήσας ὁ πατὴρ ἐθελύνθη] Illud τὸ δὲ εἰς ἡμῖν συμπαθὲς si scripserit Clemens, exponendum est, *quod ad commiserationem*

nostri attinet, quomodo *eis* aliquando usurpant. Sed hoc paulo coactius. pro vitioso potius habendum, quod et censuit Combesisius, qui edidit *eis ἡμᾶς*, atque ita scribendum esse monuit etiam Potterus: exemplum desidero vocis *συμπαθῆς* cum *eis* constructae: cum πρὸς legitur apud Philonem Jud. p. 42 A. Malim ego quidem: *τὸ δὲ ἡμῖν συμπαθῆς*. Apostolus in Ep. ad Hebraeos 10, 34. *καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς* (sic enim legendum videtur pro *τοῖς δεσμοῖς μου*) *συνεπαθήσατε*. Ait Hierocles in Fragmentis p. 304. *οὔτε δὲ συμπαθέστερόν τι γυναικὸς εὐροίμεν ἄν* omnia vincit materna *στοργή* in liberos. hinc etiam Clemens τὸ δὲ ἡμῖν *συμπαθῆς γέγονε μήτηρ*. Verum quod ad illud, τὸ μὲν ἄρρητον αὐτοῦ πατῆρ, veterum plurimi docuerunt Deum esse ἄρρητον, ἀνέκφραστον, eximie *patrem*. Justinus Martyr Apolog. Sec. p. 125, 14. ed. Thirlb. de Christo: *ἐπειδὴ δύναμις ἐστὶ τοῦ ἄρρητου πατρὸς, καὶ οὐχὶ ἀνθρωπίνου λόγου τὰ σκεύη*. forte scripsit *κατασκευή*. conf. et p. 128, 5. et p. 133, 1. Eusebius ad calcem Dem. Ev. l. 3. contra Marcellum c. 6 D., Patrem Domini nostri I. Chr. dicit ἄρρητόν τι ἀγαθόν—. Conf. et 1, 12. p. 71. sic et Synesius Hymno 4, 130. *Λόγος, ὃν μεγάλῳ πατρὶ συνυμῶ, νόος ἄρρητου τίκτει σε πατρός*. hoc e Platonis schola, ubi Deus frequenter est *νοῦς*, de quo notavit Casaubon. in Exercit. contra Baron. 1, 10. p. 57. atque ita etiam idem Synesius paulo post 227. seq. *πάτερ ἄγνωστε, πάτερ ἄρρητε, ἄγνωστε νόφ, ἄρρητε λόγφ*. Conf. et Hymn. 3, 158, 167. 177. Vox ἄρρητος ei maxime in deliciis, v. 227. ἄρρητε γονά. 245. γονὰς τὰς ἄρρητους, v. 403. *τὸν ἀπ' ἄρρητων ἔχειας κόλπων* (ita ad patrem de filio) Hymn. 4, 141. de Deo etiam patre *μονὰς ἄρρητος*, ubi et v. 199. *ἐξ ἄρρητων πατρικῶν κόλπων κρυφίας μονάδος*. Hymno 5. v. 4. ἄρρητοι πατρὸς βουλαί. 10. ἄρρητος εὐβλάστα. plura non congero. Addo tantum composita: ὄργια τὰ πανάρρητα Hymn. 2, 90. et ἄρρητοτόκος Hymno 3, 202. Longe ab his diversus Arius, qui patrem ipsi filio ἄρρητον dixit. vid. Heinsius Proleg. in Aristarchum S. p. 690, 32. Fuit quum pro ἄρρητον hic legerem *ἀόρατον*, argumento, quod in mente hic habuerit illud Johannis l. c. *θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε*, et veteres doctores Deum saepe ita appellarint: velut Jo. Chrysost. vol. 1. p. 463 C, D. Verum aliquando utrumque, ἄρρητον et ἀόρατον jungunt. Irenaeus 4, 6. § 3. patrem dicit invisibilem et inenarrabilem. Sed peropportunus hic inprimis est Clementis locus p. 695, 3. ubi, postquam verba Johannis laudasset, ita pergit: τὸ δ' ἀόρατον καὶ ἄρρητον, κόλπον ὀνομάσας θεοῦ, *βαθὴν αὐτὸν κεκλήκασιν ἐντεῦθεν τινες*—. Adscribitur hic in notis Homerum *κόλπον* dixisse *βαθὴν*, quod plane ἀπροσδιόνυσον: non enim de sinu, sed de Deo hoc dicit, quod ipsa verborum sententia et sequentia clare docent. At qui Deum dixerit *βαθὴν* novi neminem. Scripsit Clemens non *βαθὴν*, sed *βυθόν*. ἄρρητος et βυθός idem Valentinianus, ut notavit Pearson. Vindic. Ignat. p. 377. conf. et p. 383. Synesius etiam deinceps non tantum dixit *βυθόν ἄρρητον* Hymn. 3, 189. sed et *βυθόν πατρῶον* Hymn. 2, 27. Ceterum quid si et hic utrumque scripserit, τὸ μὲν ἀόρατον καὶ ἄρρητον αὐτοῦ πατῆρ?— Addit hic ἀγαπήσας ὁ πατῆρ ἐθελύνθη, *foeminam induit*. Scribit Casaubonus l. c. p. 59. “Cum statim ait (Hermes Trismegistus) ὁ θεὸς ἀρρενόθηλος ὢν, Deus est masculofoeminus, revocat in mentem mihi, Valentini acones apud Epiphanium, quos ipse appellabat eadem voce, tanquam ex utroque sexu mixtos. Ego non dubito caeteris Platoniorum speculationibus hanc esse accensendam. Itaque Synesius ab ea non abstinuit, qui in hymno tertio ita cavuit de

Deo : σπέρμα σὺ πάντων : ρίζα καὶ ὄρπαξ, φύσις ἐν νοεροῖς, θῆλυ καὶ ἄρρην." Leguntur haec verba v. 183. Multus in his est Synesius. Hymn. 2, 63. σὺ πατήρ, σὺ δ' ἐσοὶ μάτηρ. σὺ δ' ἄρρην, σὺ δὲ θῆλυς. *τίκειν* de Deo patre supra jam habuimus. sic et Hymn. 3, 203. conf. v. 228. 249. Ib. 226. ὠδὶς *ιερά*. Hymn. 4, 95. Spiritum Sanctum etiam dicit ὠδὶνα πατρός, ubi et in proxime sequentibus longius procedit. vid. et Hymn. 6, 6. Nullus propter haec dubito quin quae Clemens hic habet ex doctrina etiam Platonica manarint. Multo certe satius fuisset ab istis talibus hic abstinere. philosophia abusus Clemens modum in mysterio explicando omnino excessit.

413, 2. καὶ τούτου μέγα σημεῖον, ὃν αὐτὸς ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ] Laudavit hoc Venema Hist. Eccl. vol. 3. p. 428. ubi plura. Plures priorum seculorum doctores dixerunt Filium a Patre esse genitum secundum ejus voluntatem et potentiam, quod ib. docuit p. 410, 415. et alibi. Clemens hic significat Patrem ἀγαπήσαντα sive δι' ἀγάπην Filium genuisse: ita statim addit ὁ τεχθεὶς ἐξ ἀγάπης καρπὸς, ἀγάπη. p. 150, 13. postquam dixisset Deum bonum esse propter se ipsum, justum autem nostri causa, et quidem, quia bonus est, ita pergit: τὸ δίκαιον δὲ ἡμῖν διὰ τοῦ Λόγου ἐνδείκνυται τοῦ ἑαυτοῦ· ἐκείθεν ἄνωθεν, ὅθεν γέγονε πατήρ πρὶν γὰρ κτίστην (potius κτίσιν. quod et ibi notatur) γενέσθαι, θεὸς ἦν, ἀγαθὸς ἦν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δημιουργὸς εἶναι καὶ πατὴρ ἠθέλησεν.

415, 4. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατῆλθε διὰ τοῦτο ἄνθρωπον ἐνέδω] Conf. hic Clem. Rom. Ep. 1, 49. extr. Egregie Aur. Prudentius Cathem. v. 29. seq. v. 45. "Mortale corpus induit, ut excitato corpore Mortis catenam frangeret, hominemque portaret Patri;" et peri Steph. v. 601. "Hic se videndum praestitit mortalibus. Mortale corpus sumsit immortalitas, ut dum caducum portat aeternus Deus, Transire nostrum possit ad caelestia." Addit Clemens ἵνα πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν οὓς ἡγάπησε μετρηθεῖς, ἡμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀντιμετρήσῃ. conf. p. 135, 16. μνησθητι ἡμῶν, ὅτι χροῦς ἐσοιέν· τούτεστι συμπάθησον ἡμῖν, ὅτι τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς αὐτοπαθῶς ἐπέειπας. Hippolytus de Antiehr. § 4. ἐπειδὴ γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἄσαρκος ὢν, ἐνεδύσατο τὴν ἁγίαν σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου — ὅπως συγκεκρισας τὸ θνητὸν ἡμῶν σῶμα τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει, καὶ μίξας τῷ ἀφθάρτῳ τὸ φθαρτὸν καὶ τὸ ἀσθενὲς τῷ ἰσχυρῷ, σώσῃ τὸν ἀπολλύμενον ἄνθρωπον. Basilium M. vol. 3. p. 15 C. monet nos admirari debere Domini τὴν μεγάλην δύναμιν καὶ φιλανθρωπίαν, ὅτι καὶ ἡέσχετο συμπάθησαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, καὶ ἐδυνήθη πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς καταβῆναι. deinde, ἀπαθῶς διὰ σαρκὸς συμπλακῆναι τῷ θανάτῳ, ἵνα ἡμῖν τῷ ἰδίῳ πάθει τὴν ἀπάθειαν χαρίσῃται. Cyprianus ad calcem Octavii Minucii Felicis p. 400. "Hic Deus noster, hic Christus est, qui mediator duorum, hominem induit, (ἄνθρωπον ἐνέδω) quem perducat ad Patrem: quod homo est, esse Christus voluit, ut et homo possit esse, quod Christus est."

413, 8. λύτρον ἑαυτὸν ἐπιδίδους, καινὴν ἡμῖν διαθήκην καταλιμπάνει] In sacris literis simplex didónai illa in re tritum. vid. Matth. 20, 28. Tim. 1, 2, 6. At praestantissimi scriptores ita ἐπιδιδόναι malunt. Lucianus in libello de morte Peregrini vol. 3. p. 337, 75. de Christianis, qui morti ultro sese offerrent, ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί. Dio Cass. vol. 1. p. 670, 50. ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως ἐπιδιδόναι. vol. 2. p. 1071, 85. de Vitellio, καὶ τοτὲ μὲν καὶ ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ κοινου δὴ ἐπιδίδου, τοῖς δέ—. Diocl. Sic. 11, 11. τὸν ἑαυτῶν δὲ βίον προθύμως ἐπέδωκαν εἰς τὴν καινὴν τῶν Ἑλλήνων σωτηρίαν. ubi et nonnulla notavit

Wessel. Clemens imprimis ita saepe. p. 148, 31. *μεγαλόδωρος οὖν ὁ τὸ μέγιστον ὑπὲρ ἡμῶν, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐπιδιδούς.* p. 156, 5. *μόνος ὑπὲρ ἡμῶν ἱερεῖον ἑαυτὸν ἐπιδέδωκεν.* p. 486, 13. *ρίψοκινδύνως ὑπὲρ τοῦ σωτήρος αὐτὴν (τὴν ψυχὴν) ἐπιδιδούς, ὡς αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν πεποιήκεν.* vid. et p. 570, 4. et p. 597, 20. In verbis *καὶ τὴν ἡμῶν διαθήκην καταλιμπάνει. ἀγάπην ὑμῖν δίδωμι τὴν ἐμὴν* in mente habuit sensum, non verba, ut saepe exprimens, illud Domini Joh. 13, 34. *ἐντολὴν καὶ τὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.* Conf. 15, 12, 13, 17. pro *ἐντολῇ* hic dixit *διαθήκη*, quod et pro lege adhibetur, ut apud Sirachidem 14, 18. Sic ἡ *διαθήκη* ἀπ' αἰῶνος, Hebr. 9, 4. *πλάκες διαθήκης*, et ib. v. 20. *τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός.* Justin. M. dial. p. 158, 13. ed. Thirlb. ita, εἰ ὁ θεός *διαθήκην καὶ τὴν ἐκήρυξε μέλλουσαν διαταχθῆσθαι*,—quod non mutandum. Vid. ibi not. Verum *διαθήκην* maluit, ut testationem voluntatis Christi paulo post morituri, eamque non minus immutabilem esse quam testamenta esse solent significaret: de usu vocis *διαθήκης* lege Vales. Annot. in Hist. Eccl. Euseb. 2, 18. p. 3, 32 A. 2. Fabricius Bibl. gr. vol. 3. p. 125. in notis, et imprimis Grotii annotationem ad inscriptionem librorum N. T. ἡ *καὶ τὴν διαθήκη*. De rarioribus formis verborum *διαλιμπάνειν, ἐκλιμπάνειν, καταλιμπάνειν*, monuit Valeken. in annot. crit. in loca quaedam Libr. S. N. T. p. 373. et 374.

413, 10. *ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάστον καθῆκε τὴν ψυχὴν τὴν ἀναξίαν τῶν ὄλων*] De usu *τοῦ ὑπὲρ* dixi ad § 23. Non placet illud *καθῆκε*. Scripsit, nisi fallor, Clemens *κατέθηκε* vel *καταθέεικε*. Non raro haec confunduntur. Stephanus in Thes. L. Gr. v. *κατατίθημι* ex Gregorii Epist. laudat *κατατιθεὶς πειρᾶν*, (contrarium hic vitium) pro *καθεὶς πείραν*: *πείραν καθεῖναι* enim legitima est loquendi forma: sic Arrian. de Exped. Alex. p. 279, 10. *δεδιότες ἐξ Ἀλεξάνδρου μὴ πείρα αὐτῆ εἶη καθεμένη*— Philo Jud. p. 741 C. *πάσας δὲ πείρας καθιέντες, ἵν' ἀπὸ τῆς τοῦ ἐνὸς καὶ ὄντος τιμῆς αὐτοῦ ἀποστήσωσι*. Idem mendum notatum a Kuhnio in Ael. V. H. 2, 3. conf. et Index. Simplex *τιθέναι* hoc sensu Johanni frequentatum; gravius hic *κατατιθέναι* compositum, quod docet sequens illud *ταύτην—ἀνταπειεῖ*. Egrege etiam *τὴν ἀναξίαν τῶν ὄλων. τὰ ὅλα, rerum universitas*, de quo jam notavi ad § 35. ubi Deus ὁ κύριος τῶν ὄλων: add. Jamblichus de myster. p. 138, 22. qui ita saepius. Arrian. Epictet. p. 243, 11. 261, 7. Plutarch. in Vit. vol. 3. p. 371. ed. Bryani: plura si desideres, adi Nedham. ad Hierocl. aur. carm. p. 408. Valeken. Diatr. Eurip. p. 39, 40. Ceterum quae hic et in antegressis habemus, luculentum testimonium praebent doctrinae Clem. de Chr., quae dicitur, *satisfactione*. Notavit et Venema Hist. Eccl. vol. 3. p. 436.

413, 17. *ἐπιπόνως*] Conjiicio Clementem scripsisse *εὐτόνως, acriter, vehementer, graviter*.

413, 22. *τὸ πῦρ ἄθρον ἀναμένει*] Vertit Cariophylus, *ignis manet illum impetuosis*. *ἄθρος* nempe dicebatur de eo, qui cum murmure et strepitu venit, coit. parva Homeri scholia ad Iliad. 15, 625. *λάβρον* (praecedit ibi *κῦμα*) exponunt *ἄθρον, συνεχές, πολύ*. est et *confertus, in unum collectus, coacervatus, densus*. Sic τὸ πῦρ ἄθρον erit ignis confertus, densus. habuit etiam significatum *celeris, festinantis, repentini*, quomodo *ἄθρον* pro *ἄθρως* non raro dixit Jo. Chrysost., velut vol. 3. p. 357 B. *ὥστε ἡμᾶς προμελετήσαντας μὴ καταπλαγῆναι ἄθρον*. Conf. et vol. 5. p. 52 C. add. et Heliod. Aeth. p. 294. Hoc si amplectaris, *πῦρ ἄθρον* est *ignis repentinus*. Malim autem *ignis vehementis, densus*.

plura de hac voce dedit Abresch. Lection. Aristaen. p. 73. Ceterum veteres ecclesiae doctores sempiterna supplicia per ignem etiam significasse videbimus deinceps ad illud οὐ δέδιδε τὸ πῦρ § 42.

413, 23. τὴν καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν] In prima editione legitur τὴν ὑπερβολὴν ὁδὸν, in margine notatur ὑπερφυῆ. Verum cum Clemens diserte hic incomparabilem illum de charitate locum, qui extat Cor. I, 13, laudet, et Apostolus sermonem suum ita ordiatur (c. 12, 31. extr.) ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ἰμῖν δείκνυμι, Combefisius, atque hinc etiam ceteri, recte ediderunt τὴν καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν. Particula hujus loci etiam usus Clemens p. 587, 20. et inprimis p. 251. et 252. ubi illud οὐ περπερεύεται, et οὐκ ἀσχημονεῖ in eam mentem exponit ut Apostolus his doceat, charitatem veram esse pulchritudinem, ac sic perfluo et ficto cultu se non ornare, jaectare: περπερία scribit vel περπερεία, ὁ καλλωπισμὸς, περιττότητος καὶ ἀχρηστότητος ἔχων ἔμφασιν. διὸ καὶ ἐπιφέρει. οὐκ ἀσχημονεῖ. ἀσχημον γὰρ τὸ ἀλλότριον καὶ μὴ κατὰ φύσιν σχῆμα· τὸ δ' ἐπίπλαστον ἀλλότριον. et certe, verbis illis οὐ περπερεύεται Paulus omnino designare voluisse videtur charitatem se non jaectare, non ostentare. hinc addit: οὐ φυσιοῦται. Multi hic multa. vide tu Fabric. ad S. Empir. p. 227, 228. Alb. ad Hesych. v. περπερεύεται. Jo. Ernesti Clav. Cic. Ind. Graeco Lat. v. Ἐνεπερπερευσάμην. Wetstenius ad loc. et L. C. Valeken. in Jo. Dan. Lennep. Etymol. L. Gr. a Cl. Ev. Scheidio edito v. πέρπερος. attigit etiam Wesseling. ad Herodot. p. 699. n. 82.

P. 414, l. 2. περὶ τούτων ἐπτόηται, περὶ τούτων σωφρόνως μαίνεται] Eleganter ita summam et admirandam vim amoris fraterni, castam illam sanctamque, describit. Πτοεῖσθαι nimirum adhibetur pro “ad stuporem usque mirari, amore, cupiditate aliqua vehementiore incendi.” Ita cum περὶ, ut hic, Athenaeus 13. p. 601 F, Gregor. Nazianz. Orat. p. 53 B. Basil. M. vol. 2. p. 58 E., Onosander p. 19. extr., ubi plura adscripta. Jo. Chrysost. cum πρὸς vol. 8. p. 418 E. p. 419 A. alia quaedam notavi in Obs. in Luc. c. 1, 12. p. 23. Μαίνεσθαι in amore frequens, sed nimio et impotenti, ut apud Latinos *insanire, furere*: vid. Xenoph. Memorab. 1, 3, 13. Ael. H. A. 7, 7, 17. at hic est σωφρόνως μαίνεσθαι. Maxim. Tyr. Diss. 3. § 8. p. 25. dixit σωφρόνως ἐράν.

414, 3. ἀγάπη καλύπτει—] Hic sententias Petri Ep. I, 4, 8. et Joh. Ep. I, 4, 18. interponit, tum pergit in nobilissimo Apostoli loco enarrando, sed, ut saepe, e memoria nonnullis omissis, pro οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ habet οὐκ ἐπιχαίρει τῇ ἀδικίᾳ. ita Gregor. Nazianz. adv. Jul. 3. p. 69 D. τῷ πτώματι τοῦ ἔθρου ἐπιχαίρειν. legitur et apud Heliodorum 6. p. 294, 29. sed ibi leg. ἐπιχειρεῖν. conf. p. 295, 15. ubi οὐκ ἀθεμίτοις μόνον τὴν ἀρχὴν ἐπιχειρήσασα—. male scribitur ἐπιχειρήσασα. porro ἰάσεις ἐπὶ γῆς καταλείπονται, ubi apud Paulum legimus γνώσις καταργηθήσεται, pro ἰάσεις igitur forte malis γνώσεις— desinit, multis praetermissis, in hoc: μένει δὲ τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· μείζων δὲ ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη. egregie p. 588, 9. ἡς (λογικῆς γνώσεως) θεμέλιος ἡ ἀγία τριάς, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· μείζων δὲ τούτων, ἡ ἀγάπη.

414, 12. καὶ ἐλπίς ἀφανίζεται τῶν ἐλπισθέντων, ἀγάπη δὲ εἰς πλήρωμα συνέρχεται καὶ μάλλον αὔξεται, τῶν τελείων παραδοθέντων] Sic in prima edit. nisi quod post τῶν ἐλπισθέντων punctum sit positum. Margini adscriptum: “deest aliqua vox. F. φανέντων, sive ἐπελθόντων, vel simile.” Combefis. exprimi jussit ἐλπισθέντων. . . Fellus explevit ἐρχομένων. Mihi quidem nihil deesse videtur. παραδοθέντων referendum etiam ad τῶν

ἐλπισθέντων. legatur uno tenore, καὶ ἐλπίς ἀφανίζεται, τῶν ἐλπισθέντων, ἀγάπη δὲ εἰς πλήρωμα συνέρχεται καὶ μᾶλλον αὔξεται, τῶν τελείων παραδοθέντων.

414. 16. αὐξήσας τὴν ἀγάπην, καὶ μετάνοιαν καθαρὰν λαβὼν, ἀναμαχέσασθαι τὰ ἐπταισμένα] Illud αὐξήσας τὴν ἀγάπην hic plane incommodum. Vix dubito quin Clemens scripserit ἀσκήσας τ. ἀ. ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν, δικαιουσύνην, σωφροσύνην ex Xenophonte et Isocrate suppeditant Lexica. apud Euripid. Bacch. 476. ἀσέβειαν ἀσκεῖν. Aristoph. Plut. 50. τὸ μηδὲν ἀσκεῖν ἕγιές. Conf. Wessel. ad Herod. 3, 125. Clemens § 40. ἀλήθειαν ἀσκεῖν. § 42. τὰ ἔργα ἀσκεῖν. Deinde pro λαβὼν equidem malim ἀναλαβὼν. ἀναλαβεῖν hic magis est ex ratione linguae. ἀναλαβεῖν πραεῖαν εὐπάθειαν Ignat. Ep. ad Trallian. § 8. ἀναλαβεῖν χρηστότητα et σπλάγχνα οἰκτιρμῶ Basil. M. vol. 1. p. 234 C. Denique proprie in pugna et praelio adhibiturum pro pugnam instaurare, acceptam cladem altera pugna reparare. ἀναμάχεσθαι vel ἀναμαχέσασθαι τὴν ἦτταν ita non raro reperias. vid. Exc. ex Nic. Damasceno p. 482. Polyaen. 8, 26. p. 752. οὐχ ὡς περὶ τιμωρίας αὐτῶν ἐβουλεύετο, ἀλλὰ καὶ παραμυθησάμενος, ἀναμαχέσασθαι τὴν ἦτταν, αὐτοῦς προέτρεψεν. pro οὐχ ὡς Casaub. ibi legit οὐχ ὅτι. malim equidem οὐχ ὅπως, quod saepe usurpatur pro *non modo non*. Accedunt et alia. Herodotus 5, 121. τοῦτο τὸ τρώμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. ubi nonnulla notavit Wess. (qui et egregie de priore verbo ἀναλαβεῖν ad Diod. Sic. 13, 87.) ἀναμαχεῖσθαι τὴν πλιγῆν scripsit Liban. vol. 1. p. 132 D. scribe ibi paulo ante ἐγκαταληφθέντες pro ἐγκαταλειφθέντες. Verum apud Julianum Orat. 1. p. 24 C. legimus ἀναμαχέσασθαι τὸ πταίσμα, quod idem ac ἀναμαχέσασθαι τὰ ἐπταισμένα: plura ad eum locum observavit Spanhemius p. 178. Hinc autem et ad alia transfertur, ad quacvis nempe delicta, quae meliore exemplo emendantur: ita Plutarch. Vit. in Arato p. 340. ed. Bry. dixit, διαμαρτίαν ἀναμάχεσθαι: quam lectionem non esse sollicitandam recte in notis p. 460. observatur. τὸ πλημμέλημα ἀναμαχέσασθαι legitur apud Max. Tyr. p. 321. notavit de hac loquendi ratione Markland. p. 654. 1. ubi et hunc Clementis locum laudat, quem et adversus mendae suspicionem se tuitum esse scribit Abresch. Dilucid. Thucyd. p. 710. ubi et alia animadversa reperies. Exciderat jam fere locus Clementis hic peropportunos p. 100, 2. τοῦτο δὲ τοῖς εἰς μετόνοιαν ἀνακαλουμένοις, ἀναμαχέσασθαι, σωτήριον. hic ἀναμαχέσασθαι sine addita aliqua voce; atque ita et alibi, quod docent exempla l. c. ad Julian. ipsum prolata. Hic explebis τὰ ἀμαρτήματα, quod praecedit. Vertunt *pugnam instaurare*: at idem est quod hoc loco ἀναμαχέσασθαι τὰ ἐπταισμένα, delicta, sive peccata ante commissa, vita sancte instituta corrigere. Quae sequuntur, μήτε γὰρ τοῦτο—, hunc sensum habent “neque enim hoc tibi volo traditum sit, (*surpessit* habet Carioph.) ut desperes animumque despondeas, modo noveris quis dives sit, qui locum in coelis non habet, et quo modo suis facultatibus utatur.”

414, 22. Ἄν τις τό τε ἐπίρρητον τοῦ πλοῦτου καὶ χαλεπὸν εἰς ζῶην διαφύγοι] τὸ ἐπίρρητον τοῦ πλοῦτου, quod vituperio dignum est in divitiis, est apud Philostr. p. 303. qui et ἐπίρρητος, ut puto, scripsit p. 339. ubi jam legimus ἀπόρρητος. εἰ μὴ γόης τε ἦν καὶ ἀπόρρητος, imo ἐπίρρητος. Nimirum ἐπίρρητοι dicuntur homines nullius pretii, probrosi, infames, ut pluribus docuit Saimas. ad Hist. Aug. Scriptores vol. 2. p. 282, 283. sic et Dio Cassius dixit vol. 1. p. 742, 37. τοὺς κακὰ τῶν ἐπιρρητῶν. in Constit. Ap. 3, 8. jungitur ἐπίρρητος et ἀποσυναγάγος. Verum et propria

quadam ratione, *ἐπίρητον* refertur ad vanitates magorum et maleficia, ut notavit Heraldus Anim. ad Arnob. i. p. 22. Ceterum *χαλεπὸν* significat *noxium ad vitam*, aeternam nempe, *consequendam*. de hoc usu v. *χαλεπὸς* notavit Graevius Lect. Hesiod. p. 71.

414, 24. *εἴη δὲ τετυχηκὸς ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ περιστασιν ἀκούσιον, μετὰ τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν περιπετὴς τισὶν ἁμαρτήμασιν*] *Sed forte in peccata seu delicta quaedam lapsus fuerit*. En geminum locum, ubi eandem rem agit p. 459, 17. *ἔδωκεν οὖν ἄλλην ἐπὶ τοῖς κὰν τῇ πίστει περιπίπτουσι τινὶ πλημμέλει, πολυέλεος ὢν, μετάνοιαν δευτέραν*. pro ἐπὶ legendum puto *ἐτι*.

P. 415, l. i. *ὑπαννέχθαι*] Jam πολλὰ πταίομεν ἅπαντες, sed multo gravius delinquant qui peccatis abripiuntur seque transversos agi patiuntur, ita tamen (de iis enim loquitur auctor) ut scientes non deficiant a fide, nec data opera peccent, sed δι' ἄγνοιαν, ἢ περιστασιν ἀκούσιον. de quo mox notabo. (confer interim Nemesianum de Nat. Hom. 31. p. 237.) p. 460, 10. Clemens dixit *εἰς ταυτὸν ὑπενεχθῆναι πλημμέλημα*, p. 69, 30. *εἰς ἀπώλειαν ὑποφέρεσθαι*, sicuti p. 7, 34. *diabolus dicitur homines, quemadmodum olim Euan, εἰς θάνατον ὑποφέρειν, εἰς ἀκοασίαν ὑποφέρεσθαι*, legitur p. 147, 7. Egregie de temulento p. 181, 6. *αἱ βάσεις καθάπερ ρεύματι ὑποφέρονται* p. 218, 36. scripsit δι' ἄνοιαν *εἰς ἀναίσθησίαν ὑποφέρεσθαι*. Ceterum pro *ὑπαννέχθαι*. legendum vel *ὑπενηνέχθαι*, vel *ὑπηνέχθαι*. Porro vox *τέλεον* non ad hoc verbum, sed ad sequentia referendum, ut statim dicam. Denique per *τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν* intelligit baptismum sacrum. Hic saepe numero *σφραγίδος* nomine apud veteres insignitur, de quo ad § 42. nonnulla dicemus. Mouit et hoc praeter alia Ven. Hist. Eccl. vol. 3. p. 485. Rarius *λύτρωσις* dicitur, recte tamen ex ipsorum mente. Obversatus Clementi locus Hermac, qui in Pastore, quum non uno loco baptismum sigillum dixisset, Simil. 3, 8, 6. 9, 17. et 31. ib. 16. haec scribit "Illi igitur defuncti sigillo Filii Dei signati sunt, et intraverunt in regnum Dei. Antequam enim accipiat homo nomen filii Dei, morti destinatus est: at ubi accipit illud sigillum, liberatur a morte, et traditur vitae." Tertullianus in libro de Baptismo vol. 4. p. 184. ed. Semleri, "Felix (inquit) sacramentum aquae nostrae, qua abluti delictis pristinae caecitatis, in vitam aeternam liberamur."

415, 2. *οὗτος κατεψήφισται παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ*] Carioph. hic "ἴσ. οὗτος οὐ κατ." Optime negationem addendam esse existimat. *τέλεον* minus recte jungitur, ut jam dictum, praecedentibus, ὡς ἔπ., sed longe melius his: § 3. *habuimus οὐκ ἀποκέκοπται τέλεον αὐτοῖς ἢ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν* sic et p. 285, 17. *οὐ τέλεον ἀποκοπτέον*. Lego igitur, connate post *τέλεον* sublato et posito post *ὑπενηνέχθαι*, *οὐ τέλεον οὗτος κατεψήφισται καὶ παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ*, vel *οὐ τέλεον οὗτος κατεψήφισται καὶ παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, non prorsus hic et plane a Deo damnatus est*. Negandi particula a librariis saepe numero neg'lecta. Mangeius pluribus locis cum Philoni ex melioribus MSS. restituit. Taylorus et Marklandus apud Lysiam p. 265. pro *οἰόμενοι* recte *οὐκ οἰόμενοι* (ubi paulo post pro *τότε ἐπ' ἀποφώρω* legerim *τόγ' ἐπ' α.*) ib. p. 183, 3. male etiam *οὐκ* ante *ἄξιον* omissum, bene versio. Apud Sophoclem Phil. 1443. absurde in codicibus legebatur *ἢ γὰρ εὐσέβεια συνθήσκει βροτοῖς*. legendum auctore etiam Suida, qui negationem habet, vel *οὐ γὰρ εὐσέβεια σ. β.*, vel potius cum Tourpio, *οὐ γὰρ ἠσέβεια σ. β.* Pro *ἐπαυχέσθαι* apud Clementem p. 531, 3. legendum esse *οὐκ*

ἐπαισχύνεσθαι monuerunt jam viri docti. conf. et 326, 12. cum not. Apud Theophylactum ep. ult. pro κεκτημένους legendum οὐ κεκτμημένους docuit Casaub. ad Persii Sat. 6. p. 104. Struchtmeier. vel omissae vel intrusae negationis exempla dedit plura in Epist. Crit. ad Cannegeterum p. 104, 105. Wesseling. hinc in Obs. V. p. 3. etiam locum Platonis restituit. Negationem hic locus omnino requirit. Loquitur nimirum de iis, qui in peccata graviora lapsi sunt, ἢ δι' ἀγνοίαν, ἢ περιστασιον ἀκούσιον, vel per ignorantiam, vel aliquod, quod non volenti accidit, velut gravius periculum, res adversae. His certe ad bonam frugem se recipientibus delictorum venia apud Deum parata est; ita et mox sequitur, *ομνὶ vere resipiscenti fores apertae sunt*—. Atque universe etiam omnes ab aevo sapientes censuerunt id quod vel per ignorantiam, vel praeter voluntatem sit, venia dignum esse. σύγγνωμον ἐστὶ τὸ ἀκούσιον Thucyd. 3, 40. ubi notat Duker. plura ex aliis scriptoribus habere Muretum ad Aristot. Eth. 3, 1. Antiphon de Herodis caede p. 140, 20. τὰ μὲν ἀκούσιον τῶν ἀμαρτημάτων ἔχει συγγνώμην, τὰ δὲ ἐκούσια οὐκ ἔχει· τὸ μὲν γὰρ ἀκούσιον ἀμάρτημα, ὃ ἄνδρες, τῆς τύχης ἐστὶ, τὸ δὲ ἐκούσιον τῆς γνώμης. Soph. Trachin. 727. ἀλλ' ἀμφὶ τοῖς σφαλῆσι μὴ ἐξ ἐκουσίας ὀργῆ πέπειρα. Euripid. Hippol. 1335. τὸ μὴ εἶδέναι μὲν πρῶτον ἐκλύει κάκης. Alia si praeter haec desideres, suppeditabit Gatak. ad illud M. Antonini 7, 62. οὔτε γὰρ μέμψη τοῖς ἀκούσιος πταίνουσιν. Reperies ibi etiam locum Clementis, quem ex parte jam laudavi ad § 10. p. 368, 12. ubi haec legitimus, οὔτε δὲ οἱ ἔπαινοι, οὔτε οἱ ψόγοι, οὔθ' αἱ τιμαὶ, οὔθ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὀρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκούσιου τῆς κακίας οὔσης.

415, 3. παντὶ γὰρ τῷ μετ' ἀληθείας ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπιστρέψαντι πρὸς τὸν θεὸν ἀνεψάσων αἱ θύραι—] Non loquitur auctor hic de poenitentia graviorum criminum, qua acta, lapsi in ecclesiam recipiantur; et quae concessa veteribus una tantum erat, ut, post Cotelerium ad Hermam p. 89. aliosque notavit Venema Hist. Eccl. vol. 3. p. 736; verum agit de poenitentia, qua hujusmodi criminum rei a Deo veniam impetrant, quam Moutanistae eos etiam consequi posse censebant, quos ad ecclesiae communionem admittendos esse infitabantur. Conf. Tertull. de pudicitia c. 18. et c. 19. Atque ita quoque Novatianus, quod obiter hic monuisse suffecerit. In proximis, καὶ δέχεται τρυσάσμενος πατὴρ υἱὸν ἀληθῶς μετανοῶντα, respicit ad parabolam, cui nihil par aut simile, filii prodigi. Lactantius de hac ipsa re agens Instit. Div. 6, 24, 4. Deum patrem dixit indulgentissimum. De Domino Christo Clemens p. 307, 15. τὴν μετάνοιαν τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀσπάζεται, τὴν ἐπομένην ταῖς ἀμαρτίαις μετάνοιαν ἀγαπῶν. ubi mox veram resipiscentiam designat per τὸ ἀναδραμεῖν μετὰ τὴν ἀμαρτίαν. Hic pergens scribit: ἡ δὲ ἀληθινὴ μετάνοια τὸ μηκετι τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι, ἀλλὰ ἄρδην ἐκρίζωσαι τῆς ψυχῆς, ἐφ' οἷς ἑαυτοῦ κατέγνω θάνατον, ἀμαρτήμασι, et in fine hujus sectionis ἐπιστρέψαι (de lectione deinceps) ἐστὶν ὄντως ἀπὸ τῶν ἀμαρτημάτων, τὸ παύσασθαι, καὶ μηκετι βλέπειν εἰς τὰ ὀπίσω. Ducta haec sunt ex Hermae Pastore eujus verba etiam Clemens laudat p. 458, 35. μετανοῶν γὰρ ἐφ' οἷς ἔδρασεν οὐκ ἔτι ποιεῖ, ἢ λέγει· βασανίζων δὲ ἐφ' οἷς ἤμαρτεν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀγαθοεργεῖ. ipse autem p. 459, 28. dicit, οὐκ οἶδ' ὀπότερον αὐτοῦν χεῖρον, ἢ τὸ εἰδὸτα ἀμαρτάνειν ἐφ' οἷς ἤμαρτεν, πλημμελεῖν αὐθις. lege ibi antegressa et sequentia, ex quibus constabit ἔτι ἀμαρτάνειν, et αὐθις πλημμελεῖν amplius, rursus peccare, hic idem esse ac quod hoc loco, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι, et mox βλέπειν εἰς τὰ

ὀπίσω, in eadem, quae ante poenitentiam admittebas, incidere peccata, atque eandem quam ante vitae rationem sectari. conf. locum, quem paulo ante citat, Hebr. 10, 26, 27. Ceteroquin l. c. p. 307, 17. scribit, *μόνος ἀναμάρτητος αὐτὸς ὁ Λόγος* addens, τὸ μὲν γὰρ ἐξήμαρτάνειν πᾶν ἔμφυτον καὶ κοινόν. Secuti autem sunt veterum plures. Jo. Chrysost. Homil. 21. ad populum Antiochenum ὁ μετανοῶν οὐκέτι τῶν αὐτῶν ἄπταιται πραγμάτων, ἐφ' ὧς μετενόησε, et nihil ad ea, quae dixi, magis respondet quam quod habet Homil. 32. in Joannem, ἔστι μετάνοια τὸ μηκέτι τὰ αὐτὰ ποιεῖν ὁ γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρῶν, ἔοικε τῷ κυνὶ τῷ πρὸς τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπαυῖόντι. Loca haec jam excitavit Suicerus Thes. Eccl. v. μετάνοια. apposite etiam Lactant. l. l. § 6. “Resipiscit enim ac mentem suam quasi ab insania recipit quem errati piget; castigatque se ipsum dementiae, et confirmat animum suum ad rectius vivendum; tum illud ipsum maxime cavet, ne rursus in eosdem laqueos induatur:” ita enim legendum esse ab interpretibus recte observatum. tum paulo post “Sic hominem poenitentia cautum ac diligentem facit ad evitanda peccata, in quae semel fraude deciderit. Nemo enim potest esse tam prudens, tam circumspectus, ut non aliquando labatur.”

415, 8. τούτων γὰρ ἀναιρεθέντων αἰθῆς εἰς σέ θεὸς εἰσοικισθήσεται] In animo hic habet parabolam de filio prodigo, qui ad frugem reversus a patre amplexibus et osculis recipiebatur. Porro in eos, qui τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν accipiunt, Deum εἰσοικίζεσθαι, *habitatam veniēte*, existimabant veteres. Clemens p. 113, 22. τὸ δὲ αὐτὸ συμβαίνει τοῦτο καὶ περὶ ἡμᾶς. ὃν γέγονεν ὑπογραφὴ ὁ κύριος βαπτιζόμενοι φωτιζόμεθα φωτιζόμενοι υἰοποιούμεθα υἰοποιούμενοι τελειούμεθα τελειούμενοι ἀπαθανατιζόμεθα—καλεῖται δὲ πολλαχῶς τὸ ἔργον τοῦτο χάρισμα, καὶ φῶτισμα (etiam φωτισμός) καὶ τέλειον καὶ λουτρόν: quae tum sigillatim exponit. De baptismo etiam monet p. 303, 18. ἀναγεννηθέντες τοῖνυν προσηλωθῶμεν ἐν (del. ἐν) τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἀνανήψωμέν τε καὶ ἀγιασθῶμεν. Porro conf. Tertull. de baptismo c. 3. et 4. Qui vol. 3. p. 21 E. dicit Basilius M., σωζόμεθα ἀναγεννηθέντες διὰ τῆς ἐν τῷ βαπτίσματι χάριτος vol. 2. p. 117 D. haec scribit: *βάπτισμα αἰχμαλώτοις λύτρον, ὀφλημάτων ἄφεσις, θάνατος ἁμαρτίας, παλιγγενεσία ψυχῆς, ἔνδυμα φωτεινόν, σφραγὶς ἀνεπιχείρητος. ὄχημα πρὸς οὐρανόν, βασιλεία πρόξενον, υἰοθεσίας χάρισμα*. Sed quid magis hic appositum quam quod legimus p. 317 D. καὶ διὰ τοῦτο ναὶ θεοῦ καὶ υἱοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου εἰσὶ πάντες οἱ ἅγιοι, ἐν οἷς οἰκεῖ ἡ μία θεότης, καὶ μία κυριότης, καὶ ἁγιότης μία, πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα, διὰ τὸν ἕνα τοῦ βαπτίσματος ἀγιασμόν. Ceterum posse aliquem a Deo et fide plane defecere plures veterum censuerunt, praeceunte Herma in Pastore, qui Mand. 2, 9. “Vide ergo dubitationem hanc, quam perniciosa sit, et saeva, et multos radicitus evellat a fide, etiam valde fideles et firmos.” Simil. 3, 8, 9. “Multi igitur ex illis egerunt poenitentiam; et sedes eorum in turri esse coeperunt. Alii vero viventes cum exteris et elati vanitatibus suis, in perpetuum a Deo defecerunt.” Vid. et Simil. 9, 13. et 17. ubi in fine “Quidam tamen ex eis maceraverunt se, et projecti sunt de genere iustorum, et iterum redierunt ad statum pristinum, atque etiam deteriores quam prius repererunt.”

415, 10. *χαρὰν καὶ ἐορτὴν*—] Hic in mente habuit Luc. 15, 10. καὶ ἐορτὴν addit, atque in ceteris etiam est discrimen: ἀπὸ μνήμης nempe, ut crebro, laudavit. Canon Apostolicus 44. εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθα-

ρείσθω· ὅτι λυπεῖ τὸν Χριστὸν, εἰπόντα, χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοῦντι. Plura de hoc genere, addit ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν οὐ βούλομαι θάνατον—. Atque ita solebant veteres, animis peccatorum sensu tactis afflictisque ex limpido S. S. fonte solatia praebituri, ista talia cumulare. Insigne exemplum est in Epist. Clem. Romani c. 8. ubi et Wotton. loci nostri memor fuit. Adversus Novatianos inprimis haec crebro in medium prolata. vid. praeter alios Gregor. Naz. Orat. 39. vol. 1. p. 635. Memoriter et haec citavit Clemens: aliis locis aliter. Sic v. c. p. 303, 33. τὴν μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ μᾶλλον ἢ τὸν θάνατον αἰρεῖται· convenit p. 463, 24. p. 507, 20. οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι. p. 447, 29. ὡς τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ.

415, 16. θεῷ γὰρ μόνον δυνατὸν ἄφειν ἁμαρτιῶν παρασχέσθαι] Hermas et hic Clementi observatus, qui in Pastore Sim. 3, 5, 6. "Prioribus (inquit) rebus, qui (forte *quias*) per ignorantiam admisserunt, remedium tribuere solus Deus potest: ejus enim est omnis potestas. Sed nunc custodite: et cum sit Dominus omnipotens et misericors, prioribus admissis remedium dabit." Conf. Greg. Naz. Epist. 81. p. 840 D. vide et cetera, et p. 841 A. pro σωφρονήσαντες lege σωφροῦσαντες.

415, 20. εἰ δὲ ἡμεῖς πονηροὶ ὄντες ἴσμεν ἀγαθὰ δόματα δίδοιαι, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ τῶν οἰκτιρῶν—ὁ πολνεύσπλαγχνος—πέφυκε μακροθυμῆν, τοὺς ἐπιστρέψαντες περιμένειν.] Pro μακροθυμῆν ante legebam μακροθυμῶν, hoc tamen non necesse. copula forsitan consulto omissa, et μακροθυμῆν dicitur Deus apud Alexandrinos interpretes etiam, cum peccata benignus remittit. Sententia loci huc redit: "Si autem nos, alioquin mali, proclivi animo simus, vel si pietas paterna eam apud nos vim habet:" (hoc enim est ἴσμεν—: apud S. Lucan 11, 13. οἴδατε—) ut etc. "Quanto magis pater summae misericordiae"—(Cor. 2, 1, 3. ὁ πατήρ τῶν οἰκτιρῶν, καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως*) "Naturali erga nos amore (sua sponte,) motus facilis peccata remittit, conversos exspectabit:" hoc enim est πέφυκε μακροθυμῆν, τοὺς ἐπ. περιμ. At hic aliquid dicendum de v. πολνεύσπλαγχνος. Alberti in nota ad Hesych. v. Εὐσπλαγχνον in fine haec monet "Hinc εὐσπλαγχνίζομαι (vid. Suicer.) et πολνεύσπλαγχνος, Jac. 5, 11. ut quidam ibi legunt pro πολνσπλ." Wetsten. ad hunc Jacobi locum praeter alia etiam hunc nostrum notavit. Verum minus recte, ut puto, ita scribitur. εὐσπλαγχνος, pro ελεήμων, ex Hebr. loquendi ratione, in S. Lit. et scriptis Patrum frequentatum, et πολνεύσπλαγχνος, quod dicitur ut πολνέλεος, idem sunt: unde πολνσπλαγχνία et εὐσπλαγχνία etiam permutantur. vid. Hermae Pastor. Mand. 2, 9. p. 96, 97. πολὺ et εὖ igitur in eadem voce jungi non possunt. Hoc jam etiam monuit Fischerus in Prolusion. de vitiis Lex. N. T. p. 204. in notis: ubi et videbis quo tandem modo extiterit inauditum hoc vocabulum.

P. 416, 1. 2. ἐπιστρέψαι δὲ ἐστὶν ὄντως ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, τὸ παύσασθαι—] Videtur τὸ alieno loco esse positum, et legendum τὸ ὄντως, hoc modo: ἐπιστρέψαι δὲ ἐστὶ τὸ ὄντως ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων παύσασθαι. Dixerat penes Deum tantam esse benignitatem ut etiam τοὺς ἐπιστρέψαντας exspectet. Jam exponit quid sit illud ἐπιστρέφειν; hoc est τὸ ὄντως ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων παύσασθαι—ὀπίσω. Sic in antegressis, ἢ δὲ ἀληθινῇ μετάνοια (praecedit viδὸς ἀληθῶς μετανοῶν) τὸ μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι—. § seq. καὶ τοῦτ' ἐστὶ μεταγῶναι τὸ καταγῶναι τῶν παρηχημένων—.

416, 4. Τῶν μὲν οὖν προγεγενημένων θεὸς δίδωσιν ἄφεσιν, τῶν δὲ ἐπιόντων αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ] Josephus dixit τῶν προημαρτημένων ἄφεσιν B. I. 1,

24, 4. habet et hoc praeter alia etiam Clemens in sequentibus, ubi et docet quomodo postrema inprimis intelligenda sint. Cum mente auctoris conveniunt quae habet Hermas Simil. 3, 5, 6. in fine et Simil. 8, 11. p. 114.

416, 5. καὶ τοῦτ' ἔστι μεταγνώναι, τὸ καταγνώναι τῶν παρωχημένων—] Non male haec usque ad ἐφ' οἷς parenthesis existimaveris. Egrege sic describit quid revera sit μεταγνώναι. Etymologiam sectatur p. 443, 20. ubi scribit : εἰ ἐφ' οἷς ἤμαρτεν μετενόησεν, εἰ σύνεσιον ἔλαβεν ἐφ' οἷς ἔπταισεν, καὶ μετέγνω, ὅπερ ἐστὶ, μετὰ ταῦτα ἔγνω· βραδεία γὰρ γνώσις μετάνοια. Sic et alii : sed μεταγνώναι potius est sententiam mutare, aliud consilium capere, atque hinc poenitentiam agere, resipiscere. Ita Sophocl. Philoct. 1270. οὐκ οὖν ἐνεστὶ καὶ μεταγνώναι πάλιν, apud quem et in Elect. 581. legitur μετάρθροια pro poenitentia : ejusdem indolis est verbum μετανοεῖν vide Raphael. ad Hebr. 12, 17. Verum quomodo hic Clemens de Deo ait, ὃς μόνος τῶν ἀπάντων οἷός τε ἐστὶν ἀπρακτα ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα ? Certe τὰ πεπραγμένα οὐκ ἔστι μὴ πεπράχθαι, ut scribit Liban. Epist. 973. p. 456. quin et recte Plutarchus loco laudato in Animadv. in Clementis Rom. Epist. 1. vol. 2. Patrum Apostol. p. 479. dicit οὐ δυνατὸν τῷ θεῷ ποιεῖν ἀγένητον τὸ γεγενημένον. At in istis talibus omnino in consilium non adhibenda est quam scholae dicunt Ontologia. Populariter hoc a Clemente dictum, et quo pacto intelligi velit ipse satis docet addens ἐλέφ τῷ παρ' αὐτοῦ καὶ δρόσῳ πνεύματος ἀπαλείψας τὰ προσημαρτημένα. Non procul abit illud Aurelii Prudentii in Hamartigenia v. 665, 666. "Labi hominis, servare Dei est : meritis perit iste : Ille abolet pereuntis opus, meritumque resolvit." Porro in mentem revocans quae scripsit Clemens § 29. οὗτος ὁ τὸν οἶνον τὸ αἷμα τῆς ἀμπέλου τῆς Δαβὶδ ἐκχέας ἡμῶν ἐπὶ τὰς τετραμένας ψυχὰς, ὁ τὸ ἐκ σπλάγχων πατρὸς ἔλαιον προσενεγκών, hic ante pro ἐλέφ legebam ελαίφ et δρόσον πνεύματος expronebam vinum Spiritus, quomodo δρόσος aliquando dicitur, ut monuit Toup. Anim. in Scholia Theocriti vol. 1. ed. Wartonii p. 215. ὑπὸ τοῦ οἶνον δροσισθῆναι etiam dicitur ἡ ψυχὴ apud Stobaeum p. 73, 21. sed simplicius et commodius forte hic δρόσον explicueris per aquam, de quo notavit Valek. ad Eurip. Hippol. p. 180. ἀπαλείφειν et ἐξαλείφειν, quod in sacris literis frequentatur, est oblinere, atque hinc delere, obliterare, expungere. Verbum διαγράφειν hoc usu adhibitum Hesychius etiam per ἀπαλείφειν exponit. Clemens etiam Strom. 2. p. 463, 16, 24. ἀπαλείφειν τὸς ἀνομίας, et πλῆθος ἁμαρτιῶν. Atque ita etiam in Graeca V. T. versione Jes. 44, 22. et alibi.

416, 10. ἐφ' οἷς γὰρ ἂν εὔρω ὑμᾶς, φησὶν, ἐπὶ τούτοις καὶ κρινῶ] Margini hic adscriptum Eccles. 11, 3. εἰν πέσῃ ξύλον ἐν τῷ νότῳ, καὶ εἰν ἐν τῷ βορρᾷ, τόπω οὐ πεσείται τὸ ξύλον, ἐκεῖ ἔσται. Sententia est eadem, verba plane diversa. Fellus monet lectum hoc in Evang. Apoc. Unius Justinii Martyris testimonio nititur, Christum Dominum haec dixisse : locum ex dial. cum Tryphone laudavit Potterus p. 26. ed. Paris. διὸ καὶ ὁ ἡμέτερος κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν ἐν οἷς ἂν ὑμᾶς καταλάβω, ἐν τούτοις καὶ κρινῶ. (Prophetae Ezechieli plures adseripserunt. vid. quos laudat Thirlb. ad 1. e. Just. M. p. 232. et inprimis Fabricius in Cod. Apoc. N. T. vol. 1. p. 333, 334.) Ceterum a primis inde seculis ecclesiae doctores quaedam non scripta, certe non in libris nostris sacris, advocarunt, ita ut citationes scripturarum apocrypharum aliquam speciem vetustatis praeferrant, quod praeter alios monuit Armai-

tianus in praemonitione de Barnabae epistola. Clemens plura apocrypha laudat: sic p. 503, 19. scribit: *τοῦτο βραχέως ἢ γραφή δεδήλωκεν, εἰρηκία, ὁ μισεῖς ἄλλω οὐ ποιήσεις.* Hoc nusquam in sacris literis reperias. vid. ibi adscripta p. 416, 21. pari modo αἰτεῖσθε γάρ, φησὶ, τὰ μεγάλα, καὶ τὰ μικρὰ ὑμῖν προστεθήσεται: diserte citat Evangelium secundum Hebraeos p. 453, 2. Evangelium secundum Aegyptios p. 539, 540; quod tamen auctor eodem loco non esse habendum, quo quatuor nostra Evangelia mouet. p. 553, 18. Plura dabit Rainoldus in Censura librorum Apocryph. V. T. vol. 1. p. 219. ubi quaedam paulo inclementius in Clementem dicta, quae corriges ex iis, quae Pearsonus scripsit Vindic. Epist. S. Ignat. p. 394. seqq. vol. 2. PP. Apostol., ubi videbis alios ante Clementem hoc ipsum etiam fecisse.

416, 11. καὶ παρ' ἕκαστα βοᾷ τὸ τέλος πάντων] Rarius ἕκαστα Clementi placuit. Sic p. 274, 12. ἄριστον γοῦν δογμάτων τοῦτο ἄδειν παρ' ἕκαστα χρή. vid. et p. 487, 12. 499, 8. 528, 34. Variat his locis hujus locutionis ratio: sed universe notat *frequenter, perpetuo.* Porro in mente hic auctor habuisse videtur locum Petri Epist. 1, 4, 7. forte et illud Hermae in Past. 1, 3, 8. "Illa exclamavit voce magna, dicens: Insensate homo! Quando ergo consummata fuerit turris et aedificata, habet finem: sed et cito consummabitur." Plura talia et apud alios. Sic Barnab. Epist. § 21. ἐγγὺς ἡμέρα, ἐν ἣ συναπολείται πάντα τῷ ποιηρῷ. ἐγγὺς ὁ κύριος καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ, i. e. merces, quam cuique tribuet. Ignatius Ep. ad Magnesios § 5. ἐπεὶ οὖν τέλος τὰ πράγματα ἔχει, καὶ ἐπίκειται τὰ δύο ὁμοῦ, ὃ τε θάνατος, καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἕκαστος εἰς τὸν ἴδων τόπον μέλλει χωρεῖν intelligit etiam, ut puto, finem sive consummationem universitatis rerum. Polycarp. Ep. ad Philipp. § 2. de Christo Domino, ὃς ἔρχεται κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν, pro quo cur legatur ἐλεύσεται nulla caussa est. Addatur dial. Just. Martyris eum Tryph. p. 192. init. ed. Thirlb. Nimirum ita veteres maxime locuti sunt, quia communis Christianorum tum opinio erat diem novissimi iudicii haud procul abesse. de quo nonnulla dicam Excurs. 8. Porro pro ἀνόητοι, quod in posterioribus legitur editionibus, ex prima restitui ἀνοήτοι, quod Clementem scripsisse recte etiam vidit Potterus. Saepe haec duo inter se permiscentur. In Basilio M. legimus vol. 2. p. 53 A. ὅτι μὲν οὖν ἀνόητός ἐστιν ἡ τῶν ἀχρήστων σπουδὴ παντὶ γνώριμον. recte docent notae legendum ἀνοήτος. Utrumque junxit Clemens p. 75, 6. ἀνοήτους καὶ ἀνοήτους ἐκβόσκονται τρυφὰς ὑδαεις τινὲς ἄνθρωποι. Apostolus Tim. 1, 6, 9. dixit ἐπιθυμίας ἀνοήτους καὶ βλαβεράς. Apprime huic loco convenit illud in Sapientia Salomonis 3, 11. οἱ κόποι ἀνόητοι καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν. Egregium quoque illud ἐξοκεῖλαντι πρὸς κακίαν et ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ δράματος ἐξάθλω γενομένῳ. Verbum ἐξοκέλλειν proprie dicitur de navibus vel navigantibus, qui in brevia, in scopulos, incidunt et impingunt. ita saepe Appianus: de bell. civ. 5, 81, 98, 121. αἱ μὲν ἐξώκελλον ἐς τὴν γῆν διακόμεναι, καὶ συνεξώκελλον αὐταῖς ὑπὸ ὀρμῆς οἱ διώκοντες. Hinc ad alia transfertur Aelian. H. A. 14, 20. οἱ δὲ περιγενόμενοι εἰς παράνοιαν ἐξοκεῖλαντες, ὕδατος ἰμέρῳ πολλῷ καταλαμβάνονται—. εἰς παράνοιαν, est *dementia*, velut in scopulum. At locus huic nostro simillimus est Philonis Jud. vol. 1. p. 678, 25., ubi de iis, qui a pueris ita ad senectutem pervenerunt, ut nullam experti sint perturbationem, οἱ μηδεμίᾱς ἐπίησθητο (ita enim cum Mangeio legendum) παραχῆς, εἴτ' ἐν αὐταῖς τοῦ βίου ταῖς δυσμαῖς ἐξοκεῖλαντές τε καὶ ναυαγίσαντες, ἢ περὶ γλωτταν

domum etiam οίκίαν σοβαράν dixit Aelian. H. A. 6, 43. Latinis *superbus* subinde et in bonam partem sumitur. vid. Heins. et Drakenb. ad Sil. Ital. 10. p. 573. Usus tamen voluit ut in partem deteriorem frequentaretur: quomodo et hoc loco recte accipitur. Ceterum forte hic Clementi obversatum fuit illud Barnabae in Epist. § 21. ἐρωτῶ τοὺς ὑπερέχοντας, εἴ τινά μου γνώμης ἀγαθῆς λαμβάνετε συμβουλίαν, ἔχετε εἰς οὖς εἰργάσασθε μεθ' ἐαυτῶν, μὴ ἐγκαταλίπητε.

417, 6. ἀλείπτην καὶ κυβερνήτην] ἀλείπτης dicebatur qui in gymnasiis ungebat athletas, atque ita ad certamen praeparabat: idem et leges atque universam certaminis rationem docebat, hortatu et consilio etiam juvabat. Atque hinc, ut verbum ἀλείφειν, sic et ἀλείπτης ad alia traducitur. ἀλείφειν *docere aliquem, excitare, hortari, instruere* omnibus modis ad rem agendam: ἀλείπτης, *doctor, excitator, cohortator*. vid. quae notarunt Pears. in Ignat. Ep. ad Ephes. p. 35. Alex. Morus in Ep. Joann. 1, 2, 27. Potterus ad Clem. Strom. 7. p. 840, 4. Doctores ecclesiastici imprimis haec tralatione delectantur. Basil. M. vol. 2. p. 8 A. notat Christum in deserto non prius diaboli insultus excepisse quam eam jejuniis commuisset, ut nos etiam doceret *ηστέλειος ἀλείφειν καὶ παιδοτριβεῖν ἐαυτοὺς πρὸς τοὺς ἐν πειρασμοῖς ἁγῶνας*. Add. p. 436, 20. ὁ ἐπὶ τοῦτο ἀλειφόμενος. p. 132, 4. de Domino luctante cum Jacobo, οὗτος, inquit, ἦν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄγων καὶ φέρων, ὁ συγγυμνάζομενος, καὶ ἀλείφων κατὰ τοῦ ποιηροῦ τὸν ἀσκητὴν Ἰακώβ. et ita pergīt: ὅτι δὲ ὁ λόγος ἦν ὁ ἀλείπτης ἅμα τῷ Ἰακώβ, καὶ παιδαγωγὸς τῆς ἀνθρωπότητος. iterum ib. v. 20. αἰτ. ὅρα πῶς μὲν ἔπειτα τῷ δικαίῳ ὁ παιδαγωγὸς, ὅπως τε καὶ ἀλείφῃ τὸν ἀσκητὴν, περνίξιν διδάσκων τὸν ἀνταγωνιστὴν. Philo Jud. de Mose, quum in Arabia degeret, ante quam a Deo gentis suae liberator mitteretur in Aegyptum, vol. 2. p. 88, 23. ἐν ᾧ δὲ καὶ ἔμελλε δικάζειν, τοὺς ἀρετῆς ἄθλους Μωσῆς διήλθει, τὸν ἀλείπτην ἔχων ἐν ἑαυτῷ λογισμὸν ἀστέιον, ὕψ' οὐ γυμναζόμενος πρὸς τοὺς ἀρίστους βίους, τὰν τε θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν, ἐπονεῖτο: καὶ φιλοσοφίας ἀνετίττων αἰεὶ δάγματα, καὶ τῇ ψυχῇ διαγνώσκων εὐτρόχως— recte εὐτρόχως, quod minus bene in εἰστοχῶς mutat Mangeius. Ut Gregor. Nazianz., teste Suida, ἀλείπτas τῆς ἀρετῆς, sic et Sext. Empir. p. 282. Hippoactem et Archilochum dixit ἀλείπτas τῆς κακίας. ubi vid. Fabricius. Ἀλείπτης dicitur et *moderator certaminis*: ita insigni loco in Arriani Epict. 1, 24. Deus te, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ βέβληκεν. cum aspero adolescente, i. e. difficilibus humanae vitae casibus, composuit, ἵνα Ὀλυμπιονίκης γένῃ, ut rebus humanis sapienter usus nobilissimam virtutis palmam reportes. Ceterum ad haec ἐπιστήσασθαι ἐαυτῶν τ. ἄ. θ. καθάπερ ἀλείπτην καὶ κυβερνήτην valde appositus est locus Callicratidae apud Stobaeum p. 486. ubi docet triplex esse imperium, quorum alterum est ἐπιστατικόν· ἐπιστατικά δὲ (ἀρχά), inquit, ἔνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' οὐχ αὐτὰς. ταῦταν δ' ἄρχουσι τὰν ἀρχὰν τοῖ μὲν ἀλείπτται τῶν ἀθλητῶν· καὶ τοὶ ἰατροὶ τῶν νοσεόντων· καὶ τοὶ διδάσκοντες τῶν διδασκομένων.

417, 7. καὶ στίφοντος ἅμα καὶ θεραπεύοντος] De usu verbi στίφειν, quod proprie notat *adstringere, adstringendo condensare*, in lanis alumine, quod *στυπτικόν* dicitur, (adstringendi quippe vi praeditum) repurgandis et colore inficiendis, notavit Kusterus ad Jamblichum de Pyth. V. p. 63. Composito ἐπιστίφειν Clementem metaphoricè non raro uti pro *castigare, obijuryare*, ut hoc loco simplici verbo, monuit Berglerus ad Aleiph. p. 17. Loca quae laudat leguntur p. 143, 7. 147, 18. Qua ratione haec inter se connexa sint et apta docet

Clementis locus p. 144, 22 — *στύματι δὲ αὐστηροτάτῳ παρ' ἕκαστα προσχρήται τῷ φόβῳ, ἀναστομῶν ἅμα καὶ ἐπιστρέφῳ δι' αὐτοῦ, πρὸς σωτηρίαν τὸν λαόν· καθάπερ καὶ τὰ βαπτύμενα τῶν ἐρίων προστύφεισθαι φιλεῖ, εἰς βεβαίαν εὐτρεπιζόμενα τῆς βαφῆς παραδοχῆν.* p. 147, 28. *de servatore, ὁ δὲ οὐ μόνον τὰ ἥπια ἐπιπάσσει φάρμακα, ἀλλὰ καὶ τὰ στυπτικά.* p. 150, 32. *dicit tñm perì τὸ ἐπιστύφειν τὴν ἀνθρωπότητα οἰκονομίαν.* magis proprie p. 177, 10. *vinum appellat τὸ ἐπιστύφον βόθημα,* p. 212, 17. *rosarum et violarum odores scribit συστέλλειν καὶ ἐπιστύφειν τὰς καρῆβιαρίας· et p. 216, 2. de myrsino unguento esse στυπτικόν, παρακατέχον τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποφοράς.* in Constit. Apostol. 1, 22. *episcopus monetur eos qui erudiendi sunt δέισθαι τῶν στυπτικῶν ἢ παρακλητικῶν λόγων· ἐπιστύφειν, ut hic στύφειν, etiam Chrysost. vol. 1. p. 243 C. Egregie autem hic junctum στύφειν καὶ θεραπεύειν: per acriorem enim admonitionem, increpationem, verborumque castigationem, qua vitia in memoriam revocantur et graviter ob oculos ponuntur, sanitas vere paratur.* Pulchre Ps. 141, 5. *Multus est Clemens in gravi hac doctrina, paedagogum nostrum, τὸν Λόγον, in salutem nostram acerbioribus saepe remediis uti.* vid. p. 8, 6. 142, 11. 33, 153. 175, 9. *opportunos hic inprimis est locus p. 136, 37. θεραπεύεται δὲ πολλὰ τῶν παθῶν τιμωρία καὶ προστάξει αὐστηροτέρων παραγγελμάτων.* Ceterum in amicitia amicorum bene suadentium plurimum debere valere auctoritatem, eamque et adhibendam esse ad monendum non modo aperte, sed etiam acriter, si res postulabit, scribit Cicero de amicitia c. 13. conf. et Max. Tyrius diss. 20. § 4.

417, 8. *οὐδὲ γὰρ τοῖς ὀφθαλμοῖς συμφέρει τὸν αἰὲ χρόνον ἀκολάστοις μένειν] ὀφθαλμοὶ ἀκόλαστοι oculis, q. d. non castigati, intemperantes, lascivi. Plura de hac voce notavit Marklandus ad Max. Tyr. p. 700. De oculis etiam δάκνεσθαι et δακρύνειν Dio Chrys. p. 398 D. ἐπειδὴ αὐτοῖς (oculis nempe) ἐνήκετο (legendum, ut puto, ἐνετήκετο) τοῦ μέλιτος, οἱ δὲ ἐδάκνοντο τότε καὶ ἐδάκρουν.* Ut hic Clemens dicit esse hoc ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς πλείονος, sic p. 137, 9. *admonitionem et alia hujus generis διατείνειν εἰς σωτηρίαν καὶ αἰδίων ὑγείαν.*

417, 12. *ἀποτυφλοῦται γὰρ ἀπὸ τῆς τήξεως, εἰς ἀκίνητος τῷ παρρησιαζομένῳ λόγῳ] Male Combef. ἀποτυφλοῦνται· Potterus tamen recte monuit scribendum esse ἀποτυφλοῦται, addens paulo superius legendum etiam κατορθοῦται: verum hoc non necesse: refertur enim illud ad πάθη σύντροφα· ἀποτυφλοῦται autem ad ψυχῆν. Quemadmodum hic de animo, ἀποτυφλοῦται ἀπὸ τῆς τήξεως, sic apud Hieroclem p. 82. ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ ὑπὸ τῆς προσηθείας ἀποτυφλουμένη. τῆξις idem est ac quod praecedit, ἡδονή, mollities nempe, lascivia. de meretrice Manetho in Apotel. 5, 143. πολλοὺς τήκουσαν ἐραστὰς (hoc enim malim quam ἐρασταῖς.) in Anthol. 7. p. 587.*

τῷ θαλλῷ Διδύμη με συνήρπασεν· ὦμοι, ἐγὼ δὲ τήκομαι, ὡς κηρὸς παρ' πυρὶ, κάλλος ὄρων.

"Illecebris suis, tanquam ramo ovem, me abducit Didyme. (ut optime exponit Toupius in Add. in Theocrit. vol. 2. ed. Wart. p. 396.) Hei mihi! ego autem liquesco velut cera apud ignem, pulchritudinem videns." *Τακερόν τι καὶ βέον ἐν τοῖς ὄμμασι πάθος ἀνγγραίνων* Lucian. in Amor. vol. 2. p. 413, 25. *ubi plura notavit Graevius. τακερόν βλέπειν, molliter et petulantibus oculis intueri, est apud Alei. p. 116. ubi vid. Berglerus. τηκεδὼν ὀφθαλμοῦ est hominis libidinosi, aemuli, et obsceni. vid. Heins. Lect. Theocr. c. 4. Pro παρρησιαζομένῳ olim legebam*

τοῦ παρρησιαζομένου, ut paulo ante dixit, μελέτησον ἀκούειν κἄν ἐνὸς παρρησιαζομένου: jam vulgatum non displicet. Contende mihi locum Isoeratis, quem, quia ad ea quae Clemens hic monet egregie respondet, totum describam: legitur p. 167 C. ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσοῦσαις καὶ γεμούσαις ποιηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδὲν ἔστιν ἄλλο φάρμακον, πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἀμάρτανόμοις ἐπιπλήττειν. hic est ὁ παρρησιαζόμενος λόγος.

417, 13. τοῦτον καὶ ὀργισθέντα φοβήθητι, καὶ στενάξαντα λυπήθητι, καὶ ὀργῆν παύοντα αἰδέσθητι, καὶ κόλασιν παραιτουμένῳ φθάσον] Cum priori illo conferre licet hoc Basilii M., quamquam paulo diversum, Epist. 21 vol. 3. p. 98 C. ἥδιον γοῦν ἂν τις ἴδοι ὀργιζόμενον τὸν ἀγαπώμενον ἢ θεραπεύοντα ἔτερον. Egregie de divino paedagogo Clemens p. 142, 26. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμπαθὲς τῆς ὀργῆς· εἰ δὲ ὀργῆν τὴν νοουθεσίαν αὐτοῦ χρῆ καλεῖν· φιλάνθρωπόν ἐστιν. Deinde στενάξαντα λυπήθητι sine dubio vitiosum. legebam olim στενάξαντι συλλυπήθητι. συλλυπέσθαι ἐτὶ συχαίρειν opposita. Apostolus Rom. 12, 13. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. Horat. Art. poet. 101. *Ut ridentibus adrident, ita flentibus adsflent humani voltus.* Consules ibi de lectione *adsflent* pro vulgata *adsunt* Bentleyum et quae notavit Heinsius ad Ovid. art. amat. 2, 660. Verum deinde pro λυπήθητι scribendum esse existimavi εὐλαβήθητι.

[417, 15. παραιτουμένῳ] παραιτούμενον Segarius, non παραιτούμενος, quod tyrotheta posuit.]

417, 16. οὗτος ὑπὲρ σοῦ πολλὰς νύκτας ἀγρυπνησάτω, πρεσβέων ὑπὲρ σοῦ πρὸς θεόν, καὶ λιτανείαις συνήθεσι μαγεύων τὸν πατέρα] De solemnibus vigiliis et precibus nocturnis notarunt nonnulla viri docti ad Min. Fel. Octav. p. 78, 79. verum de his hic non est sermo. Clemens de somno agens, laudato loco Luc. 12, 35, 36, 37. p. 218, 9. scribit πολλὰκις καὶ τῆς νυκτὸς ἀνεγερτέον τῆς κοίτης, καὶ τὸν θεὸν εὐλογητέον· μακάριοι γὰρ οἱ ἐγρηγορότες εἰς αὐτὸν, σφᾶς αὐτοῦς ἀπεικάζοντες ἀγγέλους, οὓς ἐγρηγόρους καλοῦμεν. Hoc olim moris erat veris Domini cultoribus: at hic ἄνθρωπος θεοῦ, qui non pro se, sed pro homine superbo et divite plures etiam noctes insomnes ducit, pro eo preces Deo allegans, sic πρεσβέων πρὸς θεόν. Theodoretus ad Thess. 1, 5, 13. τὸ δὲ προΐσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ, exponit ὑπερευχομένους ὑμῶν, καὶ τῷ θεῷ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρεσβείαν προσφέροντας. Pro συνήθεσι aliquando legebam συνεχεῖσι: εὐχαὶ συνεχεῖς frequens imprimis apud Joa. Chrysostomum: sed jam nihil muto.

417, 17. μαγεύων τὸν πατέρα] Laudavit hoc Du Cangius in Gloss. v. Μαγεύειν. Si μαγεύων genuinum sit, scripsit, ut puto, Clemens, μαγεύων πρὸς τὸν πατέρα, quemadmodum sic legitur apud Polybium 15, 29. vol. 3. p. 550, 9. μαγγανεύειν πρὸς τὰς θεάς. Sic igitur et hic καὶ λιτανείαις συνήθεσι μαγεύων πρὸς τὸν πατέρα, “et consuetas supplicationes cum multo lenocinio faciens ad Patrem flectendum.” Apposite adeo sequitur, οὐ γὰρ—. Si cui tamen haec conjectura minus arrideat, mecum pro μαγεύων legat μαστεύων. Mentem auctoris ut intelligas, lege hunc ejus locum in Paedagogo p. 125, 26. ἡμῖν δὲ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἡ τροφή τοῖς νηπίοις, τοῖς ἀμέλγοσι τὸν λόγον τῶν οὐρανῶν· ἐντεῦθεν τὸ ζητῆσαι μαστεῖσαι καλεῖται· ὅτι τοῖς ζητοῦσι νηπίοις τὸν λόγον αἱ πατρικαὶ τῆς φιλάνθρωπίας θηλαὶ χορηγοῦσι τὸ γάλα. Huc adeo respexit hic Clemens, hinc et addens, οὐ γὰρ ἀντέχει τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα δεομένοις. Ceterum quoad rem conf. Hermae Pastor Simil. 3, 2. p. 104.

417, 19. ὑπὸ σοῦ προτιμώμενος ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ] Possis forte *πρατιμῶν* ita intelligere ut sit honorare propter acceptum ante beneficium;

sicuti Wessel. προαιδέισθαι apud Herodotum 1, 61. exponit "reverentiam ob acceptum ante beneficium, et gratum animum testari." Sed tamen praestat simpliciter accipere pro τιμᾶν. In pluribus verbis composita cum πρὸ nihil plus dicunt quam simplicia. Ita προτιμᾶν Dio Chrys. p. 4 B. ἔστι δὴ πρῶτον μὲν θεῶν ἐπιμελῆς καὶ τὸ δαιμόνιον προτιμῶν, divinitatis cultor. sic et in Homil. Clem. 3, 62. ὡς εἰκόνα τοῦ θεοῦ προτιμῶντας. Clemens pro composito simplice usus scripsit p. 82, 25. καὶ τὸν μὲν κόρακα τετιμῆκασιν, ὡς ἄγγελον θεοῦ.

417, 21. τοῦτό ἐστι μετάνοια ἀνυπόκριτος—] Haec non referuntur ad proxime antegressa, sed ad ea, quae dicta sectione praecedente. quocirca ea, quae hoc et praecedente articulo leguntur, rectius non divulsa fuissent.

417, 25. πᾶσιν ἐγγύς ἐστι τοῖς πιστεύουσιν] Usus est hoc loco Cotelerius ad Hermae Past. 1. p. 78.

P. 418, l. 2. ἄκουσον μῦθον, οὐ μῦθον, ἀλλὰ ὄντα λόγον περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου παραδεδομένον, καὶ μῆμη πεφυλαγμένον] Notatu digna et perutilis est quam hic refert Clemens historia latronis a Joanne Apostolo ad meliorem frugem mirabili modo perducti. Eandem ex Clemente memorat Eusebius H. Eccl. 3, 23. memorant et alii. Vid. Fabricius in Cod. Apocrypho N. T. vol. 1. p. 536. Ittigius in praefat. ad opus Clementis Alexandrini supplementum § 10. et Lampe in Prolegom. ad Comment. Evangelii Joann. 1, 5. § 3. seqq. Dissentiunt hic viri eruditi, alii hanc narrationem tanquam veram et genuinam recipientes, alii eam in dubium vocantes, aut etiam inter fabulas collocantes. Lampe librat is quae pro utraque sententia afferuntur argumentorum ponderibus § 9. in opinionem Combefisii et Clerici discedit, fundamentum nempe historiae verum, sed commentitiis eam circumstantiis exornatam fuisse, quae illam ex historia in μῦθον mutaverint; atque hanc optimam rationem esse putat cur Clemens illam μῦθον οὐ μῦθον dixerit, nimirum ut sic doceret esse aliquid in hac historia quod fabulae simile et ad instruendum fictum videatur, ita tamen ut aliquid vere gestum comprehendat. Hac quidem in parte paullo secus sentio. μῦθος, ut *fabula* apud Latinos, designat omnem veterem historiam, antequam literis consignari et sermone pedestri exponi coepisset, ut scribit Heynius ad Virgil. vol. 2. disquis. 2. p. 41. deinde, usu sic volente, posita utraque vox pro omni re ficta et commenticia. Notetur hic locus Eustathii in Hom. Il. A. p. 29. σημείωσαι δὲ ὅτι μῦθον αἰεὶ ὁ ποιητῆς ἀπλῶς τὸν λόγον φησί· τὸ δὲ ἐπὶ ψευδοῦς λόγου τεθῆναι αὐτὸν τῶν ὑστέρων ἐστὶ. lege et sequentia, ubi plura exempla profert unde constet aliter saepissime non paucis vocibus usos esse veteres, aliter recentiores. Apud Homerum igitur, apud quem pluribus locis recurrit, μῦθος semper simpliciter *sermonem* notat, atque adeo μῦθος et λόγος idem sunt. μῦθος et λόγος, pari modo scribit Vales. in notas Maussaci ad p. 233. col. 2. l. 9. confundi solent; nam μῦθος nil aliud est quam παλαιὸς λόγος. Sic μῦθος Περσικοὺς dicit Isocrates in Panegyri. p. 143. Sophocli μῦθος Ant. 1190. est qui paulo ante ὁ λόγος. Ad recentiorem autem usum spectat Ammonii annotatio. μῦθος καὶ ἱστορία διαφέρει. ἱστορία μὲν γὰρ γεγονότα πράγματα περιέχει, ὁ δὲ μῦθος διαπεπρασμένα καὶ ψευδῆ. ita pro usu et figmento ingenii in Cebetis tabula non procul a principio, γραφή τις ξείνη καὶ μῦθος ἑχούσα ἰδίους peculiariora sibi commenta. Dicit adeo Clemens ἄκουσον μῦθον, αὐδὶ μῦθον, sed, ne quis vulgari sensu

et ex recentiorum consuetudine v. μῦθον accipiat, addit οὐ μῦθον, ἀλλὰ ὄντα λόγον περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου παραδεδομένον καὶ μνήμη πεφυλαγμένον. Max. Tyr. Diss. 16, 1. ὁ Ἐπιμενίδου εἶτε μῦθος, εἶτε καὶ ἀληθὴς λόγος. plura Marklandus p. 711. Ceterum τύραννος, quem proxime memorat, est Domitianus. v. Eus. l. c.

418, 7. ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἀρμόσων, ὅπου δὲ κλήρον, ἕνα τὲ τινα κληρώσων τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαυομένων] Insignis est hic locus, ex quo constat Joannem Apostolum sub finem vitae, postquam ab exilio rediisset, rem Christianam in Asia Minore summo studio ornasse et amplificasse, ecclesias nonnihil collapsas in initiis Trajani instaurando, novasque passim singulari vigore, non sine numine divino, formando. Observari hic inprimis merentur postrema illa verba, ὅπου δὲ κλήρον, ἕνα τὲ τινα κληρώσων τῶν ὑ. τ. π. σ. Legendum cum Valesio ad Euseb. l. 1. ὅπου δὲ κλήρω ἕνα γέ τινα κληρ. Consensit Venema Hist. Eccl. vol. 3. p. 500. ubi notat phrasin κλήρω κληροῦν significare vel in clerum adlegere, vel sorte id facere, sive Joannes vere usus fuerit sortitione, ad exemplum Apostolorum Act. 1. in Matthiae electione, sive divino instinctu, sortis locum obtinente, peregerit. Κληροῦν nimirum et κληροῦσθαι apud scriptores ecclesiasticos crebro usu significant *clero adscribere, clero adscribi*. vid. Suicerus Thes. Eccl. v. Κληρώω et Du Cangius in Gloss. s. v. Κληρωθῆναι. Primi qui κλήρου appellatione usi sunt et clericorum distinctum ordinem memorarunt sunt Clemens et Tertullianus, ut l. l. monuit Venema, qui et inde hanc appellationem repetit, quod v. κλήρος in genere exprimat quod alicui quocumque modo obtingit, unde translatum ad munus et laborem demandatum, atque hinc ad munus ecclesiasticum; addens autem “sed sicut in *ordinem* et *plebem* distinctio a Romanorum institutis, ita in *clericos* et *laicos* tracta est a Judaeorum saceris, et tunc maxime invaluit, quando praelati ecclesiae sibi peculiarem ad Deum prae reliquis adrogarunt praerogativam, quatenus Deo in specie consecrati, et ejus sors ac haereditas censerentur, simul aliquod sacerdotium regale, ad imaginem Vet. Test., se facere putaverunt.” De distinctione hac clericorum et laicorum (quod nomen apud Clem. Rom. Ep. ad Corinth. § 40. a nonnullis male huc refertur, ut idem observat) vide Beveregii Cod. Canonum eccl. prim. illustr. 2, 10, 2. Meurs. Glossar. Graeco-Barb. v. Δαϊκός, et Heraldi Anim. ad Arnobii 4. p. 191. Verba ἕνα γέ τινα τῶν ὑπὸ πνεύματος σημαυομένων significant unumquemque eorum, qui a spiritu divino indicabantur. ita εἰς τις saepius pro εἰς et εἰς pro εἰς ἕκαστος, ut in versione Alexandrina Jes. 6, 2. Ezech. 1, 6. et alibi. Ceterum Venemae hic locus videtur capiendus de certis et extraordinariis viris, ad aliquod munus per universam ecclesiam destinatis: at mihi videtur intelligendus de presbyteris et diaconis. Primo dicit Clemens Joannem constituisse episcopos, ubi non erant. Episcopi hoc, quo Clemens scribebat, seculo procul dubio distincti fuerunt a presbyteris, ut praeter alios docet Venema l. c. p. 501. Clemens in ea fuit sententia, ipsas sacras literas diversa officia et munera episcopis, presbyteris et diaconis praecepisse: sic scribit in Paedagogo 3. p. 309, 26. ubi vid. not. In ecclesia, in qua Clemens scripsit et in qua presbyter fuit, erant tres gradus sive progressiones sacrorum ordinum, ut dicit Strom. 6. p. 793, 26. ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν προκοπαί, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, μνήματα οἶμαι, ἀγγελικῆς δόξης—. conf.

de his locis quae observarunt Beveregius Cod. Can. p. 120, et Pearson. Vind. Ignat. p. 334. 7, 1. tamen p. 830, 5. duo tantum sacros ordines memorat, presbyteros et diaconos, presbyterorum nomine episcopos comprehendens. Pearsonus p. 358. de hoc nostro loco agens scribit Clementem hic ex veteri traditione loqui de episcopis diu ante Ignatii Martyrium a S. Joanne institutis. Addit secundo, Apostolum integras etiam ecclesias disposuisse et formasse. ubi nempe Christianorum et sectatorum Domini congruus aliquis numerus deprehendebatur, tum denique eum unumquemque eorum, qui a spiritu s. designarentur, in clerum cooptasse: puta, ubi presbyteri et diaconi desiderabantur. Etym. M. v. *Κλῆρος* ex dictionario ecclesiastico: *λέγεται κλῆρος καὶ τὸ σύστημα τῶν διακόνων καὶ πρεσβυτέρων*; ita et Suidas in v. Si tamen episcopos hic excludendos non esse existimes, me repugnantem non habebis, ita ut sensus sit, Joannem in iis maxime quas formaverat ecclesiis mox etiam episcopos vel presbyteros cum diaconis constituisse. conf. locus Epiphaniū citatus ab Binghamo Antiq. Eccl. vol. 1. p. 44. et 58. Nimirum clerus distinguebatur in majorem et minorem. Major erat episcoporum et presbyterorum, minor diaconorum: conf. Vales. ad Euseb. H. E. 6, 43. p. 121 A. Si autem de clero subsequentium imprimis temporum plura scire aveas, adi Meursii et Du Cangii Glossaria v. *Κλῆρος*.

418, 11. Ad verba, *ἦς καὶ τοῦνομα λέγουσιν ἔνιοι*, notavit Valesius, "Smyrnam vocat hanc urbem auctor Chronici Alexandrini."

418, 12. *τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπων νεανίσκον ἰκανὸν τῷ σώματι καὶ τὴν ὕψιν ἀστείον, καὶ θερμὸν τὴν ψυχὴν ἰδὼν, τοῦτον ἔφη σοι παρατίθεμαι*] Quis fuerit hic episcopus in medio relinquit Pearson. l. c. p. 420. scribens "Hominem illum, quisquis fuit, *καθεστῶτα ἐπίσκοπον* sub Joanne Apostolo tradit, cum ipse Apostolus regiones illas peragraret *ἐπισκόπους καταστήσων*." Plerique Polycarpum, tanquam qui eo tempore Smyrnenſis ecclesiae episcopus fuerit, intelligunt, et, quod de eo hic refertur, pietati et curae ejus de ecclesia injuriam non facere, probabilesque etiam dari posse rationes, ob quas Clemens nomen urbis et episcopi retineat, arbitrantur: vid. Lampe l. c. p. 73, 77.

καθεστῶτι] *Constituto*. Sic οἱ *καθεστῶτες νόμοι, ἡ καθεστῶσα πολιτεία* Xenoph. Memor. 1, 2, 9. Irenaeus 3, 3, 3. scribit. *εἶθ' οὕτως ἔκτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καθίσταται Ἔστος*. tum § 4. dicit de Polycarpo, *οὐ μόνον ὑπὸ ἀποστόλων μαθητευθεὶς—ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς Ἀσίαν, ἐν τῇ ἐν Σμύρῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος*. Jam cum Polycarpus Joannis Apostoli maxime fuerit discipulus, satis certum est Irenaeum scribentem Polycarpum, ut ab Apostolis edoctum, sic et ab Apostolis in Asia Smyrnenſis ecclesiae constitutum esse episcopum, Joannem Apostolum potissimum intellexisse, atque adeo ab hoc eum fuisse ordinatum episcopum. conf. ibi not. Quoad *θερμὸς τὴν ψυχὴν*, non multum abit quod Lucianus in Nigrino § 5. dixit *θερμότερος φύσει*. *Ἰκανὸς τῷ σώματι* singulare est: tale exemplum nondum reperi: probae tamen notae esse videtur.

P. 419, l. 5. *ἐφώτισε*.—*ὡς τὸ τέλος αὐτῷ φυλακῆριον ἐπιστήσας τὴν σφραγίδα τοῦ κυρίου*] Apud priscos ecclesiae doctores verbum *φωτίζεσθαι* saepenumero ponitur pro *βαπτίζεσθαι* et *φῶτισμα*, ut et *φωτισμός*, de baptisate. Quemadmodum nempe sacram coenam *τὴν κοινωνίαν*, sic baptismum *τὸ φῶτισμα* dicere solebant. Docuerunt hoc Suicerus in Thes. Eccl. Du Cang. in Gloss. aliique, inter quos imprimis legi meretur

Touttée. Dissert. Cyrillian. 3, 4. p. 114-116. Plura loca, velut Isidori Pelusiotae Epist. 2, 37. aliorumque in promptu sunt. Unde autem hoc fluxerit, de eo non eadem est eruditorum hominum sententia. De quo vide quae notavi in Excursu 7. Syrus interpres, et Theodoretus inter veteres, atque inter recentiores Michaelis τούς ἀπαξ φωτισθέντας in Ep. ad Hebr. 6, 4. de baptizatis intellexerunt: quod si ita esset, hinc usus ille verbi φωτίζειν cum derivatis recte repeteretur. Verum secus res habet: quod docuit Abresch. in annotatione in h. l., Paraphr. et Ann. in Ep. ad Hebr. Spec. 3. p. 380. Primus, quod sciam, ex antiquis ecclesiae Doctoribus ita usus est, Justinus Martyr. Apol. 1. p. 90. ed. Thirlb. καλεῖται δέ, inquit, τὸ λουτρὸν φωτισμός, ὡς φωτιζόμενον τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων. Quum scribit καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ λουτρὸν φωτισμός significare videtur, illam sacri lavacri appellationem id temporis satis usitatam fuisse. Forte ab ipsis fere rerum Christianarum initiis illud Apostoli ἀπαξ φωτισθέντες de baptismate intellectum, atque illud hinc universe φωτισμός dictum. Deinde Justinus hic docet quae justa sit ratio ob quam baptismus ita vocetur, ὡς nempe φωτιζόμενον τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων. Sed turpem et insignem maculam scriptoris codices obsedissee notat editor, et Justinum scripsisse, ὡς φ. τ. δ. τῶν αὐτοῦ μετασχόντων, quam emendationem adeo liquidam certamque esse arbitratur ut de ea ne ipsa quidem Dubitatio dubitare possit. Abreschius tamen l. c. p. 381. labem non in postremis, sed in τῷ φωτιζόμενον haerere censet, et cum Grunero legere mavult φωτίζον μέν. Si quid mutandum, ego quidem pro μανθανόντων leggerim μαθόντων. Dixerat Dominus hinc in coelum abiturus undecim discipulis Matth. 28, 19. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα. Hinc qui ad baptismum primo tempore admittebantur, Judaei et gentiles, primis Christianae religionis elementis erudiebantur: doctrina salutifera spectabatur velut semen, quod a baptizandis conciperetur; ubi hoc maturuerat, per baptismum fiebant velut pueri in Christo recens nati, sive, ut loqui solebant, regenerabantur. Contende hic quae scripsi in Excursu 7. ad Cor. 1, 15, 8. Post haec redeamus ad Justinum, qui scribit p. 88, 89. ὅσοι ἂν πεισθῶσι καὶ πιστεύσωσι ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι—ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἐνθα ὕδωρ ἐστὶ, καὶ τρόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀνεγεννήθημεν, ἀναγεννώμεθα. Sic igitur in lucem editi φωτίζονται, divina luce perfunduntur, et ad veram Dei et cultus ejus perveniunt notitiam. Quocirca et baptismum appellat τὸ λουτρὸν τῆς μετανοίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ p. 163, 17. Mens adeo Justinus illo loco haec est, lavaerum hoc vocatur φωτισμός, illuminatio, cum eo illuminentur mentes illorum, qui haec, (quae in contextu legimus,) didicerunt. Plura in hanc sententiam Gregorius Naz. vol. 1. p. 638 B, C. τὸ φῶτισμα λαμπρότης ἐπὶ (f. ἐστὶ) ψυχῶν (conf. p. 639 A.) porro, est φῶτος μετουσία, σκότους κατάλυσις: iterum est παντὸς ἄλλου τῶν παρ' ἡμῖν φωτισμῶν ἀγιώτερον. Clemens p. 113, 1, 24, 31. ἐφωτίσθημεν γάρ· τὸ δὲ ἐστὶν ἐπιγνῶναι τὸν θεόν. dein: βαπτίζόμενοι φωτίζόμεθα· φωτιζόμενοι νοιοποιούμεθα· νοιοποιούμενοι τελειούμεθα· τελειούμενοι ἀθανατιζόμεθα (baptismus typus etiam futurae resurrectionis.) tandem vocatur inter alia φῶτισμα, δι' οὗ τὸ ἅγιον ἐκείνο φῶς τὸ σωτήριον ἐποπτεύεται, τοῦτέστιν δι' οὗ τὸ θεῖον δέξωποῦμεν, tum p. 114, 25. οὕτως καὶ οἱ βαπτίζόμενοι, τὰς ἐπισκοποῦσας ἀμαρτίας τῷ θεῷ πνεύματι ἀχλύς δίκην ἀποτραψάμενοι, ἐλεῦθερον καὶ ἀνεμπόδιστον καὶ φωτεινὸν ὄμμα τοῦ πνεύματος ἴσχομεν· ᾧ δὲ μόνῳ τὸ θεῖον

ἐποπτεύομεν, οὐρανόθεν ἐπεισρέοντος ἡμῖν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Inter nomina, quibus antiquitus baptismus insigniebatur, etiam erat σφραγίς, atque ita et hoc loco Clemens scribens, ὡς τὸ τέλος αὐτῶ φυλακτήριον ἐπιστήσας τὴν σφραγίδα τοῦ κυρίου. Mirari subit fuisse nonnullos inter Pontificios qui hinc argumentum peterent pro sacramento confirmationis. vid. Lampe in Prolegom. ad Evang. Joannis p. 78. Egregie perversam istam opinionem refutavit Valesius ad Eusebium. Conferri etiam mere-
tur Cotelier. ad Constitut. Apost. 2, 39. et Suicer. Thes. Eccl. v. σφραγίς. Certissime nimirum constat confirmationem postea demum esse intro-
ductam. Primus, ni fallor, ita de baptismo locutus Hermas, cujus loca jam notavi ad § 39. ubi Clemens eum secutus baptismum dixit τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν. huc quoque respexit quum scriberet mysteria sacra exponens p. 93, 32. ἅγιος γίνομαι μουόμενος· ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ κύριος, καὶ τὸν μύστην σφραγίζεται φωταγωγῶν· καὶ παρατίθεται τῷ πατρὶ τὸν πεπιστευκότα, αἰῶσι τηρούμενον. Postrema conferantur cum antegressis illis, τοῦτον ἔφη, σοι παρατίθεται, alium locum ex Theodoti Excerptis excitavit Valesius, qui et huc advocat Gregorii Naz. Or. 40. in qua p. 639 A. postquam multas baptismi appellationes recensuisset, nimirum δῶρον, χάρισμα, βάπτισμα, χρίσμα, φῶτισμα, ἀφθαρσίας ἔνδυμα, λουτρὸν παλιγγενεσίας, σφραγίδα etiam addit, caussam simul subjungens cur baptismus σφραγίδα dicerent, nimirum, ὡς συντήρησιν καὶ τῆς δεσποτείας σημείωσιν, quod conservatio sit et nota domini. Existimabant nempe etiam veteres cum baptismo aretissime jungi spiritum obsignationis : quam ob caussam Clemens hic quoque baptismum describit tanquam τέλος φυλακτήριον. Quam in rem insignis hic est Gregorii locus p. 646 B. ubi baptismum appellat τὸ κάλλιστον καὶ στερρότατον τῶν βοηθημάτων, quo nosmet ipsos praemuniamus, et nobis in futurum caveamus. Add. p. 648 C, D. ubi vides quam admirabilem vim habeat, ut putabant, baptismus in virginitate servanda, et in matrimonio etiam caste colendo. Basilii M. vol. 2. p. 217 D. inter alia baptismus vocat σφραγίδα ἀνεπιχείρητον, et vol. 3. p. 22 A. ἀσφαλὲς φυλακτήριον. Pertinet huc etiam locus Clementis p. 434, 23. ubi inter alia scribit, si nempe libera arbitrii facultate non gaudeamus, οὐδὲ βάπτισμα ἔτι εὐλογον· οὐδὲ μακαρία σφραγίς· οὐδὲ ὁ υἱός, οὐδὲ ὁ πατήρ. Cum μακαρία σφραγίς a baptismo distinguitur, et hanc sequatur filius et pater, ego quidem per eam intellexerim Spiritum Sanctum coeleste illud sigillum, quo fidentes Christiani ab aliis discernuntur, et quo simul communiuntur. vid. Eph. 1, 13. et 4, 30. Plura legas licet in notis Grabii ad Acta Theclae in Spicil. SS. Patr. vol. 1. p. 331, 332. apud Ittigium l. c. § 10. et apud Venem. Hist. Eccl. vol. 3. p. 485, 486. imprimis in Epist. ad Wesseling. p. 27, 28.

419, 8. προσφθείρονται] Verbo προσφθείρεσθαι opportune hic usus Clemens, quod, ut ad Eusebium monet Vales. idem est ac προσέρχεσθαι, nisi quod in malam partem sumitur, sic ut sit cum suo vel alterius malo accedere. Vim hanc et usum verbi simplicis φθείρεσθαι et compositorum, ἀναφθείρεσθαι, εἰσφθείρεσθαι, παρεμφθείρεσθαι, ἐκφθείρεσθαι, et hujus nostri προσφθείρεσθαι illustrarunt Bergl. ad Aleiph. p. 57, 68, 142. ad Aristoph. Aves 917., Abresch. Lect. Aristaen. p. 220. et Dorvill. ad Charit. p. 305. nonnulla etiam notata in Indice ad Acl. V. II., atque inter ea etiam hic locus. Rarius est quod legitur apud Josephum B. I. 1, 26. § 1. πόθω χρημάτων εἰς τὴν βασιλείαν προσφθαρείς.

419, 10. *ὑπάγονται*] *ἐπάγονται* Eusebius. Verba sunt non ejusdem quidem plane, adfinis tamen significationis, et non raro quoque inter se permiscuntur. vid. Clemens p. 288, 3, 9. *ὑπάγεσθαι* est dolo aliquem capere, deceptumque suae potestatis facere: quod egregie hic quadrat. vid. omnino Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 58. et Dorvill. ad Charit. p. 46. Clementi hoc verbum familiare. p. 30, 32. de Venere *εἰς συνουσίαν ὑπάγεσθαι*, ad *coitum pellicere*, 472, 11. de mulieribus Madianitarum, τῷ κάλλει τῷ σφῶν πολεμοῦντας τοὺς Ἑβραίους ἐκ σωφροσύνης δι' ἀκρασίαν εἰς ἀθεότητα ὑπηγάγοντο. de Satana scribit p. 555, 5. eum velle homines juste viventes *ὑπάγεσθαι* τῷ ἑαυτοῦ τάγματι. Gentes, quae salutem diligenter et sollicitè quaerunt, dicit *θαυμάζεσθαι* καὶ εἰς πίστιν ὑπάγεσθαι. Pluribus locis etiam usus est Philo Jud., velut vol. 2. p. 259, 13. p. 512, 47. p. 721, 2. quibus locis cur pro verbo *ὑπάγεσθαι* ad calcem Mangeius corrigeret *ἀπάγεσθαι*, nihil profecto erat caussae.

419, 12. *ὁ δὲ κατ' ὀλίγον προσειθίζετο, καὶ διὰ μέγεθος φύσεως, ἐκστάς,— ὀρθῆς ὁδοῦ, καὶ—μειζῶνος κατὰ τῶν βαράθρων ἐφέρετο*] Optima nimirum ingenia, cum ad malum inclinant, fieri solent pessima. vid. ad h. l. Fabric. in Cod. Apoer. N. T. p. 538. Discedere, deflectere de via dicitur *ἐκστῆναι* τῆς ὁδοῦ: sic Herodotus 3, 76. *ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφισι λόγους*. frequens autem hoc sensu *ἐκτρέπεσθαι*. non aliis tantum, sed et Herodoto, ut notavit Valek. ad 4, 12.

419, 18. *ἴσα τοῖς ἄλλοις παθεῖν ἤξιον*] Sic et Eusebius patrociniatur huic lectioni adversus Valesium, qui pro *ἤξιον* legebat *ἀπηξιόν*, *dedignabatur*. Non plane vulgata *ἤξιον* improbat, modo in τοῖς ἄλλοις non sodales adolescentis illius intelligas, sed alios latrones et sicarios. At magis ipsi placet *ἀπηξιόν*, quomodo scripsisse Clementem, mihi etiam persuadent illa, *ἀπογνοὺς τελείως τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν—μέγα τι πράξας, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἀπόλωλεν, cum τοῖς ἄλλοις*, ut equidem puto, ad socios ejus referatur; tum et sequentia αὐτοῦ δὲ τούτους ἀναλαβὼν καὶ ληστήρων συγκροτήσας, (de qua locutione conf. Dorvill. ad Charit. p. 85, 86.) *ἔτοιμος λήσταρχος ἦν, βιαιότατος*—. Ceterum obiter hic notetur rarior vox *λήσταρχος*, quod Hesychio notatum et expositum *ἀρχιληστής*. Adde Diodorum Siculum, qui de Viriatho Lusitano latrone etiam adhibuit vol. 2. p. 591.

P. 420, l. 4. *παρακατεθέμεθα*] Verbum, ut jam ab aliis observatum, restituendum Jo. Chrysostomo vol. 2. p. 28 C. *ζητοῦντας τίνι παρακατάθουτο* pro vulgato *κατάθουτο*, quamvis *κατατίθεσθαι* ita etiam frequenter, sed alia structura, ut notavit Valeken. ad Herodot. 6, 73. Potuisset nimirum et scribere *παραθέμεθα*, ut supra τούτων, *ἔφη, παρισίθεμαι*. non raro etiam *παραθήκη* et *παρακαταθήκη* in codicibus permutantur. sic Tim. 1, 6, 20. et 2, 1, 12. apud Joseph. de Maccabaeis vol. 2. p. 502. *εἰ οἱ τὰς παραθήκας πιστεύσαντες τῷ ἱερῷ θησαυρῷ στερηθήσονται*. nonnulli codd. ibi et *παρακαταθήκας*, quod malim propter illud *στερηθήσονται*. *παρακαταθήκην ἀποστερεῖν* legitima hic locutio. vid. Porphyr. de Abstin. 4. p. 330. conf. et schol. ad Aristoph. Plut. 373. Quod ibi *διδόναι*, ἀ ἔλαβες hic est *ἀποδιδόναι*, quomodo et apud Stobaeum p. 310, 7, 11. Atticiorum est *παρακαταθήκη*, ceterorum *παραθήκη*, ut docent Atticisimi magistri, ad quos videantur interpretes. Herodotus utrumque usurpat. vid. praeter Valeken. l. c. etiam Wessel. ad 6, 86. p. 477. Dorvill. ad Charit. p. 505.

420, 11. *θεῶ τέθνηκεν — πηξάμενος τὴν κεφαλὴν*] Locus insignis et

diligenter notandus. Pythagoreis νεκρός dicebatur qui a disciplina Pythagorae, atque adeo a virtutis studio, secessionem faciebat. Est egregia Pythagorei Lysidis epistola ad Hipparchum scripta, Siculis lautitiis corruptum, quam in Opusc. Mytholog. a Th. Gale editis p. 739. ita claudit, *εἰ μὲν οὖν μεταβάλοιο, χαρήσομαι· εἰ δὲ μὴ, τέθνακός μοι.* Legitur haec epistola pluribus locis, atque etiam apud Jamblichum in libro de vita Pythagorae p. 62. sed diverso ordine et minus accurate scripta, ut *τέθνακας* pro *τέθνακός μοι.* hic pag. praec. etiam notat, si quis segnior et hebetior reperiebatur, tali homini cippum et monumentum sepulchrale in schola esse erectum, atque ita auditorio expulsum fuisse: hoc contigisse ait Perialo Thurio et Cyloni Sybaritarum principi, quibus addi poterat Hipparchus, quemadmodum ita de ipso Clemens p. 680, 13. ubi, postquam nonnulla ex epistola Lysidis deposuisset, ita pergit: *φασὶ γοῦν Ἰππαρχὸν τὸν Πυθαγόριον, αἰτίαν ἔχοντα γράψασθαι τὰ τοῦ Πυθαγόρου σαφῶς, ἐξελαθῆναι τῆς διατριβῆς, καὶ στήλην ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι οἷα νεκρῶ,* subjungens: *διὸ καὶ ἐν τῇ βαρβάρῳ νεκροὺς καλοῦσι τοὺς ἐκπεσόντας τῶν δογμάτων καὶ καθυποτάξαντας τὸν νοῦν τοῖς πάθεσι τοῖς ψυχικοῖς.* notatur ibi ad illud Lysidis quoque alluisse Gregorium Naz. in quadam epistola (est epistola 43.) et laudatur etiam locus contra Celsum 2. p. 67. ed. Cantabr., ad quem et vid. annotat. Spenceri p. 34. Grotius docet ad Cor. 1. 5, 2. veterem ecclesiam, cum aliquem esset suo consortio exclusura, lugentium sumsisse habitum, atque inde egregie illud Apostoli, *καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε,* illuminat: diserta certe hic sunt verba, quae laudat, Origenis contra Celsum 3. p. 142. in fine, ubi, postquam dixisset venerandam Pythagoreorum scholam posuisse *κενοτάφια τῶν ἀποστάντων τῆς σφῶν φιλοσοφίας,* quod nempe existimarent νεκροὺς αὐτοὺς γεγονέναι, porro dicit, *οὔτοι δὲ Christiani ὡς ἀπολωλότας καὶ τεθηκότας τῷ θεῷ τοὺς ὑπ' ἀσελείας ἢ τινος ἀτόπου νεκικημένους ὡς νεκροὺς πενθοῦσι.* videtur Origenes omnino locum nostrum respexisse: ut hic *θεῷ τέθηκε,* sic ibi *τεθηκῶς τῷ θεῷ:* ibi *ἀπολωλὼς,* quod hic *ἐξώλης* (Aristoph. in Pace junctim v. 1072. *ἐξώλης ἀπόλοιο:* conf. et Suidas v. *ἐξωλέστερον* et *ἐξώλης,* ubi et *ἀπολλύμενος* exponitur. denique, quod ibi dicit, Christianos perditos istos homines *ὡς νεκροὺς πενθεῖν,* id illustre hic Joannis exemplum praeclare docet: laceret vestem suam, quod in omni graviore commotione, inprimis in magno luctu et animi dolore fieri solebat; (qua de re abunde notatum ad Dionem Cass. vol. 1. p. 261, 262. Eodem modo ibi de Licinio quodam. Regulo p. 743, 73. *τὴν ἐσθῆτα ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ κατερρήξατο.* Nonnulla hic opportuna dedit Hemsterh. in Obs. Misc. 5, 3. p. 64, 65. ubi etiam videmus ad accuratam veterum normam Clementem scripsisse *καταρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα.*) Ceterum si plura desideras ad illud *θεῷ τέθηκε,* vide interpretes ad Luc. 15, 32. et Tim. 1, 5, 6. inprimis Priscaum, qui illius usus magnam exemplorum vim conduxit; at hoc potissimum observes velim, ut hic, ita etiam Hermam, quem adeo in deliciis habebat Clemens, in Pastore locutum esse, velut Simil. 3, 8, 6. “Hi igitur omnes mortui sunt Deo.” Simil. 9, 28. et alibi.

P. 421, l. 13. *ἂν δέη τὸν σὸν θάνατον ἐκὼν ὑπομενῶ, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμὴν]* Convenit egregie hic locus cum nobili illo, quem habuimus § 23. ubi Servator, *ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν θάνατον διηγωνισάμην, καὶ τὸν σὸν ἐξέτισα θάνατον, ὃν ἄσφειδες—.* Vide quae ibi adscripta. Ceterum ad sublimiorem illam dilectionem, quam in

Joanne, hic Domini vestigiis insistente, admiramur, praestandam etiam ipse Christianos universe omnes, Deo vocante, adhortatur Ep. 1, 3, 16. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε. καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθεῖναι. Prisci temporis hujusmodi exempla memorat Clemens Rom. in Epist. § 55. Barnabas scribit Epist. § 6. ἐγὼ περίφημα τῆς ἀγάπης ὑμῶν: huc et spectat illud § 19. ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὑπὲρ τὴν ψυχὴν σου. vid. ad utrumque locum notata. Atque ita imprimis non uno loco Ignatius, de quo vid. Pearsonus in Vindic. Ignat. p. 435. ubi hunc nostrum locum etiam laudavit et egregie illustravit: conf. et annotatio ejus in Epist. Ignatii ad Ephes. § 8. Interim magnum intercedit discrimen inter Christi mortem pro nobis et nostram pro fratribus: Christi mors pro nobis est piacularis ad nos redimendos: nostra est nostrae in Deum reverentiae et purissimi affectus in gloriam ejus indicium.

421, 19. ἀπολογούμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο καὶ τοῖς δάκρυσιν βαπτίζόμενος ἐκ δευτέρου] Quod hic paulo ante ἔκλαε πικρῶς, respondet, quod hic valde opportunum, ad illud Petri, ἔκλαυσε πικρῶς Matth. 26, 75. et Luc. 22, 62. Marcus 14, 72. ἔκλαυε. In ἀπολογούμενος ταῖς οἰμωγαῖς respexit, ut videtur, ad Cor. 2, 7, 11. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσῃν κατεργάσατο ὑμῖν σπουδῆν; ἀλλὰ ἀπολογία—ἐν παντὶ (plane, omnino) συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοῦς εἶναι ἐν τῷ πράγματι: quemadmodum autem ibi ἀπολογία est *excusatio*, *purgatio*, ita hic ἀπολογούμενος est *crimen a se depellens*, *excusans se*: recte autem addit, ὡς ἐδύνατο.

421, 20. τοῖς δάκρυσιν βαπτίζόμενος ἐκ δευτέρου] Vide de hoc lacrimarum baptizate quae notat Valesius ad Euseb. et Suicerus in Thes. Eccl. s. v. Βάπτισμα et Βαπτίζω p. 627.

P. 422, l. 2. αὐτὴν τὴν δεξιὰν ὡς ὑπὸ τῆς μετανοίας. κεκαθαυμένην καταφιλῶν] Olim plures corporis partes, atque inter has etiam manum exosculatos fuisse amantes, de quo Schrader. ad Musacum p. 219. et Herald. in Martial. 11—21. notarunt. Juvenis, ut paulo ante legimus, seriam poenitentiam agens, solam dextram abscondebat, quod modestiae et pudoris erat signum; dextram quippe saepius humano fuso sanguine inquinaverat: at illam Joannes, juvenem in ecclesiam reducturus, tanquam poenitentis lacrimis jam purgatam atque expiatam, quo animum demissum oppressumque blande erigeret, exosculabatur.

422, 4. δαψιλίει εὐχαῖς] Rationem et usum vocis δαψιλῆς, δαψιλία, δαψιλεῖν et imprimis verbi ἐπιδαψιλεύσθαι explanavit Hemsterh. ad Luciani dial. mort. p. 452, δάκρυον δαψιλῆς esse κάλλιστον εὐχῆς καρύκευμα dixit Basil. Seleuc. 2. mirac. S. Theol. p. 311.

422, 6. ποικιλίας δὲ σειρήσι λόγων κατεπάδων αὐτοῦ τὴν γνώμην] Potterus pro σειρήσι habet ῥήσεσι, praeunte Valesio ad Eusebium, qui longe elegantiolem lectionem codicis Regii, quam etiam Nicephorus habet 2, 42. σειρήσι λόγων vulgatae ῥήσεσι postposuit, censens, σειρῆνες nimis molle hoc loco esse vocabulum. At bene Combefisius σειρήσι praelulit, apte, ut notat, positum pro sequentis participii sensu et metaphora κατεπάδων. Certe in suaviloquentia, in qua parem non habebat Joannes, adumbranda, nihil apud quosvis scriptores usitatius quam Sirenium mentio, ut monuit Bergl. ad Alciph. Epist. p. 179. opportune ibi laudans illud Aristaeneti Ep. 1. ἡνίκα δὲ φθέγγεται, βαβαί, ὅσαι τῆς ὀμιλίας αὐτῆς σειρῆνες. ad quem locum vid. Abresch. in Lect. Aristaen. p. 5.

Lucian. in Nigrino p. 41. *τοσαύτην τινά μου λόγων ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρήνας ἐκείνας, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς ἀηδόνας, καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀποδείξει.* Conf. Ovid. *Metam. C. 5, 561.* Si plura desideres, vid. Menag. ad Diog. Laert. vol. 2. p. 254. Wolf. ad Libanii Epist. p. 338. et ibi cit. Spanhemium. Toup. Emend. in Suidam P. 3. p. 123. Praeterire hic tamen non licet unum et alterum locum ex scriptoribus Christianis: primus est in Euthymii vita, edita a Coteler. in *Eccl. Gr. Monum. vol. 2. p. 212 C.* ubi de Marino quodam et Luca fratribus, *ὑπὸ τῶν λόγων αὐτῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ ὑπὸ τιῶν ἀψευδῶν σειρήνων (recurrat hoc p. 228 B.) ἀλόντες, ὡς πατράσι αὐτοῖς καὶ ψυχῶν ἐπιμεληταῖς ἑαυτοὺς ἐγχειρίζουσιν.* Alter est in Clementina Epitome de Gestis S. Petri § 151. ubi Theodora quaedam dicitur, *τῇ σειρῆν τῆς τοῦ Κλήμεντος γλώττης καταβελχθεῖσα.* Accedit Heliodorus, qui p. 45, 8. *ὑπὸ δὲ τῶν λόγων, ὥσπερ τινὸς σειρήνος, κεκλημένος καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι κατηνωκασμένος: atque ita et alibi.* Egregie autem hic dixit π. σ. λ. *κατεπάδων αὐτοῦ τὴν γνώμην, sermonum illecebris per aures demissis animum ejus demulcens, mitigans, curansque, boni instar medici: de quo v. Spanh. de praest. et usu Numism. vol. 1. p. 214, 215. Philo Jud. p. 523 A. ταύτην τὴν ἐπίνοσον γενεάν, ἣ ἡλικίαν ὑπὸ τινὸς τρίτης, οἷα ὑπὸ ἱατρικῆς φιλοσοφίας, νοσηλευθῆναι χρῆ, κατεπαρθέσαν λόγοις ἴγυειοῖς καὶ σωτηρίοις. iterum p. 609 A. τοιοῦτος κατεπάδων ὥσπερ ἀγαθὸς ἱατρὸς, ᾤετο τὰς νόσους καίπερ βαρυτάτας οὔσας ἐπικουφεῖν.* Non raro verbo *κατεπάδειν* usus Clemens, qui et *τὴν ἐπαδὴν τοῦ λόγου* dixit p. 274, 30. γοητείαν narrationi Xenophontea tribuit Dio Chrys. p. 257 D. Junxit Plato in Menone p. 16 C. *γοητεύεις με καὶ φαρμάττει, καὶ ἀτεχνῶς κατεπάδεις.*

422, 10. *βλεπομένης*] Hic certe verum est: Clementi enim expresse hic obversabatur, non beata, quam Christi sectatores novissimo die exspectamus, corporum resurrectio, sed salutaris hic ex morte spiritali resuscitatio. Latro Deo mortuus erat, jam revixerat, et ita revixerat, ut nova et coelestis, quam jam agebat, vita in clarissima luce et ante omnium oculos versaretur. conf. illud de filio prodigo Luc. 15, 32. *νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε.* Cum tamen conspicua hujusmodi resurrectio, ut monet Combefis., argumento sit illustris post secula resurrectionis, haecenus Clementem hanc etiam ob oculos habuisse non negaverim. Lacuna fortasse sic explenda, *καὶ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος οἱ μὲν ἄγγελοι τοὺς ἀληθῶς μετανοοῦντας δέξονται, φαιδρῶς—.*

422, 12. *προαπαντᾶ δεξιούμενος, φῶς ὀρέγων ἄσκιον ἄπανστον*] Pro *προαπαντᾶ* olim, cum praecedat *πρὸ δὲ πάντων*, legebam *προσαπαντᾶ*, quo rariore verbo usus Clemens p. 778, 27; sed mutatione non opus. Ut hic *φῶς ἄσκιον, lux divina, omnis umbræ εἰρηρς*, sic et in Andreae Cretensis iambis ex vera emendatione Cotelerii Monum. Eccl. Gr. vol. 2. p. 656 B. *φωτὸς καταστράπτους αὐτοὺς ἄσκίου, pro ἄσμιου.* Ceterum conf. hic locus Theodori Studitae Epistol. 1, 3. in fine: *ἄγγελοι ἕμνοσὶ σε, ἄνθρωποι μακαρίζουσι· Χριστὸς ἀπέδεξάτο· τὰς πύλας σοι ἀνέωγε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.*

422, 15. *ἐγγυητῇ*] Cum Apostolus Dominum nostrum Hebr. 7, 22. *κρείττονος διαθήκης ἔγγυον* dixerit, vocabulo *ἐγγυητής*, quod idem est, et contra decretum Moeridis Att., a Demosthene, Lysia, aliisque Atticis scriptoribus etiam non raro usurpatur, Clemens hic de Deo utitur. Insignis et opportunus hic est locus Strom. 6. p. 778, 20. ubi de

Gnostico : *πεπίστευκεν γὰρ διὰ τε τῆς προφητείας, διὰ τε τῆς παρουσίας, τῷ μὴ ψευδομένῳ θεῷ, et paulo post, ἀλήθεια ὁ ἐπαγγελιδόμενος.* Observatu quoque dignum, quod non tantum *προφητείας*, sed et *εὐαγγέλια* et *λόγους ἀποστολικούς* sigillatim memoret. universe intelligit Vetus et Novum Testamentum : sic loqui solet vetustissimi Christiani. Ignatius in Ep. ad Philadelph. § 4. *προσφύγωμεν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας· καὶ τοὺς προφήτας δὲ ἀγαπῶμεν.* Ceterum quid de collectione Evangeliorum et Epistolarum hoc quidem seculo sentiendum sit docuit Venema H. E. vol. 3. p. 382. et p. 391.

422, 18. *ὁ γὰρ ἐνταῦθα τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας προσιέμενος]* Scribit hic Fellus “*Respicere videtur poenitentiae Angelum, de quo frequens occurrit mentio in Hermetis pastore.*” Certe hic respexit Clemens. Quem hic τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας, hunc Strom. 1. p. 369, 8. τὸν ποιμένα τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας dicit. De hoc autem poenitentiae angelo adi Herm. Past. Simil. 3, 9. 1, 14. 23, 24. 31, 33. et imprimis l. 2. in prooemio, ubi Hermas in fine scribit “*Haec omnia praecipit mihi scribere Pastor ille, nuncius poenitentiae,*” hoc est ὁ ποιμὴν ὁ ἄγγελος τῆς μετανοίας, ut Clemens l. l. Plura ibi adscripsit Cotelerius. Veteres nimirum in ea fuerunt sententia, bonos et malos affectus pendere ab aliquo spiritu, qui eos producat et foveat : atque hoc secuti passim priscae ecclesiae doctores, ita ut singulis vitiis certos daemones, et singulis virtutibus angelos bonos praefecerint : de quo vid. Potter. ad Paedag. 2. p. 174, 13. atque ita diserte de se poenitentiae angelus Herm. Mand. 2, 4, 2. “*Ego praepositus poenitentiae, et omnibus poenitentiam agentibus sensum do.*” Ceterum permagni, ut jam in superioribus monui, illum Hermas librum fecit Clemens, atque ita etiam alii Patres. vid. Pears. Vind. Ignat. p. 290–292. vol. 2. PP. Apost. et conf. Ven. H. E. vol. 3. p. 302. Porro dicit ἐνταῦθα, quod hic oppositum τῷ ἠνίκα ἂν καταλίπη τὸ σῶμα. ἐνταῦθα igitur est *in hac vita, ἠνίκα ἂν καταλίπη τὸ σῶμα, post hanc vitam.*

P. 423, l. 7. *προπεσεῖν]* *προπίπτειν* primum notat *procidere, praecipitem ferri* ; hinc autem translatum est ad significandam temeritatem in agendi impetu, atque assensu etiam, ut docuit Wessel. ad Diod. Sic. 15, 65. atque ita simpliciter, ut hoc loco, Arrian. in Epictet. 4, 1. ubi junctum *ἐξπατάμενος* et *προπίπτων*. Vid. et ib. c. 13. p. 676, 13. ubi *θέλει με προπεσεῖν*. Restituendum hoc verbum Diodoro Sic. duobus locis, ubi paulum diverso usu : primus est vol. 1. p. 608, 11. *τὸ μὲν πλῆθος προσέπεσεν εἰς ἄκαιρον γέλωτα* : imo, nisi fallor, *πρόπεσεν*. alter est vol. 2. p. 188, 46. *διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀνεπίστου Χαρᾶς, εἰς ἀκατάσχετα προσπεσεῖν δάκρυα*. Scripsit auctor et hic, ut puto, *προπεσεῖν*. Intelligit autem Clemens hic praecipitem et inconsideratum in delicta lapsum, de quo § 39. in principio. Rem si spectes, gravem hic tradit Clemens et perutilem doctrinam. Platonis est, *αἰτία ελομένου, θεὸς δ' ἀνάτιος*. Hoc a Mose propheta philosophum accepisse ad suam mentem scribit Justinus Martyr. Apol. 1. p. 67, 1. Hoc pluribus locis usus Clemens, ubi eandem doctrinam inculcat. Sic p. 139, 13. ubi plura notata : adde p. 318, 6.

423, 9. *αἰτοῦντι παρέξειν* a linguae genio alienum, qui requirit *αἰτοῦντι λαβεῖν*, et *δώσει* temere inculcatum. *παρέξει* est *δώσει*. Clemens p. 790, 31. *διὰ τῶν δεήσεων παρέχει ὁ Θεὸς τὰ αἰτήματα*. Porro in *μετὰ ἀναιδείας καὶ βίας α.* respexisse videtur ad loca Matth. 11, 12. et Luc. 11, 8. Denique ἡ ἀληθινή

κάθαρσις est peccatorum venia et mentis lustratio ac puritas. ita, ut scribit Gregor. Naz. vol. 1. p. 641. *κάθαρσις* fit per baptismum, haec prima : *δευτέρα κάθαρσις* est peccatorum, post baptismum admissorum, quae fit per poenitentiam, per multos gemitus et lacrimas ; verum allaborandum esse omni ope ut ne hac indigeamus, graviter inculcat : sic et alii.

423, 11. τοῦ παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ] *παῖς* hic de filio Dei. Cum vox puer apud Latinos rarius pro filio reperiatur, apud Graecos tamen *παῖς* longe frequentius ita adhibitum, ut monuit Heins. in Proleg. in Arist. S. p. 672, 673. et 9. Raphelius in Annot. in Act. Ap. 3, 13. de Christo tamen intuitu sublimioris divinaeque naturae ita minus recte dici, cum Heinsis. existimaverim. Id autem hic observatum velim, clausulam hanc non esse Clementis, sed a librario adjectam, ut recte in praefat. monuit Fellus. Primis nempe seculis in hujusmodi Doxologia unius Patris mentio fieri solebat : secus hoc fuit deinde, imprimis post Concilium Nicaenum. quo de vid. nota Gudii ad Hippolytum de Antichristo p. 9. ed. Fabricii.

EXCURSUS I.

De vera Christi divinitate.

PRIMIS tribus seculis fides Christiana sua se simplicitate inprimis commendavit. Inter principes doctrinae Christianae articulos est, Dominum nostrum Jesum Christum verum non modo esse hominem, sed et verum una cum patre Deum, *ἐν ἄμφω, τὸν θεόν*, ut scribit Clemens Paedag. 1, 8. p. 135, 29. et 3. p. 311, 4. Atque prisca ita hic ecclesia loquebatur, et doctores ejus scribebant, ut liquido constet Christi discipulis et sectatoribus hac de re nullum fuisse dubium. Hoc extra controversiae aleam positum a viris eruditis, quod et ego ante annos aliquot, ex Patribus ita dictis Apostolicis, potissimum ex Ignatio, probatum ivi. Data jam opportunitate ex hoc Clementis Alexandrini libello id ipsum docere libet. Notari primo meretur insignis locus, quem habemus § 6., ubi expositurus admirabile illud responsum, quod Dominus dabat homini haud vulgari, qui flexis eum genibus interrogat, qua demum via et ratione vitam consequeretur aeternam, in antecessum monet, salutiferum Jesum, tanquam Deum, praevidisse, et quae interrogandus esset, et si ipse interrogaret, quodnam responsum acciperet: *προείδε, ὡς θεός, καὶ ἂ μέλλει διερωτηθῆσθαι, καὶ ἂ μέλλει τις αὐτῷ ἀποκρίνεσθαι*. Fuerunt aliquando nonnulli vates hac parte praescii, sed instinctu divino: hic secus erat: atque hinc Clemens dicit: *προείδε ὡς θεός*—: quo et spectat quod de Domino addit: *προφήτης προφητῶν, καὶ κύριος παντὸς προφητικοῦ πνεύματος*. Divinam igitur praescientiam diserte Christo hic tribuit. Porro divinam ipsius praestantiam et vim salutarem egregie etiam designat § 8. Mosen dicens *δοῦλον πιστὸν*, Dominum *τὸν γνήσιον υἱόν*, eumque sub finem describens tanquam qui solus vitam dare possit aeternam, *τὸν τῆν ζωὴν δοῦναι μόνον δυνάμενον*. Haec in annotationibus ipsis jam obiter tetigi. Addo locum ex § 25. ubi egregium hoc monitum legimus: *ελοῦ τὸν σωτήρα πρὸ πάντων, τὸν τῆς σῆς συνήγορον καὶ παράκλητον ζωῆς, τὸν τῆς ἀπίρου πύττανιν ζωῆς*. conf. et § 29. Sed pergo. Apostolus non semel loca Veteris Testamenti, in quibus Deus loquitur, vel de Deo sermo est, ad Christum refert: conf. Hebr. 1, 10. cum Ps. 102, 26. et Rom. 14, 11. cum Jes. 45, 23. argumento Filium aequae ac Patrem Apostolo verum esse Deum. Pari ratione Clemens. Benignissimus Deus ex Hebraea loquendi ratione a Paulo dicitur *ὁ θεός τῆς εἰρήνης* Thess. 1, 5, 23. Philipp. 4, 9. Rom. 15, 33. et 16, 20. Jam Clemens Christum designaturus scribit § 22. *οὐ γὰρ εἰσηγείται μίσος καὶ διάλυσιν ἀπὸ τῶν φιλάτων ὁ τῆς εἰρήνης θεός, ὃ γε καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾷ παρανόων*. Sic et alii, ut vides in Annot. Wetstenii. Atque hoc me in memoriam

revoeat insignis loci § 34., ubi habemus, quo nihil simplicius dici potest, *θεὸν πατέρα καὶ θεὸν παῖδα*, nempe *πατὴρς*, ut in fine § preced. cum autem ibi scribit *αἵματι θεοῦ παιδὸς*, in mente habuisse videtur locum laudatum Act. 20, 28. de quo jam aliquid monui. Habet recepta locutio *τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ*, quo se tueatur, ut docuit Royaards in diatribae de divinitate Jesu Christi vera P. 2. p. 130. *κυρίον* tamen Lucam etiam scripsisse cum Venema in Exerc. de vera Christi divinitate p. 1. vero simile mihi videtur; atque adeo legendum *τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ*. Accedat Clementem docere Christum esse amandum *ἴσα τῷ θεῷ*. Sed desino in § 37., ubi locum Joannis 1, 18. respiciens scribit: *καὶ τότε ἐποπτέυσεις τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ὃν ὁ μονογενὴς υἱὸς θεὸς μόνος ἐξηγήσατο*. Rarius hic junctum *υἱὸς θεός*. Θεὸς etiam, sed sine *υἱὸς* Strom. 5. p. 695. *καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος* *θεὸν οὐδεὶς ἐώρακεν πάποτε* *ὁ μονογενὴς θεός, ὃ ὦν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο*. exemplorum nubem hic conduxit Wetsten. Inter eos autem quos laudat etiam est Basilius M. in libro de Spiritu Sancto, sed minus accurate notatus. Principem locum Cap. 6. omisit. vid. vol. 3. p. 12. cum nota: ibi post verba v. 14. addit: *καὶ τὸ ὁμογενὴς θεός ὃ ὦν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός*. probat hic divinitatem Christi. Huc respiciens quoque scribit c. 8. p. 14 C. inter nomina, quibus scriptura Dominum designat, etiam esse *μονογενῆ θεόν*. at c. 11. p. 23 A. in editis est *ὁ μονογενὴς υἱός*: in notis autem emendatur *θεός*. memoriter forte ita scripsit, quemadmodum quae sequuntur, *ὃ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρός, οὗτος ἡμῖν ἐξηγήσατο*. Sic saepe non uno modo citant veteres. conf. hic quoque Clemens p. 422, 2. Hoc utcumque sit, id constat, ex laudatis duobus Clementis locis, Dominum hic ei obversatum fuisse tanquam Deum, quomodo et universe de veteribus ex frequenti citatione *ὁ μονογενὴς θεός* existimandum videtur: sed de eo jam non agimus. Ceterum diversus a se hic non abit Clemens, ubi § 12. Dominum dicit *τὴν καινὴν κτίσιν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ*, ut ad eum locum docui.

EXCURSUS II. ad § 8.

De usu vocis σημείον ad significandam crucem Domini apud veteres.

De usu vocis *σημείον* ad significandam crucem Domini hic nonnulla notamus. Clemens ita saepius. Insignis inprimis locus est Strom. 7. p. 880, 15., ubi pro verbis Lucae in Evangelio 14, 27. *καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ* habet, *ἐὰν μὴ τὸ σημείον βαστάσῃτε*: et paulo post *τὸ σημείον βαστάσαι* exponit *τὸν θάνατον περιφέρειν*. Plura auctoris loca in notis ibi adscripta leguntur. Atque ita jam ante Barnabas. vid. editorem Danielis secundum 70. Romae editi, in subjunctā Apologia p. 572, 573. ubi et alia ex Justino Martyre habet, Clementis etiam non immemor. Ignatius etiam Epist. ad Smyrn. § 1. *ἵνα ἄρη σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας*—. *σύσσημον* hic idem ac *σημείον*, et crucem Domini designat, quae nimirum omnes usus *τοῦ σημείον* habet, qui viro sanctissimo hic obversabantur. conf. Pearson. Chrysost. vol. 3. p. 19 D. Admiranda de cruce praedicans tandem illam appellat *τὸ σημείον τὸ θαυμαστόν καὶ παράδοξον*. Lactantius dicit *immortale signum*, de mort. persec. p. 88. vid. et Epitome Instit. div. § 51. Observatu etiam

dignum quod scribit Basil. M. vol. 3. p. 400 C. *κυρίως σημείον ἔγνωμεν παρὰ τῆ γραφῆ τῶν σταυρῶν εἰρημένον.* Similia loca ex Eusebio, Gregorio Nazianzeno, Theodoro addi possent. Verum hoc non praetereundum, veteres vulgo existimasse Deum in natura crucem ubique delineasse, in mari, terra, coelo. Ita Justinus Martyr, Tertullianus, Ambrosius, plures. In non paucis Veteris Test. locis, quod vel ex laudato Basilii loco satis intelligimus, signum hoc videbant : atque hoc signum Dominum etiam significasse Matth. 24, 30. pro certo habebant. Si plura desideres, adi interpretes ad Minucii Fel. Octav. p. 304. Montacut. ad Greg. Naz. invect. in Julian. ad p. 47. l. 13., Du Cange Gloss. med. et inf. Latin. v. *signare et signum.* Addas licet Vitr. Obs. 2, 15. et Casaub. ad Baron. Ann. Exerc. 16, 78.

EXCURSUS III. ad § 8, 9.

De oeconomia Mosis legislatoris et Christi salutiferi.

Quae ad hanc rem, ex mente potissimum Clementis plura pertinent, paucis hic enarrabo. Nimirum haec fuit nonnullorum Veteris ecclesiae antistitum, Clementis maxime sententia, Christum non modo nostrum sub novo Foedere esse paedagogum, sed et paedagogum existisse a mundi incunabilis, maxime quidem ante introductam oeconomiam Mosaicam, verum et haec vigente, ita ut prophetis et lege inprimis uteretur, quibus paedagogum apud Israelitas ageret. Pluribus hoc docet libro Paedagogi primo p. 99, 129. seqq. ubi data opera hanc rem pertractat : atque ibi etiam p. 131, 12. Lex paedagogus erat severus et imperiosus, quales apud Graecos Latinosque non raro obvii et merito notati : de quo legatur praeter alios Aeschines Socrat. Dial. 3, 7. Lex metum non parum profuturum inenitit, atque ita mentem quoque praeparat, *προπαρασκευάζει*, quo verbo Clemens utitur p. 736, 11. ad blandam et salutarem servatoris disciplinam : quod multis locis monet ; vid. p. 116, 27. 119, 8. 133, 331, 33, 34. 332, 12. 445, 15. 447, 25. 492, 11. 494, 26. 499, 33. 823, 20 : unum tamen verbis exhibitis, hic perquam opportunum, describam p. 155, 19. *πίλαι μὲν οὖν διὰ Μωσέως ὁ Λόγος ἐπαιδαγωγεί, ἔπειτα καὶ διὰ προφητῶν· προφήτης δὲ καὶ ὁ Μωσῆς. ὁ γὰρ νόμος παιδαγωγία παιδῶν ἔστι δυσνηίων.* deinde, nonnullis interjectis, *διὰ τοῦτο αὐτοῖς καὶ ὁ νόμος καὶ ὁ φόβος εἶπετο εἰς ἀνακοπήν ἁμαρτημάτων καὶ προτροπὴν κατορθωμάτων, καταρτίζων εὐηκοίαν εἰς τοὺς τοῦ ἀληθοῦς Παιδαγωγοῦ (λόγους), τὴν εὐείθειαν· εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὡν Λόγος, πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἁρμοστούμενος τὸν νόμον· δοθῆναι γὰρ φησὶν ὁ Παῦλος παιδαγωγὸν εἰς Χριστόν.* Cernitur ex his quam ob causam auctor hic scripserit *τινός*, et *μετὰ φόβου καὶ προπαιδείας.* Porro *τὴν τοῦ Ἰησοῦ νομοθεσίαν* recte Cariophylus reddit *legislationem*, quia, quamvis doctrina Christi et disciplina ejus justa de causa *νομοθεσία* dici posset, nulla legis ita proprie dictae ratione habita, quemadmodum Apostolus Hebr. 8, 6. usus est verbo *νομοθεεῖσθαι* et *νόμον πίστεως* dixit Rom. 3, 27. (coll. et Jes. 2, 3.) liquido tamen orationis series docet auctori legem, quam vulgo dicunt, hic etiam fuisse obversatam, quam vero ipsam optimo jure hic *ἄκραν* dixit, *summam*, et Mosaica ista longe praestantior ; quomodo Clemens p. 148, 4. *τὴν ἄκραν* Domini *σοφίαν* notat, Eusebius hanc *τὴν Ἰησοῦ*

νομοθεσίαν τὴν ἄκραν dixit τὴν ἀνωτάτω φιλοσοφίαν Dem. Ev. I. p. 21 C. Chrysost. vol. I. p. 604 B. μείζονα φιλοσοφίαν, ὑψηλότερα τοῦ Χριστοῦ δόγματα, τὸ τῆς διδασκαλίας ὕψος τῆς παρὰ τοῦ Χριστοῦ γενομένης ἡμῖν. Plures veterum, quos Patres dicimus, oeconomiam, quam scholae dicunt, novam spectarunt non modo tanquam novam legem, sed et Christum, hujus auctorem et conditorem velut novum legislatorem, qui leges, novas et Mosaicis longe excellentiores tulerit, quod pluribus docuit Euseb. I. c. I, 4, 5, 6., et inprimis c. 7. ubi et non semel legimus τὴν καινὴν τοῦ Χριστοῦ νομοθεσίαν. neque hoc hactenus male, si legem Mosaicam κατὰ γράμμα et nude propositam gravissimisque etiam poenitis sancitam spectaveris: conf. hic praeter alios Justin. Mart. in dialogo cum Tryph. Judaeo p. 157, 15. ubi v. 26. scribit αἰώνιος τε ἡμῖν νόμος καὶ τελευταῖος, ὁ Χριστὸς, ἐδόθη, καὶ ἡ διαθήκη πιστὴ, μεθ' ἣν οὐ νόμος, οὐ πρόσταγμα, οὐκ ἐντολή: iterum de Christo p. 159, 3. οὗτός ἐστιν ὁ καινὸς νόμος, καὶ ἡ καινὴ διαθήκη. p. 160, 1. scribit: πάρεστιν ὁ νομοθέτης, καὶ οὐχ ὁρᾶτε πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. Vides τὴν νομοθεσίαν καὶ χάριν. paulo post v. 6. rursus ὁ καινὸς νόμος. sic permutat τὸ νομοθέτης et νόμος. p. 164, 27. dicit ὁ καινὸς νομοθέτης, quod repetit p. 173, 13. Latini ecclesiae doctores etiam saepe memorant legem Evangelicam, atque inter hos Cyprianus. vid. Gronovii Obs. in Script. Eccl. p. 144, 145. Ceterum proxima πλήρωμα νόμου Clemens quoque laudat Strom. 2. p. 451, 28. ubi, sicut in textu Rom. 10, 4. τέλος. plura habet Euseb. I. c. p. 25. Sed praetermittendum non est Clementem recte inde affirmare sanctitatem et praestantiam legis, quod nos ad Jesum deducat, et ad sublimem ipsius doctrinam suspiciendam aptiores reddat: de quo praeclare agit Chrysost. I. c. p. 603, 604. Addo in his Clementi ob oculos inprimis fuisse nobilem locum Apostoli Gal. 3, 24., quorum verborum sensum hic in fine subjungo: Lex igitur severus noster paedagogus fuit, quod nos duceret in blandam Christi disciplinam (scholam), ut ex fide plenum jus ad cernendam haereditatem haberemus.

EXCURSUS IV. ad § 10.

Sententiae Clementis et aliorum de libertate arbitrii.

Clementis locis jam laudatis quaedam aliorum hic subjungo. Justinus Martyr pluribus refutat sententiam, omnia fato fieri, et nihil in nostra esse potestate positum; in Apolog. I. p. 64, 65. p. 332, 3. scribit, βουλόμενος τούτους ἐν ἐλευθέρᾳ προαιρέσει καὶ αὐτεξουσίους γενομένους, τοὺς τε ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὁ θεὸς πρῦπτεω, ὅσα ἕκαστον ἐνεδυνάμωσε δύνασθαι ποιεῖν, ἐποίησεν. repetit hoc pluribus p. 356, 2. ubi inter alia dicit Deum creatorem scivisse bonum esse angelos hominesque τὸ αὐτεξούσιον ἔχειν. add. p. 435, 5. Basilius M. vol. 2. p. 613 B. postquam monuisset homines doctrina Dei non excultos, frustra inflatos, libero se putare arbitrio peccati occasiones posse abolere, sic pergit. τὸ γὰρ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου δυνάμει αὐτεξούσιον, ἐπὶ τῷ ἐλέσθαι ἢ μὴ ἐλέσθαι τῷ διαβόλῳ ἀντιστήναι κείται, οὐκ ἐπὶ τῷ δύνασθαι παντελῶς ἔχειν τὸ κρίναι κατὰ τῶν παθῶν. quod deinde pluribus demonstrat. Addo et unum

alterumque Chrysostomi locum. Primus et palmarius est vol. 6. p. 164 D, E., ubi explicans illud Jeremiae 10, 23. κύριε, οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνθρώπος πορεύεται, καὶ κατορθώσει τὴν πορείαν αὐτοῦ, dicit, id hanc sententiam habere, οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ πᾶν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐφ' ἡμῖν, τὸ δὲ ἐπὶ τῷ θεῷ. Quod jam sigillatim exponit: τὸ μὲν γὰρ εἶναι τὰ κάλλιστα, καὶ βουλευθῆναι, καὶ πάντα ὑπομέναι πόνου, τῆς ἡμετέρας ἐστὶ προθέσεως: τὸ δὲ εἰς τέλος ἀγαγεῖν αὐτὰ, καὶ μὴ συγχωρῆσαι διαπεσεῖν, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ πέρας εἰσελθεῖν τῶν κατορθωμάτων, τῆς ἀνωθεν ἐστὶ χάριτος: addit cur ita virtutem inter nos partitus sit Deus: nimirum, οὔτε ἐφ' ἡμῖν ἀφῆκε τὸ πᾶν εἶναι, ἵνα μὴ εἰς ἀπόνοιαν ἐπαιρόμεθα, οὔτε αὐτὸς τὸ πᾶν ἔλαβεν, ἵνα μὴ εἰς ῥαθυμίαν ἀποκλίνωμεν: ἀλλ' ὀλίγον ἀφείς ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις πόνους, τὸ πλεόν αὐτὸς κατορθοῖ. atque hoc p. 165, 166. pluribus persequitur. Vol. 3. p. 434 D. nemo, inquit, de sua salute desperet; quod adfirmat subjungens: οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς ποιηρίας: προαιρέσει τετιμῆμεθα καὶ ἐλευθερία. τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι εὐαγγελιστῆς κ. τ. λ. Ex hoc imprimis loco constat veteres arbitrii libertatem potissimum opposuisse peccandi necessitati, quam hic φύσεως dicit, et quae proprus superari non potest. Conf. et vol. 1. p. 83 A. Nimirum Gnostici stantebant omnes homines fati quadam lege et necessitate ad omnes omnino actiones determinari: atque adversus hos Patres arbitrii libertatem acerrime vindicantur: in quo quidem, ut fit, longius progressi sunt, non eo tamen animo ut divinae gratiae injuriam facerent; omnia bona Deo esse adscribenda omnes docuerunt: quam in rem lectu digna sunt quae scripsit Grotius ad Matth. 19, 17. et Lucae 17, 5. et 7. Ceterum observandum Patres saepius inter se non consensisse, quin et sibi ipsis non semper constitisse: porro ea, quae inconsiderate, quod non raro factum, scripserunt, ex aliis locis esse exponenda, quod inter alios bene monuit Casaub. in Exere. 1. adversus Baronium non longe a principio et in not. in Epist. Gregorii Nysseni ad Eustath. P. 54. 55.

EXCURSUS V.

De satisfactione Christi Domini.

Habemus in hoc libello egregia testimonia, quibus sententia Clementis de gravissimo hoc Christianae fidei articulo adfirmatur. Primus locus sit § 23. ubi Christum inducit peccatori dicentem: ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν θάνατον διεγωνισάμην, καὶ τὸν σὸν ἐξέτισα θάνατον, ὃν ὄφειλες ἐπὶ τοῖς προημαρτημένοις καὶ τῇ πρὸς θεὸν ἀπιστία. Adversus Socini asseclas usum illum τοῦ ὑπὲρ ad Rom. 5, 8. in Annot. demonstravit Raphelius. Ego ad hunc locum in Observ. plura exempla subjeci: et potuissent alia subungi. Xenophonti potuisset Raphelius addere Herodotum 3, 14. ubi ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀναπαύσασθαι. ὑπὲρ τινὸς θνήσκειν non tantum propter aliquem mori (conf. Phil. 1, 29. ubi ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν) sed et pro aliquo mori, quomodo Apollodorus plus semel p. 47. Quid autem gravius dici potest, si et illa superiora addas, ἐγὼ σε ἀνεγέννησα—ἠλευθέρωσα, ἰασάμην, ἐλυτρώσάμην, cujus verbi imprimis in hoc negotio magna vis est. Succeedat jam alter locus § 37. ubi de Domino μέλλων σπένδεσθαι, καὶ λύτρον ἑαυτὸν ἐπιδικίδους καινῆν ἡμῖν διαθήκην καταδιπλάνει. tum, paucis interjectis, ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάστου κατέθηκε

τὴν ψυχὴν τὴν ἀνταξίαν τῶν ὄλων. vid. quae ad illum locum notavi. Hic tantum observa idem esse λύτρον ἑαυτὸν ἐπιδιδόναι et κατατιθέναι τὴν ψυχὴν. *Pecuniam dinumerare, persolvere, καταθέναι ἀργύριον* dixit Lysias p. 96. et p. 94., ubi paulo ante dixit ἀργύριον διδόναι. Egregie autem τὴν ψυχὴν hic dixit τὴν ἀνταξίαν τῶν ὄλων. Excipiat hunc tertius locus § 42. ubi Joannes ad latronem admirabiliter ipsius ope ad Deum conversum. ἐγὼ Χριστῷ δώσω λόγον ὑπὲρ σοῦ. ἂν δέη, τὸν σὸν θάνατον ἐκὼν ὑπομενῶ, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμήν. conf. § 3. expressius nihil dici potest ad designandam mortem Domini pro nobis vicariam. Denique non omittendus locus insignis § 8. ubi monens Christum solum esse auctorem vitae aeternae, notat, quod omnino observari meretur, illum perpeccationes, quas nostri caussa tulit, per omnem vitae cursum sustinuisse, diserte ita scribens, μάτην μὲν ὁ σωτὴρ αὐτὸς παραγίνεται, καὶ πάσχει δι' ἡμᾶς, ἀπὸ γερέσεως μέχρι τοῦ σημείου, τὴν ἀνθρωπότητα διατρέχων. conf. et quod de intercessione habet fere in fine σωτῆρα τὸν τῆς σῆς συνήγορον καὶ παράκλητον ψυχῆς.

EXCURSUS VI.

De disciplina Christiana in veteri ecclesia.

Ad civitatis Christianae salutem ornandam et tuendam magna ex parte etiam requiritur exactior disciplina, in qua tamen modus tenendus. Vidimus ad § 39. et seqq. portam poenitentiae apud Deum maximis etiam peccatoribus in hac vita non claudi: in ecclesia tamen circa graviter post baptismum lapsos rem secus se habere plures censuerunt. Vetustissimi Christianorum, ut notavit Grotius ad Matth. 18, 22., in idololatriam, homicidium, aut adulterium lapsos Dei quidem miseriae commendabant, non tamen ut ad communionem admitterent; aliis autem criminibus foedatos non ad solam poenitentiae professionem, sed post longi temporis experimenta ad communionem etiam recipiebant, iterum aut saepius relapsos non item: ita paucis rem universe complexus est Grotius: plura si desideres, adi quae uberius dedit in Ep. ad Hebr. 6, 4, 5, 6. et quae scripsit Venema Hist. Eccl. vol. 3. p. 735. Ex quibus et videbimus non omnes etiam hic sibi constitisse, vel et inter se consensisse. Verum id jam non ago. Hoc tantum hic observatum velim, severam adeo, temporis quoque ratione, primo Christianismi tempore non fuisse disciplinam, quam quidem postea. Luculentum hic habemus exemplum in juvene illo latronum duce. Non possum autem quin hic adscribam verba Pearsoni in Vindic. Ignat. p. 393. quia totum Clementis locum egregia luce perfundunt. "Etiam," inquit, "juvenis ille in Homilia de Divite, sub Origenis nomine edita, qui sicarius, imo μαιφόνος fuerat, restitutus est ecclesiae per poenitentiam ab ipso Joanne. Et Apostolus ipse nobis describitur quasi διδοὺς μέγα παράδειγμα μετανοίας ἀληθινῆς, ut legimus apud Eusebium 3, 23. Quod exemplum Clemens fusius tractans, et tandem perorans, ait, ὁ γὰρ ἐνταῦθα τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας προσείμενος, οὐ μετανοήσει τότε, ἤνικα ἂν καταλήπῃ τὸ σῶμα, οὐδὲ κατασχυνήσεται τὸν σωτῆρα προσιώντα μετὰ τῆς αὐτοῦ δόξης καὶ στρατείας ἰδὼν, οὐ δέδωκε τὸ πῦρ. Ubi ad Hermae Pastorem aperte alludit, et ostendit nihil in ecclesia

tunc temporis definitum fuisse de majorum criminum reis a beneficio poenitentiae ecclesiae penitus excludendis." Addo et aliud illustre exemplum in Paulo Apostolo, qui incestuoso homini, seriam poenitentiam agenti, a Corinthiis mox omnino veniam dari voluit, Cor. 2, 2.

EXCURSUS VII.

De praecipuis baptismi nominibus apud veteres.

Obiter hinc illustrandus insignis Apostoli locus Cor. 1, 15, 8. ἔσχατον δὲ πάντων, ὡς περὶ τῶ (sic scribendum) ἐκτρόματι, ἄφθη κάμοι. τῶ est τινί. Id hoc loco nonnullis viris doctis in mentem venit; neque hoc etiam displicet Valckenario, ut scribit in Annot. Crit. in loca quaedam Novi Foederis p. 406. si Atticum illud του, τῶ, his in libris reperiretur. Paulus omnino legisse videtur scriptores Graecos, cum Graecis, etiam qui castigate loquebantur, Corinthiis, Ephesiis, aliisque, procul dubio collocutus fuit. In Ep. ad Corinth. 2, 11, 4. scribit ὁ ἐρχόμενος, pro τίς ἐρχ., ut monuit vir eruditus in Obs. Misc. vol. 3. p. 149., et Thess. 1, 4, 6. Rittershusius τῶ πράγματι legebat. Confirmat me etiam hic consensus in utroque loco Ernestii ad Xenophont. Memorab. 2, 2, 12. Verum ad rem. Apostolus ita scribens se iis opponit, qui longiore institutione usi ad baptismum atque adeo ad novam nativitatem perducti erant, tanquam qui subito et ex improviso eo pervenerant, Jesu ipso velut obstetricante. Legamus admirabilem historiam Act. Ap. c. 9. Paucis et egregie ita exposuit Grot., qui ad h. l. scribit "Hoc autem ideo dicit, quia non longa institutione ad Christianismum perductus fuit, quo esset velut naturalis partus, sed vi subita, quomodo immaturi partus ejici solent." De praecipuis nominibus baptismi apud veteres hic nihil addo. vid. ipsae porro Observationes.

EXCURSUS VIII. ad § 40.

De tempore novissimi adventus Domini ex veterum sententia.

Non mirum veteres sensisse diem novissimum prope adesse, atque ita etiam locutos esse. Non poterat enim non ecclesiae laetissimus esse dies, quo Christus ex coelis ad consummandam ejus felicitatem reversurus esset. In primis, cum tempora, quibus vivebant, et pravis moribus et gravissimis calamitatibus vere, ut scribit Apostolus Eph. 5, 15, mala essent. Flagrabant igitur, ut alibi scribit vir divinus, Christi sectatores novissimi adventus ejus desiderio. (conf. Tim. 2, 4, 8.) neque coelitus edocti erant, num reditus ille ipsorum aetate, an vero post multos demum seculorum decursus futurus esset. Quin et ita plerumque scribebant Apostoli, ut fere existimares extremum diem prope adesse: excipiantur tantum loca Thess. 2, 2, 1. et Petr. 2, 3, 8, 9. sed ipsi hic satis indicant cur ita scriberent, de quo hic non est agendum locus. Ceterum alia nonnulla hic addere non abs re erit. Arcetissima scilicet est connubium inter adventum Christi primum et ultimum. Adventus primus Patribus promissus erat objectum fidei et spei, in quod pii homines oculos perpetuo intentos habebant, exspectantes

regnum Messiae Davidi promissum. Alter adventus Domini post peractum magnum redemptionis opus, ejusque discessum ad Patrem in sedes coelestes, ad regnum jam suum capessendum, promovendum et consummandum, in fine seculorum aderit. Haec adeo est, ut ait Joannes Ep. 1, 2, 18. *ἔσχατη ὥρα*. haec, nulla mora interposita, in cursu est. Venit igitur Dominus cito, atque adeo brevi tempore. Ita ipse Christus Apoc. 3, 10. 22, 7, 12, 20. ubi *ἔρχομαι* cum nonnullis non capiendum est pro fut. *veniam*, sed in praesenti *venio*. Nimirum Dominus semper est in via, nusquam moratur, ab uno gradu ad alterum properat: omnia ordine suo decurrunt, et omnibus peractis, quae ipsi ad dextram Dei erecto mandata sunt, secundum Apoc. 5, 5. e coelis apparebit iudex vivorum et mortuorum: atque hic finis et consummatio immensorum ejus operum. Notandum hinc quod Petrus dicit Act. 10, 42. Christum ipsi ceterisque Apostolis mandasse ut populo nunciaret et testificaretur eum a Deo esse destinatum *κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν*. Porro supremus noster magister his in terris versans diem supremi iudicii ipse ignoravit Marc. 13, 32. Non igitur mirandum Apostolos nescivisse. Joannes solus de fati ecclesiae usque ad diem novissimum plura novit, sed edoctus a Domino, cum regnum a Deo Patre ipsi esset traditum: nec tamen in illo libro, quem de his exaravit, diserte, et puncto temporis observato, exitum rerum designavit.

EXCURSUS IX. ad § 20.

De usu vocis ἀπαθῆς inprimis apud Clementem.

De usu vocis ἀπαθῆς inprimis apud Clementem in Observat. jam dicere coepi. Nonnulla hic addo, intelligendae sententiae Clementis caussa. Laudavi locum ex Paedagogo p. 99. ubi dicit Dominum fuisse ἀπόλυτον εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρωπίνων παθῶν et ἀναμάρτητον μόνον. Recte hoc dictum, si ita intelligas, vel levissimas perturbationes ejus quietem tranquillitatemque non temerasse, aut vitiasse; at non bene, si hic significet Clemens in Christo omnino non fuisse humana πάθη, aut affectiones, ut dicit Strom. 6. p. 775. ubi, postquam scripsisset famem sitimque et similia in Servatore non extitisse, addit v. 35. αὐτὸς δὲ ἀπαξασπῶς ἀπαθῆς ἦν, εἰς ὃν οὐδὲν παρεισδύεται κίνημα παθητικόν, οὔτε ἡδονή οὔτε λύπη. Contrarium non tantum constat ex gravibus servatoris querelis Gethsemaniticis, sed et locis disertis Luc. 12, 50. et Jo. 12, 27. At porro cum ad ἀναμαρτησίαν Clemens plenam requirat ἀπάθειαν, et inter homines nemo non sit ἐμπαθῆς, qua tandem ratione non semel perfectos Christianos ἀπαθείς esse affirmat, atque ita Gnosticum suum informat et delineat, inprimis libro 6. et 7. Stromatum? Non certe, quod talem in hac vita existere posse censeret, ut putat Ittigius in praef. § 7. sed quod eo omni ope esse enitendum existimaret. vid. Heinsius ad Strom. 1. p. 315, 316. Sic igitur ex auctoris mente perfectiores Christiani ἀπαθείς habendi sunt, quoad mortales huc escendere possunt, κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν p. 471, 7. et ὅση δύναμις p. 99. 20. ubi vid. Potterus. Atque adeo ἀπάθεια est hominis Christiani magis proveci et consummati in fide et vita sanctiore. conf. p. 450, 18. 588, 884, 4. ubi pro ἀπειθείς procul dubio legendum ἀπαθείς, ut ad Constit. Apost.

2, 45. monuit Cotelerius, qui et vid. ad Eccl. Gr. Monum. vol. 2. p. 564, 565. Tandem, scribit Clemens p. 374, 14. μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς ἀπόθεσιν Deum videbimus πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ὀριστικῶς καὶ καταληπτικῶς, ὅταν καθαρὰ ἡ καρδία γένηται. Justinus Martyr de piis in altero Domini adventu p. 228, 2. οἱ δὲ ἐν ἀπαθείᾳ, καὶ ἀφθαρσίᾳ, καὶ ἀλυσίᾳ, καὶ ἀθανασίᾳ συνῶσιν, ubi cum H. Stephano ἐν non expungendum est : συνῶσιν scil. αὐτῶ, τῶ Χριστῶ nempe. locus plane geminus est p. 107, 7. τοὺς δ' ἐναρέτους καὶ ὁμοίως Χριστῶ βιώσαντας ἐν ἀπαθείᾳ συγγενέσθαι (vel συγγενήσεσθαι) τῶ θεῷ. Idem p. 230, 19. πιστεύοντες ὅτι ἀναστήσει ἡμᾶς ὁ θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀφθάρτους καὶ ἀπαθεῖς καὶ ἀθανάτους ποιήσει. conf. p. 15, 5. Accedat locus Clementis minus intellectus p. 450, 12. ubi ἡ γοῦν δεισιδαιμονία πάθος, φόβος δαιμόνων οὔσα, ἐκπαθῶν τε καὶ ἐμπαθῶν. usus vocis δαίμων latius patet. Dii etiam dicti δαίμονες: hi, ut supra vidimus, sunt ἀπαθεῖς vel ἐκπαθεῖς, cui oppositum ἐμπαθεῖς. Plato ipse Deum summum dixit μέγιστον δαίμονα. At δαίμονες ita proprie dicti habent τὸ ἀθάνατον καὶ ἐμπαθές. δεισιδαιμονία igitur est φόβος δαιμόνων ἐκπαθῶν τε καὶ ἐμπαθῶν.

EXCURSUS X. ad § 42.

*De iis quae post hanc vitam ex Clementis sententia sunt
consideranda.*

Fuerunt inter veteres qui existimarent post hanc vitam locum esse poenitentiae et reconciliationi. Atque inter hos etiam Clemens, qui discrete et pluribus Strom. 6. p. 762. seqq., docet Dominum descendisse ad inferos, et omnibus Evangelium promulgasse, ut poenitentia ducti salutem consequerentur, atque ad instar Domini Apostolos quoque apud inferos Evangelium annunciasse. Alia dabit Potterus ad p. 794, 18. Plerique autem hanc sententiam rejecerunt, Chrysostomus, Augustinus, alii. vid. Rainoldus in Censura librorum Apocryph. V. T. vol. 1. p. 1038. et Venema Hist. Eccl. vol. 4. p. 219. Pseudo Clemens Rom. Ep. 2, 8. μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἵνα σωθῶμεν ὑπὸ τοῦ κυρίου, ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας· μετὰ γὰρ τὸ ἐξελεθῆν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι, ἢ μετανοεῖν ἔτι. Cyprianus in epistola ad Antonianum disertis verbis negat exomologesin et confessionem fieri apud inferos: atque hinc colligit poenitentes ante mortem esse adsumendos. Imprimis conferri meretur Theodoretus Comm. in Psalm. ad initium Psalmi 6. et ad v. 6. Loquuntur hi quidem aliquando de poenitentia post mortem, sed quae potius sit poena, et certe prorsus inutilis. Justinus Martyr Apol. 1. p. 77, 1. de injustis in futuro seculo scribit, τότε μετανοήσουσιν, ὅτε οὐδὲν ὠφελήσουσι, tunc poenitebit eos, eum id nihil illis proderit. Auctor Homil. 1. Clementinae 7. dicit ad eos, qui hic Deo morem omnino non gesserunt, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν κατὰ τὴν τοῦ σώματος λύσιν εἰς τὸν τόπον τοῦ πυρὸς βληθήσονται, ὅπου αἰδίως κολάζομεν ἀνωφέλητα μετανοήσουσιν. Πῦρ in fine § 37. apud Clementem est poena aeterna. Obiter ad eum locum monui veteres ecclesiae doctores supplicia sempiterna aliquando etiam per ignem significasse. ita Justin. Mart. p. 27, 2. 33, 18. 69, 11. ubi κόλασις διὰ πυρὸς αἰωνία, ut p. 16, 19. αἰωνία κόλασις ἢ σατηρία. insignis locus est

p. 76, 25. τῶν δ' ἀδίκων (τὰ σῶματα) ἐν αἰσθήσει αἰωνία μετὰ τῶν φαύλων δαιμόνων εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ πέμψει. ubi ad illud ἐν αἰσθήσει vid. not. Add. Hippolyt. de antichristo p. 96. in fine, Minuc. Fel. p. 361, 362. cum nota Elmenhorstii, Gregor. Naz. vol. 1. p. 644 D. ubi junctum τὸ πῦρ φυγεῖν et τῆς δόξης κληρονομεῖν. Sed quorsum haec? Hoc quidem loco τὸ πῦρ non significat poenam aeternam, sed poenas castigatorias: has non metuit qui veram in hac vita poenitentiam egit. Ceterum fuerunt qui aeternitatem poenarum, de qua scholae agunt, a Clemente in dubium esse vocatam, atque eum ita Origeni praeiisse, arbitrentur; sed hoc non liquidum. conf. Lampe Diss. Philol. Theol. vol. 2. p. 64. et 71. vid. et p. 54. Legimus p. 367, 368. ὁ δὲ διάβολος ἀντεξούσιος ὧν καὶ μετανοήσαι οἶός τε ἦν, καὶ κλέψαι—adscriptum ibi est, “Eandem sententiam defendisse Origenem Clementis discipulum satis notum est.” Verum aliud quid ibi agit Clemens. in eo quippe est ut doceat Deum furti, de quo ibi loquitur, non fuisse caussam, cum non prohibuerit, sed diabolum ipsum, qui commisit, tanquam qui non invitus aut coactus hoc fecit, sed volens, cum vi liberi, quo gaudebat, arbitrii vel respiscere potuisset. Non equidem tamen negaverim Clementem talia subinde dixisse quae sententiae Origenianae ansam praeberent. Sententia Clementis, hic quoque Platonem secuti, ni fallor, huc redit: pessimos homines poenis nunquam terminandis esse afficiendos, quod docet locus, quem modo laudavi, ex § 37., ubi expressis verbis dicit de eo, qui fratrem odio habet, θεοῦ σπλάγχχνον οὐκ ἔχει, ἐλπίδα κρειττόνων οὐκ ἔχει—ἐκκόπτεται, τὸ πῦρ ἄθρον ἀναμένει. deinde eos, qui post baptismum vitiis inquinati fuerint, et vere poenitentiam non egerint, suppliciiis quibusdam post fata purgatos in beatorum sedes tandem transire. tandem veros gnosticos (perfectos), quam primum de corpore discesserunt, summam felicitatem consequi. Atque haec hactenus. Exciderat hic paene monere, in illis τὸν σωτήρα προσιόντα μετὰ τῆς αὐτοῦ δόξης καὶ στρατείας ἰδὼν, pro στρατείας legendum esse στρατιᾶς, quae duo saepe confusa. Justinus Martyr p. 76, 19. τὴν δὲ δευτέραν (παρουσίαν) ὅταν μετὰ δόξης ἐξ οὐρανοῦ, μετὰ τῆς ἀγγελικῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, παραγενήσεται κεκίρηκται.

INDEX LOCORUM S. SCRIPTURAE.

TESTAMENTUM VETUS.

GENESIS.

i. 1 .. 3, 171, 24; 456, 26.
 1-3 3, 74, 6.
 2 ... 3, 70, 15; 443, 19;
 458, 5.
 3, 4 .. 3, 200, 25; 470, 12.
 14 1, 68, 23.
 21 1, 245, 17.
 26 .. 1, 102, 4; 205, 25.
 2, 332, 15; 416, 22.
 3, 23, 18; 74, 17.
 27 .. 3, 225, 2; 433, 29.
 28 .. 1, 286, 15, 2, 236,
 24; 265, 30; 306, 24.
 29 2, 266, 2.
 31 2, 181, 9.
 ii. 4 3, 332, 9.
 7 ... 3, 68, 22; 74, 13.
 9 3, 57, 11.
 18 2, 237, 19.
 20 2, 390, 14.
 23 .. 1, 295, 1, 3, 445, 6.
 iii. 2 3, 239, 9.
 5 2, 308, 27.
 20 2, 283, 23.
 21 2, 302, 27.
 iv. 1 2, 308, 29.
 10 1, 163, 28.
 16 2, 179, 19.
 25 2, 294, 6.
 v. 1 3, 44^b, 14.
 vi. 5 3, 189, 9.
 14-16 3, 190, 12.
 ix. 1 2, 265, 30.
 2 2, 266, 2.
 3 1, 227, 5.
 23 1, 259, 5.
 xii. 1, 2 1, 335, 11.
 xiv. 14 3, 188, 21.
 14, 15 1, 335, 15.
 18 2, 410, 20.
 xv. 6 .. 3, 4, 12; 201, 22.
 xvi. 6 2, 27, 14.
 xvii. 1 1, 171, 5.
 4 2, 143, 7.

xvii. 8 3, 4, 7.
 xviii. 2 3, 200, 8.
 6 .. 1, 367, 5, 2, 388, 6.
 8 1, 368, 28.
 22, 23 2, 180, 7.
 25 2, 415, 15.
 27 2, 377, 25.
 xix. 17 3, 425, 3.
 xx. 2, 3 3, 200, 12.
 12 2, 235, 24.
 xxi. 10 2, 45, 7.
 xxii. 3, 4 3, 58, 3.
 xxiii. 4 2, 413, 4.
 xxiv. 16 2, 410, 13.
 xxvi. 8 1, 143, 10.
 xxvii. 15 1, 171, 11.
 xxix. 9 1, 367, 7.
 xxx. 37 1, 367, 21.
 xxxii. 24 1, 171, 15.
 29 1, 171, 21.
 30 1, 172, 1.
 xxxiii. 6 2, 210, 18.
 11 2, 157, 14;
 210, 10.
 xxxvii. 23, 24 ... 3, 42, 11.
 xlvi. 3 1, 172, 6.
 27 2, 115, 2.
 xlix. 6 1, 173, 3.
 11 1, 137, 15;
 163, 24.

EXODUS.

iii. 2 3, 154, 6.
 8-17 1, 153, 17.
 11 2, 378, 9.
 13 2, 133, 4.
 14 1, 182, 24.
 16 2, 157, 15.
 18, 19 1, 187, 7.
 iv. 10 2, 378, 9.
 xii. 37 1, 191, 24.
 xv. 1 3, 42, 1.
 xvi. 36 2, 178, 16.
 xix. 20 2, 288, 4.
 xx. 1, 229, 21.

xx. 2 1, 171, 2.
 4 1, 68, 7, 3, 23, 6.
 5, 6 1, 183, 5.
 7 .. 1, 388, 16, 3, 225, 21;
 226, 4.
 12 2, 304, 6.
 13 2, 248, 19.
 3, 303, 25.
 13-16 1, 110, 5.
 2, 166, 20.
 13, 17 1, 259, 13;
 336, 10.
 14 1, 290, 24.
 17 .. 2, 186, 23; 248, 21;
 287, 5, 3, 22, 17;
 224, 24.
 20 1, 179, 18.
 xxi. 24 2, 266, 3.
 33, 34 3, 42, 23.
 xxii. 1 2, 266, 5.
 xxiii. 1 1, 264, 6.
 1, 3 3, 50, 8.
 2 1, 348, 14.
 4 2, 202, 23.
 8 1, 398, 6.
 xxv. 16 3, 223, 13.
 23, 24 ... 3, 190, 29;
 191, 7.
 xxviii. 3 .. 2, 22, 6, 3, 239, 2.
 xxx. 7 1, 272, 8.
 xxxi. 2-5 2, 21, 17.
 18 3, 222, 27.
 xxxii. 6 1, 204, 11.
 15, 16 ... 3, 222, 27.
 32 2, 385, 10.
 33, 34 .. 1, 172, 10, 16.
 xxxiii. 11 2, 157, 22;
 320, 10.
 13 2, 148, 17.
 18 3, 57, 3.
 19 2, 334, 25.
 20 .. 2, 367, 15, 3, 7, 4.
 xxxiv. 2 2, 180, 8.
 29 2, 384, 15.
 3, 202, 8.

x. 4 1, 322, 23; 351, 9.
 2, 277, 27.
 4, 5, 8 2, 168, 14.
 10 1, 381, 17; 394, 2.
 2, 146, 9.
 12 2, 30, 1.
 14 1, 264, 6. 3, 16, 2.
 17 2, 30, 1; 45, 24.
 19 1, 260, 8.
 20 3, 172, 25.
 21 2, 180, 26.
 21 2, 40, 17; 197, 14.
 xi. 1 2, 197, 11.
 5 2, 185, 3.
 7 2, 199, 22.
 13 2, 186, 20.
 14 2, 180, 2.
 21 2, 78, 28.
 22 1, 372, 2.
 24 1, 335, 17. 2, 78, 28;
 278, 13.
 26 2, 202, 9.
 xii. 1 2, 180, 26.
 4 1, 379, 25.
 xiii. 6 2, 185, 4.
 8 1, 358, 19. 2, 278, 1.
 11 1, 398, 10.
 2, 278, 12.
 12 2, 308, 22.
 24 1, 399, 13.
 3, 458, 25.
 25 1, 225, 17.
 xiv. 3 1, 260, 23.
 6 2, 40, 16.
 16, 26 2, 171, 26.
 21 2, 202, 10.
 27 2, 203, 1.
 xv. 1 1, 399, 1.
 8 2, 197, 4.
 17 1, 227, 6.
 xvi. 2 1, 381, 15.
 21 2, 197, 14.
 xvii. 3 2, 205, 7.
 6 1, 275, 26.
 xix. 17 1, 322, 23; 351, 1.
 2, 277, 22.
 23 2, 200, 12.
 29 1, 293, 26.
 xx. 1 1, 238, 24.
 27 2, 378, 23.
 28 2, 202, 8.
 xxi. 11 2, 83, 7.
 26 2, 212, 15.
 xxii. 3, 4 2, 136, 4.
 xxiii. 14, 19 . . . 1, 192, 6.
 20, 21 1, 236, 15.
 29 1, 237, 1.
 33, 34 1, 237, 15.
 xxvi. 5 3, 16, 14.
 xxvii. 10 2, 79, 12.
 14 1, 391, 13.
 23, 25, 26 . . . 2, 79, 2, 5.
 xxviii. 4, 5 . . . 2, 211, 10.

xxviii. 5 2, 137, 17.
 14 2, 195, 7.
 xxix. 3 2, 11, 15.
 15 2, 45, 24.
 xxx. 3 2, 196, 18.
 xxxi. 1 3, 233, 1.
 19, 20 1, 366, 21.
 26-28 1, 379, 19.
 xxxiii. 3 1, 214, 16.

ECCLESIASTES.

i. 2 3, 70, 19.
 16-18 2, 48, 23.

SAPIENTIA SALOMONIS.

i. 7 2, 25, 1.
 ii. 22, 23 3, 197, 20.
 iii. 2 2, 362, 16.
 2-4 2, 376, 14.
 5-8 2, 376, 24.
 7 3, 471, 3.
 9 3, 209, 3.
 14 3, 209, 8.
 iv. 17 3, 206, 7.
 v. 3-5 3, 206, 9.
 vi. 7 3, 167, 3.
 10 3, 194, 25.
 12-16 3, 213, 18.
 17, 18 1, 217, 5.
 17-20 3, 214, 3.
 vii. 10 1, 298, 25.
 16 3, 195, 1.
 17, 18 3, 179, 19;
 19, 18.
 17, 20-22 . . . 2, 147, 26.
 24 3, 69, 25.
 28 3, 195, 3.
 viii. 7 3, 196, 18.
 xi. 25 1, 176, 3.
 xiv. 2, sqq. . . . 3, 195, 7.
 xvi. 26 1, 217, 9.

SIRACIDES S. ECCLESIASTICUS.

i. 1 2, 22, 26.
 2 3, 70, 19.
 17 2, 48, 23.
 18, 22 1, 180, 23; 181, 14.
 27 2, 193, 2.
 vi. 35 2, 161, 3.
 vii. 12 2, 49, 5.
 14 1, 265, 20.
 23, 24 1, 186, 11.
 ix. 7 1, 348, 25.
 8 1, 392, 7.
 9 1, 261, 22.
 16 1, 349, 17.
 18 1, 205, 16.
 xi. 4 1, 306, 17.
 29 1, 349, 15.
 xii. 11-13 1, 183, 16.
 xiv. 1 1, 261, 11.
 xv. 10 2, 160, 13.
 xvi. 11 1, 183, 18.

xvi. 12 1, 183, 12.
 xviii. 13, 14 . . . 1, 191, 21.
 30 1, 300, 2.
 32 1, 218, 18.
 xix. 2, 3, 5 1, 300, 5.
 23 2, 40, 14.
 29, 30 1, 345, 2.
 xx. 5, 8 1, 260, 10, 12.
 xxi. 6 1, 175, 22.
 20 1, 256, 1.
 21 1, 373, 18.
 xxii. 6 1, 178, 28.
 xxiii. 4-6 1, 293, 29.
 18, 19 1, 298, 6.
 xxv. 6 1, 339, 16.
 xxvi. 8 1, 242, 19.
 9 1, 381, 25.
 22 1, 297, 13.
 xxvii. 12 3, 16, 1.
 xxx. 8 1, 195, 26.
 xxxi. 16-18 . . . 1, 262, 16.
 19 1, 244, 3.
 20 1, 243, 20.
 25 1, 241, 9.
 26 1, 236, 6.
 27, 28 1, 233, 16.
 29, 30 1, 234, 20.
 31 1, 260, 20.
 xxxii. 3, 7, 8 . . 1, 264, 16.
 11 1, 263, 1.
 17 1, 189, 16.
 xxxiv. 13 1, 179, 27.
 xxxviii. 1, 2, 8 . . 1, 273, 25.
 xxxix. 13, 14, 26, 27 . . 1,
 280, 9, 19.
 15, 18 1, 253, 7.

IESAIAS.

i. 2 2, 415, 6.
 2, 3 1, 188, 8.
 3 1, 96, 7; 190, 13;
 278, 11. 3, 42, 27.
 4 1, 189, 2.
 9 2, 297, 22.
 11 2, 197, 7. 3, 98, 1.
 11-13 1, 397, 15.
 16 3, 98, 4.
 16-18 1, 396, 12.
 18 3, 415, 12.
 19 1, 394, 6. 2, 74, 18.
 19, 20 1, 99, 2.
 20 3, 165, 27.
 23 1, 191, 17.
 ii. 3 1, 3, 19.
 iii. 16, 17 1, 383, 3.
 iv. 4 1, 365, 14.
 v. 5 2, 363, 20.
 20, 21 1, 308, 21.
 21 2, 168, 17.
 vi. 2, 3 3, 321, 19.
 vii. 9 2, 8, 14; 150, 5;
 155, 23; 395, 12.
 15 1, 167, 21.

viii. 1 3, 221, 14.
 18 1, 135, 22.
 ix. 2 1, 114, 13.
 6 .. 1, 144, 5, 3, 442, 5.
 x. 10 1, 86, 9.
 14 .. 1, 86, 11. 3, 107, 10.
 xi. 1, 2 3, 28, 19.
 1, 3, 4 1, 174, 26.
 7 3, 166, 12.
 xiv. 19, 20 1, 85, 23.
 xix. 20 3, 461, 15.
 xx. 2 1, 309, 18.
 xxii. 13, 4 1, 218, 11.
 xxix. 13 .. 1, 187, 13. 2, 186,
 23; 168, 23; 333, 27;
 341, 4
 14 .. 2, 20, 22. 3, 7, 15.
 15 1, 298, 16.
 xxx. 1 1, 188, 19.
 9 1, 190, 1.
 xxxii. 8 2, 191, 26.
 20 3, 121, 12.
 xxxiii. 11 1, 99, 6.
 xl. 3 1, 11, 2.
 6 3, 459, 11.
 6, 7 2, 308, 14.
 6, 8 2, 412, 7.
 8 .. 1, 85, 9.
 10 2, 395, 26.
 11 1, 137, 21.
 12 3, 105, 7.
 13 3, 109, 7.
 15 .. 2, 407, 4. 3, 348, 24.
 18 3, 97, 5.
 18, 19 1, 86, 5.
 xli. 25 3, 79, 16.
 26 3, 152, 16.
 xliii. 2 1, 194, 8.
 19 2, 154, 10.
 20 3, 166, 21.
 xlv. 6 3, 470, 13.
 xlv. 3 .. 1, 395, 8. 3, 19, 14;
 50, 20
 21 2, 415, 26.
 21-23 1, 86, 1.
 xlviii. 22 1, 202, 19.
 xlix. 8, 9 3, 161, 29.
 l. 4, 5 3, 211, 8, 11.
 li. 6 1, 85, 9.
 liii. 1 2, 161, 6.
 2, 3 1, 326, 28.
 3 2, 159, 18.
 5 2, 188, 19.
 6 1, 180, 3.
 liv. 1 .. 1, 11, 15. 2, 164, 1.
 17 1, 97, 11, 23.
 lv. 1 .. 1, 97, 23. 2, 10, 1.
 6, 7, 9 2, 234, 2.
 lvi. 3 2, 301, 4.
 3-5 2, 304, 17.
 7 1, 200, 11.
 lviii. 4-9 1, 397, 2, 8.
 6 2, 197, 7.

lviii. 7, 8 1, 396, 20.
 9 .. 1, 117, 10; 194, 7.
 2, 343, 17.
 lix. 7, 8 2, 138, 23.
 8 3, 4, 28.
 lxi. 1, 2 2, 117, 17.
 2 3, 30, 18.
 lxii. 11 .. 2, 395, 26; 416, 16.
 lxiv. 1, 2 3, 105, 4.
 4 2, 383, 2.
 lxv. 7 3, 427, 27.
 15, 16 1, 136, 22.
 23 2, 304, 22.
 lxvi. 1 .. 2, 148, 24. 3, 59, 8.
 3, 104, 8.
 2 1, 140, 11.
 2, 211, 13.
 12, 13 1, 141, 21.

IEREMIAS.

i. 7, 5 1, 173, 20.
 16 1, 188, 15.
 ii. 12, 19 1, 189, 4.
 13, 19 1, 188, 15.
 27 3, 233, 20.
 iii. 3, 4 1, 191, 6.
 8 1, 190, 21.
 9 .. 1, 186, 28. 3, 233, 13.
 19 3, 118, 7.
 iv. 26 1, 85, 3.
 30 1, 333, 24.
 v. 8 1, 137, 1; 291, 2.
 2, 307, 24; 309, 26.
 8, 9 1, 187, 20.
 2, 322, 17.
 10, 11 1, 190, 22.
 vi. 9 1, 201, 7.
 10 1, 189, 22.
 16 .. 1, 201, 11. 3, 7, 18.
 vii. 1, 128, 26.
 8 1, 186, 28.
 viii. 2 1, 85, 3.
 7 3, 21, 23.
 ix. 23 1, 155, 22.
 23, 24 2, 42, 17.
 25 1, 189, 24.
 x. 2 2, 264, 1.
 12 .. 1, 86, 21. 3, 107, 12.
 xi. 13 1, 186, 28.
 xii. 1 2, 267, 1.
 9 1, 290, 3.
 10 2, 186, 21.
 xiii. 1 1, 309, 20.
 24-27 2, 412, 11.
 xx. 14 2, 305, 23.
 18 2, 305, 1.
 xxii. 29, 30 2, 415, 4.
 xxiii. 23 3, 99, 3.
 23, 24 2, 148, 9.
 xxxi. 31, 32 3, 160, 14.
 33 sqq. 1, 115, 5.
 xxxii. 29 1, 186, 28.
 xxxiii. 5 2, 408, 2.

xxxiv. 20 1, 85, 3.
 xlix. 19 2, 189, 20.
 l. 20 2, 189, 17.
 lvii. 21 1, 202, 19.

BARUCH.

iii. 9 1, 200, 4.
 16-19 1, 246, 6.
 iv. 4 1, 199, 25.

THRENI.

i. 2, 3 1, 191, 1.

EZEKIEL.

ii. 6 1, 187, 5.
 xvii. 23, 32 1, 119, 21.
 xviii. 23 1, 394, 5.
 4-9, 15 1, 203, 2.
 23 3, 415, 12.
 23, 32 1, 172, 25.
 2, 168, 18.
 xviii. et xxxiii. .. 1, 199, 17.
 xxxii. 2 1, 119, 21.
 xxxiii. 11 1, 172, 25. 2,
 168, 8; 189, 13;
 241, 19.
 xxxiv. 4, 6 .. 2, 191, 18, 19.
 14-16 .. 1, 193, 23.
 xliii. 9 1, 295, 14.
 xlv. 7 1, 295, 4.
 9, 10 2, 408, 22.
 27 2, 409, 10.

DANIEL.

i. 2, 263, 28.
 ii. 27, 28 2, 21, 9.
 iii. 58-60 3, 456, 2.
 vii. 9 .. 1, 305, 17; 339, 10.
 viii. 13, 14 2, 18, 22.
 ix. 7 1, 93, 6.
 24-27 2, 101, 3.
 27 2, 118, 18.
 xii. 12 .. 2, 119, 4.

HOSEA.

i. 2, 10, 7 .. 3, 457, 2, 7, 14.
 ii. 8, 13 1, 321, 18.
 iv. 14 1, 187, 25.
 v. 2 1, 169, 2.
 2, 8 3, 457, 17.
 vi. 6 .. 2, 338, 3. 3, 415, 12.
 xiv. 10 3, 210, 19.

AMOS.

iv. 11 1, 181, 17.
 13 .. 1, 85, 19. 3, 106, 10.
 v. 13 3, 210, 23.
 vi. 4 1, 136, 7.
 6, 4 1, 240, 9.

MICHAËAS.

i. 2 2, 415, 14.
 vi. 7 2, 306, 22.

IOEL.	
ii. 28	3, 69, 5.
IONAS.	
i. 6, 9, 14	3, 115, 10.
NAHUM.	
iii. 4	1, 19†, 8.
HABACUC.	
ii. 4	2, 150, 3.

SOPHONIAS.	
Sophonias (ubi nunc non legitur) 3, 60, 25.	
i. 18	1, 321, 5.
iii. 19	2, 297, 15.
HAGGAEUS.	
i. 6 .. 1, 248, 16. 2, 278, 21.	
ZACHARIAS.	
iii. 2	1, 95, 1.
ix. 9	1, 137, 6.

MALACHIAS.	
i. 10, 11, 12, 14 ...	3, 115, 23, 26.
ii. 17	2, 267, 19.
iii. 15	2, 266, 20.
iv. 2	1, 114, 21.

MACCABAEI.	
i. 10	3, 77, 2.

TESTAMENTUM NOVUM.

MATTHAEUS.	
i. 17	2, 119, 21.
iii. 3 ... 1, 11, 28. 3, 24, 7.	
4	1, 226, 20.
7 ...	1, 5, 7. 2, 374, 8.
9	1, 5, 2.
11, 12	3, 464, 11.
12	1, 193, 16.
17	1, 88, 23.
iv. 4 ... 1, 217, 12; 359, 6.	
	2, 38, 6.
6	1, 114, 13.
17	1, 92, 17.
v. 3 ... 2, 330, 16. 3, 394, 25;	
	395, 21.
3, 10 ..	1, 102, 23.
6 ... 2, 330, 8. 3, 55, 4;	
	395, 22.
6, 9	2, 7, 18, 21.
7	1, 398, 26.
8 ... 2, 178, 23. 3, 7, 7.	
10	2, 330, 4.
13 .. 1, 391, 12. 2, 35, 12.	
	3, 412, 15.
14 .. 2, 362, 10. 3, 412, 15;	
	416, 26; 428, 19.
15	2, 11, 22.
16 ... 2, 265, 19; 416, 6.	
	3, 425, 7; 441, 14.
17	2, 272, 12.
18	1, 88, 3.
19	2, 209, 4.
20 .. 2, 263, 25. 3, 210, 14;	
	246, 14.
22	1, 258, 9.
24	2, 371, 2.
25	2, 265, 11.
27	2, 287, 7.

v. 28 .. 1, 110, 11; 353, 14.	
	2, 178, 22; 186, 22;
	189, 16; 248, 20;
	262, 2; 302, 18;
	383, 7.
29	3, 401, 26.
32	2, 240, 18.
36	1, 339, 12.
37 .. 1, 301, 21. 3, 79, 1;	
	295, 19; 309, 27.
39	3, 396, 14.
42 ... 2, 260, 14; 277, 13.	
44 .. 1, 182, 11; 399, 1.	
	3, 325, 23; 370, 23.
45 .. 1, 114, 22; 183, 27;	
	184, 1. 2, 370, 23; 397, 8.
	3, 16, 19; 151, 5;
	326, 8; 327, 20.
48 .. 2, 397, 7. 3, 202, 28;	
	322, 10; 329, 3.
66	3, 460, 29.
vi. 1, 2	2, 397, 13.
6 .. 1, 391, 9. 2, 28, 26.	
9	1, 184, 12.
10	2, 354, 14.
12	3, 322, 5.
14	3, 415, 21.
19 .. 1, 97, 14. 2, 278, 17;	
	297, 20; 301, 26.
20 .. 1, 97, 14; 107, 22.	
21 .. 1, 107, 22. 3, 318,	
	20; 395, 7.
22	1, 381, 23.
24 .. 1, 98, 5. 2, 259, 21.	
	3, 314, 2.
25	1, 225, 12.
33	1, 315, 18.
	2, 127, 25.

vi. 34 .. 1, 138, 23; 206, 14.	
vii. 1	3, 410, 17.
2	2, 205, 2.
6	2, 149, 20.
7 .. 1, 356, 12; 359, 10.	
	2, 144, 2; 220, 11;
	279, 10; 317, 26.
	3, 10, 5; 14, 4;
	351, 5.
8	1, 356, 12.
13, 14	1, 103, 5.
	2, 397, 22. 3, 25, 9.
15 .. 1, 5, 10. 2, 34, 24;	
	46, 21.
18	1, 254, 12.
21 .. 3, 316, 18; 407, 5.	
viii. 20	2, 20, 2.
22	2, 258, 25.
ix. 13	3, 415, 12.
22 ... 3, 3, 9; 162, 12.	
29 .. 1, 149, 1. 2, 177, 27.	
	3, 428, 7.
37	2, 7, 9.
x. 5	3, 310, 27.
16	3, 323, 20.
22	3, 410, 3.
23	2, 360, 6.
24, 25	2, 196, 5.
25	3, 209, 22.
26	3, 12, 11.
27 .. 2, 47, 7. 3, 210, 7;	
	216, 21.
28 .. 3, 431, 16; 445, 10.	
30	1, 341, 21.
32	2, 357, 3.
37	3, 333, 23.
39 .. 2, 216, 2. 3, 441, 25.	
40	3, 408, 2.

x. 41 3, 408, 14.
 xi. 3-6 1, 199, 3.
 11 3, 408, 9.
 12 .. 2, 317, 26. 3, 14, 5.
 3, 399, 11.
 13 3, 43, 16.
 15 .. 2, 160, 27. 3, 2, 22.
 210, 25; 218, 22.
 16 1, 135, 16.
 17 .. 1, 135, 16. 3, 387, 5.
 18, 19 2, 276, 10.
 27 ... 1, 12, 12; 141, 9.
 2, 140, 18. 3, 66, 22.
 28 1, 199, 19.
 28-30 1, 121, 19.
 2, 159, 7.
 29 3, 24, 25.
 30 .. 2, 226, 27. 3, 24, 25.
 xii. 35 3, 395, 9.
 36, 37 .. 1, 258, 11, 13.
 36-38 3, 405, 5.
 44 3, 400, 6.
 50 3, 462, 23.
 xiii. 8 3, 209, 14.
 11 3, 63, 1.
 13 2, 4, 8.
 23 3, 407, 8.
 25 .. 3, 177, 21; 330, 8.
 31 1, 203, 22.
 34 3, 217, 4.
 43 3, 476, 1.
 46 1, 314, 21.
 47, 48 ... 3, 196, 12.
 xv. 11 .. 1, 219, 7; 227, 3.
 2, 178, 2.
 14 1, 132, 13.
 18 1, 257, 17.
 2, 186, 23.
 19 2, 178, 2.
 xvi. 17 3, 222, 11.
 26 3, 207, 25.
 27 3, 425, 22.
 xvii. 5 .. 1, 96, 22; 204, 25.
 9 3, 426, 3.
 20 .. 2, 177, 26. 3, 3, 14.
 26 3, 399, 17.
 27 1, 224, 9.
 xviii. 1-3 1, 138, 4, 9.
 3 .. 1, 88, 15; 134, 21.
 2, 410, 2. 3, 12, 5.
 6, 7 2, 311, 6.
 10 .. 3, 72, 3; 408, 6;
 429, 22.
 11 2, 302, 10.
 12 2, 134, 25.
 22 3, 326, 11.
 24 2, 158, 27.
 xix. 3 2, 273, 8.
 6 .. 2, 272, 20; 274, 11;
 295, 20.
 9 2, 240, 18.
 10-12 2, 274, 22.
 11, 12 2, 243, 6.

xix. 12 1, 347, 24.
 2, 280, 19; 305, 18.
 14 1, 134, 16.
 3, 381, 23.
 16 2, 278, 5.
 17 1, 183, 9;
 185, 1. 3, 50, 15.
 19 1, 316, 16.
 21 1, 245, 19.
 3, 388, 20.
 23 3, 23, 4.
 28 3, 399, 19.
 29 .. 2, 324, 23; 383, 4.
 xx. 16 2, 70, 23.
 3, 15, 15.
 21 1, 183, 7.
 22 2, 359, 17.
 25 1, 183, 7.
 28 1, 194, 12.
 33 1, 183, 7.
 xx. 16 1, 135, 7.
 22 1, 399, 6.
 31 2, 156, 21.
 xxii. 13 1, 199, 10.
 14 2, 76, 23.
 20 3, 455, 14.
 21 .. 1, 224, 15; 398, 12.
 22 1, 162, 20.
 30 1, 209, 15.
 2, 273, 9.
 37, 39 ... 1, 110, 7, 9;
 252, 5.
 37, 39, 40 .. 1, 252, 5.
 3, 76, 17.
 37-40 ... 1, 395, 21.
 39 1, 391, 12.
 3, 405, 21.
 xxiii. 4 3, 162, 6.
 8 1, 139, 1.
 8-10 3, 172, 1.
 9 .. 2, 153, 25; 298, 19.
 3, 462, 23.
 12 3, 381, 5.
 25-27 .. 1, 365, 4, 8.
 32 1, 186, 25.
 37 1, 136, 6.
 2, 24, 17.
 37-39 ... 1, 190, 3.
 xxiv. 13 2, 359, 3.
 19 2, 274, 18.
 24 3, 428, 10.
 27 2, 274, 15.
 42 2, 398, 10.
 45 2, 163, 6.
 3, 85, 21.
 xxv. 1 3, 314, 21.
 1, 2 3, 15, 5.
 14 2, 4, 23.
 21 2, 163, 6.
 30 1, 199, 10.
 33 1, 136, 3.
 34-36 ... 1, 399, 22.
 3, 407, 14, 29.

xxv. 35, 40 .. 2, 193, 25. 2,
 277, 18. 3, 391, 27.
 36 2, 277, 18.
 40 .. 1, 351, 2; 400, 6.
 2, 193, 25; 277, 20.
 41, 46 1, 89, 11.
 xxvi. 7 1, 267, 5.
 23 1, 268, 17.
 24 2, 311, 5.
 27, 29 .. 1, 241, 21, 27.
 32 3, 448, 25.
 xxvii. 9 1, 277, 23.
 42 1, 278, 18.
 46 3, 476, 26.
 52 3, 164, 7.
 xxviii. 19 3, 453, 4.
 xxxii. 37 1, 173, 14.

MARCUS.

i. 6 1, 309, 9.
 7 .. 1, 313, 21. 3, 43, 19.
 ii. 14 1, 129, 20.
 iv. 11 3, 63, 1.
 21 2, 11, 22.
 v. 34 .. 2, 410, 18. 3, 205, 10.
 vii. 6 2, 186, 23.
 viii. 35 2, 216, 14.
 38 2, 356, 26.
 ix. 18, 28 3, 461, 4.
 x. 2 2, 273, 8.
 9 ... 2, 272, 21; 274, 11.
 11, 12 2, 240, 18.
 17 2, 278, 5.
 17 seqq. ... 3, 384, 11.
 20 3, 387, 15.
 21 1, 245, 19.
 3, 394, 10.
 24 1, 357, 8.
 25 3, 404, 14.
 26 3, 398, 16.
 29, 30 .. 2, 324, 23; 383, 4.
 3, 400, 3; 402, 4.
 31 3, 403, 11.
 38 1, 162, 20.
 45 1, 194, 12.
 48 3, 222, 9.
 xii. 17 1, 398, 12.
 23 2, 273, 9.
 xiii. 17 2, 274, 18.
 33 3, 63, 8.
 xiv. 3 1, 267, 5.
 20 1, 268, 18.
 25 1, 241, 27.
 36 1, 93, 16.

LUCAS.

i. 35 3, 448, 10.
 41 3, 472, 29.
 ii. 1 2, 117, 12.
 14 3, 452, 13.
 24 1, 136, 10.
 40, 52 3, 448, 17.
 iii. 1, 2 2, 117, 14.

iii. 7 1, 5, 7.
 8 1, 5, 2.
 14, 15 1, 398, 5.
 16 .. 1, 313, 21. 3, 43, 19.
 17 1, 193, 16.
 22 3, 432, 3.
 23 2, 117, 14.
 iv. 13 3, 474, 2.
 19 .. 2, 117, 17. 3, 30, 18.
 44 1, 279, 8.
 v. 21 3, 415, 12.
 29 3, 392, 3.
 vi. 27-29 1, 399, 1.
 29 .. 1, 110, 11. 2, 352, 4;
 360, 25. 3, 396, 14.
 30 2, 260, 14.
 31 .. 1, 395, 18; 409, 5.
 35, 36 1, 183, 22.
 36 2, 211, 3.
 38 3, 410, 17.
 40 .. 2, 196, 5. 3, 407, 7.
 43 1, 254, 12.
 46 3, 348, 16.
 vii. 19, 22 sq. 1, 199, 3.
 25 1, 306, 20.
 28 1, 144, 18.
 34 1, 242, 5.
 37, 47 1, 267, 5, 14.
 viii. 10 3, 63, 1.
 16 2, 11, 22.
 ix. 22 3, 448, 24.
 27 3, 425, 22.
 58 2, 20, 2.
 60 2, 258, 25.
 62 3, 334, 1.
 x. 2 2, 7, 9.
 4 1, 357, 23.
 16 .. 1, 136, 7. 3, 408, 2.
 17, 3, 4 1, 397, 27.
 19 .. 2, 330, 24. 3, 453, 2.
 10, 21 1, 151, 6, 14.
 22 1, 141, 9; 185, 7;
 197, 7. 3, 66, 22; 348, 7.
 25-28 1, 395, 21, 25.
 29 3, 405, 22.
 36 sqq. 3, 406, 7.
 41 3, 388, 16.
 xi. 2 2, 354, 14.
 9 3, 10, 5; 351, 5.
 13 3, 415, 22.
 33 2, 11, 22.
 40 2, 264, 11.
 43 1, 399, 15.
 47 3, 162, 6.
 xii. 3 3, 210, 7.
 7 3, 238, 2.
 8 2, 356, 21.
 11, 12 2, 357, 5.
 16-20 2, 279, 26.
 19, 20 1, 320, 19.
 22-24 1, 300, 26.
 27 1, 301, 1.
 28 1, 301, 6.

xii. 30, 31 1, 301, 21;
 302, 2, 5
 32 3, 408, 9.
 35-37 1, 283, 5.
 48 2, 241, 22.
 49 3, 465, 23.
 58 2, 265, 11.
 xiii. 5 3, 238, 7.
 18 3, 3, 16.
 19 1, 203, 22.
 24 3, 25, 9.
 34 2, 24, 17.
 xiv. 8, 10, 12, 13, 16 1,
 215, 12-17.
 11 1, 398, 23.
 2, 231, 16.
 15 1, 216, 9.
 19 2, 300, 13.
 26 .. 2, 304, 3. 3, 400, 8.
 26, 27 3, 320, 20.
 xv. 10 3, 415, 10.
 11 1, 219, 18.
 xvi. 3 2, 259, 21.
 9 .. 3, 391, 24; 408, 18.
 13 .. 1, 98, 5. 3, 314, 2.
 16 3, 43, 15.
 17 .. 1, 88, 3. 3, 238, 7.
 18 2, 240, 27.
 19 3, 409, 25.
 19-21 1, 302, 24.
 xvii. 6 3, 3, 14.
 28 2, 274, 15.
 31, 32 3, 333, 20.
 xviii. 8 2, 274, 16.
 14 1, 398, 23.
 17 1, 88, 15.
 18 2, 278, 5.
 18, 20 1, 395, 25.
 22 1, 245, 19.
 27 3, 399, 1.
 xix. 9 3, 392, 3.
 12 2, 4, 23.
 26 3, 299, 24.
 xx. 25 1, 398, 12.
 34 .. 1, 133, 12; 299, 15.
 35 .. 2, 273, 9. 3, 227, 22.
 xxi. 23 2, 274, 18.
 xxii. 25 2, 298, 7.
 31, 32 2, 359, 13.
 xxiii. 46 3, 424, 5.
 xxiv. 41, 44 1, 226, 1.
 JOANNES.
 i. 1 .. 1, 7, 22; 8, 3; 111, 15;
 176, 11. 3, 426, 17; 433, 8.
 2-6 1, 403, 12.
 2, 5 1, 283, 17, 19.
 3 1, 174, 9; 353, 18.
 2, 39, 6. 3, 171, 21;
 196, 7; 217, 5; 229,
 2; 232, 13; 238, 11;
 263, 22; 443, 3.

i. 4 .. 1, 146, 23. 3, 426, 25.
 5 .. 1, 298, 21. 2, 189, 27.
 6, 7 2, 263, 13.
 9 1, 90, 17; 93, 7. 2,
 157, 27. 3, 441, 16.
 11 3, 324, 11.
 12 2, 330, 24.
 13 2, 184, 26.
 14 .. 1, 132, 19. 3, 14, 3;
 427, 11; 433, 3, 8.
 16 2, 72, 10.
 16, 17 2, 189, 27.
 17 .. 1, 174, 2. 3, 387, 8.
 18 ... 3, 63, 25; 426, 20;
 428, 18.
 23 1, 10, 27.
 27 3, 43, 19.
 29, 36 1, 144, 19.
 ii. 16 3, 428, 11.
 iii. 5 1, 88, 15.
 6 2, 296, 10.
 8 .. 2, 191, 11. 3, 432, 17.
 13 1, 103, 5.
 15, 16 3, 67, 2.
 18 2, 415, 16.
 19 1, 105, 10.
 30 3, 196, 1.
 31 ... 1, 66, 13; 103, 5.
 36 1, 148, 19.
 iv. 6 1, 194, 14.
 7 1, 391, 2.
 23 2, 28, 27.
 24 3, 432, 17.
 25 1, 66, 15.
 32, 34 1, 162, 14.
 v. 3 1, 391, 5.
 17 1, 98, 7.
 17, 19 2, 11, 25.
 24 .. 1, 146, 21. 3, 67, 2.
 vi. 9 3, 27, 4.
 11 3, 195, 12.
 27 2, 7, 15; 298, 5.
 32, 33, 51 .. 1, 162, 27.
 40 1, 148, 12.
 44 2, 317, 22.
 53, 54 .. 1, 156, 16; 160, 3.
 55 1, 154, 28.
 vii. 16 2, 72, 13.
 18 2, 72, 13; 83, 9;
 289, 27.
 viii. 12 3, 439, 17.
 23 1, 66, 13.
 24 3, 67, 1.
 32-36 2, 159, 11.
 44 2, 70, 21.
 56 3, 432, 25.
 x. 1-3 3, 68, 1.
 7 3, 434, 12.
 8 2, 68, 5; 70, 15;
 109, 21.
 9 1, 12, 8.
 11 .. 1, 168, 21; 205, 7;
 2, 134, 12.

x. 13	1, 205, 5.
14	1, 193, 19.
16	1, 168, 21, 25.
	2, 13+, 19. 3, 205, 4, 6.
27	3, 205, 4, 6.
30	3, 448, 15.
xi. 25	3, 426, 27.
43	1, 129, 22.
xiii. 5	1, 269, 4.
33	1, 135, 15.
	3, 202, 29.
xiv. 6	1, 103, 4, 2, 27, 27.
	3, 426, 27; 448, 15.
23	3, 407, 5.
xv. 1	2, 37, 7.
1, 2	1, 179, 9.
14, 15	3, 320, 3.
xvi. 27	1, 131, 19.
xvii. 11	3, 428, 20.
12	1, 98, 5.
21-23	1, 182, 15.
23	1, 131, 21.
24-26	1, 182, 26.
25	1, 185, 7.
xviii. 11	1, 162, 20.
xix. 2	1, 277, 23.
34	3, 448, 22.
37	3, 449, 17.
xx. 29	2, 151, 5.
xxi. 3	1, 369, 1.
4, 5	1, 134, 15.
15	1, 136, 3.

ACTA APOSTOLORUM.

i. 7	2, 274, 21.
24	3, 200, 20.
ii. 26-28	3, 166, 3.
41	2, 74, 15.
v. 1	2, 124, 4.
vi. 2	1, 263, 4.
vii. 22	2, 123, 18.
x. 10-15	1, 226, 22.
34, 35	3, 175, 7.
xv. 8	3, 200, 20.
24	2, 372, 11.
28, 29	1, 263, 9.
xvi. 3	3, 216, 4.
xvii. 3	3, 247, 5.
18	2, 43, 10.
22, 23	3, 65, 6.
22-28	2, 75, 16.
24, 25	3, 59, 26.
xxvi. 17, 18	2, 76, 11.

AD ROMANOS.

i. 11	3, 3, 1; 21, 14.
12, 17	3, 3, 1.
17	2, 164, 12, 17;
	226, 27.
21, 23, 25	1, 87, 15.
26, 27	1, 289, 6.
ii. 6	2, 395, 26.
14	2, 79, 6; 174, 26.
15	3, 168, 4.

ii. 17-20	2, 138, 6.
24	2, 311, 8.
25	3, 297, 24.
29	3, 218, 2.
iii. 5, 6	1, 181, 4.
8	2, 267, 11.
16-18	2, 138, 23, 26.
20	2, 167, 25; 247, 27;
	320, 25.
21-26	1, 184, 17.
29	3, 16, 20; 114, 16.
30	3, 16, 20.
iv. 3	3, 4, 12; 201, 22.
3, 5, 9, 22	3, 7, 27.
9	2, 163, 27.
v. 3-5	2, 401, 8.
4, 5	2, 233, 11.
12, 14	2, 283, 13.
13	2, 320, 6.
vi. 2, 6, 13	2, 289, 11-15.
4	1, 66, 15.
14	2, 188, 17.
14, 15	2, 281, 16, 22.
16	2, 262, 21.
22	2, 233, 7.
vii. 2	2, 291, 19.
4	2, 292, 23; 295, 25;
	296, 15.
5	3, 450, 15.
7	2, 247, 27; 289, 20.
12	1, 184, 24; 2, 295, 29.
	3, 388, 14.
17	2, 290, 1.
20-24	2, 290, 4.
viii. 2-4	2, 290, 11.
5-10, 13-15	2, 291, 1.
9	1, 155, 11; 2, 226, 13.
10, 11	2, 290, 17.
15	1, 93, 16; 3, 462, 16.
17	1, 114, 7; 116, 6.
28, 29	1, 342, 21.
38, 39	2, 371, 8.
ix. 14	2, 415, 27.
x. 2-4	2, 173, 13.
4	3, 388, 16.
10, 11, 8, 9	2, 373, 15.
14, 15, 17	2, 161, 7.
18	1, 267, 18.
19	2, 173, 23.
20, 21	2, 173, 26.
21	1, 279, 6.
xi. 11	2, 174, 5.
17	3, 211, 18.
22	1, 181, 29.
24	3, 213, 12; 447, 8.
26	3, 447, 10.
33	1, 395, 10; 3, 62, 18.
35	3, 380, 6.
xii. 2	2, 172, 14.
8-13	1, 402, 13.
9	1, 258, 20.
9, 10, 18, 21	2, 173, 7.
12, 14	2, 373, 21.

xiii. 3, 4	1, 192, 18.
8	3, 345, 12.
9	3, 344, 19.
10	2, 382, 17.
11, 12	2, 399, 5.
12, 13	1, 250, 1.
12-14	2, 279, 27.
13	2, 416, 15.
14	1, 371, 20.
xiv. 3	1, 220, 21; 2, 276, 7.
6	1, 220, 23.
16, 17	1, 216, 22.
17	2, 273, 23; 277, 2.
19	2, 297, 4.
20	1, 222, 1.
21	1, 221, 22; 297, 11.
xv. 4	2, 327, 7.
13, 14	2, 345, 15.
16	1, 390, 17.
29	3, 51, 5.
xvi. 19	1, 140, 20.
25, 26	3, 51, 10.
26, 27	2, 320, 7.

AD CORINTHIOS I.

i. 9	2, 163, 7; 3, 11, 25.
18	3, 466, 18.
19, 20	2, 72, 20.
	3, 7, 13, 15.
21-24	2, 73, 27.
22	2, 18, 15.
23	3, 218, 21.
24	2, 134, 2; 138, 8;
	3, 164, 21; 218, 25.
26, 27	1, 388, 4.
1, 31	1, 15, 22.
ii. 5	2, 275, 25; 3, 8, 18.
5, 15	2, 42, 23.
6, 7	3, 52, 1; 62, 24;
	177, 28.
6-8	3, 20, 6.
9	1, 98, 13; 119, 14;
	155, 16; 323, 14; 394,
	10. 2, 383, 2; 396, 2.
	3, 32, 14; 178, 5;
	401, 7.
10	2, 149, 18; 3, 248, 3.
13	1, 129, 9; 2, 72, 8.
	3, 17, 10.
14	2, 47, 4; 3, 248, 3.
iii. 1-3	1, 154, 15; 21-24.
	3, 52, 6.
2	1, 153, 13; 162, 6;
	165, 9.
3	2, 412, 18.
6-9	2, 8, 1.
10	3, 217, 7; 48, 17.
16	3, 323, 5.
17	3, 396, 10.
19, 20	2, 20, 7, 22.
19-21	2, 42, 13.
iv. 9-13	2, 346, 11.
15	2, 305, 14.

iv. 16 2, 347, 2.
 19 3, 344, 11.
 20 2, 46, 3.
 21 1, 175, 21.
 v. 7 . . . 2, 310, 16. 3, 52, 23.
 11 . . . 1, 221, 17. 2, 311, 10.
 vi. 1, 2 3, 325, 12.
 7, 8 3, 326, 24.
 9, 10 1, 390, 7.
 9, 11 3, 327, 10, 14,
 25, 29.
 9-11 2, 312, 12.
 10-12, 14 2, 311, 22.
 12, 13 3, 328, 3, 5.
 13 1, 162, 1; 214, 23.
 2, 268, 12; 273, 10.
 13, 16 2, 311, 11, 13.
 15, 19 1, 299, 24.
 16, 17 3, 328, 23.
 18 2, 299, 11.
 vii. 1, 2 2, 303, 16.
 3 2, 304, 1; 311, 19.
 5 . . . 2, 291, 12; 293, 15;
 294, 9; 304, 1;
 305, 18; 311, 15.
 7 2, 395, 1.
 8 2, 285, 10; 297, 3.
 9 . . . 2, 243, 20; 246, 2;
 308, 27.
 10, 11 2, 304, 11.
 14 2, 272, 29;
 296, 12.
 27 2, 275, 24.
 28, 32, 35 2, 327, 28.
 29 3, 306, 13.
 29, 30 1, 245, 9.
 32-34 2, 298, 28.
 33 2, 304, 10.
 34 1, 307, 7.
 35-38 2, 403, 12.
 39, 40 2, 292, 18.
 viii. 1 . . . 1, 145, 7. 2, 177, 10.
 3, 343, 24.
 1-3 2, 46, 9.
 1, 7, 9, 11 2, 372, 2.
 4 3, 246, 1.
 5 3, 343, 19.
 6, 11, 12 1, 221, 13.
 7 . . . 1, 219, 6. 2, 48, 22;
 191, 5. 3, 15, 16;
 49, 5; 213, 25;
 343, 14.
 8 1, 219, 6, 10;
 2, 401, 26.
 9 1, 219, 16.
 13 1, 221, 7.
 ix. 4 1, 221, 9.
 4, 5 1, 219, 13.
 4, 5, 12, 19, 25 . . 2, 373, 21.
 5 2, 276, 19.
 19, 20 3, 216, 8;
 297, 28.
 20, 21 2, 14, 14.

ix. 21 3, 16, 18.
 24 3, 383, 18.
 25, 27 1, 220, 13, 14.
 27 2, 307, 6.
 x. 1-4 3, 343, 14.
 3 2, 226, 14.
 6 1, 300, 2.
 7 1, 204, 11.
 11 1, 291, 8.
 12 2, 240, 1.
 13 . . . 2, 163, 7. 3, 11, 25.
 20 1, 218, 24.
 23 . . . 1, 224, 23; 316, 8.
 2, 268, 12.
 23, 24 2, 347, 22.
 25 2, 372, 5.
 26 . . . 1, 106, 5. 3, 192, 8;
 243, 16.
 26-31 2, 348, 4.
 28 1, 277, 11.
 28-31 2, 373, 1.
 31 1, 224, 4.
 xi. 1 2, 234, 25.
 3 1, 376, 14.
 3, 30, 4; 31, 2.
 3, 7 2, 353, 10.
 3, 8, 11 2, 351, 8.
 5 1, 389, 6.
 10 . . . 3, 330, 29; 442, 21.
 20 1, 243, 6.
 21, 22 1, 223, 3.
 27, 28 2, 6, 13.
 30, 31 2, 10, 13.
 32 2, 136, 21.
 33, 34 1, 223, 14.
 xii. 11 3, 31, 12.
 13 1, 150, 16.
 31 3, 414, 1.
 xiii. 1, 3 2, 381, 14.
 2 3, 3, 14; 6, 29.
 2, 3 2, 381, 22, 27.
 3 1, 216, 13.
 4 3, 414, 3.
 4, 5 1, 326, 18.
 5 3, 414, 1.
 7 2, 346, 26.
 3, 312, 15.
 7, 8 1, 216, 8.
 7-11 2, 394, 12.
 11 . . . 1, 151, 27; 153, 10.
 12 . . . 1, 155, 7. 2, 78, 15.
 3, 32, 16; 58, 17;
 204, 10; 260, 10;
 310, 29; 431, 24.
 13 2, 347, 20.
 xiv. 9 3, 462, 1.
 9-13 2, 65, 17.
 20 1, 151, 25.
 xv. 7 3, 446, 28.
 29 3, 434, 12.
 32 1, 390, 2.
 32, 33 2, 50, 11.
 34 1, 307, 1.

xv. 40 3, 430, 3.
 44 3, 431, 13.
 49 3, 431, 21.
 50 2, 226, 15;
 309, 9.
 53 1, 299, 12.
 55 1, 279, 5.

AD CORINTHIOS II.

i. 1 3, 247, 3.
 9, 10 2, 42, 23.
 12 2, 373, 22.
 ii. 14 2, 374, 2.
 17 1, 98, 1.
 iii. 3 1, 400, 10.
 14 2, 374, 3.
 iv. 6 1, 116, 1.
 7 3, 411, 5.
 7-9 2, 392, 27.
 18 . . . 1, 334, 14. 3, 403, 7;
 459, 12.
 v. 1-3, 7, 9 2, 414, 3.
 2 3, 459, 25.
 7 . . . 1, 335, 11. 3, 27, 12.
 10 2, 281, 26.
 15 2, 42, 23.
 16 2, 282, 6.
 20 1, 92, 24.
 vi. 3-7 2, 393, 6.
 4, 10 2, 5, 23.
 7 3, 201, 27.
 14, 15 3, 45, 12.
 14-16 2, 282, 8.
 16 2, 286, 20.
 16-18 2, 288, 6.
 16-19 2, 393, 13.
 17, 18 3, 45, 16.
 vii. 1 . . . 2, 282, 11; 288, 20;
 393, 13, 15.
 9-11 2, 393, 15.
 viii. 12, 13 2, 212, 11.
 20, 21 1, 392, 4.
 ix. 6 3, 409, 1.
 7 3, 408, 28.
 x. 2 2, 412, 18.
 3-5 2, 348, 9.
 4, 5 2, 216, 16.
 15, 16 3, 246, 27.
 17 1, 155, 22.
 xi. 2 1, 139, 12.
 2, 3 2, 288, 23.
 3 2, 293, 1; 302, 7.
 6 3, 247, 9.
 13, 15 2, 245, 8.
 14 3, 176, 26.
 20 3, 396, 14.
 23 2, 391, 22.
 30 3, 30, 4.
 xii. 2-4 1, 155, 19.
 3, 61, 24.
 xiii. 5 1, 341, 25.
 xiv. 14-16 1, 269, 11.

AD GALATAS.

- ii. 19, 20 2, 310, 21.
 21 3, 387, 12.
 iii. 3 2, 309, 14.
 19 3, 445, 30.
 19, 23, 24 2, 133, 13.
 23-25 1, 149, 28.
 24 .. 1, 204, 19, 2, 23, 27;
 168, 5; 204, 22.
 3, 388, 14.
 26-29 1, 150, 9.
 27 3, 453, 1.
 28 .. 1, 113, 3, 2, 301, 28.
 3, 24, 28.
 iv. 1-3 2, 45, 4, 7.
 1-5 1, 152, 17.
 6 3, 462, 16.
 7 1, 153, 2.
 9 1, 71, 21.
 16 1, 162, 25.
 19 2, 305, 12.
 27 2, 164, 1.
 v. 2, 7, 9 1, 401, 15.
 5, 6 2, 234, 11.
 13 2, 268, 26.
 16-22 2, 351, 21.
 17 .. 3, 223, 20; 224, 26;
 320, 27.
 19-21 3, 24, 28.
 24, 25 .. 2, 341, 10, 3, 27, 16.
 25, 26 1, 401, 18.
 26 2, 36, 5.
 vi. 2 2, 245, 22.
 7 3, 417, 21.
 8, 9 .. 2, 5, 15; 341, 12.
 10 2, 8, 15.
 14 .. 2, 213, 21; 322, 22.
 15 .. 1, 113, 3, 3, 24, 28.

AD EPHESIOS.

- i. 12 3, 31, 2.
 ii. 3 2, 310, 14.
 3, 5 1, 27, 26.
 5 ... 2, 176, 24; 282, 28.
 3, 6, 16.
 10 2, 286, 20.
 11 3, 297, 24.
 12 1, 24, 10.
 17 1, 93, 6.
 20, 21 3, 196, 8.
 iii. 3, 4 2, 140, 21.
 3-5 3, 47, 14.
 5 3, 68, 9.
 10 2, 22, 22.
 10, 11 2, 71, 4.
 iv. 9, 10 3, 442, 12.
 10 3, 427, 16.
 11-13 .. 2, 12, 22; 393, 27.
 13 .. 3, 39, 11; 258, 18;
 310, 23; 325, 3.
 13-15 1, 139, 15.
 14 ... 1, 139, 25, 2, 35, 8.

- iv. 17-19 1, 89, 14.
 18 2, 73, 7.
 20-24 1, 339, 21.
 2, 261, 4.
 24 .. 1, 113, 3, 2, 302, 23.
 3, 433, 9.
 24, 25, 27-29 .. 2, 74, 25.
 25-32 1, 400, 19.
 26 3, 22, 16.
 29 1, 258, 5.
 v. 1, 2 1, 401, 2.
 1-4 2, 261, 12.
 3 1, 297, 8.
 3, 4 1, 258, 7.
 4 1, 261, 2.
 5 1, 349, 20.
 5-11 2, 261, 19.
 8 1, 97, 2; 147, 5.
 14 1, 89, 26.
 18 1, 238, 13.
 19 1, 253, 4.
 21-25, 28, 29 .. 2, 353, 13.
 22, 25 1, 401, 4.
 23 3, 30, 22.
 vi. 1, 4-7, 9 1, 401, 11.
 12 .. 2, 307, 3, 3, 73, 13;
 85, 12.
 14, 16, sqq. ... 1, 117, 1.
 16 3, 455, 12.

AD PHILIPPENSES.

- i. 7 2, 369, 17.
 9, 10 2, 45, 1.
 13, 14 2, 327, 1.
 20-24 2, 283, 29.
 29, 30 2, 369, 6.
 ii. 1, 2 2, 369, 6.
 6, 7 1, 10, 14.
 2, 7 .. 1, 326, 10, 3, 433,
 21; 439, 18.
 9 ... 1, 278, 21, 3, 28, 3.
 9-II 3, 442, 11.
 10, 11 2, 128, 23.
 15 1, 404, 24.
 17 2, 369, 6.
 20 .. 2, 303, 6; 322, 23.
 20, 21 2, 369, 19.
 iii. 12-14 1, 167, 25.
 15 1, 168, 8.
 19 1, 229, 11.
 iv. 2, 276, 17.
 5 1, 92, 20.
 8, 9 2, 312, 25.
 11-13 2, 374, 24.
 17 3, 261, 6.

AD COLOSSENSES.

- i. 9-II 3, 47, 20.
 15 3, 433, 16.
 16 3, 442, 6.
 25-27, 28 .. 3, 48, 5, 14, 18.
 28 2, 14, 18.
 ii. 2, 3 .. 3, 48, 25; 62, 28.

- ii. 4, 8 2, 43, 3; 44, 5.
 6-8 2, 44, 10.
 8 .. 3, 174, 5, 12; 211, 14.
 11 2, 270, 15.
 18, 23 .. 1, 139, 25; 2, 275, 22.
 iii. 4-10 2, 270, 20.
 5, 6 .. 1, 382, 1; 3, 233, 12.
 11 2, 354, 10.
 12-15 2, 348, 21;
 354, 15.
 16, 17 1, 252, 8, 15;
 253, 4.
 18-25; iv. 1 .. 2, 353, 24.
 iv. 2 3, 48, 29.
 2, 5, 6 1, 402, 1.
 3, 4 3, 49, 6.
 5 1, 391, 12.

AD THESSALONICENSIS I.

- ii. 5-7 2, 6, 23.
 6, 7 1, 140, 6.
 iv. 3-8 2, 365, 31.
 9 .. 1, 147, 7, 2, 177, 22.
 v. 5-8 1, 283, 24.
 6-8 .. 1, 117, 1; 2, 398, 23.
 13-15, 19-22 .. 1, 401, 23.
 21 2, 45, 20; 140, 1.

AD THESSALONICENSIS II.

- ii. 3 1, 98, 5.
 4 3, 312, 15.
 iii. 1, 2 3, 15, 16.

AD TIMOTHEUM I.

- Oi ànd tån alþéσeww tås pròs
 Τιμόθεου àθετοδwv èπιστο-
 λάς 2, 180, 22.*
 i. 1, 9 2, 321, 2.
 8, 7, 5 2, 138, 26.
 9 3, 258, 11.
 14 1, 90, 25.
 18, 19 2, 164, 21.
 ii. 4 1, 91, 9.
 9 .. 1, 378, 22, 2, 239, 8.
 9, 10 1, 321, 28.
 23 3, 5, 1.
 iii. 2, 4 2, 312, 6.
 iv. 1, 3 2, 275, 18.
 1-4 2, 296, 21.
 5 2, 389, 17.
 6-8 1, 402, 11.
 8 1, 91, 11.
 10 3, 244, 24.
 12 2, 374, 19.
 v. 14, 15 2, 299, 24.
 21 2, 5, 26.
 23 1, 229, 14.
 vi. 3, 4 3, 117, 1.
 3-5 2, 34, 8.
 10 1, 248, 27.
 16 3, 182, 20.
 20, 21 2, 180, 18.

AD TIMOTHEUM II.

i. 7, 8	2, 345, 6.
ii. 1, 2	2, 5, 1.
14, 16, 17	2, 42, 8.
15	2, 5, 5.
iii. 2	2, 72, 16.
17	1, 5, 9.
xi. 13	2, 358, 4.
15	2, 300, 5.
xiv. 15	1, 92, 4.
xvi. 17	1, 92, 9.

AD TITUM.

i. 6	2, 312, 6.
10	2, 35, 10.
12, 13	2, 50, 1.
15	2, 312, 9.
16	2, 359, 5.
ii. 3-5	2, 390, 28.
11-13	1, 8, 13.
iii. 3	1, 5, 13.

AD HEBRAEOS.

i. 1	2, 22, 23; 3, 28, 14; 335, 7.
5; v. 5	1, 145, 10.
ii. 11	1, 114, 8.
iii. 5	2, 378, 5.
18, 19	1, 91, 5.
v. 12	3, 174, 8.
12-14	2, 45, 14; 3, 49, 10.
14	2, 29, 30; 3, 252, 24.
vi. 1	2, 49, 17.
11, 20	2, 234, 14.
vii. 1, 2	2, 158, 8; 4, 10, 20.
viii. 8-12	1, 115, 5; 3, 160, 14.
ix. 14	2, 280, 20.
x. 22, 23	2, 389, 17.
26, 27	2, 184, 2.
32-39	2, 375, 2.
xi. 1, 2, 6	2, 150, 9.

xi. 3, 4, 25	2, 152, 19.
26, 27	2, 376, 9.
32	2, 153, 1.
36-40	2, 375, 18.
xii. 1, 2	2, 375, 18.
5	1, 88, 5.
5, 6	2, 27, 19.
13-17	2, 391, 4.
21	1, 88, 9.
22, 23	1, 88, 23.
xiii. 4	2, 391, 11.
5	2, 226, 24.

JACOBI EPISTOLA.

i. 10	2, 412, 17.
ii. 8	3, 246, 19.
23	1, 335, 13; 361, 5.
	2, 157, 16.
iv. 6	2, 274, 5; 378, 10.
v. 12	3, 79, 2; 295, 20; 309, 27.
20	2, 381, 7.

PETRI EPISTOLA I.

Petri epistolae prioris enarratio 3, 479.

i. 6-9	2, 391, 14.
12	3, 401, 9.
14-16	2, 313, 4.
17-19	1, 393, 6.
21, 22	2, 313, 4.
24	2, 412, 17.
ii. 1	1, 160, 28.
9, 10	1, 66, 10.
11-16	2, 289, 3.
12	1, 369, 18.
18	1, 384, 15.
22	1, 308, 11.
24	2, 188, 19.
iii. 1-4	1, 378, 23.

iii. 8, 9	1, 384, 21.
13-17	1, 393, 20; 2, 343, 3.
iv. 3	1, 393, 10.
8	1, 398, 11; 2, 137, 27;
	189, 11; 381, 7, 11.
	3, 414, 3.
12-14	2, 343, 19.
v. 5	2, 274, 5; 378, 10.

PETRI EPISTOLA II.

ii. 2	1, 108, 11.
3	2, 239, 8.

JOANNIS EPISTOLA I.

ii. 4	2, 271, 16.
18, 19	2, 271, 25.
iii. 2	1, 324, 7.
3	2, 270, 2.
14	3, 413, 17.
15	1, 265, 1.
18, 19	2, 374, 13.
iv. 8	2, 382, 17.
16	2, 382, 17; 3, 11, 24.
16, 18	2, 374, 6; 3, 414, 3.
v. 3	2, 374, 17.

JUDAE EPISTOLA.

5, 6, 11	1, 362, 25; 363, 6.
8-17	2, 250, 14.
22, 23	3, 176, 13.

APOCALYPSIS.

i. 8, 9	1, 154, 11; 2, 408, 14.
v. 6	3, 28, 17.
vi. 9, 11	1, 305, 20.
ix. 10	2, 310, 11.
xxi. 6	1, 154, 11; 3, 229, 6.
18, 19	1, 315, 4.
xxii. 13	1, 154, 11.

ADDENDA ad p. 620-624, ubi exciderunt loci ex N. T. citati vol. 2.
p. 321-345 hi:—

MATTHAEUS.

v. 4, 5, 7-10	337, 12; 336, 7; 338, 7; 339, 3, 20.
vi. 19	334, 12.
24	332, 27.
30-33	340, 10; 335, 12, 15.
vii. 13	335, 1.
viii. 20	333, 3, 9.
ix. 13	338, 3.
x. 39	330, 29;
41, 42	336, 13.
xii. 7	338, 3.
xiii. 4	333, 15.
xvi. 25	335, 9.
xix. 21	331, 24.
xx. 1, 2	336, 21.
xxii. 2	333, 1.
37	321, 13.
xxvi. 41	342, 7.

MARCUS.

xii. 41	336, 1.
---------	---------

LUCAS.

vi. 22	339, 26.
46	341, 2.
viii. 5	333, 15.
ix. 58	333, 3, 9.
x. 27	321, 13.
xii. 15	335, 7.
20, 22, 23	335, 4, 12.
30	335, 15.
33	334, 24.
xiii. 32	333, 7.
xiv. 6	333, 1.
xv. 11	332, 14.
xvi. 13, 19	332, 27, 24.
xix. 8-10	335, 25.
xxi. 1	336, 1.

JOANNES.

i. 4	340, 15.
xiii. 25	330, 29.
xiv. 2	336, 12.

AD ROMANOS.

iii. 9	322, 12.
vi. 17, 20	322, 12;
20-23	321, 22.
vii. 12, 14	321, 17; 322, 12.
viii. 7, 8, 10, 13, 18, 17, 24,	25, 28-30
	342, 8, 28.
15	345, 6.
36, 37	343, 26.
ix. 15	334, 25.
x. 10, 11	344, 9.
xii. 9	345, 10.
xiii. 8-10	321, 7.

AD CORINTHIOS I.

xiii. 12	322, 8.
----------	---------

INDEX SCRIPTORUM.

- Ἀγάθων 3, 118, 12.
 Ἀγίας καὶ Δερκύλος 2, 87, 8.
 Ἀέθλιος 1, 49, 23.
 Ἀθάμας ὁ Πυθαγόρειος 3, 138, 13.
 Ἀθηνόδωρος ὁ τοῦ Σάνδωνος 1, 53, 9.
 Αἰσχίνης 3, 142, 13.
 Αἰσχύλος τὰ μυστήρια ἐξειπών 2, 186, 3.
 ——— Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 2, 7, 7.
 ——— (Ἡλιάδες) 3, 95, 6.
 ——— (Προμηθεΐς) 3, 5, 1.
 ——— Τήλεφος 2, 341, 28.
 ——— (Χοηφόροι) 2, 238, 7. ubi memo-
 riae errore Σοφοκλῆς nominatur.
 ——— Fragmenta. (293.) 3, 22, 8.
 (300.) 3, 127, 11. (306.) 2, 344, 21.
 Αἰσχύλος (Pseudo-Aeschylus) 3, 110,
 21.
 Αἴσωπος 3, 279, 23.
 Ἀκουσίλαος 2, 85, 19. 3, 148, 6.
 Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ ἐν τοῖς Ἰουδαίω
 συγγράμματι 2, 105, 20. ἐν τῷ περὶ
 Πυθαγορικῶν συμβόλων 2, 57, 15.
 Ἀλέξανδρος γραμματικός 1, 60, 8.
 Ἀλεξίς. Ἰσοστάσιον 1, 331, 2.
 ——— Πονήρα 1, 273, 9.
 Ἀλκανδρος 1, 31, 21.
 Ἀλκμαίων Περίθου Κροτωνιάτης 1, 72,
 6. 3, 137, 13. πρῶτος φυσικὸν λό-
 γον συνέταξεν 2, 66, 5.
 Ἀλκμῶν ὁ Λακεδαιμόνιος 2, 66, 12.
 Ἀμειλησαγόρας. Vid. Μελησαγόρας.
 Ἀμφίλοχος 3, 148, 10.
 Ἀνακρέων 1, 381, 2. 2, 66, 12. 3,
 136, 9.
 Ἀναξάγορας 1, 71, 26. 2, 66, 6. 229,
 15.
 Ἀναξάρχος ὁ εὐδαιμονικὸς ἐν τῷ περὶ
 βασιλείας 2, 30, 8.
 Ἀναξίμανδρος 1, 71, 26.
 Ἀναξίμενης 1, 69, 29. 3, 148, 11.
 Ἀνδοκίδης 3, 140, 1. 142, 8.
 Ἀνδροκύδης 3, 280, 16. ὁ Πυθαγορικὸς
 3, 35, 12.
 Ἀνδροτίων 3, 148, 12.
 Ἄνδρων. ἐν τῷ τρίποδι 2, 105, 9.

- Anonymi poetae. ἡμὲν ὅτ' ἐνάξῃ καὶ
 ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ 2, 240, 10.
 Κρήσσα κύων ἐλάφοιο κατ' ἴχνιον
 ἔδραμε γοργῶς 2, 352, 20. ποιητῆς
 τις οὐκ ἄσημος "οὐδὲ ποτ' ἦμαρ—
 δώσουσι μερίμνας" 3, 110, 5. ἑπτα-
 τόνω φόρμιγγι cet. 3, 230, 13. μηδὲ
 σέ γ' εὐδόξιοι—πλέον εἰπεῖν 3, 46,
 26. οὐ γὰρ ἐν μέσοισιν κείται δῶρα
 δυσμάχητα Μουσῶν τῶπιτυχόντι φέ-
 ρειν 3, 14, 12. ναὶ τὰν ὄλυμπον κα-
 ταδερκομέναν—ἐπὶ γλώσσης 3, 22, 6.
 ταμείων ἀρετῆς ἐστὶν ἀνδρεία γυνή 1,
 379, 9. ἐκ τοῦ γὰρ ἐσορᾶν γίγνεται ἀν-
 θρώποις ἐρᾶν 1, 352, 16. (de quo v.
 Praef. vol. I. p. 1.) ἄπαιρε, μὴ μοι
 στέφανον ἀμφιθῆς κάρα 1, 274, 19.
 οὕτως πέπονθα—λύσσης πικροῖσι κέν-
 τροισιν ἠρεθισμένους 2, 188, 6. οὗτοι
 γὰρ οὗτοι—ἀνθρώπων κέαρ 2, 215,
 23. ἃ δ' ἐκπυθέσθαι—οὐδ' εἰ δεσμὰ
 πάντα προσβάλοις 2, 344, 1. τοῦ
 σώματος γὰρ—ὅσ' ἡμεῖς ὀνόμασιν
 γινώσκομεν 2, 346, 1. ὀθούνεκ' ἀρε-
 τῆ—ἄθλα τῶν πόνων ἔχει 2, 348, 18.
 ἔστιν Δίκης ὄφθαλμὸς, ὅς τὰ πάνθ'
 ὀρᾷ 3, 100, 14. τὸ θρέψαι δ' ἐν βρο-
 τοῖσι πολλάκις—πλείω πορίζει φίλ-
 τρα τοῦ φῦλας τέκνα (apud Stobaeum
 Flor. 78, 3, cum lemmate Βιότου ἐκ
 Μηδεΐας) 1, 165, 19. ἄνευ δὲ πατρὸς
 —συλλαβῆ τέκνου (Menandri, ut
 opinabatur Hemsterh.) 2, 239, 1.
 τίς ὦδε μῶρος καὶ λίαν ἀνεμίνωσ—
 καὶ γέρας λαχεῖν τῶδε 3, 281, 15.
 Μιλησία—σμίραγδος ἐμπόλημα τι-
 μηστάτων 1, 314, 15. παρὰ τοῖς
 βαρβάροις | φασὶν δεδέσθαι τοὺς κα-
 κοῦργους χρυσίω 1, 318, 10. Comi-
 corum non nominatorum frag-
 menta 1, 215, 20, 22. 235, 19. 337,
 21. 380, 19. 381, 3. 3, 269, 8.
 Versus falsarii ab Clemente ex τρα-
 γωδία allati, ab Justino ex Sophocle,
 3, 102, 4. Hexametri duo male
 Sophocli τραγωδοποιῶ tributī 3,

- 108, 12. Historici, cujus nomen excidit, fragmentum 3, 145, 14.
- Ἀντικλείδης ἐν Νόστοις 1, 44, 5.
- Ἀντίλοχος ὁ τοῦς ἱστορας πραγματευσάμενος ἀπὸ τῆς Πυθαγόρου ἡλικίας ἐπὶ τὴν Ἐπικούρου τελευτὴν 2, 67, 13.
- Ἀντίμαχος ὁ Τήσιος 3, 133, 13.
- Ἀντίοχος ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ἱστοριῶν 1, 47, 16.
- Ἀντίπατρος 2, 228, 18. ὁ Στωϊκὸς τρία συγγραφάμενος βιβλία περὶ τοῦ ὅτι κατὰ Πλάτωνα μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν 3, 76, 26.
- Ἀντισθένης 1, 76, 17. 81, 20. 2, 215, 3. 223, 19. 230, 4. ὁ Σωκρατικὸς 3, 88, 14.
- Ἀντιφάνης ὁ Δῆλιος ἰατρός 1, 213, 6.
- Ἀντιφάνης (ὁ ἱστορικός) 2, 65, 5.
- Ἀντιφάνης ὁ κωμικός 2, 329, 4.
- Μάλθακῆ 1, 330, 9.
- Ἀντιφῶν Ῥαμουσίος 2, 66, 24. 3, 141, 13. 270, 3.
- Ἀπελλᾶς ἐν τοῖς Δελφικοῖς 1, 51, 17.
- Ἀπίων ὁ πλειστονίκης. Αἰγυπτιακῶν ἱστοριῶν δ' 2, 84, 4. βιβλίον κατὰ Ἰουδαίων συνταξάμενος 1h. 8.
- Ἀπολλόδοτος ὁ Κυζικηνός 2, 229, 25.
- Ἀπολλόδωρος 1, 15, 4. 30, 3. 2, 53, 11. 96, 3.
- Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς Χρονικοῖς 2, 88, 4. ὁ χρονογράφος 2, 88, 11.
- Ἀπολλόδωρος ὁ Κερκυραῖος 3, 38, 12.
- Ἀπολλόδωρος ὁ Κυμαῖος πρῶτος τοῦ κριτικῷ εἰσηγήσατο τὸννομα καὶ γραμματικὸς προσηγορεύθη 2, 66, 25.
- (Ἀπολλωνίδης ὁ τραγικός) 1, 392, 21.
- Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος. Ἀργοναυτικά 2, 88, 8.
- Ἀραράς. Κώκαλος 3, 148, 3.
- Ἄρατος 1, 79, 3. 115, 1. 2, 76, 4, 6. 3, 38, 3. 81, 7.
- Ἀριγνώτη ἢ τὰ περὶ Διούσου γραψαμένη 2, 387, 10.
- Ἀρίσταρχος 2, 51, 26. (ubi Ἀριστοτέλης Prellerus.) Ἀρχιλόχεια ὑπομνήματα 2, 95, 28.
- Ἀριστέας ὁ Ἀργεῖος 2, 89, 9.
- Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος 1, 269, 27. 273, 22. 2, 221, 17.
- Ἀρίστιππος ἐν πρώτῃ Ἀρκαδικῶν 2, 89, 8.
- Ἀριστόβουλος 2, 60, 11. 3, 76, 3. 154, 13. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Φιλομήτορα 2, 121, 3.
- Ἀριστόδημος 2, 65, 6.
- Ἀριστοκλῆς 3, 148, 11.
- Ἀριστόκριτος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν πρὸς Ἡρακλεόδωρον ἀντιδοξουμένων 3, 25, 20.
- Ἀριστόξενος 3, 191, 15. ἐν τῷ Πυθαγόρου βίῳ 2, 51, 26.
- Ἄριστος ὁ Σαλαμίνιος 1, 60, 8.
- Ἀριστοτέλης, 1, 229, 5. 392, 16. 2, 33, 20. 50, 28. 51, 11. 65, 6. 72, 6. 135, 15. 139, 12. 154, 21. 228, 3. 328, 21. 3, 5, 24. 67, 14. 68, 27. 70, 5. 20. 149, 8. 168, 14. 358, 13, 27. 369, 16. 370, 6.
- Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ φύσεως 3, 227, 8. Λοκρῶν Πολιτεία 2, 135, 16. Φωκέων πολιτεία 2, 108, 23.
- Ἀριστοτέλους ἐσωτερικὰ et ἐξωτερικὰ συγγράμματα 3, 46, 1.
- Ἀριστοφάνης 3, 136, 7. 144, 11. et (pro Ἀντιφάνης ut videtur) 146, 11.
- Ἀχαρνῆς 1, 306, 3.
- Δαίδαλος 3, 148, 1.
- Θεσμοφοριάζουσαι πρῶται 3, 147, 20. δεύτεραι 1, 319, 12.
- Κώκαλος 3, 148, 3.
- Λυσιστράτη 1, 306, 11. 330, 5.
- Ὀρνιθες 2, 342, 2.
- Ἄριστων 2, 215, 20. 229, 1.
- Ἄρκτινος 2, 107, 5.
- Ἄρτάπανος ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων συγγράμματι 2, 124, 6.
- Ἄρτώριος περὶ μακροβιοσίας 1, 233, 4.
- Ἀρχέδημος 2, 228, 21. 3, 370, 2.
- Ἀρχέλαος ὁ Ἀθηναῖος 1, 72, 11.
- Ἀρχέμαχος. Εὐβοϊκῶν γ' 2, 96, 10.
- Ἀρχίλοχος 2, 3, 8. 66, 15. 107, 3. 8, 11, 12. 3, 107, 3. 125, 15. 126, 4. 11, 15. 127, 5.
- Ἀρχίνος 3, 144, 5.
- Αὐγίας (?) 3, 133, 15.
- Ἀχαϊκὸς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς 2, 349, 12.
- Βακχυλίδης 1, 404, 24. 2, 116, 4. 3, 54, 7. 90, 8. 135, 18.
- Βαρνάβας 2, 165, 19. 168, 6. 190, 15. 200, 14. 220, 16. 3, 40, 26. 49, 21.
- Βαρνάβας (memoriae errore pro Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος) 3, 175, 16.
- Βασιλείδης 2, 406, 13. 410, 25. 413, 6.
- Βήρωστος. Χαλδαϊκαὶ ἱστορίαι 2, 99, 11. Χαλδαϊκῶν γ' 1, 71, 11.
- Βίων ὁ Προκοπηνσίος, δε τὰ Κάδμου μετέγραφεν κεφαλαίουμενος 3, 148, 9.
- Βίωνος ἀπόφθεγμα 1, 62, 14.
- Βροντίος 2, 107, 1.
- Γοργίας ὁ Λεοντίνος 2, 43, 22. 3, 148, 7.
- Δαναῖς. ὁ τὴν Δαναΐδα πεποιηκώς 2, 386, 18.

- Δεινόμαχος 2, 227, 19.
 Δείνων 1, 71, 3.
 Δημάρατος ἐν πρώτῃ Τραγωδουμένων 1, 44, 12.
 Δημήτριος 2, 114, 8, 18.
 Δημήτριος ἐν β' τῶν Ἀργολικῶν 1, 51, 8.
 Δημήτριος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλείων 2, 114, 9.
 Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης 1, 72, 5, 25, 74, 19, 96, 41, 294, 23, 2, 19, 1, 57, 2, 236, 5, 403, 17, 3, 68, 17, 82, 11, 149, 10, 153, 23, 249, 7, ἐν τῷ περὶ τέλους 2, 229, 22, 230, 1.
 Δημοσθένης 1, 60, 19, 67, 2, 105, 23, 3, 142, 4, 15, 144, 6, 145, 6.
 Δίδυμος 2, 51, 7, 11, ὁ γραμματικός 3, 36, 20.
 Δίδυμος ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας 2, 67, 19.
 Δίδυμος ἐν Συμποσιακοῖς 2, 388, 2.
 Διευχίδας ὁ Μεγαρικὸς 3, 149, 1. Μεγαρικῶν δ' 2, 97, 25.
 Δικαίραχος 1, 31, 16.
 Διογένης 2, 44, 26, 3, 271, 10.
 Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης 1, 70, 1, 164, 23.
 Διογένης Περσικῶν α' 1, 70, 24.
 Διογένης (ὁ τραγικὸς) 2, 222, 22.
 Διόδωρος 2, 66, 25.
 Διόδωρος ὁ περιπατητικὸς 2, 227, 23.
 Διονύσιος 2, 107, 7.
 Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἐν τοῖς Χρόνοις 2, 85, 1.
 Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος 2, 87, 7.
 Διονύσιος ὁ Θρᾶξ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐμφάσεως τοῦ περὶ τῶν τροχίσκων συμβόλου 3, 35, 23.
 Διονύσιος ὁ ἰατρικὸς 3, 37, 13.
 Διονύσιος ἐν τῷ ἐ μέρει τοῦ κύκλου 1, 51, 16.
 Διότιμος 2, 230, 2.
 Δίφιλος 3, 134, 12, 135, 8, 271, 24. Pseudo-Diphilus 3, 100, 9, 112, 13.
 Δίων ὁ θύτης 3, 36, 16.
 Δίων ὁ φιλόσοφος 2, 386, 6.
 Δούρις 2, 113, 8.
 Δράκων 2, 67, 12.
 Δωρόθεος ἐν τετάρτῃ Ἰταλικῶν 1, 44, 13, ἐν τῷ πρώτῳ πανδέκτῃ 2, 103, 8.
 Δωσίδας 1, 44, 7.
 Ἐζεκήλιος, ὁ τῶν Ἰουδαϊκῶν τραγωδιῶν ποιητῆς 2, 124, 19.
 Εἰρεσιῶν 2, 318, 20.
 Ἐκαταῖος 2, 229, 25, 3, 148, 12, ἐν τῷ κατ' Ἀβραμὸν 3, 93, 17.
 Ἐλλάνικος 2, 59, 20, 65, 3, 87, 9, 107, 2, 3, 148, 11, Δευκαλιώνεια 3, 149, 1.
 Ἐμπεδοκλῆς 1, 28, 12, 70, 5, 2, 251, 9, 323, 4, 404, 3, 3, 8, 13, 13, 4, 16, 6, 38, 6, 67, 7, 84, 8, 103, 11, 118, 27, 139, 1, 145, 16, 151, 21, 235, 5.
 Ἐπιγένης ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως 2, 106, 12, ἐν τῷ περὶ τῆς Ὀρφέως ποιήσεως 3, 39, 21.
 Ἐπίγραμμα εἰς τὸν Σαρδαναπάλλου τάφον 2, 222, 4.
 Ἐπίκουρος 1, 72, 20, 2, 3, 7, 155, 5, 227, 8, 14, 16, 26, 230, 8, 236, 8, 356, 9, 400, 17, 3, 70, 17, 96, 21, 146, 10, 14, 149, 11, 177, 23.
 Ἐπίχαρμος 1, 29, 22, 229, 7, 2, 53, 1, 160, 29, 342, 6, 414, 6, 3, 80, 19, 128, 5, 134, 7, 143, 19, 273, 4, Πολιτεία 3, 97, 9.
 Ἐρατοσθένης 1, 237, 18, 2, 96, 16, 112, 1, 113, 7, ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν 2, 349, 2, ἐξέδωκε βιβλία δύο γραμματικά ἐπιγράψας 2, 67, 1.
 Ἐρμᾶς. Ποιμὴν 2, 2, 1, 70, 29, 147, 2, 142, 5, 174, 7, 182, 18, 23, 183, 5, 3, 164, 2, 221, 3, 381, 25.
 Ἐρμιππος ὁ Βηρύτιος 2, 61, 5, 3, 61, 5.
 Ἐρμογένης 3, 475, 6.
 Εὐβουλος 3, 276, 7.
 — Σεμέλη 3, 276, 11.
 Εὐγάμων ὁ Κυρηναῖος 3, 147, 2.
 Εὐδημος ὁ Νάξιος 3, 148, 8.
 Εὐδημος ἐν ταῖς ἀστρολογικαῖς ἱστορίαις 2, 53, 25.
 Εὐδοξος. τῆς Περιόδου β' 1, 70, 16.
 Εὐθυμένης. Χρονικά 2, 96, 6.
 Εὐμηλος ὁ Κορίνθιος 2, 107, 13, 3, 131, 13, 148, 6.
 Εὐπόλεμος 2, 114, 18, ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλείων 2, 123, 19.
 Εὐριπίδης 1, 26, 2, 44, 1, 79, 13, 2, 108, 28, 249, 23, 256, 23, 257, 1, 344, 5, 389, 4-12, 390, 5-13, 407, 7, 416, 24, 3, 14, 11, 55, 7, 59, 13, 94, 10, 117, 2, 128, 8, 133, 5, 134, 19, 136, 15, 143, 24, 208, 12.
 Versus ab falsario compositi 1, 74, 10; cum genuinis Euripidis versibus mixti 3, 101, 8.
 — Αἰγέος 3, 132, 11.
 — Ἀλέξανδρος 2, 35, 1, 329, 13, 3, 131, 14.
 — Ἀλκαστις 1, 30, 17, 83, 3, 3, 135, 13.
 — Ἀνδρομάχη 2, 214, 29.
 — Ἀντιγόνη 3, 130, 21.

- Εὐριπίδης. Ἀντιόπη 2, 35, 17. 130, 23.
 257, 21. 3, 91, 12. 134, 9.
 — Ἀγύη 3, 268, 17.
 — Βάκχαι 1, 119, 16. 234, 6. 411,
 3-10.
 — Ἐκάβη 1, 304, 12. 2, 239, 17.
 — Ἐρεχθεύς 3, 127, 2. 130, 12.
 — Ἡρακλῆς 1, 83, 1. 3, 59, 18.
 — Ἰκέτιδες 2, 257, 24.
 — Ἰππόλυτος 1, 274, 23. 2, 35, 3.
 3, 132, 14.
 — Ἰφιγένεια ἢ ἐν Αἰλίδι 1, 335, 23.
 2, 257, 17.
 — Ἴων 1, 83, 5.
 — Κρεσφόντης 2, 252, 18.
 — Μελανίππη σοφή 2, 61, 13.
 — Μελέαγρος 3, 129, 13.
 — Μήδεια 2, 188, 1. 3, 128, 3. 140,
 10.
 — Οἰδίπους 2, 329, 17. (ubi Σοφο-
 κλῆς pro Εὐριπίδης.) 352, 26. 353, 4.
 — Οἰνέως 3, 127, 9.
 — Οἰνόμαος 3, 139, 10.
 — Ὀρέστης 1, 82, 20-25. 360, 12.
 2, 191, 2. 215, 1. 3, 130, 17, 273, 1.
 — Πειρίθους 3, 29, 9. 94, 16.
 — Πολυίδης 2, 253, 2.
 — Πρωτεσίλαος 3, 146, 6.
 — Τήλεφος 3, 138, 1.
 — Τήμενος 3, 131, 3.
 — Τρωάδες 1, 26, 5.
 — Ὑμιπύλη 2, 347, 10.
 — Φιλοκλήτης 3, 127, 14.
 — Φοῖνιξ 3, 139, 11.
 — Φοίνισσαι 2, 34, 18. 3, 24, 19.
 34, 18.
 — Χρύσιππος 3, 146, 1. et, ut vide-
 tur, 2, 187, 19.
 Εὐρώπεια. ὁ τὴν Εὐρώπειαν ποιήσας 2,
 131, 12.
 Εὐφορίων 1, 41, 16. 2, 329, 10. 3,
 25, 26. 40, 12.
 — ἐν τῷ περὶ Ἀλεναδῶν 2, 96, 20.
 — πρὸς Θεοδωρίδαν ἀντιγραφαί 3,
 37, 12.
 Ἐφορος 2, 63, 1. 109, 18. 113, 5.
 114, 27. 135, 15. Ἐφορον post
 πρόσφορον 206, 32. excidisse con-
 jecit Cobetius.
 Ζάλευκος 2, 67, 4.
 Ζήνων 2, 225, 23. 228, 15, ὁ Κιτιεύς
 1, 384, 22. ὁ Στωϊκός 3, 75, 4.
 Ζήνων ὁ Μύνδιος 1, 48, 7.
 Ζώπυρος ὁ Ἡρακλεώτης 2, 106, 9.
 Ζωροάστρης 3, 83, 19.
 Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός 1, 72, 24. 229,
 19.
 Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός ἐν κτίσεισι
 ἱερῶν 1, 41, 12.
 — ἐν τῷ περὶ χρηστηρίων 2, 90, 22.
 Ἡράκλειτος 1, 36, 2. 55, 20. 70, 5, 19.
 239, 6. 298, 19. 2, 57, 21. 77, 10.
 105, 9. 150, 2. 155, 24. 161, 1.
 229, 18. 251, 25. 256, 9. 317, 7.
 321, 4. 325, 8. 345, 4. 21. 399, 2.
 401, 4. 3, 8, 24. 40, 9. 47, 4. 69,
 12. 84, 12. 92, 17. 95, 10, 15.
 119, 5. 138, 10. 149, 3.
 Ἡρακλεῶν 2, 357, 10. 358, 12. 3, 464,
 14.
 Ἡρίλλος 2, 229, 3.
 Ἡρόδοτος 2, 32, 4. 53, 4. 63, 2. 102,
 27. 253, 4. 3, 140, 19. 141, 5.
 144, 10.
 Ἡρόδωρος 2, 61, 1.
 Ἡσίοδος 1, 42, 8. 79, 8. 95, 8. 100,
 2. 105, 27. 119, 5. 345, 14. 352,
 16. 361, 1. 2, 21, 6. 30, 15. 63,
 10. 88, 14. 96, 7, 10. 126, 19.
 142, 17. 317, 23. 3, 14, 10. 80, 6.
 86, 14. 17. 93, 10. 109, 13. 132,
 11. 134, 1. 148, 5. 277, 8. Με-
 λαμπόδεια 3, 147, 15. Ἡσίοδος
 πολλῶ νεώτερος τῶν Ἰλιακῶν 2, 90,
 5.
 Θαλῆς 1, 69, 29. 2, 44, 26. 3, 76, 1.
 Θεανὸ Κροτωνιάτις 2, 67, 20.
 Θεανὸ ἢ Πυθαγορική 2, 341, 23.
 Θεαρίδας ἐν τῷ περὶ φύσεως 3, 112, 9.
 Θεόγνις 2, 252, 11. 3, 41, 33. 128, 1.
 129, 3. 132, 5. 136, 4. 140, 3.
 329, 1. 348, 20.
 Θεοδέκτης ὁ τραγικός 3, 135, 16.
 (Θεόκριτος) 1, 281, 11.
 Θεόκριτος ὁ Χίος 1, 100, 14.
 Θεόπομπος 2, 3, 6. 52, 1. (ubi Θεό-
 φραστος Prellerus.) 109, 18. 3,
 143, 13. Φιλιππικῶν μγ' 2, 96, 18.
 Θεόπομπος (ὁ κωμικός) 3, 141, 6.
 Θεόφραστος 1, 72, 20. 2, 65, 4. 150,
 28. Φυτικά αἷτια 2, 258, 11.
 Θέσπις ὁ τραγικός 2, 66, 17. 3, 38, 21.
 Θουκυδίδης 1, 303, 13. 3, 129, 5.
 142, 3.
 Θράσυλλος 2, 111, 6.
 Θρασύμαχος ἐν τῷ ὑπὲρ Λαρισαίων 3,
 138, 4.
 Ἰάσων Κυρηναῖος. Vid. Μακκαβαϊκά.
 Ἰερώνυμος ὁ φιλόσοφος 1, 31, 14. 2,
 227, 21.
 Ἰέσιος 1, 70, 18.
 Ἰλιὰς μικρά 2, 87, 14.
 Ἰόβας. Περὶ Ἀσσυρίων 2, 99, 11.
 Ἰοφῶν ὁ κωμικός (ὁ τραγικός) ἐν Ἀλφω-
 δαῖς σατύροις 2, 20, 17.

- Ἰππάρχος ὁ Πυθαγόρειος 3, 45, 6.
 Ἰππασος ὁ Μεταποντῖνος 1, 70, 4. 2, 45, 1.
 Ἰππίας ὁ Ἡλείος 3, 137, 3.
 Ἰππόβοτος 2, 51, 25.
 Ἰππόδαμος ὁ Πυθαγόρειος 2, 211, 22.
 Ἰπποκράτης 2, 227, 4. 3, 143, 22.
 Ἰππωνος ἐπίγραμμα 1, 61, 10.
 Ἰππῶναξ 2, 3, 8. 66, 16.
 Ἰσίδωρος 1, 53, 6.
 Ἰσίδωρος ἐν τοῖς Ἡθικοῖς 2, 244, 5. ἐν τῷ περὶ προσφυοῦς ψυχῆς 2, 218, 22. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τοῦ προφήτου Παρχῶρ ἐξηγητικῶν 3, 168, 11. et ἐν τῷ δευτέρῳ 19.
 (Ἰσοκράτης) 3, 54, 9. 139, 16. 143, 1.
 Ἰστρος ἐν τῷ περὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποικίας 2, 88, 24. ἐν τῷ περὶ ιδιότητος ἄθλου 2, 275, 15.
 Ἴων ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγοῖς 2, 106, 10.
 Ἰώσηπος ὁ τὰς Ἰουδαϊκὰς συντάξας ἱστορίας 2, 119, 11.
- Καλλίας ὁ κωμικός 3, 133, 8.
 Καλλιμάχος 1, 30, 3. 5. 3, 54, 5. 79, 18. 80, 3. 87, 8. Αἴτω 2, 39, 4. 3, 40, 13. Ἰαμβοί 3, 38, 19. Ὕμνοι 1, 38, 17.
 Καλλίνος 2, 107, 11.
 Καλλιφῶν 2, 227, 19, 29.
 Καρποκράτης ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης 2, 246, 19. et ὅ τε Καρποκράτης ὁ τ' Ἐπιφάνης ἐν—τῷ περὶ δικαιοσύνης 2, 249, 10.
 Κασσιανός (Ἰούλιος) 2, 300, 25. 301, 14. 307, 19. Ἐξηγητικῶν α' 2, 84, 2.
 Κέρκυρα ὁ Πυθαγόρειος 2, 106, 13.
 (Κηφισόδωρος ὁ κωμικός) 1, 312, 17.
 Κλεάνθης 2, 214, 5. 228, 16. 3, 37, 25. 90, 10. 91, 3. 370, 1. ἐν β' περὶ ἡδονῆς 2, 230, 24.
 Κλεάνθης ὁ Ἀσσεύς 1, 77, 11.
 Κλέαρχος ὁ περιπατητικός 2, 57, 19.
 Κλείταρχος 2, 113, 6.
 Κλεομένης ἐν τῷ περὶ Ἡσιόδου 2, 51, 8.
 Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ 3. 268, 1. Στρωματέων α' 3, 9, 15. Στρωματέων β' 3, 75, 3. τὴν σκέψιν καθ' ἣν πρὸς τὰς αἰρέσεις ὑπεσχημέθα διαλέξασθαι 2, 369, 3. ὁπνῆκα ἂν τὰ περὶ ἀρχῶν τοῖς Ἑλλήσιν εἰρημένα ἐπιόντες διελύχωμεν 3, 123, 24. ὅπου τὸν περὶ ἀρχῶν διαλαμβάνωμεν λόγον 2, 251, 11. ἐπειδὴν περὶ τῶν ἀρχῶν διαλαμβάνωμεν 2, 256, 15. τοῦτο ἐν τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ δηλωθήσεται 1, 163, 10. ἐν τῷ γαμικῷ διεξιμεν λόγῳ 1, 360, 6. ἐπὶν περὶ γενέσεως κόσμου διαλαβάνειν ἀρξώμεθα 3, 249, 15. ὡς ἐν τῷ περὶ ἐγκρατείας λόγῳ ἡμῖν δεδήλωται 1, 294, 11. ἐν τοῖς περὶ προφητείας 2, 309, 25. 3, 69, 10. ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς 2, 218, 17. 251, 36. 3, 69, 10.
 Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος 3, 175, 16. (ubi memoriae ergore Βαρνάβας) 176, 11. Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους 2, 33, 8. 377, 2. 378, 23. 380, 10. 381, 3. 382, 10.
 Κόρινθα 2, 387, 25.
 Κράτης ὁ γραμματικός 2, 96, 12.
 Κράτης ὁ Θηβαῖος 2, 223, 20. 224, 1.
 Κρατίνοσ 2, 388, 1.
 — Ἀρχιλοχοί 2, 20, 14.
 — Ἐμπιμπράμενοι 3, 147, 21.
 — Λάκωνες 3, 126, 1.
 — Πυτῖνη 3, 142, 6.
 Κρατίνοσ ὁ νεώτεροσ κωμικός 3, 37, 25.
 Κρεώφυλοσ. Οἰχαλίασ ἄλωσισ 3, 147, 6.
 Κριτίας 3, 129, 16.
 Κριτόλαοσ ὁ περιπατητικός 2, 229, 9.
 Κριτόλαοσ Φασηλίτησ 2, 166, 25.
 Κτησίασ 2, 85, 11.
 Κύδιπποσ ὁ Μαντινεύσ 2, 65, 5.
 Κύκλου ποιηταί 2, 107, 17.
 ὁ τὰ Κυπριακά ποιήσασ 1, 31, 7.
 Κυρηναῖκοί, οἱ, 2, 227, 13, 26.
- Λαίτοσ (vel Χαίτοσ). Φοινικικά 2, 94, 5.
 Λάσοσ Ἐρμιονεύσ 2, 66, 11.
 Λεάνδροσ (vel Λεάνδριοσ) 1, 48, 5. 2, 52, 3. 3, 148, 11.
 Λέσχησ ὁ Λέσβιοσ 2, 107, 4.
 Λεύκιμοσ (?) 2, 229, 8.
 Λεύκιπποσ ὁ Μιλήσιοσ 1, 72, 2.
 Λέων. Περὶ τῶν κατ' Αἰγυπτον θεῶν 2, 89, 4.
 Λίνοσ 2, 90, 4.
 Λύκοσ ὁ περιπατητικός 2, 229, 7.
 Λυκόφρονοσ Ἀλεξανδρα 3, 40, 13.
 Λυσίας ἐν τῷ πρὸσ Νικίαν 3, 142, 10. ἐν τοῖς Ὀρφανακοῖς 3, 143, 2.
- Μακκαβαϊκά. ὁ συναξαίμενοσ τὴν τῶν Μακκαβαϊκῶν ἐπιτομήν 3, 77, 2. (Est Ἰάσαν ὁ Κυρηναῖοσ: vid. Maccab. 2, 23.)
 Μαρκίον 2, 342, 12. 354, 24.
 Ματθίασ ἐν ταῖσ παραδόσεσ 2, 175, 12.
 Μεγασθένησ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἰνδικῶν 2, 60, 13.
 Μελανιππίδησ 3, 93, 3.

- Μελισσαγόρας (vel Ἀμελισταγόρας) 3, 148, 7.
 Μένανδρος 1, 74, 12. 232, 6. 258, 19.
 (alii Εὐριπίδης) 329, 12. 2, 235, 11.
 237, 20. 3, 110, 11. 139, 8. 269,
 12. 272, 17. 353, 28. Pseudo-Me-
 nander 3, 98, 5. 99, 6.
 — Δεισιδαίμων 3, 269, 12.
 — Δύσκολος 3, 276, 17.
 — Ἐαυτὸν τιμωρούμενος 3, 127, 16.
 — Ἠνίοχος 1, 81, 15.
 — Ἴερεία 1, 81, 23.
 — Μισούμενος 2, 188, 13.
 — Πωλούμενοι 3, 133, 10.
 — Ῥαπιζομένη 1, 133, 21.
 Μένανδρος ὁ Περγαμνός 2, 94, 5.
 Μητροδώρος ὁ Χίος 1, 72, 2. 2, 230,
 15. 3, 117, 18.
 Μόμιμος τῶν θανμασίων συναγωγῇ 1,
 44, 2.
 Μοσχίων ὁ κωμικὸς (immo ὁ τραγικὸς)
 3, 136, 1.
 Μουσαῖος 2, 87, 3. 90, 3. 106, 3, 8.
 3, 125, 1, 5. 147, 3, 19.
 (Μουσώμιος) 1, 247, 4. 311, 26. 313,
 13. 316, 22. Conf. Praef. vol. 1.
 p. xxii. et Cobet. in Λογίῳ Ἐρμῆ
 vol. 1. p. 478, 479.
 Μυρσίλος ὁ Λέσβιος 1, 32, 12.
- Νανσιφάνης 2, 229, 6.
 Νεάνθης ὁ Κυζικηνός 2, 52, 1. 3, 37,
 21.
 Νικάνδρος 1, 40, 5. 56, 2.
 Νικόστρατος (ὁ κωμικὸς) 1, 319, 7.
 Νουμήμιος 2, 121, 15.
 Νυμφόδωρος ὁ Ἀμφιπολίτης. Νόμιμα
 βαρβαρικά 1, 70, 25. 2, 89, 11.
- Ξάνθος ὁ Λυδὸς 2, 107, 6.
 Ξάνθος ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις μαγικοῖς
 2, 250, 8.
 Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος 1, 72, 8. 2,
 232, 14. ὁ Καλχηδόνιος 3, 68, 16.
 96, 17.
 — περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ζώων τροφῆς 3,
 279, 7.
 — ἐν τῷ περὶ φρονήσεως 2, 160, 14.
 Ξενοφάνης 3, 89, 12. 267, 16.
 Ξενοφῶν. (Ἀπομημονεύματα) 1, 76,
 20. 2, 215, 11. 3, 89, 1. (Κύρου
 παιδεία) 3, 137, 19. Ξενοφῶν male
 pro Ἡρόδοτος 3, 140, 19.
- Ὀλύμπιος ἐν Σαμιακοῖς 1, 50, 16.
 Ὅμηρος 1, 37, 1, 6. 2, 212, 9. 3, 25,
 8. Ὅμηρος πολλῶ νεώτερος τῶν
 Ἰλιακῶν 2, 90, 4. 96, 13, 17. 20,
 25.
 Ὅμηρος. Ἰλιάς:—
 1, 8—10; 3, 10, 22.
 1, 221, 222; 1, 62, 4.
 1, 249; 1, 67, 1.
 1, 528—530; 1, 33, 9.
 1, 544; 1, 33, 3.
 1, 589; 1, 243, 18.
 1, 607; 1, 82, 9.
 2, 24; 1, 285, 8.
 2, 213; 1, 265, 13.
 2, 315; 1, 95, 25.
 2, 426; 1, 19, 11.
 2, 657; 2, 87, 19.
 2, 700; 2, 237, 12.
 2, 872; 1, 317, 24.
 3, 33—35; 1, 45, 12.
 3, 108; 2, 142, 11.
 3, 243; 1, 31, 3.
 3, 277; 3, 240, 19.
 3, 405; 1, 82, 11.
 3, 424; 1, 36, 13.
 4, 49; 1, 42, 22.
 5, 28; 2, 140, 14.
 5, 31; 1, 29, 21.
 5, 83; 1, 311, 15.
 5, 128; 1, 113, 17.
 5, 359; 2, 172, 20.
 5, 385; 1, 29, 24.
 5, 403; 1, 33, 24.
 5, 739—742; 2, 224, 16.
 6, 132; 1, 82, 13.
 6, 146; 2, 253, 9.
 6, 147; 3, 125, 9.
 6, 236; 1, 115, 15.
 7, 99; 3, 79, 13.
 7, 102; 3, 126, 14.
 7, 212; 1, 256, 7, 8, 69; 3,
 110, 9.
 9, 116; 3, 126, 4.
 9, 311; 3, 21, 28.
 9, 502; 1, 62, 12.
 10, 155; 1, 282, 13.
 10, 378; 2, 403, 2.
 12, 322—328; 3, 143, 6.
 13, 6; 1, 154, 12.
 13, 277; 1, 342, 6.
 13, 730; 2, 394, 28.
 14, 113; 1, 166, 1.
 14, 206; 3, 80, 16.
 15, 235; 3, 127, 1.
 15, 411; 2, 21, 2.
 16, 433, 434; 1, 61, 25.
 17, 33; 3, 144, 3.
 17, 53; 3, 147, 9.
 17, 220; 1, 121, 1.
 18, 59; 3, 370, 20.
 18, 309; 3, 126, 10.

"Ομηρος. Ἰλιάς:—

- 18, 411; 1, 30, 9.
 18, 483; 3, 82, 4. 139, 5.
 18, 483-485; 1, 404, 11.
 18, 606; 3, 130, 6.
 20, 59; 1, 336, 25.
 20, 215; 2, 86, 10.
 20, 248-250; 2, 19, 1.
 21, 394; 1, 82, 8.
 21, 568; 1, 36, 28.
 22, 8; 3, 96, 23.
 22, 83; 1, 160, 24.
 22, 496; 2, 237, 12.
 23, 315; 3, 125, 3.
 24, 44; 3, 130, 10.
 24, 54; 1, 57, 4.
 24, 527; 3, 51, 4.
 24, 645; 1, 281, 10.
- "Ομηρος. Ὀδύσσεια:—
 1, 57; 1, 91, 24.
 1, 181; 3, 270, 18.
 2, 47; 1, 88, 9.
 2, 261; 2, 399, 21.
 4, 221; 1, 4, 2.
 4, 456; 1, 325, 11.
 4, 750; 2, 399, 19.
 5, 60; 1, 245, 3.
 5, 262; 3, 87, 5.
 6, 181; 2, 239, 4.
 6, 183; 2, 353.
 6, 185; 3, 2, 26.
 8, 266-270; 1, 65, 25.
 8, 324; 1, 34, 11.
 8, 351; 2, 51, 10.
 9, 27; 1, 110, 22; 217, 15.
 9, 275; 3, 96, 13.
 9, 372; 3, 147, 15.
 9, 410, 411; 3, 96, 11.
 10, 279; 1, 344, 17.
 10, 495; 2, 407, 27.
 10, 560; 1, 243, 15.
 11, 47; 3, 124, 20.
 11, 327; 1, 307, 14; 2, 188, 12.
 11, 580; 2, 89, 18.
 12, 18; 2, 269, 22.
 12, 184; 1, 118, 26.
 13, 203; 1, 104, 15.
 14, 187; 3, 131, 20.
 14, 228; 3, 127, 7.
 14, 465, 466; 1, 257, 1, 5.
 17, 286; 3, 133, 3.
 17, 322; 2, 322, 10.
 18, 72; 2, 269, 15.
 18, 130; 2, 252, 9.
 19, 105; 1, 10, 25.
 19, 163; 1, 38, 24; 2, 225, 19.
 19, 178; 2, 157, 20.

"Ομηρος. Ὀδύσσεια:—

- 19, 179; 1, 112, 26.
 20, 351; 1, 49, 9.
 21, 21; 1, 31, 12.
 22, 412; 3, 125, 13.
- "Ομηρος. Μαργίτης 2, 21, 3.
 Ὀνομάκριτος 2, 105, 29. 106, 8.
 Ὀρφεύς 1, 18, 18. 21, 24. 80, 5. 81, 6. 2, 87, 2. 90, 3. 105, 29. 106, 1, 9. 3, 36, 2, 24. 39, 27. 61, 13. 103, 1, 14. 105, 9. 106, 3, 16. 107, 7. 108, 15. 112, 13. 124, 18. 138, 6. 149, 4.
 Ὀρφεύς. Διονύσου ἀφανισμός 3, 147, 10. Θεογονία 3, 147, 11.
 Οὐαλεντίνοσ ἐν τινι ἐπιστολῇ 2, 169, 6. 219, 4. ἐν τῇ πρὸς Ἀγαθόποδα ἐπιστολῇ 2, 280, 11. ἐν τινι ὀμιλίᾳ 2, 367, 4. ἐν τῇ περὶ φίλων ὀμιλίᾳ 3, 168, 2.
 Οὐάρρων 1, 50, 5.
 Παναίτιος 2, 228, 24.
 Πανύσιος 1, 36, 18. 37, 7, 9. 3, 132, 8. 147, 5.
 Παρμενίδης 1, 70, 2. 3, 13, 8. 47, 8. 93, 6. 117, 9. 144, 14.
 Παροιμίαι. τὸ παροιμιῶδες "πατὴρ ἀνουθέτητος νῖον νουθετεῖ" 1, 42, 16. οἷα ἢ δέσποια τοιάδε χά κώνων 1, 383, 23. ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα 2, 192, 11. μία Μύκονος 2, 141, 5. τρυγόνων λαλίστεροι 2, 19, 11. οἱ παροιμαζόμενοι 2, 4, 7. 13, 19.
 Πατροκλῆς ὁ Θούριος 1, 30, 24.
 Πείσανδρος ὁ Καμειρεύς 3, 147, 4.
 Πεισίνος (Πισίνου codex) ὁ Δύνδιος. Ἡράκλεια 3, 147, 5.
 Περσικῶν scriptores (οἱ τὰ Περσικὰ συνταξάμενοι) 3, 155, 1.
 Πέτρου κήρυγμα 2, 143, 11. 190, 28. 3, 159, 5, 21. 161, 9, 20. 164, 28. 219, 11. 477, 9.
 Πίνδαρος 1, 30, 12. (Pyth. 3, 96.) 202, 10. (Nem. 8, 68.) 382, 23. 399, 8. 2, 42, 2. 66, 13. 83, 5. 89, 20. 142, 16. 157, 1. 253, 22. 344, 17. 414, 10. 3, 17, 25. 78, 14. 81, 1. 82, 17. 108, 20. 109, 1-6. 116, 11. Pindari fortasse Fragn. 3, 207, 21.
 Πλάτων ὁ κωμικός. Δαίδαλος 3, 148, 1. Ἐορταί 3, 279, 18.
 Πλάτων ὁ φιλόσοφος 2, 33, 19. 43, 21. 56, 5. 115, 14. 131, 14. 135, 14. 139, 11. 154, 3. 159, 1. 230, 19. 231, 2. 236, 2. 238, 11. 331, 12. 337, 2. 3, 58, 26. 68, 25. 69, 2.

- 70, 4. 71, 17. 75, 2. 95, 10. 149, 5, 9. 144, 16. 215, 17. 249, 4. 358, 11, 26.
- Πλάτων. Ἀλκιβιάδης α' 2, 159, 5, 25. 3, 15, 1. 84, 1.
- Ἀξίολχος 3, 139, 6.
- Ἀτλαντικός 3, 46, 14.
- Γοργίας 1, 179, 21. 2, 257, 10. 3, 46, 10.
- Δημοδόκω (ἴμμο Ἐρασταίς) 2, 77, 6.
- Ἐπινομίς 2, 132, 18. 156, 7. 256, 3. 3, 6, 31.
- Θεάγης 2, 108, 17.
- Θεαίτητος 2, 41, 5. 141, 10. 175, 12. 407, 24. 210, 21. 232, 5. 3, 12, 28. 27, 7. 76, 21. 78, 2. 79, 2.
- Κρατύλος 2, 116, 6. 253, 10.
- Κρίτων 2, 36, 8. 3, 12, 14.
- Λύσις 3, 75, 8.
- Μένων 3, 65, 21.
- Νόμοι 1, 75, 20. 241, 11. 354, 13. 370, 20. 2, 10, 3. 50, 24. 155, 27. 158, 21. 215, 26. 231, 17. 238, 11. 255, 10. 3, 24, 3. 60, 10. 73, 2, 12. 75, 10. 79, 5. 142, 1.
- Πολιτεία 2, 77, 11. 156, 17. (ubi male ἐν τῷ περὶ ψυχῆς) 250, 2. 254, 22. 325, 9. 326, 6. 346, 19. 417, 13. 3, 46, 9. 52, 21. 71, 5. 72, 6, 13. 77, 8. 83, 17. 84, 24. 85, 11. 88, 10. 113, 3, 10. 115, 30. 145, 11.
- Πολιτικός 2, 41, 2. 139, 14. 143, 3. 156, 7. 159, 21. 255, 18.
- Πρωταγόρας 2, 50, 16. 3, 46, 11. 76, 22.
- Σοφιστής 1, 192, 15. 2, 407, 19. 3, 93, 6.
- Συμπόσιον 2, 55, 11. 3, 12, 23.
- Τίμαιος 1, 74, 1. 2, 56, 20. 85, 22. 3, 9, 4. 62, 9. 66, 7. 70, 10. 74, 10. 75, 18. 83, 8.
- Φαίδρος 1, 74, 3. 289, 2. 2, 56, 10. 158, 16. 3, 13, 22. 42, 7. (ubi memoriae errore ἐν τῷ περὶ ψυχῆς.) 73, 9. 75, 6. 76, 19. 117, 23.
- Φαίδων 2, 55, 5, 18. 76, 21. 215, 26. 254, 4, 10, 14. 255, 7. 336, 26. 341, 21. 401, 1. 3, 15, 15. 17, 20. 46, 11.
- Φίληβος 1, 299, 19.
- Χαρμίδης 2, 56, 12.
- Ἐπιστολαί 1, 74, 2. 75, 2. 228, 11. 3, 51, 17. 83, 11. 134, 18.
- Πρὸς Ἐραστον καὶ Κορίσκον ἐπιστολή 3, 83, 1.
- (Πλούταρχος) 1, 250, 6.
- Πολέμων 1, 37, 4. 38, 7. 41, 8. 2, 232, 21.
- Πολέμων ἐν τινι ἐπιστολῇ 1, 52, 2. τῇ δ' τῶν πρὸς Τίμαιον 1, 50, 20. ἐν τοῖς περὶ τοῦ κατὰ φύσιν συντάγμασι 3, 279, 8.
- Πόλυβος ὁ ἱάτρος ἐν τῷ περὶ ὀκταμήνων 3, 227, 7.
- Ποσειδίππος 3, 134, 14. ἐν τῷ περὶ Κνίδου 1, 59, 10. 64, 2.
- Ποσειδώνιος 2, 228, 26.
- Πραξιφάνης Διονυσόφανους Μυτιληναίου ὀνομάσθη γραμματικὸς ὡς ὡν ὀνομάζομεν πρῶτος 2, 67, 4.
- (Πρόδικος) ὁ Κείος σοφιστής 1, 307, 15. 3, 25, 16.
- Πρόδικος ὁ Σάμιος 2, 106, 10.
- Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀγασάρχου ἐν τῷ α' τῶν περὶ τὸν Φιλοπάτορα 1, 49, 1.
- Πτολεμαῖος ὁ Μενδήσιος 2, 84, 10, 13.
- Πυθαγόρας 1, 78, 6. 2, 10, 10. 90, 8. 106, 11. 229, 18. 320, 5. 256, 10. 229, 18. 197, 12. 205, 14. 320, 5. 3, 22, 10. 23, 6. 68, 25. 79, 6. 149, 4.
- Πυθαγόρειοι 2, 250, 18. 3, 74, 1. 118, 6.
- Πυθοκλῆς ὁ Σάμιος ἐν δ' Ἰταλικῶν 2, 109, 19. ἐν τρίτῳ περὶ ὁμοιοῖας 1, 44, 8.
- Σαπφῶ 1, 277, 5.
- Σαραπίων ἐν τοῖς ἔπαισι 2, 58, 5.
- Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς 3, 230, 8.
- Σίβυλλα 1, 55, 2. 10, 14, 17. 67, 22. 76, 5. 77, 5. 83, 25. 338, 6. 2, 90, 13. 252, 42. 3, 89, 11. 96, 8. Σιβυλλιακοὶ χρησμοὶ (1-23-27.) 1, 28, 13. 297, 21-25. Σίβυλλαι πλείους 2, 108, 2. 3, 37, 18.
- Σιμωνίδης 1, 264, 12. (sine nomine.) 270, 9. 2, 107, 11. 191, 3. 328, 21. 344, 12. 3, 134, 4.
- Σκάμων 2, 65, 4.
- Σόλων 3, 129, 1. 131, 16. Ἐλεγεῖαι 2, 19, 19. 3, 63, 17. 88, 6. 109, 12. 230, 20.
- Σουσαρίων 2, 66, 7.
- Σοφοκλῆς 1, 29, 23. 94, 21. 101, 4. 234, 15. 295, 7. 370, 5. 2, 225, 10. 3, 19, 26. 105, 26. 127, 12.
- Versus Sophocli suppositi 1, 79, 14. 3, 91, 12. 92, 3. 108, 12.
- Αἴας ὁ μαστιγοφόρος 3, 128, 14.
- Ἀλεάδα 3, 131, 1.
- Ἀντιγόνη 2, 344, 6. 3, 66, 20. 137, 15. 141, 2.
- Ἐριφύλη 3, 130, 19.

- Σοφοκλῆς. Ἰππόνους 3, 131, 17.
 — Μίνως 3, 131, 5.
 — Οἰδίπους τύραννος 3, 10, 8.
 — Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ 1, 277, 3.
 — Πηλεΐς 3, 141, 9.
 — Πολυΐδος 2, 318, 8.
 Σοφοκλῆς ὁ νεώτερος τραγικός 1, 30, 24.
 Σπεύσιππος 2, 232, 9.
 Σπεύσιππος ἐν τῷ πρὸς Κλεοφῶντα α' 2, 157, 1.
 Στασίνας 3, 140, 17.
 Στάφυλος 1, 38, 27.
 Στησίχορος Ἰμεραῖος 2, 66, 11.
 Στράτων ἐν τῷ περὶ εὐρημάτων 2, 51, 5, 65, 7.
 Στωϊκοὶ 2, 43, 15. 211, 6. 326, 18. 331, 11. 3, 69, 17. 70, 4. 75, 1. 76, 18. 80, 11. 85, 8. 358, 17, 29. οἱ ἀπὸ τῆς στωῆς 2, 182, 8. Στωϊκοὶ νεώτεροι 2, 228, 19.
 Σωσίβιος 1, 37, 9. 38, 7.
 Σωσίβιος ὁ Λάκων. Χρόνων ἀναγραφὴ 2, 96, 24.
 Σωτάδας Βυζάντιος 2, 51, 15.
 Τατιανὸς ἐν τῷ πρὸς Ἑλληνας 2, 84, 1. 85, 4. 294, 10. 297, 18. 299, 13. 3, 470, 11. Τατιανὸς ὁ Σύρος ἐν τῷ περὶ τοῦ κατὰ τὸν σωτῆρα καταρτισμοῦ 2, 293, 10.
 Τελέσιλλα 2, 387, 25.
 Τέρπανδρος ὁ Ἀντισσαῖος 2, 66, 10. 107, 5. 191, 17.
 Τίμαιος 2, 3, 6. 53, 10. 109, 18. 113, 6.
 Τίμαιος ὁ Λοκρός 2, 132, 20. 3, 96, 1.
 Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος 2, 66, 14.
 Τιμόθεος ὁ Περγαμνὸς ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων ἀνδρείας 2, 349, 10.
 Τίμων ὁ Φλιάσιος ἐν τοῖς Σίλλοις 2, 52, 118. 3, 10, 15.
 ὁ τὴν Τιτανομαχίαν γράψας 2, 61, 6.
 Ὑπερείδης 3, 139, 15. 140, 15.
 Φανίας 2, 107, 3. 113, 5.
 Φανοκλῆς 1, 38, 27. Ἐρωτες ἢ Καλοὶ 3, 145, 7.
 Φερεκράτης. Αὐτόμολοι 3, 275, 24.
 Φερεκῦδης ὁ Σύριος 2, 90, 7. 51, 19. 52, 8. 3, 130, 8. 168, 27. Φερεκῦδους τοῦ Συρίου θεολογία 3, 40, 11.
 Φερεκῦδης ὁ Σύριος (Λέριος Vossius) 3, 34, 22.
 Φιλῆμων ὁ κωμικός 1, 305, 26. 383, 11. 3, 108, 7. 145, 1. 270, 20.
 — Συνέφηβος 1, 318, 17.
 — Ὑποβολιμαῖος 3, 148, 4.
 — Φιλόσοφοι 2, 224, 5.
 Φιλῖνος 3, 142, 17.
 Φίλιστος 3, 129, 7.
 Φιλόλαος 2, 253, 18.
 Φιλοστέφανος 2, 65, 7. περὶ Κύπρου 1, 63, 28.
 Φιλόχορος 1, 30, 21. 51, 7. 95, 28. 3, 148, 12. ἐν τῷ α' περὶ μαντικῆς 2, 109, 16.
 Φιλύλλιος ὁ κωμικός 3, 37, 2.
 Φίλων ὁ διαλεκτικός ἐν Μενεξένῳ 2, 387, 12.
 Φίλων ὁ Ἰουδαῖος 2, 25, 25. 26, 15. 60, 11. 114, 17. 176, 7. ἐν τῷ Μωυσέως βίῳ 2, 123, 15.
 Φίλων ὁ Πυθαγόρειος 2, 210, 25.
 ὁ τῆς Φορωνίδος ποιητῆς 2, 85, 20. ὁ τῆν Φορωνίδα ποιήσας 2, 131, 7.
 Φωκυλίδης 3, 108, 1. 119, 7.
 Χαῖτος. V. Λαῖτος.
 Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ θεῶν 2, 50, 27.
 Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ μέθης 2, 135, 15.
 Χίλων 3, 143, 17.
 Χρησμοὶ 3, 151, 16.
 Χρησμός (Aristonicae Pythiae) 3, 112, 3. στῦλος Θηβαίοισι Διώνυσος πολυγηθῆς 2, 130, 21. oraculum Lycurgo datum ἢ φιλοχρηματία etc. 2, 329, 14.

INDEX GRAECUS.*

Α.

Α καὶ Ω cur dictus Christus 230, 20.
291, 2.
α in Abraami nomine additum quid
significet 235, 1.
ἀ μὲν—τὰ δὲ. . 273, 8.
ἀβακχεύτοις ἄρρητα 231, 10.
ἀβαρῆς ζυγός 239, 38,
ἀβασανίστως ῥηθέν 187, 31.
τὸ ἀβέβαιον τῆς διανοίας 331, 42.
ἀβελτερία (legebatur ἀβελτηρία) 324, 4.
ἀβουλήτοις τύχαις περιπεσόντες 300,
29. ἀβουλήτους ὄρμας 300, 36.
ἀβουλήτως συμβαίνοντα 239, 43.
ἀβουλήτως ἔχοντος τοῦ θεοῦ 294,
14.
[Ἀβραὰμ cum spiritu aspero: v. ad
vol. I, p. 5, 2; p. 26, 5.]
ἐπ' ἀγαθῶ καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ κολα-
ζομένου 51, 48. idem πρὸς ἀγαθοῦ
ibid. 15.
ἀγαθοεργεῖν 92, 9. 166, 6. 227, 7.
ἀγαθοεργούμενοι 25, 39.
ἀγαθοεργία 204, 44. ἀγαθοεργία θεία
285, 41.
ἀγαθοποιία ἡ πρώτη 227, 2.
ἀγαθοποιοὶ et κακοποιοὶ 343, 9. sic
ἀγαθοποιεῖν et κακοποιεῖν 211, 32.
262, 4. τοῦ ἀγαθοποιῶ φύσις τὸ
ἀγαθοποιεῖν 294, 46. ἀγαθοποιεῖν
dei proprium 134, 47. ἀγαθοποι-
οῦσα πρὸς πάντας 222, 47.
ἀγαθός. τάγαθον Platoni quid 179, 43.
ἀγαθότητι τοῦ θεοῦ 229, 43. sic 163,
28. 284, 5.
ἀγαθῶνον ἀγαθόν 283, 13. τὸ ἀγαθῶ-
νειν θεοῦ ἔργον ἐστὶ 294, 49. ἀγα-
θῶνεσθαι et κακοῦσθαι 348, 45.
ἀγαθῶνεσθαι ἐν πᾶσι 227, 4.

ἀγαθωσύνη θεοῦ 39, 34- 55, 35. 57, 9,
55, 35. θεία 283, 4. [Libri partim
sic, partim ἀγαθοσύνη, ut ἀγισσύνη
et ἀγιοσύνη. Recta quam restitui
scriptura per ω est: de qua v. Co-
betus in Λογίῳ Ἑρμῆ I. p. 267.]
ἀγάλλεσθαι quid 168, 44.
ἀγαλλιαθῶμεν ἐν- 291, 48.
ἀγαλλίασις quid 282, 3.
ἄγαλμα θεῖον καὶ ἄγιον quod 303,
44.
ἀγαμέμων Ζεὺς 11, 18.
ἀγαμίον poena 182, 5.
ἀγανακτικὴν φωνὴν ἔρρηξε 63, 43. [vi-
tiose pro ἀγανακτικὴν: v. annot.
vol. I, p. 223.]
ἀγαπᾶσθαι quid 163, 12.
ἀγάπη quid 162, 52. ἀγάπης nomen
profane a quibusdam transfertur
ad convivia 61, 20. ἀγάπαι quid
sint 61, 38. Christo quae 61, 27.
ἀγάπαι haeticorum commentitiae
322, 47. ἀγάπαι Carpocratianorum
nefariae 185, 2.
ἀγάπησις quid 163, 12.
ἀγαπητικὴ οὐσα ὡς μήτηρ 45, 12. κατ'
ἀγαπητικὴν κοινωνίαν 222, 35. ἀγα-
πητικῶς 32, 8. ἀγαπητικῶς καὶ φιλη-
τικῶς διατεθεῖσα πρὸς τὴν- 273, 1.
ἀγαπητὸν αὐτοῖς ἦν εἶ- 324, 21.
ἀγγελοθεσία ut νόθεσία 299, 11. ἀγ-
γελοθεσία τοῦ σώματος 350, 33.
ἄγειν. ἄγωμεν τὰς ἐντολάς δι' ἔργων,
in effectum producimus 37, 15.
ἄγεσθαι πρὸς γάμον 181, 23.
ἡ ἀγελοκομική 124, 17.
ἀγένητος ἀρχή 257, 42.
ἀγεννῆς ἀδλητής 309, 7. ἀγεννεστέρων
παθῶν 95, 49.

* Index Graecus est Sylburgii locis plurimis auctus et correctus, sublatis vitiosis vel codicum vel editionis Victorii scripturis, quae saepe fefellerant Sylburgium, omisissque quae Sylburgius non pauca intulerat vocabulis e locis scriptorum quos Clemens excerpserat, quae nihil commune habent cum Graecitate Clementis. Numeri paginarum et versuum sunt editionis Sylburgianae, in marginibus editionis nostrae appositii.

- ἀγέννητος πατήρ 340, 26. τὸ ἀγέννη-
 τον ἐν, ὁ θεός 273, 34.
 ἄγευστος φιλοσοφίας 213, 15.
 ἀγερωχίαί μέθης 72, 12.
 ἀγήρω κόσμον (ex Euripide) 230, 6.
 sic ἀγήρω αἰδιότητα 38, 36. ἀγήρως
 καὶ ἀθάνατοι 10, 51.
 ἀγιάζει τὸν ἀριθμὸν, sanctum facit, ut
 sanctum celebrat 291, 39. ἀγιαζό-
 μενοι θεῷ 85, 24. ἀγιαζονται καὶ
 σώμα καὶ ψυχὴν 65, 43.
 ὁ ἀγιασμός ἡμῶν 218, 3.
 ἀγιασύνη 91, 32. 300, 1. ἀγιωσύνην
 ὑποκρίνεσθαι 110, 47.
 ἀγκιστρῆειν δελεῖται 99, 29.
 ἀγνεία quid 227, 44. 236, 6. ἀγνεία
 τελεία quae 227, 48.
 ἀγνίξειν ἑαυτὸν 190, 40. ἀγνίξειν τὴν
 σάρκα αὐτοῦ 60, 34.
 ἀγνισμός τῆς ψυχῆς 57, 33.
 ἀγνωμοῦναι τὰ θνητά 187, 6.
 ἀγνωσίαν θεοῦ ἔχουσι 201, 38.
 ἀγνος ἀριθμὸς 290, 33.
 ἄγνος τῆς ἀληθείας 201, 12.
 ἀγονία καρπῶν 267, 27.
 ἄγραφος παράδοσις 288, 45.
 ἀγράφως διαπεσόντα 119, 12. ἀγράφως
 παραδιδόμενα 246, 38. ἀγράφως πα-
 ραδοθέν 274, 19.
 ἀγριίδες ἐλαῖαι 286, 1.
 ἀγρόνδε βαδίξιν 104, 18.
 Ἄγριους ianitor Mercurialium stat. 15,
 17.
 ἀγύρται καὶ μητραγύρται 99, 1.
 ἀγωγή, vitae traductio, 222, 23. ἀγωγή
 ὀρθή 47, 49. ἀγωγή ἀρίστη quae
 111, 38.
 ἀνώγιμος πάντοθεν, undique agi du-
 cique se sinens, 77, 26. ἀνώγιμος
 τῶν δαιμονίων γίνεται 19, 13.
 ἀγωγὸν τὸ ἐραστὸν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ
 θεωρίαν, ducens, 299, 26.
 τὴν ἀγωνίαν ἐκτελεῖν, certamen per-
 agere, 100, 10.
 ἀγωνιζόμενοι αἰρεῖν δόλω καὶ βίᾳ, con-
 nitentes, 125, 9.
 ἀδάμαστοι πονηρία 38, 29.
 ἀδεισιδαίμων ὦν 302, 13.
 ἀδελφὸς μῦθος, cognata fabula, 1, 12.
 sic ἀδελφὰ παθήματα 83, 38. ἀδελ-
 φὰ τούτοις γράφων 247, 28.
 ἀδηλία χρόνων 16, 47.
 ἀδην διείλεκται, satis dictum, 111, 51.
 ἀδηρίτως ζητεῖν 234, 46.
 Ἄιδης et Ζεὺς idem 248, 28.
 ἀδηφαγία καὶ ἀπληστία 62, 10.
 ἀδιάβλητα δόγματα 273, 5. ἀδιαβλήτως
 παρεισδύνα 192, 42.
 ἀδιάδραστον φυλάττειν 118, 36.
 ἀδιακρίτως 42, 2.
 ἀδιάπτωτος μένει 177, 36.
 ἀδιάστατον καὶ ἄπειρον 251, 6. ἀδιά-
 στατος τῆς τοῦ θεοῦ ἀγάπης γενό-
 μενος 315, 2.
 ἀδιαστρόφω προσώπῳ 68, 21.
 ἀδιάρητος ἀναισχυντία 93, 49.
 τὸ ἀδιάφθορον τῆς ψυχῆς 230, 50.
 ἀδιαφορεῖ περὶ τὰ— 250, 24.
 ἀδιαφορίαν introductentium confutatio
 194, 8. ἡ ἀδιαφορία, summum bo-
 num 179, 18.
 ἀδιάφορος χρήσις 64, 45. τῶν ἀδια-
 φόρων τὰ αἰρετώτερα 215, 4. ἀδια-
 φόρως βιοῦν 190, 24. 36.
 ἀδιεξίτητος 251, 5.
 ἀδίκημα quid 167, 16.
 ἀδόκιμον εἶναι et εὐδοκμεῖν 331, 6.
 ἀδόκιμοι πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθόν 215,
 52.
 ἀδολεσχητέον 75, 21.
 ἀδράνεια τῶν εἰδώλων 16, 2.
 ἀδράστεια vera quae 301, 44.
 ἀδυνατεῖ οὐδὲν ὁ θεός 255, 9.
 ἄδυτα mystica Aegyptiorum 237, 28.
 [αἰεὶ dixit Clemens, non αἰεὶ, quod
 graecis locis intulerunt librarii.]
 αἰεδαῖς ἔννοια 155, 45.
 αἰμνηστος θεωρία 309, 22.
 ἀενάφω ρύματα 241, 1. ἀεναος ὁ θεός
 269, 47.
 ἀεργὰ ζῶα 304, 46.
 [ἀερότεμις vel ἀεροτόμος. V. annot.
 vol. 3, p. 30.]
 ἀζηλία καὶ ἀμυσία 171, 38.
 ἀζυγείς κακία 38, 29.
 ἀηθείας (ἀηδίας apud Socratem p.
 239.) 248, 15.
 ἀθαμβῆς ὄψις 237, 23. ἀθαμβίη De-
 mocriti 179, 32.
 οὐκ ἄθει 239, 26.
 ἄθει qui 6, 52. 297, 52.
 ἄθετῆ θεὸν αὐτὸν 218, 8. ἀθετοῦντες
 εἰς τὸν κύριον 54, 23.
 ἀθλήντος καὶ ἀνδρική 282, 18.
 ἀθλήματα 18, 31.
 [ἀθλησις vol. 3, p. 383, 7.]
 [ἀθλοθέτης vol. 3, p. 383, 24.]
 ἄθρει τὴν θείαν εὐεργεσίαν 30, 51.
 ἄθρει μὴ τις— 240, 24.
 ἄθροισμα τῶν ἐκλεκτῶν 303, 40. 304,
 22.
 ἀθρόως τε πάντα καὶ ἕκαστον ἐν μέρει
 προσβλέπει 294, 20.
 ἄθυμος, experts θυμοῦ 229, 25.
 ἀθύρματα ὀλέθρια 17, 49.
 ἀθυρόγλωσσοι κιναιδοὶ 99, 14.
 ἀθῶος χερσὶ 311, 32.
 ὁ Λιάκειος Πηλῆς 265, 44.

- αἰδήλα ἔργα 261, 28.
 τὸ αἰδήμον, verecundia, 100, 10. sic
 84, 27.
 αἰδίων (alii libri αἰώνιον) ζῶν 41, 52.
 αἰδοῖα unde dicta genitalia 83, 2.
 αἰδῦντοι ὄρμαι 165, 6.
 αἰάλλων κύνα προδότην Ἀἰδωνεύς 5,
 35. 175, 10.
 αἰμάσσειν τὰ οὖλα 75, 41.
 [αἰνίττεσθαι potius quam αἰνίσσεσθαι :
 v. ad vol. 1, p. 16.] αἰνίσσεται
 τοῦτο, innuit, 121, 3. αἰνίττεσθαι
 et ἀλληγορεῖν 45, 23. κατ' αἰνιγ-
 μούς ἀλληγορούμενα 237, 39. 43.
 αἰνιγματώδης λόγος 240, 5. αἰνιγ-
 ματωδῶς εἰρημένα 244, 9. αἰνικτῆρ
 θεσφάτων 238, 16.
 αἰολόχρως ἄστρων ὄχλος Euripides
 257, 32.
 [αἰρεῖ (sic Lowthius pro ἐρεῖ) 312,
 28. Idem vitium correctum 34, 7.
 314, 51. 317, 7. 321, 38. Idem
 est καλῆ 308, 16.]
 αἰρεσις καὶ φυγῆ, electio et declinatio
 117, 8. 156, 52. αἰρεσις seu secta
 quid 330, 10. οἱ αἰρετικοὶ καλού-
 μενοι 137, 2. αἰρετισταί, sectatores
 296, 34.
 αἰσθεται et αἰσθεσθαι 186, 28. 318,
 21. 329, 28.
 αἴσια mystice quid 242, 48.
 αἰσυλοεργός et σχέτλιος 9, 47.
 αἰσχροεργεῖν et αἰσχρολογεῖν 108, 43.
 αἰσχρολογία quid 73, 47.
 αἰτεῖσθε, petite, 176, 47. apud Matth.
 7, 7. vulgo αἰτεῖτε. sic 12, 41.
 149, 52. τὰ αἰτήματα ἡμῖν παρέχει
 ὁ θεός 282, 25.
 αἰτιωδῶς αἴτιον 332, 39.
 αἰὼν et χρόνος non idem 41, 44. quid
 128, 36. αἰὼνος ἀρχή, τὸ ἡμέτερον
 τέλος 60, 4.
 αἰωνοχαρῆς θεοῦ λόγος 115, 26.
 [Ἀκαδημία et Ἀκαδήμεια, V. ad vol.
 2, p. 32.]
 ἀκαιροβόας 75, 22.
 ἀκακοὶ καρδίαι deo gratiae 39, 35.
 ἀκάματος δύναμις 292, 21. 298, 8.
 ἀκαμπτos ἡδοναῖς 277, 49.
 ἀκαριαῖος [codex ἀκαριέως] 128, 37.
 ἀκατάληπτον Valentinianis quid 339,
 1. ἀκατάληπτον τὸ θεῖον 258, 2.
 ἀκαταλήπτων κατάληψις τις τῷ γνω-
 στικῷ 275, 52. 276, 3.
 ἀκαταλλήλοισ ὄραις 209, 39.
 ἀκατανόητος δύναμις 234, 22.
 ἀκαταπαύστω θεωρία 240, 11.
 [ἀκαταπληξία (κατάπληξις codex) 179,
 36.]
 ἀκατάσκοπον σχῆμα 110, 19.
 ἐν ἀκαταστασίαις 225, 49.
 ἀκείται ψυχῆν, medicatur, 36, 23.
 ἀκέραιοι εἰς τὸ κακόν 39, 37. ἀκέραιοι
 unde dicti 39, 3.
 ἀκέφαλος ἀστῆρ 69, 10.
 ἀκηλίδωτος εἰκῶν 35, 44.
 ἀκηρυτος παρθένος 45, 12.
 ἀκλινῆς γενόμενος 308, 16.
 ἀκναπτοι (ἀκαμπτοι apud Theodoretum)
 Crates 177, 47. [ubi v. annot.
 vol. 2. p. 223.]
 ἀκοίμητοι λύχνοι 85, 9.
 [ἀκολακεύτως vol. 3, p. 411, 28.]
 ἀκολαστητέον 84, 27.
 ἀκολουθία θεία, i.e. sequi deum, quid
 253, 40. ἀκολουθῶς τῷ κυρίῳ 271,
 2. ἀκολουθῶς τῇ φύσει ζῆν 174, 8.
 253, 43.
 ἀκονᾶν εἰς πανουργίαν 39, 2.
 ἀκουτι (ἀκονητι codex) στεφανοῦσθαι
 201, 44.
 ἀκορίη τροφῆς (ex Hippocrate) 178, 40.
 ἀκούειν προ συνιέναι et αἰσθάνεσθαι
 232, 17. 233, 19. ἀκηκοῖναι τῶν
 Γαλατῶν, i.e. praecceptoribus usum
 esse Galatis, 131, 20. ἀκούει, nomi-
 natur, 176, 46.
 ἀκουσματικοί, discipuli Pythagorae
 246, 2.
 ἀκουστικός 15, 27.
 ἀκράδαντον σῶμα 66, 27.
 τὸ ἀκραφνῶς λογικόν 150, 1.
 ὁ ἀκρατῆς λόγος 167, 6.
 ἄκρατος πίστις 316, 48.
 ἀκροάματα quae dedecent 109, 44.
 ἀκρογωνιαίος λίθος 281, 9.
 τὸ ἀκροδικαῖον 178, 11.
 ἀκρόδρυα σιτούμενοι 131, 42. 47.
 ἀκροθίνιον σε θεῷ ἀνάστησον 32, 47.
 ἀκροθώραξ qui 66, 27. (Aristot. Pro-
 blem. 28. sect. 11. Plutarch. 3,
 Sympos. 8. Philo p. 183, 614.
 Hoesch.)
 οἱ ἄκροι τῶν φιλοσόφων 247, 49. sic
 ἄκροι φιλοσοφίας 31, 15. τὸ ἄκρως
 τίμιον 325, 18.
 ἀκρότητες ἄμαρτιας 7, 23.
 [ἀκτημοσύνη vol. 3, p. 398, 19.]
 [ἀκτητος vol. 3, p. 395, 19.]
 ἀλαζονεία quid 173, 30.
 ἀλάσθαι εἰς ἡδονάς 101, 14.
 ἀλάστορες δαίμονες 7, 44.
 ἄλατι ἡρτυμένος 114, 3. ἀλατίνη λίθος
 167, 11.
 ἀλατόμητοι συναφοδομήθησαν, non po-
 liti a lapicida, 163, 39.
 τὰ ἀλγοῦντα, 334, 7.
 ἄλγημα et ἀλγηδών 316, 46.

- ἀλέα ἔμφυτος, calor 66, 19. ἀλέα ἡλιακή 283, 6.
 [ἀλειυνόμενον 107, 21. λαιίνεσθαι vitiose pro ἀλεινέσθαι, quod restituit Cobetus 77, 34.]
 ἀλεινότερον 15, 44.
 ἀλεία, piscatio 104, 40.
 ἀλειμμα 76, 48. 77, 57.
 ἀλειφει ἐπὶ τὴν ἐγκράτειαν, exercet et instruit, 174, 45. sic ὁ ἀλειφόμενος ἐπὶ τοῦτο 157, 36.
 ἀλειπτὰ ὑποδήματα 89, 10.
 ἡ ἀλειπτική (τέχνη) 294, 23.
 ἀλεξητήριον πυρός 344, 2. 345, 10.
 ἀλετριβανος καὶ ἕγχο 61, 9.
 ἀλευρομάντεις 4, 34.
 ἀληθής ἐν λόγῳ 310, 20. ἀληθῆ φρονεῖ τε ἅμα καὶ ἀληθεύει 310, 18. πρὸς ἀληθείαν, vere 7, 28. ταῖς ἀληθείαις, revera 21, 43. 257, 24.
 ἀλιεὺς μερόπων 115, 33.
 ἄλις τούτων 181, 13.
 ἀλλὰ sexies iteratum 226, 6. ἀλλά τοι, attamen 178, 17. ἀλλὰ γὰρ non initio tantum periodi, sed etiam in redditione, vacante γὰρ 193, 12. 38, 39. 285, 30. ἀλλ' ὁ θεὸς γὰρ— 208, 16. ἀλλ' ἢ— nisi, quia, 174, 12. οὐδὲν ἀλλ' ἢ— 90, 39. 98, 15.
 ἄλλαγμα κυνός 118, 13. ἀλλάξομαι ἀντὶ κέρδους 284, 33.
 ἀλληγορεῖ αὐτοὺς ὀνόμασι ποικίλοις, variis nominibus eos per allegoriam appellat, 37, 41. 38, 39. ἀλληγορεῖται πολλαχῶς, multis nominibus per allegoriam appellatur, 46, 20. sic 31, 1. 76, 10.
 ἀλληλοβασία nefaria 82, 40.
 ἀλλόβιοι [vitiose pro ἰλόβιοι, quod restitutum ex Strabone] 131, 41.
 ἄλλως δὲ (τε;) καὶ 146, 31.
 ἄλος ἀχη 44, 42.
 ἀλουργοβαφῆ 87, 17.
 ἀλουργῶ παραπετάσματι [παρασκευάσματι] 88, 31. sic [ἀλουργὴν χλανίδα 88, 7. ubi codex F. ἀλουργῆν, quod ἀλουργῆ esse potest.] ἀλουργῆς στρωμνῆς 93, 9. ἀλουργὰς ξυστίδας 79, 51. Sed et ἀλουργεῖς στρωμναί 69, 39. et ἀλουργεὶς εἰργάσαντο τὸ πᾶν 88, 34.
 ἀλουργοβαφῆ ὑφάσματα 87, 17.
 ἀλυκή ζάψ 243, 24. 26.
 ἀλυπήτως ἀσκήσαι 315, 1.
 ἄλυς ἐρωτικῆς σχεδίας 70, 52. ὁ ἄλυς ὁ ἀπὸ τῶν μυροπωλίων 109, 16.
 ἄλυες καὶ χάσμα 81, 9.
 ἀλύουσι μετὰ τῶν ἀθέων κρουμάτων 110, 33. ἀλύειν ἐν ἀτάκτοις κώμοις 71, 4. ἀλύοντες κακότητα 8, 12. ἀλύουσαι περὶ τὰς πορφύρας 88, 35.
 ἀλύσεις, catenae, 90, 34. 44, 52.
 ἀλώσιμον ἑαυτὸν παρέχων 216, 21.
 ἀλώσιμος ἡδονῆ 308, 15.
 ἀλωτὸς θνητῶ 258, 2.
 ἅμα μαθήσει— cum— 163, 43.
 ἀμαδρνώδες 17, 50.
 ἀμαρτάνειν. ἡμαρτήσαμεν 317, 19.
 ἀμαρτησάντων 317, 47. ἀμαρτήση 318, 9. ἀμαρτήσαι 318, 13. (sed ἀμαρτεῖν 318, 11.)
 ἀμαρτήμα τί 59, 39.
 ἀμαρτητική ψυχή 227, 10. τὸ ἀμαρτητικὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχων 217, 8.
 ἀμαρτύρως λέγειν 206, 46.
 ἀμαρτωλὸς ψυχή 208, 3. 305, 23. σάρξ 272, 24.
 ἡμβλακον pro ἡμπλακον Archilochus 263, 26.
 ἀμβλωποῦντες 42, 9.
 ἀμέθυστοι geminae 89, 29.
 ἀμείβειν eis— mutare 81, 36.
 ἀμέλει, sane, utique, 150, 31.
 ἀμελέτητος ὢν καρτερεῖν 102, 12.
 ἀμεμφῶς (ἀμέμφως codex) 313, 23.
 ἀμεμφῆς πράξις 120, 1.
 ἀμετάθετος δόσις 283, 28.
 ἀμετανοήτως χρῆσθαι 151, 17.
 ἀμετάπτωτος λόγῳ 164, 20. ἀμεταπτῶτως βιοῦν 308, 31.
 ἀμετασάλευτοι 74, 28.
 ἀμεταστρεπτι βαδίζειν 234, 47.
 ἀμετάτρεπτος ἕξις 229, 29.
 ἀμέτοχοι τῶν— 226, 23.
 ἀμηγέπη 99, 46. 299, 36. 307, 29. [V. ad vol. 2, p. 16.]
 ἀμήτωρ ἀριθμὸς 290, 33.
 ἀμισθεῖ, (ἀμισθί), sine mercede, 10, 18. 27, 6.
 ἀμισία καὶ ἀζηλία 171, 38.
 ἀμνάδες καλαί, juvenulae, 33, 18.
 ἀμνησικακούντες 320, 5.
 ἀμνησικακία 171, 38.
 ἀμνησικακῶς 227, 8.
 [ἀμνησιπύνηροι (codex μισοπύνηροι) 314, 28.]
 ἀμνηστία 18, 32. 67, 36.
 ἀμνὸς τοῦ θεοῦ 40, 42.
 ἀμόργια ὑφάσματα 88, 42.
 ἀμπεχόνη γυναικὸς 170, 29.
 ὁ ἀμύητος Ἐρμῆς 28, 43. οἱ ἀμύητοι quī 240, 25. ἀμύητοι ὄντως μῆσεις 6, 40. ut Augustinus libro de Haeresibus cap. 46. de Manichaeorum sacro loquens “hoc non sacramentum, sed exsecramentum.” R.
 ἀμυστὶ ἔλκειν 68, 23. Alii libri ἀμυστέι.

- ἀμφὶ τὴν θνητὴν φύσιν περιπολεῖν 180, 15. οἱ ἀμφὶ τὴν σκιὴν ποιηταί 7, 44. οἱ ἀμφὶ τὸν Σίμωνα, Simon et ejus sectatores, 165, 15. sic 161, 51. 186, 5.
- ἀμφιβάλλειν, dubitare, 34, 6. 24. ἀμφιβάλλετε εἰ- 13, 52.
- ἀμφίβολοι φωναί 126, 3. ἀμφιβόλως εἰρημένα 322, 15. ἀμφιβολίας σοφίσματα 235, 40. ἀμφιβολία Satanam eludit Christus 126, 4.
- ἀμφίκυρτος σελήνη 291, 23.
- ἀμφιγύης Vulcanus 22, 29.
- ἀμφιβαλῆς γάμος 181, 45.
- [ἀμφιβαλῆς γένος vol. 3. p. 404, 3.]
- ἀμφιπολεύουσι περὶ τὰς- 98, 34.
- ἀμφιχορεύει τὸν- 257, 33.
- ἢ ἐν ταῖς ἀμφόδοις διατριβῇ 94, 29.
- ἄμφω οἱ διαλεγόμενοι 75, 14. ἄμφω τὰ φωνά 4, 7. ἄμφοῖν ταῖν διωθήκων 160, 33. 270, 18.
- [ἀν cum indicativo futuri, τίνα δ' ἂν φωνῆν—προήσονται 12, 20. οὐ γὰρ τὸ αἶμα ἂν ποτε προήσεται φωνῆν 46, 26. πῶς ἂν—αἰτησονται (sic Cobetus pro αἰτήσονται) 17, 9. εἰκότως ἂν πάντες κεκληθῶνται μαθηταί 39, 10. οὐκετ' ἂν—εἰρεθήσεται 146, 39. σχολῇ γ' ἂν ἀφέξονται 263, 9. Cum indicativo praesentis καταλείπει ποτ' ἂν—πῶς δ' ἂν ἔστι 298, 39. 41. ubi καταλείπει et εἴη restitui.] οὐκ ἔστιν ἂν κακῶν [loco vel defecto vel corrupto] 294, 51.
- ἀνὰ τὰ ἱερὰ, per fana, 99, 1. ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐχύθη 296, 36. ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, i. e. κατὰ, eodem modo, 137, 26. sic ἀνὰ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον 4, 39. ἀνὰ στόμα ἔχειν, in ore habere, 109, 35. 325, 43.
- ἀναβάδην ἐπὶ κλίνῃ ἐξόμενος 108, 19.
- ἀναβλαστῆν 229, 14.
- ἀναγέννησις 37, 49.
- ἀναγκαίους (alii libri ἀναγκαίας) ὄφελείας 79, 39.
- ἀναγκαστικοὶ λόγοι 135, 19.
- ἀναγκοφαγία athletica 60, 43.
- ἀνάγλυφα 237, 43.
- ἀναγνον καὶ λαγνικόν 83, 35.
- ἀναγνωρισμὸς τῶν ἱερῶν λογίων 142, 35.
- ἀναγνώσασσι σχολάζειν 66, 17.
- ἀνάγραπτος γυνή 17, 28. ἀνάγραπτα σχήματα 18, 28.
- ἀναγράφεις σε θεοῦ, dei te civem scribis, 30, 23.
- [ἀναγνώσιτος vol. 3. p. 383, 14.]
- ἀναδείσθαι ἄνθεσι 78, 41. οἱ ἀναδοῦμενοι στεφάνους 78, 13.
- ἀναδιφήσαι 121, 10.
- ἀνάδοσις, vapor 176, 42. 305, 3.
- ἀναζεύγυσιν εἰς- 142, 36.
- ἀναζωπυρεῖται (ubi ἀναζωπυροῦται codex) 123, 11. ἀναζωπυρεῖσθαι 123, 37.
- ἀναθάλλει εἰς τὸ φῶς 222, 16.
- ἀναθέματα ex ἄνθεμα corruptum 89, 1.
- ἀναθρεῖν πρὸς τὸ ἀληθές 62, 39.
- Ἄναιδείας βωμὸς. Ἐπιμενίδης ὁ παλαιὸς Ὑβρεως καὶ Ἄναιδείας Ἀθήνησιν ἀναστήτας βωμῶν 7, 46.
- ἀναίδην vitiose pro ἀνείδην, quod v. ἀναιρεῖν. ἀνελεῖ 222, 5.
- ἀναίτιος ἡμῖν κακίας 134, 22. 302, 14. ἀναίτιος γίνεται οὐδέυ 172, 31.
- ἀνακαθαριστικός 58, 20.
- ἀνακάμψει πρὸς τὸν ἄνδρα, revertetur, 182, 44.
- ἀνακεφαλαίούμενος τὴν ἀρχὴν τῆς- 79, 25.
- ἀνακόλουθα τῇ ἐπιστήμῃ 318, 22.
- ἀνακομιδῇ ἢ εἰς οἶκον 312, 50.
- ἀνακοπή ἀμαρτημάτων 58, 28.
- ἀνάκρασις 317, 22. ἀδιάστατος 226, 50.
- ἀνακρημνὰς τῆς οὐρᾶς 100, 37.
- ἀνακτίζειν τὸν ἄνθρωπον 321, 29. ἀνάκτισις τοῦ ἀνθρώπου 229, 6.
- ἀνακτοτελεσταί 6, 5.
- ἀνακύπτει ἀπορία μεγίστη 43, 21.
- ἀναλακτίσας τὴν ἐκκλησίαν 321, 46.
- ἀνάλλακτος τάξις 259, 22.
- ἀναλογισμῶ λαμβάνειν 334, 18. et mox v. 21. ἀναλογιστικῶς λαμβανόμενα.
- ἀναλύει τὸ δόγμα, rescindit, 223, 47.
- ἀναλύσαι, excedere, 194, 49. ἀνάλυσις quid et a demonstratione quid differat 327, 52.
- ἀναμαρτησία 160, 8. 207, 13. [vol. 3, p. 399, 27.]
- ἀναμαρτήτως βιοῦν 282, 24.
- ἀναμαρτυκᾶσθαι: vide μαρτυκᾶσθαι.
- ἀναμάττεσθαι τὸν Χριστὸν βίον 59, 2.
- ἀναμέσον πλειόνων καθίσι 74, 34.
- ἀναμφηρίστως δέδεικται 138, 20.
- ἀναμφιλέκτως 143, 41.
- ἀνανεοῦσθαι act. signif. 148, 10. ἀνανέωσις τοῦ ἀνθρώπου 229, 7.
- ἀνανεύσατε τῆς γῆς εἰς τὸν αἰθέρα, nutus elevate a terra, 29, 46.
- ἀνανήψαι τοῦδε τοῦ ὕπνου 29, 7.
- ἀναντίρρητον μὴ οὐχὶ εἶναι- 52, 31. 234, 10. 11.
- ἀναξιοπαθεῖ βασιτάζουσα- 70, 12.
- ἀναπαύσεται, requiescet, 163, 50. ἀνα-

- παύεται 162, 35. [ex Victorii interpolatione; nam in codice est ἀναπαύσεται.]
 ἀναπαιδέω τὸν γέροντα 265, 44.
 ἀναπαύδης μάχη 177, 37.
 ἀνάπαυλα μόθων 248, 33.
 ἀνάπανσις, sabbatum 230, 34. 39.
 ἀναπεμπάζειν ἐν τῇ ψυχῇ 325, 39.
 ἀναπέπομεν τῷ θεῷ εὐχὰς 304, 20.
 ἀναπέμψαι κυρίῳ αἶνον 115, 7. πέμψασθαι, accersere, 324, 24.
 ἀναπεπταμένον ὄμμα 109, 13.
 ἀναπιδύει 101, 47.
 ἀναπίνεσθαι 66, 10.
 ἀνάπῃρος 15, 26.
 ἀναπλάττειν 16, 25.
 ἀνάπλευ πειθούς προστάγματα 37, 18.
 ἀναπλωτάζων ἀήρ 69, 5.
 ἀναπόβλητος ἔξις 308, 33.
 ἀναπόδεικτον καὶ πρῶτον τί 327, 39.
 ἀναποδείκτος πιστεύεται 328, 15.
 ἀναποδις ἡλίου 141, 45.
 ἀναπολόγητός ἐστι 299, 31.
 ἀναπτύξαι βίβλον 283, 6.
 ἀναρμωστία βίου 173, 31.
 ἀνήρηται τούτῳ τὰ πάντα εἰς αὐτὸν 313, 19.
 ὁ ἀναρχος θεός 19, 43. ἀναρχος ἀρχῇ τῶν ὄλων 231, 12. 262, 3.
 ἀνασκευάζων εἰς τὸν ὑγιῆ ἀνθρώπων 50, 34.
 ἀνασκευὴ τῶν ἐπιβουλῶν 205, 31.
 ἀνασκῆσία 166, 33.
 [ἀνάσκητος vol. 3. p. 383, 14.]
 ἀνασκινδυλεύεσθαι 178, 24. 216, 31. 256, 36.
 ἀναστέλλεται τὰ αἰδοῖα 6, 24. ἀνασύρεται πέπλους *ibid.* 29.
 ἀναστέφειν ὡς βασιλέα 79, 9. *idem* καταστέφειν 78, 48.
 ἀναστολή ἐπιθυμίας 182, 47.
 ἀνασφῆλαι τῆς νόσου 54, 42.
 ἀνασφογγίεσθαι Attice pro ἀνασπογγίεσθαι, *spongia extergī*, 66, 10.
 ἀνατεταμένοι πρὸς τὸν θεόν 345, 21.
 ἀνατιθέντες εἰς τοὺς ναοὺς 242, 15.
 ἀνατεθεικὸς ἑαυτὸν θεῷ 207, 14.
 ἀνατροφή, *educatio*, 149, 7.
 ἀναυδοὶ ἰχθύς 168, 14. 281, 5.
 ἀναφήναι (ἀναφῶναι libri) 3, 1.
 ἀναφανδὸν εἶρηκεν 250, 31. ἀναφανδὸν θεώμενοι 18, 28.
 ἀναφῆς οὐσία 236, 33.
 ἀναφορὰν ἔχει ἐπὶ τὸν οἶνον Διόνυσον κατὰ τινα ἀναφορὰν προσγορεύουσιν 310, 13.
 ἀναχαίσις τῆς ὀρμῆς 55, 42.
 ἀναψήσασθαι ἔλαιον 204, 37.
 Ἀνδοκίδης Ἐρμῆς 28, 43.
 ἀνδριαντοειδὲς ἀγάλμα 13, 43.
 ἀνδριαντουργεῖν εἰκόνα 109, 11.
 ἀνδρῆκελα ἀγάλματα 13, 47. ἀνδροῆκελα in libris 28, 8.
 ἀνδρῆκελα θηρία 62, 12.
 ἀνδρίζονται αἱ γυναῖκες, viros agunt 97, 20. [Male ἀνδρίζεσθαι in codice 170, 30. 211, 44.]
 ἀνδρόγυνος φύσις 82, 4. τρυφή 95, 15. ἐπιτηδευσις 97, 35.
 ἀνεγερτέον τῆς κοίτης 80, 27.
 ἀνέδην 12, 26. 63, 39. 99, 10. 110, 44. 128, 28. 187, 50. [In libris *pleurumque* in ἀναίδην corruptum, de quo post alios multos dixit Cobetus in *Λογίῳ Ἐρμῆ* vol. 1. p. 213.]
 ἀνέδραστος, inconstans, 204, 40. 281, 42.
 ἀνεῖδεα σώματα 336, 35. sic ἀνείδεος καὶ ἀσχημάτιστος 229, 15.
 ἀνειδωλοποιούντες τὰ πάθη 7, 45. 19, 15. ἀνειδωλοποιῶν τι τῶν μὴ ὄντων 292, 7. ἀνειδωλοποιαί ἐκ τῶν μεθιμεριῶν κινήσεων 227, 25.
 τὸ ἀνεκόνιστον τοῦ θεοῦ 151, 3.
 ἀνεῖπεν ἡ Πυθία 204, 23.
 ἀνέκαθεν, inde a superioribus temporibus, 4, 12.
 ἀνεκδοτα μένει 119, 20.
 ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ 224, 24.
 ἀνεκλείπτοι θησαυροὶ 112, 8. 209, 10.
 ἀνελθεῖν τοῦ βαπτίσματος, redire a baptisinate, 343, 38.
 ἀνελλιπῆς ἡμέρα 24, 51.
 ἀνελλιπῶς 91, 35.
 ἀνένδοτος πρὸς τὸ ἦτρον 197, 16.
 ἀνεργητον 333, 10.
 ἀνεξάπτητον τάληθους 347, 50.
 ἀνεξέλεγκτος παιδεία 123, 47.
 ἀνεξικακία 112, 45.
 ἀνεπαφοὶ παῖδες 115, 42.
 ἀνεπιβούλευτον φυλάσσειν 125, 45.
 ἀνεπίδεικτος ὁ θεός 230, 15.
 ἀνεπιθύμητος, vacuus concupiscentia, 229, 25. 315, 18. 20.
 ἀνεπίμκτον 62, 4.
 ἀνεπισημείωτον 196, 31. 318, 46.
 ἀνεπιστήμων τῆς χρήσεως 397, 46.
 ἀνεπιστρεψία, neglectus, 302, 3.
 ἀνέραστον γενόμενον τῆς φθορᾶς 85, 19.
 ἀνθρόνως ζῆν 315, 1.
 ἀνήρ quid significet in scriptura sacra 39, 12.
 ἀνθαιρέσθαι αἴσθησιν χρυσίου, eligere sensum prae auro, 129, 5.
 ἀνθάπτεσθαι τῆς φιλοσοφίας 246, 3.
 ἀνθεμα 89, 1. ex Cephisodoro.

- ἀνθεντικά σπέρματα 124, 13. [ubi ἀνθητικά restituit Hemsterh.]
 ἀνθινῶν ἐρίων βαφεῖς 77, 3. rectius ἀνθειῶν, vel ἀνθίνων, ut ἀνθίαι ἐσθῆτες 86, 24. [Haec Sylb. Duplex reperit forma, altera ἀνθεινός, ut ἀνθειῶν in loco priore libri optimi, altera ἀνθινός (in codicibus scriptorum multorum ἀνθινός scripta ὀξύτωνως), ut in loco altero, ex quo haud dubie priori quoque ἀνθίνων est restituendum.]
 ἄνθιον, veris symbolum 244, 5.
 ἀνθολκὴ τῆς εὐδοξίας 183, 18.
 ἀνθοφοροῦση μουσικῇ 72, 14.
 ἄνθρωπος commune mulieribus aequae ac viris nomen 37, 30.
 ἀνθρωπάρεστοι 214, 24.
 τὰ ἀνθρώπεια καλά 111, 44. τῶν ἀνθρωπέων ἀγαθῶν 295, 8. ἢ ἀνθρώπειος κακοτεχνία 107, 30. τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς ἰδία 175, 52.
 ἀνθρωπικὴ ἀπόδειξις 164, 34.
 ἀνθρωπογραφία balnea 103, 27.
 ἀνθρωποκτονία 12, 25.
 ἀνθρωπόμορφοι θεοὶ 302, 7.
 ἀνθρωποπαθεῖς θεοὶ 302, 7. 257, 51.
 ἀνθρωπότης, humanum genus, 38, 53. 42, 18. 53, 3. 298, 35. et alibi.
 κατ' ἀνθυποφοράν 189, 48.
 ἀνιεροῦν 14, 42.
 ἀνιερωστί μνεῖσθαι 6, 39.
 οὐκ ἀνήσω μὴ οὐχὶ εἰπείν 6, 22. [ἀνιδρωτί vol. 3. p. 383, 15.]
 ἀνιμῶν τοῦ φρέατος 70, 20.
 ἀνιπτώδες 263, 30.
 ἀνιστάσσα (ἀνιστάσσα Eusebius) ἀγάλαματα 13, 19. ἀνεστάσθαι, resurrexisset, 271, 21. ἀνεσταμένος, resuscitatus, 287, 45.
 εἰς ἀνοδίαν ἐμπίπτειν 278, 31.
 ἀνοίκεται τῇ φύσει 182, 31. τὸ ἀνοίκεον περὶ— 173, 1.
 τὰ ἀνομογενῆ 172, 46.
 ἀνομολογούμεναι, non consentaneae, 239, 51.
 ἀνονόμαστος. V. ἀνωνόμαστος.
 ἀνοργίαστοι τελεταὶ 6, 41.
 ἀνούσιον μὲν οὐ— 336, 17.
 ἀνταγωνίσματα 301, 37.
 ἀντακολουθία 157, 44. 231, 20.
 ἀντακοῦεν, vicissim audire, 275, 2.
 ἀνταλλάσσεται οὐρανὸν γῆς, permutat terram 232, 9.
 ἀναναπληροῦν τὴν ἀπουσίαν 316, 39.
 ἀναναστρέφουσι πρὸς ἡμᾶς 60, 10.
 ἀντιστόδομα διώκοιτες 54, 35. ἀντιστόδοσις ἡμαρτίας 62, 21.
 ἀντάξιος σωτηρίας μισθός 25, 12. ἀντάξιος μηδενός 303, 41.
 ἀνταποφαίνεσθαι τοῖς— 322, 5. ἀνταποφῆνασθαι ὃ βούλεται 327, 2.
 ἀντεισάγειν τῷ κόσμῳ ἐτέρους 191, 13.
 ἀντεπίστασθαι τῷ θεῷ 157, 43.
 ἀντεπιστροφή τῆς προνοίας 307, 16.
 τὸ ἀντερωτηθέν 328, 51. ἀντερωτητέον τὸν προβάλλοντα 328, 31.
 ἀντιβλέπειν ταῖς τῆς ἀληθείας μαρμαρυγαῖς 289, 11.
 Ἀντιγονίδες κύλικες 69, 30.
 ἀντιδημιουργεῖν τῷ θεῷ 96, 11.
 ἀντιδιαστολὴ τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν θώρακα 304, 28. πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἄλλων 199, 11. sic 43, 12. 196, 52.
 Ἀντιδοξούμενα Aristocriti 239, 52.
 ἀντίδοτος ὑγιεινῆ 167, 2.
 ἀντιζηλούμενος ἐτέροις 117, 14.
 ἀντίθειοι, electi dei, 232, 40.
 ὁ ἀντικαθιστάμενος 327, 2. ut ἀντικαταστήσαι τῇ χώρᾳ, in locum substituere 181, 40.
 ἀντικαταλλαττομένη τὸν κόσμον τάνδρος 87, 31. ἀντικαταλασσόμενοι θανάτῳ ζῶν 27, 18.
 ἀντικατατάττει ἀντὶ τοῦ— substituere loco— 129, 20. ἀντικατατάσσεται Ἰούδα 283, 20.
 ἀντικλεῖς, clavis falsa, 325, 2.
 οὐκ ἀντιλέγεται εἶναι δίκαιος, 52, 25.
 τὰ ἀντιληπτά 293, 15.
 ἀντίληψις νοερά 293, 17.
 ἀντιλογικὴ δύναμις 124, 49.
 ἀντιμάχησις ἄπαντος 177, 37.
 ἀντίμιμοι τοῦ δημιουργοῦ 218, 45.
 ἀντιμισθίας ἐφέισθαι, 118, 7. ἀντιμισθίαν ἀπολαβύοντες 82, 19.
 ἀντιπαράθεσις τῶν δογμάτων 120, 30.
 ἐξ ἀντιπαράθεσεως 278, 15.
 ἀντιπελαργούμενον 46, 30.
 ἀντιπεριπεσῶν πέτραις 67, 46. [Scriptura vitiosa librorum, nunc in ἀντιπεριπεσῶν mutata.]
 ἀντιπολεμοῦν τῇ ψυχῇ 341, 16.
 ἀντιπολιτεύεσθαι ταῖς— 211, 34.
 ἀντιπρόσωπον (seu ἀντιπρόσωποι) τῶν ἀγαλμάτων ἱστάμενοι 307, 42.
 ἀντίπρωρος 48, 7.
 ἀντίρρησις ἢ πρὸς τὰς— 180, 27.
 ἀντισηκῶσαι ἰσοστασίους τοῦ δικαίου πλάστιγγας 56, 40.
 τὸ ἀντισοῦν τοῦ δικαίου ζυγοῦ 57, 21.
 οἱ ἀντιστασιῶδεις τῇ— 155, 27.
 ἀντιστοιχοῦντων τῶν γραμμάτων 4, 52.
 ἀντιστρατηγεῖν τῷ φρονίματι 210, 19.
 ἀντίστροφος εὐνοία 307, 17.

- ἀντιτάκται haeretici 189, 2.
 ἀντιταλαντεύουσα γνώσις 56, 21.
 ἀντίταξις ἢ πρὸς τὸν δημιουργόν 187,
 18. 189, 30.
 ἀντίτεχνος θεῶ ἐικὼν 94, 46.
 ἀντιτιμωρεῖσθαι κελεύων 333, 52.
 ἀντιτυπία 60, 13.
 ἀντιφιλονεικεῖν 200, 43.
 ἀντίχθων Pythagoreorum 261, 38.
 ἀνωπεῖν τῇ δόξῃ 289, 10.
 ἀνωτίδες athleticae 73, 17.
 ἀνυπέρθετος κτίσις 233, 35.
 ἀνυπερθέτως ἐκτίειν 171, 13.
 ἀνυπόδετος ἦν 88, 10. 192, 46.
 ἀνυποδησία 89, 12. 16.
 ἀνυπόκριτος 39, 30.
 [ἀνυποκρίτως vol. 3. p. 787, 787, 70.
 et 411, 28.]
 ἀνυποσημείωτα μένει 119, 15.
 ἄνωθεν, a prima origine, 17, 21. ἄν-
 ωθεν ἀρχήθεν προεῖδεν 166, 12. sic
 θεῶθεν ἄνωθεν 313, 7.
 ἀνωνόματος 48, 42. 339, 8. [Libri
 partim sic partim ἀνωνόματος.]
 251, 6. 339, 8.
 ἀξιαγάπητον ἦθος 221, 51.
 ἀξιοεντρέπτους 347, 44.
 ἀξιοπιστία 277, 20.
 ἀξιοπραγία περὶ τὸν βίον 83, 46.
 ἄοικος, familiam non habens, 315, 3.
 ἄοικνὴ πόων 178, 40.
 ἀοχλησία βίου 180, 19.
 ἀοχλητος ἀμεριμνία 78, 44. ἀοχλή-
 τως ζῆν 177, 49.
 ἀπάγει τῆς ἀληθείας 86, 3.
 ἀπαγομένη Ἄρτεμις 11, 21.
 ἀπάδων τῆς ἀληθείας πολὺ 28, 4. 74,
 49.
 ἀπαθανατίζεσθαι, immortalem fieri,
 41, 12. ἀπηθανάτισθαι 16, 24.
 ἀπαθῆς τὴν ψυχὴν 35, 42. ἀπαθεῖς
 κακῶν 261, 35. ἀπάθεια gnostica
 276, 47.
 ἀπαιδαγωγῆτον δεῖπνον 62, 4.
 ἀπαιωροῦσι 96, 26.
 ἀπαιωρήσεις κρασπέδων 88, 18.
 ἀπαλγεῖν τῇ ἀσελγείᾳ 24, 33.
 ἀπαλέξεις κρυμῶν 86, 37.
 ἀπαλλάττειν κακὸν κακῶ 162, 37.
 ἀπαλότῆς καὶ ἀπλότῆς 38, 17.
 ἀπαλόφρων [vitiose pro ἀταλάφρων]
 39, 26.
 ἀπαμελοῦνται αἱ ἀρεταί 207, 9.
 ἀπανασχυντήσας πρὸς πάντας 54, 28.
 ἀπανδρῶσαι, virum facere, 43, 12.
 ἀπανδροῦσθαι 127, 51. 320, 1. 337,
 47.
 ἀπανθίσασθαι λέξεις ἐκ— 189, 37.
 ἀπνηθισμένη προσφορά 204, 30.
 ἀπαντλῶμενα [ἀπαντλούμενα recte L.
 Dindorfius.] φρέατα 101, 47.
 ἀπαξαπλῶς ἀπαθῆς 276, 13.
 ἀπαρβάτως τηρεῖν 160, 13. 291, 5.
 ἀπαράδεκτος τῶν— 195, 29.
 ἀπαράνομος vitiose pro παράνομος 87,
 22.
 ἀπαρποδίστως λαλήσαι 75, 11.
 ἀπαρρχειρήτος ἀλήθεια 137, 18.
 ἀπαρέμφατος 230, 17.
 οὐκ ἀπαρνούνται κλέπτῃν, non negant
 se furi, 184, 28.
 ἀπάρτησις ἔλλοβίων 91, 46.
 ἀπάρτι pro ἀπὸ τοῦ νῦν 54, 15.
 ἀπαρτίζουσιν πρὸς ἀκρίβειαν 290, 25.
 ἅπαντα ἀγαθόν, i. e. ἐν ἅπασι 260,
 12.
 ἀπασχολεῖν 86, 3. 207, 13. 278, 31.
 ἀπατηλοὶ 1, 41. ἀπατηλὰς δόξας 123,
 48. ἀπατηλὸς τέχνη 120, 28. Sed
 δόξας τὰς ἀπατηλὰς 123, 47.
 ἀπαύγασμα νοερὸν 283, 6.
 ἀπανδῶν πρὸς— 300, 29.
 [ἀπαυτομολῆσαι vol. 3. p. 389, 23.]
 ἀπειθεια τῶν ἀκουόντων 201, 24.
 ἀπειθήσας Διὶ 5, 52.
 ἀπεικαστέον τῶ— 254, 41.
 ἀπεικόνισμα θεοῦ 339, 15. 295, 45.
 303, 43.
 ἀπεικονισμένος πρὸς τὸν— 36, 41.
 ἀπειναί vitiose pro ἀπιεναί 38, 5.
 280, 1.
 ἀπειπάμενοι τὰς κακούργους δυνάμεις
 175, 44.
 ἀπειραγῆθαι 70, 21. 90, 47. 88, 8.
 ἀπειρατος 308, 15.
 ἄπειρον αἶθερα 257, 29.
 ἀπεκδοχὴ τοῦ μέλλοντος 318, 21.
 ἀπέκδυσις τῆς σαρκός 190, 47.
 ἀπεκλέγεσθαι, negligere, 179, 12. ἀπ-
 εκλογή τῶν φαύλων 228, 51.
 ἀπέμφασις 134, 8. 217, 37.
 ἀπεράτως ὑπόστασις 344, 37.
 ἀπεργαζομένη φιλόκαλον 348, 37. pro
 eodem κατασκευάζουσα ibid. ἀπερ-
 γραστὰ καὶ τῆς εὐδαιμονίας 180, 20.
 ἀπερίγραφος ὁ θεὸς 249, 25.
 ἀπερινόητον φῶς 346, 28.
 ἀπερισπαστου οὐσῆς τῆς ψυχῆς 81, 14.
 ἀπερίσπαστος τῆς τοῦ κυρίου λει-
 τουργίας 198, 11. 300, 7. 313, 1.
 ἀπερίσπαστον 278, 36.
 ἀπερίττος καὶ ἀπερίεργος λόγος 126,
 50.
 ἀπερυθριῶσι σχήμασιν οὐκ ἀπερυθρι-
 ῶντες αὐτοὶ 96, 51. ἀπερυθριακότες
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν 252, 12. [ἀπερυ-
 θριακία (libri ἀπερυθρηκία) στολή
 105, 27.]

- [ἀπειθυσμένον (libri ἀπειθυσμένον) 82, 9. et 23.]
 ἀπειυκτέον, deprecandum, 105, 27. 159, 20.
 ἀπόσχη (libri deteriores recte ἀπόσχου) παιδέων, desinas instituire, 54, 44. ἀπεσχημένοι τούτων 238, 35. [ἀπεσχημένοι pro ἀπισχημένοι recte Sylb. 195, 10.]
 ἀπεχθάνεσθαι αὐτοῖς 317, 45.
 [ἀπεχθείς (ἐπαχθείς Cobetus) 75, 42.]
 ἀπήματοι τοῦ σώματος 261, 36.
 ἀπιστία quid 160, 10. 165, 43. ἀπιστή ἀγαθή 252, 25.
 ἀπλάνητος ὑπάρχει 23, 1.
 ἀπλευνέκτητος 239, 41.
 ἀπλώσας τὴν ἀλήθειαν 32, 19.
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκλελεγμένοι pro ὑπό- 167, 39. οὐκ ἀπὸ τρόπου, non absurde, 34, 4. 161, 21. οἱ ἀπὸ φιλοσοφίας, philosophiae sectatores, 273, 50. sic οἱ ἀπὸ τῆς στοῦς 165, 45. οἱ ἀπὸ τῶν αἰρέσεων 165, 22. plenius οἱ ἀφ' αἰρέσεως ἀγόμενοι 187, 18. Rursum οἱ ἀπὸ Πλάτωνος, qui a Platone stant, 165, 44. οἱ ἀπὸ Βασιλείου 160, 11. sic alibi οἱ ἀπὸ Μαρκίανου, οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου.
 τὰ ἀποβαίνοντα, eventus, 282, 2.
 ἀποβλεπόμενα πρὸς τὸ- 151, 15.
 ἀποβῦσαι τὰ ὄρα 29, 44.
 ἀπογεύσασθαι ἄρτου 66, 9.
 ἀπογινόμενοι, defungentes, 242, 17.
 ὁ ἀπογεγραμμένος τῷ Χριστῷ 59, 9.
 ἀποδημαγωγίης τῆς ἀληθείας 155, 10.
 ἀποδημῆν τοῦ βίου 313, 2.
 ἀποδιακίσθαι τοῖς μύροις 77, 1.
 ἀποδιδράσκειν. ἀποδράσει (ἀποδράσειε) 146, 38.
 ἀποδιωθῶνται τὴν ἀλήθειαν 324, 13.
 ἀποδοχῆς ἄξιον 155, 51. ἀποδοχὴ κακῶν 204, 45. sic ἀποδοχὴ ἁμαρτίας 168, 13.
 ἀποδυσπετῶν ἐπὶ τοῖς- 201, 22.
 ἀπόθεσις τῆς σαρκός 136, 43. 230, 37.
 ἀποθησαυριστέον εἰς τὴν- 123, 23.
 ἀποικιστέον 86, 32.
 ἀποίητος ὁ θεός 269, 47.
 ἀποικίλτον χρῶμα 105, 12.
 ἀποκάθαρμα σώματος 83, 19.
 ἀποκαθευτακία τὸν γνωστικὸν εἰς τὴν- 276, 39.
 ἀποκαλυπτικός 35, 22.
 ἀποκαρπίσσει τῆς ἀληθείας 38, 5.
 ἀποκατάστασις, restitutio, 146, 7.
 ἀποκαταστατικὴ σοφία 162, 3.
 ἀποκεκαλυμμένως 238, 41.
 ἀποκηρύκτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας 203, 20.
 ἀπόκληροι, exsortes, 259, 1.
 ἀπόκρουσις τῆς σελήνης 291, 20.
 ἀπόκρυφα μέρη 85, 4. ἀπόκρυφοὶ ἔθνοιοι 298, 9. θησαυροὶ 112, 7. βίβλοι 131, 17. 188, 9.
 ἀπόκτητα εἰδῶς πάντα 231, 42.
 [ἀποκεκλίκαμεν (ἀποκεκλείκαμεν Cobetus) 77, 18.]
 ἀπολαύσματα 305, 47.
 ἀπολιθοῦν τὴν οὐσίαν εἰς μαργαρ. 99, 31.
 ἀπολύειν τοῦ σώματος 245, 8. ἀπολύεσθαι πρὸς τὸν θεόν 216, 43. ἀπολύειν pro ἀπολλυρίην amittere, perdere [in loco Euripidis ψυχὴν ἀπολύειν, corruptum ex ἀλύειν] 186, 51. 52. μὴ εἰς τρυφὴν τὸ ζητητικὸν ἀπολύωμεν (ἀπολέσωμεν Hervetus) 86, 7. ἀπόλυτος παθῶν ἀνθρώπων 35, 45.
 ἀπομομῶνται τὰς εἰκόνας πρὸς τὸ- 16, 17.
 ἀπομύνομενοι τὰς παλαιὰς δόξας 35, 9.
 ἀπόμνιος Iuppiter et Hercules 11, 24.
 ἀπομνηστισμῶ [sic Arceus pro ἀπομνηστισμῶ] ἐπιστομίζειν 73, 12.
 ἀπονεμητικός τῶν κατ' ἄξιαν 167, 45.
 ἀπόνιμμα ποδός 70, 11.
 ἀπουστακτέον ἐπεγερτικῶς 80, 23.
 ἀπεξενωμένη θάλασσα 89, 22.
 ἀποξύνει 286, 2. 5.
 ἀποξύνει ὄμματα λόγος 31, 28. ἀποξύνεσθαι, acescere, 47, 10.
 ἀποξυνόμενον 279, 21.
 ἀποπεισεῖν τοῦ θεοῦ 162, 46.
 ἀποπληρῶσαι [cod. Pal. ἀναπληρῶσαι] τὴν ἐπιθυμίαν, 68, 14.
 ἀποπληρωτῆς τῶν αἰρεθέντων 253, 8.
 ἀποπροηγμένα 231, 33.
 ἀποπταίσει τῶν βουλευμάτων 214, 50.
 ἀπόπτωμα ἐκ παραπτώματος 95, 30.
 ἀπορηθεὶς πῶς ἂν τις φιληθῆι, dubio proposito rogatus, 269, 35. ἀπορούμενον ἡμῖν πρὸς τῶν αἰρετικῶν, quod ut dubium nobis ab haereticis proponitur, 281, 18.
 ἄπορον θῦμα in loco Platonis 247, 42.
 ἄπορον [ἄπυρον Valcken.] θυσίαν παγκαρτείας in loco Euripidis 248, 28.
 ἀπόρροια θεϊκή 20, 25.
 ἀπορρηπτόμεθα τὰς ἁμαρτίας 41, 14.
 ἀποσεῖσαι ἡμᾶς τῆς πίστεως 217, 32.
 ἀποσήθειν, crībro secerare, 61, 11.
 ἀποσκιρτᾶν τῆς ἀληθείας 161, 15.
 ἀποσκορακιστέον 70, 16.
 ἀποσπᾶσθαι τοῦ ἔργου 104, 2.
 ἀποσπερματῆσαι τὸ πῦρ 183, 26.

- ἀποστάσει τῇ ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου 319, 45.
 αἱ ἀποστατήσασαι τοῦ θεοῦ 168, 8.
 ἀποσταυρῶν ἑαυτὸν τῶν παθῶν 175, 25.
 ἀποστῆγειν, arceere, 105, 21.
 ἀποστέλλει εἰς μυχοὺς 302, 5.
 ἀποστέρξαντες τὸ ἄκοσμον 75, 33.
 ἀποστίλβουσαι τὸν ἄνθρωπον 32, 13.
 ἀποστροφή τῶν κακῶν 301, 16, 21.
 ἀποστρυγεῖν τὸ πονηρὸν 73, 28. 114, 9.
 ἀποσύστασις τῆς πίστεως 165, 47.
 [ἀποτακτέον vol. 3. p. 393, 27.]
 ἀποτακτὸν τόπον ἔχειν 340, 50.
 ἀποτεταγμένα ἡμέραι 305, 30.
 ἀποτέλεσμα 105, 17. 137, 32. 49. 149, 36. 332, 32. 334, 26.
 ἀποτελῶ ἰάσεις 208, 37.
 ἀπότεξις, partus, 82, 10. 172, 47.
 ἀποτομία καὶ ἀπήγεια 178, 13.
 ἀποτρόπαιοι θεοὶ 12, 39.
 ἀποτροπὴ τῶν κακῶν 306, 33.
 ἀποτυποῦσι ταῖς σφενδόνας— 18, 23.
 ἀπουσία, abscessus, 84, 3, 5.
 ἀποφοραὶ αἱ ἀπὸ τοῦ σώματος 79, 35, ἀποφοραὶ ἔων 78, 28.
 [ἀποφορτισάμενος τὴν κτῆσιν vol. 3. p. 391, 8.]
 ἀποχὴ τροφῆς 345, 45. γάμου 228, 29. ἀμαρτημάτων 201, 13. κακῶν 208, 12. 19. ἀποχὴ ἀσφαλῆς πρὸς τὰς φαντασίας 179, 21.
 ἀπόχορδον ἄδειν 178, 9.
 ἀποψάσθαι, detergere, 76, 3.
 ἀποψήσασθαι τὰς τρίχας 36, 5.
 ἄπρακτος 15, 32.
 ἀπραξία 208, 13.
 ἀπρὶξ ἔχομένους 34, 8. ἀπρὶξ λαβέσθαι 240, 25.
 ἀπρονόητος συντυχία 136, 35. ἀπρονόητον εἶναι τὸ πᾶν 292, 13.
 ἀπροσάντητος δύναμις 347, 17.
 ἀπροσδεῆς 41, 16.
 ἀπροσκληνῶς χρῆσθαι τοῖς— 62, 37.
 ἀπρόσκοπος τοῖς πολίταις 188, 31.
 ἀπροσκορῆς κοινωνία 62, 52.
 ἀπροσπαθῶς βιοῦν 206, 22. 31, 46.
 τὸ ἀπροσπόληπτον τοῦ θείου 274, 40.
 ἀπτικός 15, 29.
 ἄπυστος τοῦ λόγου 28, 23.
 ἄπωθεν τοῦ παιδός 148, 30.
 [ἀπωστέον vol. 3. p. 394, 2.]
 ἄρα, igitur, in redditione periodi 275, 14. ἄρα οὖν— 197, 3. sic ἄρ' οὖν 117, 42. 227, 32.
 ἄρ' οὖν— annon, 206, 27. 327, 9.
 ἄρακα [tanquam ab nominativo ἄραξ, cuius incertus usus est: vid. Thes. vol. 1. part 2, p. 1863.] pro ἄρακον 124, 13.
 ἀραρότως ποιθέντα 267, 5.
 ἀργὶς nox, symbol. 244, 5.
 [Ἀργυννὶς Ἀφροδίτη: vid. annot. ad vol. 1. p. 39, 2. huius edit.]
 ἀργυραμοιβός et τραπεζίτης idem 157, 35.
 ἀρδία τῶν φυτευομένων, rigatio, 64, 10.
 ἀρέσκεια τὰνδρός 105, 42. εἰς ἀρέσκειαν πᾶσαν περιπατήσαι 246, 20.
 ἀρηιφάτους θεοὶ τιμῶσι (ex Heraclito) 206, 25.
 Ἄρης dictus ἀπὸ τῆς ἄρσεως 19, 25. (at Philoni παρὰ τὸ ἀρήγειν τὸ βοηθεῖν, p. 693. HOESCH.) ἄρης, ὁ σίδηρος 310, 12.
 ἀριδῆλος ἐκβασίς 97, 34. ἀριδῆλος λόγος σαφηνίσαι 47, 23. ἀριδῆλος δεικνυταί 294, 36. ἀριδῆλος εἰρημένα (ex Homero, qui ἀριζήλωσ) 302, 17.
 ἀριθμῆσαι μισθόν, pro ἐκτίσαι 25, 12. [Ἄρμασπειος: ad vol. 2. p. 417.]
 ἄριστον τῶν ὄντων ἄριστον 61, 48.
 ὁ ἀριστοτέχνης πατήρ 28, 2. 255, 27.
 ἀρμύσασθαι ἡμᾶς πρὸς τὴν εἰκόνα— 59, 34.
 ἄρμονία Platoni quid 151, 23.
 ἀρμόνιος pro ἀρμόδιος 161, 31. ἀρμονιωτάτη διοίκησις ἀνθρώπου 298, 49.
 ἄρνες καὶ ἀρνία pro dilectis dei filiiis 38, 15. 41. ἄρνες, epicoenum nomen 37, 33.
 ἄρτος γῆς, aratio, 173, 1.
 ἄρπαγμα οὐχ ἄρπασει 58, 6. 180, 44.
 ἄρπη quid et a quibus inventa 132, 34. esse Latinorum sicam, ex Iosepho et veteribus Glossis docet Iustus Lipsius Saturn. lib. 2, c. 9. SYLB.
 ἄρραβών, emptiois pretium, 137, 31.
 ἄρρευστέον 80, 22.
 ἄρρενομίξια nefariae 81, 27.
 ἄρρεπής 55, 36.
 ἄρρητον ἀγαθότητα 293, 40. ἄρρητα μύρια 7, 2. ἄρρητα εἰδέναι, nefaria cogniti, 231, 10.
 ἄρρητουργία 5, 20.
 Ἄρτεμις unde dicta Luna 241, 14.
 Ἄρτεμίσιον, Dianae templum 13, 27.
 ἡ ἄρτι ὄρα 212, 19.
 ἀρύτεσθαι, haurire, 299, 28.
 ἀρχαίζειν, veterem facere, 144, 7. δι' οὐν ἀρχαίζομεν, per quem primi esse dicimur, 3, 3.
 ἀρχέγονος ἡμέρα 290, 12.
 ἀρχέτυπον φωτὸς φῶς 28, 5. τὸ ἀρχέτυπον τῶν— 152, 25. ἀρχέτυπα τῆς ἡδυσπαθείας 18, 24.
 ἀρχηγὸς ἀγαθῶν ὑπάντων 302, 14.

- ἀρχήν, omnino, 322, 50. τὴν ἀρχήν
 30, 29. 165, 9. 306, 33. 324, 7.
 ὁ ἀρχικός λόγος 218, 42. 294, 3. τὰ
 ἀρχικώτατα τῆς ἐποχῆς 331, 42.
 ἀρχιοινοχός 142, 25.
 ἀρχιπροφήτης 131, 3.
 ἀρχιτεκτονῆσαι 121, 25.
 ἀρχιτελώνης 209, 25.
 ἀρχῶ ἐντέρῳ 83, 25.
 ἀρχων ὁ τυχών 296, 39. οἱ κατὰ μέρος
 ἀρχοντες καὶ ἡγεμόνες 296, 41.
 ἀρωγὴ πόνων, levamen, 77, 48. ἀρωγὴ
 τῆς συμφωρᾶς 267, 29.
 ἀρωγὸς αὐτοὺς ἔσχον 267, 42.
 ἀσάλευτος 66, 27, [vol. 3. p. 386,
 29.]
 ἄσαρκος 317, 18. 319, 36.
 ἀσάφεια πραγμάτων 330, 14.
 ἄσειστος 66, 27.
 ἄση, fastidium, 103, 38. [ἀηδῖαν ad-
 scriptum in deterioribus: ἄσιν Co-
 betus.]
 ἀσκανδάλιστος ὑπομένει 216, 9.
 ἄσκεπτον καταλιπεῖν 123, 1.
 ἀσκέϊ ἔχειν, studet habere, 69, 51.
 ἀσκέϊν λαγνείας καρτερεῖν 73, 41.
 οἱ εἰς συνουσίαν ἡσκημένοι κάπροι
 48, 22. Leop. ἐσσυμένοι, ruentes.
 ἄσκησις γνωστικὴ 226, 8. ἀσκητής,
 athleta seu miles Christianus, 48,
 39. 47. ἀσκηταὶ θεατρικοί 183, 18.
 ἄσκιον, symbolice quid 242, 45.
 ἀσμενιστὸν καὶ φίλητόν 36, 51.
 ἄσσοφοι 161, 26.
 ἐπ' ἀσπαλάθων κνάπτοντες 252, 50.
 ἀσπάλακες 15, 26.
 ἄσσα Ionice pro ἄτινα Heraclitus 228,
 17. Democritus 296, 47.
 ἀστέιον σύστημα 232, 45. ἀστέϊα
 ἀρεταὶ 346, 29. 252, 2. 202, 14.
 ἄσσοντες ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν 819.
 ἀστοχίστας λιμένους 67, 46. τοῖς ἄστρα-
 σιν 284, 22.
 ἀστροθεσία ἢ παλαιά 343, 23.
 ἀστρολογούμενα Mercurii 269, 6.
 ἀσυμφυεῖς κοινωνίαι 82, 27.
 ἀσυνετούτες τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν
 57, 38.
 ἀσίνετοι τοῦ δέοντος 257, 16. sic 116,
 33.
 ἀσύνθετος Ἰουδα 54, 23.
 ἄσχημον σχῆμα 92, 38. 108, 42.
 ἀσώματος ἢ ψυχῆ 272, 27.
 ἄσωστος 67, 47.
 ἀσωτεύεσθαι 62, 36.
 ἄσωτοι unde dicti 62, 14.
 ἀτακτοῦντα παιδία 345, 16.
 ἀταλάφρων 39, 26. 32.
 ἀταλός 39, 30.
 ἀτὰρ δὴ καὶ 4, 52. 7, 21. 26, 46.
 [adde 128, 37. ubi libri αὐτάρ.]
 194, 8.
 ἀταραξία 266, 41.
 ἀτεγκτος ἡδοναῖς 316, 5.
 ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαιρα 51, 26.
 ἀτελεύτητον τέλος 180, 28. 311, 12.
 ἄτερ γραφῆς λέγειν 288, 13.
 ἀτεχνῶς, videlicet, nempe, 95, 41 pro
 eodem ἀτέχνως 313, 9. 316, 36.
 [ἀτεχνῶς pro ἀτέχνων restituit Co-
 betus 120, 51.]
 ἀτιμάζει, pro ἀτιμον ἡγεῖται, 186, 16.
 ἀτιταλλόμενοι ἀταλοῖς στόμασι 115,
 26.
 ἀτρεμίζειν et σείειν 21, 9. 256, 39.
 ἀτριβῆ, non trita, 150, 47.
 ἀτρύτῳ δυνάμει 298, 8.
 Ἄττικαί, sc. μυαὶ aut δραχμαὶ 88, 45.
 ἀτύπωτος σάρξ 272, 7.
 ἀτυράννητος πόλις 232, 46.
 ἄτυφος καρδία 300, 9.
 ἀτύφως 318, 4.
 ἀτύχημα quid 167, 15. 30.
 αὐανσις et αὐχμὸς cognatae signifi-
 cationis 77, 50.
 αὐγὴ τῆς ἀληθείας 250, 11. ὑπ' αὐγὰς
 107, 1. 255, 23.
 αὐδής Hesiodo quid 124, 2.
 αὐθαδίας 75, 16.
 τὸ αὐθαίρετον τῆς ψυχῆς 300, 26.
 αὐθέντης ἑαυτοῦ 206, 31. ἐξ αὐθεντίας
 παντοκρατορικῆς 203, 51. ἐξ αὐθεν-
 τείας (alii αὐθεντίας) κυριακῆς 69,
 46. ἢ αὐθεντικῆ εἰσοδος 124, 33.
 αὐθεντικῶς ἐρρέθη μορφὴ 218, 31.
 αὐθεντικῶς καὶ αὐτολεξι ὀνομάζοντες
 τὸν Χριστόν 288, 7.
 αὐλα, νῶ μόνῳ ληπτὰ 332, 12.
 ἢ αὐλαία, sc. θυρῆς seu θύρα 98, 49.
 325, 3. et 240, 20.
 αὐλὴ καὶ μονὴ τῶν προβάτων 283, 43.
 αὐξεῖν, augescere, 304, 18.
 αὐστηρία φαρμάκων 30, 32. morum
 178, 13.
 αὐτανδροί 16, 30.
 αὐτάρκεια quid 91, 36. αὐταρκία scrip-
 tum 277, 50.
 αὐτεξούσιος ὢν 130, 13. 233, 36.
 αὐτίκα, utique, 116, 21. 46, 204, 30.
 41. 206, 5. 17. et alibi.
 αὐτὸς ὢν ἀλήθεια, qui est ipsa veritas,
 125, 6. αὐτὸς αὐτῷ περιπέριεται
 20, 5. sic αὐτοῦ pro αὐτοῦ seu
 ἑαυτοῦ etiam cod. Palat. 85, 13.
 et alibi passim, itemque κατ' αὐτὴν
 pro καθ' αὐτὴν Pal. 50, 21. αὐτὴν
 pro αὐτήν, i.e. σεαυτήν 54, 13. et
 Matth. 23, 37.

- αὐτοδιακονία non dedecet 98, 25.
 αὐτοδιάκονον ἐπαινεῖσθαι βίον 59, 9.
 αὐτοδιδάκτως ζηλοῦν 102, 28.
 αὐτοκρατορικὴ αἵρεσις 156, 52.
 αὐτολεξί ὀνομαζέειν τὸν Χριστόν 288, 7.
 αὐτοπροσώπως λέγουσα 195, 45. αὐτοπροσώπως τὰ ἐπὶ τοῖσι 57, 8.
 αὐτοτελὴ αἷτια 332, 32. 334, 28.
 αὐτοτρέφεσι 258, 52.
 αὐτουργῶ σοφία παιδεύεσθαι 137, 47.
 αὐτουργικῶς προκομίζειν 104, 5. αὐτουργία non dedecet 98, 25. decet in primis mulieres 107, 36. bona comes 101, 38.
 αὐχοῦσι τὸ λάσιν αὐτῶν 97, 40.
 ἀφαγιστέον τοῦ γάμου 182, 23.
 ἀφανὴς ἀνθρώποις 262, 3.
 ἀφεγγὴς γίνεται 291, 22. ἀφεγγεῖς προσηγορία 239, 27.
 ἀφιδρώων 15, 21.
 ἀφειδία σώματος 192, 25.
 ἀφεκτέα καὶ τοῖς θηρίοις 304, 9.
 ἀφέλεια quid 105, 20.
 ἀφетήριον σοφίας 30, 10.
 ἀφетικὸς ἀμαρτιῶν 167, 45.
 ἀφηνιάσαι 299, 30. ἀφηνιάζοντι 317, 26.
 ἀφθονία καὶ ἀμισία 171, 38.
 ἀφίδρυμα εἰς τὸν ναὸν ἀνέθηκεν οὐδέν 249, 24. ἀφιδρύματα θεοῦ 151, 5.
 ἀφιλάργυροι 314, 28.
 ἀφιλαύτως ζητεῖν 326, 42.
 ἀφιλοδόξως ζητεῖν 326, 37.
 ἀφιλονείκος 239, 41.
 ἀφιλονείκος 234, 46. 326, 37.
 ἀφιλος ὁ ἀπίστος 158, 8.
 ἀφιστήται τῶν λεγομένων 293, 13.
 ἀφύδουσι, secessus, 81, 33.
 ἀφορκὴ ἀπὸ τῶν— 181, 26.
 ἀφορίζει ὡς ἀκάθαρτα 325, 32. ἀφορισθῆναι τῶν αἵρέσεων 196, 11, 14.
 ἀφραίνειν ἐκτόπως 1, 28. ἀφραίνουσι ἐπιδείξει 2, 43.
 ἀφροδίσια unde dicta 46, 38. ἀφροδίσιος ἡδονή 315, 14. χάρις 10, 18.
 Ἐφροδίτη unde dicta 5, 12.
 ἀχανὲς βάραθρον 244, 45.
 ἀχαριστεῖν τῷ θεῷ 186, 47. 270, 7.
 ἀχειροποίητος δαίμων 14, 20. ἀχειροποίητῳ περιτομῇ 190, 46. ἀχειροποίητος οἰκία 231, 50.
 ἄχθονται τάδε 212, 33.
 ἄχραντος ψυχῆ 309, 14.
 ἄχρονα αἷτια quae 333, 27.
 ἀχρώματος οὐσία 236, 32.
 ἄχρωμοι παροιμία 72, 13.
 ἀχυρμαὶ τῆς γῆς ἐπιπόλαιοι 88, 15. 159, 49.
- ἀχώρητος τοῦτου 29, 27.
 ἄωρος πρὸς τὸ— nondum maturus ad- 215, 8.
- B.
- ἐν βάθει νοσοῦσα ψυχῆ 94, 16.
 βαθμὸς ὁ πρῶτος εἰς— 137, 51.
 ἐκ βάθρων ἀνοσπᾶν 108, 14.
 βακχεύων εἰδώλοισι 33, 11.
 βακχεύματα μυστηρίων 33, 28.
 βάκχοι, Baccho operantes, 4, 42. et 5, 34. et 6, 38.
 τὸ βαλλάντιον τὰνδρὸς λύσασαι 93, 22.
 βαλλάντιον habere vetantur apostoli, allegor. 101, 32. cod. Pal.
 βαλλάντιον bis, ut 202, 32. 223, 11. [Recta scriptura βαλλάντιον est, quam confirmant poetarum versus, velut τοῖσι βαλλαντιστομίαι Arist. Ran. 772. et τὸ σὸν βαλλάντιον οἶδεν Simon. Anth. Pal. 5, 159.]
 βάνασοι τέχνηαι quae 121, 31. 303, 38.
 βαπτίζόμενος εἰς ὕπνον 67, 25. βεβαπτισμένος ἀγνοία 2, 6.
 τὸ βάπτισμα 343, 52. 344, 7.
 βαρούμενος πάθει 223, 27. sic βεβαρημένοι κάρῳ καὶ μέθῃ 28, 33. καὶ βεβαρηκότες τοὺς μὴ ἔχοντας 63, 40.
 βασανίζει τὴν ψυχὴν ἐφ' οἷς ἡμερτε, examinatus, 166, 5.
 ἡ βάσανος λίθος 125, 50. βασάνους τῶν λεγομένων ἀπατεῖν 159, 31.
 βασιλεύει τῶν παθῶν 173, 26.
 βάταλοι καὶ γύννιδες 97, 42.
 βατὸς, perambulabilis, 189, 25.
 βδαλλόμενοι μαζοὶ 101, 49.
 ἐβδελυμένης καὶ κακῆς οὐσης τῆς— 219, 23. βδελυκτοὶ καὶ ἀπειθεῖς 215, 52.
 βεβαιότητος συνάσκησις 315, 33. βεβαιῶν τὴν ἐποχὴν 330, 9. βεβαιουσι τὸ κλέπται εἶναι 263, 7.
 βεβαιώσις τῶν ἐκκλησιῶν 316, 1.
 βέδν quid 243, 14. 17.
 βελτιωτικὴ θεραπεία 297, 33.
 βιάζεται εἰσελθεῖν 155, 44. βιασταὶ 204, 27. 236, 36.
 βίβλος, papyrus, 148, 28.
 βιόδωρος ἀήρ 243, 17.
 βιοτὴ σεμνὴ 115, 17.
 βιοὺς δικαίως 309, 51. 316, 40.
 βιωτικαῖς χρεῖαις ἐπικουρῶν 314, 24. sic βιωτικὴ ὠφέλεια 295, 27. βιωτικὴ παρανεσις, 112, 11.
 βλασφημοῦντες τοῦνομα τρυφῆ 61, 23.
 βλασφημία, ὄνειδιμὸς, λοιδορία, etiam pro salutarī obiurgatione, 50, 45.
 βλαῦται 89, 15.

βλίτυρι 326, 46.
 βλύζουσιν ἐκ 181, 12.
 βοηθεῖ σε, pro β. σοί 33, 4. εἰς βοή-
 θειαν ἀνθρωπίνην 295, 10.
 βορὰ γαστρός 228, 28.
 βορβορυγμοὶ γαστρός 80, 49.
 τὰ βόρεια [codex βόρια] 240, 46.
 κατὰ βούλησιν θεοῦ 249, 4. 255, 37.
 Βουζύγειος ἀρά 181, 32.
 βραχυλογίας ἄσκησις 243, 11.
 βρένθιον μύρον 76, 45.
 βρέτη, quoniam ad βροτῶν imaginem
 facta, 13, 43.
 Βριμῶ unde dicta Ceres 5, 19.
 βρόμιος, Bacchus, vinum 243, 44.
 βροχθίζει ἐν τῇ καταπόσει 68, 49.
 βρούσσα πηγὴ 45, 39. 101, 47.
 βύει τὰ ὄτα αὐτῆς 29, 41. βεβυσμένη
 λόγων εἰκότων 136, 30.

Γ.

γαλακτουχία τοῦ βρέφους 195, 52.
 γαλακτοφάγοι Homericī 43, 34.
 κατὰ γαλήνην, in tranquillo, 88, 7.
 γαληνῶντας φέρεσθαι πνεύματι 114,
 52.
 γαμῆν καὶ γαμίσκεσθαι 85, 20. 282, 17.
 γαμῆν et γαμίζεσθαι 191, 37. 192, 4.
 γάμος unde dictus numerus senarius
 290, 28.
 [γανοῦμενος (γανύμενος Cobetus) 97,
 39.]
 τὸ γάνωμα τῆς δόξης 241, 50. τῆς
 θεοσεβείας 338, 34. γεγανωμένη
 χρώματι ἄλλοτρίῳ 87, 36.
 γὰρ pleonastice additum 193, 12. 39.
 sic post ἀλλά 77, 21. et in reddi-
 tione 331, 1.
 γαστριμαργία quid 63, 34.
 γαννάκai πολυτίμητοι 79, 51. incertum
 an Latinorum Gausapae seu Gau-
 sarae, quae villosa fuisse testantur
 Horatius et Plinius. SYLB.
 ὁ γεγωνὸς λόγος 235, 3. sic τὸ γεγωνὸν
 τῆς προφορᾶς 75, 14. τὸ γεγωνὸν
 τῆς ἀναγνώσεως 104, 24.
 γεηπονία, agricultura, 70, 6.
 γειτνιουσῶν 44, 39. [vitiose pro γει-
 νιουσῶν, quod restitui: vid. annot.
 ad vol. I. p. 157, 25.]
 [γελασεῖν: ad vol. I. p. 17.]
 γελαστικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος 72, 34.
 γελωτοποιεῖν non decet 72, 22.
 γεναὶ σοφίας, ortus seu origo 152, 45.
 γεναὶ tres unam annorum centu-
 riam constituunt 145, 15.
 γενέθλιον ἀποθέσων θύσαι 184, 2.
 τὴν γένεσιν λαμβάνει, nascitur, oritur,
 294, 22. 24. sic γένεσιν ἴσχει 51,
 45. γένεσις duplex est 229, 21.
 περὶ γένεσεως κόσμου 296, 51. αἱ
 γενέσεις τῶν καρπῶν, i. e. τὰ γεννή-
 ματα 62, 2. γένεσις pro γέννησις,
 sobolis procreatio, 96, 39. 203, 11.
 γενησιάρχης τῆς ὅλης κτίσεως 337, 37.
 γενησιουργὸς φύσις 82, 8. θεός 195,
 17. γενησιουργοῦ καὶ παντρώφου
 44, 31.
 ἐκ γενετῆς τυφλός 207, 22. ἐκ γενετῆς
 συνθεῖσαι 25, 45. ἐκ γενετῆς ἔχειν
 281, 17.
 γενητὸν (γεννητὸν Eusebius) εἶναι τὸν
 κόσμον 253, 9.
 γένναν ἡμῶν, i. e. γένος 149, 10.
 γενῆσαι, parere, 201, 47. γεννᾶσθαι,
 nasci, 148, 21. 22. 24. 40, 33.
 γέννημα ἀμπέλου 68, 41. γεννήματα
 ἀγρῶν 47, 25. σοφίας 100, 47.
 γέννησις παιδίου, partus, peperisse
 filium, 321, 22.
 γεννητικὴ τοῦ σπέρματος 198, 16.
 γεννητικὸν ἐστὶ τῆς διαφωσίας 331,
 37. 43.
 γεννικὰ ἦθη 77, 16.
 γένος, sexus, 203, 39. γένη gentes,
 nationes, 68, 33.
 γεραίρειν θυσίας 304, 21.
 γεγαρᾶ πολλὰ τιμηθεῖς 96, 32.
 γέρας θεῶν ἡ κνῖσα 304, 10.
 γεωργεῖν. εὐκαρπία ταῖς Διακοῦ γεωρ-
 γηθεῖσα τύχαις 267, 34.
 οἱ γεωργικοὶ, agricolae, 173, 9.
 γεωρνεῖν, terram fodere, 89, 49.
 γεωρνεύμενος πλοῦτος 208, 35.
 γηγενὴς ἄνθρωπος, ὁ γήινος 58, 49.
 208, 36.
 γῆθεν, a terra, 176, 41.
 γέγηθεν ἐπὶ τοῖς ἐπηγγελμένοις 308,
 41.
 γήινος εἰκὼν 28, 8.
 γηροβοσκοὶ παῖδες 182, 2.
 [γίγνεσθαι et γινώσκειν ab librariis
 interdum illatum Clementi, qui
 γίνεσθαι et γινώσκειν dixit.]
 γινώσκοντες αὐτὸν τοῦ θεοῦ υἱόν,
 agnoscetes eum pro dei filio,
 289, 4. γινώσκειν familiarem con-
 suetudinem habere cum muliere,
 197, 46. sic γινωσκόμεναι ὑπὸ τῶν
 ἀνδρῶν 196, 1.
 γλιχόμενος σώσαι τὸν ἄνθρωπον 3, 45.
 γλυκάζειν, dulcedine afficere, 334, 15.
 γλωσσαργία δίκην ὑφέξει 73, 50.
 ταῖς γνάθοις 63, 49. τὰς γνάθους 63,
 29. γνάθος tantum οἱ λίχνοι 61,
 15.
 γνῶθι καιρὸν, cuius dictum 129, 36.
 γνῶθι σαυτὸν, cuius dictum 129,

25. 242, 52. quid significet 237, 3. 242, 52.
 γνωματεύουσα τὸ πρακτέον τῷ δικαίω
 313, 7.
 γνώμονες τῆς ἀληθείας 322, 9.
 γνωρίζοντες θεὸν, agnoscetes, 7, 3.
 οἱ γνώριμοι αὐτοῦ, familiares, discipuli, 157, 36. 247, 48. 288, 44.
 γνώσις quid 275, 50. 294, 2. consuetudo cum muliere 197, 45. 202, 15.
 οἱ γνωστικοὶ, seu οἱ εἰς γνώσιν πεφυσιωμένοι 40, 50.
 γνωστή ἢ πίστις 157, 43. γνωστῶς ἐπιγνώσκειν 136, 50.
 γοητεύοντα τὰς ὁρέξεις 64, 26.
 γόνιμος γῆ 159, 44.
 γονορρυῆς ἀκουσίως 167, 4.
 γοργόνιον, symbolice quid 244, 6.
 γοργὸς ἐν ἔργοις 124, 38. 275, 4.
 γοργὸν ὄμμα θεοῦ 260, 19. γοργῶς τρέχειν 214, 4.
 γραῖαι βωμολόχοι 99, 2. γραῖκοι ψιθυρισμοὶ 99, 3. ὕθλοι 20, 11.
 γραμματιστής, litterator, qui elementa grammaticae docet, 137, 52. (ut et Philo p. 128. γραμματιστικὴν definit τοῦ γράφειν καὶ ἀναγνώσκειν εἰστοχον ἐπιτήδευσιν. at τὴν γραμματικὴν idem Philo p. 302. definit ἀνάπτειν τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεύσιν. de qua et Aristot. Topic. 6, 3. Plutarchus lib. De Musica, et Quintil. lib. I. HOESCH.)
 ἡ γραφή, sacra scriptura, 121, 20. alibi sine articulo, 318, 43.
 γυμνάσιον ἔκκειται εἰς— exercitii loco propositum, 244, 13.
 γύμνασμα φιλοσόφου 124, 49.
 γυμνῇ τῇ κεφαλῇ et ἀναφανδόν, aperte, diserte, 82, 42. sic γυμνῷ τῷ λόγῳ φάναι 123, 10. γυμνὸς τῆς ἀμαρτίας γενόμενος 312, 20.
 γυναικείοι κινήσεις 108, 8.
 γυναικίζόμενοι ἄνδρες 95, 39.
 γύννιδις, seu θηλυδρίαί 97, 43.
 [γύννιδες pro γυναικωνίδες 128, 41. Cobetus.]

Δ.

δαί pro δὲ in libris veteribus 101, 26. 27. et alibi.
 δαίμων Platonī quid 179, 49. δαίμονες appellati dii 17, 1. δαιμονικὸς ἄνθρωπος γίνεται 281, 41.
 τῶν δαιμονίωντων sermo, 146, 30.
 δαιτροί 98, 28. (Seneca epist. 47., alius pretiosas aves scindit, pectus et clunes, certis ductibus circum-

ferens eruditam manum, in frusta executit, et mox, Altitia decenter secat. SYLB.)

δακτυλοδεικτούμενος 109, 1.
 δαμναμενὺς, Sol, mystice, 242, 47.
 Δάφνιοι κίχλαι 61, 4.
 δὲ pleonastica 123, 52. pleonastica in redditione 25, 4. 43, 30. 83, 49. 90, 42. 105, 6. 123, 42. 202, 20. 207, 43. 217, 23. δὲ δὴ 37, 33. 186, 25. 206, 26.
 δεδείξεται, reformidabit, 278, 22. alibi δεδίξεται.
 δειπνᾶριον 61, 21. 26. δειπνον quid, quid ἀγάπη 61, 44.
 δεισαλία εἰδῶλα 17, 5. δεισαλίαι τρυφαί 109, 28.
 Δεισιδαίμων, comoedia, 302, 31. δεισιδαίμων qui 297, 52. δεισιδαιμονία quid 162, 45.
 ἡ δεκάλογος 112, 19. 289, 12. 16. 20. 290, 1.
 δελεάζων αὐθις εἰς φιλοσοφίαν ἀναδραμεῖν, alliciens, 274, 29.
 δელαστικαὶ φαντασίαι 176, 2.
 δέος, φόβος τοῦ θεοῦ 162, 43.
 δεθορκῶς σεμνόν 93, 5.
 δεσμὰ περιθεῖσαι πλοῦσια 90, 30.
 δευτερώσαι τὸν λόγον 75, 28.
 δὴ οὖν 12, 22. 93, 37. φέρ' οὖν δὴ, 231, 33.
 δῆθεν, scilicet, ironice, 223, 14.
 δηλαδῆ, videlicet, praepositum, 151, 42. 201, 38. postpositum 163, 26.
 δηλητήρια et σωτήρια 161, 39.
 δῆλον pro δηλονότι 319, 28. δῆλον ὅτι pro δηλονότι 108, 34. sic Flor. ed. 190, 10. 11. δηλονότι postpositum 153, 14.
 δημιουργεῖ γραφάς 19, 2.
 ἡ δημιουργικὴ, orificum ars, 17, 34.
 δημιουργὸς νοῦς 257, 34.
 δῆμος, Stoicis quid 232, 44.
 διὰ τέλους, perpetuo, 187, 9. διὰ τριῶν ἡμερῶν, tertio quoque die, 194, 1. διὰ στόματος ἔχειν αἰεὶ 269, 5. διὰ πλείστου ποιῶνται, pro περὶ πλείστου [ut recte scriptum ap. Plat. Axiuchi p. 367 c.], plurimi faciunt, 265, 24. διὰ pro δι' α, quapropter 181, 5. ut alibi passim διὸ pro δι' ὁ. [Restitui διό.]
 διαβιοῦν καλῶς 124, 22.
 διαβολικὰ πάθη 197, 43.
 διάβολος, unde dictus 189, 41.
 διαδεικνύναι, permonstrare, 263, 9.
 διαδρᾶναι τὸν θεόν 301, 44.

- τὸ διαζῆν 277, 51.
 διαζώματα (libri veteres διαζώμασι)
 ἀθλητικά 100, 10.
 διαθήκη unde dicta 154, 29.
 διαθρεῖν τὴν ἀλήθειαν 21, 31. διαθρη-
 τέον τὴν πίστιν 233, 6.
 διάθρῃπε πεινώντι ἄρτον 112, 37.
 διαιρετικῶς παραθέσθαι 112, 17.
 οἱ διαίσσοντες, (ἀστέρες) 29, 2. Ari-
 stoteli διάττοντες.
 διαίτης τὰ λείψανα, cibi potusque re-
 liquiae, 101, 26. διαίταις ἐντρεφόμε-
 νοι φαύλοις 86, 44.
 διακαθαίρειν τὰ ἐμποδῶν 235, 33.
 [διακλάν. ὄμμα διακεκλασμένον 109,
 12. ex emendatione Cobeti pro
 ὄμμα ἀνακεκλασμένον.]
 διακονεῖν τὸ φῶς 70, 13. διακονουμένη
 εἰς ἀπόλασιν, cum ei ministratur,
 190, 26.
 διακονῆσαι τὴν ψυχὴν 301, 39.
 διάκοσμος τῶν ἄστρων 269, 6.
 διακοῦειν. διακηνοῦσι 325, 12.
 διακρίνας θήλειαν ἄρρενος 184, 22.
 διακεκριμένους τῶν ἄλλων 121, 4.
 διακρούεσθαι τὰς ἐπιβουλὰς 138, 7.
 διακρουστικῆ τῶν ἀποριῶν 294, 11.
 διακτενισμοὶ θηλυδριώδεις 96, 4.
 διακομφεῖ τοιοῦτους 302, 31.
 διάλυψις ἢ περὶ θεοῦ 292, 6.
 διαλλακτῆς ἡμῶν ὁ Χριστός 30, 49.
 διαμαρτυρούμενος φησὶ 98, 37. ubi
 cod. Pal. διαμαρτυρούμενος.
 διαμάχεσθαι τῇ ἐπιθυμίᾳ 193, 23.
 διαμάχη, pugna, 149, 27.
 διαμόρφωσις τοῦ συλληφθέντος 46,
 30.
 διαμυθεῖσθαι πάντα 20, 35.
 διανεμημένους 286, 12.
 διανθίσει χρώμασι ποικίλοις 105, 9.
 διανθιζομένους τὴν χλόην 78, 8.
 διανοήμασι σεμνοῖς 284, 44. διανοή-
 σεις φαύλας ἔχειν περὶ 302, 12.
 διαπάσματα καὶ μύρα 77, 7.
 διαπερανάμενοι τὸν βίον 271, 5.
 διαπλάσσων τὸν μανθάνοντα 295, 14.
 διαπληκτίζεσθαι 322, 44.
 διαπνεῖσθαι μόνον 304, 25.
 διαπόμπησι τῶν κακῶν, pro ἀποδιο-
 πόμπησι [quod restituit Hemster-
 husius] 305, 2.
 διαπόντιοι οἰνηγία 68, 10.
 αἱ διαπορήσεις 330, 26.
 διαπράττεσθαι, peragere, 303, 45.
 διαπρεπεῖς τὴν φύσιν 294, 34.
 διαπτεριστῆς allegorice 341, 23.
 διάπυροι ἄνδρες qui 252, 48. 51.
 διαπυτίζοντες ἀλλήλοις τὸν ἄκρατον,
 ὡσπερ ἀμφορεῖς 67, 13.
 διάρμα τῆς εὐχῆς 308, 12.
 διασαφῆσαι αὐτοῖς τὰς γραφάς 288, 4.
 et 287, 17.
 διασημαίνει τὴν φύσιν τοῦ πράγματος
 331, 30.
 διασπορά, dispersio, 25, 40.
 διάσταλμα ῥήματος 244, 20.
 διαστέλλοντες τοῦ δικαίου, distinguen-
 tes ab iusto, 162, 37.
 διαστολὴ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων 278,
 31.
 διαστρεπτόν αὐτοῦς— 191, 16.
 διαστροφή ἢ παλαιὰ 300, 13.
 διάσυρσις quid 54, 27.
 διασύστασις 225, 48. διασυστατικὴ
 τοῦ παρατιθεμένου 120, 22.
 διατάσσεται, ordinat, 298, 7. prae-
 cipit, 172, 5.
 διατελεστόν πρὸς τῷ— 190, 38.
 διατρεπτικώτατα δυσωπεῖν 164, 18.
 διατρίψαι τοῖς ἀμαρτήμασι, pro ἐνδια-
 τρίψαι, quod restituit Hoeschelius,
 35, 51.
 διατροφή τῶν ἐκγόνων 172, 32.
 διαυγῆ σώματα 136, 47.
 διαυχεῖν τῷ ἀπηνθίσθαι 268, 50.
 διαφαίνοντα τοῦ ὕδατος 245, 25.
 κατὰ διάφασιν ὄραν 136, 45.
 διαφέρονται ἡμῖν περὶ ἀρχάς 206, 33.
 διαφέρεται πρὸς ἄλληλα 128, 46.
 διαφέρεται τῷ περιττῷ, differunt
 impari, 128, 43.
 διαφιλονεκεῖ τῷ πατρὶ 218, 51.
 διαφοιτῶν πάντα 260, 42.
 διαφορότης et ἰδιότης 156, 45.
 διαφάνως τῷ Δημητρίῳ 146, 16.
 διαχειραγωγεῖν ἐπὶ τὰ— 182, 36.
 διαχείαι χαριεντισμοῖς 72, 49. διάχυσις
 ψυχικὴ 282, 5. διάχυσις seu μει-
 διάμα 72, 37.
 διαψεύδονται θεοῦ 188, 10. 187, 45.
 διδασκαλικὸς qui 33, 22.
 Διδυμαῖον, Didymaei Apollinis fanum,
 13, 28.
 διδυμάουε θεῷ 28, 51.
 διειδέειν τὸν κακόν 265, 35.
 διειδεῖς καὶ τηλαυγείς 285, 26.
 διεκδρομὴ τῆς ἡμέρας 79, 49.
 διεκθρόσκειν τοῦ σκοτοῦ 7, 29.
 διεκτάσεις, pandiculationes, 81, 10.
 διεξαγωγή τοῦ βίου 286, 17.
 τὸ διεξοδικόν 124, 47.
 διερριμμένους ἐγκατασπεῖρειν 326, 4.
 [διερωτῶν. διερωτημένα vol. 3. p. 386,
 1. διερωτηθήσεσθαι 386, 17.]
 διεχθρεύοντες τῇ ἀληθείᾳ 51, 36. 314,
 34. διεχθρεύεται τινι 319, 8.
 διεζήσασθαι, quaerere, 155, 6.
 διεσταμέναι τριχῇ 306, 48.

- δισχυρίζεσθαι, affirmare, 157, 27.
 δικαιολογείσθαι πρὸς τὸν— 302, 23.
 δικαιοπραγίην αἰεὶ 151, 19. δικαιοπρα-
 γία 164, 21.
 δίκαιος ἀκροῦσθαι 117, 7. πῶς δίκαιοι
 κατατρέχειν 177, 40.
 δικαιοῦν, iustum statuere, 96, 36. δι-
 καιοῦσθαι quid 319, 36. δικαιώματα
 τοῦ θεοῦ φυλάττειν 58, 10.
 δικαστική quid 151, 47.
 δῖνοι ἀνόητοι Anaxagorae 157, 23.
 δῖοι, electi dei, 232, 39. iidem Δι-
 μῆτιν ἰτάλαντοι 232, 40.
 διοιδάινουσιν ἔχθραι 74, 3.
 διοικισθεὶς τῆς συγγενείας 173, 43.
 δίοιξις τῶν γραφῶν 164, 36. sic διοι-
 χθέντων τῶν ὀφθαλμῶν 249, 11.
 διοιχθείσης τῆς παλαιᾶς γραφῆς
 285, 52.
 [τὰ νομιζόμενα διοίχθαι τοῖς ἔσω vol.
 3. p. 385, 23.]
 Διόνυσος, ὁ οἶνος 310, 13. Διονύσια,
 ludii Bacchi, 133, 20.
 διορατικὴ τοῦ ἀληθοῦς 280, 13.
 τὸ διορατικόν 42, 10.
 διορίζουσα τῶν πνευμάτων, distermi-
 nans a spiritibus, 282, 16. sic 283,
 29. 284, 49.
 ὁ διορισμός, definitio, 330, 29.
 διπλόη, duplicitas, 345, 12.
 διατάσαι περὶ θεοῦ 310, 49. διατάζειν
 unde dictum, 230, 23.
 διυλιζόμενοι βαπτίσματι 42, 31.
 διυλισμός τοῦ πνεύματος 42, 31.
 δίχα, divisa sunt, 62, 25.
 διαχάζειν, in duo secare, 37, 30.
 τὸ διχλοῦν δικαιοσύνην ἐμφαίνει 109,
 32. 244, 22.
 διχότομος σελήνη 291, 19.
 δίψα 68, 9. δίψη vel δίψει 48, 24.
 276, 10. τὸ δίψος σβεννύναι 70,
 21.
 διψῆσαι, siti torquere, 152, 41.
 δίψιος γῆ 137, 8.
 οἱ δίψιοι 154, 16.
 διωκάθοντας [restitui rectum accen-
 tum διωκαθόντας] λίχρον ζωῆν 62,
 43. forsan e poeta.
 διώκτης, persecutor, 238, 50.
 δόγμα quid 330, 11.
 δογματικὴ πραγματεία 235, 25. οἱ
 δογματικοὶ quoque ἐν πολλοῖς ἐπέ-
 χουσιν 330, 13. δογματιζόμενα παρὰ
 τῶν ἐπισήμων 119, 25.
 δογματοποιία 148, 17.
 δοκεῖ πονηρὰ, male sentit, 258, 39.
 μοι δοκεῖν (alii libri δοκεῖ) 89, 16.
 δόκησις, opinio, 199, 49.
 δοκησισόφων ὕθλοιοι 20, 14. οἱ δοκη-
 σίσοφοι 135, 21. 40. et divise οἱ
 δοκῆσει σοφοὶ 128, 10. 135, 10.
 [His quoque locis nunc δοκησί-
 σοφοι restitutum: v. annot. vol. 1.
 p. 73. vol. 2. p. 46.]
 Δοκητῶν αἴρεις 325, 31.
 δοκιμάζειν 117, 5.
 δοκιμασίαν δεδωκώς 245, 20.
 δοκιμή, probatio, 180, 36.
 τὸ δοκίμιον ποιείσθαι 117, 37.
 δοξάζων ἄλλοτε ἄλλοῖα 165, 11.
 δοξοκαλία 70, 17. 87, 24.
 δοξοκοπία 87, 24.
 τὰ δοξολόγια πνεύματα 241, 7. ζῶα
 317, 39. cherubi sc.
 δοξοποιία μάταιοι 8, 13.
 δοξοσοφία ἐπηρμένοι 322, 40. et 135,
 13.
 οἱ δοξόσοφοι ut doceant 321, 10.
 δόσις ἦν ἀθλητῶν, dabatur, 78, 35.
 δοτήρ ἀγαθοῦ 294, 42.
 δουλαγωγῶ τὸ σῶμα 201, 41.
 δουλεύεται ὑπὲρ ἀγγέλων, servitur ei ab
 angelis, 344, 16.
 δούλειος ζυγὸς poetis qui sacrae scri-
 pturae βαρὺς ζυγὸς 159, 4.
 δουρείου ἵππου εἰκὼν 176, 16.
 δοχὴν ποιεῖν, excipere convivio, 61,
 29.
 τὸ δρᾶμα τοῦ βίου ὑποκρινόμενος 313,
 23. δρᾶμα ὑμῖν γεγένηται τὸ θείον
 18, 4.
 δραστικὴ ἐνέργεια 292, 34.
 δρεπόμενος τὰ ἄνθη 118, 31. δρεπό-
 μενος ἀπὸ πάντων τὸ χρησιμον 125,
 44.
 δροσιζόμενοι χάριτι θεοῦ 86, 16.
 δρῶψ symbolice quid 243, 47.
 εἰς δύναμιν ἀμείβεσθαι, pro virili, 301,
 47.
 δύνασθαι νοήσειν καὶ διασαφήσειν pro-
 ἦσαι 285, 21. sic ἐξομολογήσεσθαι
 δινηθέντες Fl. ed. 300, 43. [δύναται
 κινηθήσεσθαι 329, 28.]
 δυοῖν τρόποιον ὑπαρχόντοιον 329, 1. et
 ταῖς δυοῖν pro δυοῖν 106, 30. δυεῖν
 τῶν ἀναγκαιοτάτων εἰδῶν 331, 31.
 ἐκ δυοῖν vel δυεῖν 60, 41.
 δύσαγνος κρεανομία 33, 17.
 δυσάνολθον γένος 185, 40.
 δυσαρέστησις καὶ ἀήθλια 67, 20.
 δυσαρεστία ψυχῆς 81, 10.
 δύσδεικτος ἀρχὴ 251, 1.
 δυσέργεια seu δυσεργία 225, 37.
 δυσεργοῦ ὄντος τοῦ ἀληθοῦς 320, 38.
 δύσθηλος ἐπὶ φρένα 235, 6.
 δυσθήρατον χρῆμα 155, 38.
 δυσμεταχείριστος λόγος 250, 52.
 δυσμαὶ τοῦ βίου 30, 19.

δυσπαράδεκτος πίστεως 160, 20.
 δυσπιστία quid 160, 20.
 δυστέκμαρτον τὸ μέλλον 277, 16.
 δυσωπῶν τὸν πειράζοντα 206, 50. εἰς
 δυσωπίαν τοῦ πειράζοντος 221, 12.
 δυσωπητικῶς εἶργει 197, 36.
 [δύω et δύνω. V. addenda nostra ad
 vol. I. p. 114, 17.]
 δωρεὰν λαβῶν, δωρεὰν διδούς 118, 11.

E.

ἐὰν τὸ εὐποίειν ἀφελούμεν [vitiose pro
 ἀφέλωμεν] 126, 30. ἐὰν τε -δοκῆ,
 ἐὰν τε καὶ μὴ 215, 3. 6.
 ἐαυτὸν pro σεαυτὸν 30, 26. 193, 11.
 ἐγγαστρίμυθος 4, 35. cognatus τῷ
 κοιλιοδαίμονι 64, 36.
 ἐγγεννησίαι τῆ ἀκοῆ φαντασίαν- 268,
 42. sic 120, 24.
 ἔγγονα et ἔκγονα pro eodem 172, 32.
 34.
 ἔγγραπτος 231, 34.
 ἔγγραφος παράδοσις 288, 45. ἐντολὰς
 ἐγγράφους 241, 34. ἔγγραφος δι-
 δασκαλίας βεβαίωσις 347, 27.
 ἐγγράφως 263, 11. ἐγγράφως τὰ
 ἀγραφα δηλοῖ ἀλήθεια 118, 14.
 ἐγγύα' πάρα δ' ἄτα 129, 31. unde
 mutuatum dictum 168, 33. Ἐγγύα,
 θυγάτηρ Ἄτας 266, 14.
 ἐγγύς ἀδολεσχίας ἰδὸν, prope accedens
 ad-, 167, 6.
 ἐγκαθειρτέον 84, 28.
 ἐγκαίνιων ἄγεται ἑορτῆ 142, 38.
 τὰ ἐγκάρδια διωρῶν 37, 13.
 ἐγκατακρούειν τοῖς- 89, 2.
 ἐγκαταλέγειν τοῖς σοφοῖς 129, 19.
 ἐγκαταλέγεσθαι τοῖς υἱοῖς 153, 5.
 ἐγκαταλέγονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 325, 18.
 ἐγκατάλειμμα 208, 45. 350, 45.
 ἐγκαταμίξαντα πόθω πίστιν 348, 31.
 ἐγκατασκήπτει 106, 38.
 ἐγκατασπαρεῖς ταῖς οὐσίαις 218, 15.
 ἐγκατασπορὰ δογμάτων 326, 13.
 ἐγκαταταγήναι τῷ πρεσβυτέρῳ 283,
 37.
 ἐγκατορθούμενος ἀΐδιω ζωῇ 60, 8.
 ἐγκαττίειν et ἐγκεκαττίσθαι 94, 1.
 ἐγκεκαλυμμένος λόγος 235, 40.
 ἐγκεντρισεῖσα 285, 41.
 ἐγκεντρισεῖς γίνεται εἰς- 286, 9.
 ἐγκλησις quid 54, 19.
 ἐγκοίμησις πτίλων 80, 1.
 ἐγκολπισάμενος τὰ πάντα 250, 51.
 [ubi cod. Ottob. ἐγκολπισάμενος.]
 rursum ἐγκολπισθεῖς τὰ πάντα 155,
 11. ἐγκεκολισμένους ὑδρεῖον 269,
 17.

ἐγκοπὴν δοῦναι τῷ εὐαγγελίῳ 220, 4.
 ἐγκράτεια quid 191, 47.
 ἐγκρατεύεσθαι ἀγαθοεργίας 204, 43.
 ἐγκρατεύεται πάντα, quid 201, 42.
 ἐγκρατιτῶν αἴρεσις 325, 30. rectius
 ἐγκρατηταὶ 68, 45. 131, 43. ἐγ-
 κρατίται Eriphanio p. 173. et 174.
 SYLB. [V. ad vol. 2. p. 59.]
 ἐγκρίνειν καὶ ἐγκατατάττειν 84, 10.
 ἐγκρυφία κριθῖνοι 101, 30. ἄζυμοι
 250, 29.
 ἐγκυκλεῖν vitiose pro ἐκκυκλεῖν, quod
 v.
 τὰ ἐγκύκλια μαθήματα 122, 30.
 ἐγκυλιόμενοι μέθαις 302, 46.
 ἔγκυοι, et ἐγκύμονες, gravidæ, 83, 22.
 24.
 ἐγκυρσεύειν ex Heraclito 156, 14.
 ἐγκωμιάζειν. ἐνεκωμίασεν 107, 46.
 ἐγκωμιαστικῶ generi quæ subsint 50,
 43. 56, 34.
 ἐρηγορότες εἰς αὐτὸν 80, 28. ἐρη-
 γορῶν εἰς σοφίαν 67, 25.
 ἐρήγορσις αἰδῖος 80, 39.
 ἐρήγοροι, οἱ ἄγγελιοι 80, 29.
 ἐχρηπιτομένη κατὰ τὴν διοίκησιν 283, 6.
 Alii ἐχρηπιτ.
 ἔδος, statua, 239, 18.
 ἤδρασμένος θεμελίος τρισί 236, 7.
 ἔδραϊω βίῳ καὶ λόγῳ 309, 33.
 ἔδραϊότης τῆς γνώμης 308, 32.
 ἔδρασμα ἀγάπης 160, 49.
 ἔδωδὴ τῶν λαγῶν 81, 35. ἔδωδαὶ
 διαπόντιοι 60, 50.
 ἐθελοθρησκεία 292, 25.
 ἐθελοκωφοῦσα τὴν ἀλήθειαν 275, 25.
 rectius πρὸς τὴν ἀλήθειαν 235, 49.
 ἐθελοτην συνείπεσθαι 156, 25.
 ἐθνικῶς ζῆν 319, 47.
 εἰ ζητήσας, si quaereres, 236, 45. sic
 25, 11. 140, 39. 158, 33. εἰ-τύχη
 273, 49. εἰ δὲ-ἀποπέση 197, 19.
 εἰ γε-, si modo, 128, 18. εἰ δὲ καὶ
 ἄρα τι συγχωρητέον, si tamen et
 concedendum aliquid, 79, 40. sic
 86, 41. Eadem significatione εἰ δὴ
 121, 14. et 52, 51. 136, 23. εἰ δὴ
 τις, pro εἴ τις 127, 24. εἰ καὶ μὴ-
 τὸ μέντοι 215, 40. εἰ δὲ καὶ πάσα,
 ἀλλ' οὐκ ἰτὴ αὐτῷ γεωργῶ 81, 28.
 εἰ δὴ καὶ- ἀλλ' οὐδὲ 98, 10.
 εἰδήμονες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης 148,
 4.
 εἰδῆσιν ἔχειν τοῦ πράγματος 331, 20.
 sic 274, 51. εἰδῆσις ἐπιστημονικὴ
 327, 21. εἰδῆσις quid 169, 28.
 εἰδοποιία τοῦ θεοῦ 289, 36.
 αἰ εἰδοποιούσαι διαφοραὶ 330, 39.
 εἶδος, forma, causæ species, 333, 14.

- εἰδωλικὸς ποιητής 5, 32.
 εἰδωλόθυτα cur vetita 62, 23.
 εἰδωλολατρία τῶν γενητῶν 290, 4.
 εἰδῶλον μισθώματος ἀντ' εἰδώλου συμ-
 πλοκῆς 223, 13. εἰδῶλα τοῖς ζώοις
 ἀπὸ τῆς θείας οὐσίας προσπίπτοντα
 252, 15. εἰδῶλα ἀγαλμάτων 242,
 25.
 εἰδωλοποιία vulgi 351, 23.
 εἶεν δὴ 12, 2.
 εἰκάω, significo, 242, 28.
 καθ' εἰκόνα et καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ, quid
 differant 180, 1. εἰκόνας, ὅσα ἀπὸ
 ἐνός 339, 14. εἰκόνας, exempla vitae
 37, 9. maxima rectae doctrinae
 pars 102, 7.
 εἰκονισμὸς τοῦ θεοῦ 276, 39.
 εἰλούμενοι σφαιρηδῶν 248, 2. εἰλού-
 μενοι εἰς ἓν 230, 20.
 εἰλιγγιᾷ τῷ ζῳφῷ 67, 46. item ἰλιγγί-
 ασις ὑπὸ μέθης 69, 15.
 εἰλικρινεῖα λόγων 227, 49. εἰλικρινῶς
 ἀμείωντο 309, 14.
 εἰλωτες, servi apud Laced. 10, 27.
 Ionico et Dorico more, alias aspi-
 ratur, ut εἰλωτες οἰκέται 102, 22.
 nempe παρὰ τὸ ἔλος. qua de re
 Pausan et Steph. SYLB.
 εἰρεσιώνη Attica 204, 36.
 εἰρηναγωγεῖ ἐπὶ τήν- 50, 42.
 εἰρηνεύει μετὰ πάντων 163, 16.
 οἱ εἰρηνοποιοὶ τῶν δογμάτων 323, 20.
 εἰρηνοποιεῖν τοὺς πολεμουμένους 210,
 25.
 εἰρηνοποίησις τελεία quid 210, 22.
 ὁ εἶρμὸς τῶν λόγων 204, 16.
 εἶς. ἐν ἀνθ' ἐνός 241, 6. [V. annot.
 vol. 3. p. 29.]
 εἰς τὸ παντελές, pro παντελῶς 35, 45.
 sic εἰς τοσοῦτον, tam, 158, 37. et
 25, 31. εἰς ἔτι νῦν 4, 14. εἰς pro
 ἐν 172, 23. 350, 49.
 εἰσκακοῦει δικαίων 232, 22. 135, 37.
 εἰσασθαι ναόν, statuere, 239, 19.
 εἴσεται θεόν 92, 8.
 ἢ εἰσβολὴ τοῦ προμίου 203, 45.
 εἰσελαύνων οὐρανοῦς 33, 49.
 εἰσέτι, etiamnum, 4, 34.
 [εἰσκέλπειν. εἰσκληπέντος pro ἐκκλα-
 πέντες Lowthius 290, 47.]
 εἰσχωμάζει τῇ γυναικωνίτιδι 89, 30.
 [εἰσοπτρον, non ἔσοπτρον: ad vol. 1.
 p. 19.]
 εἶτ' οὖν ὀρωμένων, εἴτε καὶ μὴ 295, 20.
 εἴτουν ἔργω, εἴτε καὶ λόγῳ, εἴτε καὶ
 ἐννοίᾳ 319, 27.
 ἔκ τε θεοῦ καὶ παρ' ἀνθρώπων, a deo
 et hominibus 227, 6. ἐκ παντός
 τρόπον, omni modo, 312, 7. pro
 eodem ἐκ παντός 215, 49. ἐξ ὅλης
 καρδίας πιστεύων 208, 46.
 ἐκάστου ἐκάστην ἐρμηνεύσαντος προ-
 φητεῖαν 148, 5. ὁ καθ' ἕκαστον ἡμῶν
 196, 10. 19.
 ἐκβιάσασθαι τὸν λόγον 217, 18.
 ἐκβλητοὶ pro ἐκβλητέοι 106, 45.
 ἐκβλύζουσα γῆς πηγὴ 122, 9.
 ἐκβόσκονται 26, 39.
 ἐκβράσματα θαλάσσης 89, 22.
 ἐκγαλακτοῦσθαι, in lac verti, 45, 44.
 ἐκδέχονται ἐπὶ κυρίου, accipiunt de
 deo, 204, 47. sic 43, 20. 180, 2.
 ἐκδημῆν ἐκ τοῦ σώματος 231, 52.
 ἐκδιαιτᾶσθαι εἰς θρήνην 72, 11.
 ἐκδεδώκασιν, exposuerunt, 292, 3.
 ἐκδικία, vindicta, 189, 5. 334, 1.
 ἔκδοσις pro ἔκθεσις, expositio, expli-
 catio, 171, 36. 285, 6.
 ἔκδοτα τὰ ὅτα παρέχειν τοῖς- 235,
 46.
 ἐκδοχεῖα τῶν ἐκκρίσεων 70, 38.
 ἐκθειάζοντες τὴν Ἀφροδίτην 28, 50.
 ἐκθειάζοντες πένθη 1, 43.
 ἐκθεοῦμενοι κατὰ τὴν ἐπουράνιον πο-
 λιτείαν 59, 3.
 ἐκθυόμεναι καὶ μαντευόμεναι 99, 1.
 ἐκκαλεῖσθαι εἰς σωτηρίαν, vocare ad
 salutem, 57, 4. sic 66, 4. 216,
 23.
 ἐκκεντήσας τὸν πόρνον 188, 35.
 ἐκκήρυκτος ἄνθρωπος 232, 16.
 οἱ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, ecclesiae mem-
 bra seu consortes, 217, 35.
 ἐκκλητικός ἐστὶ λιχνείας 64, 18.
 ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ 222, 8.
 ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, evulgare, in
 profanorum circulis et conciliabula
 efferre 320, 2. ἐκκυκλήσω (libri ἐγ-
 κυκλήσω) τοῖς θεαταῖς 22, 24. 4,
 42.
 ἐκκύκλησις τῆς γυναικὸς εἰς τὸ μέσον
 187, 33.
 ἐκκωφούμενοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν 235,
 49.
 ἐκλαμβάνει τὴν γραφὴν οὕτως 43, 35.
 idem ἐδέχεσθαι 43, 20. sic 312,
 13.
 ἐκλεγέντες, electi, 283, 18. 290, 40.
 iidem ἐκλεγμένοι 167, 39. et ἐξ-
 ειλεγμένοι 250, 21. 297, 30.
 ἐκλεκτικώτερον προσιόντες τῇ διδα-
 σκαλίᾳ κυρ. 320, 33.
 ἐκλογὴ τῆς ἀληθείας 135, 30. βίου
 300, 27.
 ἐκλογισμὸς βασιλικῷ βίου 269, 3.
 ἐκμάττεται τὸν τύπον τῆς- 87, 2.
 ἐκμέλεια 59, 16.
 ἐκμελής 237, 25.

- ἐκόντες εἶναι σοφίζονται 324, 16. [ubi
 v. annot. vol. 3. p. 342.]
 ἔκουσίους θλίψεις 102, 11.
 ἐκπαθίνασθαι περὶ ὀρέξεις 85, 33.
 ἔκπεμψις τῶν ἄρτων 269, 17.
 ἔκπληξις quid 162, 16.
 ἐκπονήσαντες γενέσθαι πιστοί 284, 19.
 ἐκπορνεύσαντες 56, 48. ἐκπορνεύουσης
 τῆς γένσεως 60, 46.
 ἐκπύρωσις Stoicorum 235, 11. 256, 6.
 ἐκτένεια τῆς παραμονῆς 181, 46. sic
 163, 1.
 ἐκτενῶς προσανέχειν ταῖς— 182, 41.
 ἐκτίθεσθαι, explicare, 262, 19.
 ἐκτινεῖν χάριν τοῖς δρώσι 305, 22. ἔκ-
 τισις τοῦ ὀφειλομένου 203, 5.
 ἐκτομίωv πρὸ ἐκτομῶν 96, 41.
 ἔκτονον ἄδειν 178, 9.
 ἐκτοπιότητα τῆς πολιτείας 96, 46.
 ἐκτὸς ὀλίγων, exceptis paucis, 159, 16.
 ἐκτὸς εἰ μὴ— εἶεν 214, 6. sic 176,
 39.
 ἔκτοτε pro ἐκ τότε 282, 20.
 ἐκτράπελα πάθη 73, 6.
 ἐκτραπελόγαστρος piscis apud Epi-
 charmum 65, 24.
 ἐκτρέπων εἰς μαλακίαν 73, 2. ἐκτροπῆ
 et αἵρεσις 135, 39.
 ἐκτυπώματα τῶν ὑποκειμένων 331, 50.
 ἐκφήνη ἡμῖν τὸν καρπὸν 125, 41.
 ἐκφανῆ ποιεῖν, manifestum facere, 189,
 22.
 ἐκφόρησις τῆς λείας 149, 41.
 ἐκφωτίξασθαι 300, 10.
 ἐκψήγματα γῆς 89, 23.
 [ἐλαυνεῖν. εἰς ὅσον δ' ἐλήλακεν (διελή-
 λακεν libri) ἀσελείας 9, 42.]
 αἱ ἐλεγείαι Σόλωνος 260, 2. 291, 28.
 τῆς ἐλεγείας ὧδε ἄρχεται 264, 18.
 ἔλεγχος quid 53, 47. et 50, 31.
 ἔλεος et ἔλαιον quasi παρώνυμα 76,
 16.
 ἐλευθερικωτάτη θεραπεία 307, 27.
 ἐλευθεροὶ τῶν παθῶν 190, 19.
 ἐλεφαντοκόλλητοι κλίται 69, 38.
 ἐλικοειδῶς ἐγκατακρούειν 89, 2.
 ἐλικτοὶ βόστρυχοι 86, 12.
 Ἐλικῶν, titulus libri, 262, 31.
 ἐλκεσίπεπλοι Iones unde 86, 30.
 ἔλκυστικόν 79, 34.
 Ἐλλαδικὸς λαός 296, 6.
 ἐλλειπὴς γνώσις 164, 28. ἐλλειπὴς τῶν
 ἀγαθῶν 307, 50. In libris partim
 ἐλλειπῆς.
 ἐλλόβια et πλάστρα 91, 45.
 ἐλλογισθῆ αὐτῶ, imputetur, 183, 23.
 ἐλπίδα τὴν πᾶσαν ἐπὶ τὸν θεὸν ἔχοντες
 290, 4. ἐλπίζοντες εἰς γῆν 163, 4.
 ἔλπισμα πιστῶν 177, 30. 179, 42.
 ἐμβατήριον ῥυθμὸν 23, 54.
 τὰ ἐμβήρυα 329, 9.
 ἐμάρτυρον δείκνυται ἐν αὐταῖς 84, 32.
 ἐμμενετεία, toleranda, 170, 11.
 ἐμμεσιτεῖαι κοινωνίαν 310, 7.
 ἐμμονος δύναμις 308, 3.
 ἐμπειρικὸς medicus qui 125, 48.
 ἐμπεριεχόμενα τῇ πραγματείᾳ 204, 28.
 ἐμπεριεκτικοὶ εἰσι τῆς αἰτίας 330,
 34.
 ἐμπεριληψις 44, 44.
 ἐμπίπλασθαι libri interdum pro ἐμ-
 πίμπλασθαι, ut 62, 39. 64, 23.
 ἐμπλύνουσα 68, 24.
 ἐμπνεῖ τι ταῖς φρεσὶ 295, 22. 309, 1.
 ἐμπνευσθῆναι ἀνωθεν τὴν ψυχὴν 253,
 35. ἐμπνεῖται τῇ ψυχῇ 218, 36.
 ἐμπνευσθέντες ὑπὸ θεοῦ 133, 44.
 ἐμπνεομένη ἀρεταῖς 107, 7. ἐμπνεῖ-
 σθαι μόνον, spiritum in se attrahere,
 304, 25.
 ἐμποιητικὴ ἐστὶ τῆς ἐποχῆς 331, 38.
 ἐμπολώσιν ἀργύριον συχρόν 95, 47.
 ἐμπολιτεύεσθαι 106, 2.
 ἐμπομπεύειν γλιχόμενα 98, 48. ἐμ-
 πομπέων ἐπὶ σκηνῆς 109, 1.
 οἱ ἐμπροσθεν ἄνδρες 324, 20.
 ἐμπύρευμα et ἔναυσμα 292, 39, 48.
 [ἔμπυρος κόλασις vol. 3. p. 410. 14.]
 ἐμφανῶς τοῖς πολλοῖς 309, 25.
 ἐμφαντικῶς γράφει 177, 31. ἐμφαν-
 τικώτερον ἀποκαλύπτειν 38, 45.
 κατ' ἔμφασιν ὀράν 136, 44. ἡ ἔμφασις
 τῆς διανοίας, significatio, 263, 4.
 ἔμφασιν ἔχον δεικτικήν 52, 5.
 ἐμφερῶς τοῖς ἀνδράσιν 214, 5. 217,
 10.
 ἐμφύσημα θεοῦ 36, 43. τὸ ἐκ θεοῦ
 252, 16. τοῦ πνεύματος 218, 36.
 ἐμφυσῶσαι τὰ ἐαυτῆς τέκνα quo sensu
 dicatur sapientia 324, 38.
 ἐμφυτος ἐκλογὴ 183, 37.
 ἐμψυκτικόν 79, 36.
 ἐνάγει ἡμᾶς ἐπὶ τὸ— 280, 15.
 ἐναγῆς τὸ ἄδικον 302, 52.
 ἐναγωνίσασθαι τοῖς εἰρημένοις 312, 14.
 ἐναλοι πέτραι 25, 16.
 ἐναπεργάζεται τοῖς ζῴοις τὰ— 186, 32.
 ἐναπερειδόμενα τῇ ψυχῇ 176, 5.
 ἐναπερείσματα τῆς ψυχῆς 175, 41.
 ἐναποβλύζειν κόλπῳ 25, 47.
 ἐναπογράφειν ἐν— 24, 23. 113, 27.
 ἐναποκειμένη (codex ἐνυποκειμένη) τῇ
 πλακί 289, 16.
 ἐναποκλύζειν καὶ ἐμπλύνειν 68, 24.
 ἐναποκεκρυσμένην 36, 38.
 ἐναπομένειν τῇ κοσμηκῇ παιδείᾳ 122,
 26.
 ἐναποξέεται τὸ στέλεχος 286, 5.

- [ἐναποπνεῖν. τὸν ἀποπνεύσαντα τῷ ὕδατι 148, 38. Recte, ut videtur, Cobetus τὸν ἐναποπνεύσαντα.]
 ἐναποσημαίνεται τι 283, 6.
 ἐναποσφραγισασθαι τῇ ψυχῇ 30, 9.
 ἐναποσφραγίσματα πνευματικῶν δυνάμεων 175, 41.
 ἐνορμῶζειν 285, 48.
 ἐνασκήσαντες 283, 20.
 ἔναυσμα λαβῶν τοῦ πράγματος 292, 48.
 ἐνδακόντες τοὺς χαλινοὺς 26, 4.
 ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς— 181, 2.
 ἐνδεικτικὰ τῆς δυνάμεως 251, 10.
 εἰς ἐνδείξιν τοῦ ἀθέου παραστήσαι 302, 18. ἐνδείξις a syllogismo quid differat 327, 21.
 ἐνδελείχεια ἡδονῶν 176, 45.
 ἐντελέχειε 237, 7.
 ἐνδελειχισμὸς χρόνου 147, 27.
 ἐνδέχεσθαι pro ἐκδέχεσθαι, accipere, intelligere, 128, 27. κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, ut res fert, 299, 39.
 ἐνδημεῖν πρὸς τὸν θεόν 231, 52.
 ἐνδιατάττειν ἐν τῇ— 231, 7.
 [ἐνδιατρίψαι 35, 51.]
 ἐνδιδῶσιν ἡμῖν γέλωτα πλατύν 93, 6.
 τὰ ἐνδοξα 246, 5. 323, 23.
 ἐνδόσιμος ἡδονῆ 308, 15.
 ἔνδροσοι λειμῶνες 78, 4.
 ἐνειλούμενος φλυαρίας 88, 12. ἐνειλημένοι (libri ἐνειλημμένοι) στρώμασι 80, 48. ἐνειλημμένος αὐτούς [αὐτοῖς Grabius] 215, 33.
 ἔνεκα τῶν ἄλλων ἄστρον, per cetera sidera, i.e. respectu ceterorum siderum, 31, 27. ἔνεκέν σου θανατούμεθα 211, 40. ἔνεκα subauditum 324, 10.
 μετὰ ἐνεργείας ἀγαθῶν καὶ ἀποχῆς κακῶν 222, 10. τὰ κατ' ἐνεργειαν ἁμαρτήματα 282, 37.
 ἐνεργήματα ἄγια 316, 32. θεῖα 290, 3. δυνάμεων 226, 19.
 ἐνεργήσας μηδέν 201, 28. ἐνεργούμενον τὸ ἔργον, dum agitur seu perperatur, 222, 52. ἐνεργουμένη δι' ἀγάπης 181, 2.
 ἐνεργὸς δι' ἀγάπης πίστις 116, 45. ἐνεργῶ γυμνασίῳ χρώμενος 104, 20. ἐνεργῶ λόγῳ 312, 35.
 ἐνεργῶς ἡμαρτηκῶς οὐδέν 217, 7. idem μοχ ἔργῳ ἡμαρτηκῶς v. 9 ἐνεργῶς καὶ δικαίως βιοῦν 151, 21.
 τὰ ἔνερθε 188, 50.
 [ἐνέχεσθαι. ἐνεσχημένος 7, 2. 83, 19. Libri interdum ἐνεσχημένος, ut προκατισχημένος 27, 34.] ἐνσχεθῆ καὶ τοῖς— 82, 50. 195, 12.
 ἐνεχύρασμα, pignus, 180, 44. ἐνεχύρασμα ἀποδώσει 58, 6.
 ἐνθαλαττειῶν ἰλιγγία 67, 46.
 ἐνθεματισμὸς, insertio, 57, 48.
 ἐνθεὸς γίνεται 296, 46. ἐνθεοὶ ὄντες 251, 38.
 ἐνθῆως ἰέναι ἐπὶ 71, 52.
 ἐνθρονίζεται ἐν— 36, 6.
 ἐνθυμήματα, cogitata, 58, 4.
 ἐνιδρύεται ἐν τῇ— 300, 42. ἐνιδρύσαι 303, 31.
 ἐνιζήματα, sedes, 295, 48.
 ἐνιλλώπτειν καὶ βλεφαρίζειν 108, 15. 46.
 ἐνισχύειν, roborare, 96, 34.
 ἐνάμηνα [vitiose pro ἐννεάμηνα] ἔμβρυα 279, 14.
 ἐννεύειν πρὸς τὸ— vergere 151, 16.
 ἐννοοῦμενοι περὶ τάγαθού, cogitantes, 27, 24.
 ἐννόημα θεοῦ 236, 31.
 ἔννοιαι καὶ ἐνθυμήματα 222, 5. ἐννοίας ἔχεται τῆς αὐτῆς 274, 45.
 ἐνοικίδια σκευή 70, 7.
 ἐνοίκιον, incolatus pretium, 137, 30.
 ἔνοικον ἡμῖν φῶς 85, 8. τὸν ἔνοικον αὐτοῖς θεόν 85, 23.
 ἐνονειδίξειν vitiose pro ἐπονειδίξειν 105, 5.
 ἐνοποιῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σάρκα 335, 4. ἐνοποιεῖν εἰς πίστιν 335, 1. ἐνοποιεῖ τῷ θεῷ 309, 22.
 ἐνοπτριζόμενα τοῖς ἀνδράσι 97, 42.
 ἐνόρασις 294, 19.
 ἐνούλισμοι πλοκάμω 93, 10.
 ἐνοφθαλμισμὸς 286, 4.
 ἔνστασις, institutum, propositio, 312, 19. ἔνστασιν σώζειν 311, 51. ταῖς ἐνστάσεσιν ἀκολουθεῖν 70, 25.
 ἐνστερνίσασθαι τὸν σωτήρα 45, 11.
 ἐνστόμιον ὑγρόν 44, 44.
 ἐνσώματος ἁμαρτία 230, 30. ἐνσωματούμεναι ψυχαί 185, 32.
 ἡ ἐνσωμάτωσις τῆς ψυχῆς 218, 10. 272, 37. 338, 49.
 ἐντεύξεις τῶν γραφῶν, lectio, 309, 20.
 ἐντίκτει τῇ ψυχῇ φῶς 278, 32.
 ἐντρέπεσθαι τοὺς προηγουμένους 221, 47.
 ἐντριβόμεναι τὰς παρεῖας ψιμμυθίῳ 93, 46. 17.
 ἐντριβέστερος ἤδη 295, 15.
 ἐντρίμματα καὶ βαφαί 94, 15.
 ἐντροπῆς ἀξίω 72, 48. πρὸς ἐντροπὴν καὶ ἀνακοπὴν τῶν εὐπεπιφόρων 199, 25. sic 129, 15.
 ἐντυποῦται ἡμῖν τὰ νοήματα 332, 1.
 ἐνώπια τοῖς νοοῦσι 129, 3.
 ἐνωτίζεσθαι quid 232, 20.]

- ἐξάγειν τρυφῆς 191, 20.
 Ἐξαγωγή, seu Ἐξοδος, 149, 9.
 [ἐξαιμάσθηται vol. 3. p. 402, 21.]
 ἐξαιματομένη τροφή 45, 37. 43. et
 46, 42.
 ἐξαιρέσις, exceptio, 293, 9.
 τὸ ἐξάιφνης 333, 27.
 ἐξακολούθησις 168, 11.
 ἐξακούειν περι- intelligere 227, 35.
 sic ἐξακούεται 350, 27. ἐξακουστέον
 39, 41. 261, 43.
 ἐξάμετρος χρῆσις (senarius iambicus)
 266, 24.
 ἐξαναδύντες 227, 52.
 ἐξανθιστέον τὰς γραφάς 87, 45.
 ἐξαπτέρυγον ἄγαλμα 240, 49.
 ἐξαρσκευόμενος εἰς φθοράς 92, 16.
 ἐξάρχοντες ἄλλοις ἀσεβῶν λόγων 324,
 52. ὁ ἐξάρχων τῆς δοκίσεως, auctor
 199, 49.
 ἐξὰς γάμος cur dictus 253, 28.
 ἐξασθενούντες λεπτοურγῆν 325, 49.
 ἐξαφρισμός 44, 40.
 ἐξαφροῦται, in spumam vertitur, 46,
 37.
 ἐξείλησις αὐχένος 104, 27.
 ἐξελαστέον τῆς πολιτείας 72, 17.
 κὰν ἐξέλη τὴν σάρκα 283, 50.
 ἐξετασθεῖν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ, nobis
 accenseatur, 184, 37.
 ἐξεχόμενος καὶ ἀπρητημένος αὐτῶν 63,
 19.
 ἐξηγητικὰ Βασιλείδου 216, 52. ἐξη-
 γητικὰ τοῦ προφήτου 272, 35.
 ἐξημαρτημένος χρῆσθαι 324, 52.
 ἐξῆς ἂν εἴη σκοπεῖν 56, 31.
 ἐξηχούμενοι κυμβάλους 71, 5.
 ἐξειδιοποιήσασθαι 175, 44.
 ἐν ἔξει ποιεῖν τὸ εὐεργητικόν 227, 14.
 ἐν ἔξει γνωρίμων ὄντες πρὸ τάξει,
 loco 37, 44.
 ἐξιστορητέον τὰ- 203, 48.
 ἐξιχνευτέον 20, 23.
 ἐξοδος τοῦ σώματος, exitus e, 194, 41.
 ἐξοικειοῦσθαι, familiariter adsciscere,
 173, 34.
 ἐξοκέλλει 75, 50.
 ἐξόμνυσθαι τὴν τρυφήν 100, 43.
 ἐξομοιοῦσθαι τῷ θεῷ 59, 15.
 ἐξομοίωσις τῷ θεῷ 181, 10. ἐξομοίω-
 σις ἢ πρὸς τὸν θεόν 179, 49. 283, 7.
 eadem ομοίωσις θεῷ 174, 2.
 ἐξομοιωτικὴ τῷ θεῷ 59, 15.
 ἐξομολογούνται, confitentur, 12, 18.
 ἐξομολογούμενος 271, 7
 ἐξὸν 250, 19.
 τὸ ἐξορκιζόμενον 344, 7
 ἐξορροῦσθαι, in serum verti, 47 19.
 ἐξορχήσασθαι λόγον ὑπόρητον 120,
 38. ἐξορχεῖσθαι καὶ λορδοῦσθαι
 97, 51.
 ἐξουθενεῖν, nihili facere, 202, 28. (ut
 in loco Pauli 113, 52. ἐξουθενεῖν.)
 ἐξυμνεῖν τὰς ἠδυναθείας 60, 51. ἀρετὰς
 170, 8. πίστιν 235, 4.
 ἐξυπηρετεῖν αὐτῇ εἰς- 193, 23. 210,
 6.
 ἐξυπτιάζων παραβλέπει- 108, 52.
 ἐξώλοισ προ ἐξώλεσι 87, 16. [ubi
 nunc ἐξώλεσιν ex cod.] ἐξωλῶν
 96, 3.
 ἐξωτερικὰ Aristotelis 245, 45.
 εἰς τὸ ἐξώτερον 116, 40.
 ἐπαγνακτεῖν 108, 49.
 ἐπάγειν καὶ συνάγειν, inferre et con-
 cludere, 76, 42.
 ἐπαθλον, praemium, 102, 43.
 ἐπαῖτιν φθειγγομένου 232, 24. ἄσμα-
 τος 323, 48. τοῦ νόμου 152, 49.
 ἐπαίρειν εἰς τὸ θεῖον 152, 24.
 κατ' ἐπακολουθῆμα 121, 52. 155, 7.
 225, 47. sic 281, 51. 314, 44. 331,
 49. [V. annot. ad vol. 2. p. 393.]
 ἐπακούειν τῶν θείων λόγων 196, 8. οἱ
 ἐπακούοντες αὐτοῦ, auditores, 118,
 44. [et ἐπήκουσεν (ex emendatione
 Dodwelli pro ὑπήκουσεν) 325, 14.]
 ἐπακηκούια ταῖς ἐντολαῖς 206, 13.
 πρὸ ὑπακηκούια, obediens.
 ἐπάλληλοι κύλικες 94, 22.
 ἐπαναβαίνειν ἐπὶ τὰ ὑπερκείμενα 249,
 20. ἐπαναβεβηκυῖα τῆς πίστewς
 227, 1.
 κατ' ἐπανάβασιν αὐξήσαι 305, 42. sic
 165, 31.
 ἐπανακάμπτειν, reverti, 274, 24.
 ἐπαναλαμβάνειν πολλάκις, repetere,
 164, 18.
 ἐπαναπαύσεται 254, 3.
 ἐπαναστείλας τοῦ καταπετάσματος 93,
 5.
 ἐπαναστέλλεσθαι τὸν χιτῶνα 224, 1.
 ἐπανορθώματα 207, 1.
 ἐπάνω εἶναι ἀμφοῖν 317, 45.
 ἐπαιδαῖς καταναγκάσαι 18, 1. ἐπαι-
 दाὶ et ἐπωδαὶ 32, 6. 8.
 ὁ ἐπηπειλημένος κίνδυνος 228, 32.
 ἐπαποδύσασθαι πρὸς τοὺς φιλεγκλή-
 μονας 40, 48. ἐπαποδύτεον τῷ πόνῳ
 320, 41.
 ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς 51, 25.
 ἐπαρδεῦσαι παρ' ἑτέρου 118, 17.
 ἐπαρκέσαι τῷ δεομένῳ 210, 4.
 ἐπαρσις τῶν χειρῶν 307, 43.
 ἐπαφᾶσθαι τοῦ συνειδότης 306, 8.
 [ἐπεγερμός, vitiose pro περιεγερμός,
 quod v.]
 ἐπεγερτικῶς νυστάζειν 80, 23.

- ἐπεγκλιεσθαι τῇ τοῦ βίου ἀνάγκῃ 316, 12.
 ἔπεισι, in mentem venit, 318, 43.
 ἐπεισιναί τεθνεῶσι 230, 29, 32.
 ἐπεισκρίνεσθαι 289, 30.
 ἐπεισόδιος εἶσδος 253, 37.
 ἐπεκδιηγούμενος ἐπιφέρει 211, 17.
 ἐπέκεινα κόσμου 275, 34.
 ἐπελίσεισθαι περί τὰς ἐντομάς 80, 20.
 pro περιελίσσεσθαι. [Recte Hein-
 sius ἐφελισσομένων.]
 ἐπεμφύρειν τὰς χεῖρας τοῖς ἡδύσμασι
 63, 26.
 ἐπενδύονται ἀφθαρσίαν 87, 26.
 ἐπεξηγητέον τὸ— 43, 18. 151, 41.
 ἐπεριεῖδεν κατὰ τῆς σαρκός 333, 25.
 ἐπεριεδομένη τῇ ἀληθείᾳ 325, 44.
 ἐπέριεις 294, 21.
 ἐπευκτέα ἡμέρα 201, 22.
 ἐπίβηλοι γενόμενοι τῆς— 156, 9. sic
 133, 36. In libris saepe ἐπίβηλος
 scriptum. Sic ἡ ἐπίβηλος καὶ κα-
 τορθωτικὴ πίστις 277, 23. ἐπίβηλος
 γενόμενος τῆς γνώσεως 232, 10. sic
 126, 3. 171, 5. et rursum τοῦ θεοῦ
 ἐπίβηλον καθίστασθαι 191, 6.
 ἔπην 107, 30.
 ἐπηρεάζοντες ὑμῖν 219, 29.
 ἐπὴρήμεσε τῇ ἀσελγείᾳ, acquievit,
 102, 49.
 ἐπηγήσας κύμβαλον 7, 9.
 ἐπὶ τραπέζῃσι τιθέναι 6, 6. (ubi ἐπὶ τρα-
 πέζῃ Eusebius in libris plerisque).
 ἐπὶ τῶν ἁγίων κρίνεσθαι, coram vel
 sub 319, 3. sic 308, 9. 310, 8. ἐπὶ
 πέτραις, super— 211, 48. ἐπὶ Θῆ-
 βας, adversus Thebas 144, 41. ἐπὶ
 Θῆβαις [probabilius Θῆβας] 145,
 21. ἐπ' αὐτοῖς μόνοις κολάζονται,
 in ipsorum solummodo potestate
 est quod puniuntur 229, 42. τὸ
 ἐφ' ἡμῖν quid 229, 38. τὴν ἐπὶ
 θάνατον (sc. ὀδὸν) ἀγομένη 312, 49.
 ἐπὶ γαστέρα ἔρπουσα, pro ἐπὶ γα-
 στρός 31, 1. sic 220, 27. [ἐπὶ
 πολλῶ vol. 3. p. 380, 3.]
 ἐπιβάθρα τῆς περικοπῆς 226, 36. τῆς
 ἐπιστήμης 157, 14. [ἐπιβάθραν in
 ἐπιβαθραίνεν corruptum 108, 48.,
 in ὑποβάθραν 275, 24.]
 ἐπιβαίειν ἀτραπιτοῦ 259, 4. ἐπιβαίειν
 κοίτῃ ἀλλοτρίᾳ 201, 50.
 ἐπιβεβληγῶς ὄλον αὐτὸν τῇ θεωρίᾳ
 299, 37. ἐπιβάλλον δόγμασι τοῖς
 αὐτοῖς, assentiri, 158, 43. ἐπιβάλ-
 λειν, congredi cum— sermones con-
 ferre, 141, 21. 144, 14. κατὰ τὸν
 ἐπιβάλλοντα καιρὸν 312, 2.
 ἐπιβάσις, incessus, 89, 3.
 ἐπιβατεύουσι τῆς ψυχῆς 343, 16.
 ἐπιβοῶσθαι, cum clamore advocare
 sibi, 161, 36. ἐπιβοώμενος τὸν θεόν
 24, 35. 109, 27.
 ἐπιβολή, aggressio, conatus, 137, 35.
 ἐπιβολὴ ἐπὶ τι 157, 46. ἐπιβολαὶ
 διανοίας ἀκραφνεῖς 249, 18. ἐπι-
 βολὴ καὶ διάληψις ἀληθείας 233,
 14.
 [ἐπίβηλος vitiose pro ἐπήβηλος, quod
 vide.]
 ὁ ἐπιγαστήριος βίος 64, 17.
 ἐπιγενεσιουργὸς πράξις 241, 17.
 ἐπιγεννηματικὸν ἀγαθὸν 309, 2.
 ἐπιγινώσκειν αὐτὸν 96, 48.
 ἐπιγλιχόμενος ἐκτείνειν 74, 36.
 ἐπίγνωσις τοῦ θεοῦ 64, 23. τῆς ἀλη-
 θείας 322, 3.
 ἐπιγραφόμενοι θεὸν διδάσκαλον 296,
 24. sic ἐπιγράφεται πατέρα 7,
 27.
 ἐπιδεικνύει τῇ θεῶ 6, 24.
 ἐπιδιαμονὴ τῆς ψυχῆς 256, 7.
 ἐπιδιδόασιν αὐτοῖς θανάτῳ 206, 37.
 ἐπιδίδωσιν αὐτὸν ὑπὲρ τὴς ἐκκλη-
 σίας 310, 27.
 ἐπιδίμοιρα 278, 25.
 ἐπιδορπίσματα 61, 14.
 ἐπίδοσιν λαβοῦσα εἰς τρυφήν 78, 35.
 εἰς ἐπίδοσιν ἐλθοῦσα 13, 18.
 εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν 299, 21.
 ἐπιδράξασθαι τῆς ἀληθείας 21, 6.
 ἐπιδρεπόμενοι τιμᾷς 12, 5.
 ἐπιζητήματα ὑπ' ἀνθρώπων 189, 48.
 ἐπιθανάτιοι ἄνθρωποι 212, 18.
 ἐπιθοροῦν τὸν τῆς περιπτώσεως πόρον
 82, 20.
 ἐπιθυμῆν θυσίαν 303, 50. τέκνον 148,
 31. τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς μέ-
 ρος 92, 15. ἐπιθυμία quid 59, 40.
 177, 28. 190, 28.
 ἐπικαίρους τόπους 150, 42.
 ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν
 ἐλευθερίαν 196, 26. sic 84, 20.
 ἐπικάρπιον λαγνείας 82, 48.
 ἐπικαταδεῖν vitiose pro ἐπεὶ καταδεῖν
 78, 37.
 ἐπικαταρῶμενος λαϊμάργους 61, 16.
 ἐπικατονομάζειν τοῖς θεοῖς 62, 28.
 ἐπικεκρυμένως λέγειν 244, 14.
 ἐπικηροὶ τὴν φύσιν ἐσμέν 170, 23. τὸ
 ἐπικηρον ἡμῶν 208, 1. sic ἐπικηρον
 ζῶν 296, 18. et 9, 4.
 ἐπικνωίδισμα 99, 17.
 ἐπικλήσις ἐπὶ μάταια 290, 7.
 ἐπικλίσεις ταῖς ὀμαλαῖς ἐνναῖς 80, 5.
 ἐπικόουνα ὀνόματα 37, 31.
 ἐπικόπτειν τὰς παραφύσεις 173, 15.
 τὰ Ἐπικούρεια ἐφιλοσόφει 224, 15.

- ἐπίκουρος καὶ βοηθὸς ἡμῖν 3, 25. ἐπι-
 κουρεῖν, auxilium mittere, 90, 2.
 ἐπικουφίζει παραμυθίας 314, 24.
 ἐπικουφισμὸς τῶν ἀμαρτημάτων 317,
 19, 318, 7.
 ἐπικρατητέον τοῦ μορίου 83, 2. ἐπι-
 κράτησις, imperium, 148, 14.
 ἐπικροτεῖν τὰ χεῖλη 222, 32. ἐπικρο-
 τεῖν τῇ ῥνί 99, 19.
 ἐπικρύψις μυστική 237, 26.
 ἐπιλαμβάνειν, occludere, 247, 16.
 ἐπιλάμπειν, illustrare, 278, 42. ἐπι-
 λάμπει τὸν ἥλιον ἐπὶ πάσας 52, 24.
 ἐπιλάμπει πᾶσι τὸν ἥλιον 336, 11.
 ἐπιλογισμὸν λαμβάνοντες τοῦτον 183,
 21. ἐπιλογισμῶ λαμβανόμενα 334,
 18. ἡ ἐπιλογιστικὴ apud comicum
 93, 37.
 ἐπιλυτέον τὰ ἀπορούμενα 262, 28.
 ἐπιμελομένην 182, 2. [et ἐπιμελούμενος
 300, 34, sed ἐπιμελούμενος 231, 45.
 et sic alibi ἐπιμελεῖται et ἐπιμελεί-
 σθαι, ut illa quoque duo veteris
 formae ἐπιμελούμενος, qua Attici
 utuntur, fortasse casui potius sint
 tribuendi quam consilio Clemen-
 tis.]
 ἐπιμένειν τῇ σαρκί 194, 50.
 ἐπιμήκιστον 35, 51. 190, 7. 236, 9.
 ἐπιμήνιοι καθάρσεις 83, 18.
 ἐπιμιξίαν ποιεῖται πρὸς— 181, 38.
 ἐπιμορφάζοντες εὐσέβειαν 13, 48.
 ἐπιμυσις βλεφάρων 80, 44.
 ἐπινέμεσθαι τὴν ἄνοιαν 30, 14. ἐπι-
 νέμεσθαι τοὺς νεκροὺς 33, 3.
 ἐπινέμησις ἐνὸς εἰς πολλοὺς 199, 29.
 ἐπίνοια σοφῆ 121, 22.
 ἐπίξενοι, οἱ φίλοι 163, 8.
 ἐπιξενουμένη τῷ σώματι 231, 37.
 ἐπίπαστα unguenta 76, 49.
 ὁ ἐπιπηγάζων τὸν λόγον 118, 45.
 ἐπιπηδᾶν τῇ ὁδῷ 216, 47. τῇ διδα-
 σκαλίᾳ 117, 14. τῷ θανάτῳ 206,
 34.
 ἐπὶ πλέον 265, 3.
 τὸ ἐπιπληκτικὸν καὶ ψεκτικὸν εἶδος 57,
 39. ἐπιπληξίς quid et unde dicta
 53, 42. 54, 45. 57, 47.
 οἱ ἐπιπνοι ἐκ θεοῦ 156, 6.
 ἐπιπνοία θεοῦ 148, 7. et 21, 5.
 ἐπιπόθησις 226, 6. 339, 20.
 ἐπίπροσθεν ἄγειν, proferre, 99, 29.
 ἐπίπροσθεν τῆς ψυχῆς κατασκευάσαι,
 offundere animae, 176, 43. ἐπί-
 προσθε φέρεται τῇ αὐγῇ, observatur
 luci, 250, 11. ἐπίπροσθε τῶν κίωνων
 τετάνυστο, 240, 22.
 ἐπιπροσθῶν τῇ δυνάμει 210, 15. ἐπι-
 προσθεῖσθαι τῇ σαρκί 271, 16.

- ἐπιρραίνων τὸ πλήθος 243, 37.
 ἐπιρραπίζων 128, 10.
 ἐπιρρεῖ μοι 261, 40.
 ἐπιρριπτεῖν τοῖς— 63, 24. 313, 38.
 ἐπιρροὴν προσλαβὼν ἀδείας, affluxum,
 incrementum, 102, 51.
 ἐπιρρώνεται 315, 52.
 ἐπισαφηνίζων τὰ προειρημένα 196, 46.
 [ἐπισεστυμένως vol. 3, p. 416, 16.]
 ἐπίσημος ὁ 5 ἀριθμὸς 290, 42.
 ἐπίσης τῷ— eadem significatione qua—
 135, 13. 27. τοῖς μεμηνόσιν ἐπίσης
 88, 48. ἐπίσης τῷ σουσίῳ 79, 34.
 ἐπισκευάζειν, reficere, 194, 11.
 ἐπισκοπῆ θείᾳ διασώζεται 173, 41.
 ἐπισκοπῆ quid 54, 11.
 ἐπίσκωψις 75, 1.
 ἐπίσπαστον κακὸν 190, 30.
 ἐπισπώμενοι καθ' ἑαυτῶν συμφοράς 97,
 29.
 ἐπιστενδομένη κτήσις 193, 13.
 ἐπιστῶνται, sciunt 243, 6. [ἐπιστή-
 σεται (sic Lowthius pro πιστήσεται)
 λήσει 228, 9. ἐπιστήται vol. 3.
 p. 393, 29.]
 ἐπιστατεῖν ἀγέλης 149, 32.
 ἐπιστατικὴ τῶν ὑπηκόων 151, 6.
 ἐπιστήμη unde dicta 228, 1.
 ἐπιστημονικὴ θεωρία 312, 14.
 ἐπιστημονικὴ τοῦ μέτρου 151, 48. τὸ
 ἐπιστημονικὸν Peripateticorum 246,
 5.
 ἐπιστῆσαι τῇ προσηγορίᾳ, sc. τὸν νοῦν
 39, 25. 215, 39.
 ἐπιστητικὴ ἕξις 169, 26.
 ἐπιστολογραφικὴ 237, 36.
 ἐπιστρέψας τὸν βίον τῇ ἀληθείᾳ 321,
 49.
 ἐπιστροφή τοῦ βίου 182, 51.
 ἐπιστυγῆ εἶδωλα 28, 13.
 ἐπιστύφει τὴν καρθηβαρίαν 78, 29. τὰς
 ἐκκλησίας 54, 52.
 ἐπισυμβάειν 218, 18. ἐπισυμβάντος
 τινός 349, 10.
 ἐπισυμβήντες εἰς ἓνα λόγον 330, 49.
 ἐπισυμβητον ζῶον 241, 9.
 ἐπισυρμὸς βλακειας 88, 18.
 ἐπισφαλῆς εἰς νόσους 63, 8.
 ἐπίσφημον 286, 2.
 ἐπίσχειν, inhibere, 144, 31.
 ἡ κατ' ἐπίστασιν τελειότης 198, 9.
 ἐπιτελεῖς γενέσθαι τὰς προφητείας 191,
 23. sic 13, 15. 24, 10.
 ἐπιτερπῆς αἴρεσις 134, 27.
 ἐπιτευκτικὸς τῆς ἀληθείας 295, 5.
 ἐπιτεχνητοὶ πλόκαμοι 86, 12.
 ἐπιτηδεύτης quid 281, 24.
 ἐπιτηδεύσεις τῆς εὐδωδίας 77, 24.
 ἐπιτίμησις quid 53, 28.

- ἐπιτιμία, poena, punitio, 57, 24, 95, 33. idem ἐπιτίμιον 41, 14. et ἐπιτίμιον στήσαι 182, 6.
 ἐπιτίμως κολάζεσθαι 217, 21.
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι 197, 39. 51. 272, 5. 350, 42.
 ἐν ἐπιτομῇ 130, 15. κατ' ἐπιτομὴν τῶν γραφῶν ἐκτίθεσθαι 203, 44. ἐπιτομὴ τῆς σωτηρίας 299, 44.
 ἐπιτραπέζιος μάχαιρα 70, 9.
 ἐπιτρεπέειον, concedendum, 66, 21. 116, 19.
 ἐπιτύμβιοι πανηγύρεις 10, 8.
 ἐπιτυχῆ καιροῦ δόξαν 248, 14.
 ἐπιφάνεια τῶν γερονότων 148, 15. ἐπιφάνεια θεία περὶ τὸ Σινᾶ ὄρος 268, 22. ἢ ἐπιφάνεια τοῦ κυρίου 295, 21. eadem παρουσία, adventus, v. 1.
 ἐπιφάσεις 273, 14.
 ἐπιφαύσει σοὶ ὁ Χριστός 24, 39.
 ἐπιφέρεισθαι, secum ferre, 101, 41.
 ἐπιφημίσαι, dedicare, 12, 45. ἐπιφημίζεται Ἐρμοῦ, 316, 15.
 ἐπιφοιτῶντες τοῖς ἀστέσι 230, 10.
 ἐπιφορᾶς γενομένης πολλῆς 44, 35.
 ἐπιφορὰ τῶν διωκόντων 219, 36.
 ἐπιφορὰ, illatio, conclusio, 328, 10. adjectio 197, 50.
 ἐπιφορτίσαι, onerare, 304, 39.
 ἐπιφύσει περιτταί 173, 10.
 ἐπιχαιρεκακία vetita 172, 8.
 τὰ ἐπιχειρα τῶν ἁμαρτιῶν 345, 23.
 τὰπιχειρα τῆς πίστεως 223, 43.
 ἐπιχειρεῖ μεταπίσαι 324, 6. ἐπιχειρεῖ τὴν σωτηρίαν 233, 50.
 ἐπίχροια προσώπου 283, 3.
 ἐπιχῶσαι τὸν νοῦν ταῖς τροφαῖς 61, 37.
 ἐπικεχωσμένοι τρικυμίας 67, 44.
 ἢ ἐπιχώρησις τοῦ πνεύματος 223, 23.
 ἐπιψάλλειν, accingere, 243, 39.
 ἐπίψανσις ὠτων 245, 14.
 ἐπιψεκάζουσαι κύλικες 72, 2.
 ἐπίψογοι ἀκρασία 55, 4.
 ἐπομβρήσαντος 45, 8.
 ἐπομένως ἐπήγαγεν 196, 39.
 ἐποπτεία θεοῦ 47, 52. ἢ ἐποπτεία μυστηρίων 153, 26. ἢ ἐποπτικὴ δύναμις 155, 42. θεωρία 119, 27. 164, 20.
 ἐποπτεύειν τὸ θεῖον 41, 36. 229, 36. 247, 49.
 ἔπουρος ἀρθεῖς πνεύματι φορῶ 48, 9.
 ἐποχετεύειν πῦρ πυρὶ 65, 50.
 ἐποχῆ Pyrrhonorum 329, 48. ἐποχῆς causae 330, 13. 331, 36.
 ἐποψᾶσθαι τρυβλίῳ εὐτελεῖ 70, 17.
 ἐπαπλάσιον τοῦ— 250, 3.
 ἢ ἐπτὰς τοῦ πνεύματος 112, 10.
 ἐπτάστεροι πλειάδες 291, 18.
 ἐπύλλιον, versiculus, 187, 14.
 ἐπφδαὶ ὑγίεις 20, 51.
 τὸ ἐρᾶν ἐκ τοῦ ὀρᾶν 100, 4.
 ἐργάζεσθαι quid 135, 44. vox homonyma et anceps 187, 40.
 ἐργάνη γυναικωνίτις 98, 43.
 ἐργαστικὴ ἡμέρα 256, 18.
 ἐργάτης βίος 314, 6. ἐργάτις ἡμέρα 200, 22.
 ἐργατικὴ καὶ οὐ θεωρητικὴ, operosa seu actiosa 287, 29.
 ἐν ἔργῳ, re ipsa et factis, 111, 39.
 ἔργον γίνεσθαι πυρὸς, confici, 243, 9.
 [ἐρεῖ pro praesenti dictum: ad vol. 2. p. 253. et 3. p. 9.]
 ἐρείδεσθαι ἐπὶ ψεύδει 137, 3.
 ἐρεοῦν ἰμάτιον 15, 43.
 ἐρευνόμενος vitiose pro ἐρευνώμενος 254, 40.
 ἐριδαντέες sophistae Democriti, 120, 44. [Recta nominum ἐριδαντέες καὶ ἱμαντελικτές forma est ἐριδανταὶ καὶ ἱμαντελικταί, quas corruptit Clemens genitivo Ionico ἐριδαντέων καὶ ἱμαντελικτέων deceptus.]
 ἔριθος, ministra, 235, 35.
 ἔρινυς 28, 48.
 ἐρισπώλια 109, 16.
 τῆς ἐριστικῆς typus 125, 13. ἢ ἐριστικὴ, filia sophistices 124, 41. e Christiana republica exterminanda 126, 32.
 ἐρμηνεύς Πέτρου 325, 11. ἐρμηνευτικοὶ λόγοι 331, 2.
 τὸ ἔρνος τῆς πίστεως 173, 16.
 ἐρυστικὸν [in libris ἐρηστικὸν scriptum] θηρίον 3, 18. [ubi v. annot. vol. 1. p. 8.] 80, 20.
 [ἐρρόντων (i. e. ἐρρέωσαν) μακράν 72, 6. ubi v. annot. vol. 1. p. 253.]
 ἔστ' ἂν μὲνη, quoad 156, 10.
 ἐσωτερικὰ Aristotelis 245, 44.
 ἑταιρούση μουσικῆ 72, 14.
 ἐταίρος ἕτερος ἐγὼ 163, 2. ἐταῖρα Ἄφροδίτη 11, 31.
 ἑτερογενεῖς φύσεις 176, 10.
 οἱ ἑτερόδοξοι 196, 35.
 ἑτεροεθνεῖς 173, 2.
 ἑτερόνυμα quae 332, 16.
 ἔτειοι ὄρα 280, 10.
 ἔτοιμασται τοῦ κυρίου 296, 29.
 ἐτυμολογεῖν τὴν ἐπιστήμην, originem dicere, 228, 1. sic ἐὶ τὴν πίστιν ἐτυμολογητέον, ibid. 3.
 εὐ μάλα στρεβλουμένη 224, 4. εὐ μάλα προτρεπτικῶς 312, 50. εὐ μάλα παγκάλως 308, 17. εἰς εὐ καταχρησθεῖται τοῖς— 278, 41.
 εὐαγγελισθεῖσα παιδὸς γένεσιν ἡ Σάρρα 282, 19. εὐηγγελίσαστο τοὺς δικαίους

- 337, 25. et εὐηγγελισμένοι τοὺς ἐν Αἴδου pro εὐαγγελιστάμενοι 271, 2. pass. εὐηγγελισμένοι παρ' ἐλπίδα 162, 1. Kursum εὐηγγελίσαντο αὐτῶν, laetum de illo nuncium tulerunt, 337, 22.
- εὐαγγέλιος φωνή 52, 1. δύναμις 49, 1. εὐαγές ανάθημα 249, 48.
- εὐαίσθησις 59, 22.
- εὐαίσθητος [εὐολίσθητος Cobetus] εἰς βλάβην 89, 12.
- εὐαλκῆς νεότης 148, 26.
- εὐάν baccharum unde manarit 4, 43.
- εὐανθές χρώμα 107, 8.
- εὐαπάντητος ἄνθρωπος 308, 13.
- εὐαρεστεῖται πᾶσι τοῖς συμβαίνουσιν 308, 21. εὐαρεστοῦνται γάμῳ 183, 12. εὐαρεστεῖσθαι ἡδοναίς 316, 7.
- αἱ εὐαρεστήσεις τῷ θεῷ τῶν κυριακῶν λόγων 198, 33. εἰς τὴν εὐαρέστησιν τῷ θεῷ 309, 11. εὐαρέστησις ἢ πρὸς θεόν 163, 32. 313, 45.
- εὐάρεστος τῷ πατρὶ γενόμενος 173, 45. εὐάρεστος ἐν πᾶσι πρὸς τὸν κύριον γένηται 318, 29.
- εὐαρέτως τὴν ψυχὴν κεκοσμημένος 137, 34.
- εὐαρμόστως τῷ λόγῳ 101, 39.
- εὐαυξῆ γίνεται τὰ σώματα 65, 9. τὸ εὐαυξές τῆς δυναμείως 58, 19.
- εὐβουλία quid 168, 28.
- εὐγλωττίαν ζηλοῦν 126, 40.
- εὐδαίμων qui, et εὐδαιμονία quid 137, 34. εὐδαιμονία Platoni quid et unde dicta 179, 48.
- εὐελπίδα vitiose pro εἰς ἐλπίδα 162, 51.
- εὐεμπτώσις εἰς— 35, 48. 324, 3. [V. annot. ad vol. 2. p. 172.]
- εὐεξέλεγκτον σχῆμα 106, 32.
- εὐεπίφορος εἰς 199, 25. 265, 4. ἐπὶ τὸ— 309, 43. πρὸς τὸ— 343, 20. et 99, 8. εὐεπιφορία τῶν παθῶν 182, 47.
- εὐέργαστοι πρὸς ἀγαθωσύνην 39, 32.
- εὐεργέτις ψυχὴ 253, 19.
- εὐεργετικωτάτη φύσις 298, 6.
- εὐεργεῖς ὄντες, i. e. ἀγαθὰ ἐργαζόμενοι 124, 25. εὐεργῆς χεῖρ 106, 12.
- εὐεργὸς et κακοεργὸς 118, 9. εὐεργῶν ἔργων καιρὸς 84, 24. εὐεργὸς γένηται πρὸς— 315, 7. τὸ εὐεργὸν τῆς ὕλης 70, 6.
- εὐεστώ quid 179, 30. 33.
- εὐζωία γνωστικὴ 208, 42. εὐζωίαν μελετῆσαι 206, 46. ἐλεῖσθαι 55, 41.
- εὐζωνον καὶ λιτὸν δειπνον 62, 4.
- εὐηκοῖα 58, 29.
- εὐθαρσῶς 313, 8. 37. τὸ εὐθαρσές 213, 47.
- ἐξ εὐθείας λαβεῖν τὰ ἀλληγορούμενα 189, 38.
- εὐθετος τῇ βασιλείᾳ 321, 31. εἰς πολλὰ 69, 52. πρὸς γάμον 181, 34.
- εὐθέως δ' ἀκούσας, simulatque audiverat, 312, 6. sic 289, 33.
- εὐθικτος τὴν ψυχὴν 308, 3.
- εὐθυνα καὶ κόλασις 28, 47. ut ἄμυνα et εὐθυναν ὑφέξει τοῦ τολμήματος 292, 25.
- εὐθυρρημότως γράφει 177, 48. 257, 9. εὐθύς γενομένη, ab ipso statim ortu, simulatque natus est, 260, 9.
- τὸ εὐκατάφορον τῆς ἐπιθυμίας 74, 18.
- εὐκλεία καὶ ἀλήθεια 246, 6. εὐκλεία philosphorum 272, 5.
- εὐκολία quid 105, 25. εὐκολίας prae-textus 97, 27.
- εὐκρινεῖ μεταφορᾷ χρωμένων 154, 8. εὐκρινῶς τάττειν 330, 20.
- εὐλαβεῖσθαι τὸ φῶς, timere lucem, 31, 40. εὐλαβούμενος περὶ ἡμῶν 63, 13. εὐλάβεια quid 161, 20. 170, 12. Legis filia venerandissima 178, 8.
- εὐλογεῖν pro εὐ λέγειν 224, 43. εὐλογῆσαντες τὸν θεόν 79, 48. εὐλογῆσει τὴν γαμουμένην 106, 47.
- εὐλόγιμος σωτηρία 103, 2. ἐν τῷ εὐλογιστεῖν ζῆν 179, 10.
- εὐλυτος εἰς πάντα 220, 5.
- εὐμένεια quid 160, 27.
- εὐνοχία ἐνάρετος quae 192, 21. [εὐολίσθητος. V. εὐαίσθητος.]
- εὐόρητοι 302, 28.
- εὐορκεῖ τοῖς ἔργοις 309, 52.
- εὐπάθεια, beneficium acceptum, 32, 2.
- εὐπαρακολούθητος 285, 43.
- εὐπάρεδρος τῷ κυρίῳ 207, 17. 229, 1.
- εὐπέιθεια θεῷ 301, 45.
- εὐπερίστατος ἡ ἀμαρτία 221, 3.
- εὐπιστος pro εὐπειστος [in versu poetae] 305, 20.
- εὐποιεῖν pro εὐ ποιεῖν 160, 27.
- ὁ εὐποητικός 126, 25. 302, 14.
- ἡ εὐποιία τῶν ἀδελφῶν, beneficium erga fratres, 113, 14.
- εὐπραγία quid 311, 49. 286, 45.
- ὁ εὐπροαίρετος 307, 29.
- εὐπρόσδεκτος ἡ προθυμία 174, 26. εὐπρόσδεκτον τῷ θεῷ 38, 21.
- εὐπυγίας affectatio 94, 3.
- εὐρησιλογία ἀγοραῖοι 326, 41.
- εὐροῦντος βίου 179, 23.
- εὐρύθμως ἀποδέχσθαι 159, 41.
- ἡ εὐσέβεια θεοῦ, pietas erga deum, 150, 13.
- εὐσταθὲς κατάσταση 177, 30. εὐστάθεια βίου 231, 3. ψυχῆς 229, 9.
- εὐσυνειδησία 284, 43.

εὐσυνειδήτος ὦν 318, 26. et 284, 41.
 εὐσυνειδήτως βιοῦν 313, 20. sic 183,
 26. 309, 10.
 εὐσφυξία in sanis 105, 18.
 εὐσχημοσύνης maxima ubique habenda
 ratio 68, 20.
 εὐταξία quid 111, 38.
 εὐτεκενὶ στείρα 4, 5.
 εὐτοπος ὑπομονή 83, 40.
 ἡτρεπισμένη εἰς σύλληψιν 349, 21.
 εὐτρεψία 166, 33.
 τὸ εὐτρίχον τοῦ βαρβάρου 98, 1.
 εὐφήμως, plausibili titulo, 191, 11.
 εὐφραίνεσθαι τὴν καρδίαν 278, 24.
 εὐφρόνη ποx unde dicta 227, 30.
 ὁ εὐχάριστος 307, 29. οὐκ εὐχάριστος
 εἰληφότες 235, 21.
 εὐχαριστηθὲν αἷμα 225, 41. ἠυχάρι-
 στον τῷ κτίσαντι 192, 48.
 εἰς εὐρηστίαν ἡμῶν 79, 36.
 εὐωδιάζεσθαι, fragrare, 334, 10.
 εὐώνυμοι δυνάμεις 339, 23.
 ἐφαπτίδες, vestium genus, 87, 48.
 ἐφέζονται τὰς καμήλους 98, 9.
 οἱ ἐφεκτοὶ pro ἐφεκτικοὶ 330, 13.
 [ἐφελίσσεσθαι. V. ἐπελίσεισθαι.]
 ἐφέπειξις vitiose pro ἐπέπειξις 69, 6.
 ἐφεσις καὶ ὄρεσις ἄλογος 177, 28.
 ἐφесιν λαβεῖν τῶν καλῶν 276, 36.
 ἐφῆδεσθαι τοῖς ἐχθροῖς 172, 8.
 ἐφήμερος βίος 59, 10.
 ἐφθοῦ κρέως 64, 28.
 ἐφοδεῖν δικαιοσύνην, in iustitiae viam
 deducere, 2, 11.
 ἐφοδιάζειν ἀργίαν 118, 19.
 ἐφορία 285, 5.
 ἐχεγγωματῆ ἀπόδειξις 322, 8.
 ἐχεμυθεῖν 44, 2.
 ἐχεμυθίαν ἀσπάζεσθαι 110, 17.
 ἐχουσαί τε τινὰς ἐραστὰς καὶ ἄλλους
 ἐχόμενοι 99, 4. ἔχω—οὐκ ἔχομαι
 δέ 177, 14. ἔχειν, posse, 148, 34.
 ἔχεται ἔνοιας τῆς αὐτῆς, ad eandem
 tendit sententiam, 274, 45.
 ἐωλοκρασία ἐξ οἴνου 68, 1.
 ἔως ὅτου εἶ, donec es 219, 31. ἔως, et
 cetera usque ad— 155, 35. 180, 51.
 181, 3. [Sed non 121, 27. ubi fal-
 litur Syll.: v. ad vol. 2. p. 22.]

Z.

Ζὰς, Juppiter 264, 5.
 ζᾶψ quid 243, 21.
 Ζυχθηδὼν symbolice quid 243, 52.
 [ζῶδια (sic cum iota, ζῶδια) codices
 Mutin. et Paris. 87, 19.]
 ζῆμια χρημάτων 50, 34.
 ζῆν τὴν ἀληθῆ ζῶην 300, 47. τὸ ζῆν

τούτο, vita haec, 175, 29. ζῆσαι,
 vivificare, 187, 25.
 ζοφερὰ φαντασία 239, 8.
 ζῶν τί 328, 33. 28. 329, 23. diph-
 thongo (ζῶων) passim in Flor. ed.
 [ex codice Laurent.]
 ζωογονούμενα ὡά 303, 1.
 ζωοτρόφος οὐσία 43, 28. ἡ ζωοτρο-
 φική 124, 17.
 ζώπυρος θάνατος 213, 18. ζώπυρα ἐμοὶ
 ἔσται ὑπομνήματα 262, 34. τὰ ζώ-
 πυρα τῶν σπειράτων 326, 4.
 τὸ ζωτικὸν ξύλον 223, 29. ζωτικὴ
 δύναμις quae 289, 36.

H.

ἦ (vel ἦ) γὰρ οὐχί— an non enim,
 224, 2. 62, 14. 84, 3. 90, 32.
 ἦ τάχος, quanta celeritate possumus,
 27, 27. et 36, 4. et 42, 11. ἦ φασιν,
 ut aiunt, 119, 19. sic alibi passim
 pro “qua ratione, quo modo.”
 ἡγεμόνες ἀγαθοὶ τῆς πόλεως 55, 49.
 οἱ ἡγεμονικοὶ (ἄνδρες) 294, 35. τὸ
 ἡγεμονικὸν τοῦ σώματος 79, 16. τοῦ
 ἡγεμονικοῦ sedes 253, 36. ἡγεμό-
 νιος δύναμις 49, 1. τὸ ἡγεμονοῦν
 τοῦ σώματος 296, 3. ἡγεμονίαν
 (recte ἡγεμονίαν ap. Euseb.) κατα-
 στησασθαι 260, 42.
 ἦδέ 73, 52.
 ἦδεῖν 30, 33. 125, 24. ἦσεν 75, 52.
 ἦδονικοὶ ἄνδρες 2, 5.
 ἦλέκτωρ, sol, 207, 32.
 ἦλίθιοι καὶ σκληροκάριοι 29, 19. ἦλί-
 θιοι λίθων δημιουργοὶ 27, 47. item-
 que 89, 28. allusione ad λίθους.
 ἦλωκεῖν παρανοίας 323, 28.
 ἦμέρω τροφήν χρῆσθαι 289, 19.
 ἡμερότης 300, 7.
 ἡμίθειοι ut ἡμίονοι 12, 21.
 ἡμμεθεῖς, σφαλλόμενοι 67, 12.
 πῆχυν ἕνα ἡμισυ 279, 30. τὰ ἡμίση τῶν
 ὑπαρχόντων 209, 25.
 ἡμπίσχετο ταύτας 88, 4. 10.
 ἦν δ' ἐγὼ, pro ἔφην 236, 29.
 ἡνιγμένως καὶ παραβολικῶς 342, 42.
 [vol. 3. p. 385, 25.]
 ἦπίοις ἐπαγγελίας 267, 27. τὸ ἦπιον
 τοῦ λόγου 56, 30. ἦπιος ὁ νῆπιος
 39, 29. aspirate passim legitur in
 libris.
 ἦ που γὰρ ἄν, an enim, 88, 6.
 ἦ ποῦ γε 18, 44. [vol. 3. p. 385, 30.]
 Ἡσιόδειον [codex Ἡσιόδιον] 154, 22.
 ἦσυχάσει ἀπὸ κακοῦ 229, 9.
 ἦσυχὴ φθέγγεσθαι 232, 34.
 ἐν ἦσυχιώτητι τῆς ψυχῆς 301, 15.

τὸ ἡϋγένειον [ex Homero], ἀνδρῶδες
106, 23.

Ἥφαιστος, ignis, lux 19, 29. Ἥφαι-
στιον templum Vulcani 351, 36.
ἡφαιστότευκτος ἀσπίς 255, 20.

Θ.

θαλαμενόμεναι, thalamum tenentes,
93, 25.

θαμβηθήσεται 254, 3.

θαμίζοντες εἰς ἀγοράν 103, 35.

θανασίμην πληγὴν 333, 50. θανασίμως
τρῶσαι 333, 48.

θανατηφόρον πάθος 125, 7.

θανατοῦντες vitiose pro θανατῶντες,
mortem appetentes, 206, 35.

θαρρεῖν τῷ θεῷ 33, 52.

[θάτερος. V. annot. ad vol. 1. p. 307,
20. et vol. 2. p. 10.]

θανματοποιοί 313, 35.

θεία τοῦ οὐρανοῦ, contemplatio, 231,
16.

θειάζειν τὸ θεοποιεῖν 14, 41. θειάσαι
πόρνην 5, 6. ἡδονὴν 177, 30.

θεικὴ δύναμις 29, 5. σοφία 19, 12.
πρόνοια 84, 19. διδασκαλία 76, 6.
τροφή 345, 49.

ὁ θεῖος λόγος 298, 51. ἡ θεία ἐξομοίω-
σις, pro ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξομοίωσις
313, 7.

θειότης, divinitas 255, 28.

θειῶς λέλεκται 161, 51.

τὴν θεμέλιον 293, 42.

θεμιτὸν ἀνθρώπων 283, 9.

θεοδοξίας σχῆμα 18, 46.

θεοδώρητος τροφή 64, 4. χάρις 273, 7.
δύναμις 294, 28. γνώσις 326, 32.

θεοειδές et θεοεικελοι, apud poetas,
electi Dei, 232, 39. θεοειδής et θεο-
είκελος, vir bonus quare 276, 30.

θεοειδεστέρα τέχνη 188, 50.

θεόθεν δωρηθέντα 275, 30. θεόθεν εἰ-
ληφὼς τὴν— 294, 22.

θεοὶ unde dicti 7, 39. 154, 30. 229,
29. ὁ θεός, cum articulo, significa-
tionis vim quam habeat 197, 49.

τὸ θεολογικὸν εἶδος 204, 10.

θεολογούμενοι μῦθοι 237, 42.

θεομάχος γίγας 187, 20.

θεόπνευστοι γραφαί 25, 24.

θεοποιεῖν τι τῶν γενητῶν 292, 7. ἄν-
θρωπον 7, 42. ἐπιθυμίαν 13, 15.

θεοποιοί 15, 35.

θεοπρέπεια quid 297, 44.

θεόσδοτον δῶρον 224, 40. 251, 24.

θεοσόφως συμπεριφερόμενος 120, 2.

θεοφοροῦσα καὶ θεοφορομένη ἀγάπη
283, 7. 318, 12. θεοφόρον γίνεσθαι

τὸν ἄνθρωπον 338, 47.

θεούμενος ἄνθρωπος 229, 31.

θεραπευταὶ τοῦ θεοῦ 253, 41. 307, 26.

θεσμός proprie quid 151, 39.

τὸ θεομοφόριον, legiferae Cereris fa-
num, 224, 13.

ὁ θεοσπέσιος Πίνδαρος 136, 40. 234, 3.
θέσπιος Hesiodo qui 124, 2.

θεωρητὸς τῷ νῷ 236, 29.

αἱ θῆκαι τῶν βιβλίων 331, 46.

θηλυκευόμενοι 206, 11.

θηλυμανεῖς ἵπποι 201, 51. 202, 30.

θηράτορες seu θηρητῆρες [ex Demo-
crito] 120, 45.

θηράτρον ἀνθρώπων, κάλλος 88, 31.

Θηρίκλειοι κύλικες 69, 29.

θηρίον, de sue 304, 44.

θιάσῳ μανύλη 1, 29.

θιασώτης 214, 52.

θιγεῖν αἷμα 98, 14.

θλίψις 76, 14.

θνησιμαῖα 65, 5.

θυναίεσθαι 172, 48.

θορουθορόν τὸν ὁμολογούμενον 182, 24.

θρησκεία ἡ γνωστικὴ 262, 18.

θρησκευεῖν τὸ θεῖον 277, 26. θρη-
σκευῶν τὸν θεὸν et θεραπεύων

idem 229, 35. θρησκευεῖται ἡ ἀνά-
πανσις, celebratur sabbatum, 230,
34.

ἡ ἐκ θρυαλλίδος λαμπηδὼν 239, 29.

ὁ θύλακος et ὁ θύλαξ 302, 37.

θυμηδία 40, 20.

θυμηῆρες τάνδρι 104, 7.

τὸ θυμικὸν ψυχῆς μέρος 92, 14.

θυμός quid 229, 30. 239, 5. mentis
satelles, 229, 23.

τὰ θυραῖα 212, 48.

θύρσῳ πεπληγὼς 119, 8.

θυσάνοις κοσμησάι 151, 6.

θύτης, aruspex, 243, 15.

θύψαι, φλέξει 243, 41.

I.

ι, decadis nota, et nominis Iesu pri-
mum elementum 291, 51. [Iota

δεικτικῶ Clemens interdum usus
est in particulis *ιννι* οὕτως *ᾠδί*,

et pronomibus *οὔτος* *οὗτος* *τουτί* *ταυτί*
τουτωνί *ταυτασί* *τοιουτωνί*.]

Ἰάδες μοῦσαι 246, 8.

ιαμβεῖον 263, 44. 264, 20.

ἴατο τὸ σῶμα τῶν παθῶν 202, 20.

ἴασμος τυγχάνει 324, 10.

ἱατρικὴ quid 36, 17.

ἰδέα καὶ μορφή ἀνθρώπου 229, 19.

ἰδικαὶ διαφοραὶ 331, 8. τὰ ἰδικώτατα
153, 39.

ἰδικῶς 233, 19.

τὰ ἰδιάζοντα παρ' Ὀρφεῖ 244, 2.

ἴδιον θεοῦ πλάσμα ὁ ἄνθρωπος 29, 14.
 ἰδιαίτερος 209, 50.
 ἰδιωματικὸν καὶ οἰκεῖον 28, 29.
 ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει
 296, 13.
 κατ' ἰδιωτισμὸν 314, 37.
 ἰδρύματα λίθων 18, 29.
 ἰδρύνω, statuo, pono, 65, 18. ἰδρύνονται
 statuunt, 240, 5. ἰδρύνεσθαι, statui,
 303, 27. et 31. et ἰδρυνθείη v. 30.
 ἡ ἱερατικὴ (παιδεία), 237, 37. ἱερατικά
 βιβλία 1 269, 18.
 ἱερογραμματεῖς Aegyptiorum 269, 7.
 ἱερογραμματέων disciplina 237, 36.
 ἱερομνήαι ἀγογυτες 4, 42.
 ἱεροποιούντα καὶ θεοποιούντα 25, 22.
 οἱ ἱεροποιούντες περὶ τὸ τέμενος
 93, 4.
 ἱεροσκοπία 243, 16.
 ἱεροφαντία θεία 204, 7. ἱεροφαντία
 τῶν ὀργίων 21, 49.
 ἱερωμένοι, οἱ τῷ θεῷ ἀνακείμενοι, deo
 consecrati, 237, 29.
 τὸ ἱερὸν bifariam accipitur 303, 36.
 ἱεσθαί ἐπὶ τὸν στέφανον 102, 44. 228,
 22. 280, 25.
 Ἰησοῦς ὁ ἰώμενος ἡμῶν καὶ σῶμα καὶ
 ψυχὴν 114, 24.
 ἰθαγενές χρυσίον 125, 51.
 ἰθὺς τὴν γνώμην καὶ ὀρθός 39, 30.
 Ἰθωμήτη Δίη 12, 28.
 ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι 222, 29.
 ἱκανότης quid 91, 34.
 ἱκμάς 107, 19.
 ἱκτινα, milvium avem, 109, 30.
 ἱλαθὶ σοῖς παιδίοις 114, 46.
 ἱλιγγιῶν 69, 15. 67, 46.
 ἱλυσπώμενος 100, 38.
 ἱματισμὸς, vestitus 136, 49.
 ἱμαντελικτές sophistae Democriti 120,
 44. [Est Clementis error pro ἱμαν-
 τελικταί: de quo supra diximus
 s. v. ἐριδαντές.]
 ἱμειρούμενοι τοῦ ζῆν 206, 11. sic 25, 17.
 ἵνα finali signif. cum indicativis modis
 verbi 49, 36. 124, 31. 208, 26.
 sic ἵνα καθήσεται 222, 34. ἵνα μὴ
 ἐπιμενήμεθα 190, 5. ἵνατὶ pro
 διατὶ 220, 13.
 ἰνδάλλεσθαι φόβον ὡς θεόν 29, 8.
 ἡ ἵπποτροφική 124, 16.
 ἰσάγγελον πρόσωπον 43, 50. 283, 15.
 ἰσόθεος φωνή 178, 44.
 ἰσοσθενία [correcti ἰσοσθένεια] τῶν
 λόγων 330, 14.
 ἰσοσθενία πτυνάγη 52, 17.
 ἰσοστάσιοι πλάστιγγες 56, 39. ἡ ἰσο-
 στάσιος δικαιοσύνη 109, 33. τὸ ἰσο-
 στάσιον, status aequalitas, 107, 25.

ἰσοστατεῖ δικαίον καὶ ἀρετῆς 52, 27.
 ἰσόψυχον ἔχω οὐδένα 219, 9.
 τὸ Ἰσραηλιτικὸν γένος 122, 44.
 ἴσθησι τὴν πρόνοιαν, stabilit, 127, 40.
 ἰστάσι τὰς νομὰς τὰ στυπτικά 55, 6.
 ἴσταμένου τῷ τηλικῶδε τὴν βοήθειαν,
 seu eis βοήθειαν 40, 2.
 ἰστοπονία καὶ ταλασία 98, 42.
 ἰστουργία eadem 104, 4.
 ἴστορες, viri docti, 133, 31. ἴστορας
 εἶναι πολλῶν 261, 52.
 ἱστορικοὶ et ἱστοριογράφοι 267, 7.
 ἱστορῶν αἰετὶ τὰ θεία 278, 18. ἱστορηῖσαι
 περιέργως 117, 21.
 ἴσχειν pro ἔχειν 213, 23.
 ἰσχνόφωτος καὶ βραδύγλωστος 221,
 34.
 ἰσχυροποιεῖν καὶ βεβαιεῖν 154, 17.
 ἰσχυροποίησις, confirmatio, 217, 35.
 ἰταμώτερον βλέπειν 109, 42.
 ἰτέον ἐγγυτάτω τῶν— 17, 23.
 ἰτμός vitiose pro ἰπνός 304, 11.
 κατ' ἔχνηα τρέχειν 214, 4. μετ' ἔχνηον
 ἔπεσθαι 174, 44.
 κατ' ἔχνος τὸ ἀποστολικὸν πορευόμενοι
 216, 7. 283, 36.
 ἰχῶρ quid 10, 49.

K.

καγχάσαντες ἐπὶ πλείστον 74, 47.
 καγχασμός quid 72, 39.
 [καθαίρειν. μελέτη πάντα καθαίρει
 (καθαίρει libri) 129, 35.]
 καθαίρεισις ὀχυρωμάτων 212, 45.
 καθαρευτέον ἔργον αἰσχροῦ 73, 30.
 ἀποτίας πάσης 88, 23.
 καθάριος καὶ λευχείμων 87, 34. 105,
 19. καθαρῶτης quid 105, 19.
 [Adde 103, 21. Recte in libris
 melioribus καθάριος et καθαρεύ-
 οντες.]
 καθαρῶσμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ— 194, 22.
 καθαρῶσθεῖς ἀπὸ ῥύπου 225, 52.
 καθαροὶ τὴν καρδίαν 210, 9. 241, 48.
 et τῇ καρδίᾳ 311, 32.
 οἱ καθαρῶποιούντες 245, 8.
 καθάρσις, expiationes, 218, 14.
 καθετήρες, ornatus muliebris 90, 33,
 44.
 καθέψειν τὰ σώματα 103, 28.
 καθηγείσθαι τοῦ βίου 35, 20. καθηγε-
 μῶν θεοσεβείας 35, 7. καθηγητοῦ
 καὶ ἐξηγητοῦ χρεῖαν ἔχομεν 245, 21.
 καθηδυπαθοῦσιν 177, 19.
 καθήκουσαι πρὸς τὴν— pertinentes, 59,
 29. καθήκον Stoicis quid 60, 1.
 καθιερῶσαι τῷ θεῷ 173, 13.
 καθοδήγησις 112, 1.

- καθοδηγός ἄπταιστος 37, 12. καθοδη-
γεῖν εἰς σωτηρίαν 37, 15.
καθολικός λόγος 121, 27. 274, 22.
καθολικά θεωρήματα 332, 3. καθο-
λικῶς εἰρημένος 215, 25.
οἱ καθωμιλημένοι, ab auditoribus fre-
quentati, 263, 12.
καθοριστικὴ ὁμολογία 309, 32.
οἱ καθωσιωμένοι τῷ θεῷ 302, 3.
καθ' ὅσον οἶον τε ἀνθρώπῳ 225, 9.
καθ' ὅτιοῦν 226, 52. 276, 17.
καθυλομανεῖ τὸ κλῆμα 51, 5.
καθυποτάττει 245, 35.
καθυφείναι τοῦ τόπου 105, 41.
καθωρισμένως 309, 33.
καὶ μάλα, ita sane, 309, 24. καὶ εἰ-
etiamsi, 281, 37. 297, 10. Post-
positum pro etiam: σὺν καὶ τῷ
σχῆματι θεός 35, 43. πνεύματι καὶ
στοιχῶμεν 113, 47.
κανίζων παλαία 198, 5. κανίζων εἰς
σωτηρίαν τὸν— 310, 11.
κανῶ καὶ νέφ λαφ̄ κανῆ καὶ νέα δια-
θήκη δεδώρηται 49, 12.
οἱ καινότερον πεπιστευκότες, recens,
309, 18.
πρὸς τοὺς καιροὺς τῆς πονηρίας, tem-
poribus iniquis, 29, 52.
αἱ κακοδαίμονες γυναικες 93, 29.
κακομηχανόμενοι βλακεῖαν 93, 11.
κακομηχανία 94, 12.
κακοπάθεια ἢ κατὰ τὸν βίον 290, 10.
κακοποιεῖν et ἀγαθοποιεῖν 294, 48.
κακοπραγία quid 311, 50.
κακοσχολούντων μελέτη 109, 22.
κακοτεχνουσαι τέχναι 17, 44.
κακουχία σώματος 191, 47.
κακόχαρτος ἡδονῆ 109, 29.
κακῶσαι, castigare, 123, 6.
[καλινδείσθαι et κυλινδείσθαι. V. an-
not. vol. 1. p. 3.]
καλινδούμενοι ἐν ἀγνοίᾳ 307, 40.
καλλίγλουτος Ἄφροδιτῆ 11, 32.
ἢ καλλιέλαιος 286, 9.
καλλίπυγος Ἄφροδιτῆ 11, 32.
κάλλιχθον ἐν πολλῇ ἰχθύων ἄγρα 119,
45.
κάλλυντρον, scopa, 88, 15.
κάλων κινουσι πάντα 322, 15.
καμηλείων τριχῶν πλέγματα 221, 26.
καμηλοβάται 98, 9.
κάνθαροι, rocula, 69, 30.
κανῶν γραφικός, in quo calamarium
et atramentum 269, 8.
καπηλείων 109, 17.
καπηλεύειν τὴν ἀλήθειαν 110, 24. κα-
πηλείων 109, 17.
καρδιογνώστης deus 254, 5.
καρδιουλκία 5, 20.
καρπισμός, mancipatio, 245, 14.
καρποί τῶν χειρῶν 91, 37.
καρπούσθαι ἡδονῆν ἐπὶ τοῖς— 172, 11.
καρπούσθαι pro θύεσθαι 40, 26.
κάρπωσις, ususfructus, 171, 32.
καρτερία et ὑπομονή quid 170, 11.
καρτερικός ἐν πόμφ 310, 30.
καρύα unde dicta 78, 26.
καρυκείαι ἡδέϊαι 62, 9.
καρυκευαί 98, 28.
καρωτικά εὐωδία 77, 12. 31.
κάστι pro καὶ ἔστι 185, 33. 277, 18.
κατὰ ἔθνος καὶ κώμην καὶ πόλιν πᾶσαν,
per omnes gentes, 296, 38. ὁ καθ'
ἓνα, singuli, unusquisque, 70, 27.
καθ' ὧν κείται, de quibus praedi-
cantur, 73, 43.
καταβραβεύειν ἐν— 192, 25.
καταβροχθισμός ῥώδης 68, 26.
καταγανῶσαι μύρω 106, 27.
καταγγελεῖ τὸν κυρίον 296, 29.
καταγγελία, denunciatio, 296, 40.
κατάγνωσις 102, 25.
καταγράφοντες αὐτοὺς ἑαυτοῖς οἰκέτας
17, 52.
καταδιαιρέσθαι 335, 1.
τῇ καταδίκη ἐμπίπτειν 55, 11.
κατάδικος ἐπὶ κακοῖς 217, 3.
καταδραθεῖν τέλεον 86, 36.
καταζεύξαι τῇ— conjungere cum— 1, 46.
καταζεύξας εἰς θεὸν— 33, 48.
καταθήκη, depositum, 265, 50.
[καταθραύνεσθαι vol. 3. p. 382, 14.]
καταθρυβεῖς ἄρτος 46, 17.
καταιβάτων Demetrii templum 16, 35.
καταίθων, deurens, 211, 42.
καταιονεῖσθαι [rectius καταιονᾶσθαι]
103, 35.
ὁ καταισχυμὸς τῆς πίστεως 212, 17.
τοῦ πειράσαντος 217, 34.
κατακαλεῖν ἴλεω αὐτοῖς 243, 20.
κατακολουθεῖν τῇ γραφῇ 190, 35.
κατάκορος τῆς ἐπιθυμίας γινόμενος
172, 4.
κατακόσμησις ἡθους 280, 3.
κατακούντες τοῦ λόγου 236, 3. κατα-
κοῦσαι τῶν γραφῶν 321, 47. κατα-
κοῦσαι quid 157, 51.
κατακωχή. Vide κατοχή.
καταλάμπεσθαι ὑφ' ἡλίου 135, 32.
καταληπτὴ θεωρία 300, 1.
ἢ κατάληψις τῶν ὄντων 234, 36. τῆς
ἀληθείας 137, 20. κατάληψις quid
330, 12.
κατάλληλος, conveniens, 18, 23.
καταμαλακισθῆναι 214, 6.
καταμαντεύεσθαι τοῦ θεοῦ 249, 19.
καταμαραίνειν 206, 14.
καταμεγαλοφρόνησις 316, 8.

- καταμεγαλοφρονούντες τῶν τιμῶν 207, 47. *θεάς* 193, 41. *ἡδονῆς* 201, 45. τοῦ σαρκικοῦ 306, 42. πάντων τῶν— 316, 52. 317, 26.
- καταμεφόμενοι αὐτοῖς τῶν ἱερῶν 303, 52.
- καταμένει εἰς— i. e. καταλήγει 157, 15.
- κατανέμεσις *quid* 54, 31.
- κατανήση εἰς ἄνδρα τέλειον 299, 32.
- καταπιτώσεις τῶν θηλυδριῶν 95, 47.
- κατάπλασμα ἔρωτος 177, 48. *rectius* *κατάπαυμα* *apud* Theodoretum.
- καταπολεμῆ ταύτης 313, 28.
- κατάπραξις τῶν ἐντολῶν 117, 10. 160, 13.
- καταπτήσσει πάντα 169, 25.
- καταπωλῆσαι, *vendere*, 100, 31.
- καταργήσαντες τὰ τῆς σαρκὸς ἔργα 85, 16. [*καταργήσωμεν* (*libri* *καταρτίσωμεν*) τὰ πάθη 45, 23.]
- κατάρτια κατασπώντες 125, 14.
- καταρτύεται ὁ νόος 291, 34.
- καταρρυπαίνειν 235, 47. 49.
- κατάρχει τῆς ἀμαρτίας ἢ προαίρεσις καὶ ὄρμη 134, 23.
- κατάσκιον, *lux*, *symbolice* 242, 46.
- κατασκόλλω. μὴ κατασκόλλωσιν τὸ τῆς ἐμπλοκῆς σχῆμα 106, 44.
- καταστέφειν εἰ καταστεφανοῦν 78, 45. 48.
- κατάστημα σεμνόν 105, 48. *κατάστημα* *σαρκὸς* *εὐσταθές*, *constitutio*, 177, 30. 179, 41.
- καταστολή ἡθους 280, 3. τῶν παθῶν 50, 41. 277, 14. *καταστολή*, *amicus*, 107, 31.
- καταστοχαστικὴ τῶν μελλόντων 293, 47.
- καταστρατεύομενοι ἡμῶν 296, 42. τοῦ θανάτου 218, 47.
- κατασχηματίζοντες ἑαυτοὺς ἰσοθέους 16, 31. *et* *κατεσχημάτιζεν* *ἑαυτὸν* *εἰς* *ἥλιον*, *ibid.* 28.
- κατατάττει τὴν τροφήν, *et* *κατάταξις* *τῆς* *τροφῆς* 80, 6. *digestio*: *nisi* *leg.* *καταπέττειν* *et* *κατάπεψις*. *SYLB.*
- καταυαγάζομεθα τὸν θεόν 25, 1.
- καταφερείς, ἀκρατεῖς 202, 38.
- καταφέροντες ἡμῶν λόγους βλασφήμους 155, 2.
- καταφημίζονται ἐκείνης εἶναι 139, 44.
- καταφορὰ ὕπνου 80, 43.
- καταφρονητής 220, 12.
- καταχέοντες ἡμῶν λόγους βλασφήμους 324, 8.
- καταχρώμενος, *utens*, 53, 5.
- καταψοφοῦσι τὰς ἐκκλησίας φιλήμασιν 110, 43.
- κατεβόμενον ἐκ πέτρας 65, 34.
- [*κάτειμι*. *κατιῶν* ὁ λόγος διδάσκει *vol.* 3. *p.* 406, 15.]
- κατελευθύνουσιν ἡμᾶς τῆς πλάνης 28, 36. [*κατελευθόμενον* *vol.* 3. *p.* 406, 1.]
- κατέλευσις, *descensus*, 337, 14.
- κατεξαιροῦσιν αὐτῶν 15, 47. *vitiose pro* *κατεξερῶσιν*, *in* *eos* *exonerant* *alvum*, *quomodo* *Aristoph.* *Ranis* 366. *κατατιλῆ τῶν Ἐκαταίων*. *SYLB.*
- κατεξανίστασθαι τῶν περιστάσεων 276, 33. τῶν φόβων 313, 8. 12. 315, 2. 317, 27.
- κατεξουσιαστικὴ ράβδος 49, 36.
- κατεπάδοντες τὸ ἐπιθυμητικόν 280, 4.
- κατεπάδειν ταῖς γραφαῖς τοὺς ψοφοδεεῖς 323, 20. *κατεπάσθητε* *τὴν* *ἀγιότητα*, *sinite* *ut* *vobis* *incantetur*, 29, 42. *sic* 29, 40.
- τῶν κατεπειγόντων σύντομος γνώσις 311, 21.
- κατευθύνει 60, 32. *κ.* *τὸν* *βίον* *ἔργοις* *ἀγαθοῖς* 151, 32. *κατευθύνει* *ἐπὶ* *τὰ* *καλά* 73, 18. *πρὸς* *τὴν* *τελειώσιν* 161, 42. *ψυχὴν* *κατηύθυνεν* 36, 33. *Alibi* *κατιθύνει*: *quod* *v.*
- κατευθυντῆρ καὶ διορθωτῆς τῶν ἀμαρτημάτων 51, 18.
- κατευθυσμός ἀληθείας 47, 52.
- κατευχαί, *preces*, 243, 20.
- κατευώχησε τοὺς μαθητὰς ἰχθύας ὀπτούς, *epulis* *excepit*, 64, 2.
- κατηναγκασμένως, *coacte*, 332, 31.
- κατηχήσαι καὶ φωτίσαι 236, 19. *κατήχησα* *ὑμᾶς* *ἀπλή* *τροφῆ* 43, 27. *κατηχῶνται* *οἱ* *ἐξ* *ἐθνῶν* *ἰδιῶτα* 285, 39. ὁ ἐκ *κατηχίσεως* *τῆς* *πρώτης* *λόγος* 243, 47. *κατηχίσεως* *ἀνευ* *οὐκ* *ἔστι* *πιστεῦσαι* 347, 45.
- κατιθύνει τὸ ἄρμα πρὸς— 33, 48. *Conf.* *κατευθύνειν*.
- κατιλλώπτει 108, 46.
- κατίσχυσε ῥύσασθαι 218, 50.
- κατοικίδια ὄρνιθες 187, 17.
- [*κατολισθάνει* *εἰς* *ἀσέλγειαν* 95, 29. *κατολισθάνοντες* 323, 52. *Libri*— *αἰνε* *et*—*αἰνοντες*.]
- κατοπτεύσεις τὸν θεόν 33, 8.
- κατοχή τῶν ὀρθῶς εἰρημένων 109, 14. [*ubi* *nunc* *κατοκωχῆ* *ex* *P.*]
- καττύματα ἠλωμένα 89, 2. 10.
- κεκαττυμένα σοφιστικὴ τροπολογία 348, 23.
- κατωφερές εἰς συνουσίαν 305, 1.
- κεκαυτηριασμένον 198, 40.
- καυχησάμενος εὐπορίαν 118, 7.
- κεκράκτας 75, 23.
- κελαδῆσαι ὕμνους 291, 24.
- κελαρυσμός *in* *ρου* 68, 25.

- κελεύσµατι ἐνὶ πᾶσι κεχάριστα 184, 23. ἐκ κελύσµατος θείου 285, 36.
 κενώσαντες σφᾶς τῶν κοσµικῶν φροντίδων 345, 33. sic 293, 1. 345, 47.
 κενοσπουδία 88, 8. 109, 50.
 κενόφρονες καὶ μάταιοι 17, 14.
 κένωμα γνώσεως 339, 10.
 κερασβόλα σπείρειν 83, 13.
 κερασφόρος Ἀλέξανδρος 16, 24.
 κερατίνου λόγου 235, 39.
 κεραυνία ἢ κεραυνόβλητος 33, 17.
 κερδαίνειν τὸν χρόνον 258, 41. κερδαίνω αὐτὸν ὀλίγη ἐγκρατείας, lucror modica continentia, 63, 9. κερδηθῆναι, lucrifieri, 107, 33.
 κερκίσι καμπυλόχρῳσι (ex Orpheo) 244, 2.
 κέρκοι, 202, 37.
 κερνοφορήσαι in mysteriis Cereris 5, 25.
 ἐν κεφαλαίῳ μέρει ὑποτίθεσθαι 111, 51. κεφάλαιον, locus seu pars sacrae scripturae, 147, 37. κεφαλαιῶσαι τὸν λόγον ἐν ὀλίγοις 75, 13.
 κεφαλαϊώδης ὑποθήκη 112, 11.
 κηδεία, funeratio, 40, 30.
 κηδεμονικὸς ψόγος 53, 15. sic κηδεμονικῶς λουδρῶεσθαι 52, 43.
 κήδεται καὶ ἐπιμελεῖται αὐτοῦ 50, 15.
 κῆν pro καὶ ἐάν 98, 16. [Restitui κᾶν.]
 κῆρ seu ἄτη, an dea 28, 52. κῆρες τῷ βίῳ παραπεφύκασι πλείεσται 266, 11.
 κῆρες ὀλέθριοι 28, 12.
 κηρίον, titulus libri, 262, 31. et Plin. in prologo Histor. nat. SYLB.
 κηρίων ἀμοίρους 64, 31.
 κηροῦται φθορᾷ, vitiatur, 27, 10.
 τῷ κηρύγματι πιστεύσαντες 135, 30.
 ἡ κηρυκτικὴ ἐπιστήμη 116, 47.
 κιθαρὶς, ars citharistarum, 226, 26.
 κιναιδία ἢ σκηνηκὴ 88, 16.
 κίνημα παθητικόν 276, 14. κίνημα διανοίας 315, 15.
 κίσται μυστικαί 6, 34. 41.
 κιχλισμὸς quid, 72, 39. 99, 16.
 κλαδάρων περιβλέπουσαι 107, 51. κλαδαραὶ ὄψεις 108, 14.
 κληροδοσία 146, 1.
 κληρονομήµατα τὰ τῆδε 317, 1.
 κλινητρὲς ἀργυροὶ 69, 35.
 κλισιάδες, fenestrae, 103, 1.
 κλοιὸς, collare, 90, 32.
 κλύω pro sentio 233, 20.
 κλώζοντα καὶ κρῶζοντα 29, 34.
 κλώψ symbolice quid 243, 52.
 κναξίβι quid, 243, 40.
 κναιεῖν, διαφθεῖρειν 243, 41.
 [κνᾶν. κνήσασθαι pro κνίσασθαι 120, 51. Cobetus] κνήβοντες 120, 49.
 κνησιτώντες γαργαλισμοῖς 109, 29. κνησιτώντων μορίων 82, 25. [nisi κνησιτώντες et κνησιώντων scribendum.]
 κοιλιодаίμων et ἐγγαστρίμυθος 64, 35.
 κοινοποιεῖσθαι τὰγαθὰ 245, 30. κοινοποιεῖ τὴν ἀλήθειαν 272, 34.
 κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, quid 73, 13.
 κοινοῦν, communem facere, et pro communi ac polluto habere, 64, 45.
 κολαστήριον 185, 32.
 ἡ κολαστικὴ quid, 151, 48.
 [κόλλος, τό. κόλλεσιν ἐκαλλώπισεν τοὺς ἀλεκτρυόνας ὁ θεός 96, 31. ubi v. annot. vol. i. p. 340.]
 κολλυρίς ἄρτου 65, 20.
 κολουστῆαι παντελῶς 108, 8.
 κομῶντα κισσῷ 151, 2. κομῶσαι ἐπὶ παροιμία παννυχίδες 70, 52.
 κομίζεω et προκομίζεω, proferre in medium, 199, 8. 46. κομίζουσιν εἰς μέσον 206, 32.
 [κομμούντα 98, 1. κομμουμένους 95, 43. Libri κοσμούντα et κομμουμένους.]
 κομῶται καὶ κομώτρια 98, 29.
 Κονδυλίτις Ἄρτεμις 11, 21.
 κονίποδες quid, unde dicti 89, 15.
 μὴ κοπιᾶτω φιλοσοφίῃ 215, 7.
 ἐς κόρακας ἢ πορνεία 99, 12.
 κορασιώδεις ὄμμαί 76, 44.
 κοροκόσµια 17, 46. 90, 26.
 κορύσσεσθαι ὄπλοισι 212, 46.
 κορυφαιοτάτη προκοπή 314, 18. [κορυφαίωτατον vol. 3. p. 386, 24.]
 κορυφῶσθαι, consummari, 83, 39.
 κόσµια, ornamenta, 90, 40. 101, 43.
 κοσµικὴν σοφίαν μετιόντες 111, 28.
 κοσµικοὶ qui 163, 4. τῶν κοσµικῶν χρῆσις 187, 19.
 κοσµιώτης Platonis 151, 23.
 κοσµιώδης διαπόνησις 104, 27.
 κοσµογένεια 290, 22. [ubi ego κοσµογονία, ut 204, 9.]
 κοσµογραφία καὶ γεωγραφία 269, 9.
 κοσµοκράτορες τοῦ σκότους τούτου 201, 40. 256, 8.
 κοσµοποιεῖν 255, 20.
 κόσµος ἄκοσμος 107, 38.
 κότιως, ἀργιέλαιος 285, 37.
 κουρικαὶ μάχαιραι 106, 30.
 κουροτρόφος ἀγαθὴ αὐτάρκεια 62, 5.
 κραπάλη quid, unde dicta 67, 20.
 κρᾶμα et κρᾶσις 65, 42.
 κρατεῖν ἑαυτοῦ 183, 18. τῆς ἡδονῆς 187, 11.
 κράτησις τῆς χώρας 148, 15.
 ὁ κρατιστεῶν λόγος 127, 8.

κρατίνας τὴν τυραννίδα 144, 18.
 κρεανομία δύσαγνος 33, 18.
 κρέκει ἢ κηθάρα 2, 34.
 κρεμᾶσθαι, pendere, 168, 37. κρε-
 μασθῆ τοῦ κυρίου, pendeat a do-
 mino, 311, 3.
 [κρεωφαγεῖν vel κρεοφαγεῖν. V. annot.
 vol. 2. p. 297.]
 κρεοφαγία 305, 5.
 κρεωνομίας φόνων 4, 43. ubi Euseb.
 recte κρεανομίας.
 Κρής οἶνος 68, 12.
 κριθομάντεις 4, 34.
 κρίνεται ἐν εὐνοίᾳ, cernitur, probat se,
 110, 42.
 κρίσιμος ἡμέρα 291, 38.
 κριτήριον τῶν ψευδῶν 321, 43. τὸ ἐν
 ἡμῖν 156, 3. κριτήρια τρία 164,
 41.
 κροαίνοντες τὰ κοσμικά 38, 32.
 κροκοδειλίνου λόγου σόφισμα 235, 29.
 κροκωτὸς (χιτῶν) 87, 18.
 κροσσοὶ ἐσθῆτος 87, 43.
 κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη 87,
 40. 280, 29.
 κρούμα [libri optimi κρούσμα] τῆς
 πορείας 73, 17. κρούματα ἐρωτικά
 110, 33.
 ἐν κρυφαίοις ποιεῖν 23, 13. 258, 22.
 κρύφιοι ἄρτοι 108, 34.
 κρώβυλον ἀνεδοῦντο 86, 28.
 κρώζοντα καὶ κλώζοντα 29, 34.
 κτεῖς γυναικεῖος 6, 46.
 κτήτορες, domini praediorum, 61, 36.
 κτίζει τὴν Περιπατητικὴν αἴρεσιν 130,
 1.
 κτίσμα θεοῦ 276, 23.
 κτίσται τῶν αἰρέσεων 169, 11,
 κτίστορα τῶν πάντων 260, 29.
 κυβεία ἀνθρώπων quae 125, 15.
 κυβερνήτης 157, 40. 165, 13.
 ἀν κωῶσιν οἱ λαγωοὶ 82, 38. τὸ κνού-
 μενον, ἢ τὸ κατὰ γαστρός 329, 7.
 κύησις, conceptus, 46, 42.
 κητικά ὄργανα 83, 28.
 κυθρίδια Ion. pro χυθρίδια 61, 22.
 κυκῶσι κέαρ ἀνθρώπου 175, 23.
 κυκλω μου 84, 52.
 κυλίεσθαι χαμαὶ 38, 51.
 κυλινδούμενος ἐν— 1, 32.
 κυμάτια στρεπτά 279, 33.
 κυνίσειν, cynicam philosophiam se-
 ctari, 129, 52.
 κυνογάμια 224, 20.
 κυνοδρομήσας ὁ θηρευτής 120, 35.
 ἢ κυνοτροφικὴ 124, 16,
 κυοφορηθεὶς ἐν μήτρᾳ 287, 44. et 172,
 48.
 κυοφορία 4, 3. 195, 52.

κυντάζοντες περὶ τὰς τέχνας 136, 24.
 ἀμφὶ τὰς τραπέζας 64, 34. κεκυφότες
 ἐς τραπέζας αἰεὶ 62, 43.
 ὁ κυριακὸς λαὸς 323, 52. λόγος 281,
 6. κυριακαὶ γραφαὶ 297, 17.
 κυριολογούμενον παιδείας εἶδος 237,
 40. κυριολογικὴ παιδεία 237, 38.
 κύριος pro ὁ κύριος θεὸς 172, 24. ὁ
 κύριος τῆς οἰκίας 302, 49. κύρια μέρη
 σώματος 77, 40. κυριωτάτη τέλος
 ἐπιθεῖναι 266, 31.
 κυριωτικὴ τῶν ἄλλων γίνεται 330, 2.
 Recte κυρωτικὴ Hoeschelius.
 κύων vox πολύσημος 329, 14.
 [κώδιον, κώδιον: v. ad. vol. i. p. 5.]
 κωλυσανέμας Empedocles 267, 43.
 κωμασία Aegyptiorum 242, 23.
 κῶμος εὐχάριστος qui 71, 43.
 κῶφωσις τῆς ἀκοῆς 29, 29.

Λ.

λαβῆ ἀργυρόηλος 70, 10.
 λαβρώνιοι κύλικες 69, 30.
 λαγνεῖα unde dicta 83, 25.
 λαγνεύματα ἐταιρικά 84, 38.
 τὸ λαγνικὸν καὶ ἀναγνον 83, 35. λαγνι-
 στάτιος τῶν ζώων 82, 6. 20.
 λαϊκὴ ἀπιστία 240, 21.
 λαμβάνω, intelligo, 154, 21. λαβόντες
 καιροῦ 314, 8.
 λαίνεσθαι τὰς γένους 96, 22. [λαίνε-
 σθαι vitiose pro ἀλαίνεσθαι 77,
 34.]
 λέγουσα φησί 137, 9. τὰ λεγόμενα
 quotuplicia 332, 7.
 Λειμῶν titulus libri 262, 30. et Plin.
 in prologo Hist. nat. SYLV.
 λειουργεῖσθαι et λειουργημένοι 95,
 50.
 λείρια 79, 33.
 λειτουργίαι καὶ διακοναὶ ἴδιαι 197, 20.
 198, 12. λειτουργία θεϊκὴ 71, 18.
 εἰς λειτουργίαν ἀνθρώπων 268, 15.
 λειτουργοὶ θεοῖς 294, 31.
 λείψαι pro λιπεῖν 98, 18. ubi κατέ-
 λειψαν.
 λείψανον αὐτῶν ἀπολειφθῆναι οὐδὲν
 150, 33.
 λεκτὰ, τὰ κατηγορήματα 332, 46. αἱ
 λεκτικαὶ τέχναι 126, 37.
 λελογισμένως 197, 18.
 κατὰ λέξιν γράφει 272, 30. 124, 37.
 πρὸς λέξιν φησὶν, ad verbum, i.e.
 his ipsis verbis 158, 9. [nisi hic
 quoque κατὰ λέξιν scribendum.]
 αὐταῖς λέξεσι τάδε φησὶ 216, 52.
 αὐταῖς γράφει ταῖς λέξεσι 258, 15.
 sic 176, 26. 249, 42.
 λεξειδίων θηράτορες 120, 44.

- λεξιθηρία σπουδάζοντες 46, 1.
 λεπασταί, κύλικες, 69, 30.
 λεπτοργεῖν τὴν σαφήνειαν 325, 49.
 λεπτοργαίαι ὑφασμάτων 86, 46.
 ἐν λεπύρω τὸ ἐδώδιμον 120, 8.
 [λευκοφρῦνη, λευκοφρυγή: v. ad
 vol. 1. p. 48.]
 λεχῶ, puerpera, 321, 22.
 λεωφόροι ὁδοί 239, 50. ἡ λεωφόρος
 καὶ βασιλική 320, 48.
 λήμματα συλλογισμοῦ 327, 34. 328,
 6.
 λῆναι καὶ βάκχοι 6, 38.
 ληναίζοντες ποιητὰ 1, 27. ληναίζοντες
 Διονύσω 10, 25.
 ληπτὸν ἔστι 134, 26. ληπτὰ μόνῃ τῷ
 νῷ 332, 12.
 λιμαγχονεῖν, fame angere, 152, 41.
 λιξ, terra, symbolice 242, 46.
 [λιποθυμία 103, 24. restitui pro λει-
 ποθυμία.]
 λιτὸς quid et unde dictum 91, 33.
 λιχνεύουσης τῆς ὄψεως 109, 42.
 λίχνων βρωμάτων ἀπέχεσθαι 63, 6.
 λίχνον ζῶν διακαθόντες 62, 43. λι-
 χνότατος δαίμων 64, 35.
 λογιζόνται σφίσι σωτηρίαν τὸ— 189,
 40. ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην
 282, 42. ἐλογίσθησαν εἰς πίστιν,
 fides eis imputata est, 178, 21. 271,
 26.
 λογικώτατοι, doctissimi, 242, 32.
 τὸ λόγιον, sacrae scripturae oraculum,
 164, 15. λόγια τῆς ἀληθείας 30,
 7.
 λογιστικὸν ψυχῆς μέρος τὸ νοερόν 92,
 13.
 λόγον praeconium ex Epicharmo 258,
 6. ὁ λόγος τοῦ τῶν ὄλων πατρὸς τί
 234, 21. λόγους Valentiniani ap-
 pellarunt etiam τοὺς αἰῶνας 338,
 24. λόγον θεῖον assidue spectari
 vult Orpheus 259, 3. λόγος hu-
 manus e divino natus 258, 11.
 λόγῳ θεωρητὰ 332, 11. 334, 22.
 τὸ κατὰ λόγον φυλάσσειν 348, 6.
 λοιθορία quid 54, 17. et 50, 46.
 τοῦ λοιποῦ, reliquo vitae tempore,
 347, 7. τὸν λοιπὸν pro τὸν ἕτερον
 281, 3.
 Λοξίας Apollo cur dictus 237, 51.
 λοφιά κάπρων 97, 50.
 Λυδὴ λίθος, seu βάσανος 125, 50.
 λύβρου πολλοῦ γέμων 175, 47.
 λυμαντικὸν τῶν καρπῶν 304, 52.
 λυπραὶ ὑποθήκαι 31, 18. ἐπὶ λυπρῷ
 μισθῷ 313, 36.
 λύτρον ψυχῆς 101, 46.
 λελυτρωμένοι δουλείας 30, 13.
 λυτρωτὴς αὐτῶν ἔστι 55, 45.
 λυχνέως λίθου 14, 1.
 λώματα χρυσοῖν περιπτύξαι 96, 24.
 [λωποδυσία vol. 3. p. 419, 11.]
 M.
 μαγείρισσαι, coquae, 98, 40.
 Μαγνήτης λίθος 347, 29.
 τῶν μαθημάτων πηγὴ 280, 35. οἱ ἀπὸ
 τῶν μαθημάτων, mathematici, 291,
 15. μαθηματικοὶ discipuli Pytha-
 gogae 246, 3.
 ἡ μάθησις τῆς γνώσεως 277, 34. μα-
 θήσεις αἱ ἐγκύκλιοι 278, 38.
 μαθητεία, eruditio 247, 14.
 μαθητεύων τοῖς ἱερέσιν 131, 16. μαθη-
 τεύωμεν τῷ κυρίῳ 31, 31. μαθη-
 τεύειν, docere ut discipulum, seu
 in disciplina habere, 350, 33.
 μαινόλη θιάσῳ 1, 29. μαινόλης Διό-
 νυσος 4, 41.
 τὰ μακάρων ἀγαθὰ 228, 25.
 μακάριος καὶ εὐδαίμων 179, 5. μακάρια
 ἔργα 303, 45.
 μακαρισμός, paedagogiae species, 57,
 17. μακαριστὸς βίος 67, 10.
 [μάκελλα, non μακέλλη: ad vol. 1.
 p. 246.]
 μακροβιοτία 66, 28.
 μακροτέρω 34, 21.
 μάλιστα cum superlativo, pleonastice
 92, 9. 96, 44. 192, 20. μάλιστα
 μέν— εἰ δὲ μή— 309, 15.
 ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύειν
 127, 48. μᾶλλον subauditum 263,
 17. 322, 45. ὅπερ καὶ μᾶλλον, quod
 et magis consentaneum, 240, 50.
 260, 11. 324, 34.
 ὁ μαυτικώτατος Ἀπόλλων 260, 20.
 μαντοσυνῶν κεχρημένοι 267, 48.
 μαραιῶ. μεμαραμμένος 14, 46.
 μαργαίνειν 88, 40.
 μάργος, ὁ μεμηνῶς 63, 35.
 μάρτυς καὶ βίῳ καὶ λόγῳ 206, 15.
 μαρυνκώμενα ζῶα 109, 32. (unde ἀνα-
 μαρυνκᾶσθαι τὸν λόγον 244, 22.)
 eadem μαρυνκᾶσθαι ibidem 33.
 μάρψαι, τὸ καταλαβεῖν 243, 51.
 μαστεύσαι, proprie infantum 46, 8.
 μαστοφαγῆς ὠκύπτερος 109, 30.
 μαστροποὶ εἰνούχοι 98, 35.
 ματαίους (ματαῖος alii libri) ἐπιθυμίας
 90, 6.
 εἰς μάτην ἀναλῶσαι 238, 1.
 [μανσῶλεια (libri μανσῶλια) 14, 1.]
 μανσῶλια ea forma qua Ἀρτεμίσιον
 et Ἐλευσίνιον 13, 25. et Διδύμιον
 apud Euseb. Pr. Ἐν. 2, 6. (p.
 72.) Apud Strab. 5. p. 259.

- μανώλειον, penultima diphthongo.
 HOESCH.
 μαχλῶντα ὄργια 5, 5.
 τὸ μεγαλείον κράτος τοῦ θεοῦ 290, 5.
 τὰ μεγαλεῖα τῆς ἐπιστήμης 314, 46.
 μεγαλεῖως φρονεῖν 324, 34.
 μεγαλοδαίμων Sarapis 14, 19.
 μεγαλόκλονος σάλπιγξ 32, 22.
 μέγαλλον (μύρον) [libri μετάλλιον]
 76, 45.
 μεγαλορρήμων γλώσσα 208, 51.
 μεγαλωστί αἰξουσα 233, 32.
 μεγαλοφελῆς καὶ φιλόανθρωπος 55, 30.
 μεγαρίζειν, Megarensium ritu operari
 Cereri, 5, 36.
 μεθεκτοὶ [μεθεκτικοὶ Potterus] τῆς
 ἀληθείας εἶναι βουλόμεθα, i.e. μετέ-
 χεω 128, 19.
 μέθη quid 67, 19.
 μεθημεριναὶ κινήσεις 227, 24.
 μεθοδεία τῆς πλάνης 125, 16.
 μεθοδεύει τὸ ἡλίου φῶς εἰς πῦρ 292,
 38.
 μέθυος γυνή 69, 1. μεθυστικός αὐλός
 70, 52.
 μεῖδιμα quid 72, 37. ut temperandum
 72, 44.
 μειοεκτεῖ ἐαυτὸν 316, 44.
 μελεδωνοὶ πιθήκων 17, 45.
 μελέτη πάντα καθαίρει [καθαίρει], cuius
 dictum 129, 35.
 μέλη etiam τὰ αἰδοῖα 73, 45.
 μελίπηκτα καὶ πέμματα 61, 13.
 ἡ μελισσοουργική 124, 16.
 ὁ μελοποιός 232, 6. ὁ μελοποιήσας
 νόμους 133, 14.
 μέλπωμεν ὁμοῦ 115, 35.
 μέμψις quid 53, 35. μεμψιμοιρία quid
 54, 24.
 μὲν γε pro μὲν γάρ— 116, 21. μὲντᾶν
 εἶη 116, 16. 303, 21.
 μένος καὶ θάρσος προθυμίας παρέχουσα
 295, 23.
 μεριμᾶν τροφῆς 64, 21.
 ἐν παιδείᾳ μέρει πυραλαμβάνειν 109,
 47.
 τὸ μεσαίτατον 240, 20.
 μεσευθῆς unde dictus numerus sena-
 rius 290, 28.
 μεσίτης, ὁ κοινὸς ἀμφοῖν 92, 28.
 μέσον ἡμέρας, meridie, 317, 37. μέσον
 pro ἀνὰ μέσον, in medio, inter 114,
 46. τῶν μέσων ἐστὶ, i.e. τῶν ἀδια-
 φόρων 284, 24. Sic μέση πράξις
 ibid. 25.
 μεσότητες ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ 231, 33.
 τὸ μεσότοιχον 283, 29.
 μεσοῦντος τοῦ χειμῶνος 189, 25.
 μετὰ καὶ τῶν θείων βίβλων 148, 4.
- μεταβάλλεσθαι ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας 136,
 15.
 μεταγγίεσθαι τὰς ψυχὰς 185, 33. sic
 transfundi eas Seneca quoque dicit
 epist. 108. quasi e vase in vas, sic
 in corpus e corpore. Ejus μεταγ-
 γισμού mentio etiam apud Eriphan-
 ium in Simone mago 39, 21.
 SYLB.
 μεταγῶναι quid 160, 7.
 μεταγράφοντες ἐαυτοὺς 96, 5. μετα-
 γράφει τὸ ἔπος 263, 19.
 μεταλαμπαδεύεσθαι 181, 25.
 μετάλλιον vitiose pro μέγαλλον,
 quod v.
 μεταμοσχεύειν ἐκ τῶν φῦτων 326, 10.
 εἰς γῆν ἀγαθὴν 262, 39.
 μετάνοια quid 160, 7.
 μεταπερισπῶσα τῶν θείων 195, 8.
 μεταποιῶν τὸ ἔπος 263, 27.
 μεταπτωτική ὑπὸ λόγον 169, 27.
 μεταρρυθμίζει τὸν ἄνθρωπον 229, 4. et
 μοχ μεταρρυθμοῦσα eadem signif.
 μετάρσιον ποιέεσθαι τὴν ψυχὴν 306,
 41. ἡ τῶν μεταρσίων ἱστορία 280, 8.
 θυσία 223, 30.
 μεταστροφή ἐπὶ τὰ θεῖα 208, 6.
 μετασχηματισμοὶ τῆς σελήνης 291,
 19.
 μεταπυθῶεις μαθήσει 229, 5.
 μεταφράζων τὴν ῥῆσιν 318, 50.
 μεταχρωστέον τὰς πολιὰς 106, 52.
 μέτιμεν τὰ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων
 204, 6. μετιέναι ἀρχάς 182, 5.
 [Codex μέτιμεν et μετιέναι.]
 μετεμψύχωσις, τῆς ψυχῆς εἰς ζῶον
 μεταβολή 352, 3.
 μετενδεῖσθαι τὰς ψυχὰς 185, 33. ἡ
 μετένδεσις τῆς ψυχῆς 304, 40. e
 corpore in corpus seu carcerem
 illigatio, quae et μετεμψύχωσις, με-
 τεσωματώσις, μεταγγισμός.
 εἰ μετεσωματοῦται ἡ ψυχὴ 217, 38.
 μετεσωματώσις τῆς ψυχῆς 268, 51.
 μετεωρίζεσθαι, et μετέωρον ἀπὸ τῆς
 ἀληθείας γίνεσθαι 86, 2.
 ἡ μετέωρος φιλοσοφία 234, 50.
 μετιτέον ἐπὶ τὸ προκειμένον 204, 13.
 μετοικεσία Βαβυλῶνος 142, 12.
 μετριοπάθεια ἐκ παιδείας 162, 41.
 μετριοπαθῶν γνωστικῶς 221, 42.
 μέτρον ἄριστον, cuius dictum 129, 31.
 πρὸς μέτρον τῶν ἀγγέλων διώκειν,
 ad conditionem angelorum, 85, 21.
 μετωποσκοπῶν divinatio 95, 41.
 μέχρι πότε ἰσχύσει 191, 17. μέχρι μὴ
 τυγχάνει, quamdiu, 176, 32. μέχρι
 περ ἂν ζῶμεν 234, 34.
 μὴ τις— ἐπακούει 240, 25. μὴ γὰρ οὐ—

- 116, 32. μηδὲ μὴν 157, 47. 173, 7.
 294, 13.
 μηδὲν ἄγαν, ejus dictum 129, 29.
 242, 52.
 μηλεία 326, 8. [Codex μηλαίαις.]
 μηλωτή, vestis Eliae, 88, 8.
 μνηγαύρης 7, 10.
 μήνυμα, significatio, 240, 33.
 μηνυτικὸν τοῦ θεοῦ 251, 10.
 τὰ μνηρικισμὸν ἀνάγοντα ζῶα 325, 42.
 52.
 μητραγύρται 22, 22. 99, 1.
 μητροδίδακτος Aristippus 224, 21.
 μητροπάτωρ quid 259, 20. 27.
 [μιαῖνα. μεμιμένοις et μεμίανται in
 loco Pauli ad Tit. 1, 15. pro με-
 μιαιμένοις et μεμίανται 203, 13.
 μεμιασμένα in versu Sibyllae 18,
 41.]
 μικρὸν ὅσον ὅσον— 220, 44. μικρὸν
 δεῖν πάντες, pro μικροῦ δεῖν 170, 48.
 μικρῶ πρόσθεν εἴρηται 86, 44. τὰ
 μικρότερα 299, 41.
 μικροτέχναι, minores artifices, 27,
 50.
 μικροψυχία, sordes, 302, 33.
 μιμηλοὶ γελοίων 72, 17.
 μινυρίζον μέλος 81, 55. μινυρίσματα
 καὶ τερετίσματα 162, 11.
 μισολύδιος et μισοφρύγιος ἄρμονία,
 quorum inventum 132, 46.
 μίσηγεσθαι γυναίξί 132, 22.
 ὁ μισθαποδότης θεός 277, 4.
 μισθία γυνή 84, 44.
 μισοπονυρεὶ τοῖς κακῶς πεποικῶσι pro
 μησιπονηρεὶ 171, 45. [ubi vid. an-
 not. nostra vol. 1. p. 203.]
 μισοπονυρία 51, 47.
 μίτος, semen symbolice 244, 3.
 μνηστηριώδης [μνηστηριώδης] γέλωσ
 72, 40.
 οἱ μνήστορες 78, 34. ubi excerpta ms.
 μνηστήρες.
 μοῖραι, symbolice quid 244, 3.
 μοιχᾶται αὐτήν, adulterii ansam ei
 praebet, 182, 44.
 μολυβδίδες, plumbeae massulae seu
 pilulae, 206, 12.
 μοναδικὴ γνώσις 184, 4. μοναδικὸν
 γίνεσθαι τί 230, 22.
 ὁ μονήρης βίος 314, 52.
 μονίμως μόνιμοι 277, 37.
 μονογαμίον poena 182, 6.
 μονοδιατησίας poena 182, 6.
 μονοκέρωτα (μονοκέρωτα libri plerique)
 κέρωτα 39, 3.
 μονομάχαι, gladiatores, 62, 11.
 μόνον ἐν κυρίῳ, si modo fiat in domino,
 197, 27. sic 63, 19. 225, 43. sic
 μόνον θελησάτω 183, 31. μόνον μὴ-
 παρέχωμεν 190, 20.
 μονόξυλον ἀνάθημα 249, 49.
 μονότροπος σωτηρία 35, 13. μονό-
 τροπον ποτόν 65, 34. μονοτρόπως
 νοεῖσθαι 245, 27.
 ταύτη μόνος 310, 43.
 μορμολυκεία 278, 12.
 μορφώσαντες ξύλα 270, 2. μορφοῦσθαι
 τῇ κυρίῳ διδασκαλία 319, 51.
 μόρφωσις τῆς γνώσεως 153, 13.
 μοσχάρια γαλαθηνά 38, 18.
 τὰ μοσχοσφραγιστικά 269, 14.
 μουσαίαι et μουσεῖα 9, 16.
 μουσηγέτη τῶ κυρίῳ 279, 42.
 μυγαλῆ Nicandri 15, 26.
 [μυθῆρια ad vol. 1. p. 15.]
 μυθίζοντες 20, 14.
 ὁ μυθοποιούμενος Ζεὺς 257, 13.
 μυθοποιία τῶν ἐν Ἄιδου 351, 20.
 μυραλοιφεῖν quid 77, 41.
 μυροβαφῆ 87, 18.
 μυροπῶλια 109, 16.
 Μῦσαι Aeolice pro Μουσαίαι 9, 20. [ubi
 v. annot. vol. 1. p. 32.]
 μύσις γίνεται τοῦ πόρου 44, 34.
 μυσταγωγὸς τοῦ βίου 260, 9. μυστα-
 γωγῆ ἡμᾶς 231, 9. μυσταγωγῆ τὰς
 ψυχὰς 250, 20.
 μυστήρια unde dicta 4, 47. 51. a qui-
 bus inventa et quam vana 5, 9.
 μυστήρια σοφίας 23, 40. μυστήριον
 de somnio 121, 18.
 μύστης λόγος, pro μυστικὸς λ. 250, 30.
 οἱ μύσται, mystici enarratores, 123,
 14. et alibi.
 μυστικὴ ἐρμηνεία 241, 12. μυστικῶς
 νοοῦσι τὸ ἔλαιον 76, 15. μυστικῶς
 προσεύχεσθαι ἐν τῶ ταμείῳ 111, 1.
 μυχαίτατος, abstrusissimus, 302, 5.
 μυωπίζει τοὺς γνωρίμους 38, 3.
 μῶμος ἔπεται παντὶ καλῶ 320, 23.
 οἱ μωμοσκόποι τῶν ἱερέων 223, 31. et
 Philo p. 139, 6.
 μῶν οὐ— 253, 6.
 μωραίνω. ἐμῶρανε τὴν σοφίαν quid
 135, 13. αἱ μεμωρημένα πορφύρα
 88, 35. μεμωρημένα λεπτοουργία
 86, 47. Male μεμορημένας 62, 16.
 [Dixit de hac perfecti forma Cobe-
 tur in Δογίῳ Ἐρμῆ vol. 1. p. 281.]
 [Μωσῆς. Hoc nomen in libris ple-
 rumque sic, non raro tamen etiam
 Μωσῆς scriptum est, quae perpetua
 est etiam in libris veteris Testa-
 menti et aliorum scriptorum eccle-
 siasticorum libris codicum fluctu-
 atio, sed ut praefendum videatur
 Μωσῆς: de quo et de declina-

tione hujus nominis dixi in annot.
ad Epiphanium vol. I. p. 379.]

N.

ναὶ ναὶ, οὐ οὐ 309, 39. 314, 2. ναὶ μὴν
et ναὶ μὴν καὶ centenis in locis
dixit Clemens, velut 2, 24. 32,
41. 47, 8. 18. 69, 34. 83, 50.
103, 31. ναὶ μὴν ἀλλὰ καὶ— legitur
17, 50.
Ναΐδες, nymphae fluviales, 17, 51.
ναρθηκοφόροι πολλοὶ, παῦροι δέ τε
βάκχοι 136, 17. 236, 51.
νάρκισσος unde dictus 78, 27.
ναῦλον quid 137, 30.
ναυπηγὸς qui 134, 6.
ναυτιλίας ἑρῶν 28, 31.
νεάξει τοῖς χρόνοις 226, 30. τὸ νεάζον
τῆς ἐπιθυμίας 107, 4.
νεάνιδα εἰκόνα 109, 11. νεάνιδες ὠραῖαι
παίδισκαι καλούμεναι 38, 14. sic 74,
16.
νεάτος Ζεὺς, inferus Juppiter, 257, 50.
νεάτους φθόγγος 2, 26. νεάτη, ina,
sc. chorda 128, 47,
νεῖκος 19, 21.
νεκρῶσαι τὰς ἐπιθυμίας 217, 42.
νεκύδαλος insectum 86, 49.
νεκουμαντεία 4, 36.
Νεμέασι 10, 11.
νεοκατήχρητοι 43, 38. 288, 28.
νεολαία τῆς ἀνθρωπότητος 38, 35. 45,
14. 96, 52.
νεοπαγεῖ καὶ νεοφνεῖ παιδίῳ 45, 2.
νεοποιούντες ἑαυτοὺς 96, 5.
[νεοησίῳ σκιρτήματι vol. 3. p. 387,
20.]
νεοττία, nidus, 257, 38.
νεοφύια 81, 46.
νεόφυτα δένδρα 173, 9.
νεοχμοῦσθαι εἰς τρίτην μεταμόρφωσιν,
innovari, 86, 48.
νευροσπαστούμενα ὄργανα 216, 36.
νευροσπαστεῖσθαι φυσικαῖς ἐνεργεί-
αις 156, 47.
νεύει ἀπ' αὐτῆς, declinat, 207, 7.
νεύσις πρὸς— inclinatio, 161, 1.
νεφοῦσθαι 267, 32.
νη privativa particula 39, 38.
νημερτῆς μάρτυς 233, 21.
νηπίαζε τῇ κακίᾳ 42, 47.
νηπίαχος ἔτι 5, 41.
νηπιος quam originem et significatio-
nem habeat 39, 38. quasi νεήπιος
39, 26. vel quasi νηέπιος seu νεέπιος,
ut Infans Latine quasi Fari nescius.
νήπιος ab νηπίτιος quid differat 39,
25. νήπιοι, pro dilectis dei filiis,
et quae sit nominis origo ac ratio

39, 22. νήπιον duo significat 42,
50.

Νηρεΐδες 17, 51.

νηστεύειν τῶν κοσμικῶν 345, 46. τοῦ
κόσμου 201, 20. φιληδονίας 316,
28. ἀπὸ πράξεων κακῶν 316, 18.
νηφάλιον ποτόν 65, 33. [In libris
interdum νηφάλιον scriptum : v.
annot. nostra vol. I. p. 229.]
νικηφόρος γίνεταί 347, 42.
οἱ νενοηκότες τὸν θεόν 24, 25. sic ἡ
νόησις τοῦ θεοῦ 240, 28. 248, 44.
νόησις quid 294, 1. νόημα πουηρόν
348, 1.
νόθοι τὰ ἔνδον 87, 7.
νομικὴ παιδεία 270, 20.
Νόμια βαρβαρικά liber 19, 32. νόμι-
μον quid 158, 15.
νόμος τῶν κεκρατηκότων, jure victoriae,
149, 43.
νομοθετεῖ Λακεδαιμονίους 133, 29.
ὁ νομοθετικὸς qui 151, 44. ἡ νομοθε-
τικὴ quid 152, 4.
νοσερὸς ἐξ ὑγιεινοῦ 206, 50.
νοσηλευόμενον σώμα 65, 31.
νοσοποιὸς αἰτία 134, 44.
νοσσιὰ, nidus, 48, 26.
νουθεσία κυρίου 113, 43. νουθεσία τῶν
ἰηγκῶν 50, 39.
νουθέτησις quid 53, 15. et 50, 34.
quasi νοῦ ἐνθεματισμός 57, 48. νου-
θετοῦσι πατέρας pro ἡμᾶς 39, 23.
νοῦς. ἐν νῷ λαβόντες τὸ— 97, 32.
νυμφῶνος τέκνα 342, 51.
νωδοὶ καὶ τυφλοὶ 32, 9.
νωθὴ καὶ μαρὰ ζῶα 53, 40.
νωθοῦν, segnem reddere, 62, 8.
νωθρεία ἀπὸ κρεοφαγίας 305, 5.
νωχαλεστέραν ἀπεργάζεται τὴν ψυχὴν
305, 8. in loco Androcydis, cui
νωχελεστέραν restituendum.

Ξ.

Ξανόμενοι ποταμοὶ 44, 44.
Ξανίζειν τοὺς πλοκάμους et Ξανθὰς τὰς
τρίχας ποιεῖν 93, 27.
Ξανθίσματα τριχῶν 96, 3.
Ξενίεσθαι ὡς Ξένου τιδὸς συμβαίνοντος
211, 36. sic 46, 22.
Ξενικοὶ λίθοι 92, 52.
Ξενοδοχεῖν τῇ ψυχῇ τὸν θεόν 24, 47.
Ξόανα dicta παρὰ τὸ ἀπεξέσθαι τῆς
ύλης, 13, 40.
Ξυλήφιον, lignulum 94, 10.
Ξύν μοι λαβοῦ τῆς ζητήσεως, 20, 24.
locum Platonicum imitatus Phaedr.
p. 237.
Ξύρεσθαι καὶ λεαίνεσθαι 96, 2. 21.
[ubi vid. annotatio nostra vol. I.

- p. 338.] *ξυρούντες*, radentes 95, 45.
ξυστίδες [vel *ξύστιδες*: v. ad vol. I. p. 281.] vestis pretiosa, 87, 48.
- O.
- ὁ articulus vim quam habeat 197, 49. Substantivo praepositus, ὁ *υἱὸς σωτήριος* 26, 38. cum dicendum sit, ὁ *σωτήριος υἱὸς*, vel ὁ *υἱὸς ὁ σωτήριος*. [Recte Sylb. τὸν *υἱὸν τὸν σωτήριον*, altero quo libri carent addito articulo.] ὁ pro οὗτος 205, 47. itemque οἱ pro οὗτοι 189, 7. ὁ μὲν—ὁ δὲ, 12, 38. et 36, 15. ὁ δὲ libri passim in redditione pro ὅδε seu οὗτος 102, 33. ut et 50, 47. Articuli forma masculina cum nomine feminino, τοῖν *χεροῖν* 240, 26. ὁ δὴ ποτ' οὖν, pro ὅτι οὖν, 295, 40. ὁριστῆς 158, 32. 174, 42. ex Homero.
- ὄγδοαs, octava dies, ejusque allegoria 230, 40. ὄγδοαδικῆs εὐεργεσίαs κληρονομία 285, 42.
- ὄγκυλλεσθαι *ξένη* αἰρέσει 306, 52.
- ὄδμη ῥινηλατεῖν 26, 27. ὄδμαι κορασώδειs 76, 44. (ibidem ὄσμη v. 34.) 77, 37.
- ὄδοποιῶν εἰs σοφίαν 161, 25.
- ὄδῳ ἔλθειν ἐπὶ τὴν—pergere 60, 36. πρὸ ὁδοῦ 308, 31.
- ὄδωδῆs [ὄδμηs libri deteriores] ἀφήσι *ρέυμα* πολὺ 78, 33.
- [ὄθεν οὖν vol. 3. p. 391, 16.]
- οἰακίξει 298, 9.
- οἰδοῦντες *μαστοί* 66, 2. 7.
- οἰ οἰησίσοφοι 164, 22. 165, 5.
- οἰκείωσεται pro οἰκειωθήσεται 87, 38.
- οἰκείωσιs ἢ πρὸs τὰ καλὰ 276, 36.
- τῆs οἰκειείαs ἀπαλλάττεσθαι 172, 6.
- οἰκοδεσποτεῖν 199, 35.
- οἰκοδομία, aedificatio, 149, 11.
- οἰκοθεν κομίζον τὴν γνῶσιν 312, 6.
- οἰκονομεῖται ἀνοθεν εἰs καλόν 134, 39.
- οἰκονομουμένη ἐν παρακαλύμματι 54, 25. οἰκονομία est etiam animae 123, 26. οἰκονομία σωτήριος, de incarnationis mysterio 158, 31.
- οἰκονομικῶs δεδομένα 160, 37.
- οἰκουρία uxoris officium 106, 1.
- οἰκουρικὰ ἔργα 107, 40.
- οἰκτεῖρων ἡμᾶs τῆs πλάνηs 3, 17. ᾠκτεῖρησε τοὺs φοβουμένουσ 166, 36. οἰκτεῖρησιs 56, 5. [Sic οἰκτεῖρημα Jeremiae cap. 31. et apud Hesych. Et ut psalmo 101. legitur, σὺ οἰκτεῖρήσειs τὴν Σιών, ὅτι καιρὸs τοῦ οἰκτεῖρησαι αὐτήν, sic
- apud Chrysost. sermone in epist. ad Philipp. p. 218. εἰ ἔστιν ἐλεηθῆναι παρ' ὑμῶν καὶ οἰκτεῖρηθῆναι. HOESCH.]
- οἶμος ἀπλῆ εἰs—ex Aeschylo 211, 10. οἰνηγία διαπόντιοι 68, 10.
- οἰνομάχλη γυνή 69, 1.
- οἰνοχόαι, vasa, 69, 31.
- ὡs οἶόν τε ἡμῖν 204, 12. ὡs οἶόν τε αὐτοῖs 187, 47.
- οἶοs μαλλοs, ovis vellus, 204, 31.
- ὄλην, penitus, 301, 52. ut ἀρχήν.
- ὄλισθανούσασ ὀρέξειs 69, 5. ὄλισθάνοσα περιεργία 98, 48. ὄλισθάνειν τοῖs ὀφθαλμοῖs 73, 8.
- ὄλκῆ, tractio, 77, 40. 234, 29. ὄλκοs pro ὄλκῆ, tractus, 95, 40. Sic ὄλκοι ἐρπυστικοί, tractus serpentis, 29, 45. ὄλκοs, tractivus, trahendi vim habens 107, 20.
- ὁ τῶν ὄλων θεός 153, 24. 164, 2. 247, 24. ὄλοκαυτεῖν [ὄλοκαεῖν libri, quod correctum ex Eusebio] ἀνθρώπον 12, 37.
- ὄλοκάρπωμα θυσία 221, 14. ὄλοκάρπωμα ὑπὲρ ἡμῶν 248, 29.
- ὄλῶριζον σελῖνον 6, 7.
- ὄλοσχερέστερον, οὐχὶ δὲ ἀκριβέστερον μετερχόμενοι 325, 50.
- ὄμακοεῖον Pythag. 130, 33. [ubi vid. annot. nostra vol. I. p. 55.]
- ὄμιληταί, auditores, 246, 2. ὄμιλία πρὸs τὸν θεόν, alloquium dei, 306, 36.
- οἱ ὄμογνώμονεs 313, 43. ὄμογνωμοσύνη quid 163, 14.
- ὄμοδοξεῖ αὐτῷ 38, 10.
- ὄμοήθεια 316, 31.
- ὄμοῖοs ἐστί τῷ λέγοντι 215, 9.
- ὄμοιοπαθεῖs 303, 35. 49.
- ὄμοιοσχήμενεs 303, 35.
- ὄμοίωσιs θεῶ. κατὰ τὸ δυνατόν 180, 16. sic 253, 42.
- ὄμόλογοs εαυτῇ 310, 42. sic ὄμολογία ἢ πρὸs τὸν θεόν 183, 41. ὄμολογουμένωs τῇ φύσει ζῆν 179, 10. ὄμολογούσα ὀλισθηρῶs ἔχειν 84, 34. ὄμολογούμενον ἅπασι 327, 5. 12. ὄμολογουμένωs πεπλανημένα 200, 20. ὄμολογητῆs, confessor, 217, 23. ὄμολογία, confessio Christi seu doctrinae Christianae 215, 22. ὄμολογητέον αὐτῷ πλεῖω χάριν 59, 30. ὄμοούσιοs τῆs τῶν θηρίων ψυχῆs 341, 4. usitatus ὄμοούσιον ἦν τῇ ἐκκλησίᾳ 340, 13.
- ὄμοπατρία ἀδελφῆ 282, 13.
- ὄμοστε ταῖs λύγχαῖs πορευόμενα 313, 34.

- ὁμοῦ τι ἐγένοντο 336, 38. ὁμοῦ τῷ θέ-
 λειν 160, 2.
 ὁμώνυμα quae 332, 21. quotuplicia
 332, 23. τὰ ὁμώνυμα χωριστέον 330,
 20. ὁμωνύμως τῇ ἀληθείᾳ positum
 σοφίας vocabulum, i. e. συνωνύμως
 126, 38.
 ὅμως δ' οὖν 4, 30, et II, 15, et 160, 1.
 at ὁμῶς, i. e. ὁμοίως 291, 34.
 ὀνειδισμός, φαρμακεία 50, 32.
 ὀνειρωγμός 237, 7.
 [ὀνείρων κριτάς vel ὀνειροκριτάς: ad
 vol. I. p. 13.]
 ὄνησον οὐκ ἔχει 263, 43.
 ὄνησιφόρον ἴαμα 59, 19.
 ὀνοματομάχοι 161, 20.
 ὄνος λύρας, proverbium 116, 29.
 ὀνοσφαγία λιπαρά 8, 46.
 ὄ οὐτως ὡν 111, 46. sic τοῦ οὐτως ἐρα-
 στοῦ 228, 23.
 ὀνυχίζοντες τὸν τόπον 190, 5.
 ὄξέως ἐπόμενος τῷ- 317, 20.
 ὄξυδερκεῖν 237, 22.
 ὄξύτης πρὸς τὸν λόγον 109, 14.
 ὄξυκίνητον πνεῦμα 289, 37.
 ὄξυτερον esu interdictum 168, 4.
 ὄξυτερος allegorice quid 244, 29.
 ὄξύχολον γραΐδιον 302, 21.
 ὄξυποῦμεν τὰ θεία 41, 15.
 ὄπαδῶν Χριστοῦ 34, 18.
 ὄπῃν ὀλίγην ὑποδείξει 325, 33. ἐν ὀπαῖς
 τῆς γῆς 220, 51.
 ὀπισθοβατικὸν ὁ λαγὼς 82, 34.
 ὀπισθότονος ἀνάτομος 51, 25.
 [ὀπίοις, οἶος et ὄσος pro πῶις et πό-
 σος: ad vol. I. p. 41.]
 ὀπότε γε καὶ- eum etiam, 152, 18.
 idem ὅπου γε- 77, 48. 244, 10.
 ὀπωστιοῦν, quomodocunque, 78, 29.
 οὐδ' [libri partim οὐθ'] ὀπωστιοῦν
 95, 50. 96, 46. 214, 42. 216, 49.
 ὀργήσας ἐπιβαίνειν κοίτη ἀλλοτρία 201,
 50.
 ὄργια unde dicta, a quibus inventa,
 quam vana 4, 47, et 5, I. ὄργια φύ-
 σσεως ἐκτελεῖν 84, 23.
 ὀργιάζειν ὕβρεις 1, 43.
 ὀρέγειν χεῖρα τοῖς- 272, 15. sic ὀρε-
 κτέον, porrigendum, 237, 14.
 ὀρειάδες νύμφαι 17, 50.
 ὀρειβατικὰ τραχύτητες 89, 8.
 ὀρεξις et ἐπιθυμία differunt 223, 32.
 ὀρθοδοξασταί, secta 126, 18.
 ὀρθόνομος 109, 14. [corruptum ex ὀρ-
 θὸν οὐς, quod restituit Cobetus.]
 ὀρθοτομεί ὁδοῦς 166, 34.
 ὀρθοτομία τῶν δογμάτων 324, 23.
 ὀρθρίζοντες πρὸς τὸν θεόν 55, 44.
 ὀργιγᾶται [ὀρίγναται codex] τροφῆς
 188, 51. ὀριγνώμενος τροφῆς 81,
 25.
 ὀρισμένῳ τινὶ μισθῷ 223, 8.
 ὄρμη quid 275, 44. 50.
 ὄρφναία νύξ 275, 32.
 ὄ ὄσιος τοῦ θεοῦ 272, 2. ὄ τῶν ὄσιων
 χῶρος 256, 17. τὸ ὄσιον quid 317,
 43.
 τὸ ὄσον ἐφ' ἑαυτοῖς 85, 23. εἰς ὄσον
 οἶόν τε ἦν 181, 10. ὄση δύναμις, sc.
 ἐστί 35, 46.
 ὄστράκου περιστροφή proverbium 260,
 32.
 ὄστρεια, ostrea, 61, I. 89, 31. 32, 35.
 155, 15.
 ὄστις pro simplici ὄς 144, 28.
 ὄτι pleonastica 123, 5. 172, 2. ὄτι μά-
 λιστα ὀλιγίστων- 92, 9. ὄτι μάλιστα
 πορρωτάτω 96, 44.
 ὄ τι δὴ ποτε, quodcunque, 324, 5. idem
 ὄ τι οὖν seu ὄτιοῦν 63, 48. et ὄτιπερ
 ἄν 310, 15.
 οὐ γὰρ ἔστω, οὐκ ἔστι 84, 32.
 οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος 27, 44. sic 282,
 38. οὐδαμῶς κοσμίως 120, 39.
 οὐδὲ μὴν, nec item, 17, 35. 80, 31.
 οὐδὲ μὲν [restitui μὴν] 95, 17.
 οὐδ' ὅπως τι οὖν. V. ὀπωστιοῦν.
 οὐδὲν-ὄτιοῦν 88, 25. οὐδὲν δὲ οἶον, sed
 satius est- 241, 52.
 [Οὐεσπασιανός vel Οὐεσπεσιανός: ad
 vol. 2. p. 119.]
 οὐθέτερον 200, 16. [Restitui οὐδέτερον
 pro οὐθ' ἔτερον, quod est in codice.
 Nihil enim tribuendum paucis lo-
 cis quibus librarii οὐθείς οὐθὲν et
 μηθὲν intulerunt.]
 οὐκουν ἐκόντες, non sponte utique, 267,
 22. οὐκουν ἀτυχῆς 40, 51.
 οὖν, ergo, in redditione periodi 128,
 16. 303, 33. 323, 48. ὥσπερ οὖν
 ἐστί, sicut utique est, 165, 23. 212,
 7. sic ὥσπερ οὖν ἀδύνατον 225, 37.
 οὐραγεῖν, ultimum esse, 74, 40.
 οὐροδρομοῦσα [libri οὐροδρομοῦσα, in
 deterioribus in οὐρανοδρομοῦσα cor-
 ruptum] ναὺς 106, 14.
 οὐρανόπολις 89, 37.
 οὐροδόχας [vel οὐροδόκας] 70, 37.
 οὐτε μὴν, nec item, 157, 17. οὐτ' οὖν-
 οὐτ' οὖν- 341, 36.
 οὐτι. καὶ οὐτι γε 38, 12.
 οὐτιδανοὶ ἄνθρωποι 188, 48.
 [οὐτως prope constanter ante conso-
 nantes literas: v. ad vol. 3. p. 320.]
 τότε οὕτως, ita demum, 303, 45.
 οὐχὶ μόνον- πρὸς δὲ καὶ 12, 23. οὐχ
 ὄτι τῆς φωνῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ- 306,
 2.

τὴν ὄφειλὴν ἀποδιδόναι 200, 46.
 ὀφθαλμιῶνες περὶ τὸν πλούτον 70, 32.
 ὀφθαλμοδουλείαι 214, 24. [restitui pro
 ὀφθαλμοδουλείαις: vid. annot. vol.
 2. p. 354.]
 ὀχλοκρασία 305, 45.
 ὄχυροὶ τὴν πίστιν ἢ θεωρία 127, 34.
 ὄψιγαμίον roena 182, 6.
 ἢ ὄψοποικῆ, sc. τέχνη 125, 52.
 ὄψοφαγία quid 63, 33.

Π.

παγκρατῆς δύναμις 234, 22. ὁ παγκρα-
 τῆς κύριος τῶν ὄλων 79, 21.
 παγκράτιον τὸ πάμμαχον 301, 36.
 παγκτήμων καὶ πολυκτῆμων 101, 9.
 ὥστε παθαίνεσθαι τὴν ψυχὴν 227, 26.
 παθητὴ σάρξ 298, 26.
 πάθος quid 166, 42.
 παιανίζοντες ὁμοφώνως 72, 4.
 παιδαγωγὸς νηπίων 55, 15. Παιδαγω-
 γὸς Clementis 35, 19. παιδαγωγία
 unde dicta, et quid sit 37, 39, et
 38, 44. quid sit, et quibus aliis
 nominibus appelletur 47, 48. παιδα-
 γωγικῶς ἐπιπλήττων 95, 52. παιδα-
 γωγήματι τοῦτ' ἠρώμενος 54, 20.
 παιδάριον Atticis οὐ μόνον τὸ ἄρρεν,
 ἀλλὰ καὶ τὸ θῆλυ 37, 31.
 παῖδας et' παιδία deus vocat etiam
 adultos filios suos 37, 43, et 38, 7.
 49.
 παιδεία et παιδαγωγία quid et unde
 dicta 38, 44.
 παιδερασταί 404, 5. παιδεραστία cur
 bellua Platonī dicta 82, 14. παιδε-
 ραστίας ἀποτροπὴ 81, 35.
 ὁ παιδευτῆς ἡμῶν ἐγὼ 344, 49. οἱ παι-
 δευτικοί, sc. ἄνδρες 294, 35. παιδευ-
 τικὴ τέχνη 218, 1. τὰ παιδευτικὰ
 Aegyptiorum 269, 14.
 παιδία ἢ διὰ τῶν κύβων 109, 20.
 τὰ παιδικὰ, puer amatus, 102, 48.
 παιδίσκαι, puellae ingenuae, παιδι-
 σκάρια, servae, Atticis 38, 13. παι-
 δίσκη et θεραπαινὶς idem 123, 4. 6.
 παιδοφθορεῖν et παιδοφθορία, nefaria
 82, 40. 43. et 30, 24.
 παιωνίζειν pro παιανίζειν 268, 39.
 παιώνιον φάρμακον 42, 12.
 παλαιάτα 307, 42.
 παλαμναῖοι δαίμονες 7, 43.
 ἢ παλιγγενέσιος οἰκονομία 81, 1. πα-
 λιγγενεσία ζωῆς 182, 52. παλιγγε-
 νεσίαν credunt et Brachmanes 194,
 2.
 ὁ παλίμβολος διάβολος 166, 11.
 παλινδρομεῖν ἐπὶ τὰ κοσμικὰ 277, 2.
 ὁ παμβασιλεὺς θεός 300, 44.

πάμμαχον ἀγωνίσασθαι 175, 46. παμ-
 μάχος σάξειν ἐθέλων 94, 12.
 παμμήτωρ φύσις 82, 5.
 παμφάγῳ πυρὶ 213, 13. 305, 23.
 παμφαῖς ἥλιος 21, 10. 256, 40.
 παναγῆς ποίμνη 115, 32.
 πανακῆς ἰατρός 36, 23. ἢ πανακῆς πάν-
 των φαρμάκων σοφία 248, 8.
 πανδήμιος 262, 42.
 πανδοχεῖα 231, 44.
 πανεπισκόπῳ λόγῳ 115, 6. πανεπίσκο-
 πος τοῦ θεοῦ δύναμις 195, 26.
 ὁ πανηγυρῶν θεός 310, 39.
 πανήγυρις ἀγία 309, 19.
 [πάνημος mensis: ad vol. 2. p. 87.]
 πανίσκοι καὶ γυμναὶ κέραι 18, 26.
 παννυχίδες μάταιοι 70, 51. παννυχὶς
 ἐπὶ πότῳ 71, 2.
 πανοῦργος ὁ φρόνιμος 72, 41.
 πανσθενὴς δύναμις 307, 52.
 πάντες ἄνθρωποι κακοί, cuius dictum
 129, 34. πάντα μᾶλλον (sc. ποιούν-
 τες) ἢ τῷ κανόνι στοιχίσαντες 195, 1.
 πάντα ἄνθρωπον pro ὅλον τὸν ἄνθρω-
 πον 246, 31.
 παντέλεια τῶν ἀγαθῶν 179, 33. παντέ-
 λειος ἀριθμὸς 278, 51.
 ὁ παντεπόττης λόγος 102, 48.
 τῆς παντευχίας σκέπη 282, 47.
 πάντῃ παρέιναι 301, 35. πάντῃ τὸν
 θεὸν εἶναι πάντοτε 310, 1. πάντῃ
 πάντως ἀνάιτιος 299, 37. Male παν-
 τί 289, 37.
 παντοκρατορικὴ αὐθεντία 203, 51. τὸ
 παντοκρατορικὸν βούλημα 307, 52.
 θέλημα π. 234, 23.
 παντρόφου θεοῦ 44, 31.
 παρὰ τὸ μὴ βούλεσθαι, propterea quod
 nolunt 232, 24.
 εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ ἐκκείμενος
 284, 11.
 παράγειν τῆς ἐνστάσεως 312, 19.
 παραγυμνοῦν τὴν ἀλήθειαν 21, 41. πα-
 ραγύμνωσις τοῦ σώματος 73, 31.
 παραδαρθεῖν (alii libri παραδραθεῖν)
 νοσοῦντι 104, 38.
 παράδεισος ὠραῖος 326, 11. παράδεισοι
 ἐξησκημένοι 326, 6.
 κατὰ παραδρομὴν 19, 16.
 παραζηλοῦντας 319, 8. παραζηλωσαί
 et παροργίσει 163, 23.
 παράθεσις τῶν γραφῶν 164, 36.
 παράθυρον ἀνατεμόντες 325, 4.
 παραιτητὸς δώροις 300, 30.
 παρακαλύμματι τῇ ἀλληγορίᾳ μνημόνευ-
 μα 246, 1. ἐν παρακαλύμματι, tecte, 54,
 25.
 παρακαταθήκη 165, 20. 287, 13.
 παρακατέχον τὰς ἀποφορὰς 79, 35.

- παρακούσας τοῦ θεοῦ 59, 47. παρά-
 κουσμα τοῦ ἀνθρώπου 339, 17. παρα-
 κοή contr. ὑπακοή 36, 15.
 παράκτησις, acquisitio, 349, 11.
 παράμονος, perennis, 106, 38.
 παραμυθία παρηγορεῖ τὸ ἄμαρτ. 57, 4.
 παραπαιδαγωγεῖν εἰς— 36, 38. παρα-
 παιδαγωγεῖ μὴ ἁμαρτάνειν 106, 32.
 [παραπαίση Cobetus pro παραπέση
 244, 51.]
 παραπεπτέον λούσασθαι 103, 20.
 παράπεψις τῆς τροφῆς 177, 27.
 παραπικρασμός 55, 41.
 παραποδοσιθεία τῆς ἐνεργείας impe-
 dita ab— 63, 50.
 παραπῶλυσθαι τῇ πλάνῃ 262, 47.
 [παραπῶλεσεν vol. 3. p. 391, 1.]
 παραπομπὸς ἀγαθῆ 32, 40.
 παραρρηῆναι τῆς ἀληθείας 105, 52.
 παρερῆρῆκεν ἡμᾶς πολλὰ 119, 11.
 παρασημειωτὸν ἐνθάδε ὅτι— 52, 24.
 163, 44. τοῦτο 176, 16.
 τὸ κατὰ παρασιώπησιν εἰρημένον 220,
 52. sic 54, 3.
 παρασκευάσματος [alii libri παραπε-
 τάσματος] χρωμένη ἀλουργῶ 88, 32.
 ἡ παρασκευή, dies Veneris 316, 15.
 εἰς παράστασιν τῆς ἀληθείας 310, 29.
 παράστασις ἢ πρὸς τὴν παιδείαν 167,
 19.
 παριστάτης ἡμῖν θεός 225, 11. παρα-
 στατικῶς 309, 41.
 παραστήματι ἀτρέπτω 213, 9.
 παρατεθείμεθα, apposuius 236, 9.
 παρατίθεμαί σοι ταύτην τὴν παραγ-
 γελίαν 160, 40. sic 116, 42.
 παρατροπή λόγου 177, 16.
 κατὰ παραύξησιν 165, 31.
 παραφέρειν, adducere, 148, 3.
 παραφυκισμοὶ προσώπου 86, 13.
 παραφυσῶντες εἰς φυσίωσιν 39, 22.
 παραχάραγμα et ἀκίβδηλον νόμισμα
 278, 18.
 παραψυχὴ πημάτων 21, 45. 257, 26.
 παρεχειρήσεις, 324, 17.
 παρεισδύουσα εἰς τὴν— 238, 14.
 παρείσδυσις πονηρίας 51, 44.
 τὸ παρεκτικόν τινος 332, 35.
 παρεκτρέχειν τῆς ὁδοῦ 204, 28.
 παρεκτροπαὶ ὀλισθηραὶ 315, 43.
 παρέλκει λέγειν, supervacuum est,
 289, 13. παρέλκει αὐτῷ τὸ— 309,
 52.
 παρεμπόρευμα οικονομικόν 104, 19.
 παρενθυμούμενος τὰς ἀπειλάς 59, 28.
 παρέξ ἐμοῦ 23, 34.
 παρεξίενα ἐπὶ πολὺ 236, 9.
 παρεπίδημος 188, 30. 231, 29.
 τὰ παρεπόμενα αὐτῇ 330, 27.
 πάρεργον ἔργον ἡγείσθαι 261, 42.
 παρενδοκιμῶσα αὐτῇ 123, 3. παρευ-
 δοκιμηθήσεται αὐτῷ 233, 47.
 παρθένιος γῆ 118, 18.
 παρθενοτροφία 197, 14.
 παρήμι. παρεικεναί [libri παρηκεναί]
 14, 14.
 παριστὰς [παριστῶν alii libri] παῖδας
 εἶναι 154, 15.
 παρὸ γρο παρ' ὃ 105, 7. 276, 31. 291,
 16.
 παροδία 71, 2.
 πάροικοι 196, 23. 231, 39. ἡ παροικία
 ἡμῶν in hoc mundo 111, 29.
 παροινηθεὶς ὁ οἶνος φίλυβρις 66, 33.
 παροιμία quid 67, 19.
 παροψώμενος 295, 34.
 παρώνυμα quae 332, 20. et 121, 9.
 πάρωρος πρὸς τὸ— 215, 8.
 παστοφόρος ἢ τις ἄλλος τῶν ἱεροποιῶν
 93, 4. 269, 22.
 πασχητισμοὶ δαιμόνων 18, 19. 82, 11.
 πασχητιῶντων ἐδεσμάτων 64, 14. 178,
 34.
 παταγητικὸς ἐξ ᾧδικου 81, 43.
 ὁ πατήρ τῶν ὄλων 102, 4.
 πατριὰ πᾶσα ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ποιητὴν
 ἀνατρέχει 273, 43.
 τῷ πατρικῷ λόγῳ 298, 13. πατρικὴ τις
 ἐνεργεία ὁ υἱὸς 298, 44. πατρικῶ θε-
 λήματι 35, 43. 65, 45.
 ἡ πάτριος θεοῦ βουλήσις 2, 29.
 πατροπαράδοτος ἀναστροφή 111, 31.
 πατρώος κόλπος 25, 47. πατρώα νου-
 θεσία 323, 49.
 πέδα περισφύριον 90, 34. πέδη χρυσῆ
 90, 35. πεπεδημένοι σαρκί 168, 49.
 [ut Greg. Naz. δεσμίους τῆς σαρκός.
 HOESCH.]
 πείθεσθαι τῷ λόγῳ idem est quod cre-
 dere 157, 42. πεισθησομένους 159,
 52.
 πειθῆνιοι τοῖς ἄρχουσι γίνονται 151,
 24. 301, 40. πειθῆνιοι ταῖς ἐντολαῖς
 εἶναι 301, 43. et 168, 51. πειθηνίως
 πρὸς τοὺς ἡγουμένους ἔχοντες 307,
 25.
 πειθῶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν 205, 46.
 πειράται λανθάνειν 85, 10.
 πείσις, passio, 339, 7.
 πείσμα βεβαιότατον ἐγγεννησαὶ τῇ
 ψυχῇ 312, 47. πείσμα δούς ὅτι—
 ex Isidoro 176, 20. πείσμα τῆς
 ἀληθείας 120, 32. πείσμα βέβαιον τῇ
 ψυχῇ 280, 2.
 πειστέον 158, 50. 190, 22. 211, 46.
 251, 33. 41. 330, 7.
 πελειάδες 181, 39.
 πέλημα ποδὸς σώζουσαι 89, 9.

- Πελωρίδας κόγχας 61, 1.
 πενόμενος ἄρτω 101, 52.
 ἡ πεντάς τῶν αἰσθήσεων 240, 27.
 Πέπλος, titulus libri 262, 31.
 πέποιθας σεαυτὸν εἶναι— 153, 10. πε-
 ποίθαμεν τῷ θεῷ 160, 23. 313, 9.
 πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ 284, 50. πε-
 ποιθῶς ἐπὶ κύριον 313, 52. πεποι-
 θέναι plus est quam πιστεύειν 251,
 44.
 πεποιθήσις quid 160, 22. πεποιθήσις
 τῆς σωτηρίας διδασκαλίας, fiducia
 in— 298, 2. ἡ πεποιθήσις ἢ εἰς τὸν
 θεόν 251, 46.
 πεπομένη καὶ ἐψομένη 45, 36. item-
 que 46, 15. rectius et usitatus
 πεττ.
 πέρα τοῦ πρέποντος 182, 40. πέρα τῆς
 ἀγοπίας 94, 42. πέρα παιδοποιίας
 προβαίνειν 200, 41.
 περαίνειν quid 327, 25. 31.
 περαιοῦνται τὸν ποταμὸν εἰς τὴν Λιβύην
 351, 50. περαοὶ [recte Syll. περα-
 τοί] τὴν ζήτησιν εἰς εὔρεσιν, termi-
 nat, 127, 33. εἰς ὃν περαιοῦται ὁ νό-
 μος 281, 6. itemque 163, 43. πα-
 ραιοῦται ἐν ἑξ ἡμέραις 290, 23. πε-
 ραιούμενος ἐν τούτοις ὁ λόγος 262,
 16.
 περαιτέρω τοῦ δέοντος 245, 17. περαι-
 τέρω τῆς ἐπιθυμίας χωρεῖν 223, 6.
 περαντικός λόγος, et περαίων λόγος
 328, 7.
 τὸ πέρας τοῦ βιβλίου 262, 50. ἐπὶ τὸ
 πέρας ἄγειν 327, 31. πέρας δέ, ad
 extremum, 351, 37.
 περιαγερός 78, 35. [ubi in ἐπεγερός
 corruptum: vid. annot. nostra vol.
 1. p. 276.]
 [περιακμάζειν. περιηκμακότων 179, 32.
 ubi v. annot. vol. 2. p. 229.]
 περιάπτα καὶ ἐπαιοδαί 32, 6.
 περιαστράπτουσα τὸν νοῦν 42, 15.
 αἱ περιάγειαι 245, 27.
 περιβάλλεσθαι ἀτιμία 212, 25.
 περιβασίη Venus 11, 31. apud He-
 sych. περιβασῶ, forsan a promiscua
 obambulatione, ut ἡ πάνδημος. alio-
 qui et παραβασίη legi posset, ut
 quae connubii leges frequenter
 transiliat. SYLB.
 περίβολος σαρκικός 93, 11.
 περιγράφειν, delere, tollere, 114, 14.
 περιδέραια, 89, 28. 90, 32. 91, 41.
 περιδωρήσεις ἠλιακὰς 36, 31.
 περιειλημένον [codex περιειλημένον]
 302, 38.
 περίζωμα λινοῦν 88, 11.
 περιήλυσις, circuitio, 319, 12.
 περιθριγκούμεθα τῶν ἁμαρτιῶν 111, 34.
 περικαθαρίει τὴν καρδίαν 57, 34.
 περικάθαρμα κόσμου 212, 21.
 περικαταρρέοντες τῇ φθορᾷ 32, 10.
 [V. annot. ad vol. 3. p. 258.]
 περικοπαὶ προφητικαί, dicta seu loca
 ex proph. excerpta 189, 37. 43.
 sic 197, 28. 33. 215, 38. 318, 49.
 περικτηθέντα, parta, 209, 9.
 περιλάκτιζεν τὰς γαστέρας 172, 47.
 περιλάμπεται φωτὶ 290, 39.
 περιλάφαντες τὸ μηρῶ 304, 2.
 περιόρασις 294, 20.
 περιοριστέα τῆς πόλεως 69, 34.
 περιούσιος λαὸς qui 135, 35.
 περιπαθεῖς τῇ πρὸς ἡμᾶς εὐνοίᾳ 12, 16.
 περίπατος, obambulatio seu deambu-
 latio 108, 9. 51. οἱ ἐκ περιπάτου,
 Peripatetici philosophi, 161, 30.
 περιπεύραυτοι ἐάντοὺς ὀδύνας πολλὰς
 70, 43. περιπαρήσονται σφίσιν αὐ-
 τοῖς 45, 34.
 περιπληθεῖς γίνονται γάλακτι 45, 38.
 περιπνέεσθαι infectorum est 304, 26.
 περιποίησις, acquisitio, 207, 48.
 περιποτώμενον τῇ Δήλῳ, 18, 22.
 κατὰ περίπτωσιν 133, 36. 136, 33.
 περιπρραγείς γένωνται 68, 47.
 περιπρραντηρίους χρῆσθαι 148, 32.
 περισκεδάμνυσιν, offundit, 63, 52.
 περισσεύειν, plus habere, 62, 31.
 περιστάσει κέχρηται τοιαύτη 148, 23.
 τοῖς περιστατικοῖς περιπίπτειν 216, 29.
 τοῖς περιστατικοῖς πᾶσι χρῆσθαι κα-
 λῶς 206, 52. τὰ περιστατικά ὑπο-
 μένειν 301, 6.
 περισταυρούμεθα τῶν ἁμαρτημάτων
 111, 34.
 περιστέλλεσθαι 216, 21.
 τὸ περιστήθιον 241, 24.
 περισφύριοι πέδα, ornamentum 90,
 34.
 περιτρώγειν 232, 41.
 οἱ περιττοὶ τὰς τέχνας 121, 8.
 περιττῶς σέβειν 12, 2.
 περιφεύγομεν [πεφεύγαμεν Eusehii li-
 bri deteriores] τὰ θηρία 12, 46.
 [περιφθείρεσθαι: ad vol. 1. p. 348.]
 περιφορητοὶ οἶκοι 99, 39. [De accentu
 v. annot. vol. 1. p. 351.]
 περίφραγμα τοῦ λαοῦ 160, 31.
 περίφρασις θεοῦ 136, 10. 14. [in περί-
 φασις corruptum 269, 44. ubi vid.
 annot. vol. 3. p. 159.]
 περιχρίειν πηλῷ 286, 6.
 περιχριστὰ μύρα 108, 39.
 περιωπὴ τοῦ θεοῦ 20, 27.
 περπερεία quid 92, 37.
 [περπερεύεται vol. 2. p. 414, 5.]

- πέταλα κεχρυσωμένα 15, 46.
 πετάσαι, volare, 348, 33.
 πέτευρον [alii libri πέταυρον] Ἰδίου 108, 37.
 ἢ πέττουσα, panifex, 104, 5. Sic αἱ πέσσοισαι panifices 98, 40. πέτ-
 τεσθαι τὰ σιτία ἐπιτρέπει 80, 4.
 πῆ μὲν— πῆ δέ 20, 7. 235, 26. 238, 22.
 πηγάζουσα μαστοῖς 43, 29. πηγάζουσι
 γάλα, fundunt lac, 45, 6.
 πηκτις in bello Siculis 71, 30.
 πῆξις τῶν ἐκκλησιῶν 315, 52. πῆξις
 καὶ σύστασις λαβεῖν 277, 29.
 πικράζειν 334, 16. πικρίζουσαι κατὰ
 τὴν ἄγριον ἀμυγδαλὴν 323, 10.
 πῖμπλασθαι, impleri 101, 49. sic πῖμ-
 πλαται κόπρον 176, 30.
 πίπτει ὑπὸ ὄνομα, i. e. potest nominari,
 251, 18.
 πιστευτέος τὰ περὶ θεοῦ, credendum
 ei in rebus divinis, 296, 20.
 πιστικοὶ λόγοι 301, 32.
 πίστις unde dicta 228, 3.
 πιστὸς qui 160, 13. πιστὴ pro πειστή
 157, 43.
 πιστότης, fidelitas, 159, 18.
 πιστωσαμένη τὸ δοκοῦν ἀληθέστατον
 294, 4. πιστώσασθαι τὸ ζητούμενον
 τῆ τοῦ κυρίου φωνῇ, probare, confir-
 mare, 322, 7.
 πιττοκοπούμενοι γύννιδες 108, 7. πιτ-
 τοῦντων seu καταπιττοῦντων officia-
 nae pudendae 95, 45. 96, 49. de
 πιττώσει seu καταπιττώσει multa
 e variis scriptoribus collegit Petr.
 Victorius Var. lect. lib. 8. c. 14.
 SYLB.
 πλαγγόνιον μύρον 76, 45.
 πλαδάρὰ σάρξ 305, 11.
 πλαδῶν σῶμα 65, 31. πλαδῶσα ὄρεξις
 δι' ἀκρασίαν 68, 10.
 αἱ πλάκες τοῦ νόμου 289, 13.
 ὁ πλαστικός (artifex) 121, 33.
 πλάστρα 91, 45.
 Πλατωνικώτερον 200, 17.
 Πλειστονίκης Apio grammaticus 138,
 23.
 [πλέον dixit Clemens, non πλέον,
 quod uno alteroque loco ab librariis
 illatum ego ubique correxi.]
 πλεονεκτεῖν θατέρῳ 231, 1.
 πλῆθι pro πλείθι 28, 31. [utrumque
 vitiosum pro πλεί: v. annot. nostra
 vol. 1. p. 103.]
 πεπλήθασιν ἀταξίας 109, 39.
 πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι τὸν— 56, 3.
 πληκτικός ψόγος 53, 42.
 πλήκτρον symbolice quid 243, 27.
 πλῆν cum genitivo, nominativo, et
 absolute 304, 48. πλῆν εἰ μὴ— 89,
 10. et 13. 305, 52.
 πλησιαίτερον 298, 4.
 πλησιφαῖς γίνεται 279, 3.
 πλόκαμοι γυναικεῖοι 106, 22.
 πλούσιος χαρίσματος 36, 27.
 πλωτὸς, navigabilis, 189, 25.
 πνευματικός τόνος 243, 32.
 πνευματοποιὸν ὄσπριον 187, 12.
 ποδάγρα venatoriae 71, 11. Ποδάγρα
 Ἄρτεμις 11, 21.
 ποδηροφορῶν 90, 9. et 86, 28.
 ποιεῖν et πράττειν ab Aristotele ut dis-
 tinguantur 251, 50. ποιεῖ λέγοντας
 αὐτῷ, i. e. inducit, 173, 52. sic 185,
 50. ποιεῖσθαι, facere, i. e. statuere,
 225, 13. sic ἡγεμόνα πράξεως ἐκεί-
 νον πεποιημένη ibid. 12. πεποιησθαι
 πρόνοιαν, curam egisse 182, 27.
 ὁ ποιητὴς τῶν ὄλων 251, 51. ὁ ποιη-
 τὴς τοῦ παντός 253, 12. ὁ ποιητὴς
 τε καὶ πατὴρ πάντων 184, 21.
 ποιητικός ἐστὶ τοῦ γίνεσθαι 333, 4. τὰ
 ποιητικὰ τῆς ἐποχῆς αἷτια 331, 37.
 ἡ ποιητικὴ λέγει 67, 39.
 ποιητὸς Ζεὺς, factitius Jupiter, 95, 23.
 ποικιλανθῆς χιτῶν 88, 19.
 ποιά ἡδονή 207, 25.
 πολεμῆσαι αὐτὴν 261, 2. πολεμούμενοι
 πρὸς τῆς ἀγνοίας 117, 30.
 [πρὸς τὰς ἄλλως πεπολεωμένους (codex
 πεπολιωμένοι) τρίχας 98, 48.]
 τῆς πολιάδος νεῶς 13, 24. plene Ἀθη-
 νᾶς πολιάδος 15, 48.
 ὁ πολιεύς, canitie tutor, 96, 14.
 πολιτεία ὀρθῇ παιδεύεσθαι 201, 14.
 πολιτεία quid 151, 46.
 πολιτευόμενος θεῷ, i. e. ζῶν 88, 7.
 πολιτικώτερος βουκόλου, civilior, de
 moribus 11, 9.
 πολλοῦ γε δεῖ— ὁμοῖα 309, 30. sic
 316, 6. πολλοῦ γε δεῖ ἐπιορκήσει
 309, 48. πολλοῦ γε καὶ δεῖ 111, 6.
 119, 10.
 πολὺ πρότερον 295, 7.
 πολυειδία ἐδυσμάτων 60, 49. 64, 28.
 πολυειδία ἢ κατὰ τὰς— 286, 18. [V.
 ad vol. 1. p. 225.]
 πολυέλαιος χυμὸς 47, 23.
 πολυέλεος ὁ θεός 166, 15.
 τὸ πολυήμερον, vita longa, 254, 11.
 πολυκτημοσύνη οἰκετῶν 98, 25.
 [πολυκτήμονας vol. 3. p. 403, 14.]
 πολυμαθεῖν et πολυμαθῆ νόον ἔχειν
 136, 24.
 πολυμαθίη, ex Anaxarcho, 123, 49.
 πολυμυγία σπερμάτων 204, 38.
 πολυόμφαλα πόπανα 6, 43.

- πολύταις γυνή 4, 12.
 πολυπραγμονεῖ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν
 30, 4.
 πολυσκελὲς τὸ πάθος 244, 34.
 πολυστικτός ἢ λέπρα 105, 8.
 πολυσχιδῶς μεμέρισται 98, 28.
 πολυτίμητον [πολύτιμον apud Euse-
 bium: quod verum videtur] δι-
 δασκαλίαν 6, 12. Sic 62, 45. 101, 5.
 πολυτροφία obest 65, 9.
 πολύφωνοι γλώσσαι 307, 34.
 πολυχρονίως, diu, 267, 27.
 πολυώνυμα quae 332, 19.
 πολυωρεῖ ἡμᾶς ὁ θεός 79, 41.
 πολυωφελῆ 79, 33.
 πονέουσιν εἰς κενόν 201, 6. sic οὐ
 πονέσαντες 324, 9. πονούμενος ἐν
 αὐτῇ πολλῷ, multum laboris impen-
 dens, 240, 31.
 ὁ πονηρὸς, Satan, 48, 39. πονηρίας
 καιροί, iniqua tempora, 29, 52.
 πομπυσομοὶ καὶ συριγμοὶ 75, 28.
 ποροποιία διὰ τοῦ σώματος 103, 25.
 πόρρωθεν ἄνωθεν ὀλισθανούσας 69, 4.
 πορφυρευταί 88, 38.
 Ποσειδῶν unde dictus 19, 24.
 πούς multa significat 332, 25.
 αἱ πραγματεῖαι, tractatus, 331, 47.
 πραγματικῶς φιλοσοφεῖν 154, 47.
 πρακτικὴν ἄμα καὶ θεωρητικὴν ἀρετὴν
 ἐπιδεικνύς 37, 16.
 πρᾶττης pro πρᾶττης 211, 30. 221, 51.
 πρᾶεῖς qui 209, 31.
 πρᾶττειν et ποιεῖν ab Aristotele ut
 distinguantur 251, 51. πρᾶσσειν,
 exigere, 112, 48.
 πρεσβείον τῆς ἡλικίας 96, 14.
 πρεσβύτερος, antiquior, et πρέσβι-
 στος, antiquissimus, 297, 25. 28.
 ἐν πρεσβυτερίῳ καταλεγόμενος 283,
 24. 38.
 προαγωγῷ δίκην κοσμήσας 92, 30.
 προαγωγέουσιν αὐτάς 108, 21.
 προαγὼν et ipse ἀγὼν est 119, 32.
 προαίρεσις quid et qualis 156, 23.
 τὰ προημαρτημένα 345, 18.
 προανακόπτει ἐκεῖνο 197, 51.
 προανακρούονται νοητούμενοι 229, 51.
 προαναφώνησις τῆς ἀληθείας 136, 38.
 προυνέχων ἐν σοφίᾳ 127, 12.
 προαποδύμενος τὰ πάθη 205, 42.
 [προαπαντᾶ (προσπαντᾶ codex) 277,
 22.]
 προαποπειρῶνται τοῦ πετάσαι 348, 33.
 προαπορούμενα ἡμῖν 262, 28.
 προαφρονεῖ τὴν γῆν 120, 4.
 προβάλλουσιν ἑαυτοῖς τείχος 174, 11.
 ὁ προβάλλων πρόβλημά τι 328, 30.
 προβαλλόμενοι αἰτίας ἀλόγους 321,
 4. ἡ προβαλοῦσα τὸν Ἰησοῦν σο-
 φία 338, 9.
 προβαπτίζόμενος τοῦ— 338, 5.
 προβιβάζων αὐτοὺς εἰς ἐγκράτειαν
 196, 4.
 ἡ προβιότης, anteacta vita, 166, 27.
 idem ὁ πρότερος βίος v. 30.
 προβολή ἡ ἀπὸ τῆς ἄνω γυναικός 342,
 44. προβολή ἡ ἀρίστη Valentinianis
 quae 337, 42.
 τὸ προγεννηθέν ἐν 273, 35.
 πρόγλωσσος ἄνθρωπος 238, 44.
 πρόγνωσις δισσή 327, 14. προγνώ-
 στης ὢν 284, 14.
 προγυμνασία βασιλείας 149, 31.
 προδιαληφθῆναι τῆς— 119, 28.
 προδιανυκτερεύειν 147, 20.
 προδιηρησμένα ἡμῖν 22, 46. 58, 44.
 234, 1.
 προδιαστροφή 175, 40.
 προδιατετυπωμένων τῶν— 204, 8.
 προδιατύπωσις οἰκονομική 41, 6.
 προειδόμενος [vitiōse pro προἰδόμενος]
 221, 1.
 προεῖναι 346, 10. pro προἰεῖναι 253, 7.
 προεῖτω pro προἰτω 193, 32.
 προεκηδηθέν 74, 36.
 προεμφράττειν τὰ ὄρα 73, 26.
 τὰ προενεργηθέντα ἁμαρτήματα, prius
 perpetrata, 230, 2.
 τὸ προενοικῆσαν πνεῦμα 345, 39.
 προεπιδιδόναι 295, 13.
 προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα 231, 33.
 τὰ προηγούμενα, praecipua, quae praeci-
 pue debent 295, 32. κατὰ τὸ προη-
 γούμενον, principaliter, 331, 48. ἡ
 κατὰ προηγούμενον αἰτία 121, 52.
 προηγούμενος, praecipue, ante om-
 nia 275, 7. 10.
 ἡ πρόθεσις ἐκάστου 197, 15. κατὰ
 πρόθεσιν εὐνουχίας, caelibatus pro-
 posito 200, 52. οἱ κατὰ πρόθεσιν
 δίκαιοι 255, 18.
 προθεσπίζειν τὰ μέλλοντα 131, 49.
 256, 10.
 προίεμεν pro προἰμεν 227, 51.
 οἱ προἰζόμενοι, praesides, 277, 46.
 αἱ προεστῶσαι τοῦ τέγους πόρνοι,
 prostantes in tecto meretrices, 187,
 50.
 τὸ προϊστορηθῆναι δέοντα 204, 8.
 προκαθαίρει τὴν ψυχὴν 303, 14.
 προκαθέζεσθαι τῆς χώρας 150, 37.
 προκαθηγουμένη τούτων 156, 47.
 προκαλείσθαι, pellere, 312, 17.
 ἡ προκατηγγελημένη γῆ 196, 4.
 προκατακοιμίζειν 67, 5.
 προκαταλήγειν 66, 27.
 προκατάληψις 160, 21.

- προκατάρξει τῆς- coepisse ante, 131, 52. προκατάρχει τῆς εὐποίας 301, 46. προκαταρκτικὰ αἷτια quae 332, 29. τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων differentia 333, 25. 334, 8.
- προκέντημα 336, 30.
- προκομίζει, proferre, 199, 46. τὰ προκομιζόμενα διαλύεσθαι 204, 2.
- προκρίματος χωρίς 117, 5. ἡ πρόκρισις, iudicii praeludium, 348, 46.
- ἡ πρόληψις τῆς ἀφίξεως 41, 44. πρόληψιν περὶ τοῦ θεοῦ μίαν ἔχουσι πάντες 260, 41. πρόληψις Epicuro quid 157, 46.
- τὸ προλελογισμένον σπέρμα 342, 47.
- προμαντεύεσθαι τὰ μέλλοντα 194, 48.
- προμεριμᾶτε 215, 20.
- προμήθεια τῆς τροφῆς 81, 23.
- προμηθούμενος τῶν μισθοφόρων 48, 2.
- προνοούμενοι καλὰ 111, 12.
- πρόνοια ἡ τοῦ οἴκου, prospicere rei familiari, 315, 1. κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν 116, 50.
- προοδοποιούσα, in viam dirigenς, 122, 3.
- προωρισμένως κείται 277, 15.
- προπαιδεύει ἡμᾶς εἰς- 174, 46, προπαιδεία τις οὖσα τοῖς πιστεύουσιν 121, 48. † προπαιδεία τῆς ἀληθείας 274, 23.
- πρόπαλαι 239, 14.
- τὰ προπαραδεδομένα 324, 21. προπαραδοθῆναι 204, 8.
- οἱ προπάτορες τῶν δογμάτων 183, 38.
- πρόπτταισμα corruptum ex πρόσπτταισμα 89, 8.
- πρὸς κακοῦ εἰσδεδυκέναι, malo humani generis, 120, 12. πρὸς ἀγαθοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἐξέυρηται 51, 15. πρὸς εὐρετοῦ πονηροῦ 120, 13. sic πρὸς αὐτῶν ὁμολογείται 158, 26. itemque v. 35. 37. 39. et 134, 3. τὰ πρὸς πατρός, paterno genere, 183, 51. eadem significatione mox ἀπὸ μητρὸς. πρὸς κακὸν ἢ ἀγαθὸν τὴν νίκην ποιεῖσθαι 150, 4. τὰ πρὸς κύριον, quod attinet ad dominum 161, 6. πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ad naturam humanam quod attinet 213, 23.
- πρὸς δὲ, praeterea, 6, 44. πρὸς δὲ καὶ sed insuper etiam, 208, 19.
- προσαγγέλλει ἑαυτὸν 216, 18.
- προσαγρυπνεῖ cum dativo 287, 33.
- προσάγει ἑαυτὸν τῷ δικαστηρίῳ 216, 20. sic προσαγόμενοι ἑαυτοῦς πρὸς τὸν θεόν 229, 34. προσάγουσιν ἡμῖν, objectant nobis, 320, 16. προσάγειν τὸ ποτὸν, sumere, 66, 29.
- προσαγωγὸς αὐτοῖς εἰς βάραθρον γενομένη 17, 33.
- προσαναθλίβουσι τὸ πνεῦμα 81, 49.
- προσανάκειται τοῖς- 278, 2.
- προσαναπλάττεται αὐτῷ 87, 1.
- προσαναπληρῶσαι διὰ τῆς- 36, 48.
- προσανατείνειν τὴν κεφαλὴν 306, 38.
- προσανατείνόμενος τῷ κτίστῃ 196, 35.
- [προσανατιθέναι vol. 3. p. 380, 18.]
- προσανερωτήσομεν εἰ- 328, 34.
- προσανέχειν πλάσμασι 7, 37. αἰσθητοῖς 239, 15. μόνις τοῖς ὀνόμασι 322, 17. σοφίσμασι 295, 35. γραφαῖς 17, 47. τῇ γνώσει 319, 42. δειήσεσι 182, 40.
- [προσαπαντᾶ vitiose pro προαπαντᾶ, quod v.]
- προσαποκληρώσαντες 203, 41.
- προσαποτίθεσθαι καὶ τὰ- 317, 41.
- προσαρτήματα Basilidianis affectus 176, 17. ἡ προσαρτημάτων βία 176, 20. 23.
- ἐκ προσβάσεως μεταπλάττειν 58, 50.
- προσβλέπων τέκνοις 282, 14.
- προσδεκτὴ τῷ θεῷ 304, 39.
- προσδιασφῶν ὅτι- 195, 5.
- προσεδρεύειν τῇ θεωρίᾳ 308, 6.
- προσεκπονεῖν ζητούντα- 135, 44. προσεκπονεῖν τοῦτοις 204, 20. προσεκπονεῖν τὰ δόγματα 318, 44.
- [προσεμπλήσουσι vol. 3. p. 380, 13.]
- προσεξέυρηται ἄλλα πολλὰ- 57, 49.
- προσεπάγειν 104, 14.
- προσεπαιρομένων 63, 30.
- προσεπεξηγήσεται σοι τὴν αἰτίαν 111, 14.
- προσεπιδιδάσκεισθαι 295, 45.
- προσεπιθρύπτονται 68, 52.
- προσεπιπνεῖσθαι 252, 19.
- [προσεπιτείνειν vol. 3. p. 391, 2.]
- προσεπιτερατεύονται τῇ συμφ. 6, 5.
- προσεπιφέρει τὸν κολοφῶνα 270, 12.
- προσεπιφέεσθαι ταῦταις 176, 10.
- προσερχόμενον ἑτέρῳ 334, 38.
- προσεταιριζόμενος 27, 44.
- προσεφευρίσκειν τοῦτοις 204, 20.
- προσεχῆς γενόμενος τῷ κυρίῳ 319, 52.
- προσεχῶς ἄπτεσθαι τῆς ἀληθείας 137, 46. προσεχέστερον οἰκειοῦται θεῷ 305, 38.
- προσηγορία Aristoteli quid 332, 49.
- προσηκον Stoicis quid 59, 52.
- [προσήλυτον vol. 3. p. 405, 25.]
- προσήνεμον τρύφημα 87, 17.
- προσθήματα corporis humani 200, 5.
- πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι 257, 17.
- προσθέσεις τριχῶν 106, 45.
- προσθήκη τοῦ μυρίου 184, 47.

- οἷς προσίξει μελέτημα 230, 7.
 προσίσταται αὐτοῖς, in mentem venit,
 254, 37.
 προσκαθέσθαι κομμωτικῇ 93, 26.
 προσκαθηλοῦσθαι 15, 32.
 προσκαρτεροῦντες cum dativo 246, 34.
 προσκεφάλαιον 80, 16.
 [προσκήρωσις 169, 52.]
 πρόσκλισις ἢ πρὸς τὸν πατέρα 169, 52.
 ἀγάπη κατὰ πρόσκλισην 222, 1. sic
 117, 5. πρόσκλισις δογμάτων, in-
 clinatio in dogmata, 330, 10.
 προσκομίσαι, offerre, 76, 39.
 προσκόψαι τῷ πατρὶ 165, 34. πρόσ-
 κομμα γίνεται τοῖς ἀσθενέσι 62, 35.
 προσκνηταὶ λίθων 15, 39. προσκνη-
 νητὸς ὁ θεός 190, 17.
 προσκύψας πρὸς τὸ οὖς 149, 6.
 προσμαρτυροῦντες τῇ ἀληθείᾳ 293, 38.
 προσμαρτυροῦντες αὐτοῖς τὸ εἶναι
 νεκροὺς 78, 45.
 προσοδεύοντες μέλι 204, 35.
 προσοικειοῦσθαι, associare, 176, 13.
 προσοικοδομησαὶ χρυσόν 293, 20.
 προσοικονομοῦνται σφίσι τὸ διαφεύγειν
 293, 50.
 προσόψημα ἄρτου 139, 9. προσοψή-
 μασι 171, 22.
 ἢ πρόσοψις τοῦ ἐκτὸς ἀνθρώπου 92, 48.
 αἱ προσπαθείαι αἱ σαρκικαὶ 317, 25.
 προσπαραληπτέον τῶ- τὸ- 331, 32.
 μετὰ προσπαραλήψεως θείας, cum
 assumptione divini nominis, 309,
 32.
 προσπαρατίθησι τοῖς 199, 2.
 προσπασσαλοὶ τῷ σώματι 175, 25.
 προσποιοῦνται γυναῖκες, sc. εἶναι 97, 18.
 προσποίητος μήχη 177, 9.
 πρόσπταισμα 89, 8.
 προσρηξίαι εἰς ἀσελίῃ διuitαν 48, 8.
 προσσφίγξας 3, 23.
 προστασίαι τῶν ἀγγέλων 294, 32.
 προστασίαν τῆς διδασκαλίας λαβών
 310, 5.
 προστρεπομένη εὐσεβεία, pro προτρε-
 πομένη εἰς εὐσεβείαν 6, 41. προσ-
 τρέπεσθαι, adhortari, 216, 42. προσ-
 τρεπόμενοι τὰ στοιχεῖα, adorantes,
 19, 43.
 προστρίβονται ψυχῇ καχεξίαν 176,
 43.
 προστρόπαιοι δαίμονες 7, 43.
 προστυπῶνται αὐτῷ 87, 1.
 προστύφεται τὰ βαπτόμενα 53, 46.
 προστύφουσα τὸ ἦθος εἰς- 133, 41.
 προσυπακούειν τὸ ἐνδέον 320, 20.
 προσυπισχεῖται 57, 14. [προσυπι-
 σχροῦμενον vol. 3, p. 406, 3.]
 προσφείγειν τῷ θεῷ 278, 50.
- προσφιλονεκεῖν ἐθέλοντες 44, 20.
 προσφορά τοῦ ἄρτου 137, 11. προσ-
 φορά ἀγία 284, 48. sic 66, 12.
 τὰ προσφῆναι τοῖς θεοπροπέτοις 324, 15.
 προσφύης ψυχῇ 176, 19. προσφῶς
 γνωρίζειν 138, 2.
 προσχαρίζεσθαι 245, 26.
 προσφῶδων μετάθεσις 190, 1.
 πρόσωπα ἐκλεκτὰ, personae hominum
 electorum 114, 15. κατὰ πρόσωπον
 τῶν οἰκετῶν 111, 21. idem mox κατ'
 ὄψιν αὐτῶν, in conspectu. προσω-
 πεία ποιοῦσαι τὰ πρόσωπα 94, 40.
 τὸ προταθεῖν ὄνομα 326, 44. προτεί-
 νουσι τῆς παρθένου τὴν χήραν, prae-
 ferunt, praeferunt, 201, 45.
 προτεμενίσματα ἐξησκημένα 92, 51.
 προτρεπόμενοι, sollicitantes, invocan-
 do hortantes, 13, 38. et 15, 16. προ-
 τρεπτικός quid 33, 14.
 προτυποῦσα τὸ ἦθος εἰς- 133, 41.
 ὁ προφαίνων τὰ πάντα κύριος 165, 37.
 προφαίνειν τὰ μέλλοντα 145, 1.
 προφερόμενοι, proferentes, 89, 43.
 προφητεύον τὴν- praedicens 256, 34.
 sic προπεφητεύσθαι 218, 38.
 προφορικός λόγος 234, 22. 310, 30.
 προχρονεῖν et ὑστεροχρονεῖν 333, 36.
 ὁ προὖν λόγος 3, 14. *
 πρώτου μὲν- εἰς ἔπειτα- καὶ τρίτον-
 229, 50.
 ὁ πρωτόγονος υἱός 273, 36.
 πρωτοκαθεδρία τιμῶν 283, 25. πρωτο-
 καθεδρία ἐν συναγωγαῖς 113, 16.
 πρωτοκαθεδρία in ecclesia 322, 44.
 οἱ πρωτόκλητοι 338, 45.
 πρωτοκλισία συμποτική 322, 48.
 ἢ πρωτόκτιστος σοφία 252, 32. οἱ πρω-
 τόκτιστοι ἄγγελοι 336, 14. conditio
 eorumdem 336, 20.
 πρωτοπαθοῦσα ἡ σὰρξ 179, 39. πρω-
 τοπαθῶν πνεῦμα 289, 38. πρωτο-
 παθεῖ κατὰ τὸ πάθος 312, 32.
 οἱ πρωτόπλαστοι θεοῦ 202, 4.
 πρωτότοκος πάσης κτίσεως 336, 2. τὰ
 πρωτοτόκια 224, 19.
 πρωτουργὸς δύναμις 299, 2.
 πρωτόχυτον γάλα 45, 5.
 πταίρειν εἰ πτάρνυσθαι 302, 43.
 πτερνίσαι τὴν κακίαν 274, 11.
 πτερῶσαι με εἰς τὴν- 232, 42. πτε-
 ροῦσθαι εἰς οὐρανόν 117, 1.
 Πυθαγορικὴ γυνή 211, 7. 224, 11. Πυ-
 θαγόριος male pro Πυθαγόρειος 131,
 31. 52. et alibi saepe, et τὰ Πυθα-
 γόρια ἐφιλοσόφει 224, 16.
 πυκάζεσθαι χαίτην ἄνθει 78, 7.
 πυκνούτος [vitiouse pro πυκνοῦ ὄντος]
 χεϊμῶνος 45, 36.

πυλῶν ἱερός 242, 14.
 πυλωροῦσι τὴν παράδοον 242, 29.
 πῦρ, a Phrygibus petitum vocabulum
 146, 42. πεπυρακτωμένα βέλη 32,
 30.
 Πυρετῶ θύουσιν 11, 26.
 πυτία, coagulum, 46, 32.
 πωλοδάμνης ἡμῶν 38, 37.
 πῶλος νέος allegorice 38, 34. πῶλοι
 pro dilectis dei filiis 38, 28.
 πῶρωσις τῆς καρδίας 24, 34. 135, 15.

P.

ἀντὶ ῥαθυμίας τῆς ἄλλης, ἐφάπτεται
 φιλοσοφίας, animi laxamentis, 295,
 32. τὰς ῥαθυμίας 88, 35.
 ῥακοὶ τὰ σώματα 103, 28. sic ῥακοῦται
 τὸ σῶμα 177, 19.
 ῥῆξ, uva, 204, 32.
 ῥαψῶδοι inter σοφιστὰς 121, 11.
 ῥέον εἰς ἀσέλγειαν 85, 18.
 ῥεκτήρ ἀρετῆς 115, 14.
 ῥεσπὰ φύσει 199, 4. 177, 19.
 ῥήγεα, poetica 79, 54.
 ῥήσεις, dicta, 23, 40. 129, 2. sic τὸ ῥη-
 τὸν τοῦ προφήτου 274, 44. τὸ ῥητὸν
 τοῦτο 161, 52. at ἐπὶ ῥητῶ μισθῶ
 148, 36. ῥηταῖς ἡμέραις 240, 19.
 ῥηταῖς περιόδους 350, 33. ῥητῶς, di-
 sette, 259, 25.
 ῥιζώματα τέτταρα 265, 20.
 ῥοδομυγές χρώμα 87, 13. ῥόδον unde
 dictum 78, 31.
 ῥυθμίζουσι τὴν γῆν 89, 3.
 ῥυθμικήν 148, 41. [Codex ῥυθμητική,
 quod correctum ex Philone.]
 ῥυμουλκεῖ τὸν ἀέρα 304, 28.
 ῥύσασθαι ἐκ θανάτου 127, 18.
 ῥύσις, fluxus, 46, 43. ῥύσει καὶ φθορᾷ
 ὑποβεβλημένοι 20, 15.
 ῥυτῶν λίθων βωμός 184, 1.
 ῥωστικός, robustus, 9, 13.
 ῥωχοὶ τῶν τροφαῖς ἀποσεσαγμένων
 80, 48.

Σ.

σαβάνω περιζωσάμενος 70, 18.
 σαββατίζειν ἀπὸ ἀγαθοῦ 118, 46.
 σαίνοντες ἀλλήλους ἐν τῷ στόματι 110,
 51.
 σαίρειν τοῖς παριοῦσι 108, 26.
 σαρκοβόρα ζῶα 289, 19.
 σαρκοφόρος γενόμενος ὁ λόγος 240, 28.
 σάττειν χρυσίῳ 100, 48.
 σατυρίαι, in satyram vertere, 18, 5.
 σαφηνίσαι τῶν γραφῶν τὴν ἐξηγήσιν
 287, 23. τὴν διάνοιαν λόγῳ 331, 20.
 σεβάζειν et σέβειν 11, 27. 34.

τὰ σεβάσματα ἡμῶν 251, 17. σεβά-
 σματι σεβαστὸν καὶ σεπτὸν, vene-
 ratione colendum, 297, 28. σεβα-
 σμοῦ κατηξίεται 14, 19.
 σέβειν τὸν θεόν 269, 49. et seq. v. σέ-
 βεσθαι τὸν θεόν. τῆς σεβήσεως ὁ
 τρόπος 269, 51. fortasse rectius σε-
 βάσεως.
 σεμνῶν θεῶν simulacra 13, 52. οἱ
 σεμνοὶ et αἱ σεμναί, Indiae secta
 194. 3. σεμνότης virginalis et ma-
 tronalis 54, 31.
 κατ' ἄλλο σημαίνόμενον, alio signifi-
 catu, 314, 45.
 σημαντήρ annulus sign. 106, 4. ση-
 μάντορες τοῦ κυρίου 296, 29.
 σημεία καὶ τέρατα ἐπιτελεῖν 267, 49.
 σημείου τοῦ κυριακοῦ τύπος, crucis
 dominicae figura, 278, 48. 279, 26.
 τὸ σημεῖον βαστάσαι, crucem ferre,
 316, 25. quid sit, ibid. 28.
 σήραγγες τῶν μαστῶν 44, 38.
 σησαμαί placenta 6, 42.
 ἡ σιγή, Valentinianorum dea 338, 51.
 σίζουσι ταγήνοις περιχέισθαι 61, 9.
 σικιννίζειν invenit Sicinnus 48, 17.
 σικίννοις τέρασι γανόμενοι 99, 21.
 σιμιάσαι, cribrare, 216, 4.
 σισύρα ἰκανῆ ὑπεστρώσθαι 70, 15.
 σῖτα καὶ ποτά 61, 33.
 κατὰ τὸ σιωπώμενον 257, 5.
 σκάουσα περὶ τι πίστις 42, 1.
 σκαλεύειν τοῖς ποσὶ 155, 17. τὰ κό-
 πρια 99, 34. ἔχθρας 74, 13.
 σκαπάνης ἀπτεσθαι 104, 18.
 σκηνοβατοῦσαι γυναῖκες 107, 41.
 τὰ σκηνογραφούμενα 273, 13.
 σκῆνος γῆτιον Platonis 253, 35.
 σκηριπτόμενος θύρῳ 33, 13.
 σκιαγραφία ἦν τοῦ κυρίου, umbratili
 pictura designabat dominum 49,
 32. σκιογραφία τῶν ἐναργῶν 118,
 25.
 Σκροφόρια 5, 38.
 σκιρτητικός 38, 13.
 σκληρία, duritia, 176, 15.
 σκολιοὶ δεσπότηαι, pravi 109, 8. σκο-
 λὸν ἄσμα in conviviiis 72, 3.
 σκότος, τό. σκότους 294, 48. 307, 39.
 σκότει 6, 51. 23, 9.
 σμίνθοι, mures, et inde σμίνθιος A-
 pollo 11, 49.
 [Σολομῶν, non Σαλομῶν: ad vol. 2.
 p. 3.]
 [σοῦχινον (σουχείον codex) δάκρυον
 (i. e. σοῦκκινον) 159, 49.]
 σοφίζουσα σοφία 118, 42. σοφίσαι εἰς
 σωτηρίαν 25, 21. σεσοφισμενον ναυ-
 τιλῆς, seu ναντιλῆ 121, 17. σοφί-

- ζεσθαι τὰς τρίχας, callide fucare, 96.
 5. σοφίζεται τὴν ἀλήθειαν 197, 42.
 σοφιστήρια 4, 36. σοφιστής, sapientiae magister 1, 9.
 σοφοὶ et σοφισταὶ qui olim dicti tam in sacris quam in profanis litteris 121, 7.
 σπαθᾶν καὶ διαρρίπτειν τὰ χρήματα 99, 33.
 σπάλακες, talpae, 15, 26. et 32, 10.
 σπανιάτατα 82, 13. 101, 24.
 σπαταλᾶν et χλιδῆ pro eodem 193, 39.
 σπερμαίνει εἰς σφαίραν 37, 47.
 τὰ σπερματικά ζωῆς 347, 2. σπερματικῶς εἰρήσθω 318, 38.
 σπερματίδες [vitiose pro σπερματίτιδες : v. annot. vol. I. p. 164.] φλέβες 46, 37.
 σπερμολόγοι κολοιῶν δίκην 128, 31.
 τὸ σπονδεῖον Aegyptiorum 269, 13.
 σποράδην ἀπανθίζόμενοι ὀλίγας φωνάς 322, 15. σποράδην ὑπογραφέντα 326, 3.
 διὰ σπουδῆς ἔχει γενέσθαι 151, 25.
 σταθμᾶσθαι τῇ τρυτάνῃ 20, 44.
 σταθμοῦχος, dominus aedium, 137, 31.
 στάσις καὶ κίνησις 106, 9.
 στεγανὸς οἶκος 212, 13.
 στέγομεν πάντα, toleramus, 220, 4.
 στείρα καὶ ἄγονος 4, 2.
 στελλόμενος ἀποδημίαν μακράν 231, 44.
 στερεμνωτέρα τροφή 44, 13.
 στερεὰ τροφή 44, 23. 274, 26. στερεὰ ἐσθῆς 105, 21. στερεῶς πιστεύειν 282, 23.
 στερεώματ' μου ὁ θεός 349, 47.
 στέρεται τῆς ἀληθείας 29, 15.
 στέρξις quid 163, 11.
 στερρὰ ἀγάπη 174, 14.
 στερρῶς ἀπαγορεύειν, rigide interdicerere, 67, 36.
 στήλη ἐπὶ νεκρῷ 245, 33.
 στήμοσι, sulcis, 244, 2.
 στήριγμα πόνων 115, 25.
 στίγματα τοῦ Χριστοῦ περιφέρει 344, 22.
 στιγμῶν μετάθεσις 190, 1.
 στίλπνότης τῆς ὄψεως 107, 4.
 στοιχεῖν. τῷ κατὰ τὴν ἀλήθειαν εὐαγγελικῷ στοιχίσαντες κανόνι 195, 2.
 ἐν στοιχείῳ καταπεφυτευμένοι παράδεισοι 326, 6. στοιχειωτικὴ παιδεία 274, 23. ἡ στοιχειωτικὴ τῶν παιδῶν διδασκαλία 243, 13. στοιχειώδης διδασκαλία 274, 29.
 κατὰ στοχὸν ἐπιβάλλεσθαι 235, 26.
 στραγγαλιὰ βιαιῶν συναλλαγμάτων 112, 26.
 στροφαὶ λόγων 155, 52. 276, 7.
 τῶν στρωματέων argumentum 120, 7. 128, 29. 204, 30. οἱ τῶν ὑπομημάτων στρωματεῖς quorsum prosint 204, 20. ordine quo et quo stilo conscripti 326, 6. 12. et 262, 27. 32. unde appellati 204, 15. στρωματεὺς ὁ πρῶτος 235, 20.
 στύματι αὐστηρῶ χρῆσθαι 53, 44.
 στυπτικά ἰσάσι τὰς νομάς 55, 6.
 στυρακίνη ῥάβδος 104, 23.
 ἡ στύψις τῆς βαφῆς 282, 51.
 στωμυλλόμενοι τῇ αὐτῶν τερθρία 120, 47. στωμύλος κακοτεχνία 125, 3.
 στωμυλεόμενοι [στωμυλλόμενοι Coebetis] ἐπὶ τῶν κουρείων 109, 19.
 συγγενᾶται τοῖς ἀνθρώποις 277, 32.
 σύγγνωσις 120, 20.
 συγγραφαί, prosa oratione scripta, 265, 8. 267, 13.
 συγγυμνασία καὶ ἀσκήσις 280, 20. ἔξις ἐμοῖε 118, 40.
 συγκαθαίρειν φορτίον 118, 19.
 συγκαθεσθείσης 82, 34.
 συγκαταλεγέντες τῷ Θεῷ 143, 39.
 συγκατατάτθεσθαι, assentiri, 181, 27.
 συγκαταχρητῆται 223, 7.
 συγκαττύειν λεξείδια 189, 38. ψεύσματα 323, 6. συγκαττύσεις βρωμάτων 305, 48.
 συγκεκριαίωσις γνωστικῷ μάρτυρος 219, 43. ἀγνείας 111, 10.
 συγκινεῖ εἰς τὴν ἐργασίαν 294, 37. πρὸς θυμόν 276, 22.
 συγκεκρισμός 188, 43.
 συγκληρονομία 285, 10.
 σύγκρασις φυσικὴ 183, 16.
 συγκρίματα 340, 31. 50.
 συγχλωόμενον 81, 52.
 συγχεθισόμενος ὑπὸ τῶν λυπηρῶν 276, 35. pro συγχυθ. ut apud Hesych. χεθέντος, diffusi, dilatati, aut leg. συσχεθισομένου, a συνέχειν. SYLB.
 συγχορευταὶ ἀγγέλων 45, 48.
 σύγχησις, usus, 137, 33.
 συγχερηστέον 306, 34.
 συγχρώμαι τῷ λόγῳ 57, 42. συγχρώμεναι φαρμάκοις 84, 22. ἰαμβεῖῳ συκέρηται 129, 17. τῇ ἐξουσίᾳ συγχερησόμενος 190, 16.
 σύζυγος τοῦ θεοῦ 259, 27. οἱ σύζυγαις μερισταὶ 191, 28.
 σύζωποιοῦσθαι Χριστῷ 164, 17.
 συλᾶν τοὺς πέλας 93, 51.
 συλαγωγῶν ἀπὸ τῆς πίστεως 127, 38.
 συλλήπτορες πίστεως 161, 5.
 ὁ τοὺς συλλογισμοὺς 145, 5.
 σύλλογον ποιούμενοι 185, 47.
 συμβάλλειν τοῖς— sermonem conferre,

- 129, 45. *συμβάλλεται τῇ διανοίᾳ πρὸς τὸ-, confert, 206, 39. εἰς-* 189, 23.
συμβεβαιοῦν ἔργω 205, 47.
συμβίωσις μετὰ γυναικός 182, 11.
συμβλητῶν σύμβλησις, et συμβλητικὴ δύναμις 169, 31.
συμβολή τῶν γραφῶν, collatio, 43, 22. ἐν συμβολαίοις πολιτικοῖς 286, 31.
συμβουλίας μέρη τρία 56, 45.
συμμαρτυρούμενον ὑπὸ τῶν ἀποστόλων 322, 35.
συμμετακλιθεῖς μετ' αὐτῆς 74, 21.
συμμέτοχοι εἶεν αὐτοῖς 187, 49. 219, 8.
συμπαγεῖς οἶκοι 99, 39.
συμπαθεῖν τοῖς- 50, 2. 220, 41.
συμπαηγγυρίζειν 40, 14.
συμπαρομαρτοῦσιν ἀγάπῃ 163, 10.
συμπεραιούται εἰς- 163, 43. *συμπεραιώσις τοῦ βίου* 225, 40.
συμπεριγράφεσθαι ταῖς- 331, 41.
συμπεριπολήσει 278, 8.
συμπεριφερόμενος Ἰουδαίος 310, 22. *τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀσθενείᾳ* 168, 50.
συμπεριφορά, conversatio, 62, 45. συμπνίγειν. συνεπνίξατο 273, 47.
σύμπνοια ecclesiae propria 304, 28.
συμπολιτεύεται ἀνθρώποις θεός 32, 33.
συμπομπεύουσαι γρῆταις 99, 2. *Libri deteriores συμπολιτεύουσαι.*
συμπορευεῖν 18, 25.
συμπτώματα τῶν παλαιῶν 82, 49.
συμφέρον et ὠφέλιμον conjuncta 50, 22. *συμφερόμενος αὐτῶ, consensuens, 185, 37.*
σύμφημι κατῶ 41, 40.
σύμφωνα τοῖς Στωϊκοῖς 254, 21.
συμφωνοῦμεν αὐτῶ 198, 3.
συμφώνησις πρὸς Βελίᾳ 194, 20.
σύμφυχοι ὄντες 219, 6, 8.
σὺν καὶ τῇ ἱερείᾳ 16, 6. sic 195, 37. *σὺν καὶ τῶ σήματι* 35, 44. *σὺν omissa* 87, 19.
συνάγειν, colligere, concludere, 319, 23. συναγωγὰ φιλομαθεῖς ποικίλους ἐξηγησιμέναι 262, 31. *συναγωγὰ et σύλλογοι, coetus, 109, 40. et 61, 25. 110, 30. συναγωγή λαοῦ, ecclesia* 29, 51. *συναγωγή τῆς ἐκκλησίας, coetus, 268, 37. συναγωγή, locus conventus, 137, 14.*
συνανεῖν, consentire, 185, 13. συνανεῖται αὐτῶ εἰς- pro συναίρεται. conferunt, 309, 12. sic 324, 15.
συναίσθηται pro συνησθηται 165, 24. *συναίσθησιν ἔχοντες τοῦ πυρός* 339, 39. sic 121, 36. 306, 7.
συναίτιος καὶ συνεργὸς τῆς ἀληθείας 137, 41. *τὸ συναίτιον αἴτιον* 137, 32. 334, 4. 32. *συναίτιον et συνεργὸν quid differant* 334, 37.
συνακροῦται τοῖς μαθηταῖς 118, 44.
συναλλαγὴν ἔχει πρὸς τὸ ὕδωρ 47, 12
συναλόγοι λόγου τοῦ κυριακοῦ 281, 4. *Recte Hervetus συναλόγοι.*
συναναίρεται τῶ κακῶ καὶ τὸ δένδρον 189, 10.
συνανακλίνεσθαι τοῖς- 99, 21.
συναναμίνυσθαι ἀτάκτοις 62, 48. sic 202, 51. 340, 8.
συναναστροφὰι ἀγαθῶν ἀνδρῶν 109, 25.
συναναφερόμενον τῇ τοῦ κόσμου κινήσει 343, 2.
συναναφύντα τῶ πυρῶ 275, 28.
συνανατιβληθεῖσαι βίβλοι 148, 6.
συναπαγόμενος τῇ ἡδονῇ 134, 26.
συναπαίρειν ἡμῖν 26, 50.
συναπαρτίζεται 233, 28.
συναποθανεῖν τῶ λαῶ 223, 40.
συναποφέρεται τοῖς ἄλλοις 312, 33. sic 176, 1.
συναρμόζεται καιροῖς 71, 38.
συναρμολογομένη οἰκοδομία 281, 9.
συνασκηθῆναι εἰς ἔξω- 208, 43.
τῇ συνασκήσει αὔξειν τὰ- 116, 34. 160, 3.
συναφιστάνειν τῶ λόγῳ τὸ σῶμα 306, 40.
σύνδειπνοὶ σου 99, 11.
συνδιαίτησις μετὰ τῶν φαύλων 109, 25.
συνδιακόνου πρὸς τὰς- 192, 41.
συνδιανενημένοι 298, 22.
συνδιαφθείρεσθαι αὐτῶ 152, 31.
συνδιωκομένου φθέγγεσθαι 75, 20.
συνδραμῶν τῶ νόμῳ, congruens, 174, 2. σύνδρομος ἡχοῦς 235, 38.
εἰς συνδυασμὸν ἀφικνεῖσθαι 201, 50.
συνέδριον τῆς πόλεως 254, 35.
συνειθισμένος διαίτη λιτῇ 277, 50.
συνεῖναι, intelligere, 211, 6. οἱ συνεκκλησιάζοντες 79, 13.
συνεκτικὸν αἴτιον 137, 44. *συνεκτικὰ αἴτια quae* 332, 31. 333, 24. 334, 26.
συνεκφώνησις τῆς ἀληθείας 136, 38.
συνέλευσις, conventus, 185, 2. συνέλευσις ἐφ' ἐστίασιν 74, 10.
συνεμπίπτειν τοῖς- 282, 1.
συνεμφάσεις 245, 26.
συνεξακούεται, simul intelligitur, 198, 35.
συνεξάπτειν τὸ ζῶπυρον 118, 20.
συνεπιγράφεσθαι τοῖς- 309, 18.
συνεπικουφίζειν 172, 7.
συνεπισπείσθαι pro συμμεθίστασθαι libri meliores 101, 39.
συνεπιστάμενος τούτοις τὰ- 313, 27.
συνεργὰ πρὸς ἀρετὴν 299, 45. *συνεργὸν αἴτιον τί* 334, 31. *τῶν συνεργῶν*

- differentia 138, 2. συνεργεῖ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν 93, 27, κατὰ συνεργίαν ἀνθρωπίνην 294, 24. συνέργεια τοῦ διαβόλου 313, 29.
- σύνεισι τί 53, 45. σύνεισις, intelligentia peccatorum admissorum, 303, 11.
- συνευφραίνεσθαι 39, 14.
- συνείχεσθαι τοῖς— 309, 18. συνευχόμενοι, congratulantes, 223, 28.
- συνέφησος 334, 33.
- συνηλύσεις πεποικηότες 325, 6. sic 61, 26. 49. 109, 40. idem συνέλευσις.
- σύνθημα τοῦ ἀνδρός, insigne, 96, 35.
- συνθιασώται τοῦ Μωυσέως 23, 27.
- σύνθηροι τῶν θεῶν 311, 13.
- συνίασι pro συνιάσι, intelligunt, 97, 24. 116, 31. sic συνιάων [rectus accentus est συνιάων] intelligens 53, 35. 138, 11. 195, 42. 226, 35. et in locis biblicis 53, 33. 138, 11. 285, 22. regularius συνιέσι, intelligunt, 161, 40. 194, 15. 201, 9. συνιέναι τὰ κάλλιστα ἑαυτῷ pro συνιέναι 117, 24. unde σύνεισις pro συνιέδησις 303, 11.
- συνηζυκία κεφαλῇ 69, 11.
- συνίπταται 26, 51.
- συννεύει πρὸς αὐτήν 227, 30.
- συνοδεύων ἡμῖν 219, 33.
- οἱ συνοικοῦντες οὐδύναις 232, 22.
- συνομαρτῶν αὐτοῖς 272, 37.
- συνόμιλος 18, 14.
- συνομολογοῦμεν καὶ ἡμεῖς 304, 46.
- συνομολογία τῆς δόξης 243, 19.
- συνοπαδοὶ σεμπαὶ 101, 38.
- συνῶπται, perspicuum est, 138, 31.
- συνόρασις 294, 20.
- συνουσιάζει πρὸς τὸ μὴ παρόν 193, 31.
- συνουσιαστικὴ κοινωνία 187, 47.
- συντάττειν, συγγράφειν 116, 17. συντάγματα, libri, 304, 42. σύνταξις, compositio, liber, 272, 39. 331, 46.
- συντέλειαι τὰ αὐτοῦ εἰς γνῶσιν 151, 32.
- συντελείωσις 181, 44. 225, 46.
- συντετηκυῖα ἀνδρὶ γυνή 225, 4.
- σύντομος γνῶσις 311, 21.
- συντραυλίζειν τοῖς νηπίοις 42, 41.
- συντρέχειν, congruere, 239, 26.
- κατὰ συντυχίαν 136, 35.
- συνυμνοῦντες 33, 30.
- συνυποβάλλει(συνεπιβάλλει Lowthius) καὶ τὰ πρότερα 330, 25.
- συνῶδια καὶ συμφωνία 233, 20. 287, 25. et 279, 46.
- συνῶνυμα quae 332, 15. τὰ συνῶνυμα εὐκρινῶς τακτέον 330, 20.
- συνῶφελειν τὰ πλήθη 294, 34. τὸν λαμβάνοντα 295, 13.
- συσκευασταὶ ῥοφημάτων 98, 29.
- συσκευασταὶ τὰνδρὶ 224, 46.
- σύστασιν εἰληφότες ἐκ— 191, 29.
- συστηματικὴ ἔκθεσις κεφαλαίων 119, 12.
- συστρέψαι τὰς τρίχας, et συνεστραμμέναί τρίχες, contorquere, 106, 22.
- συσχηματίζεται καιροῖς 71, 39.
- σφαιριστικοὶ νόμοι 159, 42. ubi codex σφαιρητικῶς.
- ἐσφαιρωμέναί λόγχοι 166, 52.
- σφάλλεται τῆς ἀληθείας 273, 20.
- [σφᾶς αὐτοῦς pro ἡμᾶς, ἡμᾶς et ἑαυτοῦς promiscue dixit Clemens notatus ab Cobeto in Λογίῳ Ἑρμῆ vol. 1. p. 261.]
- σφετερισάμενοι τῶν προφητῶν, e prophetis sibi mutuati, 272, 44.
- σφίγγων περὶ κύκλον 243, 35.
- σφίγγε symbolice quid 243, 31. 52.
- σφριγᾶν περὶ τὰ ἀφροδίσια 305, 6.
- σφυγμοὶ ἀναιδεῖς 66, 3.
- σχεδία ἐρωτικὴ 70, 52.
- σχέσις τοῦ σώματος 9, 13. ἡ σχέσις καὶ κίνησις τῆς γυναικός 87, 36. σχέσεις ἀγαλμάτων ἀκριβῶσαι 151, 5. item σχέσις τοῦ νοῦ 227, 29. τῆς ἀγάπης 56, 17.
- σχηματίζων τὸν παῖδα, informans, instituens, 295, 12. 17. σχηματίζει εἰς τὴν τοῦ θηρίου ὁμοιότητα 272, 7.
- σχηματισθῆναι γελώσις 69, 42.
- τὰ σχιδανόποδα 325, 45.
- [σχίσειν. ἐσχιδάται 11, 40. ubi libri ἐσκέδανται. Emendavit Cobetus in Λογίῳ Ἑρμῆ vol. 1. p. 195. collatis aliis hujusmodi apud Clementem formis.]
- σχίζιας καὶ νευρώδης 9, 13. de Hercule interpres vertit gracilis, ut nostro quoque idiomate sudēs appellantur qui corpore sunt procero et macro. SYLB.
- σχοῖνος ἢ γράφουσι 269, 9. τοῖς σχοῖνοις περιέλκει 77, 28.
- σχολῆ γ' ἄν—, vix, 97, 2. 263, 9.
- σῶμα quasi σῆμα 186, 2.
- σωματοποιουμένη τὴν τροφήν 44, 13.
- σωρίτης λόγος 235, 30.
- σώτειραι, seu ὦραι 26, 22.
- σωτήρ, ὁ λόγος τοῦ θεοῦ 59, 21.
- σωτήριος διαίτα 48, 4.
- σωφρονικὰ μέλη 72, 11. σωφρονίζουσαι τὰς ἀμαρτίας 54, 46. σωφροσύνη quid, et unde dicta 170, 9. 287, 28. Platoni quid 151, 23.

T.

τὰ pro ταῦτα 174, 47. 200, 7. sic τὰ δέ, ὅσα μὴ ἀναγκαῖα 89, 46.

- τακταῖς ὥραις 306, 45.
 τάλαντος, miserimus, 85, 2.
 ταλασίαι, lanificium, 98, 42. idem τα-
 λασιουργία 104, 4.
 ταμείον καὶ ἀποθήκη 85, 42.
 τεάνυστο, tensum erat, 240, 22.
 τάξει ποιεῖν πάντα 222, 18.
 τάπιδες χρυσόπαστοι 79, 50.
 τάσσει κατὰ τῆς αὐτῆς— pro eadem
 ponit, seu de eadem usurpat, 52, 38.
 sic τάσσω ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ 238, 27.
 κατὰ τὸ τεταγμένον 223, 10.
 ταυροπόλος Ἄρτεμις 12, 36.
 ταυτὶ Attice pro ταῦτα 57, 20.
 τέκνα, filii dei, etiam adulti, 38, 26.
 τεκνοκτονεῖν 333, 7. et τεκνοκτονία τέ-
 κνωμα πόνου 211, 52.
 τελεῖν. οἱ τετελεσμένοι, initiati, 53, 23.
 τέλειον cur baptismus dicatur 41, 16.
 333, 10. τελειωτάτη pro τελειοτάτη
 seu τελεωτάτη 298, 5.
 τελειωθὲν ἔρνος 173, 16. τελειοῦμαι
 τῇ τρίτῃ 208, 37.
 τελείως (τελέως cod. Pal.) ἀναγεννηθεῖς
 41, 7.
 τελείωσις quid 235, 39. 274, 7. τελεί-
 ωσις cur vocent martyrium 206, 6.
 τέλεον, plane, 1, 28. sic τέλεον περι-
 κόπτειν 104, 46. τέλεον κεκρωμένα
 84, 2. τέλεον καθάρα 314, 18. τέ-
 λεον κωφά 15, 27. τέλεον τυφλοί
 32, 9. τέλεον (τελέως Euseb.) νε-
 κροί 13, 35. τελέως ἀγαθόν 309, 15.
 conjuncte τέλεον ἄθεοι γενόμενοι,
 τελέως καὶ φθαρῶσι 284, 16.
 τελέσματα μυστικά 6, 35.
 τελεστήρια Θρακῶν 1, 25.
 τελεστικοὶ λῆροι 87, 12.
 τελευτῶν, ad extremum, 256, 35.
 τελεῶσαι, absolvere, 329, 3. τελεωθὲν
 δένδρον 173, 14.
 τελεωτική σοφία 162, 3.
 τὸ τελικὸν ἀγαθόν 178, 49.
 τελίσκειν τὰς κρεανομίας 4, 42. τελί-
 σκονται αἰσχροῖς ψήθημασι 6, 14.
 τέλος ποιείσθαι τὸ— finem et scopum
 sibi proponere, 150, 8. ἐπὶ τέλει
 τοῦ βίου 30, 20. εἰς τέλος, ad
 extremum, 229, 13. τέλος, portorium
 seu vectigal 137, 30. τέλη, τὰ δα-
 πανήματα 102, 15.
 Τελχίνες marini 243, 26.
 [τερασκόπος et τερατοσκόπος: ad vol.
 1. p. 13.]
 τερετίσματα ἔρωτικά 110, 34.
 τερθρεία 120, 47. 127, 27.
 τερθρεύματα σοφίας 107, 5.
 [τεμενίζουσιν (sic Sylb. pro μὲν ἴζου-
 σιν) Μούσαις μουσεία 9, 17.]
- τέσσαρα γράμματα Aegyptiis quae
 242, 24.
 τὸ τετράγραμμον (τετραγράμματος apud
 Philon.) ὄνομα 240, 33.
 τετρακτὴ ἡ σοφῆ, Pythagoras, 181,
 31.
 τετράδα περιέχει γραμμάτων 240, 35.
 τῆς τετράδος μήνυμα 240, 33. τετράς,
 symbolice annus, 242, 47. ἡ τε-
 τράς, quarta septimanae dies, dies
 Mercurii, 316, 15.
 τέτραχα τεταγμένοι 241, 28. τετραχῆ
 τέμνεται 153, 24.
 τετυφωμένοι 70, 41.
 τεχνῶνται σφᾶς θαυμάζειν 99, 30.
 τεχνικῶς τι ποιεῖν 295, 6.
 τεχνίτις σοφία 280, 46.
 τεχνύδρια 125, 14.
 τηλαυγὲς φῶς 1, 32. τηλαύγησις ἐνώ-
 πιον θεοῦ 285, 25.
 τημελοῦχος ἄγγελος 348, 47. 349,
 13.
 τηνάλλως ὡς νεκροί 2, 20. [vol. 3. p.
 390, 7.]
 τηρεῖ εἰς εὐγένειαν, pro ἀθρεῖ, intuetur,
 119, 49.
 τήρησις νόμων 61, 51.
 [τιθασεῖω, non τιθασειῶ: v. ad vol.
 1. p. 4. 6.]
 τιθνήη nutrix 91, 35. ὁ τιθνούμενος
 τὴν ψυχὴν 321, 29.
 τιμαλφέστατον κτήμα 69, 49.
 τιμηέστατον ἐμπόλημα 89, 30.
 τιμῶνται εὐαγγελιζόμενοι τῆν— hono-
 rantur praedicatione evang. 45, 45.
 τιμῆσαι θανάτῳ 97, 14.
 τιμητικῶς καὶ σεμνῶς 231, 37.
 τιμωρία τί 51, 50. 324, 2.
 τίσιν ἐπιβαλῶν τοῖς— 102, 50.
 τιτὰν aeris epitheton 243, 35.
 τιτθαῖ et nutrices et papillae 45, 4.
 38.
 τιτθεύσθαι γάλακτι 45, 23. idem τι-
 θηνεῖσθαι ibid. 13. et 45.
 τιτράναι, perforare, 105, 31. τιτράσθω
 91, 45.
 τὸ δ' ἐστὶ, pro τοῦτο δ' ἐστὶ 277, 26.
 283, 45. 290, 17. 312, 9. τὸ κατὰ
 δύναμιν 160, 2. τὸ ἐξ ἡμῶν, quan-
 tum per vos fieri potest, 163, 16.
 sic τὸ ὅσον ἐφ' ἡμῖν 17, 10. 181, 44.
 182, 8. τὸ ὅσον ἐπ' αὐταῖς 106, 50.
 τὸ τηρικᾶδε, tunc, 224, 36. τὸ μετὰ
 τοῦτο, post haec, 204, 22. τὸδε τι
 Aristoteli quid 157, 37.
 τοιγαροῦν initio sententiae 26, 7.
 τοιγάρτοι 32, 38.
 τοῖνον in apodosi periodi 270, 49.
 τοίος pro τοιοῦτος 72, 29.

τολήσας φήσαιμ' ἄν, dicere ausim,
dicere non dubito, 277, 15.
τονοῦσθαι ἀπ' ἀγκύρας 229, 32.
τοπάζιον, gemma 89, 29.
τοπάζοντες, putantes, 12, 42.
τόπον διδόναι τῷ διαβόλῳ 113, 34.
τόπος, locus, quaestio 138, 24. sic
326, 3.
τορευτικός τῶν ἐν σφραγίσιν ἐκτυπω-
μάτων 121, 24.
τοσοῦτος ἐξεχύθη, tanto fervore tan-
toque numero se effudit, 9, 24.
τοτηνικᾶδε, tunc; 47, 5. 85, 34. idem
divise τὸ τηνικᾶδε 224, 36.
τοῦτο μὲν—τοῦτο δὲ καὶ— 220, 35. 39.
τραπεζοποιοί 98, 26.
τριακᾶς dies xxx. 244, 4.
τριάς ἡ ἅγια 212, 36.
τρίβειν. τετριμμένα ὀνόματα 73, 43.
τρίβηλοι 315, 46.
τριγένεια τῶν ἀγαθῶν 179, 8. 23.
τρίκροτος ναῦς 132, 48.
τρίμηνον βασιλεύει, 142, 9.
ἡ τρίοδος, trivium, 117, 52.
[τρισάσμενος vol. 3. p. 415, 5.]
τρισκαίδεκα 8, 39.
τροπικῶς λέγει τὸ— 186, 19. 237, 39.
τροπολογία σοφιστική 348, 23.
τρόπον ἀλύσειαν ἐπέχοντες 90, 33.
idem λόγον ἐπέχειν ibid. 7. κατὰ
μηδὲνα τρόπον 35, 49.
τροφὸς, nutrix, 149, 18.
τροχαλῶς φθέγγεσθαι 75, 20.
τρύβλια, vasa, 69, 35.
τρυγῆ, vindemia, 171, 21.
τρυγῶν, ἡ αἶε τρύζουσα καὶ γογγύζουσα
238, 47. λαλιστάτη 120, 49.
τρυπίαι, foramina, 81, 35.
τρύφημα προσήνεμον 87, 17.
τρυφητικώτεροι γυναῖκες 105, 36. τρυ-
φητικὴ ἐσθῆς 87, 41.
τρυφητιῶντος βρώμα 119, 39.
τετρυμένην τὴν Ἑλλάδα οἰκτεῖραι 267,
31. apud Eus. τετρυχωμένην [fre-
quenti corruptela, de qua dixit L.
Dindorfius in Fleckeiseni Annal.
a. 1869. p. 45.]
τρωγᾶλιόν τι ἐπὶ δειπνῷ παροφώμενος
295, 33. τρωγᾶλιον γλυκύ 138, 10.
τυμβωρύχος Ἀφροδίτη 11, 26.
τύπος χυτρας ἐν τῇ σποδῷ 238, 2.
τύπος ἦν τοῦ κυρίου ὁ Ἰσαάκ 40, 25.
τύπος τοῦ πατρός 339, 21. τύπου
ἐνεκα προτείειν 150, 25.
τυποῦται εἰς τὸ ἡμερον 324, 8.
τυφῶσαι et τυφον ἐμποιεῖν 124, 33. 36.
τυφουῦσθαι et συνετὸν ἐν ἑαυτῷ εἶναι
affinia 113, 4. 6. τετύφωται διδα-
σκαλία 124, 52.

τυφῶν Ἐριῆς 28, 43.
τὰ τυχηρὰ λεγόμενα 313, 30.
τῶν ὄσοι— pro τούτων 287, 23.

Υ.

ὑβριστὴς ἵππος Platonis 82, 45.
ὑγεία pro ὑγίεια in libris 60, 41. 43.
et alibi passim.
ὑγιάων λόγος qui 125, 5.
ἕλους ποικίλας 89, 24. ἕλαϊ ἀμίδες
70, 38.
υἰόθετος γέγονεν ὁ Χριστός 339, 15.
τῶν υἱικῶν seu χοϊκῶν cur major inter
homines copia 341, 42.
[ὑλόβιοι (codex ἀλλόβιοι) 131, 42. ubi
v. annot. vol. 2. p. 59.]
ὑμένα vel ὑμένα, sc. ἱμάτια 87, 18.
ὑμνοπόλοι 229, 13.
ὑπάγειν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀδικίας 191, 21.
ὑπαγόμενοι εἰς πίστιν 215, 47.
ὑπαγόρευσις, praeceptio, 37, 4.
δι' ὑπακοὴν ἐντολῆς, propter obedi-
entiam mandato praestitum, 350, 44.
κατὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου ὑπακοὴν
320, 9.
ὑπανδρος γυνή 84, 44.
εἰς ὑπάντησιν κυρίῳ ἐξῆλθον 37, 51.
[ὑπαρξίς. εἰ ἔστι τὸ πονηρὸν ἐν ὑπάρξει
189, 11.]
ὑπεκαίεσθαι ὀργῇ 99, 17.
ὑπέκκανμα ἐπιθυμίας 175, 5. ὑπεκ-
καύματα ἔχθρας 172, 12.
ὑπεμβρωῦσαι: [in fragmento Sophocli
supposito] 257, 11.
ὑπεξαρετέον τῆς— 104, 3. 323, 20.
ὑπεξαίρεισις ἀληθδόνος, subtractio, 178,
46. ὑπεξαίρεισις, exceptio, 219, 50.
ὑπεξαναβάσα γενέσεως 230, 11. ὑπε-
ξαναβάντας 273, 34.
ὑπεξίναυ [vitiose] pro ὑπεξίναυ 74,
39.
ὑπεραναβαίνειν τῶν ἄλλων 164, 51.
ὑπεραναβὰς τοῦ θυμοῦ 195, 26.
ὑπεράνω πάντων γίνεσθαι 301, 14.
ὑπεραποθνήσκειν τοῦ— 210, 44. ὑπερ-
αποθανεῖν ἡμῶν 55, 32.
[ὑπερασπίζεται vol. 3. p. 388, 10.]
ὑπερβάσις τοῦ κόσμου 306, 43.
τῷ ὑπερβατῷ τῆς φράσεως κρύψας
282, 31. 350, 2.
ὑπερβλύζουσα τὴν— excedens, 62, 7.
ὑπερδισκέει τὴν— 299, 43.
ὑπερεκπέπαικεν 88, 42.
ὑπερέκπτωσις καὶ συμπάθεια 219, 27.
ὑπερεκχεῖσθαι 156, 12. [ὑπερεκχυνό-
μενον vol. 3. p. 410, 19.]
ὑπερεμπίπλασθαι 302, 46.
ὑπερευτυγχάνει τοῦ νέου 46, 28.
ὑπερευφραίνεται μελετῶν 317, 36.

- ὑπερέχουσαι τῶν ἀδελφῶν 312, 30.
 ὑπερηφάνει τὴν θεὸν 16, 37. ὑπερηφάνησε πάντα 158, 38. 318, 18.
 ὑπερκείσθω τὰ νῦν, differatur, 241, 6. sic 37, 7.
 ὑπερκόσμος σοφία 2, 40. ἐκλογή 156, 41. ἄνθρωπος 301, 17.
 ὑπεροικτεῖρειν 23, 53.
 τὸ ὑπερον 302, 29. ὑπέροις σιδηροῖς 213, 11.
 ὑπερόριον ἀποστέλλειν τὴν— 43, 1.
 ὑπεροχρώσας τὴν σοφίαν 122, 5.
 ὑπερπαθὴ σύνοικον 18, 12.
 ὑπερσαρκώσεις ἐξομαλίζων 50, 34. [ὑπερσπουδάξειν vol. 3. p. 388, 25.]
 ὑπερτίθεμαι διασαφήσειν ταῦτα 263, 2.
 ὑπέτρονον φθέγγεσθαι 190, 8. 199, 26. ἄδειν 178, 8. sic 119, 40.
 ὑπήκοος ταῖς ἐντολαῖς 301, 22.
 ὑπίσχει τὴν τιμωρίαν 216, 34.
 ὑπὸ ἀπορίας χρώμεθα τοῖς— prae inopia, i. e. propter, 251, 8. ὑπὸ τὴν φρόνησιν τέτακται 295, 6. ὑπὸ τὸν κανόνα ποιεῖν, regulae subjicere, 220, 14.
 ὑποβάθρα [vitiose pro ἐπιβάθρα] τῆς Χριστοῦ φιλοσοφίας 275, 24. ὑπόβαθρον κλίτης 175, 21.
 ὑποβάς μικρὸν, paulo post, 63, 2. sic ὀλίγον ὑποβάς ἐπιφέρει 235, 37. ὀλίγον ὑποβάντες δείξομεν 133, 28. ὑποβεβηκυῖαι τούτων 325, 16.
 ὑπογραμμὸς, delineatio, 55, 17. ὑπογραμμὸς παιδικὸς 243, 48.
 ὑποδείγματα, exempla, 102, 20.
 ὑποδήσασθαι αὐτὸν αὐτῷ 104, 36. ὑποδεδέσθαι et δεδέσθαι affinita 89, 13.
 ὑποδύεσθαι τὸ Χριστοῦ ὄνομα 183, 38. ὑποδύεται τὸν ψόγον 50, 48.
 ὑποθημοσύνη καὶ ἐντολαὶ θεοῦ 37, 17. et 59, 30.
 ὑποθυμιώμενα μύρα 76, 49.
 ὑποκατασκευάζει παῖδα πιστόν 48, 32.
 ὑπόκλιπος λόγος 114, 45.
 ὑποκορισμὸς ornat saepe 38, 15.
 ὑποκοριστικῶς 38, 15.
 ὑποκροῦειν in disputando 280, 35.
 τὰ ὑπομενετέα 313, 24.
 ὑπομνηστικὴ γραφή 262, 19.
 ὑπομονὴ et καρτερία quid 170, 11. τὸ ὑπομνηστικόν 213, 47.
 δι' ὑπονοίας φιλοσοφοῦσιν οἱ ποιηταὶ 238, 10.
 ὑποπίπτειν τῷ θεῷ 224, 50.
 ὑπόπτερος δρύς 272, 43.
 ὑποπτειῶν τὸ ὄψον τὸν μολυσμὸν, inquinamenti suspectum habens, 63, 16. εἰρηνικῶς ὑποπτειῶντες 122, 14.
 ὑπορχήσεως inventor 133, 16.
 ὑποσημείωσις, annotatio, 154, 46.
 ὑποστατόν τι 326, 48.
 ὑποστέλλεσθαι, subducere, 276, 5.
 ὑποστέλλεσθαι πρόσωπον 272, 15.
 ὑποτίθεται παιδιὰ 46, 2.
 ὑποτρέφουσαι τὸν ἐγκέφαλον 77, 32.
 ὑποτρέφειν γέροντας 99, 28.
 ὑποτρέφειν τὸ ἐκλείπον 66, 19. ὑποτροφουσα [vitiose; v. annot. vol. 1. p. 159.] τῷ λόγῳ τὴν νεολαίαν 45, 14.
 ὑπουράνιοι πωτῶνται 232, 6.
 ὑποφαίνεται μείζονα εἶναι 245, 24.
 ὑποχαροπὸς Hercules 9, 14.
 ὑπόχημα τῶν ὀφθαλμῶν κατάγειν 41, 32.
 ὅς unde dictus et cur 174, 49.
 ὑστερεῖσθαι, minus habere, 62, 32.
 ἐξ ὑστέρον, postea, 329, 16.
 ὑστεροχρονεῖν 333, 37.
 ὕστριχες, setae porcinae, 304, 49.
 ὑφ' ἕνα, sc. καιρόν 215, 42.
 ὑφή, textura, 105, 13. τὸ ὕφος τῆς προφητείας, contextus, 322, 14.

Φ.

- φάγος, vorator, 68, 44. 192, 35.
 φαιδρύσματα ψυχῆς 107, 7.
 φαῖκασία, Atticis κοινήσες 89, 15.
 ἡ φαινίδια παιδιὰ 104, 17.
 φαλαγγίων 177, 43.
 φαλλὸς in sacris Veneris 5, 7.
 φανοτάτη φρονήσει 1, 30.
 φαντασιαστικὸν κάλλος 92, 44.
 φάρμακον γίνεσθαι σωτηρίας 312, 26.
 φαρμακοποιίας ὑφίστασθαι 152, 29.
 οἱ φαρμαχθέντες ὑπὸ Κίρκης 321, 45.
 φᾶρος μέγα καὶ καλόν 264, 5. πεποικιλμένον 272, 43.
 φάσις et φθέγμα et θέαμα 161, 52.
 φάσεις ζωγράφων 273, 17.
 φασκώλιον ἐρρωπώμενον 100, 48.
 φάσματα μυούμενα ἀτρεκῆ 261, 36.
 φάτις 257, 40.
 φαῦλος pro simplici 238, 7.
 φειδόμενος τῆς βακτηρίας 345, 16.
 φειστότεον 108, 13.
 φελλάτα λίθου 14, 14. Apud Suid. et Harpocr. φελλέτας est, idque Doricum esse dicitur, sed cum Stephanus a Φελλεῖτος, ut Ἀταρνεῖτος ab Ἀταρνεὺς, et apud Hesych. sit φελλάντας, procul dubio verum est φελλάτας, extritro ν, ut Πειραιάτας.

- Ita vero appellari pumicosos et suberosos (h. e. suberis ac pumicis in modum porosos levesque) lapides, notat item Suidas. SYLB. [V. annot. vol. 1. p. 52.]
- φέρει εἰπεῖν 27, 26. 228, 35. 280, 36. φέρειν, ferre, celebrare, 141, 28. 32. 48. sic φέρεσθαι, perhiberi, celebrari, 141, 19. τὰ εἰς Ὀρφεία φερόμενα (i. e. ἀναφερόμενα) ποιήματα 143 extr.
- [Φερρέφαττα, Φερσέφαττα: ad vol. 1. p. 17.]
- φερώνυμος θεοῦ 1, 38.
- ἐν φήμαις καὶ κληδοσί μαντευόμενον 131, 27.
- φησι pleonasticum 29, 46. et 32, 32. et 42, 51. 112, 27. 159, 3. 170, 43. 188, 25. 205, 3. φαίμεν 189, 8. φήσαιμεν 205, 6. φήσαιεν 233, 40. ὃ φθάσαν εἶχεν ὄν 303, 33.
- φθονητὰ εἶναι πρὸς τοῦ κυρίου 298, 33.
- φθορεὺς κόρης 5, 28. φθόρια φάρμακα 84, 20. φθοροποῖς βίος 61, 20.
- φιλαγαθία 107, 8. φιλαγαθῶς γεγενῆσθαι 229, 2. alibi recte φιλαγάθως.
- φιλαλήθης 250, 6. item φιλαληθῆς 247, 39. et φιλαληθῶς 193, 38. 326, 42.
- φιλαπεχθημόνος διακεῖσθαι πρὸς 138, 23. φιλαπεχθημοσύνη, 190, 9.
- φιληδέην μὴ δυνάμενοι 98, 36, 37. φιληδονούντων ἡμῶν 200, 24.
- φιλητικὸς διατεθεῖσα πρὸς τὴν 273, 2.
- φιλογυνία, mulierositas, 83, 37. 209, 14.
- φιλοθεάμονες τῆς ἀληθείας 136, 28. 159, 30. 236, 30.
- φιλόθεος qui 297, 47.
- φιλοκτίρων θεός 3, 45.
- φιλοκοσμία, εἶδωλον τοῦ καλοῦ 86, 21. maximum vitium 94, 2.
- φιλολογητέον 81, 6.
- φιλομειράκιον χρῆμα 127, 29.
- φιλομηδῆς seu φιλομειδῆς Venus unde dicta 5, 13.
- φίλον μοι, libet mihi, 45, 10.
- φιλονεικίω πρὸς τὴν φύσιν 91, 29.
- φιλοπάτωρ qui 297, 47.
- τὰ φιλοσοφούμενα παρ' αὐτοῖς 292, 36.
- φιλοσόφημα τῶ ὄντι 155, 11.
- φιλοστοργία quid 163, 9.
- φιλοσωματία 314, 5.
- φιλοσχησας τὴν Λύδιον ἀρμονίαν 132, 43.
- φιλοτεχνία περὶ χρῆσιν ξένων 163, 3. sic inox v. 9.
- φιλοτησίας πίνομεν νηφαλίου 68, 34.
- φιλοτησίας ὀνόματι διαπυτίξω 67, 13.
- φιλοψία καὶ φιλοινία 94, 21.
- φίλτρα ἔρωτος 84, 36. φίλτρον ἠδονῆς ἔχουσαι 317, 26.
- ὦ φλήγαφε 302, 32.
- φλογμὸς Βρομίον 243, 44.
- φουινικήια unde dicta τὰ γράμματα 132, 38.
- φουτῶν διὰ τῆς ὕλης 127, 26.
- φοράδην βαστάζοντες φορεία 98, 42.
- φορέσαι 287, 38. 337, 8. 343, 49. πεφορήκαμεν 346, 43.
- φόριμα δένδρα, feracia, 285, 46.
- φόρμιγξ quorum inventum 132, 49.
- φράσις συμβολική 243, 12.
- φρένας καλὰς ἐκ μετανοίας λαβεῖν 319, 7.
- φρένωσις quid 54, 7.
- φριξόβριξ 9, 13.
- φρούδος τῆς ἀπληστίας ὦν 159, 2. [φρυαξάμενος vol. 3. p. 389, 4.]
- φυγαδευτικὸς τῶν περιώντων 72, 52.
- φυκία πέτραις περιπεφυκότα 25, 16.
- φυλακὴ τῶν ἐντολῶν 170, 13.
- τὰ φυλακτήρια πλατύνειν 127, 5.
- φυλλοβολία in ludis athletarum 78, 35.
- φυλοκρίνησις τῶν κοσμικῶν. φυλοκρινητικὴ σοφία 162, 2. et 26.
- φύντες ἐπιτηδείως πρὸς— 123, 35. πεφυκῶς πρὸς ἀρετὴν οὐκ εἶδ' 123, 33.
- οἱ φυσιονγνωμονοῦντες 144, 49.
- φυσιολογοῦντες τὸν ἐγκέφαλον 78, 9.
- τὰ φυσιολογηθέντα περὶ ἀρχῶν 203, 47.
- φυσιολογία γνωστική 204, 6.
- φυσιοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον 229, 4.
- φυσιὸς ἢ γνῶσις quid significet 324, 32.
- φυσιὸς καὶ τύφου ἐμπύπλησι 128, 13. οἱ πεφυσιωμένοι, inflati, 128, 9. φυσιούται ἢ ἔξις, in natura vertitur, 308, 34. [vol. 3. p. 414, 5.]
- φυσίωσις, inflatio, animi, 39, 23.
- φυτεύειν παῖδας 187, 1.
- ἡ φυτικὴ δύναμις 328, 38.
- φυτώρια 124, 14.
- φῶρια, indicia furti, 266, 44. [ubi vid. annot. vol. 3. p. 147.]
- φῶς proprie quid, et vir cur φῶς dictus 41, 39. φῶτες φωτὸς ἐμπλεοὶ 348, 18. sic 257, 8.
- φῶσφοροι οἱ ἐπτὰ 240, 38.
- φωταγωγῆσει σε τὸ πῦρ 16, 6. 31, 34.
- φωτεμβολίον 240, 42.
- φωτίζει τοῖς πλανωμένοις τὴν ἀλήθειαν 57, 31. φωτίζεσθαι τὸν σκοτισμὸν, illuminari tenebrosa sui parte, 79, 7. φωτίζεσθαι quid 40, 51.

φώτισμα cur dictus baptismus 41, 14.
30. et 42, 9.
φωτισμός, ἡ μαθητεία 247, 14.

X.

χαλαζοβολοῦντα νέφη 268, 7.
χαλεπαίνειν οὐδενί 312, 29.
χαλινωτέον τὰς ὀρμάς 104, 46.
χαμαί πίπτων 92, 21. 95, 32.
χαμαιτυπεία 187, 48.
χαμαιτυπεία, meretrices, 97, 23.
χάραγμα βασιλικόν 274, 1.
χαρακτήρ ἐλευθέρων γυναικῶν 93, 39.
χαρακτηριζόμενα τοῖς ἴσοις 50, 26.
χάριεν τό 43, 13. item χαρίεν τὸ— ἀπό-
φθεγμα 302, 33. et 104, 2.
χαριεντισμοὶ seniles 74, 51.
χάρισμα τοῦ θεοῦ 205, 18. χάρισμα,
baptismus, et cur 41, 13.
χαριστήριον 13, 15. 14, 21.
τὸ χαρτὸν, gaudium, 168, 52.
χειραγωγεί ἐπὶ τὴν— 153, 41. 162, 52.
χειραγωγῆσαι εἰς— 2, 42.
χειρίζειν τὸν ἐναντίον λόγον 234, 8.
χειροθεσία εὐλογίας 37, 47. 338, 3.
χειροποιήτοι ναοὶ 249, 38.
ἐχειροῦργησε τὸν ἄνθρωπον δι' ἑαυτοῦ
36, 40. χειροουργία τῶν τῆς ψυχῆς
παθῶν 50, 31.
χειροῦσθαι, manibus domare, 278,
47.

Χελύτις Ἄρτεμις, et χελύττειν 11,
27.

χηραμοὶ τῶν ὄψεων 29, 49.
χιζὴ μέθη 67, 14.
χθόνιος Διὸς 248, 31.
χθὼν tellus unde dicta 243, 26.
χνοῦς a vento jactatus 326, 1.
χοϊκὸς ἄνθρωπος 341, 8. idem ἕλικός
341, 11. 42.
χοιροψάλας Διόνυσος 11, 33.
χοραίοι συγχρησθῆναι 71, 34. χορείους
Arcegius.
χόρτασμα, οὐ βρώμα 58, 27.
χοῦς ἐσμέν 50, 2. χόες τῆς θαλάσσης
254, 38.
χρᾶν, oraculo pandere, 139, 46.
χρεμετιστικός 72, 34.
χρεῶν (sc. εἶναι) φάμεν 303, 14.
χρημά τι πολυωφέλες 131, 35. χρῆμα
γνώσεως ἀκήρατον 118, 31. sic 61,
50.
χρησμολόγων veterum catalogus 144,
16.
χρηστεύεσθαι, act. et pass. 172, 20.
χρηστεύεται παντὶ τῷ 319, 12. ὁ
χρηστεύμενος αἰεὶ ὀλιγωρεῖται 55,
47.

ἡ χρηστική (sc. ἐπιστήμη) 151, 51.
χρηστοὶ sunt et dicuntur qui credunt
in Christum 158, 13.
χρηστομαθῆς qui 125, 42.
χρηστομαθίας Ἑλληνικῆς ὁ καρπὸς 119,
50.
χρίματα vel χρίσματα 77, 3. τὸ χρίσμα
τῆς εὐαρεστήσεως 223, 22.
τὸν χριστιανισμόν κεφαλαιωδῶς ὑπο-
γράφοντες 297, 13.
οἱ χριστόγονοι 115, 39.
χριστὸς pro χρηστός 247, 38.
χρόνῳ τινί 258, 51.
χρυσόπαστοι πέπλοι 93, 2.
χρυσοποικίλτοι ψιλοτάτιδες 79, 50.
χρυσοχοεῖα 109, 16.
χρυσωρῦχειν, aurum effodere, 89, 46.
χρωματικά ἄρμονια 72, 13.
χυδαῖος ὄχλος 86, 17. οἱ χυδαῖοι ἄν-
θρωποι 270, 25. 325, 35.
χωλάναντες ἀπὸ τῶν τρίβων 54, 22.
χωλεύουσα οὐδαμῇ 282, 38. et 164, 6.
χωρεῖν διὰ πάσης θεραπείας 57, 3. sic
φοιτᾶν. χωροῦντα τοῖς ἀγαθοῖς ἐκ
διαμέτρου 313, 21. χωροῦντες μα-
θεῖν τοῦτο μόνον, capientes et dis-
cere valentes, 290, 6.
χωρία, loca scripturae sacrae, 264, 8.
χωρογραφία Aegypti 269, 10.

Ψ.

ψάγδας Αἰγύπτιος 76, 46.
ψάλλειν καὶ ἄδειν 71, 43. τῷ θεῷ 2,
32. παλινοῦσαν 110, 36. ὁ ψαλμο-
δός, David 23, 49. et 76, 10. ψαλ-
μοδία in conviviis 71, 36.
ψεκτική τέχνη 50, 44.
ψευδαποφάσκων λόγος 235, 39.
ψευδεργία καὶ ψευδολογία 98, 44.
ψευδογραφεῖ τὴν ὄψιν 273, 13.
ψευδοδοξίας αἴτιον 278, 28.
ψευδοποιῦντες τὰς γυναῖκας 98, 43.
ψευδοποιία τοῦ προσώπου 94, 48.
ψευδώνυμος γνώσις 165, 21.
ψεῦσμα ἐκβαλὼν ἅπαν 95, 2.
ψιλοτάτιδες χρυσοποικίλτοι 79, 50.
ψιλῶ τῷ βούλεσθαι δημοουργεῖ, nuda
voluntate, 19, 5. ψιλῶ τῷ νῆ θεω-
ρεῖν 247, 48. ψιλῶς νοούμενον 85,
41.
ψιμυθισμὸς προσώπου 86, 13.
ψυκτῆρες vasa 69, 31.
ψυχαγωγία ποιητική 238, 12. ψυχα-
γωγία, summum bonum, 179, 32.
ψυχαγωγοὶ εὐγλωσσοὶ 125, 8.
ἐκ ψυχῆς δουλεύειν, ex animo, 113, 47-
et 214, 24.
ψυχικοὶ haereticis qui 219, 11.

ψυχομοπὸς Ἑρμῆς 351, 25. 28.
 ψυχοῦσθαι, et ἐψυχῶσθαι 289, 35.
 ψύχωσις τῷ κόσμῳ 21, 29.

Ω.

ὦ θαύματος μυστικοῦ 45, 9. ὦ τῶν
 ἁγίων λοχευμάτων 45, 15. et sic 91,
 3. 4. ὦ βάθος πλούτου 112, 8. ὦ
 πρὸς τῆς ἀληθείας 20, 15. 26, 34.
 ὦ πρὸς αὐτοῦ 20, 23. ὦ τῆς ἀπο-
 νοίας 24, 28. ὦ τοῦ μεγάλου θεοῦ,
 ὦ τοῦ τελείου παιδίου 40, 37.
 ὠδιδὸς ὄρνις, de merula 81, 43. ὁ ὠδι-
 κὸς voce pollet 121, 33. et 1, 7.
 ὠδὸς, cantor, 1, 12. ὠδὸς Aegyptiis
 qui 269, 1.
 [ὠκύμορα vol. 3. p. 403, 9.]
 ὠκύπτερα περικόπτειν 105, 49.

ὁ ὦν, dei nomen 52, 6. sic 151, 37.
 290, 8. et alibi.
 ὠρια roma 245, 25.
 ὠρολόγιον 269, 4.
 ὠροσκόπος Aegyptiorum 269, 4.
 ὡς φάναι 218, 15. ὡς ἂν περιειληφῶς,
 ut qui complectatur, 250, 51. ὡς
 πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, quod ad nos atti-
 net, 216, 43. sic 222, 38. ὡς ὅτι
 ἐλάχιστα, quam minima, 35, 46.
 sic ὡς ὅτι μάλιστα ὁμοιοτάτην 192,
 20. ὡς ὅτι μάλιστα φυλάττεσθαι 69,
 19. ὡς αὐτως vel ὡσαύτως 157, 40.
 228, 3. 249, 32. 49. ὡς δὲ, sic vero
 285, 52. ὡς δὲ in redditione pro οὐ-
 τως, sic 28, 44. ὡς τὸν ζυγὸν ἄγειν,
 ad jugum ducere, 2, 1.
 ὡσαννὰ quid significet 38, 1.

PAGINAE EDITIONIS PARISIENSIS A. 1641.*

CUM

POTTERIANIS COMPARATAE.

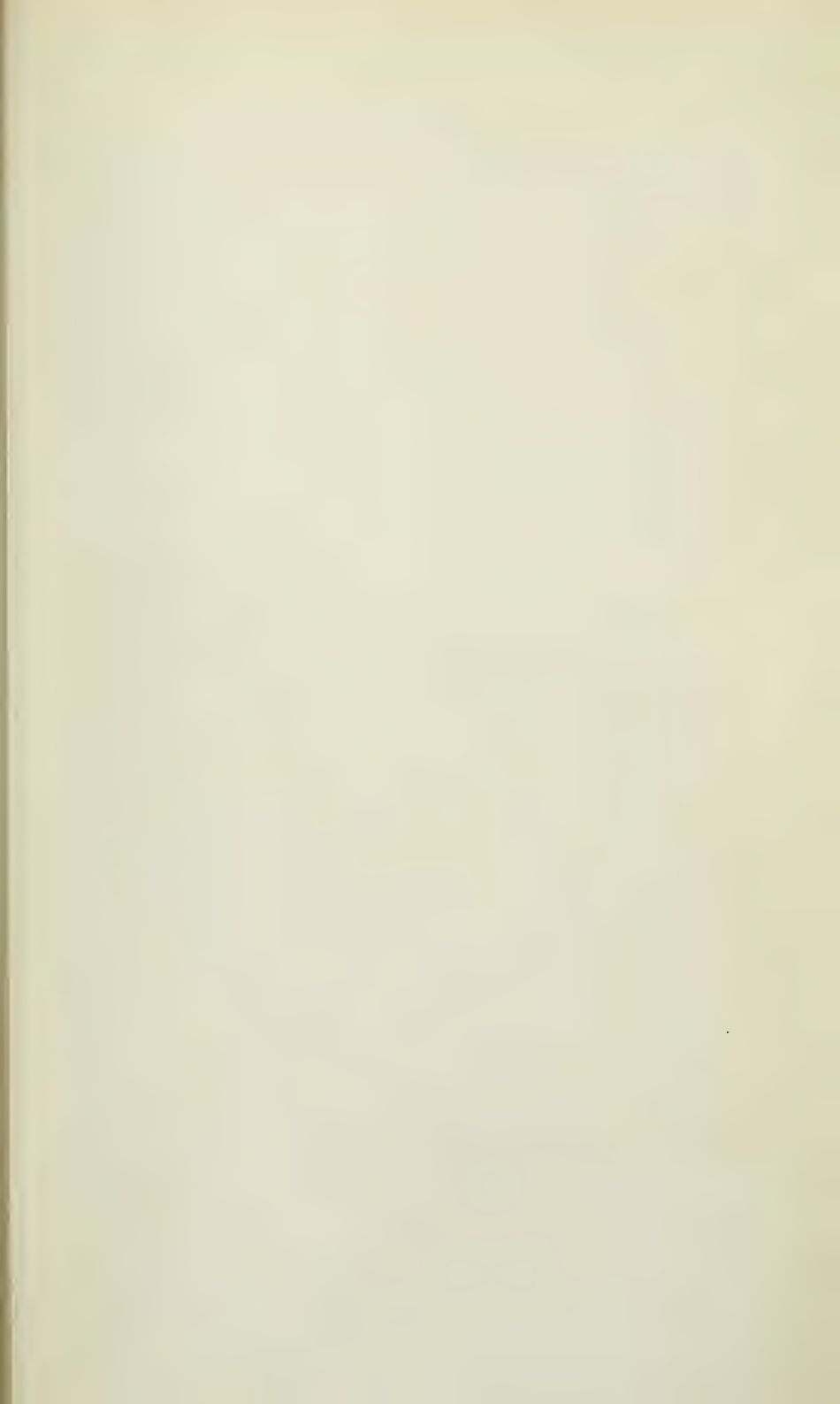
Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.
2 . . .	2, 19.	35 . . .	46, 26.	68 . . .	85, 5.	101 . .	121, 34.
3 . . .	3, 26.	36 . . .	48, 1.	69 . . .	86, 12.	102 . .	122, 38.
4 . . .	4, 40.	37 . . .	49, 4.	70 . . .	87, 14.	103 . .	124, 5.
5 . . .	6, 7.	38 . . .	50, 16.	71 . . .	88, 19.	104 . .	125, 9.
6 . . .	7, 6.	39 . . .	51, 21.	72 . . .	89, 27.	105 . .	126, 7.
7 . . .	8, 3.	40 . . .	52, 25.	73 . . .	90, 26.	106 . .	127, 10.
8 . . .	9, 1.	41 . . .	53, 29.	74 . . .	91, 26.	107 . .	128, 9.
9 . . .	10, 4.	42 . . .	55, 2.	75 . . .	93, 1.	108 . .	129, 12.
10 . . .	12, 4.	43 . . .	56, 14.	76 . . .	94, 5.	109 . .	130, 8.
11 . . .	13, 25.	44 . . .	58, 1.	77 . . .	96, 1.	110 . .	131, 19.
12 . . .	15, 10.	45 . . .	59, 5.	78 . . .	97, 1.	111 . .	132, 28.
13 . . .	16, 27.	46 . . .	60, 17.	79 . . .	98, 13.	112 . .	133, 41.
14 . . .	19, 3.	47 . . .	61, 24.	80 . . .	99, 11.	113 . .	135, 6.
15 . . .	20, 15.	48 . . .	62, 32.	81 . . .	100, 24.	114 . .	136, 7.
16 . . .	22, 4.	49 . . .	64, 6.	82 . . .	101, 27.	115 . .	137, 10.
17 . . .	23, 12.	50 . . .	65, 12.	83 . . .	102, 27.	116 . .	138, 14.
18 . . .	24, 29.	51 . . .	66, 21.	84 . . .	103, 20.	117 . .	139, 12.
19 . . .	26, 10.	52 . . .	67, 20.	85 . . .	104, 21.	118 . .	140, 17.
20 . . .	27, 17.	53 . . .	68, 23.	86 . . .	105, 24.	119 . .	141, 16.
21 . . .	28, 20.	54 . . .	69, 23.	87 . . .	106, 23.	120 . .	142, 20.
22 . . .	29, 27.	55 . . .	70, 27.	88 . . .	108, 1.	121 . .	143, 14.
23 . . .	30, 40.	56 . . .	71, 28.	89 . . .	109, 2.	122 . .	144, 13.
24 . . .	32, 1.	57 . . .	72, 29.	90 . . .	110, 7.	123 . .	145, 13.
25 . . .	33, 17.	58 . . .	73, 35.	91 . . .	111, 18.	124 . .	146, 19.
26 . . .	35, 3.	59 . . .	74, 44.	92 . . .	112, 22.	125 . .	147, 23.
27 . . .	36, 13.	60 . . .	76, 4.	93 . . .	113, 23.	126 . .	148, 26.
28 . . .	37, 24.	61 . . .	77, 12.	94 . . .	114, 25.	127 . .	149, 28.
29 . . .	39, 3.	62 . . .	78, 17.	95 . . .	115, 30.	128 . .	150, 29.
30 . . .	40, 22.	63 . . .	79, 29.	96 . . .	116, 35.	129 . .	151, 23.
31 . . .	42, 6.	64 . . .	80, 34.	97 . . .	117, 34.	130 . .	152, 20.
32 . . .	43, 11.	65 . . .	81, 45.	98 . . .	118, 35.	131 . .	153, 21.
33 . . .	44, 15.	66 . . .	82, 44.	99 . . .	119, 36.	132 . .	154, 32.
34 . . .	45, 20.	67 . . .	84, 6.	100 . . .	120, 34.	133 . .	155, 35.

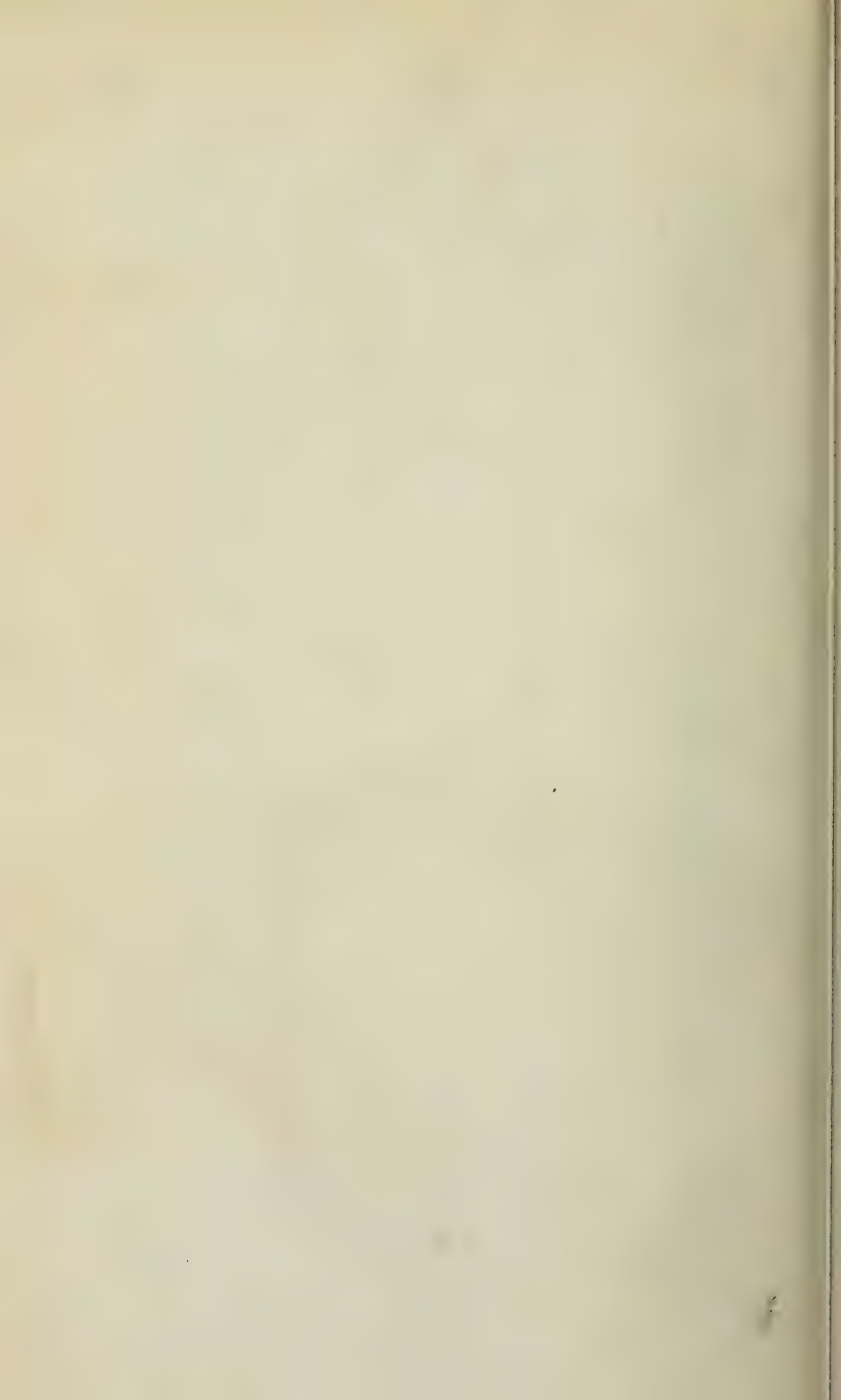
* Hujus editionis paginarum numeris et olim viri docti plerique omnes usi sunt et hodie non raro utuntur, magno lectarum incommodo, in posterum, ut spero, solis usuri numeris paginarum Potterianis.

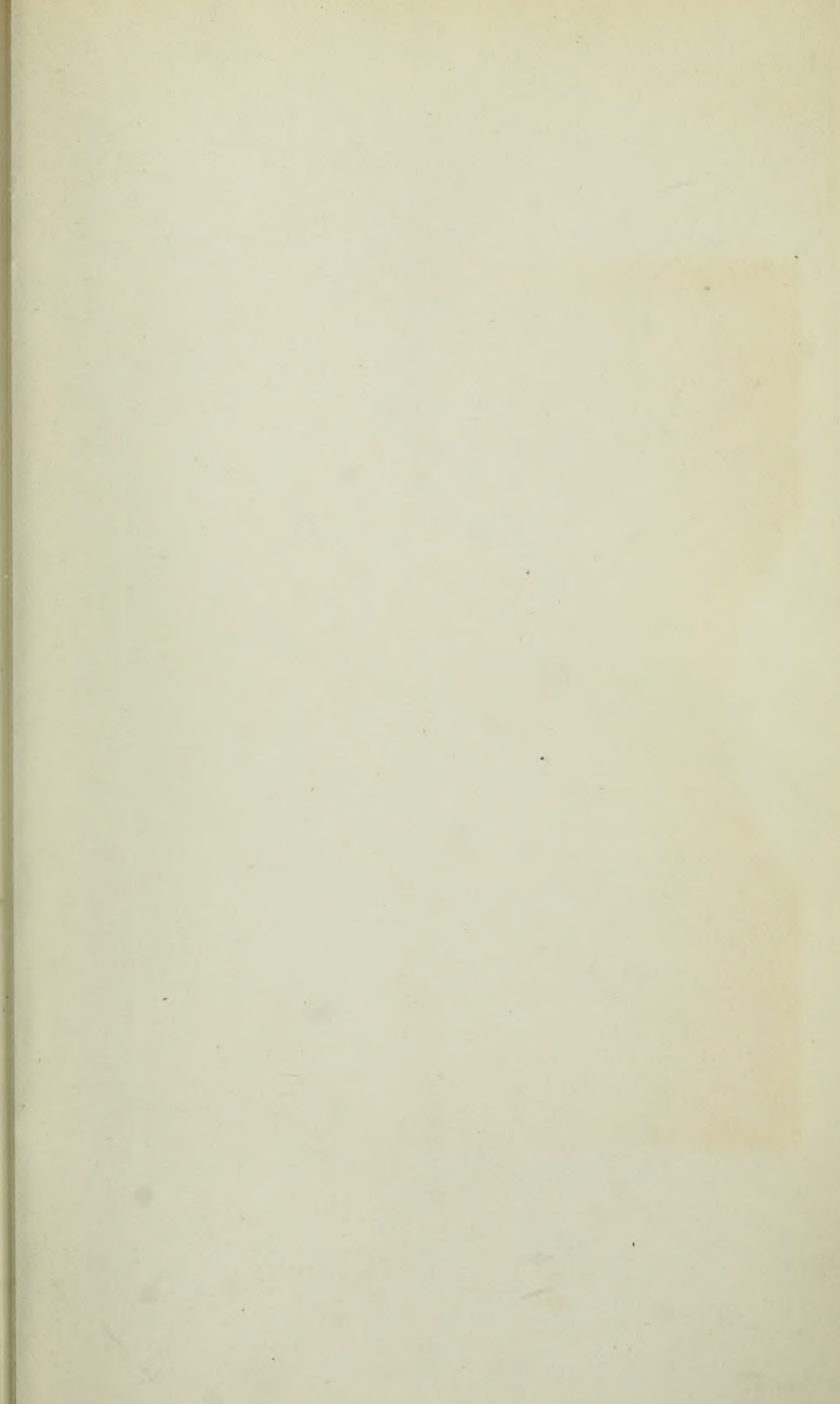
Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.
134 . .	156, 29.	191 . .	223, 27.	248 . .	290, 20.	306 . .	360, 19.
135 . .	157, 40.	192 . .	224, 29.	249 . .	291, 31.	307 . .	362, 4.
136 . .	159, 5.	193 . .	225, 37.	250 . .	292, 32.	308 . .	364, 8.
137 . .	160, 20.	194 . .	227, 6.	251 . .	293, 31.	309 . .	365, 18.
138 . .	161, 1.	195 . .	228, 10.	252 . .	295, 10.	310 . .	366, 33.
139 . .	162, 1.	196 . .	229, 17.	253 . .	296, 23.	311 . .	368, 4.
140 . .	163, 13.	197 . .	230, 21.	254 . .	297, 22.	312 . .	369, 10.
141 . .	165, 5.	198 . .	231, 24.	255 . .	299, 5.	313 . .	370, 11.
142 . .	166, 15.	199 . .	232, 26.	256 . .	300, 11.	314 . .	371, 11.
143 . .	167, 24.	200 . .	233, 29.	257 . .	301, 13.	315 . .	372, 7.
144 . .	169, 3.	201 . .	234, 43.	258 . .	302, 24.	316 . .	373, 12.
145 . .	170, 7.	202 . .	236, 4.	259 . .	303, 19.	317 . .	374, 23.
146 . .	171, 11.	203 . .	237, 12.	260 . .	304, 23.	318 . .	375, 29.
147 . .	172, 12.	204 . .	238, 15.	261 . .	305, 22.	319 . .	376, 38.
148 . .	173, 16.	205 . .	239, 21.	262 . .	306, 28.	320 . .	377, 36.
149 . .	175, 2.	206 . .	240, 27.	263 . .	307, 33.	321 . .	379, 17.
150 . .	176, 6.	207 . .	241, 35.	264 . .	308, 35.	322 . .	381, 20.
151 . .	177, 12.	208 . .	243, 5.	265 . .	309, 39.	323 . .	383, 7.
152 . .	178, 23.	209 . .	244, 9.	266 . .	310, 39.	324 . .	384, 20.
153 . .	179, 34.	210 . .	245, 15.	267 . .	312, 10.	325 . .	385, 34.
154 . .	181, 8.	211 . .	246, 34.	268 . .	313, 19.	326 . .	387, 1.
155 . .	182, 20.	212 . .	247, 36.	269 . .	315, 1.	327 . .	388, 17.
156 . .	183, 25.	213 . .	249, 1.	270 . .	317, 2.	328 . .	390, 8.
157 . .	185, 5.	214 . .	250, 1.	271 . .	318, 5.	329 . .	391, 19.
158 . .	186, 9.	215 . .	251, 15.	272 . .	319, 4.	330 . .	392, 34.
159 . .	187, 12.	216 . .	252, 15.	273 . .	320, 3.	331 . .	394, 15.
160 . .	188, 7.	217 . .	253, 20.	274 . .	321, 2.	332 . .	396, 9.
161 . .	189, 15.	218 . .	254, 19.	275 . .	322, 19.	333 . .	397, 11.
162 . .	190, 18.	219 . .	256, 12.	276 . .	324, 4.	334 . .	399, 12.
163 . .	191, 27.	220 . .	257, 36.	277 . .	325, 1.	335 . .	400, 18.
164 . .	192, 28.	221 . .	259, 2.	278 . .	326, 8.	336 . .	401, 26.
165 . .	193, 36.	222 . .	260, 1.	279 . .	327, 15.	337 . .	403, 4.
166 . .	195, 2.	223 . .	261, 15.	280 . .	328, 17.	338 . .	404, 3.
167 . .	196, 3.	224 . .	262, 20.	281 . .	329, 23.	339 . .	405, 18.
168 . .	197, 13.	225 . .	263, 22.	282 . .	330, 38.	340 . .	407, 3.
169 . .	198, 17.	226 . .	264, 23.	283 . .	331, 38.	341 . .	408, 24.
170 . .	199, 27.	227 . .	265, 23.	284 . .	332, 38.	342 . .	410, 10.
171 . .	200, 22.	228 . .	267, 7.	285 . .	334, 18.	343 . .	411, 25.
172 . .	201, 27.	229 . .	268, 13.	286 . .	336, 3.	344 . .	413, 15.
173 . .	202, 37.	230 . .	269, 29.	287 . .	336, 46.	345 . .	414, 27.
174 . .	204, 4.	231 . .	270, 33.	288 . .	338, 2.	346 . .	416, 3.
175 . .	205, 1.	232 . .	272, 5.	289 . .	339, 6.	347 . .	417, 8.
176 . .	205, 38.	233 . .	273, 16.	290 . .	340, 11.	348 . .	418, 4.
177 . .	207, 2.	234 . .	274, 21.	291 . .	341, 16.	349 . .	418, 45.
178 . .	208, 18.	235 . .	275, 23.	293 . .	342, 21.	350 . .	420, 5.
179 . .	209, 28.	236 . .	276, 27.	294 . .	344, 20.	351 . .	421, 19.
180 . .	211, 5.	237 . .	277, 33.	295 . .	345, 24.	352 . .	422, 16.
181 . .	212, 11.	238 . .	278, 28.	296 . .	346, 31.	353 . .	423, 15.
182 . .	214, 3.	239 . .	279, 34.	297 . .	347, 34.	354 . .	424, 13.
183 . .	215, 7.	240 . .	280, 38.	298 . .	348, 37.	355 . .	425, 17.
184 . .	216, 13.	241 . .	282, 7.	299 . .	350, 7.	356 . .	426, 23.
185 . .	217, 14.	242 . .	283, 3.	300 . .	351, 9.	357 . .	427, 23.
186 . .	218, 17.	243 . .	284, 16.	301 . .	352, 15.	358 . .	428, 1.
187 . .	219, 22.	244 . .	285, 26.	302 . .	353, 34.	359 . .	429, 15.
188 . .	220, 15.	245 . .	286, 34.	303 . .	355, 44.	360 . .	430, 11.
189 . .	221, 22.	246 . .	288, 3.	304 . .	357, 3.	361 . .	431, 10.
190 . .	222, 24.	247 . .	289, 6.	305 . .	359, 6.	362 . .	432, 23.

Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.
363	. . 433, 27.	420	. . 501, 14.	477	. . 566, 9.	534	. . 631, 28.
364	. . 434, 34.	421	. . 502, 15.	478	. . 567, 22.	535	. . 632, 25.
365	. . 435, 36.	422	. . 503, 22.	479	. . 568, 30.	536	. . 633, 24.
366	. . 437, 6.	423	. . 505, 1.	480	. . 569, 32.	537	. . 634, 29.
367	. . 438, 21.	424	. . 506, 11.	481	. . 570, 38.	538	. . 635, 35.
368	. . 439, 27.	425	. . 507, 9.	482	. . 572, 1.	539	. . 637, 7.
369	. . 440, 27.	426	. . 508, 1.	483	. . 573, 7.	540	. . 638, 25.
370	. . 442, 11.	427	. . 509, 16.	484	. . 574, 16.	541	. . 639, 32.
371	. . 443, 20.	428	. . 511, 10.	485	. . 575, 38.	542	. . 640, 30.
372	. . 444, 19.	429	. . 512, 21.	486	. . 576, 37.	543	. . 641, 29.
373	. . 445, 17.	430	. . 513, 25.	487	. . 578, 5.	544	. . 643, 1.
374	. . 446, 20.	431	. . 514, 27.	488	. . 579, 7.	545	. . 644, 5.
375	. . 447, 23.	432	. . 516, 15.	489	. . 580, 11.	546	. . 645, 7.
376	. . 448, 24.	433	. . 518, 1.	490	. . 581, 16.	547	. . 646, 7.
377	. . 449, 28.	434	. . 519, 12.	491	. . 582, 12.	548	. . 647, 8.
378	. . 450, 29.	435	. . 520, 19.	492	. . 583, 23.	549	. . 648, 9.
379	. . 451, 30.	436	. . 522, 3.	493	. . 584, 29.	550	. . 650, 6.
380	. . 452, 31.	437	. . 523, 20.	494	. . 585, 33.	551	. . 651, 8.
381	. . 453, 37.	438	. . 524, 33.	495	. . 587, 4.	552	. . 652, 27.
382	. . 454, 43.	439	. . 525, 30.	496	. . 588, 16.	553	. . 653, 30.
383	. . 456, 7.	440	. . 526, 31.	497	. . 589, 17.	554	. . 655, 10.
384	. . 457, 24.	441	. . 527, 36.	498	. . 590, 35.	555	. . 656, 16.
385	. . 458, 27.	442	. . 528, 39.	499	. . 592, 2.	556	. . 657, 20.
386	. . 459, 36.	443	. . 529, 39.	500	. . 593, 13.	557	. . 658, 29.
387	. . 460, 37.	444	. . 530, 37.	501	. . 594, 10.	558	. . 659, 39.
388	. . 462, 4.	445	. . 531, 37.	502	. . 595, 12.	559	. . 661, 7.
389	. . 463, 17.	446	. . 532, 38.	503	. . 596, 16.	560	. . 662, 23.
390	. . 464, 28.	447	. . 533, 38.	504	. . 597, 11.	561	. . 663, 30.
391	. . 466, 6.	448	. . 535, 2.	505	. . 598, 19.	562	. . 665, 1.
392	. . 467, 20.	449	. . 536, 21.	506	. . 599, 18.	563	. . 666, 9.
393	. . 468, 21.	450	. . 537, 27.	507	. . 600, 40.	564	. . 667, 30.
394	. . 469, 20.	451	. . 538, 22.	508	. . 601, 44.	565	. . 668, 34.
395	. . 470, 26.	452	. . 539, 23.	509	. . 602, 40.	566	. . 669, 36.
396	. . 471, 31.	453	. . 540, 20.	510	. . 603, 38.	567	. . 671, 4.
397	. . 472, 33.	454	. . 541, 23.	511	. . 604, 38.	568	. . 672, 10.
398	. . 474, 8.	455	. . 542, 21.	512	. . 605, 39.	569	. . 673, 15.
399	. . 475, 23.	456	. . 543, 23.	513	. . 606, 35.	570	. . 674, 14.
400	. . 476, 28.	457	. . 544, 18.	514	. . 607, 38.	571	. . 675, 18.
401	. . 478, 9.	458	. . 545, 14.	515	. . 608, 38.	572	. . 677, 9.
402	. . 479, 23.	459	. . 546, 11.	516	. . 609, 39.	573	. . 678, 13.
403	. . 481, 5.	460	. . 547, 15.	517	. . 611, 20.	574	. . 679, 8.
404	. . 482, 21.	461	. . 548, 21.	518	. . 612, 26.	575	. . 680, 18.
405	. . 483, 33.	462	. . 549, 22.	519	. . 614, 6.	576	. . 681, 28.
406	. . 484, 34.	463	. . 550, 26.	520	. . 615, 11.	577	. . 682, 38.
407	. . 486, 3.	464	. . 551, 27.	521	. . 616, 23.	578	. . 683, 40.
408	. . 487, 11.	465	. . 552, 25.	522	. . 618, 3.	579	. . 685, 10.
409	. . 488, 10.	466	. . 553, 26.	523	. . 619, 12.	580	. . 686, 8.
410	. . 489, 16.	467	. . 554, 31.	524	. . 620, 29.	581	. . 687, 20.
411	. . 490, 13.	468	. . 555, 32.	525	. . 622, 7.	582	. . 688, 29.
412	. . 491, 22.	469	. . 557, 5.	526	. . 623, 3.	583	. . 690, 3.
413	. . 492, 35.	470	. . 559, 3.	527	. . 624, 7.	584	. . 690, 42.
414	. . 494, 8.	471	. . 560, 2.	528	. . 625, 7.	585	. . 692, 4.
415	. . 495, 11.	472	. . 561, 1.	529	. . 626, 7.	586	. . 693, 10.
416	. . 496, 17.	473	. . 562, 5.	530	. . 627, 9.	587	. . 694, 22.
417	. . 497, 35.	474	. . 563, 1.	531	. . 628, 14.	588	. . 695, 25.
418	. . 499, 15.	475	. . 564, 10.	532	. . 629, 22.	589	. . 697, 3.
419	. . 500, 18.	476	. . 565, 6.	533	. . 630, 27.	590	. . 698, 4.

Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.	Ed. Par. Pag.	Ed. Pott. Pag. Lin.
591 . .	699, 4.	646 . .	771, 32.	701 . .	830, 8.	756 . .	889, 15.
592 . .	700, 15.	647 . .	772, 32.	702 . .	831, 17.	757 . .	890, 21.
593 . .	701, 28.	648 . .	773, 36.	703 . .	832, 22.	758 . .	891, 24.
594 . .	703, 8.	649 . .	774, 36.	704 . .	833, 21.	759 . .	892, 21.
595 . .	704, 23.	650 . .	775, 33.	705 . .	834, 19.	760 . .	893, 11.
596 . .	706, 8.	651 . .	776, 31.	706 . .	835, 19.	761 . .	894, 27.
597 . .	707, 23.	652 . .	777, 26.	707 . .	836, 20.	762 . .	895, 29.
598 . .	709, 13.	653 . .	778, 24.	708 . .	837, 21.	763 . .	896, 23.
599 . .	711, 3.	654 . .	779, 18.	709 . .	838, 23.	764 . .	897, 22.
600 . .	712, 21.	655 . .	780, 14.	710 . .	839, 27.	765 . .	899, 7.
601 . .	713, 36.	656 . .	781, 13.	711 . .	840, 27.	766 . .	901, 4.
602 . .	715, 11.	657 . .	782, 14.	712 . .	841, 30.	767 . .	902, 3.
603 . .	716, 24.	658 . .	783, 29.	713 . .	843, 12.	768 . .	913, 1.
604 . .	718, 5.	659 . .	784, 26.	714 . .	844, 23.	769 . .	914, 18.
605 . .	719, 12.	660 . .	785, 27.	715 . .	845, 32.	770 . .	915, 29.
606 . .	720, 26.	661 . .	786, 23.	716 . .	846, 34.	771 . .	916, 26.
607 . .	722, 15.	662 . .	787, 20.	717 . .	848, 13.	772 . .	917, 31.
608 . .	723, 25.	663 . .	788, 27.	718 . .	849, 16.	773 . .	918, 31.
609 . .	724, 32.	664 . .	789, 29.	719 . .	850, 20.	774 . .	920, 3.
610 . .	726, 13.	665 . .	790, 26.	720 . .	851, 36.	775 . .	921, 9.
611 . .	728, 1.	666 . .	791, 31.	721 . .	852, 38.	776 . .	922, 13.
612 . .	729, 13.	667 . .	792, 34.	722 . .	853, 42.	777 . .	923, 10.
613 . .	730, 28.	668 . .	793, 34.	723 . .	855, 1.	778 . .	924, 12.
614 . .	732, 14.	669 . .	795, 13.	724 . .	855, 42.	779 . .	925, 13.
615 . .	733, 15.	670 . .	796, 17.	725 . .	857, 12.	780 . .	926, 10.
616 . .	735, 1.	671 . .	797, 28.	726 . .	858, 27.	781 . .	927, 4.
617 . .	736, 13.	672 . .	798, 39.	727 . .	859, 34.	782 . .	928, 5.
618 . .	737, 15.	673 . .	799, 39.	728 . .	860, 31.	783 . .	929, 9.
619 . .	738, 19.	674 . .	800, 36.	729 . .	861, 27.	784 . .	930, 7.
620 . .	739, 24.	675 . .	801, 35.	730 . .	862, 35.	785 . .	931, 5.
621 . .	741, 9.	676 . .	802, 34.	731 . .	864, 5.	786 . .	932, 1.
622 . .	742, 15.	677 . .	803, 29.	732 . .	865, 1.	787 . .	932, 43.
623 . .	744, 7.	678 . .	804, 34.	733 . .	866, 3.	788 . .	933, 39.
624 . .	745, 24.	679 . .	805, 33.	734 . .	867, 4.	789 . .	967, 1.
625 . .	746, 31.	680 . .	807, 1.	735 . .	868, 5.	790 . .	968, 9.
626 . .	748, 16.	681 . .	807, 45.	736 . .	869, 2.	791 . .	970, 3.
627 . .	749, 13.	682 . .	809, 2.	737 . .	870, 3.	792 . .	972, 10.
628 . .	751, 1.	683 . .	810, 17.	738 . .	871, 5.	793 . .	974, 13.
629 . .	752, 6.	684 . .	812, 1.	739 . .	872, 6.	794 . .	976, 10.
630 . .	753, 13.	685 . .	813, 14.	740 . .	873, 8.	795 . .	977, 45.
631 . .	754, 17.	686 . .	814, 22.	741 . .	874, 5.	796 . .	979, 27.
632 . .	755, 27.	687 . .	815, 30.	742 . .	875, 5.	797 . .	981, 14.
633 . .	756, 37.	688 . .	816, 38.	743 . .	876, 1.	798 . .	983, 1.
634 . .	758, 8.	689 . .	817, 38.	744 . .	876, 42.	799 . .	984, 41.
635 . .	759, 13.	690 . .	818, 37.	745 . .	878, 3.	800 . .	986, 28.
636 . .	760, 23.	691 . .	820, 4.	746 . .	879, 9.	801 . .	988, 24.
637 . .	762, 12.	692 . .	821, 6.	747 . .	880, 11.	802 . .	990, 32.
638 . .	763, 20.	693 . .	822, 6.	748 . .	881, 13.	803 . .	992, 27.
639 . .	764, 32.	694 . .	823, 20.	749 . .	882, 18.	804 . .	994, 24.
640 . .	765, 27.	695 . .	824, 19.	750 . .	883, 17.	805 . .	996, 10.
641 . .	766, 27.	696 . .	825, 21.	751 . .	884, 15.	806 . .	998, 14.
642 . .	767, 26.	697 . .	826, 21.	752 . .	885, 17.	807 . .	1000, 4.
643 . .	768, 36.	698 . .	827, 18.	753 . .	886, 15.	808 . .	1001, 48.
644 . .	769, 30.	699 . .	828, 1.	754 . .	887, 23.	809 . .	1004, 3.
645 . .	770, 29.	700 . .	829, 14.	755 . .	888, 21.		

5544

Clement, of Alexandria
Opera; ed. by Dindorf. Vol. 3.

Lgr
C626D

DATE

NAME OF BORROWER

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU

